

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

LVCIANI SAMO/ SATENSIS OPERA, QVAE QVIDEM EXTANT, OMNIA, E GRAECO SERMONE IN LATINVM, PARTIM iamolim diuerſis autoribus, partim nunc demum per Iacobum Micyllum, quaecunque reliqua fuere, translata.

Cum Argumentis & annotationibus
eiusdem, paſſim adiectis.

Lib. huc eſt Gwerdy S. Wenecla; FF: &c. Sic. S. Hic. X. Hic. Hic.



PIETAS AD OMNIA UTILIS.

LVCIANVS in ſummiſſus Librum.

*Lucianus ſcripſi haec, antiquaq; ſtultaq; doctum.
Id quoque enim ſtultum eſt, quod tibi ualde ſapit.
Nil homini certum eſt, nec noto uiuunt uno,
Sed ridens, eadcm, hic eleuat, ille probat.*

Cum Caſareae Maieſt. gratia
& priuilegio.

FRANCOFORTI, apud Chriſtianum Eggenſchum.



**AUTORES, QUI IN HOC OPERE
uertendo elaborarunt.**

**Erasmus Roterodamus.
Philippus Melancthon.
Thomas Morus.
Petrus Mosellanus.
Bilibaldus Birckheimerus.
Anastasius.
Vincentius Obsoporus.
Ioannes Sinapius.
Martinus Bolerus.
Ottomarus Luscinius.
Ponticus Virunius.
Iacobus Micellus.**

Christianus Egenolphus.

**Cautum est, Inuictis. Dni. nost. Caroli V. Ro. Imper. Aug. Pri-
uilegio atque edicto, nequis hunc autorem: aut quemuis alium cuiuscum
que linguae aut disciplinae, librum, à nobis editum, intra quatuor annos
à quocumque editione nostra proximòs, excudat, excudiue faciat: aut
etiam alibi excusum intra Rom. Imp. fines importet, aut distrahat, poe-
na eorundem operum amittendorum, & quinque Marcarum auri, par-
tim fisco Imper. partim nobis fraudatis persoluendarum, ab eo-
dem constituta. Quod hic admonitos omnes ac singulos
uolumus, nequis deinceps ignorantiam, aut impruden-
tiam, culpa, si fortè in eam incurrisset, prætexat.**

IACOBI

IACOBI MICYLLI, AD ORNATISS. VI.

RVM, PHILIPPVM REIFFENSTEIN, GEN. DN. LVDOVICI COM,
Stolburgen. &c. Consiliarium &c. In Luciani
translationem, Præfatio.



ON clam me est, Philippe ornatiss. plerosque docto-
rum hominum in ea opinione uersari, ut melioribus
hisce literarum studijs non parum obesse existiment,
autores Græcos ex lingua sua transferre, & eosdem
latine legendos, promiscue ac quoslibet proponere.
Principio enim, aiunt, proximis his annis, dum pas-
sim & absque delectu ex utraque lingua, Græci, Lati-
niq; scriptores, in alias conuertuntur, pauciores, qui utramuis recte ac
plene discerent, extare coepisse. Deinde autem & illud accidere sole-
re, ut, quia pleraque Græca ita scripta sunt, ut nisi in suo ac proprio ser-
mone legantur, neque gratiam eandem retineant, neque parem pote-
statem, plurimum interim elegantiæ atque nitoris, optimis atque ele-
gantissimis quibusque translatis decedat. Ac mihi quidem cogitanti,
propemodum ita res habere uidetur. Vt enim quisque, non dico igna-
uissimus, sed diligentiae atque operæ parcissimus est, ita protinus ad id
quod proximum & ante pedes est, diuertit: & relictis ueris, uiuisq; fon-
tibus, ad turbidos interim, & utcunque deductos riuos deflectit. Quo
fit ut bona atque humana hæc studia, ex altera sui parte, iam pridem in-
termittantur, & illud amœnum ac suaue eloquentiæ Græcæ, ut ita di-
cam, uiretum, desertum atque neglectum, paulatim iterum emarcescat.
Quæ quidem res, & me dudum ita commouit animo, ut cum nuper ab
amico nostro Egenolpho rogatus essem, ut quæ Luciani reliqua, nec
adhuc dum conuersa restarent, ea conuertenda Latine susciperem, &
authoris istius uelut lacunas quasdam à superioribus relictas, explerem:
ipse quoque aliquandiu subsisterem, & quid faciundum in hac re esset,
non nihil addubitarem. Est enim omnino autor hic talis, ut eadem e-
legantia, eademq; festiuitate reddi prorsus nequeat: & si Latino sermo-
ne, suauitatem illius exprimere coneris, nihilo plus agas, quam si phœ-
nicopterum, aut psittacum aliquem, detractis proprijs atque natijs plu-
mis, alieno, ac translatitio colore spectandum exhibeas. Attamen quia
uidebam cum alios non paucos, tum uero in primis Erasmm nostrum
Roterodamum, uirum ob excellentiam doctrinæ, & inexhaustam di-
cendi copiam, omni posteritati memorabilem, in hoc uertendo non pa-
rum elaborasse, easq; translationes in manibus passim haberi ac uolui,
exemplum atque auctoritatem illorum neutiquam fugiendam, aut im-
probandam putavi. Nam rursus neque illud satis æquum uidebatur es-
se, tantos lepores, tantamq; rerum propè omnium scientiam, unâ tan-

P R A E F A T I O.

tum lingua includi, & ab uno duntaxat quasi populo, uoluptatem hanc omnem parari. Proinde collectis omnibus aliorum uersionibus, quas quidem reperire licebat, & iisdem argumentis & annotatiunculis quibusdam adiectis, sicubi res postulabat, proximo hoc anno, dum in schola Heidelbergensi easdem literas Græcas publicè doceo, quantum à reliquis laboribus ocij mihi suppetebat, id omne in hanc operam impendi, & quæ reliqua restabant, quæ quidem obscurissima ac difficilissima nonnulla erant, Latino sermone, quoad fieri potuit, exposui. Rem conatus, ut quidem dicere te scio, non parum arduam, & plus multò audaciæ, quàm laudis præseferentem. Quis enim non uereatur post tot præclaros & excellentes interpretes, suum quoque, ut hoc uerbo utar, assumendum apponere: & quæ ab alijs uel ob difficultatem, uel ob uerecundiam quoque relictæ essent, ea tanquam nouus aliquis & nuper natus Hercules, aggredi sustinere? Sed audendum tamen fuit, quandoquidem Audentes fortuna iuuat, ut poëta ait. Neque uero uideo turmirum adeo, aut insolens alicui uideatur, si ipse quoque fortunam experiri uolui, supraque uires aliquid meas in me suscepi, quando & Comicos antiquos illos uidemus mutuò sibi frequenter obiecisse: quòd fabulas ex Græcis bonis, Latinas facerent non bonas. Nam si æquum est, ut idem Comicus ait, ignoscere Quæ ueteres factitarunt, si faciunt noui, maior utique uenia nobis danda erit, qui & infeliciores seculo quàm illi, & alia atque diuersa lingua nati sumus. Iam, si qua eiusmodi forte sunt, (ut fortasse multa sunt) ut in ijs uertendis nonnihil à uero aberrarim, cogitari illud quoque decet, quòd omnia ea Græcè quoque talia ferme sunt, ut ueniam magis interpreti, malè uertenti, quàm culpam promereri debeant. Nam illud demum reprehensione dignum est, non si quis infuetum atque asperum, sed si quis commune, ac tritum iter ingressus, in eo alicubi labatur, aut impingat. Quanquam equidem arbitror, quicquid huius est, facilem apud doctos & æquos lectores excusationem inuenire posse: præsertim cum uiderint, me non minore diligentia & curâ in difficilioribus istis uersatum esse, quàm alios interim in expeditis & planis. Illud uero inuidiosum & graue, quòd quosdam clamitare audio, autorem impium ac detestabilem in uulgus nos edere, cuius scripta satius multò fuerat suppressi, quàm eorum lectione aures piâs offendi. Neque enim mala serenda esse, quando ea ultrò, & ut Græcum prouerbum habet, neque quærentibus nobis obueniant. Nam quis ignorat, inquiunt, Samolatensem istum deorum pariter & hominum irrisorem, tot retrò seculis ob impietatem damnatum, & ab alijs athei, ab alijs etiam apostatæ cognomento diffamatum? Sed ueniam nobis dabunt hac quoque in parte lectores. Neque enim nunc primum hoc opus ipsi aggredimur, & ante nos in eodem edendo elaborarunt uiri, quorum autoritatem atque doctrinam nemo

non

P R A E F A T I O.

non sequitur, omnes sibi proponunt, & iam totus propè orbis comprobavit. Deinde autem, quænam inuidia fuerit, ob unum fortasse næuū aliquem, in parte hærentem, totum corpus, uenustum alioqui, & numeris, quod aiunt, omnibus absolutum abijcere? Nam ut liuorem alibi, aut maculam, in ebore, aut marmore sculpto toleramus, si cætera arti respōdeant, ita & in autoribus, opinor, uicium unum aliquod dissimulandum erit, si cætera eiusmodi sunt, ut legentibus utilitatem aliquam non paruam afferre possint. Impius Lucianus est: at contrā summa in eo eloquentia, summa dicendi festiuitas est, magna rerum uarietas, magna scientia, multa eaq; perfecta & solida item doctrina: & seu ridendo aliorū uicia corrigit, siue monendo aliquid præcipit ac docet, cum summa prudentia, summum quoque iudicium cōiunctum. Et si dicere licet, in uno eo, omnium aliorum scriptorum exemplar. Quas sanè uirtutes ac dotes adeo uarias ac multas, ob unum aliquod uicium repudiare, quàm sit æquum aut dignum, iudicandum alijs relinquo: mihi certè ne ipsum quidem hoc pium satis uidetur. Nisi uero neq; Lilius aut Cicero, neq; Thucydides aut Plato, neq; denique quisquam eorū, qui uel exemplis, uel doctrina communem hominum uitam erudire atque informare possunt, legendus propterea fuerit, quia ethnicus, & tãquam paganus, à nostra ac uera religione abfuisse. At etiam de Christo religiosè parum sensit. At fecerunt hoc alij item multi, quorum tamen scripta, & hodie nonnulla legimus, & ab antiquis olim tolerata fuere. Nam si protinus, ut quisque de fide in Christum, de religione sincera, ac recta, minus piè sentit, aut loquitur, ita exterminandus atq; extirpandus erit, non modo ex ueteribus scriptoribus haud ita multos retinebimus: sed fortassis nec hodie quidam ferendi erunt. Sed ut hosti aperto, nemo quicquam credit, simulant amiciciam, multa etiam arcana interdum committimus: ita nemo puto erit, qui alioqui sanæ mentis sit, qui, etiam si uideat Lucianum, pro insita atque innata illa dicacitate, non solum humanas res, uerum etiam diuinas & sacras omnes arripere, & ueluti pro ludo quodam habere, ex eo quicquam offendetur, aut illius orationem in exemplum trahet. Denique cur mirum adeo, aut nouum hoc putemus, si homo ethnicus, & qui nunc causas agendo, nunc declamando, postremo etiam circa principum aulas uersando, dicendi, cauillandiq; artibus, omnem propè ætatē exegit, irreligiōse quædam, & irreuerenter dicta reliquit, tum ne ipsi quidem illi, qui ex professo uitam religiosam ac sanctam degunt, religiosè omnia faciant, & dicant? Quorū aliquando mores, & facta, quia non omnino illorū dissimilia sunt, quæ, quoties suorum temporum philosophiam, & uanam istam uirtutis, atque doctrinæ simulationem irridet, à Luciano describuntur, iam illud quoque in mentem alicui uenire haud immeritò posset, num ob hoc quidam illitant opere succenseant, quod in eius dialogis, & descriptionibus istis, similitudinem atque imaginem

P R A E F A T I O.

sui quandam elucere, & perinde ut in tabula depictam cerni, pertimescant. Odimus enim ferè, quæ malè facimus, & quoties factorum memoria in oculos incurrit, tanquam uulnera nuper sanata, necdum satis concreta, quemlibet etiam tactum reformidamus. Quare istorum quidem accusatio, haudquaquam eò apud nos ualere debet, ut autorem talem ac tantum è manibus abijciamus, & tot præclara omnis propè generis scripta, Vulcano atq; igni, quòd illis fortasse placeat, consecremus. Ac longiore etiam defensione forsitan opus mihi foret, si ad alium, quàm ad te Philippe candidissime, cui opus hoc dedicandum putarem, instituissem scribere: neque enim cuiusuis aures ad has uulgi opiniones, obfirmatae ita sunt, ut ipsi nihil moueantur, aut easdem etiam ultrò contemnant. At uero, quia tecum mihi res est, quem & familiariter multos iam annos cognoui, & quid ipse de rebus siue sacris, siue profanis, quod ad hanc causam attinet, sentire soleam, satis certò iam olim scire confido: nihil necesse, opinor, est hic nunc longius immorari. Quamobrem ut uela aliquando cōtraham, & orationi huic finem imponam, ego quia iam olim optauli amoris atq; animi erga te mei significationem aliquam tibi dare, neq; tamen hætenus ulla eius rei occasio sese mihi obtulit, qua id cōmodè potuissem: non indignum aut alienum duxi, si hanc meam operam, quam in hisce Luciani reliquijs absolueudis impendi, tuo nomini inscriberem, tibiq; dedicarem. Nam ut cæteri amantes solent, munusculis quibusdam, aut alijs interdum rebus idoneis memoriã suam, apud eos quorum affectu ac desiderio tenentur, subinde renouare, ita neque nobis inhonestum erit, arbitror, sensus ac uoluntates nostras, hisce, in quibus uersamur, rebus ac studijs declarare. Neque uero indignum aut inconueniens hoc tibi donum erit: nam si naturam atque ingenium tuum satis noui, aut huius, aut nullius auctoris lectione æquè delectabere. Tanta eius ubiq; facundia, tanta rerum omnium elegantia atq; festiuitas est. Proinde accipe à me, quicquid hoc operis tandem est, quod à me profectum, ad aliorum labores accessit, quod te principio quidem cōsuetudinis ac uoluntatis erga te meæ admoneat: deinde autem & à laboribus curisq; istis grauioribus, in quibus ferè uersaris, digressum excipiat & refocillet. Nam hic profectò inuenies, quod te quomodocūque affectum animo, reficere atque exhilarare possit: & siue seria, siue iocosa, siue domi, siue in agris: siue denique inter rusticandum, siue inter peregrinandum, lectione aliqua oblectare te uoles, unus hic autor ad omnia loca & tempora aptissimus erit: semperq; aliquid, quod uel legisse, uel addidicisse te iuuet, quasi recens ac nouum subministrabit.

IN

I N D E X.

IN LVCIANI OPV

scula omnia Index.

a. priorem .b. alteram chartæ faciem notat.

A.		B.	
Abauchus & Gyndanes amici	195 a	Bachus exercitum ducit contra Indos.	252 a
Academici.	59 b	Bardylis.	270 a
Accusatio deorum barbarorum	325 a	Belittas & Basshes amici.	192 a
Adulatio dominorum doctos seuideri uolentium.	77 a	Benè agendi doctrina.	7 a
Adulatores & sectantes cœnas	6 a	Brachmanes.	269 b
Aegyptiorum scribæ	269 b	Branchus & Apollo.	268 b
Aegyptiorum superstitio.	57 b	C.	
Aganthonius.	270 a	Calamides statuarius.	287 b
Agatho.	243 b	Calumniæ finitio.	260 a
Agathocles & Dinias	188 b 270 a	Calumniatorum arma.	261 a
Alcedinis cantus.	15 b	Campus Acherusius siue Elysius.	50 b 118 a
Alexander.	242 b	Capita sine robore.	44 a
Amicitiz fides	188 a	Carchesium.	172 a
Amicitiz Græcorum.	188 b	Carneades.	270 b
Amicitiz Scythicæ.	190 b	Castor & Pollux nauigantium numina.	276 a
Amoris indicia.	315 a	Ceramicum locus Athenis.	62 b 288 a
Anacreon.	271 a	Certaminum species & genera.	234 b
Annulus magicus.	247 b	Χαίρου uerbius.	80 b
Anceas.	270 a	Chaldæi.	269 b
Antigonus.	270 a	Charixenus Sicyonius.	190 a
Antiochi Soteris historia de pugna contra Galatas	100 b	Chelidoneæ.	275 b
Antipater.	270 a	Chrysippus.	270 b
Apellis & Regis Persarum factum.	259 b	Ciuitatum propria studia.	219 b
Aphyæ pisciculti.	66 b	Cinyra.	243 b
Apollo quo pacto uaticinetur	317 b	Cleanthes.	270 b
Apollodorus.	271 a	Cælum, domicilium & uictus deorum.	16 b
Apophras quid.	263 b	Colytra.	289 b
Arabum Mythologi	269 b	Combabi & Stratonices amor.	315 b
Archelaus.	270 b	Concubitus Veneris & Martis.	167 b
Arenæ usus & commoda.	238 b	Concertatio σῖγμα cum tau.	8 b
Ariarathes.	270 a	Concertatio Alcidamantis & Morionis.	310 a
Arignotus Pythagoricus	248 a	Consilium de non admittenda calumniâ.	262 a
Aristippi encomion	336 a	Consilium de puniendis malis.	301 b
Aristobolus	271 a	Contra apathian.	7 a
Artabazus.	270 b	Crates.	243 a
Arraxerxes.	270 b	Cratippus.	271 a
Asander.	270 b	Critolaus.	270 b
Aspectus pulchrorum alliciendi uisum habet.	267 a	Cresibius.	270 b
Assentatores & simulati amici	14 a	Cuncta morti obnoxia.	11 b
Astrologia à quibus primum inuenta.	166 b	Cynici.	98 b
Astrologiæ utilitas.	167 b	Cypselus.	161 b
Astrorum potestas ac uis.	167 b	Cyrenaces.	59 a
Astrologiæ quæ quis sigillatim obseruari	167 a	Cyrus.	270 a
Athenarum encomium.	5 b	D.	
Atheniensium classes.	105 b	Dandamis & Amizocas amici.	191 a
Athenodorus.	270 b	Dædalus.	267 a
Athoræ.	269 b	De cælo & rebus sublimibus.	217 b
Atreus & Thyestes.	167 a	Decretum contra diuites fastuosos.	51 a
Attica subfannatio.	3 a	Dedeo.	218 a
Artalus.	270 a	Defunctorum iudicia, accusatores & pœnæ.	50 a
Audaces atq; improbos fortunâ iuuare, n a		De infinito.	218 a
		Demetrius & Antiphras amici.	190 b
		Democritus.	270 b
		Demosthenis & Homeris cessatio.	219 b
		Demosthenis laudes.	322 b
		Demosthenis mors.	323 b

INDEX.

De mundo.	218 a	Hegesias.	142 a
Deorum contuita.	210 b	Hellanicus.	271 a
Deorum gentilium confutatio.	331 a b	Heraclei.	59 a
Dercero.	314 b	Hercules apud Pholun.	309 b
Deucalion, & de diluio.	314 a	Herculis & Thesei habitus.	317 a b
Deucalionis arca.	ibi. b	Herculis Gallici imago.	213 a
Diasia Iouis festa.	334 b	Hermes Agiræus.	209 a
Diogenes.	270 b	Hesiodus ex pastore poeta.	242 b
Diphas, & eius natura.	273 a	Hieron.	270 a
Disputatio de prouidentia deorum.	209 a	Hieronymus.	271 a
Disputationis modus & lex.	236 a	Hippodamia & Proci.	336 b
Diuitiarum uerus usus in mediocritate.	11 a b	Historia proprium, seu officium.	105 b
Diuitias stultis & improbis obuenire.	12 a	Historiam scribenti, quæ fugienda.	ibi.
Diuitiarum accusatio.	13 a	Historiographo quæ potissimum spectanda.	109 b
Diuitiarum effectus.	12 b 13 b	Historia præmia &c.	111 b
Diuitiarum comites seu accidentia.	14 a	Historia impotentis cuiusdam amoris.	173 b
Diuitiarum confutatio.	277 b	Hominum tota genera.	269 b
Diuitias non liberalitate, sed parsimonia retineri.	10 b	Hominum ineptia circa cultum & religionem.	57 a
Diuitis plus oneris, quæ uoluptatis inesse.	306 a	Hormum saltare.	155 b
Diuitum fastuosorum hyporyposis.	6 a	Humanitatis imago & descriptio.	1 b
Diuitum molestia.	215 a	Hyperæ.	36 b
Diuitum atque potentum noratio.	317 a	Hyporchemata.	156 a
Doctus ac sapiens unde iudicandus accogno-	86 a	Hyporphyia.	111 a
scendus.	86 a	Hypsicrates.	271 a
Duplex amor in animis humanis.	330 b	Hypasynes.	270 b
E.		I.	
Εἰς totius uitæ aulicæ.	77 b	Idomeneus Iouis parasitus.	232 a
Empedoclis æreæ crepidæ.	44 b	Ignorantia & error hominum.	55 a
Empusa.	136 a	Imaginis pulcritudinis compositio.	181 a
Endamidas Arethæus.	190 a	Indi ex uino in furorem acti.	4 b
Endimion.	157 a	Indoctorum uana doctrina.	143 b
Ensis Persei falcatus.	14 a	Inferorum descriptio.	50 a
Ephestris.	288 b	Inferorum æqualitas.	50 b
Epicharmus.	271 a	In gulosos.	7 b
Epicurei.	59 b	In mollēs.	7 b
Epicurei atheni.	221 a	In philosophos amarum.	166 a
Eratosthenes.	271 a	In tergo sedendi consuetudo.	193 a
Europa Agenoris filia.	311 b	In uoluptuarios.	7 a
Euthydicus & Damon.	189 b	Iouis origo, successus, & res gestæ.	36 b
Exitus respondere principis.	7 a	Iouis inepta cura.	220 a
Exitus ac missio ab aula, ignominiosa.	77 a	Iocrates.	271 a
Extremarum uoluntatum stulticia.	7 a	Iusturandum Scythicum.	192 a
Εὐπρεπεία.	81 a	Iusticiæ querela.	221 b
F.		L.	
Fabula de Saturno.	303 b	Libertas historiarum.	110 a
Felicitatis finis quis.	169 b	Literas resoluerit qua arte Alexander.	149 b
Fons Silenti.	252 b	Lunæ diuersorium.	218 b
Fortuna, fatum & Paræ an idem?	102 a	Lunæ querela de philosophorum contumeliis.	219 b
Frugalitas & uitæ modestia.	7 a	Lycurgus leges.	167 b
G.		Lycurgus.	271 a
Gallus in autem conuersus.	221 a	Lysimachus.	270 a
Gelonis os putridum.	88 b	M.	
Gloriam quam in hac uita maximi plerique appetunt, uanam esse.	51 a	Macætas, Lœchares, & Arfacomas amici.	191 b
Goffus.	270 b	Magorum potentia & superstitio.	49 b 269 a
Gorgias.	271 a	Mala cognoscenda ut facilius euitemus.	186 b
Gymnasium.	334 b	Masiniæ.	270 b
H.		Medea interficiens liberos.	269 a
Halcionis fabula.	11 b	Medici & Phrenetici congressus.	310 a
Hecataë sacrificium.	33 a	Mefori.	

INDEX.

Mefori.	333 b	Pictura Hippocentauri.	100 a
Minerva & Vulcanus.	269 a	Pictus equus inuersus.	32 b
Minous mensis.	118 a	Pirys.	28 a
Mithridates.	270 a	Pirys.	4 a
Mnalcites.	270 b	Plaro.	270 b
Momus quæ in Vulcano reprehenderit.	86 a	Plebeiorum res ac studia.	219 a
Mortuus rediuuius.	248 a	Podagrici heroes.	183
Morum descriptio mulieris pulchræ.	131 b	Pœcilum.	63 a
Mulieres prostituuntur.	313 b	Polybius.	271 a
Musca Pythagoræ.	295 a	Possidonius.	271 a
Muscarum reuiuifcentia.	255 b	Priuatorum uita optima.	48 b
N.		Prometheus.	3 a
Nauis magnæ descriptio.	175 b	Promethei affixio.	16 b
Negociosa mathematica.	333 b	Prouidentiâ diuina.	218 a
Nesiothes.	243 a	Psetta piscis.	66 b
Nestor.	269 b	Ptolomæi spectaculû, camelus in Aegypt.	3 b
Nestor parasitus.	312 a	Ptolomæus.	270 a
Neurospasta.	315 a	Pythagoræ metamorphoses.	118 a
Nisæi equi.	110 a	Pythagoræ uanitas notata.	112 a
Numa.	269 b	Pythagorici.	58 a
O.		Q.	
Operariæ imago & descriptio.	1 b	Quamdiu philosophandum, ut felicitas sum-	
Opum confutatio.	327 a	ma illa comparetur.	83 b
Oracula etiam ad astrologiæ rationem rela-	167 b	Quatenus poetarum dicta accipienda.	174 a
ta fuisse.	167 b	Quæ sapientis animû labefactare possint.	6 a
Orestis & Pyladis historta.	187 b	Quæ discenda ac facienda.	144 b
Orion & Cedalion.	269 a	Quid in encomis sequendum.	320 a
Orpheu lyra quæ.	166 b	Quid ex authoribus discendum.	258 a
P.		Quomodo & quatenus philosophandû.	311 a
Pangratiû.	334 b	Quo pacto philosophi legendi.	91 a
Panegyrici conuentus.	318 a	R.	
Pan, & eius de Marathone fabula.	223 a	Regum uita, & mores.	219 a
Panos forma.	314 b	Rhea.	56 b
Paliphaæ.	167 a	Rhetorices imago.	243 a
Patroclus Achillis parasitus.	231 a	Rhetorices ueræ præcepta.	ibidem.
Paulonis superbia.		Ritus peragendi festa.	104 b
Pauperes immodesti & intemperantes.	307 b	S.	
Paupertatis effectus.	13 a	Salathifactum.	78 b
Pentele Pagus Atticus.	205	Saltatori quæ res necessaria.	157 b
Peripaterici.	60 b	Sardanapalus.	243 b
Perseus & Andromeda.	268	Saturnus cur ligatus dicatur.	167 b
Perseus & Medusa.	269 a	Saturnaliorum origo & causa.	303 b
Phaëton.	113 b	Satyrorum formæ.	324 b
Phalli.	317 a	Sceptici.	60 b
Phallorum conscensores.	316 b	Scientiarum commoda ac præmia.	1 a
Pherecides.	271 a	Scorpius sacer.	317 a
Philemon.	271 a	Scyphus Nestoreus.	84 b
Philæterus.	270	Semiramidis statua.	318 a
Philosophiæ effectus.	6 a	Seres.	269 b
Philosophi & rustici altercatio.	97 b	Seruius Tullius.	270 a
Philosophi moribus, quæ conueniant.	168 b	Sidonij mercatoris consilium.	242 b
Philosophi recentiores & fucati, qui solû quæ-		Sileni forma.	324 b
stium ex philosophiæ professione sectan-	299 b	Simonides.	271 a
tur.	6 b	Simulachra Iouis & Iunonis.	317 a
Philosophi simulati.	6 b	Sinart hocles.	270 b
Philosophorum descriptio.	231 a	Socratis comprobatio.	178 b
Philosophorum contentio & pugna.	311 a	Solon.	270 b
Philosophorum incertæ & diuersæ doctrinæ.	49 a	Somniorum ratio.	213 b
Philosophorum ignauia.	131 b	Sophistæ in sapientiæ professione quantum	
Philosophandi uia quæ potissima.	85 a	caprantes.	14 b
Phryxus.	167 a	Sophistæ quales, & unde.	299 b
Pictura Actionis scitissima.	99 a	So-	

INDEX.

Sophocles	271 a	Tragicorum & Comicorum differentia.	237 b
Sordidorum Descriptio	11 a	V.	
Stat sua cuique dies	54 b	Vanum studium plura possidendi.	219 b
Stesichorus	271 a	Veneris cognomina.	263 b. 289 b
Stoa contra uoluptatem	125 a	Veneris Gnidiae templum.	175 a
Stoica uia clara	85 b	Viae ad Rhetoricam duae.	141 a
Stoici.	59 b	Viae omnes cognoscendae, ei qui ueram elige-	
Stratonices & Antiochi amor.	315 a	re uelit.	91 a
Studia ob inopiam non posthabenda.	2 b	Victorum praemia.	136 a
Studia & cognitio liberalium disciplinarum.	182 b	Virtutis icon, & eius uiae.	87 b
Studiorum & cupiditatum humanarum de-		Virum bonum operi alicui intentum esse de-	
scriptio.	54 a	bere.	80 a
Sycophantae, haeredipetae & sumi uendito-		Vlysses fingens infantiam.	269 a
res.	14 a	Vocis suauitas & sermonis.	182 a
T.		Vota hominum examinantur.	270 b
Tarquinius	270 a	Vulgi inscitia.	217 b
Tartarus quis sit	167 b	X.	
Teres	270 a	Xenocrates.	270 b
Tereus	270 b	Xenophanes.	270 b
Thesei & Helenae exemplum	336 a	Xenophilus.	270 b
Thesimopolis Stoici fortuna.	76 b	Xenophon.	270 b
Thesmophoria Cereris festa.	286 b	Y.	
Tigranes.	270 b	ὕψιστος.	81 a
Timaeus.	271 a	Z.	
Tiresias.	167 a. 269 b	Zeno.	270 b
Toxaris & Sifinnes amici.	194 b	Zenothemis & Menecrates amici.	190 a

OPERV M LVCIANI ELENCHVS.

(a) priorem, (b) alteram chartae faciem notat.

Somnium seu uita Luciani.	fol. 1. a	Mercurij & Apollinis	23 b
Contra eum qui dixerat: Prometheus		Mercurij & Apollinis.	24 a
es in uerbis.	32 a	Iunonis & Iatonae	24 a
Nigrinus, siue de moribus Philoso-		Apollinis & Mercurij	24 b
phorum.	4 a	Iunonis & Iouis	25 a
Iudicium uocalium	8 b	Veneris & Cupidinis	25 a
Timon, siue Misanthropos	10 a	Deorum Iudicium	25 b
Halcyon, siue de transformatiōe.	15 b	Martis & Mercurij	27 b
Prometheus siue Caucasus	16 b	Panos & Mercurij	27 b
DEORVM DIALOGI.		Apollinis & Bacchi	28 a
Promethei & Iouis	19 a	Mercurij & Maiae	28 b
Cupidinis & Iouis	19 b	Iouis & Solis	29 a
Iouis & Mercurij	19 b	Apollinis & Mercurij.	29 b
Iouis & Ganymedis	19 b	DIALOGI MARINI.	
Iunonis & Iouis	20 b	Doridis & Galathae	30 a
Iunonis & Iouis	21 a	Ciclopis & Neptuni	30 b
Apollinis & Vulcani	21 b	Alpei & Neptuni	30 b
Vulcani & Iouis	21 b	Menelai & Protei	31 a
Neptuni & Mercurij	22 a	Panopes & Galenes	31 a
Mercurij & Solis	22 b	Tritonis, Amymones et Neptuni.	31 b
Veneris & Lunae	22 b	Noti & Zephyri	32 a
Veneris & Cupidinis	23 a	Neptuni & Delphinum	32 a
Iouis, Aesculapij & Herculis	23 b	Neptuni	

Neptuni & Nereidum
Iridis & Neptuni
Xanthi & Maris
Doridis & Thetidis
Neptuni & Enipei
Tritonis & Nereidum
Zephyri & Noti

32 b
32 b
33 a
33 a
33 b
33 b
34 a

MORTVORVM DIAL.

Diogenis & Pollucis
Pluto, seu Contra Menippum
Menippi, Amphilocho, & Tro-
phonij
Mercurij & Charontis
Plutonis & Mercurij
Terpsionis & Plutonis
Zenophantæ & Callidemidæ
Cnemontis & Damippi
Simyli & Polystrati
Charontis & Mercurij
Cratetis & Diogenis
Scipio
Diogenis & Alexandri
Alexandri & Philippi
Antilocho & Achillis
Diogenis & Herculis
Menippi & Tantali
Menippi & Mercurij
Acaci, Protefilai, Menelai, ac Pa-
ridis
Menippi & Acacis
Menippi & Cerberi
Charontis & Menippi
Plutonis & Protefilai
Diogenis & Mausoli
Nirei, Therstæ & Menippi
Menippi & Chironis
Diogenis, Antisthenis & Crate.
Menippi & Tiresiæ
Aiæcis & Agamemnonis
Minois & Sostrati
Menippus, seu Necyomantia
Charon, siue Contemplanter
De Sacrificijs
Vitarum auctio
Piscator, seu Reuiuiscetes
Catapulus, siue Tyrannus
De ijs qui mercede conducti, in diui-
tum familijs uiuunt.
Pro eo, quod inter salutandum uerbo
lapsus fuerat
Hermotimus, siue de sectis

35 a
35 b
35 b
35 b
36 a
36 b
36 b
37 a
37 b
37 b
38 a
39 a
39 b
40 a
41 b
42 a
42 b
43 a
43 b
43 b
44 a
44 b
45 a
45 a
45 b
46 a
46 a
46 b
47 b
48 a
48 a
49 a
52 a
56 a
57 b
61 b
67 a
71 a
80 b
83 a

Herodotus, uel Aetio
Zeuxis uel Antiochus
Harmonides
Scytha, uel Hofpes
Quomodo historia scribenda sit.
Historia uera
Tyrannicida
Declamatio Lucianicę respōdens.
Abdicatus
Phalaris primus
Phalaris secundus
Alexander, seu Pseudomantes.
De Saltatione
Lexiphanes
Eunuchus, seu Pamphilus
De Astrologia
Demonactis uita
Amores
Imagines
Toxaris, siue de amicitia
Lucius, siue Asinus
Iupiter confutatus
Iupiter Tragoedus
Somnium, seu Gallus
Icaromenippus, siue Hypernephe-
lus
Bis accusatus, seu fora
De parasito, siue quod ars sit, parasi-
tica.
Anacharsis, seu de Gymnasia
De luctu
Rhetorum præceptor
Philopseudes, siue incredulus
Hippias, seu Balneum
Allocutio, seu Bacchis
Præfatio, seu Hercules Gallicus.
De Electro, seu cygnis
Musæ encomion
Aduersus indoctum, librorum longa
supellectile tumentē, Sermo.
De non temerè credēdo calūnię.
Pseudologista, siue de Apophrade,
hoc est, die atro.
De domo
Macrobij
Patriæ encomion
De dispadiibus
Dissertatio cum Hesiodo
Nauigium, seu uota
Tragopodagra
Ocypus

98 b
99 b
101 b
102 b
104 b
112 b
122 a
125 a
139 a
143 b
146 a
147 a
154 a
161 b
165 a
166 a
168 a
171 b
180 a
187 a
191 b
201 b
204 b
211 b
217 a
222 a
227 b
234 b
239 b
242 b
243 b
250 b
252 a
253 a
254 a
255 a
258 a
259 b
262 a
266 a
269 b
271 b
272 b
274 a
275 a
280 a
284 b

DIAL.

DIAL. MERETRICII.

Glycera & Thais	286 b
Myrtium, Pamphilus & Doris	286 b
Mater & Philinna	287 a
Melissa & Bacchis	287 b
Clonarium & Leæna	288 b
Crobyle & Corinna	289 a
Mater & Musarium	289 b
Ampelis & Chrysis	289 a
Dorcas, Pannixis, Philostratus,	
Polemon.	290 b
Chelidonium & Drofe	291 a
Tryphæna & Charmides	291 b
Ioëssa, Pythias & Lysias	291 a
Leōtichus, Chenidas & Hymnis.	293 a
Dorio & Myrtale	294 a
Cochlis & Parthenis	294 b
De morte Peregrin	295 a
Fugitiui.	299 b

SATVRNALIA.

Sacerdos & Saturnus	303 a
---------------------	-------

Chronosolon, id est, Saturnalium leg.
gum lator. 304 a

EPISTOLAE SATVRNALES.

Ego Saturno Salutem.	305 a
Saturnus mihi charissimo.	306 a
Saturnus diuitibus.	306 b
Diuites Saturno	307 b
Symposium ueh Lapithæ	308 a
De Syria Dea	213 b
Demosthenis encomion	319 b
Deorum Concilium	324 a
Cynicus	326 a
Pseudologista	338 b
Philopatris, seu qui docetur,	331 a
Charidemus, siue de pulchritudi-	
ne.	334 b
Nero, siue de fossione Isthmi.	338 b
Palinurus	339 b
Virtus Dea.	346 b

πλθ.

LVCIANI VITA, EX SVIDA.



LVCIANVS Samosatensis, cognomento blasphemus, siue maledicus, aut atheos potius appellatus, eo quod in Dialogis suis ridicula etiam illa esse proponit, quæ de rebus diuinis & sacris prodita sunt. Dicitur autem uixisse temporibus Traiani Cæsaris, & deinceps. Cæterum fuit ab initio causidicus, Antiochiæ, quæ in Syria est, sed cum ea res illi non satis ex sententia succederet, ad scribendum sese conuertit, scripsitque adeo infinita. Obiisse autem ipsum fama est, à canibus laceratum, quoniam & contra ueritatem ueluti rabiem exercuisset. Nam in uita Peregrini Christianismum quoque insectatur, & ipsum Christum contumeliosè incessit, scelestus ille. Quare & rabiei istius poenas sufficientes in præsentī uita dedit, & in futurum, hæres æterni ignis, unā cum satana erit. Hæc ille. Addit autem Volateranus, nescio quo autore, cum ab initio Christianus fuisset, postea eiusdem religionis desertorem factum esse, dictitantem se nihil ex ea consecutum, quā quod nomen ipsius corruptum esset, ex Lucio, Lucianus, factum. Fuit autem Samosata, ut hoc quoque addamus, urbs non longè ab Euphrate sita, Colymagenes metropolis, ut Plinius & Stephanus.

LVCIA.

LVCIANI SAMO

SATENSIS OPERA.

DE SOMNIO SEV VITA LVCIANI,

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Occasio huius narrationis videtur sumpta esse ex 2. Xenophontis, de dictis Socratis, ubi Prodicus Sophista eodem modo Herculi pueritiam egresso, narrat uirutem ac uoluptatem apparuisse: & utranq; illum ad se pertrahere contendisse. Consilium autem & scopus in fine ab ipso Luciano explicatur. Nam ut adolescentem pra inopia desolantes, & ad deteriora animum applicantes, reuocaret, & ad literarum studia conuerteret: sermonem hunc ait à se institutum esse.



LESIERAM nuper in ludum ire, factus iam ætate adolescentens, cum pater unà cū amicis cōsiliū capiebat, quam nam artem potissimum discendam mihi proponeret. Plerisque igitur uidebatur humanitas seu literarum studium, & labore multo, & tempore longo, & sumptu nō exiguo, denique & fortuna quadam, opus habere. Nostras autem res cum paruas esse & modicas, tum uero celere quoddam auxilium postulare. Quod si igitur artem aliquam mechanicam didicissem, fore, ut principio, statim ab ipsa arte, necessaria uitæ comparare possim: neq; necesse haberem, adeo ætate iam prouectus, domi, deq; paterna mensa uiuere: sed non multo post etiam ipsum patrem exhilaraturum esse me, referendo domum semper aliquid ab arte quæsitum. Alterius itaq; consultationis caput propositum inde est: Quæ nam ars & optima, & ad discendum facillima, & homine libero maximè digna foret. Deinde & minori sumptu atque instrumento egeret, multum autem & sufficientem quæstum suppeditaret. Proinde alio aliam laudante, prout quisq; animo affectus, aut usu expertus erat, Pater ad auunculum aspiciens (aderat enim is quoq; statuarius tum habitus optimus, & poliendo marmore inter præcipuos laudatus) minime fas, inquit, est, aliam artem hic uincere, te præsentem: sed hunc acceptum (meq; demonstrabat) abduc tecum, & doce, lapidum artificem probum, & eorundem compositorem, ac statuarium nobis esse. Poterit enim & hoc, natura, ut scis, præditus felici ac dextera. Fecerat autem hanc de me coniecturam pater ex ludicris à me aliquando è cera cōfictis. Quando enim à præceptoribus domum dimittebar, abradens ceram, nunc boues, nunc equos, interdum per Iouem & homines fingebam, non omnino ineptè, ut tum uidebar patri. Ob quæ tum à præceptoribus quidem plagas accipere solebam, hic autem ad probandam ingenij dexteritatem hæc quoq; in parte laudis ducebantur. Atque adeo bonam ex eo spem de me omnes concipiebant, ut qui breuè adeo artem hanc, secundum fingendi illam facilitatem, perdiscere possem. Simul igitur & idonea dies uidebatur ea esse, auspiciandæ arti, & ipse tradebar auunculo, non admodum, per Iouem, iniquè aut grauiter ferens: sed mihi etiam lulum quendam non insuatienti ipsa res uidebatur habere: & apud æquales ad ostentationem & laudem facturum esse, si & deos sculperem, & parua quædam simulachra, cum mihi, tum illis, quibus uellem, adornare possem. Ac tum primum quidem illud, & incipientibus solitum fiebat. Celtem enim quandam auunculus mihi tradens, paulatim tabulam lapideam, quæ in medio posita erat, contingere, atq; artem auspicari iubet, tritum illud admonens:

Dimidium facti, qui cepit, habet.

Cæterum durius impingente me, præ imperitia, ut sit, tabula rumpitur. Auunculus autem indignatus, & scuticam quandam propè iacentem corripuens, nequaquam mansuetè, aut uti docentem conueniebat, excepit atque iniitauit me, ita ut mox in lachrymas procemium artis mihi uerteretur. Aufugiens igitur inde, domum redeo, continueq; ululando, & lachrymis oculos opplendo, commemorabam scuticam, demonstrabam uibices, nimiamq; illius crudelitatem accusabam. Hoc quoque addens, quòd inuidia quadam ista fecisset auunculus, uidelicet metuens, ne se in arte superarem. Irascente itaq; matre, & multa fratri conuicia faciènte, posteaquam nox superuenit, dormiui, plenus adhuc lachrymarum, totamq; noctem cogitabundus iacens. Atq; hæcenus quidem quæ diximus, ridicula pueriliaq; sunt: quæ uero deinceps audietis, nequaquam contemnenda sunt, o uiri, sed quæ admodum auscultandi cupidos auditores quoque requirant. Nam ut iuxta Homerum dicam: Venère mihi diuino somnia nutu Almam per noctè. ita clara & manifesta, ut nihil ab ipsa ueritate distarent. Adhuc igitur etiam post tantum temporis interuallum, & habitus eorū, quæ mihi tum apparuere, in oculis hærent, & ipsa uox auribus quasi insonat, adeò tum plana fuerunt omnia. Duæ mulieres manibus corripientes, trahebant me in diuersum, utraque ad se uidelicet, uiolentè admodum & ualidè: parum itaq; abfuit, quin me discerperent, dū inter se ambitiose adeò contendunt. Nam modo hæc superabat, & propemodum totum tenebat me: modo altera, eademq; me ad se retrahebat. Clamabant autem ambæ, accusabantq; mutuo se se: Hæc, quòd me suum uidelicet, illa possidere uellet: illa uero, quòd hæc frustra aliena sibi usurparet. Erat autem altera quidem operaria & uirili aspectu, squalida coma, manus callo passim obductas habens, succincta ueste, & marmoreo puluere oppleta, qualis & ipse auunculus esse solebat, tunc cum lapides poliebat. Altera uero facie admodum honesta, habitum decentem præ se ferens, & uestes ornatas ac mundas induta. Postremo autem permittunt meo iudicio, ut utri earum conuersandum mihi putem, sententiam ipse feram. Ac prius quidem dura atque uirilis illa sic cœpit: Ego, chare puer, statuaría sum, eam quam tu heri discere cœpisti, familiaris adeo tibi & cognata à parètibus. Nam & auus tuus (addens nomen aui materni) marmorarius fuit, & auunculus pariter & patruus tuus eandem artem exercuere, & per nos inter præcipuos celebrati sunt. Quòd si igitur uoles, delirijs ac nugis, circa quas ista uersatur (indicans alteram) abstinere, ac mecum degere, principio generose educaberis, humerosq; habebis ualidos, & ab omni inuidia alienus eris, neque unquam in terras alienas atq; externas hinc abibis, relicta patria, atque domesticis tuis. neq; etiam ob uerba & orationem modo laudabunt te omnes. Neq; uero auerferis corporis hæc fragilitatem, aut uestium sorditiem. Nam ab his inijs profectus etiam Phidias ille, Iouem spectadum exhibuit, & Polykletus Iunonem fabricauit: præterea Myron laudibus uectus est, & Praxiteles in magna admiratione fuit. Adorantur itaq; nunc illi cum ipsis illis Dijs, quos sculpiere. Quòd si igitur horum unus tu quoque fores, quomodo nō celebris & ipse apud omnes homines fieres? Patrem certe beatum efficeres, & patriam tuam omnibus spectabilem redderes. Hæc atq; etiam plura his, balbutiendo, & pleraque barbarè pronuntiando, dixit Statuaría, ualde sane studiose, omnia connectens, & me in suam sententiam adducere cupiens. sed non ultra meminí, plurima enim memoriam iam effugerunt. Cæterum ubi tandem finem fecit, tum altera illa in hunc fermè modum orditur: Ego uero, o fili, Humanitas sum, iam nunc cōsuetæ ac nota tibi, tametsi ad finem aut plenum nōdum periculum mei feceris. Quanta igitur bona Statuaría ista tibi præstatura sit, si eam artem didiceris, ipsa modo enumerauit. Nihil enim aliud nisi operarius eris, corpore laborans, & in eo totam spem uitæ positam habens, obscurus ipse degens, modicum &

minimè

minimè generosum quæstum faciens, deiectus animo, tenuis ac pauper redditibus. Deniq; neq; amicis expetibilis, neq; inimicis formidabilis, neq; etiam inter ciues beatus habitus: sed hoc solum, opifex uidelicet quispiam, & ex multa atq; promiscua plebe unus, præstantiorem te semper formidans, & dicendo ualentem præ oculis habens ac palpans. Et in summa, leporis quandam uitam agens, potentiorisq; lucrum existēs. Quod si etiam Phidias uel Polycletus fias, præclaratq; & admiratione digna multa opere præstiteris, artem quidem laudabunt omnes: at qui ex aspicientibus tibi similis esse optarit, nemo erit, qui modo mētem habebit. Qualis qualis enim fueris, nihil nisi rudis quispiam opifex, manibus laborans, & isdem uictum queritans, censeberis. Contrā autem si mihi obsequeris, principio tibi ostendam multa ueterum uiroꝝ præclara opera, & res admiratione dignas. Deinde & orationes illorum tibi renunciando, & omnium (ut sic dicam) expertum te reddendo, animum (quod præcipuū in te est) exornabo tibi multis ac præclaris ornāmētis: Modestia scilicet, Iusticia, Pietate, Mansuetudine, æquitate, Prudentia, Fortitudine, amore honesti, & pulcherrimarum quarumcunq; rerum desiderio. Hæc enim animi ornamenta sunt uerè sincera atq; perpetua. Neq; autem latebit te, neq; ueterum quicquam, neq; eorum quæ in præsens geri debent. Sed ea, quæ agi conueniet, quæq; decent, me duce longè antè prospicies. Et in summa, omnia quæcunq; seu diuina seu humana sunt, paruo tempore docebo te: & qui nunc pauper atq; inops es, istius nescio cuius filius, qui de arte adeo illiberali, nescio quid consultas, haud ita multo post, nimium felix, nimiumq; beatus omnibus uideberis, dum & honoribus afficeris, & laudibus effereris, & pulcherrimarum quarumcunq; rerum gloria celebraberis. illis etiam, qui diuitijs ac genere cæteris antistant, in te animis atq; oculis conuersis. Ac uestitum quidē talem geres (demonstrans suū, gerebat autem admodum splendidum) magistratibus uero, & primo in consessu honore ante alios dignus existimaberis. Et siquādo aliquo peregre abiens proficisceris, etiam in aliena terra non ignotus aut obscurus eris. Talibus scilicet ornāmētis ego te insignem atq; conspicuū reddam. Ut eorum quoq; qui te aspicient, quisq; proximè astantem leniter impellens & commonens, digito te demonstraret, atq; hic est ille, dicat. Iam siquid studio dignum accidet, quod uel ad amicos, uel etiam ad ipsam ciuitatē pertinebit, omnes in te oculos atq; ora conuertent. Atq; si tū aliquid fortè dixeris, pleriq; hiantes auscultabunt, admirātes & prædicantes tū te ob dicendi uim, & orationis potestatē, tum etiam patrē tuum, ob felicitatem prolis. Et quod dici uulgo solet, quod ex hominibus quidā immortales redduntur, id quoq; tibi dabo. Nam postquam ipse ex hac uita decesseris, nunquam desines conuersari doctis, & consuetudinem habere cum optimis. Demosthenem illum certè uides, cuius filius fuerit, & quantum ego eundem reddiderim. Vides & Aeschinem, qui Tympanistriae cuiusdā filius erat, & tamē propter me, etiam Philippus rex illum palpauit. Socrates aut, qui & ipse inter statuaria hanc artem enutritus fuit, simul atq; primū intelligere coepit meliora, & relicta illa, transfugit ad me, nimirū audis, ut nunc ab omnibus decantetur. Igitur relinquens tantos ac tales hosce uiros, res adeo splendidas, orationes tā graues ac illustres, uestiū ornamenta, honorem, famam, laudem, primos assensus, potentiā, imperia: deniq; & illam, quam ex dicendo consequeris gloriam, & qua te omnes ob prudentiā prædicabunt, felicitatē, tuniculam aliquam indues sordidā, habitumq; assumes seruilem, uectes præterea & celtes & id genus cætera sculpendi cedendiq; instrumēta in manibus habebis, deorsum inclinatus in opus, humi repēs, demissus, deniq; modis omnibus abiectus & cōtemptrus, nuncq; autem neq; expergiscens, neq; uirile aut libero homine dignum quicq; cogitans: sed in opera intentus, ut illa uidelicet proportionibus suis consona, & benè formata tibi reddatur, De te ipso autē ut & concinnus & ornatus

ἐν τῇ μὲν τῶν
πρὸς ἰδὸν
λέγο, ὃν πρὸς
ἐδ' οὐ.

incedas, minime curam gerens, sed te ipsis istis saxis contemptiorem reddens. Adhuc igitur dicente hæc illa, non expectato orationis fine, surgens sententiã tuli, & relicta deformi & operatrice illa, transiui ad Humanitatem, ad modum gaudens, præcipue postquã mihi etiam in mentem uenit scuticæ, & quod plagas statim non paucas incipienti mihi pridie illa inflixisset. Porro relicta illa, principio quidem indigne ferebat, complodebatq; manus, & dētibus infreme-
bat, postremo autem, quemadmodum Nioben audimus, ita hæc quoq; dirigu-
it, & in saxum mutata est. Quod si igitur incredibilia passa esse uidetur, ne mi-
remini, Somnia enim mirifica sunt, & mira operari solēt. Altera autem ad me
respiciens, proinde, inquit, ego tibi hanc iusticiam rependam, quoniam causam
hanc bene & recte iudicasti. Veni igitur & ascende uehiculum hoc, (common-
strato quodam uehiculo, quod alatis equis quibusdam, Pegaso similibus uhe-
batur) ut uideas qualia ac quanta ignoraturus fuisses, si me nō secutus esses. Cæ-
terum postquam ascendi, illa quidem agitare atq; aurigarī cœpit, Ego uero ubi
iam in sublime sublatus fui, obseruabam & contemplabar, ab oriēte incipiens,
usq; ad occidentem, urbes uidelicet, & populos, non aliter quã Triptolemus
olim, spargens quiddam in terram, quanquã non amplius memini, quidnam il-
lud fuerit, quod tum spargebam, nisi hoc solum, quod sursum aspicientes homi-
nes laudabant me, & ad quoscunq; uolando perueneram, cum multa prædica-
tione & gratulatione me prosequerantur, & quasi deducebant. Porro ubi illa
hæc tanta mihi, & me ipsum collaudantibus illis demonstrasset, reduxit rursus,
non amplius eadem ueste illa indutum, quam habueram ab initio auolās, sed ui-
debar mihi tum admodum delicatus & splendidus redire. Deprehendens igitur
& patrem astantem atq; expectantem me. Commonstrauit ei uestem illam
& me ipsum qualis redirem, submonuitq; eum, quã parum abfuerit, quin mi-
nimè digna de me ille cum amicis suis statuisset. Atq; hæc quidem memini ui-
dere me, cum primum ē puericia egressus essem, plagarum metu, ceu mihi uide-
or, tum exturbatus. Sed interea dum hæc dicuntur, ò Hercules, inquit quispi-
am, quã longum hoc somnium, & iudiciale est. Deinde alius quidã hoc elu-
dens: Hiemale, dixit, somnium est, quando noctes sunt longissimæ. Aut fortas-
sis etiam trinoctiale, qualis & ipse Hercules est. Quid igitur in mentem uenit il-
li, nugari talia nobiscum, mētionemq; facere puerilis istius noctis, somniorūq;
ueterum, & ætate iam obsoletorum. Frigida enim & ingrata est omnis inepta
ac futilis oratio. An fortè somniorum quorundam quasi quosdam interpre-
tes esse nos credidit? Nequaquam, ò bone. Quoniam neq; Xenophon quon-
dam exponens somnium illud, quo pacto ipsi uisum fuerat in domo paterna, &
deinceps: nostis enim ut consecrationem quandam proponēs, uisionem suam,
aut quod ita nugari statuisset, narrauit: præsertim in bello & summa rerum de-
speratione constitutus, circumstantibus undiq; hostibus, sed quod utilitatem
quandam secum habebat illa narratio. Proinde & ego somnium hoc uobis ex-
posui ea uidelicet gratia, ut adolescentes ad meliora studia conuerterētur, & hu-
manitatem amplecterentur, & maximè si quis eorum præ inopia & paupertate
peius de seipso statuit, animumq; ad deteriora declinat, ingenium non illi-
berate, illiberaliter perdendo. Confirmabitur enim talis aliquis, sat scio, &
quasi conualescet, ubi sermonem hunc audierit, idoneum atque sufficiens ex-
emplum me sibi proponens, ubi uidelicet ipse secum cogitabit, qualis ego ab in-
itio existēs ad optima prouectus fuerim, humanitatemq; appetiuerim, minime
deiectus aut fractus animo ob eam paupertatem, in qua tūc fui. Deinde qualis
& huc ad uos ascenderim, qui certè ut nihil aliud aut amplius, nullo tamen sta-
tuariorum istorum inferior aut obscurior euasi.

CONTRA

Videtur som-
niū hoc inrel-
ligere, quod
est lib. 1. Ana-
baseos, quo ui-
dit Xenophō
per quietē do-
mum suā pa-
ternā fulmine
totam colluce-
re etc.

CONTRA EVM, QVI DIXERAT,

PROMETHEVS ES IN VERBIS.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

A Pologia quædam est contra eum, à quo Prometheus in verbis, appellatus fuerat, quæ quantum hanc collationem in se admittat, & quantum non, cum acerba quadam regeſtione, reſpondet. Vt autem in ſuperiore narratione ſomnij, generis, educationis, ac ſtudiorum ſuorum rationes expoſuit, Ita hic uidetur diſtinctionem & dicendi genus ſuum, quale, & ad quod exemplum comparatum eſſet, indicare uoluiffe. Nempe, quod ad materiam & res attinet, Comœdiam: quod autem ad compositionem & ipſam orationis figuram ſpectat, Dialogos, quales ſcilicet Platonis ſunt, ſeſe imitari.



PROMETHEVM igitur me eſſe ais? Siquidem ea ratione, ò optime, quaſi & mea opera lutea ſint, agnoſco collationē, ac fateor me ſimilem illi eſſe, neq; reſuſo, lutifiſgulus etiam ipſe dici: tametiſi lutum mihi uilius ſit, quale ſcilicet ex triuijs colligitur, ſcœnū propemodum ac ſœtulentum quoddam. Quòd ſi uero adeo extollens orationē meam, perinde ut artiſicioſam & fabrefactā, doctiſſimi illius Titanum nomine eam cohoneſtas & laudas. Vide nequis Ironiā dixerit, & quaſi quandā Atticam ſubſannationē ſubefſe huic laudi. Aut unde enim adeo fabrefactum eſt, quod ego facio? Quæ uero iſta nimia & Promethea ſapientia in ſcriptis meis? Nam mihi certē illud ſatis fuerit, ſi nō omnino terrena atq; fiſtilia tibi uideātur, aut digna adeo Caucaſo. At uero quāto iuſtius uos comparari Prometheo poteratis, quicūq; in iudicijs & cauſis agendis celebres eſtis, cum ueritate certamen inſtituentes? Viua enim reuera, atq; animata uobis opera ſunt. Et per Iouem etiā calor illorū ignitus eſt. Quod ipſum quoq; ex Promethei rebus ſumptum uideri poſſit, niſi ſi ſic decidatis hic, quod minimē ex luto ſingatis uos, ſed quod aurea uobis pleriq; ſigmēta ſua ſint. Nos autem qui ad uulguſ prodimus, atq; ibi tales noſtras auſcultationes iactamus, niſi aliquid quā ſimulachra quædam rerū ſpectanda exhibemus. Et in ſumma, circa lutum quidē, quemadmodū paulo ante dixi, ipſa hæc ſigulina uerſatur, perinde ut & aliorū ſigulorū, præterea aut neq; motus ſimilis in eſt, neq; animæ ſeu uitæ aliqua ſignificatio, ſed delectatio quædā inanis, & quaſi quidā luſus, totū illud negociū eſt. Vt interim etiam cogitare incipiā, num ita me Prometheū dicere uolueris, ut Comicus ille Cleonem, noſti ſiquidē: Cleon, inquit, Prometheus ille, poſt negocia eſt. Cæterū etiam ipſi Athenienſes ſigulos ollarū, & furnorū conſtructores, & quicūq; circa lutū uerſantur, Prometheos uocabant olim, alludentes ad lutū, opinoſ, & ad illā, quæ ſit in igne, uaforū aſſaturam. Quod ſi etiā hoc ſibi uult Prometheus iſte tuus, admodū directē ac certò iaculatus es, & omnino ſecundū atticam illā mordendi acerbitatē, dixiſti. Quoniam & noſtra opera fragilia ſunt, perinde ut illorū ollulæ, & modicū quiſpiam lapillū iniiciens facile contriuerit omnia. At qui dixerit aliquis, cōſolando nos: nequaquā iſta aſſimilaſſe Prometheo, ſed nouitatē hanc, & ea quæ nullo alio exemplo facta, aut ad mutationē cōparata ſunt, laudare uoluiffe te. Quemadmodū & ille, nōdum exiſtentibus hominibus excogitatos, atq; de nouo inuentos illos tū finxit, talibus animalibus effigiatis & exornatis, quæ & mouerent facile, & aſpectu gratioſa foret. Et in ſumma, archiſectus ipſe erat, ſed cooperabat tamē etiā Minerua illi, quæ & lutū inſpirabat, & ſigmēta illa animata reddebat. Talia quidē ille aliquis dicere poſſet, atq; ita in meliorē partem dictū iſtud exponere. Et fortaiſis hæc ſententiā etiā dicti fuit: Sed mihi nō ita ſatis eſt, ſi uidear noua ſingere. Quoniam neq; uetuſtius aliquid dicere quiſquā poterit eo ſigmento, ad cuius

mutationem ac formam hoc deductum & quasi progenitum est. Sed tamē nisi & gratiā quandā atq; uenustatem præ se ferat, puderet me sanē, sat scias, illius, & conculcando abolere cuperem. Neq; enim illi eò profuerit apud me nouitas hæc, quo minus conteratur, si deforme existat. Et si quidem non ita sentiam, dignus mihi uideor, qui à sedecim uulturibus attondear, ut qui non intelligā, q̃ multò deformiora ea sunt, quæ hoc ipsum quod sunt, cum peregrinitate quadam coniunctum habent. Ptolomeus igitur Lagi filius, cū aliquando duas res nouas in Aegyptum adduxisset, Camelum uidelicet Bactrianā totam nigram, & hominem bicolorē, cuius altera pars planē nigra, altera autē excellenter candida erat, per totum corpus æqualiter distincta atq; diuisa. Congregatis in theatrum Aegyptijs, exhibuit illis cum alia multa spectacula, tū inter postrema hæc quoq; camelum uidelicet, & semialbum hominem, putauitq; se magnā admirationem isto spectaculo concitaturum esse. At illi ad camelū quidem conspectum perterriti sunt, & parum abfuit quin exilientes profugissent, quantū tota ea auro exornata, ac purpura instrata erat, frenum autem etiam gemmis cōpactum habebat, ex Darij alicuius, aut Cambysis, aut etiā ipsius Cyri thesauris depromptum. Ad hominis autem intutum, pleriq; ridebant, alij autem etiam ut monstrum aliquod ipsum auersabantur. Quare Ptolomæus intelligens se illis non adeo laudem conciliasse sibi, neq; nouitatē apud Aegyptios in admiratione esse, sed præ ipsa quod concinnum atq; compositū, iustaq; forma præditum foret probari, transtulit illos inde, hominemq; nō amplius eodē honore habuit, quo antea. Ac camelus quidem, neglecta atq; relicta tum, mortua est. Hominem autem illum duplicem, Thespidi cuidam tibicini, cum ad pocula benē cecinisset, dono dedit. Porro uereor, ne & mea, camelus in Aegypto, sint, homines autē adhuc frenum illius, & purpuram admirentur. Quoniā neq; illud, ex duobus optimis compositum, Dialogo uidelicet & Comœdia, per se ipsum satis ualet, ad formam & elegantiam, nisi & compositio inter se consentiens, iustaq; proportionē temperata, fuerit. Licet quippe ex duobus pulchris, compositionem alienam atq; peregrinam fieri, quale illud uulgatissimum est, Hippocentauri. Non enim facile dixeris, amabile aliquod animal esse hoc, sed potius contumeliosissimum, si modo conuenit pictoribus credere, exhibentibus temulentiam & cædes illorum. Quid ergo? an nō rursum quoq; benē formatum ac pulchrum aliquid ex duobus optimis compositum fieri potest? Vt ex uino & melle commistū & temperatum, suauissimum equidem aio esse. Quantū de meis compositionibus hoc contendere nō ausim, quod ipsæ quoq; tales sint: sed metuo, ne utriusq; pulchritudinem, ipsa temperatūra corruerit. Neq; enim omnino cōsuetā inter se atq; affinia ab initio Dialogus & Comœdia fuere. Siquidem ille domi & secū ipse, me Hercle, in ambulacris cum paucis quibusdā, disputationes suas habebat. Comœdia autē tradens se totā Dionysio, in theatro conuersabatur, simulq; ludebat, & ridicula erat, gaudebat salibus & dicacitate, & cū numerositate quadam ad certamen & palmā ueniebat. Interdum etiā anapesticis uersibus prorsum in sublime euecta, Dialogi sectatores ac socios, ut plurimum, irridebat ac subsannabat, curarū exercitores, ac uanos sublimium rerum disceptatores, & id genus alia uocitando. Quin & unam hanc adeundī uiam habebat, sugillando illos, & Dionysiacam istā libertatem in ipsos effundendo. nunc in aëre ambulantes, & cum nubibus congregientes illos exhibens, nunc pulicum saltus metientes fingens, ut qui scilicet de aëreis & sublimibus istis rebus nimis exiliter argutarentur. Dialogus autem contrā maximē graues ac uenerabiles disputationes habebat, cum de natura rerum, tum de uirtute philosophorū, ita ut Muscorum illud: *ἄλις δὲ τὰ πᾶσι*, hoc est, bis per omnes chordas siue distantias tonorū, nempe à summo atq; acutissimo ad imum atq; grauissimū usq; inter eos disconueniret. Et tamē ausi fuimus nos, hæc ita sese habentia, inter sese coniungere &

qua

*Qualia de So-
crate, & eius
discipulis fin-
git Aristopha-
nes in nubib.*

quali conciliare, eaq; mutuo coaptare, quæ neq; omnino obsequuntur, neq; facile communionem & societatem aliquam sustinent. Vereor itaq; ne denuo simile aliquid Prometheo isti tuo fecisse uidear, ut qui foemininum cum masculino commiscuerim, & ob id ipsum nunc reus agar. Imò etiam ne quid aliud tale uidear, decepisse fortasse auditores, atq; ossa apposuisse ipsis, pinguedine obducta ac tecta, risum scilicet comicum, sub philosophica grauitate. Hoc enim furti fuerat. Absit hoc unum modo, ut ne in nostris inesse, dici possit. Aut unde enim furaremur tale aliquid, nisi uero quispiam nos latet, qui eiusmodi pinuū incuruatores, & Hircoceruos & ipse composuerit. Veruntamen quid facerem? Persistendū enim est in ijs, quæ semel coeperis, quandoquidem mutare consilium, Epimethei opus, non Promethei est.

NIGRINVS, SIVE DE MORIBVS

PHILOSOPHORVM.

IACOBO MICYLLIO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Hoc Dialogo uitam ac mores Philosophorum describit, conferendo inter se uerè Philosophos et similes. Et quod ijs qui serio philosophari cupiunt, urbis Romæ consuetudo et luxur nequaquam conueniant, ostendendo. Cuius rei exemplum, Nigrinum, Platonicum philosophum, et turbas istas adulatorum, coenas et lucrum sectantium, inter se componit. Quinquam haud scias, an etiam ueræ Philosophiæ sectatores hic laudando, pro more suo tronia utantur. Valde autem quadrat hic Dialogus in nostræ quoq; etatis homines eos, qui ornatum et habitum ueterum istorum, quasi successores quidam sunt.

*utroque
as, quo no
mine Scinis
appellatus
it quem occi
dit Theseus,
incuruantem
pinus, et ex
ijs alligatos
homines, et in
sublime emis
sos dilamano
tem, etc.*

EPISTOLA AD NIGRINVM.

Lvcianus Nigrino Salutem. Noctuas Athenas, inquit prouerbiū, quasi ridiculū sit, si quis eò noctuas apportet, quoniam illis ibi abundant. Ego uero, si quidem potestatem ac uim uerborum exhibere uelim, atq; ita Nigrino scribens, librum mitterem, obnoxius equidē huic ridiculo forem. Nunc autem quando solum sententiā meam declarare tibi uolo, quomodo uidelicet nūc animatus sum, & quod non obiter ac leniter oratione tua correptus atque affectus fui, effugero sanē meritō etiā Thucididis illud, quo dicitur: Imperitia audaces, res autem cogitata atq; considerata, timidos efficere. Manifestum enim est quod non imperitia solum, uerū etiam amor ac studium orationis, huiusmodi audaciæ causā est. Vale.



T uero grauis nobis admodū & sublimis rediisti? Non igitur neq; aspicere nos amplius dignaris, neq; cōuersationem aliquā nobiscum habere, neq; etiam similibus, atq; iisdem uerbis nobiscū uti, sed repente immutatus es, & omnino eiusmodi quispiā uideris, qui ceteros omnes prae se contemnat. Lubēs igitur audierim ex te, unde ad hoc insolentię per ueneris, & quæ eius rei causā sit. **PHIL.** Quid enim aliud, o amice, q̃ felicitas? **LV.** Quid ais? **PHI.** Nam præter consiliū atq; propositū meū, uenio tibi felix atq; beatus factus, adeoq; illud quod in scena usurpari solet, ter beatus. **LV.** Papæ, adeo breui? **PHI.** Atq; admodum. **LV.** Quid autē ultra hic est, propter quod etiā superbis, ut non summatim modo lætemur, sed & accuratē scire possimus, audito toto negotio? **PHI.** An non admiratione dignū tibi uidetur, per Iouem, pro seruo liberum, pro paupere diuitē, idq; adeo uerē, pro stulto autē & insano redire modestā. **LV.** Maximē igit. Sed nondū tamen planē intelligo, quid nā illud sit, quod dicis. **PHI.** Profectus in urbē rectā fui, ut ibi oculorū aliquē medicū circūspicerē, Nā malū illud, quo ex

*Occasio dida
g ab inaccess
et moribus
philosophi.*

*Narratio con
tinens occasio
nem encomij.*

oculis laborabam, magis ac magis ingrauescebat tū mihi. LVC. Scio equidē singula, ideoq; etiam optauī, ut in bonum atq; peritū aliquem incideres. PHI. Cum igitur uisum mihi esset, Nigrinum quoq; illū, Platonium philosophū, ut quem longo ipsis interuallo non uideram, cōpellare, mane surgens, ad ipsum ab eo, et pulsata ianua, cū puer intrō de me renunciasset, accersitus sum. Atq; ita ingressus in ædes, deprehendo, ipsum quidē, manibus librum tenentē, circum autē undiq; multas ueterū atq; doctorū hominum imagines iacentes. Posita autē in medio erat etiam tabella quādā, in qua Geometricæ quādā figuræ descriptæ erant. Ac sphaera calami illius, ad exemplū & imitationē uniuersi, ut uidebatur, cōposita. Admodū igitur benignē & comiter me amplexatus ille, interrogat quidnam agerē. Quibus omnibus illi expositis, & ego quoq; per uices ex eo scire postulabā, & quid ipse ageret, & nūquid apud se statuisset, in Græciā denuo nauigare. Ibi uero ille, ò amice, posteaq; cōpisset de hisce rebus mecū colloqui, suamq; sententiā explicare, tantam quādam uerborū ambrosiam mihi affudit, ut mihi planē uideretur Sirenes illas, siquæ unq; fuerunt, & Aëdonas, & Lotū illum Homeri antiquū referre. Adeo diuina quādam loquebatur. Eò enim uerbis euasit, ut & philosophiā laudaret, illamq; quæ ex hac proficiscitur libertatē & contrā ista, quæ uulgo pro bonis habent, irrideret, utpote diuitias, gloriā, regna, honores; præterea aurū quoq; & purpurā, & cetera quæ ad modum spectabilia plerisq; antea uero etiā mihi uidebantur. Quæ quidē animo ipse intento atq; aperto accipiens, continuo equidē ita affectus fui, ut cui, quod mihi tū acciderat, comparare possem, nō haberē, sed omnino uariū reddebar, atq; in omnes partes rapiebar. Ac nūc quidem dolebam, q; confutari atq; refelli uidebam, ea quæ mihi carissima fuerant, diuitias uidelicet, argentum & gloriā, ac tantū non lachrymabar damnatis atq; reiectis illis. Nūc uero eadē ipsi mihi uidebant uilia atq; ridicula esse, gaudebamq; rursum tanq; ex tenebroso quodā aëre prioris uitæ, ad serenitatē & magnam aliquā lucem respiciēs. Quare sanē & oculorum, (quod tum absurdissimū erat) & eorū infirmitatis obliuiscabar, animo autē acutus & perspicax paulatim magis magisque fiebā. Nam ad id tempus minimē animaduertens, cæcutientem atq; obtusam illā circumtulērā; progressus autē inde, ad id tādē adductus sum, cuius nomine tu paulo ante me criminabar. Nam & elatus oratione illius, & tanq; in sublime euectus sum, & omnino paruū atq; humile, nihil quicq; cogito. Videtur em̄ simile quiddā mihi accidisse circa philosophiam quale Indis circa uinū accidisse fertur. Nā cum primū illi uinum bibissent, nempe natura calidiores, accedente potu adeo forti, continuo admodū in furorē uersi sunt, ac duplo q; cæteri magis ex mero insanire cōperunt. Eodē pacto & ipse tibi, quasi quodā furore captus, ac uerbis ebrius obambulo. Quāq; hoc quidē non est ebriū, sed sobriū atq; temperantē esse. LV. Ego uero optarim, si fieri possit, ipsam illā audire orationē. Neq; em̄ contemnere ipsum, opinor, fas est, præsertim si ille qui audire cupit, & amicus est, & circa similia studiū atq; operā aliquando posuit. PHI. Confide ò bone. nā iuxta Homericū illud, festinantem per se ipsum hortaris. Ac nisi præuortisses, iā ultrō rogassem, ut me narrantem audires. Testē enim te relinquere apud plerosq; uolo, q; non præter rē insanio. Percipuecū & ipsum illius crebro meminisse, uolupte mihi sit, & hāc iam quasi quandā exercitationē apud me instituo. Nā etiam si nemo mihi adsit, tamen sic quoq; bis uel ter per diē reuoluo mecū ipse dicta illa. Et quemadmodum amatores puerorū, absentibus illis opera aliqua & sermones ab ipsis habitos, memoria repetunt, in ijsq; immorando morbū fallunt, perinde ac si illi ipsi amati adsint. Quidam rero etiam colloqui secum illos putant, atq; ijs, quæ tum sibi audire uidentur, quasi paulo ante reuera dictis, gaudent, animumq; memoriæ præteritorum applicantes, neque quiescere possunt, ob ea quæ pro pedibus & in mora sunt, sese angendo. Eodem igitur pacto etiam ipse, philosophia non

Exordium, à
cōmendatiōe
ipsius Nigri
ni, et à suauitate
ac uerborū
orationis illius.
Hoc est, philo
sophia.
Docilitas.

Amplificatio
à simili.

II. Exordium à
cōmendatiōe
orationis
eius effectū,
quanti ad ma
teriā siue sub
iectū attinet.
Amplificatio
à simili.

non præsente, uerba quæ tum audiui, recolligens, & mecum ipse crebro repetens, non paruum capio solatiū. Et in summa perinde ac si in pelago, & per noctem alicubi ferar, ad hanc quasi quādam facē aspicio, omnibus illis rebus quæ à me geruntur, uirum illum coram adesse existimans, semper aut uelut audiens ipsum eadē illa sua ad me dicentem. Interdum uero & maximē quando animū erigo, & in illū quasi infigo, etiā uultū illius uidere mihi uideor, & uocis ipsius sonus in auribus mihi relinquitur. Etenim iuxta Comiciū, reuera aculeū quendam in auditoribus reliquit. LVC. Desine, o admirande parumper præludere ac dic ab initio repetens iam tandē dicta illa, quoniā non mediocriter me expectatione ista excrucias, dū uerbis ita suspendis & circūducis. PHI. Rectē dicis, atq; ita factū opus est. sed illud quæso, uidisti ne aliquādo siue Tragicos, siue etiam, per louē, Comicos histriones malos, istos dico, qui sibilo excipiūt, quicq; poemata agendo corrumpunt, ac postremo theatri ejiciuntur, tametsi ipsæ fabulæ sæpenumero benē se habeant, ac palmā etiā reportent. LVC. Multos noui tales, sed quorsum hoc? PHI. Vereor ne interim & ipse illos imitari uidear, alia quidē inordinate connectens. interdum aut etiam ipsam sententiā præ imbecillitate ingenij corrupens, atq; ita progressus, paulatim etiā ipsam damnam fabulam. Ac quantū quidem ad me ipsum attinet, nō admodū ægrē id feram. Cæterum argumentū illud non mediocri dolore me affecturū esse uidetur, si mecum unā reŋciat, measq; partes dehonestet. Proinde hoc per totā memineris mihi orationē, quod Poëta quidē ipse talium peccatorū uobis innocens sit, ac procul à scena seiunctus alicubi sedeat, neq; quicq; ea curet, quæ in theatro agunt. Ego uero mei ipsius periculū tibi faciam, qualis scilicet histrio sim, quantūq; memoria ualeā, quod ad cætera attinet, nihil à nuncio Tragico distans. Quare si quid etiam minus aut parcius iusto uidebor dicere: Vulgare illud tibi, & quod ubiq; in promptu est, occurrat, q̄ scilicet melius hoc fuerat, & quod ipse poëta aliter fortassis idem dixerat. Me uero si exhibaueris etiā, non admodum quicq; molestē feram. LVC. Vt benē sanē, ita me Mercurius amet, atq; adeo iuxta Rhetorum leges exordium hoc tibi peractū est. Videris igitur etiā illa additurus fuisse, quod non ita diu inter uos mutuo cōuersati estis, & quod neq; ipse uenis ad dicendum paratus, & quod satius fuerit ipsum illum dicentem audire. Te enim pauca quædam, & quantū possibile tum erat, memoria collecta & quasi cōportata habere. An nō hæc quoq; dicturus erās? Nihil igitur opus illis amplius tibi est apud me. Existimes autē huius rei gratia, quod ad procemiū atque præfationem attinet, omnia te uerbis complexū, atq; consecutum esse. Quoniam ego iam & uociferari & applaudere paratus sum. Quod si uero longius etiā differes, malignitatis eius inter ipsum certamen meminero, ac tū acutissimē sibilabo. PHI. Equidē & hæc quæ tu modo commemorasti, dicta mihi uelim, & illa quoq; quod neq; ordine, neq; ut ille, iusta quadā & continua oratione de omnibus dicturus sum. Omnino em hoc nobis impossibile est, neq; rursum illius personæ attribuendo sermonē, ne alio ac nouo etiā modo histrionibus illis similibus siam, qui sæpenumero aut Agamēnonis, aut Creontis, aut etiam ipsius Herculis persona assumpta, ac uestibus auro contextis induti, & graue quiddam tuentes, mox ore in immensum diducto, exiguū & gracile, adeoq; muliebre quiddam loquūtur, ipsa etiam Hecuba aut Polyxena multo demissius. Ne igitur & ipse eodem modo cōuincar, maiore omnino, quā pro capite meo, personam induisse, ipsumq; ornatum dehonestare, ex nuda tibi uolo, meaq; propria persona colloqui, ne cadēs alicubi, ipsum illum Heroē, quem ago, mecum unā conuellam ac lacerem. LVC. Homo hic nunquā cessabit hodie contra me crebra illa scena atq; tragœdia utri. PHI. At uero cessō quidē, Ad illa aut, de quibus coeperā me nunc conuerti. Principiū igitur orationis illius, cōmendatio quædam fuit Græciæ, & eorū hominum, qui Athenis cōmorantur, q̄ cum philosophia sci-

Alia è finiti.

De Pericle
hic uersus ex
Euopli citan-
tur : π μὲν
ἐπὶ τῷ ῥήματι
ἐστὶν ἡ κίνησις
τοῦ ἑκείνου
ἀνθρώπου
καὶ τοῦ
πολλοῦ.

III. Exordit̃
ab extenuatio
ne sue, refr̃e
tis uidelicet
persona.

Proposition

Licet

Encomiū A-
thenarū, &
eorū qui ibi
philosophan-
tur.

A tēperantia
& honestate
uitæ, & à do-
ctrinæ effe-
ctu.

Doctrinæ cō-
firmatio ab ex-
emplo.

Continentiæ
ac paupertatis
cōfirmatio
eiusdē ratiōis

Collatio, &
reprehensio
Romane ur-
bis, & eius in-
tēperantiæ,
ut quæ philo-
sophis mini-
mè cōueniat.

licet, & paupertate unā educarentur, & neq; ciuium neq; peregrinorum quen-
quam oblectarentur, aspicientes, qui uoluptatem importādo ad illos, antiquā
illorum honestatē uiolaret. Sed si quis etiam ueniret ad illos, ita affectus, paula-
tim & transformarent ipsum, & ueteres mores atq; animos dedocerent, ac ad
puritatē sobrietatemq; uitæ transferrent. Memorabat itaq; quendā ex purpura-
tis istis, & multo auro fulgētibus, qui cū uenisset Athenas, admodum insignis
& conspicuus, magna comitantiū turba stipatus, auro, uariāq; ueste exornatus,
ipse quidē Atheniēsis omnibus existimabatur ualde beatus esse, & perinde
ac deus quispiam suspiciendus: istis autē miser atq; infelix quispiā uidebatur ho-
muncio ille, statimq; erudire illū aggrediebantur, nō acerbē, neq; etiā apertē in-
terdicentes, ne in libera ciuitate, quocunq; ipse pacto uiuere uellet, sed postq; &
in gymnasijs, & in balneis quoq; molestus erat, obterens seruis suis, & in angu-
stum cogēs, obuios, ex occulto quidā submissa uoce, quasi lateret, neq; tamen il-
lum perstringere uellet, subiecit: Metui, inquiens, ne ille inter lauandū periret.
Atqui pax certē longa balneū iam tenet, proinde nihil opus erat isto exercitu.
Ille autē audiens, quæ res erat, interea erudiebatur. Rursum autē ubi uestem illam
uariam atq; purpureā exuebat sese, urbanē admodum floriditatē atq; nitorem
istum colorū irridentes, iam uer adest, dicebant, &, unde nobis pauo hic, &, for-
tassis matris ipsius hæc est, & id genus similia. Atq; eodē pacto etiā cætera illius
cum risu carpebant, nunc annulorū multitudinē, nunc comæ superuacaneā cu-
ram, nunc uictus intemperantiā atq; luxuriā notantes. Quare paulatim ad so-
brietatem atq; modestiā reuocatus est, & longē melior, publicè ita emendatus
ac doctus inde abiit. Quod autē non puderet eos etiam paupertatē confiteri, re-
ferebat mihi uocem quandam, quā aiebat publicè ab omnibus emissam, audisse
se in ludis Panathenaicis. Deprehensum em quendā ex ciuibus fuisse, & ad præ-
fidem ludorū abductum, eo q; in ueste tincta ad spectaculum uenerat. Cæteros
autē, qui hominem uidebant, misertos illius, ac ueniā precatos esse. Atq; ubi præ-
co iam proclamaret, quod in leges cōmisisset, quia tali cū ueste ludos spectaret,
omnes una uoce, quasi antea super hoc deliberassent, exclamare coepisse, ut uenia
daretur talibus induto. Neq; enim aliam uestē habere illū. Hæc igitur prædica-
bat ille mihi, & præterea libertatē quoq; eam, quæ illic esset, ac uictus frugalita-
tem, necnon & ociū, & quod homines minimè curiosi atq; auidi rerū essent, cuius
generis uirtutes infinite apud illos sunt. Ac pro certo indicabat mihi, cōuer-
sationem eorū hominū philosophiæ ipsi consonā esse, moresq; puros ac sobrios
cōseruare posse, studioso uidelicet homini, & qui diuitias cōtemnere didicisset,
Et qui secūdum ea, quæ natura honesta sunt, uiuere secū ipse statuisset, ei illorū
hominū uitam q; maximè aptam atq; accommodā esse. At qui diuitias amaret,
auroq; delectaretur, præterea purpura atq; potentia felicitatē metiret, qui & li-
bertatem nunq; gustasset, & cū seruitute enutritus esset, aut qui uoluptati toto
animo incumbens, huic uni inseruire atq; obsequi statuisset, amans epularū ac
mensæ opiparē instructæ, indulgens uino ac rebus uenereis, plenus præstigia-
rum, deceptionis atq; mendacijs. Aut rursum qui delectaret audiendo cythararū
sonitus, aliorūq; instrumentorū lasciuos crepitus, gauderetq; cantilenis perditis
& eneruatis, talibus uidelicet hominibus cōuenire, loci huius consuetudinem.
Ibi enim rerum charissimarum ipsis, omnes plateas, omniāq; fora referta esse.
Ac licere ipsis omnibus quasi portis uoluptatem recipere, partim quidem per
oculos, partim autem per aures & nasum, partim etiam per gulam, & per uene-
rea. Quia præterea fluente, perenni ac turbulento quodam flumine, omnes, in-
quit, uiæ complanantur. Siquidem in unū conueniunt & adulteriū & avaricia,
& periuriū, & id genus reliquum uoluptatum. Relaxatur autē atq; auertitur,
animo submerso atq; obruto undiq;, omnis uerecūdia, & uirtus, & iusticia, qui-
bus locus ille desertus & uacuus redditus, siti autē semper impletus, suppullulat
multis ac feris cupiditatibus. Actalē quidem describebat mihi urbē, taliumq;
magi-

magistrum bonorum. Ego itaq; inquit, quando primum ex Græcia reuersus fueram, atque ista iam propius aspiciebam, reuocans me ipsum, & quasi uerbis compellans, rationem poscebam aduentus huc mei, Homerica illa uidelicet mecum ipse dictitans:

Cur autem infelix, deserto lumine Phœbi, (Græcia nempe, & felicitate illa atq; etiam libertate,) Venisti, ut uideas, loci huius tumultus, sycophantas uidelicet, salutationes superbas, coenas, adulatores, homicidia, testamētorum expectationes & amicitias simulatas? Aut quid tandem facere decreuisti, cum neq; discedere hinc, neq; cōsuetis & inueteratis hisce uti possis? Hoc igitur pacto mecum ipse consultans, & quemadmodum Iuppiter Hectorem illum, ita meipsum ē telis, ut dicitur, subducens,

Egō hominū cæde atq; tumultibus, eoque cruore, de cetero domi continere me statui, atq; hanc muliebrem quandam uitam & timidam plerisq; uisam, proponēs mihi, cum ipsa philosophia, Platone, & ueritate colloquium habeo. Ac meipsum quasi in quodā amplo ac populofo theatro collocans, ex sublimi admodū inspicio atq; contēplor ea quæ geruntur, quæ partim eiusmodi sunt, ut multū delectationis ac risum exhibere possint: partim etiā, ut uirum uerē cōstantem ac firmū tentare ac labefactare aliquo modo queant. Nam si malorum quoq; encomiū aliquod dicere conuenit, ne credas maiore ullam uirtutis palmam esse, aut ueriora usq; animorū experimenta fieri, quā in hac ciuitate, & in ea qua hic uiuitur consuetudine. Neq; enim parū est resistere tot quidē cupiditatibus, tantis autē spectaculis atq; aurīū illecebris undiq; attrahētibus ac detinentibus, sed oportet omnino Vlyssis exemplo, præternauigare illa, non quidem ligatis manibus, ut ille, nam hoc formidulosum foret: neq; etiā auribus ceca obturatis, sed audientē atq; liberum, & uerē animū supra hæc elatum habentem. Licet autem & Philosophiam mirari, conferendo cū illa tantam hominū amentiam atq; stultitiam: Bonaq; ista fortunæ contemnere, ubi aspexeris, uelut in quadā scena, ac multiplici, pro personarū uarietate, fabula, aliū quidē ex seruo dominū prodire, alium autē ex diuite pauperem fieri: contrā aliū ex paupere satrapam aut regē, rursus alium amicū huius, alium inimicū, alium etiam exulē esse. Nam hoc certē uel grauissimū est, quod, licet fortuna ipsa testē sese in humanis rebus ludere, fateaturq; nihil illarū certum ac stabile esse, nihilominus tamen, quotidie ista aspicientes, & diuitias expetūt & potentiā: ac pleni obambulant omnes earum rerū spe, quarum euentus nunq; sequatur. Quod autem uidelicet dixi, quod ei ridere ad hæc, quæ alibi geruntur licet, atq; animū oblectare, illud tibi iam exponā. Quomodo enim non ridiculi sint diuites ipsi, qui & purpuras suas spectandas exhibent, & digitorū annulos ostentant, & omnino multas præ se ferunt ineptias. Quod autē omnium absurdissimū est, etiam obuios aliena uoce salutant, & hoc quasi magno aliquo, cōtentos esse uolunt, si solum ipsos aspexerint. Quidā uero fastuosiores adorari etiā cupiunt, non à longe, neq; ut Persis mos est, sed necesse est, propius accedentem, & sese incuruantem, animō à longe demisso & humiliato, illiusq; affectu etiā corporis similitudine declarato, pectus aut dextrā deosculari, quod sanē beatū atq; spectabile uidetur, etiā ipsi qui honorē hunc nunq; assequūtur. Ille uero stat in longū tempus seipsum præbens decipiendū. Vbi & hanc illorū laude inhumanitatē, quod neque orē nos approbāt aut cōpellant. Ceterū his multō ridiculi magis sunt, ipsi sectantes atq; obseruantes, qui de media nocte surgētes circūcursant totā ciuitatem, & à seruis exclusi foribus, canes & adulatores, & id genus alia audire sustinent. Premiū uero huius tā acerbæ circuitiōnis, ipsis onerosa illa atq; multorū malorū causa coena est. In qua quidem illi, quā multa ingurgitantes: q̄ multa autem potantes, q̄ multa etiam, quæ proloqui nō deet, reprehendentes potestremo, aut ægreferentes discedūt: & uel ipsam criminantur coenā, uel contumeliā aut sorditiā accusant. Pleni autē & angiportus sunt uomentibus ipsa, &

Verba Tiresias sunt ad Vlyssē, ex Odysseia.

Amplificatio ceptæ descriptionis per distributionē

I. Quid animū sapientis labefactare possint.

Consolatio et effectus philosophiæ.

II. Quid ridet laus stultitiae.

III. Quomodo diuites etiam cupiunt adorari.

Adulatores et stultitiae causa.

circū

*Amplificat
adulatorū de
mentia ab ef-
fectu & con-
sequencia.
Commonitio
ex cōtrario.*

circa uilissima quæq; prostibula depugnantibus. Et complures ipsorum in mul-
tum diem decumbentes, circumeundi causam medicis præbent. Quidam enim
id quod absurdissimum est, neq; egrotando quiescunt, aut ocium ducunt. Ego
uero multo adultores ipsos magis perditos esse, quam quibus adulantur, exi-
stimo, & propemodum authores illis existere superbiæ ac fastus istius. Nam cum
illorum opulentiam & rerum omnium abundantiam admirantur, aurum lau-
dibus extollunt, uestibula mane complent, & accedentes ipsos quasi dominos
appellant, quid quæso etiam cogitare illos consentaneum est? Quod si uero cō-
muni decreto uel paululum modo abstinerent ab hac uoluntaria seruitute, an
non putas è diuerso ipsos diuites ad fores pauperum atque mendicorum uen-
turos esse, ultro rogantes ne ignobilem atque obscuram, & quasi absq; teste la-
tentem ipsorum felicitatem relinquerent. neue paterentur ut inutilem, & ab o-
mni usu remotam, & mensuram pulchritudinem, & domorum magnitudinem
perire. Neque enim sic ipsas diuitias amant, ut propter diuitias beatos atq; fel-
ices sese existimari. Atq; ita sane res habet, ut nulla sit utilitas possidenti, neque
pulchrarum ædium, neq; auri, neq; eboris, nisi sit qui illa admiretur. Oporte-
bat igitur tali aliqua uia diminueret ipsorum existimationem, & extenuare po-
tentiam, obijciendo, & quasi propugnaculum aliquod opponendo diuitijs, de-
spicientiam istam atq; contemptum, nunc uero colendo contrā & obseruando
ad stultitiam atq; amentiam illos adducunt. Atq; homines quidem indoctos,
& ignorantiam manifestè confitentes, huiusmodi factitare, tolerabilius meri-
tò existimetur. At uero eos, qui philosophari quoq; se simulant, multo etiam
ineptiora his, magisq; ridicula facere. illud tandem omnium grauissimum est.
Quomodo enim me putas animo affectum esse, quoties uideo istorum aliquem,
maximè eorum qui ætate prouecti sunt, adulatorum turbis immisceri, & illo-
rum aliquem, qui honores gerunt, satellitum modo deducere atq; sectari. de-
inde & cum ijs, qui ad cœnam uocare solent, colloquia serere, insigniorem au-
tem, magisq; conspicuum cæteris, ob ornatum & habitum esse. Quod uel ma-
ximè indignari soleo, quod nō itidem personam ac habitum mutat, cum utiq;
quod ad cætera attinet, eodem modo fabulam agant. Nam quæ in conuiujs o-
perantur, cui quæso adulatorum illa cōparabimus? an nō replentur cibo, mul-
tò quàm cæteri minore molestia? an non inebriantur magis quàm alij manife-
stè: à conuiuio autem surgunt omnium ultimi: deinde & plura alijs auferre se-
cum uolunt: si qui uero ipsorum urbaniores paulò sunt, sæpenumero etiam cœ-
tare incipiunt. Atq; hæc quidem pro ridiculis ille censebat. Præcipue uero eti-
am eorum mentionem faciebat, qui pacta mercede philosophantur, uirtutemq;
ipsam uenalem tanquam de foro proponunt. Ergastula igitur & cauponas il-
lorum scholas uocabat. Censebat enim eum, qui diuitias contemnere, alios do-
cere uellet, principiò se ipsum lucris & quæstu superiorem gerere debere. Quo-
niam & ipse reuera talia agebat, non solum gratis conuersando ac differendo
cum uolentibus, sed & indigentibus necessaria subministrando, omnemq; o-
mnino diuitiarum abundantiam contemnendo. Ac tantum aberat ab expeten-
do ea, quæ ad ipsum nihil spectabant, ut ne suarum quidem rerum, quæ illi in-
terim corrumpebantur, curam aliquam gereret, ut qui & agrum, quē non pro-
cul ab urbe habebat, multis iam annis ne inuisere quidē dignatus fuerit. Quin
& principio neq; suum esse illum constituabat. illud, opinor, distinguens ac dis-
putans, quod natura quidem istarum rerum nullius domini sumus, lege autem
& per successionem usum earum in tempus incertum acquirētes, temporanei
seu momentanei possessores habemur. Ac, posteaquam terminus ille constitu-
tus præterierit, tunc rursus alius easdem à nobis accipiens, nomine illo frui-
tur. Non parua autem etiam illa præbent imitari uolentibus exempla, uictus sol-
licet frugalitas, exercitiorum iustus modus, personæ ipsius uenerabilitas, & ue-
ritas

*Alia amplifi-
catio à perso-
narū qualita-
te siue condi-
tione.*

*Descriptio si-
mulatorum
philosopho-
rum.
Ab intempe-
rantia.*

Ab auiditia.

*Redit ad Ni-
grinū, quē ut
ueri philoso-
phi exemplū
proponit. Et
ut ante illius
orationē, ita
hic doctrinā
& uitā eius
commendat.*

Stitutus mediocritas, & super omnia hæc aptum ad omnia mentis attēperamentum, morumq; facilitas. Monebat autem eos, qui cum eo uersabantur, ne cunctarentur, aut in certos dies extraherēt, benē aliquid facere, id quod multi solebant, præsumptantes sibi, uelut diem aliquam constitutam, aut festiuitates sacrorū, aut solemnes conuentus, tanquā ab illis auspicaturi, mendacia uitare, & conuenientia facere. Volebat enim liberum, & ab omni cunctatione remotum esse illum ad honesta impulsus ac mentis impetum. Manifesto autem apparebat, quod & tales philosophos damnarat, qui uirtutis meditationē eam putabant, si multis necessitatibus atq; laboribus adulescentes resistere, exercitatione ac usu assuefecissent. Atq; ob id multi ligare atq; uincire se iuebant, alij autem flagellis uerberabant. Qui uero elegantiores paulo erant, etiam ferro superficiē corporis radebant. Putabat enim ille multo prius in animis duritiem istam, & firmitatem contra dolores ac perturbationes, parandam esse. Et qui optimē institueret atq; erudire homines uellet, partim animi, partim corporis, partim etiam ætatis, & prioris educationis rationē atq; obseruationem quandam habere debere, ut ne, ea quæ uires excederent, imponendo, reprehensionem incurreret. Multos itaq; & mortuos ex eo esse dicebat, dum præter rationē ita supra uires intenderentur. Vnum autem etiam ipse uidi, qui cum iam ea apud illos mala degustasset, quamprimū ueros sermones, ueramq; doctrinam audiuit, irruentis cursu aufugiens inde, ad ipsum peruenit, uidebaturq; multo quā antea quietiore animo esse. Iam uero digrediens ab istis, aliorum rursus hominum mentionem faciebat, persequendo uerbis & eos qui in urbe fiunt tumultus, & quo pacto alij ubi alijs impelluntur. Præterea & theatra, & Circum, & equestres statuas, & equorum ipsorum nomina, de quibus ipsis in angiportis colloquia. Multa enim reuera equorum passim ibi infania est. Iam & multos eorum, qui pro studiosis ac grauib; habentur, reprehendebat. Post hæc autem quasi alterā fabulæ partem attingebat, notando ea, quæ circa funera mortuorum & testamenta agitantur, hoc addēs, quod unam hanc uocem, Romanorum pueri per omnem ætatem ueram emittant, eam intelligens, quæ in testamentis usurpatur, qua petit, ne à sua ueritate depellantur. Illa uero etiam, interea cum ab eo dicerentur, risu prosequi coactus sum, quod & secum sepeliri ignorantiam suā uelle eos aiebat, & stultitiam suam apertē scripto etiam testari, dum alij uestes, quibus in uita preciosioribus usi sunt, comburere eodem rogo secum mandant: alij autem & seruos certos ad sepulchra adstare. Rursum alij cippos siue columnas quoq; coronari fertis præcipiunt, stolidi uidelicet etiā in ipsa morte manentes. Coniecturam igitur inde fieri, uolebant, inquit, quid in uita ab illis actum sit, quando talia de ijs quæ post mortē secutura sint, testamentis mandant. Hos enim illos esse, qui preciosa ac chara obsonia emere solent, uinumq; in cōuiuijs cum plausu & odoribus effundunt, qui media etiam hyeme opplentur rosis, raritatemq; illarum & intempestiuum amant. Illud autem quod suo tempore & secundum naturam fit, pro uili & abiecto fastidiunt. Hos illos esse, qui & unguenta bibunt, quo nomine uel maxime eos carpebat, quod ne urī quidem cupiditatibus scirent, sed & in hisce peccarent, finesq; earum confunderent. Undiq; permittentes uoluptatibus animum proterēdum & conculcandū. Et hoc quod in Tragœdijs atq; Comœdijs dicitur, iam & præter casam incitati. Solocismum igitur uocabat hoc genus uoluptatum. Cæterum ex eadem sententia etiam illa dicebat, prorsus Momi illius uerba imitatus. Vt enim ille reprehendebat tauri artificem deum, qui non præposuisset oculis cornua: ita scilicet & ipse accusabat eos, qui coronas gestabant, quod locū, ubi eas adhibere deberent, ne scirent. Nam si afflatu atq; odore, inquit, uiolarū, rosarumq; delectantur, sub nasum eos potissimū coronari oportebat, iuxta ipsam, quā proximē fieri potest, respirationē, ut quā plurimum inde uoluptatis attraherēt. Eodem modo &

II.
Doctrina de
benè agendo.

Contra ap-
thiam.

De singulari-
te et uite mo-
destia.

De stultitia
circa extre-
mas uolunta-
tes.

Exitus respo-
dere principijs.
In uoluptuo-
rios.

Sic Erasmus
hunc locum
necit, in pro-
uicio: In su-
per, ne præter
casam.

In pulcos.

illos irridebat, qui miram quandam diligentiam in apparandis cenis adhibent, dum liquamentorum varietatem, & bellariorum curiosam atque immodicam compositionem sectantur. Nam rursus & hos dicebat brevis ac modico tempore duraturæ uoluptatis amore, multa negotia sustinere. Indicabat autem, quatuor illos digitorum causa, totum hunc suscipere laborem solere. Tot enim digitorum mensuram æquat uel longissimum hominis guttur. Nam neque antea, quæ eorum quæ tam charo emuntur, quicquam ederunt, ullam uoluptatem eos capere, nec rursus postea quàm illa deuorata atque absumpta sunt, suauiore ceteris, illam, quæ sit exta præciosa & charis istis, repletionem reddi. Restare igitur ut illam, quæ uelut in transcurso percipitur, uoluptatem, tam grandi pecunia mercantur. Consentanea autem ipsis dicebat accidere ob inertiam atque imperitiam istam, quod ueriores illas uoluptates ignorarent, quas omnes Philosophia suppeditat, & quasi subministrat his, qui laborare uolunt. Cæterum de his quæ in balneis aguntur, multa sanè commemorabat, & de multitudine prosequentium, et de contumelijs, & de his qui seruis impositi gestarentur, ac tantum non efferrentur. Vnum autem maximè ac præter cetera odisse uerbum uisus est, frequens autem in ciuitate hoc est, & in balneis propemodum familiare ac patris. Prætereuntes enim quosdam ex seruis clamare oportet, & admonere, ut pedibus prospiciant, si quid extrantius paulò, aut cauius subituri sint, atque ita comonefacere eos, (id quod absurdissimum est) quo scilicet meminerint, ire sese. Graue igitur atque intolerandum putabat esse, si cum ederent alieno ore non indigerent, aut manibus, neque cum audirent, aliorum auribus uterentur, oculis autem aliorum, ualentes ac sani, ad prospiciendum opus haberent. Ac sustinerent uoces audire, quæ miseris hominibus & excæcatis cõuenirent. Hæc enim ipsa accidere illis in foro, & mediò die, & hoc ciuitatem atque remp. ipsis uelut humeris suis sustinentibus. Hæc atque huiusmodi multa alta uerbis persecutus, dicendi finem fecit. Ego uero hucusque cum admiratione ac ueluti stupefactus auscultabam illum, metuens ne cõticesceret. Vbi uero hic loqui desijt, illud nimirum, quod Phæacibus olim accidit, ego quoque passus sum. Longo enim tempore ad ipsum aspiciens quasi definitus atque permulsus, deinde multa cõfusione atque uertigine correptus, partim sudore manabam, partim loqui uolens, destituebar uiribus, ac retrò inhibebar. Ipsa quoque uox deficiebat me, neque lingua iam amplius officio seruiebat suo, postremo præ dubio atque inopia agendi lachrimabar. Neque enim summam duxat contem perstrinxerat, aut fortuito aliquo leuicore ictu, oratio illa tetigerat me, sed altius, & omnino ad uiuum usque plaga hæc peruenierat. Ac certo admodum, sciteque librato iactu emissa oratio ipsum, si ita dicendum est, animam intercidit. Si enim decet, non nihil & me iam philosophicos attingere sermones, ita equidem de hisce existimo. Videtur mihi animus hominis sollertis & ingeniosi, admodum similis esse scopo alicui tenero ac molli. Sagittarij autem in hac uita multi, qui plenas quidem pharetras, uarijs atque omnis generis orationibus habent, ceterum non omnes certò iaculantur ac destinata feriunt, sed alij ipsorum, neruo nimium intento, uehementiori impetu quam satis est, telum emittunt. Et apprehendunt quidem etiam isti uiam, sagittæ autem ipsorum in scopo non manent, sed præ uehementia ictus penetrantes ac transuolantes, pertulim modo atque hiantem uulnere animum relinquere solent. Rursus alijs diuerso huius pacto euenit. Nam præ imbecillitate uirium, & quod laxiore neruo iaculantur, sagittæ ipsis ad scopum usque non perueniunt, sed soluto impetu, sæpenumero in medio cursu deficiunt ac decidunt. Quod si uero interdum etiam scopum contingunt, summum illum quidem, & in superficie tantum perstringunt, altiore autem plagâ nequaquam infligunt, neque enim ualido impulsu atque impetu emissæ fuerunt. At qui bonus iaculator est, atque huic nostro similis, principio quidem diligenter circumspiciet scopum, ne nimis mollis, neque nimis solidus, & transmittendo telo durior sit.

In males.

*Cōclusio, quæ
ut à principio
rursus com-
mēdat oratio
nem a re et
effectum.*

*Amplificatio
effectus à si-
mili, et effi-
ciorum.*

Sunt enim & scopi quidam qui omnino ne uulnerari quidem possunt. Vbi autem hæc omnia perspecta habet, tum denuo tincta atque infecta sagitta, non ueneno, quemadmodum Scytharum sagittæ tinguntur, neque resina, perinde ut Curretum, sed sensim mordicante pariter & dulci pharmaco inuncta, uerè iaculari solet. Illud autem quod iactum est, benè adeo & pro modo suo satis fortiter impulsus, eoque penetrans ut iam transiturum esse uideatur, citrà tamen desinat, et manet pariter, & multum medicamenti illius de se emittit, quod uidelicet dispersum, totum circumquaque animum ambit & complectitur, atque hoc illud est, quo & oblectantur, & cur lachrymas inter audiendum emittunt. Quod & mihi accidit, paulatim ac tacite medicamento illo animum mihi obeunte. Succurrebat igitur mihi Homericum illud ad ipsum dicere:

Sic face, siqua uiris per te noua lux oriatur.

Quemadmodum enim qui Phrygiam tibiam audiuit, non omnes insanit, sed quotquot ipsorum à Rhea corripuntur, atque non audito carmine, prioris affectus ac perturbationis reminiscuntur. Ita & qui philosophos audiunt, non omnes attoriti ac sauci abeunt: sed illi solum, quibus quasi fomes aliquis, philosophiæ cognatus, iam antea, natura insitus atque innatus fuit. LVC. Quam graui & admiranda tunc digna, atque adeo diuina, o amice, uerbis commemorasti. Multaque, reuera, ambrosia & loto saturatus, me non aduertente, fuisti. Quare & interim dum tu ista dicis, nescio quid animo meo accidit, & nunc desinente atque tacente te, more affidor. Ac ut tuo uidelicet exemplo dicam quoque, saucius sum. Neque uero mireris, nosti enim quod & illi, qui à canibus rabiosis mordentur, non ipsi solè rabie corripuntur, sed & siquos alios ipsi in ea insania, eodem illo modo afficiunt ac ledunt, etiam illos mente derecti, atque in furorem uerti solere. Nam simul cum morfu etiam affectionis istius quiddam in alium transfertur, ac morbus ille fecunditate quadam subinde alios atque alios de se procreat, fitque insaniæ istius omnino multiplex successio. PHI. Itaque etiam ipse nobis iam amare confitearis? LVC. Prorsus igitur, teque iam etiam oro, ut communem aliquam medicinam nobis excogites atque inuenias. PHI. Ergo Telephi illud necesse erit facere. LVC. Quodnam illud dicis? PHI. Ut ad eum, à quo uulnerati sumus, redeamus, & ab illo medicinam petamus.

IVDICIVM VOCALIVM

MARTINO BOLERO INTERP.

ARGVMENTVM

EST (utem) iustus ualde festinus atque elegans, ad exemplum iudicialis actionis compositus. Queritur enim si iustus de ui & iniuria reus, quod ab eo plurimis dictionibus spoliatur, & quasi de sua possessione delectatur. Exordio beneuolentiam capiat simulatione modestiæ, & excusando necessitatē suam. Deinde per translationem ad deum uenit. Nullam literarum suo loco et ordine mouendam esse. Hinc iudicibus admonitis ut pro officio suo agant, & ceterarum ordinem atque dignitatem cuiusque conseruent. Narratiunculam subiungit, quæ confirmationem causæ continet. Hanc postea longa primum enumeratione aliorum damnorum eidem sibi illatorum amplificat: deinde etiam collatione modestiæ suæ, & illius petulantia tum erga se, tum erga ceteros citius homines, & quam eidem etiam hominibus iniustum ac detestabile sit, docet.

IMPERANTE ARISTARCHO PHALEREO SEPTIMA
Octobris, actionem instituit σιγµα aduersus τω.

Constituit iudicibus septem uocalibus, de ui & rapina,
spoliari se dicens omnibus illis uocibus, quæ
duplici τω proferri solent,

Exordium, à
simulatiōe mo-
destiæ et excu-
satione neces-
sariæ.



Amplificatio
à futuro peri-
culo.

À trāslatione

Exemplū da-
mni antea illa
in alijs quoq̃.

Locus cōs.

Propositio.

Narratio, cō-
tinens causā
cōfirmatiōis

ACTENVS quidem ò iudices Vocales, nō admodum gra-
ui iniuriā adfectus ab hoc πῶ, quod meis rebus abuteba-
tur, & inde auferebat, undē minimē conueniebat, quod
quidem damnum non grauiter tuli, nonnulla etiā quæ
dicebantur, audiuisse me dissimulabam, propter modesti-
am, quam uos ipsi nostis me seruare, cum erga uos, tum er-
ga alias syllabas: postquam uero ad tantam auariciā &
amentiam peruenit, ut non modo non sit contentū ijs quæ
ego sæpe dissimulaui, uerū iam maiorem uim inferat, ipsa me necessitas cogit
ut accusem ipsum apud uos, qui utrunq; nostrū nouistis. Non autem exiguus
metus propter istam miseriam me inuasit. Nam cum prioribus iniurijs, maio-
res semper addat, prorsus me ē domestica sede expellet, ita ut parum iam absit,
dum ego ista dissimulo, quin ne inter literas quidem amplius numerer, & in si-
miliquodam uerfer metu. Est itaq; æquum, non modo uos iudices, sed omnes
etiā reliquas literas huius doli curam gerere. Nam si, ut libet unicuiq; licebit ē
suo ordine, in alium uiolenter irrumpere, idē uos, sine quibus nihil omnino
scribitur, permiseritis, nō uideo quomodo, sua quique ordines, iura, iuxta quæ
à principio constituti sunt, tuebuntur. Sed non existimo uos unquam ad tan-
tam incuriam uel negligentiam peruenturos, ut ea feratis, quæ cum æquo & iu-
re pugnant. Et ut uos certamen omiseritis, tamen mihi, qui iniuriā adfectus
sum, negligendum non erit. Atque utinam aliarum quoque literarum audaciā
ab initio statim, cum cœperunt contra leges delinquere, esset repressa, neque e-
nim litigaret ad hunc usque diem λάμβδα cum ρῶ, disceptans de uoce κίοντις &
κεφαλαλγία. Neque etiā τῆ γάμμα esset cum καππα certamen, neque tam sæpe
ad manus propē uenissent in fulloniā, de dictionibus γναφῶν & γναφῶν disceptā-
tes. Quin cessasset etiā hoc γάμμα cum λάμβδα contendere, dictionem μογῆς il-
li surripienti, imō suffuranti. Adeoq; reliquæ autem literæ, quæ uisissent seditione-
nes mouere contra leges. Est enim pulchrum unamquamq; literam in eo ordi-
ne, quem primum sortita est, manere, transcendere uero eò quo non oportet,
eius est, qui ius & æquum soluit. Et qui primus uobis has leges finxit & forma-
uit, siue Cadmus fuerit ille insularis, siue Palamedes Nauplii filius, quanquam
nonnulli hanc prudentiam Simonidi tribuant, non ordinem tantum, per quē
sua quibusq; literis, præsidentis dignitas, firmiter permanet, definerunt uide-
licet quæ debeat esse prima, quæ secunda, sed qualitates etiā & uirtutes, quas
habent singulæ nostrū constituerunt. Et uos quidem, ò iudices, honore adfe-
cerunt præcipuo, propterea quod uestro Marte, potestis sonum efficere. Semi-
uocales uero secundo loco dignati sunt, eò quod sine uestro accessu exaudiri ne-
queunt. Ex omnibus etiā literis, quibusdam, omnium postremum locum, de-
creuerunt, mutis scilicet & uoce carentibus. Has itaque leges per uos uocales
conseruari decet. Hoc uero πῶ, neque enim possum ipsum turpiori nomine ad-
pellare, quā quo nominari solet, per Deos, nisi duæ quædam bonæ ex uobis
& aspectu decenti, ἄλφα scilicet & ὤψιλον se illi coniunxissent, ne audiretur qui-
dem solum. Hoc inquā mihi maiorem uim quā nullæ unquam literæ, infer-
re ausum est. Nā nominibus & uerbis patrijs me extrudere, præterea ex ipsis
etiā coniunctionibus & præpositionibus expellere tentat, adeo ut istam im-
modicā auariciā porro ferre nequeam. Verum iam tempus est dicere undē
& à quibus res initium sumpserit. Peregrinabar aliquando in Cybelo, id op-
pidulum est non iniucundum, colonia, sicut fertur, Atheniensium, adducebā
uero mecum fortissimum ρῶ ex uicinis meis optimum. Diuertebam uero ad co-
micum quendam poetā, huius nomen erat Lysimacho, & à maioribus, quan-
tum adparebat, genere erat Boeotius, sed tamen, de se dici uolebat, quod in me-
dia Attica natus esset. Apud hunc hospitem ego huius πῶ auariciā depre-
hendi.

prehendi. Equidem cum hactenus paucis quibusdam manus intulisset, dicendo τετραράκοντα, priuans me meis cognatis, existimabam eam esse consuetudinem literarum, quæ unâ mecum essent educatæ. Præterea cum τήμιρον & similes quasdam uoces mihi detraxisset, diceretque eas esse suas, audiebam patienter, nec uehementer admodum me ea res mordebat. uerum cum ab eis initium sumpsisset, atque postea ausum esset etiam dicere κατήμιρον & κατήμιρα & πῖτα, dein ceps abiecto omni pudore, βασιλίστα quoque nominare, haud leuiter sum commotus, & ira accensus, timens ne quis temporis successu etiam σῦκα, τῦκα adpelleret, oro autem uos per Iouem, ut mihi indignanti, & iusta ira commoto, præterea omni ope & auxilio destituto, ignoscatis. Neque enim paruum hoc, aut leue est periculum in quo uersor, cum præter quàm quod assuetis & familiaribus literis me spoliauerit, etiam κίσα, id est, picam auem meam loquacissimam, ex medio sinu, ut dici solet, abreptam κίτα appellauit. Quin & φασα, id est, palumbum, unâ cum νόσας, id est, anatis, & κοσύφους, id est, merulis, abstulerat, interdicente Aristarcho. Eripuit etiam non paucas apes. In Atticam uero ueniens ex media illa regione ὑμῖτον præter ius rapuit, idque uobis ipsis & aliis quibusdam syllabis uidentibus. Verum quid ego ista commemoro, cum me tota Thessalia expulerit, uelutque eam Thettralian dicere: toto insuper mari sum exclusum. Neque à betis hortensibus sibi temperat, ut iam, quod dici solet, ne paxillus quidem mihi reliquus sit. Quod uero litera sim, quæ nulli nocere studeam, uos ipsi mihi testes estis, neque enim unquam accusaui literam ζῦτα, quæ mihi σμάραγδος abstulit, & totam σμύρνα surripuit. Nec ipso etiam ξῦ omnia fœdera & pacta rumpenti, litem intendi, ipso etiam Thucydide opem illi ferente. Etenim uicino meo εῷ uenia danda quod morbo adfectum sit, & meas apud se μύρinas, id est, myrtus, plantarit, & quod melancholiæ malo laborans me in faciem percusserit. Et talis quidem litera sum ego. Hoc uero πῶ quàm sit natura uolentum aduersus reliquas omnes literas, & quàm à nullis omnino abstinuerit, consideremus, sed & δέλτα & βῆτα & ζῆτα & propè omnia literarum elementa iniuria adfecit. Accerse mihi læsas literas. Auditis uocales iudices, ipsum δέλτα, dicere: surripuit mihi meam ἐνδελχέα, pro qua uult ut dicatur ἐντελέχεια, quod sanè contrarium est omnibus legibus. Auditis uociferari ζῆτα, & capiti capillos euellere, eo quod priuatum est cucurbita. Auditis ipsum etiam ζῆτα suis uocibus συρίζειν & σαλπίζειν spoliatum esse, adeo ut ne ζεύειν quidem, id est, mutire, illi porro liceat, quis ista quæso ferat? aut quæ poena satis magna erit tam scelesto? Verum hoc non tantum cognatum sibi elementorum genus lædit, sed iam ad homines etiam, iisdem moribus se contulit. Neque enim permittit ut recta ferantur linguis. Imò uerò iudices, interim enim res humanae rursus me admonuerunt γλώσσας, id est, linguæ, Nam expulsam me hac quoque parte, γλώσσαν facit γλώτταν. ò reuera linguæ perniciosus morbus πῶ. Verum rursus me conferam ad illud, quod cœperam, atque homines defendam in ijs, in quibus aduersus eos delinquit. Nam conatur illorum uoces quibusdam uinculis constringere & discerpere, ita ut si quis pulchrum quidpiam uidens, idque καλόν adpellare uelit, hoc πῶ statim irruens ταλόν ipsum dicere cogit, adeo cupit in omnibus præsidentiam obtinere. Rursus alius quispiam dicit, πῶ κλάματ', id est, de palmite, hoc uero, est enim reuera τλήμων, id est, miserum, τλήμα facit quod erat κλάμα. Et quidem non plebeios tantum homines iniuria adficit, sed iam etiam magno illi regi, cui fama est ipsam terram & mare cessisse, atque naturas suas reliquisse, insidias tendit, & ex ipso cum κύρος sit, πῶρον quendam efficit. Atque in hunc modum uocem hominum lædit. Quomodo uero re ipsa & opere, eosdem lædat audite, plorant homines, atque suæ fortunæ uices descent, atque ipsum sæpe Cadmum execrantur, quod πῶ in literarum genus induxerit, aiunt enim Tyrannos eius literæ corpus secutos, at-

Amplificatio
confirmatiōis
à magnitudi-
ne iniuriæ,
quæ præcedē-
tiū enumerati-
ōne amplifica-
tū.

Alludit ad di-
ctiones βῆτα
λασσα,
σεύταλον
πῶταλος.
Collatio suæ
modestie &
aduersarij præ-
teruitatis.

Alludit ad
κρόσσον &
κρόσσον.

A testimonijs
aliarum.

Alludit ad uo-
cē κολοκύν-
θη, quæ inter
dū p. θ. inter
dū p. τ. scribitur.

Quomodo p
eo συρίζ-
ειν, & σαλ-
πίζειν.

Dores dicit.
Causa suā pa-
bibilem facit
ex ijs quæ idē
πῶ etiam in
alios peccatis

Amplificatio
à persone
qualitate.

que figuram imitatos, postea simili figura ligna fabricasse, in quibus homines suspendant. Atque ex hoc, huic tam perniciosae fabricae, pessimum nomen obuenisse. Propter ista omnia quot mortibus ipsum *non* dignum esse iudicatis. Ego quidem existimo merito hoc solum ad supplicium ipsius *non* relinqui, ut poena in sua illa figura sustineat, propterea quod crux ab ipso fabricata est, & ab eo nomen illi homines imposuerunt.

TIMON SIVE MISANTHROPOS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ORNATISSIMO IURIS VTRIVSQUE DOCTORI THOMAE
Rathallo Secretario regio, post episcopo Dunelmensi,
Erasmus Roterodamus, S. P. D.

VIDE quantum audacie mihi suppedites singulas is quedam ingenij tui, *morumque* facilitas, humanissime Rathalle: qui cum nequitiam ignorem te inter Anticos primores, vel autoritate, vel gratia, vel splendore, vel eruditione praecipuum esse: tamen non uerear meae rugae rudes adhuc, nixque e prima scheda repurgatae ad tuam excellentiam mittere. Sed quid facerem? Iam urgebat nauitia, uentos et aestum nulli seruire clamans. Itaque ne nihil mei apud hominem tam nostri studiosum relinquerem, id quod tam forte erat in manibus: Misanthropum natus, nimirum ad uirum unum omnium Philanthropotaton. Is est Luciani dialogus, quo nix ad nos lecta, uel utilior, uel iucundior, uersus quidem ille iam pridem ab alio nescio quo: sed ita uersus, ut interpres hoc modo demonstrare uoluisse uideatur, sese neque Graece scire, neque Latine, nec temere adeo quae lapsi esset cum interpretem subornatum esse ab ijs, qui Luciano male uolunt. Tu nostram hanc audaciam boni comites, et Erasum in eorum numero pones, qui tui sunt amantissimi. Vale, Londini. An. M. D. IIII.

ARGUMENTVM.

HOC Dialogus de Diuitijs tractatur. Quis scilicet ueris Diuitiarum usus sit, et quomodo retineantur: Quibus potissimum obueniant, et quales reddant possessores. Ocasio Dialogi a persona Timonis sumpta est, quem Athenienses, quod inhumanus plane esset, hominumque congressus ac societatem uitaret, indetentum publicis malis gauderet, *μωστέρας* appellarent, cuius mortui quoque sepulchrum (ut scribit Suidas) inaccessum et iniuriam factum fuit, cum mare, tanquam ipsum quoque perosum illius inhumanitatem, inundatione tam terrae partem, ubi sepultus erat, a reliqua abstractione seclusisset. In quo et tale epitaphium inscriptum fuisse ferunt.

Hic iaceo nita miseraque inopie solatus,

Nomen ne quaeras, sed male uite peri.

Huic igitur Timoni similes reddi et diuites, uidetur intelligere uelle Lucianus, utpote quos diuitiae et sibi sumos et insolentes, et plane barbaros, efficere consueuerunt. Fingit autem ab initio diuitem fuisse, sed ob liberalitatem, et quod absque iudicio in quosuis benignus esset, ad paupertatem reductum esse. Quam rem cum Iupiter ex ipsius querela, qua cum illo exposculando, in hominum maliciam et ingratitudinem a principio inueniatur, cognouisset, misertus illius, eo quod et in deos pius fuerat, et multa illis sacra peregerat, diuitem de nouo facere statuit, ac Plutum cum thesauro ad ipsum mittit. Qui principio ire detrectat, ostendens illum suam culpa pauperem factum esse, et cum talibus hominibus minime perdurare se posse, atque aequè odisse eos, ut fortis dos atque auaros illos, qui nunquam omnino se utantur. Mediocritate enim uicendi se gaudere. Atque hic locus sumum diuitiarum, et quomodo conseruari eadem debeant, docet. Deinde cum Iupiter in sententia persisteret, atque ita Plutus ducente Mercurio ad Timonem proficisceretur, inter eundem fingitur elaudicare, ibi, interrogante Mercurio, causam eius rei reddit, quod quoties a Ioue mittatur tardè incedat, neque uideat quorsum eat, neque norit ad quos eat: quoties autem a Dite mittatur, etiam alatum esse. Quo figmento significare uidetur, improbos ac malos semper melioribus successibus frui, probos autem, et a Ioue dilectos aut nunquam, aut tardè in hac uita felices ac diuites fieri. Postremo interrogatus a Mercurio cur deformis ac pallidus, tam opere amens ab hominibus, respondet, Inscitia ac cecitate illorum hoc fieri. Atque ibi cum hos, tum alios effectus suos exponit, quae omnia postremo actione, et quasi ipsa re comprobantur, dum Timonem ab initio, Pluturum rejicere atque auersari fingit, utpote ex paupertate modestum ac temperantem iam factum, et agnoscentem superiora mala, in quae ex Diuitiarum copia inciderat. Mox eundem acceptum cum summa cura asseruare, tumidumque et insolentem

Plantas, cunctos alios homines nutre atque continere. Additis ad finem etiam Adulatoribus, scurris, assentatoribus, hypocritis, sumi uenditoribus, et id genus alijs, qui ut corpus umbra, sic ipsi diuitias atque formam comitantur.



IUPITER Phœbe, hospitalis, sodalitis, domesticæ, fulgurator, iusiurandicæ, nubicogæ, grandistrepæ: & si quod aliud tibi cognomen attoniti Poëtæ tribuunt, maxime quum hærent in uersu. Nam tum illis tu multinominis factus, carminis ruina fulcis, metriq; explēs hiatum. Vbi tibi nunc magnicrepum fulgur, grauius tremum tonitru? Vbi ardens, candens, ac terrificum fulmen? Nam hæc omnia iam palam apparet nugas esse, fumumq; poëticum, nec omnino quicquam præter nominum strepitum. Sed decantata illa tua arma eminus ferientia expromptaq; nescio quomodo penitus extincta sunt, frigentq; adeo, ut ne mininam quidem scintillulam iracundiæ aduersus nocentes reliquam obtineant. Itaq; citius quiuis ex his, qui pelerantur sunt, extinctum elichnium metuerit, quàm flammam fulminis cuncta necantis: usque adeo titiōnem quempiã in sese usbrare te putant, ut incendium aut fumum ab illo proficiscens, nihil quicquam formident: uerum hoc solum uulneris inferri posse iudicent, ut fulgine compleantur. Quibus rebus factum est, ut iã Salmoheus tibi sit ausus etiam obtonare: neque id admodum ab re: quippe aduersus Iouem usque adeo ita frigidum, uir ad facinora feruidus, audaciq; tumidus. Quid ni enim faciat, ubi tu perinde ac sub mandragora stertis: qui neque pelerantes exaudias, neque eorum qui flagitia committunt, respectum agas? Cæcutis autem lippitudine, & hallucinans ad ea quæ fiunt: auresq; iam tibi obsurduerunt, instar horum, qui ætate defecti sunt. Quandoquidem quum iuuenis adhuc esses, acrisq; animo, uehementiq; ad iracundiam: permulta in homines maleficos ac uolentos faciebas. Neque tum unquam tibi cum illis erant induciæ. Sed perpetuò fulmen erat in negotio: perpetuò obuibrabatur Aegîs, obstridebat tonitru: fulgur continenter iaculorum in morem, densissimè ex ædito loco deuolantium torquebatur. Terræ quassationes, cribri instar frequentes: ad hæc nix cumulatim, neque non grando saxorum in morem: atque ut tecum grandius loquar imbresq; rapidi & uolenti, ac flumen quotidie exundans. Hinc tantum repente Deucalionis ætate naufragium ortum est: ut omnibus sub aqua demersis, uix unica scaphula seruaretur: quæ in montem Lycorem appulit, humani generis quasi scintillulas quasdam seruans, unde sceleratius etiam genus in posterum propagaretur. Nimirum igitur dignum secordia præmium ab illis reportas: quum iam nec sacra faciat tibi quisquam, nec coronas offerat: nisi si quis obiter in Olympicis: ac ita ne is quidem rem admodum frugiferam facere uideatur: sed priscum quendam ritum magis referre, ac penè Saturnum, ò deorum generosissime, te reddunt, magistratu abdicantes. Omitto loqui, quoties iam templum tuum sacrilegio compilarint: quum tibi etiam ipsi in Olympiacis manus admoliti sunt. Atque interea tu altifremus ille pigritabaris, uel excitare canes, uel uicinos aduocare: ut auxilio accurrentes illos comprehendere, quum etiam dum ad fugam adornarentur. Sed egregius ille, Gigantumque extinctor, & Titanum uictor sedebas: quum tibi cæsariæ ab illis circumtonderetur, decemcubitale fulmen dextera tenens. Horum igitur, ò præclare, quis tandem erit finis, quæ tu adeo securè despicias? Aut quando de tantis maleficijs poenas sumes? Quot Phætontes, aut Deucaliones, satis idonei sint ad expiandum tam inexhaustam morum iniquitatem? Etenim ut de communibus sileam: de ijs quæ mihi acciderunt dicam.

*Expositio
cū Ioue, q. ho
minū praua
tem et malici
am inuicem st
nat.*

*A consequen
tibus et ex
emplo.*

*Ab antea
tio.*

*A consequen
tibus et tunc*

Descendit à
generali que-
rela ad speciem

Epilogus p
exhortatione

Personæ de-
scriptæ et oc-
casio Dialogi

1.
Nō liberalita-
te, sed parsi-
monia diuiti-
as retineri.

Digressiō in
laudem Atheni-
sū moris et
philosophos,
continēs ex-
cusationē ne-
glecti Timo-
nis.

quum tam multos Athenienses in sublime euexerim: ex pauperrimis diuites reddiderim: cunctisque quotquot opus haberent, suppeditarim, imò semel uni-
uersas opes in amicos iuuantos effuderim: simulatque his rebus ad inopiam de-
ueni, iam ne agnoscor quidem ab illis, nec aspicere dignantur me, qui dudum re-
uerbantur, adorabant, meoque de nutu pendebant. Quod si quando per uiam in-
grediens, forte fortuna in eorum quempiam incidero, perinde ut euersam ho-
minis iam olim defuncti statuam, ac temporis longitudine collapsam prætere-
unt, quasi ne norint quidem. Porro alij procul conspecto me aliò sese detor-
quent: existimantes sese inauspicatum, abominandumque uisuros spectaculum,
quem non ita pridem seruatore et adiutorem suum esse prædicabant. Itaque
prementibus malis ad extrema reductus consilia, renone arrepto, terram exer-
ceo, quaternis conductus obolis: atque hic cum solitudine, cumque ligone philo-
sophor. Hoc interim lucri mihi uideor facturus, quod posthac non intuebor
plerosque præter meritum secundis fortunæ successibus utentes. Nam illud
uel maximè urit. Iam igitur tandem aliquando Saturni Rheaque proles excus-
so profundo isto, grauique somno (nam Epimenidem quoque dormiendo uici-
sti) denuo iactato fulmine, aut ex Oeta redaccenso, ingenti reddita flamma, ir-
aliquam strenui illius ac iuuenilis Iouis ostende, nisi uera sint quæ à Creten-
sibus de te, tuaque sepultura feruntur. IVP. Quis hic est Mercuri, quem audio sic
uociferantem ex Attica, ad radicem montis Hymetti, horridus totus, ac squa-
lidus, pelleque hircina amictus? fodit autem ut arbitror, nam pronus incumhis
homo loquax et confidens, mirum nisi philosophus est, neque enim alioquin a-
deo impia, nefariaque in nos fuerat dicturus. MERC. Quid ais pater, an non no-
sti Timonem Echecratidis filium Colyttensem? Hic nimirum est, qui nos sæ-
penumero in sacris legitimis conuiuio accepit, ille repente diues factus, ille qui
totas Hecatombas, apud quem splendidè Iouialia festa consueuimus agitare.
IVP. Hem quæ nam ista rerum commutatio? hiccine honestus ille? diues, quæ
tam frequentes cingebant amici? Quid igitur accidit ut hoc sit habitus? squali-
dus, erumnosus, fossor conductitius, uti conijcio, quum tam grauem ligonem
gerat? MERC. Ad hunc modum illum quodammodo probitas euerit, atque hu-
manitas, et in omnes quicunque egerent misericordia. At reuera uecordia po-
tius facilitasque, nullusque in suscipiendis amicis delectus, quippe qui neutiquam
intellexerit, sese coruis lupisque largiri. Quin magis quam à uulturibus tam mul-
tis misero iecur eroderetur, ob id amicos eos necessariosque iudicabat, quasi be-
neuolentia erga sese afficerentur, quum illos epulæ magis caperent. Ergo po-
steaquam ossa penitus nudassent, circumrossissentque, deinde si qua medulla sube-
rat, hanc quoque ad modum diligenter exuissent, aufugerunt, exuccum et radi-
citus defectum destituentes: adeo ut postea ne agnoscant quidem, aut aspiciant,
tantum abest ut sint qui suppeditent, impartiantque. Has ob res fossor, et sago,
ut uides, opertus pelliceo urbem præ pudore fugiens, mercede terram exer-
cet, aduersus ingratos atrabile stomachatur, qui quidem sua benignitate ditati,
admodum fastuoso nunc prætereant, ac ne nomen quidem an Timon uocetur
nouerint. IVP. Atque profecto uir neutiquam fastidiendus, neque negligendus, et
iure optimo indignatur, qui his tantis in malis agat. Quare sceleratos istos adu-
latores ipsi quoque fuerimus imitati, si eum uirum neglexerimus, qui tantum
taurorum et caprarum pinguissimas quasque nobis in aris adoleuerit. Quarum
nidor etiamdum mihi in naribus residet. Tametsi propter negocia maximam
que turbam peierantium, tum uel non iure agentium, neque non aliena rapi-
entium, præterea ob formidinem, quam mihi pariunt sacrilegi, qui quidem
tum multi sunt, tum obseruatu difficiles, adeo ut ne minimum quidem nos
conuiuere sinant. Iam pridem profecto ad Atticam regionem oculos detorsis-
sem, maximè posteaquam philosophia et de uerbis digladiationes apud istos in-
crebuerunt

crebuerunt, ita ut pugnantibus inter se istis uociferantibusq; ne exaudire quidem mortalium uota liceat. Vnde mihi necessum est, aut auribus obturatis sedere, aut dirumpi ab eis, conficiq; qui uirtutem quandam, & incorporea quaedam, merasq; nugas ingenti uociferatione connectunt: hec in causa fuerunt, ut hunc quoque neglexerim, quum haud mediocriter de nobis sit meritus. Quod reliquum est Mercuri, tu Plutum adducens, quantum potes ad istum abeas. Porro Plutus una secum ducat & Theaurum, & utrique apud Timonem perseuerent. Neque usque adeo facile demigrent, etiam si quam maximè rursum illos per bonitatem ex ædibus exegerit. Cæterum de palponibus illis, atq; ingratitudine qua in hunc sunt usi, in posterum cōsultabo: pœnasq; daturi sunt, simul atq; fulmen instaurauero. Nam fracti sunt in eo retusa cuspide duo è radijs maximi: quum nuper audius in sophistam Anaxagoram iacularer, qui suis familiaribus suadebat, nullo pacto esse ullos nos, qui dii uocaremur. Ac illum quidem errore non feriebam, propterea quod Pericles obtenta manu eum protulerit. Cæterum fulmen in Castoris ac Pollucis templum detortum, tum illud exussit, tum ipsum parum abfuit, quin ad saxum comminueretur. Quamquam interim uel id supplicij satis magnum in istos fuerit, si Timonem conspexerint egregiè locupletem factum. MERC. Quantum habet momenti altum uociferari, & obstreperum audacemq; esse? Idq; non ijs modo qui causas agunt, uerum etiam qui uota faciunt conducibile. En mox è pauperrimo diues euaserit Timon, qui se in precando clamosum & improbum præstiterit, Iouemq; reddiderit attentum. Quod si silentio fodisset incurtus: etiam nunc foderet neglectus. PLUTVS. At ego Iupiter haudquaquam ad istum rediturus sum. IVP. Quid ita non rediturus optimè Plute, præsertim à me iussus? PLV. Quoniam per Iouem iniuria me affecit efficiens, & in multa fragmenta disseccans: idq; quum illi pater nus essem amicus, ac me penè dixerim, fuscinis ex ædibus extrussit, nec aliter q; q; qui è manibus ignem abijciunt. Num rursus ad istum ibo, parasitis, adulato ribus & scortis donandus? Ad eos me mitte, o Iupiter, qui munus intellecturi sint, qui amplexuri: quibus equidem in precio sum, & maiorem in modum exoptatus. At hi stupidi cum inopia commercium habeant, quam nobis anteponunt, ut ab ea accepto sago pelliceo, ligoneq; sat habeant, quum quatuor lucrantur obolos, decem talenta contemptim dono dare soliti. IVP. Nihil istiusmodi posthac in te facturum est Timon, quippe quem ligo abundè satis corripuerit, nisi prorsus nullum dolorem sentiunt illius ilia, te uidelicet potius, quam inopiam esse præoptandam. At tu mihi querulus admodum uideris esse, qui nunc Timonem incuses, quod tibi patefactis foribus liberè permiserit uagari, neque includēs, neq; zelotypus in te. Porro aliàs diuersa de causa in diuites stomacha habere, quum diceret te ab illis repagulis, clauibus, ac signorum obiectaculis impressis ita fuisse conclusum, ut ne prospicere quidem in lucem tibi liceret. Id igitur apud me deplorabas, affirmans præfocari te nimis tenebris: eoq; pallidus nobis occurrebas, & curis confectus, digitis etiamnum ex assiduo colligendi, coaceruandiq; usu contractis, contortisq; quod si quando daretur opportunitas, aufugiturum quoq; ab illis te minitabare. In summa rem supra modum acerbè iudicabas in æreo ferreoque thalamo, Danaës exemplo, uirginem asseruari, atq; à scelestissimis educari pædagogis, fœnore & compitito. Proinde absurdè facere aiebas hos, quod te præter modum adamarent: neq; (quum liceret) frui audent, neq; quum ipsis esset in manu, amore suo securè uterent: sed uigiles obseruarent, ad signū ac seram oculis nunq; conuiuentibus, neq; usquam dimotis, semper intuentes, abundè magnū fructum arbitantes: non quod ipsis fruendi facultas adesset, sed q; nemini fruendi copiam facerēt, non aliter quam in præsepitanis: nec ipsa uescēs hordeis, nec equum famelicum id facere sinēs. Quin etiam ridebas istos, qui parcerent, asseruarentq; & (quod esset absurdissimum) ipsi

Mandatum Iouis.

Alia excusatio, cur nō statim puniat nocentes iotofa-

Epiphonema Audaces atq; improbos fortunam inuare.

Detrectatio pluii, à qualitate personæ.

Est aut collatio prodigiorum et avarorum, ostendens uerū usum diuitiarū in mediocritate utēdi consistere.

Sordidorum descriptio.

quidem

quidem sibi subtraherent, uererenturque contingere, non intelligerent autem fore, ut aut sceleratissimus famulus, aut dispensator, aut liberorum pædagogus furtim subiret, ludibrio habiturus infelicem & inamabilem herum, quem postea sinat ad fuliginosam, & oris angusti lucernulam, ac siticulosum scirpulum usuris inuigilare. Quid itaque an non iniquum, quum hæc quondam incusaueris nunc in Timone diuersa his criminari? PLV. Atqui si rem uere perpenderis, utrumque me iure facere iudicabis. Nam et Timonis ista nimia lenitas, negligentia potius, haud beneuolentia, studiumque, quod ad me pertinet, merito uideatur. At è diuerso, qui me ostris ac tenebris inclusum seruabant, id agentes, quo scilicet crassior, saginatioque, ac uehementer corpulentia onustus euaderem: quum interim neque ipsi contingerent, neque in lucem producerent, ne uel aspicerer à quopiam, hos dementes & contumeliosos in me iudicabam, quippe qui me nihil commeritum tot in uinculis cogerent situ carieque putrescere, haud intelligentes, quo mox demigrent, me alij cuiuspiam, cui fortuna fauerit, relicturni. Nec hos igitur probo, sed ne illos quidem, qui nimium facile mihi manus admouent. Sed qui (quod est optimum) mediocritate utantur, uti nec prorsus abstineant, neque penitus profundant. Etenim illud per Iouem considera Iupiter: Si quis ubi puellulam & formosam lege duxisset uxorem, postea neque obseruet, nec ulla omnino zelotypia prosequatur, uidelicet sinens illam noctu atque interdum quocunque libitum sistere, & quicumque uoluissent cum his habere rem, uel producat potius ultro ut adulteretur, fores aperiens, prostiturusque, et quoslibet ad illam inuitans, num hic amare uidebitur? profecto hoc tu nequaquam dices Iupiter, qui sæpenumero amore senferis. Rursum si ingenuam lege domum deducat, uti liberos legitimos progeneret, cæterum nec ipse contingat florentem ætate, decoramque uirginem, nec alium sinat aspicere: sed inclusam, orbam, sterilemque in perpetua uirginitate contineat, idque præ amore se facere prædicet, & hunc quidem præferat, pallore, corpore exhausto, oculis refugis, num fieri potis est, ut huiusmodi non desipere uideatur? quippe qui quum liberis oportuerit operam dare, fruique coniugio, puellam adeo formosam atque amabilem sinat emarcescere, per omnem uitam, tanquam Cereris sacerdotem alens. Huiusmodi & ipse indignè fero: quum à nonnullis ignominiose cador calcibus, saniorque, atque exhauior: à nonnullis contra perinde ut stigmatibus fugitiuus compedibus uincior. IVP. Quid est autem quod aduersus illos indigneris, quando quidem utriusque poenas egregias luunt? Alteri quidem dum Tantalum in morem, neque bibere sinuntur, neque edere: sed ore sicco duntaxat inhiant auro. Alteri uero dum his ceu Phryneo cibos Harpyiæ ipsis è faucibus eripiunt. Sed abi iam, Timone multo posthac usurus cordatiore. PLV. An ille aliquando desinet me ceu foraminoso cophino, priusquam omnino influxerim, data opera exhaurire, quasi conetur occupare, quo minus influam: ueritus, ne si copiosius infundar, ipsum undis obruam? Quo fit, ut in Danaïdum doliū aquam mihi uidear allaturus, frustra que infusus, uase non continente liquorē: imò prius propemodum effuso quod influit, quàm influxerit. Adeo latus doliū hiatus ad effusionē ac liber exitus. IVP. Proinde ni hiatus istum obturauerit, perpetuamque perstillationē sistere studuerit, te propediem effuso, facile rursum sagum, & ligonem in doliū fece reperiet: sed interim abite, atque illū diuitem reddite. At tu Mercuri fac memineris, ut rediens Cyclopes ex Aetna tecum adducas, quo fulmen cuspede restituta resarciant. Nam eo nobis acuminato opus fuerit. MER. Eamus Plute. Quid hoc? Nūclaudicas? Equidem ignorabam o præclare: te non cæcū modo, uerum etiam claudū esse. PLV. Atqui non hoc mihi perpetuū Mercuri: uerum si quaudo proficiscor à Ioue missus ad quempiam, tum nescio quo pacto tardus sum, & utroque claudus pede, ita ut ægrè ad metam pertingere queam: sene nonnunquam interim facto, qui me operiebatur. Porro quū discedendū est, alatum uidebis multo

Mediocritate.

Amplificat si
multitudine.

ro ausibus celeriores. Vnde sit, ut uix iam a moto repagulo, ego iam præconis
 uoce uictor pronunciet, saltu stadium transiens, ne uidentibus quidem ali-
 quoribus spectatoribus. **MERC.** At ista quidem haud uera narras: imò ego tibi
 permultos commemorare queam, quibus heri ne obulus quidem erat, quo re-
 stitimerent: qui hodie repente diuites facti, splendide uiuant: albis quadri-
 gis uehantur, quibus ante ne asellus quidem suppeditarit. Ii tamen purpurati
 aurumq; manibus gestantes obambulant. Qui ne ipsi quidem opinor, credere
 possunt, quin per somnium diuites sint. **PLV.** Istæc alia res est Mercuri: neq;
 enim tum meis ipsius ingredior pedibus: nec à Ioue, sed à Dite ad istos trans-
 mitor: qui & ipse nimirum opum largitor est, ac magna donans: id quod ipso
 etiam nomine declarat. Itaq; quoties est mihi ab alio ad alium demigrandum:
 in tabellas iniiciunt nie, ac diligenter obsignantes sarcinæ in morem sublatum
 transportant. Interea defunctus ille alicubi in ædium tenebricosa parte iacet,
 uetere linteo in genua iniecto reclusus, de quo feles digladiantur. Porro qui me
 sperauerant obtinere, in foro operiuntur hiantes: non aliter, quàm hirundinæ
 aduolantem stridentes pulli. Deinde ubi signum detractum est, & lineus ille fu-
 niculus incisus, apertæq; tabellæ, iamq; nouus dominus pronuntiatus est, siue
 cognatus quispiam, siue adulator, siue seruulus obscœnus, qui puerili obsequio
 fauorem emeruerit, etiam tum mento subrafo, pro uarijs & opiparis uoluptati-
 bus, quas illi iam exoletus suppeditauerat, ingens scilicet præmium ferens ge-
 nerosus quisquis ille tandem fuerit, nonnuncq; me ipsis cum tabellis arreptum,
 fugiens adportat commutato nomine: ut qui modo Pyrrhias, aut Dromo, aut
 Tibius: iam Megacles, aut Megabizus, aut Protarchus appelletur. Cæterum
 illos nequicquam hiantes, seq; mutuum intuentes relinquit: ac uerum luctum
 agentes, quod eiusmodi Thynnus ex intimo saginæ sinu sit elapsus, qui nō pa-
 rum magnam escam deuorarit. At hic repente totus in me irruens, homo uitæ
 mundioris atq; elegantioris rudis, pingui, illotaq; cute, qui compedes etiam lū-
 horrescit: & si quis præteriens loro increpet, arrectis stet auribus: quiq; pistri-
 num, perinde uti templum adoret: non est deinceps tolerandus ijs, quibuscum
 uiuit: uerum & ingenuos afficit contumelia, & conseruos flagris cædit: experi-
 ens, num sibi quoq; similia liceant, donec aut scortulo cuiuspiam irretitus, aut equo
 rum alendorum studio captus, aut adulatoribus sese permittens, deierantibus
 Nireo formosioris esse, Cecrope Codrœue generosioris, callidiorē Vlyssē,
 unum autem uel sedecim pariter Croësis opulentioris, momento temporis se-
 mel profundat infelix, quæ minutatim multis experitur ijs, rapinis, flagitijs fue-
 rant collecta. **MER.** Ista ferme sic habent uis narras: uerum ubi tuis ipsius ingre-
 deris pedibus, qui tandem cæcus quā sis, uiam intueri soles? Aut qui digno-
 scis ad quosnam Iupiter te miserit, dignos illi uisos qui diuitijs abundant? **PLV.**
 Enimuero, credis me reperire istos ad quos mittor? **MER.** Per Iouem haudqua-
 quam. Neq; enim alioqui Aristide præterito, ad Hipponicum & Calliam ac-
 cessissem, tum ad alios Athenienses, homines ne obulo quidem æstimando.
 Cæterum quid facis quandoquidem es emissus? **PLV.** Sursum ac deorsum cū-
 cumcursans oberro, donec imprudens in quempiam incurrero: hic autem quis
 quis ille sit, qui forte primus me nactus sit, abducit ac possidet, te Mercuri pro
 lucro præter spem obiecto uenerans atq; adorans. **MERC.** Num ergo fallitur
 Iupiter: qui quidem credat ex ipsius animi sententia, ditari abs te hos, quos ille
 dignos existimarit qui ditescerent? **PLV.** Et iure quidem optimo fallitur o bo-
 ne: quippe qui quum me cæcum esse non ignoret, emittat uestigatum rem usq;
 adeo repertu difficilē, & iam olim ē uita sublatā, quam ne Lynceus quidem fa-
 cile inueniret, quæ nimirū adeo obscura sit, ac minuta. Itaq; quā rari sint boni,
 improbi porro in ciuitatibus omnia obtineant, oberrans facile in huiusmodi
 mortales incurro, ac retribus illorum illigor. **MER.** At qui sit, ut quoties eos de-
 seris,

n.
 Quibus diuiti-
 tie potissimū
 obueniāt, im-
 probis et stul-
 tis uidelicet,
 raro ac tardē
 bonis ac mo-
 destis. id qd; i
 gnificare uo-
 luit, dū à Ioue
 ne claudū ē
 cæcū exire,
 et ad igno-
 scit: contrā
 autem à Dite
 elatum etiam.

III.
Effectus diui-
tiarum.
I.
Inscitia & er-
ror.

II.
Viceordia, su-
perbia, pro-
bitas, &c.

Collatio Pau-
pertatis, &
eius effectus.

feris, celeriter aufugias, quum uia sis ignarus? PLV. Tum demum acutum cer-
no, pedibusq; ualeo, ubi ad fugam tempus inuitat. MER. Iam illud quoq; mihi
responde, qui sit, ut quum sis oculis captus (dicendum enim est) præterea palli-
dus, postremo claudus, tam multos habeas amantes, adeo ut omnes in te defi-
gant oculos? & si potiantur, felices uideantur: sin frustrentur, non sustineant
uiuere? Ex his equidem non paucos noui, qui sic perdit te amarint, ut se æ-
reo è scopulo piscosi in æquoris alta, præcipientes abiecerint, rati fastidiri sese abs-
te, propterea quod illos nullo pacto respexisses. Quanquam sat scio, tu quoque
fateberis, si quo modo tibi ipsi notus es, furere istos, qui eiusmodi amore sunt
dementati. PLV. At enim credis me, qualis sum, talem istis uideri, nempe clau-
dum, aut cæcum, aut si quid aliud adest mihi uitij. MER. Quid niò Plute? nisi
fortè & ipsi omnes cæci sunt. PLV. Haud cæci quidem, ò optime, uerum insci-
tia errorq; quæ nunc occupant omnia, illis offundit tenebras: ad hæc ipse quo-
que ne per omnia deformis sim, persona uehementer amabili tectus inaurata,
gemmisq; picturata, ac uersicoloribus amictus eis occurro: at illi rati sese natiui
uultus uenustatè aspicere, amore capiuntur, dispereuntq; nisi potiantur. Quid
si quis me toto corpore renudatum illis ostenderit, dubio procul futurum sit,
ut se ipsi damnent, qui tantopere cæcutierint, ad amantes res neutiquam aman-
das ac fœdas. MERC. Quid ergo posteaquam eò peruentum est, ut iam diuites
euaserint, iamq; personam sibi circumposuerint, rursum falluntur? Adeo ut si
quis illis detrahère conetur, penè caput potius, quàm personam abijciant? Ne-
que enim uerisimile est etiam tum illos ignorare, auro bracteata esse formã,
quum intus cuncta inspexerint. PLV. Ad id non parum multæ res, ò Mercu-
ri, mihi sunt adiumento. MER. Quæ nam? PLV. Simulatq; qui me primum na-
ctus est, apertis foribus exceperit, clanculum unà mecum introit elatio, uecor-
dia, iactantia, mollities, uiolentia, dolus, atq; alia item innumerabilia: à quibus
omnibus posteaquam est animus occupatus, iam admiratur quæ neutiquam
sunt admiranda, & appetit ea quæ sunt fugienda, meq; cunctorum illorum quæ
introierant, malorum patrem stupet, illorum satellitio uallatum, quiduis poti-
us passurus, quàm uti me compellatur rejicere. MERC. Vt leuis ac lubricus es
Plute, retentu difficilis, ac fugax, neq; ullam præbens ansam certam quo pren-
sus teneare: sed nescio quomodo anguillarum ac serpentum in morem inter di-
gitos elaberis. At è diuerso paupertas, uiscosa, prensu facilis, totoq; corpore
mille uncus gerit hamos, ut qui tetigerint, illico hæreant, nec faciliè quæant auel-
li. Verum interea dum nugamur, rem haud paruam omisimus. PLV. Quam?
MER. Nempe quia thesaurum non adduxerimus, quo uel in primis erat opus.
PLV. Ist hac quidem ex parte bono sis animo. Nam non nisi in terra relicto illo
ad uos ascendere soleo: iussuq; intus manere foribus occlusis, neq; cuiquam ape-
rire, nisi me uociferantem audierit. MER. Iam igitur Atticam adeamus. Tu me
consequitor chlamydi adhærens, donec extremam uiam attigerimus. PLVT.
Rectè facis Mercuri, quum me per uiam ducis. Etenim si me desereres, forsitan
oberrans in Hyperbolum aut Cleonem inciderem. Sed quis hic stridor ceu fer-
ri saxo impacti? MER. Timon hic est, qui proximè montanum & petricosum
fodit solum? Papæ: adest & Paupertas, & Labor ille, tum Robur, Sapientia,
Fortitudo, atq; id genus aliorum turba: quorum omnium agmen Fames co-
git, longè præstantius quàm tui sint satellites. PLV. Quin igitur quàm ocys-
sime discedimus Mercuri? Neq; enim ullum opus æ precium fecerimus cum ho-
mine eiusmodi uallato exercitu. MER. Secus uisum est Ioui: quare ne metu de-
terreamur. PAVPERTAS. Quo hunc nunc Argicida manu abducis? MER. Ad
hunc Timonein, ad quem à Ioue sumus ire iussi. PAV. Ita ne rursum Plutus ad
Timonem? posteaquam ego hunc antea delitijs malè corruptum suscepi: com-
mendansq; Sapientiæ & Labori, strenuū, multiq; precij uirum reddidi? Adeo

ne despicienda, iniuriarūq; idonea uobis Paupertas iudicor: ut huic, quæ mihi unica erat possessio, eripiat, iam exactissima cura ad uirtutē exultum: ut Plutus hic ubi denuo susceperit, per contumeliā & arrogantiam illi manu iniecta, talem reddiderit, qualis erat dudum, mollem & ignauum, ac uecordē: rursum mihi restituat, ubi iam nihili factus erit, & reijculus? MER. Sic o Paupertas Ioui placitum est. PAV. Equidē ab eo. At uos Labor & Sapientia, reliquiq; consequimini me. Porro hic breuī cognoscer, qualis in se fuerim, quam nūc relinquet: nempe adiutrix bona, & rerum optimarum doctrix. Qui cum donec habuit cōmercium, sano corpore, ualentiq; animo perseverauit: uirilem exigēs uitam, & ad sese respiciens: superuacua autē & uulgaria ista aliena, ita ut sunt, existimans. MER. Discedunt illi, nos ad eum adeamus. TIM. Quinam estis o scelesti? aut qua gratia huc aduenistis homini operario mercenarioq; negotiū exhibiturū? uerum haud quaquā lætiabit, scelesti ut estis omnes: nam ego uos illico glebis & saxis petitos cōminuam. MER. Nequaquam o Timon, ne ferito, neque enim series mortales: uerum ego sum Mercurius, hic Plutus. Misit nos Iupiter, uotis tuis exauditis. Quare, quod benē uertat, opes accipe, desiste a laboribus. TIM. Atqui uos iam ploraueritis, etiam si dii sitis ut dicitis. Si quidem odi pariter omnes, tum deos tum homines. Sed hunc cæcum quisquis hic fuerit, mihi certum est ligone impacto cōminuere. PLV. Abeamus per Iouem Mercuri: quandoquidem hic homo mihi uidetur non mediocriter insanire, ne malo quopiam accepto discedam. MER. Ne quid ferociter Timon: quin exue potius penitus istam ferocitatem, asperitatemq; ac manibus obuīs excipe bonam fortunā: rursum diues esto: rursum Atheniensium princeps, & ingratos illos despice, quū solus florebis. TIM. Nihil mihi uobis est opus, ne obturbate. Sat opum mihi ligo: præterea fortunatissimus sum, si nemo propius ad me accesserit. MER. Adeone quæso inhumaniter?

Id est corū, quæ quasi uerbis hactenus dispartauit, exemplum quoq; et actionem subiicit.

Effectus paupertatis, modestia scilicet et diuitiarū contemptus.

Hæc ego sæua Ioui refero atq; immania dicta? Atqui par erat forsitan homines tibi haberi inuisos, ut qui tam multa indigna in te commisissent: deos odio te prosequi nequaquā erat consentaneum, quum illi tantopere tui curam agant. TI. At tibi Mercuri, Iouiq; quod me respicitis, plurimam equidem habeo gratiam; cæterum hunc Plutum nequaquā recepero. MER. Quid ita? TI. Quoniam pridem innumerabilium malorū hic mihi fuit autor, quum me assentatoribus proderet, insidiatores in me inuitaret, conflaret odium, illecebris corrumpere, inuidiæ obnoxium redderet: deniq; quū me adeo perfidē ac proditoriē destituerit. Contrā, paupertas optima, me laboribus uiro dignissimis exercens, mecumq; uerē & liberē cōuiuens, & quibus opus erat suppeditauit laboranti, & uulgaria ista docuit cōtemnere, effecitq; ut mihi uitæ spes omnis ex me ipso penderet, demonstrans quænam essent opes uerē meæ: nempe quas neque adulator assentans, neq; sycophanta minitans, neq; plebes irritata, neq; cōcionator suffragiorū autor, neq; tyrannus intentus insidijs queat eripere. Itaq; iam ualidus effectus ob laborē, dum hunc agellum gnauiter exerceo, neq; quicquam eorū quæ sunt in ciuitate malorum aspicio, abunde magnum & sufficientem uictum mihi ligo suppeditat. Quare tu Mercuri, quam uenisti uiam remediens, recurre, unā tecum Plutum adducēs ad Iouem. Illud mihi sat fuerit, si effecerit, ut omnes mortales per omnē ætatem eiulent. MER. Nequaquā o bone, neq; enim omnes ad eiulandum sunt accommodi. Quin tu iracunda pueriliāq; ista missa face, ac Plutū excipe: non sunt reijcienda munera, quæ a Ioue proficiscuntur. PLV. Vin' Timon ut contra te partes defendam meas, an grauiter ferēs, si quid dixerō? TIM. Dicito, ne multis tamen, neq; cum procemīs, quemadmodum perditissimi isti solent Oratores. Nam huius Mercurij gratia te feram paucis dicentem. PLV. Atqui multis mihi potius erat dicendum, tot nominibus abs te accusato. Attamen uide, num qua in rete quemadmodum ais, læserim.

Accusatio diuitiarū ab effectibus et actionibus.

Defectio per
remotionem
criminis in
malis ueniens.

qui quidem dulcissimarum quarumque rerum tibi extiterim autor, opifexque, auctoritatis, praesidentiae, coronarum, aliarum item uoluptatum: mea opera conspicuus eras, celebris & obseruandus. Ceterum si quid molesti ab adulatoribus accidit, non mihi potes imputare: quin ipse magis abs te sum affectus contumelia, propterea quod me tam ignominiose uiris illis execratis suppeditaris: qui te mirabantur, ac praestigijs dementabant, mihique modis omnibus insidias struebant. Porro quod extremo loco dixisti, te a me proditum, desertumque fuisse, te criminis in te possum retorquere, quoniam ipse sum modis omnibus a te resectus, praecipue exactus ex aedibus. Vnde pro molli chlamyde, sagum istud charissima tibi paupertas circumposuit. Itaque testis est mihi hic Mercurius, quantopere Iouem orauerim ne ad te uenirem, qui tam hostiliter esses in me debacchatus. MER. At nunc uides Plute, in cuiusmodi hominem sit commutatus. Proinde audacter cum illo consuetudinem age. Tu uero fode ita ut facis. Tu interim thesaurum sub lignonem adducito. Audiet enim si tu accersueris. TIM. Parendum est Mercuri, rursusque ditescendum. Quid enim facias quod deus compellant: tamen uide, in quas turbas me miserum conijcies: qui quidem quae ad hunc usque diem felicissime uixerim, tantum auri repente sum accepturus, nihil commeritus mali, tantumque curarum suscepturus. MER. Sustine Timon mea gratia, tametsi graue est isthuc, atque intolerandum: quo uidelicet palpones illi praee inuidia rumpantur. Ego porro superata Aetna in coelum reuolauero. PLV. Abijt ille quidem sicut apparet. Nam ex alarum remigio facio coniecturam. Tu uero hic operire, si quidem digressus Theaurum ad te transmittam, sed feri fortius: tibi loquor auri Theaure, Timoni huic audiens esto, offerque te meteruendum. Fodi Timon altius impingens. Ceterum ego a uobis digressor. TIM. Age iam o ligo, nunc mihi tuas uires explica, neque defatigare, dum ex abdito Theaurum in apertum euocaris. Hem prodigiorum autor Iupiter, amici Corybantes, ac lucifer Mercuri, unde nam auri tantum? Num somnium hoc est? Metuo ne carbones reperturus sim expectatus. Atqui aurum profecto est insigne, fuluum, graue, & aspectu multo iucundissimum.

Pulcherrima Aurum faustitas mortalibus.

Quippe quod ignis

Effectum diuini
tiam.
Festus scilicet
inhumanitas
et insolentia
et uerum
omnibusque

in morem ardes, noctesque & dies renides. Ades o mihi charissimum desideratissimumque, nunc demum credo uel Iouem ipsum olim aurum esse factum. Etenim quae tandem uirgo non exporrecto sinu usque adeo formosum amatorem excipiat, per regulas illapsam? o Mida Croeseque, ac munera Delphico in templo dicata: ut nihil eratis si cum Timone, cumque Timonis opibus conferamini: cui ne Persarum quidem rex par est. O ligo, sagum charissimum, uos huic Panni suspendi commodum est. At ego quam maxime semotum mercatus agrum, curriculaque seruandi auri gratia constructa, uni mihi affatim uixero: sepulchrum item inibi mihi defuncto parare est sententia. Haec igitur decreta sunt, placitataque in reliquum uitae: seiunctio, ignorantia, fastidium erga mortales omnia. Porro amicus, hospes, sodalis, aut ara misericordiae, merae nugae. Tum commiserari lachrymantem, suppeditare egentibus, iniquitas, ac morum subuersio: at uita solitaria, qualis est lupis: unus sibi amicus Timon: ceteri omnes hostes, & insidiarum machinatores. Cum horum quopiam congregi, piaculum: adeo ut si quem aspexero duntaxat, inauspicatus sit ille dies. In summa: non alio nobis habentur loco, quam signa saxea, aereae: neque fortialem ab illis missum recipimus, neque foedera feriamus. Solitudo terminus esto. Ceterum tribules, cognati, populares: postremo patria ipsa, frigida quaedam & sterilia nomina, stultorumque mortalium gloria: solus Timon diues esto: despiciat omnes: solus ipse secum oblectetur, liber ab assentationibus, & onerosis laudibus Dijs sacra faciat: epuletur solus, sibi ipsi uicinus, sibi particeps, excutiens sese ab alijs. Ac semel decretum esto: ut unus seipsum comiter accipiat, si moriendum sit, aut necesse

necesse habeat sibi ipsi coronam ad mouere. Nullumq; nomē sit dulcius, quā
 Misanthropi, id est, hominum osoris. Morum autem notā, difficultas, asperi-
 tas, feritas, iracundia, inhumanitas: quod si quem conspexero incendio conflagrantem, obtestantem quo restinguam, pice oleoq; restinguere: rursum si quē
 flumen undis abstulerit, isq; manus porrigens, imploret ut retineatur: hunc
 quoq; demerso capite propellere, ne possit emicare: hunc ad modū par pari re-
 stitutus est. Hanc legem Timon tulit Echecratides Colyttensis: & concionis
 subscripsit suffragiis idem ille Timon. Age hæc decreta sunt: hæc fortiter tu-
 ramur. Ceterum magno emerim ut id omnibus innotescat, quod opibus ab-
 do: nam illa res illos præfocauerit: sed quid illud? Hem quæ trepidatio? undē
 que concurrunt, puluerulenti atq; anhelī, haud scio unde aurū odorati. Vtrum
 igitur hoc consensu colle saxi eos abigo, ē sublimi dei aculans: an hac tantum
 in re legem uiolabimus, ut semel cum illis congregiamur: ut magis angantur,
 fastiditi, repulsiq;? Ita satius esse ducō. Itaq; restemus quo illos excipiamus. A-
 ge prospiciam: primus eorum iste quis est? Nempe Gnatonides adulator, qui
 mihi nuper cœnam perenti, funem porrexit, quum apud me sæpenumero soli
 da dolia uomuerit. Sed benē est quod ad me uenit: nam primus omnium uapuli-
 labit. GNATO. An non dixi Timonem uirum bonum non neglecturos esse de
 os? Salue Timon formosissime, iucundissime, conuiuator bellissime. TIM. Sci-
 licet & tu Gnatonides, uulturum omnium edacissime atq; hominum perditis-
 sime. GNA. Semper tibi grata dicacitas. Sed ubi compotamus? Nam nouam
 tibi adfero cantilenam, ex his quos nuper didici dithyrambis. TIM. Atqui ele-
 gos canes admodum miserales, ab hoc doctus ligone. GNA. Quid istuc? Fe-
 ris ò Timon? Attestor. ò Hercules: hei hei in ius te uoco apud Areopagitas,
 qui uulnus dederis. TIM. Atqui si cunctere paulisper, mox cedis me reum a-
 ges. GNA. Nequaquam, quin tu planē uulneri medere, paululo auri inuncto.
 Mirum enim in modum præsentaneum id est remedium. TI. Etiam manes?
 GNA. Abeo. At tibi malē sit, qui quidem ex uiro commodō tam sæuus factus
 sis. TIM. Quis hic est qui accedit recaluafter ille? Philiaides, assentatorū omni-
 um execratissimus. Hic quum à me solidum acceperit fundum, tum filia in do-
 tem talenta duo, laudationis præmium, quum me canentem reliquis silentibus
 omnibus solus maiorem in modum extulisset, deierans me uel oloribus magis
 canorum, ubi me pridem ægrotum cōspexisset: nam adieram oraturus ut mei
 curam ageret: plagas etiam egregius ille uir impegit. PHILIADES. O impu-
 dentiam, nunc demum Timonem agnoscitis: nunc Gnatonides amicus & cō-
 uiua: enim uero habet ille digna se, quando quidem immemor est atque ingra-
 tus. At nos qui iam olim conuiuiores sumus, æquales ac populares: tamen mo-
 destē agimus, ne insilire uideamur. Salue here, fac ut istos adulatores sacrile-
 gos obserues, qui nūquam adsunt nisi in mensa: præterea à coruis nihil disse-
 runt. Neque post hac huius ætatis mortalium ulli fidendum est. Omnes ingra-
 ti, & scelesti. At ego quum tibi talentum adducerem, quo posses ad ea quæ uel-
 les uti, in uia accepi, te summas quasdam opes esse nactum. Proinde accessi his
 de rebus admoniturus te: quāquam tibi forsitan me monitore nihil erat opus,
 uiro nimirum adeo prudenti, ut uel Nestori ipsi, si necesse est, consilium dare
 queas. TI. Ita fiet Philiaides, sed age, accede quo te ligone comiter accipiam.
 PHIL. Viri, caput mihi comminutum est ab hoc ingrato, propterea quod eum
 ea quæ in rem illius erant, admonui. TI. Ecce tertius huc orator Demeas se re-
 cepit, tabulas dextra gestans, aitq; se mihi cognatum esse. Hic una die de meo
 sedecim talenta ciuitati pendit: nam damnatus erat, ac uinctus. At quum
 soluendo non esset, ego misertus illum redemi. Porro quum illi sorte obuensis-
 set, ut Erechtheidī tribui distribueret ærarium, atq; ego adiens, id quod ad me
 uenit, dabat poscerem, negabat se eum nosse me. DEM. Salue Timon: præcipui

Comites, seu
 accidentia di-
 nitariū, Adh
 lutores &
 scurra.

Assentatores
 & simulati
 amici.

Sycophanta,
 Heredipetes,
 & similes uerbo-
 ditores.

generis tui praesidium, fulcimentum Atheniensium, defensaculum Graeciae. Profecto iam dudum te populus frequens, & utraque curia operitur. Sed prius decretum audi, quod de te conscripsi: Quandoquidem Timon Echecratidae filius, Colyttensis, uir non modo probus & integer, uerum etiam sapiens, quantum alius in Graecia nemo, nunquam per omnem uitam destitit optimè de Rep. mereri: Tum autem in olympicis uicit pugil, & lucta cursuq; die eodem, ad hæc solemni quadriga, equestriq; certamine. TIM. At ego ne spectator quidem unquam in olympicis sedi. DEM. Quid tum? spectabis posthac, sed ista communia addi satius est. Tum anno superiore apud Acharnenses pro Rep. fortissime se gessit, & Peloponensium duas acies concidit. TIM. Qua ratione? Quippe qui nec unquam arma gesserim, neque unquam militiæ dederim nomen. DEM. Modeste tu quidem de te ipso loqueris, nos tamen ingrati futuris sumus, nisi meminerimus. Præterea scribendis plebiscitis, & in consultationibus, & in administrandis bellis non mediocrem utilitatem attulit Reipub. His de causis omnibus uisum est, curiæ, plebi, magistratibus tributim, plebeijs singulatim, communiter uniuerjis, aureum statuere Timonem iuxta Palladem in arce: fulmen dextera tenentem: radijs tempora ambientibus, utq; septem aureis coronis coronetur, hæcq; coronæ hodie in Dionysijs per Tragædos novos promulgentur. Siquidem hodie, illi Dionysia sunt agenda. Dixit hoc suffragiis Demeas orator, propterea quod cognatus illius propinquus, ac discipulus etus sit. Nam & orator optimus Timon: præterea quicquid uoluerit. Hoc igitur tibi suffragium, sed utinam & filium meum ad te pariter adduxissem, quem tuo nomine Timonem appellauim. TIM. Qui potes Demea, quum ne uxorem quidem duxeris unquam, quantum nobis scire licuit? DEM. At ducam, nouo ineunte anno, si deus permiserit, liberisq; operam dabo. Tum quod erit natum (erit autem masculus) Timonem nuncupabo. TIM. An uxorem tui sis ducturus, equidem haud scio, tanta à me plaga accepta. DEM. Hei mihi. Quid hoc est rei? Tyrannidem Timonem accipias? pullasq; eos qui sunt ingenui, ipse nec ingenuus planè, nec ciuis: uerum propediem poenas daturus, quàm alijs nominibus, tum quod arcem incenderis? TIM. Atqui non conflagrauit arx scelestæ. Proinde palàm est, te calumniatorem agere. DEM. Verum effosso ærario diues effectus es. TIM. Atqui non effossum isthuc, unde ne hæc quidem probabiliter abs te dicuntur. DEM. Verum effodietur posthac, sed tu interim omnia quæ in eo condita, possides. TIM. Alteram itaq; plagam accipe. DEM. Hei scapulismeis. TIM. Ne uociferare, alioqui & tertiam tibi illidam. Etenim res planè ridicula mihi acciderit, si quum inermis duas Lacedæmoniorum acies fuderim, unum scelestum hominem non protriuerim. Tum frustra uicerim in olympijs, & pugil & palæstrites. Sed quid hoc? An non philosophus Thrasyacles hic est? profecto ipse est, promissa barba, subductisq; supercilijs, & magnum quiddam secum murmurans accedit, Titanicum obtuens, cæsariem per scapulas fluentem uentilans, alter quidam Boreas, aut Triton, quales eos Zeus depinxit. Hic habitu fragilis, incessu moderatus, amictu modestus, mane mirum quàm multa de uirtute disserit, damnans eos, qui uoluptate capiuntur, frugalitatem laudans, at ubi lotus ad cœnam uenit, puerq; ingentem illi calicem porrexit, meraciore autem maxime gaudet, perinde ut Lethes aquam ebibens, à dilucularijs illis disputationibus diuersissima quæ sint exhibet, dū milui instar præripit obsonia, & proximum cubito opposito arcens, mento interim condimentis oppleto, dum canū ritu ingurgitat, prono incumbens corpore: perinde atq; in patinis uirtutem inuēturum sese speret, dumq; usque adeo diligenter catinos extergit indice digito, ut ne paululum quidem reliquiarum sinat adhærere, nunquam non querulus, tanquàm deteriore partem acceperit, uel si totam placentam, aut suam solus omnium accipiat, qui quidem edacitatis

Sophiste in sapientia promissione quosum capitis.

& infatiabilitatis est fructus, temulentus, uinoq; bacchatus, non ad tantum modo, saltationemq; uerum ad conuicium usq; & iracundiam. Ad hæc multus inter pocula sermo (tum enim uel maxime) de temperantia, sobrietateq; atq; ista quidem loquitur, quum iam à mero malè affectus ridiculè balbutit. Accedit his deinde uomitus. Postremo sublatum eum de conuiuio efferunt aliqui, am-
 babus manibus tibicinæ inhærentem. Quanquam alioqui ne sobrius quidem ulli primariorum cesserit, uel mendacio, uel confidentia, uel auaricia. Quin & inter assentatores primas tenet, peierat promptissimè, anteit impostura, comi-
 tatur impudentia. In summa prorsus admirandum quoddam spectaculum est, omni ex parte exactum, uarieq; absolutum: proinde non eiulabit clarius uideli-
 cet, quum sit modestus. Quid hoc? papæ, tandem nobis Thrasycles? THR. Nō hoc animo ad te uenio Timon, quo pleriq; isti, qui nimirum opes admirati tu-
 as, argenti, auri, opiparorū conuiuiorum adducti spe concurrūt, multaq; assen-
 tatione delinūt te, hominem uidelicet simplicem, facileq; impartientē id quod adest. Siquidem haud ignoras offam mihi in cœnam sat esse, tum opsonium sua-
 uissimum cape aut nasturciū, aut siquando lubeat lautius epulari, pusillum sa-
 lis. Porro potum fons Athenis nouem saliens uenis suppeditat. Tum pallium hoc quauis purpura potius. Nam aurum nihilo magis apud me in precio est, q̃
 calculi, qui sunt in littoribus. Sed tua ipsius gratia huc me contuli, ut ne te sub-
 uerterit pessima ista, atq; insidiosissima res opulentia: quippe quæ multis sæpe
 numero immedicabilium malorū extiterit causa. Etenim si me audies, potissi-
 mum opes uniuersas in mare præcipitabis, utpote quibus nihil sit opus bono
 uiro, quiq; philosophiæ possit opes perspicere. Ne tamen in actū ò bone, sed fer-
 mē ad pubem usq; ingressus, paulò ultra solum fluctibus opertū, me quidē uno
 spectante. Quod si hoc non uis, tute igitur eas potiore uia ex ædibus, eijcito, ac
 ne obolū quidem tibi facias reliquum, uidelicet largiens ijs, quicunq; opus ha-
 bent, huic quinq; drachmas, illi minā, alij talentū. Porro si qui erit philosophus
 hunc æquum est duplam aut triplam ferre portionē: quanquam hoc quidē mi-
 hi non mea ipsius gratia postulo, sed quo amicis, si qui egebunt, donem: sat est,
 si modo peram hanc largitione tua expleueris, ne duos quidem modios Aegi-
 niticos capientem. Nam paucis contentū, modestumq; conuenit esse eum qui
 philosophatur, neq; quicquam ultra peram cogitare. TI. Equidem ista quæ di-
 cis probo Thrasycles: ergo si uidetur, priusquā peram expleam, age tibi caput
 opplebo tuberibus, posteaq; ligone sum mensus. THR. O libertas, ò leges, pul-
 samur ab impurissimo libera in ciuitate? TI. Quid stomacharis ò bone Thrasy-
 cles? num te defraudaui? Atqui adijciam ultra mensurā Chcenices quatuor: sed
 quid hoc negocij? Complures simul adueniunt. Blepsias ille, & Laches, & Gni-
 phon, breuiter agmen eorū qui uapulabunt. Itaq; quin ego in rupem hanc con-
 scendo, ac ligonem quidem iam dudum fatigatū, paulisper interquiescere sino?
 At ipse plurimis cōgestis saxis, procul eos lapidū grandine peto. BLEP. Ne iace
 Timon, abimus em̃. TI. At uos quidē nec citra sanguinē, nec absq; uulneribus,

HALCYON SIVE DE TRANSFORMATIONE

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGUMENTVM.

IN hoc dialogo de potestate diuina disputat Socrates, quod scilicet Deo possibilia sunt omnia, & quod nos illius operum atque effectuum causas, intellexu ac ratione consequi non possumus. Esse enim nos, quod ad collationem Dei & rerum æternarum attinet, pueros ac ueluti cecos. Quod autem Deus multa facile efficiat, quæ nobis impossibilia uidentur, probat primum à signo sine exemplo tempestatum, quæ illius providentia seu administratione, ex maximis & turbulentissimis subito in summam tranquillitatem & serenitatem cōuertuntur, item ab incremento & collatione ætatis hominis, cum æquè mirum sit ex puero imbecilli ac paruo, uē

rum tantum et tam fortiter fieri. Postremo ab effectis et vi nature, que cum Deo longè inferior sit, tamen et que nobis ratione scilicet ac sensu omnia metientibus, impossibilia uideri poterant, operatur. Occasio Dialogi sumitur à cantu et obiectu Alcedinis: Disputationis autem, à fabula que de transformatione illius narratur.

Occasio Dia-
logi, à cantu
Alcedinis.

Fabula Halcy-
onis, occasio
disputationis

Aliàs: Lucife-
ri, stelle illius
pulchri &c.



CHÆREPHON.

Viusmodi uox aures nostras accessit ò Socrates, eminus à littoribus, & illo promontorio? quàm dulcis ac iucunda auditur. Quod uero animal cantillans istud dixerim? ferè enim muta esse consueuerunt, propter undas in ripis degentia. SOC. Marina quædam auicula est, ò Chærephon, multum lugēs atq; lachrymans, qua de tam olim homines istā commenti sunt fabulam: fuisse hanc, aiunt, quondam desponsam Aeoli Græci filiam, suum ipsius maritum iuuenem, luctu ac mœrore prosequi iugalis amicitia desiderio, Ceyca illum Trachinium Eosphori Asteri nati pulchri patris pulchrum filium. Deinde, diuino quodam consilio penatam factam, alitis in morem circumuolare maria, quarentem illum, posteaquam per omnes terras oberrando inuenire non potuit. CHÆRE. Est uero hoc Halcyon quod dicis? nunquam antè hunc diē illius uox mihi inaudita est, sed profecta ut peregrina quæpsam, auribus meis allapsa est. Proinde & huiusmodi querulum edit sonum bestiola. Quantulam autem illam auiculam esse credibile est ò Socrates. SOC. Haud magnam admodum, magnum tamen propter amorem, qua maritum complexa est, à superis honorem cōsecuta est. Quo enim tempore nidulatur, producendi fœtus gratia, & homines eos dies festiuitate celebrant, quos uocant Halcyonios, in media etiam tempestate ab alijs serenitate differentes. Quorum omnium etiam hodiernus diēs maximè uisus existimandus est. Nonne uides quanta in cœlo constet serenitas, & mare ab omnibus undis & fluctibus sedatè & tranquillè stet, stratum & placidū, speculo, ut ita loquar, non absimile. CHÆRE. Rectè dicis, omnino enim adparet hodiernus diēs esse Halcyonius, tum etiam heri talis erat. Sed per Deos age, ò Socrates, qui nam credibile esse potest, aut quomodo priscis hominibus fides habenda est, pro certo confirmantibus, ex auius mulieres unquam factas esse, aut contrā aues ex mulieribus? Prorsus enim nullo modo tale aliquid fieri posse uidetur. SO. O amice Chærephon, de rebus possibilibus & impossibilibus uidemur in uniuersum hallucinantes & cæcutientes esse iudices. Quispe rerum causas iuxta humanam potentiam expendimus, quæ nobis ipsis incognita esse solet, atq; incerta & inuisibilis. Inde permulta nobis apparent rerum factu faciliū difficillima, & minimè arduorum ardua. Tum quædam propter imperitiā multa, multa autem propter mentis & intelligentiæ infantiam. Reuera enim omnis homo puer est, maximè uero senex, quoniam omne uitæ nostræ tempus modicum est, & ferè nihil aliud quàm puericia, ad uniuersum æuum comparatum. Quid ergo ò bone, Deorum ac dæmoniorum uim atq; potentiam ignorantes, certi aut explorati hac de re pronunciare possint? Vidisti haud dubiè Chærephon, diē ab hinc tertio, quanta tempestas sauerit? adeo ut eam animo saltē repetens, uehementer inhorrescam. Vidisti præterea horrenda illa fulgura & tonitrua, tum inusitados uentorum impetus atq; turbines? Suspiciatus fuisset quispiam totam terram corruituram. Paulò uero postea admiranda subito obortæ serenitatis immutatio facta est, quæ etiam in hoc usque tempus perdurauit. Vtrum igitur maius existimas atq; operosius ex tantis ferentium uentorum procellis & turbīnibus talem per uniuersum mundum inducere serenitatem, quàm mulierculæ formam transmutatam in auiculæ speciem traducere? Nam & nostrates pueruli ex luto aut cera formas ducere non imperiti, ex eadem materie in manus sumpta sine negotio multas specierum naturas

Propositio.

Argumentū
à signo.

Epilogue an-
tiphrasica
minor.

curas transformando effingunt. Cæterum Deo magna & incomparabili præstantia præpollenti ad nostras vires comparato, promptum ac facile est omnia talia effecta reddere. Quanto enim totum cœlum tibi uidetur teipsum antecellere magnitudine? Haud dubiè enim dixeris. CHÆ. Et cuius hominis intelligentia tanta est, ò Socrates, qui talium rerum aliquid perspicere, aut explicare possit? Neque enim ista humana uoce explicari possunt. SO. Proinde, maximas quaspiam hominum vires inter se compositas contemplemur in potètia, & imbecillitate excellentes. Etenim uirilis ætas, ad pueros omnino infantes à natiuitate quinq; aut decem annos nòdum egresos immane quantum & quàm ad mirandum discrimen habet, quod ad robur & imbecillitatem attinet, in omnibus ferme quæ sunt in uita actionibus. cum in his quæcunq; per artes illas celebres & uarias, tum quæcunq; corporis & animi uiribus perficiuntur. Hæc enim puerilis ætas, ut dixi, imbecillitatè mentis & intellectus obstante, ne capere quidem potest. Iam unius maturæ & adultæ ætatis uiri robur, inæstimabile quanto intervallo præcellat omnium puerorum vires. Siquidem horum multa millia unus uir haud difficulter subigeret. Etenim puericia in totum omni expers est, ac sub initium ipso naturæ ductu, inualida atq; inutilis homines consequitur. Quando ergo homo, ut uidetur, hominem in tantum præcellit, quid putabimus uniuersum cœlum nostris uiribus collatum adpariturum ijs, qui hæc contemplando assequuntur. Itaq; multis persuasum, atque credibile uidetur, quanto mundi magnitudo Socratis aut Chærephontis excellit speciem, tanto & ipsum potètia, sapientia & cogitatione similiter antecire, & nostras actiones. Proinde, & tibi & mihi, alijsq; quàm plurimis nostri ordinis hominibus, multa facta sunt impossibilia. Quoniam & tibi canere canendi imperitis, aut legere, aut scribere illiteratis interea impossibilis est, dum imperiti fuerint facienda mulieres ex auiibus, aut contrà aues ex mulieribus. Cæteris, ipsa natura promodum assimilans animantem sine pedibus, nec alatam, suppositis pedibus & adiectis alis, pulchraq; & omnigena colorum uarietate exornans, apem solertem & industriâ absoluit, diuini mellis opificem & constructricem. Ex ouis autem mutis & inanimatis, quod auium effingit genera & uolatilium & pedestrium, & animalium extra aquas degentium, ad quæ diuinis quibusdam, ut sermo est, artibus magni ætheris abutitur. Proinde, Deorum immortalium uirtutes, quæ magnæ sunt & incomprehensibiles, nos mortales & modici existentes, neque ut omnes reliquas res paulò maiores, & humanæ rationis captum excedentes: sed ne paruas quidem perspicere possumus, in pluribus hæsitantes. Et cum nihil firmiter aut constanter de ijs, quæ nobis accidunt, passionibus referre possumus, neque de Halcyonibus aut philomelis quicquam certi narrare nobis concessum est. Præclaram uero hanc fabulam, quemadmodum à patribus accepimus, & liberis meis ò auicula lamentationum modulatrix traditurus sum super hymnis tuis. Actutam cum pietatem, tum amorem erga maritum uxoris meis Xantippæ & Myrto magnificis uerbis celebrabo, cū alia multa, tum in primis, quem à Dijs immortalibus honorem præcipue consecuta sis commemorans. Nunquid & tu Chærephon pari studio eiusmodi quiddā mecum facturuses? CHÆ. Neque uero aliter facere conuenit, ò Socrates.

Et quæ iam à te sapientissimè disputata sunt, exhortatione duplici ad æquabilem conuersationem uiros atque mulieres uidentur

impellere. SOC. Proinde, consalutara Halcyone, tempus est, ut ē Phalarico ad urbem nos recipiamus.

CHÆ. Istud ergo ipsum in præsens faciamus.

Ab incremento hominum et uoluntate.

A quotidianis uita usu quod diuino alio differt. Ab effectibus naturæ à ratione.

Conclusio.

LUCIANI

PROMETHEVS SIVE CAUCASVS

OTTOMARO LVSCINIO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Videtur hoc dialogo Lucianum, id quod et in sequentibus facit, Deorum gentiliū ueritatem, et inceptū de illis persuasionem hominū reprehendere atq; irridere uoluisse. Occasionem autem sumpsit ex fabula Promethei, quem poëta fingunt, eo quod Iouem in distributione carniū decepisset, deinde et homines formasset: postremū autem ē cælo ignem surreptum terris intulisset, à Ioue Caucasō alligatum, aquilāq; immisissum, quæ epar illius carpendo attereret. Fingit itaq; hic interea dum rupibus affigitur, causam dicere, et apud Mercurium et Vulcanum, de criminibus obiectis purgare. Primum de distributione carniū, per extenuationem, dicendo iocum fuisse conuiualē non fraudem, neq; tantum supplicium mereri, ex aduerso priora sua merita referendo. Secundo loco de plastice, ubi bisarian respondet, et super eo: an homines in uniuersum finxisse, Dīs dannosum fuerit: et super modo et forma, ostendens non modo nihil incommodi fictionem hominis attulisse Dijs, uerumetiam utilem et prope necessariam fuisse. Deinde et hac forma, ita ut Deos referrent facie, et rationis participes essent, necesse fuisse creari. Ultimo de furto ignis respondet, neq; cælesti igni quicquam ademptum esse, et ad officium Deorum pertinere, ut homines iuuent: præsertim cum ea re ipsi neq; opus habent, neq; utantur, homines autem sacrificando indignant, et ad ipsorum Deorum ministerium adhibeant. Occasio apologi sumitur ex eo, quod, cum Prometheus sui misereri Mercurium iuberet, ille contra merito eam pati hæc dixerat.

MERCVRIVS.



Exordii Dia-
logi ab occasi-
one loci.

Actio et affi-
xio Promethei,
unde occasio
dramatis peti-
tur.

Accusatio
Promethei.

I.

II.

III.

N tibi Caucasum ò Vulcane, cui miser hic Titan affigen-
dus est. Itaque circumspiciamus, sicubi locus pateat in
præcipiti nudatus niue, cui firmitus infigantur uincula,
& unde suspensus ipse magis promineat, & fiat conspicu-
us. **VULCANVS.** Circumspectandum profectò Mercuri
nobis est, ne humili loco, ac prope terram affixus, plas-
matis sui (nempe hominum) experiatur auxilia, aut rur-
sus in sublimi propendens, ijs qui in montis radice uer-
santur, minimè appareat. Quamobrem nisi aliter tibi uisum fuerit, hic in
montis medio, supra conuallem, passis hinc atque illinc ē regione manibus,
cruci affigatur. **MERC.** Rectè dicis, prærupta enim hic undique sunt saxa,
& nemini accessa, quippe propendentia parumper in præceps, tanta proin-
de angustia, ut nullum penitus recipiant uestigium, quum uix summis hic in-
sistas pedibus. Denique quàm maximè opportuna, in quibus furca fiat. Ne
igitur cuncteris Promethee, sed ascende, & præbe te monti affigendum.
PROMETH. At uos saltem, ò Mercuri & Vulcane, miserescite mei, qui citra
ullam prorsus noxam calamitatem istam incidi. **MERC.** Miserescite ais, Pro-
methee? Tanquam parum sit tibi Caucasō alligari, nisi nos quoque ambos lu-
piter eidē pœnæ mox destinet, ueluti mandato suo immorigeros? Sed tu por-
rige dextram, Vulcane tu reclude & affige, malleo potenter immisso, Præbe
laqueam, quo & illa ritè implicetur. Benè actum, iam nunc deuolutura tibi aquila
iecur depascet, ne quippiam tibi unquam desit premiū, pro opere illo tuo,
tum pulchro, tum ingenioso. **PRO.** Ò Saturne, ò Iapete, & tu tellus parens,
Infelix ego quibus afficior pœnis? qui neque facinus unquam graue admī-
serim. **MERC.** Nullum facinus ais Promethee? qui primo quidem distribu-
endarum carniū obiens munus, mirum quàm uasfrē egeris atq; improbē, opī
mamenim partem tibi subducens, Ioui ossibus candido adipe uelaris, imposui-
sti. Hesiodi ipsius mihi iam in mentem uenit, qui me hercle de hac re uerba fa-
cit. Deinde & homines effinxisti, animantis genus, quo non est aliud uerutū
magis accallidum, & quidem maximè omniū mulier. Super omnia autē ignē
thesaurum deorū multò omnium præstantissimū furtim surripuisti, hominibus
eiulce

eiufce uſum tradens. At uero quum tanta admiferis flagitia, mirum quomodo dicere auſis te quaſi inſontem, & nemini prorsus iniurium uinculis implicari. **PROME.** Videris quoque & tu mihi Mercuri, iuxta poëtam incuſare innocuum, quando talia mihi obijcis, quæ ego iure optimo me feciſſe contenderim, ob quæ equidem in Pritaneo publicè alendum me, ſi pro merito mecum ageretur, cenſuiſſem. Verum ſi uacat tibi audire ex me deſenſionem minimè inſucundam, ego detortam in me culpam facili conatu diſuere curauero, Simul atq; perſpicuum fuerit oratione mea, quàm iniquè aduerſum me Iupiter pronunſciauerit. Tu uero quandoquidem tam eloquio polles, quàm iuris ſcientia, Iouis partes tuearis, Denique effingas ut lubet, quòd me haud iniurià prope portas Caſpias Caucaſo iſti affigendum iudicarit, quò miſerrimum Scythiſ omnibus ſiam ſpectaculum. **MERC.** Inanem inſumis operam Promethee, ſi prouocare uelis à Iouis in te lata ſententià, tentare enim iſthuc, prorsus exiſtimo inuſile. Verum quando alioqui tantisper mihi hic manendum eſt, dum ex arduo aduolet aquila, quæ epatis tui curam gerat, occaſionem nimirum hæc nobis mora miniſtrabit te auſcultandi declamantem, qui præter aſtū quo cunctos mortales ſuperas, rhetorice quoque probè calles. **PROME.** Primum igitur Mercuri tu uelim dicas, quibus de rebus mecum pater tuus expoſtulet, quas dein exaggerare tibi licebit, & longè grauiffimas facere. Caueto autem imprimis, ne prætermiſſum tibi aliquid excidat. Cæterum tu Vulcanecenſor eſto, ac de cauſa cognoſcas uelim. **VULCAN.** Ita me amet Iupiter, pro iudice accuſator tibi futurus ſum, eo quòd compilato igni, gelidam mihi officinam reddideris. **PRO.** Partiri igitur uos conueniet actionem, ut tu quæ ad furtum pertinent, in unum congeras: at Mercurius quæ hominum formationi conueniunt, carniūq; diſtributioni impugnare conetur. Nihil autem uideo quod uos remoretur, quum ambo ſitis egregij artifices, & ad compoſite dicendum impendio inſtructi. **VULCAN.** Mercurius meam obibit prouinciam, cui hæc non obiter curæ ſunt, utpote rhetori. Nam ego quum haud quæquam in iudicialibus diſſertationibus uerſor, ſed magis circa focum, ibiq; nō nihil eſt quod mea poſſum uires, quo pacto oratorem agā non uideo. **PRO.** Nihil eſt quòd Mercurium de furto dicturum ſuſpicer. Quomodo enim fur ti me ſuggillauerit, cuius ipſe autor eſt? Vnde neceſſitudo quædam mihi cum Mercurio intercedit, propter idem artificium. Atqui tempus expetit o Mææ ſoboles, ſi me culpæ cuiuſpiam arguere uelis, ut modò proponas accuſationem. **MERC.** Si mihi propoſitum ſit malefacta tua inſectari, longa proſectō oratione opus fuerit, & apparatu aliquo, neque enim quaſi compendio quoddam recensere crimina ſatis eſt. Quo pacto uidelicet commiſſo tibi diſtribuentium carniū officio, regem meliori parte fraudaueris, atque illam pro te ſeruaris. Quodq; homines, quos eſſe minimè decebat, effinxeris. Denique quòd ignem quoque à nobis ſuſtuleris, ad illos eum perferens. Qua in re abuſus es proſectō uir optimæ, Iouis benignitate, ac uiſus es mihi eam parum intellexiſſe. At uero ſi hæc inficiaberis te admiſiſſe flagitia, longiore tecum utemur ſermone, quo ſimul & dicta tua refellamus, & ut ueritas quàm maximè fiat perſpicua, laboremus. Cæterum ſi ea conceſſeris, quæ de carniū diuiſione diximus, hominibus recens formatiſ, atq; ablato igni, abundè iam mihi in hac accuſatione ſatiſfactum eſt. Quid enim pluribus opus? quando aliter dicere iam planè ſit nugari. **PRO.** Siquidē iſthuc an ſit nugari poſthac uiderimus. Nunc uero quonſam absoluta tibi eſt aduerſum me (ut ais) accuſatio, Ego prepotens Mercurij hæc obiecta facile amoliri tentauero: Et primo quidem audi obſecro quæ dicam de carniibus: Coelū teſtor, ſi me non Iouis loco nūc pudet, ut recenſeā q̄ ille ſit puſillanimus & querulus, non tam aliam ob cauſam q̄ quia minutuſa quædam oſſa in portione, quæ ſibi forte obtigerat, offendiſ,

*Preparatio
ad deſenſionē,
ſeruicis dialo-
gi decoro, ea-
demq; uide et
ordij.*

*Repetit caput
in accuſatione
II.
III.*

*Apologia
Promethei.
Ad I. caput
de carniū
diſtributione
&c*

& huius rei gratia me tanto nunc tempore à cunctis pro deo habitum, palis huc
à persona. affigendum misit: Immemor sanè quibus eum iuuerim beneficijs, neque satis
 probè perpendens cuius momenti sit tantæ indignationis origo atq; materia.
à circumstantiis facti. Nam quis non uidet puerilem hanc esse iram, ut excandescas, & iniquo feras
 animo, quia maiorem partem non acceperis? Verū quanto foret æquius Mer-
 curi conuiuium huiuscemodi fraudum deinceps ne recordari quidem? Et di-
 missa ira, symposij delictum ueluti lusum æstimare atq; iocum. Quippe quum
 in crastinum continere odium, & meminisse iniuriæ ueteris, haudquaquam re-
 ges deceat, ne dicam deos. Sed agedum tollamus è conuiuijs lepores illos & sa-
 les, risum & subdolas captiones, Quid, oro, præter temulentiam, edacitatem,
 & silentium fiet reliquit? Quæ quum tristitia admodum sint, & parum iucunda,
 decentius exulare crediderim huiuscemodi à conuiuiis. Nam Iouem in poste-
 rum diem recordaturum, quis oro, putaret huiusce distributionis carniū? In
à confilio facti. qua nil præter iocum notares ac lusum. Vt ne interim dicam, quòd molestè nō
 nihil esset laturus, tanquam his rebus leuiculis potuerit offendi. Nil enim aliud
 explorare uolebam in ea diuisione, quàm in delectu partium, meliorē num lu-
 piter ab alijs dignosceret. Sed age Mercuri, ut sibi iam aliquid concedamus,
 minorem portionem ei tradidimus in partitione: adde quòd fœdam, quòd hor-
 rendam atq; molestam, & si lubet, finge me omnino portionē sustulisse, Quid
Amplificatio
uobis inuolū-
crum. rum? Nunquid ideo decebat ut cœlum (ceu prouerbio dicitur) terræ miscere-
 tur, uincula excogitarentur, & cruces, totusq; caucalus, aquilæ dehinc demitte-
 rentur, quæ epar dilaniarent? Fallor si hæc non sunt aperta pusillanimitatis in-
 dicia, animiq; ignobilis & propensi in iram. Nam quum hæc agit ob pauculas
 carnes, quid oro fecisset, si bos integer illi fuisset ademptus? Videre iam licet
à collatione
humanorum
morum. homines in parī negotio, longè modestius affectos, qui quum dijs immortali-
 bus natura sint inferiores, acius illos excandescere par erat quàm deos. At qui
 nemo hactenus fuit, qui coquum cruci adiudicaret, eam ob causam, quòd car-
 nes elixans, immissum iusculo digitum uisus sit circumlambere, aut ex uerū nō
 nihil tostorum carniū uellens uorarit: Magis enim ueniam illis impertiant,
 nisi uehementer fuerint irati: tunc enim incutiant coquo pugnum, aut uerbe-
 rant genas: uerum qui in crucem ullum sustulerit, inuenias neminem. Et hæc
 de carnibus, uilis sanè defensio: sed unde multò uilior planè ac turpior in Iouē
 redundet accusatio. Tempus nunc monet, ut de plasmate & hominibus à me
 formatis, differatur. Qua in re geminam constat sitam esse accusationem, Ne-
 que satis compertum habeo Mercuri, cuius nam culpæ me primo reum agas:
 Num illius, quòd homines haud quaquam procreari debuerint, qui moueren-
 tur: sed conducibilius foret terram ipsam, unde sunt progeniti, prorsus esse oc-
 osam: An uero, quòd formari quidem homines haud fuerit absurdum, sed lō-
 gè aliter, & ferme ad aliam figuram ac formam, quàm ego illos fabricarim. E-
 go ad utrumq; facile responderim, simul atq; ostendere tentauero, quòd nō mo-
 do nulla penitus iactura maloue deorum homines in uitam sunt adducti, uerū
 etiam quòd in rem eorum isthuc potissimum cedat, magis quàm si (ut iam olim
 fuit) tellus deserta, & hominibus, qui eam colerēt, destituta maneret. Sic enim
 nullo negotio palam fiet, num ego deliquerim, in hac formæ humanæ renoua-
 tione, quam solam constat diuinam esse, & planè cœlestem. Quum itaq; tellus
 inculta, rudi ac hirta sylua horresceret, ac squaleret situ, adeo ut neq; uspiā gen-
 tium uideres aras deorum, templum, statuam, simulachrum, aut aliud huiusce-
 modi, quemadmodum summa diligentia iam undiq; apparent hæc elaborata,
 non sine eximia deorum ueneratione. Ego quū alioqui propensus sum ad pro-
 uidendum in communi, ne quid desit, quod ad incrementum rei diuinæ, de-
 cus, ac uenustatem pertineat, Tacitus mecum reputauī, nec quicquam posse fie-
 ri melius, quàm si pusillum luti acciperem, & inde animatū effingerem nobis
 dijs

dijs, forma non admodum ab similia. Quippe uel id erat unicum, in quo mihi natura diuina deficere uidebatur, quod nullius collatione felicius appareret atque perfectior, ueluti modo si eam cum homine conferas, prudentia, ingenio, ac rerum optimarum captu intellectusue præstante, sed mortali tamē. Cæterum iuxta Poëtæ dictum terram aquæ commiscens ex liquida mollior effinxit homines. Mineruam interea adhortatus, ut in opere absoluendo mihi ferret suppetias. Hæc sunt magna illa & ardua, quibus nos deos offendimus, totiusque mali ut uidetur, hæc summa est, ex luto perfecta nobis sunt animantia, & quod ante hæc immotum erat, nos ad mobilitatem perduximus. Iam uero mirum quam indigne tur Iupiter, ex tali terrestrium animantium formatione. Quasi uero deinceps deorum sustinere cogatur penuriam, & præcreatis hominibus, iam futuris sit, ut dijs suis orbetur: uerum quis unquam tam demens extiterit, ut solitudinem in Iouis curia propter generatos homines aliquando uerisimiliter futuram formidare queat? Nisi fortè id ueretur, ne defectionem moliantur homines, & armis deos laceessant, id quod olim fecerunt gigantes. Itaque neminem fugit, quæ ego sum modestia, ut iam iniquè de me quisquam queratur, uel operibus mea industria absolutis, quod inde dij immortales offensi sint, ac damnum acceperint. Quin et Mercuri minimum aliquod profer, et ego conticuero ueluti meritorè has datorum sim poenas. Atqui in promptu est cognoscere, quanta hinc dijs accedat utilitas. Si cõtempleris terram, quæ prius informi situ ac squalore obducta erat, urbibus, agriculturis & mitioribus plantis exornatam, mare nauigatum, insulas habitatas, undique aras & delubra, sacrificia & festiuitates, adeo ut iam passim uia & fora, denique quocumque te uertas, prorsus omnia Iouis plena sint. Quod si ego rei priuatæ intentus, solū mihi homines rem adeo præclarā effinxissem, profecto quantum ex fructu conijcere licet, qui ad me inde rediret, uos dij immortales opibus & ditione ne mihi quidē conferendi sitis. Verum ego in cõmuni deorum utilitati consulens, ac cõmodi proprii negligentior, in rem uestrā homines potissimum produxi. Nam si quæ ad Remp. attinent, ego attenuare molior, quo res meas promoueam. Velim mihi cõmonstres templum Promethei, quæ ad modum Iouis & Apollinis, nusquam non uideas, denique & tibi Mercuri quædam delubra sunt sacra. Ceterū isthuc interea tecum expendas uelim, num tibi bonum aliquid appareat, sine omni penitus teste, & nū oblectare queat habentē, possesio, aut opus quod nemo uideat, nemo laudet, nemo admiretur? Quod ideo dixerim, quia nisi fierent homines, iam futurū erat, ut omnis cunctarū rerum deorum esset sine teste, & opes nostræ ne à nobis quidē ipsis haberentur in precio, quum nemo alius sit, qui hæc admiratione caperetur. Adde, quod nemo ex nobis felicitatem suā sit intellecturus, si non liceat se cõferre cum illis, qui respectu quodam sunt inferiores, quippe bonorum nostrorum expertes. Nam quis unquam rem quandā ceu magnam estimarit, si non cū exigua illam dimetiatur? Verum enim uero, quū optimo iure honorem à uobis pro rebus benè gestis in Rep. sperare debuerim, in crucem à uobis leuatus, mercedem capio mei tam salutaris cõsiliij. Sed ais, flagitiosi quidam sunt inter homines, puta moechi, bellatores, sororum mariti, & parentum acerrimi hostes: tanquam apud deos non æquè liceat reperire hanc scelestæ multitudinem, & huius rei gratia in cœlum culpam reijcias, ac terram unde dij fuerunt prognati. Nec uero est, quod dicas hominum formationem dijs immortalibus lacessere negociū, & augere curā, alioqui ociosis. Sic enim eandē ob causam pastor qui gregem curādam suscepit, in pluuia eā non continebit, quādo operosum sibi istud uidebitur, quū alioqui cura ille propter coniunctā exercitationē, non admodū appareat esse iniutunda. Sed adime obsecro, dijs omnē sollicitudinē, ut iam nihil sit cui provideant, quid iam aliud agant, quæ torpeant ocio, nectar imbibant, & uentrē distendant ambrosia. Ceterū malè me habet, quod inuehendo in opus à nobis elaboratū, forminas potissimum repre-

Il.
Dilecti uero
etiā utilitatis
inde proman-
asse à conse-
quentibus et
effectis.

Obiectio, quod
exemplo deum
de dilu.

Alia, quæ per
inversionem
à simili.

*Elegas ampli-
ficatio obiecti
onis per rege-
stionem.*

*Altera pars
huius capitis
quæ ex de mo-
do figmenti
respondet.*

*Transitio.
III. Caput, de
igne è cælo
sublato.*

à natura rei.

*Ab officio
Deorum.*

Ab usu ignis

*Ab utili ex
cōsequētib.*

*Amplificatio
ob exemplo.*

Argumentum.

reprehenderitis, quas tamen impendio adamatis, & modo tauri, modo satyri, & cygni effecti, ad illas uos demittitis, ut ne interim dicam, quod in cœlum admissas, diuinitatis consortes redditis. Atqui non erat, ais, absurdum ut fierent homines, si modo ad nostram hanc formam similitudine quapiam non accederent. Ego si exemplar aliud nouissem, quod forma præcelleret, ad illius instar homines effigiassem, nisi beluinum magis deceret esse, & prorsus agreste istud animantis genus: sed si hoc dixeris, nō uideo quomodo uos diuino honore afficerent, aut accumularent sacrificijs. Quæ quā grata sint uobis, conijcere licet ex eo maximē, quod non grauamini uel ultra oceanū summa celeritate proficisci, post inculpato Aethiopas, siquando senseritis uobis afferri ab illis hecatombas: uerum me qui honorū huiuscemodi ac sacrificiorū autor sum atq; origo, nescio quo iure in crucem sustuleritis. Hæc sunt quæ de hominum plasmate sat fuerit commemorasse, Ad ignem transeamus direptum (si placet) fœdē nimirū & inexpressibilem rapinā. Per Deos autem imprimiste orauerim, ne cunctis, sed mox mihi respondeas, nunquid ex igne Dī quippiā perdiderint, ex quo ille fuit apud homines? quod quidem uix unquā dixeris: quando sic natura cōparatum est, ut ignis nihilo fiat minor, si quis etiam cum alio cōmunice, deniq; non extinguitur ideo, quia alius inde flammā transtulerit. Itaq; euidentissimum hinc colligo argumentū inuidiæ, q̃ quum citra ullam iacturam, igne care re potueritis, ab eius tamen usu arcere in animū induxeritis eos, qui hoc potissimum egere uidentur. Quo contra oportebat Deos omnes esse bonos, bonarū rerum largitores, & ab inuidia longē abesse. Sed quid si omnem prorsus ignē suffuratus, detulisses in terrā, adeo ut nihil uobis fecissem reliqui, quā nā, oro, iniuriā uos affecissem? quibus ignis haud quaquam potest esse usui, quum neq; coquere uobis necessum sit, neq; frigidare ambrōsiā. Ad hæc non egetis artificioso lumine: uerum hominibus quum ad alia necessaria ignis habendus est, tum maximē ad sacrificia, quo uidelicet in biuio nidorem uobis parēt, thura incendant, & pecudum coxas adoleant in aris, uerum quum (ut uideo) ingētem uobis lætitiā pariat fumus ille, nihil proinde tam gratum, quod in epularum uicem uos reficiat, quā ubi nidor simul cum fumo uolutatus ad cœlū usq; permeat. Itaq; parum appositē profectō, & nimium absurdē uidemini uaporē huiuscemodi nunc incusare. Miror autem cur soli potestatem facitis lucendi hominibus, neq; illi uitio uertitis, quod in administrando deorum bono tam prodigius sit, atq; intemperans, quum ignis illi sit multo quā hic noster diuiniore & candens magis. Dixi. Vestrum erit Mercuri ac Vulcane, ea quæ perperam à me proposita sunt, ad rectitudinem perducere, & rationibus quibus potestis nostra hæc impugnare: dehinc rursus ad respondendum accingemur. MERC. Haud faciliē est Promethee cum tam generoso oratore certare: uerum uehemēter ex re tua fuit, quod hæc abs te non audiuit Iupiter. Id enim certē scio, sed eum uulturibus negotium dedisset, qui posthac uisceribus tuis pascerētur, adeo grauitè ipsum criminatus es, aliud fermē agens, nam defensionem pro te dicere institueras. Mirum autem profecto quum uates sis, quomodo prælagire nequeris, has te modo daturum pœnas. PRO. Præsciui hæc Mercuri, neq; me præterit, quod rursus liberabor. Et nūc Thebanus quidam ueniet tibi amicus, qui eminus iaculetur aquilā, quā supernē polliceris deuolaturam. MER. Vtinā hæc eueniant, solum te à uinculis uidero, nobis conuiuiā additū, at non carnes partientem. PRO. Bono sis animo, epulabor uobiscū, & Iupiter me liberabit, nō exiguæ felicitatis gratia. MER. Ne, oro, graueris dicere, quæ sit illa felicitas. PRO. Nostin Mercuri Thetis? Sed quid uerbis opus? præstat em̃ cælare arcanū, quo me maneat premiū post solutā pœnam. MER. Quandoquidē id præstat, tecum recondas licebit. Quin nos Vulcane abimus, iam em̃ non longē abest aquila, at tu Titan prestolare tantisper, dū tibi Thebanus (ut ais) sagittarius contingat, qui te ab alitis huius laniatu quietum reddat ac liberum. DEO.

DEORVM DIALOGI

ARGVMENTVM IN DIA-

LOGOS DEORVM.

Dialogi, qui sequuntur, tam superiorum quàm inferiorum Deorum, quasi quandam syluam ac summam continent, omnium serè fabularum, quæ partim apud Homerum & ceteros Epicos Poëtas, partim à Tragicis, Aeschilo, Euripede, Sophocle & reliquis tractantur. Sunt autem uti breuiores, ita argutiores quoque, siue res, siue uerba & compositionem spectes. Adeoque germanam illam Atticæ eloquentiæ festiuitatem & gratiam exprimunt. Videtur autem Lucianus non hoc tantum agere uoluisse, ut Deorum gentiliū & Homericorum uarietatem argueret, atque irrideret. Quis enim ueterum, saltem mediocriter sapientum atque doctorum inquam fuit, qui huiusmodi nugis ullam fidem adhiberet, aut nomen nostris & humanis affectionibus obnoxium esse crederet? Verum illud quoque, ut (quod in Prometheus ipse de se dicit,) Heroicam illam Dialogi personam, & Tygicam grauitatem, Comico risu temperaret. Et quia in omni genere scriptorum uersatum esse oportet eum, qui ueram ac solidam eloquentiæ atque doctrinæ laudem assequi cupit, quemadmodum ipse infra in Lexiphanæ præcipit, existimo equidem etiam exempli, & exercitationis causa ad hunc modum in hoc genere illum sese exercuisse. Nam ut hic Tragicorum & Homericorum fabulas, ita infra Comicorum quoque argumenta tractat, & ad Dialogorum festiuitatem reuocat. Interim tamen etiam seria obiter monet ac docet, ut in Cupidine, ubi tacite illud indicat, quod Cicero pro Celio multis uerbis commemorat: Studiosos, puta, & literarum amantes nullis externis ac prauis cupiditatibus alligari ac uinci. Quod idem & Theocritus de Musis aperte dicit:

Nam quos afficiunt illæ (inquit) ex hilarantque uidendo
Nulla uenenoſa ledunt hos pocula Circes.

PROMETHEI ET IOVIS.

IACOBO MICYLLIO INTERPRETE.



PROMETHEVS.

OLVE me Iupiter, grauiam enim iam passus sum. **IVP.** Soluam te, ais, quem oportebat grauiores pedicas habentem, & Caucaſum totum super caput incumbentem, à sedecim uulturibus non solum corrodī epar, sed & oculis carere effossis, Eo quòd talia nobis animalia, homines uidelicet, effinxeris: & ignem furtim surripuisti: & mulieres fabricatus es. Nam quibus me ipsum decepisti, in distributione carniū, ossa pinguedine obducta, mihi apponens, & meliorem partiū tibi ipsi seruans, quid attinet dicere? **PRO.** Igitur sufficientem iam poenam exolui, tantum tempus Caucaſo affixus, pessimam auium perditam aquilam, nutriens epate. **IVP.** Ne minimum quidem hoc eorum, quæ te oportet pati. **PRO.** Atqui non sine mercede me solues Iupiter, sed tibi significabo ualde necessarium. **IVP.** Blendiendo decipis me Prometheus. **PRO.** Et quid plus habebō? Non enim ignoras rursus ubi Caucaſus est: neque indigebis uinculis, si quo modo uersutias agēs deprehendar. **IVP.** Dic prius, quamnam mercedem persolues necessariam nobis existentem? **PRO.** Si dixerō ad quem locum uadis nunc, fide dignus ero tibi & de reliquis uaticinans. **IVP.** Quomodo enim non? **PRO.** Ad Thetin, coiturus cum ipsa. **IVP.** Hoc quidē nosti. Quid igitur postea? uideris enim uerum quiddam dicere. **PRO.** Nihil ò Iupiter rei habeas cum Nerine hac: si enim ipsa grauida reddetur ex te, foetus similia faciet tibi, qualia & tu fecisti Saturno. **IVP.** Hoc ais, expulsurum me regno? **PRO.** Utinam ne fiat, ò Iupiter. Veruntamen tale aliquid coitus ipsius minatur. **IVP.** Valeat igitur Thetis: te uero Vulcanus ob hæc soluat.

D

LUCIANI CVPIDINIS ET IOVIS

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

CVPIDO.



*Mocest, Thon-
racē seu lori-
cam, sic enim
Martialis ex-
ponit li. 7. ep.*

AT siquid etiam peccaui, Iuppiter, ignosce mihi, puer enim admodum sum, & adhuc imprudens. **IVP.** Tu puer autem Cupido? qui antiquior multo Iapeto es? An quia neque barbam habes, neque canos produxisti, propterea etiam infans putari cupis? senex & uersutus adeo cum sis? **CVP.** Qua uero iniuria affecit te, ego senex ille, ut tu ais: cur me uincire quoque cogitas? **IVP.** Specta, o scelestes, an parua? qui me ita ludibrio habes. Itaque iam nihil est, quod me non effeceris: Satyrum, taurum, aurum, cygnum, aquilam, omnia haec fecisti me. At quae me micissim amaret, nullam plane unquam fecisti: neque intellexi me, etiam uxori, propter te gratiorem fuisse. Sed oportet me praestigijs uti ad illas, & me ipsum abscondere. Illae autem taurum, aut cygnum exosculantur: me uero si aspiciant, moriuntur praeformidine. **CVP.** Merito. neque enim ferunt, o Iuppiter, ut quae mortales sint, aspectum tuum. **IVP.** Quomodo igitur Apollinem Branchus ille & Hyacinthus tantopere amant? **CVP.** At Daphne etiam fugiebat illum, quamuis comatum & imberbem. Quod si autem uoles amabilis esse, neque concutias Aegidem, neque fulmen geras: sed quam suauissimum te ipsum perhibe, utrinque demisso capillo, eoque mitra reuincto: uestem sume purpuream, crepidas subliga auratas, ad tibiam & ad tympana composito gressu incede, & uidebis quod plures te sequentur, quam Bacchum Maenades. **IVP.** Apage. Equidem nolim amabilis esse istoc pacto, ut talem me ipsum exhibeam. **CVP.** Proinde & amare nolis. Nam hoc certe facile est. **IVP.** Quin amare quidem uolo, minore autem negotio illo potiri. Atque ob haec nunc dimitto te.

IOVIS ET MERCVRII

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVPITER.



ILLAM Inachi puellam pulchram nosti Mercuri. **MER.** Eniā, Iō dicis. **IVP.** Non amplius puella illa est, sed iuuenca. **MER.** Monstruosum hoc. Quomodo murata est? **IVP.** Zelotypia mora Iuno, transformauit ipsam. Sed & nouissimum quoddam malum insuper excogitauit. Infelici illi bubulcū quendam multioculum, Argum nomine, custodē addidit, qui iuencam pascit, insomnis ac peruigil ipse existens. **MER.** Quid igitur nos oportet facere? **IVP.** Deuolans in Nemeam syluam, illic alicubi Argus pascit, illum quidem interficito: ipsam uero Iō per pelagus in Aegyptum abducens, Isim facito, & decetero pro deo ab incolis habeatur, Nilumque attollat, & uentos immittat, & praeterea nauigantes seruet.

IOVIS ET GANYMEDIS

IACOBO MICYLLO INTERP.

IVPITER.



GE o Ganymedes, peruenimus enim quo oportebat, osculare me iam: ut uideas non amplius rostrum aduncum me habere, neque ungues acutos, neque alas, qualis uidebar tibi modo, cum uolucris esse apparebam. **GA.** Mi homo, an non aquila modo fuisti? ac deuolans rapuisti me a medio ouili

ouisti? Quo pacto igitur alæ illæ ablatae tibi sunt? tu uero ipse alius quispiam subito appares? IVP. Sed neq̃ homo quem uides adulescentule, neque aquila, sed omnium rex Deorum ego ipse sum: qui me ipsum ad tempus ita transformaui. GAN. Quid ais tu? Pan ille es? deinde, quomodo fistulam non habes, neque cornua, neq̃ hirsutus es crura? IVP. Solum enim illum existimas Deum? GAN. Etiam. Atq̃ adeo sacrificamus ipsi, coleatum hircum ad speluncam agentes, in qua ipse positus est. Tu uero plagarius quispiã uideris mihi esse. IVP. Dic mihi: Iouis uero nomen non audisti? neq̃ etiã aram uidisti illius in Gargaro, pluentis scilicet atq̃ tonantis, & fulgura facientis? GAN. Tu te optime uir ais esse, qui paulo ante effudisti nobis copiose grandinem, qui habitare supra nos dice-
ris, faciens strepitum, cui arietem pater sacrificauit. Deniq̃ quidnam improbe tentantem me sursum rapuisti rex Deorum? Iam uero & oues fortassis lupi diripuertint, desertas illas inuadendo. IVP. Adhuc enim cura est tibi ouium immortali facto, & hic conuersaturo nobiscum. GAN. Quid dicis? An non deduces metandem in Idam hodie? IVP. Nequaquam. quoniã frustra aquila fuissẽ pro deo factus. GAN. Igitur inquireret me pater, & indignabitur non inueniens, uerberaq̃ postea capiam relinquens ouile. IVP. Vbi ille uidebit te? GAN. Nequaquam, desidero uero iam ipsum. Quod si uero dimittes me, promitto tibi, & alium hircum ab ipso imolatum iri, redemptionis precium pro me uidelicet. Habemus autem triennem illum, & magnũ, qui præt cæteris in pascua. IVP. Quam simplex hic puer est & minimẽ malus, atq̃ id ipsum solum, puer adhuc. Verum ò Ganymedes, illa quidem omnia ualere sine, & obliuiscere ipsorum, ouilis uidelicet & Idæ. Tu autem (iam enim cœlestis es) multa benẽ facies hinc & patri & patriæ. Ac pro lacte quidem & caseo, Ambrosiam edas, & Nectar bibas. Hoc tamen & alijs nobis ipse infundendo præbebis. Quod autem maximum est, non amplius homo, sed immortalis eris, atq̃ etiã sydus tuum apparere faciam pulcherrimum, & omnino felix eris. GAN. Si uero ludere cupiam, quis colludet mecũ? in Ida enim multi coætanei eramus. IVP. Habebis & hic collusorem tibi hunc Cupidinem, & astragalos ualde multos. Confide solum, & lætus sis, & nihil desideres inferiorum. GA. Quid uero uobis utilis ero? An oues pascere oportebit & hic? IVP. Non, sed ministrabis uinum, & ad nectar paulo post ordinaberis, & procurabis conuiuium. GAN. Hoc quidem non difficile, scio enim ut oporteat effundere lac, & coronare poculum pastorale. IVP. Vide, rursus hic lactis meminit, & homibus se ministrare putat. Hoc uero cœlum est, & bibimus, quemadmodũ dixi, nectar. GAN. Dulcius ò Iupiter lacte? IVP. Scies post pusillum, & cũ gustaueris, nõ amplius desiderabis lac. GAN. Porro ubi dormiam nocte? An cum coætaneo Cupidine? IVP. Non, sed ob hoc te rapui, ut simul dormiremus. GAN. Solus enim non possis, sed suauius dormire mecum? IVP. Profecto, cum tali qualis es tu Ganymedes, sic pulcher. GANY. Quid enim te ad somnum iuuabit pulchritudo? IVP. Habet quoddam incitamentum suauẽ, & facilius inducit ipsum. GA. Atqui pater meus indignabatur mihi condormienti, & narrabat mane, quomodo turbarem ipsius somnũ uolatus per lectum, calcitrans, & aliquid loquens interea quando dormirem: quapropter ad matrem remittebat me dormiturum sapiusculẽ. Quare, si ob hoc, ut ais, rapuisti me, tempus tibi est, ut me denuo in terram deponas, uel molestia afficeris nihil dormiendo. Turbabo enim te continuẽ, huc atq̃ illuc me reuoluens. IVP. Atqui hoc ipsum suauissimum mihi feceris, si tecum uigilare cogas. Osculabor enim interea te eò sapius & amplectar. GAN. Ipse uideris, ego uero dormiam te deosculante. IVP. Videbimus tunc quid agendum. Nunc uero abduc ipsum Mercuri, & posteaquam de immortalitate biberit, duc ut ministret nobis, docens prius quemadmodum oporteat porrigere cyphum.

L V C I A N I
I V N O N I S E T I O V I S
I A C O B O M I C Y L L O I N T E R P R E T E.



I V N O.

X quo adulescentulum hunc Iupiter, Phrygium istum dico, ab Ida raptum huc adduxisti, minus aduertis mihi animum. **IVP.** Etiam ob hunc, Iuno, Zelotypa iam es, simplicem adeo, & minimè molestum? Ego uero putabam mulieribus solis difficilem te esse quæcūq; conuersantur mecū? **IV.** Neq; illa quidem rectè facis, nec conuenientia tibi ipsi, qui omnium deorum dominus existens, relinquens me legitimam uxorem, in terram descendis, ibiq; adulteria exercēs in aurum uel taurum conuersus. Veruntamen illæ mulieres tibi in terra manent, Ideo autè hoc puero rapto, etiam in cœlum subuolasti, Deorum generosissime, & nūc ille nobiscum habitat, ante oculos mihi adductus quasi æmulus, scilicet ut pocillaret tibi, sic enim alunt. Itā ne uero carebas pocillatoribus? aut defessi adeo sunt & Hebe & Vulcanus ministrando? Tu uero etiā calicem non aliter ab eo accipis, quā simul & osculatus fueris ipsum antea, omnibus aspicientibus. Et deosculatio ista suauior tibi est ipso Nectare. Atq; ob id sæpenumero, neq; sitiens, petis bibere. Interdum autem etiam ubi degustasti solum, porrigere ipsi soles. Deinde bibente ipso arripis calicem, & quantum in illo reliquum restat, omne ebibis, ea etiam parte, unde ipse bibit, & ubi applicuit labia, ut & bibas simul & osculeris. Nuper uero rex ille atq; omnium pater, depositis Aegide ac fulmine, sedisti talis ludendo cum illo, barbam ipse tantam & tam promissam habens. Omnia igitur uideo hæc, quare ne te putes latere. **IVP.** At quid adeo graue hoc, ò Iuno, adulescētem adeo pulchrum inter bibendū deosculari, oblectariq; utroq; illo, & osculo uidelicet, & nectare? Quid si igitur uel semel committam ipsi, quo & te osculetur, non amplius accusabis me, quod osculū illius præstantius nectare putō. **IV.** Pædiconum uerba hæc sunt. Ego uero non ita insaniero, ut labia mea adplicē, molliculo isti Phrygi, adeoq; effeminato, **IVP.** Nec concuieris, generosissima tu, amores meos, nam mulicosus, & barbarus, & mollisculus iste, suauior & desiderabilior, nolo autem dicere amplius, ne te magis irriterem. **IV.** Utinam uero & in uxorem illum duxisses, mei gratia. Memineris igitur, qualibus mihi, propter egregium istum pocillatorem, temulenter insultas. **IVP.** Imò uero Vulcanum istū, filium tuum oportebat nobis pocillari, claudicātem uidelicet, & a fornace uenientem, plentē adhuc fauillis, deposito paulo antè forcipe. Et ab illis ipsis digitis, accipere nos calicem, attractumq; ipsum interea osculari: quē neq; mater tu libenter osculata fueris, præ fuligine quasi tota illius exusta facie. Nimirum suauia hæc, adeoq; multum etiam pocillator iste, cononestat deorū conuiuium, nonne? Ganymedes autem hic iterū in Idam hinc ablegandus est, quippe purus ac candidus est, & digitos habet roseos, etiam scitè porrigit poculum: & quod te omnium mordet maximè, osculatur dulcius ipso nectare. **IV.** Nunc tibi & claudus, ò Iupiter, Vulcanus est, & refertus fuligine, atq; nausea afficeris, cum aspicias ipsum, ex quo formosum & capillatum istum Ida enutristi. Olim autem non uidebas ista, neq; tum fauillæ, neq; fornax ipsa absterrebat te, quo minus biberes illo porrigente. **IVP.** Aegritudine Iuno, te ipsam afficis: nihil aliud agis, & mihi amorē eò magis incendis, quia zelotypa es. Quod si uero grauaris, a puero formoso accipere poculum, tibi quid est filius ministret potū. Tu uero Ganymedes, mihi soli imple calicem, & cum quo libet bis osculare me, & cum plenum porrigis, & cum rursus a me illum accipis. Quid ita lachrymaris? Ne metue, Malum enim feret, si quis tibi molestus esse uoluerit.

I V N O.

DE ORVM DIALOGI.
IVNONIS ET IOVIS.
IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVNO.



IXIONEM hunc uides Iupiter, quibus nam moribus affectum putas? **IVP.** Hominem esse utilem Iuno, & combibonem: non enim conuersaretur nobiscum, si indignus conuiuio foret. **IVN.** At indignus est, contumeliosus certè existens: quapropter non amplius cōuerfetur uobiscum. **IVP.** Quid autem contumeliæ intulit? oportet enim (ut puto) & me scire. **IV.** Quid uero aliud. Etenim erubesco dicere ipsum, tale est quod sibi sumpsit. **IVP.** Atqui ob hoc tanto etiam magis dicere debebas, in quantum ille turpia quoque conatus est. Num igitur sollicitauit aliquam ad stuprum? intelligo enim cuiusmodi turpe sit, quod reformidaueris dicere. **IV.** Ipsam me, non aliam quampiam Iupiter, longo iam tempore. Ac primum quidem ignorabam quid rei esset, cur attentè adeo in me aspiceret. Ille autem etiam ingemiscebat & sublachrymabatur. Et si quando bibens tradidissem Ganymedi poculum: hic petebat ex eo iam ipso bibere, & capiens osculabatur interea, & ad oculos admouebat, & rursus prospectum in me intendebat: hæc intelligebam amatoria esse, & multo quidem tempore uerecundabar dicere ad te, putabam cessaturum à furore hominem. Postquam uero & sermones ausus est mihi adhibere, ego dimittens illum adhuc lachrymantem, & ad genua prouolutū, obturatis auribus, ut ne contumelias supplicatis illius audire, abij ut tibi dicerem. Tu uero ipse uide quomodo explores uirum. **IVP.** Euge, sceleratus ille, in me ipsum, & usque ad Iunonis nuptias etiā: adeo ne inebriatus est nectare. Ceterum nos autores horum sumus, & ultra modum amatores hominum, qui quidem & conuiuatores nostros ipsos fecimus. Digni igitur uenia sunt, si bibentes similia atque eadem nobiscum: deinde & aspicientes cœlestes istas formas, & quales nunquam uiderunt in terra, concupiuerunt frui illis, amore capti uidelicet. Est autem amor uiolentum quiddam, & non hominibus solum imperat, sed & nobis ipsis interdum. **IV.** Tuus quidem & ualde hic dominus est, & ducit te, & fert naso (ut aiunt) trahens, & sequeris ipsum quocumque duxerit te, & immutaris facile in quodcumque iusserit, & prorsus possessio & ludus Amoris es tu. Et nunc Ixioni, scio, quod ueniam tribuis, ut qui & ipse adulterio cognoueris aliquando illius uxorem, quæ tibi Pirithoum peperit. **IVP.** Adhuc enim tu meministi illorum, si quid ego lusi in terram descendens. Sed nosti, quid mihi uideatur de Ixione, multandum quidem ipsum nequaquam, neque a conuiuio extrudendum esse, rusticum enim foret. Sed quia amat, & ut ais, lachrymatur, & intolerabilia patitur. **IV.** Quid nam o Iupiter, metuo enim ne & tu contumeliosum aliquid dicas. **IVP.** Nequaquam. Sed simulacrum ex nube fingentes tibi simile, postquam solum fuerit conuiuium, & ille uigilat (ut par est) præ amore, ad concubitum adhibeamus ipsi afferentes. Sic enim ab angendo animo fortassis desistet, putans se consecutum esse desiderium. **IV.** Apage, ut nunquam tempestiuum illi contingat, quando ea ita, quæ super ipsum sunt, concupiscit. **IVP.** Attamen patere o Iuno. Quid enim adeo graue tibi accidet ex hoc figmento, si cum nube Ixion congregietur? **IV.** Sed nubes ego esse apparebo, & turpitudinē istam in me committet propter similitudinem. **IVP.** Nihil istud dicis, neque enim nubes hæc unquam Iuno erit, neque tu nubes. Ixion autem solum decipietur. **IV.** Sed (ut omnes homines arrogantes sunt) gloriabitur descendens forsitan, & narrabit omnibus, dicens: coisse cum Iunone, & Iouis riualem esse: forsitan etiam dixerit, me ipsum amare: illi uero credetur, quando non uiderunt, quomodo cum nube coierit. **IVP.** Igitur si quid tale dixerit, in infernum precipietur, ac rotæ miser alligatus, cum ipsa perpetuo circumuoluetur, & laborem nunquam cessaturum susti-

nebit, poenas uidelicet has pro amore dependens. IV. Non enim graue hoc quidem, ob iactantiam.

APOLLINIS ET VVLCANI

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

VVLCANVS.



VIDISTIN' Apollo Maia infantulum illum, nuper genitum? ut formosus est, & arridet omnibus, & iam quoque tale quiddam præ se fert, quasi in magnum aliquod bonum euasurus sit. APOL. Illum ne ego infantem dicam, o Vulcane, aut in magnum aliquod bonum euasurum? qui ipso Iapeto antiquior est, quantum ad fraudulentiam attinet. VVL. Et quem adeo iniuria afficere potuerit, iam primum in lucem æditus? APOL. Interroga Neptunum, cuius tridentem suffuratus est: aut Martem, nam & huius subtraxit clam e uagina gladii: ut interim de me ipso non dicam, quæ & arcu spoliavit & sagittis. VVL. Hæcine infantulus & modo natus ille: qui uixdum mouebatur in cunis inter inuolucra. APOL. Scies Vulcarie, si modo ad te aliquando uenerit. VVL. Atqui uenit iam pridem. APOL. Quid igitur, habes ne omne fabril instrumentum, nec dum quicquam illius tibi amissum est? VVL. Omne Apollo. APOL. Attramen inspicere diligenter. VVL. Per Iouem, forcipem non uideo. APOL. Sed uidebis illum alicubi inter inuolucra in cunis infantis. VVI. Adeo ne aduncas manus habet, perinde ac si in ipso uentre iam tum meditatus esset furandi rationem? APOL. An non audisti ipsum loquentem quoque iam arguta ac uolubilia quædam. Atque hic etiam ministrare nobis uult. Hæc autem uocato ad se Cupidine, statim illum palestra superauit, nescio quo pacto pedes illi subtrahens. Deinde cum à cæteris laudaretur, interea Veneri surripuit cingulum, cum illa amplexata ipsum fuisset ob uictoriam. Ioue autem redente, sceptrum illius sustulit, & nisi grauius fuisset, et plus ignis habuisset, ipsum quoque fulmen subtraxisset. VVL. Celerem atque agilem quendam puerum mihi narras. APOL. Quinimo & Musicum præterea. VVL. Vnde nam huius rei consuetudinem facis. APOL. Testudine mortua alicubi inuenta, instrumentum ex ea compactum dedit, Brachijs enim adaptatis, & iugo super inducto, deinde calamis (chordarum anulis uidelicet) infixis, fundoque infra, & quasi quodam dorso subiecto, atque inde septem chordis suspensis & intentis, iucundum adeo quiddam modulatur, & concinnum, ut ego quoque illi iam inuideam, qui iam olim personando cytharam me exerceo. Cæterum ipsa Maia illud quoque dicebat, quod neque in cælo noctu maneret, sed præ nimio agendi studio ad inferos usque descenderet, furaturus scilicet etiam inde aliquid. Alatus autem quoque est, ac uirgam quandam apparauit, mirificam potestate ac uim habentem, qua animas euocat, & educit mortuos. VVL. Ego illam dedi ipsi, ut esset quasi ludicrum. APOL. Proinde & mercedem istam tibi rettulit, forcipem uidelicet. VVL. Recte sanè admonuisti: quare ibo, ut illum recipiam, sicubi ut ais, inter inuolucra in cunis inueniri poterit.

VVLCANI ET IOVIS

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

VVLCANVS.



VID me oportet facere, Iupiter? uenio enim ista ut iussisti, securum habens acutissimum, etiam si lapides opus sit uno ictu dissecare. IVP. Recte sanè Vulcane. Sed iam impacta illa, diuide mihi caput in duas partes. VVL. Tentas me, num insaniam? Impera igitur uere, quod uis tibi fieri. IVP. Diuidi mihi Caluariam uolo: si uero

uero non obedieris mihi, me experieris non nunc primum irascentem. Verum tamen ferire oportet audacter, & præsenti animo, neque cunctari. Pereo enim præ doloribus, qui mihi cerebrum inuertunt. VVL. Vide Iupiter, ne quid mali faciamus. Acuta enim securis est, & non absq; sanguine, neque etiam ad Lucina morem, tibi obstetricabitur. IVP. Incute modo Vulcane, audacter. Ego enim noui, quid sit conducibile. VVL. Inuitus quidem, sed tamen feriam. Quid enim agat aliquis, te iubente? Sed quid hoc, puella armata hæc est. Magnum o Iupiter, malum habuisti in capite. Merito igitur iracundus fuisti, tantam intra cerebri panniculum, uirginem uiuam nutriendam, idq; armatam. Nimirum castra non caput habuisti, non aduertens. Hæc uero etiam saltat, & cum armis tripudiat, clypeum concutit, ac hastam uibrat, & quasi quodam furore concitatur. Et, quod maximum est, formosa admodum, ac maturis nubilis annis, breui adeo tam facta est. Ceruleos quidem oculos habens, Sed tamen & huic gratiam addit galea. Quare o Iupiter, obstetricandi premium hoc mihi refer. Desponde mihi illa. IVP. Impossibilia petis, Vulcane, perpetuo enim uirgo manere uult. Ego certè, quantum in me est, nihil repugno. VVL. Hoc uolebam. Reliquum quod est, ipse curabo. Ac iam simul rapiam hinc ipsam. IVP. Si tibi facile adeo hoc, facias licet. Veruntamen illud scio, quod amas ea, quæ tibi contingere nequeunt.

NEPTVNI ET MERCVRII

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.



NEPTVNVS.

ICET ne Mercuri, conuenire Iouem nunc? MER. Nequaquam Neptune. NEP. Attamen intrò renuncia de me ipsi. MERC. Ne molestus sis, inquam, Importunum enim hoc. Quare non poteris ipsum uidere in præsentia. NEP. Num igitur cum Iunone concumbit? MER. Non, sed diuersum quiddam est. NEP. Intelligo, Ganymedes intus est. MER. Neq; hoc, sed ipse infirmus aliquantulum est. NEP. Vnde hoc Mercuri? Nescio enim quid graue narras. MER. Pudet dicere, tale quidpiam est. NEP. At nihil eo tibi opus est apud me, patruus utiq; cum tibi sim. MER. Peperit paulo antè, Neptune. NEP. Apage. An peperit ille? Ex quo? Itaq; latu it ille nos Hermaphroditus existens? At neque uterus eius tumorem aliquem præ se tulit. MER. Rectè dicis. Neque etiam ille partum intra se habebat. NEP. Noui, rursus ex capite peperit scilicet, quemadmodum & Mineruam. Habet enim ille caput quoddam puerperum. MER. Neque illud, sed in fœmore gesta uit partum, illum uidelicet ex Semele receptum. NEP. Euge generosus, ut ille totus nobis, & ex omni parte corporis impregnando, idoneus atque fœcundus est. Sed quænam Semele ista est? MERC. Thebana mulier, ex filiabus Cadmi una. Huic congressus prægnantem eam reliquit. NEP. Deinde uero ipse pro illa peperit? MERC. Atque admodum. Etiam si tibi alienum ac mirum uideatur. Nam Semelen dolis aggressa Iuno, (nostiautem ut sit zelotypa hæc) per suadet illi, ut petat à Ioue, quò cum fulmine ac fulgure ad se ueniat. Quæ cum uerbis huius inducta credidisset, uenissetq; Iupiter fulmen secum portans, conflauit tectum, ipsaq; Semele ex igne perijt. Me autè iubet Iupiter, ut incisa illius aluo, partum ad se asseram, imperfectum illum quidè adhuc, & intra septimum mensem conceptum. Quod ubi fecissem, ille dissecto fœmore suo, intrò illum recipit, ut ibi perficeretur. Atq; ita iam tertio, postquam factum illud est, mense, denuò illum peperit, & nunc ex doloribus aliquantulum languidus est. NE. Vbi igitur

L V C I A N I

infans ille iam est? MER. In Nyfam hinc ablatum, tradidi illum nymphis enutriendum, Dionysium cognominatum. NEP. Ergo utrumq, Dionysij huius & pater & mater ille est. MER. Ita uidetur. A beo igitur, ut illi aquam ad uulnus afferam, ac cætera ea, quæ ex more atq, consueto fieri solent, quasi puerperæ procurem.

MERCVRII ET SOLIS

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MERCVRIVS.



VDIVI ò Sol, ne hodie currum agas, inquit Iupiter, neque in crastinū neque etiam in diem perendinum: sed intus mane, fiatq, interea perpetua una nox longa. Quare equos quidem iterum soluant Horæ, tu uero restingue ignem, & nunc tandem post longum interuallum temporis te ipsum recrea. SOL. Noua hæc atque omnino aliena denuncians uenis. Sed nunquid transgredi, siue peccare uisus sum inter agendum, & extra fines cursum habuisse? atque id nunc irascitur ille mihi, noctemq, triplo maiorem diæ facere statuit? MER. Nihil tale, neq, hoc etiam perpetuo fiet: sed ipse nunc opus habet, noctem sibi fieri consueto longiorē. SOL. Vbi autem etiam ille est: aut unde ipse emissus es, ut hæc nuntiares mihi? MER. Ex Bæotia, ab uxore Amphitryonis, cum qua concumbit. SOL. Amator illius? atq, ita illi satis non est nox una? MER. Nequaquam. Nasci enim quendam oportet ex hoc concubitu, magnum, atq, multorum certaminum uictorem, deum. Hoc igitur una nocte absolui ac perfici impossibile est. SOL. Sed absoluat atq, ad exitum perducatur ille, quod faustum felixq, sit. Veruntamen hæc Mercuri, temporibus Saturni non fiebant, (soli enim hic nos sumus.) Neque ille tum ab uxore Rheæ diuertebat, aut seorsim cubabat: neque etiam relicto cœlo Thebis dormiebat. Sed dies quidem tum dies erat, nox autem ad suum certum spacium, secundum proportionem horarum agebatur: peregrinum uero aut immutatum nihil. Neque ille tum unquam cum muliere mortali quicquam rei habuit. At nunc infelicitis mulierculæ causa, oportet omnia sursum & deorsum uerti. Ac equos quidem præfractiores & difficiliores fieri, ob ocium & desidiam, uiam autem asperiores, eò quòd toto triduo nō usurpabitur. Homines præterea miserē in tenebricoso uiuere. Hoc boni ex amoribus Iouis consequentur illi scilicet, sed debuntq, expectantes, donec ille athletam istum, quem dicis, absoluerit sub longis tenebris. MER. Tace ò Sol. Ne quid mali pro his dictis tuis nanciscare. Ego uero ad Lunam hinc abiens, & ad Somnū, renunciabo etiam illis, quæ Iupiter mandauit: illi quidem, ut ne procedat citius: huic autem, ut ne remittat à se homines, quòd ignorent longam adeo noctem hanc fuisse.

VENERIS ET LVNAE

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

VENVS.



VID hæc ò Luna, facere te aiūt, quoties ad Cariam peruenis, ut currum sistas, ac desuper aspectes Endymionem, dormientem sub dio tanquam uenatorem aliquem: interdum autem etiam descendas ad ipsum ex media uia? LV. Interroga ò Venus filium tuum, qui mihi harum rerum autor est. VEN. Sine. Cōtumeliosus ille est. Me quippe matrem ipsius, quibus modis affecit? nunc quidem in Idam adigens Anchisæ causa Troiani: nunc autem in Libanum ad Assyrium illum adolescentem, quem & Proserpinæ desiderabilem fecit, & me ex dimidia parte, amoribus meis priuauit. Quare iam sæpe illi interminata sum, ni desinat talia facere, fracturam esse

esse me ipsius & arcus & pharetram, amputaturam autem etiam alas. Iampridem uero & plagas ipsi in nates incussi sandalio, sed ille, nescio quo pacto, tum quidem statim metuens ac supplicans, paulo post omnium obliuiscitur. Verū dic mihi, formosus ne Endymion iste est. Nam hoc quidem solatio fuerit malo huic. LVN. Mihi quidem etiam admodum formosus ò Venus, uidetur, & maxime quando instrata super rupem chlamide dormit, læua tenens sagittas, paulatim è manu prolabentes. Dextra autem circa caput sursum uersus reflexa, de corem affert faciei, cui circumfunditur. Ipse uero solutus somno, anhelat ambrosium illum halitum, Tunc igitur tacite equidem & sine ullo strepitu descendēs ac summis digitis insistens, ut ne expergefactus ille, perturbari possit. Scis igitur quid tibi post hæc dictura fuerim, sed pereo equidem amore.

VENERIS ET CVPIDINIS

ERASMO ROTERODAMO INTERP.



VENVS.

VPID ò gnate, uide quæ facis flagitia. Non iam de his loquor, quæ te impulsore mortales in terra, uel in se quisque uel inuicem alij in alios faciunt: uerum de his ago, quæ apud superos quoque designas, qui quidem Iouem ipsum cogis uarias assumere formas, in quodcunque tibi pro tempore uisum fuerit, eum uertēs; tum Lunam è cœlo deuocas. Quin & Solem aliquoties compellis lentum apud Clymenem cessare aurigandi muneris oblitum: nam quicquid iniuriæ in me matrem etiam committis, audacter ac tanquam tuto facis. Verum tu quidem ò deorum omnium confidentissime, Rheam insuper ipsam iam anum, præterea deorum tam multorum parentem, eò perpulisti, ut pusionem adamet, atque in Phrygium illum adolescentulum depereat, ac tua iam opera insanit, iunctisque leonibus, adhibitis item Corybantibus, quippe qui & ipsi furore quodam sunt afflati, per Iadam montem sursum ac deorsum oberrat, ipsa quidem Attis amore eiularis. Cæterum Corybantum alius suum ipse penem ense defecat, alius demissa coma per mōtes fertur insanus, alius cornu canit, alius tympano tonat, alius cymbalo perstrepat: breuiter, omnis undique Ida tumultus atque insanix plena est. Proinde cuncta timeo: metuo ne tale quid accadat, quandoquidem te produxi, ut si quando resipiscat Rheæ, uel potius si pergat insanire, Corybantibus impeteret, ut te correptum discerpant, aut leonibus obijciant. Hic me sollicitat metus quod uideam tibi periculum imminere. CVP. Ocioso animo esto mater, siquidem leonibus etiam ipsis iam familiaris sum factus, ita ut sæpenumero, cōscens eorum tergis, prehensaque iuba, equitis ritu insidens, illos agitem. At uero illi interim mihi caudis abblandiuntur, ac manum oris insertam receptant, lambuntque, deinde mihi reddunt innocuam. Porrò Rheæ ipsi, quando tandem uacuerit, ut me ulciscatur, quum in Atte sit tota? Postremo quid ego pecco, quæ res pulchras, ut sunt, offero ac demonstro? Vos ne appetite res pulchras,

quare his de rebus ne in me crimen conferte. Num uis ipsa tu mater, uti neque tu posthac Martem ames, neque ille te? VENVS.

Vt es peruicax, & nulla in re non superas. Attamen horum quæ dixi, aliquando memineris.

LVCIANI IOVIS, AESCVLAPII ET HERCVLIS

IACOBO MICYLLO INTERPRETE



IUPITER.

DESINITE, ò Aesculapi & tu Hercules, contendere inter uos iurgijs, perinde ut homines. Indecora enim hæc, & à conuiuio deorum aliena. HER. At uis, ò Iupiter, medicamentarium istum priore loco accumbere, quàm me? AES. Quid nî, per Iouem, melior quoq; enim sum. HER. In quo igitur ò Attronite: an quòd te Iuppiter fulmine aliquando percussit, eò quòd, quæ nefas erat, feceras: nunc autem ex misericordia iterum immortalitatis particeps factus es? AES. Oblitus uero etiam tu es Hercules, quòd in Oeta conflagrasti, quandoquidem mihi ignem obijcis? HER. Nequaquam æqualia atque similia sunt, quæ uterq; in uita egimus: ut qui ipse quidem Iouis filius sim, rãtos autem labores sustinuerim, expurgata uita, deuictis bestijs & hominibus contumeliosis, uindicta ac pœna affectis. Tu uero radicum incisor es, & circulator, ægrotantibus fortassis hominibus utilis medicamenta adhibendo: uirile autem nihil quicquam opere præstitisti. AES. Rectè dicis, quoniam & inuisiones tuas curauî, quando paulo antè ascendisti ad nos semiustulatus, corpore utrinq; corrupto ac perduto, & à tunica ista, & post illam, etiam à flamma. Ego uero quid si nihil aliud, tamen neq; seruiui, quæ admodum tu, neque lanificium exercui in Lydia, indutus purpura, & ab Omphale uerberatus sandalio aureo, neque uero etiam insaniens, occidî liberos & uxorem. HER. Nisi desinas conuiciari, statim admodum senties, quòd nò multum tibi profutura sit immortalitas. Quoniam sublatum hinc, è cœlo præcipitem dabo te, ut ne ipse quidem Pæon curauerit te, diminuto atq; effracto tibi cerebro. IVP. Desinite, inquam, & ne perturbate nobis conuersationem hanc, aut ambos hinc ablegabo uos è conuiuio. Quanquam etiam æquum est ò Hercules, priore loco accumbere Aesculapium, quippe qui & prior mortuus est.

MERCVRII ET APOLLINIS

IACOBO MICYLLO INTERPRETE



MERCVRIVS.

VID uero tristis es Apollo? APOL. Quoniam ò Mercuri, miser atq; infelix circa amores sum. MER. Dignum quidè mœrore hoc: sed tu quo pacto miser atq; infelix es? An adhuc dolore afficit te, id quod cum Daphne accidit? APOL. Nequaquam, sed Amasium doleo, Laconem illum Oebæli filium. MER. An mortuus est Hyacinthus? dic mihi. AP. Atq; admodum. MER. Vnde Apollo? aut quis ita ab omni amore alienus fuit, ut occiderit formosum illum puerum? APO. Meum ipsius factum hoc est. MER. Quid igitur, insaniuisti? Apollo? APO. Non, sed infortunium quoddam inuito mihi accidit. MER. Quomodo? cupio enim audire rationem hanc. APO. Disco ludere discebat, atq; ego unà cum illo ludebam. Cæterum uentorum omnium pessimè perditus, Zephyrus amabat quidem longo iam tempore etiam ipse illum. Verum neglecto eo, & contemptum istum non ferente. Ego quidem, quemadmodum consueueramus, discum in altum sursum uersus iaculabar. Ille autem deorsum à Taygeto spirans, ablatum hunc in caput puero inflixit, ita ut ex ea plaga & cruor manaret affarim, & ipse puer statim moreretur. Sed ego tum Zephyrum quidem statim ulciscabar, insectando eum sagittis

Agittis, fugientemq; ad montem usq; persequendo. Puero autem, & tumultum extruxi in Amyclis, quo loco discus eum prostrauit, & florem ex cruore illius, terram induere feci, suauissimum illum quidem Mercuri, atq; omnium fragrantissimum: præterea & literas quasdam habentem, quæ mortuum ipsum quasi deplorant. Num tibi igitur præter rationem moestus fuisse uideor? MER. Sane uero, Apollo, Noras enim mortalem te comparasse amatum tibi. Quare dolere non debes, mortuo iam illo.

MERCVRII ET APOLLINIS

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MERCVRIVS.



TAN' autem Vulcanum, cum & claudus ipse sit, & artem adeo fabrillem & contemptam exerceat Apollo, pulcherrimas duas uxores duxisse: Venerem atque Gratiam? APOL. Felicitas quædam hæc, Mercuri. Veruntamen illud equidem demoror, quod cum illo rem habere sustinent, & maxime quando uident sudore fluentem, in fornacem demittere atque incuruare sese, multa adeo fuligine facie illius oppleta. Et tamen talis ipse cum sit, amplectuntur ipsum, & osculantur, & una dormiunt. MER. Hoc & ipse indignor, & Vulcano inuideo. At tu comæ nutri, Apollo, ac cytharam persona, animum ob pulchritudinem elatum atque superbum præ te ferens: ego autem etiam ob habitudinem corporis & lyram. Cæterum ubi cubitum eundum fuerit, soli dormiemus. APOL. Ego uero alias quoque habeo Venerem minus propiciam, ad res amatorias. Quippe etiam, quos duos maxime præter cæteros amaui, Daphnen & Hyacinthum, illa quidem aufugit, atq; odit me, adeo ut in lignum conuerſi maluerit, quam mecum rem habere: hic autem à disco interfectus est, & nunc pro illis, coronas habeo. MER. At ego iam aliquando Venerem, sed non oportet gloriari. APOL. Noui, atque etiam Hermaphroditum istum ex te aiunt peperisse ipsam. Veruntamen illud mihi dic, si nosti: quomodo non æmulatur Venus Gratiam, aut contraria Venerem? MER. Quoniam, Apollo, illa in Lemno cum ipso consuetudinem habet, Venus autem in cælo, præsertim autem hæc cum Marte plerumq; uersatur, atq; illum amat. Quapropter non ita multum fabrum istum curat. APOL. Atq; hæc putas ipsum Vulcanum scire. MER. Scit, sed quid agat? cum genero sum adeo adolescentem, & præterea militarem ipsum esse uideat. Quare silentium agit, nisi q; minatur quidem, uincula quædam excogitasse contra illos sese, ipsos ipſos comprehensurum esse, circumdato ueluti retibus quibusdam lecto. APOL. Nescio sanè, optarim uero ipse ille, qui sic comprehenderetur, esse.

IUNONIS ET LATONAE

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IUNO.



VLCEROS enim uero Latona & liberos procreasti Ioui, I.A. Non enim omnes, o Iuno, tales parere possumus, qualis Vulcanus est. IV. At hic claudus quidem, utilis certè tamen est, artifex optimus existens. ac cælum nobis exornauit quoque, Veneremq; uxorem duxit, à qua & studiose obseruatur.

tur. Contrā autem tuorum liberorum, altera quidem uirilis ultra modum, & montiuaga est, & postremo in Scythiam quoq; profecta, omnes sciunt, qualia comedat, hospites mactando, ac Scythas ipsos imitando, qui humano carne uescuntur. Apollo autem simulat quidem omnia scire sese, & iaculari, & cythara canere, & medicum esse, & uaticinari, Et erectis uaticinandi tabernis hic in Delphis, illic in Claro & Didymis, decipit consulentes se, obliqua, & in utranque partem quæstionis propositæ inclinantis respondendo, ne uidelicet erroris possit damnari: atq; ita ex hoc quæstum facit & ditescit. Multi enim amentes sunt, scq; ipsos exhibent præstigijs deludendos. Verum non ignoratur utiq; à prudentioribus, quod pleraq; falsa ac ficta dicuntur, quippe ille ipse uates ignorabat, quod interfectorus amatum suum esset disco: neq; prædixerat ipse sibi, q fugitura ipsum esset Daphne, idq; adeo formosum atq; comatum. Quare non uideo, qua causa pulchriores liberos te quā Nioben illam, procreasse putaris. LAT. At uero liberi hi, hospitum mactatrix ista, uidelicet, & mendax uaticinator ille, scio, quo pacto mordeant te, dum conspiciuntur inter deos, & maxime quando hæc quidem ob pulchritudinem laudatur, ille autem cytharam personat in conuiuio, omnibus ipsum admiratione prosequentibus. IV. Nequeo risum continere Latona. Illū ne admirantur? Quem Marsyas, si iustē modo iudicare Musæ uoluissent, excorasset meritō, ut qui ipse in Musica uicerat. nunc autem circumuentus miser ille, perijt, iuiustē sane damnatus. Hæc autem formosa tua uirgo, ita formosa nimirum est, ut posteaquam animaduertit sese conspectam ab Acteone fuisse, uerita ne adolescens ille, turpitudinem ipsius euulgaret, immiserit illi canes. Vt interim non dicam, quod neq; parturientibus obstetricatura fuisset, si uirgo utiq; & ipsa foret. LAT. Valde animo elato es Iuno, eò quod cum Ioue concumbis, & unā cum eo regnas: & propterea absque metu contumeliosa es. Veruntamen uidebo te non ita multo post rursus lachrymantem, quando te relicta in terram descenderit ille, in taurum aut cyganum conuersus.

APOLLINIS ET MERCVRII

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.



APOLLO.

VID rides Mercuri? MERC. Quoniam maximē ridicula Apollo, uidi. APOL. Dic igitur, ut & ipse auditis illis, rectē ridere possim. MERC. Venus cum Marte concumbens, deprehensa est, ac Vulcanus comprehensus illos uinculis cōstrinxit. APOL. Quomodo? Suaue enim quiddam dicere uideris. MERC. Longo iam tempore, opinor, cognitis his, quæ agebātur, expiscatus est illos, & lecto occultis quibusdam uinculis circūdato, abiens ad fornacem opus faciebat. Post hæc Mars ingreditur secretō, ut quidem ipse putabat. Videt autem ipsum ex alto Sol, & rē ad Vulcanum defert. Vbi igitur lectum conscendissent, & in opere essent, & iā intra retia tenerentur, circumuoluūtur ipsis quidem uincula, astat autem Vulcanus. Illa igitur (nam & fortē tum nuda erat) pudore affecta, non habebat, quo se tegeret. Mars uero, ab initio fugere tētabat, sperabatq; se uincula illa disrupturum esse. Cæterum posteaquam intellexit, se undiq; captum teneri, neq; effugere quoquam posse, supplicare cœpit. APOL. Quid igitur, soluit ne ipsos Vulcanus. MERC. Nondum. sed conuocatis dijs, spectandū ipsis exhibuit adulterium. Illi autem nudiambo, & colligati mutuo, inclinatis deorsum capitibus erubescabant. Atq; adeo spectaculū hoc dulcissimum mihi uisum est, cum tantum

tum non ipsum opus exhiberent. APOL. At faber ille, an non pudore afficitur etiam ipse, cum spectandam ita exhibet coniugij sui turpitudinem. MER. Non per Iouem, quippe qui etiam arrideat ipsis astans. Ego uero, si opus est uerum dicere, inuidebam Marti, non solum quod cum formosissima dea adulterium exercuisset: sed etiam, quod colligatus cum ipsa una esset. APOL. Proinde & tu ligari hoc pacto sustineres? MER. Tu uero non, Apollo? Aspice modo & accedens, collaudabo enim te, si non eadem ipse quoque optabis, ubi uideris.

IVNONIS ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVNO.



Q. VIDEM erubescerem o Iupiter, si mihi talis esset filius, effœminatus adeo, & perditus ebrietate. Mitra quidem religata coma incedens, ut plurimum autem cum infans mulieribus consuetudinem habens, mollior ipsis illis, ad tympana, & tibias, & cymbala choreas agens: & in summa cuius magis, quam patri tibi similis. IVP. At uero hic mitratus, & mulierosus, non solum, o Iuno, Lydiam subiugauit, & eos qui ad Tmolium habitant, cepit: præterea & Thraces sub se redegit, uerum etiam contra Indos profectus, cum muliebri isto exercitu, & elephantos cepit, & terra positus est, ipsumque regem, qui aliquantulum resistere ausus fuerat, captiuum abduxit. Atque hæc omnia fecit, saliens pariter & choream ducens, hastis utendo hederaceis, ebrius interea, ut ais, atque furore correptus. Quod si uero quispiam illum conuiciari aggressus sit, contumeliose de sacris illius loquendo, etiam hunc ulcisci solet, uel palmitibus ipsum implicando, uel a matre, perinde ut hinnulum, lacerari faciendo. Vides quam uirilia hæc, & me patre minime indigna. Si uero lusibus quoque & delicijs inter hæc indulget, non est, quod inuideas, & maxime si quis cogitet, qualis hic sobrius futurus erat, quando etiam ebrius hæc facit. IVP. Tu mihi uideris etiam laudare inuentum ipsius, uitem uidelicet, & uinum: & hoc cum uideas, qualia inebriati isti faciunt, titubantes, & ad contumeliam prolabentes, & in summa, insipientes præ uino. Itaque & Icarium illum, cui primo donauit palmitem, ipsi compotores interfecere, ligonibus cæsum. IVP. Nihil hoc dicis. Non enim uinum hæc, neque ipse Dionysius efficit, sed immoderatus potus, & ultra quam decet & satis est, repleti mero. Cæterum si quis moderatè bibat, hilarior ille quidem, & suauior fieri solet. Qualia uero Icarius passus est, tale nihil ulli compotorum facile fecerit. Sed tu adhuc zelotypia affici uideris, ac Semeles reminisci, Iuno, Siquidem eas res Dionysij calumniaris, quæ sunt omnium pulcherrimæ.

VENERIS ET CVPIDINIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

VENVS.



VID tandem in causa est, Cupido, ut quæ reliquos deos omnes adortus expugnaris, Iouem ipsum, Neptunum, Apollinem, Iunonem, me denique matrem. ab una Minerua temperes, utque aduersus hanc nec ullum habeat incendium tua fax, & iaculis uacua sit pharetra, tum & ipse arcu careas, neque iaculari noris? CVP. Equidem hanc metuo, mater: est enim formidabilis trucu-

B

lentoq; aspectu, ac ferocitate quadam supra modum uirili: proinde si quando tenso arcu petam illam, galeæ cristam quatiens, expauescit me, moxq; formidine tremere occipio, sic ut arma mihi e manibus excidant. VEN. Atqui Mars an non erat hac formidabilior? & hunc tamen superatum exarmasti. CVP. Imò ille cupidè me recipit, atque ultrò etiam inuitat: Verum Minerva semper adductis supercilijs obseruat: quin aliquando temerè ad illam aduolauì, facem propius ad mouens: at illa, si quidem ad me accesseris, inquit, per parentem Iouem, quouis modo te confecero, aut lancea te transfigam, aut pedibus arreptum in tartara dabo præcipitem, aut ipsa te discerpam. Plurima item id genus comminabatur. Ad hæc acribus obtueretur oculis, postremo & in pectore faciem quandam gestat horrendam, uiperis capillorum uice comatam, hanc nimirum magnopere formido: territat enim me, fugioq; quoties eam aspicio. VEN. Esto sane, Minervam metuis, ut ais, atq; huius gestamengorgona reformidas, idq; quam Iouis ipsius fulmen non formidaueris. Cæterum Musæ quam ob causam abs te non feriuntur, atq; à tuis iaculis tutæ agunt? num & hæ cristas quatiunt, aut gorgonas prætendunt? CVP. Has quidem reueretur mater, sunt enim uultu pudico ac reuerendo: præterea semper aliquo tenentur studio, semper cantionibus animum intentum gerunt: quin ipse etiam non raro illis assisto, carminis suauitate delinitus. VEN. Esto, nec has adoriris, propterea quòd sine reuerendæ: at Dianam qua tandem gratia non uulneras? CVP. Vt breuiter dicam, hæc ne deprehendere quidem usquam sum potis, quippe perpetuò per montes fugitantem: ad hæc alterius cuiusdam sui cupidinis illa teneretur cupidine. VEN. Cuius ò gnate? CVP. Nempe uenatu cerubrum & hinnulorum, quos insectatur ut capiat, ac iaculo figat. Ac prorsum tota rerum huiusmodi studio renetur: tamen si fratrem eius, qui nimirum arcu ualet & ipse, feritq; eminus, VEN. Teneo gnate, eum sæpenumero sagitta uulnerasti.

DE ORVM IUDICIUM.

IACOBO MICYLLO INTER.

IUPITER.



ERCURY, accepto hoc pomo, abi in Phrygiam, ad Priami filium, pastorem armenti, pascis autem in Ida monte, qua parte Gargarum uocant. Ac dic illi: Iupiter, inquisens, o Pari iubet te, posteaquam & ipse formosus es, & rerum amatoriarum doctus, sententiam fere inter deas, quamnam illarum omnium formosissima sit, Certaminis autem præmium, ea quæ uicerit, pomum accipiat. Porro tempus istud est, ut & ipsæ uos abeat ad iudicem. Ego uero ablego me arbitrium, ut qui ex æquo omnes uos amem, ac, si modo possibile foret, libenter omnes uos uictrices uidere uellem, præsertim quando & necesse est, qui uni pulchritudinis summam adiudicabit, cum omnino in odium cæterarum plurimum incurrere. Quare equidè ipse uobis idoneus iudex non sum, adolescens autem ille Phrygius, ad quem hinc abitis, regio quidem genere prognatus est, & Ganymedis huius cognatus. Ceteræ simplex & moratus, neq; quisq; illi cognitione hac indignum meritò putauerit. VENVS. Ego uero Iupiter, etiam si Momus ipsum præstituas nobis iudicem, præsentis animo itura sum, ad documentum me præbendum. Quid enim adeo reprehenderit ille in me? Sed oportet etiam hisce placere

placere hominem. IVNO. Neq̃ nos, Venus, timemus quicq̃, etiā si Mars iste tuus electus sit arbiter: sed recipimus & hunc Parim, quisquis etiā fuerit. IVNO. Num igitur & tibi, eadem hæc, filia, placent? quid respondes, auertis te, & erubescis? Est quidem peculiare hoc uirginibus uobis, uerecundia affici erga talia, sed tamen annuis. Abite igitur. Ac uidetē, ne infensiores fiat is iudici, quæcūque uictæ fueritis, ne uel malum aliquod inferatis ipsi adulescentulo. Neq̃ enim fieri potest, ut æqualiter omnes formosæ sitis. MERC. Procedamus ergo rectā uersus Phrygiā. Ac ego quidem præibo, uos autē non lentē & sequimini me, & bono animo este. Noui ego Paridem hunc: adulescens est formosus, & quod ad cætera attinet, amoris deditus, & ad talia disceptanda maximē idoneus: neq̃ ille facile iudicauerit malē. VEN. Hoc quidem totum benē, adeoq̃ pro me narras, iustum uidelicet esse nobis iudicem. Vtrū autem & uxore adhuc careret hic, an & mulier quæpiam ipsi cohabitaret? MER. Non omnino absq̃ uxore est Venus. VEN. Quomodo hoc dicis? MER. Videtur quædam cum eo habitare mulier Idæa, sic satis formosa. Cæterum rustica, atq̃ inter montes malē consuetā. Sed non admodum adhibere animum ipsi uidetur. Cuius igitur gratia hæc interrogas? VEN. Nullius sanē rei, sed ita temerē in mentem uenit. MINERVA. Malē legationem obis, heus tu, qui priuatim cum hac consilia confers. MERC. Nihil mali, Minerva, hoc: neque etiā contra uos. Sed interrogabat me, an uxore adhuc careret Paris. MIN. Quamobrem igitur hæc superstitiose adeo illa curat? MER. Nescio. Aiebat igitur, quod temerē ita in mentē uenisset hoc, neq̃ ex composito interrogasset me. MIN. Quid ergo, caret ne uxore adhuc? MER. Non uidetur. MIN. Quid autem, Bellicæ ne rei studio aliquo tenetur, atq̃ amans gloriæ est, an nihil aliud quā bubulcus est? MER. Verum quidem non possum dicere. Coniecturam autem facere licet, iuuenis cū sit, etiā has res consequi illum cupere, ac uelle præcipuum in præliis esse se. VEN. Vides? nihil ego nunc conqueror, neq̃ crimini uerto tibi, quod cum hac seorsim nunc loqueris. Querulorum enim hoc, non Veneris. MER. Etiam hæc ferme eadem interrogauit me: quamobrem grauiter ne feras, ne uel putes eō minus consecuturam esse te, quod huic quoq̃ simpliciter & absq̃ dolo respondi. Vtrum interea dum sermones cedimus, iam multum progressi, reliquimus post nos stellas, & propemodum Phrygiā contingimus. Ego uerō etiā Idam uideo, adeoq̃ totū Gargarum exactē: & si non fallor, ipsum quoq̃ iudicem uestrum, Paridem. IVNO. Vbi autem is est, neq̃ enim ipsa etiā uideo illum. MER. Hac uersum, Iuno, ad sinistram respice, non ad summum montem, sed secundum latus, ubi armentum illuc, & armentum uides. IV. At non uideo armentū. MER. Quid ais? an non uides buculas secundum meum hunc digitum, ex medijs rupibus progredientes, & quendam à scopulo deorsum currentem, pedum manu tenentem, & prohibentem, ne longius dispergatur armentū. IV. Video nunc tandem, si modo ille est. MER. Ille uero. Sed quia propē iam sumus, in terrā, si uidetur, demissi, pedibus faciamus iter, ne cōrurbemus istū, super ne ex improviso deuolando. IV. Rectē dicis, atq̃ ita faciamus. Ceterum posteaq̃ descendimus, tuum iam est Venus, ut præas, ac uiam nobis ducendo commonstres. Tu enim, ut cōsentaneum est, locorū perita es: quippe quæ sæpius, ut fertur fama, huc ad Anchisem descenderis. VEN. Non admodū, Iuno, mea ista mouet dicacitas. MERC. At igitur ego uos ducam, nam & ipse frequenter in Ida uersatus sum, quando Iupiter amabat adulescentulū istum Phrygium: ac sæpius huc ueni, ab illo missus, ut quid ageret puer, obseruarem. & cum iam in aquilam conuersus esset, quā quoq̃ cum ipso aderam, & unā formosum illum subleuabam. Et si modo satis memini, ab hac ipsa rupe illum in sublimē abripuit. Nam hic quidē forte tū fistula cānebat ad ouile. Iupiter autē à tergo ipsi deuolans, leniter admodū unguibus circumiectis, et ore in narē, quam super caput habebat, impresso, in altū

sustulit puerum, perturbatum, & ceruicē reflexa in ipsum intuentem. Tum igitur ego fistulam sustuli, abiecerat enim illam prae timore. At enim arbit̃er hic prop̃e est, quare compellemus ipsum. Salue bubulce. **PARIS.** Et tu certē adulescens. Quis autem ipse es, qui huc ad nos adueneris: aut quas nam has adducis mulieres? Non enim eiusmodi apparent, quae in montibus uersari cōmodē queant, formosae adeo cum sint. **MERC.** At non sunt mulieres. Iūnonem uero, **Pari,** & **Minerua**, & **Venerem** uides, & me **Mercuriū** uidelicet, **Iupiter** ad remisit. Sed quid tremis & expallescis? ne metue, nihil enim periculi hic. Iubet autem te iudicem esse pulchritudinis ipsarum. Quandoquidē enim, inquit, & formosus ipse es, & doctus rerum amatoriarum, cognitionem hanc tibi commendo: certaminis autē praeium scies, lecto hoc pomo. **PAR.** Cedo, ut uideā, quid sibi etiam uelit: **Pulchra**, inquit, capiat. Quo pacto igitur, o here **Mercuri**, poterō ego, mortalis cum sim ipse ac rusticus, iudex esse tam inopinati spectaculi, & maioris adeo, q̃ pro bubulci captu. Nam huiusmodi causas disceptare, delicatiorū atq; urbanorū magis est. Quod autem ad me attinet, utra capella formosior altera sit, & iuuenca num alia aliā superet, fortassis ex arte diiudicare possim. Hae uero & formosae pariter omnes sunt, & nō uideo, quo pacto aliquis ab una ad aliā transferendo, aspectū auellere queat. Non enim faciliē abstinere uult, sed cuiuscūq; se primo applicat, ei inhaeret, & quod praesens est, laudat. Inde si ad aliud trāsierit, etiā illud formosum uidet, & immoratur, & semper ab ijs, quae propiora sunt, ceu per successionē excipitur. Et in summa, circumfusa mihi est pulchritudo ipsarū, & totum me cōplexa tenet. Ac doleo, quod non & ipse, quē ad modum **Argus** ille, toto corpore uidere possum. Videor autē mihi, benē tum iudicasse, si omnibus pomum hoc reddidero. Nam & rursum illud quoq; accedit, quod hae quidem **Iouis** soror & coniunx est: illae uero filiae. Quomodo igitur non periculosum etiā hoc pacto iudiciū hoc fuerit? **MER.** Nescio, nisi quod non licet detrectare **Iouis** imperiū. **PAR.** Vnum igitur hoc, **Mercuri**, persuade ip̃sis, ne succenseant mihi duae illae reliquae, quaecūq; uictae fuerint: sed quicquid peccatū uidebit, id solis oculis imputent. **MER.** Ita facturas se aiunt. Tempus autem iam tibi est, ut peragas iudicium. **PAR.** Faciemus periculū. Quid enim agat quispiam? Ceterum illud primū scire uolo, utrū satis erit spectare ipsas, ut nūc sunt uestitae: an uero etiā exuere sese necesse erit, ut diligentius inspicere atq; examinari eō possint. **MER.** Hoc tuū officiū erit, uidere, utpote iudicis. Ac imperes ipsi licet, quomodocūq; etiā uoles. **PAR.** Quomodocūq; etiā uolo? **Nudas** igitur uidere uolo. **MER.** Exuite, heus, uos. Tu uero inspicere eas. Ego interim auertam me. **VEN.** Rectē o **Paris**. Atq; prima certē exuam me, ut noris, q̃ non solum lacertos habēā candidos, neq; etiam magnos & augustos oculos prae me ferendo, superbiā. Aequaliter uero sum tota, & uniformiter pulchra. **MIN.** Ne prius ipsam exueris, o **Paris**, quā **Cestum** à se deposuerit. **Incātrix** enim est, ne te praestigijs circumueniat per illum. Et certē quidem oportebat, neq; etiam studiōse ita exornatā hic adesse, neq; tot coloribus fucatam esse, perinde ac uerem meretricem aliquā, sed ipsam formā nudam exhibere spectandam. **PAR.** Rectē sane admonent illud de **Cesto**, atq; etiā deponere illū. **VEN.** Cur non igitur & tu **Minerua**, galea deposita nudum caput spectandum exhibes: sed concutis conū, & perterres iudicem. An uereris, ne tibi obijciat & reprehendat coeruleum istud oculorum, si dempto terribili isto aspiciatur? **MIN.** Ecce tibi galea hae ablata. **VEN.** Ecce tibi & **Cestus** hic. **IVNO.** Sed exuamur tandem. **PAR.** O **Iuppiter** monstrifce, quod spectaculum? quae pulchritudo? quae uoluptas? qualis uirgo hae? ut uero regalis illa & uenerabilis effulget, ad coquere digna **Ioue**. Tuetur autem suae quiddam & iucundum, ac blandum & illecebrosū, etiam amarrit. Sed iam satis habeo felicitatis huius. Si uidetur autem, etiam seorsim unamquamq; inspicere uolo: quoniam nunc certe ambiguus sum, neq; satis scio

scio ad quid etiam me referam, uisu in omnes partes distracto. VEN. Ita faciamus. PAR. Abscedite igitur uos duæ. Tu uero Iuno hic mane. IV. Maneo. Ac posteaquã me diligenter inspexeris, tempus tibi erit & cætera iam spectare, nũ pulchra uictoriæ meæ dona proposita tibi. Nam si me, Pari, formosorem esse iudicaueris, uniuersæ eris Asiæ dominus. PAR. At non donis nostra hæc geruntur. Sed tamen abi, Mox enim agetur, quicquid æquũ uisum erit. Tu uero accede Minerua. MIN. Adsum tibi. Quod si igitur me ò Pari, formosam esse, iudicio declaraueris, haud unquã expugna uictus abibis: bellatorem enim te, & uictoriarum compotem efficiam. PAR. Nihil, Minerua, opus mihi est bello, & pugnis. Pax enim, ut uides, in præsentia tenet Phrygiam ac Lydiam, & ab hostibus quierum est patris imperium. Sed tamen confide, neq̃ enim eò minus feres. tametsi ob munera nequaquam iudicium feramus. Sed indue te tandem & impone galeam, satis enim te inspexi. At nunc Venerem adesse tempus est. VEN. Eccam me ipsam tibi. Ac contemplare singillatim unumquodq̃ diligenter, nihil cursu præteruehendo, sed immorãdo singulis etiam membris. Quod si uero placet, ò formose, etiam hæc mea dicta accipe. Ego enim iam dudũ aspiciens te iuuenem adeo et formosum, qualẽ nescio an ullum alium nutriat Phrygia, beatum quidem te puto ob pulchritudinem: reprehendo autem, quod non relictis hisce rupibus & saxis, in urbe alicubi uitã degis, sed corrumpi pulchritudinem istam sinis in solitudine. Quid enim te montes isti iuuant? aut quid proficiunt pulchritudine ista tua boues? Decebat autem te iam & uxorem duxisse, non tamen rusticam aliquam & indigenam, quales per Idam passim multi eres sunt, sed ex Græcia aliquam, uel Argiuam, uel Corinthiam, uel Lacenam, cuiusmodi Helena illa est, adolescentula & formosa, & nulla parte me ipsa inferior, & quod maximum est, amori quoq̃ dedita. Nam illa, si solum etiam aspiat te, satis scio, relictis omnibus, seq̃ ipsa ceu in deditionem tradita, sequetur, & cohabitabit tecum. Prorsum autem & tu audisti iam aliquando de ipsa. PA. Nihil etiam, ò Venus. Nunc autem lubens audiero, omne quicquid est, de illa, te narrantem. VEN. Est hæc filia quidem Ledæ, formosæ illius, ad quam Iupiter è cœlo deuolauit, in cygnum conuersus. PAR. Qualis autem aspectu est? VEN. Candida quidem, qualem consentaneum est esse, è Cygno progeneratam: tenera autem, ut quæ in ouo enutrita fuerit, nuda plerumq̃ exercens sese, & palæstricæ rei dedita. Adeo igitur magno opere ab omnibus passim expetitur, ut & bellum ipsius causa susceptum fuerit, cum Theseus nondum nubilem illam rapuisset. Postea uero cum iam ad florem ætatis peruenisset, optimus quiq̃ Achiuorum, ad petendas illius nuptias sese obtulerunt. Antepositus autem reliquis tum Menelaus fuit, ex genere Pelopidarum natus. Quod si autem uoles, ego tibi cõficiam has nuptias. PAR. Quid narras? eius ne quæ iam nupsit alteri? VEN. Iuuenis adhuc, & rusticus. Ego uero noui, quo pacto talia perficere conueniat. PAR. Quo modo, cupio enim & ipse scire. VEN. Tu quidem proficisceris ad perlustrandam Græciam, atq̃ ubi Lacedæmona peruenieris, uidebit te Helena. Post illa uero, meum iam opus erit, efficere, quo illa amore tui capiatur, teq̃ sectetur. PAR. Hoc ipsum etiam incredibile mihi uidetur, ut illa relicto coniuge, cum homine barbaro atq̃ hospite è patria nauigare, in animum inducat. VEN. Bono animo esto. Nam huius certè rei gratia, liberos duos habeo pulchros, Amabilitatem & Cupidinem uidelicet, quos tibi tradam, qui tibi duces itineris futuri sint. Ac Cupido quidem, totus subingrediens illã uicoget amare mulierem. Amabilitas autem tibi ipsi circumfusa, id quod ipsa est, & expetibilem te reddet & amabilem. Deinde autem & ego unã præsens, rogabo Gratias, quo & illæ comites se præbeant, atq̃ ita omnes ipsam, ad hoc quod uolumus, impellemus. PAR. Quomodo fortassis hoc procedet, incertum adhuc, Venus est. Veruntamen amo iam Helenam, & nescio quo pacto etiam

LUCIANI

uidere ipsam mihi uideor, & nauigo rectā uersus Græciam, & in Sparta peregrē absum, & redeo unā cum uxore, & doleo quod non omnia hæc iam nunc facio. VEN. Ne prius amaueris Pari, quā pronubam me & sponsæ conciliatricem, iudicio hoc remuneratus fueris. Decet enim & me uictoriæ compotem factam adesse uobis, & celebritatem peragere nuptiarum pariter & uictoriæ. Omnia enim licet tibi hæc, & amorem, & formam, & nuptias pongo isto merari. PAR. At metuo, ne me post latum iudicium negligas & contemnas. VEN. Vis igitur, ut iurem tibi. PAR. Nequaquam, sed tantum promitte denuo. VEN. Promitto igitur, Helenam tradituram me esse uxorem tibi, & futuram comitē proficiscenti ad ipsam: deinde & Ilium uenturū esse ad uos. Atq; adeo ipsa præfens adero, & ad omnia opitulabor. PAR. Etiam Cupidinem & Amabilitatē, & Gratiastecum adduces? VEN. Bonum animum habet: quin & Desiderium & Hymenæum præterea comites assumam. PAR. Ob hæc igitur do tibi possum, ob hæc accipe.

MARTIS ET MERCVRII

ERASMO ROTERODAMO INTERP.



MARS.

VDISTIN' Mercuri cuiusmodi nobis minatus sit Iupiter: quam superbā, quāq; dictū absurda? Ego, inquit, si uoluero, catenam ex æthere demittam, unde si uos suspensi me uidetrahēre conemini, luseritis operam: nuncq; enim me deorsum traheris. Contrā ego uos, si uelim, in altum ac trahere, non uos modo, uerum etiam tum terram ipsam, tum mare pariter subuectū in sublimē sustulero. Ad hæc alia per multa, quæ tu quoq; audisti. At ego, si quidem cum uno quolibet singulacim conferatur, ita præstantiorem eum esse, uiribusq; superiorem, haud quam negauerim: uerum unum tam multis pariter in tantum antecellere, ut eū ne pondere quidem uincere queamus, etiam si terram ac mare nobis adiunxerimus, id ne utiquam crediderim. MER. Bona uerba Mars. Neq; enim sat tutum est ista loqui, ne quid forte mali nobis hæc petulantia conciliet. MARS. An uero credis apud quemlibet hæc dicendum me? imò apud te solum id audeo, quæ linguæ continētis esse sciebam. Sed quod mihi maximè ridiculum uidebatur, cum quum hæc minitantem audirem, haud queam apud te reticere. Etenim me mineram, quum non ita multo antè Neptunus, Iuno ac Pallas, mota aduersus eum seditione, machinarentur comprehensum illum in uincula cōjungere, quantopere formidaret, utq; in omnem speciem sese uerterit, idq; cum tres duntaxat essent dii. Quod ni Thetis misericordia commota, Briareum Centimanum illi auxilium accersiuisset, ipso pariter cum fulmine ac tonitru uinctus erat. Hæc reputanti mihi ridere libebat eius magniloquentiam iactantiamq;. MER. Tace, bona uerba: neq; enim tutum est ista uel tibi dicere, uel audire mihi.

PANOS ET MERCVRII

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.



PAN.

ALVE, pater, Mercuri. MER. Salue utique & tu. Sed quomodo ego pater tuus sum? PAN. An non Cyllenius ille Mercurius est tu? MER. Atque admodum. Quo pacto igitur filius meus es? PAN. Adulterinus sum, ex amore tibi natus

tus. MER. Per Iouem Hirco fortasse cuiusdam, qui capram per adulterium cognouit. Nam meus quomodo fueris, qui & cornua habes, & nasum talem, & barbam hirtam, & pedes bifidos, hircinosq;, præterea & caudam super natis bus? PAN. Quæcunq; in me conuiciando dicis, ijs tuum ipsius filium, pater, probrosum ac turpem declaras. imò potius te ipsum, qui eiusmodi generas, & tales liberos procreas. Ego uero extra culpam sum. MER. Quam autem etiam matrem tuam ais esse? Num ignorans, alicubi cum capra adulterium exercuit ego? PAN. Non cum capra. sed tibi ipse in memoriam reuoca, num in Arcadia quandoq; puellā liberam per uim stupraris. Quid mordendo digitum, quæris, ac diu dubitas? Icarij filiā dico Penelopen. MER. Quid igitur illi accidit, quod pro me, hirco similem te peperit? PAN. Dicam tibi, quæ ex illa ipsa audiui. Quando enim me in Arcadiam ablegabat: O puer, inquit, Mater quidem tuæ ego sum, Penelope, ex Sparta natā. Cæterum patrem noris habere te deum, Mercurium illum Maiæ ac Iouis filium. Quod si igitur cornutus ipse es, ac pedes hircinos habes, ne id ægrè feras. Quando enim mecum rem habebat pater tuus, hirco seipsum assimilauerat, quo facilius lateret: & ob id similis hirco tu quoq; euasisti. MER. Per Iouem, memini me tale quiddam facere. Ego igitur formosus ille, qui ob formam ac pulchritudinem animū elatū præ me fero, qui adhuc imberbis ipse sum, pater tuus uocabor? & ab omnibus risu accipiar ob præclaram liberorum procreationem? PAN. At uero dedecori tibi pater, non sum. Nam & Musicus sum, & fistulacano, admodum pleno spiritū. Et Bacchus ille, nihil absq; me facere quicquam potest, sed & socium, & consultatorem fecit me, & duco ipsi chorū. Iam & ouilia mea si uideas, quot & per Tegeam & per Parthenium habeo, admodum delectaret te. Impero autem & Arcadiæ toti. Nuper uero etiam Atheniensibus auxilium ferens, ita præclare rem gessi in Marathone, ut ceu donum militare quoddam, rettulerim, antrū illud, quod est sub arce. Quod si igitur Athenas ueneris, cognosces quantum tibi sit nomē Panos. MER. At dic mihi, duxisti ne uxorem iam? Hoc enim opinor, dictitā te. PAN. Nequaquā, pater, amator enim sum, neq; cum una aliqua re habere contentus forē. MER. Capras uidelicet conscendis. PAN. Tu quidē irrādes me, at ego tamen & cū Echone, & cum Pity rem habeo: præterea & cum omnibus Bacchi Mænadibus, atq; admodum studiose ab illis obseruor. MER. Scis igitur, quid te gratificari mihi, fili, primum omnium uelim? PAN. Impera pater, nos autem uidebimus, hæc uti fiant. MER. Et accedas ad me, & prehenses licet: patrem autem uide ne me appellaris, quoquam audiente.

*Pitys pinus
est, tamen si G.
za L. uide uer
tat. hac autē
Pan coronari
solent.*

APOLLINIS ET BACCHI

IACOBO MICYLLIO INTERPRETE,



APOLLO.

VID igitur, dicendū ne est, Bacche, fratres esse Cupidinem, Hæmaphroditum & Priapū: adeo dissimiles forma & studijs cum sint? Nam hic quidē formosus omnino & iaculator est, et potestate nō parua cōparata sibi, omnibus imperat. Ille autē mulierosis ac femiui, ambigūa quoq; faciem præ se ferens, ut non facile dignoscas, adoleſcens ne sit, an uirgo. Tertius uero, etiā supra modum uirilſ est, Priapus uidelicet. BAC. Ne mireris Apollo, non enim ipsa Venus in causa est, sed patres, qui diuersi fuere. Quandoquidem & ij qui eodem patre, eademq; matrē nascuntur, sæpenumero alius uir, alius fœmina, quemadmodum & uos, nascuntur. APD. Ita sane est, ut dicis: sed nos tamē similes sumus, & circa eadē studia uersamur. Sagittarij enim ambo sumus. BAC. Quantū quidem ad arcū & sagittas attinet, eadē ambo exercetis, Apollo: Illa uero similia nequaquā sunt, q; Diana quidem

hospites mactat apud Scythas, tu autē uaticinarius, & medicarius ægrotantibus. APOL. An tu putas sororem delectari Scythis? quæ quidem etiam adornauit, si quis Græcus aliquando in Tauricam aduenerit, ut cum eo inde enauiget, iam olim perosa mactationes illas. BAC. Rectè sane illa. Sed hic Priapus? Ridiculum enim quiddam narrabo tibi, quod cum Lampfaci nuper essem, mihi accidit. Ego quidem ad urbem accesseram, ille autem me recepit, hospitio apud se præbito. Posteaquam igitur quieti nos dedimus, in conuiuio affatim madefacti, circa mediam propè noctem exurgēs generosus ille; sed pudet dicere. APO. Sollicitauit ne te? BAC. Huiusmodi quippiam est. APOL. Quid tu autem porro hac? BAC. Quid enim aliud, quàm risi. APOL. Rectè sanè, quòd neq̃acerbè, neq̃rusticè quicquam. Venia enim dignus est, si te formosum adeo sollicitauit. BAC. Huius igitur gratia, etiam te, Apollo, sollicitatum meritò uenerit. Formosus enim & tu, & præterea comatus, ut uel sobrius Priapus ille aggredi te queat. APOL. Sed non aggredietur Bacche, me facile. Nam præter comam etiam arcum gero.

MERCVRII ET MAIAE

ERASMO ROTERODAMO INTERP.



MERCVRIVS.

ST uero mater, deus quisquam in cœlo me miserior? MA. Caue ne quid istiusmodi dixeris Mercuri. MER. Quid nō dicam? qui quidem tantum negotiorum solus sustineam, quibus delassor, in tam multa ministeria distractus? Nam mane protinus surgendum est mihi, statimq̃ uerrendum cœnaculum, ubi dii compotant. Tum ubi curiā in qua consulant, undiq̃ strauero, ac singula ita, ut oportet, composuero, Ioui necessum est assistere, ac perferendis illius mandatis toto die sursum ac deorsum cursitare, in superquum redeo, puluerulentus adhuc, Ambrosiam apponere cogor. Porro priusquam nouitius iste pocillator aduenisset, ego nectar etiam ministrabam. Quodq̃ est omnium indignissimum, soli omnium ne noctu quidem agere quietem licet, uerum id quoq̃ temporis necesse habeo defatigatū animas ad Plutonem deducere, manūq̃ gregi me ducem præbere, tum autem & tributualibus assistere. Neq̃ enim mihi sufficiebant scilicet diurna negotia dum uersor in palæstris, dum in cōcionibus præconis uices ago, dum oratores instruo, ni hæc quoq̃ prouincia accedat, ut simul etiam umbrarū res disponam. Atqui Leda & filij alternis inter ipsos uicibus apud superos atq̃ inferos agitant. Mihi necesse est quotidie tum hoc, tum illud pariter agere: deinde duo illi Alcmena ac Semele miseris prognati mulieribus, ociosi in conuiujs accumbunt, at ego Maia Atlantide progenitus illis ministro scilicet. Quin nūc hūm recens Sidone à Cadmi filia reuersus essem: nam ad hanc me legarat, uisum quid ageret puella: priusquam respirassem, & adhuc anhelum de uia, rursum ad Argos emandauit uisurum, qui cum Danaë ageretur, Rursum inde in Bœotiam profectus, inquit, obiter Antiopam uisito: adeo ut planè iam pariturum me negarim. Quod si mihi licuisset, lubens profectò fecissem, id quod solent ij, qui in terris duram seruiunt seruitutem. MA. Missa fac ista gnate: decet enim per omnia morem gerere patri, quum sis iuuenis: ac nunc quò iussus es, Argos contende, deinde in Bœotiam, ne si cessaris, fuerisq̃ lentior, plagas etiā auferas: nam iracundi sunt qui amant.

Hi duo Dialogi qui sequuntur, in alijs circa finem posterioris terti ponuntur. Quos nos, quia et ipsi Deorum superiorum sunt, cum superioribus coniungendos putauimus.

IOVIS ET SOLIS

IACOBO MICELLO INTERPRETE.

IUPITER.



VALIA fecisti autem, Titanum pessime, qui quæ in terris sunt, perdidisti omnia, adulescentulo fatuo ac stulto, commisso curru, qui alia quidem exussit, nimis prope terram cursu delatus: alia uero præ frigore eorumpi fecit, longius ab ipsis abstracto igne. Et in summa, nihil non conturbauit & commiscuit. Ac nisi ego animaduersis his quæ gerebantur, deturbassem ipsum fulmine, nullæ ne reliquæ quidem hominum mansissent. Talem nobis puerum istum aurigam atque rectorem currus emisisti. **SOL.** Peccaui, Iupiter, sed ne offensor eo fias, si credidi puero multa supplicanti. Nam unde uel sperare potui hoc tantum futurum esse malum? **IUP.** An non noras, quàm multa opus habebat diligentia negocium hoc? & ut, si quis etiam modicum excidat à uia, pereant protinus omnia? Ignorabas autem etiam equorum uehementiam, ut oporteat uti quadam continere frenum? Siquis enim permittat illis, arrepto eo continuo diuersiabeunt, quemadmodum uidelicet & istum transuerse abripuerunt, nunc quidem ad laeuam, paulò autem post ad dexteram, interdum etiam in contrarium, eius quem ceperant, cursus. & in summa sursum ac deorsum, quocumque ipsis libitum fuisset. Ille autem ignarus nesciebat, quomodo utendum ipsis esset. **SOL.** Equidem omnia hæc sciebam, & propterea resistebam quoque aliquandiu, neque illi aurigationem committere uolebam. Postquam autem impensius obsecrabat, lachrymando quoque, & mater Clymene una cum ipso in currum impositum, submonui, quò pacto oporteret insistere uia ipsam, quantum in sublime agitantem, sursum ferri, deinde rursum per decliue deorsum uergere, & uti habenas regere, neque impetum permittere equis deberet. Dixi autem etiam quantum periculum foret, si non recta uia ageret. At ille, puer enim erat, consensu tanto igne, & uastæ adeo profunditatis superne incumbens, ut consentaneum esset, obstupuit. Equi uero, ut senserunt, non me esse eum, qui consensisset, contempto adulescentulo, e uia diuerterunt, & hæc tanta mala perpetrarunt. Ille autem dimissis habenis, metuens, opinor, ne excideret ipse, iugum currus apprehendit ac cepit. Sed & illi poenas suas dedit: & mihi, Iupiter, satis supplicij, iustus hic est. **IUP.** Satis autem: qui talia ausus sis? At nunc quidem ueniam tibi tribuo, de cætero autem si quid simile deliqueris, aut talem aliquem successorem tibi miseris, statim senties, quanto igne tuo fulmen nostrum plus ignis habeat. Quare illum quidam, sorores ipsius sepulchro tradant iuxta Eridanum, quo loco etiam decidit, curru excussus, electrū ipsi illachrymantes. Deinde & in populos conuertantur præ dolore. Tu uero compacto curru, fractus enim tempus ipsius est, & alia rotarum comminuta, aurigare, iunctis denuo equis.

Ac uide ut memineris horum omnium.

IUP.

APOLLINIS ET MERCVRII

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.



APOLLO.

Q^UES nemini dicere, Mercuri, uter istorum Castor est, aut uter Pollux? Nam ego quidem nō facile discreuero ipsos. MERC. Ille qui huius conuersatus nobis est, Castor erat, Hic autem Pollux est. APOL. Quomodo dignoscis, similes enim sunt. MERC. Quod hic quidem, Apollo, habet in facie uestigia iuuenum, quae aliquando ab ijs accepit, quibus cum pugillatū certauit, & maxime, quibus a Bebryce Amyce filio uulneratus fuit, quando cum Iasone in Colchum nauigabat. Alter autem nihil tale praese fert, sed purus est atq; integer facie totus. APOL. Operae precisi fecisti, qui discrimina, quibus inter nosci queant, docueris me. Nam caetera certe omnia, & equalia sunt, cui pars dimidia, & stella superne imminens, & iaculū in manu, & equis utriq; candidus. Quare saepe equidem appellauī hunc Castorem, qui Pollux erat: & rursus Castorem Pollucis nomine. Sed & illud mihi dic: Cū non ambo pariter nobiscum uersantur, sed ex diuiso nunc quidē mortuus, nūc autem Deus est alteruter ipsorum. MERC. Fraterno amore hoc faciunt. Nam cū oporteret alterum ex Ledae filijs mortem obire, alterum autem immortalem esse, diuiserunt ita inter se ipsi immortalitatem. APOL. Non sanē prudenti, Mercuri, diuisione. Siquidem nec aspicient sese mutuo, hoc pacto, quod uel maxime, opinor, desiderabant. Aut quo modo enim? cum alter apud deos, alter apud manes existat? Veruntamen, quemadmodum ego uaticinor, Aesculapius medetur, tu palastricam doces, puerorum exercitator optimus, Diana autem obstetricatur, atq; aliorum suam quicq; artem habet, uel Dijs, uel hominibus utilem, hi uero quid agent nobis: an inertes atq; ociosi conuiuiabuntur nobiscum, tam grandes cū sint? MERC. Haudquaquam. sed iniunctum illis est, Neptuno ut ministrent & subseruiant, & obsequiare ipsos oportet pelagus: & scubi nautas tempestate periclitantes aspexerint, insidētes nauigio, praestare incolumes nauigantes. APOL. Bonam, Mercuri, & salutarē narras artē.

DIALOGI MARINI.

ARGVMENTVM IN DIA-

LOGOS MARINOS.

Nespere horum Dialogorum diuersa aut aliaratio est, quod a locutione & argumenta pertinet, quam superiorum. Nam & isti ex Homericis ac Tragicis fabulis desumpti sunt, & eadem elegancia ac festiuitate mihi. Nisi quod omnes (quod idem tamen & in superioribus prope fit) de rebus amatorijs tractant. Unde illud quoq; uisibile est, Lucianum ostendere uoluisse, quod quaecunq; sub hac tota mundi machina mouentur & uiuunt, inter ceteros affectus, praecipue amoris obnoxii sint, at uoluptatem appetant. Illumq; adeo generalem quandam omnium tam deorum quam hominum dominum esse. Quod autem Deos maxime ex amore desipere atq; insanire: deinde & uoluptatibus deditos esse fingit, ex professione sua facere uidetur. Fuit enim quamquam omnibus Philosophorum subiectus ex quo prope infusus, ad Epicuream tamē magis quam ceteras, inclinatus, qui & uoluptatem, finem bonorum asserbat, & Deorum providentiam negabant. Id quod cum alibi passim, tum in Demonaste, & in Concilio Deorum animaduertere licet.

DORIDIS

MARINORVM DIALOGI.
DORIDIS ET GALATEAE.

BRASMO ROTERODAMO INTERP.

DORIS.



ORMOSVM amantem Galatea, nempe Sculum istum pastorem aiunt amore tui deperire. GALA. Neride Doris: etenim qualis qualis est, Neptuno patre prognatus est. DOR. Quid tum postea, si uel Ioue ipso sit progenitus, quā usque adeo agrestis atq; hispidus appareat, quodq; est omnium deformissimum, unoculus? An uero credis genus illi quicquam profuturum ad formam? GAL. Ne isthuc qui dem ipsum, quod hispidus est atq; agrestis, ut tu uocas, illū deformat, quin uirile magis est. Porro oculus media in fronte decet etiam, quod quidem nihilo segnius cernit, quā si duo forent. DOR. Videris Galatea non amantem habere Polyphemum, sed illum potius adamare, sic eum prædicas. GAL. Equidem haud adamo, sed tamen insignem istam uestram insultandi op probandiq; petulantiam ferre non queo. Ac mihi nimirum inuidencia quadā isthuc facere uidemini, propterea quod ille quum forte aliquandō gregem pasceret suum, nosq; ē littorali specula in littore ludentes cerneret in prominentibus Aetnæ pedibus, quā uidelicet inter montem & mare litus sese in longum porrigit, uos ne aspexerit quidem: at ego omnium una uisa sim formosissima, eoq; in unam me coniecerit oculum. Ea res uos male habet: nam argumentum est, me forma præstantiorem esse ac digniorem, quæ amer: uos contra fastiditas esse. DOR. An istud tibi putas inuidendum uideri, si primum pastori, deinde lusco formosa uisa sis? quanquam quid aliud ille potuit in te probare, præter cādo rem? Is illi placet opinor, quod caseo & lacti assueuerit: proinde quicquid tuis sit simile, id protinus pulchrum iudicat. Alioquī ubi libebit scire, qua sis facie: de scopulo quopiam in aquam, si quando tranquillā steterit, despectans, temetipsam contemplare, uidebis aliud nihil nisi perpetuum candorem: uerū is quidem non probatur, nisi rûbor admixtus illi, decus illi iunxerit. GAL. Atqui ego illa immodicè candida, tamē eiusmodi habeo amantem, quum interim ē uobis nulla sit, quam uel pastor, uel nauta, uel portitor aliquis miretur: cæterum Polyphemus (ut alia ne dicam) etiā canendi peritus est. DOR. Tace o Galatea, audiuius illum canentem, quum nuper pruriret in te: sed o sancta Venus, alinum ruderē dixisses: nam lyra corpus simillimū erat ceruino capiti ossibus renudato: tum cornua perinde quasi cubiti prominebant, ijs iunctis, inductisq; fidibus, quas ne collope quidem circuntorquebat, agreste quiddam & absouum cantillabat, quum aliud interim ipse uoce caneret, aliud lyra succineret, ita ut temperare nobis nequiuimus, quin rideremus amatoriam illam cantionem. Nam Echo ne respondere quidem illi uoluit balanti, quum sit adeo garula: imò puduisset, si uisa fuisset stridulum illius, & ridiculum cantum imitari. Ad hæc gestabat in ulnis amasius iste delicias suas, ursi catulum pilis hirtum, ipsi non dissimilem. Quis autem non inuideat tibi amicum istū Galatea? GAL.

Quin tu igitur Dori, tuum ipsius amicum nobis commonstra, qui meo sit formosior, quicq; doctius ac melius uel uoce canat, uel cithara? DOR.

Mihi quidem nullus est amator, neque me hoc nomine iacto, quasi sim uehementer amabilis, ueruntamen istiusmodi amicum, qualis est Polyphemus, nempe totus hircus olens, tum crudis uicitans carnibus, & hospites, si qui appulerint deuorans, tibi habes, cumq; tu mutuum ames.

LVCIANI
CYCLOPIS ET NEPTVNI
IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

CYCLOPS.



PATER, qualia passus sum ab execrabili isto hospite, qui me inebriatum excæcanit, somno grauatus aggressus. NEP. Quis uero est, qui isthæc facere ausus fuit, Polypheme? CY. Principio quidem seipsum Neminem uocabar, postquam autem effugit, atq; extra tela, ut dicitur, fuit, Vlysses nomen se aiebat. NEP. Noui, quem dicis, Ithacensem illum, ex Illo autem nauigabat. Sed quo pacto hæc peregit, cum aliqui non ita audax atq; animosus sit? CYC. Deprehendi in aniro, è pascuis domum reuersus, multos quosdam, insidiantes uidelicet pecuarijs. Posteaquam autem apposui foribus operculum, (saxum autem quoddam mihi est, perquam magnum) atque ignem resuscitavi, accensa arbore, quam de monte mecum ferebam, uisi sunt, abscondere sese parare. Ego uero comprehensis ipsorum quibusdam, ut par erat, deuorauit, ut qui prædones essent. Hic igitur uersutissimus ille, siue Nemo, siue Vlysses fuit, dat mihi bibere, infuso quodam ueneno, dulci illo quidem, & fragranti, cæterum ad insidias struendas præsentissimo & maximè turbulento. Nam statim omnia uidebantur mihi, postea quàm bibissem, circūagitari, & antrum ipsum inuertebatur, & prorsum, apud me amplius ipse non eram. Postremo autem somno correptus iacui. Ille uero exacuato uectè, eodemq; igne succenso, insuper etiam excæcauit me, dormientem. Et ex eo iam tempore cæcus tibi sum Neptune. NEP. Vt altè nimis dormisti, fili, qui non interea exilueris, cum excæcareris. Vlysses igitur ille, quo pacto effugit? Non enim, sat scio, potuit dimouere saxum à foribus. CYC. At ego amoui ipsum, quo facilius illum comprehenderem inter egrediendum. Ac collocato me ipso ad fores, extentis manibus uenabar, solis dimissis in pascua ouibus, & arieti negotio dato, quænam ipsum agere pro me oporteret. NEPT. Intellico rem. Sub illis latuit te, clam se subducens. At cæteros certè Cyclopas conueniebat te inuocare contra ipsum. CYC. Conuocaui illos, pater, atq; etiam uenerunt. Sed postquam me interrogassent insidiatoris nomen, atq; ego dicerem Neminem esse, insanire me arbitrati, relicto me iterum discesserunt. Ita imposuit mihi execrabilis ille, nomine. Et quod omnium maximè mihi ægrè fuit, contumeliose obiecta mihi clade hac: Ne pater quidem Neptunus, inquit, leuabit te hoc malo. NEP. Confide fili, ulciscar enim ipsum, ut sentiat, etiam si cecitatem oculorum mederi non queam, nauigantes certè tamen seruare uel pericere, penes me esse. nauigat autem adhuc.

ALPHEI ET NEPTVNI
IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

NEPTVNVS.



VID hoc, Alpheæ, quod tu solus aliorum, in mare delapsus neq; cum salugine misceris, perinde ut solent cætera flumina omnia: neq; cohibes te ipsum, aquis diffusis, sed per mare, uelut cōcretus, ac dulci custodito fluore, incorruptus etiam & purus cursu laberis? Nescio quo locorum in profundum te ipso, quemadmodum gaudiæ atque ardeæ faciunt, submerso. Ac uideris rursus emergere quoq; alibi, et te ipsum iterum spectandum exhibere. ALP. Amatoria quædam res hæc est, Neptune,

Neptune, quam obrem, ne mihi uicio uertas. Amasti autem & ipse sapenūmero. NEP. Mulierem ne, Alphee, an nympham amas, an etiam Nereidum ipsarum unam aliquam? ALP. Non. uerum fontem Neptune quendam. NEP. Vbi igitur terrarum ille manat? ALP. Insularis est, in Sicilia, Arethusam ipsum uocat. NEP. Scio. Non deformem sanè, Alphee, Arethusam amas: sed & liquidus fons ille est, & perpurum scaturiendo ebullit: atque ipsi aquæ etiam calculi gratiam addunt, supra quos tota ea uelut argentea apparet. ALP. Vt uere nosti fontem hunc, Neptune, ad illum igitur abeo nunc. NEPT. Sed abi quidem, & feliciter utere amore, illud autem mihi dic, ubi tu Arethusam cōspicatus es, Arcas ipse cum sis, fons autem ille, in Syracusis manet? ALPH. Properantem memoraris Neptune, curiose nimis interrogando. NEP. Probè dicis. Abi igitur ad amatum, Ac emergens iterum è mari, eodem alueo cum fonte illo misceris, & in unam aquam redigamini.

MENELAI ET PROTEI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MENELAVS.



T in aquam conuertite Proteu, incredibile adeo non est, marinus utique cum sis: etiam arborem fieri, tolerabile: præterea & in Leonem aliquando muteris licet, tamen neque hoc supra fidem est. Quòd si autem & ignem fieri te possibile est, cum in mari habites, hoc omnino miror, neque adducor ut credā. PRO. Ne mireris Menelaë, Fieri enim soleo. MEN. Vidi equidem ipse, ueruntamen uideris mihi (dicetur enim hic apud te) præstigiās quasdam adhibere rei, atque intuentium oculos decipere: cum interim ipse nihil tale fias. PRO. Et quæ nam adeo deceptio, in rebus sic manifestis, fieri queat? An non apertis oculis uidisti in quam multa ipse me transformauerim? Quòd si uero nō credis & res hæc tibi falsa uidetur, nempe apparentia quædam inanis ante oculos obuersans, posteaquam ignis factus fuero, applica mihi, heus generose tu, manū. Nimirum senties, uidear ne tantum ignis, an & urendi uim habeam. MEN. Periculosum est experimentum hoc Proteu. PROT. At tu Menelaë uideris mihi neque Polypum uidisse unquam, neque etiam quid pisci huic accidere soleat, scire. MEN. Verum Polypum ipsum quidem uidi, quæ uero accidant illi, libenter recognouerim. PRO. Cuicumque saxo accedens, acetabula sua applicuerit, atque affixus in hæserit cirramētis, illi seipsum similem efficit, mutatque colorem, imitando saxum, quo uidelicet lateat piscatores, nihil ab illo uarians, neque ob hoc manifestè apparens, sed omnino saxum referens. MEN. Ferunt hæc. Sed tu tū hoc multo magis omnem opinionem excedit Proteu. PRO. Nescio Menelaë, cui nam alteri facile credas, qui tuis ipsius oculis nō credas. MEN. Videns equidem uidi, sed tamen res ipsa monstro similis est, eundem uidelicet ignem atque aquam fieri.



PANOPES ET GALENES.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

PANOPE.

UIDISTI ne, Galene, heri, qualia fecit Eris ad coenā in Thesalia, propterea quòd non & ipsa uocata fuerat ad conuiui-

F

um? GALE. Haud conuiuata equidem uobiscum tum fui. Nam me Neptunus iusserat, tranquillum interea, Panope, seruare pelagus. Sed quid fecit Eris, cū præsens non adesset? PAN. Thetis ac Peleus concesserant intrò in thalamum, deducuntibus ipsos Amphitrite ac Neptuno. Interea autem Eris, clam cæteris omnibus (id quod facile illi tum fuit, alijs bibentibus, quibusdam autem ap- plaudentibus, uel Apollini cytharam personanti, uel Musis ore modulâtibus adhibendo animum.) proiecit in conuiuium, pomum quoddam admodum pul- chrum, atq; aureum, Galene, totum. Inscriptum autem erat his uerbis: For- mosa accipiat. Dum igitur uoluntatur hoc, tanquam ex composito iactum, per- uenit eò loci ubi Iuno, & Venus, & Minerva accumbebant. Deinde ubi Mer- curius sublato illo, legit ea, quibus illud inscriptum erat: Nos quidē Nereides cum silentio sedebamus: quid enim agendum erat, illis præsentibus? Illæ uero inter se cõtendebant, ac quælibet suū illud esse uolebat. Et nisi Iupiter se ipsum interposuisset, etiam ad manus usq; res hæc processisset. Verum ille, ipse qui- dem, inquit, nō feram iudiciū de hoc, tametsi illæ ipsum iudicare uellent, sed in Idam ad Priami filiū abite, qui & discernere nouit, quæ nam formosior sit, utpote elegantiae studiosus & ipse, & non facile, talis cum sit, iudicauerit malè. GAL. Quid igitur ad hæc Dea illæ, Panope? PANO. Hodie, arbitror, in Idam abeunt. GAL. Et quis ueniet paulo post, qui nobis renunciet eam, quæ uicerit. PAN. At iam nunc tibi affirmo, quod nulla alia uincet, ueniēte in certamen Ve- nere, nisi arbiter ipse omnino cæcutiat.

TRITONIS, AMYMONES, ET NEPTVNI.

IACOBO MICYLLO INTERP.

TRITON.



D Lernam, Neptūne, quotidie uenit aquatū uirgo, pul- chra omnino species. Haud equidem scio, formosiorē ul- lam puellam uidisse me. NEPTV. Liberā ne dicis, Tri- ton, an uero serua quæpiam est, quæ aquam ferre solet. TRI. Minimè uero, sed Danaï illius filia, una ex quinqu- ginta istis etiam ipsa est, Amymone nomine. Interroga- ui enim, & quæ uocaretur, & genus ipsius. Danaus autem duriter admodum educat filias, & opus manu facere ipsas docet, & ad aquam hauriendam mittit, & ad alias res agendas instituit, im- pigra ipsæ ut sint. NEPT. Solā ne autem uenire solet longam adeo uiam, ex Argis ad Lernam usque? TRIT. Sola, nam siticulosū ipsum Argos est, ut no- sti. Quare necesse est, semper aquatū uenire illam. NEPTVN. Non mediocri- ter affecisti me animo, ò Triton, qui mihi hæc de puella narraris. Quare ea- mus ad ipsam. TRIT. Eamus, iam enim tempus quoq; est, cum aquatū ire so- let. Ac propè mediā circa uiam alicubi est, petendo Lernam. NEP. Proinde currum iunge, uel, an hoc lōgiorem rebus moram iniiciet, submittere equos iu- go, & currum apparare? Tu uero potius delphinem mihi aliquem, ex ueloci- bus illis, huc siste, inequitādo enim illi quā celerrimè prouehar. TRI. Ecce ti- bi hunc delphinum omnium uelocissimum. NEP. Probè sanè, prouehamur igitur. Tu uero iuxtā natando, consequere me, Triton. Ac posteaq; ad Lernam iam aduenimus, ego quidē hic in insidijs ero: tu autē speculando obserua, quan- do illam accedentem sentias. TRI. Eccā tibi, propè est. NEP. Formosa, Triton, & in ipso ætatis flore, puella hæc, sed cōprehendenda nobis est. AMY. Heus homo, quō me hinc correptā abducis? plagarius quispiam es, ac uideris ab Aegypto, patruo

patruo nostrò, allegatus esse, quare clamando patrem uocabo. TRI. Tace Amydone, Neptunus hic est. AMY. Quid Neptunum mihi narras? Cur mihi ò homo, uim facis, atq; hinc in mare abstrahis? Ego uero suffocabor misera, submersa aquis. NEP. Bono animo sis. Nihil graue patiaris, faciam: sed & fontem cognominem tibi emanare hic sinam, percusso tridente saxo, hoc iuxta æstuarium, & tu ipsa felix atq; beata eris, ac sola sororum obita morte, aquam non gestabis.

NOTI ET ZEPHYRI.

IACOBO MICYLLO INTERP.

NOTVS.



VM hanc, Zephyre, iuuenecam, quam per mare in Aegyptum Mercurius ducit, Iupiter, amore captus, uiciuuit? ZEPH. Hanc ipsam, Note, sed iuuenca tum non erat, sed puella, Inachi fluuij filia. Nunc autem Iuno talem ipsam effigiauit, æmulatione amoris commota: propterea quod uidebat Iouem illam prorsus deperire. NOT. Proinde etiam nunc bouem illam amat? ZEPH. Atq; admodum. & propterea in Aegyptum ipsam misit, nobisq; edixit, ne conturbaremus mare, donec illa transnataisset, ut quæ illic paritura sit: fert autem utrum modo, Deusq; fiet, cum ipsa, tum quod ex ea partum erit. NOT. An iuuenca Deus? ZEPH. Atq; admodum, Note, imperabitq;, inquit Mercurius, nauigantibus, ac nostra erit domina, ut quemcunq; nostrum uolet, emittat, uel prohibeat spirare. NOT. Colenda igitur obseruandaq; nobis erit, Zephyre, iam, domina certè cum sit. Nam, per Iouem, beneuolentior eo pacto nobis erit. ZE. Sed enim iam traiecit, & in terram enatauit. Vides, ut non amplius quadrupes incedat, sed erectam ipsam, Mercurius denuo mulierè, formosam prorsus reddidit. NOT. Mira nimirum hæc Zephyre, nusquam amplius neq; cornua illius, neq; cauda, neq; tibie bifide, sed amabilis puella est. Cæterum Mercurio quidnam accidit, qui seipsum mutauit, & ex adolescente factus est quispiam, caninam faciem præ se ferens. ZEPH. Ne curiosius persequamur ista, quandoquidem melius ille, quæ facienda sint, nouit.

NEPTVNI ET DELPHINVM.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

NEPTVNVS.



AUDO, rectè facitis Delphines, quòd semper amantes hominum estis. Nam & olim Inonis filium in Isthmum portastis, exceptum à Scironijs scopulis: unde cū matre præcipitatus fuerat. Et nunc tu Citharædo isto Methymneni, cum ipso ornatu & cithara recepto, in Tenarum enatasti, neq; passus es indignè à nautis perire illum. DELP. Ne mireris, Neptune, si hominibus benè facimus: nam & ipsi ex hominibus pisces facti sumus. NEP. Atq; equidè ob id reprehendo Bacchum, q; uos nauali prælio superatos ita transformauit, cum deberet captiuos solum in deditiōem accipere: quemadmodum & ceteros in potestatem redegit. Sed quo pacto cum Arione hoc, quod accidit, sese habet? DELPH. Periander iste, puto, delectabatur homine, ac sæpe illum ad se accersere.

LUCIANI

bat, artis gratia. Ille autem diues iam factus à tyranno, concupiuit, nauigando in patriam, Methymnam uidelicet, spectandas ibi diuitias suas exhibere. Ac conscensa ad trañciendum nauì, hominum quorundam sceleratorum, postea- quàm cognitus est, multum auri secum ferre: ubi ad medium ferme Aegeum peruentum fuit, insidiari illi nautæ coeperunt. Ille uero (nam auscultabam omnia, iuxta nauigiū natando) quoniā hoc uobis ita uisum est, inquit, at me saltem assumpto ornatu, & decantato prius mihi ipsi funebri aliquo carmine, uolentem sinite præcipitare meipsum. Concesserunt nautæ. Tum ille assumpsit ornatum, & cecinit admodum lene ac blandum quiddam, atq; ita in mare præcipitauit sese, tanquam statim omnino moriturus. Ego uero excepto atq; imposito illo, enataui unā cum ipso in Tenarum. NEPT. Laudo studium erga Musicam tuū. Dignam enim mercedem rettulisti ipsi pro eo quod auscultaras.

NEPTVNI ET NEREIDVM

IACOBO MICYLLO INTERP.

NEPTVNVS.



RETVM hoc quidem angustum, in quod puella delapsa, submersa est, Hellepontus ab ipsa uocetur. Cadauer autē ipsum, uos Nereides acceptū, in Troadem auferte, ut ibi ab incolis sepeliatur. NER. Nequaquam, Neptune, sed hic in cognomini pelago sepeliatur. Miseremur enim ipsius, ut quæ miserabilis maximè à nouerca passa fuerit. NEP. At hoc quidem, Amphitrite, fas non est, neq; etiam aliās honestum, hic illam alicubi sub arena iacere. Sed quod dixi, in Troade, in Chersoneso mox sepelietur. Illud autē pro solatio ei erit, quod paulo post eadem, ipsa quoque Ino patietur, & præcipitabitur, persequente illam Athamantē, in pelagus, ex summo Citherone, qua in mare porrigitur, unā cum filio, quem in ulnis gestabit. NER. Sed & illam seruare conueniet, gratiā hanc Baccho faciendo, Educauit enim illum Ino, eademq; nutritrix illius fuit. NEP. Non decebat, adeo prauam. Sed tamen Baccho non gratificari, Amphitrite, indignum foret. NER. Sed quid accidit huic, quod ab ariete decidit? frater autē eius, Phryxus, tutò uehitur? NEP. Merito, adolescens enim est, & contra impetum obsistere potest. Illa uero, eò quod insueta eius rei erat, conscenso uidelicet uehiculo nouo & inopinato, & despiciēdo in profundum immēsum, perculsa animo, & pauore pariter attonita, præterea & uertigine correpta, præ uehementia & impetu uolatus, retinere cornua arietis amplius non potuit, quibus se eò usq; sustentauerat, atq; ita in mare decidit. NER. An non igitur matrem ipsius Nephelen decebat, opem ferre cadenti? NEPT. Decebat sanè, sed Parca quàm Nephelē multo potentior est.

IRIDIS ET NEPTVNI

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IRIS.



Alludit ad no-
men Ἰριδος,
quo ipsa Insu-
la dicta est.

NSVLAM istam errantē Neptune, quæ à Sicilia reuulsa at-
que undis submersa, mari innatat. Eam, ita iubet Iuppi-
ter, consistere facias iam atque apparere, & ut tantundem
manifesta atque conspicua in medio Aegeo inconcussa
ma-

maneat, fundata firmiter admodum illa. Opus enim illa nonnihil habet. NEP. Fiet hoc, Iri, sed tamen quem usum illi præbebit, manifesta apparens, & nō amplius fluctuans? IRIS. Latonem in ipsa oportet parere, iam enim malè habet à doloribus. NEP. Quid igitur? an non sufficit illi cœlum, ut in eo pariat? Quod si minus autem illud, at certè nec tota terra partus illius recipere poterat? IRIS. Non, Neptune. Nam Iuno obstrinxit iureiurando magno Tellurem, ne præberet Latonæ parturienti ullum receptaculum. Hæc igitur insula, iuramento non tenetur, Abscondita enim tum fuit. NEPT. Intellego rem. Igitur subsiste Insula, atq; emerge iterum ex profundo, & nō amplius fluctues aut titubes, sed immota maneat. Ac suscipe, o felicissima, fratris mei liberos duos, deorum omnium pulcherrimos. Et uos, Tritones, trañcite Latonē in ipsam, omniaq; tranquilla sint. Serpentem autem istum, qui nunc uelut astro exagitat illā, perterrefaciendo, ipsi infantes, posteaquam in lucem editi fuerint, aggredientur, ac matrem uindictabunt. Tu uero uade, renuncia Ioui, omnia bene habere. Stabilita est Insula. Veniat Latona ac pariat.

XANTHI ET MARIS

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

XANTHVS.



VSCIBE me, o Mare, graua enim passus sum, extingue mihi uulnera. MAR. Quid hoc rei est Xanthe? quis te deuussit? XAN. Vulcanus. sed igne candesco prorsus, miser, & effereuesco. MAR. Cur autem iniecit tibi ignem? XAN. Propter filium Thetidis. Postquam enim occidentem illum Phrygas, supplex deprecatus sum. Ille autem ab ira nihil remisit, sed occisorum corporibus etiam obstruxit mihi aluei, ego misertus miserorum, occurri, ut aquis inundarem atq; inuoluerem illum, quo eo periculo absteritus, ab occidione uirorum cessaret. Ibi igitur Vulcanus, (nam tum forte quadā propē aderat) uniuerso igne, quantum, opinor, usquam habebat, quantumq; & in Aetna, & si quibus alijs locis, illi us est, allato, processit obuiam: ac exussit quidem ulmos, & myricas, assauit autem & infelices pisces & anguillas. Me uero, cum effereuescere fecisset, parū abfuit, quin totum aridum ac siccum reddiderit. Vides nimirum quo pacto exustionibus istis deformatus sim. MAR. Turbidus es, o Xanthe, & calidus, ut cōsentaneum est, cruore, à cadaueribus: calore autem, ut ais, ab igne ueniente. Ac meritò, Xanthe, ut qui contra filium meum impetum feceris, nō ueritus, quod Nereidis filius ille esset. XAN. An non igitur decebat misereri me Phrygum, uicinorum adeo meorum? MAR. Vulcanum uero, an non contrā decebat misereri Achyllis, Thetidis adeo filij?

Foras illi, ut
potem legere
dum, id est
pro hys
quorū

DORIDIS ET THETIDIS

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

DORIS.



VID lachrymaris Theti? THE. Pulcherrimam Doris, puellam uidi, in arcam à patre coniectam, tum ipsam, tum infantem ab eo pauloantē genitum. Iussit autem pater nauas. arcam illam acceptam, postquam in altum à terra prouecti essent, in mare abijcere, ut ita periret & misera illa, & infans

unācum ea. DO. Quamobrem autem, ò soror, hoc? quandoquidem comper-
ta habes exactè omnia. THE. Pater illius Acrisius, quia pulcherrima erat, in æ-
reum quendam thalamum inclusam, perpetuæ uirginitati destinarat. Deinde,
uerum quidem dicere non possum, Iouem autem alunt, conuersum in aurum,
delapsum per impluuium ad ipsam esse. Accipiente autem illa in sinum dema-
nantem deum, grauidam ex eo factam fuisse. Quod cum pater animaduertis-
set, utpote durus quidam & zelotypus senex, grauiter indignatus est. Et quia
ab aliquo stupratam fuisse illam arbitratus est, conijcit in arcam hanc, cum pau-
lo ante peperisset. DO. Caterum illa quid agebat Theti, quando abripiebatur?
THE. Pro se quidem nihil dicebat, Dori, sed tacitè ferebat damnationē, pro in-
fante autem deprecabatur, ne morti traderetur, lachrymādo, atq; illum auo o-
stentando pulcherrimum sanè puerum, Dori. Ille autem præ ignorantia malo-
rum, etiā arridebat mari. Oppleor rursum lachrymis, cum in mentem illius ue-
nit. DO. Et me flere fecisti. Sed nunquid iam mortui sunt? THE. Haud quaquā,
natat enim adhuc arca circa Seriphum, uiuis illis custoditis. DO. Cur igitur nō
conseruamus ipsam, piscatoribus istis Seriphijs, in retia immittendo? Qui ex-
tractos illos, incolumes præstabūt scilicet? THE. Rectè dicis, atq; ita faciamus,
Non enim perire decet, neq; ipsam, neq; infantem adeo cum sit formosus.

NEPTVNI ET ENIPEI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ENIPEVS.



INIME uero præclara hæc, Neptune (dicetur enim uerbi)
qui circumuenta amica mea, assimilatus in formam meā,
uiciasti puellam. Putabat enim illa mecum rem esse sibi, et
ob id exhibebat sese. NEP. Tu enim, Enipeu fastuosus es
& tardus, qui puellā adeo formosa quotidie ad te nante,
ac præ amore pereunte, despexeris illam, & gauisus sis, si
posses illi ægrè facere. Illa uero iuxta ripas mœrore affe-
cta, atq; ibi inambulans, seseq; lauans, non semel optabat
in conspectum sibi uenire te. At tu fastuosus deludebas illam. ENI. Quid igi-
tur? an propterea oportebat te præripere amorem mihi, & uelut histrionem ali-
quem pro Neptune, Enipeum te gerere, atq; ita decipere Tyro istam, puellam
adeo simplicem? NEP. Sero nunc uero nunc zelotypus es, Enipeu, cum prius
superbum & contemptorem te gesseris. Ipsa autem Tyro nihil graue passa est,
quando se putauit à te uiciatam esse. ENIP. Nihil autem? Dixisti enim abiens
Neptunum esse te, quod uel maximè dolore affecit ipsam: atq; ipse eò abs te in-
iuria affectus sum, quod & quæ mea esse debuerat, eam uoluptatem percepisti
tu, & præterea composito circa uos fluctu purpureo, sub quo absconditi iacui-
stis cum puella pro me tute rem habuisti. NEP. Tu enim non uolebas Enipeu,

TRITONIS ET NEREIDVM.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.



TRITON.
ALAENA ista uestra, Nereides, quam cōtra filiam Cephei
Andromedam emisistis: neq; puellā ipsam iniuria aliqua
affecit, perind e ut uos putatis, & ipsa iam mortua est. NER.
A quo, Triton? Num Cepheus, tanq; ille tamento aliquo
proposita puella, aggressus illam occidit, ex insidijs cum
multa uiadortus? TRI. Non. Sed nostis, arbitror, Iphianassa, Perseum illum,
Dana

Danaë puerum illum paritū, quem unā cū matre in arca abiectum in mare ab auo materno, conseruastis, misertæ illorum uidelicet. IPHI. Noui quem dicis. Consentaneum uero, illū iam adolescentem factum esse, atq; admodum generosum, & pulchrum aspectu. TRI. Hic occidit Balenam. IPHI. Quamobrem Triton? Neq; enim huiusmodi conseruationis præmiā persoluere nobis debebat? TRI. Ego uobis exponam omnem rem, ita ut gesta est. Missus hic fuit ad Gorgonas, ut hoc quasi quoddam certamen regi perageret. Postquam autem peruenit in Libyam. IPHI. Quomodo, Triton, solus ne, an & alios secum socios abduxit, nam alioqui difficile hoc iter. TRIT. Per aërem profectus est, alatum enim ipsum Minerva reddidit: postquam autem eò loci uenit, ubi illæ agebant, illæ quidem dormiebant, opinor. At hic amputato Medusæ capite, iterum auolauit. IPHIG. Quo pacto autem aspexit illas? Aspici enim nequeunt, uel quisquis illas aspexerit, non amplius quicquam posthac aspicit. TRIT. Minerva illi clypeo uelut face aliqua, prælato. (Talla enim audiui ipsum narrantem apud Andromedam, postea & apud Cepheum.) Minerva igitur, inquit, in clypeo refulgente, tanquam in speculo aliquo, exhibuit ipsi spectandam Medusæ imaginem. Postea sinistra, arrepta illius coma, & inspecta imagine, dextra autem sublata harpe, abscidit caput ipsius: atq; ita priusquā sorores reliquæ expergiscerentur, auolauit. Porro ubi circa maritimam hanc Aethiopiæ oram uenisset, terræ iam propinquior, aliquanto uolans, uidet Andromedam, expositam, in rupe quadam prominente palo affixam, pulcherrimam, ò Dii, promissa coma, & seminudam, longè usque infra uèra. Ac primum quidem misertus fortunæ illius, interrogat causam damnationis huius. Paulo autem post, amore captus, (oportebat enim incolumem seruari puellam) opem ferre illi statuit. Atque ubi iam balena accessisset, terribilis admodū, & quasi mox absorptura Andromedam, in altum sublatus adolescens, manu ad capulum admoto, harpam tenens, altera quidē ferit, altera autem Gorgona spectandam proferens, in lapidem illam conuertit. Illa igitur mortua est, & diriguere ipsius membra omnia, quæcūq; Medusam aspexerūt: at hic solutis uinculis, quibus uirgo alligata fuerat, suppositaq; manu, suscepit illam, summis pedum digitis descendentem ex rupe, ardua illa quidem atque procliu: & nunc cum eadem nuptias peragit in ædibus Cephei, abducetq; illam secum Argos. Quare pro morte, nuptias neq; eas ulgares illa inuenit. NER. Equidem non ita ualde ægrefero factū hoc. Quid enim adeo nobis iniuriæ fecit puella, si mater ipsius superbè extulit sese tunc, ac pulchrior nobis esse uoluit? TRI. Quod hoc pacto magnum dolorē perceptura fuisset ob filiam, mater certè illius cū sit. NER. Ne meminerimus Dori, istorū amplius, si quid barbara mulier, supra, q̃ decebat, loquax fuit. Satis enim supplicij tulit, quæ tanto in metu, filia causa constituta fuit. Gratulemur igitur nuptiis.

*Ensis filicatus
Perforat fuit.*

ZEPHYRI ET NOTI.

IACOBO MICYLLÒ INTERPRETE.

ZEPHYRVS.



VNQUAM equidem pompam magnificentiorem uidi in mari, ex quo ego sum, & spiro. Tu uero an non uidisti Notet? NOT. Quam nam hanc dicis Zephyre pompam? aut qui nam sunt qui illam duxerunt? ZEPH. Suauissimo spectaculo caruisti, & quale non faciliè aliud unquam uideris. NOT. Iuxta rubrum mare occupatus fui, afflaui autem & partem Indiarum nonnullam, quantum uidelicet eius terræ mari adiacet. Proinde nihil eorum noui, quæ tu dicis. ZEP. Quid Sidonium illum Agenorem uidisti? NOT. Etiam, Europæ patrem scilicet. Quid tum? ZEPH. De illa ipsa narrabo tibi. NOT. Num, quod Iuppiter iam

olim amare puellam cepit? Nam hoc etiam pridem scivi. ZEPH. Igitur quod ad amorem attinet, nosti. Quæ uero postea consecuta sunt, ea nunc audi. Descenderat Europa ad litus, ludendi gratia, assumptis secum æqualibus suis. Iupiter autem in formam tauri assumulatus, ludebat unâ cum ipsis, pulcherrimus tum apparens. Nam & candidus erat, ut nihil supra, & cornua habebat reflexa pulchrè, uultumq; præ se ferebat ad modum mansuetum ac placidum. Saltabat igitur & ipse in litore, & mugiebat suauissimè, ita ut Europa etiam conscendere ipsum iam sustineret. Cæterum ubi hoc factum est, citato cursu Iupiter quidē unâ cum illa in mare prorupit, atq; ibi, uti inciderat, natabat. Illa uero admodum perculsa animo ex hac re, sinistra apprehēdit ac tenuit cornua, ut ne delaberetur: altera autem manu, diffluentem uento uestem continebat. NO. Dulce hoc spectaculum, Zephyre, uidisti, & amatorium, natantem uidelicet Iouem & ferentem secum amores suos. ZEPH. At uero quæ consecuta sunt, suauiora multo, Note, Nam & mare statim compositis fluctibus quietū fuit, & tranquillitate ultrò attracta, placidum ac planum se ipsum præbuit. Nos autem omnes silentium agentes, nihil aliud quàm spectatores tantū, eorum quæ fiebant, quasi quidam comites, sequebamur. Cupidines uero iuxta uolitantes, paulum supra mare, ita ut interim summis pedibus contingerent aquam, accensas ferentes faces Hymenæum cantabant. Nereides autem emerſæ undis, delphinūtergis insidentes obequitabant applaudentes, seminudæ pleræq;. Præterea & Tritonum genus, & si quid aliud marinorum, aspectu metuendum non est, omnia illa circum puellam quasi choream ducebant. Nam ipse quidem Neptunus cōscenso curru, & quasi pronubus incedēs, unâ cum Amphitrite lætus præibat, ueluti uiam aperiens natanti fratri. Supra omnes autem, Venerem duo Tritones uehebant in concha recubātem, ac flores omnis generis aspergentem sponsæ. Atq; hæc à Phœnicia usq; in Cretam fiebant. Postquam autem in Insulam ascendit, ipse quidem taurus non amplius adparebat. Iupiter autem apprehensam manu Europam, in antrum Dictæum abduxit, erubescētem, atq; oculos demittentem. Intelligebat enim iam, ob quam rem ita duceretur. Nos autem incumbentes mari, alius aliam illius partem fluctibus agitabamus. NOT. O beatum Zephyre, te, qui isthæc uideris. Ego uero interea Gryphas & elephantos, & nigros homines aspiciebam.

MORTVORVM DIAL.

ARGVMENTVM IN DIA.

LOGOS INFERORVM.

Quoniam ex eadem occasione & hi Dialogi, quibus inferorum querelæ, iudicia, poenæ, & id genus alia describuntur, exceptis paucis quibusdam, quorum argumenta de suis temporibus sumpsisse Lucianus uidetur, cum superioribus prognati sunt: alium tamen atq; diuersum ab illis suum habent, aliq; monent ac docent. Suprà enim amores & affectus deorum tractantur. a: hic illud indicatur, atq; etiam oculis penè subiicitur, quòd apud inferos, & eos iudices, quorum sententiæ post hanc uitam subiiciendi omnes sumus, nulla personarum ratio, nulla potentia, diuitiarum, honorum, sumæ, aut cuiuscūq; fortune estimatio futura est: sed quòd omne; quod ad conditionem attinet, æquales futuri, & pro eo ac quisq; in hac uita se gerit & meretur, supplicium aut præmium accepturi sumus. Tamen si illud quoq; non ignorem, Lucianum ex ironia magis plerq; hæc quàm quòd ita animo senserit, dixisse uideri posse, ut poie Epicureum, & ut ab alijs uocatur, ἑὸς, qui neq; de dijs, neq; de immortalitate animarum rectè quicquam senserit. Verumamen etiā alijs, cum de uicis moribus Philosophorum scribit, ut in Nigrino, Demonaste, & cæteris quibusdam, eiu modi de præsentis uitæ rebus & actibus præcipit, & tradit, quæ illum haud dubiè de futura quoq; non nihil cogitatione ac sensu præcepisse confirmare possunt. Vtut autem hæc se habent, digni tamen dialogi isti sunt, qui legantur, & ob oculos quam sepi

ne renouentur: uel ob hoc solum, ut à cupiditatibus ac rerum externarum desiderio mentem auocemus, et ad illud respiciamus, quod poeta dixit: Puluis et umbra sumus, quodque post hanc uitam, neque opes, neque potentia, neque uile alie fortune defunctos sequentur, aut iuuabunt.

DIOGENIS ET POLLVCIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

DIOGENES.



COMMENDO tibi, Pollux, quamprimum ad superos ascenderis (tuum enim est, ni fallor, cras reuiuiscere) ut, sicubi uideris Menippum, canem illum, (inuenies autem ipsum Corinthi, circa Cranæum, aut in Lycéo deridentē contēdētes istos inter se Philosophos, dicas illi: Menippe, inquit, iubet te Diogenes, si satis ea, quæ super terrā sunt, derisisti, quo & huc ad inferos descendas, ubi multo plura, quæ rideas, habiturus es. Illic enim in ambiguo tibi adhuc risus fuit, et frequēs illud obijci potuit. Quis enim omnino scit, quæ post uitam futura sint? Hic autem, non desines constanter atque perpetuò ridere, quemadmodum ego quoque nunc facio. Et maxime postquam uideris, diuites istos ac sa- trapas & tyrannos ita humiles & obscuros esse, soloque eiulatu ab alijs dignosci. Tum quod & molles & ignaui sunt, reminiscētes eorum quæ in uita geruntur. Hæc illi quæso ut dicas, & ut præterea etiam pera ueniat impleta & multo lupino, & sicubi in triuio positam inueniat, Hecates coenam: aut ouum ex lustratione relictum, aut simile quippiam. POL. At renuntiabo hæc illi, Diogenes. Sed quo melius illum agnoscere queam, cuiusmodi facie est? DIOG. Senex est, caluaster, pallio indutus lacerò, & uento cuius peruiò: præterea & diuersorum pannorum assumentis uariiegato. Ridet autem semper, ac plerumque arrogantes istos philosophos acerbè perstringit. POL. Facile erit inuenire illum, ex his utique signis. DIOG. Vis ne ut ad ipsos quoque philosophos illos aliquid tibi mandem? POLL. Mandes licet, non enim graue neque hoc mihi fuerit. DIOGEN. In uniuersum, adhortare illos, ut desistant à nugis suis, neque de toto contendant, neque cornua sibi mutuo affingant, neque crocodilos faciant, neque huiuscemodi sterilia atque ieiuna interrogare, animum instituunt. POLL. At indoctum me & ineruditum esse dicent, qui doctrinam illorū reprehendā. DIOG. Tu uero plorare illos meo nomine iube. POL. Et hæc nuntiabo illis. DIO. Diuitibus autem, ò lepidissimum caput, hæc nostro nomine annuncies quæso: Quid, ò uani, inquit, aurum tantopere custoditis? quid autem excruciat is uos ipsos? supputantes usuras, & talentum aliud super aliud accumulantes: quos non plus quàm unum obolum habentes, uenire huc paulo post oportet? POLL. Dicentur & hæc ad illos. DIOG. Sed & formosis istis, & robustis dicas, Megillo puta Corinthio, & Damoxeno palestritæ, quod apud nos neque flaua comita, neque cœrulei nigriue oculi, neque rubor faciei, amplius ullus est: neque præterea nerui intenti & robusti, neque humeri laborum tolerantes, sed omnia, unus pulvis, ut aiunt, nobis, caluaria forma nudata scilicet. POL. Non molestū erit, neque hæc ad formosos & robustos illos dicere. DIO. Etiam pauperibus ò Lacon, dicas licet, (multi autē sunt, quibus & ea res per se molesta est, & inopiā lugēt) ut neque lachrymentur, neque plorent, exposita illis æqualitate hac, quæ hic est: & quod uidebunt, eos qui illic diuites sunt, nihilo meliores, quàm sese hic esse. Lacedæmonijs autē tuis, hæc si uidetur, nomine meo obijcias, molles & enervatos ipsos esse dicent, POL. Ne de Lacedæmonijs, Diogenes quicquid dicas, nō

enim

Mos erat diuitibus ut singulis mensibus Hecate sacrificiando in triuio panes aliquos alia quedā poneret, quæ postea à pauperibus auferrebantur, hanc Hecates coenam dicebant. Suidæ et Athen. li. 7. Athenienses autem et theatra et cœdones et ceteros cœuentus hominum lustrare solebant adhibitis panibus et uilibus quibusdā hostijs. Vt Suidæ tradit, eò uidetur hic aludere.

enim feram. Sed quæ ad cæteros mandasti, ea illis renunciabo. DIOG. Missos igitur faciamus hos, quando tibi ita uidetur. Tu uero quibus antea dixi, ad eos sermones hos meos deferas.

PLUTO, SEV CONTRA MENIPPVM

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

CROESVS.



ON poterimus ferre, Pluto, Menippum hunc, canem, cohabitantem nobiscum. Quapropter aut illum hinc a motu alio loco colloca, aut nos hinc alio commigrabimus. PLVT. Quid autem uobis mali adeo facit, quando eodem modo mortuus est, ac uos? CROE. Postquam nos ploramus & ingemiscimus, illorum reminiscences, quæ apud superos habuimus, utpote: Midas hic, auri, Sardanapalus autem multæ uoluptatis, Ego uero, thesaurorum, irridet, & cum conuicijs exprobrat ea nobis, mancipia & piacula nos uocitando. Interdum autem etiam cantando, conturbat ploratus nostros, & in summa, ualde nobis molestus est. PLVT. Quid hæc audio de te, Menippe? MEN. Vera Pluto, Odi enim ipsos, ignaui ac perditii adeo cū sint, quibus nō satis fuit, uixisse malè, sed etiā mortui, insuper cogitatione atq; animo illis, quæ apud superos sunt, inhærent. Delector itaq; ægrè ipsis faciendo. PLVT. Sed non decet. Dolent enim, non exiguis rebus priuati. MEN. Etiam tu deliras Pluto, qui gemitus istorum tuo quoq; calculo approbas? PLVT. Haudquaquam, uerum nolim uos discordes ac seditiosos esse mutuo. MENIP. At uero, o pessimi Lydorum, Phrygum & Assyriorum, ita de me cognoscite, ut qui neque unquam desiturus sim. Nam quocumq; abieritis hinc, eodem sequar, ægrè faciēdo, cantando atq; irridendo uos. CROE. An non hæc contumelia est? MEN. Non. sed illa contumelia erant, quæ uos facere solebatis: quando & adorari uos uolebatis, & hominibus liberis pro libidine abutebamini: neque tum mortis quicquam memores eratis. Proinde plorate nunc, omnibus illis despoliati. CROE. Multis certè, o Dii, & magnis possessionibus. MID. Quanto equidem ipse auro? SARD. Quanta uero ego uoluptate? MEN. Rectè sanè. ita facite: lugete uos quidem, ego uero tritum illud: Nosce te ipsum identidem connectendo, uobis occinam. decet enim huiusmodi ploratus, si crebro illis accinatur.

MENIPPI, AMPILOCHI ET TROPHONII

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

MENIPPVS.



OS nimirum Trophonii atq; Amphiloche, quum sitis mortui, tamen haud scio quonam modo phanis estis donati, uatesq; credimini, ac stulti mortales deos esse uos arbitratur. TRO. Quid? an nobis igitur imputandum, si per insciam illi de mortuis huiusmodi opinantur? MEN. Atqui nō ista fuissent opinati, ni uos, tum quum uiueretis, eiusmodi quædam portenta ostentassetis, tanquam futurorum fuissetis præscij, quasiq; prædicere potuissetis, si qui percontarentur. TRO. Menippe, nouerit Amphilocheus hic, ipsi pro sese respondendum esse. Cæterum ego Heros sum, uaticinorq; si quis ad me descenderit. At tu uidere nunquam omnino Lebadiam adijisse, neque enim alioqui ista non crederes.

MEN.

MEN. Quid ais? equidem nisi Lebadiam fuisset profectus, ac linteis amictus, offam ridiculè manu gestans, per angustum aditum in specum irrepissem, nequaquam fieri potuisset, ut te defunctum esse cognoscerem perinde atque nos, solaq; præstigiatura reliquos antecellere. Sed age per ipsam diuinandi artem, quid tandem est Heros? neque enim intelligo. TROPH. Est quiddam partim ex homine, partim ex deo compositum. MEN. Nempe quòd neque sit homo, quemadmodum audio: neque deus, uerum pariter utrunque. Ergo dimidia illa tui, ac diuina pars, quòd nunc recessit? TROPH. Reddit oracula Menippe, in Bœotia. MEN. Haud intelligo quid dicas Trophoni, nisi quòd illud planè uideo, te totum esse mortuum.

MERCVRII ET CHARONTIS

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MERCVRIVS.



ATIONEM supputemus portitor, si uidetur, quantum mihi debeas iam, ne denuo aliquando de eo inter nos contedamus. CHA. Supputemus Mercuri, Satius enim est mature id agere, deinde & minoris negocij. MER. Anchoræ ut mandaras, comparauit tibi quinque drachmis. CHA. Carò, dicis. MER. At per Plutonem, quinque emi illam: & præterea lorum, quo remum alligares, obulos duobus. CHAR. Pone quinque drachmas, & obulos duos. MER. Et pro resarciendo uelo quinque obulos, ego exolui. CHA. Etiam hos appone. MER. Et ceram, ad oblinendas nauigij rimas tibi emi: & clauos præterea, & funiculum, unde Hyperam fecisti, omnia hæc duabus drachmis. CHA. Rectè, laudo, hæc uili emisti. MERCVR. Hæc sunt, quæ tibi exposui: nisi siquid reliquum est, quod me fugit inter computandum. Quando autem hæc redditurum te promittis? CHA. Nunc quidem, Mercuri, non possum. Si uero pestis aliqua, aut bellum, cōfertos & frequentes huc demiserit aliquos, licebit mihi tum allucrari aliquid subtracto clām nonnihil expōrtorio. MER. Proinde ego nunc sedebo, pessima quæq; ut eueniant, precando, ut inde fructum aliquem capiam? CHA. Fieri aliter non potest, Mercuri. Nam pauci nunc, uides, ad nos descendunt. Pax enim est. MER. Satius est ita esse, etiam si ob hoc abs te prorogatur nobis debitorum solutio. Verum enim uero prisci illi, Charon, nostri quales aduenire solebant, quàm fortes atque animosi omnes, cruore madidi, & uulneribus pleni plerique? Nunc autem aut ueneno aliquis à filio interfectus, aut ab uxore, aut præ nimia uoluptate, tumefacto uentre & cruribus adueniunt. Palilidi enim omnes, & ignaui, neque similes prioribus illis. Plurimi autem ipsorum etiam pecuniarum causa ueniunt, factis, ut uidetur, mutuo sibi insidijs. CHARON. Omnino enim expetibiles illæ sunt. MERCVR. Proinde neque ego uidear peccare grauius aliquid, si uel acerbius abs te exigam, ea quæ mihi debes.

*Hyperæ sunt
culi sunt, quibus
antennarum cornua
traducuntur.
Vnde prouerbiū:
Omnia Hyperæ pedem
queris. Vide
Erasmum &
Suidam.*

L V C I A N I
PLVTONIS ET MERCVRII

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

PLVTO.



ENEM nenosti, istum ætate omnino confectum dico, Eu-
cratem diuitem, cui liberi quidem nulli sunt, hereditatis au-
tem captatores plus quam quinquaginta millia. MER. No-
ui. Sicyonium illum dicis. Sed quid postea? PLVT. Viuere
illum quidem, Mercuri sine, ultra eos quinquaginta annos
quos ætate peregit, alteris totidē accumulatis, si modo pos-
sibile sit, atq; etiam pluribus. Adulatores autem ipsius, Cha-
rinum adolescentem, & Damonem, & cæteros abripe huc
ordine omnes. MER. Atqui absurdum hoc uideri queat. PLVT. Haudquaq;
imò iustissimum. Quam enim ob causam illi adeo optant illum mori? nisi quia
pecuniam illius ambiunt, nulla propinquitate iuncti. Quod autem omniū sce-
leratissimum est, interea cum talia præcantur, tamen obseruant & colunt mani-
festè utique illum. Ac quæ ægrotante illo, apud se consultant, nemo ignorat:
attamen sacrificaturos sese promittunt, si conualescat denuo: & in summa, ua-
ria quædam adulandi ratio illorum hominum est. Quamobrem ipse quidē im-
mortalis sit, illi autem præ ipso abeant frustra hiæntes. MER. Ridicula patien-
tur, scelerati cum sint. Sed tamen & ille admodū scitè circumducit illos, & spe
pascit inani, & in summa, semper morituro similis, multò ualidus magis est, q̃
quisquam iuuenis. Illi autem hæreditate inter se diuisa, pascuntur, uitam quam
dam beatam secum ipsi animo præcipientes. PLVT. Proinde ipse exuta senectus-
te, quemadmodum Iolaus ille, in iuuenem redeat. Illi autem in ipsa media spe,
diuitijs illis, quasi per somnū spectatis, destituti, abeant iam huc, mali malè mor-
tui. MER. Alias res cura, Pluto, iam enim accersam tibi illos, alium super aliū
ordine, septem autem, opinor, sunt. PLVT. Deducas licet. Ille autem mittat sin-
gulos præ se, ex sene iterum in adolescentem conuersus.

TERPSIONIS ET PLVTONIS.

P. VIRVNIO INTERP.

TERPSION.



VSTVM ne hoc est ò Pluto, me quidem ē uita obisse triginta cum sim annorum: Tueritum uero senem septuagena-
rium, & ultra, adhuc uiuere? PLV. Iustissimum quidem ò
Terpsio. Nam & si ipse uiuit, certè ad nullius tamen mor-
tem affectus est: tu uero omni tempore illius hæreditatem
expectans, eum mori auidissimè cupiebas. TERP. Nonne
opus fuerat, quum senex sit, nequeatq; decætero suis uti di-
uitijs locum dare iuuenibus? PLV. Nouas ò Terpsio sta-
tuīs leges: quum ad uoluptatem diuitijs uti nequeat, ipsum ē uita decedere. Al-
ter autem & Parca & natura statuīse uidetur. TERP. Proinde hanc ob huiusce-
modi accuso ordinem, decebat enim has res successionē graduq; fieri, senē pri-
mo, deinde qui in ea ætate sequeretur mori. Haudquaq; autē exerceri, aut uiue-
re, qui senectute decrepitis esset, qui tres duntaxat dentes habeat, cui uix defer-
uiunt oculi, qui curuatus à quatuor famulis deducitur, deguttantes nares, lip-
posq; oculos habens, nihil deniq; uoluptatis degustans, haud aliter existens, q̃
animatum quoddam sepulchrum, ab ipsa iuuentute derisum. Et contrā mori
opti-

optimos atq; robustissimos adolescentes. Nam hoc perinde esse uidetur, ac si flumina sursum deferantur. Aut saltem scire necesse foret, quando & senum quilibet obiturus esset, nequos, prout eis mos est, fallerent. Nunc uero illud accidit, quod prouerbio dici solet: Quadriga bouem sapissimè ducit. PLV. Hæc quidē ō Terpsio, prudentius fiunt, quā tibi profectō uidentur. Verū & uos quid passi estis? quod rebus alienis gaudetis, & senibus, filijs orbatīs, uosmet tātopere in adoptionem tradatis; quamobrem in derisum adducti, ab illis sepelimini, quod quidem plurimīs sit pericundum. Nam quanto uos magis mori illos peroptatis, tanto plus omnibus quā gratissimū est, si ante eos uos mori cōtingat. Etenim nouam quandam in medium adducitis artem, anículas atq; decrepitos cū amatis; præsertim quidem, si liberis sint orbatī, qui uero liberos hābent, illorū uobis non est cura. Atqui exijs qui amātur plurimi, minimē uestri ignari astus etiam si ipsis liberos esse cōtingat, illos odisse dissimulant, ut & ipsi habeāt amatores. Inde ijs in testamento exclusis, qui munera diutissime obtulerunt, liberi, sicuti profectō dignum est, omnem eorum substantiam consequuntur: at illi tristitia affecti, suāq; spe delusi, dentibus fremūt. TER. Omnia hæc uera sunt quæ de me & Tucrito autumas. Quantum enim meorum ille deuorauit, quum semper eum mori putarem. Ac quoties ad eum ingrediebar, gemēdo, & internum quiddam, perinde atq; ex ouo pullus aliquis immaturus, stridendo ægritudine simulabat. Vnde quanto citius eum ad sepulchrum duci existimabā, tanto plus illi donorū mittebam, ut ne ijs, qui amore concurrebant, muneribus me præclaris uincerent. Plerumq; etiam præ nimia sollicitudine insomnis iacebam, singula enumerans, ac unumquicq; disponens. Eaq; etiam causa interitus mihi fuit, curæ uidelicet & uigilia. Ille autem deglutito hoc illectamēto meo tanto, adstitit mihi, quando sepeliebar paulo ante, arridens. PLV. Euge ō Tucrite, diutissimē uiuas, unā & diuitijs abundans, & huiuscemodī homines deridēs; neq; prius moriaris, quā hos blanditores cunctos præmittas. TER. Hoc quidē ō Pluto pericundum mihi foret, si ante Tucritum Chariades uita decederet. PLVT. Boni animi sis ō Terpsio, & Phido etiā, & Melanthus, & omnes penitus ipsum præcedent, suis ipsorum curis confecti. Hæc ego summopere laudo, ō Tucrite diutissime uiuas.

ZENOPHANTAE ET CALLIDEMIDAE

BRASMO ROTERODAMO INTERP.

ZENOPHANTES.



Tu Callidemides, quo pacto interfisti? Nam ipse quemadmodum Dinia parasitus quum essem, immodica ingurgitatione præfocatus fuero, nosti, aderas enim morienti. CAL. Aderam Zenophantes. Porro mihi nouum quiddā atq; inopinatum accidit. Nam tibi quoq; notus est Ptoæodorus ille senex. ZEN. Orbem illum dicis, ac diuitē, apud quem te assidue uersari conspiciebam? CAL. Illum semper captabam, colebamq; id mihi pollicens fore, ut meo bono quamprimum moreretur. Verum quum ea res in longum proferretur, sene uidelicet, uel ultra Tithonios annos uiuente, compendiarīam quandam excogitauī uiam, qua ad hæreditatem peruenirem. Siquidem empto ueneno, pocillatori persuaseram, ut simulatq; Ptoæodorus potum posceret, bibebat autem prolixius, præsentius in calicem iniiceret, haberetq; in promptu, porrecturus illi. Quod si fecisset, iureiurando confirmabam, me illum manumissurum. ZENO. Quid igitur accidit? nam inopinatum quiddam narraturus mihi uideris. CAL. Vbi iam loti uenissemus, puer duobus paratis poculis, altero Ptoæodoro cui ue

G

nenum erat additum, altero mihi, nescio quo modo errans, mihi uenienti, Pro-
doro porrexit innoxium. Mox ille quidem bibit, at ego protinus humi porre-
ctim stratus sum, supposititium uidelicet illius loco funus. Quid hoc? Rides
Zenophanta? Atqui nō conuenit amici malis illudere. ZEN. Rideo profectō,
nam elegāter ac lepidè tibi hæc res euenit. Porro senex ille, quid interim? CAL.
Primum ad casum subitū atq; inexpectatum sanè cōturbatus est. Deinde simul
atq; intellexit, id quod acciderat, puta pocillatoris errore factum, risit & ipse.
ZEN. Rectè sanè. Tamen si non oportuit ad compendium illud diuertere, siqui-
dem uenisset tibi populari, uulgataq; uia, tutius certiusq;, etiam si paulò serius.

CNEMONIS ET DAMIPPI

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

CNEMON.



OC illud est quod uulgo dici consuevit: Hinnulus leonem.
DAM. Quid isthuc est, quod tecum stomachare Cnemon?
CNE. Quid stomacher rogas? Equidem hæredem reliquit
quendam præter animi sententiam, uidelicet astu delusus
miser, ijs quos maximè mea cupiebam habere, præteritis.
DAM. Sed isthuc quinam euenit? CNE. Hermolaum nobi-
lem illum diuitem, quum orbus esset, imminente morte ca-
ptabam, assidens atq; inserviens. Neq; ille grauati officii
um meū admittebat. At interim illud quoq; mihi uisum est scitum, consultūq;
ut testamentum proferrem ac publicarem, quo illum rerum mearū in solidum
hæredem institueram, nimirum ut ille uicissim idem faceret, meo prouocatus
exemplo. DAM. At quid tandem ille? CNE. Quid ille suo in testamento scri-
pserit, id quidem ignoro. Cæterum ego repente atq; insperato è uita decessi, te-
sti ruina oppressus. Et nunc Hermolaus mea possidet, lupi cuiuspiam in morē
ipso hamo cum esca pariter auulso. DAM. Imò non escam modo cum hamo,
quin etiam te quoq; piscatorem simul abstulit. Itaq; technam istam, in tuum ipsi-
us caput struxeras. CNE. Sic apparet, idq; adeo deploro.

SIMYLI ET POLYSTRATI

ERASMO ROTERODAMO, INTERP.

SIMYLVVS.



ENISTI tandem & tu Polystrate ad nos, quum annos ul-
xeris haud multò pauciores centum, opinor. POL. Nona-
ginta octo Simyle. SIM. Sed quinam triginta istos annos e-
gisti, quibus mihi fueras superstes. Nam ipse perij te fermè
septuagenario. POL. Quàm suauissimè profectō, etiam si
hoc mirum tibi uidebitur. SIM. Mirum uero, siquidem ti-
bi primum seni, deinde inualido, postremo etiā orbo quic-
quam poterat esse in uita suaue? POL. Principio nihil erat
quod non possem, præterea pueri formosi complures aderant, tum mulieres ni-
tidissimæ, unguenta, uinū mirè fragrans, postremo mensæ uel Siculis illis lau-
tiores. SIM. Noua narras, nam ego te planè sordidum ac parcissimū esse sciebā.
POL. Atqui uir præclare, ex alienis arcis opes mihi subscatebāt. Tum diluculo
protinus quā plurimi mortales ad fores meas uentitabāt, simulq; ex omni re-
genere, quæ terrarū ubiuis pulcherrimæ reperiuntur, munera deportabantur.

SIMYLVVS.

SIM. Num me defuncto regnum gessisti? POL. Minimè, uerum amantes habebam innumeros. SIM. Non possum non ridere: tū ne amantes, tantus natus quid esses, uix tibi dentes superessent quatuor? POL. Habebam per Iouem equidē optimates ciuitatis: quumq̃ essem tum senex, tum caluus, sicuti uides, præterea lippiens etiam, ac senio cæcutiens: postremo naribus mucosis, tamen cupidissimè mihi inseruiebant, adeo ut is felix uideretur, quemcūq̃ uel aspexissem modo. SIM. Num tu quoq̃ quemadmodum Phaon ille, Venerem aliquam è Chio transuexisti, ut ob id optanti tibi illa dederit rursus ad iuuentam redire, ac de nouo formosum atq̃ amabilem fieri? POL. Haudquaquam, quin magis quā talis essem, qualem dixi, tamen supra modum adamabar. SIM. Aenigmata narras. POL. Atqui notissimus est hic amor, quum uulgò sit frequēs, nempe erga senes orbos ac diuites. SIM. Nunc tua forma unde tibi profecta fuerit intelligo uir egregie, nimirum ab aurea illa Venere. POL. Veruntamen non parum multas commoditates ab amantibus tuli, Simyle, propemodum etiam adoratus ab illis. Porro sæpius etiam quasi procax illis illudebam, excludens interdum nonnullos eorum: interim illi inter sese decertabant, & in ambiendis primis apud me partibus, aliū aliū anteire nitebatur. SIM. Sed age, de facultatibus tuis quid tandem statueras? POL. Palām quidem affirmabam, me unumquēq̃ illorum relicturum hæredem: idq̃ illi quum crederent futurum, certatim se quisque obsequentiorem atq̃ adulantiozem præbebat. Cæterum alteras illas ueras tabulas, quas apud me seruaueram, reliqui, in quibus omnes illos plorare iussi. SIM. At postremæ illæ tabulæ quem pronuntiabant hæredem? num è cognatis quempiam? POL. Non per Iouem, imò nouitium quendam ex formosis illis adolescentulis, natione Phrygem. SIM. Quot annos natum Polystrate? POL. Viginti fermè. SIM. Iam intelligo quibus obsequijs ille te demeruerit. POL. At tamen multò illis dignior qui scriberetur hæres, etiam si Barbarus erat ac perditus, quem iam ipsi etiam optimates colunt captantq̃. Is igitur mihi extitit hæres, iamq̃ inter patricios numeratur, subrafo mento, barbaroq̃ cultu ac lingua quin eum Codro generosior, Nireo formosior, Vlysse prudentior esse prædicant. SIM. Non laboro, uel totius Græciæ sit imperator, si libet, modo ne illi potiantur hæreditate.

CHARONTIS ET MERCVRII.

MARTINO BOLERO INTERP.

INTERLOCVTORES. Charon, Mercurius, Mortui, Menippus, Charmoleus, Lampichus, Damasias, Philosophus, Rhetor.

CHARON.



VDITE quo loco sint res nostræ. Equidem parua est nobis, quemadmodū uidetis, & cariosa naucula, & quæ undique perfluit: quod si in alteram partem se inclinarit, planè submersa peribit, atq̃ uestrū tam multi simul confluent, & singuli plurimas sarcinas adferunt. Quod si cum his nauculā conscenderitis, uereor ne postea uos facti poeniteat, maximè uero eos, qui nandi sunt imperiti. MORT.

CHAR. Ego uobis dicam: nudos uos ingredi oportet, atq̃ ista omnia quæ superflua sunt, in littore relinquere. Nam sic etiam uix capiet uos naucula. Tibi uero Mercuri deinceps curæ erit, neminem ex illis recipere, nisi nudus sit, & suppellectilem abiecerit. Itaq̃ ad ipsas scalas te statuas, ipsosq̃ cognoscito, & suscipito, nudosq̃ ingredi cogito. MER. Rectè dicis, atq̃ sic faciemus. Quis est ille

primus? MENIP. Ego Menippus sum. Ecce autem peram & baculum in paludē abieci: uerum rectē feci, qui pallium non acceperim. MER. Ingredere ò Menippe uir optime, primumq; apud gubernatorem nauis, locum accipe, in ipsa summitate, quo omnes possis intueri. Verum quis ille formosus est? CHAR. Charmoleus sum Megarensis ille amator, cui osculum unum duobus talentis constitit. MER. Exue igitur istam pulchritudinem, & labia unā cum osculis, istam etiam densam comam, & genarum ruborem, adeoq; totam cutem. Benē se res habet, expeditus es, ingredere nunc. Quis uero ille est purpuratus & diadema te præcinctus, grauitatem quandam præ se ferens? Quis es tu? LAMP. Lampichus sum Geloorum tyrannus. MERCV. Quid igitur cum tot sarcinis uenisti? LAMP. Anne nudum aduentare conueniebat tyrannum? MERC. Nequaquam tyrannum, sed mortuum, itaque depone ista. LAMP. Ecce abieci diuitias. MER. Sed superbiam ò Lampiche & fastum etiam abijce, nam ista si in nauiculam coincidunt, uehementer grauabunt eam. LAMP. Igitur sine ut diadema habeam saltem & stragulum. MERC. Nequaquam, imò & hæc relinquito. LAMP. Sit ira. Quid præterea uis? Nam omnia, ut uides, abieci. MERCV. Crudelitatem etiam, & amentiam, & uiolentiam, & iracundiam, atque his similia depone. LAMP. Ecce nudus sum. MERC. Ingredere nunc. Tu uerò pinguis admodum & carnosus quises? DAMA. Damascias ego sum athleta. MERC. Certē, uideris ille esse, scio enim te sæpe in palestris à me uisum. DAMA. Ita est ò Mercuri, uerum accipe me, nudum existentem. MER. Nequaquam ò bone uir, nudus es tanta carne circumdatus: itaque exue eam. Nam si uel alterum tantum pedem in nauem posueris, submerges eam. Sed & coronas istas & præconia abijcito. DAMA. En planē nudus sum, ut uides, & similis cum alijs mortuis statura. MER. Sic præstat leuem esse, itaque inscende iam. Et tu ò Crato diuitias abijce, præterea molliciem & delicias, neque feras tecum Epitaphia, neque maiorum tuorum dignitates. Relinque etiam genus, & gloriam. Item ciuitatum de quibus scilicet benē meritus es, publica præconia, statuarum inscriptiones. & dicas, ne tibi magnum sepulchrum construant, nam & hæc grauant, si in memoriam reuocentur. CRATO. Inuitus certē, sed tamen abijciam, quid enim faciam? MERCV. Papæ, Quid tibi uis armatus? aut quid istud trophæum tecum circumfers? CRAT. Quia uici, Mercuri, & res præclaras gessi, propterea ciuitas hoc me honore adfecit. MERCV. Relinque trophæum in terra, apud inferos enim pax est, neque ullis armis opus est. Verum quis ille est, ipso habitu grauitatem quandam præ se ferens? elatus, & contractis supercilijs, propter curas, longa barba, quis est ipse? MENIP. Philosophus quidam est ò Mercuri, imò præstigiorum & nugarum plenus. Itaque & hunc exue, uidebis enim multa, eaq; ridicula, sub palliolo occulta esse. MERC. Deponet tu hunc habitum primum, deinde hæc quoque omnia. O Iupiter, quantam ille arrogantiam, quantam inscitiam, & quantum contentionum, & inanis gloriæ, quantum quæstionum dubiarum, quantum spinosarum disputationum, & cogitationum perplexarum, circumfert? imò quàm multos uanos labores, & deliramenta non pauca, quantas item nugas, & quantam curiositatem. Sed per Iouem, aurum etiam hoc, & uoluptatem, & impudentiam, iracundiam, delicias & molliciē secum habet: nec enim latent me ista, etiam si studiose celas. Verum abijce mendacia etiam & superbiam, & opinionem illam, quā existimas te omnibus reliquis præstantiorē esse. Nam si cū rebus omnibus ingrediaris, quæ quinqueremise te acciperet? PHILO. Depono igitur ea, quandoquidem sic iubes. MEN. Sed & barbā hanc deponat Mercuri, grauem equidē & hirsutam, ut uides, capilli sunt trium minarū ad minus. PHIL. Sed quis abradet? MER. Menippus ille, securim accipiens, quibus nates fabricantur, eam refecabit: utetur autem scalis naualibus, quibus superposita barba, refecetur. MEN. Nequaquam Mercuri, sed

sed da mihi ferram. hoc enim erit magis ridiculum. MER. Sufficiet bipennis. MEN. Euge, Humanior nunc ad pares, deposito hircino foetore: uis ne ut parum etiam de supercilijs auferam? MER. Maximè. Nam has super frontem etiam at tollit, neque scio quò seipsum extendat. Quid hoc rei est? Etiam ploras scelestè & mortem times? ingredi te igitur. MEN. Vnum quiddam adhuc grauissimè gestat sub alis. MER. Quid Menippe? MEN. Adulationem Mercuri, quæ illi, dum uiueret, multum profuit. PHILO. Igitur & tu Menippe, tuam abijce libertatem, & loquendi audaciam, læticiam, animi magnitudinem & risum. An tu solus alios omnes ridebis? MER. Nequaquam, sed retine ista, leuia enim sunt & planè facilia portatu, & ad nauigandum profunt. Tu uero Rhetor, abijce istā tantam uerborum contradictionem & antitheses, & similitudines, item peridos & Barbarissimos, atque alia sermonis pondera. RHETOR. En abijcio. MERC. Benè se habent res. Itaque solue funem, attollamus scalas, attrahatur anchora, expande uelum, tuque nauta clauum dirige, Simus hilares. Quid ploratis? o uos amentes? præsertim tu Philosophe, qui paulo antè tua barba spoliatus es. PHI. Quia existimabam immortalem esse animam. MEN. Mentitur, nam alia sunt, quæ uidentur cum mœrore adficere. MER. Qualia? MEN. Quia non amplius tam opiparas cœnas habebit, neque noctu exiens, clam omnibus circumuoluto palliolo capiti, ordine omnia accedet scorta, nec mane deceptis adulescentibus sua sapientia, pecuniam accipiet, hæc sunt quæ illi dolent. PHILO. An tibi molestum non est, Menippe, quòd mortuus es? MEN. Quomodo posset esse molestum mihi, qui ad mortem festinaui, nemine uocante. Verum nonne clamor quidam interim dum nos confabulamur, exauditus est? ueluti quorundam in terra uociferantium. MER. Certè Menippe, uerum non uno tantum loco exauditur clamor, sed quidam in unum cœtum conuenientes, cum uoluptate derident mortuum Lampichum, & illius uxorem mulieres circumstrepunt, atque illius pueri nuper admodum geniti, multis lapidibus à pueris obruuntur. Quidam Diophantum Rhetorem laudant, in Sicyone funebres orationes recitantem, de hoc Cratone. Et per Iouem Damasiam mater ululans, lamentationem incipit unā cum mulieribus pro Damasiam. Te uero, Menippe, nemo est qui deplorat, & solus iaces tranquillus. MEN. Nequaquam, nam haud ita multo post, audies canes miserabiliter latrantes propter me, & corutos alas concutiētes, quando ad sepeliendum me conuenient. MERC. Fortis es, Menippe. Sed quia iam transfretaui, abite uos rectā per hanc uiam ad forum iudiciale. Ego uero & nauta alios transuectabimur. MEN. Feliciter nauigate o Mercuri, nos quoque progrediemur. Verum quid præterea de uobis futurum est? Iudicium de uobis ferre oportebit, & quidem aiunt pœnas esse graues, rotas, aquilas, & lapides, uniuscuiusque autem uita examinabitur.

CRATETIS ET DIOGENIS

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

CRATES.



OE RICHVM diuitem, nouerāsne Diogenes? illum, inquit, supra modum diuitem, illum Corintho profectum. cui tot erant naues onustæ mercibus, cuius consobrīnus Aristēas quum ipse quoque diues esset, Homericum illud in ore solebat habere:

Aut me confice tu, aut ego tete.

DIOG. Cuius rei gratia sese captabant inuicem Crates. CRAT. Hæc ditatis causa, quum essent æquales, uterque alterque captabāt.

Itaque testamenta publicauerant ambo, in quibus Mœrichus (si prior moreretur) Aristeam omnium rerum suarum dominum relinquebat, Mœrichum uicissim Aristeas, siquidem ipse prior est uita decederet. Hec igitur quum essent in tabulis scripta illi inter sese captabant, & alter alterum adulationibus obsequiisq; superare contendebat. Porro diuini, haud scio utrum ex astris id quod futurum sit coniectantes, an somnijs, quemadmodum Chaldaei faciunt: quin & Pythius ipse, nunc Aristeam uictorem fore pronuntiabat, nunc Mœrichum, ac trutinam quidem interim ad hunc, interim ad illum propendebat. DIOG. Quid igitur tandem euenit? nam audire est operæ precium, Grates. CRAT. Eodem die mortui sunt ambo: cæterum hæreditates ad Eunomium ac Thrasyclem deuenerunt, quorum uterq; cognatus illis erat: atqui de his nihil prædixerant diuini futurum, ut tale quippiam accideret. Etenim quum Sicyone Cirrham uersus nauigarent, medio in cursu, obliquo orto lapyge, eversa nauis perierunt. DIOG. Recte factum: at nos quum essemus in uita, nihil eiusmodi alter de altero cogitabamus. Neq; enim ego unquam optabam ut moreretur Antisthenes, quo nimirum baculus illius ad me rediret hæredem (habebat autem egregie ualidum, quem ipse sibi parauerat oleaginum.) neq; tu Crates opinor, desiderabas, ut me mortuo, in possessionum mearum successionem uentres, puta dolij ac peræ, in qua quidem lupini choenices inerant duæ. CRAT. Neq; enim mihi quicquam istis rebus erat opus, imò ne tibi quidem Diogenes: siquidem quæ ad rem pertinebant, quæq; tu Antistheni succedens accepisti, deinde ego succedens tibi, ea nimirum multò sunt potiora, multoq; splendidiora, quàm uel Persarum imperium. DIOG. Quænam sunt ista quæ dicis? CRA. Sapientiam, inquam, frugalitatem, ueritatem dicendi, uiuendiq; libertatem. DIOG. Per Iouem memini me in istiusmodi opum hæreditatem Antistheni successisse, tibiq; eas longè etiam maiores reliquisse. CRA. Verum reliqui mortales hoc possessionum genus aspernabantur, neq; quisquam nos ob spem potundæ hæreditatis obsequijs captabat, sed ad aurum omnes intendebant oculos. DIOG. Nec iniuria: neque enim habebant, quo facultates eiusmodi à nobis traditas acciperent: quippe rimosissimam, uiciatissimamq; delicijs, non aliter quàm uasa carie putria. Quo fit, ut si quando quis in illos infundat uel sapientiam, uel libertatem, uel ueritatem, effluat illico perstilletq; fundo quod immissum est continere non ualere. Cuiusmodi quiddam & Danaï filij aiunt accidere, dum in dolum pertusum haustam aquam important: atq; idem aurum dentibus & unguibus, omniq; ui seruabant. CRA. Proinde nos hic quoq; nostras possidebimus opes: illi simulatq; huc uenerint, obusum duntaxat secum ferent, ac ne hunc quidem ulterius quàm ad portitorem.

L V C I A N I S C I P I O

P. VIRVNIO INTERP.

INTERLOCVTORES. ALEXANDER, HANNIBAL, MINOS, SCIPIO,

ALEXANDER.



LIBYCE, me decet præponi, melior equidem sum. HAN. Imò uero me. ALEX. Iudicet ergo Minos, qui semper iustissimus iudex est habitus. MIN. Quis es tu? ALEX. Hic est Hannibal Carthaginienſis: ego autem Alexander Philippi regis filius. MIN. Per Iouem utriq; gloriosi. Sed quæ de re uobis altercatio est? ALEX. De præstantia: dicit enim is sese meliorem quàm ego ducem exercitus fuiſſe: ego uero quemadmodum omnes ſciunt, nō hoc ſolum ſed omnibus ſerme qui ante meam ætatem fuere, in re militari præſtantior me eſſe aſſirmo.

firmo. MIN. Dicat ergo uterque uicissim pro uirili: tu uero ò Libycè prius loquaris. HAN. Vnum hoc me iuuat, quòd & hic sermonem græcum didicerim, ut neque etiam hac in re Alexander me superet. Porro illos maxime laudis dignos puto, qui quum parui à principio fuere, propria uirtute ad magnam gloriam euasere: potentesque per se ipsi facti, & principatu digni habiti. Ego igitur cum paucis quibusdam Hispaniam primò inuadens, quum subcòsul essem, fratri additus, maximis rebus idoneus atque optimus iudicatus. Ibi tunc Celtiberos cepi, atque Gallos ipsos deuici. Et quum magnos montes transmigrassem, omnem Eriandam transcurri, multasque ciuitates eueri, et planam Italiam subiugauì, & usque ad suburbia Romę grassatus sum, totque uno die Romanos occidi, ut eorum annulos modis mēsurari oportuerit, & ex cadaveribus pōtes fluminibus fecerim. Atque hæc omnia peregi nec Ammonis dictus filius, neque deū me fingens, aut matris insomniā narrans: sed me hominem fatebar, pugnabamque cōtra duces magna prudentia, contra milites magna audacia atque fortitudine præditos. Non aduersus Medos, aut Armenos, qui antequam quispiam sequatur, fugiunt, & facile cuiusuis audenti uictoriam tradunt. Alexander uero regni patris successor, & id fortunæ quodam impetu amplauit. Qui quum deuicto misero illo Dario, apud Issum & Arbēlas uictoriam cepit, antiquam ex patre consuetudinem omittens, adorari sese uoluit, seseque ad Medorum delicias inuitari libenter tulit: atque in conuiuijs amicos interemit, interficientibusque auxiliū tulit. Ego autem patriæ dominatus sum, quæ quum me reuocaret, hostiū magna classe aduersus Libyam nauigante, parui: continuoque me hominē priuatum dedi, & damnatus æquo animo rem tuli. Atque hæc egi barbarus cū essem, omnisque Græcorum disciplinæ expertus, & neque Homerum, ut hic, edidici, neque Aristotele sophista magistro eruditus fui, sed solum mea natura optimā sum usus. Hæc sunt quibus me meliorem Alexandro esse puto. Si uero ea causa mihi hic præferendus est, quòd caput diademate ornauerit, id decorum forsitan apud Macedones est: non tamen ob id præstantior hic uideri debet generoso duce, & uiro, qui mentis sententiā magis quàm fortuna est usus. MIN. Hic certè orationem neque ingenerosam, neque ut Libicum decebat, dixit: tu uero Alexander, quid ad hæc inquis? ALEX. Oportet quidem ò Minos, hominē adeo temerario nihil respondere. Sola enim te fama satis edocere potest, qualis ego rex, qualis hic latro habitus fuerit. Aduerte tamē, an parum ipsum superauerim, qui cū adolefcens adhuc essem rē aggressus, regnum obtinui, & de patris mei interemptoribus supplicium sumpsi. At quum Thebas subuertissem, toti Græciæ terror fui, ab ea dux electus. Neque dignum putauì, Macedonum regno me contentum esse, quod pater reliquerat, sed totum terrarum orbem sitiui: durumque putans, nisi rex omnium dominus essem, paucos quosdam mecum agens, in Asiam exercitū traduxi, & apud Granicum magna pugna uici: Lydiam, Ioniam, & Phrygiā cepi. Et tandē quæcunque transieram subiugans, ueni ad Issum, ubi Darius me expectabat, infinitos exercitus secum agens. Post hæc ò Minos, uos ipsi scitis, quot ad uos uno die mortuos miserim. Dicit enim Charon, tunc sibi scaphā non suffecisse: sed ratibus compositis, illorum plerisque se transportasse: atque hæc confecti me ipsum periculis opponē & in pugna uulnerari non timens. Et ut quæ apud Tyrū & Arbēlas gesta sunt omittam, usque ad Indos ueni, atque Oceanum mei regni terminum feci, & illorum hominum elephantes cepi, ac Porum captiuum abduxi. Scythas uero homines, certè non spernendos, Tanaim transiens, magna equitū pugna uici, ac amicos meos remunerauì, inimicos autē ultus sum. Si uero Deus hominibus uidebar, parcendum illis erat. Nam rerum magnitudine ut tale aliquid de me crederet, induci sunt: tandem mors me regem occupauit. Hic autem Hannibāl apud Prusiam Bithyniæ exultauit, ut crudelissimo & pessimo hominē conueniens erat. Nam quo pacto Italos uicit, omitto dicere: nam nō uirtute, sed malicia atque

perfidia & dolis id peregit: nunquam autem alicuius claritudinis aut iustitiae
 mor. Sed quoniam, quod delitiose uixerim, uituperauit, oblitus mihi uidetur
 eorum, quae apud Capuam admisit. Ibi enim mulieribus deditus fuit, & uolu-
 ptatibus uir iste mirabilis, belli gerendi occasiones prodidit. Ego uero nisi ea
 quae sub occidente sunt, parua quidem putans, uersus Orientem me impulissem,
 quidnam adeo magni perfecissem? Qui Italiam absque sanguine capere, ac Liby-
 am, omnemque eam oram usque ad Gades, sub potestatem redigere facile potuis-
 sem? Sed haec ego tanta contentione digna non putavi, praesertim iam antea il-
 lis perculsis, ac dominum me agnoscentibus. Dixi. Tu uero, Minos, iudica.
 Nam & haec est multis protulisse, satis est. SCIP. Non, nisi me quoque prius audias
 o Minos. MI. Quis tu uir optime es? aut unde? quod hisce clavis ducibus te
 conferre audes? SCI. Scipio Romanus, qui Carthaginem deleui, & Afros mul-
 tis magnis praeliis deuici. MI. Audiendus quippe es. SCI. Ego, o Minos, haec
 non dicam, quod praeferrere uelim. Nunquam enim huiusce generis honoris au-
 dus fui, sed semper esse, quam uideri malui: nec ut, quod isti utrique fecerunt, in
 me laudando alios uituperem. Iam puero mihi omne uitium displicuit, & bo-
 nis artibus a primis annis deditus, humanitatique inseruiens, scire solum turpe pu-
 tabam: sed opere semper perficere quicquid magnificum a maioribus natum, aut
 literis didicissem, conatus sum. Ita adolescens uixi, ut maxima patriae spes fue-
 rim. Quae illam frustrata non est. Nam quum Senatus maximo timore, an es-
 set patria relinquenda, consultaret: uix iuuenis (quum ei aetati non liceret) in me-
 dios senes prosilii, & stricto ense, hostem me habiturum profiteor eum, qui de-
 ferendae patriae sententiam protulisset. Quare uix quartum & uigesimum an-
 num agens, dux electus, non cum magno exercitu uersus Carthaginem iui: at-
 que Hannibalem secutus uici, eum quoque in turpem fugam conuertii. Et de-
 uicta Carthagine non rei felicitate elatus sum: eundem me amici, eundem me
 patria post uictoriam habuit. Diuites uero in bonis amicis esse putavi, non in
 auro. Nam per quatuor & quinquaginta annos, quibus uixi, nihil unquam emi,
 aut uendidii. Ex foro quoque nunquam diuertissem, nisi quempiam mihi aliquo
 modo amicum fecissem: & ut mercatoribus pecunias lucrari studium est, ita mi-
 hi ut adipiscerer homines, omni metallo praestantiores, cura erat. Quibus qua-
 lis fuerim, T. Liuius, ceterique historici testari possunt. Ac ex Carthagine reuer-
 sus triumphum egi, censorque factus sum. Aegyptum, Syriam, Graeciam percur-
 ri. Iterumque absens consul electus, bellum maximum confeci, & Numantiam
 euerii, atque alia egi. Nunquam me quis aut in prosperis eleuantem fortunam, aut
 in aduersis opprimentem uidit: quin tanta animi liberalitate usus sum, ut quum
 grandis dominus esse ponerem, quatuor & uiginti solum libras argenti relin-
 quere. Illud non tacebo scilicet, me nunquam iniustum aut crudeliter fuisse, aut ali-
 cuius generis uoluptate corruptum. Et haec uti insipiens dixi, non ea ratione,
 quod praeferrere uelim retuli, sed graue erat non monstrare, ut est, Romanos o-
 mnium genere uirtutis ceteras gentes superasse. Itaque ut uiuus pro patria pugna-
 ui, patriaeque pietatem mihi & rebus ceteris praetuli, sic nunc apud te o Minos
 pro patria haec dicta sunt. MIN. Per Iouem, o Scipio, & recte, & uti Romanum
 decet locutus es. Itaque quum disciplina militari, rebusque bellicis hisce aequalem,
 aut te praestantiolem discamus, te praefendum censeo: & Alexander secun-
 dus sit, & tertius Hannibal, nec hic quidem spernendus est.

*Hec omnia (quae signaui) in Graecis exemplis non habentur, sed à Virumio, uel quisquis alius hic fuit, affi-
 cta uidentur. Nam statim post editum Scipionis nomen ac titulum, in Graecis exemplis, ita sequitur:*

MI. Quid igitur & tu dicis? SCIP. Alexandro quidem minorem esse me, Annibale autem praestantiolem, ut qui ipsum persecutus fuerim, & ad turpem fugam compulerim. Quomodo igitur non impudens iste uideatur, qui cum Alexan-
 dro

drò sese comparet, cui ne ipse quidem Scipio, qui istum deuici, cōparare me au-
sim. MIN. Per Iouem æqua dicis, Scipio: quapropter primus quidem iudicetur
Alexander, deinde post illum tu, atq; tum, si placet, tertius hic Hannibal, qui p-
pe quī nec ipse contemnendus existat.

DIOGENIS ET ALEXANDRI

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

DIOGENES.



VID hoc rei Alexander, ita ne defunctus es tu quoque, per
inde atque nos omnes? ALEX. Vides nimirum Dioge-
nes: tametsi mirandum non est, si homo cum fuerim, de-
functus sim. DIOG. Num ergo Iupiter ille Hammon men-
tiebatur, quum te suum esse filium diceret, an uero tu Phi-
lippo patre prognatus eras? ALEX. Haud dubiè Philip-
po, neque enim obiissem, si Hammone parēte fuisset pro-
genitus. DIOG. Atqui de Olympiade, etiā consimilia quæ-
dam ferebantur, puta draconem quendam cum ea fuisse congressum, uisumq;
in cubiculo, ex eo grauidam peperisse te: porrò Philippum errare, falliq;, qui se
tuum patrem esse crederet. ALEX. Inaudieram quidem & ipse ista, quemad-
modum tu. at nunc uideo, neque matrem, neque Hammonios illos uates, san-
quicquam aut uerè dixisse. DIOG. Attamen istud illorum mēdacium, Alexan-
der, ad res gerendas haudquaquā tibi fuit inutile, propterea quòd uulgius te ue-
rebatur, metuebatq;, quum deum esse crederet. Sed dic mihi, cuiam tam in-
gens illud imperium moriens reliquisti? ALEX. Id equidem ignoro Dioge-
nes: celerius enim ē uita submouebat, quā ut esset ocium de illo quicquam sta-
tuendi, præter id unū, quòd moriens Perdiccæ anulum tradidi. Sed age, quid
rides Diogenes? DIOG. Quid nī rideam? an non meministi quid Græci fece-
rint, quum nuper tibi arrepto imperio adularēntur, principemq; ac ducem ad-
uersus Barbaros deligerent? nonnulli uero in duodecim deorum numerum
referrent, ac phana constituerent: denique sacra facerent tanquam Draconis
filio? Sed illud mihi dicito, ubi te sepelierunt Macedones? ALEX. Etiamdū
in Babylone iaceo tertiū iam diem: porrò Ptolemæus ille satelles meus, si quan-
do detur ocium ab his rerum tumultibus, qui nunc instant, pollicetur in Aegy-
ptum deportaturum me, atq; inibi sepulturum, quo uidelicet unus fiam ex dijs
Aegyptijs. DIOG. Non possum non ridere Alexander, qui quidem te uideam
etiam apud inferos desipientem, sperantemq; fore, ut aliquando uel Anubis fi-
as, uel Osiris. Quin tu spes istas omittis ò diuinissime, neque enim fas est reuer-
ti quenquam, qui semel paludem transmiserit, atque intra specus hiatum de-
scenderit, propterea quòd neque indiligens est Aeacus, neque contemendus
Cerberus. Verum illud abs te discere peruelim, quo feras animo quoties in
mentem redit, quanta felicitate apud superos relicta, huc sis profectus, puta cor-
poris custodibus, satellitibus, ducibus, tum aurī tanta ui, ad hoc populis qui te
adorabant: præterea Babylone, Bactris, immanibus illis beluis, dignitate,
gloria: deinde quòd eminebas conspicuus, dum uectareris, dum amiculo can-
dido caput haberes reuinctum, dum purpura circumamictus esses? nunquid
hæc te discruciant, quoties recurrant animo? Quid lachrymas stultes? an non
id te sapiens ille docuit Aristoteles, ne res eas quæ à fortuna proficiscantur,
stabiles, ac firmas existimares? ALEXANDER. Sapiens ille, quum sit as-
sentatorum omnium perditissimus? Sine me solum Aristotelis facta scire,
quā multa à me petierit, quæ mihi scripserit: deinde quemadmodum abusus

fit mea illa ambitione, qua cupiebam eruditione cæteris præstare, quum mihi palparetur interim, ac prædicaret me, nunc ob formam tanquã & ipsa summi boni pars quædam esset, nunc ob res gestas atq; opes: nam has quoq; in bonorum numero collocandas esse censebat, ne sibi uitio uerteretur, quòd eas acciperet. Planè præstigiòsus uir ille quidem erat, ac fraudulentus ò Diogenes: quam illud fructus scilicet ex illius sapientia fero, quòd nunc perinde quasi summis de bonis excrucior, ob ista quæ tu paulo antè cõmemorasti. DIOG. At scin' quid facies? ostendam tibi molestiæ istius remedium. Quandoquidem in his locis ueratrum non prouenit, fac ut Lethei fluminis aquam audis faucibus attrahens bibas, iterumq; ac sæpius bibas: atq; eo pacto desines de bonis Aristotelicis discrucari. Verum enim Cletum etiam illũ & Calisthenẽ uideo, cumq; his alios cõplureis raptim huc sese ferentes, quo te discerpant, pœnasq; sumant ob ea quæ quondam in illos commisisti. Quare fac in alteram hanc ripam te cõferas, & crebrius, ut dixi, bibas.

ALEXANDRI ET PHILIPPI

OTTOMARO LVSCINIO INTERPRETE.

PHILIPPVS.



NON igitur inficiaberis Alexander ex me prognatum te esse filium, nam ad Iouem Hammonem genus paternum referens mortem non obiisses. ALEX. Neq; uero nescius eram pater, Philippi Amyntime esse filium: sed quia ad res gerendas sic mihi uisum erat cõducere, commento hoc usus sum uaticinijs. PHIL. Quid ais? Conducibile id tibi uisum, ut uatibus impostoribus fallendum te exponeres? ALEX. Non isthuc, sed barbaros in mei admirationem tractos, facilius hoc pretextu nostro subdidimus imperio: quum nemo unus uiribus nostris hactenus restiterit: quippe hac sola opinione ducti, quòd aduersus deum sibi esset præliandum. PHIL. Quos tu igitur tanto conatu dignos, usquam uicisti? qui cum timidis illis arcu-
lis, peltarijs, ac gerris uimineis pugnare solitis, semper congressus es? Atqui Græcos armis domare, Bœotios, Phocenses, Athenienses, & id genus alios, operis fuerat strenuũ atq; magnifici. Arcadum insuper sustinere armaturam, equitatum Thessalum, Eleorum faculatores, Mantineos peltis instructos, aut cum Thracibus, Illyricis, Pæonibusq; manum conserere, operosum profecto atq; arduum id fuisset imprimis. Cæterum Medos, Persas & Chaldaeos delicatos ac plurimo auro conspicuos, nõ satis compertum habeo, quonam modo ante te, duce Clearcho mille uiri bello adorti expugnarint, foedè in fugam actos anteaquã ad manus uentum fuisset. ALE. At uero Scythæ, pater, & Indici elephantæ res sunt non usque adeo abiectæ & contemptibiles. Et tamen neq; citatis inter ipsos intestinis odijs, neq; per prodicionem mihi uenundari passus sum uictoriam. Sed neq; deieci unquam, aut per nugas à pollicito recessi, fidemq; solui uictoriæ gratia. Adde, quòd & Græcos alios sine sanguine in deditionẽ accepi, Thebanos autem, fortassis ipse audisti, quomodo aggressus fuerim. PHIL. Noui hæc omnia ex Clito, quem tu inter epulas, eò quòd nomen meum celebraret, & meas res gestas cum tuis cõferre auderet, traiecto per corpus telo, tum iugularas. Tu uero & Macedonicam chlamydem abijciens, candyn, Persicum amictum, recepisti (ut aiunt) & tiaram rectam. Ut ne interim cõmemorem, quòd à Macedonibus, uiris utique liberis, adorari debere te, in animũ duxeris. Et qui, quod maximè omnium erat ridiculum, hominum abs te uictorum mores imitatus es. Tempero mihi, ne memorem alia, quæ turpiter admi-
seris,

feris, uiris doctis in leonū claustra inclusis, & nuptijs talibus peractis. Quòd-
que Ephestionem plus quàm esset satis, amaris. Vnum est quod solum laudo
abs te gestum, in Darij uxore uidelicet, forma præstante, quia ab illius comple-
xu abstinueris, & genitricis illius, atq; filiarum, ne uim paterentur, curam susce-
peris. Regium certè id opus extitit, quod tum factitasse te accepimus. ALEX.
Quomodo autem tibi non probatur, pater, quòd in Oxydracis, gente Indica,
lubens me in periculum coniecerim, atq; acceptis plurimis uulneribus, muros
primus omnium transilierim? PHIL. Non probo, Alexander. Neque id quia
pulchrum esse negem, uulnerari quandoque imperatorem, & in subeundis pe-
riculis prætentare uiam: sed quia ex re tua isthuc erat minimè. Siquidem pro-
deo habitus, quos, oro, risus præbebas spectatoribus, quando post acceptum
uulnus, ab exercitu magno tumultu direptus, mœrens ac eiulans sanguine flui-
tabas? Adde quòd Iupiter Hammon, tanquam præstigiator quispiam, & ua-
nus propheta, reus mendacij palam tum arguebatur. Non enim uideo quali-
ter risum contineat, qui Iouis filium uiderit animum deijcere, & in desperatio-
nerum efflagitare medicorum auxilia. Deniq; quum iam tandem mortē obi-
eris, quem credas obsecro, qui confictam illam adoptionem, qua Iouis dictus es
filius, non carpat maledictis? Potissimum ubi dei istius cadauer porrectum iace-
re, turgidum sanè, & iuxta aliorū corporum morem contactu suo omnia labefa-
ctans, aspexerit. Cæterum quòd ais Alexander, tibi fuisse conducibile, quo fa-
cilis rerum potireris: id profectò multum tibi gloriæ ex benè etiam ac stren-
nuè gestis eripuit. Nam quanquam insigniter multa, tamè dijs longè inferiora
agere uisus, uacillare ob hoc iudicatus es, & tota ratione deficere. ALEX. Haud
quaquam de me isthuc sentiunt mortales. Sed cum Hercule me & Baccho con-
ferunt, ueluti æmulum, pariq; cum illis gloria certantem. Nam & Aornum, a
neutro etiam illorum armis subactum, ego facile cepti. PHIL. Etiam dum uideris
ista ut Hammonis filius dicere? quando nec Baccho quidem cedis, aut Hercu-
li. Sed nec erubescere nosti Alexander, solitamue dediscere arrogantiam, tei-
psum dein noscere, uel iam tandem sapere, etiā si serius, ubi fato occubueris.

ANTILOCHI ET ACHILLIS.

OTTOMARO LVSCINIO INTERPRETE.

ANTILOCHVS,



VAENAM sunt illa Achilles, quæ tu Vlyssi iam primum
commemorando in mortem executus es, ut minimè gene-
rosa, ac Chirone atque Phœnice, quibus tu aliquando usus
es præceptoribus, parum digna. Audiui enim magis ex re
tua futurum tibi uideri, si uilis agricolæ munus obiens, ino-
pi, cui nec uictus suppetat, lōces operam, quā ut omnibus
uita functis dominēris. Quæ si rudis quidam plebeius, ex
mediā Phrygiā ortus, atq; immodicus insuper etiam uitæ
affectator diceret, ferendum fortè id esset, atq; condonandum non nihil rustici-
tati. Verum ex Peleo prognatum, & ex omni heroū numero periculorū con-
temptorem acerrimū, in tam abiectam & humilē de seipso descendere opinio-
nem, foedū sanè atq; pudendū imprimis. Deniq; ijs quæ in uita strēnuè gesseris
equidē haud scio quomodo ista conueniant. Nam dum in Phthio regnare tibi
ad senectam usq; licuisset, citra gloriā tamen, tu gloriosam oppetere mortē ma-
luisti, quàm potiri regno. ACHIL. At ò Nestoris fili, nondum etiam tum feceris
res earū periculum, & quid cui præferrem ignorans, gloriolam hanc infelicem
propon-

proponēbam uitæ. Atqui sero iam tandem intelligo quā egerim imprudēter. Apud uiuos enim reperias fortē, qui res benē gestas celebrent literarū monumentis: sed hic apud manes non uideo quā frugiferum opus effecerim, ubi unusest honos omnium. Sed nequiores iam adsunt corporis Anuloche, aut forma, interciderunt omnia, parī rerum statu uiſuntur omnia, nullum sapientia, aut alterius rei discrimen est. Adde quōd nulli iam ex Troianorum mortuis formidabilis sum, nemini Græcorum uenerandus, prorsus omnium de mortuis existimatio est: siue boni fuerint, siue improbi. Hæc sunt quæ me angunt, & miserē sollicitant, & ob quæ doleo, quōd non potius loco operas & uiuo.

ANTI. At uero Achilles, quid agat quispiam? quando sic natura comparatum est, ut omnes prorsus cogantur semel uitam relinquere. quæ lex quum in uniuersum iam obtinuit, nec abrogari ullo modo queat, patienter hanc feras oportet. Cæterum aspice nos, quotquot penes te sumus: deniq; & Vlyſſes quoque post pusillum adueniet. Vnde solatium tibi meritō afferet societas: id quod & alijs in rebus plerūq; usu uenire solet. Non enim solus uideris in hæc mala coniectus. En tibi Herculem, Meleagrum, & alios plerosq; qui nō parum multos in admirationem traxere: qui quidem (ni fallor) haudquaquam in uitam uideantur redituri, si quis eos ad inopes & uictu indigos mittat, ut illis, p mercede seruiant. ACHIL. Sociorum hæc quidem admonitio est: uerum haud scio quo pacto eorum, quæ in uita aguntur, memoria, impendiō me exerceat. Arbitror autem & uestrū unumquēq; ita affici, etiamsi non palam confiteamini: nequiores sanē in eo, quōd tacitē huiuscemodi per quietem toleratis. ANTI. Non equidem Achilles, sed longē tibi præstamus: quippe qui intelligimus, quā sit inuitile, de ijs rebus uerba facere. Silere enim & æquo animo sustinere omnia, quæ accidunt, datum nobis est, ne ubi affectu isto similes ipsi quoq; ridiculi omnibus meritō uideamur.

DIOGENIS ET HERCVLIS.

P. VIRVNIO INTERP.

DIOGENES.



VNO. VID. Hercules hic est? Haud quisquam me hercule alius. Arcus, claua, pellis leonina, magnitudo ipsa, totus deniq; Hercules est. Igitur e uita decessit, qui Iouis erat filius? Dic quæso ò uictorioso, mortuus ne es? Ego enim quæ ter ræ superessem, tibi haud secus quā deo sacrificauī. HER. Rectē quippe sacrificasti. Hercules enim ipse in cælo unā cum dijs immortalibus cōsistit, Heben apud se habens crucibus formosissimā. Ego uero qui te alloquor, sua sum umbra.

DIOG. Quidnam dicis amabo? umbra ipsius dei? Fieri enim potest, altera eundem ex parte deum esse, altera uita decessisse? HERC. Vtiq;. Ille enim nequaquam mortuus est, sed ego dūtaxat imago ipsius sum. DIOG. Intelligo rem. Te uirum pro uiro Plutoni pro se dedit, & tu nunc pro illo mortuus es. HERC. Sic res se habet. DIOG. Quo pacto igitur callidissimus cum sit Aeacus, te nequaquam illum esse non nouit, sed admisit tanquam supposititium Herculem. HER. Quoniam ille ipse esse uideor. DIOG. Vera autumas: nam ita persimilis es, ut si ille ipse sis. Caueas igitur ne contrā sit: ut tu quidem Hercules existas, imago uero apud deos immortales Heben in uxorem duxerit. HER. Audax nimium es atque loquax: & nisi à scommatibus, quæ in me iacis, abstineris, senties quā primum qualis dei imago sim. Arcus enim nudus est atq; paratus. DIOG. Cur autem decetero te timeam, quum semel mortuus sis? Sed per tuum Herculem dic quæso

quæso, dum ille uiuebat eras ne unâ cum ipso, & tunc imago existens: aut unus quidem eratis in uita, posteaquam autem è uita decessistis separati: ille quidem ad deos immortales aduolauit, tu uero umbra, ut dignum uidetur, ad inferos aduenisti? HERC. Etsi fas equidem foret, nequaquam respondere uiro sophistici percunctanti: attamen aures quoque ad hoc porrigas. Quicquid enim Amphitryonis in Hercule erat, id ipsum morte affectum est, quod nempe ego sum (ut dixi) totum: quod autem ex Ioue erat, cum dijs immortalibus conuersatur. DIOG. Perspicue nunc intelligo, autumas enim eadem uice Alcmenam duos peperisse Hercules: unum quidem ex Amphitryone, alterum uero ex summo Ioue: ex quo factum est, ut gemini in unius matris utero lateretis. HER. Nequaquam ò insane, idem profectò ipsi eramus ambo. DIOG. Neq̃ adhuc ad intelligendum id facile est, duos Hercules in unum esse compositos, nisi quis diceret, uos tanquam Hippocentaurum in unum fuisse copulatos, hominem uidelicet, & deum. HER. An non & homines eodem pacto ex duobus componi tibi uidentur, animo uidelicet & corpore? Vnde quid prohibet animum quidem ipsum ex summo Ioue natum, adesse cœlo, me uero mortalem ad inferos uenisse? DIOG. Vtique eleganter hæc disseruisses, ò optime Amphitryoniade, si corpus hac tempestate esses, sed incorporea es imago: itaq̃ periculum est, te triplicem iam fecisse Herculem. HERC. Quonam modo triplicem? DIOG. Hoc quidem modo: nam si unus in cœlo existit, tu uero apud nōs imago, corpus autē in Oeta, iam in puluerem uersum, hæc tria iam sunt. animaduertas igitur uelim, quē tertium corpori esse intelligas patrem. HER. Audax es, atq̃ sophista: sed quod nomen tibi est? DIOG. Diogenis Sinopei imago: ipse autem, per Iouem, minime cum dijs immortalibus, sed cum mortuorum optimis conuersor, Homerū atq̃ huiusmodi fabulas deridens.

MENIPPI ET TANTALI.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.



VID eiulas ò Tantale, aut quid tuam deploras fortunam, stagno imminens? TAN. Quoniam siti enecor Menippe. MEN. Vsq̃ue adeo piger es atq̃ iners, uti non uel pronus incumbens bibere noris, uel caua uola hauriens? TAN. Nihil profecero si procumbam: refugit enim aqua simulatq̃ me propius admoueri senserit, quod si quando haufero, oriq̃ coner applicare, prius effluxit, quàm summa rigem labia. Atq̃ inter digitos effluens aqua, haud scio quomodo rursus manum meam aridam relinquit. MENIP. Prodigiousum quiddam de te narras Tantale: uerū dic mihi isthuc ipsum, quorsum opus est bibere, quum corpore careas: nam illud quod esurire poterat, aut sitire, in Lydia sepultū est. Cæterum tu quum sis animus, quinā posthac aut sitire queas, aut bibere? TAN. Atqui hoc ipsum supplicij genus est, ut animā perinde quasi corpus sit, ita sitiat MENI. Age, hoc ita habere credamus, quando quidem affirmas te siti puniri. At quid hinc acerbi tibi poterit accidere? Nūc metuis ne porus inopia moriaret? At equidem haud uideo alteros inferos, si quis hos relinquat, neq̃ locum aliū in quem morte demigret quispiam. TANTA. Recte tu quidem dicis: uerum hoc ipsum supplicij genus est, sitire, quum nihil sit opus. MENI. Desipis Tantale, et uti uerū tibi fatear, nō alio potu uideris egere q̃ ueratro mero: nā diuersum quiddā pateris, ijs quos canes rabiosi momorderint, ut qui nō aquā, quem admodū illi sed sitim horreas. TAN. Ne ueratrū quidem recusa. im bibere Me

H

nippe, si liceat modo. MEN. Bono es animo Tantale, certum habens nūquam fore, ut uel tu, uel reliquorū Maniū quispiam bibat: Nec enim fieri potest: quamquam non omnibus quemadmodū tibi, poena adiudicata est, ut sitiant, aqua illi non expectante.

MENIPPI ET MERCVRII

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

MENIPPVS.



Ubinam formosi illi sunt, ac formosæ Mercuri? ducto me docetoq̃, utpote recens huc profectum hospitē. MER. Haud mihi licet per ocium Menippe, quin tu isthuc ipso ē loco dextrorsum oculos deflece. Illic & Hyacinthus est, & Narcissus ille, & Nireus, & Achilles, & Tyro, & Helena, & Leda, breuiter quicquid est ueterum formarū. MEN. Equidem præter ossa nihil uideo, caluariasq̃ carnibus renudatas, inter quæ omnia nihil sit omnino discriminis.

MERCVR. Atqui hæc sunt quæ poëtæ cuncti mirantur ac celebrant, ossa scilicet quæ tu uideris contemnere. MENIP. At Helenam saltem mihi communstra: nam ipse quidem haud queam dignoscere. MER. Hæc uidelicet caluaria, Helena est. MER. Et huius scilicet ossis gratia, mille naues ex uniuersa Græcia, actō delectu, sunt impletæ, tantaq̃ tum Græcorum, tum Barbarorum multitudo confluit, tot urbes sunt euersæ. MER. Caterum Menippe non uidisti mulierem hanc uiuā, quod si fecisses, forsandiceres tu quoq̃, uitio dandum non esse.

Pro tali muliere diu tolerare labores.

Alioqui si quis flores etiā arefactos marcidosq̃ contempletur, posteaquam coloris decus abiecerint, deformes nimirum uideantur. At idem donec florēt coloremq̃ obtinent, sunt speciosissimi. MEN. Proinde illud iam demiror Mercuri, si Græci non intellexerunt sese pro re usque adeo momentanea, quæq̃ tam facile emarcesceret, elaborare. MER. Haud mihi uacat tecum philosophari, quare delecto loco ubicunq̃ uelis, prosterne temet ac recumbe, mihi iam aliæ sunt traducendæ umbræ.

AEACI, PROTESILAI, MENELAI AC PARIDIS

IACOBO MICYLLO INTERP.

AEACVS.



VAMOBREM, Proteus ille in Helenam irruens, strangulas illas. PRO. Quia huius causæ Aeace, imperfecta quidem domo relicta, & uidua uxore quā nuper duxi, reddita, mortuus sum. AEA. Accusa igitur Menelaū, qui uos omnes pro tali coniuge recuperanda, contra Troiā duxit. MEN. Nequa quā me, sed multo iustius Paridē, qui hospiti mihi, uxore contra omne ius eripuit. Hic enim non modo abste, uerum ab omnibus tum Græcis tum Barbaris merito strangulari debebat, ut qui tam multis, mortis causæ extiterit. PROT. Melius hoc.

Proinde malè nominate, Pari, nunquam te dimittam ē manibus. PARIS. Iniuriā adeo nūm facis Proteus ille, idq̃ eo magis, quod eandem tecum artem exerceo. Nam & amorī etiā deditus ipse sum, & ab eodem deo quasi iūctus teneor. Nosti autē quod quædam sunt, quæ inuitis nobis geruntur, & nescio quis deus

nos ducit, quocumq; ipsi placet, atque impossibile est, illi repugnare. PROT. Recte dicis. Vtinam igitur Cupidinem ipsum hic comprehendere mihi liceat.

AEAC. At ego etiam pro Cupidine tibi respondebo, quæ iusta videntur. Sic enim ille dicit: Sese quidē Paridī fuisse fortassis causam amandi, sed mortis causam tibi, fuisse neminem alium, quā te ipsum, Proteſilæ, qui clam uxore nuper ducta, postquam appropinquabatis Troadi, ita omni contempto periculo, & uelut desperatus ante reliquos omnes in littus exiliſti, gloriæ nimirum cupidus, propter quam & primus, in egressu nauium occisus fuisti. PROT. Proinde & ego pro me ipso, tibi, Aeace, respondebo, multò iustiora, quā tu. Neque enim ego mihi horum causa fui, sed fatum: & quod iam inde ab initio ita prædestinatum fuerat. AEAC. Probè. quid ergo istos accusas?

MENIPPI ET AEACI

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MENIPPVS.



ER Plutonem, ò Aeace, expone mihi, quæſo, hic quæ apud inferos sunt, omnia. AEAC. Haud facile, Menippe, omnia. Verū quæ ſummatim & ueluti per capita indicari poſſunt, hæc accipe: Hic quidem, quod Cerberus ſit, noſti. Deinde & portitorem hunc noſti, qui te traiecit: præterea & Iacū, & Pyriphlegethontem iam uidisti, cum ingreſſus es. MEN. Noui hæc, & præterea te quoque, quod hic in uestibulo ſedes, atq; aditum obſeruas. Etiam regem ipſum uidi, & Furias. Homines uero priſcos, quæſo, oſtende: & maxime eos, qui inter cæteros nobiliores fuere. AEAC. Hic quidem Agamemnon eſt, ille autem Achilles. Rurſum hic Idomenes, qui propius aſſidet, poſt hunc Vlyſſes. Deinceps Ajax & Diomedes, & cæteri Græcorum præſtantiſſimi. MEN. Papæ Homere, ut tibi Rapſodiarum tuarum capita, humi proiec̃ta iacent, ignobilia atque obſcura, cinis ac puluis omnia, & nugæ meræ, denique uerè, ut abſte dictum eſt capita infirma & caduea. Sed hic, Aeace, quiſnam eſt? AEAC. Cyrus eſt. ille autem Croëſus, & iuxta ipſum Sardanapalus. Vltra hos autem Midas, & deinceps ille, Xerxes. MEN. Et te, ò ſceleſte, tota exhorruit Græcia? iungentē pontibus Hellespontum, & per ipſos montes nauibus traic̃tere affectantem? Qualis uero & ipſe Croëſus eſt? Cæterum, Sardanapalo, quæſo, huic Aeace, per̃mitte, ut demulceam caput, inſlicto colapho. AEAC. Nequaquam. Commi nueres enim ipſi caluariam, muliebris ac fragilis adeo cum ſit. MEN. At certè tamen amplexabor illum, utpote ſemiuirum ac mulierolum planè. AEAC. Vis ne tibi oſtendam, & doctos illos? MEN. Per Iouem etiam. AEAC. Primus eni hic tibi Pythagoras eſt. MEN. Salue Euphorbe, ſiue Apollo, ſiue deniq; quodcunque uoles. PYTH. Ita ſanè, & tu utique Menippe. MEN. Quid? an non amplius aureum iſtud femur habes? PYTH. Non. ſed age cedo, ſiquid manducabile tibi habet pera iſta. MEN. Fabas habet, quare nihil hic eſt, quod tu manducare queas. PYTH. Da modo. Nam hic apud manes alia dogmata atque inſtituta didici: nempe, quod nihil hic inter ſe ſimiles ſunt, fabæ & patrantium teſticulti. AEAC. Porro hic Solon eſt, filius Exceſtidis. præterea ille Thales, & iuxta ipſos Pittacus, & cæteri illi, ſeptem autem omnes ſunt, ut uides. MEN. Læti hi ſunt Aeace, ſoli atque alacres, præter cæteros. Sed hic oppletus cinere, tanquam ſubcinericus panis aliquis, hic crebris puſtulis quaſi ſufferuefactus, quiſnam eſt? AEAC. Empedocles, Menippe, ſemicoctus ab Aetna mōte huc profectus. MEN. O Aeripes optime, quid obſecro acciderat tibi, cur teipſum in crate

ἀπερνῶ καὶ
πλῆρα, capita
ſine robore,
clauſula frequens
apud
Homerum.

Alludit ad id
q. Empedo-
cles dicitur e-
reis crepidis
usus fuisse, ut
est apud Dio-
genem.

res Aetnae inſceres? EMP. Infania quaedam, Menippe. MEN. Non, per Iouem, sed inanis quaedam gloriae affectatio, & fastus, & multa dementia. Hac te conflagrare fecerunt, una cum ipsis crepidis, cum dignus minimè esses. Veruntamen nihil tibi commentum istud profuit, deprehensus enim es & ipse mortuus. Cæterum Socrates ille, Aeace, ubi locorum tandem est? AEAC. Cum Nestore ac Palamede ille plerumq. nugatur. MEN. Cuperem tamen uidere ipsum, si cubi loco hic foret. AEA. Vides ne caluum illum? MEN. At omnes hic calui sunt, quare omnium æquè notatio hæc fuerit. AEA. Simum istum dico. MEN. Etiam hoc simile omnium est. Nam & simi omnes sunt. SOCR. Mene quæris Menippe? MEN. Te ipsum Socrates. SOCR. Quo pacto res Athenis se habent? MEN. Multi iuniorum philosophari se profitentur. Ac habitum certè ipsum, & incessum si quis aspiciat, meri philosophi uidentur, admodum multi. Cætera autem uidisti opinor, qualis & Aristippus huc ad te uenerit, & Plato ipse, alter quidē olens unguenta, alter autem in Sicilia tyrannis adulari doctus. SOC. At de me quid sentiunt? MEN. Beatus, Socrates, quispiam es: quod ad huiusmodi res utique pertinet. Omnes itaq. te admirabilem fuisse uirum existimant, atq. omnia cognouisse hæc (deceat enim opinor, uerum hic dicere) cum nihil scires. SOC. Et ipse dicebam hæc ad illos, sed illi tum simulationem quandam, eam rem esse putabant. MEN. Sed quinam isti sunt, circa te? SOC. Charmides, Menippe, & Phædrus, & Clinia filius ille. MEN. Euge, Socrates, quoniam & hic artem uiam exerceas, neq. formosos istos negligis. SOC. Quid enim aliud quod quidem suauius sit, agerem? Sed huc propius nobiscum recube, si uidetur. MEN. Non, per Iouem. Ad Croesum enim & Sardanapalum, redeo, prope illos habitaturus. Videor quippe mihi, non pauca habiturus ibi esse, quæ rideam, quando plorantes illos audiam. AEAC. Et ego quoq. iam abeo, ne quis mortuorum clam nobis subducatur sese. Pleraq. autem alia uidebis Menippe, quando iterum conueniemus. MEN. Abeas licet, nam & hæc Aeace, uidisse sufficit.

MENIPPI ET CERBERI

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

MENIPPVS,



EVS Cerberè, quandoquidem mihi tecum cognatio quædam intercedit, quum & ipse sim canis, dic mihi per Stygiam paludem, quomodo sese habebat Socrates, quum huc accederet? Verisimile est autem te, deus quum sis, non latrare modo, uerum etiam humano more loqui, si quando uelis. CER. Quum procul adhuc abesset Menippe, uisus est constanti atque interrito adire uultu, perinde quasi mortem nihil omnino formidaret, tanquam hoc ipsum uellet iis, qui procul à specus ingressu stabant, ostendere: uerum simul atque despexit in hiatus, uiditq. profundum atque atrum antri recessum, simulq. ego cunctantem etiam illum aconito mordens pede correptum detraherem, infantium ritu eiulabat, suosq. deplorabat liberos, nihilq. non faciebat, in omnem speciem sese conuertens. MEN. Num igitur fucate sapiens erat ille, neque uerè mortem contemnebat? CER. Haud uerè: cæterum ubi uidit id esse necesse, audaciam quandam præ se ferebat, quasi uero uolens id esset passurus, quod alioqui uolenti nolenti tamen omnino fuerat ferendum, uidelicet quo spectatoribus esset miraculo. Equidem illud in totis de uiris istiusmodi uerè possim dicere, ad fauces usque specus intrépidi sunt ac fortes: porro intus quum sunt, nihil mollius neq.

neq; fractius. MEN. Cæterum ego quonam animo tibi uisus sum subijisse specul?
CER. Vnus mortalium Menippe, sic mihi uisus es subire, ut tuo dignum erat
genere, & prior te Diogenes, propterea quod neuiquam adacti subieritis, aut
intrusi; uerum tum ultronei, tum ridentes, atq; omnibus plorare renunciâtes.

CHARONTIS ET MENIPPI.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

CHARON.



EDDE naulum scelestæ. MEN. Vociferare, siquidem isthuc
tibi uoluptati est Charon. CHA. Redde, inquam, quod pro
traiectione debes. MEN. Haudquaquam auferre queas ab
eo qui non habeat. CHAR. An est quisquam, qui ne obulū
quidem habeat? MEN. Sit ne alius quispiā præterea, equi
dem ignoro, ipse certē non habeo. CHAR. Atqui præfoca
bo te per Ditem impurissime, ni reddas. MEN. At ego illi
so baculo tibi comminuam caput. CHAR. Num ergo te tã
longo traiectu gratis transuexero? MEN. Mercurius meo nomine tibi reddat,
ut qui me tibi tradiderit. MER. Belle mecum agatur per Iouem. siquidem fu-
turum est, ut etiam defunctorum nomine persoluam. CHAR. Haud omittam
te. MEN. Quin igitur uel huius gratia perge, ut facis, nauim trahere: quanquā
quod non habeo, quinam auferas? CHAR. At tu nesciebas, quid tibi fuerit ad-
portandum? MEN. Sciebam quidem, uerū non erat. Quid igitur? num ea gra-
tia erat mihi semper in uita manendum? CHAR. Solus ergo gloriaberis te gra-
tis fuisse transuectum? MEN. Haud gratis ò præclare, siquidem & sentinā ex-
hausi, & remum arripui, & uectorum omnium unus non eiulauī. CHAR. Ista
nihil ad naulum, obolum reddas oportet, neq; enim fas est secus fieri. MEN. Pro
inde tu me rursum in uitam reuehe. CHAR. Belle dicis, nimirum ut uerba etiam
amab Aeaco mihi lucrifaciam. MEN. Ergo molestus ne sis. CHAR. Ostende
quid habeas in pera. MEN. Lupinum si uelis, & Hecatae cœnam. CHAR. Vn-
de nobis hunc canem adduxisti Mercuri? tum qualia garriebat inter nauigan-
dum? uectores omnes irridens, ac dicterijs incessens, unusq; cantillās, illis plo-
rantibus. MER. An ignoras Charon quem uirū transuexeris: planē liberum,
cuiq; nihil omnino curæ sit. Hic est Menippus. CHAR. Atqui si unquā posthac
te recepero. MEN. Si receperis ò præclare: ne possis quidem iterum recipere.

PLVTONIS ET PROTESILAI.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

PROTESILAVS.



DOMINE, ò rex, ò noster Iupiter, & tu Cereris filia, ne de-
spicite preces amatorias. PLV. Tu uero quid precaris à no-
bis, aut quis deniq;? PROT. Equidem Protesilaus sum,
filius Iphicli, patria Phylacensis, qui cum reliquis Græcis
in expeditione ad Troiam profectus, ac primus omnium con-
tra Ilium pugnādo, occisus sum. Precor autem ut dimissus
hinc, modicum temporis, in uitā redire denuo permittar.
PLVT. Hunc amorem, Protesilaë, omnes mortui amāt: sed
nullus tamen ipsorum potitur eo. PROT. At non uitam, ò Pluto, tantopere a-
mo, uerum equidem uxorem, quam nuper ductam, domi reliqui, atq; in bellā
H 3

naugando profectus sum, Deinde infelix, in egressu nauium, ab Hectore occisus sum. Amor itaq; iste uxoris, non mediocriter me, ò Domine, enecat, uoloq; si uel paululum ab ipsa conspectus fuero, rursus huc descendere. PLVT. Non bibisti, Protefilaë, aquam Letheam? PROT. Bibi equidem, sed hæc res, præua luit pondere. PLV. Igitur expecta, adueniet enim & illa quandoq;, neque nunc opus quicquam erit, iterum ascendere te. PROT. Sed morâ hanc ferre nequeo. Amasti autem tu quoq; aliquando, ac nosti, qualis res, Amor sit. PLV. Et quid adeo iuuabit te, unum diem reuiuiscere? deinde autem paulo post eadem hæc lugere? PROT. Spero me etiam illam adducturum esse, ut huc ad uos sequatur me: quare pro uno mortuo, paulo post duos recipies. PLVT. Haud fas est, ista fieri, neq; etiam simile unquam factum est. PROT. At ego in memoriam tibi reuocabo, Pluto. Nam Orpheo ob ipsam hæc causam Euridicen uxore reddidisti, & cognatam meam Alcestem emisisti, Herculi gratificantes. PLV. Optaris autem cum ista nuda atque deformi caluaria, formosâ illi sponsæ tuæ in conspectum uenire? Quo pacto autem illa etiam aspiciat te? quæ ne dignoscere quidem amplius te poterit? Terrebitur enim, sat scio, atq; aufugiet, tuq; frustra tantum iter exanclaueris. PROSERPINA. Proinde mi uir, tu isti quoque rei medicinam aliquam adhibe. Ac Mercurium iube, ut postquam ad lucem peruenierit Protefilaus, contactum uirga, mox in adolescentem formosum conuertat illum, qualis uidelicet antea fuit, cum ex sponsæ thalamo prodiret. PLVT. Quoniam, Proserpina, & tibi hoc uidetur, age perductum hunc iterum ad superos, Mercuri, sponsum facito. Tu uero memineris, non amplius quam unum diem tibi permissum esse.

DIOGENIS ET MAVSOLI

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

DIOGENES.



NE tu Car, quare tandem insolens es tibiq; places, ac dignum te credis, qui unus nobis omnibus anteponare? MAV. Primum regni nomine ò tu Sinopenfis, quippe qui Cariaë imperauerim uniuersâ, præterea Lydiæ quoque gentibus aliquot: tum autem & insulas nonnullas subegerim: Miletum usque peruenerim, plerisque Ionîæ partibus uastaris. Ad hæc formosus erâ ac procerus, ac bellicis in rebus præualidus. Postremo, quod est omnium maximum, in Halicarnasso monumentum erectum habeo, singulari magnitudine, quantum uide licet defunctorum alius nemo possidet, neq; pari etiam pulchritudine conditû, uiris scilicet atq; equis, pulcherrimò è saxo, ad uiuam formam absolutissimo artificio expressis, adeo ut uel phanum aliquod simile haud facile quis inueniat. Num iniuriâ tibi uideo has ob res mihi placere atq; efferri? DIOG. Num ob imperium ais, ob formam, atque ob sepulchri molem? MAV. Per Iouem ob hæc inquam. DIOG. Atqui ò formose Mausole, neq; uires iam illæ, neque forma tibi iam adest, Adeo ut si quem arbitrum de formæ præcellentia delegerimus, haudquaquam dicere potis sit, quamobrem tua caluaria meæ sit anteferenda: siquidem utraque pariter tum calua, tum nuda: utrique dentes pariter ostendimus, pariter oculis orbatî sumus, pariter naribus simis ac sursum hiantibus deformati. Cæterum sepulchrum ac saxa illa præciosa, Halicarnasseis forsitan iactare licebit, & hospitibus gloriæ causa ostentare, tanquam qui magnificam quandam apud se structuram habeant: uerum quid hinc commoditatis ad te redeat, uir egregie, nequaquam uideo, nisi forsan illud commodum uocas, quod plus

plus oneris atq; nos sustines, sub tā ingentibus saxis pressus ac laborans. MAV. Itāne nihil illa mihi conducunt omnia? planeq; pares erunt Mausolus ac Diogenes? DIOG. Imò haud pares, inquam, uir clarissime: nam Mausolus dis cruciabitur, quoties earum rerum in mentem ueniet, quibus in uita florere consueuit: at Diogenes interim eum ridebit. Atq; ille quidem de suo illo monumento, quod est in Halicarnasso, memorabit, ab uxore Artemisia atq; sorore parato: contrā Diogenes ne id quidem suo de corpore nouit, nunquid habeat sepulchrum. Neq; enim illi res ea curæ est, uerum apud uiros excellentissimos sui memoriam famamq; reliquit, ut qui uitam peregerit uiro dignam, tuo monumento Carum abiectissime celsiorem, ac tutiore in loco substructam.

NIREI, THERSITAE ET MENIPPI

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

NIREVS.



CC E deniq; uel Menippus hic iudex erit, uter nostrum sit formosior. Dic Menippe, an non tibi uideor forma præstantior? MEN. Imò quānam sitis, prius arbitror indicandum, nā hoc opinor, scito est opus. NIR. Nireus ac Thersites. MBN. Vter Nireus, uter Thersites. nondum enim uel hoc satis liquet. THER. Iam unum hoc uinco, quod tibi sum similis, neq; tantopere me præcellis, quantopere te cæcus ille Homerus extulit, unum omnium formosissimū appellans: quin ego fastigiato uertice, rarisq; & impexis capillis ille, nihilo te inferior uisus sum arbitror. Iam uero tempus est, uti pronuncies Menippe, utrū altero formosiorem existimes. NIR. Mirū nī me Aglaia Charopeq; prognatū.

Qui uir pulcherrimus unus,

Omnibus ē Graijs Priameia ad Pergama ueni. MEN. Atqui non item sub terram opinor, pulcherrimus uenisti, quippe qui reliquis quidem ossibus alijs appareas assimilis: porro caluaria hoc uno insigni à Thersitæ caluaria dignosci possit, quod tua delicata est ac mollicula: quandoquidem isthuc habes effoeminatum ac neutiquam uiro decorum. NIR. Attamen Homerum percontare, qua specie tum fuerim, quum inter Græcorum copias militarem. MENIP. Tu quidem somnia mihi narras: at ego ea spectro quæ uideo, quæq; tibi adsunt in præsentia: cæterū ista norunt, qui id temporis uiuebant. NIR. Quid igitur tandem? an non ego formosior Menippe? MEN. Neque tu, neque quisquam alius formosus hoc loco: siquidem apud inferos æqualitas est, paresq; sunt omnes. THER. Mihi quidem uel hoc fat est.

MENIPPI ET CHIRONIS

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.



Q V IDEM inaudiui Chiron, te deus quum esses, tamen optasse mortem. CHIR. Vera nimirum sunt ista quæ audisti Menippe, planeq; mortuus sum, sicuti uides, quum mihi licuerit immortalē esse. MENIP. At quænam te mortis cupidō tenebat, rei uidelicet, quam uulgus hominum horreat? CHIR. Dicam apud te, uirum neutiquam stultum atque imperitum: Iam mihi desierat esse iucundum, immortalitate frui. MENIP. Quid? an iniucundum erat te uiuere, lucemq; tueri?

CHIR. Erat inquam Menippe, nam quod iucundum uocant, id ego ne utiquam simplex, sed uarium quiddam esse arbitror. Verum quum ego semper uiuerē, atq; iisdem perpetuò rebus uterer, sole, luce, cibo, tum horæ eadem recurrerēt reliqua item omnia, quæcunq; contingunt in uita, reciproco quodam orbe redirent, atq; alijs alia per uices succederent, satiety uidelicet eorū me cepit. Neq; enim in eo uoluptas est sita, si perpetuò fruaris iisdē, sed omnino in permutando posita est. MEN. Probè loqueris Chiron: cæterum hæc quæ apud inferos agitur uita, quānam tibi procedit, posteaquam ad hanc tanquam ad potiorem te contulisti? CHIR. Haud insuauiter Menippe: siquidem equalitas ipsa quiddam habet ad modum populare. Nihil autem interest, utrum in luce quis agat, an in tenebris: præterea neq; sitiendum est nobis quemadmodum apud superos, neque esuriendum, sed eiusmodi rerum omnium egentia uacamus. MEN. Vide Chiron ne temetipse inuoluas, neue eodem tibi recidat oratio. CHIR. Quamobrem isthuc ais? MEN. Nempe si illud tibi fastidio fuit, quod in uita semper iisdem similibusq; rebus utendum erat, quum hic itidē similia sint omnia, eundem ad modum parient fastidium. At de integro tibi quærenda erit uitæ commutatio, atq; hinc quopiam aliam in uitam demigrandum, id quod arbitror fieri non posse. CHIR. Quid igitur faciendum Menippe? MEN. Illud nimirum, uti sapiens quum sis, quemadmodum opinor, & uulgo prædicant, presentibus rebus sis contentus, boniq; consulas quod adest, neq; quicquam in his esse putēs, quod ferri non queat.

DIOPENIS, ANTISTHENIS ET CRATETIS.

IACOBO MICYLLO INTERP.

DIOPENES.



CIVM nunc agimus, Antisthenes, & tu Crates: quare, cur nō, obsecro, imus deambulatum, rectā, ad ingressum & fauces orci, ut ibi spectemus eos, qui descendunt, qui nam sint, & quid quisq; eorum agat? ANT. Eamus Diogenes. Etenim spectaculum hoc iucundum fuerit, uidere alios quidem ipsorum lachrymari, alios autem ut dimittantur, supplicare: quosdā autem ægre descendere, & quanquam ceruicem urgente ac impellente Mercurio, reluctari tamen, & resupinos obniti, nulla necessitate aut commodo suo. CRA. Ego uero etiā exponā uobis, quæ ipse uidi in uia, quando huc descendebar. DIOG. Exponas licet, Crates, uideris enim quædam omnino risu digna dicturus esse. CRA. Cum alij multi nobiscum descendeabant, tum uero inter ipsos maximè nobiles, Ismenodorus ille diues, ex nostris, & Arsaces Medorum præfectus, & Armenius Orates. Ismenodorus igitur, (occisus enim fuerat à latronibus circa Citheronem, quando Eleusinē, ut arbitror, proficiscebatur.) & gemebat, & uulnus in manibus præ se ferebat, liberos suos paruos, quos reliquerat identidem uocando, sibiq; ipsi ob audaciā succensendo, qui cum Citheronem transisset, ac loca illa circa Eleutheras, deserta, ac bellis uastata, peragrasset, non amplius quā duos seruos secū adduxisset, idq; etiā, cum phialas quinq; aureas, & cymbia quatuor, secum haberet. Arsaces autem (senior enim iam erat, & per Iouem, pro Barbarico illo ritu, facie non adeo inhonesta aut conteninenda,) grauiter ferebat atq; indignabatur, quod pedibus incederet, uolebatq; sibi equum suum adduci. Nam & equus unā cum eo mortuus fuerat, una plaga ambobus transfossis, à Thracensi quodam scutato, in eo prælio, quod cum rege Cappadocum ad Araxem fluuium commissum fuerat. Nam Arsaces quidem, infesto cursu in hostem ferebatur, longē, ut quidē ipse

ipse narrabat, ante alios euectus. Thrax autem expectato illo subsistens, ac scutum præ se tenens, uenientem Arsacis hastam excutiendo diuertit, ipse autem submissa parumper sarissa sua, & equum & insidentem illum transuerberat. ANTIS. Sed quo pacto fieri potuit, Crates, ut uno ictu ambos transuerberaret? CRA. Facillimè Antisthenes, Nam ille quidem cursu ferebatur, contum quēdam uiginticubitalem prætentum habens, Thrax autē ubi pelta obiecta, plagam excussisset, & iam cuspis ipsum præteruecta esset, in genu procumbens, excipit sarissa uenientis impetum, ac equum sub pectus uulnerat, quo mox præ furore ac uehementia cursus se ipsum transadigente, eadem hasta etiam Arsaces per inguina utrinque ad nates usque penetrante, transsoditur. Intelligis nimirum quo pacto acciderit, cum non uiri, sed equi magis hoc opus fuerit. Veruntamen indignabatur ille, quod non ampliore honore, quam cæteri, habebatur, uolebatque eques huc descendere. Orates autem, priuatus quispiam erat, atque admodum debilis pedibus, quippe qui neque stare humi, nedum incedere ullo modo poterat. Accidit autem hoc prorsum Medis omnibus, ut postquam ab equis descendissent, ueluti qui super spinas ingrediuntur, summis pedum digitis, uix atque egrè incedant. Quamobrem, cum per se ipsum humi deiectus iaceret, neque ullo prorsum pacto resurgere uellet, bonus ille Mercurius sublatum in se hominē, ad cymbæ usque portauit, ego uero sequens ridebam. ANTIS. Et ego porro, quando huc descendebam, neque admiscui me ipsum cæteris, sed relictisploratibus illis, ad cymbam accurrendo, præoccupauim mihi locum, quo commodius nauigarem. Inter nauigandum uero, alij quidem lachrymabantur, alij autem nauicabant; ego uero inter ipsos sedens admodum oblectabar. DIOG. Tu quidem Crates & tu Antisthenes, huiusmodi sortiti estis itineris comites. Mecum autem Blepsias ille fœnerator, ex Piræo, & Lampis Acarnan, qui mercenarios milites ductauerat, & Damis diues ille Corinthius, simul descendebant. Quorum Damis quidem à puero ueneno interemptus fuerat. Lampis autem ob amorē Myrtij meretricis, se ipsum iugularat. Blepsias uero fame miser perijsse dicebatur, & apparebat sanè adhuc pallidus supra modum, ac tenuis maximè. Ego uero quando antea noram, interrogabam tamen, quo pacto quisque mortuus esset. Ac Damidi quidem accusanti filium, non iniusta uero, inquam, passus es ab illo, qui talenta cum haberes coaceruata mille, ac ipse in delicijs uiueres, annos nonaginta natus, adoleſcēti illi quatuor obulos scilicet suppeditabas. Tu uero Acarnan, (gemit enim & ille, ac deuouebat Myrtium) quid amorem accusas, inquam, & non potius te ipsum? qui hostes quidem haud unquam perhorrueris, sed te ultro periculis offerendo, ante alios in prælium descenderis. A puella uero uulgari illa quidem ac fortè oblata, & à lachrymis atque singultibus fictitijs, generosus ipse tu captus fueris. Nam Blepsias quidem ipse sese accusat, ob nimiam stultitiam, quod pecuniam uidelicet custodierit hæredibus nulla necessitudine sibi coniunctis, dum uanus ipse in perpetuum uicturum esse se putat. Verum mihi quidem non uulgarem uoluptatem præbuerunt tunc lamentantes isti. Sed iam circa fauces sumus. Aspicere nos illuc oportet, atque à longè contemplari aduenientes. Papæ, multi certè, & uarij, omnesque lachrymantes, præter pullos istos & infantes. Quin & ætate nimia confecti illi lugent. Sed quid hoc? nū philtro aliquo uitæ tenentur? Istum igitur decrepitum interrogare lubet: Quid ploras heus tu, tam prouecta ætate mortuus? Quid indignaris bone uir, præsertim cum senex huc adueneris? Eccubi rex fuisti? MENDICVS. Haudquaquam. DIO. Verū satrapa? MEND. Neque hoc. DIO. Num igitur diues fuisti: ideoque male te habet, quod relictis multis delicijs ac uoluptatibus mori coactus fueris? MEND. Nihil tale. sed annos quidem circiter nonaginta natus fui, uitā autē difficilē egī, arundine & linea uictum queritans, ultra modum egenus ac pauper, liberis carens,

& præterea claudus quoq; & parum oculis uidens. DIOG. Et uiuere cupiebas cum talis esses? MEND. Certè equidem, dulcis enim erat lux. Mori autem graue & horrendum. DIOG. Deliras ò senex, & iuueniliter te geris erga necessitatem, & hoc, cum sis coæqualis portitori huic. Proinde quid iam de adolescentibus dicamus, quando etiam decrepiti isti tantopere uiuere cupiunt? quos decebat ipsam mortem etiam consecrari, tanquam remedium quoddam, eorum malorum, quæ secum fert senectus? Sed abeamus iam, nequis & nos suspicetur tales esse, qui hinc aufugere cupiamus, quando circa fauces hic nos oberrare uiderit.

MENIPPI ET TIRESIAE

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

MENIPPVS.



N uero & cæcus sis, Tiresia, nō amplius cognitu facile est. Nobis enim cunctis, æquè sunt uacui oculi, ac solæ illorū sedes relictæ: quod autem ad cætera attinet, non facile dixeris, qui Phineus, aut qui Lynceus fuerit. At uero. quòd uates fueris, & quòd utrumq; solus te ipsum perhibueris, marem ac foeminam, auditis aliquando poëtis, noui. Proinde, per deos, dic mihi, utram uitam expertus es suauiorē, uirne quando fuisti, an cum foemina? TIRE. Potior multò fuit, Menippe, muliebris uita, expeditior enim, & dominantur quoq; uiris mulieres: neq; ipsis necesse est in bellum proficisci, neq; ad propugnacula strare, neq; in concionibus dissidere, neq; in foro atq; iudicijs contendere. MENIP. Quid? annōn audisti, Tiresia, Euripidis Medeam, qualia dixerit, cum mulierum genus deplorando commemorat, quā miseræ sint, & intolerabilem paraturi laborem sustineant? Verum dic mihi, (commonefecerunt enim me uersiculi isti Medeæ) peperisti ne etiam aliquādo, cum mulier esses; an uero sterilis, & absq; semine uitam illam degisti? TIR. Quid hoc, Menippe, interrogas? MEN. Nihil acerbè, Tiresia, Verum responde, si tibi molestum non est. TIR. Non fuisti sterilis quidem, sed neq; peperisti tamen. MEN. Sufficit hoc. Vtrū enim & uulua habuisses scire uolebam. TIR. Habui scilicet. MEN. Successu autem temporis, uuluane illa euauit, & membrum muliebri obturatum est, mamillæq; iterum complanatae, deinde uirile succreuit, & barbam produxisti: an uero repente ex muliere uir factus prodixisti? TIRE. Non uideo quid sibi uelit interrogatio hæc. Videris autem mihi pro dubio habere, factū ne hoc ira sit an non. MEN. Quid? an non dubitare, Tiresia, de huiusmodi rebus conuenit? sed perinde ac fatuum aliquem, non perpensis, fieri ne possint, an non, protinus pro ueris recipere? TIR. Tum tu igitur neq; cætera credis hoc pacto contigisse, puta cum audieris, ut quædam ex mulieribus aues factæ sint, aut arbores, aut fere. Philomela uidelicet, aut Daphne, aut Lycaonis istius filia. MEN. Quòd si quando & in illas incidero, tum quid ipsæ dicant quoq; scibo. Tu uero ò optime, ecquid, cum mulier esses, uaticinatus quoq; es tum, quemadmodum & postea, an uero pariter & uir & uates didicisti esse? TIR. Vides? ut cuncta ea quæ de me feruntur, ignoras: puta quo pacto & litem quandam deorum diremi, & Iuno uisu me priuauit: Iupiter autem in solatium damni eius, uaticinandi artem mihi dedit. MEN. Adhuc ne Tiresia, mendacijs istis caperis? Sed facis hoc more uatum. Consuetum enim uobis hoc est, nihil sani dicere.

AIACVS

MORTVORVM DIALOGI
AIACIS ET AGAMEMNONIS
IACOBO NICYLLO INTERP.

AGAMEMNON.



I tu, dum furore correptus fuisti, Aiax, te ipsum interfecisti, nos autem cunctos etiam membris, ut putabas, detruncatis, deformasti, quid quaeso Vlysses accusas? Ac paulo ante neque aspicere ipsum uoluisti, cum uenisset huc uates consulturus, neque alloqui dignatus es uirum comilitonem ac socium, sed superbe admodum ac grandi incedens gressu, preteristi. AIAX. Merito Agamemnon. Ille enim mihi furoris huius autor extitit, ut qui solus mecum pro armis iudicio contendere ausus fuerit. AGAM. An uero dignum censebas te, qui absque aduersario, atque absque puluere, ut dicitur, superares omnes? AIAX. Quid nisi in tali utique causa. Nam armatura ea, cognationis quodam iure ad me pertinebat, cum fratris mei patruelis certe fuerit. Deinde uos ceteri, qui multo quam ille, praestantiores eratis, detrectastis certamen, & cessistis mihi arma. Iste autem Laertae filius, quem ego non semel in summo periculo seruauimus, cum iam a Troianis propere concideretur, melior esse me uoluit, ac dignior qui armis illis potiretur. AGAM. Accusa igitur, o generose, Thetidem, quae cum tibi debuisset armorum successionem ac hereditatem, utpote cognato, tradere, in medium allata ista posuit. AIAX. Haudquaquam, sed Vlysses, ut qui solus sese mihi opposuerit. AGAM. Ignoscendum, Aiax est, si homo, cum esset, appetiuit gloriam, rem dulcissimam, cuius gratia etiam nostrum quilibet obire pericula sustinet, praecipue quando & uicit te postea, & hoc, Troianis ipsis iudicibus. AIAX. Noui ego quae me damnarit, sed fas non est, de diis aliquid dicere. Vlysses igitur aliud quam odisse, non possum, Agamemnon, non si mihi ipsa Minerva hoc imperet.

MINOIS ET SOSTRATI

IACOBO NICYLLO INTERPRETE

MINOS.



RABDO hic quidem. Sostriatus, in Pyriphlegetontem praecipitetur, Sacrilegus autem ille a Chimera discerpatur, Tyrannus uero iste, Mercuri, iuxta Tityum, in longum extensus, arrodendum & ipse epas praebet uulturibus. Vos autem, boni ac probi, abite quam celeriter in campum Elysium, insulasque beatorum habitate, pro iis, quae recte ac iuste in uita fecistis. SOST. Audi, o Minos, num tibi iusta dicere uidear. MIN. An ego denuo nunc audiam? An non conuictus es Sostrate, quod & malus fueris, & tam multos occideris? SOST. Conuictus quidem fui, sed uide, num iuste ob id supplicio afficiar. MIN. Atque admodum, si modo id iustum est, pro merito quicunque suo poenam dependere. SOST. At tamen responde mihi o Minos, Breue enim quiddam interrogabo te. MIN. Dic sed ne prolixè modo, quo deinceps & ceteros diiudicare possimus. SOST. Quaecumque in uita egi, utrum uolens ea feci, an ita a Parcae agglomeratum mihi fuit? MIN. A Parca scilicet. SOST. Proinde & boni pariter omnes, & nos, qui mali uidemur, eadem agimus, dum illi obsecudamus. MIN. Ita profecto. Clotho uero delictis illi parentes, quae unicuique iniungit, cum primum natus est, quae agenda ipsi

ipsi sunt. SOS. Siquis igitur ui compulsus ab alio, occiderit aliquem, cum non possit illi contradicere, a quo compellitur. ut uerbi gratia: si carnifex, aut satelles quispiam, alter iudici parendo, alter, tyranno: quemnam cædis istius reum ages? MIN. Quem alium, nisi iudicem aut tyrannum. Quoniam neque ipsum gladium accusare possumus, subseruit enim hic, tãquam instrumentum quoddam, animis atque furori accommodatum illius, qui primo causam hanc præbuit. SOS. Rectè sanè ò Minos, laudo quòd hæc etiam exemplo, quasi quodam auctario locupletas. Siquis autem, mittente hero, ueniat ipse aurum uel argentum afferēs, utri nam ea gratia haberi debet, aut utri beneficium hoc acceptum referendum est? MIN. Ei, qui misit, Sofstrate: nam ille qui attulit, minister tantum fuit. SOST. Vidēs ne igitur quàm iniusta facis, dū supplicio afficis nos, qui ministri tantum fuimus eorum, quæ Clotho nobis imperauit: & rursum, dum honore prosequeris eos, qui in alienis bonis ueluti dispensatores quosdam sese gesserunt. Non enim illud dicere quisquam poterit, quòd contradicere, aut imperata detrectare licitum fuerit in ijs, quæ cum omni prorsum ui ac necessitate imperata fuere. MIN. Multa, ò Sofstrate, & alia uideas licet, minimè secundum rationem fieri, si diligenter expendas. Verū tamen tu ex hac quæstione hoc boni consequeris, quandoquidem non prædò solum, uerum etiam sophista quidam esse uideris. Solue ipsum Mercuri, neue deinceps amplius puniatur. Cæterum illud uide, ne & cæteros manes similia interrogare doceas.

MENIPPVS SEV NECYOMANTIA

THOMA MORO INTERPRETE

ARGVMENTVM

Videtur hoc Dialogo Lucianus illud maxime commendatum uoluisse, quod in fine, Menippus ait à Tiresia in autem sibi dictum fuisse. Priuatorum uidelicet hominū uitam optimam atq; iustissimam esse, quod idem Græci notò illò prouerbio dictitant: *ἄλκις βίος ἄγος*. Nam diuitias, potentiam, gloriam & cetera, quæ mundus appetit, uana omnia & incerta esse: precipue autem diuitum atq; magnorum hominum, ut uitam ipsam periculosam, & pompis solennibus, item tragicis quòq; fabulis similem esse, ita miseros plerumq; sortiri exitus. quod eo decreto uidetur intelligere uelle, quòd apud inferos contra diuites factū fuisse dicit, quo & corpora illorum supplicijs destinantur, & animi in ætèrno migrare iubentur. quod & ipsum nimirum eam significationem habet, quòd diuitum animi plerumq; merces, & omnis doctrinæ expertes esse soleant. Inscribitur autem Necyomantia, quasi dicat, ab inferis seu mortuis petiitum responsum. quo uel maxime apparet, eum Dialogi scopum habendum esse, qui responso isto Tiresie proponitur. Semper enim ex timidis alter nobiliorem Dialogi personam, alter argumendi quasi quandam uiam indicat, Platonico more, quem maxime in hoc Lucianus imitatus est. Constat autem perpetua quadam narratione, qua & causam & modū sui ad inferos descendus, & præterea occasionem, qua edictum illud de diuitibus audierit, commemorat. In hac præcipui quidam loci sunt & maxime illustres: de incerta doctrina Philosophorum, de Magorum superstitione & potestate, De inferorum locis, supplicijs & equalitate, & postrema illa collatio uitæ humane cum pompa solenni, & cum fabulis Tragicorum. Occasio & exordium Dialogi ab habitu & percussatione Menippi sumuntur.

MENIPPVS PHILONIDES.

MEN.

Occasio Dia-
logi, ab incen-
su & habitu
Menippi.



ALVE atrium, domusq; uestibulum meæ: Vt te lubēs aspicio luci redditus. PHIL. Num nam hic Menippus est canis ille? Non hercle alius, nisi ego fortè ad Menippos omneis hallucinor. At quid sibi uult habitus huius insolentia? claua, lyra, leonis exuuiæ? Adeundus tamen est. Salue Menippe. Vnde nobis aduenisti? diu est quòd in urbe non uidimus.

MENIP.

Adsum reuersus mortuorum è latibulis,

Foris

Foribusq; tristium tenebrarum nigris:

Manes ubi inferi manent superis procul.

PHIL. O Hercules clām nobis Menippus uita fūctus est, reuixitq; denuo? MEN. Non, sed me adhuc uiuum recepit tartarus.

PHIL. Quānam causa tibi fuit nouæ huius atq; incredibilis uiæ? MEN.

Iuuenta me incitauit, atque audacia,

Quā pro iuuenta haud paululum impotentior.

PHIL. Siste ò beate Tragica, & ab iambis descendens, sic potius simpliciter elo-
quere, quēnam hæc uestis, quæ causa tibi itineris inferni fuit, quum aliqui neq;
iucunda, neq; delectabilis sit uia? MEN.

Res dilectæ grauis me infernas egit ad umbras,

Consulerem manes ut uatis Tiresiai.

PHIL. Atqui deliras, aliqui non hoc pacto caneres apud amicos consarcinatis
uersibus. MEN. Ne mireris amice, nuper enim cum Euripide atq; Homero uer-
satus, nescio quo pacto uersibus sic impletus sum, ut numeri mihi in os sua spō-
te confluant. Verum dic mihi, quo pacto res humanæ hic se habent in terris?

& quidnam in urbe agitur? PHIL. Nihil noui. Sed quemadmodum prius acti-
tabant, rapiunt, peierant, foenerantur, usuras colligunt. MEN. O miseri atq;
infelices. Nesciunt enim, qualia de nostris rebus nuper apud inferos decreta
sunt, qualesq; sorte iacti sunt in diuites istos calculi, quos per Cerberum nullo
pacto poterunt effugere. PHIL. Quid ais? Noui ne aliquid apud inferos nostris
de rebus decretum est? MEN. Per Iouem, & quidem multa, uerum prodere nō
licet, neq; arcana quæ sunt, reuelare, ne quis fortè nos apud Rhadamanthum
impietatis accuset. PHIL. Nequaquam Menippe, per Iouem, ne amico sermo-
nem hunc inuideas. Nam apud hominē tacendignarum, & iniatum præterea
sacris edisseres. MEN. Dura profectò iubes, & ne utiquam tuta, uerum tui gra-
tia tamen audēdum est. Decretum est ergo, diuites istos ac pecuniosos aurum
tanquam Danaën seruantes abstrusum. PHIL. Ne prius ò beate, quæ sunt de-
creta dixeris, quā ea percurras omnia, quæ abs te audire libentissime uelim.

Quæ uidelicet descensus causa fuerit, quis itineris dux, deinde ex ordine, &
quæ illic uideris, & quæ audieris omnia. Verisimile est enim te, quum res pul-
chras uidendi curiosus sis, eorum quæ uisu aut auditu digna uidebantur, nihil
omnino prætermisisse. MEN. Parendum etiam in his tibi est. Nam quid facias,
urgente amico? Ac primū sanè tibi expediam, quæ res animū meum ad hunc
descensum impulerit. Ego igitur quum adhuc puer essem, audirem q; Home-
rum atq; Hesiodum, seditiones ac bella canentes, non semideorum modo, sed
ipsorum etiam deorum, adulteria quoque, uiolentias, rapinas, supplicia, patrū
expulsiones, & fratrum & sororum nuptias: hæc me Hercle omnia bona pul-
chra q; putabam, & studiose erga ea afficiebar. Postquam uero in uirilem iam
ætatem peruenirem, hic leges rursus iubentes audio poëtis apprime contraria,
neq; uidelicet adulteria committere, neq; seditiones mouere, neque rapinas ex-
ercere. Hic igitur hæsitabundus constiti, incertus omnino quo me pacto gere-
rem. Neq; enim deos unquā putauī mœchatueros, aut seditiones inuicem fuisse
moturos, nisi de his rebus perinde ac bonis iudicassent. Neq; rursus legum lato-
res his aduersa iussuros, nisi id conducere existimarent. Quoniam igitur in du-
bio eram, uisum est mihi philosophos istos adire, atq; his me in manus dedere,

rogareq; uti me utcunque liberet, uterentur, uiteq; uiam aliquam simplicem ac
certam ostenderent. Hæc igitur mecum reputās ad eos uenio, imprudens pro-
fecto, quod me ex fumo (ut aiunt) in flammam cōjcerem. Apud enim hos ma-
ximè diligenter obseruans, summam repperi ignorantiam, omniaq; magis in-
certa, adeo ut præ his ilico mihi uel idiotarum uita iam aurea uideretur. Alius
etenim soli me iussit uoluptati studere, atque ad eum scopum uniuersum uitæ

*Occasio argu-
menti.*

*Narratio con-
tinens causam
descensus ad
inferos.*

*Philosophos
rū incertæ et
diuersæ do-
ctrinæ.*

cursum dirigere. In eo ipsam sitam esse felicitatem. Alius rursus omnino laborare, corpusque siti, uigilijs, ac squalore subigere, miserè semper adfectum, contumelijsque obnoxium assidue, Hesiodi sedulo inculcans celebria illa de uirtute carmina, & sudorem uidelicet, & accliuem in uerticem montis ascensum. Alius contemnere iubet pecunias, earumque possessionem indifferentem putare. Alius contra bonas ipsas etiam diuitias esse pronunciat. De mundo uero quid dicam? de quo ideas, incorporeas substantias, atomos, & inane, ac talem quandam pugnantium inuicem nominum turbam in diem audiebam, & quòd absurdorum omnium maxime fuit absurdum, de contrarijs unusquisque quum diceret, inuincibiles admodum rationes ac persuasibiles adferebat, ut nec ei qui calidum, nec ei qui frigidum idem prorsus esse contenderet, contra quicquam hiscere potuerim, atque id, quum tamen manifestè cognoscerem fieri nunquam posse, ut eadem res calida simul frigidaque sit. Prorsum igitur tale quiddam mihi accidebat, quale solet dormitantibus, ut interdum capite annuerem, interdum contra abnuerem. Præterea quod multo erat istis absurdus, uitam eorum diligenter obseruans, comperi eam cum ipsorum uerbis præceptisque summopere pugnare. Eos enim qui spernendam censebant pecuniam, auidissimè conspexi colligendis diuitijs inhiare, de fœnore litigantes, pro mercede docentes: omnia denique nummorum gratia tolerantes. Ii uero qui gloriam uerbis aspernabantur, omnem uitæ suæ rationem in gloriam referebant. Voluptatem rursus omnes fermè palam incessebant: clanculum uero ad eam solam libenter confluebant. Ergo hac quoque spe frustratus magis adhuc ægrè molesteque tuli. Aliquantulum tamen inde memet consolabar, quòd unà cum multis & sapientibus & celeberrimis uiris ipse insipiensque essem, atque uerè adhuc ignarus oberarem. Peruigilanti mihi tandem, atque hisce de rebus mecum cogitanti, uenit in mentem, ut Babylonem profectus, magorum aliquem ex Zoroastri discipulis ac successoribus conuenirem. Audieram siquidem eos inferni portas carminibus quibusdam ac mysterijs aperire, & quem libuerit, illuc tuto deducere, ac rursus inde reducere. Optimè ergo me facturum putauì, si cum horum quopiam de descensu paciscens, Tiresiam Bœotium consulerem, ab eoque perdiscerem, (quippe qui uates fuerit & sapiens) quæ uita sit optima, quamque sapientissimus quisque potissimum elegerit. Ac statim quidem exiliens quam poteram celerimè Babylonem uersus rectà contendi. Quò quum uenio, diuersor apud Chaldeorum quendam hominem certè sapientem, atque arte mirabilem, coma quidem canum, admodumque promissa barba uenerabilem. Nomen autem illi fuit Mithrobarzanes: orans igitur obsecransque uix exorauì, ut quauis mercede uellet, in illam me uiam deduceret. At tandem homo me suscipiens, primum quidem dies nouem ac uiginti cum luna simul incipiens abluit ad Euphratem, mane solem orientem uersus perducens, ac sermonem quempiam longum mullitans, quem non admodum exaudiebam. Nam (quod incertamine præcones inepti solent) uolubile quiddam atque incertum proferebat, nisi quòd quosdam uisus est inuocare dæmones. Post illam igitur incantationem ter mihi in uultum spuens deducit rursus, oculos nusquam in obuium quenquam deflectens. Et cibus quidem nobis glandes erant, potus autem lac atque mulsum, & Choaspe lymphæ: lectus uero in herba sub dio fuit. At postquam iam præparati satis hac dieta sumus, medio noctis silentio ad Tigridem me fluuium ducens, purgauit simul atque abstulit, faciemque lustrauit ac squilla, tum pluribus itidem alijs, & magicum simul illud carmen submurmurans, deinde totum me iam incantans, ac ne à spectris læderer, circumiens, reducit domum, ita ut eram, reciprocantem: ac reliqua noctis parte nauigationi nos præparauimus. Ipse igitur magicam quandam uestem induit, Medorum uesti ut plurimum similem: ac me quidem his quæ uidet, ornauit, claua uidelicet, ac leonis exuijs, atque insuper lyra. Iussit præ-

terea

II.
Modus descensus.
Magorum potentia et susperstitio.

terea ut nomen si quis me roget, Menippum quidem ne dicerem, sed Hercule, Vlysses, aut Orpheum. PHIL. Quid ita, o Menippe? neque enim causam aut habitum, aut nominis intelligo. MEN. Atqui perspicuum id quidem est, ac neutiquam arcanum. Nam hi qui ante nos ad inferos olim uiui descenderant, puta uis si me his assimilaret, fore ut facilius Aeaci custodias fallerem, atque nullo prohibente transirem, utpote notior tragico admodum illo cultu emissus. Iam igitur dies apparuit, quum nos ad flumen ingressi in recessum incumbimus. Parata siquidem ab illo fuerant, cymba, sacrificia, mulla, & in id mysterium denique quibuscunque opus erat. Hæc postquam ergo quæ prompta erant, imposuimus, tum nos quoque

Ingredivimur tristes lachrymisque implemur obortis.

Atque aliquantisper quidem in fluuio ferimur: deinde in syluam delati sumus, ac lacum quendam, in quem Euphrates conditur. Tum hoc quoque transmissis, in regionem quandam peruenimus solam, syluosam atque opacam, in quam descendentes (præbat enim Mithrobarzanes) & puteum effodimus, & oues iugulamus, & foueam sanguine conspergimus. At magus interim accensam facem tenens, haud amplius iam summisso murmure, sed uoce quam poterat maxima clamitans, daemones simul omnes conuocat, Pœnas, Erynnes, Hecaton nocturnam, excelsamque Proserpinam, simulque polysyllaba quædam nomina barbarata atque ignota commiscet. Statim ergo tremere omnia, & rimas ex carmine solui ducere, ac porro Cerberi latratus audiri, & iam res planè tristis ac moesta fuit.

Vmbrarum at timuit rex imis sedibus Orcus.

Ac protinus quidem inferorum patebant pleraque, lacus Pyriphlegethon, ac Plutonis regia. Tum per illum descendentes hiatus, Rhadamanthum prope modum metu reperimus extinctum. Ac Cerberus primum quidem latrabat, commouitque sese. At quum ego lyram celerrimè correptam pulsassem, cætu statim sopitus, obdormit: deinde posteaquam ad lacum uenimus, tranare ferè non licuit. Iam enim onustum erat nauigium, & eiulatu certè plenum. Vulnerati quippe in eo nauigabant omnes, hic femur, ille caput, alius alio quopiam membro luxatus, usque adeo, ut mihi certè ex bello quopiam adesse uiderentur. At optimus Charon, quum leonis uideret exuias, esse me ratus Herculem, recepit, transque uexit libens, tum exeuntibus quoque nobis monstrauit semitam.

Sed quoniam iam eramus in tenebris, præcedit quidem Mithrobarzanes, ego autem à tergo continuus illi comes adhæreo, quoad in pratum quoddam uenimus maximum, asphodelo confitum, ubi circumfusæ undique mortuorum stridulæ nos sequuntur umbræ. Tum paulò procedentes longius, ad ipsum Minos tribunal accessimus. Erat ipse quidem in solio fortè quodam sublimi sedens. Astabant autem illi Pœnæ, Tortores, mali Genij, Furia. Ex altera parte plurimi quidam adducti sunt ex ordine, longa fune uincti. Dicebantur autem adulteri, lenones, mœchi, homicidæ, adulescentes, sycophantæ, ac talis hominum turba quiduis in uita patrantium. Seorsum autem diuites ac sceleratores prodibant, pallidi, uentricosi ac podagrici, quorum quisque trabe uinctus erat, ferri pondere duorum talentorum imposito. Nos igitur astantes, & quæ fiunt omnia conspiciamus, & quæ dicuntur auscultamus. Accusant autem noui quidam atque admirabiles rhetores. PHIL. Quinam ergo hi, per Iouem, sunt, ac ne isthuc quidem te pigeat dicere. MEN. Umbrasne unquam istas nosti, quas opposita soli reddunt corpora? PHIL. Quid nisi? MEN. Hæ nos igitur quum primum functi uita sumus, accusant, testantur, atque redarguunt, quicquid in uita peccauimus, & sanè quædam ex his dignæ admodum fide uidentur, utpote nobiscum uersatæ semper, nostrisque nusquam digressæ corporibus. Minos igitur curiosè quemlibet examinans, impiorum relegabat in coetum, pœnas ibi sceleribus suis dignas luiturum. In hos præcipue tamen incenditur, quos opes dum uiue

Pœtia hypotyposis orci carminibus magicis excelsa.

Descriptio inferorum.

Iudicia et accusatores, et pœnæ defunctorum.

rent, ac dignitates inflauerant, quicq̃ adorari se ferē expectabant, nimirum breui perituram eorum superbiam fastumq̃ detestatus: quippe qui non meminissent mortales ipsi quum sint, sese bona quoque mortalia consequutos. At nunc splendida illa exuti omnia, diuitias inquam, genus, munia, nudi ac uultu demisso steterunt, tanquam somnium quoddam, humanam hanc felicitatem recogitantes, adeo ut hæc dum conspicerer nimis quā delectatus fuerim. Et si quem eorum fortē agnoueram, accessi, atq̃ in aurem silenter admonui, qualis in uita fuerat, quantopereq̃ fuerat inflatus: tum quum plurimi mane fores eius obidentes, pulsi interim exclusiq̃ à famulis, illius expectabāt egressum. At ipse uix tandem illis exoriens puniceus, aureus aut uersicolor, felices ac beatos se facturum salutantes putabat, si pectus dextrā uē porrigens, permitteret osculandam. Illi uero audientes ista molestē ferebant. At Minos quiddam etiam iudicauit in gratiam. Quippe Dionysium Siciliæ tyrannum multis & atrocibus criminibus & à Dione accusatum, & graui Stoicorum testimonio cōuictum, Cyrenæus Aristippus interueniens (Nam illum ualde suspiciunt inferi, eiusq̃ plurimum ibi ualet autoritas) feruē iam Chimææ alligatū absoluit à pœna, asserens illum eruditorum nonnullos olim iuuisse pecunia. Tum nos à tribunali discedentes, ad supplicij locum peruenimus. Vbi ò amice & multa, & miseranda audire simul, ac spectare licuit. Nam simul & flagrorum sonus auditur, & eiulatus hominum in igne flagrantium, tum rotæ & tormenta, catenæ, Cerberus lacerat, & Chimæra dilaniat, crucianturq̃ pariter omnes, captiui, reges, præfecti, pauperes, mendici, diuites. & iam scelerū omnes pœnitebat. Et quosdam quidem eorum, dum intuemur, agnouimus, uidelicet qui nuper ē uita discesserant. At hi se pudentes tum occulebant, nostrisq̃ subtrahebāt aspectui. aut si nos aliquando respiciebant, id seruiliter admodum abiecteq̃ faciebant, atq̃ hi quidem quā olim putas onerosi fastosiq̃ in uita? At pauperibus malorum dimidium remittebatur, & quum interquieuisissent, denuo repetebantur ad pœnam. Sed illa quoq̃ quæ fabulis feruntur, asperi, Ixionem, Sisyphum, Phrygiūq̃ grauitè affectum Tantalum, genitūq̃ terra Tityum, Dī boni, quantum? Integrum stratus agrum occupabat. Hos tandē prætereuntes, in campū uenimus Acherusium, ubi semideos, heroidasq̃ reperimus, atque aliam simul mortuorum turbam, in gentes tribusq̃ dispositam, alios quidem uetulos quosdam ac marcidos, atq̃ (ut Homerus ait) euanidos, alios uero iuueniles & integros, & hos potissimum ob illam condiendi efficaciam Aegyptios. Verum dignoscere quemlibet haud procliue fuit, adeo nudatis ossibus omnes erant inuicem simillimi, nisi quod uix tandem eos diu intendentes agnouimus. Quippe conferti considebant obscuri atque ignobiles, nullumq̃ seruantes amplius præstinæ formæ uestigium. Cum igitur multi simul ossi consisterent, inuicem omnino similes, qui terrificum quiddam per cauos oculorum orbis transpicerent, dentesq̃ nudos ostenderent, hæsitabam certē mecum, quonā signo Theritem à Nireo illo formoso discernerem, aut mēdicum Irum à Phæacum rege, aut Pyrrhiā coquum ab Agamemnone. Quippe quibus iā nihil ueteris permansit indicij, sed ossa fuerunt inter se similia, incognibilia, nullis inscripta titulis, nulliq̃ unquam dinoscenda. Hæc igitur spectanti mihi, persimilis hominū uita pompæ cuiusdam longæ uidebatur, cui præsit ac disponat quæq̃ fortuna, ex his qui pompam agunt, diuersos uariosq̃ cuiq̃ habitus accommodans. Alium siquidem fortuna deligens, regijs ornat insignibus, & tiaram imponens, & satellites addens, & caput diademate coronans. Alium serui rursus ornatum induit, hunc formosum effigiat, hūc deformem atq̃ deridiculū fingit: nam omnigenū, ut opinor, debet esse spectaculum. Quin habitus quorūdam plerūq̃ in media quoq̃ pompa demutat, neq̃ perpetuò eodem finit ordine cultuq̃ progredi, quo prodierant. Sed ornatu commutato, Cræsum quidem coëgit serui capitiui

Caput Acherusium sine Elysium.

Aequalitas inferorum.

tiuique uestes induere. Mæandrium autem olim inter seruos incedentem, Polycratis uicissim ornat tyrannide. Et aliquantisper quidem eo cultu permittit uti, uerum ubi iam pompæ tempus præterijt, apparatus quique restituens, & cum corpore simul exutus amictu, qualis ante fuit efficitur, nihilo à uicino differens. Quidam tamen ob inscitiam, quum suos fortuna cultus exigit, ægreferunt atque indignantur, tanquam proprijs quibusdam bonis priuati, ac non potius alienis, quibus paulisper utebantur, exuti. Quin in scena quoque uidisse replerunt puto histriones istos tragicos, qui (ut fabulæ ratio poscit) modo Creontes, modo Priami fiunt, aut Agamemnones. Idemque (si fors tulerit) paulo antè tam graui ter Cæcropis aut Erechthei formam imitatus, paulo post seruus; poëta iubente progreditur. At quum fabulæ iam finis affuerit, quique auratas illas uestes exutus, personam deponens, & ab altis illis crepidis descendens, pauper atque humilis obambulat, haud amplius Agamemnon ille Atreo prognatus, aut Creon Menœcei filius, sed Polus filius Chariclei Suniensis, aut Satyrus filius Theogitonis Marathonius. Sic se mortaliū res habent, quemadmodum mihi tum spectanti uidebatur. PHIL. Dic mihi Menippe, isti qui magnificos altosque tumulos habent super terram, & columnas, imagines, titulos, nihilōne sunt apud in feros plebeis quibuslibet umbris honoratiores? MEN. Nugaris tu quidem, nā si uidisses Mausolum, Carem illum dico Pyramide celebrem, sat scio, nūquam ridere desisses, ita in antrum quoddam abstrusum despectim abiectus est, in reliqua mortuorum turba delitescens. Hoc tantū commodi mihi uidetur ex monumento referre, quod imposito tanto pondere, laborat magis & premitur. Nam quū Aeacus o amice, locum cuique metitur, dat autem cui plurimum haud amplius pedem, necesse est eo iacere contentū, seseque ad loci modum contrahere. At uehementius multo risisses, opinor, si reges hosce nostros, satrapasque uidisses apud eos mendicantes, & aut falsamenta uendentes, aut primas ipsas literas urgente inopia profitentes, & quemadmodum contumelijs à quouis afficiantur, atque in faciē cædantur, perinde atque uilissima mancipia. Itaque Philippum Macedonem conspiciatus, continere me certè non potui: ostensus est mihi in angulo quodam, detritos calceos mercede refarciens. Quin alios præterea multos erat uidere mendicantes in triuijs, Xerxes uidelicet, Darios, ac Polycrates. PHIL. Admiranda narras ista de regibus, peneque incredibilia. Socrates autem quid facit ac Diogenes? & si quis est sapientum alius? MEN. Socrates profecto etiā ibi obuersatur, omnesque redarguit: uersantur autem cum illo Palamedes, Ulysses & Nestor, & quisquis est alius inter defunctos garrulus. Instantur autem illi etiam anum, atque intumescunt exhausto ueneno crura. At optimus Diogenes Sardana palo uicinus Assyrio, Midæque Phrygio, atque alijs item pluribus ex istorum sumptuosorum numero manet, quos quū eiulantes audit, ueteris fortunæ magnitudinem recogitantes, & ridet & delectatur, ac supinus cubans, ut plurimū cantat, aspera nimis atque iniucunda uoce illorum eiulatus obscurans, adeo ut id ægrè ferentes, nec Diogenem ferre ualentes, de mutanda sede deliberent. PHIL. De his iam satis quidem: cæterū quodnam illud decretum est, quod initio dixeras aduersus diuites esse sancitum? MEN. Benè admones: nescio enim quo pacto quū hac de re dicere proposuissem, ab instituto sermone procul aberrauī. Dum igitur ibi uersabar, magistratus concionē aduocauerunt, his uidelicet de rebus, quæ in comune conducerent. Conspiciens ergo multos concurrere, me quoque cū illis simul immiscens, unus de numero eorum qui in concione aderant, efficior. Agitata sunt igitur & alia multa: postremo uero de diuitibus negociū, in quos posteaquam plurima fuissent obiecta, uiolentia, superbia, fastus, iniuriæ, assurgens tandem ex populo primas quidam, huiusmodi decretū legit: Quoniā, inquit, multa diuites perpetrant in uita, rapientes ac uim inferentes, inopesque omni modo despectui habentes, Curia populoque uisum est, ut quū functi uita fuerint, cor-

Obiectio.

Vana esse et gloria, quam in hac uita maximi plerique appetunt.

Decretum contra diuites factum.

L V C I A N I

*Summa et
pus totius Ar
gumenti.*

pora quidem eorum poenas cum alijs sceleratorum corporibus luant: animæ uero sursum remissæ in uitam, in asinos demigrent, donec in tali rerum statu quinquies ac uicies decem annorum millia transegerint, asini semper ex asinis renati, onera ferentes, atq; à pauperibus agitati. Dein ut liceat illis è uita excedere. Hanc sententiã dixit Caluarius, patre Aridello, patria Manicensis, tribu Stygiana. Hac igitur lege recitata, approbauerunt principes, sciuit plebs, adfremuit Proserpina, allatrauit Cerberus: sic enim rata quæ inferi statuunt, autenticæ fiunt. Quæ igitur in concione agebantur, erant huiusmodi. Tum ego statim, cuius gratia ueneram, Tiresiam adeo, atq; illi re, uti erat, ordine narrata supplicauit, ut mihi diceret, quodnam optimum uitæ genus putaret. Hic uero subridens (est autem seniculus quispiam cæcus, pallidus, uoce gracili) ò fili inquit, causam tuæ perplexitatis scio à sapientibus istis profectam, haudquamquam idem inuicem ipsdẽ de rebus sentientibus, uerũ haud fas est id tibi proloqui: siquidem quod Rhadamanthus interdixit. Nequaquam, inquit, ò patercule, sed dicamabo, neq; me contemnas, qui in uita te etiam ipso cæcior obero. Abducens ergo me, procul ab alijs auferens, ad aures mihi inclinans: Optima est, inquit, idiotarum priuatorumq; uita, ac prudentissima. Quamobrem ab hac uanissima sublimium consideratione desistens, mitte principia semper ac fines inquirere, & uafros hosce syllogismos despuẽs, atq; id genus omnia nugæ æstimans, hoc solum in tota uita persequere, ut præsentibus benẽ compositis minime curiosus, nulla re sollicitus, q̃ plurimum potes hilaris uitam ridensq; traducas. Hæc quum dixisset, rursus in Asphodelorum pratum sese corripuit. Ego igitur (nam & nũc uesper erat) age, inquam, ò Mithrobarzane, quid cum stamur: ac nõ hinc rursus abimus in uitam? Ad hæc ille: confide, inquit, ò Menippe, breuem quippe facilemq; tibi monstrabo semitam: & me protinus abducens in regionem quandam magis priore tenebricosam, manu procul ostendẽs subobscurum tenuẽq; ac uelut per rimam influens lumen: illud, inquit, Trophonij templum est, atq; illac ad inferos è Bœotia descenditur, hac ascendes, atque illico eris in Græcia. Ego igitur hoc sermone gauisus, salutato Mago, difficile admodum per angustas antri fauces subrepens, nescio quo pacto in Lebediam perueni.

CHARON SIVE CONTEMPLANTES

PETRO MOSCELLANO INTERPRETE.

A R G V M E N T V M.

Eiusdem ferme argumenti est hic Dialogus cum superiore. Nam ut illic Menippus apud inferos uidere atque audire supplicia & miseros exitus diuitum atq; potentum fingitur. Ita hic Charon apud superos hominum dementiam contemplatur, stulta illorum consilia & actiones deridendo. Quippe qui in his quæ incerta ac momentanea maximè sunt, puta robustate corporis, potentia, diuitijs, fortuna, gloria, & id genus alijs omnem spem atq; fiduciam collocant. Mortis uero, quæ omnium certissima, & mox consecutura est, nullam rationem habent. Id quod ipse Charon in fine Dialogi apertis uerbis indicat, & paulò suprà quoque, ubi homines stulticie suæ admonet, & ad meliorem mentem renocat. Tractantur autem hæc primo per speciem, propositis exemplis Milonis, Cyri, Croesi, Polycratis, & aliorum: mox & in genere descriptis hominum & priuatorum & regum affectibus studijsq; postremo etiam confutata opinione, quam multi de defunctorum honoribus habebant, Et in summa non hominum modo res & corpora, uerum & ciuitates & flumina, deniq; omnia morti subiecta esse ostenduntur, quam eo faciliorem cuiq; esse, quo mundanis istis rebus ac opibus minus impeditus aut captus fuerit. Prior pars Dialogi etiam diuina est, dum Mercurius iam exoratus à Charonte, montes alios alijs imponit, & locum unde prospectus in omnes terras patet, extrahit.

MERCURIUS, CHARON.

MER.

Quid



VIDES ridens Charon? aut cur deserto nauigio in hanc lucē
ascendisti, non admodū assuetus superum rebus interesset?
CHA. Cupido me cepit ō Mercuri, uidendi, & quæ nam in
uita gerantur negocia, & quibus studijs homines tenean-
tur: tum etiā quibus bonis exuti plorent omnes, ubi ad nos
descenderint. Neque enim ex ipsis quisquam citra lachrymas
traiecit. Quare exemplo illius Thessali adulescentis, cō me
atu à Dite impetrato, ut unum saltem diē à naue abesse li-

Proposito.

ceret, in lucē ascendi, ac mihi uideor in ipso planē tempore in te incidisse. Nam
peregrinus cū sim, sat scio, te non grauari, quin obambulando me ducas, singu-
laq; demonstres, ut qui uniuersa iam habeas cōperta. MER. Non est ōciū ō portī-
tor. Nam ab eo iam nunc, negociū quoddam, quod ad mortaliū statum pertinet
ab Ioue summo datū, expediturus. Ille autē ad iracundiā propensior est, ut pla-
nē uerear, ne cunctantē me, uel totum uestre sortis esse permittat, caliginē uide-
licet addictū, uel quemadmodū nuper Vulcanū, ita & me correato pede, ē sum-
mo deiciat cōelo: nimirū, quo & ipse pocillatoris munere fungens, claudicādo
risus moueam. CHA. Despicias ergo me temere & indecore in terra oberrantē,
præsertim amicus & nauigationis socius, tū & nostrę reipub. ex parte legatus?
Atqui conueniret, ō Maiæ proles, illorū te etiā nū meminisse, quod te uel sen-
tinam exhaurire, uel remū agitare ne unq; quidem iusserim. Quin tu interim,
quantū adeo robustus es humeris, in nauigij dorso porrectus stertis, aut, si quā
fortē ex Vmbris loquacem offenderis, cum hac inter nauigandū i perpetuū con-
fabularis. Ego uero quantumuis senex, remigij agens duplex, solus remigo.
At te per patrem obsecro, ō charissime Mercuriole, ne me deferas, sed ut nouo
aliquo conspecto, redeam, indica quæ nam in uita geruntur. Quod si tu me ne-
glexeris, nihil planē ab ipsis cæcis differre uidebor. Vt enim illi lubrico gressu
per caliginem titubant, ita rursus ego ad lucem tibi hallucinabor: quin tu hanc
mihi das gratiā, ō Cyllenie, perpetuū memori futuro. MER. Hæc profecto res
uerberum mihi causa exister, adeo, ut iam hinc commonstrationis huius mer-
cedem non sine tuberibus nobis fore prospiciam: obsequendum tamen. Quid
enim facias ubi amicorum quispiam impellat? Principio ergo, ut omnia singu-
latim & examussim cōspicias, frustra laboras, ō portitor, nam hoc multorū an-
norum fuerit negocium: deinde & ipsi mihi uerendū, ne interim tanquā trans-
fugam Iupiter me abdicet. Tibi uero quo minus mortis munia peragere posses
fuerit impedimento, neque non Ditis imperio detraxerit, cum uidelicet longo
adeo tempore umbras adueheres nullas. Postremo & Aæacus, qui portorio col-
ligendo præfectus est, stomachabitur, ut qui tanto tempore ne obulum quidem
lucriferet. Verum qua uia ipsa rerum capita uidere possis, iam consilium no-
bis erit captandum. CHA. Ipse ō Mercuri, quod optimum facto fuerit, uideris,
Ego uero peregrinus cum sim in terra, quid rerum hic agatur, nescio. MERC.
Breuiter, ō Charon, editiore aliquo loco opus erit, ut inde cuncta queas prospi-
cere. Cæterum si in cœlum subuolare tibi foret facultas, non laboraremus. Cū
autem te, cui semper cum mortuorum simulachris commercium fuit, Iouis re-
giā calcare minimē liceat, iam tempus fuerit, excelsū aliquem montē dis-
quirere. CHAR. Nosti, ō Mercuri, quæ ad uos inter nauigandum dicere con-
sueuerim, siquidem ubi & procellosus uentorum status obliquo uelo incu-
buerit, ut in sublime tollantur fluctus. Ibi uos, quæ est uestra imperitia, iube-
tis uel uelum trahere, uel pedem paulisper accommodare, uel etiā ipsius uen-
ti cursum sectari. At ego quietem uos agere iubeo, ipsum enim me, quod
optimum sit, non ignorare. Quin ergo & ipse idem imitaris, & in præsentia
quum sis gubernator, quæ tibi conuenire uisa fuerint, facito. Ego uero, ut
est uectorum conditio, tacitus sedebo, per omnia tibi iubenti obsecundans.

*Exhortatio à
facili & cōdi-
tione personæ*

*à merito et re
cōpensatione*

*Exordij ali-
ud i rei maga-
nitudine ac
difficultate.*

*Consilium de
capiendo loco
unde prospe-
ctum patet.*

MER. Rectè admones ò Charon, ipse enim quid factio opus sit, sciero ac speculor nobis idoneam inuenero. Num ergo Caucasus idoneus, aut hoc altior Parnassus, aut utroque eminentior Olympus ille? Atqui in Olympum mihi intuenti non contemnendi cuiusdam consilij in mentem uenit. Verum ad hanc rem tuo & labore & obsequio pariter erit opus. CHA. Tuum ergo fuerit imperare ò Mercuri, equidem pro mea uirili in omnibus parere conabor. MER. Homerus poeta dicit Aloëi filios, cum & ipsi duo essent, ad hæc pueri, statuisse olim unam cum radicibus Ossam euulsum Olympo superimponere: deinde & huic Pelion, quod arbitrarentur hoc pacto sufficientem se gradum & ascensum in cælum habituros. Verum hi adulescentuli, cum impij essent, audaciæ suæ poenas dederunt. Nos autem qui hæc in deorum iniuriam minimè molimur, cur non & ipsi eadem uia ædificamus montem monti adglomerando? quo uidelicet exactiorem & commodiorem habeamus prospectum. CHA. Et duobus nobis ò Mercuri, uires suffecerint ad loco mouendum uel Pelion, uel etiã Ossam? MER. Quid ni ò Charon? an tu nos abiectiores, magisque imbecillos infantulis illis iudicas? maximè quæsimus dijs. CHA. Nequaquam, sed res ipsa incredibilem quandam magnifici operis ostentationem continere uidetur. MER. Non iniuria, rusticus enim es, et in elegantia poetica minimè uersatus. At egregius Homerus duobus statim uersibus accessum nobis parauit in cælum, adeo facile congestis montibus. Porro demiror hæc tibi prodigiosa uideri, quæ tamen Atlanta non ignores, qui uel solus cælum ipsum fert, uniuersos nos sustinens. Sed & de fratre meo Hercule fortè audisti, quomodo ipsi illi Atlanti in officium successerit, ipseque se oneri tantisper, dum ille interquiesceret, supposuerit. CHA. Audio sanè huiusmodi. An autem uera sint, tu & poetæ uideritis. MER. Verissima ò Charon. Alioquin qua gratia uiri illi sapientes ementirentur? Itaque, quod felix faustumque sit, primum Ossam eruamus, quemadmodum carmen præscribit, & ipse architectus Homerus: At super Ossam Pelion arboribus densum. Vides quàm citra negocium pariter & quàm poeticè effecerimus? Age hac mole conscensa dispiciam, num aut hæc faciant satis, aut plura superstruere oporteat. Papæ, quid hoc? Hæremus adhuc in ipsa cæli radice. Etenim ab oriente sole uix Ionía & Lydiæ conspiciuntur. Ab occidente uero non amplius Italia ac Siciliæ. Porro à septentrione ea solū, quæ Istro adiacent, apparent. Illinc autem Creta, neque hæc admodum apertè. Quare, sicuti uidetur, et Oetam transponere oportet. Postremo omnibus superimponendus Parnassus. CHA. Sic faciamus. At hoc solū uide, ne plus æquo attenuando, opus ipsum tenuius, fragiliusque reddamus, ita ut tandem una cum ipsa mole deturbati, Homericam illam ædificandi rationem nimis amarā experiamur, nimirum caluarijs ex casu per fractis. MER. Bono animo es ò Charon, res omnis in uado erit: tu Oetam transpone, aduolutetur & Parnassus. En iterum conscendam. benè habet, cuncta iam conspicio: & tu nunc ascende. CHA. Manum mihi porrige ò Mercuri, neque enim paruam ac humilem molem me facis ascendere. MER. Si singula contueri gestis ò Charon, discrimini te committas, oportet. Non enim ita comparatum est, ut simul & extra periculum sis constitutus, & tamen, quæ cupis, liceat spectare. Postremo hac mea dextra nitere, ac pedetentim scandendo, ne in lubrico pedem figas, caue. Nunc omni ex parte res bene se habet, quum & tu superaris. Iam uero, quoniam bicipiti uertice prominet hic Parnassus, uterque altero occupato confidamus. Tu autem nunc oculis in orbem mihi ductis, intueri uniuersa. CHA. Terram uideo amplam, ac paludem quandam ingentem, quæ undique terram circumfluit. Tum montes ac fluuios & Cocyto & Phlegethonte ampliores. Ad hæc homines admodum exiles, pariter & horum nidulos quosdā. MER. Vrbes illæ sunt, quos tu nidos arbitraris. CHA. Vides quàm nihil nobis tantum labore sit effectum? Quin frustra sede mouimus Parnassum unam cum Castaliâ, tum Oetam, cæterosque monteis omneis.

MER.

*Accedit ad
rē et concep-
tionē omniū
quæ in terris
uel geruntur,
uel appetuntur
Breuis hypo-
typosis terre*

MER. Quid ita? CHAR. Equidem ē sublimi exactē despicio nihil. Desiderium autem erat non urbes solum, neq̃ montes ipsos tanquam in tabula depictos intueri, uerum & homines ipsos, tum quæ faciant, quæq̃ loquantur exaudire, haud secus ac prius cum tu obuius mihi factus ridentem conspiceres, ac quid nā riderem, percunctareris. Nam cum ridiculū quiddam audirem, mirum in modum delectabar. MER. Quod nam hoc erat? CHA. Cum quidam ab amicorum quopiam ad cœnam, opinor, uocatus esset, in posterum, inquit, diem ueniā maxime. Atq̃ interim dum hæc diceret, regula quædam, nescio quo deturbante, à recto in caput huic irruens, ipsum necauit. Risi ergo hominem, ut qui promissa minimē præstaret. Sed & nunc quo magis audiam, magisq̃ uideam, descendendum mihi cenfeo. MER. Quietus es, nam & huic malo remedium inuenero. Atq̃ incantatione quadam ab Homero accepta, uidendi aciem acutissimā tibi uel breui reddidero. Ac posteaquā carmina ipsa pronunciare, memor sis non amplius hallucinari, uerum apertē cuncta contueri. CHA. Dic solum. MER.

*Tacita repræ-
hensio per col-
lationem.*

Dimoui nubem, uisum quæ texerat antē,
Ut tandem agnoscas, qui sint hominēs ue deī uite.

CHA. Quid est? MER. An non iam uides? CHAR. Maxime, cæcus sanē Lynceus ille, si mecum componatur. Itaq̃ deinceps hoc primū me uelim doceas, mihiq̃ percunctanti respondeas. Sed heus tu, uin' & ipsum me Homericis uersibus tecum agere, quo uidelicet intelligas, neq̃ ipsum me ab Homeri elegantia abhorre? MER. Vnde tu quæso illius aliquid scire posses, nauta cum sis, & cū remis rem habeas? CHA. Vides, opprobria sunt hæc in artem. At ego, cū illum uita iam functum trañcerem, multa ex ordine canentē audiui, quorū nonnulla adhuc in memoria hærent. Porro tempestas non mediocris tum nobis incubuit. Etenim posteaquā cantilenam quandam nauigantibus non admodum prosperam, neque salutarem fuisset auspicatus, carminum ui impulsus Neptunus & nubes conuocauit, atq̃ tridente uelut unco quodam hamo iniecto, cū fluctuū procellas excitauit, tum alijs multis turbis uniuersum miscebat mare, adeo, ut parum abfuerit, quin tempestas, quæ una tum densa caligine imminēbat, nauē nobis subuertisset. Tum ergo & ille nauseabundus bonam carminū partem Scyllæ & Charybdi euomuit. Sed & Cyclopi. MER. Non ergo difficile fuit ex tanto uomitu paucula aliqua reseruare. CHA. At dic mihi

*Digressio de
Homeri uersibus.*

Crassus & ille quis est uir magnus conspicuusq̃,
Vertice sublimi, atq̃ humeris latissimus amplis.

MER. Milo Crotoniata, hic est athleta, applaudunt autem ei Græci, quod tantum sublatum solus per medium ferat stadium. CHA. At quanto iustiori causa ò Mercuri ipsum me laudibus ueherent, qui paulo post ipsum tibi Milonem quantus est, correptum in nauiculam imponam: nempe ubi à morte inuictissimo aduersario, lucta superatus, ad nos uenerit, quando nec ipse planē intelliget, qua cruris implicandi ratione sit deiectus. Tum profectò nobis plorabit, recordatus & harum coronarum, & huius applausus. Nunc autem quia, propterea quod taurū gestarit, est admirationi, grandia sapit, ac mirificè sibi placet. Quid ergo de ipso arbitramur? Num quod mortem etiam aliquando sibi imminere speret? MER. Quid? ille mortis recordaretur in tanto flore? CHA. Missum hunc face, ò Mercuri, risum nobis haud ita multò post exhibiturum, quando uidelicet nobiscum nauigans, ne culicem quidem amplius, nedū taurum ferre poterit. Sed illud tu mihi dicas uelim, quis alius ille uir grauis, ac seueritate quadam uerendus. nec tamen Græcus, quantum ex peregrino habitu conijci potest? MER. Cyrus ò Charon, Cambyxis filius, qui imperiū quod olim Medi obtinebant, ad Persas transtulit. Atq̃ idē Assyrios nuper deuicit, & Babylonem expugnauit. Ad hoc exercitū in Lydiam traducere iā parat, hoc iam in animo destinans, ut Croeso superato imperium habeat in omneis. CHA. At

Robur corporis.

*IL
Potentia*

Croes-

ne
de
na
o
us.
de.
lem
eco
sis
ate
par
tice
unc
m, ac
acflu
xiles,
raris,
de mo
neis.
MER.

III.
Diuitie.

Locus cōmu-
nis de felicitate,
et contra
diuitias.

Alius locus,
de donarijs
dijs consecra-
tis.

Croesus ubi tandem ille? MER. Illorum oculos deflecte in magnam illam arcem, quæ triplici muro est septa, Sardis ille. An non Croesum ipsum uides in aureo sedentem solio, accubi Solone illo Atheniense differentem? Vis auscultemus qua dere uerba faciant. CHA. Volo ò Mercuri. CROE. O hospes Atheniensis, quia iam diuitias nostras uidisti, thesauros scilicet, & quantum nobis auri sit rudis, tum & aliam suppellectilem præciosam, dic mihi, quem nam omnium hominum felicissimum arbitraris? CHAR. Quid tandem dicet Solon? MER. Ocioso es animo. nihil ò Charon uel ingenerosum, uel contemnendum. SOL. Felices quidem admodum pauci. Verum ex his quos ego noui, Cleobin & Bitonem sacerdotis filios arbitror felicissimos extitisse. CHA. Argiua sacerdotis hic dicit, qui nuper postquam matrem ne hiculo insidentem ad sacrarium usque, ipsi iugum subeuntes, adduxissent, è uiuis statim excesserunt? CROE. Esto, habeant illi felicitatis primas. At quis tenebit secundas? SOL. Tellus Atheniensis, qui præterquam quod bene uixit, mortem etiam pro patria obire non recusauit. CROE. Ego uero, ò scelus, non tibi uideor felix esse? SOL. Non dum ò Cræse statui, quod necdum ad uitæ metam perueneris. Rectissimus enim eius rei index ac certissimus mors ipsa existit, & uita ad finem usque feliciter perducta. CHAR. Optime facis ò Solon, quod nostri non es oblitus, quoniam cymbam ipsam his de rebus iudicare censes. Sed qui nam illi, quos Croesus emit tit, aut quid humeris gestant? MER. Aureos Pythio lateres dicat, oraculi eius mercedem, cuius beneficio paulo post peribit. Est enim uir ille plus æquo uatibus deditus, adeo ut omnino ex ipsis pendeat. CHA. Et illud est aurum splendidum scilicet, quodque sub pallidum refulget rubore: nunc enim, quum antè iam sæpe de eo audierim, ipsum primum uideo. MER. Hoc celebre illud est nomē, cuius gratia tantopere pugnatur. CHA. Atqui non uideo quonam precio commendetur: nisi hoc fortè ad rem pertinet, quod, qui ferunt, eo grauantur. MER. Non enim nosti, quot huius gratia bella, quot insidie, quot latrocinia, quot per iuria, quot cædes, quot uincula, quamque longinqua nauigatio, quot mercaturæ, quot seruitutes. CHA. Propter hoc ne ò Mercuri, quod parum ipsi æri præstat? Nam æs noui, ut qui à singulis uestoribus, quod & tu ipse non ignoras, obulsum cum delectu accipiam. MER. Est ita, ut dicis, ò Charon. Verum æs, quia magna est eius copia, non est in precio. Aurum uero, & huius quidem parum, hi qui terræ uenas scrutantur, ex immenso profundo effodiunt. Atramen ex terra prouenit, quemadmodum & plumbum, & reliqua metalla. CHA. Insignem quamdam hominum stulticiam narras, qui tanto amore prosequuntur rem tum pallidam, tum etiam grauem. MER. At Solon ille, aurum minimè mirari uidetur, ut & planè uides. Nam cum Croesum ipsum, tū uero maximè hominis barbari iactantiam deridet, adeo ut uideatur etiā mihi hac ipsa de re Croesum uelle percunctari. Quamobrem auscultemus. SOL. Dic mihi, ò Cræse, putas ne laterum horum indigere Apollinem? CROE. Per Iouem. nullum enim ipsi est donarium Delphis suspensum tam magnificum. SOL. Arbitraris ergo te deum beatum reddere, si inter alia multa, tuo beneficio & aureos lateres possideat? CROES. Quid nī? SOL. Magnam mihi paupertatē in cælo narras, ò Cræse, si deos, cum fortè desiderent aurum, ex Lydia aduehere oportebit. CROES. Vbi enim alibi auri proueniret tantum, quātum apud nos? SOL. Rursus illud mihi dicit: ferrum in Lydia nascitur? CROES. Non temere. SOL. Potioris ergo rei indigēstis. CROE. Qui nam ferrum præstantius auro? SOL. Si citra stomachum respondere uelis, facile quidem intellexeris. CROE. Interroga tu modo ò Solon. SOL. Vtri præstantiores, an qui seruant ac defendunt, an qui seruantur & defenduntur. CROES. Qui seruant profectò. SOLON. Quid ergo. Si quemadmodum quidam narrant, futurum, Lydos Cyrus adortus fuerit, aureos ne gladios militi tuo facies, an ferro tumerat opus? CROES. Ferro sanè, ferro. SOL. Et

Et si huius copiam non apparaueris, futurum ut egregium illud autrum capti-
uum ad Persas abeat. CROES. Bona uerba o homo. SOL. Dij meliora uelint, quā
ut hæc hoc modo fiant. Verum tu hac uia uideris ferrum autro nobilius fateri.
CROES. Ferreos ergo lateres Deo me consecrare iubes, aurum autem reuoca-
re? SOL. Neque ferro ille indiguerit. Sed siue æs siue aurum dicaris, alijs sanè
futuram prædam ac possessionem suspenderis, & id quidem aut Phocensibus,
aut Bœotijs, aut Delphis ipsis, aut etiam prædoni alicui tyrāno. deus autem au-
rifices tuos planè nihil moratur. CROES. Semper tu quidem diuitias mihi inui-
des & oppugnās. MERC. Non fert delicatus hic Lydus, o Charon, uerborum
& libertatem & ueritatem. Quin ei peregrina quædam res & noua uidetur ho-
minem obscuro loco natum ac pauperem, ea quæ urgeant, intrepidè dicere.
Atqui haud ita multo post Solonis recordabitur. Nimirum quando eum a Cy-
ro captum, in constructum rogi oportebit conscendere. Nam quæ cuique
Parcarum fuso sint decreta, ipsam Clotho nuper legentem audiui, in quibus
& hæc erant scripta: Croesum quidem a Cyro captiuium duci, ipsum autem
Cyrum a Massagetide illa necari. Viden' Scythicam illam foeminam, candi-
do uehentē equo? CHA. Per Iouem. MERC. Tomyris ea est, quæ sua ipsius manu
Cyri caput detruncatum in utero cruore refertum intrudet. Sed & filium Cy-
ri uides adolescentem? Cambyfes ille est. Is patre defuncto in imperium suc-
cedet. Ac ubi mille modis errarit, & in Lydia & in Aethiopia, tandem insania
corruptus, occiso a se Api, migrabit è uita. CHAR. O risum inexhaustum. Sed
num quis uel aspicere sustineat ipsos, adeo sibi præ cæteris placentes? aut eti-
am cui credibile uideri poterit, illum scilicet paulo post fore captiuium? Hunc
autem caput in utre sanguine pleno habiturum? At qui nam is est o Mercuri,
cui pallam purpuream fibula nequit? quem corona adornat, cuius cocus piscis
ventre dissecto, annulum exhibet, in gente mari septa, regis se nomine iactat?
MERC. Belle o Charon, quod interim occinis. Cæterum Polycratem Samio-
rum tyrannum uides, qui ipse se modis omnibus felicem putat. Verum & hic
tandem ab assistente famulo Mæandrio, Oroëtæ satrapæ proditus, in crucem
suffigetur. Miser sanè, qui uel temporis momento ex uniuersa felicitate exci-
derit. Nam & hæc nuper ex Clotho audiui. CHAR. Præclarè, o Clotho, ita &
ipsos in crucem suffige, & eorum capita generose detrunca, quo se homines
tandem agnoscant: sed & tuo beneficio in sublime adeo ferantur. nimirum ut
postea quanto altiori ruina, tanto grauiori dolore decident. Porro quod ad
me attinet, quemcunque horum nudum in nauigio agnouero, eum maximè
ridebo. Quando neque purpuram, neque regium capitis tegmen, denique
neque solium secum adferat aureum. MERC. Et horum quidem fortuna sic se
habebit. Sed & uastam quandam multitudinem uides, atque ex hac alios na-
uiganteis, alios bella gerenteis, alios in foro litiganteis, alios terram aratro
proscindenteis, alios foeneranteis, postremo alios mendicanteis? CHA. Tur-
bam quandam uideo uariam, ac promiscuam, & uitam perturbationum ple-
nam. Ad hæc ciuitates conspicio apum examinibus similes, in quibus pro-
prium quendam peculiaremque singuli habent aculeum, quo sibi uicinos pun-
gunt. Quinam autem ex ipsis uelut crabrones, aguntque feruntque imbecillio-
rem, ac uiribus inferiorem. At agmen illud, quod ex improviso ipsos circum-
uolat, quinam sunt? MERC. Spes, o Charon, & metus, & amentia, tum uo-
luptas, auaricia, ira, odium, atque id genus alia. Ex his autem, ignorantia in-
firmæ turbæ est permixta. Atque in eadem cum ipsis repub. degit ira, odium,
æmulatio: tum & imperitia, hæsitantia, auaricia. Porro metus & spes ipsos su-
peruolantes: ille quidem horrorem incutit, aliquando uerò tantū trepidare fa-
cit: hæ autem supra caput in altū uergentes, ubi quispiā apprehendere conetur,
in sublime uolantes, aufugiunt, illis inhiantibus relictis, quod ipsum & Tantalus

III.
Fortuna.

Combris de
scriptio studi-
orū & cupi-
ditatū huma-
narum, &
primo prin-
cipiorum.

apud

apud inferos ab aqua pati uides. Quod si in aciem intenderis, conspicias in alto & Parcas ipsas ex penso singulis adnere tenuia quædam fila, quibus uniuersum mortalium genus subnixum dependet, uideri quasi quosdam araneorum nexus ab ipsis fuis in singulos demissos? CHA. Equidem filum ut plurimum, admodum tenuæ ac fragile cuiq; è sublimi innexum uideo, hoc quidem illi: illud uero alij. MERC. Rectè uides ò portitor. Nam ab ipso fato imminet interitus: illi ab hoc, huic autem ab alio. Atque hunc hæredem fore eius, cuiuscunque filum fragilius fuerit, rursus autem illum huius, tale enim quiddam connexio illa portendit. Vides ergo cunctos à tenui filo suspensos. Atq; hic quidem ex ipsis in altum substractus, sublimis est, uerum paulo pòst, ubi ponderi tanto sustinendo non amplius par fuerit, filo dirupto decidens, ingentem excitabit strepitum. Alius autem, qui paululum rantum à terra fuerit subductus, tamen si cadat citra tamen strepitum iacebit, adeo ut ruïnā uix ipsi exaudiant uicini. CHA. Nimis quàm ridicula sunt hæc ò Mercuri. MER. Atqui ne uerbis quidem uilis pro dignitate consequi possis, quàm sint ridicula, maximè ardua ipsorum studia, & quod nonnunquam, interea dum multa spe aluntur, intereunt, ab optima scilicet morte arrepti. Cuius nunciij & ministri, ut cernis, admodum sunt multi, puta febres, tum feruidæ, tum frigidæ (latinis ueteribus querceræ dictæ) tabes, pulmoniaq; tum gladij latrocinia, aconita, iudices quoq; actyranni. Et horum nihil omnino mentem eorum subit, tantisper sanè, dum conatus eorum feliciter processerint. At si quando sua se spe falsos senserint, tum illud ohe frequens in ore pariter & eheu, eheu, & hei mihi, hei mihi. Quod si iam inde ab initio secum perpenderent, mortales se esse, ac posteaquam paululum hoc temporis in uita fuerint peregrinati, hinc relictis rebusterrenis omnibus, uelut è somno migraturos, profecto & prudentius circumspectiusq; uitam ducerent, & cum emoriendum esset, minus angerentur. Nunc autem, quia præsentis rerum statu usuros se perpetuò sperant, cum minister aut uocari, aut abducere fuerit conatus, irretitos uel febre, uel tabe, stomachantur, & ducenti renituntur. Propterea sanè quod abstrahendos se è bonis præsentibus ne expectarint quidem. Sed enim quid non faceret ille, qui domum magno studio ædificando operari os urget, si prospexerit eam quidem finè habituram, ipsum autem se cum iam dudum fastigium imposuerit, decessurum. domo ita relictâ hæredi, ut is fruatur: ipse autem miser, ne semel quidem in ea cœnet. Iam qui stirpe uirili auctus conuiuio excipit amicos, patris nomen, nempe suum, puero imponit. si præsciret puerum septem annos natum, emoriturum. nunquid ob prolem tibi uideretur gaudio ferri tam immodico? Verum in caussa est, quod in eum quidem intuetur, cui in filio res prosperè cadunt, cui patrem esse contingit, uel athleteæ, uel eius qui uicerit olympia. Vicinum autem, qui natum cremandum effert, nō inspicit, neq; nouit quo funiculo, quàmque tenui sibi sit suspensus. Quin & eorum qui de finibus digladiantur, quanta sit turba, uides, & quàm multi coaceruent pecunias, qui tamen, antequam ipsis frui liceat, ab imminetibus, quos dixi, tum nuncijs, tum ministris auocantur. CHA. Video isthæc omnia, & mecum ipse cogito, quidnam sit eis in uita iucundum, aut quid tandem sit illud, quo spoliati tantopere stomachentur. MER. Quin etiam si ipsorum reges, quos uel omnium felicissimos esse apparet, introspeciat quispiam diligenter. Nimirum, præterquam quod instabili & ancipiti fortunæ ludo iactantur? inuenerit eis inhæreretristia longè plura iucundis: tot timoribus, tot turbis, tot odijs, tot insidijs, tot iris, tot adulationibus, miseri illi inuoluuntur. Prætermitto & luctus, & morbos, tum & affectus, qui ex æquo tum uulgo & his dominantur? usque adeo, ut non minoris fuerit & temporis & negocij, horum hic recensere mala, quàm & priuatorum. CHA. Tibi ergo ò Mercuri dicere uolo, cui nam mortales adsimiles mihi uideantur, atque horum uita omnis: Vidistin' aliquando bullas illas

Stat sua cuiq;
dies, breue et
irreparabile
tempus. Om-
nibus est uite

Tollitur in al-
tum, ut lapsu
grauiore ru-
ant.

II.
Publicarum
personarum.

illas in aqua, torrente aliquo cum strepitu scaturiente, existentes? Tumores illos inflatos dico, quibus cogitur spuma. Earum sanè quædam sunt parvæ & exiles, quæ tam statim dissolutæ evanescent. Aliæ uero diutius durant, atque aliis ad se coactis, uehementer inflantur, ac in maximum surgunt tumorem; Tandem & hæ dissoluuntur omnino, pereuntq. Neque enim secus fieri poterit. Hæc tibi hominum uitæ. Singuli flatu tumescunt, ita ut alij sint maiores, alij autem minores. Postremo alij quidē momentaneam, moxq. deficientem sentiant inflationem, alij uero prius deficient, quàm omnino constituantur. At omnes destrui & evanescere necesse est. MER. Nihil tu quidem infelicius, hominū naturam, similitudine expressisti, quàm uel ipse Homerus, qui uniuersum mortaliū genus arborum folijs comparat. CHA. At cum tam fragilis sit eorū conditio, uides tamen, ut inuicem auidē contendant pro imperijs, pro honoribus, possessionibusq. certando: cum tamen ipsos, uniuersis his post se relictis, unico tantum obulo onustos ad nos uenire oporteat. Vis igitur, quoniā in edito consistimus loco, quàm possum magna uoce acclamando, eos adhorter: Primum quidem, ut à conatibus & stultis & uanis abstineant, Deinde, ut mortem semper præ oculis habentes, hunc uitæ cursum transigant. In hanc sententiam uerba proclamans: O stulti, quid tanto studio in his rebus molimini? Desistite à laboribus, neque enim perpetuò uiuetis. Nihil ex his, quæ hic præclara habentur, perpetuum est: nec aliquid istorum, quum moriendum est, secum auferre quisquam poterit. Quin necesse est, hominem quidem (quisquis is tandem fuerit) nudum abire, domum autē atque agrum, & aurum in aliorū transire manus, semperq. dominum mutare. Hæc atque eiusmodi alia, si, unde exaudiri possint, ipsis inclamarem, an non putas uitæ eorū magnæ fore utilitati: ita, ut etiam prudentiores longē inde fieri queant. MER. O beate, nescis quàm fortiter eos, tum ignorantia, tum error occupauerit: adeo ut eorū aures ne terebre quidem amplius aperire queas. Tāta obturarunt cera, haud aliter, ac sociorum aures & Ulysses, ueritus ne Sirenū cantus exaudirent. At quinam audire poterint, etiam si uocem in tantū intendas, ut rumparis? Nempe quod, apud uos obliuionis fons potest, idem hic præstat ignorantia. Quanquam sunt in eis & pauci quidam, qui, quoniam ceram in aures non accipiunt, ad ueritatem ipsam declinant, atq. in ipsis rebus cernentes acutū, quales sint, agnoscant. CHA. Vel illis ergo solis acclamarem. MER. Superuacaneū fuerit, ea quæ sciunt, ad eos dicere. Vides quomodo à uulgi turba semoti, rideant, quæ alij factitarint. Tū ne utiquam conuenit ipsis cum uulgo, adeo, ut iam nunc appareat, ipsos fugā ē uitæ ad nos adornare. Verū omnibus odiosi sunt, eo quod istorū imperitiā re darguant. CHA. Belle ò generosi uos, tametsi ò Mercuri, ad modū sunt pauci. MER. Vel hos esse fuerit satis. Sed nunc descendamus. CHA. Vnum adhuc discere desiderii est, quod ubi docueris, perfectam sanè doctrinam dederis, nam contueri gestio, in quæ cadauera reponant, dum in terrā defodiunt. MER. Sepulchra, conditoria & monumenta hæc uocant. Cæterū tumultos illos antè urbes uides, tum columnas, & pyramidas. Omnia illa mortuorū sunt receptacula, cadauerumq. tentoria. CHA. Quid ergo saxa illi coronant, unguentoq. inungunt? alij præ tumulis cōstructo rogo, ac fouea effossa sumptuosas illas exurte cœnas, & uinū mulsumq. (quantū coniecturis assequi possum) in ipsas foueas infundunt? MER. Equidem ignoro, ò Portitor, quid hæc ad eos, qui apud inferos agunt, pertineant. Verū illis persuasum est, umbras ab inferis reduces cœnare quidem, utcunq. liceat, circū nidorē uolitando, bibere autem ē foueis mulsum. CHA. Illos adhuc bibere, uel esitare, quarū caluarix sunt aridissimæ? At qui ridiculū est, me tibi hæc dicere, qui quod quotidie ipsos deducas, probe nosti an, ubi semel terrā subierint, denuo uelut postliminio iure ad superos remeare queant. Quin & ipse maximè ridicula paterer, tot negocijs occupatus, si eos

*Amplificatio
p. collationē.*

*Commotiō
Charonis.*

*Ignorantia et
error, quibus
hominū auri-
mi excæcatur.*

*Cōstitutio opti-
mionis de dea
functorū boni-
tudinibus.*

transiundo non deducere solum, sed reducere oporteret, si quando uellent bibe-
re. O stulti, quæ est hæc amentia? Non scitis quod latè distantibus finibus uiuenti-
um & mortuorum res sunt seiunctæ, quoque pacto se res habeant apud nos. Vbi

Mortuus est æque tumuli qui nescit honorem,

Et qui sortitur spectandi funera saxi.

Atque honor unus adest & regi Agamemnoni, & Iro

Thersitæ, & similis Thetidos formosus Achilles.

Umbræ nam pariter siccæ nudæque pererrant

Asphodeli campos confracto uertice cunctæ.

MER.

Papæ, quàm multa ex Homero hauris. Sed quia me submonuisti, Achillis se-
pulchrum tibi uolo indicare. Vides illud quod prope mare situm est, illic Tro-
ianum est Sygeum. E regione autem conditus est Ajax in Rhetæo. CHA. Non

Non hostes tan-
tum, uerum et
urbes, et pro-
pe cuncta mor-
si obnoxia esse

magna, de quibus infernè tam magnifica audimus, Ninum scilicet Sardana-
pali urbem, Babylonem, Mycenæ quoque, tum & Cleonæ simul, & Ilium ipsum,

nam illinc oriundos multos memini transire, adeo ut totis iam decem annis ne-
que nauem subduxerimus, neque ea interim refrixerit. MER. Ninus quidem, o

portitor iam est euersa ita ut ne uestigium eius sit reliquum, neque ubi sita fuerit
olim facile dixeris. Babylon autem tibi illa est tot turribus benè munita, quæque

magnò illo ambitu est septa, haud ita multò post & ipsa desideranda, quemad-
modum nunc Ninus. At Mycenæ & Cleonæ me sanè commostrare pudet.

Omnium uero maximè Ilium, alioquin, ubi descenderis, sat scio, præfocaris Ho-
merum, propterea quod tam magnificis uersibus has nugas decantare non eru-

buerit. Veruntamen & quondam extiterunt felices, nunc autem mortuæ sunt
& ipse: urbes enim o Portitor, perinde ac homines emoriuntur. Et quod longè mi-

rabilius, solidi etiam flumines, ita ut Inachi ipsius in Argo ne monumentum quidem

reliquum appareat. CHA. Vah quæ laudes Homere, quamque superba nomina

Ingens Ilium ac

Mcenibus amplum. Tum

Structæ bellè Cleonæ.

VI.

Monumētū et
gloria rerum
effluunt.

Sed interim dum fabulamur, qui nam illic dimicant, & quæ pro re se mutuo ce-
dunt? MER. Argiuos uidet & Lacedæmonios o Charon, atque semimortuū Im-

peratorem Othryadem suo ipsius nomine trophæum inscribentem. CHA. At

pro quo eis est pugna? MER. Pro eo ipso agro, in quo pugnant. CHA. O homi-
num amentiam, qui haud sciunt se, etiam si nunc quisque eorum totum Peloponne-

sum possideat, unius tamen uix pedis locum ab Aeaco accepturus. Campi au-
tem alijs alij colent, sæpe etiā hoc trophæo per aratrum reuulso. MER. Hæc qui-

dem hoc modo se habebunt. At nos iam hinc descendamus, ac montibus his in
suas sedes repositis, regrediamur. Ego quidē quo sum ire iussus, tu uero ad na-

uem. Equidem post paulum ueniam, & ipse tibi umbrarum gregem mecum ad-
ducens. CHA. Probè fecisti o Mercuri, atque in eorum album adscriberis, a qui-

bus beneficio me affectum perpetuò agnoscam: quandoquidem tua ope in hac
peregrinatione plurimum sum adiutus. O qualia infelicium hominum studia,

Reges, lateres aurei, magnifica sacrificia, prælia, Charontis aut nulla habetur
ratio.

Epilogus et
scopus Dialo-
gi.

DE SACRIFICIIS

BRASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGUMENTVM

DExidet hoc sermone Lucianum uanitatem et superstitionem hominum circa colendos deos, ut qui primū de
dijs impijs quædā opinantur ac sentiant. Deinde eosdē multò ineptiores ac alieniores cultus, qui pro natura
et

ac dignitate numinis prosequantur. Propositio est, Ridicula esse ea, quæ homines tum sentiunt de dijs, tum circa illorum cultum faciunt. Id confirmat expositione, primum earum opinionum, quæ de dijs traduntur, quam ueluti causam superstitionis istius esse ostendit. Deinde rituum, quibus tum Greci, tum Aegyptij, quos ceteris multo ineptijs istis autem indicat, uti solent. Et hunc quasi quendam effectum, ex superioribus opinionibus sequi, uidetur uelle intelligere.



NIMVERO si quis recensere uelit, quæ stultissimi mortales faciunt in sacris, in festis diebus, in adeundis salutandisque dijs: tum quas res ab illis petant, quæ uota faciant, cuiusmodi sint, quæ de illis sentiunt, statuuntque, equidē haud scio, sit ne quisquam animo curis ita confecto, usque adeo mœsto, quin risurus sit, ubi perpenderit negotij, tum absurditatem, tum amentiam. At multo ante quam ridere incipiat, opinor, secum illud expendet: utrum pios istos appellari conueniat, an contra dijs inimicos, atque infelices, ac Gentios malos, qui quidem numen ipsum rem usque adeo humilem atque abiectam existimant esse, ut humanis egeat obsequijs, utque adulatione capiatur ac gaudeat: rursus ut stomachetur, atque iracundē ferat, si negligatur. Nam Aetolica illa mala, simulque Calydoniorum calamitates, totque hominum cædes, ad hæc & Meleagri interitum, hæc omnia à Diana autore profecta esse prædicant, quæ uidelicet grauiter ferret, quod ab Oeneo non esset ad sacrificiū adhibita. Vnde adeo nimirum alte dolor hic animo illius insederat, quod sacris epulis esset frustrata. Quin illam iam mihi uidere uideor, ut erat id temporis, in cœlo solitaria, reliquis dijs ad Oenei conuiuium profectis foras, miseris modis gerentem sese, ac miserabiliter etulantem, quod ab eiusmodi festo esset abfurura. Contra Aethiopes illos fortunatos, ac multis modis felices quis dixerit, si modo Iupiter illis gratiam referret pro humanitate, quam in initio poematis Homerici in ipsum exhibuerant, duodecim perpetuos dies epulis acceptum, idque quā reliquis etiam dijs comitatus ad conuiuium ueniret. Vnde adeo nihil, ut apparet, quicquid faciunt illi, gratis faciunt: uerum sua bona uendur mortalibus, atque emere quidem ab illis licet omnia, puta bonam ualitudinem bucula, diuitias bobus quatuor, tum regnū bobus centum. Præterea sospitem ab Troia in Pylum reditum tauris nouem. Iam ex Aulide ad Ilium transmittendi facultatem regia puella. Nam alius quidam ne id temporis urbs caperetur, à Minerva mercatus est bobus duodecim, ac populo. Verisimile est autem, esse præterea quædam, quæ uel gallo, uel corolla, uel solo thure ab illis redimi queant. Hæc igitur quā non ignoraret, opinor, Chryses ille, utpote tum sacerdos, tum senex, diuinarumque rerum egregie peritus, posteaquam re infecta redisset ab Agamemnone, tanquam qui pridem Apollini mutuū dedisset beneficium, ita nunc imputat ac reposcit uicem, quin comiciatur etiam propemodum, nempe quā sic ait: Equidem Apollo egregie, templum tuum, quum id temporis adhuc esset incoronatū, sapenumero coronis ornauit, deinde tam multas tibi in aris adoleui coxas taurorum, pariter atque caprarum, At tu contra, me negligis, quā huiusmodi patiar iniurias, proque nihilo durcis hominem bene de te meritum. Qua quidem oratione intantum ille pudefactus est, ut protinus arrepto arcu, ac supra nauium stationem sese collocans, pestem in Grecorum copias iacularetur, ne mulis quidem et canibus intactis. Sed quoniam de Apolline incidit mentio, referam de eodem & alia, quæ de illo sapientes isti tradunt, non illa quidem, quoties quā infeliciter amarit, non Hyacinthi cædem, neque Daphnes superbiam, uerum quemadmodum damnatus etiam fuit, & ob Cyclopes interfectos in exilium exactus. Vnde factū, ut e cœlo in terram demitteretur, humana iam sorte usus, nostrisque malis factus obnoxius. Præterea autem quemadmodum in Thessalia mercenariam operam

Propositio

Amplificatio
propositiōis
à finitione
numinis.Confirmatio
propositiōis,
quæ et causam
cōtinet tā
te superstitionis.

Epiphonema

Amplificatio
à consequentiisRedit ad expositionem,
et
confirmacionem

III.
De Iouis ori-
gine, successi-
one erroribus
gestis.

III.
De Prometheo.
V.
De Rheâ.

VI.
De Cœlo, et
domicilio, et
nuptiis deorum.

suam locarit apud Admetum, tum item in Phrygiâ apud Laomedontem, atque apud hunc quidem haud solus, uerum cum Neptuno, quum ambo propter egestatem lateres componerent, inque construendis mœnibus operam præstarent. Ac ne mercedem quidem solidam à Phryge illo tulerunt, uerum debebat illis adhuc de summa, ut ferunt, plus triginta drachmas Troiani nominis. Quid enim? An non hæc in Deorum honorem fabulantur poëtæ? atque his etiam multò diuiniora de Neptuno, de Prometheo, de Saturno, de Rheâ, denique de uniuersa ferme Iouis familia, idque inuocatis, ut adsint canentibus in exordio poematum, Musis, à quibus tandem uelut afflati numine, id quod apparet, huiusmodi quædam cantant. Quemadmodum Saturnus ut primum Cœlum patrem suum executisset, ipse in eo regnauerit, deinde liberos suos deuorauerit, sicuti ferunt fecisse & Argiuium illum Thyestem. Deinde quemadmodum Iupiter furtim occultatus à Rheâ, saxū pueri loco subijciente, in Cretam sit ablegatus, atque inibi à capella nutrice sit alitus, itidē uidelicet, ut Telephus à cerua, Cyrus Persæ, is qui prior regnauit à cane narratur enutritus. Postea quæadmodum expulso patre, atque in uincula coniecto, ipse potitus sit imperiō. Duxerat autem uxores complureis quidem aliis: sed postremo loco Iunonē germanam idque iuxta Persarum & Assyriorum institutum. Tum autem quod esset in amorem propensus, atque in Venerem effusus, facile cœlum liberis expleuerit. Quorum alios ex suæ sortis deabus creauit: alios contra nothos, ex mortali terrestri quoque genere sustulerit. Quū interim generosus ille, nunc in aurum, nunc in taurū, nunc in cygnum aut aquilam uerteretur: ac in summa plures sibi formas assumeret, quā uel Proteus ipse. Porro Mineruam ē suo ipsius capite progeniuit, hæc planē sub ipsō cerebro complexus. Nam Bacchum imperfectum adhuc (ut aiunt) ē matre etiam num cōflagrante surreptum, in suum femur illatum defodit. Deinde urgente partu, executi. Ne his dissimilia de Iunone etiam canunt. Nempe hanc citra uirilem congressum, subuentaneo cōceptu grauidam puerum addidisse Vulcanum: atque eum quidem non admodum fortunatum, uerum excusorem ac fabrum ærarium: quique perpetuō tum in igni, tum in fumo uersetur, ac scintillis opplerum: quippe cuius ars in fornacibus exerceatur. Tum autem ne pedibus quidem integris: claudicare enim ē ruina, quum à Ioue præceps datus esset ē cœlo. Quod nī Lemnijs pro sua bonitate eum, dum adhuc ferretur in aëre, suscepissent, perierat nobis Vulcanus: non aliter quā Astyanax ē turri deiectus. Quanquam quæ de Vulcano narrant, toleranda uideantur. Cæterum de Prometheo, cui non cognitum est, quā atrociter sit passus, propterea quod supra modum humanæ gentis amans fuerit? Siquidem hunc Iupiter in Scythiā deportatum, super Caucasum montem cruci suffixit: adhibita illi aquila, quæ iecur illius assidue circumroderet. Hic itaque pœnas pendit. Porro Rheâ (nam sunt hæc quoque simul referenda) an non indecorē atque indignē facit? Iam nus quum sit, & ætate exacta, ijsque rebus intempestiua: deinde tam multorum mater deorum, dum pueros adhuc adamat, eosque zelotypia prosequitur: dumque Atten ipsum leonibus secum circumuectat, præsertim quum iam utilis esse non queat? Itaque quinam posthac uitio uertat aliquis, uel Veneri quod adulteretur: uel Dianæ, quod ad Endymionem frequenter medio ē cursu diuertens descendat? Sed age missas faciamus has fabulas: atque ipsum cœlum conscendamus, poëtico illo more subuolantes: ea nimirum uia, quam unam pariter cum Homero Hesiodus commonstrat, contemplaturi, quem in modum singula apud illos sint ordinata. Ac primum quidem quod forinsecus sit ferreum: uel ab Homero, qui id ante nostram ætatem dixit, audiuius. Quod si superas, ac sublato paulum capite sursum aspexeris, ac planē in ipsum quasi dorsum peruenieris, ibi simul & lumen apparet candidius, & serenior sol, & astra fulgentiora, nihilque usquam oculis occurrit nisi clarus dies, ac solum undique aureum.

Cæte-

Cæterum introgredienti, primo loco mansitant Horæ: quippe portas seruant. Post eas Iris ac Mercurius: utpote ministri ac Iouis & internūci. Deinde Vulcani fabrilis officina, omnigeno referta artificio. Postea deorum ædes, ac Iouis ipsius regia: quæ quidem omnia Vukanus pulcherrimè fabricatus sit. At uero dñi iuxta Iouem assidentes (conuenit enim opinor, ut in supernis illis sedibus magno strepitu, fastuq; uiuatur) in terram despiciunt: & quoquo uersum intento capite, circūspectant, sicūde subuolantem ignem uideant, aut nidorem in aere surgentem, circaq; fumum rotantem sese. Quod si quis fortè sacrum faciat, epulantur omnes fumo inhiantes, ac muscarum in morem sanguinem exugentes circum aras effusum. Alioqui si domi cibum capiant, nectare atq; ambrosia uictitant. Nam olim homines etiam ab illis in conuiuium sunt adhibiti, unaq; cum eis potarunt: nempe Ixion ac Tantalus: uerum illi quoniam uim & raptū pararent, essentq; futiles & garruli: ob id in hunc quoq; diē pœnas luunt. Porro, reliquo mortalium generi cœlum iam inaccessum est, atq; occultum. Et in hūc quidem modum uiuitur à dñs. Proinde uidelicet & iam mortales ipsi in colendis illis consimilia quædam atq; istis consentanea moliantur. Nam primum lucos illis attribuerunt, tum & montes dicarunt, præterea aues consecrarunt: deinde suam cuiq; arborem assignarunt. His factis per regiones illos distributos colunt, eosq; uelut in ciuitatem suam receptāt. Nempe Apollinem Delphi Delijq; Mineruam Athenienses, quæ quidem Græcis Athena dicta, uel ipso uocabulo se ei Reip. familiarem esse testatur. Argiui Iunonem; Mygdonij Rheam: Venerem Paphij. Rursus autem Cretenses Iouem affirmant, non modo uixisse apud sese, nutritumq; fuisse: uerum etiam sepulchrum illius ostendunt. At nos scilicet interim tam multis iam seculis fallimur: qui quidem opinemur Iouem tonare, plueret, reliquaq; omnia peragere. Et illud nos latuit, eum iam olim fuisse defunctum, & apud Cretenses sepultum. Deinde uero phanis in honorem illorum erectis, ne rectis uidelicet aut penatibus careāt, formas illorum exprimūt, adhibito ad id uel Praxitele, uel Polycleto, uel Phidia. At hi quidē artifices, haud scio ubinam uisam, eorum effigiem repræsentant. Ac Iouem quidē barbatus fingunt, Apollinem uero semper puerum. Mercurium iam pubescentem, primamq; ducētem lanuginem. Neptunum nigro capillitio, cæsis oculis Mineruam. Attamen qui templa ingrediuntur, non iam arbitrantur se se uidere, uel ebur ab Indis aduectum, uel è Thracum uenis effossum aurum: uerum ipsum Saturni Rheæq; filium à Phidia in terram hospitem adductum, iussum Pisanorum, in solitudine custodem ac speculatorem assistere: idq; hoc contentum præmio, boniq; consulentem, si intra quinque perpetuos annos, dum olympia celebrantur, interim obiter illi sacrificet aliquis. Tum autem constitutis aris, designatis sacrorum septis, puris uasis collocatis, uictimas offerunt: bouem aratorem agricola, agnum opilio, capram caprarius. Est qui thus, est qui placentulam offerat. At si quis pauper: is ita deo litat, ut dexteram duntaxat suam ipsius exosculetur. Iam uero quum immolant (nam ad illos redeo) primum fertis coronat pecudem, multoq; antè explorant, num legitima sit, & sacris idonea: ne quid fortè macent ex his, quæ religio repudiat: deinde ad aram applicant, ac sub oculis dei iugulant, flebile quiddam emugientem, beneq; sicuti licet conijcere, ominatam: deniq; uoce iam leuiore ad sacri tibus respondentem. Quis uero non facile coniectet gaudere deos, quum ista spectent? Quin & in frontispicio posita scriptura denunciat, ne quis intra pura uasa cōsistat, qui manibus sit impuris. Atqui sacrificus ipse sanguine fœdatus, neq; aliter quàm Cyclops ille pecudem incidit, intestina educit, cor reuellit, cruorem aræ circūfundit. Et quid tandem non obiens, peragensq; quod ad pietatem, sacrorumq; ritum pertineat? Post omnia demum incenso igni, capram ipsam pariter cū pelle deportatam imponit: ipsam item cum lanis ouem, Nidor interim ille sacer

Hactenus opiniones uanas de dijs recēsit, tanq; causam superstitiōis lā & hominū ineptias circa cultū & religionē tanq; effectum describit.

Amplificatio, uanitatē à repugnantiis

II.
Aegyptiorū
superstitio.

atq; diuinus sursum fertur, atq; in ipsum usq; coelū subuectus, paulatim diffun-
ditur. Iam uero Scythae reliquis omnibus hostijs omiſſis, ut quas uiles atq; hu-
miles existiment, ipsos homines maſtant Dianae, atq; eo ritu deam placant. Ve-
rum haec fortassis modesta uideantur: cumq; his ea quae faciunt Assyrii, quae
Phryges, quae Lydi. Verum, si in Aegyptum proficiſcaris: ibi demum, ibi uide-
bis per multa religiosa, planeq; coelo digna. Puta Iouem arietino uultu: Mer-
curium illum optimum facie canina: Panem uero totum hircum. Ad haec alium
Ibim, alium Crocodilum, alium etiam Simiam. Quod si his quoq; de rebus

Quo plane pernoſſe queas didiciſſe libebit,
templureis ſophiſtas audies: tū ſcribas, ac prophetas, mento raſo, qui tibi nar-
rent (Sed prius, ut dici ſolet: Fores occlude prophane.) Quemadmodum ui-
delicet quondam ea ſeditione territi, quam mouerant hoſtes atque gigantes, in
Aegyptum deuenerint: ut illic in poſterum tuti ab hoſtibus latitarent. Et ob eā
cauſſam alius hircum induerit, alius arietem, nimirum praefor-
midine, alius fe-
ram, alius auem. Atq; hinc eſſe, ut dii nunc etiam eas obtineant formas, quas id
temporis aſſumpſerant. Nam haec diligenter mandata literis, idq; ante annos
plus decies mille in adytis illorum reſoſita ſeruantur. Porro ſacrorum peragē-
dorum idem ſerme apud illos ritus, niſi quod hoſtiā luctu proſequuntur: iamq;
maſtata circumfuſi membra laniant. Sunt qui ſepeliāt duntaxat, poſtea quā
occiderint. Nam Apis ille, qui quidem deus apud illos eſt maximus, ſi quando
moriatur, quis uſque adeo magni faciat caſariem ſuam, qui non eam detonde-
at, ac nudo capite luctum praeferat: etiam ſi uel purpuream Niſicomam ha-
buerit? Eſt autem hic Apis deus ex armento iam antea ſuffragijs designatus:
utpote multo formoſior ac uenerabilior reliquis illis priuatis & gregarijs bu-
bus. Haec igitur quum ſic habeant, & tamen a uulgo uera ſeriaq; credantur: mi-
hi quidem poſtulare uidentur, non qui reprehendar, ſed uel Heraclitum potius
aliquem, uel Democritum: quorum hic amentiam eorum rideat, ille deploret
inſcitiam.

Epilogus.

VITARVM AVCTIO

MARTINO BOLERO INTERP.

ARGVMENTVM

Argumentum huius Dialogi planum eſt, uel ex ipſa inſcriptione. Deridet enim philoſophos, enumeran-
do omnes propē illorum ſectas, & exagitando ea, quae in unaquaq; earum ridiculē maxime docentur.
Fingit autem uenales illas proponi hominibus à Ioue, mercatorum exemplo, ut, quemadmodum illi cum man-
cipia, iumenta, aut etiam alias res uendunt, uſum ac pretium cuiuſq; indicant, ita ipſe quoq; occasione hac mo-
res, doctrinam, ac totam denique uitae omnium rationem, maiore licentia exponere atq; irridere poſſet.

INTERLOCVTORES. Iupiter, Mercurius, Mercator, Pythago-
ras, Diogenes, Democritus, Heraclitus, Socrates,
Chryſippus, Philoſophus.

IVPITER.

Exordium ab
ipſa actione
& more uen-
dentium.



V quidem compone ſcamna, & locum adorna, his qui adue-
niunt, tu uero uitas (id eſt philoſophorum ſectas) adducito
easq; ordine ſiſte. Veruntamen exornatas prius, ut formo-
ſae adpareant, & quā plurimos emptores alliciant. Tu au-
tem Mercuri, quod felix fauſtumq; ſit, proclama, & aduo-
ca emptores, ut iam adſint ad forum, proclamabimur aurē
omnis generis Philoſophicas uitas, & uariarum ſectarum.
Quod

Quòd si quis in præsentiâ pecuniam numerare nequit, is saltē constituto aliquo, qui pro se sponsor sit, in futurum annum soluat. MERCV. Multi accedunt, itaque non oportet differre, neque diu detinere eos. IVPI. Vendamus igitur. MERCV. Quem uis ut primum producamus? IVPI. Ionicum illum comatum, grauitatem enim quandam præ se fert. MERC. Heus tu Pythagorice, descende, teq; conspiciendum præbe, his qui cōgregati sunt. IVP. Proclama. MER. Optimam uitam, maximeq; uenerandam, uendo: quis emet? quis maior homine esse uult? quis cupit uniuersitatis, adeoq; omnium rerum harmoniam cognoscere? quis uult reuiuiscere? MERCAT. Forma certē est non illiberalis: uerum quid potissimum scit? MER. Arithmeticam, Astronomiam, prodigiorum scientiam, Geometriam, Musicam, præstigiorum artē, uatem uides summum. MERCA. Licet ne eum interrogare? MER. Quod faustum sit, interroga. MERCA. Cuias est tu? PYTHAG. Samius. MERCA. Vbi uero institutus es? PYTHAG. In Aegypto apud sapientes, qui illic sunt. MERCAT. Age quòd si te emam, quid me docebis? PYTHA. Nihil equidem docebo te, uerum commune faciam. MERCA. Quomodo? PYTHA. Primum quidem animam tuam puram faciam, repurgans eam à sordibus, quibus nunc immerisa est. MERCAT. Equidem finge me iam purum esse, quis modus est commune faciendi? PYTHA. Principium quidem est, longa quies & taciturnitas, & totis quinque annis nihil loqui. MERCA. Ergo, bone uir, Croesi te filium erudire conuenit; ego enim loquax, non statua esse uolo: uerum quid post illud silentiū, & quinquenniū fiet? PYTHA. In Musica, & Geometria exercebere. MERCA. Rem sane gratam narras, si prius quàm sapiens fiam, citharædum me esse oportet. PYTHAG. Post hæc numerandi artē addisces. MERCAT. Nunc etiam numerare scio. PYTHAG. Quomodo numeras? MERCAT. Vnum, duo, tria, quatuor. PYTHAG. Vides decem esse ea, quæ tibi uidentur quatuor, & perfectum trigonum, nostrumq; iusiurandum. MERCAT. Per maximum igitur iuramentum quatuor, nunquam neque diuiniōres neque sanctiores sermones audiui. PYTHAGO. Post hæc uero hospes, de terra, aëre, deq; aqua & igne scies, cuiusmodi sit illis impetus, quam habeant formam, & quomodo moueantur. MERCAT. Formam ne habent ignis, aër, & aqua? PYTHAGO. Certē minime obscuram, neque enim sine specie & forma moueri possent. Præterea ipsum etiam Deum numerum esse, & harmoniam cognosces. MERCA. Mira narras. PYTHAGO. Ad hæc te ipsum quoque unum uideri, scies, neque pro eo, quies, conspici. MERCA. Quid narras, alius sum, & non is, qui nunc tecum colloquor. PYTHAGO. Nunc quidem ille es, quondam uerò, in alio corpore, & alio sub nomine uidebaris, & temporis progressu rursus aliud corpus indues. MERCAT. Itā ne dicis? Immortalem me fore, subinde alias atque alias formas induendo, uerum de his satis. Iam quod ad rationem uictus adtinet, qualis es? PYTHAGO. Nullum quidem animal edo, reliqua uerò omnia, præter fabas. MERCAT. Quamobrem odisti fabas? PYTHAGO. Nullò quidem odio illas prosequor, uerum quia sacræ sunt, & mirabilem quandam naturam obtinent, ab illis abstineo: primum quidem planè genitales sunt. Et si fabam adhuc uiridem exuas, uidebis eam omnino uirilibus membris similem naturam habere: elixam autem si deponas, certis noctibus sanguinem feceris. Et, quod maius est, Atheniensium lex est, fabis magistratus eligere. MERCA. Præclarè & religiose omnia dicis, uerum exue te uestibus. Nam nudū te uidere cupio. O Hercules, aureum illi femur est, deus aliquis, & nō mortalis esse uidetur: itaq; omnino illum emam. Quanti illū æstimas? MER. Decē drachmis. MERCA. Habeo, tanti acceptū. IVP. Scribe nomē emptoris, & unde sit. MER. Ex ea parte Italiæ esse uidetur, quæ circa Grotonem & Tarentum, atq; eius loci

**Id est, locus
fluminis.**

Dolente mente, lingua sit dolens nihil.
Hæc uero ante omnia tibi adesse necesse est, impudentem te esse oportet & au-
dacem, & omnibus sine delectu, tam regibus quam priuatis maledicere, ita enim
fiet ut omnes in te oculos coniciant, teque fortem esse existiment. Barbara quoque
uox, & absonus sonitus tibi sit, quicquid canino planè similis existat. Vultus sit in-
tentus, tum ingressus sit, qui talem uultum deceat. In summa beluini & agrestes
planè sint tibi mores, pudor autem & mansuetudo & modestia procul absint,
ruborem quoque omnem de facie abstergas, loca autem quæque celeberrima, & in
quibus maxima est hominum frequentia, accedito, & in his ipsis solus, sine ul-
lo commercio esse uelis, neque amicum, neque hospitem accedendo, his enim rebus
hoc regnum solueretur. In conspectu uero omnium ea facias, quæ ne priuatim
quisquam alius facere auderet, & in re uenerea exercenda, ea quæ sunt maximè
ridicula eligito. Postremo, si tibi uideretur, crudum aliquem Polypum, uel Sepi-
am deuorando, morere. Hæc est illa felicitas, quam tibi procuramus. MERCÆ.
Apage, scelestæ enim & inhumana sunt ista quæ narras. DIOG. Sed heus tu, ne
mo

mo non ista facillimè assequi potest. Neque enim ad gloriam consequendam opus erit eruditione, orationibus, atque his nugis: uerum compendiaria ad illam uia est, etiam si ex uulgo aliquis fueris idiota, corarius uidelicet, aut falsamentarius aut faber, aut numularius, tamen nihil uetat, quo minus te mirentur, si modo insigniter impudens & audax fueris, atque omnibus egregiè conuiciari didiceris. MERCAT. Ad has artes tui minimè indigeo. Nauta uero, aut hortulanus fortasse per occasionem fieri posses, præsertim si te ille ad maximum duobus obulis uendere uelit. MERCA. Recipe eum, etenim libenter liberamur ab illo, qui clamoribus sic nos obtundit, prorsusq; omnes iniuria & contumelijs adficit. IVPI. Alium accersè, Cyrenæum illum purpura amictum, & coronatum. MERCV. Agite, animum aduertite omnes. Res sumptuosa est, quæq; diuitibus indiget, Vita est hæc iucunda, uita ter beata. Quis cupit delitias? quis emet mollissimum? MERCAT. Accede tu, & dic quid noris, emam enim te si uilis fueris. MERCV. Ne obturba, o bone, neque interroga ipsum, ebrius enim est, itaque non poterit tibi respondere, lingua, ut uides, titubans. MERCAT. Quis mentis compos, emat tam corruptum & immodestum mancipiū: quodq; tot unguenta olet, quàm uero gressu lubrico & ratione carente incedit. Sed utique Mercuri dic, quibus artibus præditus sit, aut quæ tractare soleat. MERCV. In summa, conuiuator est, & compotor egregius: quin ad exercendas impudicas & lasciuas saltationes, unā cum tibicina, admodum idoneus esset amator i quidam & perditio hero. Quod ad alia adtinet, parandorum bellariorum gnarus est, & in adornandis eduljs exercitatissimus. Breuiter, uoluptatis artifex est: institutus enim est Athenis, atque Siciliæ tyrannis seruiuit, apud quos in magno precio fuit. Summa uero propositi sui seu doctrinæ est, omnia contemnere, & omnibus rebus uti, undique uoluptatem conquirere. MERCA. Tempus est ut alium emptorem, nempe diuitem, & multas habentē pecunias, quæras, ego enim minimè idoneus sum, quātam hīlarem uitam emam. MER. Ille o Iupiter, quantum apparet, ineptus nobis manebit. IVPI. Traducito, atque alium adduc, uel potius duos istos, quorum alter, Abderites scilicet, ridet: alter uero Ephesus, plorat, simul enim uendi uolunt. MER. Descendite in medium. Optimas uitas uendo, omnium sapientissimos proclamo. MERCAT. O Iupiter quanta dissimilitudo: alter enim non desinit ridere, alter autem aliquem lugere uidetur, omnino enim plorat. Heus tu, quid hoc sibi uult, cur ridet? DEMOCRITVS. Interrogas? quia mihi omnia, quæ uos facitis, ridicula uidentur, adeoq; uos ipsi etiam. MERCA. Quid narras, nos omnes tu derides? atque omnia nostra opera nihili facis? DEM. Sic sanè est. Nam in illis nihil est præclarum, aut studio dignum. Inania enim sunt omnia, & atomorum cumulus, & infinitum quidpiam. MERCA. Nequaquam, imo tu uanus es reuera, & experientia cares. O contumeliam, nondū desinis ridere? Tu uero, o bone, quid ploras? multo enim melius erit, ut existimo, tecum quàm cum Democrito loqui. HERACLITVS. O hospes, ego omnes humanas res calamitosas & deſſendas esse existimo, atq; in illis nihil non esse fato obnoxium, ideoq; miseret me ipsarum, & deploro eas. Neq; magnifacio præſentia, futura uero puto planè ærumnosa fore: conflagrationes dico, & totius mundi calamitatem: ista sunt quæ ego deploro, quodq; nihil solidum est, sed quodammodo omnia in cyceonem conuoluuntur, tum quod eadem res delectat & offendit, estq; cognitio, ignorantia, magnum, paruum, atque sursum deorsum feruntur omnia, & per uices mutantur in ludo huius seculi. MERCAT. Quid est seculum? HERA. Puer, ludens, ludens talis, contendens. MERCAT. Quid uero homines sunt? HERA. Dij immortales. MERCAT. Quid uero Dij? HERA. Homines immortales. MERCAT. Heus tu ænigmata loqueris, an griphos componis? planè enim tū quam Apollo, nihil explicas. HERACLIT. Nihil uos curo. MERCAT. Igitur neq;

iii.
Cyrenaich.

iiii.
Heraclicus.

Potto est ex
multis com-
posita.

us
lio
ista
um
li-
quo
nole
enim
opor

& au-
enim
quoq;
is sit in
gresses
abſint,
na, & in
ſine ul-
m rebus
riuatim
maximè
uel Sepi-
MERCA.
eus tu, ne
mo

neque quisquam mentis compos te empturus est. HERA. Ego uero à pueris iubeo plorare omnes, tam eos qui me emunt, quam qui non emunt. MERCAT. Hoc certe malum parum differt ab infania, neutrum horum emam. MER. Et illi quoque apud nos manebunt, cum non sint uendibiles. IVP. Alium accerse. MERCV. Vis ne Atheniensem illum facundum? IVPIT. Maxime. MERCV. Heu tu huc ueni. Vitam bonam & prudentem proclamamus, quis emet sanctissimum hominem? MERCAT. Dic mihi, quam potissimum nosti artem? SOCRATES. Pæderastes sum, & in rebus, quæ ad amorem spectant prudens. MERCAT. Quanti igitur emam te, nam pædagogo indigeo, est enim mihi puer egregius. SOC. Quis magis idoneus me esse queat, qui cum formoso puero uersetur. Neque enim corporum amator sum, Animam enim formosam esse existimo, & quanquam sub eodem palliolo mecum recumbant, audies illos, uel ipsis testibus, nihil graue à me perpeti. MERCA. Incredibilia sunt quæ dicis, pæderastes cum sis, tamen nulla de rete esse sollicitum, quam de anima, presertim cum copia fiat, ut sub eadem ueste iaceatis. SO. Atqui per ranem & per platanum iuro, rem sic habere. MERCA. Hercle, quanta absurditas deorum. SO. Quid ais? An non uidetur tibi canis esse deus? Nonne uides quantus sit in Aegypto Anubis, atque ille in cælo Sirius, necnon apud Inferos Cerberus? MERCA. Recte dicis. Ego uero peccaui, uerum quale habes genus uitæ? SO. Mihi ipsi ciuitatem quandam extruo, peregrina autem utor politia, measque præscribo leges. MERCA. Vnum aliquod ex tuis dogmatibus audire cupio. SO. Audi ergo maximum quidem illud, in quo mea de uxoribus sententia comprehensa est: uidetur mihi nullam debere cuiusquam esse propriam, uerum unamquamque passim debere accedere ad eum, qui eam adpetat. MERCA. Quid ais? Num abrogandæ sunt leges de adulterio? SO. Per Iouem non illas solum, uerum omnes reliquas nugæ ea de re constitutas. MERCA. Quid uero tibi de pueris iam maturis uidetur? SO. Et illi quidem optimatibus, qui aliquid præclari gesserunt, præmium erunt, ut eos ament scilicet. MERCA. Papæ quanta libertas, quæ sapientia? uerum quæ est tuæ doctrinæ summa? SO. Idææ, & eorum quæ existunt paradigmata. Quæcunque enim uides, terram ipsam, quæque super terram sunt, cælum, mare, horum omnium imagines obscuræ existunt extra totius uniuersitatem. MERCA. Vbi autem existunt? SO. Nusquam. Nam si alicubi essent, non essent. MERCA. Non uideo ista, quæ tu dicis paradigmata. SO. Merito, cæcus est enim tibi animæ oculus, ego uero omnium uideo imagines, & telatentem & me alium: in summa, duplicia uideo omnia. MERCA. Ergo emendus es, sapiens cum sis, & acutè cernas. Age scire uolo, quid tu à me exigas pro ipso. MERCV. Da duo talenta. MERCA. Emi ita ut dixisti, pecuniam uero in posterum numerabo. MERCV. Quod igitur tibi nomen est? MERCA. Dion Syracusius. MERCV. Age quod felix faustumque sit, recipe eum. Te iam uoco Epicure. Quis emet illum? Est enim illius risoris discipulus, necnon illius qui ebrius est, quos haud multò antè proclamauimus, unius autem cuiusdam rei cognitione illos uincit, multò magis enim impius est quam ulli. Quod uero ad cætera adtinet, suauis & gulæ amans est. MERCA. Quo precio uenditur? MERCV. Duabus minis. MERCA. Accipe: uerum ut hoc quoque sciam, quibus delectatur edulijs? MERCV. Dulcia edit & mellita, maxime uero ficus. MERCA. Bene se res habet, emam enim illi totas massas caricarum. IVP. Alium accerse, illi corpore hirsuto, uultu seuerò, ex Stoa. MER. Rectè dicis, uidetur enim magna ipsum multitudo, quæ ad forum adcurrit, expectare. Ipsam uirtutem uendo, uitam perfectissimam. Quis cupit omnia scire solus? MERCAT. Quid tu dicis? MER. Quia solus ille sapiens est, solus bonus, solus iustus, fortis, rex, rhetor, diues, legislator, & quæcunque alia sunt his similia. MERCA. Num, ò bone, & coquus solus est, & per Iouem coriarius, & faber, & his similia? MER. Sic uidetur. MERCA.

V.
Academici.

VI.
Epicuri.

VII.
Stoici.

MERCA. Accede, o bone, & dic mihi tuo emptori, qualis nam sis? ante omnia autem, num tibi doleat, quod uenderis & seruis. CHRYS. Nequaquam, neque enim in nobis hæc sunt, quæcunque uero in nobis non sunt, ista indifferentia esse solent. MERCAT. Non intelligo quid dicas. CHRYS. Quid ais? non intelligis, quod horum quædam sunt prælata, quædam uero rursus non prælata. MERCA. Ne nunc quidem intelligo. CHRYS. Merito quidem, neque enim assuetus es nostris nominibus, neque imaginationem habes, quæ facile apprehendat. Verum studiosus Dialecticæ contemplationis, non hæc tantum nouit, uerum etiam qualiter & quantum accidens, & præter accidens inter se differant. MERCA. Per Philosophiam quæso, ne inuideas explicare quidnam accidens sit, & præter accidens, nescio enim quomodo perculsus sum præ numero uocum istarum. CHRYS. Citra inuidiâ dixerō, Si quis claudus existat, illi siquæ pede, quo claudicat, ad lapidem ex inopinato uulnus acceperit, is certè accidens habet claudicationē, uulnus autem præter accidens accepit. MERCAT. O argutiâ, præter ea uero quidnam scire te potissimum profiteris? CHRYS. Retia sermonum, quibus capio & obstringo, denique tacere cogo, eos qui contra me disputant, planè frenū quoddam illis imponēs, isti uero tantæ orationis uis nomē est Syllogismus celeberrimus. MERCA. Hercle fortè quendam & inexpugnabilem syllogismū refers. CHRYS. Vide ergo, est ne tibi puer? MERCA. Quid ni? CHRYS. Quid si hunc ad flumen forte ambulantē Crocodylus rapiat, postea uero se redditurū polliceatur, hac lege ut illi uerum dicas, quidnam de puero reddendo apud se decreuerit: quid tu dicis ipsum in animo constituisse. MERCA. Quæstionē rogas, ad quam difficile admodum est respondere, dubito enim utrū dicere debeam, quo puerū recipiant. Sed per Iouem quæso te, responde tu, & puerū mihi serua incolumē, ne præuoriat, ipsumque deuoret. CHRYS. Bono es animo: etenim & alia quædam docebo te, quæ plus admirationis habent. MERCA. Quænam sunt istæ? CHRYS. Istum inquit colligentem sermones, tum quoque illū dominantem, præterea illam quæ supra omnes est, Electram, tandem opertū illum sermonem. MERCA. Quis ille opertus sermo, aut quæ illa tandem Electra est, de quibus dicis? CHRYS. Electram illā dico Agamemnonis ualde celebrem, quæ quidem eandem rem simul norat & non norat. Astante enim illi Oreste adhuc incognito, nouit quidē Orestem suum esse fratrem, quod uero ille Orestes est, ignorat. Rursus uero opertum illū adeoque omnino mirabilem audies sermonem. Responde mihi: nostin' tuum patrem? MERCA. Maximè. CHRYS. Quid igitur, si prope te statuerem aliquem coopertum, atque interrogarem: Nostin' hunc? quid diceres? MERCA. Scilicet me nō nosse, dicerem. CHRYS. Sed ille ipse pater erat tuus. Itaque si istum non nosti, palam est te patrem tuum non nouisse. MERCA. Nequaquam, uerum ego detractō uelō, num uerum sit explorabo. Sed quisnam tuæ sapientiæ finis est? aut quid tandem factururus es, si ad uirtutis summum perueneris? CHRYS. In his quæ in natura prima sunt, uersabor. Dico autē: diuitias, sanitatem, & his similia. Primum autem oportet multos labores impendere, libris enim exiguis literis descriptis incumbere oportet, & interpretationes congerere, & Solœcismis & absurdis uocibus impleri. In summa, nequaquam decet sapientem fieri, prius quam ter ex ordine helleborum bibas. MERCAT. Egregia sunt ista tua, & fortī uiro digna: Verum auarum foeneratorem esse, ista enim tibi inesse uideo, num illa dicemus esse uiri, qui helleborum biberit, & iam ad uirtutem idoneus sit? CHRYS. Certe, solum enim sapientem foenus exercere decet. Quandoquidem enim illius proprium est, syllogismis concludere: usuras autem colligere, & foenus computare, atque Syllogismis colligere, parum differre uidentur. Sed quemadmodum hoc solo studioso competit, ita quoque illud, nec decet illum foenus simpliciter, quemadmodum alij solent, accipere, uerum etiam alterius quoque foenoris foenus. Nisi fortè ignoras, foenus aliud esse primum, aliud secundum

non inueniunt
et auctoritas
sympliciter. Cio
cero, produ-
cta et præci-
pua uertit. ut
de s. de finib.
bonorum.

secundum, uelut quandam illius progeniem. Vides aut, & syllogismum quendam uulgo iactari, Si primum fœnus acceperit, accipiat etiam secundum. Verum accepit primum, igitur & secundum accipiet. MERCAT. Num ergo & de mercede quem tu à iuuenibus quos instituis, capere soles, similia dicenda sunt? quippe cum manifestum sit solos studiosos mercedem à uirtute accepturos esse. CHRY. Discis, certè non mea causa accipio, uerum illius gratia qui dat. Nā cum alius sit effusor, alius uero comprehensor, me quidem ipsum comprehensor ut sim, præparo, discipulum uero ut fiat effusor. MERCAT. Atqui contrarium dicis, iuuenem esse comprehensorem, te uero qui solus diues es, effusorem. CHRYS. Heus tu scommate me perstringis? sed uide tu ne te petam syllogismo inuitabili. MERCA. Quid uero mali ex hoc telo accidet? CHRYS. Dubitatio, & silentium, præterea mentis & intellectus subuersio: & quod omnium est maximum, si uolueris, in lapidem te conuertam. MERCAT. Quomodo lapidem faceris, neque enim Perseus, o bone, mihi esse uideris. CHRY. Hoc modo. Lapis est corpus. MERCA. Certè. CHRY. Quid uero? Nonne & animal corpus est. MERCAT. Imò maximè. CHRY. Tu uero animal es. MERCA. Sic uidetur. CHR. Lapis igitur es, cum corpus sis. MERCAT. Nequaquam. Sed per Iouem solve me, & de nodo hominem me fac. CHRYSIP. Non est difficile factu, igitur rursus sis homo, dic uero mihi: Nonne omne corpus animal est? MERCAT. Non. CHRY. An uero lapis animal est? MERCA. Non. CHRY. Tu uero corpus ne es? MERCA. Maximè. CHRY. Corpus autem cum sis, animal ne es? MERCA. Euge effecisti, ut iam mea crura non aliter atq; Niobis refrigerata & saxea facta sint, uerum coëmam te. Quantum pro ipso numerabo? MER. Duodecim minas. MERCA. Accipe. MERCV. Solus ne ipsum emisti? MERCA. Non per Iouem, uerum illi omnes quos uides. MERCV. Certè multi sunt, & fortes habentes humeros, & digni sermone colligente. IVP. Quid moraris? alium aduoca, MER. Peripateticum accerso, te inquam honestum & diuitem. Age, te quidem aptissimum qui uendaris, quippe qui omnia solus noris. MERCAT. Qualis nam ille est? MERCV. Modestus, æquus, uita benè composita: &, quod maximum est, duplex existit. MERCA. Quomodo dicis? MER. Alius quidem foris apparet, quàm intus esse uidetur. Itaque si ipsum emes, memento, ut hunc internum, illi uero externum adpelles. MERCA. Quid uero potissimum nouit? MER. Nouit triplicia esse bona: animæ scilicet, corporis, & rerum externarum. MERCAT. Humana sapit, quanti uero uenditur? MER. Viginti minis. MERCAT. Pluris certè. MER. Nequaquam, equidem & ipse pecuniam habere uidetur. Itaque non est quod in illo emendo possis esse celerior, quàm deceat: præterea non ita multo post disces ab eo, quamdiu uiuat culex, & quàm profundè sol radios immittat in mare; denique qualem animam habeant ostrea. MERCA. O Hercules quam ta argutia. MER. Quid si audias alia multa his acutiora, de semine uidelicet & generatione, deq; embryonis formatione in utero, & quo modo homo risibilis sit, asinus uero animal, quod neque ridere, neque ædificare, neq; nauigare possit. MERCA. Plane admiranda sunt ea quæ narras, & ualde utilia dogmata. Itaque emam ipsum uiginti minis. MER. Quis adhuc reliquus est? Scepticus ille. Heus tu Pyrrhia accede, ilico proclamandus es, iam enim multi abeunt & disfluunt, atque in paucis erit uenditio. Verum tamen quis emet illum? MERCA. Ego. Sed primum dic mihi, quid nosti? PHILOSOPHVS. Nihil. MERCA. Quid ita? PHIL. Quia omnino nihil mihi uidetur existere. MERCA. Igitur neq; nos aliqui sumus. PHIL. Nec hoc quidem scio. MERCA. Neque tu aliquis existis? PHIL. Hoc ego multo magis ignoro. MERCA. O ignorantiam, uerum quid si bi uolunt hæstateræ? PHIL. Sermones in illis trutinor, & ad æqualitatem redigo: postquam autem illos planè similes & æquale pondus habere cognouero, tunc ignoro, quis horum uerior sit. MERCA. In alijs autem rebus, quid potissimum

Id est, digni
colligant man
pulos, aut o
pus in agris
faciat, allusio
ne facta ad si
gnificationem
propriam. P
Dei. 1. 1. 1.
VIII.
Peripatetici.

IX.
Sceptici.

num facere soles? PHILO. Omnia facio, præterquam quod fugitivos non persequor. MERCAT. Quid? An ne hoc tibi impossibile est? PHILO. Quia ò bonè non comprehendo. MERCAT. Iure, tardus enim & piger esse uideris. Verum quis tuæ sapientiæ finis est? PHILO. Ignorantia, & nihil neque audire neque uidere. MERCAT. Num ergo & surdus simul & cæcus es? PHILOSO. Imò sensu etiam & iudicio careo: breuiter nihil à uerme differo. MERCAT. Propterea emendus es. Quanti illum æstimas? MERCVR. Attica mina. MERCAT. Accipe. Heus tu quid ais? ego te emi. PHIL. Non est certum. MERCA. Nequaquam, emi, & pecuniam numeravi. PHILO. De eo nunc cogito, atque istud considero. MERCAT. Atqui sequere me, quemadmodum seruum decet. PHILOS. Quis nouit num uera sint quæ dicis? MERCA. Præco, & Attica mina, & illi qui adfuerunt. PHILO. An aliqui etiam nobiscum sunt? MERCA. At ego te iam cōfectum in pistrinum, persuadebo tibi secundum peiorem causam, me tuum esse herum. PHILO. Ea de re nunc mecum delibero. MERCA. Sed per Iouem iam pronunciaui & sententiam tuli. MERCVR. Tu quidem desine te huic opponere, atque sequere eum, quandoquidem te emit. Vos autem cras aduocabimus, proclamaturi idiotas, & fabriles, atque uiles uitas.

*Attudit ad
λόγους ἀπὸ
τῶν ἀφ' ὧν
quos uocant*

PISCATOR SEV REVIVISCENTES.

BILIBALDO BIRCKHEIMERO INTERP.

ARGUMENTVM.

Hic Dialogus, quasi quædam Apologia superioris est, quæ ad Luciani personam attinet. Exponit enim ille causam hic, cur toties in Philosophos inuehat: Nempe quod plerique, simulato nomine, pro ueris falsos se gerant, quæstumque magis, quam uirtutem sectentur. Series argumenti ita se habet: Finguntur Philosophi illi uetustiores, Pythagoras, Socrates, Plato, Aristoteles, Chrysippus, Diogenes, atque alij, ad ulciscendum Lucianum cum propter alia conuicia, tum quod proximo Dialogo uenales eos proposuerat, idque etiam uilissimum precio, ab inferis redire, ac reuiuiscere, committam in unum diem impetrato. Qui cum illum saxis persecuti, in fugam conuersum cepissent, occidere primum statuerant. Ille uero prouocando ad ipsam Philosophiā, eoque obtemo, ut causam sibi dicere liceret, postquam à Diogene, uipote Cynico, et cæteris liberiore, committam omnia non nomine accusatus esset, tanquam qui contumeliosissime omnes Philosophie cultores, uiros de tota uirtute et rebus mortalium optime meritos, proscidisset, ita sese defendit, ut diceret se minime negare obiecta, sed consilio et ratione adductum, et hæc, et plura etiam his fecisse: non quidem in ueros philosophos, sed in eos, qui nomina tantum illo sese iactarent, cum interim non modo Philosophiam ueram ignorarent, sed planè diuersa etiam à præceptis et regulis illius facerent. Proinde se non modo supplicio nullo dignum esse, sed contrà etiam præmijs tanquam ueræ Philosophie amatorem atque assertorem donari debere. Hoc iudicio ita peracto, cum ille non solum ab accusatione liberatus, uerum etiam in societatem eorum, à quibus antè accusabatur, ascitus fuisset, à Philosophia deinceps et falsi illi philosophie simulatores citantur, ut sue professionis causam redderent. Qui cum iudicium hoc omnes ferme declinassent, mittitur Lucianus una cum Elencho, ut illos inquirant, ac bonos quidam bonoribus afficiant, malos autem adempto habitu stigmate inurant. sed priusquam id fieret, Lucianum seu Parrisiades (ita enim sese apud Philosophiam appellat) putat quo iam re ipsa comprobaret, quod uerbis antea dixerat, accepto hamo, eoque auro, Carycis et placentis abscondito, quasi piscator aliquis, dilectos et attractos simulatores istos capit, captos autem de communi reliquorum consensu de saxo precipites mittit. Habet autem Dialogus hic duos stimulos, quorum alter ab ijs, quæ à principio geruntur nomen accepit, alter ab exitu seu Catastropha sumptus est. Similimumque, quod ad argumentum et eum tractationem attinet, alicui ueteris Comædiæ fabula est.



NIICE, iniice lapides crebros excreandum in hunc; proice glebas, adijce testas, percutite fustibus calumniatorem, unde sis ne effugiat, & tu Plato iacta, & tu Chrysippe, tu quoque, agite, omnes pariter in illum obarmemur.

Pera ut reddat opem peræ, baculusq; bacillo, Siquidem communis est hostis, nec quispiam è nobis existit, quem non iniuriâ affecerit: tu uero ô Diogenes, si un-

quâ aliâs, præcipue nunc baculo utere, non desinas, dignas conuiciator pœnas luat, quid hoc rei est? nūquid Aristippe defessi estis? atqui minimè oportebat,

Este Cati, atq; acris nemo nunc immemor iræ.

Aristoteles, accelera, quin propius accede, benè habet, capta est fera. deprehensus ne es scelerate? porrò confestim intelliges quos nam uiros maledictis tuis lacefferis, uerum quale nam fatum ipsum manebit? siquidem uarium quoddâ mortis excogitabimus genus, crudelitate cuius omnes exaciari ualeamus, etenim æquum est, septies eum singulis nobis morte pœnas expendere. PLATO.

Mihi quidem per Iouem erutis oculis, abscisaq; lingua, cruci suffigendus uideatur, prius tamen flagris cæsus. Tibi uero Empedocles quid? EMPEDOCLES. In Aethnæ crateras præcipitandus, ut meliores cōuicijs incessandos haud esse ad discat. PLATO. Quinimo optimum esset, si Penthei uel Ophei instar, inter petras dilaniatus inueniretur, ita ut particulam unusquisq; digrediens secum auferre posset. LVCIANVS. Minimè, uerum mihi parcatis obsecro. SOCRATES.

Arctius astringe, amplius non dimittèris, num quid Homerus dicat, uides: Non est tuta fides hominum generiq; leonum.

LVCIA. Atqui & ego quoq; per Homerum uos oro, forsitan enim illius reuerentini carmina, meq; uersus connectentem haud spernetis.

Me uiuum capite haud hominem prauum, hæc quoq; dona

Suscipite, æsq; aurum, quæ curant & sapientes.

PLATO. Verum neq; nobis aduersum te Homérica deerit respōsio, audi igitur.

Nec mihi mente fugam tu persuadere ualebis,

Postquam te teneo, & licet aurea uerba loquaris.

LVCIA. Hei malorū, siquidem spes maxima Homerus, nos frustratur, ad Euripidem igitur mihi confugiendum erit, siquidem ille me forsitan saluabit,

Ne supplicem interficite, haud fas occidere est.

PLATO. Atqui nunquid & hæc sunt Euripidis?

Scelesta qui patrarunt, mala decet pati.

LVCIA. Igitur iuxta uerba hæc me interficietis? PLATO. Rectè per Iouem, inquit enim ille idem:

Effrenioris & exlegis dementiæ extremum infelicitas occupat.

LVCIA. Proinde quoniam omnino me interficere decreuistis, nullumq; mihi restet effugium, Agite, saltem hoc mihi indicate, qui nam estis, quæue tam intoleranda à nobis perpessi sitis, ut tam intoleranter irascamini, ac me mortis causa ceperitis. PLATO. Quibus nos affeceris contumelijs, à teipso sceleratissime perquire, bellulisq; illis tuis sermonibus, in quibus Philosophiâ ipsam cōuicijs lacessiuisti, erga nosq; iniurius fuisti, cū tanquam ex conciliabulis, uiros sapientes præconio diuulgares, & quod maximum est, liberos: quapropter indignatione moti, ppter te emerimus, ac tantisper inferos dereliquimus, Chrysippus iste, ac Epicurus, Ego quoq; Plato, & Aristoteles ille, silensq; hic Pythagoras, necnō Diogenes, omes deniq; quos sermonibus tuis infamasti. LVCIA. Respira ui, siquidē non me interficietis, si intellexeritis qualis nam ego erga uos extiterim, quapropter lapides abiicite: quin potius reseruare, nā contra meritos usui erunt. PLATO. Nugaris, te etenim hodie perire necesse est, iamq; adeo obper-

petrata scelera, lapideum indues amictum. LVCIA. Atqui uiri optimi, quem solum ex omnibus laudare oportebat, familiarem uestrum, beneuolum, & cōuenientem, quin si proloqui molestū non est, studiorum uestrorū procuratorem, ut intelligatis, interficietis, si me occideritis, qui tot propter uos labores exanclauī, uidete igitur ne instar philosophorū qui nunc sunt agatis, ut ingrati, iracundi, ac perfidi erga uirum beneficū uideamini. PLATO. Proh impudentiā, nūquid tibi ob cōuicia gratias debemus? uerē hic cum mancipijs sibi rem esse existimat, quandoquidē ob tantas iniurias, uerborumq; debacchationē, beneficia nobis enumerare conatur. LVCIA. Vbi nam ego, uel quādo uos iniuria affecti, qui semper Philosophiā admiratus, ac uosipsum summis extuli laudibus, cū sermonibus quoq; a uobis derelictis assidue cōuersatus sum, quin & hæc ipsa quę proloquor, unde quam a uobis accepi, ac instar apiculæ decerpens, hominibus ostendo, at illi laudant, ac uniuscuiusq; florē, unde, a quo, & quemadmodū collegerim agnoscunt, meq; oratione ob florigeram hanc messem cōmendant: sed uerius uosipsum, ac prata uestra amoenissima, qui tam uaria & uersicoloria produxistis, extollunt: quæ si quis rectē secernere, connectere, ac cōcinare nouerit, ita ut minimē alterū ab altero discrepet, nunquid cū tam egregiē quis a uobis affectus fuerit, obloqui conabitur uiris benefactoribus, quorū gratia existimationis alicuius esse reputat? ni eiūdem sit naturæ, cuius et Thamyris uel Euritus, ita uel musas, a quibus canēdi normā acceperit, canendo, uel Apollinem iaculationis præceptorē, iaculando prouocare audeat. PLA. Verum generose, hæc omnia Rhetorū more, ac maximē rebus cōtraria protulisti. siquidē propter ueritatem tuā ostendunt audaciā, manifestamq; præ se ferunt iniusticiam ac ingrati tudinem, si cū a nobis, ut ipse fateris, iacula acceperis, ea contra nos iacula tus es, hunc unū scopum obseruans, ut nos omnes cōuicijs lacesces, talem siquidem a te cōsequimur gratiā, quoniam prata illa florida tibi referauimus, nec ut decerpēres, sinuq; repleta discederes inhibuimus, ideo maximē ob hæc noxam mori dignus es. LVCIA. Videte, iræ aures præbetis, & quæ iusta sunt minimē consideratis: ego uero me nūquā in Platōnis, uel Chryssippi, seu Aristotelis, aut reliquorū uestri ordinis iram incidere posse existimassem: sed longe ab illis mihi distare uidemini, uerū o admirandi, ne indemnati, causaq; nō cognita me interficietis, quamuis & id uos deceat, ne uehementia ac manifesta uiolentia grassari uideamini, iure scilicet cōtrouersias dissoluere, rationes dātes pariter & accipientes, iudicem eligere, meq; uel unā omnes accusare, aut qui omnium uice id agat eligere. Ego uero obiectis respondere sum paratus, & si aliquā in re iniurius esse cōuictus fuero, ac ita de me statuerit iudiciū, merita expendam supplicia, uosq; uiolentum nil perpetrabitis: si uero crimina diluere uidebor, ac insons et ab omni culpa alienus esse inueniar, me iudices dimittent, uos uero in eos qui uos deceperunt, ac contra nos instigarunt, iram conuertetis. PLA. Hoc illud est, equum in campum ut iudices eludere queas, educere conaris, siquidē te Rhetorem & causidicum uehementem, in orationibusq; admodum callidum esse dicunt. Proinde quemnam iudicem fieri cupis? quem muneribus, ut protēsentētiā ferat (qualia iniusta multa perpetrare cōsueuistis) corrumpere haud ualeas. LVCIA. Confidite, huius enim rei gratia nullū arbitrum suspectū, uel ancipitem, seu qui pro me iniuste calculū ferat, mihi euenire desidero, & ut certius id cognoscere possitis, Ego Philosophiā ipsam unā uobiscū iudicem eligo. PLA. At quisnam accusabis, si nos iudicauerimus? LVCIA. Vosmetipsi accusate & iudicate, neq; enim illud timeo, quoniam tam iusta antecello causa, tāq; luculenter & abundē me responsurum confido. PLATO. Quid faciemus o Pythagora et Socrates? nam uir iste quoniam iudicio experiri dignum ducit, haud absurde prouocare uidetur. SOCRATES. Quid uero aliud quā ut ad iudiciū pergamus, assumptaq; Philosophiā, quid nam responsurus sit audiamus. nam

Oratores ad
aque mēsurā
perorabant.

Ceramicus lo-
cus Athenis,
ubi q in bello
ceciderant, se-
peliebantur.
a uarietate pi-
cturā Pæci-
lus dictus
porticus, nam
ibi bella uaria
que Athenis
ses aduersus
hostes gesse-
rāt depictae-
rant. meminit
Pausanias.

absque cognitione quid conari, non ad nos, sed potius ad uiros quosdam iracunda-
dos, & qui iusticiam in manibus sitam continent, spectare uidetur, præbebimus
enim occasionem obloqui uolentibus, si uirum lapidabimus, nec pro se respon-
dere permittemus, & hæc nosmetipsi iusticiæ ualedicentes. Proinde quid Ani-
to & Melito accusatoribus meis, uel qui me tum damnarunt iudicibus, respon-
debo, si hic inauditus occubuerit, & aquæ omnino compos nō fuerit. PLA. Re-
ctē ō Socrates, admones, ad Philosophiā igitur pergamus, & illa quidem di-
iudicet, nos uero quicquid statuerit, amplectemur. LVCIA. Euge uiri sapientis-
simi, meliora hæc & iustiora, lapides uero, ut dicebam, seruate, siquidem paulo
post in iudicio indigebitis. Verū ubi nam Philosophiā quis inueniet? ubi enim
habitet non noui, quamuis longo circumerrauerim tempore, domū ut eam cō-
uenire possem quærens, inde in quosdā, uilibus amictos uestibus, barbâq; pro-
missas gestantes incidi, qui cum ad eandem se pergere assererent, eos scire existi-
mans, interrogauī. at illi, quoniā me longē plus ignari essent, ne de ignorantia
redargui possent, uel omnino nil respondebant, uel ianuā aliam pro alia osten-
debant: ego uero in hunc usq; diem, domū reperire haud quīui. Sæpius uero ip-
se suspicans, uel ductore quopiam, ad quasdam ianuas perueni, certissimē tū in-
uenisse sperans, a multitudine ingredientium & egredientium cōiecturam sumēs,
qui omnes seueritatem quandam præ se ferebant, formæ erant decora, uultu ue-
ro meditabundi: hosce insecutus, & ipse quoq; sum ingressus. ibi uiraginem cō-
spexi quandam, nō incuriose, sordidē, uel inconcinne exultantem: uerum quā pri-
mum deprehendi, tam pendulos cincinnos minimē ornando negligere, ue-
stitusq; cultum studiose affectare, & quamuis tam exquisitis mundicijs ornata
esset, cultum tamē decoris gratia dissimulare nitebatur, apparebat & fucus quī-
dam, lenociniumq; & uerba per quā meretricia: ab amatoribus uero laudata;
admodum gaudebat, & si quis aliquid dedisset, auide suscipiebat: opulentiores
quoq; iuxta se locabat, amatores autē inopes nec aspicere dignabatur. Sæpius
quoq; ense casu denudasset, torques aureas, anguillæ crassiores conspiciebam.
Hæc cum uidissem, cōfestim ad pedes sum conuersus, oppido q; miseratione cō-
motus, ob infelices illos, non naribus sed barbīs ad illā pertractos, ac Ixionis in-
star, pro Iunone Idolo cōgredientes. PLA. Hæc quidem rectē dixisti, nō enim
manifestum nec cunctis notum est hostium, atq; haud necesse erit ad illius acce-
dere domum, hic enim in Ceramico ipsam opperiemur, illa uero iam aderit, ex
Academia reuertens, ut etiam in Pæcilo obambulet, id enim quotidie facere cō-
suevit, quin potius iam præsto est: uides ne ex effigie decorem, mansuetudinē
ex aspectu, ipsam uero cogitabundam placidē intrudere? LVCIA. Multas effigie,
in cessu, & uestitu similes uideo, atqui inter has omnes solum una uera est Phi-
losophia. PLATO. Rectē loqueris, uerum quænam sit, cum solum loqui coepe-
rit, ostendat. PHILOSOPHIA. Papæ, cur Plato, Chrysippus quoq; & Aristoteles
nec nō reliqui omnes, ipsa mea disciplinarum capita apud superos? Cui rursus
inquit, ecquis uos ex inferis læsit, iracundis similes estis. quisnam hic exi-
stis, quem comprehensum ducitis? nunquid fur est? seu homicida? uel sacrile-
guus? PLATO. Ita per Iouem ō Philosophia, & omnium sacrilegorum inquinā-
tissimus, qui te sanctissimā maledictis incessere conatus est, pariterq; nos omnes,
quotquot abs te quippiam didicimus, ac posteris utendū dereliquimus. PHLO.
Itaq; maledicente quopiā indignamini? cum sciatis quæ nā ego a Comœdia in-
Dionysijs audire soleo; attamen ipsam amicā esse duco, neq; in ius uoco, seu ac-
cedens incuso, uerū conuenientia, & festo cōgruentia ludere permitto: noui enī
quod nil ob scōmata redditur deterius, sed econtra quodcunq; bonū existis, tan-
q; aurū cum erutum incidis, clarius relucet, sitq; splendidiū, at uos nescio quem
admodū iracundia ac indignatione accensistis: proinde cur eū strangulatis?
PLA. Vnum hunc postulātes diem, cōtra illum emerimus, ut ob cōmissa male-
facta

facta dignas persoluat poenas. Fama etenim cognouimus, qualia contra nos in uulgus sparserit. PHILO. Igitur eum indemnatum ac inauditum interficietis? atqui dicere quid uelle uidetur. PLATO. Minime. uerum negotium omne tibi commitemus, ut cognita causa, quicquid uisum fuerit, statuas. PHILO. Quid tu ais? LVCIA. Hoc idem o Hera Philosophia, quandoquidem sola ueritatem inuenire potis es, uix enim multis obtinui precibus, ut tibi causa delegaretur. PLATO. Nunc o execrande, ipsam dominam appellas, paulo ante uero rem esse turpissimam philosophiam asserebas, cum in tanto theatro, etiam pro duobus obulis unumquemque singulatim uenalem proponeres, meministi ne sermonum? PHILO. Atqui uidete ne non philosophiam iste, uerum praestigiatore uiros, sub uestri nominis obtentu multa ac foeda committentes maledictis insectatus sit. LVCIA. Quamprimum cognosces, si saltem respondentem audire uelis, tantum modo ad Arium abeamus pagum, seu potius in arcem ipsam, ut tamquam ex specula, cuncta pariter quae in urbe sunt, manifeste pateant. PHILO. At uos o amicae, in Poecilo tantisper deambuletis porticu, adero etenim quamprimum diducatum fuerit. LVCIA. Quae nam o philosophia, haec sunt? nam & ipsa admodum ornata esse uidentur. PHILO. Virilis haec uirtus ipsa, illa uero modestia, penes quam iusticia: at ante signana disciplina, dubio uero colore, & uix apparens illa, ueritas est. LVCIA. Non uideo quam nam dicis. PHILO. Nonne inornatam illam cernis, nudam inquam, subter fugientem semper ac subterlabentem? LVCIA. Vix nunc tandem cerno. uerum cur & non has ducis? ut penitus repleatur cōfessus: siquidem ueritatem, & patrocinium ad iudicium pariter ascendere uolo. PHILO. Recte per Iouem: sequimini igitur & uos, non enim difficile erit unice iudicare iudicium, praecipue cum de nostris agatur. VERITAS. Abite uos. nil enim mea refert ea audire, quae pridem qualia sint noui. LVCIA. Verum o Veritas, ut iudicio ad sis, ac singula diligenter exquiras, maxime nostra interest. PHILO. Nunquid famulicium hoc, mihi admodum beneuolum deducam? LVCIA. Valde quidem, & quemcumque uolueris. PHILO. Sequimini o ingenuitas, loquere diis libertas, ut miserum hunc homuncionem amatorem nostrum, ac nullo pre-textu iusto periclitantem, saluare possimus: at tu Elenche illic remane. LVCIA. Minime o Hera, quin ille quoque ueniat, & si quis alius, haud enim cum fortuitis necesse est me depugnare feris, uerum cum arrogantibus difficillimamque redargutionis hominibus, & qui semper effugia quaedam inueniant, ita ut necessarius sit Elenchus. PHILO. Igitur & admodum necessarius, melius si & Demonstrationem tecum assumas. VERITAS. Sequimini omnes, quandoquidem ad iudicium necessarii uidemini. ARIST. Cernis ne o Philosophia? quemadmodum propter nos Veritati subblanditur. PHILO. Nunquid o Plato, Chrysippe, & Aristoteles, ueremini ne sui causa, cum Veritas sit, mentiatur? PLATO. Non hoc, sed admodum callidus est, & blandiculus, ita ut illi persuadere posset. PHILO. Confidite, nil iniqui, cum iusticia haec adsit, fieri poterit, abeamus igitur: uerum dic mihi tu, quod tibi nomen est? LVCIA. Mihi Parrisiades, Alethionis Elenxiclei. PHIL. Patria uero quae nam? LVCIA. Syria o Philosophia, iuxta Euphratem. Sed quid hoc est? noui enim quosdam ex his meis aduersariis, non minus quam ego sim, barbaros genere, moribus uero, & disciplina, non Solenses, uel Cyprios, seu Babylonios, aut Stagiritas. Siquidem quantum ad te pertinet, nil refert, si quis uoce sit barbarus, dummodo iuste ac recte sentire uideatur. PHILO. Bene dicis. uerum & hoc quaero: quam nam artem nosti? quoniam & id scire decet. LVCIA. Arrogantiae sum osor, & uersutiae osor, & mendacii osor, & insolentiae osor, omnesque eiusmodi coinquinatorum hominum odii species, sunt enim, ut nosti, perquam multae. PHILO. Hercules, odij plenam exerces artem. LVCIA. Recte dicis. cernis etenim quibus nam odio sim, & quemadmodum propter eam periclitor, uerum & contrariam admodum probe noui artem, eam

Locus Atheon ubi Orestes causa dixit, et ubi quae ad tempus spectant ab eis uerissime administrantur

Audax locus tor ueridici gloriosi redargutoris filius.

inquam, quæ ab amare exordium sumit, sum enim ueritatis amator, & honesti amator, & sinceritatis amator. ac omnium quæ ad amare spectare uidentur, uerum pauci admodum hac arte sunt digni. Qui uero ex aduerso sunt constituti, ac odio magis familiares infiniti, periclitor igitur illam quidem ob segnitiam iam de discere, hanc uero etiam nimium callere. PHILO. Atqui haud oportebat, eiusdem enim ferunt esse & illa, & ista, ita ut indiuisibilis sit ars: unica etenim est, quam uis binæ se uideantur. LVCIA. Melius tu hæc o Philosophia, nosti: meum uero ita se habet, ut prauos odio habere, bonos autem laudare & amare consueuerim. PHILO. Age, quo oportebat iam deuenimus: hic in Mineræ iudicabimus uestibulo. Heus sacerdos, dispone sedilia: nos interim deam adorabimus. LVCIA. Obsecro Pallas, contra arrogantes mihi auxiliū ferto, ac recordare, quanta ipsorum peritūria quotidie audis, sola enim tanquam speculatrix quæ perpetrant uides, nunc tempus illos ulciscendi adest: si uero me uictū cernes, nigrosque superare, tuum adijce calculū meque saluato. PHILOS. Agite iam consedimus, uestras parati audire querelas: uos uero ex omnibus quempiam eligatis, qui egregie accusare ac redarguere nouerit, quandoquidem impossibile est uos omnes pariter loqui. Tu autem Parrisiades dehinc respondebis. REVIVISCENTES. Quis igitur est nobis, ut potissimum hanc agat causam idoneus erit? tua o Plato excellens prudentia est admiranda, eloquentia uero redundans, et Attico lepore referta, flexanima et uenusta, cognitio autem ac diligentia, necnon tempestiua demonstrationum inductio, hæc omnia copiose tibi ad sunt: quapropter accusationem suscipe, & pro cunctis, quæ digna sunt, eloquere, ac omnium illorum nunc reminiscaris, & in hoc unum confer, si quid aduersus Gorgiam, aut Polū, seu Prodicum, uel Hippiam a te dictū est, uehementior hic existit, expedit igitur ironias, & sales, copiosasque illas & iocundas comitates: quin si uidebitur, nonnunquam exuperes, ut magnus Iupiter alatum impellat currum, ac indignatione moueatur, ni ille debitas expensat poenas. PLA. Minimè, sed uehementiorē quendam eligamus, Diogenem hunc, uel Antisthenem, aut Cratetē, seu te Chrysippe: non enim elegantiae perpolitæ in præsentī, nec conscribendæ acrimonie est tempus, sed redargutionis cuiusdam, ac iudicialis exercitationis. Rhetor enim est Parrisiades. DIO. Proinde ego ipse accusabo, non enim sermonibus nimis longis opus est arbitror, accedit quod præ cunctis reliquis iniuria sim affectus, paulo antè precio duorum obulorum, præconis uoce uenalis expositus. PLA. Diogenes o Philosophia, pro cunctis loquendi prouinciā subibit. uerum o generose memineris, te accusatione ista non solum rem tuā, sed communē agere: si enim inuicem in quibusdam discrepamus, tu id nunc minimè scruteris, nec quis rectius sentiat inquirere curabis, sed ob hoc solum, quoniam Philosophia ipsa iniuria sit affecta, ac malè in Parrisiadis audierit sermonibus, indigneris, opiniones uero, in quibus diffidere uidemur, omitte: pro ea re, quæ omnibus communis est, digladiare, uide sis, te solū præposuimus, ac nunc in te cuncta nostra periclitantur, ut uel maximè synce ra uideantur, uel talia, qualia ille designauit esse credant. DIO. Confidite, nihil prætermitemus, pro omnibus uerba faciam, proinde, & si Philosophia sermonibus comota, natura enim mansueta ac mitis est, ipsum absoluerē statuerit, non tamen mea deerunt, illi enim, quod baculos haud frustra geramus, ostendat. PHIL. Minimè hoc, uerum potius sermone: satius enim lingua, quam ligno, rem agere. ne igitur cuncteris, iam enim effusa est aqua, conciliūque in te oculos coniecit. LVCIA. At reliqui quoque o Philosophia, cōsideant, ac uobiscum diiudicent. Diogenes uero solus accuset. PHILO. Verum nunquid uereris, ne contra te calculū ferant? LVCIA. Minimè. plures enim superare uolo. PHILO. Generosa hæc tua, desedete igitur. tu uero Diogenes loquere. DIO. Quales nam circa uitā o Philosophia, uiri extiterimus, tute optime nosti, uerbisque minimè indiget, nam ut de me silentiam, quis nam ignorat quanta bona Pythagoras iste, & Plato, & Aristoteles, & Chrys-

Chrysippus, reliqui denique in uitae humanae usum contulerint: uerum quibus nam contumelijs, quamuis tales existerimus, sceleratissimus hic Parrisiades nos lacefferit, iam dicere pergam. Cum enim Rhetor, ut aiunt, fuisset, derelicto foro ac illius existimatione, quicquid uehementiae ac oratorij uigoris consecutus est, uniuerso illo contra nos se instruens, non desinit maledictis insectari, praestigiatores ac deceptores subinde uocans, multitudinique ut nos derideat & contemnat, tanquam nullius simus momenti, persuadet, quinimo multorum iam odium non in nos solum, sed contra te quoque philosophia suscitauit, potissima etiam tua, mendacia ac nugas appellans, & quae nos edocuisti, subsannatione incessens, ita ut a spectatoribus laudetur, ac non uulgariter illi applaudeat, nos uero intolerantibus afficiamur iniurijs. uulgi siquidem eiusce ut plurimum est naturae, ut cum res cauillatione ac maledicentia agatur, gaudeat, praecipue, cum ea quae absolutissima esse uidentur, mordicus arripitur, quemadmodum olim gaudebat, cum Aristophanes, & Eupolis, irrisu gratia, Socratem hunc in scenam introducerent, Comediasque absurdas quasdam de illo commentarentur. Et illi quidem contra uirum unum talia sunt ausi, ac in Dionysijs, cum id facere concessum esset, scommataque pars quaedam festiuitatis uiderentur, forsitanque deus, cum lepidus quispiam esset, delectaretur. at iste deliberatè ac multo studio instructus, in optimos quosque inuectus est, librum enim ingentem blasphemijs quibusdam refertum conscripsit, magnaque uoce Platoni, Pythagorae, Aristoteli huic, Chrysippo illi, mihi, omnibus denique maledicit, cum id nec festiuitas permittat, nec priuatim aliquid qua in re a nobis laesus fuerit, parcendum enim sibi foret, si talia iniuriam repellendo, non inferendo ageret. & quod omnium grauissimum existit, sub tui nominis praetextu, talia philosophia facere audet, nec non eodem conatu, dialogo familiari nostro auxiliatore, & mimo contra nos utitur: quin etiam Menippo, uiro nobis amico, persuasit, ut quamplurimum in comicis illis cauillis sibi assistat: qui solus non adest, neque nobiscum, prodita societate, accusat: pro quibus omnibus poenas luere est dignus. Quid enim contra haec dicere posset? cum exactissima quoque, coram tot testibus carpere ausus fuit: in quorum utilitatem hoc quoque redundabit, si ipsum poena affectum spectauerint: nemo enim dehinc philosophiam tam facile contemnere audebit. Proinde in hac re quietem agere, & iniuriam antem tolerare, non modestiae, sed extremae ignauiae & amentiae indicium censendum esset. Ceterum postrema cui nam ferenda sunt? Si quidem nos tanquam mancipia in uenalicium deducens, ac praconis, ut aiunt, uoce diuendidit, non nullos precio ingenti, quosdam mina Attica, me uero sceleratissimus ille, obulis duobus, ita ut circumstantibus risum moueret: eam ob causam indignatione percussus, in illam manus inieciimus, teque rogamus ut nos turpissimis affectos iniurijs ulciscaris. REVIVIS. Euge o Diogenes, pro cunctis, ut decebat, egregie perorasti. PHILO. Desinite inuicem laudare, infunde responsuro: tu uero Parrisiades dicere pergas, nunc enim tibi aqua defluit, ne igitur cuncteris. PARRI. Non omnia mea, o Philosophia, in accusatione tua Diogenes recensuit, uerum magna ex parte, quae difficiliora erant, nescio qua ratione ductus, praetermisit, tantum uero aberit, ut mea illa minus dixisse negem, uel praemeditata excusationem quandam praetendā, ut si qua ille idem reticuit, uel ego antea haud protulerim, nunc uel praecipue expedire uidear. ita enim intelliges, quos nam arrogantes & praestigiatores appellans diuulgauerim, aut maledictis meis lacefferim: proinde hoc solum mihi considerate, nunquid in cunctis ueritatem dixerō: quod si blasphemus, uel asperus quid in se oratio habere uidebitur, non me redarguendum, sed rectius ut arbitror illos, qui talia committunt, accusandos esse puto. Ego siquidem confestim ac percepissem, quantis in o modis rhetores degrauari necessum esset, deceptioibus scilicet, mendacijs, temeritate, clamore, pressurionibus, infinitis denique alijs, haec quidem, ut decebat, cuncta declinaui, ad tuaque, o Philosophia, bona aspirans, quantum mihi uitae

Vote Menippo
logum.

adhuc reliqui esset, tãquam ex fluctuatione ac tempestate, in tranquillum quendam subiens portum, sub tua protectione uiuere expetebam. ac posteaquam ad uestra tantummodo transgressus essem, te quidem pro ut cõueniens erat, ac reliquos omnes, qui uitæ optimæ institutores fuissent, admirabar, tanquam qui manus ad eos festinantibus porrigerent, ad optimamq; & utilissimam adhortarentur. Siquis solum ea transgressus non esset, seu neglexisset, uerum firmiter regulas quas tulissetis inspexisset, ad illasq; uitam suam direxisset, ac instruxisset, quod quidem per Iouem inter nos pauci facere consueuerunt. Cum uero quàm plurimos cernerem, philosophiæ amore minimè teneri, uerũ ob huius rei gloriolam solam, prompta hæc ac uulgaria, & quæcunq; omnino faciliter imitantur, admodum rectè, bonorum instar uirorum assimilare, barbam inquam, ac incessum, nec non induuium. Cæterum uitam ac eorum actus formæ contradicere, uobisq; penitus contraria exercere, ac professionis dignitatem corrumpere, indignabar, uidebaturq; mihi res admodum similis esse Tragico mimo, qui mollis esset ac muliebris, Achillem uero, seu Theseum, uel Herculem ageret ipsum: cum tamen neq; heroicè incederet, uel loqueretur, uerum ita sub tali lasciuiret persona, ut nec Helena uel Polyxene, cum id earum modestiæ minus conueniret, tolerare possent. taceo Herculem Callinicum, qui, ut mihi uidetur, quam primum conuersus, claua talem uerberasset, ipsum inquam ac personam illam, quæ tam effœminate eum repræsentando contaminasset. Talia igitur cum uos ipsos quoq; ab illis perpeti uiderem, non tuli hypocrisæos impudentiam, si cum Simiæ essent, heroum personas assumere, uel Cumanum illum asinũ imitari auderent, qui leonina indutus pelle, leo quoq; ipse uideri uolebat, cũ aduersus Cumanes ignaros admodum horrendè & asperè rugiret, donec hospes quidam ipsum non leonem, sed asinum esse deprehendisset, uerbis redarguisset, fustibusq; insecutus uerberasset. Proinde quod maximè intolerandum mihi uidebatur, id erat: nemo non hominum, si quempiam ex illis flagitiosum, seu turpe aut impudicum aliquid committere uidisset, confestim Philosophiam ipsam, siue Chrysippum, aut Platonem, seu Pythagoram, uel cuiuscunq; cognomen, nõ doctrinam delinquens ille assumpserat, accusabat: & quoniam ille coinquinatè uiuebat, homines malè quoq; de uobis, multis antea sæculis defunctis, coniectabantur, non enim de uiuentibus uobis inquisitio fiebat, sed iam expedibus sublati, omnes uero manifestè cernerent, quàm molesta & impudica ille committeret, uos quoq; indicta causa condemnabant, ac pari calumniâ dilacerabant. Ego uero cum hæc cernerem, ferre non potui, uerum eos redarguebam, à uobisq; secernebam: uos uero honore propter hæc me dignum, in iudiciũ rapitis. Nunquid igitur si innotatum quempiam uiderem, occulta deorum prodentem, ac in publicum efferentem mysteria, ideoq; indignarer, & reprehenderẽ, me impium esse existimaretis? atqui minus iustè, quandoquidem certaminũ quoque præfecti, Mimos qui uel Palladis, aut Neptuni seu Iouis assumpserunt personam, non tamen cõmode, nec ex deorum egere dignitate, flagellare consueuerunt: at ij minimè irascuntur illis, si flagelliferos, quempiam persona ornatum, seu forma decoratum, uerberare iusserunt, uerum ut arbitror uapulantes potius laudare consueuerunt. Seruum enim, uel nuncium, minus aptè repræsentare, paruus error. At Iouem ipsum, seu Herculem haud pro dignitate spectatori- bus ostendere, turpe ac piaculo simile esse uidetur. quinimo & hoc omnium est absurdissimũ, quòd cum multi ex eis dogmata uestra exactè calleant, ita tamen uiuunt, ac si ideo tantum illa legerint, ac meditando operã impenderint, ut contraria exercere possint. Cancta enim quæ dicunt, ueluti pecuniæ, ac gloriæ contemptum, solumq; honestum bonum esse arbitrari, ira uacuum esse, & splendida quæq; despici debere, bonis æqualiter perfruendum esse, honesta per deum admiranda, sapientiæ & ueritatis sunt plena: at ij qui hæc ipsa sub mercede docent

*Herculem sal-
tantè & Cer-
berũ ab infe-
ris extrahen-
tem meminit
Hesychius.*

cent, & diuites admirantur, & argento inhiant, canisculis iracundiores, leporibus timidiores, simijs blandiores, asinis petulatiores, felibus rapaciores, gallis contentiosiores, ita igitur affecti, quid aliud quam risum mouet, inuicem circa diuitum ianuas se cōculcantes, coenasq; diuersas appetentes, & in illis ipsis molestē laudantes, ac ultra honestatem se ingurgitantes, cuncta reprehendentes, & inter calices illepida & absōna philosophantes, merū deniq; minimē ferentes. Idiotæ uero, quos conusio interesse contingit, rident scilicet, ac Philosophiæ quoniam piacula talia producat, insultant. Est & illud omnium absurdissimū, quod cum unusquisq; nullius se rei indigere affirmat, sed solū sapientem diuitē esse uociferatur, paulo tamen post accedens postulat, & si non accipit indignatur, pariter ac si quis regiē ornatus, arduam gestat Tiaram, necnō diadema, & reliqua signa regia, friuolarum tamē rerū indigus mendicet. Proinde cum ipsi quid accipere debent, multus quod omnia communia esse conueniat sermo, & quod indifferentes diuitiæ, & aurum uel argentum nīl à littoralibus differat lapillis. At cum uetus quispiam amicus & familiaris, auxilij indigens accedit, & paucula quedam ex multis postulat, taciturnitas, & indigētia, & ruditas, & dictorum in contrarium palinodia, uarijque de amicitia sermones illi, necnon uirtus ac honestum, quo nam abeant ignoro: sunt enim uerba hæc uerē pennata, et penitus euanescentia, quæ illi frustra in quotidiana conuersatione, umbratili inter sese iactitant pugna. eo usque enim unusquisq; eorum amicus existit, quousque nec de argento, neque de auro, seu de cōmodo agitur, quod si quis obulum tantū modo ostenderit, confestim pax soluitur, ac omnia turbantur implacataque redduntur, libri excidunt, & uirtus aufugit. quemadmodum & canibus euenit, inter quos si quispiam os proiecerit, confestim exiliunt, ac innicem mordent, & illi qui prior os rapuit, allatrant. Fertur Aegyptius rex quidā Simios ut tripudiarent instituisse, animaliaque (nam admodū ad res humanas imitandas sunt apta) celerrimē didicisse, ut personata ac purpurata saltarent, eratque admodū uisus res digna, donec spectator quispiam urbanus, nuces ē sinu depromptas, in medium abijceret, id Simiæ uidentes, tripudij oblita, id quod erant, Simiæ pro saltatoribus euaserunt, personas conterebant, uestitum discerpebant, inuicemque pro fructibus depugnabant, ita ut Pyrriches ordo dissolueretur, à theatroque raderetur. talia & hi perpetrant, quos ego conuicijs insectatus sum, nec unquam redarguere, & cōmicis moribus impetere desinam. uerum non ita insano, ut in uos, seu uobis similes (sunt enim sunt profecto nonnulli qui uerē philosophiam amplectantur) blasphemiae quid, uel sinistrum euomam, quamuis si quid haberem quod dicerem, nunquid hoc uos ad uitam reducere deberet? at uero ut gloriosi illi, ac deo inimici odio habeantur, admodum dignum existimo. Proinde tu Pythagora, & Plato, & Chrysippe, & Aristoteles, nunquid tales uobis congruere, uel in humanæ uitæ usum familiare, seu conueniens quid ostendisse dicitis? ita per Iouem inquirunt, Hercules & simia, an quia barbas nutriunt, & seueritatem præ se ferre, philosophiam quoque exercere uidentur, ideo uobis similes erunt? quinimo pertulisset si ad simulationem ipsam quoque apti fuissent, nunc uero citius uultur lusciniā imitabitur, quam illi philosophos. Proinde quæ pro meipso dicenda erant exposui. at tu ueritas, nunquid uera sine testificare. PHILOS. Nunc longius ò Parrisiade absiste, quid nobis agendum erit, quomodo uobis uir dixisse uidetur? VIRTUS. Ego quidem ò Philosophia interim cum iste peroraret, terram subire optabam, adeo uera omnia protulit. Siquidem audiens unumquemque qui talia faceret, agnoscebam, interimque dicta aliqua in hunc, alia uero in eum, qui grauiā perpetraret, referebam. etenim per quam manifestē uiros, tanquam pictura quadam cuncta conferens, expressit, ac non solum corpora, sed & animas ipsas admodum exactē designauit. PHILOSOPHIA. Et ego quoque ò uirtus admodum erubui, uos uero quid dicitis?

RHESVS. Quid aliud, quàm à crimine eum absolui, inter amicosq; & benefactores nostros ascribi debere. plane etenim nobis idem quod Illiēsi bus euenit, qui hunc tanquam Tragœdum quempiam aduersus nos excitauimus, qui Phrygū decantaret calamitates. Canat igitur, & dei inimicos tragicè exagitet, DIOGE. Et ego quoq; ò Philosophia, ad modum uirum laudo, ac cuncta quæ illi obieci, execror: & quia generosus est, amicum eum facio. PHILO. Euge ò Parrisiades quoniā in omnibus superior euasisti, ab accusatione te absoluius, dehinc uero noster eris. PARRIS. Hanc primam adorauit: uerum aliud magis Tragicum opus mihi superesse puto. Siquidem ò ualde ueneranda Victoria, quotidie uitam meam uenerabilem reddis, nec coronare desinis. VIRTVS. Nunquid igitur & illos citemus, ac à secūdo iam ordiamur crateres ut poenas ob ea, propter quæ in nos iniuriæ fuere, expendant, Parrisiades autem unumquēq; accusabit. PARRIS. Rectè, ò Virtus, elocuta es: quapropter heus tu minister Syllogisme, ocyus in urbem deflectere, Philosophosq; ut præsto sint, citare pergas. SYLLOGISMVS. Audi, tace, philosophos ut in arcem ascendant, ac de uirtute, philosophia, ac iusticia rationem reddant cito. PARRIS. Vidēs ne? pauci citationi obediētes conueniunt, partim uero iudicium timent, at plurimi ociosi non sunt, circa diuites enim uersantur: si uero cunctos aduenire cupis, de ijs præconium ò Syllogisme, pronuncia. PHILO. Minime, uerum tu Parrisiade ex arbitrio tuo illos conuoca. PARRIS. Atqui minimè hoc difficile erit. Audi, tace. quicunq; se philosophos esse dicunt, & quicunq; nomen hoc ad se spectare arbitrantur, ad distributionem in arcem ueniant, singulis enim minæ dabuntur duræ, soluminaq; placenta. Quicunq; uero barbam profundam ostenderit, ille & caricarum massam accipiet: nemo uero, seu modestiam, uel iusticiam, aut continentiam afferat, siquidē hæc si non aderint, necessaria sunt minimè. quinq; præterea syllogismos unusquisq; apportet, non enim fas absq; his sapientem esse. duo deniq; auri talenta in medio exponentur, quibus illum donabimus,

Qui uerbis omnes possit contendere contrā.

Loca Athei
nis iuxta arcē

Papæ, quàm refertus est impellentium multitudine ascensus, quemadmodum ob duas tantum accelerant minas, apud Pelasgicum quidam, & iuxta Aesculapij templum alij, circa Arion pagum quoq; multi, nonnulli & penes Tali sepulchrum, quin reliqui ad motis scalis, per geminorum ædē turmatim, ut poenas dent, irrumpunt, & per Iouem apum instar racematim, ut Homeri uerbis utar, sed & hinc quàm plures, illinc quoq; innumeri,

Quot folia & flores nascuntur tempore uerno.

Atqui breuiter confidentium clangore repleta est arx, ac undiq; pera, barba, assentatio, impudentia, baculi, gulositas, Syllogismus, auaricia, ac pauci illi, quicunq; ad primum illud conuenerant præconium latētes, & ignoti reliquorum multitudini intermixti, sub aliarum formarum similitudine delitescunt. Est & hoc ò Philosophia molestissimum, & in quo te maximè quis reprehendere queat, quod minime notas & signa illis inuulsiisti. siquidem præstigiatores isti, sæpius ad persuadendum, uerè philosophantibus sunt aptiores. PHILO. Paulo post hoc fiet, uerum iam animum aduertamus. PLATONICVS. Primos nos Platonicos ipsos accipere deet. PYTHAGORICVS. Minime, sed nos Pythagoricos, prior enim erat Pythagoras. STOICVS. Desipitis, præstantiores nos, qui à porticu. PERIPATETICI. Minime quidem, uerum nos ex Peripato, in rebus sumus priores. EPICVREI. Nobis Epicureis placentas date, & caricarū massas, de minis uero expectabimus, donec ultimi accipere debeant. ACADEMICI. Vbi duo sunt talenta? siquidem nos Academici ostendemus, quantum alijs simus contentiosiores. STOICI. Non nobis Stoicis præsentibus. PHILO. A contentionibus desistatis, uos uero Cynici ne inuicem impellatis, neue baculis uerberetis, nam propter alia uocati estis; ego enim Philosophia, nunc unā cum Virtute &

Veri-

ueritate dñi iudicabimus, qui nam sint qui uerè philosophentur, inde qui nostris institutis uiuere inuenientur, felices erunt, & optimi esse iudicabuntur. At subdolos illos, nilq; ad nos spectantes, malos malè perdemus, ne dum sibis contraria committunt, arrogantia tamen efferantur. uerū quid hoc est? fugitis ne? ita per Iouem, multi per confragosa desiliunt, adeo ut penitus euacuata sit arx, præter paucos illos, qui iudiciū haud formidantes remansere. uos uero ministri peram, quam Cyniculus fugiēdo abiecit, tollatis. Sed quid in illa latet? nunquid lupini? seu libri? uel panes tosti? PARRIS. Minimè, sed aurum hoc, & uigentum, ac culter sacrificulus, speculum quoq; & tali. PHILOS. Euge ò generose, hæc tibi exercitiū erant uiatice? cum illisq; omnibus conuiciari, ac alios docere audebas? PARRISIA. Nobis itaq; illi tales. cæterarum uos considerare decet, quo pacto error hic tollatur, ac homines cognosci queāt, qui nam ex illis boni, & qui rursus alterius uitæ existant. tu uero ò ueritas inquire, tua enim interest, ne tibi mendacium præualeat, neue propter errorem, uiri mali, bonis intermixti, deliteant. VERITAS. Hac in re ex Parrisiadis arbitrio, quoniam probus ac nobis beneuolus esse uidetur, teq; Philosophia præcipue admiratur, ita agemus. secum Elenchum assumat, & omnes qui se philosophari profitentur, conueniat, ac quemcunq; inuenerit, legitimū & uerè Philosophiæ alumnum, illum corona coronet oleagina, & in Prytaneum cōuocet, Si uero alicui (quemadmodum multi sunt) uiro execrando, ac Philosophiæ hypocrite, obuiam factus fuerit, attritam dilaceret uestem, barbamq; Tragica abradat nouacula, frontiq; stigmata imprimat, uel inter media inurat supercilia. sit uero deustionis figura, trulpis uel Simia. PHILOS. Euge Veritas, siquidem Elenchus ò Parrisiade talis erit, quales & aquilarum pulli, contra solem esse feruntur, non per Iouem tamē ut si quoq; luminis splendore probentur, ac æstimentur, uerum coram illis aurum, gloriam, ac uoluptatem exponas, & quemcunq; uideris ea negligere, ac minimè eorum aspectu moueri, is erit qui oleagina coronetur. quem uero fixē intuentem, manumq; ad aurum protendentem uidebis, hunc ut inuretur, abducas, abrafa tamen prius barba. PARRISIA. Hæc ò Philosophia ut censes erunt, ac confestim perquam multos eorum, simia, uel uulpecula notatos uidebis, paucos uero coronatos, quinimo si placuerit, nonnullos per Iouem uobis huc reducere. PHILOS. Quid ais? nunquid fugientes reduces? PARRIS. Et maximè, si sacerdos parumper funiculum hunc & hamum, quos ex Pyrao piscator sacrauit, mihi commodare uoluerit. SACERDOS. En accipe, pariter & calamus ut cuncta habeas. PARRIS. Nunquid ò Sacerdos & Caricas aliquas mihi suppeditabis, ac auri paxillum? SACER. Accipe. PHILOS. Quid nam uir hic facere intendit? PARRIS. Hamum placenta & auro inescare, in summitateq; muri considens in urbem demittere. PHILOS. Quid agis ò Parrisiade? nunquid ex Pelasgico lapides piscari decreuisti? PARRISI. Tace ò Philosophia, ac prædam expecta, tu uero Neptune uenator, ac optime Amphitrite, uarios nobis mittito pisces, uerum lupum quendam maximum cerno, quin potius auratam. LIBERTAS. Minimè, sed felis, hians enim ad hamum natate uidetur, aurum subolet, propè iam adest, tetigit, captus est, attrahamus. PARRISI. Et tu ò Elenche pariter nunc funiculum apprehende, attractus est. Age ò optime, inspiciamus quis nam piscis existat, hiat iste, Hercules quales nam dentes, quid hoc rei est? nunquid ò generose circa petras liguriendo discurrens, captus es? ubi prædari sperabas, ibi tu præda facta es. at nunc omnibus à branchijs appensus, manifestus eris, extrahamus illecebras huic, & hamum, uacuum en hamus, placēta iam cum auro in uentrem descendit. DIOG. At per Iouem euomuit, quapropter & alios inescemus. PARRI. Benè habet. quid ais ò Diogenes? tu hunc quis nam fiet nostin? num ad te attinet? DIOGEN. Minimè. PARRISIAD. Proinde quo

Lupus marinus. meminit Aristoteles et Plinius. Felis galeus Gaza mustela interpretatus est, piscis rapax.

precio

*Aphyæ pisci
culi, quos pa-
rit limus, uer-
miculorū in-
star scarrien-
tes meminit
Aelianus. Pli-
nius uero A-
quas à latinis
appellari di-
cit, q. ex aqua
et pluuia pro-
creantur.
Psetta piscis
latus meminit
Aristoteles et
Suidas.
Echinus lati-
nè Erinaceus
spinis aculea-
tis.*

precio dignum hunc asserere oportet? ego etenim paulo antè duobus obulis eum appreciaueram. DIOG. Nimium dicis, mollis enim est, & turpis, & morosus, & iners, uerso capite, hunc tu à petra præcipitato, & alium demisso hamo attrahe. atqui uidetis ò Parrisiade, ne tibi calamus inflexus abrumpatur. PARR. Confide ò Diogenes, tenues sunt & Aphyis leuiore. DIOG. Et per Iouem leuissimi quoq; subinde tamen extrahe. PARR. En quis nam alius hic latus, tanquam semisectus piscis accedit? Psetta quædam in hamum impexit, deglutiuit, capta est. DIOG. Attrahatur. quis nam est? PARR. Platonicum se asserit. PLATO. Et tu execrande ad aurum accedis? PARR. Quid ais ò Plato? quid cū illo agamus? PLATO. Ab hac eadem petra & ille. DIOG. Ad alium capiendum confideas. PARR. Proinde perquam bellulum quendam accedere uideo, ueluti in profundo apparet, colore uario, ac uittas quasdam aureas in humeris habentem, cernis ne ò Elenche? Aristotelem hic refert, accessit; atqui rursus abiit, diligenter arbitratur; iterum redit, degustauit, captus est, extrahatur. num hic tibi Aristoteles cognitus est? ARISTOT. Ne me ò Parrisiade de ipso interroga, nā quis sit ignoro. PARRIS. Nunquid igitur & hunc ò Aristoteles per petras? ARISTOT. Et maximè. DIOG. Sed ecce multos hic conspicio pisces, paricolores, spinosos, in superficie asperiores, Echinis magis aculeatos, uerriculo aliquo opus esset, uerum non adest, satis erit si unum ex grege tantum extrahamus, atqui ad hamum accessit, qui ipsorum est ferocissimus. ELENCHVS. Confide, si uideatur, ac prius funiculum longè ferro circumda, ne dentibus adrodant, & auribus deglutiant. PARRIS. Desedi, at tu Neptune capturam secunda, Papæ, pro illecebris depugnant, partim congregati Caricas circumrodunt, alij uero deuorantes, ab auro detinentur, benè habet, adhæsit quidam admodum robustus. Age dic, cuius tu cognomen refers? Atqui ridiculus sum, piscem loqui cogens, multi siquidem sunt. Cæterum tu Elenche dic quem nam hic magistrum habet? ELEN. Chrysippum hunc. PARRIS. Intellico, quoniam aurum, ut arbitror, non mihi conuenire uidetur. At tu Chrysippe per Mineruam refer, nosti ne uiros, uel talia ipsos facere doces? CHRYSIPPVS. Contumeliose per Iouem ò Parrisiades interrogas, qui nobis quicquam cum ijs, qui tales existant conuenire suspicaris? PARRIS. Euge generosus es ò Chrysippe, igitur & iste cum alijs in caput præcipitetur, quoniam spinosus est, ac timendum, ne si à quopiam comestus fuerit, guttur offendar. PHILOS. Satis ò Parrisiades piscatus, ne quis (ueluti multi solent) abrupto auro & hamo aufugiat, indeq; sacerdoti abs te repetere sit necesse. Proinde nos ad deambulationem pergamus, tempus quoque instat, ut & uos eò, unde uenistis, reuertatis, ne ultra præscriptum tempus moram ducere uideamini, tu uero Parrisiades, & Elenche per Gyrum ad cunctos accedatis, & quemadmodum iussi, aut illos coronate, aut inurite. PARRI. Fient hæc ò Philosophia, ualete uirosum optimi, nos uero ò Elenche proficiscamur, ac iussa exequamur, uerum quo primum pergere necessum erit? nūquid in Academiam uel Stoam? ab Lyceo exordium faciamus, nil hoc refert, attamē hoc noui, quocunque gentium perueniemus, paucis equidem coronis, multis uero indigebimus cauterijs.

CATAPLVS SIVE TYRANNVS.

PETRO MOSELLANO INTERPRETE.

ARGVMENTVM

VTi suprà in Menippo, diuitum exitus ac poenæ descripsit, recitato etiam decreto, quo animæ illorum in asinos migrare iubentur, ita hic sub Megapenthis persona, Tyrannorum uitam, mores, exitus, & quæ tandem post hanc uitam, animorum supplicia & cruciatus illos nunciant, exponit, Amplificatis his etiam anti-

theſi

thesi quidam, dum sutores Micylum, et Philosophum Cyniscum, utrumq; pauperem, alterum etiam uirtutē ac sapientiæ deditum, cum illo cōponit. Illud uidelicet inueniens, quod, qui potentiam et diuitias sectantur, et uitam plerumq; pessimam atq; nequissimam agunt. et mortem quam grauissimam animo patientur. Contra autem, qui à rebus istis mundanis, istisq; malorum omnium principijs et causis, animum remotum ac liberum habent, quiq; uirtutem præ ipsi, quæ uulgi appetit et miratur, colunt, illos et mortem contemnere solere, neque ullis conscientie flagris facile perterrerī. Tractat autem hæc, pro more ac instituto suo, fabuloso rursus dramate quodam, ficta umbrarum transfectione apud Acherontem. in qua dum et tyrannus hic traiciendus foret, mora cæteris, remittente ac mortem deprecante illo, inijciunt. Quam rem Charonte atq; alijs grauius ferentibus, tandem Mercurius collo attractum illum, in nauem compellit, adiuantibus ad id pauperibus illis Cynisco et Micyllo. Porro ubi iam traiectum esset, rursus apud Rhadamantum eodem pacto iudicium subterfugere uelle idem fingit. sed tamen et ibi in medium protractus, et à Cynisco accusatus, extremo tandem supplicio damnatur.

CHARON.

CLOTHO.

CHARON.



GE uero ò Clotho, nauis quidem hæc iam dudum nos exspectat parata, & ad nauigationem commodè admodum instructa. Siquidem & sentinam exhausimus, & malum ereximus, tum & uelum est passum, ac remi suo loco collocati omnes, ita ut, quod in me est, obstat planè nihil, quin anchora subtracta iam hinc soluamus. Verum Mercurius qui iam diu adesse debuisset, solus est in mora. Itaque, quæ hodie iam ter traieciße licuisset uectoribus, ut uides, adhuc uacuum est nauigium. Et iam ad uesperam uergit dies: nos autem nondum ne obulum quidem demeruimus. Porro Pluto, scio, me huius moræ autorem suspicabitur, idq; quum apud alium sit negocij culpa. Ille autem bonus & egregius umbrarum dux, quemadmodum & alius quispiam ex umbris hausto apud superos obliuionis fonte, ad nos redire oblitus est. Et ut conijcio, cum ephœbis luctatur, aut cytharam pulsat, aut fabulas aliquas denarrat, scilicet quàm sit bellus nugator ostentans. Vel etiam interim, dum regreditur inter uiam furadī studio forsan occupatur. Nam ex artibus quas proficitur, hæc uel præcipua est. Ad hunc ergo modum pro suo arbitrio liberè nobiscum agit, nihil etiam ueritus, quod mediā ex parte est noster. CLO. At quid nosti ò Charon, an negotio aliquo detineatur, Ioue uidelicet postulante, ut in procurandis Superum rebus plus quàm iustum tempus insumat. Herus autem est & ille. CHAR. At non ita ut ultra iustum modum comuni mancípio debeat impetare: quando nos, cum abeundi tempus esset, ne unquam quidem eum detinuimus. Sed ego rei causam propemodum coniecturis assequor: nempe apud nos malua tantum est cum libamentis, & placentulæ, silicerniaq;. Cætera uero caligo, & nebula, tenebræq;. In cœlo autem, præterquam quod clara ac lucida sunt omnia, Ambrosia multa, pariter & Nectar affatim suppetit, adeo, ut mihi quoq; hoc nomine suauius lubentiusq; apud illos cūctari uideatur: quin & à nobis subuolare consueuit, perinde ac si è carcere aliquo aufugeret. Vbi uero descendendi fuerit tempus, lentè admodum, & pedetentim uix tandem accedit. CLO. Mitte iram istam ò Charon, siquidem hic propè adest, complureis secum adducens: imò ut cernis, densam turbam uelut gregem uirga præ se agit. Sed quid hoc? uinctum herclè quendam in ipsis conspicio. Tum alium risu diffluentem. Porro alium quendam pera succinctum, ac baculum manu gestantem, asperumq; ac toruum quiddam obtuentem. Deniq; alijs, ut gradum addant à tergo imminuentem. An non & Mercuriū ipsum uides sudore perfrictum, pedibus puluere conspersis, tum & cerebro anhelantem, adeo, ut os ei suspirijs sit distentum. Quid hoc rei est ò Mercuri? Hem quæ est hæc trepidatio? Nobis certè uehementer perturbatus uidere. MER. Quid aliud ò Clotho, quàm quod, dum

M

L V C I A N I

ſceleſtum hunc auſugientem proſequor, penè acciderit, ut ego ad hanc nauem hodie non fuiſſem rediturus. CLO. At qui nam eſt, aut quid ſibi quærens, conatus eſt transfugere? MER. Hoc quidem eſt uel cuius manifeſtum, quòd diutius uiuere cogitauit. Eſt autem uel rex quiſpiam, uel tyrannus, quantum ex eius eiulatu conſpicere licuit. Nam ingenti quadam ex felicitate ſe delectum querebatur. CLO. Et quum filum, quod ei erat innexum, iam defeciſſet, ſtultus tamen ille, quaſi ſuperuiuere queat, auſugit? MER. Auſugit narras? Quod ſi non generoſiſſimus hic, qui baculum manu geſtat, mihi fuiſſet auxilio, ſicq; ipſum comprehenſum uinculis alligaſſemus, è noſtris proſectò manibus egregiè effugiſſet. Etenim ex quo eum mihi tradidit Atropos, per omnem uiam retrahere, atque obniti nunquam deſtitit. Quin pedibus ſolo oppoſitis, ita ſe affirmauit, ut inter ducendum nobis non parum negocij exhibuerit. Aliquoties autem ſupplicabat, ac deprecabatur, ingentia daturum ſe pollicens, ſi uel paululum dimiſſeretur. Ego uero cum hominem ea quæ contingere non poſſent, ambire uiderem, ut & me decuit, minimè dimiſi. At ubi iam ad ipſum hoſtium uſq; perueniſſemus, ipſeq; umbras ut moris eſt, Aeaco adnumerarem, & ille uniuerſas ad ſummam à ſore tua tranſmiſſam, recenſeret, perdiſſimus hic, neſcio quomodo clàm nobis auſugerat. Itaque quum ſummæ unus deeſſet, Aeacus adductis ſupercilijs, non in omnibus, inquit, paſſim tu furandì artificium intende. Satis tibi ſit, quod eiufmodi ludos in cælo reddere conceditur. Umbrarum autem res omnino ſunt plane, neque quicquam nos aliqua uia fallere poteſt. Quatuor ſupra mille, ut uidet, ſumma habet inſcriptos, tu uero uno minus adduciſ. Niſi forſan excuſas, quòd te circũuenerit Atropos. Ad hunc ego ſermonem rubore perſuſus, quæ in uia acciderant, in memoriã reuocare cœpi. Et cum oculis in orbem ductis, hunc nuſquam cernerem, facile animo collegi, eum tranſfuſiſſe. Quare uiam quæ rectà ad Tænarum reducit, quàm potui celeriter, reſmetior, hic autem optimus uir ſua ſponte me comitabatur. Itaque uelut è carceribus emiſſi celeri curſu uolantes ipſum iam in Tænaro deprehendimus, uſque adeo parum abſuit, quin effugiſſet. CLOT. Et nos ò Charon Mercurium adhuc ignauitæ damnamus? CHAR. Quid ergo diutius cunctamur? quaſi non ſatis ſit moratum? CLOT. Probè dicis, inſcendant. Ego uero, ſumpto in manus libello, ingrediētes ſingulos, qui & unde nati, quoq; modo uita functi ſint, ex more dignoſcam. Tu autem ò Mercuri ipſos excipe, & omnes ſuo ordine collocato. Verum tu infantulos iſtos primum inijce, quid enim mihi interroganti quiuerint reſpondere? MER. En tibi ò Portitor ſunt hi numero trecenſi, præter eos qui à parentibus ſunt expoſiti. CHAR. Papæ, quæ eſt hæc ſolifertilitas, egregius es umbrarum ductor, uuas immaturas nobis adduciſ. MER. Vin tu ò Clotho, ab hiſ, indeſſetos introducamus? CLOT. Vetulos iſtos dicis? maximè. Quid enim attinet, ut quæ ante Euclidem hucusque contigerunt ſciſcitando, ipſa mihi negocia faceſſam? Vos qui plus ſexaginta annos nati eſtis, aſte. Sed quid hoc? Itan' eorum aures annis ſunt obturatæ, ut me non exaudiant inſclamantem? forſan & hos ſublatos importare oportebit. MERCVR. En duodequadraginta flaccidi omnes & apprime maturi, ac in ipſo planè tempore decerpti. CLOTHO. Per Iouem quandoquidem iam omnes ſunt uuæ paſſæ. Saucios ò Mercuri, nunc adducito. Vos quo mortis genere, uitam clauſeritis, mihi primum dicite. Sed cur non ipſamet, quæ cuique ueſtrum ſint inſcripta, inſpicio? Octoginta in prælio cadere heri apud Medos decretum erat, atque unà cum hiſ & Oxeartis filium Gobarem. MERCVR. Adſunt. CLOTHO. Præ amoris impatentia ſibi ipſi mortem conſciuire ſeptè. In primis autem Theagenes philoſophus, propterea quòd ſcorto Megarenſi, cuius amore flagrabat, potiri non poſſet. MERC. En tibi propè adſunt. CLOT. Porro ubi illi, qui de imperio certando, mutuis ſe cædibus conſecere?

MER.

MER. Hic astant. CLO. At quem adulter, in hoc iuuante uxore, neci dedit, is ubi est? MER. Entibi hic adest. CLOT. Quos iudicum sententia capitis damnauit tandem adfuit, eos inquam, qui carnificinam senserunt, quicq; in crucem sunt adaecti. Tum sexdecim illi, qui à latronibus sunt iugulati, ubi sunt o Mercuri? MER. Adfuit faucij illi, quos uides. Mulieres porro non & eas unâ uis ad duci? CLO. Maximè, pariter & eos, qui naufragio perierunt. Simul enim & eadem mortis ratione, uitam exiuerunt. Sed & quos febris interemit, hos simul adducito. Tum Agathoclem medicum. Sed ubi nam philosophus Cyniscus quem Hecates cœna ac ouis iustralibus, cumq; his sepia cruda deuoratis uitam finire decretum erat? CYN. Iamdudum hic tibi assisto o tu præclarissima Clotho. Verum hoc interim mecum admior, quonam iniuriæ genere maiestatem tuam læserim, quod me tam longo tempore apud superos errare permiseris. Nam uniuersum colum ferè uni mihi adglomerasti. Ipse certè quâquam filium ipsum dirumpere sæpe sum conatus, tamen quâ nescio quomodo infragile esset, quod moliebar, efficere non potui. CLO. Equidem te humanorum peccatorum uelut inspectorem ac medicum relinquebam. Iam autè quod felix faustumq; sit, incende. CYN. Minimè gentium, priusquâ uinctum hunc incendere re compulerimus: uereor enim ne te precibus suis à sententia dimoueat. CLO. Age, uideam quis est. MER. Megapenthes Lacydæ filius, tyrannus. CLO. Incende tu. MEGAPENTHES. Nihil minus o regina Clotho, potius autem ad superos me remeare paulisper finito. Quod si feceris denuo, ultro me huc recipiam, uel nullo uocante. CLO. At quid nam est, cuius gratia tantopere in uitâ redire gestis? MEGA. Equidem domum semiperfectâ reliqui, quam ut prius per teliceat ad fastigium perducere, uehementer oro. CLO. Nugas agis, quin mox incendis? MEGAP. Non multum temporis flagito o Parca, diem hunc saltem mihi apud superos agendum concede, quo tempusculo de pecunijs nostris uxori non nihil iniungam, atq; ubi defossum thesaurum habuerim, demonstrè. CLO. Frustra laboras, stat sententia. MEGA. Ergo tantum auri peribit? CLOT. Quin tu hac gratia animo es ocioso: Nam Megacles potietur tuus consobrinus. MEGAPEN. O insignem contumeliam, ille mihi inimicus, quem ego præsegnicia non occidi? CLO. Ille ipse, qui non modo non paulo plures, quàm tu uiuet annos, uerum & pellices tuas, & uestes, & quicquid est auri nanciscetur. MEGA. Præter æquum facis o Clotho, quod hominibus inimicis, & hostiliter infestis meas fortunas attribuis. CLOT. Quasi uero tu non eadem hac uia quæ Cidimachierant, nactus esses, non solum ipso occiso, sed & liberis eius in conspectu spirantis adhuc & palpitantis mactatis. MEGAPEN. Sed iam tum mea erant. CLOT. Itaque tui domini tempus iam effluxit. MEGAPEN. Ausculta o Clotho, quæ tibi priuatim semotis arbitris dicere uolo: uos hinc paulisper abscedite: Si me effugere permiseris, auri puri mille talenta me tibi hodie daturum repromitto. CLOT. Ridiculum caput, adhuc aurum, & talenta habes in memoria. MEGAPEN. Sed enim, quando ita uis, duos crateras addam, quos occiso Cleocrito mihi uendicaui. Eorum uterque auri puri, defecatiq; centum æquat talenta. CLOT. Corripite hominem: neque enim apparet eum sua sponte ingressurum. MEGAPEN. Testor uos, murus manet imperfectus, & nauium statio inchoata: Quæ omnia, si quinque saltem dies amplius uiuere licuisset, ad fastigium perduxissem. CLOT. Securus es, alius extruet. MEGAP. Atqui hoc saltem æquum postulare uideor. CLO. Quid hoc? MEGAPEN. Vt tantisper superesse liceat, dum Pisides sub iugum misero, & Lydis tributum imperaui, dumq; mihi ipsi magnificentissimo monumento erecto, inscripsero, quæcunque in uita gessi, uel magna, uel egregij Imperatoris uirtute digna. CLO. Quid tu non unam postulas diem, sed ferè uiginti annorum moram. MEGAPEN. Atqui sponsores uobis exhibere sum paratus, & tam breuis moræ, & mei re-

ditus. Quinetiam, si cordi fuerit, obsidem pro me relinquam Agapetum. CLOT. O scelestum, eum ne, quem relinquere in terris superstitem semper tibi in uotis erat? MEGAP. Olim is erat animus, nunc autem, quod melius est, uideo. CLOT. Veniet & ille tibi haud ita multo post, ab eo, qui nunc regem agit, è medio sublatus. MEGAP. Cæterum illud saltem non negabis ò Clotho? CLOT. Quid hoc tandem est? MEGAP. Equidem scire gestio, ut sese res mea habitura sit post me. CLOT. Ausculta, tametsi, ubi audieris, sat scio, animo magis angerit. Principio uxore tua Midas seruus potietur, quam iam antè quoque non se mel constuprauerat. MEGAPEN. Ille ne scelerosus, quem equidem dum uxori gratificari studeo, manum misi. CLOT. At filia tua in pellicum gregem, eius qui iam tyrannidem exercet, adnumerabitur. Porro imagines & statuar, quas olim ciuitas tibi erexit, iam euersæ omnes, spectantibus risum mouent. MEGA. Hoc mihi expedias uelim: Nullus amicorum meorum illis, qui hoc faciunt obstitit? CLOT. At quisnam tibi amicus erat, aut ex qua causa iusta quempiam tibi conciliaras? Nescio quòd qui uos uelut deos adorant, & quæcunque uel feceritis, uel dixeritis, laudant: aut timore, aut certè sui compendij spe ea omnia faciunt. Nimirum imperij ipsius amici, ac interim temporì seruientes, MEGA. Atqui si quando in conuiuijs ex more uinum libarent, magna uoce omnia mihi bona præcabantur, adeo ut si fieri posset, unusquisque eorum etiam pro me mortem subire paratus esset. In summa, per nihil aliud, quàm nomen meum iurabant. CLOT. Propterea ex coena, quam heri cum quodam eorum coepisti, statim mortem oppetisti. Nam poculum tibi postremo temperatum, huc te demisit. MEGAPEN. Hoc illud est, quòd amarum quiddam gustaram. Sed quid ex eo scelere sibi uoluit? CLOT. Nimis multa percunctaris, quum iam dudum inscendendi tempus fuisset. MEGAPEN. Vnus adhuc restat scrupulus, qui me omnium maximè sollicitat, cuiusq; gratia in uitam uel tantillum respicere gestiebam. CLOT. Quid hoc tandem est, ingens enim aliquod fore apparet? MEGAPEN. Carion famulus meus statim, ut me mortuum aduertit, circa uesperam conclaue, in quo iacebam, ingressus, cum deserta omnia offendisset (neq; enim quisquam meicuram gerebat) attractis foribus tanquam nemo adesset, pellicem meam Glycerium subegit, cum qua opinor, iam multo antè rem habere consueuerat. Postea uero cum iam animum uoluptate expleisset, oculis in me defixis: Tu quidem, inquit, homuncio sceleste, sæpe mihi nihil commerito uerbera non pauca inflixisti. Ectum dicto, comam mihi uelliebat, ac caput tuberibus opplebat. Tandem autem, quum rictu amplius diducto, in me despuisset, ac ut in impiorum regionem facerem, iussisset, abiuit. Ibi ego, quanquam ira succendebar, tamen, quia iam frigidus & exanguis eram, hominem ulcisci non potui. Porro scelesti famula, cum aduenientium quorundam strepitum sensisset, scilicet ut me lugere uideretur, oculis sputo inunctis, eiulando, nomenq; meum lugubri uoce inclamando, abscedebat: quos si prehendero. CLOT. Quin tu minis omissis celeriter inscendis? Iam dudum enim tempus, ut in iudicium concedas. MEGA. At quis contra hominem regem pronunciare audebit? CLOTHO. Contra regem quidem nemo. Verum contra uirum Rhadamanthus, quem in sententijs, pro cuiusque merito ferendis, mox æquissimum experieris. Quare in præsentia non amplius cunctare. MEGAP. Priuatum saltem, & unum ex pauperibus istis facias, licebit. Imò pro rege seruum, modo reuiscere sinas. CLOTHO. Vbi is, qui baculo armatus est, & tu Mercuri. Quin hominem cor te pro pede intrò trahitis? Neque enim uoluntarius inscenderit unquam. MERCVR. Sequere nunc fugitiue, cape hunc Portitor unà cum illo altero, atque ut malo fortiter adalligetur, cura. MEGA. Atqui conuenit honestissimo me federe loco. CLOT. Quid ira uero? MEGAP. Quòd rex fuerim, per Iouem, & satellites habuerim complureis. CLOT. Et iniuriate uelli-

uellicabat Carion, hominem saeuum adeo, ac intractabilem? Iam certè tyrannidem admodum acerbam experieris, nimirum huius gustato baculo. MEG. Et Cyniscus mihi baculum illidere audebit? Non ego te nuper, quòd liberius & asperius quàm pro maiestate, obiurgasses, tantum non cruci adfixi? CLO. Propterea & tu nunc hic manebis malo astrictus. MICYLLVS. Dic mihi ò Clotho, quando uobis mei nulla est cura, an quia pauper sum, propterea me postremum inscendere oportet? CLO. Tu uero quis tandem es? MICY. Equidem sum Micyllus sutor. CLO. Quid? quòd tam grauiter fers moram? Non uides quàm multa se daturum polliceatur hic Tyrannus, si uel paulum in uitam remittatur. Vnde mirari succurrit, cur non & tibi mora sit iucunda. MIC. Ausculta rem paucis Parcarum optima. Non admodum me delectat munus illud Cyclopis, uide licet in hunc modum polliceri.

Post omneis alios, tandem ipse uorabitur Vtis.

Siue enim primum siue postremum, iidem me dentes manent. Sed enim neque aliàs meæ res, ut diuitum se habent. Nostra enim & illorum uita (quemadmodum aiunt) perpendiculo inter sese distant. Quandoquidè tyrannus, qui in uita horrendus omnibus & suspiciendus uidebatur, nunc auro, argento, uestibusque exutus: tum & equis, coenis, pueris floridis, & mulieribus formosis post se relictis, eorum desiderio non iniuria cruciatur, ac à tot commodis se abstrahit fert grauiter: quibus, nescio quomodo, anima ipsa, uelut glutino hæret affixa, neque se facile sinit auelli, ut quæ eis iamdiu inhæserit. Quin magis tanquam uinculū aliquod est infragile, cui ipsos illigari irretiri que contingit, adeo, ut ubi quispiam eos abducere pararit, plorent. Ac cum in cæteris sint feroces, in hac tamē uia quæ ad inferos ducit, meticulosi deprehenduntur. Itaque subinde dant terga & ad ea quæ procul in luce apud superos geruntur, respicere gestiunt. Sicut stultus hic faciebat, qui non solum in itinere aufugere conabatur, uerum etiam hic mortem frustra deprecatur. At ego, ut qui in uita pignus haberem nullum, non agrū, non domū magnificè extructam, non aurum, non supellectilē, non nominis gloriam, non imagines, ad mortē expeditus meritò eram. At statim ut mihi solū innuit Atropos, abiectis & subula, & loro geniculari, tantū crepidā quandam manu portans uoluntarius sequebar. usque adeo haud grauatim, ut dum præ festinandis studio subsulto, neque calceos subligarim, neque atramentū abstergerim: imò uero præcurrebam, quæ ante me essent, spectare gestiēs. Neque enim à tergo mihi erat relictum quidquam, quod me uel conuertere, uel reuocare potuisset. Et per Iouem, quæcunque hic apud uos uideo, mirum quàm mihi placeant: nam pares honorum gradus hic dari, nec quēquam uicino præstare, res mihi omnium longè suauissima uidetur. Deinde cōiecturam facio, ne æs quidem alienum hic à creditoribus reposci, neque tributum cuiquam pendī, neque, quod omnium maximum est, hyberno tempore quenquam rigere, neque ægrotare, neque potentiores in humiliores pugnos ingerere. Postremo pace consistunt omnia, & in contrarium tota uitæ ratio uersa. Siquidem nos pauperculi ridemus, discruciantur autem & plorant diuites. CLO. Ergo quum iamdudum ridētem te conspexerim, quid tandem sit, quod potissimum tibi risum mouerit, audire percipio. MIC. Ausculta dearum mihi maximè uerenda. Cum apud superos propter tyrannum habitarem, quæ apud eum fierent, nimis quàm accuratè inspectabam. Ac tum quidem feliciter ex æquo cum dijs uiuere mihi uidebatur. Nam cum purpuræ florem spectarem, & comitātium turbam numerarem, aurum ac pocula gemmis distincta mirarer, lectos argenteis pedibus suffultos stuperem, beatum planè hominem prædicabam. Ad hæc eorum, quæ in coenam apparabantur, nidor sæpe me prurire faciebat. Iam uero quum pro maiestate in publicum prodiret, & se ipse subinde erigens, uelut resupinaret, obuissque stuporem inijceret, cæteris mortalibus pulchrior, & fortunæ beneficio toto penè

regio cubito sublimior uidebatur. Sed ubi iam uita functus esset, ipse quidem istis delictis exutus, ridiculo fuit omnibus, ego uero meam stulticiam multo magis ridebam, qui eiusmodi non hominem, sed hominis probrum, ad stuporem usque miratus fuisset, cuius felicitatem ex epularum tantum nido aestimasset: quoniamque ob sanguinem, qui Laconici maris testudinibus innascitur, beatum praedicasset. Neque uero hic solum mihi ludo fuit, uerum etiam cum Gniphonem illum foeneratorem gementem uiderem, & quod pecuniis, dum licuisset, usus non fuisset, propriam sortem deplorantem: imò, quod ne semel quidem illis a se gustatis, uerum luxu perduto Rodochari relictis, e uiuis excessisset (hic enim quia genere proximus erat, in hereditatem lege uocabatur) Hæc inquam, cum cernerem, risum sistere nullo modo potui, praesertim recordatus, quam in uita pallidus semper & squalidus obambulasset, & uultu, praecurarum magnitudine, tristi. Deinde, quod solis digitis opulentus fuisset, quibus talenta & miliones supputare consueuisset, ea paulatim & minutatim corradendo, quæ fortunatissimus Rodochares, haud ita multo post, fuerat egregie distracturus. Sed quid iam non hinc soluimus? Etenim si quid reliquum est, hoc inter nauigandum ridebimus, quando & hos plorantes uidere licebit. CLO. Inscende tandem, ut anchoram Portitor subtrahat. CHAR. Quid hic? quò fertur? inibi operire. Cras te prima lucetrasciemus. MIC. Iniquus es o Charon, qui me umbram iam penè exoletam relinquis. Age, age, ut lubet. Equidem tibi diem dicam apud Rhadamanthum. Hei misero mihi, iam nauigant, at ego hic solus relinquo. Atqui cur non ad eos natando contendo? Neque enim est iam antè sim mortuus, periculum est, ne denuo submersus praefocari queam. Deinde, ut maximè nauigare liceat, ne obulus quidem est, quo naulum reddam. CLO. Quid hoc rei o Micylle, quin isthic manes? haud fas est Micillum ista ratione transfretare. MICYL. Et quid si citius quàm uos, ripam attigero? CLOT. Nequaquam. Potius naue adacta, eum recipiamus. Tu Mercuri corripe hominem. CHAR. At ubi nunc sedebit, cum, ut cernis, plena sint omnia. MERCVR. Si uidebitur, Tyranni humeris insidat. CLOT. Quàm hoc appositè Mercurio uenit in mentem. Ascende ergo, atque scelesti huius dorsum fortiter proculca. Nos autem prosperiter nauigemus. CYNISCVS. Aequum fuerit o Charon, ut iam hic tibi, quò uerum est, detegam: Equidem obulum, quem pro traiectu debebo, soluere non potero, quando praeter peram, quam uides, & baculum, habeo planè nihil. Cæterum si uel sentina sit exhaurienda, uel augendus remus, en tibi adsum paratus. Porro Charontem Cynisci non poenitebit, dummodo agilem & firmum dederis remum. CHAR. Remiga. Nam a te uel hoc lucri facere, fuerit satis. CYN. Non & cantu remiges accendere profuerit? CHA. Per Iouem, si quidem nauticam aliquam cantilenam tenes. CYNIS. Teneo, & quidem multas. Verum, sicuti tute uides, obstrepunt hi plorando, sicut cantus ipse inturbetur. DIVES. Hei mihi, quæ reliqui praedia. ALIVS. Heu quàm fertiles agros. Me miserum, qualem reliqui domum. ALIVS. Ve, ue infantulis meis. AGRICOLA. Quis nunc uuas decerpit e uitibus, quas hoc anno plantaui? MER. Tu uero Micylle, nihil ploras? Atqui fas non est quoniamquam citra lachrymas per nauigare. MIC. Bona uerba. Nam cum secundo flatu nauigem, quid plorem, non uideo. MER. Attamen pro more paulisper ingemito. MC. Quin hac gratia, quando ita uis, plorabo. Hei mihi quot lora reliqui, hei crepidas antiquatas. Eheu marcidos calceos. Non ego infelix posthac a mane ad uesperam usque sine cibo peragam. Nec hyemis tempore sine calceis & seminudus oberrabo, dentes praefrigoris acerbitate complodendo. Quis tandem meam habebit subulam? quis aciculam? Satin' lamentatum o Mercuri? Iam enim iam ripam fermè attigimus. CHAR. Age uero prius naulum

reddite

reddite. Tu redde, ab alijs omnibus habeo. Obulum redde Micylle. MIC. Io caris ò Charon, aut quemadmodum aiunt, in aqua scribis, qui à Micyllo obulum expectes. Ipse certè antequam huc uenissèm, quadrangulus ne esset obulus, an rotundus, ne noueram quidem. CHA. Egregiam uero & quæstuosam nauigationem hodiernam. Abscedite tamen. Ego uero ad equos, boues & canes, reliquaquæ id genus animalia me recipiam. nam & ea traicere oportet. CLO. Mercuri, tu hos exceptos abducito. Equidem in aduersam ripam renauigabo, Indopatem & Heramitrem aduectura, quandoquidem hi de agrorum finibus rixando, mutuo se confecerunt. MER. Heus uos, progrediamur. imò uero omnes uno agmine me sequimini. MIC. O Hercules, quæ est hæc caligo? Vbi nunc formosus ille Megillus? Aut quo nam indicio quis Phryne formosorem Symmachem hic dignosceret? Hic enim paria & eiusdem coloris omnia, adeo ut nihil sit neque formosum, neque formosius. Quin palliastrumi meum, quod ante hac foedum uidebatur, æquè nunc est in precio, quæ ipsa regis purpura. nempe quòd ambo sint obscura, ac eisdem tenebris obducta. Tu autem Cynisce ubi tandem es? CYNIS. Entibi Micylle hic adsum, sed si commodum uidetur, pariter eamus. MIC. Probè dicis, dextram mihi iniice. Dic mihi, quando Eleusinijs sacris initiatus es, non tibi hæc similia uidentur illis, quæ istic fiunt? CYNIS. Rectè confers. En adeo quædam facem gestans accedit, obtuens terrificum quiddam & minabundum. An non est Erinny? MIC. Apparet certè ex habitu. MERCVR. Excipe hos ò Tisiphone, supra mille quatuor. TISIPHONE. Atqui iam dudum Rhadamanthus hic uos expectat. RHADAMANTHVS. Adduc ipsos ò Erinny. Tu uero Mercuri, ut est præconis munus, editis nominibus, singulos accerse. CYN. O Rhadamanthe, per patrem te obsecro, meam causam primum omnium cognoscas. RHADA. Qua gratia? CYNIS. Omnino gestit animus accusare quendam de malis, quæ in uita me conscio commisit. Alioqui ni prius quissim, & qua ratione uitæ cursum transegerim, fiat manifestum, nondignus ero, cui fides adhibeatur. RHADA. Quis ergo es? CYNIS. Cyniscus sum, ò præclare, professione Philosophus. RHADAM. Huc ades, & primum ad iudicium assiste. Tu uero accusatores accerse. MERCVR. Si quis Cynisci huius est accusator, huc prædeat. RHADA. Nullus accedit, quanquam hoc satis non est, ò Cynisce, sed uestimenta detrahe, aut de te, notis tuis inspectis, pronunciem. CYNIS. At ubi Cyniscus notis esset iniustus? RHADAM. Quot scelera quisque uestrum in uita patrarit, tot notas, sed quæ non facile appareant, in anima circumfert. CYNIS. Entibi nudus assiste, quare notas quas dicis, inuestiges licebit. RHADAM. Hic per omnia est purus, præter treis quatuor ue cicatrices admodum oblitteratas, ac uix dum conspicuas. At at quid hoc? uestigia certè, & iniustionum signa. Verum haud scio quomodo sunt deleta, imò uero in totum excisa. Quid hæc ò Cynisce? aut qui denuo purus es factus? CYNIS. Equidem rem tibi indicabo: Olim cum per imperitiam uitiosus essem, atque hoc nomine complureis commeruissem notas, sapientiæ studio me ipse dedere cœpi. Cuius beneficio, haud ita multò post uniuersas maculas ex animo absterxi. RHADAM. Bono profecto & præsentissimo es usus remedio. Sed iam hinc in Beatorum Insulas abito (illuc enim inter optimos locum habebis) si prius Tyrannum, de quo dicis, accusaris. Alios aduoca Mercuri. MIC. Quod ad meam causam attinet, parum sanè est, & breui cognitione indiget. Iam dudum enim hic tibi nudus adsum. Quare me introspicias, licebit. RHA. At quis tandem es? MIC. Sum Micyllus furor. RHA. Euge ò Micylle purus es omnino, & ne pûculo quidè notatus. Concede & tu ad hunc Cyniscum. Accerse nunc tyrannum. MER. Megapenthes Lacydæ filius prædeat. Quorsum te agis? accede. te uoco tyranne. quin ipsum ò Tisiphone, in me

L V C I A N I

dium proficis, capite in terram statuto. Bene habet. Tu nunc ò Cynisce, & hominem de sceleribus conuince. Iam enim hic tibi propter adest. CYN. Principio quamuis in accusando ne uerbis quidem opus fuisset, quando quidem cuius monetæ sit, uel ab ipsis notis agnoscere potes, tamen quo res fiat sole clarior, & ipsum tibi uirum detegere, sermoneq; depingere conabor. Ac flagitia quæ ter scelestus nebulo tantisper dum priuatam agebat uitam, peregit, equidẽ censeo prætermittenda. Sed ubi partim hominum perditissimorum atq; audacissimorum, quos in hoc sibi conciliarat, fauore, partim satellitum collecta manu, tyrannidem arripuit, plus sexcentos indicta causa trucidauit. Deinde cum hac uia singulorum ciuium opes exhauriendo, diuitias summas corrasisset, nullã libidinis speciem intentatam reliquit. Quin genus omne cum iniuriæ, tum crudelitatis in miseros ciues exercuit, uirgines uitando, adulescentes stuprando. Breuiter, modis omnibus in subditos debacchando. Iam pro fastu, pro superbia, proq; eius in obuios omneis fremitu, supplicium factis dignum sumere nõ possis, quando minori periculo in solem, quàm in hunc defixis oculis tueri licuisset. Porro noua supplicia & ad crudelitatem eius explendam recens inuenta, quis poterit recensere? qui ne ab intima quidem familiaritate coniunctis abstinuerit? Quod si ab eo interemptos huc aduocarís, facile comperies hæc haudquaquam à me calumniandi studio confingi. Imò uero non uocari & uoluntarii, ut uides, hic ad sunt, ipsumq; circumstantes malè urgent. Hi omnes ò Rhadamanthe, huius crudelitatem uitam amiserunt: quorum alij formosarum uxorũ gratia, insidijs sunt circumuerti: alij quòd liberorum suorum, quos ad iniuriam uiolenter abducebat, nomine stomacharentur, sunt trucidati: alij, quòd opibus illorum insidiaretur. Porro alij, quòd boni essent & prudẽtes, quibus haudquaquam cum illius factis conuenire poterat. RHAD. Quid ad hæc dicis sacrilege? MEG. Cædes, quas dicit, equidem perpetraui. Cætera uero omnia, nempe adulteria, læsam puberum pudiciam, uirginum supra, hæc omnia Cyniscus falso criminatur. CYN. Quin & horum testes proferam ò Rhadamanthe. RHAD. Quos eos dicis? CYN. Mercuri eius mihi Lucernam aduoca & Lectum. Hæc enim in medium progressa, quæ sese conscijs hic ter scelestus patrarit, testabuntur. MER. Et Lectus & Lucerna Megapenthis huc assint. Bene sane quòd obsequuntur. RHAD. Exponite ergo uos, quæ uobis testibus commiserit hic Megapenthes. Tu Lecte dic prior. LECTVS. Vera planè sunt omnia, de quibus à Cynisco accusatur. Me tamen ò here Rhadamanthe, hæc dicere sane pudet, eiusmodi sunt, quæ supra me patrauit. RHAD. Itaq; eum testimonio tuo apertissime damnas, cum eius facinora ne dicere quidem sustineas. Et tu iam Lucerna da testimonium. LVCERNA. Equidem quæ interdum sint facta, nescio: neq; enim aderam. Verum quæ noctu uel in alios fecit, uel ipse est passus, horreo dicere. Cæterum nephanda multa, & quouis iniuriæ genere superiora sæpenumero spectauí, adeo ut & ipsa quidem aliquoties extingui gestiens, oleum ultro non adbibërim. At ille, quo mihi lucem modis omnibus conspurcaret, etiam abominandis facinoribus me inuitam adhiuit. RHAD. Satis est testimoniorum. Sed purpuram hanc exue, ut & notarum numerum cõspiciamus. Papæ, hic totus est liuidus & insignis, imo præ cicatricum crebritate cœruleus. Nunc autem quo tormenti genere est puniendus, in Phlgethontem ne iniiciendus, an tradendus Cerbero? CYN. Minimè. sed si tibi est cordi, nouum quoddam supplicium & hoc planè dignum, indicabo. RHAD. Dic modo. Nam ego tibi uel hoc nomine magnam habebò gratiam. CYN. Mos est ni fallor, ut qui moriuntur, ex obliuionis fonte bibant? RHAD. Est quidem. Sed quid tum? CYN. Hic ergo solus à potu arceatur. RHA. At qua gratia? CYN. Hac uia graueis sanè & molestas dabit pœnas. Videlicet cum recordabitur, & qui fuerit, quantaq; apud superos potentia præualuerit. Inprimis autem ubi delitias illas suas in animo recolere

recolere coeperit. RHADA. Probè dictis. Itaq; ad eum modum damnatus esto. Et ad Tantalum uinculis alligator, semperq; in animis uersato, quæ, dum uiuax, peregit iucundè.

DE IIS QVI MERCEDE CONDVCTI,

IN DIVITVM FAMILIIS VIVVNT.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM

Avlce uite molestia & incommoda, oratione hac depingit Lucianus, quamq; indigna ea sit homines, præsertim docto & liberaliter instructo, exponit. Cõstat etiam causis ips, quibus sese uentur, qui hoc uite genus sectantur, & in seruitutem ultro sese precipitant. Exordium ab attentione incipit, amplificandæ rei magnitudinem, fidemq; faciendo dictis, ab eorum persona, qui in eadem uita aliquandiu uixerant. Mox & beneuolentiam capiat. Timoclis, eius ad quem scribit ab officio amicitia, indicans se hæc propterea illi scribere, ut quia illum iam olim de hac uita suscipienda, consilia agitare intellexerit, ne quid olim, si res malè caderet, & illi consilij sui poenitere incipiat, accusare sese possit, sit à quo admonitus, aut reuocatus nō fuerit, præsertim quando sciat hanc uitam non modo per se difficilem atq; periculosam esse: uerum etiam homini philosopho, aut quocunq; deniq; disciplinarum genere docto, minime conuenire. Exordium in hunc modum peracto, consutationē statim subiungit earum causarum, quibus sese ueris solent qui hoc uite genus ultro amplectuntur. Diluit autē omnes eas per inuersionem, ostendens ea maxime uel sequi, uel negari, quæ illi cum primis euicare, uel consequi studuit, ac postremo etiam turpe esse homini docto & ingenuo, ob solam spem uoluptatis alicuius, in uoluntariam seruitutem sese dare. Atq; hinc iam ad ipsam rem accedit, propositis per diuisionem ips, de quibus dicturum sit. Principio igitur recenset quanta incommoda, quantaq; molestia perferenda sint, donecquam in aulam recipi aris. Deinde, quæ & quanta toleranda, atq; inde detrahenda, ubi iam receptus fueris, circa prima conuictiua, circa passionem mercedis, circa seruitutem reliqua, quæ mox exceptum atq; perdomitum, paulatim in concinnum adducit, & ad adulandam impellit. Præterea & metu periculosisq; inuoluit, ob quæ uarie exinde querelæ, & uite mutata poenitentia sequuntur. Atq; hæc omnia non domi solum perferenda esse indicat, uerum etiam foris, ubi interim multo sordidiora ministeria imponantur, etiam à malicibus, quibus nequæ ac uiribus aduolandum est. Post hæc & circa mercedum compensationes, quo pacto nuncq; ac dispensatores conciliandi, & circa mercedis solutionem, quanta cum molestia exigenda illa, quantaq; aliorum etiam inuidia accipienda sit, & postremo, quam ignominiosi exitus plerosq; moneant, senes iam & exhaustos, cum clam aut turpiter ab aula profugiant, aut reiciuntur. Quæ omnia ad finem, uelut in tabella quadam proposita, breuiter sed eleganter admodum imagine depingit, & ob oculos ponit. amplificatis etiam in media passim oratione ips, quæ maxime urgere aut commendare noluit.



QUID tibi primum amice, aut quid postremum, quem admodum uulgo dici consuevit, recenseam, ex his quæ tibi facere, tum pati coguntur, qui mercedis gratia sese in alienas domos, conuictumq; tradunt alienum, quicq; in locupletum istorum amicitiam accensentur, si modo eiusmodi illorum seruitutem conuenit amicitiam appellare? Non uenim permulta, atque adeo pleraque omnia, quæ illis ibi soleant accidere, non per Iouem quod ipse ea experimen-

Exordium ab attentione et rei magnitudine.

to cognorim (neque enim mihi unquam experiri incideret necessitas, ac nequando incidat, Dii prohibeant) sed quod complures, qui in hoc uitæ genus inciderant, apud me soliti sint commemorare: partim qui in ipsis etiam dum malis constituti, quæ & quanta ferrent, deplorabant: partim qui tanquam è carcere quodam profugii, non absq; uoluptate recordabantur commemorabantq; ea, quæ fuerant perpassi. Imò suuabat reuocare ob oculos, quas æternas effugissent. Atque hi quidē digniores mihi uisi sunt, quibus fides haberetur: ut qui eius sacri ritus (ut ita dixerim) omnis omniaq; mysteria perdidicissent, cūctaq; ab initio ad

Fide expositioe paratæ conditione personarum.

finem

*Amplificatio
ex contrario.*

*Beneuolentie
captatio à per-
sona eius cui
scribit institu-
to, et sua erga
illum beneuo-
lentia.*

Affueratio.

finem usq; perspexissent. Hos igitur haud quaquam indiligēter, nec oscitanter audire soleo, ueluti naufragium quoddam, ac preter spem obiectam salutem enarrantes. Cuiusmodi sunt isti, qui in templis derafo capite, cōplures simul obambulantes, immanes undas, procellas, sublatos in cœlum fluctus, iactus, malos fractos, gubernacula reuulsa narrant. In primis autem geminos Castorem & Pollucem apparentes (nam hi peculiariter ad hanc Tragœdiam pertinent) aut alium deum quempiam repente, quemadmodum in fabulis fieri conuenit, exortum: summisq; antennis insidentem, aut iuxta clauum adstantem: qui nauim ad litus aliquod molle dirigeret: ad quod appellens futurum esset, ut & ipsa paulatim ac lentē solueretur: & ipsi tutò in solum descenderent, idēq; ope fauoreq; diuino. Atq; isti igitur per multa id genus ad præsentem commoditatē exaggerantes, commemorant: quo uidelicet à pluribus stipem accipiant: si nō calamitosi modo, uerumetiam dijs chari esse uideantur. Porro si dum eas quas in tectis tulerunt tempestates referret, atq; immanes illas undas, quin etiam decumanos fluctus, si fas est dicere: & quemadmodum primū à littore soluerint mari tranquillo: quantumq; molestiarum perpetua nauigatione sint perpeffi: dum sitiunt, dum nauseant, dum salo perfunduntur. Deniq; quemadmodum infelici nauigio in cauem quampiam sub undis latentem, aut in scopulum aliquem præruptum, & asperum illiso, fractoq; miseri ægrē enatarint, nudi, cunctarumq; rerum inopes. Hæc inquam quū referrent, mihi quidem uisi sunt per multa præ pudore subticere, uolentesq; ac scientes obliuisci. At ego etiam illa, præterea autem & aliā nonnulla ex illorum narrationibus coniectans deprehendi quicquid ærumnarum cum eiusmodi conuictibus coniunctum est. Quæ quidem omnia haud grauabor optime Timocles, tibi per censere. Iampridem enim mihi uideor animaduertisse, te de capeffenda hac uitæ ratione cogitare. Nam olim quum his de rebus sermo incidisset: mox ex his qui presentes erant, quispiam mercenarium hoc uitæ genus laudare cœpit: fortunatissimos eos affirmans, quibus contigisset horum uti familiaritate, qui apud Romanos essent optimates: tum conuiujs adesse opiparis, idēq; immunes: præterea splendidis in ædibus diuersari: tum peregrinari omnigena cū commoditate, uoluptateq;, alba interim in rheda (si forte libeat) resupinatos. Insuper ob hanc amiciciam, obq; commoditates quibus afficiuntur, etiam mercedē capere: id uero non me diocre uideri. Istis enim haud dubiē citra sementem ac culturam (quod aiunt) cuncta prouenire. Hæc igitur atque id genus aliā quum audires, animaduerti quemadmodum ad ea inhiaueris, quamq; auidē ad escam os apertum porrexeris. Proinde ne quid mihi certē in posterum possis imputare, neq; expostulare queas: quod quum te conspiceremus tantum unā cum esca deglutientem hamum, non reuocaremus, neq; priusquā in guttur demergeretur, reuulserimus, neq; præmonuerimus: uerum posteaquam cessassemus, donec eo iam adactō atque infixo trahi iam, ac ui duci conspiceremus, tum quum nihil opis afferri possit, frustra adesse nos atq; illachrymari. Hæc inquam, nequando possis dicere: quæ si dicantur, meritō profectō dicantur, neq; à nobis refelli possent, quo minus peccasse uideremur, ut qui prius ista non indicassemus: audi nunc ordine omnia. Ac rete quidem ipsum cuiusmodi sit, quamq; nullū habeat exitum, non intus medijs in sinibus inuolutus, sed foris tutò atq; per ocium antè contemplator, unci æris aculeum, reflexā hami aciem, ac tridentis cuspidem manu tentans, malaq; ad moras experiens. Quod nisi uehementer acuta, nisi sic illigantia, ut ef fugiēdi nulla sit facultas, nisi dīra uulnera factura uideantur, acriter trahentia, & inexplicabiliter retinentia, nos quidem inter formidolosos, atq; ob id etiam pauperes, famelicosq; adscribito: ipse uero sumpta fiducia, uenatum istum, si uideatur aggreditor, Lari in morem totam escam hiātu deglutiens. Atque in uniuersum quidem forsitan tua causa omnis hic sermo dicetur. Quanquam non solum

sum de nobis philosophis, aut his quicunque uitæ institutum sibi delegerunt est uirtutis studio coniunctius, uerumetiam de grammaticis, rhetoricis, musicis: breuiter de omnibus, qui in doctrinæ professione uersari, quæstusque facere proposuerunt. Cæterum quum omnia sint inter istos communia, eademque prorsus accidant omnibus, palam est philosophorum conditionem non esse à reliquis eximiam. Imò hoc illis turpius ista contingere, quum sint cum alijs communia, si qui conducunt, non alijs præmijs eos quam reliquos dignos iudicent, nihilque magis quam cæteros in honore habeant. Sed quicquid erit, quod narrationis series aperiet, eius culpam potissimum in ipsos conferre par est, qui eiusmodi faciant: deinde in eos, qui talia sustinent. Ego uero culpari non debeo, nisi forte ueritas & libertas in commemorando reprehensionem mereatur. Ac reliqui quidem hominum uulgi, puta palæstricos quospiam, aut adulatores imperiosos, sordidoque animo, ac suapte ingenio humiles & abiectos homines, ne opere precium quidem fuerit ab eiusmodi conuictu dehortari, quippe nequaquam obtemperaturos: neque rursus æquum sit illis uitio uertere, quod non relinquant suos conductores, etiam plurimis ab illis contumelijs affecti. Sunt enim ad eam uitæ rationem accommodati, factique, neque ea uidelicet indigni. Præterea ne habeant quidem aliud quippiam, ad quod sese conuertant, & in quo sese exerceant, adeo ut si quis eam uitam illis adimat, ignaui illico, consilijque inopes, desidiosi atque inutiles reddantur. Quamobrem nec ipsi rem aliquam indignam patientur, nec illi contumeliose facere uideantur: si (quod aiunt) in matellam imminxerint. Etenim ad eas ipsas contumelias iam inde initio præparati, conferunt sese in familiam, atque hæc sola illis ars suppetit, ferre & perpeti quicquid acciderit. Cæterum eruditorum nomine, de quibus iustitueram loqui, merito indignandum, enitendumque, ut quam maximè fieri potest, eos inde reuocatos, in libertatem uindicemus. Videor autem rectè facturus, si quibus de causis se quidam ad hoc uitæ genus conferunt, eas causas excussero, parumque idoneas, atque efficares esse demonstrauero. Siquidem eo pacto omnis illis præripietur excusatio: summusque ille titulus, quo suam spontaneam seruitutem solent obtexere. Nam igitur plerique paupertatem & rerum necessariarum inopiam proponunt: atque eam umbram satis idoneam existimant, qua suum factum prætexant, quod ultrò ad eam uitam accesserint. Ac sibi sufficere credunt, quum aiunt, se quidam ignoscendum facere: qui id quod est in uita molestissimum, nempe paupertatem, studeant effugere. Postea in promptu Theognis, atque illud plurimum in ore:

Nam quemcunque uirum paupertas enecat.

Et si quæ alia terricula abiectissimi quique poetæ de paupertate prodiderunt. Equidem si uiderem ex huiusmodi conuictu paupertatis effugium aliquod uere contingere, non admodum anxie cum eis de uehementer amplectenda libertate disceptarem. At posteaquam eiusmodi quædam accipiunt, cuiusmodi sunt ægrotantium alimenta (quemadmodum egregius ille dixit orator) qui queant effugere, quo minus in hoc ipsum parum rectè sibi consuluisse uideantur, nimis semper illis manente eodem uitæ illius argumento? Semper enim manet paupertas, semper accipiendi necessitas, nihil quod seponat, nihil superest quod referuetur. Verum quicquid datum fuerit, ut detur, ut uniuersum etiam capiat, prorsus omne insumitur, ita tamen, ut ne id quidam in usus sufficiat. Rectius autem futurum fuerat, si nequaquam causas eiusmodi comminiscerentur, quæ paupertatem seruât aluntque, atque eatenus duntaxat opitulantur, uerum quæ illam tandem aliquando tollât. Ac forsitan tibi hoc uolebas Theogni quum diceret eam in altum mare, ac præruptis de scopulis præcipitè dari oportere. Quod si quis semper pauper, semper egens, cum semper mercede conductus mereat, hoc ipso se arbitretur aufugisse paupertatem: non uideo qui fieri possit, quo minus

*Amplificatio
à persona officio.*

*à collatione
personarum &
ceterorum, quæ
in oculis feruntur.*

*Accedit ad
causam, et primo
confutatur
causis, quæ
plerique addunt
se seruituti in
seruitutem suam
defendunt.*

*Paupertas
prima causa*

*Dilatio per
incursum*

*Commissio
contraria.*

hic

I. Causa.
Cōditio uitæ
ncl ætas uel
ualcudo corp
oris.

Dilutio per
inuerſionem.

III. Causa.
Spes uolupta
tis diuitiarū.

Dilutio I.
Quod neq;
hec illos per
ficiat, argu
mēto à simili
amplificatio

II. Argumē
tum ab inho
ueto. per hy
pothefin.

Amplificatio
p collationem
à contrario.

hic ipse sese fallere uideatur. Rursum alij negant sese paupertatem formidaturos, si modo reliquorum hominum in morē possint suo labore, suaq; industria sibi uictum suppeditare. At nunc sibi fractas esse corporis uires, seu senio, seu morbis: eoq; ad eam uitam mercenariam facilem uidelicet atq; cōmodam confugere. Age igitur, inspiciamus num uera prædicent, & num ea quæ dantur ex facili illis suppetant, non multo, neq; adeo maiore labore cōstent, quàm uulgo suus uictus. Nam id quidem etiam uotis exoptandum, uti citra laborem, citra sudorem, nullo negotio paratum argentum accipias. Verum quàm hæc absint à uero, istud profecto ut dignum est, ne dici quidem satis potest: tantum laborum, tantum sudorum in eiusmodi conuictibus exhauriendum, ut hic ne ualutudo quidem ad id par sit, quippe quum quotidie sexcenta non desint negotia, quæ corpus conficiant, adq; extremam usq; defectionem delassent. Verum hæc suo loco dicemus, quum etiam reliquas illorum incommoditates commemorabimus. In præsentia sat erat ostendere, qui se aiunt hac de causa in seruitutem addicere sese, ne istos quidem uera dicere. Superest iam ut eam causam referamus: quæ quidem ut est uerissima, ita ab illis minimè profertur. Nempe ipsos uoluptatis gratia, et amplis illis spebus incitatos, ultro inuadere familias diuitum, auri argentiq; uim & copiam admiratos: præterea quod felices sibi uideantur ob conuiuia, reliquas eius uitæ delicias: sperantes futurū, uti mox, ne mine uetante, affatim aurum bibant. Hæc nimirum sunt quæ illos adducunt: atq; ex liberis seruos constituunt. Non rerum necessariarum usus, quem prætexebant: sed rerum non necessariarum cupiditas, atq; ingentium illarū & ampliarum opum admiratio. Enimuero quemadmodum miseros istos, atq; infelices amantes, callidi quidam & ueteratores amasij receprant & fastidienter ducunt, lactantq; uidelicet, quo iugiter amantes, ambiant ipsos atq; inseruiant. Ceterum ex amoris fructu, ne summo quidē osculo impertiunt. Intelligunt enim copia facta dissoluendū amorē. Id igitur ne fiat, præcauent, diligenterq; sui copiam subtrahunt. Alioqui spe semper retinent amantem: metuentes, ne desperatio minuat cupiditatis ardorem; amantemq; ab se alienet. Proinde semper arident, pollicenturq; semper facturi sunt, semperq; gratificaturi: semperq; ingentium sumptuum rationem habituri: donec imprudentes ambo senuerint, atq; utriq; iam præterierit ætas: huic ad amandum, illi ad dandum. Atq; ita omni uita nihil illis peractum est ultra spem meram. Atqui uoluptatis cupiditate nihil non ferre, id quidem forsitan non usque adeo uitio uertendum: quin magis uenia danda, si quis uoluptate capiatur, & hanc undequaq; consecetur, quo possit ea potiri: quanquā turpe forsan ac seruire, si quis ea gratia semet in ius tradat alienum: propterea quod uoluptas, quæ ex libertate percipitur, multo suauior est, quàm ea quæ ille libertatis iactura sectatur. Attamen hoc quoq; aliquo pacto ignoscendum illis sit, si modo consequantur. Verum enimuero ob solā uoluptatis spem, multas perferre molestias, equidem & deridiculum arbitror, & stultum: maximè quum uideant labores certos esse, manifestos & inuitabiles: porrò illud quod speratur, quod quidem nihil aliud tandem est quàm uoluptas, ne tam longo quidem tempore contigisse. Præterea autem, nec uerisimile uideri, ut contingat aliquando, si quis modo rem recta reputet uia. At Vlyssis quidem socij, dulci quadam gustata loto, reliqua negligebant, ac præsentī uoluptate delinīti, honesta contemnebant, ut non prorsus cum ratione pugnaret in illis honestatis obliuio: nimirū animo uoluptatis illius sensu occupato. Verum si quis famelicus alij cuiquam loto sese ingurgitanti, neq; quicquā inde impertiendi, assistat, idq; solam ob spem, quod credat fore, ut & ipsi aliquando degustandam lotum porrigat: assistat, inquam, ad hunc modum, recti atq; honesti oblitus, dñj boni quàm hoc ridiculum, planeq; uerberibus quibusdā Homericis dignum. Ergo quæ istos ad diuitum conuictum adducunt, & quibus im-

pulsi

pulsi sese illis dedunt, ad quodcunque libitum fuerit utendos, hæc sunt, aut his ferme simillima. Nisi si quis & illos commemorandos esse iudicat, quos hæc u-
na res ad id commouet, quod gloriosum arbitrantur, cum illustribus atque opu-
lentis uiris habere consuetudinem. Sunt enim qui hoc quoque præclarum ac ma-
gnificum supraque plebem esse existiment. Nam ego quidē, quod ad me proprie
attinet, recusarim uel cum Persarum rege conuiuere duntaxat, conuictorūque ui-
deri, si nullus ex eo conuictu fructus ad me redeat. Quum itaque causa eius uita
suscipiendæ sic illis habeat, age iam consideremus apud nosmet ipsos: primum
cuiusmodi sint illis perferenda priusquam admittantur, priusquam obtineant.
Deinde cuiusmodi in ipsa iam uita constituti patiantur. Postremo quæ tandē
catastrophe, quis fabulæ exitus illis contingat. Neque enim illud dicere possunt:
hæc tamen si molesta sint, tamen assuesci facile, neque ad id multo opus esse labo-
re, sat esse si uelis modo: postea reliqua omnia factu fore facilia. Imò necesse est,
ut primum diu sursum ac deorsum cursites, mane excitatus assidue pro foribus
obuerseris, ut perdures, quum protuderis, quum excluderis, quum improbus
interdum atque importunus uideris, cum ianitori malè Syristanti, ac nomencla-
tori Libyco subijceris, quumque nominis tui memoriā mercede redimere co-
geris. Quin etiam uestitus tibi est apparandus supra tuæ rei facultatem, pro di-
gnitate eius cuius conuictum ambis, delegendus color, quo ille potissimum gau-
deat, uti ne discrepes, neue oculos illius offendas. Postremo uti gnauiter asse-
tere necesse est, uel antecedas potius, à famulis protrusus, ac ueluti pompam
quandam expleas. at ille interim complures iam dies ne aspiciat quidē te. Quod
si quando res tibi felicissime uerterit, si te respexerit, si accersuerit, dixeritque
quicquid illud fuerit, quod illi fortè in buccam uenerit, tum denique, tum plu-
rimus sudor, tum multa oculorum caligo, tum intempestiua trepidatio, tum
sannæ eorum qui adsunt, hæsitantiam tuam ac perplexitatem ridentium. Qua
quidem non raro accidit, ut quum oportuerit respondere, quis fuerit rex Achæ-
uorum, mille naues illis fuisse respondeas. Atque id si qui sunt modesti pudorē
uocant; immodesti timiditatem nominant; improbi inscitiam. Ita sit, ut tu pri-
mam hanc diuitis comitatem, tibi periculosissimā expertus, ita discedas, ut tan-
tam animi tui imbecillitatem ipse condemnes. Porro ubi multas iam noctes in
somnes duxeris: ubi plurimos dies cruentos egeris: haud quidem Helenæ gra-
tia per Iouem, neque ob Priamæia Pergama, uerum spe quinque obulorum, con-
tigerit autem & deus quispiam tragicus, qui tibi sit auxilio: iam illud restat, ut
exploreris excutiarisque, num literas noris. Atque ea quidem disceptatio non in-
ducunda est ipsi diuiti: quippe qui laudatur interim, ac felix esse prædicatur. Ce-
terum tibi uidetur, de uita ipsa, deque omni fortuna tum certamen esse paratum:
propterea quod tibi uenit in mentem, idque meritò, futurum ut alius nemo sit ad-
missurus, si prius ab hoc reiectus ac repudiatus uideare. Interim in uarias curas
distraharis oportet: dum inuides ijs qui pariter ex æquo tecum examinantur. Fin-
ge enim & alios esse, qui eiusdem fortunæ tibi sint competitores: te uero tibi ui-
deri cuncta parum absolute respondisse, metuentem interim simul & sperantē
ac miserē de illius uultu pendentem: qui si quid parū probet eorum quæ dixeris,
peristi. Sin arridens auscultat, hilarescis & spe bona fultus consistis. Porro con-
sentaneum est, esse non paucos, qui tibi aduersentur, atque alios in tuum locū ue-
lint inducere. Horum unusquisque clanculū uelut ex insidijs in te iaculatur. Iam
uero illud considera: quale sit uirū promissa barba, cana coma, examinari, num
quid bonæ rei didicerit, & alijs quidē didicisse uideri, alijs secus. Superior inte-
rim uita, & omnis antea acta ætas tua curiosius disquiritur. Quod si quis aut ciuis
inuidia, aut uicinus leui quapiam de causa prouocatus te deferat, & adulterū di-
cat uel pæderasten: is protinus, iuxta uetus illud prouerbiū, ex Iouis tabulis
testis. Porro si pariter omnes benè de te prædicet, suspecti, leues, ac largitione

III. Causa.
Gloria cupi-
ditas, quæ cō-
sueti regestio-
eorum quæ per-
ferenda sunt.

Propositio se-
quemis orōis
per diuisionem

I.

Quæ facienda
ferendaque, an-
tequam in familiā
admittantur.

I.

Salutatio et
affectatio.

II.

Exploratio
uite, et anis-
donem satis
sit.

III.

Inuidia cōpe-
titorum et de-
lationes.
Amplificatio
et conditio
personæ.

*Transitio cū
amplificatiōe
gratulationis*

redempti uidebuntur. Nam admodum omnia tibi cōstent oportet. Nihil prorsus sit, quod tibi queat obsistere, alioqui nunquā obtinueris. Age sanē, hoc quoque contigit, ac bona quapiam fortuna cuncta tibi feliciter cesserunt, & probauit ipse doctrinam tuam, & amicorum praecepta, quibusq; ille huiusmodi in rebus plurimam habet fidem, non dehortantur. Ad hæc uult etiam uxor. Non referatur domus præfectus, neq; item dispensator. Nemo tuā insimulauit uitam, dextra omnia & omni ex parte benè promittunt sacra. Vicisti igitur ò fortune te, & coronatus es Olympia. Quin Babylonem magis cepisti, aut Sardium arcem occupasti. Habebis copiae cornu & gallinaceum lac emulgebis, iam sanè par est, ut aliquando præmia capias, maxima uidelicet, & quæ laboribus tantis respondeant, ne corona tua frondea duntaxat sit, simul ut merces haudquaquā contemnenda præstituat, eaq; commodè ad usum citraq; negotium persoluatur, utq; reliquus item honos tibi præter ministrorum uulgus suppeditetur. Cæterum à laboribus illis, à luto, à cursitationibus, à uigilijs, in ocium te recipias, uti id quod uulgo solent optare mortales, porrectis pedibus dormias, nihilq; iam facias præter ea sola, quorū gratia primū receptus es & in quæ cōductus, ita em consentaneū fuerat Timocles, neq; ingens malū erat futurū, si quis subdita ceruice ferat iugum, leue nimirū et portatu facile, quodq; est omnium maximum, auro illitum. Atqui longè secus res habet, imò nihil horum reperietur. Siquidem in medijs ipsis id genus conuictibus, sexcentæ res accidunt, uiro ingenuo neutiquam tolerandæ. Quæ quum audieris, ipse tecum ordine reputato, num quisquam ea perpeti queat, cui quidem cum eruditione uel minimum commercij fuerit. Exordiar autem, si uidetur, à primo conuiuio, unde consentaneum est, te consuetudinem illam auspicaturum. Primum igitur, adest tibi quispiam, qui te iubeat ad conuiuium accedere, famulus non incomis, qui tibi prius placandus, datis in manum, ne uidearis inciuilis, ut minimum quinque drachmis. At ille Accissans, seq; quum maximè cupiat, cupere dissimulans: Apage inquit, Egone quicquam abs te? Addit & illa, absit, dñj prohibeāt. Tandem flectitur atq; obtemperat, ac discedit, te latè diducto rictu subsannans. Tu porro nitida sumpta ueste, mundissimeq; cultus, lotus accedis, sollicitus interim, ne prior alijs aduenias: nam id inurbanum, quemadmodum postremum uenire, graue. Proinde media inter utrūq; obseruata opportunitate ingrederis, teq; sanè quàm honorificè excipiunt. Tum arrepta manu te quispiam iubet accumbere, paulò suprā diuitem, inter duos fermè ueteres amicos. At tu perinde atq; in Iouis ædes ueneris, nihil non admiraris, & ad omnia quæ geruntur, suspensus inhias, propterea quod noua tibi atq; inuisa sint cuncta. Interim familia te spectat, omnesq; qui præsentes sunt, quid agas obseruant. Neq; uero ea res curæ non est ipsi diuiti, quippe qui famulis aliquot præmonitis negotium dederit, ut oculis obseruent, quemadmodū te geras in pueros aut in uxorē, num subinde ex obliquo respectes. Ac reliqui quidem conuiuæ, simulatq; te uident propter imperitiā ad ea quæ fiunt attonitum, ac stupefactum, derident clanculū, coniectantes te nunquam antea apud aliū quempia cœnasse, nouumq; tibi esse, ut mantile apponatur. Proinde, sicuti uerisimile est, præ hæsitantia sudes oportet, ac neq; cū sitias, audeas potum poscere, ne uinosus uideare; neq; uarijs apposis opsonijs, & in ordinē quendam extructis, scire posses, cui prius aut posterus manum admoueat. Quare ad eum qui proximus accumbit respectes necesse est, atq; eundem imitatus, cōuiuij rationem & ordinē discas. Alioqui anceps sedes, & uarians, animoq; penitus perturbato, & ad omnia quæ illic geruntur obstupescens. Atq; interim quidē, diuitis admiraris felicitatem, propter auri uim & eboris, tantasq; delicias. Interim tuam ipse deploras infelicitatem, qui quum nullius sis rei, tamen uiuere te credas. Nonnunquā & illud in mentem uenit, fore ut admirandam & expetendam quandam uiuas uitam, quippe qui sis omnibus

*II.
Que in ipsa
aula receptis
iam sustinen-
dasint.*

*Insolentia cō
miniorum.*

*Amplificatio
à cōsequētib.*

omnibus delitijs illis fruiturus, cunctorumq; ex æquo futurus particeps. Arbitraris enim te semper bacchanalia festa celebraturum. Quin & adolescentuli formosi præministrantes, ac silentio arridentes, suauius in posterum hoc uitæ genus pollicentur, ut Homericum illud nunquam desinas in ore habere:

Haud uitio uerti debet si Troia pubes

Armatisq; simul Danaï, sub Marte laborum

Pondera tanta ferant: Ob tantam uidelicet felicitatem. Accedunt ad hæc inuitatiunculae ad bibendum. Ac postulato perquam ingenti scypho quispiam, præbuit tibi, præceptorem, aut aliud quiddam deniq; te appellans. At tu recepto scypho quid uicissim oporteat respondere, propter eiusmodi morum imperitiam ignoras, iamq; rusticanus, & inelegans esse uideris. Cæterum ea propinatio multorum ueterum amicorum inuidiam in te concitauit, è quibus non nullos iamdudum tuus accubitus clanculum urebat, quòd modo cum aduen-
 ris, ijs anteponare, qui multorum annor; seruitutem exhauferint. Protinus itaque talia quædam de te inter illos dicta feruntur: Illud scilicet malis nostris de erat, ut etiam ijs qui nuper in familiam commigrarunt, posthabeamur. Et solis Græculis patet urbs Romana. Et quid habent, quam obrem nobis debeant anteponi? Num mirificam quandam utilitatem adferre uidentur, quum uerbula quædam misera dicunt? Rursus alius, hæc: An non uidisti, quantum biberit, quemadmodum cibos appositos auide corripienti deuorarit? Homo inelegans ac fame enectus, qui ne per somnium quidem unquam fuerit albo pane saturatus, multò minus alite Numidica, aut Phasiano, è quibus nobis uix ossa reliqua fecit. Porro tertius, fatui, inquit, priusquam quinque abeant dies, uidebitis hunc nihilo pluris fieri quàm nos. Nam nunc quidem non secus atq; calcei noui solent, in precio est, & habetur charus: uerū ubi crebro iam fuerit calcatus, lutoq; deformatus, tum miserè sub lecticâ abijcietur cimicibus, quemadmodū nos, op-
 pletus: Atq; inter illos talia permulta de te iactantur. Ex quibus aliquot iam tū etiam ad calumniandum insimulandumq; te incitantur. Omne igitur illud cō-
 uiuium tui plenum, ac pleriq; de te sermones. Tu uero propter insolentiam atq; insuetudinem plus quàm sat est, hauris uini tenuis & acris, eoq; iam dudū alio tibi cita discruciaris: uerum neq; decorum tibi ante alios è conuiuiō discedere, neq; rursus manere tutum. At producta interim in longā potatione, dum ser-
 mo alius ex alio nascitur, dum spectacula alia post alia proferuntur in conuiui-
 um (nam uniuersum fortunæ suæ strepitum tibi cupit ostentare) nō mediocriter discruciaris, cui non liceat, neq; uidere quæ geruntur, neq; auscultare, si quis uoce citharæue canat egregiè dilectus adolescentulus. At laudas tamē inuitus: cæterum animo illud opras, ut aut terræ motus repens ortus ea cūcta discutiat, aut incendium aliquod renunciatur, quo simul conuiuium tandem aliquando dirimatur. Habes amice primum illud scilicet & suauissimum conuiuiū, quod mihi quidem haudquaquam suauius sit cepis, cādidoq; sale, libere quum uelim ex his, & quantum uelim edenti. Verum ut ne tibi cōmemorem ructus acidos, qui deinde sequuntur, ut ne nocturnos uomitus, mane uobis erit de mercede pacto transigendum, quantum, & qua anni parte te oporteat accipere. Ergo præsentibus duobus aut tribus amicis, accersito te, & considerare iussu, sic loqui incipit: Facultates nostræ cuiusmodi sint, iam perspicere potuisti, quàm nullus in his fastus, sed citra ostentationem, moderata ac popularia omnia, sed mediocria omnia ac plebeia. Sic autem animum inducas uelim, ut existimes omnia nobis fore communia. Nam ridiculum profecto, si quum charissimam possessionum mearum partem, puta meā ipsius uitam, aut per louem, liberorum etiā (si fors illi liberi fuerint erudiendi) tibi credam, non aliarum item rerum te mecum ex æquo dominum ac possessorem existimem. Cæterum quando certū quippiam est præfiniendum, equidem uideo uitæ tuæ frugalitatem, & animum paucis

Ab emulatio-
 ne & inuidia
 aliorum.

A periculo
 uoluntatis.

II.
 Pactio merces
 die.

contentum. Neque non intelligo haud mercedis adductum spe, te in nostram uenisse familiam: uerum aliarum gratia rerum, puta nostrae in te beneuolentiae causa, tum honoris, qui tibi praeter omnes contingeret. Attamen praefinitum est aliquid. Quin ipse magis quod uidebitur statuito, habita ratione, uir amicissime, munerum etiam illorum quae quotannis festis diebus a nobis accepturus uideris. Neque enim uel ista nobis fuerint neglectui futura; etiam si nunc haec pacificatione non complectamur. Scis autem complures per annum eiusmodi munerum occasiones incidere. Horum igitur habita ratione, moderatius nimirum praemium nobis praescribas. Praeterea decet etiam uos homines eruditos, pecuniam negligere. Haec ille dicens, totumque te uaria spe labefactans, mitem sibi ac tractabilem reddidit. Tu porro qui dudum talenta, ac multa nummum millia somnias, solidos agros, & familias, sentis quidem tacitus apud te hominis fordes ac parsimoniam: nihilominus blanditur tibi pollicitatio tamen, atque illud: communia futura sunt omnia, ratum & uerum fore arbitraris: ignarus eiusmodi dicta: Summis est labijs, non imo est corde profecta.

Tandem praepudore ipse statuendi ius defers. Verum ille facturus sese negat. Ceterum ex amicis praesentibus quempiam in eo negotio ueluti medium intercedere iubet, qui salarii modum pronunciet eum: qui neque ipsum grauet, ut cui plurimas tum alias in res magis his necessarias sumptus sit faciendus: neque rursus ei qui laturus est, sit omnino indignus. Atque is seniculus quispiam, diuitis aequalis, una cum illo a pueris adulando educatus: Eho tu inquit, num inficias ire potes, quin unus sis qui in hac urbe uiuunt omnium fortunatissimus, cui primum contigerit, quod pluribus miserum cupientibus, uix a fortuna dari possit: nempe ut in huius hominis consuetudinem admittaris, ut communes penates habeas, ut in familiam inter Romanos primariam recipiaris? Id nimirum tum Croesi talenta, tum Midae diuitias superat, si modo modestus esse noris. Equidem non paucos noui magni nominis uiros, qui cupissent, etiam si quid ultrò dandum fuisset, gloriae duntaxat causa, cum isto uiuere, & familiares apud hunc atque amici uideri. Quapropter haud inuenio, quibus modis tuam praedicem felicitatem, qui quidem ad hanc tam expetendam fortunam, etiam praemio addito admitteris. Proinde, mihi satis esse uidetur, nisi planè es insolens, si tantum accipias, simulque pronunciat, sanè minimum quiddam, praesertim ad spes illas tuas: attamen boni consulas necesse est. Neque enim iam possis effugere, quum intra retia tenearis. Frehum igitur recipis, mussitans, ac dissimulans, ac initio quidem non magnopere illi reluctans, facileque sequeris, ut quod non ad modum te torqueat, neque stringat, donec illi tandem paulatim assueueris. Tum uero si qui foris sunt mortales, hoc ipso nomine tuam fortunam admirantur, quod te conspiciant intra cancellos uersantem, ac nullo prohibente introeuntem, prorsus praclaris illis opibus delictisque domesticum quendam ac familiarum esse factum. At ipse nondum uidere potes, quam obrem illi te felicem existiment, nisi quod gaudes tamen teque ipse fallis, semper futura meliora fore existimans. Ceterum contra atque speraris euenit, & quemadmodum adagio dicitur: iuxta Mandrabuli morem negotium procedit, in singulos (ut ita dixerim) dies, deterius ac retro relabens. Unde paulatim uelut in luce dubia, tum demum dispiciens intelligere incipis, aureas illas spes, nihil aliud fuisse, quam ampullas quasdam inauratas, labores autem esse graues, feros, inuitabiles, ac perpetuos. Sed quinam isti sint, forsitan me rogabis. Neque enim uideo inquires, quid in hac consuetudine sit adeo molestum, neque intelligo ista quae commemoras, graua atque intoleranda. Audis igitur uir egregie, non molestiam modo negotii perpendens, uerum foeditatem, humilitatem, prorsusque seruitutem, uel praecipue interim considerans. Principio memineris ex eo tempore, te iam neque liberum, neque ingenuum posse uideri. Noueris enim te haec omnia, genus, libertatem,

pro-

III.
Seruitus esse
quem conditi
one accepta.

progenitores ante limē relinquere, quū in huiusmodi seruitutem temetipsum addicens in ædes ingrederis. Siquidem libertas tibi comes ire recusarit, ad uitam tam indignam, tam humilem te conferenti. Seruus itaq; (tamen si nomine ipso grauitur offenderis) seruus inquam, uelis nolis, futurus es: neq; unius seruus, uerum compluriū, operamq; seruilem præstare cogaris, obstipō capite, & diluculo in uesperam usq; idq; mercede uili atq; indigna. Adde, quod ne placebis quidem admodū, neq; domino satisfacies, neq; ab illo magnifies, ut qui non a puero fueris ad seruitiū institutus, sed sero didiceris, atq; ætate multum aliena coeperis ad id erudiri. Excruciat autem te pristinae libertatis memoria, animo recursans, facitq; ut interdum resilire conere, relucterisq; atq; ob id ipsum fit, ut seruitus tibi molestior accidat. Nisi fortē illud tibi ad libertatem sufficere putas, quod non fueris Pyrrhia aut Zopyrione patre prognatus: aut quod non sic, uti Bithynicum aliquod mancipium, uociferante præcone diuendazis. Atqui tum uir egregie, cum instante nouilunio, Pyrrhijs & Zopyrionibus immixtus, manum itidem, ut alij seruuli protendis, capisq; quodcunque illud tandem est quod datur, hæc uidelicet est auctio. Nam præcone nihil opus erat homini qui ipse sui fuerit præco, quiq; ipse ultrò sibi multo tempore dominū ambierit. Age iam o scelestē (cur enim non dicam, præsertim in eum qui se philosophum esse dicat?) si quis te pirata inter nauigandum captū, aut si quis prædo in seruitutem tradidisset, te ipsum deplorares, tanquam indignam fortunæ iniuriā patientem. Aut si quis manu iniecta, te duceret in seruitutem asserens, leges inclamares, omnia faceres, acerbè ferres, & o terra, o dii, magno clamore uociferareris. Nunc uero, quū ipse te, ob paucos obulos, id ætatis in qua etiam si seruus natus esses, tamē tempestiuū fuisset, iam ad libertatem asp̄rare, cum ipsa uirtute ac sapientiā ultrò adductum uendideris, nihil illa reuerſus, quæ permulta ab egregio Platone, Chrysippo, Aristotele differuntur, quæ libertatem laudant, seruitutem damnant: an non te pudet, quum inter homines assentatores, & emptitios, ac scurras uersans ex æquo cum illis æstimaris, quū in tanta Romanorū turba, solus peregrino in pallio uersaris, quumq; Romanam linguam perperam ac barbarè sonas: præterea, quum agitas conuiuia cumultuosa, magna hominum turba conferta, quorum pleriq; collectitiij, quidam sunt & improbi? Atq; inter hos laudas odioſe, bibisq; præter modum: deinde mane ad tintinabulum expergefactus, discussa ab oculis dulcissima somni parte, unā sursum ac deorsum circumcurſas, hesternō luto etiamdum tibijs adhærente? Vsq; adeo ne telupini, aut holerum agrestium tenuit penuria? Vsq; adeo tibi defuerunt fontes frigida manantes aqua, ut per desperationem ad ista deuenires? Haud puto. Quin potius palām est, te, non frigidæ aquæ, neq; lupini, sed bellariorum, atq; opsoniorum, uiniq; odorati cupiditate captū eō uenisse. Quæ dum lupi piscis in morem auidius appetis, tuo merito euenit, ut hamus tibi fauces transfixerit. Itaq; præsto sunt huius intemperantiæ, gulæq; auctoramenta. Ac perinde atq; simia à trunco reuinctus collo, reliquis quidem omnibus risui es: at ipse tibi delitijs affluere uideris, cui contigerit, affatim expleri caricis. Cæterū libertas, ingenuitas, unā cū ipsis gentilibus, ac tribulibus, hæc nimirum euanida cuncta, atq; istarū rerū ne memoria quidem ulla: quanquam hoc quoq; ferendum, si uita ista cum hac turpitudine duntaxat esset coniuncta, quod è libero seruū uideri facit, non labores etiam accederent, cum illa seruosum colluue communes. Sed uide, num quæ tibi imperantur, leuiores sint his, quæ Dromonij aut Tibio mandantur. Nam doctrinæ quidem, cuius rei cupiditate simularat te in familiam suā accersisse sese, perquam exigua illi cura est. Quid enim (ut dici solet) commercij asino cū lyra? An non uides uidelicet, quā miserè macerentur immodico desiderio, uel Homericæ sapientiæ, uel Demosthenicæ grauitatis ac uehementiæ, uel Platonice sublimitatis? Quo-

*Obiurgatio
amplificata &
minori et per
sonæ qualitate*

*Amplificatio
seruitutis ab
accidentibus
& causæ in
uersione,*

rum me hercle exanimis si quis aurum, argentum, atq; harum rerum curas tollat, nihil fuerit reliquū, præter fastum, molliciem, lasciuiam, luxum, ferocitatem, imperitiā. Atq; ad ista nihil prorsum opus te. Verum quoniam tibi barba ingens propendet à mento, quoniamq; uultu ipso graue quiddam & uenerandum præ te fers, tum quia pallio Græcanico decenter amictus es, noruntq; tam omnes te grammaticū esse, seu rhetorem, seu philosophum, pulchrum illi sibi putat, ut & eiusmodi quispiam, anteambulonum suorum pompæ permixtus esse uideatur. Futurū enim hac re, ut Græcanicæ disciplinarum studiosus reliquaq; omnis doctrinæ neq; negligens, neq; rudis esse putetur. Vnde fit ut in periculum uir egregie uenias, ne non tam ob admirādas illas artes, quin magis ob barbam palliūq; conductus esse uideare: proinde ut perpetuus apud illum conspiciaris oportet, neq; absis unquā, uerum ut diluculo relictis stratis, in famulitio temet exhibeas conspiciendum, neq; locum in acie deferas. Porro ille iniecta nonnunquam tibi manu, quicquid fortē in mentem inciderit, de hoc tecum nugatur, obuijs ostentans, quā ne per uiam quidem ingrediens, incurtus sit literarum, quin ut illud ipsum etiam otium, quod inter inambulandum datur, in re quapiam honesta collocet. At tu miser interim, nunc cursim, nunc gradatim, nunc scansim plerunq; nunc descensim (nam scis huiusmodi esse urbem) obambulans, tum sudas, tum spiritum anhelus trahis. Deinde illo intus cum amico quopiam, ad quem accessit, confabulante, quū tibi interim locus desit, ubi uel assidere queas, librum uidelicet stans in manū sumis, quoq; fallas tædium, legis. Post ubi ieiunum te sitientemq; nox occupauit, incommodē locus intempestiuē, puta nocte ferme concubia, ad coenam accedis, haud perinde deinceps in precio habitus, neq; conspiciendus his qui adsunt. Verum si quis aduenerit recentior, tu post tergum reuerteris. Itaq; in angulum aliquem abiectissimum retrusus, accumbis, testis duntaxat ac spectator eorum quæ apponuntur, canum ritu ossa circumrodens, si fors ad te perueniat, uel aridum maluæ foliū, quo reliqua inuoluunt, si fastidiatur ab ijs qui supra te accumbunt, præ fame libenter arrepturus. Audi iam & aliud cōtumeliæ genus. Quid quod ne ouum quidem soli tibi apponitur. Neq; enim conuenit, ut tu semper eadem requiras, quæ hospitibus atq; ignotis ministrantur, quandoquidem hæc tua sit incititia ac que inurbanitas. Neq; auis eiusmodi tibi apponitur, qualis alijs, uerum diutius illi pinguis & succulenta, tibi pullus dimidiatus, aut palumbus aliquis aridus atque insipidus, non auis uidelicet, sed manifesta contumelia ludibriumq;. Neq; uero raro fit, ut si quando desit alibi, minister repente te inspectante submouens ea, quæ tibi erant apposita alijs apponat: illud tibi ad aurem immurmurans, tu profecto noster es. Quod si quando interim dissecetur, uel porca foeta, uel ceruus, aut structorem tibi modis omnibus propitium habeas oportet, aut certe Promethei partem feres: nempe ossa adipe circumtectā. Nam quod ei qui supra te accumbit patina sinitur adstare, quoad satius repudiet, te contrā tam celeriter prætercurrat, quis tandem isthuc ferat, qui modo sit ingenuus, cuiq; tantum insitibilis, quantum uel ceruis adest? Atq; illud equidem nondum dixi, quod reliquis suauissimum ac uetustissimū uinum bibentibus, tu solus malum quoddam & pingue bibis. Proinde illud semper curas, ut auro argentoue bibas, ne colore prodente, palam fiat, te usq; adeo contemptum neglectumq; esse conuuiuiam, quanquam benè tecum ageretur, si uel illud ipsum ad satietatem usq; bibere liceret. At nunc ubi crebrius poposceris, minister audisse dissimulat. Adde iam multas interim & alias esse res, quæ te discrucient, imò nihil esse ferme, quod non sit acerbū, maxime quū tibi cinædus aliquis antefertur, quin pluris te sit is, qui saltandi docet artem, qui iocos Ionicos contextit, Alexandrinus quispiam homunculus. Nam qui tibi speres tu ut in accubitu æqueris ijs, qui uoluptates & amatoria subministrant: qui literulas in pectore gestant: Proinde in obscuro quopi

III.
Quotidianus
mictus.

V.
Comēptus et
reictio post
Cinēdos et
saltatores.

quopiam conuiuij latibulo reclusus, præpudore abstrusus, suspiras, uti coniectandum est, teq; ipsum deploras, ac fortunam incusas tuâ, quæ tibi ne pauxillum quidem lepōris ac uenustatis asperferit. Ac prorsus ita uideris affectus, ut optes poëta fieri, ut amatorias conscribas cantiones: aut si id non contingit, uel eam assequi facultatem, ut possis ab alijs conditas dignè canere. Vides enim quibus in rebus sitū est, ut quis efferatur, plurimiq; fiat. Quin & illud ferre queas, ut magi quoq; aut arioli personam (si necesse sit) induas, ex horum genere, qui amplas hæreditates, qui imperia, qui cumulas opes pollicentur. Quando quidem hos quoq; uides nō mediocriter à diuitibus amari, plurimiq; fieri. Eoq; uel unūquodlibet horū fieri percipias, uti ne prorsus reijculus, atq; inutilis appareas. Atqui ne ad ista quidē docilis es infelix: proinde submittas te oportet, mussesq; ac tacitus feras, clam apud te plorans, ac neglectui habitus. Etenim si te famulus aliquis susurro deferat, qui solis omnium non laudaris puerū heræ saltantem, aut cithara canentem, ista scilicet ex re non leue discrimen impendet. Quapropter terrestris in morem ranae sitiens uocifereris necesse est, id operam dans, ut in laudantium numero insignis ac præcipuus appareas. Quin sapicule, silentibus reliquis, tibi ficta quædam laus proferenda: quæq; multam sapiat assentationem. Iam uero magnopere ridiculum est, cum esurias interim sitiasq; unguentis collini, ac uertice gestare coronā. Siquidem id temporis non dissimilis uidere sepulchrali columnæ, uetusti cuiuspiam cadaueris, quæ gestare solet ea, quæ manibus inferuntur. Nam huic infuso unguento, impositaq; corona, ipsi & bibunt, & edunt apparatus epulas. Porro si etiam zelotypus quispiam fuerit, sintq; illi uel pueri formosi, uel uxor puella: neq; tu prorsus à Venerè Gratijsq; fueris alienus, profecto nō satis tuta res, neq; periculum negligendū: propterea quod regis plures sunt oculi, qui quidem non uera solum uident: sed semper ueris aliquid addunt ad cumulū, ne conuiuere uideantur. Quas ob res uultu demisso tibi est accumbendum: quemadmodum in Persicis conuiuijs fieri mos est, uerito, ne quis eunuchus sentiat te in concubinam aliquam conijcientem oculos: moxq; alter eunuchus, cui iam dudū arcus in manu tensus est, quia uideris quæ uidere nephas, inter bibendum, malam iaculo transfigat. Iam peracto conuiuiū, ubi paululum dormieris, ad galli cantum expergefactus: O me miserum inquis, o infortunatum, cuiusmodi quondā conuictus: quos amicos reliqui: tum uitam tranquillam & ocij plenam, somnum quem meapte cupiditate metiri soleo, deambulationes liberas, atq; ex his in quale barathrū mēmet præcipitem dedi? Et deum immortalem: cuius tandem rei gratia? Aut quodnam istud magnificum præmium? At ne fieri quidem potuit, ut mihi unquam aliās plures commoditates suppetere, quā tum suppetebant. Tum autem accedebat libertas, atq; omnia pro meopte arbitrio faciendi facultas. Nunc porro iuxta id quod prouerbio iactatum est: Leo chordula uinctus sursum ac deorsum circumferor. Quodq; omnium est miserrimum, maximeq; deplorandū, neq; efficere possum ut placeam, neque gratiam emereri queo: propterea quod harum rerum sum imperitus ac rudis, maximè compositus collatusq; cum his, qui hæc uelut artem profitentur. Proinde iniucundus sum, ac neuiquam apertus conuiuijs, quippe qui ne risum quidem concitare norim. Quinetiam sentio me non raro molestum esse & importunum, quum adsum, maximè, quum ipse se seipso festiuior esse conatur, nam illi tetricus uideor. In summa, nullam inuenio uiam, quā me illi accommodem. Etenim si meam ipsius auctoritatem ac seueritatem tueri pergo, iniucundus uideor, ac propemodum horrendus ac refugiendus. Contrā si risero, uultumq; quā possum maximè ad hilaritatem composuero, fastidit illico ille, & auersatur. Ac prorsus tale quiddam mihi uidetur, quale sit, si quis in persona tragica Comœdiam agere tentet. Postremo quam tandem aliam uitam mihi uiuam demens, posteaquam hanc

VII.
Adulatoria
diculorum.

VII.
Pericula
metus.

VIII.
Penitentia.

præsentem alteri uixerim? Dum hæc tecum loqueris, iam sonuit tintinabula, iamq; ad eadem tibi redeundum est, obambulandum, standum, sed ceromato inunctis ante femoribus poplitibusq; si modo uelis par esse certamini, præmi-
oq; tollendo idoneus. Deinde conuiuium idem & eadem apparatū hora. Iamq; adeo diuersa uiuendi ratio superioriq; contraria, tum insomnia, sudor, defatiga-
tio, paulatim quasi suffossis cuniculis inducunt uel tabem, uel pulmonis exul-
cerationem, uel intestini tormina, uel egregiam illam podagram. Reluctaris tamen sedulo, ac frequenter quū ualetudo poscat, uti lecto decūbas, ne hoc qui-
dem licet, eo quod assimilari morbus, quo munia officiaq; iusta defugas, exi-
stimatur. Hinc præter omne perpetuo palles, semperq; iamiam morituro ui-
dere similis. Et hætenus quidem de his quæ domi ferenda sunt. Quod si quan-
do fuerit peregrinandū (ut ne interim referā alia incommoda) sæpe fit, ut plu-
uio cœlo, ubi postremus ueneris (nam is locus tibi sorte contigit) uehiculū op-
periaris, donec nullo iā reliquo loco ubi diuerseris, proximè coquū, aut heræ-
comptorem te reclināt, ne stipulis quidem affatim substratis. Neq; uero tibi re-
ferre grauabor, quod mihi Thesmopolis iste Stoicus narrauit sibi accidisse, rē
profecto nimisquā ridiculam, quæ tamen eadem possit & alij cuius accidere.
Conuiuiebat enim cū opulenta quadā ac delicata muliere ex illustribus istis &
urbanis. Eam, quū aliquando peregre proficisceretur (nam id primum aiebat si-
bi maximopere deridiculum accidisse) in curru sibi uiro nimirū philosopho ad-
iunxisse cinædū quempiam, picatis cruribus, derafa barba. Quem illa honoris
(ut conijcio) gratia secū ducebat. Quin nomen quoq; cinædi commemorabat.
aiebat enim Chelidoniū uocari. Iam primū illud cuiusmodi fuerit, uide: iuxta
uirum seuerum tetricūq; tum senem canoq; mento (Scis autem quā profun-
dam ac uenerabilem barbā habuerit Thesmopolis) assidere nihili hominem &
effœminatum, picturatis oculis, lubrico uultu, fracta ceruice, non Chelidone
per Iouem, id est hirundinem, sed uulturē magis, reuulsis barbæ plumis. Quod
ni magnopere illū fuisset deprecatus, ne faceret, futurū fuisse ut flammeū etiam
in capite gestans assideret. Præterea autem perpetuo hoc itinere molestias innu-
merabiles pertulisse sese, illo cantillāte garrienteq; demū (nisi idem hominem
coërcuisset) in rheda etiā saltante. Addebat secundo loco tale quiddā sibi fuisse
mandatū. Accersito illi mulier, Thesmopoli inquit, ita tibi dñj benè faciant, ma-
gnū quoddā officium abs te requirā, quod caue recuses, neq; expectes ut quicq;
te sim rogatura studiosius. Atq; hoc (ut est credibile) omnia se facturum polli-
cito: hoc inquit, te rogo, quandoquidem uideo te uirum probū, diligentem &
amantem, caniculam, quam nosti, Myrrhinam, in uehiculū recipe, eamq; mihi
serua, curans ne quid illi desit. Nam misera grauida est, atq; adeo propemodum
iam propinqua partui. At isti scelesti & immorigeri ministri, non dicam huius
sed ne mei quidem ipsius magnopere rationem habent in peregrinationibus.
Quare ne te putes mihi mediocre beneficiū facturum, si charissimā mihi iucun-
dissimamq; caniculam seruaris. Recepit Thesmopolis quū illa tantopere roga-
ret, ac propemodum etiam fleret. Porro spectaculum erat supra modum ridicu-
lum. Canicula ē pallio prominens prospectāsq; paulò infra barbā ac subinde
immetens (tametsi hæc quidem Thesmopolis reticuit) ac gracili uoce latrans
(huiusmodi enim catellæ iam in delitijs sunt) neq; non philosophi mentū ob-
lingens, maximè si quid pridiani iuris inhæreret. Porro Cinædus assessor ille,
quum non insulse super conuiuium dicteria quadā iecisset in eos qui aderāt,
ac deniq; & ad Thesmopolim usq; dicacitas peruenisset: de Thesmopolide, in-
quit, unum hoc possum dicere, eum ē Stoico Cynicum iā nobis esse factum. E-
quidem audiui caniculam etiam peperisse in Thesmopolidis pallio. Huiusmo-
di delicijs illudunt, uel (ut uerius dicā) huiusmodi contumelijs ac ludibrijs tra-
ctant eos, qui cū ipsis uiuunt, paulatim eos ciores ac māsuetos ad ferēdas cōtu-
melias

IX.

Transitio ad
ea quæ foris
ferenda, atq;
hæc sub exem-
plo Thesmo-
polis Stoici
cōmemorat.

melias reddentes. Præterea autem & Carcharorum Oratorem noui, qui fuffus super coenam declamabat, neutiquam ineruditè per Iouem, imò grauitè & abolutiffimè, ac laudabatur interim ab illis bibentibus, quum non ad aquæ modum, sed ad uini amphoram oraret. Atq; eam molestiâ, ob ducentas drachmas perpeti ferebatur. Verum hæc quidem fortassis utcunq; toleranda. Porro si diues ipse, aut poëticus fuerit, aut historicus, qui sua ipsius scripta in conuiuio recitare gaudeat: tum uero maximè futurū est, ut discrucieris ac dirūparis. Nempe quum admirari, quū assentari, quum nouos quosdam laudandi modos comminisci necesse habes. Sunt autem qui & formæ nomine studeant admirandi irideri. Eos nunc Adonidas, nūc Hyacinthos appelles necesse est, etiā si illis naris nonnunquam cubitali hiet specu. Quod ni laudaris, protinus in lapidicinas Dyonisiacas asportaberis, tãquam qui illi tum inuideas, tum insidieris, maleq; uelis. Ad hæc & sapientes & rhetores sint necesse est. Quod si etiā rusticè quipiam dixerint, tum uero iuxta illud, quod dici solitum est: Atticæ atq; Hymetæi plenam orationem uideri uolunt, atq; in legem abire, ut deinceps ita loquantur homines. Quanquam quæ uiri faciant, ferri forsitan queant. At uero mulieres (nam mulieribus etiā illud studio est, ut doctos aliquot in suo conuictu conductitios habeant, quiq; sese mercede affectentur) quandoquidem hoc quoque ad reliquum cultum elegantiamq; pertinere putant, si discantur eruditæ, si philosophi, si carmina componere Sapphicis haud multò inferiora, ob hæc sane hæc quoq; conductitios Rhetores, Grammaticos, Philosophos circumferunt. Hos autem audire solent (id quod ipsum est ridiculum) tum temporis, quū uel comuntur, aut capillos in orbem religant, uel in conuiuio: Nam aliàs non suppetit illis ocium. Porro sapientumero fit, ut interim dum Philosophus quippiã differit, interueniens ancilla, literulas ab adultero porrigat. Ac præclari illi de pudiciâ sermones intermittuntur, opperientes donec illa rescripserit adultero, atq; ita redeat ad auditionem. Porro si quando post multum tēporis instantibus saturnalibus, aut panathenæis, misera quæpiam umbella tibi mittatur, aut tunicula semiputris ac detrita, tum deniq; plurima missitentur oportet. Atq; aliquis qui statim subauscultarit, herum id facere destinantē, præcurrit, ac primus rei index, abiensq; non exiguū precium aufert qui renūciarit. At mane plus tredecim te adeunt idem apportâtes nunciij: quorum quisq; commemorat quàm multa dixerit, quemadmodum submonuerit, quemadmodum adhortans commodiore subiecerit. Omnes itaq; donati præmio discedunt, at non sine murmure tamen, qui non plura dederis. Porro salarium ipsum sex fœmè obolorum. Idq; si tu postules, grauis atq; importunus haberis. Proinde quo illud aliquando auferas: primum ipsi hero adulteris, supplexq; fias necesse est: deinde captandus & dispensatoris fauor, nam hoc quoq; quoddam est seruitutis genus. Neque uero negligendus is, quem in consiliū adhibet, neq; item amicus. Deinde quod acceperis, iam dudum debebatur uel uestiario, uel medico, uel cerdoni cuipiam. Vnde fit ut sera atq; intempestiua, eoq; inutilia præmia tibi accedant. Cæterum inuidia ingēs. Iamq; etiā calumniæ quædam paulatim struuntur in te, apud hominem qui iam non inuitis auribus accipiat, siquid aduersum te dicat. Quippe qui perspiciat te laboribus assiduus iam detritū, & ad obeunda munia famulatus claudicantem, atque obaudientem, ac podagra subinde grauari. Proinde posteaquam id quod erat in te florentissimum decerpfit, atq; parte in maximè frugiferam ac præcipuū corporis uigorem detriuit, iamq; te lacerum panniculum reddiderit, tum modis omnibus circumspicit in quod sterquilinum te portatum abijciat, atq; alium perferendis laboribus idoneum, in tuū substituat locū. Ibi insimulatus, uel quod pusionem illius tentaris: uel quod homo senex uxoris ancillam uirginem uitiaris: uel alio quouis imposito crimine, noctu obuolutus ac præceps datus extruderis, discedisq; desertus ab omnibus, atq;

X.

Adulatio do-
minorum do-
ctos se uideri
uolentium.

XII.

XI.

Compensatio
mulierum.

XII.

Difficultas
exigendi mer-
cedis.

XIII.

Exitus ac mors
sine ignominia
et.

omnium inops rerum optimam podagram unā cum senecta comitem ducens. Cum interim quæ quondam sciueris, tanto temporis spacio dedideris, tū uentrem culeo reddideris ampliorem, tibiq; paraueris inexplebile quoddam & implacabile malum. Etenim gula ea quibus assueuit, flagitat. Quæ cum negantur, indignatur. Adde quod præterea nemo te posthac recepturus est in familiam, utpote cuius iam præterierit ætas, quiq; similis euaseris equis senio affectis, quorum ne pellis quidem perinde ut aliorum animantium est usui. Quin ex hoc ipso quod eiectus es, calumnia quā potest proximè ad ueri similitudinem conficta, facit ut aut adulter, aut ueneficus, aut aliud quippiam tale uidearis. Nam accusatori uel tacenti fides habetur. Tu uero Græculus, moribus leuibus, & ad omne facinus facilis. Siquidem huiusmodi nos omnes esse ducunt, idq; iure optimo: uideor enim mihi causam aduertisse, quam obrem eiusmodi de nobis obtineant opinionē. Nam pleriq; qui in familias accedūt, propterea quod alioqui nihil bonæ rei didicerunt, diuinationē ac maleficia profitentur, conciliationem amoris, abductiones in hostes, atq; id quā faciunt, doctos sese affirmant, pallijs amicti, barbisq; neutiquā contemnendis onusti. His rebus fit, ut non iniuria eandem de reliquis omnibus habeant opinionē, quādo eos quos præcipuos esse iudicant, uideant tales. Maximè uero, posteaquā animaduenerint, quā sint in cōuiujs, reliquoq; conuictu adulantes, quā ad lucrū humiles ac seruales: deinde eiectos eosdem iam oderunt, neq; id iniuria, ac modis omnibus adnituntur, ut eos funditus perdant, si quo modo possint. Verentur enim, ne cuncta illa uitæ suæ mysteria in uulgus efferant, quippe qui nihil non exactè norint, quidq; illos nudos conspexerint. Ea res igitur illos malè angit. Omnes em̄ similes sunt pulcherrimis istis libris: quorum aurei quidē umbilici, purpurea foris pellis: cæterum intus aut Thyestes est liberos in cōuiuio comedēs, aut Oedipus matris maritus, aut Tereus cū duabus pariter sororibus rē habens. Eiusmodi sunt & illi, splendidi, conspicuiq;. Porro intus sub purpura uarias occultant Tragœdias. Quorum unumquemq; si euolueris, explicuerisq;, fabulā non mediocriter longam reperiēs, Euripidis cuiuspiam, aut Sophoclis. Contrā foris nihil nisi purpurea splendida, aureiq; umbilici. Harū itaq; rerū sibi conscij oderūt illos, atq; insidias parant, si quis penitus ab illis defecerit, qui eos probè cognitos depingat, qualesq; sint, euulget. Iam uero libet mihi Ceberis illius exemplo & imaginem quandā huius uitæ tibi depingere, ut eam contemplatus scire queas, nū ex ulsuo tuo sit eam adire. Equidē magnopere cupiā uel Apellem quempiā, uel Parrhasium, uel Actionem, uel Euphranorē ad hanc depingendam tabulā adhibere. Verum quoniam fieri potis non est, ut aliquē artificē tam egregium atq; absolutum nanciscamur, in præsentia tenuē quādam pro mea uirili imaginē adumbrabo. Ergo pingatur uestibulum sublime atq; inauratū, neq; id humisum in solo, uerum procul à terra in ædito collis fastigio. Præterea inaccessum fermè & abruptum, lubricoq; aditu, ita ut plerunq; qui se iam ad summum usq; uerticem penetrasse sperant, lapso pede præcipitati ceruicem frangant. Intus autem Opulentia sedeat, tota (sicuti uidetur) aurea, maiorem in modum formosa, atq; amabilis. Porro amator ubi uix tandem cōscendit, iamq; ad fores accesserit, obstupefcat, oculis in aurum defixis: deinde Spes, quæ & ipsa specioso uultu est, ac uersicoloribus amicta, manu prehensa introducat, mirè iam ipso ingressu attonitum. Atq; ab eo quidem tempore Spes usq; illum antecedar, ducatq;, tum alia mulieres illum excipientes, puta Fallacia, Seruitusq;, tradant Labori. At is miserum penitus defatigatum tandem Senectæ tradat iam morbidū, coloreq; commutato. Postremo Contumeliā, arreptum illum ad desperationem pertrahat. Ex hoc quidem tempore Spes auolans euanescat. Tum ille non per aureum illud atrium, per quod ingressus fuerat, sed per posticum quoddam, & occultum exitū extrudatur nudus, uentricosus, pallidus, senex, læua quidē puto

in ap. totum
uite supra
descripta.

rem occultans, dextra uero seipsum strangulans. Occurrat autem exeuſanti Poë-
nitudo frustra lachrymans, & miserum his etiam conficiens. Atq; hic quidem
esto picturæ finis. Cæterum tu Timocles optime, ipse diligenter consideratis
singulis expende, num è re tua sit ut in hanc imaginem per aureas illas fores in-
gressus, per illas longè dissimiles tam turpiter excutiaris. Quicquid autem fe-
ceris, memineris sapientis illius, qui dixit: Deum in culpa non esse, uerum qui
sua sponte delegerit.

APOLOGIA PRO IIS, QVI MER- CEDE CONDVCTI, SERVIVMT.

PETRO MOSELLANO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Hæc Apologia est, non in genere omnium eorum, qui mercede conducti seruiunt, sed libri seu Orationis
superioris propriæ, & autoris ipsius, Luciani. Nam post scriptum illud editum, senior iam in aulam
atq; familiam Cæsaris sese conuulerat, & conditionem procuratoris, ut uidetur, principis, in Agypto accepe-
rat, ut infrâ ex ipsa Oratione quoq; patet. Hoc igitur factum suum, quia cum superiore scripto prorsus pugna-
re uidetur, defendit primum à diuisione seu diuersitate conditionum, quod longè alia res sit, principi operant
suam locare, quàm apud diuitem aliquem priuatum seruire. Deinde quod non omnes mercenarios miseros di-
xerit, sed solum eos, qui pretextu doctrinæ & literarum, seruiant: se uero alio pacto mercedem accipere, quàm
illos, nempe cum præter salarium ingens, etiâ in magna exsistimatione uiuat, publicisq; rebus procurandis præ-
stinuus, tam certam quoq; spem, totius alicuius provincie, aut regni aliquando administrandi, propositam ha-
bet. Deniq; quod cum nemo quicquam ferè gratis faciat, & tamen bonum uirum conueniat, certo alicui operi
intenti esse, neq; ignauiter ferri, neq; ipse adhuc dum eò perfectionis uenerit, ut omnem mercedem, aut ho-
norem prorsus contemnere queat. Atq; huic defensionis, præmittit Sabini (eius ad quem scribit) accusationem
per proſopopeiâ, qua seipsum fingit ab illo grauiter accusari, ut qui suprâ qui dem de seruitute apud diuites, op-
time atq; utilissimè scripserit, nunc autem contra, quasi mutata sententia, idem uitæ genus ingressus sit, perin-
de quasi aliud lingua sonare uoluerit, aliud animo senserit, exaggerata hac uitæ, scriptorumq; diuersitate ac re
pugnantia, multis uarijsq; tum similibus tum exemplis. Exorditur autem per præoccupationem, à simulatione
admirationis, quàm & ipsam à circumſtantijs ætatis & causæ amplificat.



AMDVDV Mapud me ipse cogito, præclare Sabine, quæ ti-
bi nostrum de ijs, qui mercede conducti seruiunt, libellum
legenti uerisimile est in mentē uenisse, quæq; credibile est
te dixisse. Nam quod in eo legendo risum non tenueris, mi-
hi uel in primis constat. Sed quæ inter legendum ad singu-
la à te subinde sint obiecta, ea nunc nostris à te iam lectis co-
nor accommodare. Quare si non frustra diuinandi artem
didici, audire mihi uideor te sic tecum submurmurantem:
Et quis hic tandem est, qui cū hæc ipse scripserit, & graui adeo accusatione auli-
cam uitam incessat, postea tamen omninū oblitus, uelut testula, quod aiunt, trans-
mutata sua sponte in seruitutem manifestariam adeo & illustrem, se ipse con-
iecit. Quot Midæ? quot Croesi? quot Pactoli uel toti hunc hominem à sen-
tentia diducere adeo potuerunt, ut dulcissimam illam libertatem, in qua
iam inde à pueris est enutritus, repudiet, & tamen iam non procul ab ip-
so abest Aeaco, imò tantum non alterum pedem in Charontis cymba ha-
bet, tamen præbeat sese alieno arbitrio huc atque illuc distrahendum, per-
inde ac si collaris quopiam aureo foret innexus, non aliter quàm à diuiti-
um illorum ac delicatiorum collo amuleta illa, & corallia dependent. Lon-
gè ergo latèque, hoc uitæ genus, in quo nunc es, à scriptis dissidet tuis,
tamq;

Exordium d.
præoccupati-
one & simu-
latione admi-
rationis.

Amplificatio
ab ætate.

A fine.

Accusatio
sub persona
Sabini.A collatione
superioris or-
ationis et
presentis me-
ta.Amplificatio
ab exemplo
Salathii.

iamque hoc sanè uideri posset, quod prouerbio dicunt: flumina sursum incede-
re, omniumque rerum ordinem inuerti, atque cuncta in deterius recantari. Idque non
Helenæ placandæ gratia per Iouem, neque eorum quæ apud Ilium gesta sunt no-
mine, sed quod uerba, quæ antè probè dici sunt uisa, nunc ipso autoris opere sub-
uertantur. Hæc sanè te uerisimile est tecum dixisse. Nec pigebit forsan te, & ad
me ipsum eius generis consilium adferre, idque non intempestiuum, neque impor-
tunum, sed amicum, & quale tibi uiro, cum bono, tum erudito congruat. Itaque
sit uam personam, quam induere iam paro, feliciter gessero, optimè quidem
nobiscum actum putabo, atque in hoc eloquentiæ præsidii Mercurio sacrificabo.
Si uero quod sequor, parum assequor, tuæ partes erunt, quæ mihi desunt, ex-
plere. Iam ergo fuerit tempus, ut quasi scena transformata, & actoribus permu-
tatis, ipse quidem uocem teneam, meque tibi salutis gratia secandum, et, si et hoc
necesse fuerit, urendum præbeam. tu uero medicinas adornes, simulque acum,
unâ cum ustorio habeas in promptu. Nunc igitur tu, o præclare Sabine, dicen-
di uisce à me accepta, sic mecum agis: Olîm quidē, o amice, hic tuus libellus non
immerito erat in precio, & quemadmodum, qui tum audiuerunt, nobis narra-
runt, cum uulgo ceu magnum quiddam ostentabatur, tum præcipue erudito-
rum manus occupabat, quotquot eiusmodi rerum studiosi, literas tractare ope-
ra precium ducunt. Neque id admodum est mirum, quandoquidem, præterquam
quod ipse dictionis tuæ color culpa caret, & narratio planè est uaria, miraque est
rerum experientia, maximam quoque habet gratiam, quod omnia à te non scitè
solū, sed & dilucidè recensentur. Super omnia uero est, quod quæ scripsisti u-
tilia sunt, cum omnibus, tum maximè eruditis, uidelicet, ne per rerum incerti-
am in seruitutem posthac sese coniciant. At cum iam sententia planè in diuersum
mutata, aulicam hanc uiuendi rationem præstare statueris, & libertati longum
ualere dixeris, tum iambicum illud seruile nimis, & generoso animo indignū,
sumpseris imitatione exprimendum.

Vbi est lucrum natura adacta seruiet.

Videndum tibi erit, ne quispiam te id libelli legentem fortè auscultet, imò sum-
ma ope curandum, ne cuiquam ex iis, qui præsentem uitæ tuæ statum norunt,
tua scripta legenda exhibeas. Ad hæc feceris opera precium, si à Mercurio illo
inferorum legato, uotis impetres, quo is omnium aures, qui antè de hoc libello
quippiam audiuerunt, obliuionis fonte aspergat. Alioquin simile quiddam tibi
accidet, quod iuxta fabulam illam Corinthiam Bellerophonti. Vt enim ille li-
teras in suam perniciem tulit, ita tu librum aduersum te ipse scripsisti. Quod ad
me attinet, qua defensionis facie saltem æqua, aduersum accusatores uti possis,
non uideo: præsertim, si actionem suam non nihil iocis & ridiculis condiant.
Nimirum ut scripta tua, atque item libertatem, quæ præ se ferunt, laudent: te ue-
ro scriptorem seruientem uideant, & sponte tua collum iugo subdentem. Itaque
non iniuria agerent, si libellum ipsum, uel altero generosiori scilicet, assererent,
te uero interim uelut Graculum alienis exultare plumis: uel si tuus esset, similè
quidem tuam esse causam dicerent Salathii illius iudicio, qui cum contra adul-
teros legem durissimā Crotoniatas tulisset, et per hoc multis admirationi esset,
paulo post cum fratris sui uxore in adultetio fuit deprehensus. Quare non inep-
tè quispiam te Salathum illum diceret, nisi quod illius factum non paulò est to-
lerabilius, qui quid fecit (ut & ipse dum causam diceret, fatebatur) amore captus
fecit, et uoluntarius, nihil reluctans, in ignē animo magno insiliit. Tamen si Cro-
toniatæ hominis miserebantur: &, si luberet, exulandi facultatē permittebant.
At tuum negotium multis partibus est absurdius, qui uitæ quidem eiusmodi
seruilem conditionem accuratè etiam libris æditis es persecutus, & grauiter in-
cufas, si quis in diuitis alicuius famulitiū incidat, seque ipse uelut uinculis astrin-
gi sustineat, interim nihil non molestum, cum faciens, tum patiens, attamen ipse
in

In extremo senectutis gradu, & certè longè ultra limen illud Homericum progressus, ingenerosum adeo & abiectū seruitutis genus elegisti, atq; ob id tantū non serio triumphas. Ergo qui tibi male uolunt, quanto magis insignis ac conspicuus appares, tanto te aiunt magis omnium risui obnoxium: uita nimirum tua tantum scriptis ipsis reclamante. Et quid attinet nouā accusandi rationem aduersum te quærere, post celebrem illam & admirandā Tragœdiā, quæ dicit:

Sapientem eum odi, qui sibi ipse non sapit.

Tametsi & alia multa, quibus te adorantur, accusatoribus tuis suppetūt. Nempe alij similem te facient Tragicis actoribus, quorum quisq; in scena quidem est uel Agamemnon, uel Creon, uel etiā Hercules ipse, foris autē depositis personis, sūt Polus aut Aristodemus, scilicet ad agendas fabulas mercede conducti, qui, ut uisum fuerit spectatori, iā eijciuntur, iam exhibant, interim aliqui & flagris caduntur. Porro alij idem tibi contigisse dicent, quod simiā, quam magna illa & celebris Aegypti Regina Cleopatra habuisse dicitur. Ea enim saltationū genera probè edocta, cum aliquandiu compositè modulateq; non sine magna spectantium admiratione, saltantis habitum exhibuisset, ac decorum seruasset, iamq; Hymenæum uoce ac cithara canentibus respondisset: posteaquam caricas ne an nucem nescio, procul iacentem conspexisset, persona abiecta, imò præ festinatione discerpta, modulis, & saltationibus longū ualere iussit, nucem uero correptam arrodere cœpit. Non aliter & tu non histrio quispiā, sed ipse pulcherrimarum rerum autor, & uelut legumlator, ostenso alterius uitæ splendore, quasi nuce quadam, te ipse simiā esse prodidisti, ut qui summis tantum labiis sis philosophus, quiq; nihil quidem ueritus inferorū portas, alia quidem mente occultes, alia uero lingua depromas. Vt nō immeritō quis de te diceret, quæ scribas, quibusq; te uendites, ea labra quidem tua rigasse, palatum autem interius aridum reliquisse. Quam ob rem statim ante pedes quoq; ultricem poenā sensisti, qui cum antè audaciā procaci humanarum rerū necessitatibus insultaris, ipse tamen haud ita multo post, libertatem uelut sub præconibus abiuraris. At qui apparet Adrasteam, iam tum tibi à tergo assistentem, ea quibus tu partim te ipse uenditabas, partim alios incusabas, egregiè risisse. Quippe, quæ dea cum sit, non ignorarit futurum, ut & ipse mutata sententia in simile uitæ genus transires. Tum quod nō prius in tuum ipsius sinum inspueris, quā eos accusares, qui ob uarias fortunæ uicissitudines eiusmodi facere sustinent. Iam si quis, uerbis gratia, Aeschinem post grauem illam orationem, qua Timarchū accusauit, fingat ipsum in idem incidisse scelus, ac per hoc in simile crimen uocatū, quantus quæso hinc spectantium risus fuerat futurus, quod Timarchū quidem eius peccati gratia, ad quod hominem ætas tulit, grauiter incessuit, ipse uero iam senex eadem in sese commisit? Deniq; similis uideris illi Pharmacopolæ, qui cū remediū contra tussim uendicaret, & qui eo uterentur, eos statim eo malo liberari polliceretur, miser tamen ipse, eius morbi uehementia interim concuti cernebatur. Hæc atq; id genus alia quispiā accusando tibi obijceret, præsertim in hac materia adeo copiosa, quæq; mille ansas aduersario præbeat. Cæterū nunc apud me ipse cogito, quam uiam me expurgandi mei apud te inuenire queam. Num ergo optimū fuerit, ut me ad malum hoc, mea uolūtate coactū confitear, dorsum uerberaturo aduertam, improbitatem non negem, sed ad communem illam excusandi rationem confugiam, nimirū fortunæ fatiq; ineuitabilem necessitatem meo facto prætexens. Atq; interim ab obiurgantibus ueniam deprecer: ob id, spero, nostræ causæ æquioribus, quod non ignorent, quā nihil sit in nostra ipsorū manu, quodq; potētioris alicuius numinis, Fortunæ scilicet aut Fatii arbitrio, uel contra nostram uoluntatem impellimur, adeo, ut crimen nullum in nos hæreat, quantūuis aliquid, uel dicamus uel faciamus. Aut hæc uia nimis est uulgaris, ut ne tu quidem (quanquam amicissimus) huiusmodi excusa-

A collatione
Tragicorū hē
strionum.

A consilio
et eueniunt.

Ab exemplo
uultu uerbis
q̄.

Responsio per
occupationē.

A facta.

tionis obtentu me sinas elabi, etiam si patronum habeam Homerum, eiusque casta mina hæc decantem.

Fatorum nexus fugisse, haud dixero quenquam
Tum illud:

Filum Parca dedit nascenti matris ab aluo.

A psona et
qualitate pri
cipis. II.

Itaque si hac ratione tanquam parum proba, neque fide digna posthabita, illud discerem, neque pecuniæ causa, neque spe aliqua alia inescatum me, præsentem servitutem ferre, sed ipsius principis prudentiâ, fortitudinem & magnanimitatem, admiratû, rebus eius interesse voluisse. hic vereor ne ad prioris criminis invidiam adulationis quoque nota accedat, videarque, quod aiunt, clauum clauo pellere, & crimen minus maiori uelle obscurare, quatinus adulatio malorum omnium maxime est seruite, & ob hoc pessimum censetur. Quid ergo, si neque hæc neque illa videntur dicenda, nobis restat: nisi ut ingenuè fateamur, nihil nobis esse sincerum ac sanum, quo deinceps uitium nostrum palliemus? Vna forsitan anchora ad hoc nobis superest, quam in aquam nondum dimisimus, uidelicet, senectutem nostram ac morbum in miserationem uocare, pariterque paupertatem causari, quæ ut euitari queat, hominem nihil non tum facere, tum pati persuadet. Quo loco non intempestiuum fuerit Medeam illam, quæ est apud Euripidem, in auxilium aduocare, quæ huc progressa lambica illa non nihil huc detorta, pro me tibi occinat:

Ab ætate et in
opia rerum.
III.

Haud nescio quàm sint mala hæc, quæ nunc paro,

Sed mentis imperio reclamationat pauperies.

Relectio qua
ad uerâ et p-
prium defensi
onem facti tran
sit.

2. Argumen-
tū à dimissio-
ne et diuersitate
conditionū.

Nam illud Theognidis quis ignorat, tamen si nullus citem, non uitio dare, si quis se ipse, uel in profundum mare demergat, uel è rupe præcipitet, modo paupertatis onus hoc pacto excutiat. Hæc ferè sunt quæ quis in eiusmodi causa pro se dicere posset, etiam si nihil eorum admodum decoram gerat personam. Tu uero o amice, quantum ad me attinet, bono animo es, quandoquidem in mea defensione id genus auxilijs nullis sum usus. Neque enim, spero, tanta fames unquam urgere poterit Argiuos, ut de caua Arabia serenda cogitèr. neque ipsi non iusta adeo excusatione destituemur unquam, ut si quando accusemur, eiusmodi latebras querere cogamur. Quin illud mihi considera, quàm magno hæc inter sese discrimine distent, uidelicet in prædiuitis alicuius familiam adscriptum, seruire seruitutem, eaque omnia perferre, quæ libellus ille meus recenset, & publice rem populi tractantem, ac pro uirili remp. administrantem, hoc nomine ab Imperatore salariū accipere. Age contemplare hæc, & utrumque per se, ac seorsim perpende. Reperies certè res ipsas, iuxta illud Musiconum prouerbiū: *ὅς τις ἀπὸ πωρῶν*, hoc est, longissimo interuallo inter sese dissidere. Tum duas has uitæ rationes tantum inter se conuenire, quantum est affinitatis plumbo cum argento, æri cum auro, anemone cum rosa, homini cum simia. Siquidem ut illic, ita & hic merces accipitur, & accidit utrobique, ut alteri sit parendum. Cæterum in ipsa negotij ratione ingens est dissonantia. Quandoquidem illic seruitus est manifesta, & qui illorum conditionem accipiunt, empticijs illis & manuarijs seruis, non admodum præstant. At qui remp. tractant, & in usum ciuitatis nationumque totarum strenuam operam collocant, nullo iure, ob solam mercedem in calumniâ uocari poterint, inque crimen cum illis commune trahi. Alioqui fieri non poterit, quin hac ratione & præfecturæ omnes exaurentur, ut neque tot ac tantarum gentium præfides, neque ciuitatum rectores, neque ordinum militarium ductores, imò nec ipsi totius exercitus imperatores, rectè facere uideantur. Quando horum omnium laboribus proposita sunt præmia. Cæterum unius mercedis nomine, non oportet, opinor, uel bona omnia euertere, uel mercedem accipientibus, æqualem conditionis gradum tribuere. Denique mercenarios miseræ uitæ obnoxios illic dicebam, non omnes, sed qui doctrinæ prætextu in diuitum famulatio seruiunt, eos tanquam

Amplificatio
à cōsequētib.

II.

Interpretatio
dicti, et quo
modo mercedem
accipiat.

arummo-

ærumnolos miserabar. At nostrum negotium, ò amice, modis omnibus est diuersum. Quanquam enim quæ ad domesticam uitam pertinent, nobis cum illis sunt cõmunia, publicè tamen summi imperij participes sumus, eiusq; administrandi prouinciã cum rege partimur. Ipse ego, si diligenter expendas, Aegyptiaci regni portionem non minimam sub manibus habeo. Dum nunc pœnas statuo, nunc iusta tributa impero, nunc dictorum factorumq; omnium rationaria conscribo, nunc litigantium acta certa lege perpendo. Ad hæc principis ipsius decreta ad certissima simul, & rectissima quæque summa fide perducto, eademq; diligenter adseruata, subditis trado, reipub. cura in omnẽ æuum conseruanda. Deinde proponis merces non uulgaris, sed à principe: nec ea exigua, sed talẽtis numerata. Post hæc, modo recta uia res procedat, superest spes, neq; hæc contemnenda: uidelicet, ut prouinciæ alicui quasi iam emeritus præficiaris, aut Regium aliquod negotium tibi demandetur. Iam uero gestit animus in hac loquendi libertate paulò magis progredi, & crimen ab accusatoribus supra modum exaggeratum, itidem copiosius refellere. Equidem aperte pronuncio, neminem quicquam facere gratis, ne si uel maximarum rerum administratores obieceris: quãdo nec ipse princeps mercedis est expers. Non hic dico tributa, nec uestigalia, quæ per singulos annos à subditis penduntur: uerum principi maxima fuerit merces, si à laudatis laudetur, si nomen eius ab omnibus celebretur, si beneficiorum nomine numinis uice adoretur. Porro imagines, templa & aræ, & quæcunq; eius generis à subditis suis habent, mercedis loco sunt & ipsa. Nimirum pro curis, proq; sollicitudine, qua commune ciuium bonum procurant, cunctaq; in melius prouehunt. Et, ut magnis parua componam, si initio iam inde ab ipsius uelut acerui cacumine sumpro per singula quibus compositus assurgit, descendas, uidebis sanè nos non nisi magnitudine & paruitate, à summis differre: cætera mercenarij simul omnes sumus. Itaque si hanc tulissem legem, neminem quicquam facere debere, non iniuria iniquitatis reus essem. Sin hoc in nullo libelli nostri angulo à me est dictum, & bonum uirum operi alicui intentum esse decet, qui posset operam suam collocare quis rectius, quàm ut ad optima quæq; promoueat amicos, ac in medio omnium luceq; de se det periculum, quanta fide, quãue diligentia, qua postremo animi beneuolentia, negocia commissa queat expedire. Ne uidelicet locum habeat illud Homericum:

Telluris inutile pondus.

Atqui meos obiurgatores meminisse oportet, quòd cum me reprehendunt, haud quaquam sibi res est cum sapiente quopiam (si modo est aliquis hoc dignus nomine) Sed eo qui sit unus è media plebe, ex literarum exercitatione mediocrem nominis celebritatem nactus: attamen qui ad supremam illam uirtutem, quo non nisi summatibus datur adytus, non ad modum sit institutus. Quanquam ne hoc quidem nomine grauius dolere debeo per Iouem, cum in nullum unquam inciderim, qui omnes sapientiæ, quam proficebatur, numeros expleret. Te uero, quòd hanc uiuendi rationem nobis uitio uertis, non possum non mirari, qui iam olim eidem crimini obnoxium non obiurgaris, cum non sine ingenti mercede dicendi facultatem, publicè agendis causis locarem. Quo tempore tu peragrata simul Gallia, ad occidentalis oceanis spectaculum profectus, forte fortuna in nos incidisti, cum inter quæstuosos Rhetores & nobis erat locus.

Hæc sunt, mi amice, quæ obijcienti tibi, quanquam mille negotijs districтус, utcunq; respondi. Nimirum ut uideas, quàm non in postremis habeam, si tuo suffragio candido plenoq; nostra causa probetur. Nam quod ad alios pertinet, etiam si simul omnes accuserent, mihi tamen suffecerit illud:

Haud curat Hippocrides.

*Locum eorū:
Neminẽ quĩ
quã gratis fa
cere, & tamẽ
bonũ uirũ o
peri alienũ in
tentiũ esse de
bere.*

*m.
A conditione
personæ &
qualitate.*

LUCIANI
PRO EO, QVOD INTER SALVTANDVM

VERBO LAPSVS FVERAT.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM

Respondet hac Apologia, pro errato, quodd inter salutandum ipsi acciderat, cum mane & in prima salutatio-
tione, quando χαίρε, hoc est Ave seu Salve dicendum fuerat, ipse ὑγιαίνε, hoc est, Vale dixisset. Ora-
tionis status est iuridicalis assumptiua. Fatetur enim & ipse peccasse se, quia ordinē inuenerit, & quod postre-
mum dici conueniebat, à principio usurparit, Sed tamen culpam hanc mitigat atq; eleuat. Primum usu ac potestate
ipsorum uerborum, ostendens ὅτι χαίρεται nō in principiis tantum à ueteribus, sed etiā in fine atq; discessu usurpa-
tum fuisse, ὑγιαίνε δὲ aut utroq; loco frequenter à multis, à quibusdam etiā in principio semper positum fuisse,
deinde & efficaciorē atq; auspiciatorem nim ac significationē habere, idq; probat multis & poetarū & dio-
rum testimonijs adductis. item historiarum exemplis, ubi uel eodem errore, ὑγιαίνε pro χαίρεται positum
fuisse uel alias usurpatum, commodum aliquod utentibus attulisset. Post hæc ordinis inuersioni opponit euen-
tum erroris, quodd tale uerbum, pro alio, dixerit, cuius uis seu potestas, hoc est, ualere seu sanum esse, cuius tem-
pori, nisi matutino tantum, conueniat, & quodd hæc saluatio ceteris potior atq; efficacior sit, Deniq; & princī-
pes hoc idem primum atq; præcipuum suis mandare, ut salutis seu ualentudinis curam gerant, & priuati quoq; in-
resaluando saluos esse iubeant. Hinc & causam erroris siue euentus huius, in Deum aliquem transfert, Animū
autem conseruationem, quæ causam erroris dedit, à consuetō, & obiecto seu causa defendit. Deinde & no-
tationem principis pro se interpretatur ficta conformatione, idq; argumento à consequentibus, & exemplo du-
cto. Ad finem, ficta alia ac noua obiectione, orationem in uotum seu precationem definit. Exordium à loco
communi sumitur.

Exordium à lo-
co communi.



DIFFICILE sanē est, hōmō cum sis, alieutus Dei impulsione
ac uim euitare. Multo autem difficilius defensionem inue-
nire errati eius, quo quis præter rationem, & ceu numine
quodam impellente, lapsus est. quod utrunq; mihi nunc ac-
cidit, qui cum ad te uenissem, quo te ex more, primo mane
salutarem, deberemq; cōsuetā ista uoce uti, ac te saluere ius-
si, uerbo & ipso non malo, aut ominoso, sed intempestiuo
tamen, ut quod uesperī, non aurorę conueniat. Ipse igitur confestim sudaui atq;
erubui, uarieq; me ipsum gessi, cum quid agerem, non haberem: At ceteri qui
tum aderant, alij quidem lapsum me esse lingua, ita ut consentaneum erat, alij
præ ætate delirare, alij uero ex hesternā crapula repletum atq; ebrium adhuc es-
se existimabant: tamen si tu ipse, animo maximē æquo accipiebas id, quod tum
acciderat, ne risu quidem modico, notando linguæ erratum. Visus igitur mihi
sum, operæ quoddam præcium facturum esse, si consolationem aliquam mihi ip-
si componerem, ne nimis ægrē ob lapsum hunc animo afficerer, neue intolera-
bile putarem, si senex aliquis, præsertim tot testibus, nonnihil ab eo, quod de-
corum fuerat, aberrando deflexissem. Nam quantum quidem ad ipsam linguā
attinet, defensione aliqua opus, puto, non erat, præsertim quando in tam bonā
& auspiciatam precationem errando prolapsa fuerit. Incipienti itaq; mihi, ab in-
itio statim uidebar in difficilem quæstionem incursum esse. At uero ubi iam
progressus aliquantulum fuisset, offerebāt se multa, quæ comodē dici posse ui-
debantur. Quæ tamen non antea dicam, quā de ipso uerbo Saluere, de uerbo
Bene agere, & de uerbo ualere, quæ consentaneum atq; æquū erit, exposuero.
Verbum igitur χαίρεται (quod saluere nos dicimus) antiqua uox est, & in saluta-
tionibus iam olim usurpata, ueruntamen non mane tantum, neq; in primo solū
congressu, sed etiam cum, qui antea se mutuo nunquam uiderant, alius in ali-
um incideret, salutatione hac uti solebant. Quale illud est:

Propositio.

I.
χαίρεται &
eius usus.

Verbi χαί-
ρεται ubiq; sal-
uere exposu-

Salue

Salve, o, soli, rex, istius Tiryntij.
Deinde & a coena, cum iam ad mutuas confabulationes uentum esset, ut apud Homerum:

Salve Pelide, nil coenae aequalis eges nunc
quo tum Vlysses usus est, quando in legatione missus, oratorio modo mandata illi exponerebat. Præterea & cum a se mutuo iam discedere uellent, eadem utebantur. Quale est illud:

Saluete, atq; deum me agnoscite, morte carentem.

Certum autem tempus nullum præfinitum fuit salutationi huic, neq; ut nunc, matutino solum tempore usurpabatur, quandoquidem & in infauis et abominabilibus rebus, eadem aliquando usi quidam reperiuntur. Ut apud Euripidē Polynices, iam moriturus:

Saluete (inquit) nam totus tenebris iam tregor.

Neq; etiam amicorum inter se nota tantum, siue indicium erat, sed & ad eos, quibus infensi erant, adhibebatur, cum significare uellent, nihil rei sibi mutuo cum illis posthac fore. Nam hoc, cum *μακρόν χαιρώ*, hoc est, longum saluere dicunt, intelligunt, nempe nullam amplius curam alterius alteri futuram esse. Primus autem hoc uerbo usus fertur Philippides, is qui uno eodēq; die, narratur, ex Marathonē cursu itinere peracto, Athenas uictoriam annunciasse, et ad magistratus quo loco confederat, atq; anxius de euentu pugnae cogitabat, dixisse: SALVETE, Vincimus, eoq; dicto, statim concidisse mortuus, peracto iam nuncio, una cum ipso illo uerbo expirans. In epistolae autem initio Cleon ille, Atheniensium tribunus, cum ex Sphaacteria scriberet, primus omnium, hoc uerbum preposuit, gratulari uidelicet illis uolens, ob uictoriam eo loco partam, & quod Spartanos capto, in potestate redegit. Ac prorsus certē, post illud, Nicias dux, cum ex Sicilia scriberet, antiquam epistolae formam retinuit, statim ab ipsis rebus exordiendo. Quin & admirabilis ille Plato, uir, fide dignus ac legislator huiuscemodi rerum, uerbum hoc saluere, planē ualere iubet atq; omnino improbat, ueluti malum ac prauū, & quod nihil serium aut dignum præ se ferat. Contra autem *το εὖ μακάριον*, hoc est, benē agendi uerbum pro eo introducit, tanq; commune, tam corporis quam animi benē recteq; affecti, symbolum, siue indicium. Ac missis ad Dionysium literis, reprehendit ipsum, q; cum ad Apollinem uersus quosdam composuisset, deum ipsum saluere iussisset, quippe q; hoc ipso Pythio indignum foret, & nō modo dijs, uerum etiam ne hominibus quidem paulo dexterioribus deorum. Diuinus certē quidem Pythagoras ille, tametsi ipse nihil propriū suorum scriptorum nobis relinquere post se uoluerit, quantū tamen ex Oecello, Luciano & Archira, & cæteris ipsius discipulis, coniecturā facere licet, nec uerbum Benē agere, ab initio literis suis præmisit, sed ab *εὖ μακάριον*, quod est, ualere seu sanum esse, exordiri iubebat. Cuncti itaq; illi, qui professionem atq; doctrinā ipsius secuti fuerunt, quoties missis inter se mutuo literis graue aut serium aliquid scriberet, Valere siue sanos esse sese, statim ab exordio iubebant, tanq; et hoc ipsum uerbum tam animę q; corpori accommodatum maximē foret, summamq; comprehendere, uniuersa hominis bona. Præterea & triplex ipsorum triangulus iste qui alternatim inter se iunctus, quinquelinearē figuram constituit, quo symbolo, ac ueluti nota quadam, iidem ad eos, qui eiusdem professionis erant, eandēq; doctrinam sectabant, uti solebant, Valetudo siue Salus ab ipsis appellatur. Et in summa, ipsum quidē Valere, putabant, esse, uerum neq; Benē agere, neq; saluere omnino idem quod ualere. Sunt autē & qui Quaternionē, maximum ipso sum iusiurandū, aut perfectissimum ipsis numeris perficere * dicant, alij uero etiam salutis seu ualitudinis principium uocarunt, inter quos & Philolaus est. Et quid ætinet uetustiores commemorare, quando & Epicurus, qui alioqui *το εὖ μακάριον*, hoc est, gaudendi uerbo, admodum gaudebat, uoluptatemq; cæteris rebus

nam, ppter cōmon
dū uersionis, quanq;
nō ignorē a Martia
le atq; alijs frequēti
us per Auerē reddi,
quando salutis est.
Nā aliq; et Gaudere
significat, interdū et
ualere, ut infra, cum
discedētiū manu est.
Vt et *το εὖ μακάριον*,
quod nos ubiq; uale
re uertimus, et salutē
siue sanū esse merito
significat. ad quas s;
gnificationes infra in
grecis testimonijs,
que citātur crebra
allusiones sūt, præ
sertim, cum a princē
pio ponitur.

* Atq; in his exēplis,
Saluere eodem modo
ponitur ut apud Vir
gil. Salue eternū mē
hi maximo Palla etc.

b Atq; hoc Latini lō
gū ualere uertūt, ut
Virg. Et lōgū formō
se uale, uale inq; etc.

c Quanq; hic *το εὖ μακάριον*
per se nonnihil et ad
gaudēdi significatio
nē alludit, ut et in se
quenti exemplo.

II.

εὖ μακάριον.

Et hic ad gaudēdi s;
gnificationē Plato al
ludit, uide epistola

III.

εὖ μακάριον.



Et huc fortasse perit
net, quod in carmine
illo Pythagore, au
reo legitur. ualē mē

O 3

* *ἀμείψασθαι καὶ ἀντιπαραστήσειν τὴν ἀκτὴν πρὸς τὴν ἀκτὴν φέροντες.* etc.

omnibus anteponebat, in epistolis, quas de rebus paulò grauioribus scribebat (sunt autem eas perquam paucae, & nō nisi ad præcipuos amicorum dare) ita tñ a principio ualere iubebat. Frequens autē & in Tragœdia & Cômœdia, ueteri illa quidem, reperias idem hoc uerbū, à principio fermè positi. Nā illud

Vale, & multum mihi salue

doctē prudenterq̃ ualendi uerbum, auere, siue saluere illi præpositum habet. Alexis autem

O here, uale (inquit) ut tardē admodum aduenias.

Et Achæus:

Venio peracta re graui, at tu mihi uale.

Philemon quoq̃:

Primum (inquit) ualere cupio, dein agere bene.

Saluere tertio, ultimo debere nil.

Nā qui cōiutiale illud carmē cōposuit, cuius et Plato meminit, an nō et ille ait

Equidem hoc iudico primum,

Vālere, dein pulchrum uideri,

Post esse ditem.

Verbi autem saluere siue auere, omnino ne meminit quidem. Et ut notissimū quoq̃ illud, & quod omnibus in ore est, tibi dicam.

Superū antiquissima diua salus,

Tecum, mihi liceat

Viuerē quod superest.

Quare si antiquissimis salus seu Valetudo est, meritō etiam ipsius opus, hoc est ualere, saluumq̃ ac sanum esse, reliquis omnibus anteponendū est. Infinita autem & alia exempla, tum ex poetis, tum ex historicis & philosophis, cōmemorare tibi possim, ubi idem hoc uerbū, ualere, antepositum reliquis atq̃ prælatū reperitur. Quæ tamen omnia in præsentia omittā, ne mihi scriptum hoc in loquacitatem quādam ineptā ac puerilem adeo prolabať, uidearq̃ ipse clauo alio alium trudere uelle. Pauca uero ueteris historię, quantū adhuc memoria teneo quantumq̃ ad hanc præsentē causam pertinere propriē uidetur, non incōmodum huc adscribi posse existimaui. Nam cū Alexander Magnus pugna illam ad Issum initurus esset, quemadmodū Eumenes Sardianus in epistola ad Antipatrum refert, mane in tabernaculum eius ingressus Hephestio, siue tñ ita oblitus sui fuerat, siue consternatus, quemadmodū & ego, siue etiā numine aliquo impellente, idem tñ, quod ego, dixit: *ὕμνησον*, hoc est, Vale rex, tempus tñ est in aciem educi exercitum. Conturbatis autē cæteris, qui tñ aderant, ob inopinatam ac nouā salutandī formam, ac ipso Hephestione, propemodū præ metu emoriēte, Alexander respondens, recipio, inquit, omen. Nā nos, saluos atq̃ integros ē pugna reuersuros esse, hoc uerbū mihi nunc pollicetur. Antiochus autē, cognomento Soter, quando cū Gallis conferturus prælium esset, per quietem uidit astare sibi Alexandrū, & iubere, ut tesserā hanc ante pugnam militibus daret, *ὕμνησον* uidelicet. Ac sub hac tessera seu nota militari, præclarā illam uictoriam mox consecutus est. Præterea & Ptolomęus, Lagi, missis ad Seleucū literis, planē ordinem inuertit, à principio quidē epistolæ ualere illum iubens. Pro eo autē ubi alij Vale scribunt, in fine *ὕμνησον*, hoc est, auere subscribens, quē admodum Dionysodorus tradit, is qui epistolas illius collegit. Non iniquū autem fuerit & Pyrrhi Epirotæ illius mentionē facere, qui post Magnū Alexandrum, secundas in re militari tenuit, uariasq̃ fortunę mutationes ac uices pertulit. Hic igitur, cum deos, precando, sacrificando, donariaq̃ consecrando quotidie ueneraretur, nunq̃ tamen uel uictoriā ab illis, uel regni alicuius ampliorem maiestatem, uel gloriā, uel diuitiarū abundantiam, postulauit, sed unum hoc *ὕμνησον*, hoc est, ualere ac sanum esse, precari solebat, ut qui putaret, quamdiu hoc

Quo loco in
yicari pon
tur, ut apud la
tinos, saluus
sit, ut et in se
quēti exēplo.
Hoc est xai
quod et gau
dere signifi
cat, ut supra
quoq̃.

Maltenus de
usu uerborū,
et cui tēpori a
quibusq̃ ac
cōmodata suc
cine. Iā et ex
empla eorum
recitet, q̃ uel
simili errore
aliqui lapsi su
re, uel medita
tō, eodē quo
ipse, uerbi usi
magnū ex co
cōmodum cō
stituti sunt.

I.
Hephestionis
et Alexandri.

II.
Antiochi.

III.
Ptolomæi
Lagi.

III.
Pyrrhi.

hoc uno fruteretur, & cætera facillimè euentura sibi esse. Ac rectissimè, opinor, sentiebat, illud nimirum secum reputans, quòd cæterorū bonorū omnium, nullus fructus foret; quāmdiu unū *τὸ ὑγιαίνον*, hoc est, sanitas ista corporis atq; animi sola abesset. Sed iam satis de eo, quo quicque horum uerborū tempore, propriè dici, solitum fuerit, à nobis expòsitum est. Fortassis autē dixerit quispiam: Tu uero, immutato ordine illo, etiā si nihil aliud dixisses, tamen iurè optimo ac cufandus ac reprehendendus fores, pinde ac si quis galeā tibiā, aut rursū ocreas capiti alligatas imponat. Verum:ò optime (responderem & ego illi) meritò sanè hæc diceres, si quod in uniuersum tēpus foret, quod sanitatē siue salutē opus non haberet. Nunc autem & Mane, & meridie, & noctu quoq; salute ac sanitate semper opus est, & maximè principibus uobis, qui multis occupati negotijs estis, eòq; ad plura corpore intēgro ac sano necesse habetis. Præterea autem ille qui *χαίρει*, hoc est, Aue, seu gaude, dicit, auspicato tantum principio utitur, ipsæ res non aliud, quā precatio siue oratio quædam est: at qui ualere iubet, ille & utile quiddam facit, & omnium eorum admonet simul, quæ ad sanitatem siue salutem aliquid conferunt, neq; solum comprecatur, uerum etiam denuntiat atq; imperat. Quid autem, an non & in libellō mandatorum seu negotiorum, quod semper & à rege quoq; accipitis, hoc primum esse solet, quod uobis præcipitur, quo sanitatis atq; salutis uestræ curam habeatis? Ac meritò sanè. Neq; enim ulla uestri utilitas, ad res cæteras obeundas foret, nisi integri ac salui essetis. Sed & ipsi uos, si modo Romanum sermonem, ego quoque non nihil intelligo, cum salutes, uicissim uerbis accipitis, salutis nomine plerumque respondere illis soletis. Atq; hæc omnia dixi, non quòd de industria, omisso uerbo *χαίρει*, pro eo *τὸ ὑγιαίνον* dicere studio quodā affectarim, sed quia hoc ipsum inuito mihi accidit. Aut quomodo enim non ridiculus forem, si & aliæ ena lingua loquerer, & tempora salutationum immutarem? Gratiam autem & Dīs ago, quòd mihi erratum hoc, in aliud longè auspiciatus uerbum conuersum fuit, atque ipse in melius, errando prolapsus sum. Et quid si hoc Salutis, aut etiam Aesculapij ipsius prouidentia quadam factum est? qui tibi per me salutem ac sanitatem promittere ita uoluerit? Nam quo pacto ipse equidem, nisi Deo aliquo impulsus, quicquam eiusmodi committerem, qui à nrea per omnem ætatem nullo simili pacto turbatus atque animo percussus fuerim? Quod si uero & humanam quandam defensionem pro eo quod accidit, afferre conuenit, nihil nouum aut peregrinum, hoc est, si, cum admodum in eo elaborauerim, ut ex optimo atque potissimo tibi notus fierem, deinde ex nimia cupiditate ac festinantia in diuersum, animi consternatione quadam, incido? Iam & à recta cogitatione atque animi conceptu, facile etiam deturbauerit aliquem, militum multitudo atque frequentia, quorum alij quidem aduersos protrudunt & impellunt, alij autem ordinem salutantium impediunt & turbant. Tu uero, sat scio, quantum uis alij dementiā, aut inscitiam, aut etiā delirationē quandam, factum hoc interpretantur, pro uerecundiæ & simplicitatis quodam symbolo atque indicio ipse accepisti, animiq; nihil forense aut uasum, nihil artis aut calliditatis, habentis signum esse existimasti, quando certè nimia in his rebus audacitas, nō multum à temeritate atq; impudentia distat. At ipse quidem optarim, ut ne unquam contingat mihi in hunc modum errare: quod si uero aliquando contingat, ut id in faustam & auspiciatā comprecationem aliquam semper euadat. Temporibus igitur primi Augusti, etiam tale quiddam accidisse dicitur, Nam cum ipse forte quadam iudicio culdā præsedisset, ac causæ rectè atq; legitimè iudicata, hominē quendam iniuste calumnioseq; delatū, à maximo quodam crimine absoluisset, ille, gratiam agere uolens, alta uoce proclamauit: Gratia tibi, inquit, Imperator habeo, q; malè atq; iniuste iudicasti.

Obiectio immutati ordinis, cui respondet, primo à ui et potestate uerbi, q; ea oī tempore conueniat.

II. A collatione salutationum

III. A proprio exēplo et usu conuēnti, à quibus reprehenditur.

II.

Intelligit, quod cum salutare aliquid latine inueniatur, illi contrā saluū esse, quod et ipsum *ὑγιαίνει* significat, inueniatur.

Translatio erroris, in deū aliquem. Alia defensio, quæ et per errorem et animi perturbationem respondet.

I.

A consuetudine.

II.

A remotione cause.

Conformatio, quæ uoluntatem principis interpretatur à consuetudine.

Ab exemplo.

Ibi cum ceteri quæ circa Augustum erant, grauius indignarentur, hominem quæ discerpere ac lacerare uellent: Desistite, inquit ille, ab indignatione. Neque enim linguam ipsius, sed animum examinare atque inspicere æquum est. Ita tum ille. At tu, siue animum inspicere & cōtemplari uoles, beneuolum reperiēs, siue linguam, neque ipsa inauspicatum aut ominosum aliquid dixit. Cæterum uideor hoc loci iam constitutus, non immerito & aliud quiddam uereri debere. uidelicet, ne qui me putent ex composito errasse hoc pacto, quo hanc apologiæ scribendam causam haberem. Atque utinam quidem, o optime Aesculapi, eiusmodi hæc appareat oratio, ut non apologiæ speciem, sed ostentationis alicuius captatam occasionem præ se ferat.

Alia obiectio
nec uolens
sup. cui respo
dendo oratio
nē concludit
uer. dixit

HERMOTIMVS, SIVE DE SECTIS

VINCENTIO OBSOPOBO INTERPRETE.

ARGVMENTVM

Hic Dialogus didacticus est. Disputat autem de sectis philosophorum, quænam optima sit, et ad felicitatem, quam omnes promittunt, certissime ducat. Et quia impossibile apparet, ex tam multis, tamque diuersa seminecibus, quid optimum atque uerissimum sit, eligere, tandem concluditur, Satius esse non philosophari, quam frustra etiam ac operam in eo, quod assequi nequeas, consumere. Series Dialogi ita se habet. Occasionem et exordium ab incesu et habitu Hermotimi, Stoicæ philosophiæ sectatoris, sumitur, qui, quoniam uiginti iam annos perpetuos philosophos audierat, neque tamen adhuc median ad uirtutem uiam superauerat, disputandi occasionem et materiam subministrat. Prima igitur questio tractatur, quanto omnino tempore opus sit, ad uirtutem et felicitatem consequendam, Luciano longitudinem illius ut nimiam accusante, Hermotimo autem contra præmia, et mercedem tanti laboris opponente. Atque hoc disputationis prohemio, et quasi quadam sylua præmissa, mox ad principalem questionem uenitur, puta quænam philosophorum secta certissima atque optima sit, et quomodo eadem deprehendi debeat. Ibi Hermotimo Stoicam præferente, eiusque rei rationes quasdam non satis idoneas adhibente, a Luciano deridetur magis quam confutatur. Idem autem mox totam hanc disputationem quasi de integro orditur. Ac primo quidem Virtutis Icone quadam proposita, ostendit, cum multi adeo sint, quæ uiam ad illam polliceantur, in tam diuersa turba, tamque graui causa optimum et certissimum ducem querendum atque eligendum esse. Quem cum alter ex Stoicis sumendum esse, rursus diceret, eiusque rei argumentum etiam hic non satis idoneum afferret, Luciano per propositæ reliquorum philosophorum, se ipsos immeritis, causa indicta, damnari, ac Stoicis, istis recentioribus, præponi, querentium, apologiam subiungit, Hermotimumque reprehendit, qui quos nunquam cognouit ac legerit, temere adeo damnet. Et hunc locum ita concludit, ut dicat, quoniam in incerto sit, quænam philosophandi uia alijs præferri debeat, omnes æque relinquendus esse. Hinc uarijs similitudinibus utrinque res agitur, Hermotimo defendente Stoicam uiam, et contendente, apud unum aliquem deprehensa ueritate, non esse opus, alios ultra consulere, contra autem opponente Luciano, sed apud unum aliquem, nondum inuentam ac deprehensam illam esse, et ob id pariter omnes perscrutandos et cognoscendos esse. Quo obtento, iam et de tempore agitur, quo ad cognoscendos omnes opus sit, quod tam longum præfinitur, ut impossibile uideatur, uel partem illorum, etiam per omnem ætatem ab uno aliquo euoluere atque cognoscere posse. Rursus igitur quod supra concluditur, quoniam impossibile sit omnes euoluere, et tamen idem necessarium, si ueram uiam ad uirtutem deprehendere uelis, satius esse in totum ab illis abstinere. Et hinc quoque ad similitudines deueniunt, Hermotimo contra hanc longitudinem temporis contendente, non esse necesse, ut omnia uia omnia scripta euoluantur, sed ex parte cognosci ac iudicari totum posse. Luciano autem contra negante, nisi si totum idem uniforme sit, et antea aliquando, quale sit, uisum ac cognitum fuerit, Nam philosophiam ipsam non unius generis esse, sed de multis ac diuersis rebus tractare. Post hæc idem alij quoque argumentis ostendit difficultatem eligendi et iudicandi, tum de ipsis uis, tum de ducibus et præceptoribus. Deinde ut maxime de uia et duce constet, inuicem tamen ac uanam speciem propositam esse. et hæc multis similitudinibus passim amplificatur. Postremo per fictionem concessa eo, ut Stoicorum optima uia sit, testimonio ipsius Hermotimi comprobatur, neminem adhuc illorum inuentum fuisse, qui, quod promitteret alijs, ipse præstitisset. Denique et mores et uitam illorum cum officio et effectu uirtutis pugnare, quod et exemplo cuiusdam Stoici præceptoris confirmatur. Concludit igitur philosophandum hoc pacto non esse, id quod mox Hermotimus facit, ex poenitentia, priore uia atque habitu reiectis.

Quantum



LVCIANVS:

VANTVM cum ex codice, tum prouiderandi studio coniecturam facere licet, Hermotime, ad præceptorem gradum maturanti similis esse uideris. Volutas uero sedula agitatiōe inter progrediendum aliquid in animo, cum ipsa labia commouere soleas senlim & tacite submurmurando. Quinē tiam ipsam manum iā in hanc iam in alterā partē transfers, quasi orationem aliquam apud te digeras. Quæstionem aut

Exordium
occasions.

tem aut alioqui ex obliquis illis capriunculis quiddam componis, aut etiam disceptationem sophisticam comminisceris. Ita, ut neq̃ per uiam incedens otium agere sustineas, uerū semper in negotio feruens & sedulus nunquam non quidpiam seriatim rei cōficiās, adeo, ut itineris quoq̃ laborem ad disciplinarū exercitiū referre soleas. HER. Sanē per Iouem Luciane, talē quiddam est quod dicis. Cōmodum enim hesternæ disputationis conuersationē, quæq̃ ille ad nos differuerat singula recogitando inter eundū in memoriam reuocabā. Aequum uero esse opinor, ne quod tempus uacūū laboris temere & negligenter prætereāmus, præsertim cum nobis obscurum non sit uerissimū esse quod medicus dixit Hippocrates, nimirum hanc uitam angustis circumscriptā esse terminis, ipsam uero artem infinitē prolixitatis. Sed enim hoc ipsum ille de arte Medica protulit, quæ quidem res multo minore labore perdiscitur. Caterum Philosophia multo tempore haud ita comprehēsu facilis est, nisi quis summa uigilantiā inconnitenter & perpetuō oculos habuerit in eam coniectos. Atqui neq̃ de paruis rebus aut ludicris in periculū uenimus, aut em̃ oportet miseram & ærumnosam in promiscua priuatorū multitudine ætatem agere, aut philosophiæ studiis ex cultum, uitā felicem degere. LVC. Enim uero ipsa præmia quæ dixisti, o Hermotime, admirationis plena sunt, et quantiūis precij existimāda. Porro opinor illa ipsa fermē te contigisse, neq̃ ita procul à te esse seposita, si quo modo fas est coniecturā facere ex temporis longitudine, quod in philosophiæ studiis perdiscendis contriuiisti. Insuper etiā ex labore, quē mihi non mediocrē iam olim impendisse uisus es. Quippe, si rectē cōmemini, hic fermē annus est uigesimus, ex quo te nihil aliud rei facere consexi, q̃ præceptores frequentantē, & quā plurimum libris prono & obstipo capite intentū. Adhæc dissertationū philosophicarum cōmentarios describentē, semper diutinis curis & cogitationibus pallidum, et exuoco corpore prorsus aridū, adeo ut somni quoq̃ parcissimus mihi uisus sis, ea tua est in studiis urgendis frequentia & sedulitas. Hęc itaq̃ cū mecum memoria repeterē, breui fore spero, ut exoptatā felicitatē apprehendas, atq̃ adeo, nisi nobis ignaris imposueris, iādudum cū illa cōuersatus es. HER. Vnde nā hanc animo spē cōcipis, ò Luciane, qui ad uitā prolato iam primū capite prospicere incipio. Ipsa porrō uirtus, si qd Hesiodo credimus, ualde procul sita est, ad quā pertingendā, ut uia est longa, ita nō minus ardua & aspera, non parū sudoris & laboris uiatoribus exhibens. LVC. Ergo nondū satis tibi sudatū est, neque satis confectū itineris? HER. Mihi quidē non uideē, nihil em̃ præpedimen-

Occasio dis-
putationis ex
diuturna con-
sultatione.

Ratio ascedit
tationis à de-
scriptiōe uis-
mā.

to mihi esse uiderē, quo minus non p̃ omnia felix essem, si unq̃ mihi concessum fuisset in summo fastigio cōsistere, nūc uero Luciane tantū adhuc incipio. LVC. Atqui principiū ille ipse Hesiodus dimidiū totius esse dixit. Itaq̃ si iuxta mediū te ingressum esse dixerimus, fortasse nō multū à uero aberrabimus. HER. Nullo modo, ne hoc quidem dixeris, quantum uis multū nobis confectum sit. LVC. Proinde ubi tandem in itinere te constitutum esse rectē dixerimus? HER. In ipso montis radice consistentem, ò Luciane, modo porrō ire conantem. Est uero omnino uia lubrica & aspera, ac planē eo opus est, qui manu protensa ascendentem subleuet. LVC. Nunquid igitur præceptor tuus ad hoc tibi satis idoneus est, quemadmodum Iupiter Homericus, cathena quadā aurea ex summo demissa, suas ipsius orationes, opinor, quibus te uidelicet subductū, cum ad se, tū

ad Virtutem subleuare queat, præsertim cum ipse multò ante ascenderit. HER. Hoc ipsum profecto Luciane quod dixisti, à præceptore sedulò factum est. Etenim quantum ad illius operam attinet, iam olim subductus sum, & cum illis cōuersationem habui, quantū uero ad me attinet, nondum ascēdi. LVC. Atqui bonum animum habere oportet, optima spe mente concepta, ad itineris finem & felicitatem in summo propositā conspicientem, maximè uero illo animosis in-clamationibus cohòrtante & inclamante. Veruntamen ualde scire possim, quenam spes ab illo tibi ostensa sit, superato iam cacumine? An mox futurū coniectandum sit, te in summo fore post mysteria, aut omnino post Panathineæ. HER. Perexiguum est quod dicis, Luciane. LVC. An post quinquennium iam subsequens? HER. Et hoc quidem modicū est cum ad uirtutem exercendam, tum ad felicitatis possessionem consequendā. LVC. Proinde ad summum post decennium. Nisi extremè pigri & lenti haberi uelit, cum neq; tanto tempore ad uirtutis fastigium ascendere queatis, quanto unus aliquis ter à columnis Herculeis ad Indos usque haud difficulter ire atque redire possit, & si non recta aut citra intermissionem perpetua profectioe iter faceret, uerū apud populos iacentes in medio paulisper cōmoratus oberraret. Et quo nam modo tandē credibile est, petrā, supra quam uobis Virtus habitare credit, altiore decliuoremq; esse illa Aorna Indica, quæ paucis in diebus ab Alexandro summa uicuerla est funditus. HER. Dissimile prorsus est quod adferis ò Luciane, neq; eē eadē res est quā tu confingis, quæ tam in exiguo temporis spacio conficiat capi queat, non si infiniti Alexandri ad unū omnes suas uires coniunxerint. Quoniā multi qui cōscendere moliebant, fuerunt, iam uerò non parū multi ualde fortī ascēdunt animo, & proficiunt partim quidem non nimī, partim uero altius. Cæterum, ubi mediū itineris iā attigerint, multis perplexi difficultatibus, protinus omnia fastidiunt, et reuertunt grauer anhelantes, multoq; sudore perfluētes, itineris laboribus absterriti. Quicunq; aut omnibus nauiter superatis incōmodis & discriminibus in finē usq; animose perdurauerint, illi tandem ad fastigiū usq; conscendūt, & ex illo felices facti, uitā quādam admirandā per reliquā ætatem exigunt, alijs quidem mortaliū non secus atq; formicas ē sublimi contemplant. LVC. Papæ ò Hermotime, quantulos homunciones nos esse ostendis, qui neq; Pygmæis quidem ipsis nos conferre dignaris, sed in totum humī repentes, in cauernis terræ degere cōfingis, nō iniuria alta, & quæ sursum sunt sapis. Nos uero infimæ plebeculæ extrema fex, & quotquot per humū repētes sumus, post deos etiā uos supplicibus uotis deueneramur in alto cōstitutos, animūq; properandi addentes conscendentibus. HER. Vtinā saltem ascendendi facultas unq; nobis daretur, uerum multū adhuc uix conficiendæ superest. LVC. At tu nondū exposuisti, quanto tēporis spacio opus sit, ut in cōplexu uirtutis interquiescas. HER. Neq; ipse admodū hoc ipsum exacte calleo ò Luciane, opinor tamē nō minus uiginti annis peropus esse, quibus exactis, omnino me in summo fastigio futurū esse confido. LVC. O Hercules, perlongū est quod dicis. HER. Siquidē de maximis rebus nobis labor est propositus. LVC. Fortasse illud uerū esse nō ualde negauerim. Quod aut uiginti annos adhuc uiuaturus sis, quo nā modo præceptor tuus certū te reddidit, nedū sapiens existens, uerū etiā fatidico spiritu præditus, aut unus ex illis, qui Chaldaica disciplina sunt imbuti? Aiunt itaq; & hæc sciri posse, neq; eē uerisimile est, adeoq; iniquū esset, ut tu uitæ tuæ incertus, nū unq; in humanis agens uirtutē amplecturus sis, tantos labores temere susciperes, tot ppeßis diu noctuq; difficultatibus, præcipue uero cū prorsus ignores, nū in ppinquo summitatis te consistentē imminēs Parca pede correptū, atq; ab omni spe potiundæ uirtutis deiectū deorsum detractura sit. HER. Apage ista, qppe nefas et irreligiosū est talia loqui ò Luciane. Atq; abūdē sat est, si unicā tm̄ dieculā sapiēs factus, felicitate illa pfruar. LVC. Ergo p tantis exant

Elevatio stu-
dij tāq; inanis
à simili.

Dilutio à ne-
gatione, et co-
uentione.

Redit ad pri-
mā questionē
quādiu philoso-
phandū sit,
ut felicitas su-
ma illa cōpa-
reatur.

*Cassianus
laboris et
fictus.*

translatis laboribus unius dieculæ spacium tibi satis esse uidetur? HER. Mihi
equidem breuissimum etiam tempusculum satis est. LVC. Cæterum illam su-
perne contingendam felicitatem, cuiusmodi nam sit, cuius gratia dignum exi-
stimas nihil non perferendum esse, unde nam habes perspectam & cognitam,
neq; enim ipse unquam in uirtutis usq; cacumen ascendisti? HER. At ego præ-
ceptorum differenti fidem habere soleo, cui hæc ad unguem explorata esse dubiū
non est, cum præ omnibus sit in summo uirtutis fastigio excelsissimus. LVCIA.
Dic uero per Deos, qualia nam illic esse, aut cuiusmodi tandem felicitatem gna-
uiter ascendentes manere adfirmabat? Nunquid conferras diuitias? an digni-
tatem & gloriam? aut uoluptates quaspiam non astimandas? HER. Bona uer-
ba o amice, neq; enim hæc quicquam faciunt ad uitam uirtuti uacantem. LVC.
Quæ igitur sunt illa bona, si ne hæc quidem hi, qui ad exercitiū finem deueni-
runt habituri sunt? HER. Sapientia, animi magnitudinem, ipsiusq; honesti et
iusti pretium, præterea autem omnium rerum exactam & absolutam cognitionem
certo & constanter persuasum nihil sapientem desideraturū. Porro diuitias, di-
gnitates, uoluptates, & cætera quæcunq; sunt corporis, hæc inquā, in uniuersū
sum infra relinquit. Quibus exutis & abiectis, omni euicta difficultate, in sum-
mitatem emergit, non secus atq; Herculem in Oeta monte combustū, ad Deos
migrasse tradunt, et ipsum deum factū. Etenim ille cum a se abiēcisset, quicquid
a matre humani atq; mortalis contractū acceperat, seruata pura & incorrupta
diuinitate, probè prius extructæ pyre incendio purgatus, in coelū subuolasse
creditur. Ad hunc modum illi quoq; philosophiæ opera & ad miniculo tanquā
igni quodam perpurgati, omnibus illis recisis, & a se amputatis, quæ uulgi ani-
mis digna precio & admiratione uident, parū recto & sano utentis iudicio, con-
scenso cacumine felicem & beatā degunt uitam, diuitiarum, dignitatum & uolu-
ptatum ne memores quidē amplius. E sublimi deridentes eos potius, a quibus
hæc alicuius momenti esse ducuntur. LVC. Ita sanè per Herculem Oeteū Her-
motime, est quædā animi excellētia, magnitudoq; & felicitas, quæ penes ipsos
est. Cæterum hoc mihi quæso edisserere, an nunq; ē fastigio illo Virtutis, ubi ue-
lūt, regrediantur postliminio, rebus quas a tergo reliquerunt usuri? An om-
nino necessarium est semel delatos in uerticem, ibidem perpetuā uitam agere,
cum ipsa Virtute suauiter conuersantes, medio ungue ostensis diuitijs, honori-
bus & uoluptatibus. HER. Non solum hoc illis liberū esse scias o Luciane, sed
quæcunq; Virtute consummatum conspexeris, eundem neq; iracundiæ, neq;
timori, neq; ullis cōcupiscentijs turpiter deditū esse aut seruire putato. Nō, si res
bus insigniter dubijs iactetur, aut tristitia affectus fuerit, ullū animo dolorem
concepit. LVC. Sed enim si fas foret, me nihil reueritū ueritatem proloqui: uetū
satiū esse opinor, optabiliora & iucundiora afferre in mediū, neq; religiosum es-
se accuratiore indagine ea perquirere, quæ fiunt a sapientibus. HER. Nequaq;
imò quicquid habes audacter dicito. LVC. Vide mi amice, quā omnibus modis
ad dicendū pigre & cunctanter affectus sim. HER. Atqui nihil est o generose,
quod apud me solū dicere reformides. LVC. Enimuero alia omnia, quæ dixisti
Hermotime, haud difficulter persuasus, ita se habere credidi, nimirū sapientes
esse philosophos, & magno animo præditos, neq; non æqui seruantes. Et me
hercule nō mediocrē tua oratione persensī dulcedinē. At ubi eosdē affirmabas
& diuitiarum contemptores, atq; etiam dignitatis & uoluptatū negligentes esse,
neq; moueri iracūdia, neq; tristitia cōturbari, non potui (soli em̄ sumus) nō ue-
hementer addubitare, cū in mentē ea mihi uenirēt, quæ nō multò antē uidebā
fieri. Atq; em̄ si placet, producā quendam? & si hoc non parū tibi esse uidef, etiā
nullo ædito nomine? HER. Nunquā facias, uerū nominatim perstringe eundē,
quicunq; tandē fuerit. LVC. Ille ipse præceptor tuus, uir cū alijs quidē ueneran-
dus, tum etate penē confecta. HER. Quod igitur se indignum admisit sceleris?

LVC.

*Effectus est
latio ab eum
plo.*

LVC. Hospitem illum Heracleotem, qui multò iam tempore in iisdem philosophiæ studiis discipulus eius fuit, flauicomum & contentiosum illum nouisti? HERM. Noui quem dicis, Dionî, ni fallor, illi nomen est. LVC. Illum ipsum dico, proinde cum fortasse non reddidisset illi mercedem in tempore, ad prætorē paulò antè rapuit miserum, pallio eius collo iniecto uociferans & excandescens admodum. Et nisi è familiaribus quidam è manibus furiosi adolescentem eripuissent, qui fortè fortuna ei rei interfuerāt, periculū erat, ne nares misero mordicus auulsisset senex, adeo impotenter debacchabat incensus iracundia. HER. Semper quidem & aliàs durus & implacabilis esse consuevit, si quis non in tempore pactam mercedem Luciane numeret, nunquam tamen aduersus illos non paucos, quibus usuræ pendendæ gratia mutuo dedit utendam pecuniam, quicquam tale designauit, siquidem ad præscriptum tempus præsentaria pecunia semper reddunt fœnora. LVC. Quid? sunt ne ò beate, qui illi pendant fœnora? An dum etiā illi à philosophia diligentissimè perpurcato earum rerum faciendarum cura est, quibus in Oeta relictis nihil opus habet? HER. Equidē hæc sui gratia, ut tu fortasse falso suspicaris, non facit, sed sunt illi infantes pueri, quorum, ne olim pressi inopia grauitèr egeant, curam habere cogitur. LVC. Atqui conueniebat ò Hermotime, ut & illos ad uirtutem subduceret, quo communi cum illo felicitate posthabitis diuitiis unā fruerentur. HER. Non est mihi sanè hisce de rebus tecum disputandi otium Luciane, accelero enim ut ipsum iam audiam, ne per omnem ætatem in obscuro mihi delitescendum sit. LVCIA. Bono animo esto ò bonè, quippe hodie à philosophicis commentationibus uocatio promulgata est. Itaq; quod reliquū est itineris, tecū unā conficiam. HER. Quomodo dicis? LVCI. In præsentia quidem ipsius tibi non dabitur uidendū aut audiendū copia, si qua fides inscriptioni habenda est. Siquidem tabella quæpiam præ foribus suspensa literis maiusculis in hunc loquebatur modum: Hodie philosophicis dissertationibus non uocabimus. Porro tuum præceptorem apud Eucratem, filia suæ natalitia celebrantem, hesternæ nocte cœnitasse dicebant. Multa præterea in symposio super rebus philosophicis commentatū esse se, ad hæc aduersus Euthydemū peripateticum nonnihil exasperatū esse, suscepta cū eo ipso his de rebus contentione, pro quibus nunquam non cum Stoicis digladiari solent Peripatetici. Præ nimia uero uociferatione, etiā capitis dolore, & uehementem quidem cōtraxisse, & in multam usq; noctē sudasse, producta in longū disputatione. Quinetiam iusto largius, ut arbitror, poculis semet inuitauerat, cū hi qui aderant frequentius, ut par est, præbidentes eundem philotesijs prouocassent. Insuper in ipsa cœna immodestiori crapula quā senī conuenerat, semetipsum onerauit, adeo ut domū reuersus multa euomere cogeretur. Solas uero carniū portiunculas, quas puero à tergo assistenti in conuiuio adseruandas dederat, numeratas recepit, ne quē intromitteret magnopere interminans. Hæc itaq; Mida famulo eius audiui, discipulis quibusdā commemorante, qui & ipsi, cum illorū essent non pauci, domum regressi sunt. HERM. Vter uero illorū Luciane, obtinuit uictoriam, præceptor meus an Euthydemus? Nunquid etiā tale quippiā Midam commemorantē inaudisti? LVCI. Initio quidem Hermotime, aiebat illos penè per omnia fuisse pares, ipsum uero finem uictoriæ tandem penes uos fuisse, ita ut senex longè fuerit in pugna superior. Euthydemum porro incruentum haud quaquam abisse, nempe qui per magnum in capite inflictu uulnus haberet. Cū enim immodicè esset arrogans, & contentiosus, nec persuaderi uolebat, neq; seni se præberet facile redarguendum atq; conuincendū, præceptor tuus ille uir optimus eidem iuxta accubentī inusitata magnitudine & pōdere scyphum Nestoreū, quem fortè tenebat in manibus, fortiter incuriando, in caput illisit, atq; hac quidem ratione uictoriæ palmam superato aduersario obtinuit. HERM. Macte animo præceptor, atqui haud

Dilutio exempli à causa.

Inuitat ad disputationē, si sita opportunitate oculi, cū de descriptione quadā præceptoris Hermotimi, cuius exemplo, mox ad cōsuetudinem Stoicos uter.

Iliad. A. Vide Nestorei poculi descriptionem.

haud sanè aliò modo æquum erat agere cū his qui recusant cedere melioribus. LVC. Probabilia quidem admodum sunt quæ dicis, Hermotime, Quorsum enim attinebat, ut Euthydemus hominem senem exasperaret, alienum ab iracundia, animoq; longè præstantiorem, scyphum insuper tam grãdem & grauem tenentem in manibus. Sed enim otium iam agimus, quid obstat, quo minus mihi tuo familiari exponis, quo nam modo sub initium philosophari inceperis, ut & ipse, si fieri possit, communem uobiscum profectionem suscipiam, nunc primum facto ad eandem exordio? Neq; enim temere me excludetis à communi itinere hominem familiarem. HER. Si modo hæc restibi cordi esset Luciane, breui uidebis quantum excellas omnes cæteros, pueros, sat scio, opinaberis omnes alios præ te, tantum ipse ingenio & intelligentia præpollebis. LVC. Mihi uero abunde satis esset, si post uiginti annos iam exactos, talis euaderem, qualis tu nunc es. HER. Profecto & ego ipse cum intua essem ætate, tunc primum ad philosophiam animum appuli, iam fermè annos quadraginta natus, à quibus tenon multum abesse arbitror. LVC. Rem ipsam putasti Hermotime, tot enim annos iam habeo. Quare si eam iam comprehensam tenes, age & me adducito, haud enim iniusta postulo. Et primum quidem, hoc mihi responde, est ne philosophiæ candidatis relicta & cõcessa contradicendi libertas, si quod parum rectè dictum illis uidebitur, aut non hæc libera est natu iunioribus? HER. Haud admodum, tibi tamen si quid uolueris, interea & quærendi & contradicendi facultatem liberam facio, ita enim facilius perdisces singula. LVC. Euge sanè per Mercurium, ò Hermotime, dic mihi: est ne unica uia ad philosophiam adducens uidelicet Stoicorum uestrorum. Nisi enim falsa audierim, etiã alios complures esse certum est. HER. Et ualde quidem multi sunt, uidelicet Peripatetici & Epicurei, & qui Platonis titulo philosophiam profitentur. Sunt item complures quoq; Diogenis & Antisthenis affectæ, tum etiam ipsius Pythagoræ imitatores, & alijs his quoq; longè numerosiores. LVC. Vera sunt hæc, omnino enim illorum magnus est numerus. Vtrum autem Hermotime, eadem omnes uno ore dicant, an diuersa? HER. Diuersissima. LVC. Prorsum tamen unũ alicubi esse uerum, in quo consentiant omnes, credibile est: ita, ut non omnia pugnent, quæ ab illis pro uero affirmantur. HER. Admodum. LVC. Proinde age ò amice, hoc mihi expedi, cui nam fidem habuisti tu sub initium, quando inbas philosophiæ operam daturus, cum multas uideres ianuas tibi apertas & patentes, omnibus alijs progrediendo deuītatis, in Stoicorum potissimum diuerteris, tanquam hæc sola uera fuerit, ac illa quæ compendiosam ad uirtutem uia ingredientibus exhiberet, alijs omnibus in obliqua & deuia ducentibus? Quibus nam argumentis, aut coniecturis hæc tum potuisti deprehendere? ac mihi nō eum qui nunc es, in animo cõcipe siue semisapientē, siue absolutæ sapientiæ Hermotimũ, qui nunc præ multis millibus optima discernere & iudicare possit. Sed ita responde ac quispiã homo idiōta, qualem tunc agebas, aut ego nunc possim. HER. Quid sibi hæc tua uerba uelint Luciane, haud intelligo. LVC. At qui non admodum obliquũ est quod percontabar, cum multi sint philosophiæ principes, uidelicet Plato, Aristoteles, Antisthenes, præterea maiores nostri Chrysippus & Zenon, alijsq; complures quotquot tandem sunt, cui nam inquã credidisti, posthabitis & omissis alijs, ut ea ex omnibus desumens, quæ quidem à te selecta sunt, sustineas iuxta illa philosophiæ studijs incumbere? Nunquid etiam te, ut Cherephontem, Apollo Delphicus, ad Stoicorum placita delegauit, ubi prædixisset oraculo illos ex omnibus longè esse optimos? Siquidem illi mos erat, alium ad aliam philosophiæ rationem & formam cohortandi, quippe cui probè perspectum erat, ut opinor, quæ cuique potissimum congrueret. HER. Nihil tale est ò Luciane, neque de his unquam deum cõsului. LVC. Quidè an indignam æstimabas hanc rem diuina consultatione, aut ipse sufficiens tibi

It.
Que nã pñt
losofãdi uia
potissima sit,
ex quo certũ
sunt ad uirtu
tem ex felicit
tatem dact.

Rationes quibus adductus Stoicam uiam pretulerit.

Confutatio ab absurdo.

Alia ratio.

Confutatio eisdem rationibus.

III. Ratio.

Confutatio a superiori exemplo.

uidebare, qui quod optimum erat & praestantissimum, per te ipsum possis eligere, non consulto Deo monitore. HERM. Ita mihi quidem uidebar. LVCIA. Quin igitur & nos isthuc ipsum doces, quo nā modo statim ab initio queamus noscere, quae optima sit & uerissima philosophandi ratio, & quā quispiam, praetermissis alijs, rectissime eligeret. HER. Ego haud quaquam isthuc dicere grauiabor, cum multos uiderem ad eandem certatim uiam affectantes, facile aestimabam Stoicam philosophandi rationem ceteris esse praestantiorem. LVCIA. Quorum igitur numerosior erat turba, Epicureorum, an Platoniorum, an Peripateticorum? Proinde illos numerasti ueluti in ferendis colligendisq; suffragijs usuuenire solet. HER. Atqui non numerasti, sed coniecturis deprehendi. LVC. Vt quid igitur me tantopere cupientem non doces, sed uana spe lactas, ac decipis, affirmans de tantis rebus coniectura & multitudine fretum iudicasse. HER. Non solum hoc quidem o Luciane, sed omnes quoq; ceteros mortales saepe penumero affirmantes audiui: Epicureos quidem esse corruptos delitijs, uoluptatumq; extremē amantes. Peripateticos autem ad rem attentiores, parandis cumulandisq; diuitijs inseruire, & quosdam ex illis immodicē cōtentiosos. Porro Platonicos arrogantes, & nimio fastu turgidos, gloriaeque cupientissimos. Ceterum de Stoicis multorum semper idem fuit testimonium, uidelicet quod uiriles essent, masculo animo praediti, & nihil illos fugeret. Et quod eam uiam ingressus, solus rex, solus diues, solus sapiens, breuiter in uniuersum nihil non esset. LVC. Videlicet ista tibi de illis dixerunt alij. Neque enim uerissimile est hanc illis de se ipsis praedicantibus, suaq; superbē collaudantibus te credidisse. HER. Non. uerum hanc ab alijs praedicata audiui. LVC. Facile tamen coniectio hanc de uersa sectae & opinionis affirmasse neminem. Quare an illi quos tu te audiuisse praedicas, e numero philosophantium fuerint, nescio. HER. Ne ij quidem. LVC. Proinde homines idiotas hanc dixisse credibile est. HER. Et ualde quidem. LVC. Vide obsecro, ut iterum me deceptum ab omni spe deicere soleas: neque uerum sermonem exponis, sed existimas te cum Margito quopiam insulso & stupido uerba facere, ut plane persuasum haberem, Hermotimum uirum singulari praeditum cum ingenio tum industria, annos nūc natum quadraginta, hominibus tamen idiotis de sapientiae studio, deq; uiris philosophiae candidatis credidisse, illorumq; inductum testimonio & praedicatione rectiore uia philosophantium electionem fecisse, neque enim ista tibi praedicanti facile crediderim. HER. At ne hoc quidem te fugiat Luciane, me non solum credidisse alijs, uerum mihi quoque ipsi. Etenim conspiciebam illos honestē & ornatē incedentes, splendido & decenter amictos, nunquam non certis commentationibus cogitabundo animo intentos, aspectu tetricos & terribiles, demissa barba, & longa coma uenerandos, nihil molle aut parum uirile, aut citra delectum aliquid admitterentes, quod quidem alijs stuporem induceret, aut planē uideretur impudens & Cynicum: sed in media & regia uia constitutos, quae quidem ab omnibus affirmabatur esse optima. LVC. Nunquid igitur & hanc illa, quae paulo antē praetorem facientem, me uidisse testabar, ipsos designantes uidisti? uidelicet foenori & usurae seruiantes, amarulenter & contentiose mercedem a discipulis exigentes, in conuiujs aut colloquijs immodestē & pertinaciter digladiantes, aliaq; quaecunque indecorē plerumque peccare consueuerant. Aut fortasse harum rerum nullam curam habendam esse existimas, modo uestitus sit probē mundus, & nitidē compositus, & barba profunda, proluxaq; in capite caesaries? Quare in posterum, ut uideo, hic nobis certus erit canon & regula, rectō philosophantes exactē cognoscendi, quem uidelicet proponit Hermotimus, oportetq; omnino ex habitu mūdiorē, grauioreq; incessu, & capillo proluxiore optimorum cognitionem sumere. Itaque cui hanc deesse uiderimus, neque ille tetricus fuerit, aut perpetuis intentus cogitationibus obambulauerit, reprobandus

bandus & nihil estimandus est. Sed uide Hermotime, ne & hæc illudendi gratia ad me dixeris, periculum faciendo, num deceptum me esse sentiam. HER. Quorsum istud dicis? LVC. Quod hæc, ò bone, rectius statuarum sit cognitio atque indagatio, quam tu ab habitu sumendam esse dixisti. Omnino enim illæ habitu ferè sunt elegantiore, & amictu ornatiore, quas aut Phidias quispiam, aut Alcumenes, aut Myron ad pulcherrimum absolutæ formæ archetypum expresserit. Quod si etiam maximè inde coniectura capienda est in illis dignoscendis, quid ille agat, qui uisu captus philosophiæ perdiscendæ desiderio tenetur? Qui enim fieri posset, ut in habendo delectu non tota uia aberret, cum neque habitus neque incessus perspicendi facultatem habeat. HER. Ego uero ò Luciane, non ad cæcos uerba facio, neque illorum mihi quicquam curæ est. LVCIA. Atqui conueniebat, ò bone, ut tantarum rerum, adeoque omnibus necessariarum cognitu, communis quædam esset cognitio. Sed enim quando ita tibi uidetur à Philosophiæ commercio, cæci exclusi maneant, posteaquam orbatu sunt oculis, tametsi cum primis operæ pretium mihi uidebatur, illos præ omnibus alijs Philosophiæ studio incumbere, ne acceptam amissi uisus calamitatem ferrent immoderatus. Cæterum illi qui probe uident, etiam si fuerint perspicacissima oculorum acie præditi, quo nam pacto ea quæ in animo tecta sunt, peruidere possunt, ab illa externa uestitus mundicie? Nisi enim me fallat animus, tale quiddam est quon dicturus sum, nimirum te parandæ & colligendæ sapientiæ cupidine, cum istiusmodi uiris conuersari, ut quæ ea indies atque accumulatus euadas melior. HERMO. Et maximè quidem. LVCIA. Qui igitur tibi promptum fuit, atque adeo factum possibile, ut ab ijs ipsis, quas dixisti cognitionibus, philosophantem aut secus perspiceres? Neque enim ista perinde solent propalam esse conspicua, sed sunt abstrusa ualde, atque adeo in obscuro reposita, quæ multis uix orationibus & congressibus, postremum uero operibus consimilibus licet animaduertere. Qualia enim Momus in Vulcanum reprehenderit, opinor aliquando inaudiuisse te: quod si me fallit opinio, aut di iam nunc, sic enim habet fabula: nimirum Mineruam, Neptunum, & Vulcanum contentionem inter se suscepisse, de artificij principatu & præstantia, atque ipsum quidem Neptunum taurum effinxisse, Mineruam uero domum excogitasse, porro Vulcanus hominem composuit, fabricauitque. Cæterum ubi iam ad Momum uentum esset, quem certaminis arbitrum & expensorem elegerant, & ille singulorum opera diligentissimè inspexisset, in alijs quidem, quæ reprehenderit superuacaneum fortasse foret referre. Illud tamen in hominis opificio potissimum calumniatus est, atque ipsum quidem Architectum Vulcanum non mediocriter percussit, quod artifex non in pectore ostiola quædam addidisset, quibus apertis & reclusis, perspicuum fieret omnibus, quid ille uelit, aut in animo strueret & cogitaret: num mentiretur, an uerum diceret. Atque ille quidem uelut cæcutiens, sic de hominibus statuit. Tu uero nobis ipso etiam Lynceo es perspicacior, qui, sicuti uidetur, per pectus ipsum, quæ intus sunt cernis, suntque tibi aperta omnia, adeo ut non solum certò teneas, quid quisque uelit aut cogitet, uerum etiam uter sit melior aut deterior. HERMOT. Tu quidem Luciane ludos ex me facis, ego uero Apollinis ductu & auspicio delectum habui, neque prorsus electionem moror, atque hæc quidem satis Hermotimo. LVCIA. Attamen ne sic quidem mihi dignaris exponere, ò amice, sed me in ima uulgi fece uersantem superbè contemnis. HERMOT. Nihil fortasse illorum tibi placebit, quæ dixero. LVCIA. Nequaquam, ò bone, uerum nihil eorum uis dicere, quod me delectaturum esset. Et quia tu me cælas de industria, nobis inuidens, ne fortè tibi pares euadamus, si Philosophiæ indagandæ studio operam nauaremus, periculum faciam, si quo modo fieri possit, ut per me exactam iudicandi rationem, minimeque fallibilem delectus habendi uiam inue-

*Alia p absolute
tionem.*

*Vnde iudicā
dus ac cogno
scendus sit do
ctus ac sapiēs.*

*Amplificat
fabula.*

*Redit ad cō
put quæstiois
larius ac ple
nius exponit*

do illam, fida
leone Virtus
tis et eius uia

niam. Quocirca tu, si uolueris, arrectis auribus attento fac sis animo. HERM. Prorsus isthuc uolo, ò Luciane, fortassis quiddam scitu dignum dicturus es. LVCIAN. At uide, ne naso me suspendas, si illud omnino rusticè & ineptè proposuero. Ita enim factò opus esse uideo, posteaquam tu, qui harum rerum es multò peritior, illud manifestius & disertius explicare grauaris. Itaque Virtutem urbis instar esse singas uolo, quæ ciues habeat honestissimè & integerrimè Rempub. administrantes, quemadmodum tuus quoque præceptor, qui isthuc aliquando peruenit, idè hoc affirmare non dubitat: præterea summa sapientia uiros exornatos, magno infractoque animo præditos, iusticiæ seruantissimos, modestia admirandos, parum infra Deorum conditionem consistentes. Cuiusmodi multa apud nos designantur, rapina, uiolentia, iniuria, habendi cupidine, eorum flagitiorum, ne tantillum quidem quenquam audere in ea urbe conspiceres. Sed pacati & concordēs Reipublicæ munia simul ob-eunt & administrant. Nec iniuria, ea enim quæ alijs in urbibus seditiorum, & factiosarum contentionum concitandarum occasionem suppeditant, quorumque gratia alter alterum clandestinis petit insidijs, ea, inquam, omnia è medio illorum sublata & remota sunt. Neque enim aut aurum, aut uoluptates, aut honores habent in pretio, tanquam alicuius momenti ista apud illos habenda sint, uerum iam olim hæc in uniuersum, tanquam parum necessaria existimantes, ad benè gerendam Rempublicam, urbe eiecerunt. Itaque tranquillam quandam & omnibus modis felicem degunt uitam, bonis legibus, æqualitate, libertate, & omnibus denique bonis institutam. HERMOT. Quid igitur ò Luciane, an non tibi uidetur æquissimum esse, ut omnes certatim eius urbis ciues fieri desiderent, ita ut itineris tam laboriosi molestiam pro nihilo reputent, neque temporis longinquitate uicti, animum despondeant, certò & constanter persuasum habentes, se omni euicta difficultate in ciuium numerum relatum iri, eiusque politiæ se participes futuros. LVCIA. Sanè per Iouem, ò Hermotime, omnibus omnes neruos in hoc intendendos esse arbitror, cætera uero negligenda, ne patriæ tenaciter nobis inhaerentis magna cura habenda est. Neque ualde moueri decet, aut frangi animo parentum, aut liberorum nos detinentium complorationibus. Sed & illi pari opera ad eandem profectionem nobiscum suscipiendam cohortandi sunt. Quòd si aut sequi nos recusauerint, aut per ætatem non potuerint, illis relictis & posthabitis, rectà ad urbem omnium felicissimam animose tendendum erit, reiectis etiam uestimentis, si eisdem amicti detineremur, illic haud dubie conuestiendi. Neque enim periculum est, ne quis te eo nudo corpore delatum exclusurus sit. Iam enim & alias uirum multa canicie reuerendum differentem audiui, quinam illuc se res haberent, meque magnopere cohortabatur ille, ut me ei ad urbem eunti comitem adiungerem, si quidem pollicebatur itineris ducem se fore, & quòd me ciuitate donare uellet, unumque ex tribulibus facere eius adscriptum sodalicio, adeo ut nulla non ex parte benè & feliciter agerem. Cæterum ego id ætatis rectè morienti non obtemperabam, stulticia & rudibus annis dehortantibus, nondum enim egressus eram annum quintum & decimum, fortassis si secutus fuisset, iam in suburbio aut præ portis consisterem. Porro de ciuitate, si rectè commemini, cum alia multa, tum hæc quoque prædicare solebat, quemadmodum omnes eius urbis incolæ essent aduenæ & peregrini, nec ullus esset indigena. Quin etiam illud addebat, non parum multos in eadem Repub. uersari barbaros, & seruilis conditionis homines informes, modicos, pauperes, breuiter ne minem non eius Reipub. fore participem, quem penes modo uoluntas esset, eò tendendi. Quandoquidem illis morem ciuitate donandi aduenas affirmabat non sumi, aut ab externa cultus & uestitus elegantia, aut à corporis proceritate & formositate, neque à generis splendore, aut claris maioribus, sed ea pro
nihilò

nihilò æstimari apud illos. Oportere tamē eos, qui ciuitatis ius indipisci uelint, intelligentia instructos esse, rerumq; honestarum tangi cupidine, labore non frangi, nullis uoluptatum illecebris capi, neque effœminari, aut emollescere rebus dubijs & difficilibus inter eundum ingruentibus. Quisquis itaq; hæc præstiterit, exposuitq; ubi primum urbem attigerit, actutum in ciuium communionem assumitur, quicumque tandem fuerit parem experturus honorem. Porro peior, an melior, an nobilis, an ingenerosus, an seruus, an liber, aut an prorsus infimæ sortis & conditionis homo sit, in ea ciuitate, ne nominantur quidē.

HERMO. Hinc perspicere potes Luciane, quòd non temere, aut pro rebus ficulis, tantos sudores perferam, cum adeo felicitis & exoptatæ Reipub. ciuis fieri concupiscam. LVCIA. Et ego quidem harum rerum communi tecum cupiditate teneor, atque haud scio, an quicquam sit, quod perinde præ his mihi uotis expetendum putem. Iam si in propinquo urbs sita foret, & omnium prospectui exposita, iam olim, ut scis, nulla animi ambiguitate præpeditus, eam fuisset ingressus, inq; ea multum iam temporis uersando contriuissem. Postea-

*Hactenus uir
tutis imaginē
descripsit, iā
ex de uia ad
ipsam.*

quam uero, quemadmodum uos perhibetis, nimirum tu & Hesiodus ille rap-
sodus, ualde procul hinc remota est, operæ precium mihi esse uidetur, ut & ui-
am ipsam, quæ rectā nos ad urbem ducat, inuestigemus, nec minus operæ &
studij in duce quā optimo deligendo ponamus. An non ita quoque tibi fa-
ciendum uidetur Hermotime? HERMOT. Et qui nam alia ratione eo quis per-
ueniret? LVCIA. Nonne uides igitur immensam multitudinem promittenti-
um & affirmantium, se uiæ peritos esse? Multi enim ad hoc parati circūstant,
quorum nemo non se indigenam esse persancte deierat. Cæterum non esse u-
nam tantum uiam, illud apparet liquidò, sed innumeras & ualde diuersas, nec
quicquam habentes, in quo inter se conueniant. Nam hæc quidem ad occiden-
talem plagam uergit, illa ad solem exorientem, mox altera ad Septentrionem
uiatorem ducit, altera uero rectā ad meridiem. Rursus, hæc quidem per flori-
da prata, & molles plantas sub umbra amœna & delectabilis, nihil habens as-
peritatis aut difficultatis. Altera autem petricosa, & omnibus modis aspera,
multum exhibens uiatoribus, cum sitis, tum ardoris, tum etiā laboris & mo-
lestiæ. Et tamen omnes illæ cum multæ sint, ad eandem urbem, quæ una est,
eundem perhibentur, tamen si sint inter se diuersissimæ. Inde incredibilis ani-
mum meum habet perplexitas & hæsitantia, etenim in quancūq; forte fortu-
na incidero, uirum quempiam circa ingressum diuerticuli consistentem offen-
do, antiqua Virtute & fide admirandum, statim in introitu accedenti manus
porrigentem, uehementerq; cohortantem, ut ipsius uiam ingrediar, usq; adeo
certatim unusquisq; illorum se compendiosæ uiæ gnarum esse iactat idēdem.
Alios uero tora uia aberrasse, neq; unquam eò peruenisse, neq; aliorū insequen-
tium duces esse posse. Tandem ubi proximum accessero, audio & illum de uia
sua magnifice pollicentem, aliosq; malitiose uituperantem. Ad eū quoq; modū
facit is, qui huic uicinus est, & sic deinceps omnes reliqui. Hinc itaq; uiarū mul-
titudo & diuersitas non mediocriter me conturbant, animūq; meū incertum di-
uerse distrahunt, maxime uero duces ipsi præter modum uociferantes, dum
quisq; sua immodicis laudibus deprædicat. Neq; enim calleo in quam declinās,
aut quem potissimum ex ducibus secutus, urbem accedere queam. HER. At ego
te Luciane, ab omni hæsitacione liberabo. Etenim haud facile, si ijs qui ante
nos idem itineris confecerunt, fidem habueris, aberrabis. LVC. Quibus tu ha-
bendum fidem dicis? aut quem ex ducibus sequuti sunt, aut per quam uiam
ingressi sunt? Iterum enim nobis sub alia forma eadem apparet animi perple-
xitas, à rebus ad homines translatis. HERMOT. Quo nam modo isthuc dicis?
LVCIA. Quoniam quidem qui in Platonis uiam digressus est, & illo duce se in
uiam dedit, illam haud dubiè laudaturus est. Rursus qui Epicurum ducem si-

*Rediit ad qua-
stionē superi-
orē, quæ nam
uid philosophi
phandi potif-
fima sit.*

bi sequendum elegit, Epicuri, ita omnino alius aliam commendabit. Tu uero uestram omnibus alijs præferes. Aut non ita futurum esse Hermotime credendum est? HERMOT. Et cur non? LVCIA. Proinde, ab ancipiti animi perplexitate me non liberas, cum etiamnum ignorem ex uiatoribus, cui nam potissimum fides adhibenda sit. Video enim unumquemque illorum, & ipsum & ducem eius unius tantum uia fecisse periculum, ac illam laudare affirmantem, hanc solam esse quæ perducatur ad urbem. Ego autem num uerum dicat, scire non possum. Quod enim ad finem aliquem delatus sit, & ciuitatem quandam conspexerit, fortasse illi haud difficulter concesserim. Cæterum num illam uiderit, quam oportebat, in cuius Repub. ego & tu uersari concupiscimus, in Corinthum delati, ille autem Babylonem profectus, Corinthum se uidisse putarit, quod quidem etiamnum mihi incertum est. Neque enim ille qui aliquam ciuitatem uidit, statim & Corinthum uidit, siquidem non sola Corinthus est ciuitas. Quod autem omnium maxime me facit animi incertum & ambiguum, illud est, quod sciam necessario unam atque adeo ueram esse uiam, siquidem nec plures quam una Corinthus est, alia autem quoquo gentium magis uiatorem quam in Corinthum perducunt. Nisi quis usque adeo delirus esset, & mente captus, ut putaret, & eam quæ ad Indos tendit, & in Corinthum recto tramite perducere. HER. Quonam pacto hoc fieri posset? Luciane? cum alia, aliò tendat. LVCIA. Proinde, o bone Hermotime, non mediocri opus est consilio in eligendis, cum uis, tum ducibus. Neque illud uulgo iactati prouerbij committendum est, ut quocunque nos pedes duxerint, eo inconsulto abeamus, quomodo ita haud dubie præcepti pro Corintho ad Babylonios, aut Bactras abiremus. Atqui ne hoc quidem ualde mihi consultum factum uidetur, ut fortunæ tantam rem committamus, tanquam optimam fortasse adprehendentes, si citra omnem uiarum exactam peruestigationem, in unam aliquam quamcunque tandem temere irrueremus. Nihil enim obstat, quo minus & fieri possit, & fortasse iam olim in tanta temporis longinquitate factum est. Haud quam uero æquum esse opinor, ut tam inconsideranter de rebus adeo magnis spem abijciamus, aut ita in angustum coactam constringamus, uirgultea scapha (quod aiunt) Aegeum aut Ionium transmittere uolentes. Neque enim rectè aut probabiliter fortunam incusaremus, si sagittando & iaculando non prope sus affecuta sit ueram illam uiam, unam nimirum inter tot infinitas, falsas & erroneas existentem. Quod nec Homérico quidem sagittario concessum fuit, qui cum debuisset columbam arcu fixam deicere, linea uincula rupit, opinor autem fuisse Teucrum. Sed enim hoc multo magis rationi consentaneum est, spem habere multa uulnerandi, & iaculo petendi, quam omnino illud unum ex omnibus. Quoniam periculum non mediocre est, si pro recta & compendiosa uia, in unam ex erraticis & deuijs imprudentes incideremus, sperantes fortunam meliorem pro nobis electuram esse: opinor autem in tali re compensatione utendum & demonstrandum esse. Neque enim promptum & facile est reuocare cursum, saluumque & incolumem retrò euadere, si quis soluta nauis mari sese mel commiserit: uerum necessarium est, in pelago fluctuum arbitrio iactari & circumferri, naueantem ut plurimum, & metu perculsum, capiteque marinis fluctibus grauatum. Aequum uero fuerat, sub initium priusquam uela uentis permisisset, consensa specula explorare si mare esset nauigabile, & secundus flaret uentus, Corinthum nauigare uolentibus. Et per Iouem quidem gubernator quispiam optimus summo cum iudicio illi deligendus fuerat, præterea nauis satis firma conquirenda, quæ tantis fluctibus & cursui par esse potuisset. HERMOT. Est quidem Luciane, quod dicis non improbandum. Verum enim uero hoc satis certò scio, quod si etiam per circulum omnes ad unum access-

*Amplificatio
à simili.*

Alia à fine.

accesseris, non tamen alios inuenies, neque duces meliores, neque gubernatores maiori peritia præditi s quam Stoicos. Atque si animus tibi est aliquando Corinthum perueniendi, illos sequendos esse putabis, per Chrysippi & Zenonis uestigia incedendo, alioqui frustra hanc uiam tentabis. LVCIAN. An non sentis, o Hermotime, commune quiddam te dixisse, haud dubiè enim hoc ipsum dixerit, & quisque qui communem cum Platone uiam ingreditur, & qui Epicurum ducem sequitur: insuper & alij, me uidelicet Corinthum nunquam uenturum, nisi cum illorum aliquo itineri memet accingam, ita ut necessarium mihi esse uideam, aut omnibus sine discrimine credere, quod absurdissimum est, aut omnibus iuxta diffidere, quod quidem multò tutissimum esse opinor, donec uera pollicentem inuenerimus. Age uero, si quemadmodum nunc ignarus sum, etiānum certum non habens, qui nam ex omnium philosophantium ordine & numero uerum diceret, uestræ sectæ me addicerem, habita tibi fide uiro amico & familiari, attamen Stoicæ saltem philosophiæ perito, tantumq; unicam illam uiam ingresso. Postea uero Deorum aliquis ab inferis in uitam reuocaret Platonem & Aristotelem, præterea etiam alios omnis generis philosophos. Illi autem circumstantes interrogarent, & per Iouem quoque in ius pertractum contumeliæ accusarent, dicentes: Quid uero passus es optime Luciane, aut à quo persuasus Chrysippum & Zenonem nobis, qui multò antè fuerimus, proposueris, homines heri & paulo antè natos, cum nos neque sermonis participes feceris, neque prorsus quæ loquamur sentaris. Quod si hæc ab illis dicerentur, quid nam illis responderem? An satis mihi fore existimas, si dixerò me ab Hermotimo uiro familiari ita persuasum esse? Atqui dicerent, sat scio, nos uero Luciane, quis ille sit Hermotimus iuxta cum imperitis ignoramus, sed neque ille nos nouit. Quare æquum non fuit, omnibus in totum repudiatis, nos indicta causâ condemnare, fidem dari uero uiro unicam tantum in philosophia uiam, sed neque illam fortasse exactè satis perspectam habenti. Sed enim legum conditores o Luciane, ad hunc modum non imperant faciendum iudicibus, nimirum ut altero tantum audito, alteri facultas pro se loquendi ea quæ ex usu suo esse intellexerit, non cõcedatur. Verum utrumque iuxta audiendum esse præscribunt, quo facilius diuersis sermonibus inter se examinatis & perpenſis, quæ uera, quæ falsa sint inuenire queant. Quod nisi sic factitatum fuerit, permittit lex adpellandi libertatem, ut in aliud iudiciū ea transferantur, quæ illos loqui par est. Aut si quispiam fortasse illorum me interrogaret: Dic mihi, inquiens, o Luciane, si quis Aethiops qui nunquam alios homines conspexisset, quales nos sumus, propterea quod nunquam peregre extra patriā profectus sit, in quadam corona & conuetu Aethiopum pertinaciter affirmaret, diceretq; nusquam gentium homines albos aut flauos reperiri, neq; ullius alterius coloris quàm nigros, nūquid alijs fidem suis dictis faceret? Diceret autem ad illum quispiā ex senioribus Aethiopibus, Tu uero unde hæc cognita & explorata affirmas audacissime, neq; enim unquā à nobis suscepta ad externos populos profectiōe peregrinatus es, neq; per Iouē qualia apud exterarum nationes sint unquam peruestigasti, aut præsens oculorum testimonio didicisti. An uero hunc senem non rectè & grauiter sentire prædicarem? Aut quid tu consilij in mediū adfers Hermotime? HER. Imò uero tunc sententiæ assentior, iustissime enim mihi uidetur eius temeritas ita posse compesci. LVC. Et quidem mihi o Hermotime. Ceterū quod posthac dicturus sum quomodo tibi mecum conueniat, scire non possum. Mihi quidem & illud iam ualde persuasum est. HER. Quale nam illud est? LVC. Nempe uir ille probabilis inductione inferet dicturus, ergo absurde propositus est nobis quispiā Luciane, qui saltē Stoicorū placita calluerit, quæadmodū amicus ille tuus Hermotimus. Cum autē nunq; peregre profectus, neq; ad ad Platonis Academiā se cōtulerit,

Redit ad id, qd̄ supra propositum fuit: Stoicā uiaē se optimam. Confutatio à reiectione causæ.

Propositiōe ceterorum philosophorū se contra Stoicos defendentium.

A iusto ei fore iudiciū

Ab absurdo ex simili.

*A modo et of-
ficio iudican-
tis.*

*Obiectio cui
respondet, a pa-
sone qualitas
est.*

*Amplificatio
à simili.*

*Alia à collati-
onibus.*

*Alia ab exem-
plo Gelonis.*

neque apud Epicurum diuerterit, neque omnino cum alio quoquam familiaritatem contraxerit. Itaque si dixerit, nihil ita pulchrum, aut ita uerum inueniri apud omnes reliquos, qualia Stoicorum sunt, & quæ ab illis asseruntur, an non iure optimo temerarius & audax tibi uideri debeat, de omnibus definiendi & pronunciandi auctoritatem sibi sumens, maximè uero cum tantum unius sectæ peritus sit, neque unquam ex Aethiopia, uel alterum pedem protulerit. Quid uero existimas illi respondendum esse? Num uerissimū illud nos uidelicet Stoicis addictos, illorum philosophiam perdiscere, iuxta quam dignum putemus philosophari. Neque tamen nobis obscura sunt ea, quæ dicuntur ab alijs. Siquidem præceptor noster & illa inter differendum proponit, refellens subuertensq; illa satis argutè. Num uero existimas hoc responso audito, tacituros esse Platonicos & Epicureos, tum etiam alios? An non in risum soluti iure optimo ad me dicerent, qualia nam facit familiaris tuus Hermotimus, ò Luciane? qui dignatur aduersarijs de rebus nostris fidē habere, prorsus existimans, eiusmodi esse omnia nostratia, qualia ipsi falsò confingunt & dictitant, quorū aut ipsi imperiti sunt, aut ipsam ueritatem de industria cælantes obfuscant improbi. Aut igitur si uiderit aliquem ex athletis exercentem se priusquam in harenā descenderit, calcitrantem in aëra, aut pugnis inanem quampiam plagam inferentem, quasi caderet aduersarium, illum ideo statim proclamabit præfectus certaminis esse inuincibilem? Aut non potius existimabit perfacile & tutum esse, ita pueriliter & iuueniliter Thrasonem gloriarum plenum agere, nullo aduersario illi repugnante: ipsam autem uictoriam tūc primum decernendam esse, quando aduersarium fortiter deuictum prostrauerit, & superior certando euaserit, altero lassitudine confecto, alioqui uero nequaquam. Proinde, neque Hermotimus ab his, quibus præceptores sui aduersum nos absentes, in umbra dimicant atque digladiantur, illos uictores esse putet, aut ea quæ à nobis asseruntur, tam sine negotio posse refelli, aut subuerti. Quoniam illud persimile esset puerorum ædiculis, quos illi ut infirmas parare solent, ita protinus subuertunt ac diruunt. Aut per Iouem etiam his, qui exercitio sagittandi sunt occupati, qui stipulis quibuspiam colligatis, & super contum fixis, nec ita procul positis emisso telo iaculantur: ac si quando forte fortuna collimantes scopū tetigerint, stipulasq; præfixas iaculo penetrauerint, ilico exclamant, quasi remagna peracta, si telum per sarmenta euolarit. Cæterum nequaquam ad hunc modum Persæ facere consueverunt, sed neque Scythæ quorquot illorum arcu & arte iaculandi præcellunt: uerū initio ipsi equis insidentes, obequitando emittunt iaculum. Deinde etiam ea ipsa faciunt mobilia, ad quæ arcu collimant, non stabilia, aut sagittam expectantia donec inciderit, sed cum plurimum fugientia, nempe feras, & maximè uolucres ferunt. Quod si nonnunquam scopus quoque feriendus est, emissi teli firmitate & impetu, lignum transuersim obiectum, aut scutum bouinis corijs confectum præponentes, transfigunt: at tunc quidem bonam spem habent, fore, ut eorum tela etiam per arma, ubi usus erit, penetrent. Quapropter ò Luciane, dic nostris uerbis Hermotimo, præceptores eius sarmentorum seu stipularum fasciculos, propositos telis petere: deinde ambitiose gloriari homines armatos se deuicisse: in super aduersus imagines nostras depictas pugilum more depugnare, quibus etiam, ut par est, superatis, nos prostratos esse existiment. Atqui unusquisque nostrum ad illos dicere possemus, quod ab Achille dictum est de Hectore: Ille meam haud quam galeam, cristasq; comantes Aspicere audebit. Hæc quidem uno ore dicturi sunt omnes, singulatim autem alius alia. Plato haud dubiè mihi uideatur aliquid narraturus, eorum quæ facta comperit in Sicilia, quorum non pauca habet comperta. Siquidem perhibent Geloni Syracusiorum Tyranno os fuisse putridum, infectumq; graueolentia, id quod permultum temporis illum latuit

statuit, cum nemo auderet ob hoc ipsum reprehendere uirum præpotentem tyrannide, donec illi mulier peregrina adducta, rem ut se haberet, sumpta audacia exposuisset. Qua re ille inflammatus iracundia, uxorem suam accessit, grauius cum ea expostulans, quod illi non palam fecisset foetidi oris graueolentiam, cum eius uiciosæ animæ probè fuisset conscia. Illa uero orauit sibi habendam esse ueniam, propterea quod nunquam antea ullum alium uirum sit experta, neque cum quoquam tam propè congressa, ita ut pro certo putarit, in uniuersum omnes uiros, non aliam animam ore exhalare. Itaque Hermotimus, quia cum solis Stoicis commercium habuit, proculdubio diceret Plato, non iniuria nescius est, qualia nam aliorum sint ora. Non dissimilia fortasse & Chrysippus diceret, & his etiam multò plura, si illo indemnato & indicta causa relicto, ad Platonis Academiam à quodam eius affecla persuasus me reciperem.

Iam, ut tandem paucissimis uerbis totius rei summam complectar, ita statuo, dum quidem in incerto fuerit, quæ nam uera sit secta philosophandi, nullam esse eligendam: propterea quod non careat contumelia, si hac electa, aliam neglexerit. HERMOT. Per societatem domesticam Luciane age, Platonem quidem & Aristotelem, quin etiam Epicurum, & alios missos faciamus. Neque enim ex dignitate mea est, ut aduersus illos ego confliet. Cæterum nos duo, ego inquam & tu, accuratè discutiamus, num res philosophica tale quiddam sit, cuiusmodi ego esse affirmo. Aethiopas autem, aut Gelonis uxorculam, quorsum nam opus erat, ex Syracusis usque ad nostrum colloquiū accerseret.

LVCIA. Sanè illos quidem missos faciamus, quandoquidem tibi ad nostram disceptationem, parum utiles & superuacanei uisi sunt. Tu uero dic modo, appares enim similis quiddam admirandi dicturo. HERMO. Mihi equidem prorsus uidetur Luciane, omnibus modis fieri posse, eum, qui tantummodo Sto-

icorum dogmata perdidicerit, ex illis ad unguem cognitis, uerum nosse, tametsi aliorum decretis posthabitis nequaquam singula perdiscendo excusserit. Considera uero, tecum ad hunc modum ratione inita, si quis hoc tantum ad te dixerit, duabus dyadibus numerum quaternarium absolui. Ergo tibi iam circumeundum est, & uiritim exquirendum ab alijs omnibus, quotquot arithmeticæ non sunt rudes, ne fortè quispiam inter illos sit qui dicat, bis duobus quinque aut septem constitui? An non ilico tibi planum sit eum uirum uera dicere? LVCIA. Il-

lico quidem, o Hermotime. HERMOT. Qui igitur tibi fieri posse non uidetur eum, qui solum in Stoicorum scholam inciderit ueritatem dicentium, illorumq; sermonibus planè persuasum, aliarum non amplius egere ductu & auspicijs, cum certus iam factus sit, nunquam fore, ut quatuor quinque fiant, non si infiniti Platones, aut Pythagoræ diuersum affirmauerint. LVCIA. Nihil aduersum, quod aiunt, dicis, o Hermotime, cum ea quæ omnibus iamdudum sunt certa & persuasa, rebus dubijs & incertis assimulare non dubites, longè lateq; inter sese dissidentia. Quid autem respondes? esse ne aliquem quo cum tu sermonem sociaris contendentem duas dyadas coniunctas, aut septenarium, aut undecenarium numerum constitueret?

HERMOT. Haud quaquam ego, nisi fortasse per insaniam deliraret, negans ex his non nisi quatuor excrecere. LVCIAN. Quid autem incidisti ne aliquando

(& per Gratias uerum dici uolo) in Stoicum aliquem, & Epicurum, de re-

rum principijs, & bonorum fine inter se non dissidentes? HERM. Nunquam.

LVCIAN. Proinde etiam atque etiam uide, ne tuis falsis & euanidis rationibus

me fraudulentè decipias, maximè uero amicum tuum existentem. Cum enim nos subinde quæramus, quinam in Philosophiæ studijs uera loquan-

tur, tu nihil cunctatus hoc præoccupatum Stoicis attribuisti, dicetis, illos esse, qui bis duo quatuor esse statuerint, quod quidem obscurum est, num

ita se res habeat, fortasse enim dicerent Epicurei, aut Platonici, uestram

hanc esse compositionem, nos autem quinque, aut septem illa esse dicimus.

HERMOT. Quid tibi uidetur, si illi quatuor esse statuerint, quod quidem obscurum est, num ita se res habeat, fortasse enim dicerent Epicurei, aut Platonici, uestram

hanc esse compositionem, nos autem quinque, aut septem illa esse dicimus.

*Finis est sectæ
pne disputandi
onis.*

III.

*Alia defensio
Stoicorum, con-
tinentes hæc que-
stionem: an ex
una aliqua uer-
itate ueritas cõ-
parari possit
an omnes cog-
noscentes.*

*Confutatio
inequalitate
similitudinis.*

AN

*Ab exemplis
dogmatum.*

*Alia defensio
p. diuisione à
simili.*

*Confutatio ab
inæqualitate
similitudinis.*

An non uidentur hoc ipsum tibi egregiè prestare, cum uobis hoc solum quod honestum est bonum esse putantibus, Epicurei uoluptatem summum bonum esse statuant. Et cum uos pertinacissimè contendatis, omnia esse corporea, Plato tamen eius opinionis est, ut censeat in rerum natura, non nihil quoque esse incorporeum. Et quod primo loco dixi, nimium auidè illud, quod in dubio uersatur, tanquam minimè dubitanter proprium illud Stoicis habendum tradidisti. Iam cum alij hoc sibi uendicent, dicantque illud esse, sanè ibi tum summo iudicio opus esse opinor. Porro autem si apud omnes in confesso esset, solos Stoicos uerè autumare, bis duo esse quatuor, alijs mea quidem sententia conticescendum est. Quamdiu uero ea de re inter ipsos contentiosè digladiantes anceps est controuersia, omnes ex æquo audiendi sunt, aut compertum habere uideri, nos ad gratiam ferre iudicium. HERM. Non uidere mihi Luciane intellexisse, quid dicere uoluerim. LVCIA. Ergo crassius & manifestius explicandum tibi erit aliud quippiam dicturo, tantum uide ne tale aliquid dehinc adducas. HERM. Scies actutum cuiusmodi sit quod dico. Ponamus enim duos aliquos in Aesculapij, aut Dionysij fanum ingressos, deinde phialam quandam è rebus sacris esse sublatam, atque deperditam, haud dubiè iam summopere necessarium est, ut ambos inuestigatione habita perscrutemur, uter nam illorum phialam in sinu abditam habeat. LVCIA. Maximè. HER. Omnino autem alterum habere necesse est. LVCIA. Et cur non, siquidem deperdita est. HERM. Proinde, si apud priorem amissam phialam inueneris, alterum nequaquam exuendū esse putas, iam enim palam est illam non habere. LVCIA. Sanè palam est. HER. Et si in prioris sinu reperta non fuerit, alterum habere sanè consentaneum est, neque hic longa perscrutatione opus est. LVCIA. Certè enim habet. HERMO. Ergo nos quoque, si apud Stoicos phialam iam inuentam habemus, alios perscrutandos esse superuacuum & indignum existimamus, habentes quod dudum tantopere quærebat: aut quam ob rem inani labore nos ipsos amplius defatigaremus? LVCIA. Nullius profecto gratia, si reperta phiala penes uos fuerit, illaque incerta pro certò compertum habetis, illud ipsum esse, quod erat deperditum: aut planè uobis cognitum est donarium. Iam uero, o amice, non saltem duo sunt, qui templum ingrediuntur, ut necessarium sit alterum habere rem furto subtractam, uerum profecto illorum magna est copia. Deinde non minus obscurum est, quid illud tandem sit, quod deperditum est, num phiala quæpiam, num scyphus, num corona. Quotquot enim sacerdotes sunt, subinde alius aliud esse affirmat: quippe qui neque de ipsa materia unanimiter consentiunt, uerum hi ex ære, alij ex argento factum, partim autem aureum, partim uero argenteum illud esse dicunt. Itaque planè operæ precium esse uides, detractis uestimentis omnes in templum ingressos exui, si animus est rem amissam inuenire. Quanquam enim apud primum aurea phiala tibi reperta fuerit, nihilo secus tamen & cæteri pari opera sunt exuendi. HERMO. Quam ob rem, o Luciane. LVCIAN. Propterea quod incertum sit, num phiala illud ipsum sit, quod erat amissum. Tametsi uero & hoc uno ore omnes confessi fuerant, haud tamen omnes auream fuisse phialam confirmabunt. Porro autem ut maximè inter omnes constet, auream phialam esse amissam, tamen ne sic quidem alios perscrutandi finem facies, neque enim tibi constabit, num Dei sit illa ipsa, aut non reputas infinitas esse phialas aureas. HERMOT. Sanè censeo. LVCIAN. Igitur omnibus modis necessarium est perscrutantem omnes accedere, & illis quæ apud quenquam inuenerit in medium depositis, conijcere, quid nam ex eisdem diuinum donarium potissimum sit existimandum. Etenim quod omnium maximè dubio inuoluit animum, illud est, quod unusquisque exutorum aliquid apud se habeat, hic scyphum, ille phialam, alius coronam, & hic quidem ex ferro fabricatam, alter autem

rem auream, tertius argenteam. Nondum uero clarum est & perspicuum, num hæc sit res sacra, quod habetur. Quare magnam tibi impositam esse uides necessitatem dubitandi, quem nam ex tanto numero sacrilegij insimules. Vbi uero omnibus essent paria & similia, iuxta foret incertum cognitu, qui nam diuina donaria sustulisset, sunt enim harum rerum possessiones etiam priuatae. Cæterum ignorantia causam unam esse arbitror, quod nullo titulo inscripta sit deperdita phiala. Ponamus enim amissam esse phialam, quæ si Dei nomine, aut eius qui illam templo dicatam consecrauit, foret insignita titulo, minori in perscrutando labore defatigaremur, & ea quæ inscriptiuncula notata foret reperta, finem faceremus alios exeundi & perturbandi. Opinor autem Hermotime, iam te sæpenumero gymniciis certaminibus interfuisse.

HERMOT. Et rectè quidem opinaris, iam enim sæpe interfui. LVCI. Nunquid igitur etiam aliquando iuxta Athlothetas confedisti? HERMOT. Per Iouem nuper in Olympijs leuum latus iudicium sedendo clauderam, Euandrida Elei filio inter ciues suos spectaculum mihi præoccupante. Cupiebam enim singula propius inspecta cognoscere, quæ fierent circa iudices. LVCIA. Proinde, etiam illud exploratum habes, qua sortiendi ratione uti soleant, cui nam cum quoque luctandum, aut Pancratio decertandum sit. HERM. Planè perspectum habeo. LVC. Longè itaque promptius & melius tu expedies, qui ista propius & curiosius sis contemplatus. HERM. Apud priscos quidem præsidente in certaminibus Hercule, laurea folia. LVC. Ne mihi quæso priscorum instituta per censeas, Hermotime, sed quæ ipse coram conspexisti, cedo. HERMOT. Initio quidem urna argentea Deo sacra in medium proponitur, in eam paruæ quædam sortes conijciuntur, fabacea fermè magnitudine literis inscriptæ. Inscribuntur autem duæ utraque uidelicet literæ, deinde in alteras duas scribitur β, mox in alias γ, ac deinceps iuxta eandem rationem inscribuntur, & reliquæ pro numero athletarum, si plures fuerint, ita ut semper binæ sortes ipsæ sint insignitæ literis. Accedit deinde quisque ex athletis susceptis uotis Ioui supplicans, immissaque in urnam manu, unam ex sortibus extrahit, & post illum alius. Quibus singulis assistens flagellifer protensa manu obstat, ne legantur literæ, quæ à singulis extractæ sunt. Cæterum ubi iam singuli singulas sortes habuerint, tum demum Alytarches, ut ego opinor, aut unus ex iudicibus, neque enim amplius memoria teneo, circumeundo contemplatur, & explorat sortes in circulo consistentium. Atque ita eum quidem, qui α habuerit, cum altero sortem α inscriptam habente, aut luctu, aut Pancratio decertaturum committit. Deinde pari ratione etiam eum, qui β habet extractum cum altero eiusdem literæ, qui tenor committendi seruatur, etiam in alijs consimilium literarum sortes habentibus. Et hæc est ratio componendorum athletarum numero illorum æquali seu pari existente, nimirum si octo aut quatuor, aut duodecim illorum fuerint. Quod si dispares accesserint, quinque uidelicet, aut septem seu nouem, tum litera quæpiam superuacua sorti inscripta, unā cum alijs in urnam mittitur, non habens literam sibi respondentem. Quicumque ergo illam extrahendo consecutus fuerit, alijs ad ultimum usque præsidet, expectans donec alijs finitis certaminibus decertauerint, neque enim habet literam suæ oppositam. Estque illa non mediocris athleteæ felicitas, quippe qui adhuc uiribus integer, cum defessis congressurus sit. LVC. Iam quidem paulisper interquiesce; etenim illud est, cuius egebā maximè, ergo illorum iam nouè sunt, omnesque immissa in urnā manu, sortem extraxerunt, tu uero age iā circueundo (prospectatore enim certaminis iudicis officiū tibi deferam) contemplare literas. Haud quæquidē credo prius te cogniturū, quis ex illis præses dicendus sit, quæ ad omnes ueneris, & illos inter se cōposueris. HER. Quorū uero ista dicis Luciane.

*Superiori similia
lindini opposita
italiam.*

LVC. Horum uidelicet, quod nullo modo fieri posse uideatur, ut ilico reperia-
tur litera illa declarans præsidem, fortasse enim inuenire potes literam, incere-
tus tamen eris, num illa sit, neque enim ulla exceptio prædictum est α , aut μ , aut
 ϵ , fore eam literam, quæ præsidem sit constitutura. Atqui ubi in α incideris, ali-
us α habens tibi querendus est, quo inueto, illos inter se ad congregiendum cõ-
ponis. Deinceps in β prolapsus, alterum β ubi sit studes inuestigare, quod inuen-
to aduersum est. Ac ita quidē agis cum ceteris omnibus, donec ille tibi relictus
fuerit, qui solitariam habuerit literam, nullum aduersarium indicantem. HER.
Quid autem si ad illū forte fortuna prima, aut secunda uice delatus fueris, quid
tum faciendum tibi uidetur? LVC. Nihil equidem, uerum tu grecorum iudex
scire possim quid facturū sis, an actutum eundem pro præside sis proclamatu-
rus, aut potius putes omnes in circulo necessario accedēdos & inspiciendos es-
se, num uspiam consimilis penes aliquem relicta esset litera, ita ut nisi omnium
sortes uiritim tibi inspectæ fuerint, nunquam cognoscēs præsidem. HER. At
qui per facile scire possum Luciane, nouem illorum existentibus. Etenim si α ,
primo aut secundo loco inuenero, planē certus sum, eum fore præsidem, qui eo
sortem inscriptam habuerit. LVC. Quo nam pacto o Hermotime? HERM. Ad
hunc quidem modum, illorum enim duo α habere certum est, consimiliter eti-
am alij duo β , sibi uendicant. Iam cum adhuc quatuor sint reliqui, duos illorū
 γ , alteros δ , extraxisse, dubium non est. Et iam quatuor literæ in octo athletas
distributæ & absumptæ sunt. Pro certo igitur constat tantummodo superesse
 ϵ , quod qui extraxerit, præses haud dubiè constituitur. LVCIA. Vtrum igitur
Hermotime, collaudem ne ego te ob singularem ingenij tui industriam, an pla-
cet, ut ea refellam, quibuscunque tandem probabiliter cõtradici posse reor? HER.
Ita per Iouem, uehementer enim animi pendeo, etiam atque etiam cogitans, quid
nam his ratione probabilis possis contradicere. LVC. Equidem tu, quemadmo-
dum literæ pinguntur ex ordine, dixisti, ueluti primo loco α ponitur, secundo
 β , ac deinceps alia, secundum illarum seriem, usque ad unam illam, in qua termi-
natur athletarum numerus. Et sanè facile assentior tibi ita fieri in Olympicis
certaminibus. Quid autem si non seruatō literarum ordine quinque ex omnibus
indiscriminatim eligeremus, uidelicet ipsum χ , deinde σ , mox ζ , postremo α ,
& θ . Quatuor itaque literæ octo sortibus inscribentur, ipsum autem ζ super nonā
solum, quo præses nobis indicabitur. Quid ergo iam facies statim sub initium
literula ζ , inuenta? Quomodo uero cognoscēs præsidem existentem eum qui
illam habuerit, nisi omnes accedens, nihil huius simile inueneris? Neque enim ti-
bi integrum erit, quemadmodum nunc ex illarum ordine cognoscendi præsi-
dis coniecturam facere. HER. Rem arduam ex me interrogas, ad quam ut tibi
respondeam, mihi promptum non est. LVC. Age si placet hoc ipsum alia ratio-
ne considerandum tibi proponam. Quid si nullis literarum figuris, sed signis
quibusdam & characteribus sortes connotarentur, cuiusmodi permulta litera-
rum loco depingunt Aegyptij, puta homines caninis, aut leoninis capitibus.
Aut illa quidem, si uidetur, missa faciamus, cū sint peregrina & exotica, & a no-
stro instituto prorsus aliena. Age uero simplicia illa & uniformia sortibus in-
scribamus, quemadmodum fieri potest assimulantes, nimirum binis sortibus
homines, deinde binos equos alteris binis, mox duos gallos, postremo duos ca-
nes. Porro non α , tanquam præstantissime, leonis imago insculpta sit. Proinde
si mox initio in sortem leoninam ferentem imaginem incideris, quibus nam cõ-
iecturis persuasus, dices eam esse, qua præses designatur, nisi omnes accuratè
circumspiciendo perlustraueris, num quis etiam alius præter hunc adsit, habens
sortem leoniferam. HER. Nihil habeo Luciane, quod tibi ad hæc respondeam.
Non iniuria, neque enim uideo, quid possit apte respondi, adeo, ut si animum in-
dixerimus, aut eum inuenire, penes quæ sacra sit phiala, aut quæ inter athletas
præsi-

præsidis loco habendus sit, aut cuius ductu & auspicio felicissimè in Corinthum urbem illam florentissimam peruenire queamus, omnes necessario accedendos esse putem, summaq; diligentia detractis uestimentis, omnibus tentatis solertissimè exquirendos, etenim uix etiam sic ueritatem indagantes peruestigabimus. Quod si quis mihi unquam futurus esset cōsiliarius fide dignus super rebus philosophicis, contendens omnino operā esse nauandam philosophiæ studiis, ille demum solus erit, quem eorum quæ dicuntur ab omnibus, ad unguem peritum esse cognouero. Reliquos autem omnes ut inutiles, & nulla re dignos contemnam, nihil fidei illis habiturus, donec etiam unus fuerint nescij, quæ fortasse ex illis esse possit omnium optima. Neque enim si quis adducto homine formoso dicat, hunc ex omnibus hominem esse formosissimum, statim ille suis uerbis mihi fidem facturum est, ut credam eum uera loqui, nisi certum habuero, omnes homines illi uisos esse: fieri enim fortasse potest, ut hic homo nō sit contemnendæ elegantiae: quod autem summæ sit inter omnes formæ & uenustatis, scire haud quaquam possum, nondum uisis omnibus. Nos porro nō formoso tantum egemus, sed formosissimo, quem nisi inuenerimus, parū suda sum, & nihil actum esse putabo. Non em̄ contenti erimus, in qualemcunq; tandem amabilis & honestæ formæ hominem inciderimus, uerum summam illā qua maior esse non potest, formæ elegantiam peruestigamus, quam necessariō unam esse negare non potes. HER. Vera sunt hæc. LVCIA. Quando ergo aliquem mihi produces, totius in philosophia itineris peritum, quemq; ea non fugiant, quæ cum à Pythagora, tum à Platone, præterea quæ ab Aristotele, Chrysippo & Epicuro, alijsq; omnibus dicuntur & affirmantur. Denique, qui una uia ex omnibus electa experimēto edoctus pro certo cōpertum habeat, eam solam esse uiam, quæ rectā ducat uiatores ad felicitatem tanto perquæsitam. Etenim, si talem quempiā quærendo cōsecuti essemus, desineremus nos molestis onerare negocijs. HER.. Haud quaquam Luciane, eiusmodi uir inuentu facilis est. LVC. Quid igitur faciemus Hermotime, neque enim animus abiiciendus est, propterea quod eiusmodi ducis inopia in præsentia laboramus. Ergo illud aggrediamur, quod factum mihi uidetur multo cōsultissimum & tutissimum, ut quisque ab initio exorsus, omnes sectas percurrat, eaq; accurata & diligentius indagine cōsultando examinet, quæ dicta sunt ab omnibus. HERM. Quantum quidem tua uerba intelligo, ita factū opus esse uidetur, nisi quod illud quod nō multo antè à te dictum est, cum his mihi pugnare uidet, uidelicet arduū & graue esse, eū qui uni uia iam sese tradiderat expansis uenuo uelis recurrere. Quo modo enim fieri potest, ut is qui in priori iam occupatus detinetur, reliquas omnes percurrat. LVC. Illud equidem paucis tibi expediam, nimirum Thesei institutum imitabimur, filoq; à tragica illa Ariadne accepto, nullum non Labyrinthum ingrediemur, nec dubito quin sine negotio, tantum ductu filii ita nobis licebit regredi. HERMO. At unde tandem nobis illa Ariadne comparebit, aut unde filum parabimus? LVCIA. Bonum habet animum o amice, iam enim uideor mihi reperisse, cuius ductum sequuti haud dubiè egrediemur. HERMO. Quod nam igitur illud est? LVC. Certè meum non est quod dicturus sum, sed cuiusdam ex sapientibus uiri summi, nempe illud: sobrius esto, & memēto diffidendum esse. Etenim, si minime leuiter & facile persuasi, quibusuis auditis fidem habuerimus, sed more iudicum, alijs quoque fandi copiam concesserimus, fortasse haud difficulter horum Labyrinthorum inextricabiles errores efugiemus. HERMO. Benè sanè dicis, illud quoque nobis faciendum intelligo. LVCIA. Videlicet, cæterum ad quem illorum omnium primum nos confereamus? aut non permagni illud interesse putas? Ab eo tandem quicumque sit incipiamus, nempe à Pythagora, quandoquidem ita cessit. Quantum uero temporis statuemus omnibus Pythagoricæ philosophiæ placitis perdiscendis sus-

*Adaptatio si
multitudinis et
finis questio
nis. Oēs esse
cognoscēdas
uias, ei qui ue
rā eligere uol
lit.*

*Amplificatio
à simili.*

*γνώμη, quæ
monet quo pō
tō philosopha
phi legendū
sim.*

Quot quan-
to tempore qui
q; philosophi
cognoscen-
ti. et hic locus si-
ne disputatio-
nis seu scopu-
(de quo su-
pra) confir-
mat, uidelicet
q; impossibile
sit, omnes phi-
losophoru do-
ctrinas & ui-
as cognosce-
re, ut ex ijs
que uera sit,
eligatur.

facturum? Volo autem annos, in quibus sub initium Pythagoricæ sectæ can-
didatis consiliscendum est, excipi. Opinor omnino cum illis quinq; satis fore
triginta, aut ad minimum omnibus modis uiginti peropus est. HERM. Pona-
mus ita esse, deinceps uero totidem alij Platoni concedendi sunt, ac mox nihilo
pauciores Aristoreli. LVC. Non pauciores profecto. HER. Chrysippo aut quot
impendendi sint, non est q; multis te interrogē. Iam enim certus, antea ex te an-
diui quadraginta uix suffecturos esse. LVC. Ita sanē. Deinde Epicuro & alijs.
Quod aut non nimium illis tribuere uidear, hinc perdisces facillime, apud ani-
mum tuū considerando, quot nam sint octogenarij cum Stoici tum Epicurei,
atq; etiam Platonici ingenuē fatentes, nondū cuncta suę sectæ sibi esse explora-
ta & cognita, ita ut in disciplinarum cognitione, nihil in ipsis desiderari queat.
Quod si alij in hoc tergiuersari uident, nō tamen, ut opinor, hoc negabit Chry-
sippus & Aristoteles & Plato. Potissimum aut præ cunctis Socrates, illis certō
nō postponendus, qui omnium testimonio professus est, se nō tantum omnia,
sed in uniuersum nihil nosse, aut hoc tamen se scire, quod nesciret. Compute-
mus igitur subducta ratione ab initio, uiginti Pythagoræ attributi sunt, dein-
de totidem alij Platoni, mox nihilo pauciores alijs concessimus. Quot ergo in
summa isti sunt anni simul comprehensi, si decem saltem in philosophia disci-
plinarum sectas constituerimus. HER. Plures quā ducenti ò Luciane. LVC.
Ergo si tibi consultum factu uidetur, quarta pars annorum auferatur, saltem
quindecim studijs nostris satisfacere putantes, aut omnino partem dimidiam.
HERMOT. Tu quidem multō melius hac de re, quid faciendum sit, statues. Ego
hoc probē perspicio, perquā paucos, ad hunc modum, omnes sectas percur-
suros, tametsi statim ab ineunte puericia philosophiæ studium exorsi fuerint,
LVCIA. Quid autem faciendum suades Hermotime, cum ita se res habeat? An
subuertenda & refellenda ea existimas, quæ iam antē haud dubitanter confes-
si sumus, neminem uidelicet unquam electurum, id quod ex multis omnium
est præstantissimum, nisi omnium facto periculo singula degustauerit. Adeo
ut qui magistra experientia delectum nō habuerit, ei oraculo magis aut respon-
so Veritatem inuestigandam esse. An non istiusmodi inter nos dicta sunt?
HERMOT. Sanē. LVCIA. Proinde summo opere necessarium esse uideo, tantum
temporis nos ætatem agere, si unquam omnibus pertentatis rectē eligere cō-
siliū est, iamq; acto delectu philosophiæ incumbere, qua percepta & cogni-
ta felicem uitam uiuere queamus. Prius uero quā ita fecerimus, in tenebris,
quod aiunt, saltaremus, in quacunque inciderimus illiso pede impingimus.
Et quodcunque primum in manus nobis uenerit, illud quod quærimus esse
existimabimus, propter ueritatis ignorantiam. Quod si etiā maximē bona
fortuna ad illud delati fuerimus, constanter tamen nunquam sciemus, num
id sit quod tantopere à nobis quæsitum est. Sunt enim non parum multa his
ipsis similia, singulis affirmantibus hoc ipsum esse multō omnium uerissimum.
HERMOT. Haud scio, ò Luciane, quā mihi uideare argumenta persuasionis
bonarumq; rationum plena inter disputandum producere, uerum enim uero
non mediocriter me perturbas ista differendo, nimiumq; argutē & anxie
disquirendo, quod ad rem parum attinet. Fortasse autem uideor etiam in
auspicatō hodie pedem domo extulisse, cum egressus tibi obuiam uenerim,
qui me prope spel portum consistentem, ineuitabilem animi desperatio-
nem iniecasti, Veritatis inuentionem impossibilem esse ostendens, tantum
uidelicet temporis requirentem. LVCIAN. Cur ergo hoc ipsum, ò amice,
non multō iustius cum patre tuo Menecrate, & matre tua, quodcunque tam-
dem illi nomen fuerit, neque enim teneo, exoptulas? aut potius cum na-
tura omnium nostrum parente, quod te quoque non ut Tithonum anno-
sum & longæuum constituerit, sed præfinito destinari homini uitam etiam
longis

longissimam centum annorum numerum non excedentem. Cæterum, ego te cum considerando repperi, quod è disputatione nostra potissimum potuit elici. HER. Nequaquam, uerum tu semper quidem conuiciator es, atq; haud scio qui nam factum sit, ut tu extremè odio habeas philosophiam, eosq; qui sapientiæ studijs sunt addicti, salibus & disterijs delusos naso suspendas. LVCIA. Cuiusmodi nam res sit Veritas ò Hermotime, uos lōgè melius & promptius, qui sapientiā ornatī estis, expeditis, nimirum tu & præceptor tuus. Ego saltem hoc me planè scire arbitror, hanc non nimium auditu iucundam, & dulcem esse mortalibus, quoniam longè lateq; mendaciō est inferior & uilior. Est enim hoc apud homines multò in speciem formosius & præcellentius, atque hoc nomine quoque auditu iucundius & dulcius. Illa uero, quia nihil in se habet insinceritatis aut adulterini, cui us sibi esset conscia, magnā cum libertate differt inter homines, eamq; ob rem plerisque intolerabilem adfert molestiam. Quemadmodum & tu nunc indignaris, nec mea dicta fers humaniter, quibus tecum super hisce rebus Veritatem erui, tibiq; planè indicium feci, cuiusmodi ea sint, quorum utrique iuxta immodicō & amore & desiderio teneamur, quā prorsus illa nactu non sint facilia. Veluti si statuam aliquam non informem in fando amore deperires, eaq; te posse potiri, in animum induceres, suspicans esse hominem. Ego uero intuitus, aut lapideum, aut æreum esse simulachrum pro mea in te beneuolentia tibi significarē, rerum quarum potiundarum nulla esset relicta copia, te amore capi, ac tu iniquum tunc & maleuolentem metibicenses, quia nolim te decipi absurda & monstrosa, nec spei consentanea sperantem. HERM. Eò igitur hæc tibi dicta sunt Luciane, quasi putes nullam operam philosophiæ studijs nobis nauandam esse, sed oportere nos socordiae & inertiae addictos priuatam uitam in terris agere. LVCIA. Et quando aut ubi ista me dicentem audiisti? Ego quidem non eò, quasi non sit philosophandū ista dico, uerum quando quidem omnino philosophiæ studendum est, uia autem ad illam sint non paucae, quarum nullum non perhibetur compendiosissimum esse ad Virtutem diuerticulum, tamen si etiam num in incerto sit, quæ ex illis uera sit, diligentem & exquisitam diuisionem faciendā esse existimo. Qui enim fieri posse sperem, multis nobis propositis, ex illis eligere quod optimum est, nisi quis omnia faciendi periculi gratia accesserit. Deinde, num longa adhuc supersit peregrinatio, aut an finis iam instare uisus sit. Cæterum quid tibi uidetur? iam enim de integro te interrogabo, num eum qui sub initium tibi occurrerit, sequeris? cumq; illo communibus philosophiæ disciplinis inuigilabis atque ille te certum faciet? HERMO. Quid uero tibi amplius respondeam? qui neges quenquam rectè discernere posse, nisi phœnicis annos uixerit, omnesq; per orbem periculum faciendo accesserit. Neque dignum ducis fidem habere illis, qui iam olim harum rerum sunt expertissimi, neque multis illis ista collaudantibus, suorumq; testimonio comprobantibus. LVCIA. Quos tu mihi multos illos narras, num qui harum rerum sunt probè gnari, & iidem iam omnium facta indagine periti. Quod si quispiam talis esset, mihi quidem uel unus sufficeret, neque multis opus haberem. Porro si imperitos dixeris, nunquam illorum multitudine adduci potero ad credendum, donec de omnibus nullius ignari definiendi facultatem sibi parauerint. HERMOT. Proinde, tu solus Veritatem perspexisti, cæteri uero quotquot philosophantur, in uniuersum omnes uecordes sunt, & sine iudicio. LVCIA. Tu quidem Hermotime, falso me mendacij coarguis, cum dicere nō uerearis, quod me ipse cæteris omnibus anteponom, aut omnino in numero eruditorum haberi contendam, parumq; memor esse uidere eorum, quæ per me antè dicta sunt. Neq; quidem me præ alijs Veritatem dinoscere contentiose uociferor, uerum ingenuè fateor, me cū alijs omnibus iuxta ignarum esse. HER. Atqui Luciane, quod ais omnes acce-

*Redit ad pro
positionē mi
tigando illam
diuisione.*

Confutatio tē
poris, quod a
Luciano præ
finitū fuerat
ad singulos
cognoscēdos.

Diluit obit-
ctionē ab ipsi
in argumēti se
rie, et ab in-
qualitate ex-
empli.

Amplificatio
a signo.

dendos esse, eorumque experimentum sumendū, quæ dicuntur ab alijs, neque alia
rationem meliorum eligendorum superesse, fortasse non ualde improbarim. Cæ-
terum cuique experientia tot annos impendi oportere, perquam ridiculum mihi
uidetur, quasi uerò non & ē paucis cuncta perdisciqueant. Mihi equidem ista
perpendenti, haud quaquam graue, aut operosum hoc uidetur, quodque multo
exercitio eget minimè. Siquidem aiunt quendam ex statuarijs, opinor autem
fuisse Phidiam, tantum ab ungue leonis conspecto æstimasse, in quantam ma-
gnitudinem totus leo exurgeret, si iuxta unguis rationem fuisset sculptus atque
formatus. Neque mihi dubium est, quin & tu, si quis tantum hominis manum
tibi commōstraret, reliquo corpore obuelato, nihil cunctatus actutum scies ho-
minem esse, quod absconditum est, & si totum corpus non uideris. Ita quoque
rerum capita, de quibus multus est multorum sermo, sine negotio in exiguo
etiam puncto diei perdisces. Accurata autem, & exacta harum rerum cognitio,
cui consequenda longa perquisitione opus est, nullo modo ad electionem me-
lioris requiritur, uerum etiam ab illis quæ dixi, indicium facere licebit. LVCI.
Papæ, quàm firma sunt & fortia quæ dixisti Hermotime, contendens ex parti-
bus totum cognosci posse. Quanquam ego me tuæ sententiæ diuersum audire
memini, ut qui totum cognouerit, etiam partem perspectam habeat. Porro qui
partem saltem, is non statim etiam totum habet cognitū. Iam tu hoc mihi quoque
responde, quomodo Phidias, quondam leonis ungue cōspecto, cognoscere po-
tuit leonem esse unguem, nisi antè alias totum leonem uidisset? An uero tu
hominis manu saltem uisa dicere posses hominis esse, cū antea hominē neque ui-
disses neque cognouisses unquē? Cur autē taces? Nunquid uis, ut ego pro te respon-
deam, ad quæstionē tibi propositam, uidelicet, quòd nullo modo posses? adeo
ut periculum sit, ne Phidias infecta re abeat, leone ne quicquam incepto & ex-
culpto. Nihil enim ista ad Bacchum, quæ à te proponuntur, faciunt. Aut quo-
modo hæc inter se sunt similia? Neque enim tibi & Phidiæ alia cognoscendarū
partium causa fuit, quàm prior totius cognitio, hominis dico & leonis. Cæ-
terum in philosophia, nempe quam tradunt Stoici, quonā pacto ex aliqua par-
te cognita, etiam reliqua cognoscēs? Aut quomodo illa ut honesta & pulchra
demonstrabis? Neque enim totum nouisti, cuius illa sunt partes. Quòd autē
dicis, totius philosophiæ capita, auditu facile posse comprehendī, etiam immo-
dica diei portiuncula, nimirum quæ rerum sint principia, qui fines, quam opi-
nionem de Dijs habeant philosophi, præterea quid animam esse sentiant. Et
quod nonnulli omnia corporea esse affirmant, rursus alij etiam pleraque incor-
porea esse contendunt. Tum quod pars illorum uoluptatem, pars autem nescio
quod honestum, summum bonum, felicitatemque esse statuunt, atque id genus
sexcenta alia. Hæc, inquam, auditu facile discerni & definiri posse, nihilique im-
his excutiendis & statuendis esse operæ, nosse autem eum qui uera dicat, uide-
ne unius saltem dieculæ particulam requirat, sed multorum potius dierum o-
pus & labor sit. Aut quid animi illis fuisse putas, qui de his ipsis rebus, aliquot
librorum centurias & Chyliades conscribere non grauati sunt, nimirum non
ob aliam causam, quàm ut persuasum facerent omnibus uera esse, ut mea fert
opinio, pauca illa & modica, quæ tibi uidentur facilia, nulloque labore compre-
hensibilia. Iam uero omnino uate tibi opus esse opinor ad meliorum electionē
faciendam, nisi, ut dixi, exercitij impigro studio illud consecutus fueris, ut in
deligendo accuratè uniuersa discutias, & unumquemque totum ad unguem
exploratum cognoueris. Haud enim ualde negauerim hoc pacto philosophi-
am in compendium contrahi posse, neque habituram multas uariarum re-
rum comprehensiones, neque ullam moram aut cunctationem, si consti-
tutum uatem omnium rerum capita percentsentem audieris, & inter audi-
endum ad singula mactatis hostijs sacra feceris. Hoc enim pacto infinitis labo-

laboribus Deus te subleuabit, posteaquam ex oblatiis extis tibi com monstrauerit, quæ nam potissimum tibi eligenda sint. Quod si autem uolueris, & aliud multo minoris negocii compendium eligendi tibi subijciam, quod secutus, neque uictimæ tibi offerendæ sunt, neque ullus ex sacerdotibus magna mercede conducendis tibi asciscendus est: uerum coniectis in urnam literulis, cuiusque philosophorum nomina habentibus, iube puerum aliquem impuberem florescente ætatula, ad urnam accedentem extrahere, eam literam, quæcunque primum illi sub manum uenerit, ac tandem inspecta literula ducem cognosces, quem tibi in philosophia sequendum existimo. HERM. Ista quidem Luciane, scurrili dicacitate à re, & non ex animo, dicta sunt. Tu uero responde mihi, nunquam ne ipse uinum commercatus es? LVCIA. Et persæpe quidem. HER. Num quid ergo per orbem circuire soles, quotquot in urbe sunt caupones, degustas, licitans, atque expendens uinâ? LVCIA. Nequaquam. HERM. Opinor enim illud, cui sub initium bono & digno incideris, auferendum tibi esse. LVC. Ità per Iouem. HERM. Proinde à modica illa & tenui degustatiuncula, pronunciaris iam potes de toto uino cuiusmodi sit. LVC. Haud dubiè possum. HERM. Porro si diceres, assistens cauponibus, posteaquam uini sestarium cõemere staterim: Agite o amici, date quæso unusquisque uestrum totum dolium mihi ebibendum, ut omnibus exhaustis certum habeam, qui nam uestrum generosiora uina uenalia habeat, & unde mihi uinum sit commercandum. Quod si hæc inquam, diceres, an non iure optimo pro insano ab illis deridendus esses? atque si illos acriter instando perturbandi finem non faceres, fortasse etiam aqua ab illis perfundere. LVC. Sanè opinor, & profectò meritis meis dignissima paterer. HER. Non secus se quoque habent res philosophicæ, quid enim necessarium est totum uas exhaurire potando, cum etià à modica illa degustatiuncula nobis promptum sit nosse, quale sit futurum. LVC. Quàm lubricus es, o Hermotime, quanquam tergiuersando laberis è manibus, uerum profectò tua tergiuersatione parum promouisti, cum enim sperares te effugisse, in easdem plagas incidisti. HER. Quorsum ista dicis? LVC. Quoniam rei per se planæ & indubitæ, omnibus certæ & cognitæ, nempe uino, longè dissimillima assimulando comparas, & ea quidem de quibus nemo non incertus animi ambigit in obscuro consistentibus. Ità ut ego me Hercule dicere nequeam, quatenus tibi uinum & philosophia similia uideantur. Nisi fortasse in hoc solo, quod & philosophi in quæstu habeant disciplinas uænum expositas, quemadmodum caupones uinum, quas quidem commiscentes dolose & fraudulenter adulterant, & maligna mensura diuenditant. Ad hunc uero modum, quod dicis, considerabimus. Ais aut uinum in uase exceptum, totum esse sui simile, & profectò nihil absurdi in hoc à te dictum est. Atqui si quis etiam degustauerit illud, hausto saltè modico, statim compertum habet, quale totum sit dolium, & hoc in confesso est apud omnes, nec est quod quicquam tibi in his contradicam: uide uerò etiam posthac, philosophia eiusque alumni, nempe præceptor tuus, num eadem quotidianis prælectionibus ad uos differit, ipsidemque de rebus nunquam non uerba facere consuevit, an non subinde alio tempore alia uobis solet præponere? Esse enim non parum multa philosophiæ abstrusa mysteria, iam olim amice, nemini obscurum est. An non uero tu etiam num, ut par est, instar Vlyssis apud illud perduras circumeundo & oberrando, si semper sonat eadem, per eadem, at fortasse satis est, si semel quippiam inaudieris. HERM. Et cur non. LVC. Qui nam igitur fieri potuit, ut tu primo gustu statim nosceres uniuersa? Neque enim semper eandem cantilenam nobis solet occinere, sed subinde noua nouis differendo agglomerat. Non o amice, ut uinum quod semper idem est, adeo ut nisi totum uas strenue exhausseris, nequicquam inebriatus obambulabis. Planè enim in fudo mihi uisus est Deus philosophiæ adyta abstrusisse, sub ipsam fecè usque.

irrisio.

Aliud simile, quod idem cõtemdit ex parte cognosci totum posse.

Respondet eadem ut supra ratione, inæquale esse collationem.

Superiorē si
militudinē di-
luit alia.

Itaq; totum dolium postremo exhaurias necesse est, si unquam consiliū tibi fuit nectaream illam potionem inueniendi, quam aridis faucibus iam olim au-
dissimē sitire mihi uisus es. Porro autem eam persuasionem tibi persuasisti, ut putes tale quippiam esse philosophiam, ut si saltem leuiter illam primoribus, quod aiunt, labijs degustaueris, statim fore, ut omnibus sapientiē numeris eua-
das absolutissimus. Quemadmodum perhibent de diuinatrice illa in Delphis quæ simulatq; sacra fluenta degustauerit, actutum afflata numine accedentibus respondet oracula. Atqui non ita se habet philosophiæ studium. Itaque te, quē ultra medsum iam dolij ebibisse constat, adhuc incipere perhibeas. Quare uide ne rectius huic philosophiæ comparari queat. Dolium enim & cauponem, ad-
huc tibi sinemus, nihil autem inest uini, sed potius, omnium frugum confusum quoddam seminarium, in summo quidem triticum, cui subsint fabæ, quibus deinde subiectum sit hordeum, mox lentes, quinto cicera, postremo aliæ quæ-
piam diuersorum seminum species & genera. Iam si institorem accederes, se-
minum mercatorum gratia, illēque à summo tritici aliquot grana inspicienda in manum tibi traderet, posses ne igitur conspectis granis dicere, cicer esse mundum, & lentes probē purgatas, fabas autem inanes. HER. Nullo modo. LVCII. Proinde, neque philosophiam ab uno aliquo eorum quæ quis dixerit uni-
uersam pernosces, cuiusmodi tota sit. Neque enim una aliqua res est, quale est uinum, cui quidem tu illam, tametsi ualde inæquali comparatione contulisti, contendens similem esse totam primo gustui. Quod autem diuersum quid-
dam uisum est, curiosa perscrutatione non eget. Etenim, si quis uinum aceto-
sum, aut alioqui malum emerit, duorum obulorum iacturam facit. Porro au-
tem in media plebe uersari, sicut & tu dixisti statim initio nō mediocre malum est. Alioqui qui totum uas epotare uoluerit, ut uini sestarium coemat, damno-
caiponem afficiet, tam inciuiliter & insolenter degustando. Nihil autem tale philosophia patitur, uerum tametsi nimis multa biberis, uas tamen non immū-
nuitur, neque ullam iacturam facit cauponam exercens. In idem enim loci flu-
it exhaustum negotium laborq; iuxta prouerbum, & contra fit atq; in Dana-
idū dolio, illud em quicquid infusum fuerit, non continet, sed protinus hac atq;
illac perfluit. Hinc uero etiā si multa abstuleris, multo tamen plura relinquun-
tur. Caterum aliud quiddā non dissimile de philosophiæ gustu tibi proponā,
tu uero caue putes, in philosophiæ cōtumeliam ista me dicere, si dixerō illam si-
milem esse exitiali & pernicioso pharmaco, cuiusmodi est cicuta, aut aconitum,
aut aliud tale quippiam. Neque enim illa tametsi sint lætalia & mortifera, sta-
tim mortem inferunt, si quis modico quopiam de illis ablato, summo ungue de-
gustauerit: uerum si non tantum, quantum ad consciscendam mortem necessa-
rium est, & qua ratione fieri oporteat, & cum quibus sumendum sit certē non moreris. Tu autē contendis ad totius cognitionem parandā minimum quodq;
sufficere. HER. Sint sanē ista Luciane, quemadmodum ipse uolueris, quorsum igitur centum annos nobis uiuendum autumas, et tantorum negotiorum molem sustinendam, quasi uero alioqui nobis philosophari non foret integrum. LVCII. Non profectō Hermotime, neq; hoc tibi graue & arduū auditu uideatur. Ete-
nim si sub initium uera dixisti, uitam uidelicet breuem esse, artem uero longā,
nunc nescio qui fiat, ut tu grauiter succensere soleas, nisi, priusquam sol diurni
cursus pensum absoluerit, nobis Chrysippus, aut Plato, aut Pythagoras eua-
das HER. Insidiose imponis mihi ò Luciane, meq; in angustum constringis, ni-
hil unquam malī à me passus, nimirū præ inuidia, quod ego quidem in discipli-
nis nonnullum operæ precium fecerim, te ipsum uero nihili pendens dare so-
les neglectui, nullis disciplinis liberalibus animum excolens tantus ætate exi-
stens. LVCII. Scis igitur quid faciendum tibi putem? Mihi quidem tanquam
atra

Aliud acerbū
us paulo, cū
presentiūcula

atrabili percito, & infantenti ne dicto audiens esto, neue mentem adhibeas, sed sine nugari me liberè. Tu uero ut quidem iam facis in præsentia, porro, perge uiam tuam, atq; ad illa quæ initio decreuisti persequi, alacriter contende. HER. Atqui tu nullam mihi permittis deligendi copiam, tam uehementer & uiolenter me urges nisi omnium experimentum sumpsero. LVC. Si quidem planè peritum esse oportet, ut ne quid interim dicam aliud. Quòd autem me uiolentum dicis, uidere mihi infontem & inculpabilem iuxta Poëtam incusare, nisi dum altera tibi inuenta fuerit oratio pro te faciens, nunquam quod iam illatū est auferatur à uiolentia. Ecce his multò etiam uehementiora tibi proponeret oratio, tu uero illa omiſſa me fortasse incusares. HERM. Qualia nam? demiror enim si quid etiam dum abstrusum illi relictum sit. LVC. Parum esse ait, neq; sufficere, omnia perspexisse, illaq; obiter perlustrasse, ut possis iam optimum eligere, uerum adhuc opus esse re quapiam maxima. HER. Quatandem? LVC. Critico quopiam ò admirande, excussoq; iudicio, menteq; acuta & solerti, intelligentia insuper summa & acri, qualem esse summopere necessarium est, de rebus tantis iudicantem. Aut semel nequicquam uniuersa uisa sunt, quinetiam permultum temporis huic rei tribuendum esse confirmat, quod omnibus exactè & diligenter excutiendis & indagandis sufficiat, omnibusq; in medium propositis, eligere oportere cunctantem & tardantem, nullo modo autè differentis annos spectandos esse, neque habitum suspiciendum, neque opinionem sapientiæ reuereri oportere, sed in morem Areopagitarum cuncta esse facienda, quibus mos est, noctu & in tenebris cognoscendis causis dare operam, ut non in dicentes, sed in ea quæ dicuntur defigant oculos. Ad hunc quidem modum tibi eligenti promptum erit philosophari. HER. Iuxta uitæ rationem tu dicis, ex his enim quæ dixisti, nullius hominis uita satis longa esse potest, ut omnia percurrat, & unumquodq; non oscitanter perspiciat, perspectaq; iudicet, iamq; iudicata eligat, delectuq; habito, philosophetur. Hac enim sola ratioe, uerum inuenire posse contendis, alioqui nequaquam. LVC. Vereor ad te dicere ò Hermotime, ne hoc quidem satis esse, uerum adhuc mihi uidemur nosmetipsos fallere, existimantes aliquid certi et firmi nobis inuentum esse, cū tamen nihil inuenerimus. Quemadmodum hoc ipsum non raro usuuenire solet piscatoribus, qui cum in capturam retia eiecerint, & aliquid graue ac ponderosum fenserint, attrahunt rete, sperantes piscium copiosam multitudinem conclusam esse. Deinde, postquam attrahendo nimium delassati fuerint, aut ingēs lapīs, aut uas aliquod arena refertum, præter spem illis adparet. Proinde, etiam atq; etiam tibi considerandum est, ne & nos tale quippiam subtraxerimus. HERMO. Non intelligo quid sibi ista uelint retia, planè tamen ipsden me irretitum inuoluīs. LVCIAN. Proinde ego te rursum extricare conabor. Neque enim mihi dubium est peritia natandi te præcellere, si quis etiam alius. Etenim ego, etsi ad uniuersos uenerimus experimenti sumendi gratia, & illud aliquando fecerimus, nondum tamen planum & certum esse existimo, penes quem illorum, illud quod quærimus delitescat. Possibile enim est, ut eius omnes in totum ignari sint. HER. Quid agis? an opinaris penes nullum illorum esse? LVCIAN. Incertum est, nunquid non uideatur tibi fieri posse, ut mentiantur omnes, ipsaq; ueritas alia quæpiam res sit, quæ penes nullum horum inueniri queat? HERMO. Qui nam fieri posse credam? LVC. Ad hunc modum, sit enim nobis certus aliquis numerus ex composito constitutus, nempe uiginti. Iam si quis uiginti fabas in manum sumeret, & ea clausa decem quospiam interrogaret, quot nam fabas in manu sua conclusas haberet. Illi autem ducti cōiectura, hic quidem septem, ille triginta, alter uero decē aut quindecim, prorsusq; alius aliū numerū diuinaret. Possibile em̄ est aliquem forte fortuna uerū dicere, an nō uerissimile tibi uidet? HER. Sanè. LVC. Ergo ne hoc quidem factu impossibile credendū est, ut omnes

*Aliud argu-
mentū à diffi-
cultate.*

*Aliud itē e-
iusdē rationis*

*Amplificatio
à simili.*

ex æquo alius alium numerum dicat, falsum tamen, & à quo longè lateq̃ absit certus ille numerus, adeo ut nullus ex illis dicat uirum in manu sua habere uiginti fabas. Quid autem tu ad ista respondes? HERM. Fieri posse. LVC. Non alia ratione quotquot philosophantur felicitatem quærere insistant, cuiusmodi nam tandem res sit, planeq̃ alius aliud quiddam esse somniando confirmat. Hic quidem uoluptatem, ille honestum, alius alia quæpiam de illa comminiscitur. Consentaneum autem est, unum quiddam ex illis esse felicitatem. Contra uerisimile est, præter hæc omnia aliud quiddam esse. Ac nos planè uidemur cōuerso rerum ordine, secus quàm oportet, ante inuentum principium ad finem festinare. Oportebat autem prius, ut mea fert opinio, manifestum esse, ueritatem esse cognitam, esseq̃ ex philosophantium numero aliquem, qui eandē certò cognorūt. Deinde primum quærere, cui potissimum fides adhibenda sit. HERM. Ergo ea ista dicis Luciane, quòd & si omnem philosophiam excusserimus, nunquam tamen facultatem nobis parabimus ueritatem inueniendi. LVC. Quid me interrogas, ò bone, quin potius istum sermonem exquiris, & fortasse respondebit tibi, nunquam hoc fore, quoad incertum fuerit, Num unum quiddam illorum sit, de quibus illi uerba faciunt. HERM. Proinde nunquam, ut tu contendis, philosophiæ dabimus operam: sed necessarium omnino esse uideo, ea abdicata, priuatam quandam uitam cum uulgo nos agere. LVCIA. Illud quidem accidit, quod dicis philosophari promptum non esse, estq̃ ei qui quidem homo sit ineuitabile. Iubes enim, ut is qui philosophiæ operam daturus sit, statim initio optimam quamq̃ deligat. Ipsius autem delectus habendi, ratio in hoc solo accuratè tibi uidetur cōsistere, si tota philosophia perlustrata, elegerimus quàm uerissimam. Deinde numerum quoq̃ annorum computando, quantus unicuiq̃ perscrutandæ satis est, longè lateq̃ excidisti omni spe frustratus, ipsam negocium producents, atq̃ reiiciens in aliud seculum, ita ut ipsa ueritas uniuscuiusq̃ uitæ ultra præstitutum tempus uix deprehendi queat. Postremo, ne hoc quidem ut ambiguum unquam perpendisti, cum incertū esse dicas, num à philosophis iam olim inuenta sit ueritas, nec ne. Cæterum tu Hermotime, posses ne iureiurando interposito confirmare, ab illis inuentam esse? ego quidem nequaquam iurare uelim. Non illibenter uero & alia multa tacens prætergredior, quæ & ipsa indagatione non indiligenti discutienda forent. HER. Qualia nam sunt illa? LVC. Nonne audis Stoicos aut Epicureos, aut Platonicos dicentes, esse partim quidem, qui teneant omnium rerum rationes: partim uero illarum prorsus esse rudes & imperitos, ex quibus permulti sunt fide longè spectatissima. HER. Vera sunt hæc. LVC. Proinde, discernere peritos, ab imperitis, semet tamen peritos perhibentibus, nonne res tibi uidetur plena laboris & negotij? HER. Ita profectò. LVC. Oportebit itaq̃ te, si uolueris Stoicorum optimum cognoscere, tametsi non ad omnes, ad plurimos tamen illorum accedere eorundemq̃ periculum facere, melioremq̃ præceptorem præstituere, qui prius multis sit exercitatus, quiq̃ censoria quadam eligendorum præceptorum facultate animum tuum imbuat, ne uidelicet tibi imponat, deterior per electionem cæteris præpositus. Atqui hoc tibi quoq̃ considerandum uenit, quantum hoc requirat tēporis, quod ego de industria prætermisi, ueritus, ne tu meis uerbis commotus stōmacharere. Et sanè quòd maximum iuxta ac summopere necessarium est, in talibus puta rebus hisce dubijs & ambiguis, unum illud esse opinor. Insuper sola fides & spes non fallax & inconstans tibi relicta est ueritatis, eiusq̃ inuentionis cōsequendæ, alioquin nihil aliud, quàm ut discernere queas, & sciungere à ueris quæ falsa sunt, utq̃ possis in morem argentariorum discernere ea quæ proba sunt, & non adulterina, à fucatis & facticijs. Hanc inquæ facultatem & artem consequutus, conferrete potes ad supradictorum perpenſionem: sin minus, planè tibi persuasum esto, nihil obstaculo esse, quo minus nō ab

Aliud argu-
mentū, à diffi-
cultate eligen-
di præcepto-
ris.

ab unoquoque nare (quod aiunt) traharis, aut prælatum & florentem oliuæ ramum te sequi, perinde ut oues. Magis autem aquæ cuius in mensa usus est at simulabere, in quamcunque enim partem te quispiam traxerit, summo digito duceris. Aut per Iouem arundini cuipiam fluuiali iuxta littus enatæ, ad quemcunque flatum semet flectenti, & si tenuis & permodica quæpiam aura flauerit, illam ilico commouere solet. Non secus tecum quoque agetur præceptore quopiam inuento, qui de demonstrationibus & rebus dubijs discernendis alicuius artis gnarus te docuerit, cessabis haud dubiè temetipsum onerare negocijs. Siquidẽ actutum quod optimum est tibi comparebit, ipsaq; ueritas arte illa compendiaría & demonstratiua eruetur, neque non mendacium deprehensum redarguetur. Tuq; iam certo & constanti iudicio delectu habito philosophiæ perdiscẽdæ nauabis operam, atq; ter exoptatam felicitatem consequutus, conuersationem cum illa sociabis iucundissimam, uniuersis bonis in totum semel fruens et abundans. HER. Euge ò Luciane, quanto iam præstantiora, & spem non mediocrem ostendentia quãdudum dixisti. Estq; nobis omnino, ut par esse uideatur, eiusmodi uir quispiam studiosè conquirendus, cuius opera earũ rerum cognitionem & iudicium nobis paremus, & quod maximum est, infallibilem demonstrationem. Hoc pacto confido fore, cætera deinceps comprehensu facilia nec nimium operosa aut laboriosa futura, quæq; non multũ sint requisitura exercitiũ. Atq; ego quidem magnas tibi iam habeo gratias, propterea quòd nobis tandem compendiaríam quandam & optimã uiam inueneris. LVC. Atqui iure optimo nullæ mihi abs te habendæ sunt gratiæ; neq; enim quicquam meo labore inuentũ tibi demonstraui, quo spem tibi firmiorem, aut ei te uiciniorẽ fecissem: sed multò magis ab omni spe remoti excidimus, quã ante fuëramus. Ac prorsus iuxta uulgo iactatũ prouerbiũ nobiscum agitur: Cum multũ laborauerimus, in eodẽ loco sumus. HER. Quorsum isthuc Luciane? uidere quidam supra modum triste & admirandum dicere. LVC. Quoniã ò amice, tamen si inuentus nobis fuerit is, qui polliceatur se quandam scire demonstrationem certam & infallibilẽ, seq; docturum alium, non statim propterea, ut opinor, illi fidem habebimus, sed alium aliquẽ quærere conabimur, qui iudicio exactè habito, discernere ualeat, nũ uir ille uera polliceatur. Iam ubi etiã illum ex sententia nacti erimus, nihilo secus tamen etiamdum incerti erimus, num ille quẽ ad cognoscendum asciuius, probè cognoscere possit rectè iudicantẽ, nec ne, & sic iterum deinceps ad priorem alio ad cognoscendum appposito nobis opus erit. Nos enim, unde nam tanta præditi intelligentia, sciremus discernere eum, qui optimorum iudicium habere possit? Vides ne quousq; protendatur, & q; im mensum fiat, anxio & suspenso animo esse eum, qui comprehendere nequeat. Quandoquidem ipsas quoque demonstrationes, qualescunque tandem inueneris, dubias & incertas esse comperies, nihil habẽtes in se firmitudinis. Plurimæ igitur ex ipsis per alias non minus dubias ad persuadendũ nos certè esse per uitã adigentur. Aliæ autem rebus omniũ confesso manifestis obscurissima coniungentes, & ne tantillum quidem cum illis participantia, illorum tamen demonstrationes esse perhibentur. Veluti si quis contenderet, ita demonstrari posse Deos esse, quòd in illorũ cultum & honorẽ aræ passim constructæ cernerentur. Proinde, ò Hermotime, nescio quo nam modo, quemadmodum ij, qui in circulo currunt, ad ipsius initij carceres, & omnium rerum desperationem deuenimus. HERMO. Quàm insigni me afficis iniuriã Luciane, cum pro thesauro non nisi carbones mihi exhibeas. Et quemadmodum uerisimile esse uidetur, tot anni quos studijs philosophiæ impendi, mihi planè sine fructu perire: insuper etiam labor ille, & sudor immodicus nequicquam exhaustus est. LVCIAN. Sed enim ò Hermotime, multò minus animo perturbato discruciaberis, si cogitaueris te non solum rerum speratarum desiderio falli et frustrari, uerũ

*Aliud dicitur
tali doctrina
philosopho-
rũ, et spe sal-
uti discipulũ*

uerum omnes, ut habet prouerbiū, de asini umbra digladiantur philosophi. Aut, potest ne quispiam per hæc omnia, quæ dixi uagari & discurre, quod quidem nullo modo fieri posse iam ante ipse confessus es. Nunc autem non ab simile quiddam mihi uidere facere, quàm si quis perfundendo lachrymas fortunam culparet, quod illi in cœlum non liceret conscendere. Aut, quod non perinde ut monstra natantia mare ingressus à Sicilia natādo apud Cyprum emergeret. Aut, quod non in sublime sublatus remigio alarum uno die è Græcia ad Indos usq; extremos peruolaret. Causa autem eius tristitiæ ea est, quod sperauerit, ut opinor, aut uisum aliquando somnium eiusmodi, aut rem à seipso ita sibi confictam, cum parum sub initium expenderit, num ea in optatis habuerit, quæ consequi poterat, neq; essent præter hominis naturam. Præcipue uero te o amice, multa & admiranda uersantem in somnijs, cum pupugisset ratio, è somno te exilire fecit. Deinde in illam commotus, excauidisti, uixdum aperiens oculos, somnumq; non facile discutiens præ uoluptate eorum quæ uidiisti. Patiuntur idem tecum persæpe, qui inanem quandam uoluptatem & euandam sibi confingunt, cum interea sibi uidentur ampliter esse nummati, effodientes thesauros, regnantes & dominantes, breuiter, quantum ad omnia alia attinet, felicem uitam agentes. Qualia perquam multa Dea illa sine negotio operatur, nempe uotum existens liberale & magnificum, nulli rei quamlibet absurdæ contradicens, adeo ut si quis alatus fieri concupiscat, aut Collosæa mole esse conspicuus, aut optet montes prorsus aureos inuenire. Quod si igitur hæc ab illis in animo uersantibus puer accedens postularet aliquid rerum necessariarum, uidelicet unde panis esset cœmendus, aut quid nam responsi dandū sit, pro locatis ædibus pensionem flagitanti, qui multo iam tempore expectasset, adeo inflammantur iracundia, ac si ab interrogante & odiose interturbante omnibus illis bonis uel cum puluisculo sint exuri atq; dispoliati, ac propemodū pueri interpellantis nasum solent mordicus abriperē. Veruntamen, o amice, ne ad hunc modum uelis quoq; erga me animatus esse, si te thesauros effodientem & uolantē, cogitationesq; quaspiam naturæ nostræ non consentaneas animo concipientem, eaq; sperantes, quæ nullo modo te cōsequi posse uideo, amicus tibi existens, non patiar aut permittam per omnem uitam, ne quicquam somnio iucundo fortasse illo & dulci, somnio tamen congregientem oblectari, cum uehementer cupiam te regressum ad sanitatem agere quiddā, quod magis ex usu tuo esset. Cumq; te emittere cogitem, ut reliquum ætatis, quod superest ad communes cum alijs uitæ actiones sapientius institutum componeres. Nam quod hæcenus fecisti, & nūc facis, atq; etiam tecum uersaris in animo, nullo dē scrimine à fabulosa Hippocentaurorum & Chimerarum, Gorgonumq; narratione discerni potest. Præterea quæcunq; alia cum à somnijs offeruntur, tum à poëtis & pictoribus confinguntur, quæ neq; fuerint unquam, neq; post unquā fieri possunt, quibus tamen promiscua uulgi multitudo credit, et non mediocri uoluptate ista uidendo aut audiendo adficitur, quia peregrina sunt, & auditu admiranda, nec passim obuia. Et tu, fabulatore quopiam audito confirmante mulierem quandā esse supra modum formosam, quippe quæ ipsas Gratas pulchritudine superet, quæq; planē cœlesti quadam forma prædita sit, non prius apud animum tuum expendens, num uera diceret, & num uspiam gentium esse putanda sit, eiusmodi tam amabilis formæ mulier, statim eandem miserē deperires; quemadmodum perhibent Medeam ex solo somnio exarsisse in amorem Iasonis. Hoc autem quod maximē ad amorem te illexit, aliosq; quotquot eius simulachri desiderio inflammati sunt, illud erat, ueluti mihi coniecturam facienti res apparet, quod is qui de muliere memorabat, posteaquam statim initio narrationis creditus est uera dixisse, priori orationi non aliena aut dissimilia induxisse uideretur. In hoc enim solum attentis estis, & per hoc nare uos tra-

Amplificatio
à collatione.

Alia à causa
impellente.

hit

hinc, posteaquam semel illi sub initium ansum suppeditastis, uosq; ad dilectam perduxit, per eam quam prædicebat rectam uiam. Nulla enim difficultate conficiuntur, & reliqua, ut ego quidem opinor, neque quisquam ex uobis iuxta ingressum conuersus exquirebat, num uerus sit, & an obliuione seu errore ductus eam uiam ingressus esset, quam deuitare oportebat. Verum ille eorum qui præcesserunt sequendo insisit uestigijs, ueluti oues præcedentem pastorem, aut arietem consequuntur, cum æquum fuerat statim in ingressu perpendere, num quid in eam uiam diuertendum fuerat. Illud autem quod dicturus sum, manifestius fortasse & facilius intelliges, si tale quiddam non absimile priori perspexeris. Quod si enim quispiam ex poetis Herculeam audacia nihil non affirmare audentibus diceret, olim fuisse tricipitem quendam & senis manibus instructum hominem. Iam si statim initio ista non grauiter credenda susceperis, neq; habita ratione discusseris, num fidei consentanea dixerit, sed nihil cunctatus, constanter credis ita se habere, pari ratione & reliqua inferet, uidelicet quod etiam senos habuerit oculos, neque non senas auriculas, præterea quod tres uoces semel pariter emisit, quodq; per tria ora cibum sumpserit, quod triginta digitos habuerit, non quemadmodum quisque nostrum decem in utriusque manibus. Tum quoties illi belligerandum erat, tres manus tenebat unaquæque aut peltam, aut parmam persicam, aut clypeum. Tres autem alia, illa quidem securim ancipitem ferebat, altera hastam uibrabat, tertia gladio utens depugnabat. Et quisnam hæc illi affirmanti fidem habere dedignabitur? Valde enim hæc omnia principio sunt similia & consentanea, de quo statim sub initium considerandum fuerat, num ista omnia citra contradictionem suscipienda & concedenda erant, ita se constanter & pro certo habere. Porro autem si semel illa concesseris, etiam cætera consequuntur. Nec iam facile est illis fidem denegare, posteaquam ista à principio prius concessio, non discrepant, sed planè cum illo conueniunt, cuiusmodi & uos patimini. Siquidem præ magnitudine amoris & alacritatis, non expendentes ea, quæ circauenque ingressum uobis obijciuntur quo pacto cuncta se habent, subinde porro progredimini, rerum consequentia ductu protracti, parum, aut nunquam in deliberationem sumentes, num quod priori uidetur consentaneum etiam falsum esse possit. Velut, si quis diceret, bis quinque septem esse, & tu illi fide habita, persuasus, apud te non numerares, haud dubie consimili quoque ratione inferet, ter quinque esse quatuordecim, quod quidem faciet, quousque libuerit, aut sibi uisum fuerit. Qualia permulta admiranda illa geometria facitare consuevit. Etenim illa ab his qui primum eam artem exordiuntur, cum postulata quæpiam exotica & absurda efflagitet, eaque ipsa sibi concedi contendat, nullo modo subsistere queuntia signa nonnulla indutibilia, literulasque quæpiam informes, aliaque eius generis consimilia eiusmodi fundamentis putridis substruit, uolens ad demonstrationem faciendam uera adducere, tametsi à falsis facto initio, artem exordiat. Non secus uos quoque, uiam quam sectam exorsi, cæteris quibusque deinceps sequentibus fidem habetis, ueritatis certam cognitionem illorum consequentiam, licet falsam esse existimantes. Interea partim quidem uestrum spebus, ne quicquam amplius & magnificis animo conceptis, immoriantur ante aliquanto, quam ueritatem conspexerint, eosque à quibus illis turpiter impositum est, didicerint. Partim uero tametsi sagaciter subodorati fuerint, se miseris modis deceptos esse, sero tamen cum tam penè senio sint confecti, piget illos ab incepto regredi, uerentes ne tanti natu cum sint, confiteri cogantur, se puerilibus negotijs hætenus fuisse occupatos. Proinde, pudore obstante in studijs semel coeptis perseverant, ea immodice collaudantes & commendantes. Et quoscunque persuadere possunt, ad ea pertrahunt, ut non ipsi soli decepti uiuant, sed consolationem habeant ex his, qui eadem fraude illecti, communibus cum illis malis conflantur.

Etenim

*Amplius
multum
quidam.*

Etenim & illud acutè perspexerunt: quòd si ueritatem semel ingenuè faterentur, fore, ut non amplius uenerandi haberentur, quemadmodum in præsentiā, neq; supra plebeiam sortem in ullo precio aestimarentur: sed ne tantillum quidem, ut prius, ullo honore habito, honestè consalutarentur. Quare haud quālibet ista fatendo commemorant, cum non sint nescij à quibus rebus illis excidendum foret, & æquali cum alijs omnibus, honore & sorte fruendum. Vix enim fieri potest, ut in perquam paucos illorum incidas, qui magnitudine animi præditi, se deceptos esse confirmare audeant, aliosq; ab inauspicato instituto auertere atque dehortari similia tentare quæ statuissent. Quòd si in eiusmodi uirum unquam incideris, illum sanè, ueritatis amantem, & uirum bonum, & iustum, atque etiam si uis, philosophum compellato. Hunc enim solum huius nominis cōpellatione dignum existimauerim. Cæteri uero aut nihil de uero compertum habent, ut cunq; sibi eius gnari & periti esse uideantur, aut si ali quid explorati habuerint, illud tamen præ paruitate animi & pudore, & desiderio, quo præ alijs in præclara hominum opinione & precijs haberi concupiscunt, occultant sedulo. Et sanè per Mineruam, quæcunq; hætenus à me disputata sunt, missa faciamus hoc ipso loco abiecta, & sit sempiterna quædam omni um illorum obliuio, qualem fuisse perhibent earum rerū, quæ sub Euclide duce Athenis peractæ sunt. Cæterum ponamus philosophiam Stoicam præ omnibus alijs ueram & rectam esse, dispiciamusq; num illam ullo modo queant cōsequi, aut num hi frustra lassitudine afficientur malè locata opera, quicūq; eius consequendæ desiderio capti sunt. Etenim promissiones magnificas, & illas quidem admirandas audio, uidelicet per omnia felices & beatos fore, quicunq; ad summum philosophiæ fastigium unquam conscenderint. Solos enim illos omnibus bonis haud dubiè semel potituros perhibent. Sed enim quod deinceps dicturus sum, tu me longè exactius scire potes, num unquam cum eiusmodi Stoico tibi commercium fuerit, atq; inter Stoicos summo illo, nimirum quem nullus adfectus animi, ulla tristitiæ nebula perturbaret, quem nullæ uoluptatum illecebræ commouerent, qui non inflammatus iracundia, aliquando in furorem erumperet, qui inuidiæ contagio nō esset infectus, qui diuitiarum amore & desiderio non tangeretur, sed illas pro nihilo duceret, breuiter qui p̄ omnia felix esset, quam regulam & amussim certissimam esse oportet, uitæ planè uirtuose. Etenim in quo uel minimum quiddam desideratur, ille etiamdum imperfectus habendus est, tamen si cæteris omnibus abundet, hoc tamen cum consecutus non sit, nondum exoptatæ & tantopere quæsitæ felicitatis particeps dicendus est. HERMOT. Nullum quidem talem unquam me uidisse, mihi sum conscius. LVCIA. Euge Hermotime, quandoquidem lubens mendacium non dixeris. Ad quem ergo finem intentus, philosophiæ perdiscendæ impendis operam, cum neq; præceptorem tuum, neq; illius, neq; ullum alium ex prioribus, neq; si ad decem retrò secula descenderis, quæquam Stoicorum perfectè sapientem uideas, & per hoc quoq; fuisse felicem? Neque enim, ut opinor, hoc à te rectè dicitur, sufficere, si quis saltem felicitati proximus fuerit, posteaquā nihil inde fructus & utilitatis capi possit. Nihilo secus enim extra uiam sub dio uersatur is, qui iuxta ostium foris stat exclusus, quàm qui eminus adhuc labore itineris conficitur. Nisi, quod uerisimile est, illum non mediocri perturbatione discruciarī, uidētem in propinquo ea quibus priuatus est. Deinde, ut quā proximè etiam felicitatem accedas (illud enim tibi concedam) tanta laborando perfers, temetipsum miseris modis absumens & conficiens, atq; ita tantum ætatis per socordiam & supremam negligentiam tibi elapsum est, immenso labore & uigilijs multis attenuato, & obstipo capite in terram defixo. Quinetiā de integro, ut ais, alios uiginti annos ad minimum laboribus temetipsum exercebis, ut euadas octogenarius. Quis autem ostricta fide sponsor tibi factus est, te certò

Redit ad Stoicā uiam habet
 Stoicorum, ostendens, etiā
 illa uera et optima
 existēte, tamen nō esse
 frustra adeo in illa tempus
 terendū, quia nihil re ipsa
 præstet, eorū que uulgo
 pollicentur.

Antihypophora
 uap̄ simile.

certò tot annos uicturum? Nihilominus tum eorum in numero habebēris, qui felicitatis nondum sunt compotes, nisi tu solus putes illud te constanter consecuturum, & insectando capturum, quod ante te non parum multi & boni, multoq; uelocitate præstāriores omnibus uiribus consecrantes comprehendere nō potuerunt. Sed esto, si uidetur te comprehendisse, iamq; uotis tuis optata omnino contigisse, tamen omnium primum bonum illud cuiusmodi nam sit, non possum perspicere, num tantis laboribus pro illo consequendo impensis & exhaustis, dignum & conueniens æstimari debeat. Deinde, non uideo quā illo per reliquam ætatem iucundē & dulciter frui possis, tantus natu cū sis, quippe iam incuruatus senio, & ad omnem uoluptatem capiendam parum aptus, & accommodus, iam capulo uicinus, & alterum pedem (quod aiunt) loculo insertum habens. Nisi fortasse, o generose Hermotime, ad aliam uitam uarijs laboribus temetipsam exerceas, ut in illam iam delatus uiuas mollius & suauius, certior iam factus, quemadmodum uita in posterum instituenda sit. Quod mihi perinde uidetur factum, atq; si quis deambulatuncula & exercitijs quibuspiam se præpararet atque instrueret, quo maiore cum uoluptate cœnaret, donec nescius præ fame necaretur. Cæterum ne hoc unquam mihi animaduertisse uidere, ut opinor, solidam uirtutem in actione consistere, uidelicet in rectē & sapienter factis, & ijs quæ fiunt magno animo. Vos autem summi nempe philosophi, quos per uos quoties dixerō innutere soleo, posteaquam in his inuestigandis & faciendis parum estis occupati, uoculas quaspiam miseras consecrantes meditamini, connectentes syllogismos & perplexitates, atque in his maiorem uitæ partem sine fructu conteritis. At quicumq; in connectendis promptior fuerit & dexterior, huic uictoriæ palmam unanimi consensu defertis. Quo nomine, ut ego quidem opinor, etiam præceptor tuus tantopere uobis est in admiratione & exultatione multa, uir quidem ætatis decrepitæ, quia suos affectas unā secum sermonem sociantes, perplexis & captiosis quæstionibus probe calleat inuoluere, tenens quid quærendum, & quo quisque pacto Sophisticis nugis sit circunducendus, optimus nimirum dolose & callidē agendi, inq; non euitabiles laqueos consiciendi magister exercitatissimus. Hoc planē nihil aliud esse confirmare ausim, quā neglecto fructu circa corticem occupatos esse, adeo ut tantum folia in disputationibus uestris uicissim decutere uideamini. Aut fortasse alia quæpiam sunt Hermotime, quæ uos à summo mane ad uesperam usque facere credendum est? HER. Non profecto, sed ea ipsa sunt quæ facitāre solemus. LVC. An non igitur rectē quis dixerit, uos relicto corpore solam umbram uenari, aut neglecto uiui serpentis tractu, saltem exuium consecrari? Aut potius huic per similes in agendo, qui infusam in mortarium aquam ferro pistillo magno conatu tunderet, rem quampiam summopere conducibilem se facere existimans, ignarus tamen quod etiam si humeros, ut aiunt, uerberando decutiat, tamen aquam quamlibet contusam manere aquam. Permite uero, ut ego te deinceps liberē interrogem: dic mihi, num in uotis habeas excepta eruditione in ceteris omnibus per omnia præceptorū tuo esse similis, nempe ut ita sis ad iracundiam propensus, ita morosus, ita sordidus, ita contentiosus, deniq; intantum uoluptatibus deditus, tametsi per Iouem ita paucis esse uideatur. HER. Quibus tandem. LVCIA. Si placuerit Hermotime, ea tibi commemorabo, quæ uirum quempiam multa canicie infectum super philosophia differentem audiui, ad quem permulti iuuenes sapientiæ comparandæ grātia certatim commigrant. Cum enim à quodam ex discipulis mercedem exigeret, uehementer incanduit, affirmans ultra præscriptum tempus solutionem debiti sibi prorogari, quod ante decimum sextum diem dissoluendum fuerat. Ita em̄ pactum esse, & ob hoc quidem indignabatur. Cum autē forte fortuna astaret ibidem eius iuuenis auunculus, homo rusticus, & nostrarum rerū minimē per-

Alia confutatio ab eleuatiōe præmij propositi.

Amplificatio à simili.

Alia à uirtutis effectu seu fine, cū qua effectus Stoicæ philosophiæ comparat.

Amplificatio collationis.

Cōprobat ex plorci gestis.

ritus, Desine, inquit, uir admirande, te magna iniuria adfectum esse contestari, si uoculas à te commercantes, nescio quas, mercedem tibi nondum reddiderimus. Ea enim quæ nobis fecisti, etiamdum ipse integra habes & possides, neque quicquam tibi imminutum est ex disciplinis tuis. In cæteris autem quibus sub initium adolescentem tibi offerens, eundem desiderabam imbui, nihil melior tua opera factus est. Quippe qui mei uicini Echekratidis filia raptæ per uim uicium intulit: & sanè pœnam dedisset damnatus iudicio, nisi ego à uicino paupere talento multam redemissem. Porro autem ipsi matri nuper incussit alapas, quòd ipsum in manifesto furto deprehēdisset, sub sinu cadum efferentem, ut haberet, nisi fallor, unde cum sodalibus bibens deponeret symbolū. Etenim quantum ad iracundiam & furorem, & impudentiam, & audaciam, & proloquenda mendacia, aliāque uicia attinet, superioribus quidem annis longè melius sese habebat, quàm nunc, cum his ipsis sit omnium contaminatissimus. At qui planè mihi persuaferam in hisce uitandis & dediscendis, illum præcipue à te adiutum & formatū iri, magis quidem, quàm quòd illa perdisceret, quæ quotidie ille ad nos, quibus illa audire superuacaneum est, in mensa consueuit discere, quemadmodum Crocodilus rapuisset puerum, patrique pollicitus esset se redditurum, si respondisset nescio quid. Aut, quòd cum dies sit, necesse esset noctem non esse. Nonnunquam & cornua nobis affingere solet generosus ille, nescio quo pacto sermonem connectens. Nos autem his auditis ridere solemus, maximè uero quando obstructis auribus, sedula agitatione secum meditatur, habitus & dispositiones quaspiam, præterea Catalepses & imaginatiōes, multa denique id genus nomina percurrendo. Quinetiam non raro ipsum dicentem audiuius: Deum in cœlo non esse, sed per omnia certatim penetrare, nimirum per ligna, per lapides, per animantia usque ad ea, quæ sunt omnium de spectissima. Cæterum matrem illum interrogantem, cur ad hunc modum delirans ista secū nugaretur, subfannare solet. Sed si eas nugas, inquit, exactè perdidicero, nihil uideo obstare mihi, quo minus non solus diues, non solus rex sim, cæteri uero mihi collati, mancipia & hominum purgamenta existimandi sunt. Hæc cum dixisset uir ille, uide mi Hermotime, cuiusmodi responsum ille dederit philosophus, quàm uero maturum & senile. At qui nisi me ille, inquit, accessisset, nonne putas quòd longè peiora flagitia admisisset, aut per Iouem etiam traditus fuisset torquendus carnifici. Nunc autem frenum quoddam illi iniecit Philosophia iuxta ac uerecundia, & ob hoc ipsum modestior uobis nostra opera factus est, & moribus adhuc tolerabilis. Illud enim pudorē illi incutit, quòd indignus habitu & nomine philosophiæ appareat. Cæterū quæ à nobis abstulit, ea illum in disciplina continent, ita ut iustus esse uidear, si mercedem à uobis accepero, etsi illum haud multò meliorem reddiderim, nam in his quæ nōdum admisit, philosophiam reueritus est. Posteaquam nutrices quoque talia de pueris dictitare soleant, nempe præceptoris ædes illis adeūdas esse. Siquidem nusquam alibi locorum pueris relicta est copia bonum quiddam perdiscendi, sed neque mali quippiam unquam in se admittunt, quamdiu sub præceptorum custodia militauerint. Ego quidem omnes officiū mei partes in excolendo iuuenem mihi impleffe uideor, iam quicumque tibi placuerit nostrarum rerum non imperitus, illo tecum assumpto eras me accedas, & uidebis quàm promptè & expedite interroget alios, quàmque ingeniose & argutè ad quæ sita respondeat, tū quam tam eruditionem sibi mea opera pararit, & quos iam libros euoluerit, de proloquijs ac syllogismis, de complexionibus & officijs, deque alijs multis & uarijs. Cæterum quòd matrem pugnis ceciderit, atque etiam raptas uirgines uiciarit, quid ad me attinent? neque enim me illi pro pedagogo constituistis. Hæc quidem homo senex de philosophia differebat. Tu foras & ipse Hermotime diceres, abunde satis esse, si ob hoc ipsum philosopharemur, ne quid eorum quæ mala

mala & uicioſa ſunt faceremus. An non uero initio longè ampliori ſpe indu-
 cti philoſophandum nobis eſſe exiſtimabamus: non ob hoc ſaltem, quòd pau-
 lò quàm priuatus quiſpiam ex uulgo honeſtiores eſſemus. Cur igitur non &
 ad hoc dignaris dare reſponſum? HERMÓ. Quid uero aliud tibi reſpondeam,
 quàm quòd propemodum etiam mihi lachrymandum eſſe intelligo, uſq; adeo
 me commouit oratio tua nimium uera. Et iam quidem grauiter lugeo, me mi-
 ſerum tantum temporis fruſtra inſumpſiſſe & contriuiſſe, ad hæc mercedem tā
 grandem pro laboribus impendiſſe. Iam enim tanquam ex ebrietate profun-
 da ad ſobrietatem reuerſus uideo, cuiuſmodi illa ſint, quorum amore capiebar
 tum quantas ærumnas pro illis conſequendis ego miſer exhauſerim. LVC. Fle-
 tu quidem & lachrymis haud opus eſt, ò bonè, longè autē præſtabilius & prū-
 dentius eſſe opinor, quòd in fabulis Aëſopus commemorat. Ait enim quendā
 in maris littore conſediſſe, conatē ſingulas undas pernummerare: cumq; undā
 rum mutuo ſe trudentium, multitudinē obrueretur, animoq; grauiter angere-
 tur, quòd eas numero complecti non poſſet, adueniens callida uulpes, non in-
 idoneo conſilio hominis perturbationē ſubleuauit. Quid diſcruciaris, inquit,
 propter undas quæ prætergreſſæ ſunt, hinc numerare incipias oportet, illas
 miſſas facito. Et tu, quandoquidem ita tibi uidetur, poſthac magis ex uſu tuo
 feceris, ſi communem cum alijs uitam uiuere decreueris, ac ita quidem cū mul-
 tis in Repub. uerſaberis, nihil abſurdum aut faſtuoſum animo concipiens aut
 ſperans. Nec eſt quòd pudore afficiaris, quòd iā primum decurſo uitæ ſpacio,
 rectè ſapere incipias; aut mutato conſilio ad meliora te recipias. Proinde hæc
 omnia, ò amice, quæcunque à me dicta ſunt, nolim putes me de indiſtriā præ-
 meditatū & inſtructū aduerſus Stoicos, quaſi mihi cum illis eſſent ſuſcep-
 tæ inimiciæ, dixiſſe, ſed communem aduerſus omnes orationem eſſe putato.
 Neque alia contra te protuliſſem, ſi aut Platonis, aut Ariſtotelis te ſectatorem
 eſſe teſtatus eſſes, cæteris indiſta cauſa, contemptis & poſthabitis. Nunc au-
 tem poſteaquā Stoicos cæteris omnibus anteferebas, aduerſus Stoicam omnē
 diſputationem quoq; noſtram inſtituimus, nihil alioqui ſimultatis, aut diſſidi-
 j aduerſus illam ſuſceptum habentes. HERM. Benè ſanè dicis. Iam itaq; abeo,
 ut ego me totum unā cum ueſtitu & habitu commutem. Videbis igitur in bre-
 ui, non ueluti nunc me neque barba tam denſa & profunda horridum, neque
 ita afflicta & aſperam uictus rationem, uerum molliora omnia, magisq; libe-
 ro homine digna ſequentem, fortaſſe neq; purpuram induere grauabor, ut om-
 nibus fiat perſpicuum, mihi priores nugæ non amplius curæ eſſe. Atque uti-
 nam etiam ex intimis cordis penetralibus euolare ea omnia poſſem, quæcun-
 que ab illis unquam audita deuorauī. Et ut pro certo ſcias, neque helleborum
 ebibere formidabo, propter hoc ipſum contra quā Chryſippus coſueuiſſe, ne
 quid eorum unquam poſthac, quæ dixerunt, mihi in mentem ueniat. Cæterū
 tibi Luciane, non mediocrem habeo gratiam, quòd me haſtenus iactatum &
 circumlatum à turbido torrente & aſpero, iuxtaq; fluxum una cum undis ſtū-
 tantem extraxeris, aſſiſtens iuxta Tragædorum prouerbiū: Deus ex impro-
 uiſo oſtenſus. Videor autem mihi non abſurdè ſecturus, ſi & caput rase-
 ro, quemadmodum facere ſoliti ſunt, qui & naufragijs enatant inco-
 lumes, ita ut ſalutis meæ feſtiuitatem hodie concelebrem, po-
 ſteaquam tantarum nebularum caligo ab oculis meis diſ-
 cuſſa eſt. Porro autem conſpectum philoſophi poſt
 hac, & ſi inuitus inter eundem alicui obuiam
 uenero, non ſecus deuſitabo extra uitā
 declinando, quām rabioſos canes
 fugere ſoleo.

Cōcluſio qua
 fingitur Her-
 motimus poe-
 nitentia duci
 prioris uite
 adeo fruſtra
 conſumptæ.

Mitigatio p
 translationē.

LUCIANI
HERODOTVS VEL AETIO
VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

A R G V M E N T V M.

Ostendit hac præfatione Lucianus, se exemplo Herodoti, & post hunc Aëtionis pictoris adductum, ut in conuentu totius Macedoniae, exhibere se, ac specimen aliquod sui præbere uoluerit. Esse enim compendiosiore hanc uiam ad laudem & gloriam comparandam, quam singulas ciuitates circumeundo, magno negotio, multoque tempore tandem inclarescere. Exordium à uoto incipit, post narratione utriusque & Herodoti, & Aëtionis exemplum exponit, quæ quia maiorem scripti huius partem absoluit, utriusque nominis titulum quoque dedit. Hinc Adaptatio sequitur, quæ suum institutum cum superioribus exemplis comparat, amplèficata per collationem, præfentis conuentu cum Olympico, à loci & hominum qualitate. Postremo petit, ut illorum exemplo, se quoque pro aliquo mediocri Oratore habeant, non cum optimis ac uenustissimis illis, sed cum præsentibus conferendo.

Exordium à
uoto.



Narratio.

TINAM uero & alias Herodoti uirtutes mihi imitari concessum fuisset, non omnes dico, quibus ille præditus præcelluit, maior enim uoto hæc res fuerat: uerum unam ex omnibus, uidelicet aut orationum elegantissimarum mundi ciem, aut illarum numerosam concinnitatem, aut propriam & naturalem linguæ Ionicæ dictionem, aut sententiarum grauitatem & præstantiam, aut quæcunque alia, quæ & infinita sunt & elegantia, ille uno quasi fasciculo cōprehensa possidet, omnem imitationis spem excedentia. Cæterum, quæ cum libris à se elucubratīs fecerit, tum quemadmodū passim in breui temporis spacio apud Græcos in notitiam uenerit, mihi & tibi & alteri cuiusque tandem imitatus haudquaquam fuerit difficile. Cum enim relicta patria soluisset ex Caria, recto cursu in Græciam delatus est, ubi de se ipso eam cogitationem suscepit, quo pacto quæ celerrimè & minimo cum negotio inclaresceret, ac famigerabilis fieret, cum ipse, tum eius quoque elucubratae uigiliæ. At enim obambulantem nunc quidem Atheniensibus, nunc autem Corinthiis recitare historiarum monumenta à se condita, mox Argiuis aut Lacedæmoniis, partim laboriosum esse existimabat & longum: partim cunctationem & moram non mediocrem in illo fore præspiciebat. Voluit ergo negotium omne in compendium contrahere, neque ita particulatim innotescere, noticiam modicè & pedetentim congregans & colligens. Callidè uero obseruabat, si uisiam locorum Græcos unà congregatos omnes deprehenderet. Commodū itaque instabant magna olympia, Herodotus autem, hanc solam sibi uenisse occasionem arbitratus, cuius maximè erat cupidus, frequentissimis ludis obseruatis, iamque ex omnibus locis collectis Græcorum optimatibus progressus in Opisthodomum, non spectatorem sed certatorem se ipse exhibebat, cantillans historias memoriæ à se proditas, ac præsentium aures orationis suauitate demulcens, donec & Musarum nominibus eius libri nobilitari & uocari coepti sint, & illis nouem existentibus. Proinde, iam omnes illum nouerant multo profecto magis quam Olympicorum certaminū uictores. Nec quisquam erat, cui Herodoti nomen inauditū fuerat, quem non nulli ipsi audiueraut in Olympia, alij uero ex ijs, qui ex ludis regressi fuerant audita et ipsi perceperunt. Tum uero ubicunque in publico saltem apparuisset, certatim commonstrabatur digitis: Hic ille est Herodotus, qui pugnas Persicas lingua Ionica condidit atque conscripsit, qui uictorias nostras uenustissime concelebrauit. Talem ipse laudem historiarum nomine consecutus est, in uno conuentu ab omni populo totius Græciæ commune nactus suffragium, non ab uno per loquem præcone ebuccinatus est, sed in omnibus quaqua uersum ciuitatibus

tatibus, unde quisque erat eorum, qui ad ludos publicos confluxerant. Hoc tum
 animaduertissent postea ad parandam cognitionem uiam esse compendiosissi-
 mam & Hippias illius gētis Sophista, & Prodicus Cius, & Anaximenes Chi-
 us, tum Polus Acragantinus, alijque complures, orationes semper habuerunt,
 & illi in ludis publicis, unde breui notitiam sibi parauerunt. Quorsum uero ti-
 bi priscos illos percenseo, & scriptores, cum & hæc inter uetera commodè locū
 habere possint. Etenim perhibent Aëtionem quoque pictorem Roxanes & A-
 lexandri depictas in tabula nuptias, in Olympiam pertulisse, ac imaginem spe-
 ctandam ostentasse, adeo ut Proxenides, quem tunc certaminum iudicem Græ-
 ci constituerant, artis præstantia delectatus, Aëtionem generum sibi ascriuerit.
 Sed quæret aliquis, quod nam tantum adfuerit picturæ miraculum, per quod
 adductus Proxenides, Aëtioni peregrino filiam suam nuptum tradiderit. Est
 equidem imago in Italia, quam egomet uidi, adeo ut tibi quoque de eâ comper-
 tam ueritatem dicere possim. Thalamus est supra modum elegans, & lectus nu-
 ptialis uestimentis instratus. Hunc iuxta locata est Roxane uirgo corpore &
 facie uenustissima, terram modestè intuens, Alexandri assistentis præsentiam
 honorificè reuerens. Cæterum Cupidines quidam ridentes, alter quidem à ter-
 go stans digitis redimiculum aufert à capite, ac Roxanen sponso cōmonstrat.
 Alter nimium seruiliter à plantis aufert sandalium, ut iam decumberet. Alius
 Alexandri chlamyde inuolutus, illum ad Roxanen pertrahit, ualde uolenter
 annixus: Sed enim ipse rex coronam quandam puellæ porrigit. Adest præte-
 rea & Parochus sponsæ ductor Hephæstion, ardentem faciem tenens in mani-
 bus, formoso admodum adolescēti innixus, hunc ego hymeneum esse opinor,
 neque enim nomen adscriptum fuerat. Ex alia autem parte tabulæ, alij Cupidi-
 nes in armis Alexandri colludebant, duos quidem hastam illius ferētes, eos imi-
 tabantur, qui ferendis oneribus grauari uidentur. Alij duo unum aliquem ia-
 centem super clypeum, penè ipsum, ut regem trahunt, scuti loris inuoluti. Por-
 rò unus in thoracem supinè iacentem ingressus, insidias tendenti similis esse
 uidetur, ut illos ex improviso perterrefaciat, ubi trahendo ad se pertuenissent.
 Neque uero hæc ludæra sunt aut puerilia, & in quibus exprimendis temere ela-
 borasset Aëtion, sed quibus Alexandri ad res bellicas amorem adumbrare uo-
 luit, & quod eadem opera & Roxanes amore flagrarit, & armorū curam per
 obliuionem non abiecerit. Quanquā uero & aliās ipsa imagine nuptiale quid-
 dam reuera ostensum est, nempe Proxenidē natam antè Aëtioni fuisse despon-
 sam, illaque in matrimonium ducta abiit, iusis succisuiua opera Alexandri nuptijs,
 sub rege sponsæ ductore, pro nuptijs colore & penicillo expressis ueras nupti-
 as præmium reportans. Proinde Herodotus, regredior enim ad illum, satis su-
 perque sufficere Olympiorum ludos existimauit, ad faciendam fidem Græcis e-
 um scriptorem esse admiratione non indignum, qui Græcorum gesta illis reci-
 taret, quemadmodū ipse facitare solitus est. Ego uero, ac per Iouem Philii uos
 precor, ne insanire me suspicemini, neque meā me cum illius conferre uelle. Pro-
 pitius sit mihi uir ille. Verum hoc mihi cum illo nō dissimile accidisse arbitror.
 Etenim quo tempore primum in Macedoniam suscepta peregrè profectiōe ue-
 ni, apud me ipse cogitabam, strennuè mihi aduigilādum esse, eaquā tenebar
 cupiditate omnibus innotescendi, ac quā plurimis Macedonum uigilias me-
 as ostendendi. Porro autem singulas aduēntem ciuitates, interea ingrauescen-
 te ætate consenescere, haud quaquam facile factu apparebat. Sed enim, si con-
 uentu uestro obseruato, deinde progressus in mediū, orationem propalā hā-
 buissem, sperabam omnibus ex sententia succedentibus uoti me compotem fu-
 turum. Vos itaque conuenistis, ex singulis equidem ciuitatibus quicquid præstantis-
 simi, neque non ipsa summa uniuersorum Macedonum delectissima. Excepit ue-
 stro uestrum conuentum ciuitas omnium optima, qua cum nulla ex parte Pisa

Aëtion:

Tabula ex pi-
ctura AëtionisAdaptatio
sui instituti ad
exempla superi-
ora.Collatio præ-
sentis cōuen-
tus et Olympi-
æ pici ueteris

*A conditione
hominum.*

Petitio.

conferenda est, neque ea, quæ illic est loci angustia, neque tabernacula aut tur-
guria & suffocatio. Iam neque conuentum celebrantes uulgaris sex aut turba est,
magis cupida spectandi athletas, nempe uulgius Herodoti negligens, sed pro-
fecto cum rhetorum tum scriptorum atque Sophistarum omnium celeberrimi,
adeo ut parum mihi deesse uideatur, quo minus & mea actio perinde ut Olym-
piorum celebris habenda sit. Cæterum si me cum Polydamante, aut Glauco,
aut Milone compositum contemplamini, ualde audax homo uobis esse uide-
bor. Sin uero ab illis memoria longè lateque auocata, in hoc solum intenti fueri-
tis, fortasse non admodum uobis flagellandus esse uidebor, ita ut in tanto sta-
dio & hoc mihi sufficiat.

ZEVXIS VEL ANTIOCHVS

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE

ARGVMENTVM

A Polona quedam, scriptorum Luciani, est, qua ille ostendit non tantum nouitati seu peregrinitati fide-
re se, sed et rerum, sententiarumque elegantie, deinde et apte compositi ionis harmonie. Cæterum quod
sola nouitas illorum in admiratione sit, fieri communi quadam hominum natura, qui sola nouitate plerumque de-
lectantur, interim aliorum nulla habita ratione. Idem enim et Zenofidi olim in pictura Centauri, in quam præter
nouitatem argumendi, multam artem impenderat, et Antiocho, in pugna contra Galatas accidisse, hostibus noui-
tatem et insolentiam elephatorum, non ipsius apparatus pertimescentibus. Tractatur autem eadem ferme res
one, qua et superior oratio: nisi quod hic ipsa causa à principio ponitur, exempla autem, eaque amplificata se-
quuntur. Etiam tituli eadem ratione, ut supra, impositi sunt.

*Orditur sta-
tus ab exposi-
tione ipsius
causæ.*



ABITA nuper in confessu uestro oratione, domum me cõ-
ferebam. Permulti autem ex ijs, qui orationi interfuerant
me accesserunt. Nihil enim prohibere opinor, quin & ista
uobis meis iam familiaribus exponam. Itaque accedentes
porrecta dextra me consalutabant, & admiratione prose-
quentibus similes esse apparebant. Multo autem itinere
comitatu suo me deducentes, alius aliunde exclamabat,
laudabatque, donec pudore quoque me suffunderent, ueren-
tem, ne longè lateque à dignitate laudum, quas in me congerebant relinquerer.
Caput autem & summa laudationum hæc illis fuit. Et omnes uno ore unam e-
andemque sententiam præ se ferebant, confirmantes orationum mearum com-
positionem & sententiam peregrinam esse, ac multum in sese complecti noui-
tatis. Muldo uero satius est, eadem illa uerba commemorare, quibus illi tum
usi fuere. O nouitatem, inquit. O Hercules dictionem inauditam. Homo
promptus & agilis. Certè nemo dixerit quicquam orationum tuarum cogita-
tione perinde esse nouum. Equidem illi id genus uerba permulta faciebant, pro-
ut quisque inter audiendum oratione mea affectus aut cõmotus fuerat. Aut quæ
alioqui talia mentiendi & assentandi aduersus me causam habuissent, hominem
peregrinum, quem alias contemptui habentes, non magnificiebant. Verumta-
men ego, neque enim tacitum dissimulabo, non mediocriter illorum laude dis-
cruciabar. Tandem uero illis abeuntibus, cum ad me redissem, mente atque ani-
mo sic mecum agitauit. Ergo tantum hac gratia & uenustate scripta mea condi-
ta sunt, quod ad consuetam dicendi rationem formata non sint, nec iuxta com-
munem loquendi uiam fluant, uerborum uero elegantium nihil in illis admi-
tum est, ad ueterem sermonis regulam & canonem positorum, nulla præterea
sententia argutè dicta exornata sunt, nulla industria, nulla Atticæ linguæ uene-
re perpolita, aut compositionis harmonia, aut arte ad amussim elaborata, sed ab-
his

his omnibus longè lateq; discrepant. Neq; enim hæc ipsa à presentibus laudata sunt, sed uerborum nouitas illorum iudicio peregrina & aliena uisa est. Ego uero stolidus hoc ipso eos, si unquam ad me collaudandum subsilirent, potissimè adductum iri putabam. Verissimum enim illud Homeri esse persuasum habebam: nouam quamq; cantilenam audientibus esse gratissimam. Non tamen tantum laudis neq; adeo summam, nouitati concedi uolebam. Verum hanc non aliter atq; cumuli loco adijci, & non nihil sanè ornatus ad gloriam asferre. Sed ita ut quæ uera laude & auditorum applausu digna haberentur, illa essent. Itaq; non modicè commouebam, penè eò adductus, ut illis fidem haberem, unum atq; adeo solum inter Græcos esse cõfirmantibus. Atq; id genus alia. Thesaurus autem iuxta prouerbiū, nobis carbones erant. Ac propemodum ut præstigator quispiam ab illis laudor. Volo itaque uobis pictoris institutum denarrare. Zeuxis ille omnium pictorum præstantissimus, popularia & communia illa nequaquam pingere solitus est, aut admodum pauca, nempe heroas aut Deos, aut bella, semper autem noui aliquid comminiscendi illi consuetudo fuit. Cæterum inter alia audaciæ suæ egregia facinora & Hippocentaurum foeminam ipse Zeuxis adumbrauit, alentem adhuc uberibus pueros Hippocentauros geminos nimium infantes. Illius picturæ exemplum nunc Athenis repositum conseruatur, ad ueram imaginem accuratissimè expressum. Ipsum porro archesypum Sylla Romanorum Imperator unā cum alijs rebus aliquot præciolis in Italiam misisse ferebatur. Deinde iuxta Maleam Laconia promontorium, ut opinor, fracta nauis oneraria atq; submersa perisse omnia, atque ipsam etiam picturam. At enim ueræ imaginis imago mihi uisa est. Ac ipse, quoad eius fieri poterit, eandem oratione uobis adumbrabo, non per Iouem, quod pingendi ualde peritus sim, sed quod adhuc in recenti mihi hæreat memoria, quippe quā nuper admodum Athenis in pictoris cuiusdam ædibus uiderim. Ipsa quoque admiratio, qua tunc artem diligenter cõtēplando prosequabar, non parū nunc mihi adferet adminiculi ad cuncta manifestius declaranda. In cespite nimium florecente & uiridi Centaurus ipsa facta est, ea parte qua equam refert, tota humi posita, pedes posteriores retrò extendit. Qua uero parte mulieris gerit imaginem, ea sensim subsurgit, usq; ad cubiti longitudinem. Pedes anteriores ne illi quidem porrectim extensi sunt, ueluti iacentis in latere, uerum alter quidem geniculatim inflexo similis est, ungula retrò tracta incuruus existens. Alter autem contrà exurgit, & solum attingit, quemadmodum ferè sunt equi, subsilire molientes. Cæterum infantes, alterum quidem ante se habet in ulnis complexum, quem humano morè nutrit, muliebrem mammam in os illi inserens. Alterum uero ex equino lactat ubere, quemadmodum pulli à matribus lactari solent. In superiore parte tabulæ, ueluti è scopulo Hippocentaurus quispiam, uidelicet mulieris illius infantes utrinq; nutricantis maritus, prominenti capite ridens prospicit, haud quaquam totò adparens corpore, uerum media parte equi, leonis catulum in dextra retinens, quem sustollit in hoc, ut pueros reludera cum risu perterrefaceret. At reliquæ picturæ partes, propter quas non ubique accurata artis præstantia nobis idiotis comparere solebat, nihilo secus tamen summa industria erant elaboratæ, uidelicet linearum ductibus atque extensionibus rectissimis, colorum commixtionibus scientissimis, neque non tempestiuarum adsectionum circumductionibus. Insuper decentibus innumbrationibus, neque neglecta magnitudinis ratione, & mensurarum totius operis æqualitate atque harmonia, quæ omnia admirari solent pictores, quibus studium est, ea omnia cognoscendi. Ego uero eam in Zeuxide uirtutem & industriam præcipua laude extollebam, quod in uno eodemq; argumento habitata diuersitatis ratione, artis discriminē egregiè indicarit. Virum quidē per omnia adornauit horridū atq; terribilē, ac uehementer agrestē, horrentē capillitio

Odyss. lib. 2.

Adaptatio exempli, quibus offendit uulgo nouitate placere, et præ caeteris neglig.

Tabula et pictura eius.

Amplificatio artis à uulgo.

cote hirtum & hispidum, non per equinam tantum partem illius, sed per alteram quoque, qua humanam refert speciem. Plurimum autem sublimibus illum fecit humeris, uultum ridens præ se ferentem, prorsus tamen ferinum & montanum ac immansuetum. Tali quidem imagine uirum expressum extulit. Porro, foeminam ad equæ pulcherrimæ imaginem adumbravit, quales cum primis sunt illæ Thessalæ indomitæ, necdum sessoris patientes. Dimidiam uero mulieris partem, summa formauit elegantiâ, extra ambas auriculas, eas solas in formes reliquit, & horridas. Porro autem corporum iunctura atque commixtio, quatenus muliebris pars cum equina coit atque coniungitur, sensim & nõ densè subsurgens, atque ex lento accessu deriuata, spectantium fallit oculos, ex altero in alterum perducta. Alter autem ex infantibus, non secus atq; pater agrestis est, & iam in ætate tenera aspectu sæuus atq; terribilis. Neque hoc, ut mihi perpenderit uisum est, admiratione singulari carebat, tum quod admodum pueriliter ad leoninum catulum respicerent, interea uterq; dependens ab ubere, colore matrem referentes. Hæc ergo cum singulari artificio Zeuxis expressisset, ipse quidem in eam ueniebat cogitationem, ut putaret ob artis eximiâ præstantiam atque excellentiam, omnes in stuporem & admirationem spectantes se ducturum. Illi autem actutū exclamabant. Aut quid aliud facerent, pulcherrimo incidentes spectaculo? Enimvero laudibus certatim extollebant omnes, quemadmodum & nuper me illi, nempe inuentum peregrinum, neq; non nouum picturæ consilium ignotum prioribus. Vt uero Zeuxis animaduertit, qd argumenti nouitate tantum illorū detinerentur animi, eosq; ea ipsa ab arte pendenda abduceret, ita, ut neglectui darent exactam rerum expressarum diligentiam, affatus discipulum: Age, inquit, o Miccion, inuolutam picturam atque sublatam domum auferre, etenim illi nos tantum ob insuetam artis materiam collaudant, eorum uero quorum elegantiâ exornata est, quæq; arte magistra absoluta sunt, nullum illi dignantur habere respectum; sed uincit operis diligentiam argumenti nouitas. Ad hunc quidem modum Zeuxis, & fortasse quam par erat, commotius. Cæterum Antiocho, cui cognomen erat Soteri, & illi non dissimile quiddam accidisse fama est, in eâ pugna quam ipse aduersus Galatas habuisse dicitur. Si uultis, & hanc uobis historiam ordine, ut gesta est, per censebo. Cum non ignoraret & corporis uiribus & audacia Galatas esse præditos, inusitatamq; illorum multitudinem uideret, tum phalangem fortiter coniunctam, à tergo uero æneis thoracibus indutos bellantes, præterea in profundum semper armatos uigintiquatuor ordinatos, in utroq; autem cornu equitatum, qui uiginti millibus equitum constabat, dispertitum esse, porro è medio octoginta currus falcatos erupturos, ac cum illis bigas bis totidem, Hæc inquam cum uideret, spem ualde malignam animo concipiebat potiundæ uictoriæ, tamquam illis inuictis existentibus. Siquidem ipse modicè instructo exercitu, neq; ampliter, neq; pro belli dignitate & adparatu aut magnitudine, sanè perquam paucos ducens aduenerat, ac illos quidem ut plurimū scutatos & nudos. Sed enim ex ijs qui nudī erant, plures quam dimidia pars exercitus numerabantur. Itaq; iam de petendo fœdere, ferendisq; pacis conditionibus, & bello conuenientissimè componendo secum agitabat. Atqui Theodatas Rhodius, uir excellenti & generosi animi, instruendæ aciei non imperitus, cum præsto esset, regē perturbato animo esse nõ sinebat. Et erant Antiocho undecim in exercitu elephantī. Hos Theodatas iussit interea, quoad eius fieri possit, habere quam occultissimè, ne ex acie apparentes conspici fierent hostibus. Vbi uero tuba signum datum esset, ac iam infestis signis concurrendum, & manus conferendæ foret, ac hostium equitatus impressionem faceret, & Galatæ aperta phalange currus immitterent, tunc unā cum quatuor elephantis utrinque equitibus esse occurrendum docebat. Octo autem reliquos aurigis & curribus esse immittendos.

Hoc

Alterū exem
plū Antiochi

Hoc enim factum, inquit, illorum equi perterrebuntur, ac retro fugientes in ipsos Galatas illapsi impetum facient. Nec opinionem eius rei prædictæ eventus frustratus est. Cum enim antea nullum elephantum uiderent cum ipsi Galatæ, tum equi illorum, adeo nouo & inopinato elephantorum spectaculo animis consternati sunt, ut longè adhuc à beluis constituti, posteaquam solum rugientes audissent, dentesque candore relucens uiderent, ueluti ex toto nigro corpore, tum etiam proboscides ad prædam & direptionem faciendam sublata, prius quàm ab arcibus tela extorsissent, uersis retro habenis, nulloque seruatò ordine aufugerunt. Sed enim pedites aliquantisper alterna cæde semet hastis confodientes, conculcabantur ab equitibus in illorum ordinem illapsis. Cur autem subuersi, & illi deinceps denuo in suos non citra sanguinem ferebantur, ac planè iuxta illud Homeri:

Subuersi currus passim iacere supini.

At uero equi posteaquam semel à recta uia auersi declinassent, elephantorum impetum non sustinentes, sessores dorso excutiebant. Currus strepebant proscindentes per Iouem atque dissecantes acutis falcibus, quoscunque ex amicis comprehendissent. Non pauci uero ut in tali tumultu eiectioni prosternebantur. Hos elephanti insequiebantur, pedibus proterentes atque conculcantes, simul atque in altum proficientes proboscibus, unaque rapientes, ac dentibus correptos transuerberantes. Ad extremum illi summa ope annitentes Antiocho uictoriam peremerunt. Cæterum Galatæ, alij quidem dimicando occiderunt ingenti clade edita, alij autem uiui capti in uictoris potestatem perueniunt, exceptis per quæ paucis, quotquot præuenientes fuga in montes semet abdiderant. Porro autem Macedones quicunque cum Antiocho in prælium descenderant Pæana canebant, ac alij aliunde accurrentes regem coronabant uictorem & clamantes. At ille profusus, ut fertur, lachrymis: Pudore afficimur, inquit, o milites, quibus salus in hisce undecim stetit beluis, adeo, ut nisi spectaculi nouitas hostium animos perculisset, quid nos erga illos fuisset? In trophæum nihil aliud quàm elephantum iussit sculpere. Itaque iam hora est considerandi, ne & mea perinde censeantur, ut Antiochi adparatus bellicus. Etenim omnia alia pugna digna æstimanda non sunt. Quidam autem elephantes & peregrina tercula menta spectantibus metum & trepidationem incutientia, ac plena præstigijs, ea ab omnibus laude extolluntur. Porro, quibus ego confidebam, ea non admodum in illorum sunt sermone. Sed quia mulier centaurus depicta est, hoc solum est quod mentis stuporem, & admirationem inducit spectantibus, & quemadmodum est notum & monstruosum illis esse uidetur. Cætera uero ne quicquam à Zeuxide facta sunt. At non frustra, etenim uos cum fingendi & pingendi artificij rudes non estis, singula arte magistra spectantes, expendite, num solum ista digna sint, ut theatro spectanda commonstrentur.

HARMONIDES

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGUMENTVM.

Commendat se amico, ex principibus cuidam suo, adductus, ut ipse fingit, exemplo Harmonide, qui cum magistrum suum de paranda gloria & immortalitate consulisset, monitus ab eodem fuerit, ut artem quam à se didicisset, non omnibus Græcis, nam id impossibile fore, sed optimatibus ac præstantissimis quibusque ostendat, sic enim fore, ut cum illi ipsi laudati fuerint, ubicunque ipsum laudarent, ueram ex eo gloriam ac laudem consequeretur. Stauisse igitur se, eodem pacto, et huic commendari se, suamque debere, ut qui primum ea præstantia, eoque iudicio sit, ut quod ipse suo calculo approbasset, deinde & cæterorum omnium probaretur, amplificando hanc personam illius excellentiam, per collationem. Deinde & ex eadem patria secum natus sit, ut

LUCIANI

ne i eo nomine fauere ac patrocinari sibi debeat. Postremo et à scriptorum ratione facilitatem ac meritum causa se ostendit. Ordinatur statim ab expositione exempli, cuius occasione adductum ac motum sese fingit. Concludit autem Orationem per comprecationem et uotum, à Dijs precando, ut acceptam laudem suam crescere ac perpetuam esse uelim. Titulus eadem ratione, qui in superioribus inditum est.

Occasio commendationis ab exemplo.



HARMONIDES tibicen quodam tempore Timotheum magistrum suum interrogauit, Dic mihi, inquit, ò Timothee, quomodo mea arte possum euadere clarus et nobilis? Aut quid faciendum mihi existimas, ex quo in uniuersæ Græciæ cognitionem uerturus sim? Nam alia quidem omni me studio & beniuolentia iam edocuiſti, nempe exquisitum tibiæ & accommodum usum. Mox lingulam tenui & modulanti spiritu insufflare, infra autem digitos apte adhibitos crebro sustollere ac deprimere. Deinde ad numeros ingredi, & modos facere concinnos, choroq; congruos. Postremo, conseruare singulorum concertuum proprietates. Quiddam in Phrygio attonitum, in Lydio turbulentum, grauitatem in Dorico, in Ionico suauitatem. Hæc, inquam, omnia te magistro didici. At enim quæ maxima sunt, & quorum gratia tibiæ cognoscendæ desiderio laboraui, nondum uideo, quomodo ab illa mihi paranda sit gloria, & apud multos celebris opinio, utq; in multitudine cum existimatione aliqua clarus & conspicuus obambulem, ac prætereuntium digito commonstrer. Tum sicubi propalam apparuerò, statim omnium oculi in me conuertantur, ac me nominatim collaudantes dicant: Hic ille est Harmonides tibicen omnium præstantissimus. Quemadmodum quo tempore & tu, ò Timothee, primum ab ædibus patrii è Boeotia profectus, tibicinè agens Pandionidi, uictoriam in Asia furente reportabas, ac melodiâ tuo cognomine nobilitaras, nemo fuit, qui nomen tuum ignorasset, ac Thebanum illum Timotheum. Sed & nunc ubiq; que saltem in publico apparueris, certatim ab omnibus ad te curritur, ueluti ad Nocturnam reliquæ auiculæ sturnatim & graculatim conuolitant. Et hæc sunt, quorū nomine aulædus fieri optauerim, tum quorū gratia tantū laborem strenuè exhauserim. Quandoquidem tibia canere per se citra famæ & existimationis accessionem, haud ualde concupiscerem, si in obscuro mihi delitescendum foret, tametsi hac arte ad amissim exornato, non si Marlyæ aut Olympo similis euasurus essem delitescens. Siquidem incelebris & occultæ, quod aiunt, musices nullus est respectus aut utilitas. Atqui tu, inquit, & ista me doce, quomodo mihi me ipso rectè utendum sit, tum etiam arte. Ac tibi duplici nomine habebò gratiam, cum propter tibiæ peritiam, qua me excoluisti, tum, quod maximum est, propter gloriam, quam ex illa consecuturus sum. Ad hæc autem illi ita respondit Timotheus: Atqui, ò Harmonide, rei, inquit, non uulgaris aut mediocris amore & cupiditate ardes, id quod scire potes, nempe laudis & gloriæ, utq; fama celebris sis ac uulgo notus. Hanc autem quanquam tibi ad hunc modum in medium multitudinis progressio, artem ostentando, consequi in animo est, multi ac longi laboris opus aggredieris, tamen ne sic quidem uniuersi te cognoscent. Etenim ubi gentiū, aut theatrum, aut stadium ita magnum inueniri potest, in quo omnes Græci tibia canentem te audiant? Ve aut aliquo pacto illis innotescas, ac tui uoti desiderio tandem potiaris, & hoc ergo tibi subiiciam. Vtere tu quidem arte tua, & in theatris nonnunq; parum tamen tibi curæ sit promiscua uulgi multitudo. Porro compendiaria & facillima ad parandam gloriam uia hæc est. Si collectis Græciæ optimatibus, & paucis illorum, quicunque dignitate & autoritate præcellunt cæteros, atque indubitanter uiri magni sunt, & admirandi, & aliorum omnium antesignani, quorū

quorum fides in utraque fortuna spectata sit, his, inquam, si artis tuæ egregium specimen exhibueris, illi quæ laudis suæ testimonio te cohonestauerint, omnibus græcis in puncto temporis te longè, lateque innotuisse putato, & passim inclarus esse. Et uide in quod compendium tantam rem tibi contraxerim. Nam si hi, qui omnibus noti sunt, & quos nemo non admiratur, tibicinem præclarum & celebrem te esse cognoscant, quorsum tibi uulgi iudicio aut opinione opus est, tantum eos sequentis, qui meliores sunt rerum expensores & iudices? Siquidem popularis ista multitudo, ferè semper quæ optima sunt ignorat, cum maior illius pars manuarij sint opifices. Cæterum, quemcunque illi laudibus illustrauerint, qui reliquos uitæ splendore et dignitate antecunt, eundem nequaquam temere laudari planè persuasum habent. Itaque magnorum uirorum inducti præconio, laudant & illi. Quippe in ipsis quoque certaminibus multi spectatores athletis nonnunquam clarè solent applaudere, non raro etiam sibilis illudere, penes tamen septem, aut quinque, aut quocunque tandem fuerint iudicandi, potestas reposita est. His magistris sui consilij parum obsecutus est Harmonides. Etenim inter tibias, ut fertur, cum primum in musices certamen descendisset, magna contentione insufflans, in ipsam tibia in spirando exhalauit animam, & incoronatus atque exanimis eadem ratione prima & ultima uitæ tibia canendi usus in scena corruit, celebrante populo Dionysia. At sanè Timothei tam prudens oratio, non tibicinibus, neque solum Harmonidæ mihi dicta esse uidetur, uerum omnibus quicunque appetentes sunt gloriæ, ingenij aut artis suæ specimen publicè exhibentes, ac multitudinis laudem suppliciter ambientes. Quare, quo tempore & ipse non dissimilia de rebus meis agitabam animo, quæreremque quo pacto quam ocysime apud omnes inclarescerem, prudentissimum Timothei consilium secutus, considerabam, qui nam in Repub. omnium foret præstantissimus, cuique plurimum fidei apud alios foret repositum, tum qui præ omnibus alijs esset acceptissimus. Proinde, talis tu nobis apparere debebas iusto omnium sermone, ueluti uniuersæ uirtutis caput & summa, ac talium rerum gnomon & recta regula. Porro, si mea tibi spectanda & excutienda offerrem, tuque ea prosecutus esses laudibus, essent haud dubiè ita apparitura. Egoque iam uotis tantopere speratis potitus essem in uno calculo omnes affecutus. Aut quem tibi in eligendo præferens, non iure optimo deliquisse in habendo delectu existimarer. Itaque iuxta prouerbiū, in uno uiro iecimus aleam. Sed me hercle non aliter factum est, atque si omnibus ubique hominibus meam in dicendo facultatem ostendissem. Quippe in confesso est, quod & separatim singulos & collectim uniuersos ipse solus morum bonitate atque ingenij gloria exuperaris. Lacedæmoniorum reges alijs omnibus unicum tantum calculum ferentibus, ipsi soli præ cæteris duos ferre soliti sunt. Tu uero & Ephoros, præterea & senes, in summa, uniuersos calculorum multitudine in disciplinis excedis. Quin etiam in primis tu candidum & saluti ferè semper suffragantem calculum addere consueuisti, quod non mediocrem in præsentia mihi addit animum, alioqui propter audacis facti magnitudinem iure optimo metuenti. Sed & illud per Iouem non uulgariter me consolatur, quod mea non prorsus à te sint aliena, qui & ex ea urbe sum oriundus, quam tu persæpe primum quidem priuatis officijs tandem etiam publicis iuisti perbenigne et liberaliter. Itaque sicubi et nunc in petorem mihi partem calculi uergerint in oratione, ac paucior erit meliorum & candidorum numerus, tu adiecto Minervæ suffragio, ex te ipse defectum suppleto, tuique familiaris censorem & correctorem te egisse putato. Atqui ne hoc quidem contentus ero, si antehac multi me admirati sint, si iam per ora uirum clarus ego, & celebris uolitem, si orationes meæ audientium laudibus respondeant. Omnia illa uetosa & euanida,

Propositiū
quæ se cōmen-
dat amico ex
principibus
uni.

Ratio 1. e.
præstantia &
iudicio psonæ
ne eius eam
scribit.

Amplificatio
pstone à colla-
tione.

It. à cōmuni
patria.

III.
A ratione
scriptorum

Conclusio
nec lux

ut est in prouerbio, sunt somnia, & uerborum umbra. Ceterum ipsa ueritas in praesens certissimis argumentis declarabitur. Ille exactus erit mearum lucubrationum finis & terminus, nec amplius ambiguitati locus relinquetur, ne tantum quidem, quod uel ullius mentem aliquo dubio distrahat, sed aut optimum iuxta disciplinas aestimandum est, quod tibi apporet gloriam, aut omnium. Sed meliora proferenda, & magis ominatio, ad tantum certamen eunti. Videamur uero o superi, hominum opinione & existimatione non indigni, ac ea quae nobis ab alijs euentura est, laudem confirmate, ut in posterum fidei animo, ad ampliorem perueniamus. Quippe omne studium minus reformidandum est ei, qui magna olympia deuicerit.

SCYTHA SEV HOSPE-

VINCENTIO OBSOPOHO INTERPRETE

ARGUMENTVM

Lauda Macedonicos quosdam ciues, patronos, ut uidetur, suos, ut a quibus maxime adiutus atque apud ceteros promotus fueris. Facit autem hoc collatione quadam Anacharsidis Scythae & Solonis Atheniensis, ad quem cum alter Athenas profectus, a Toxare, populari suo adductus fuisset, & humaniter acceptus ab illo, & breui toti ciuitati notus atque acceptus factus est. Eodem igitur pacto & se, cum in Macedoniam uenisset ab omnibus, ut ad illos, de quibus encomium hoc instituit, diuerteret, isdemque sese commendaret, admonitum fuisse, ait. Ut enim apud Athenienses aliquando Periclem, Aristotelem & Solonem, quasi ceterorum omnium instar fuisse, ita hos inter Macedonas reliquos excellere. Titulum, ex eadem ratione, qui superiores, haec quoque oratio habet. Caetera plana sunt.

Exempli ratio, qua quos laudare instituit, cum ueri Solone & o parat, eosque quasi omnium aliorum instar quoddam facit.



NON fuit primus Anacharsis, qui ex Scythia Athenas usque peregre profectus est, graecicae disciplinae perdiscendae desiderio, sed ante illum & Toxaris, uir & multae sapientiae, & elegantiae ac rerum optimarum studiosus admodum. Sed qui domi non erat de sanguine regio, neque ex ijs qui tyaras gestare solent, uerum unus est uulgo Scytharum & popularium, cuiusmodi sunt, qui apud illos uocantur Octipedes, quo significant aliquem duorum bouum & unius plaustrum esse dominum. Hic ergo Toxaris haud iterum postliminio ad Scythas regressus est, sed Athenis manens diem suum obiit, ac non multo post etiam heros esse uisus est, atque hunc peregrinum medicum Athenienses non secus, atque unum colunt ex herouum numero. Hoc enim nomen cum heros esse declaratur, possidere coepit. Sed enim causam cognominis, & quam ob rem in herouum catalogum relatus sit, unusque ex Aesculapianis uisus sit, non alienum fortasse est percensere ut cognoscatis. Non Scythis tantum moris est immortalitate donare homines, & ad Zamolxim ablegare mortuos, sed Atheniensibus quoque licitum est in Graecia Scythas Deos facere. Quo tempore sua pestilentia populus Atheniensis infestabatur, uidere uisa est Architelis uiri Ariopagitici uxor sibi Scytham astitisse, dixisseque fore, ut Athenienses a pestifero contagio liberarentur, si angustis uino conspergerent. Hoc cum saepius fieret, neque enim Athenienses mulierculae uerba audita dederunt neglectui, factum est, ut non amplius pestis in eos grassaretur, siue uaporibus quibusdam noxijs uini odore extinctis, siue aliud quiddam maioris efficaciae norit heros Toxaris, quippe medicus existens ista Atheniensibus facienda suaserit. Itaque curationis merces etiam nunc illi persoluitur, nam niuei coloris equus ad eius monumentum quotannis immolatur. Quo loci monstrauit Dimanete illum accedentem ea quae de uino spargendo diximus imperasse. Et inuentus est eo loco Toxaris esse sepultus, ipsa inscriptio

One cognitus, tamen si non integra appareat. In primis uero quod super colum-
nam uir ornatu scythico sculptus fuerat, laeva arcum intentum, dextra uero, ut
uisus est librum tenens. Etenim adhuc plus quam dimidio corpore conspici-
tur, & arcus totus una cum codice. Reliquas uero partes statuæ una cum front-
te temporis longinquitas iam deuastauit. Est autem non procul ab ædibus Di-
pyli, à leua in Academiâ ingredientibus tumultus non magnus, & statua hu-
mi sita, uerum subinde recentibus fertis redimita. Aiuntq; nonnullos febre la-
borantes iam ab illo subleuatos esse, & per Iouem à uero non abhorret, quippe
qui totam ciuitatem quodam peste grauata liberauerit. Sed regrediamur ad
id, cuius gratia illius mentionem fecimus. Adhuc quidē in uiuis erat Toxaris,
Anacharsis autem cum nuper soluisset e patria, ex Pyreo in urbem uenit, uelu-
ti hospes & barbarus, non mediocriter animo perturbato, omnia ignorans, ad
multa meticulosus & trepidus, pendens animi quid ageret. Siquidem non ob-
scure intelligebat à uidentibus, se haberi ludibrio, propter habitus peregrini
insolentiam, & eandem linguam sonare callentem inueniebat neminem. In-
summa, iam illum susceptæ profectionis pœnitebat, constitutum habens in a-
nimo, uisis tantum Athenis, actutum retrò abire in patriam, consensuq; na-
turgio iterum soluere in Bosphorum, unde non multum itineris illi conficien-
dum restabat in Scythiam. Ad hunc modum hæc secum reputanti, Anachar-
sidi dæmon quispian bonus illi sit obuiam, ut reuera credendum est, nempe
Toxaris in Ceramicò. Ad quod primum illum pertraxit habitus, quem uide-
bat sibi esse patrium. Deinde haud difficulter cogniturus erat, & ipsum Ana-
charsis, nempe ex illustri ortum genere, quiq; inter Scytharum primates non
infimum locum obtineret. Porro autem, Anacharsis unde cognoscere potu-
isset popularem sibi esse Toxarim, more Græcorum exornatum, mentum ha-
bentem detonsum, incinctum, nullo ferro munitum, iam multa facundia fa-
cetum, & lepidum, atque ex ipsis Atticis unum indigenam? Adeo iam trans-
formatus erat longinquitate temporis. Verum Toxaris Scythica lingua af-
fatus illum: Nonne tu, inquit, Anacharsis ille es Daucetò patre prognatus?
Lachrymatus est præ gaudio Anacharsis, propterea quod eiusdem linguæ ho-
minem inuenisset, planeq; callentem quis esset, aut quem apud Scythas digni-
tatis locum obtineret, & interrogauit: Tu uero unde me nosti, ò hospes? Cui
ille, inde ego sum, inquit, è uobis oriundus ex Scythia, nomen mihi est Toxa-
ris, non ex claris illis ducenti generis originem, ut per hoc tibi notus esse que-
am: Num, inquit, ille tu es Toxaris, de quo ego inaudiui, Toxarim quendam
amore uisendæ Græciæ, relictis domi uxore, & infantibus filijs, Athenas es-
se profectum, & nunc ibi uersari, inq; magno esse precio apud optimates? E-
go, inquit, ille ipse sum, si quæ etiam nunc apud uos de me fama superstes est.
Proinde, inquit Anacharsis, scias me tuum factum esse discipulum, à amo-
ris tui æmulum, quo huc perductus es scilicet ut uiderem Græciam. Itaque hu-
ius negotiationis gratia peregre profectus, uenio infinitis malis perfunctus a-
pud gentes in medio sitas. Et nisi tu mihi factus fuisses obuiam, iam decretum
erat, priusquam sol occidisset, me retrò ad natem uoluisset referre gressum, us-
que adeo consternatus eram animo, peregrinâ & incognita omnia conspici-
ens. Sed age per Acinacem & Zamolximi deos nobis penates, tu me assum-
ptum ò Toxari, ut hospitem circumducito, ac mihi pulcherrima quæque, quæ
Athenis sunt, commonstrato. Deinde, si quæ etiam passim in reliqua sunt Græ-
cia admiranda & uisenda, cum leges optimè constitutas, tum uiros quosq; in-
tegrissimos. Ad hæc mores & ludos publicos, & uitam illorum, & Rempub.
Quorum indagandorum gratia prior tu, exin ego post te tantum itineris ex-
hausimus. Et ne permittas ut his omnibus nondum uisis mihi retrò pes mo-
uendus sit. Hoc equidem, inquit Toxaris, minimè amanter dixisti, uis factis

pede liminibus, mox te rediturum postliminio. Atqui boni habe animum, neque enim, ut tu tecum cogitas, abibis, neque te facile dimissura est ciuitas. Neque uero adeo modica habet erga retinendos hospites demulcimenta aut illamentamenta, uerum multò magis te susceptum ita tractabit, ut neque uxoris amplius, neque liberorum, si quos interea nobis absente suscepisti, admodum memorem futurus sis. Cæterum, ut quàm celerrimè uniuersam Atheniensium urbem uisam cognoscas, aut potius omnè Græciam, & ea quæ apud Græcos maxime uisenda sunt, ego tibi effectum reddam. Agit hic uir multæ & admirandæ sapientiæ, & quidem indigena: sed qui diu multumq; susceptis peregrinationibus, & in Asiam & in Aegyptum profectus sit, ac cum optimis quibusq; mortalibus uitæ consuetudinem habuit. Cætera homo non admodum diues, uerum infimæ penè fortunæ mendicis. Videbis senem adeo populariter exornatum. Veruntamen cum propter sapientiæ excellentiam, tum aliarum uirtutum, quibus præditus est, præstantiam, ab omnibus certatim colitur, adeo ut etiam pro legum autore eo utantur in constituenda Repub. neque iuxta eius præcepta uiuere dedignantur. Hunc si amicitia tibi iunctum possederis, ac planè cuiusmodi uir sit, perdidiceris, uniuersam Græciam in te habiturum haud dubitanter existima. Et quod caput est nosse, sic habe, ex omnibus bonis hic repositis, non maiori me tibi gratificari posse, aut officio aut obsequio, quàm si huic te quàm commendatissimum reddidero. Ne igitur cunctemur, o Toxares, inquit Anacharsis, sed me assumens quantotius ad illum ducito. Sed enim illud uereor, ne difficilis accessu sit, tuumq; erga me studium tanquam super uacaneum respuat. Bona uerba, inquit ille, uideor enim illi rem omnium gratissimam facturum, beneuolentiæ erga hospitem ostendendæ occasionem libi offerens. Tantum uero me sequere, statimq; qua sit erga hospites reuerentia, tum quàm à comitate non auersus, tum quæ alia eius bonitas, & ingenij amoenissimi suauitas, cognoscas. Quin potius bona fortuna duce ille ipse non accedit, nempe illi, qui cogitabundus secum loquitur. Et cum dicto Solonem allocutus: Venio, inquit, maximum tibi munus adducens, uirum peregrinum, egentem amicitia. Est autem genere & natione Scythia, unus apud nostrates, ex nobilibus & summo loco natis. Omnibus uero in patria relictis, huc uenit nobiscum conuersaturus, eaq; quæ per Græciam sunt præstantissima uisurus. Porro ego eius rei compendium illi inuentum curauit, quo pacto facillimè simul & expeditissimè uniuersa perdisceret, & optimis quibusq; innotesceret. Aliam uero ad hæc consequenda uiam compendiosiore non tenebam, quàm si hunc tibi adductum familiarem fecissem. Itaque, si Solonem ego planè pernouit, sic facies, ac illum in bonorum notitiam & studium perduces, & germanum ciuem Græciæ esse ostendes. Et quod tibi paulo antè dixi, Anacharsi, omnia iam uiso Solone conspexisti. Hoc sunt Athenæ, hoc est ipsa Græcia. Neque amplius hospitem te esse puta, omnes te noverunt, omnes certatim amore te prosequuntur. Tantum tibi in hoc sene bonorum repositum esse ne dubites. Omnium in Scythia relictorum te capiet obliuio, iuncta cum illo conuersatione. Habes peregrinationis tuæ præmia, ac amoris finem tantopere desideratum. Hic tibi græca est regula, neque non Atticæ philosophiæ index certissimus. Quare hoc tibi perluade, eum esse multò felicissimum, quicumque cum Solone uersatus fuerit, eoq; amico utitur, Perlongum esset referre, quantum cum Solon sit delectatus munere, tum quibus uerbis responderit, ita ut in reliquum tempus dulcissimè simul, & coniunctissimè conuixerint, alter quidem illorum, nempe Solon, docens & instituens rebus pulcherrimis, & amicum Anacharsin in omnium familiaritatem aggregans, Græcorumq; optimatibus adducens, tum per

Omnia diligentissime curam agens, quo pacto quam iucundissime in Græcia in precio habitus præcelleret. Alter autem admirandam illius sapientiam attonito animo admiratus, ne altero quidem pede uolens à senis latere discedebat. Itaque quemadmodum illi pollicitus fuerat Toxaris, ex unico Solone in puncto temporis uniuersa cognouit, ac omnibus innotuit, & illius gratia à cunctis familiariter colebatur. Neque enim mediocri laude Anacharsis uirtutes solebat extollere Solon, uerum hominibus & hoc moris erat, ut quemadmodum Soloni legislatori libenter dicto audientes erant, amore quoque & beneuolentia prosequerentur, quoscunque ille aliquo precio dignos esse existimabat, ac prorsus eosdem in reliquum uiros optimos esse credebant. Solus uero ex Barbaris Anacharsis initiatus est, ac ciuitate donatus, si Theoxeno fides habenda est, qui præter cætera & hoc de illo literis ac memoriae prodidit. Sed neque, ut opinor, retrò ad Scythas Anacharsis abiit, nisi Solone mortuo. Vultis igitur fabulae finem iam imponam, ne sine capite obambulet: proinde iam tempus est cognoscendi ciues, cuius rei gratia mihi Anacharsis ex Scythia, & Toxaris in præsentia uenerunt in Macedoniam, ad quos Solonem quoque adultæ ætatis hominem ab Athenis adduxi. Siquidem aio, & me non dissimile quiddam cum Anacharside passum esse. Ac per Gratias uos obsecro, ne indignabundo animo mihi uicio uertatis similitudinem, si uiro regio memetipse comparauero. Barbarus enim ille fuit. Cæterum nos Syros ulla in re Scythis deteriores non facile dixeris. Atqui neque res meas cum regia magnificentia componere annitor similitudine, nisi quantum ad ea quæ diximus. Nam cum primum in uestram urbem hospes immigrassem, statim animo obstupescens sum, uisa & eius amplitudine & pulchritudine, ac incolarum multitudinem, aliisque potentia & splendore omnino cognito. Itaque multo tempore animo hærebam attonitus ad hæc, nec poteram cuncta abunde satis admiratione prosequi. Cuiusmodi quiddam & insularis ille iuuenis conspectis Menelai ædibus passus est. Neque uero alium ego obtinebam animum intuitus urbem tanto uigore uigentem, ac iuxta poetam illum omnibus bonis florentem, quibus ciuitas felix & beata solet affluere. Hoc iam affectus animo, deinceps de ijs quæ agenda forent mecum deliberabam. Iam enim olim constitutum habebam, oratione uos & laudibus illustrare. Quibus enim alijs ostendi, silentio tam præclaram ciuitatem præteriens? Quippe quærebam, neque enim ueritatem prudens celabo, si qui essent, qui reliquos dignitate anteirent, & quos aggressus aliquis, ac historia de illis memoriae prodita, adiutoribus uteretur ad omnia. Ibi uero mihi non unus, quemadmodum Anacharsidi, & ille quidem barbarus Toxaris, sed plures, aut potius omnes eadem tantum non iisdem syllabis respondebant. Multi quidem & alij præclari & industrii uiri, o hospes, in hac urbe habitant, nec temere alibi eiusmodi uiros inuenies perinde bonos. Duo tamen cum primis sunt longè optimi & præstantissimi, generis splendore & dignitate omnibus longè superiores. Cæterum disciplinarum cognitione ac dicendi facultate Atticæ Musæ eos non absurde comparaueris. Populi mirus erga illos fauor, & studium singulare existit. Et hoc quoque quod in ciuitate optimum & præstantissimum esse constat, illorum bonitatem & obuiam erga hospites humanitatem, nullamque in tanta magnitudine inuidiam, ac reuerentiam coniunctam cum beneuolentia, tum animi mansuetudinem & morum facilitatem quibusuis accedentibus expositam, ipse haud dubie alijs uerbis celebrabis, paulo post harum rerum facto periculo. Atque ut mireris impensius ex una eademque familia sunt pater & filius. Alter quidē non alius, quam si Solonem, aut Periclem, aut Aristidem animo conceperis. Alter uero filius, te saltem conspectum actutum domum abduchurus est. A deo præstanti corpore uisendus est, & mascula quadam forma decorus & amabilis. Quod si modo ore in uocem soluto loqui inceperit, ducet te reuinctum ab auribus

*Adaptatio
sue causæ*

*Tu machus
scilicet.*

*Collatio
Amplificatio
personarum.*

bus, tantam dicendi uenerem, & uerborum suauitatem iuuenis in lingua sitam possidet. Quinetiam uniuersa ciuitas ad audiendum inhiat, quoties ad populū uerba facturū progreditur. Cuiusmodi aiunt Athenensibus quondam accidisse in Clinia filio adamando, præter quā quod non multo post eos amoris summē poenituerit, quo Alcibiadem complexi fuerant. Porro hunc non ciuitas solum arctissimē diligit, uerumetiam reuerenter habere non dedignatur. In summa, unicum hoc nobis populare bonum est hic uir, & ingens commoditas omnibus. Hic, si te & eius pater susceperint, & tecum amiciciam & societatem fecerint, totam ciuitatem deuinctam habebis. Tantum autem ad illum manus extendenda est, nec amplius res tuæ erūt in ambiguo. Hæc per Iouem ab omnibus dicebantur, etsi iureiurando oratio mea mihi confirmanda sit. Ac mihi iam earum rerum facienti periculum, ne minimam quidem partem dicendo assecutus esse uideor. Itaque neque desidia, neque moræ indulgenda locus est, ut ait Poëta Ceius, uerum omnes rudentes pariter mouendi sunt, præterea nihil non dicendum & faciendum, quo in amiciciam illorum insinuemur. Quod quidem si ex sententia consecuti fuerimus, tranquilla sunt omnia, & navigatio non improspira, ac mare placidum, & portus in propinquo constitutus.

Q V O M O D O H I S T O R I A

SCRIBENDA SIT.

IACOBO MICYLLO INTERP.

A R G V M E N T V M

Didascalicus liber est, continens præcepta ac regulas de historia scribenda. Diuiditur autem in duas partes. In priore exposito sine seu officio Historici, & constitutis ijs, qui duplicem Historiæ finem faciunt. Vtile uidelicet & Delectabile, mox dicia recenset, quæ tum in uerbis, & compositione, tum in ipsis rebus nitanda sint. & hoc sub exemplis aliorum, quō quique modo aut genere peccarint, ostendendo. In posteriore autem parte primum, quæ afferre ad hanc rem, quæq; antea quasi domi suæ comparata habere debeat, is, qui ad scribendam Historiam accedit, exponit. Deinde regulas primum de rebus, deinde de expositione & phrasi uerborum, postremo & de partibus operis tradit. Etiam hic exemplis aliorum præcepta sua confirmando. Ordinem autem ab Occasione, quam collatione Abderitici morbi amplificat.

Exordium a
collatione.



ABDERITIS, aiunt, Lyfimacho iam regnante, morbum incidisse, optime Philo, huiuscemodi quendam: Febricitari principio quidem coepisse, per urbem uniuersos, primo statim die febris continua ac ualida grauius correptos. Circa septimum autem diem alijs quidem multus ē naribus profluens sanguis, alijs uero exortus sudor, etiam ipse immodicus, febrem dissoluit ac finijt. Cæterum ridicula quædam perturbatione mentes illorum, idem hic morbus inuoluit. Omnes enim quasi ad Tragœdias agendas impellebantur, & lambica personabant, multumq; uociferabantur. Maximē autem Euripidis Andromedam, canticis referebant, & Persei sermonem per uices recitabant. Plenaq; adeo ciuitas erat pallidis, & macilentis illis, septimanis Tragœdis, notum illud.

At o tyranne hominumq; diuorumq; Amor. & cætera quæ sequuntur, magna uoce exclamantibus, & hoc in longum usque, donec superueniente iam hyeme, frigus nimium obortū ab infania ac nugis istis, cohiberet ipsos. Causam uero eius rei uidetur mihi præbuisse, Archelaus Tragicus poeta, qui illis temporibus celebris erat, qui mediā æstate, multoq; æstu, Andromedæ fabulā ipsis egerat. ita ut multi ex theatro redirent febricitantes, & mentibus euerfi, postea in eandem Tragœdiam delaberentur, obuersante illorum memoria.

Andrō-

Andromeda, ac Perseo unâ cum Medusa, singulorum animis & cogitationibus obuolante. Vt igitur alterum cum altero comparatur, quemadmodum uulgo dicunt, Abderiticum illud malum etiam hoc tempore plerosq; doctorum inuasit: non ut ipsi quoq; Tragœdias agant, nam in hoc minus delirarent, alienis Iambicis, ipsiq; haud malis occupati: sed ex quo obuia illa, & uelut ante pedes exposita, semel moueri cœpere, puta bellū istud aduersus Barbaros, & uulnus in Armenia acceptum, continuâq; uictoriæ illæ, nemo unus iam est, qui non historiam scribere uelit. Imò uero Thucidides, & Herodori, & Xenophontes, cuncti nobis facti sunt: & ut apparet, uerum illud tandem fuit, quod dicit: Bellum omnium pater est, quandoquidem & historiarum scriptores tam multos procreauit, idq; una hac plaga. Hæc igitur, o amice, posteaquam uiderem atq; audirem, Sinopensis illius in mentem uenit. Quando enim Philippus rex ferebatur cum exercitu iam aduentare, Corinthij omnes trepidi, turbare cœperunt, & pro se quisq; sedulo facere, alius quidē arma apparando, alius aut saxa cōportando, alius muros ciuitatis reficiendo, alius propugnacula & turres suffulciedo, deniq; alius aliud aliquid, quod ad rem pertineret ministrando. Diogenes autem, cum hæc aspiceret, quoniam ipse nihil haberet, quod ageret: nemo enim ipsum ad ullum aliquod ministerium adhibebat, cincto circum se pallio, serio admodū & ipse dolium suum, in quo tum fortē habitabat, sursum ac deorsum per Cranium uolutare cœpit. Ac rogante quopiā, ex familiaribus, et, quid hoc, inquit, Diogenes agis? Voluto, respondit ille, etiam ego dolium meum, ut ne solus ociose feriari uidear, inter tot laborantes. Et ego igitur, o Philo, ut ne solus mutus forem, in hoc loquaci ac strepero seculo, neque perinde ac comicum aliquod satellitium, cum silentio hians præterueherer, non abs re facturum me esse arbitratus sum, si, quoad possibile mihi esset, etiam ipse dolium uolutarem: nō historiam scribendo, neq; etiam ipsas res gestas commemorando, non ita temerarius equidem sum, neq; etiam hoc de me timeas licet. Noui enim quantum periculum hoc sit, si quis per saxa ac rupes uoludet, & maximē tale, quale meum est doliolum, ne ualidē quidem satis etiam fictum ac coctum, adeo ut si quis exiguum aliquem lapillum ipsi illidat, statim admodum testæ colligendæ illi sint. Quid igitur decretum mihi est? & quo pacto bellum tutō capessam, ipse extra teli iactum constitutus? Dicam equidem tibi. A fumo quidem, & fluctibus, & curis, quæcunq; historiam scribentem circumstant, abstineto me ipsum. Admonitionem autem quandam paruā, & præceptiones hæc modicas scribentibus ministrabo, ut exædificationi saltem unâ cum illis adsim, etiam si ab inscriptione ab fuero, summo tantum digito uidelicet lutum attingendo. Quanquam neq; admonitione pleriq; opus esse sibi ad hanc rē putant, non magis, quā arte aliqua ad uadendum, aut uidendum, aut edendum sed planē facillimum ac promptum, et cuiusuis hominis esse existimant, historiam scribere, si quis modo exponere uerbis possit, quod utcunq; in mentem uenit. Cæterum nosti & ipse, o amice, quod hoc neq; facillimorum quippiam sit, neq; eorum, quæ negligenter ac temere componi possunt, sed si quid aliud usquam, inter ea quæ oratione traduntur, multa cura opus habet, hoc certē habet, si quis, ut Thucidides ait, historiam quasi perpetuam possessionem adoret. Scio igitur paucos fore, quos mea hæc oratio conuertet, imo quibusdā etiam molestus uidebor, illis maximē, quibus iam opus suum absolutum est, & historia in publicum emissā. Quod si uero etiam laudata est ab ijs, qui tum audierunt eā, infamia profecto fuerit, sperare illos immutatueros aliquid, aut transcripturos esse, eorum, quæ iam semel edita atq; autorata, & quasi in regiam aulam relata sunt. Sed tamen non abs re fuerit, etiā eos ipsos admonere hic, ut si quando bellum aliud exortum fuerit, uel Galatarum cōtra Getas, uel Indorum contra Bactrianos, neq; enim aduersum nos puto quisquam aliquid mouere susti-

*Adaptatio
exempli.*

Occasio consilij.

*Propositio
operis.*

*Attentio à
difficultate
rei.*

*Disiſſo.**Que uicia ſu-
genda ſunt hi-
ſtoriæ ſcribenti**Propriū, ſi-
ue officium
hiſtoris.*

nebit, cunctis iam perdomitis & ſub iugū miſſis, melius ac rectius componere tamen poſſint, adhibita hac quaſi quadam regula, ſi modo recta eadem ipſis uti debitur: ſin minus, ipſi quidē tamen eodem cubitu, quemadmodū & nunc, metiantur negotium, medicus autem non admodum ægre feret, ſi omnes Abderitæ iſti, uolentes ac ultrò Andromedæ fabulam agant. Porro quando duplex huius conſilij opus eſt, alia enim eligere ac ſequi docet, alia uero uiſare. Principio age dicamus quæ nam fugienda ſint ei, qui hiſtoriam ſcribet, & à quibus integrum ac purum maximè præbere ſe debeat. Deinde quibus rebus utendo nō aberrauerit à recta uia, & eo quo tendit, ducente: nempe quo exordio incipendum ſit, quo ordine res quæq; iungendæ inter ſe, & componendæ ſint, quīs modus ſingulis adhibendus, quæ ſilentio prætereunda, quibus immorandum, & quæ curſu præteruehi fatius ſit, quōmodo exponenda eadē, & coaptanda ſint. Atq; hæc quidem & hiſ ſimilia, poſteriore loco tractabimus, nunc autem uicia ea comemorabimus, quæ malè ſcribentes, aut componentes ſequi ſolent. Quæ igitur communia ſcriptorum uicia ſunt, in uerbis, in ſonoritate, in ſententiâ, & cæteris malè & inſcitè compoſitis, longum fuerit perſequi, & à præſenti inſtituto etiam alienum. Nam cōmunia, ut dixi, omnium ſermonū uicia ſunt, quæ in uerbis & concinnitate uocum peccantur. Quæ uero in hiſtoria peculiaritèr quidam peccant, ea facile deprehendas, obſeruâdo, id quod & mihi ſæpenu- ro uſu uenit inter auſcultandum, & maximè ſi omnibus illis aures apertas præbueris. Sed non intempeſtiuū fuerit, interea etiam, exempli cauſſa, quædam eiuſmodi, repetere & comemorare, quæ iam ita compoſita atq; edita habentur. Ac primum quidem illud, quantum peccent, conſideremus. Nam pleriq; ipſorum, neglecto eo, ut rem iplam, perinde ut geſta eſt, exponant, in laudibus Imperatorum & ducum immorantur, ſuos quidem in cœlum extollentes, contra autem hoſtes, ultra modum deprimentes, ignari uidelicet, quod non anguſto aliquo Iſthmo diuiſa & interſepta ſint, hiſtoria & encomium, ſed magno quodam muro per medium eſſe, diſtincta. Et, muſicorum illud, *δις δὴ καὶ αὐτῶν*, hoc eſt, bis per omnes chordas: quod dici ſolet, inter ſe diſtāt. Siquidem ille qui Encomium ſcribit, hoc unū ſpectat, ut quibuſcunq; modis poſſit, eū quem laudandum ſuſcepit, extollat atq; oblectet, etiā ſi per mendaciū fortè id conſequatur, quō tendit, parū id curat. At contra hiſtoria, nihil falſum inferi ſibi, ne pauxillum quidē permittit, non magis, q̃ arteriam dicunt medicorū pueri, eam quæ trachæa ſiue aſpera uocatur, quicq; potus aut cibi in ſe recipere. Rurſum neſcire ſiſdem uident, q̃ & poëtice quidē & poëmata, aliud promittunt, aliud hiſtoriæ regulasq; diuerſas habet. Nam illic quidē libertas nullius alterius arbitrio ſubiecta eſt, unaq; hæc lex eſt, quicquid poëtæ ipſi uisum fuerit. Diuino enim ſpiritu agitur, & à Muſis dependet, illarū numine afflatus, & ſiue equis alatos curru iūgere uoluerit, ſiue alios ſuper aquam, aut in ſummas ariſtas, curſuros per illas attollet, nemo uetat, neq; etiam quando Iupiter ipſorum ex una cathena alligata, in ſublime attraxerit pariter terram & mare, quicq; ex eo ſibi metuūt, ne uidelicet dirupta illa, conterant ac pereāt omnia illa deorſum præcipitata. Sed & ſi Agamemnonē laudare uolunt, nemo prohibet quo minus illū Ioui ſimile faciant, & quod ad caput, & quod ad oculos pertinet: quod autē ad pectus attinet, fratri ipſius Neptuno, & quod ad balteum, Marti: & omnino compoſitū quendam ex omnibus dijs oportet eſſe, filium illum Atrei & Aëropes. Neq; enim ſufficit Iupiter, neq; Neptunus, neq; Mars, ut ſinguli illius pulchritudinē ac formam compleant. At uero hiſtoria, ſi quam huiuſcemodi adulationē recipiat, quid aliud; quā pedestris quædam poëtice redditur, grandiloquētia iſta uerborum carens. Cæterum reliquas illas præſtigias ac uanitates nudas, abſq; uerſibus, & ob hoc etiam magis conſpicuas, oſtentans. Magnū igitur hoc, imo magis, plus quā magnum uiciū fuerit, ſi quis neſciat ea quæ hiſtoriæ pro-
pria

pria sunt, ab ijs quæ sunt poetices, separare, sed introducit in historiam, alterius ornamenta & fucum, fabulas uidelicet & laudes, & eos, qui in his rebus ueritatis excessus fiunt. non secus, ac si quis athletæ alicui istorum ualidorum, & uehementer robustorum, purpuram induat, ac ceteris ornamentis meretriciis eum exornet, præterea & fucos, & cerussa faciem eius oblinat. Vt enim, Dii boni, omnino ridiculus redderet, deformando ipsum ornatu illo? Atqui non hoc dico, quasi non & laudandum in historia interdum sit, sed suo loco & tempore laudandum, modumque rebus adhibendum esse censeo, ne qua molestia afficiantur, si qui in posterum hæc eadem aliquando legent. Et in summa, ita hæc omnia moderanda sunt, quasi posteris, non presentibus scribatur, ut & paulo post ostendamus. Porro qui putant recte diuidi in duo historiam, puta in iucundum & utile, & ob hoc & encomium in eam introducunt, tãquam quod & iucundum sit, & delectet legentes: uides nimirum, quantum à uero aberrēt. Primum quidem diuisione mala atque adulterina utentes. Vnum enim opus est historię, & unus finis, utilitas, quæ ex sola ueritate conciliatur. Iucundum uero, si & ipsum sequatur, melius quidem hoc, perinde ut si forma seu pulchritudo athletam sin minus, nihil uetat ab Hercule progenatum esse Nicostratum illum, Isidori filium, generosus cum sit, & utroque colluctatore suo fortior, etiam si ipse quidē, quod ad faciem attinet, turpissimus uideatur. Alcæus autem formosus ille, Milesius colluctetur cum eo, amasius quoque, ut aiunt, ipsius Nicostrati existens. Quare historia, si quidem obiter, & uelut auctarij modo, iucunditatem additam habeat, complures amatores ad se alliciet: sed quatenus perfectum atque integrum, idque solum habet, quod peculiare ac proprium ipsius est, ueritatis expositionem dico, non magnam pulchritudinis rationem aut curam habet. Præterea etiam illud dicere non indignum fuerit, quod neque iucundum adeo in historia, quod ualde fabulosum est, & ad laudem maxime inclinatum, utrobique auditoribus esse solet, dum non de fece hominum, ac multa promiscuaque plebe hoc intelligamus, sed de ijs, qui iudicantium more, atque adeo, per Ionem, sycophantarum modo auscultant, quos nihil subterfugere facile potest, utpote ipso etiam Argo acutius ac toto corpore undique omnia intuentes, mensariorum autem more, singula eorum quæ dicuntur, accuratè ac diligenter explorantes, ita ut alia quidem uelut adulterina rejiciant, ea uero quæ proba sunt & legitima, & quæ typum seu formam accuratè & expresse referunt, recipiant atque approbent. Ad quæ etiam respicere decet, eos qui historiam componunt, aliorum autem nullam aut paruam habere rationem, etiam si rumpantur laudatores. Si uero neglectis hisce, studebis historiam supra modum delectabilem facere, admixtis fabulis, laudibus, & cæteris huiusmodi adulationibus, celerrimè similem illam reddes Herculi in Lydia. Vidisse enim alicubi te consentaneum est, pictum illum Omphalæ seruientem, atque admodum alieno ornatu ac habitu indutum. Illa uidelicet pelle ipsius Leonina uestita, & clauam manu tenente, eoque Herculem scilicet præ se ferente. Ipso autem in crocoto & purpura, lanam trahente, & uapulante ab Omphale sandalio, & quod turpissimum spectaculum est, uestitu cum corpore non cõueniente, neque ad proportionem illius quadrante, atque ipso deo uirilem illum corporis habitum, turpiter adeo effeminate. Ac multi quidem fortassis etiam hæc tua laudabunt, pauci uero illi, quos tu contemnitis, suauiter admodum, & ad satietatem usque ridebunt, aspicientes indocilem ac dissonam, maleque coherentem rei compositionem. Nam quod uniuscuiusque rei proprium est, id pulchrum est. Hoc si mutaueris, deforme ipsum, uisu reddetur. Omitto hic dicere, quod ipsæ quoque laudes, uni fortassis alicui iucundæ ac delectabiles sunt, ei puta, qui laudatur: cæteris uero molestæ, & maxime, si immodicos ueri excessus siue Hyperbolas habuerint, quales

Respondet eorum objectioni quod duplici historia finem faciunt.

I. A demotione

II. Ab ipsius laudis effectum.

III. A persona eorum qui laudantur.

Probat ex
plo Alexandri

ipsas plerique faciunt, dum benevolentiam eorum, quos laudant, uenantur, & eo usque immorantur illis, donec omnibus adulationem hanc manifestam reddant. Neque enim secundum artem hoc facere norunt, neque adulationem tegunt, sed irruentes, conferta omnia & incredibilia, & nuda expuunt, quare neque illud consequuntur, quod maxime intendunt. Nam qui laudantur ab ipsis, oderunt multo magis ipsos, & auersantur, ut adulatorem, recte sane facientes, & maxime si uirili ac generoso animo praediti sunt. Quemadmodum Aristobulo accidit, qui singulare certamen Alexandri & Pori conscripsit. Eo enim ipso legente, hunc potissimum locum, quo pugnam hanc descripserat (putabat enim se maximam apud regem gratiam hoc pacto initurum esse, assignatis illi falso rebus quibusdam praeclarissime gestis, & effictis operibus ueritatem excedentibus) Alexander accepto libro (nam tum forte in flumine Hydaspis nauigabant) proiecit precipitem in aquam, & te, inquit, eodem modo decebat Aristobule, praecipitari, qui talia pro me singulari certamine pugnaueris, & elephantos sagitta inter feceris. Et certe indignaturus ita fuerat Alexander, ut qui nec architecti illius audaciam ferre potuerit, pollicentis se montem Atho, ad illius imaginem efficturum esse, montemque ipsum illius similitudine exornaturum, sed statim pro adulatore homine illo agnito, non amplius, neque ad ceteras res, eodem, ut ante, usus est. Vbi igitur delectabile illud, in hisce manet? nisi si quis uehementer amens adeo foret, ut oblectaretur huiusmodi laudibus, quarum uanitas & confutatio ante pedes, & in promptu esset, perinde ut homines deformes interdum solent, & praecipue mulierculae, quae pictoribus mandant, ut se quam pulcherrimas pingant. Arbitrantur enim melius habituram sibi esse faciem, si pictor ipsis & plurimum ruborem illinat, & multum candoris intermisceat pigmento. Tales plerique scriptorum hodie sunt, qui & proprium & utile, quod ex historia sperandum fuerat, palpando tractant, quos odio habere conueniebat, ut qui in praesenti adulatorem manifesti & inertes sint, & in posterum, suspectum reddant totum negotium propter nimios ueritatis excessus, & incredibilitatem. Quod si uero quispiam existimat, omnino iucunditatem per totam historiam admixtam esse debere, praestet cetera illa, quae reuera delectabilia sunt, inter reliqua ornamenta orationis, quibus plerique neglectis, ea quae nihil ad rem pertinent, ingerunt atque inuoluunt. Ego uero etiam narrabo, quae non ita multo antea memini me audire, cum in Ionia historiarum scriptores, atque adeo per Iouem in Achaia quoque nuper quosdam auscultarem, idem hoc bellum exponentes. Ac per Gratias, ne quis pro dubijs aut incertis ea habeat, quae dicuntur. Nam uel iureiurando affirmare ausim, si modo urbanum foret, iusiurandum inferere commentario, uera illa esse. Ac unus quidem ipsorum, statim a Musis exor diebatur, inuocando deas, ut ipsae ad opus hoc describendum adesse uellent. Vides ne quam scitum principium, & in promptu historia, & tali orationis figurae conueniens? Deinde paulum progressus, Achilli quidem, nostrum Imperatorem comparabat, Therisitae autem regem Persarum: ignorans uidelicet, quod Achilles multo melior futurus ipsi fuerat, si Hectorem potius quam Therisitae interfecisset, & si prior quidem bonus quispiam fugeret, persequeretur autem ipsum multo clarior alter. Posthac adducebat & pro se ipso encomium quoddam, & quod dignus esset, qui conscriberet res gestas, adeo praeclaras ac splendidas, uideri se uolebat. Hinc autem descendens, etiam patriam suam, Miletum laudabat, illud addens, quod rectius faceret ipse quam Homerus, quoniam ille nusquam patriae suae mentionem fecisset. Postremo ad finem Procerum pollicebatur nominatim, ac planis uerbis, sese nostras res in maius sublaturum, Barbaros autem contra, etiam ipsum per se debellaturum atque oppressurum esse. Ac historiam quidem in hunc modum incipiebat, simul & causas, unde id bellum coepisset, commemorando: Nam scelestissimus ac pessime perditus iste, Volo

gelus,

Subiicit ex
planiorum

gefus, bellum mouere coepit, ob talem cauffam. Atq; hic quidem in hunc mo-
 dum. Alter uero quidam Thucididis imitator summus quispiam, & ad arche-
 typum seu primum exemplar, admodum bene comparatus, etiam principium
 perinde, ut ille, suo proprio nomine appposito, fecit, festiuiffimum illud quidem
 omnium principiorum, et articum animum plane spirans. Vide enim, Creperius
 inquit, Calpurnianus Pompeiopolita, conscripsit bellum Parthorum ac Roma-
 norum, quo pacto illud inter se gesserunt, statim ab eo exorsus, quando illud pri-
 mum moueri coeptum est. Quare post tale utriusque principium, quid tibi cetera
 amplius dicam? quomodo uidelicet in Armenia perorauerit, Corcyrensem illu
 oratorem se ipsum exhibendo, aut qualem Nisibenis pestem immiserit, quia par-
 tes Romanorum sequi noluerat, a Thucidide mutuatus omnia prorsus, excepto
 solo Pelasgico, & longis muris, in quibus tum habitauerunt illi, qui temporibus
 illis peste laborabant. Cetera uero etiam ab Aethiopsibus exorsus est: quare & in
 Aegyptum descendit, & in terram regis multam, in illa quoque ibi mansit, recte sa-
 ne faciens. Ego itaque relicto illo, sepeliente adhuc miseros Athenienses Nisibe,
 abq;, satis sciens, etiam ea quae, me digresso, dicturus postea esset. Nam rursus
 etiam illud abunde multum nunc est, putare, hoc esse Thucididis consentanea at-
 que similia dicere, si parum reueritus, ea quae sunt ipsius illius dixerit quispi-
 am, ut, μικρά καὶ μεγάλα, hoc est, parua & illa. &, ὡς καὶ αὐτὸς αὐτὸς φησὶ. id est, ut eti-
 am ipse dixeris. &, οὐ δὲ αὐτῶν τὰ δῖα, id est, non ob eam caussam, per Iouem.
 &, καὶ πάντα ἐλπίς δ' αὖν ἐξέλεσται. hoc est, Etiam illa parum abfuit, quin praeteriret.
 Nam idem hic scriptor, multa quoque armorum & tormentorum genera nifi-
 dem nominibus, quibus ea Romani uocant, perscripsit, & fossam, itidem ut il-
 li, & pontem, & similia, dixit. Ac mihi cogita, quanta haec historiae dignitas,
 & quam Thucididis hoc conueniens sit, inter Attica nomina, Italica ista, perin-
 de ut purpuram interponi, exornantia, & decentia, & omnino consonantia.
 Alius uero quispiam ipsorum, quasi quoddam commentarium actorum, nu-
 dum, in scripta relatum, ualde pedestre ac humi serpens: perinde ac si miles ali-
 quis, aut faber, aut caupo, qui una cum exercitu circumuagaretur, ea quae in sin-
 gulos dies acta fuissent, annotasset, composuit, nisi quod priuatus hic modesti-
 or certe fuit, quippe qui ipse quidem statim qualis esset, manifeste apparuerit,
 alteri autem alicui, maiori gratia praedito, quicquid historiam aliquando aggredi
 posset, materiam subministrarit. Hoc unum in eo reprehendere soleo, quod ita
 Tragicè inscripsit libros suos, magis, quam pro ipsorum scriptorum fortuna,
 in hunc uidelicet modum: Callimorphi, medici hastatorum legionis sextae, hi-
 storiarum Parthicarum &c. & subscriptus infra erat unicuique libro numerus.
 Ac per Iouem, etiam Prooemium plus quam frigidum fecerat, ita colligens, Fa-
 miliare ac proprium Medici esse, historiam scribere: siquidem Aesculapius A-
 pollinis filius foret, Apollo autem Musarum dux, & omnis eruditionis princeps.
 Deinde quod & Ionica lingua exorsus scribere, mox, nescio qua sententia, quoue
 animo statim admodum ad communem transijt, ἱατρικὴν, hoc est, medicam artem,
 & experientiam, & quaecumque, & morbum, pro ἱατρικῇ, & πείρῃ, & δόξῃ, & νόσῳ
 & πείρῃ, & δόξῃ, & νόσῳ dicens, cetera autem cum multitudine consueta atque
 eadem, ac plurima etiam uelut ex triuio desumpta. Si uero & sapientis uiri me
 minisse me decet, ipsum quidem nomen in obscuro positum sit, sententiam au-
 tem dicam, & scripta paulo ante Corinthi edita, omni spe potiora. A principio
 enim statim, in prima exordij periodo, disputabat cum lectoribus, sermonem o-
 mnino eruditum ac sapientem exhibere studens, quod soli uidelicet sapienti conue-
 niret historiam scribere. Deinde post paulum, sequebatur alius syllogismus, dein-
 de iterum alius, & prorsus per omnes figuras disputando rationabatur, illi exordi-
 um istud adulatorium uidelicet usque ad satietatem, & encomia ista molesta ac ual-
 de scurrilia, syllogistica tamē & disputatoria, & contrafacta seu condensata etiam illa.

III.

IIII.

Et

Et sane etiam illud perquam ineptum uidebatur mihi, & uiro philosopho, & barba cana promissaque minimè dignum, quod in proœmio dicebat, principem nostrum hoc præter ceteros præcipuè & quasi seorsim habiturum esse, quod eius res gestas etiam philosophi iam memoriæ prædere dignarentur. Nam tale, si modo fieret, conueniebat cogitandum nobis relinqui potius, quàm ipsum dicere.

V. At uero nequillius fas est obliuisci, qui tali principio exorsus est: Venio dicturus de Romanis ac Persis. & paulo post: Necesse enim erat Persis malè euenire. Et rursum: Fuit Osroës, quem Græci Oxyroën nominant. & alia id genus multa. Vidēs igitur, ut similis hic illi fuerit, in eo, quod ille Thucydidem, hic autem Hesiodum bene admodum assimulabat. Iam alius quidam, celebris & decantatus ob dicendū uirtutem, Thucydidi & ipse similis, aut etiā melior paulò illo, omnes ciuitates, & omnes montes, campos præterea & fluuios interpretatus est, quàm planissimè ac ualidissimè, ut ipsi uidebatur. Illud autem in inimicorum capita uertat malorum auerruncator Hercules. Tanta enim frigiditas inerat, quæ & Caspias niues, & glaciem Gallicam superaret. Clypeus igitur Imperatoris uix toto libro ab illo describebatur, & Gorgon in umbone, & oculi eius ex nigro & albo & cœruleo compositi: præterea & balteus arcum coelestem imitans, & dracones inter se implicati, & capillorum more dependētes. Nam Vologesi bracca, aut frenum equi, ò Hercules, quot millia uersuum unumquodq; horum absoluebat. deinde qualis fuerit coma Osroæ, natantis per Tigrim, & in quale antrum effugerit, tectum uidelicet, ex Hedera, & myrto, et auro, quæ eodem loco creuerant, & quasi in unum coaluerant, atq; idem illud pacum & umbrosū fecerant. Considera igitur, quàm hæc ad historiam necessaria sint, & quàm non absq; his, ea quæ illic gesta sunt, scire potueramus.

VI. Nam præ imbecillitate, quæ inter ea quæ utilia sunt cognitū, discernēdo laborant, aut præ ignorantia, dum quid potissimum dicendum sit, nesciunt, ad huiusmodi locorum & antrorum descriptiones diuertuntur. Ac quoties in multas ac præclarè gestas res incidunt, similes esse uidentur, seruo recens locupletis facto, qui domino suo nuper in bonis successit, qui neque uestem nouit, quo pacto induere debeat, neque cœnam ex more ac legitimè capere nouit: sed sapenumero irruens, gallinis, & suillis, & lepōrinis appositis, pro ijs pulmento aliquo aut falsamento opplentur adeo, dum ingurgitando rumpantur. Hic igitur, de quo antea dixi, etiam uulnera descripsit admodum incredibilia, & mortis genera aliena, puta quo pacto in digitum pedis maiorem uulneratus quidam, cōfestim decesserit: & quod, inclamante solum duce exercitus, Prisco, septem & octo hostium mortui fuerint. Præterea & in numero occisorum, ab hac parte, etiam contrā quàm in Imperatorum epistolis scriptum continet, mentitus est. Nam circa Europum hostium quidem cecidisse millia trecenta septuaginta, & sex supra ducentos ait, Romanorum autem non amplius duobus, saucios autem factos fuisse nouem: quæ haud scio, an ullus sanæ mentis, ferre queat. Iam & illud dicendum, quod neque ipsum paruum est. Nam præ nimio studio Atticæ elegantia, & quod uideri cupiebat, uocem omnino ad eius linguæ proprietatem quàm accuratissimè emundasse, uolebat eodem pacto & Romanorum nomina efferre, eademq; inter Græca transcribere. Ut Cronon quidem Saturnum uocabat, Phrontin autem Frontonem: Titaniūm, Ticianum, & id genus aliā multo magis ridicula. Præterea idē hic, de morte Seueriani scripsit, quod ceteri quidem omnes decepti ac falsi sint, qui putarunt ipsum gladio interfectum esse, quando inedia & cibi abstinentia perierit. Nam hanc mortem illi facillimam, & minimè grauē uisam fuisse, nesciēs uidelicet, quod totum illud, quod ille passus est, trium, opinor, dierum fuit. Qui autem inedia moriuntur, etiam in septimum usq; diem pleriq; sufficiunt. Nisi si quis hoc credere uolet, quod Osroës astiterit expectans, donec Seuerianus fame interiret, & ob hoc ante

ante septimum diem, in aciem non eduxerit. Porro eos, qui & poeticiis nominibus, optime Philo, in historia utuntur, quo nam loco ponamus? eos puta, qui dicunt, ἐλαίσ, hoc est, stridorem dedit machina impulsæ, & murus cadens, uehementer ἐλύπησε, id est, fragorem dedit. Et in altera parte præclaræ huius historiæ, Edeffa igitur, ita armis περιμαρμαρυστο, hoc est, circumcirca per sonabat, & ὄψοβος erat, hoc est, fremitus, qualis maris intempestuosi esse solet. Et, omnia illa κρόασις, id est, tumultus ac strepitus erant. Et, ipse dux ἐμυμήριον, hoc est, animo huc atq; illuc uersabat, quo pacto potissimum muros inuaderet. Deinde autem inter hæc, adeo humilia & abiecta nomina, adeo plebeia & mendicis conuenientia multa infarta erant, in quibus uelut rimæ aut lacunæ ceteræ obturarentur, quale est illud: ἐπιστομὴ σπᾶς πεδᾶγος τῶν κυρίων, hoc est, scripsit castrorum præfectus, domino. Et, ἐπὶ πάλιν αἱ γράβοντα ἐγχεύοντα, id est, milites emebant necessaria. Et, ἀδελούμηνον πᾶσι αὐτοῖς ἐγίγοντο, hoc est, iam loti, ad ipsos uenerunt, & id genus alia. Vt mihi hæc res persimilis uideatur esse Tragædo, qui altero quidem pede, calciamento alto & grandi incedat, alterum autem sandaliō subligatum habet. At uero & alios quosdam reperias, qui procemia splendida ac trágica, & excellenter longa composita habent, ut speres ex eo, quæ sequentur, omnino mirabilia quædam auditurum te esse. At mox corpus ipsum historiæ exiguum quoddam & ingenerosum subtexunt. Vt & hoc non dissimile uideatur puero aut infanti alicui, sicubi fortè uidisti cupidinem ludentem, personam Herculis amplam & magnam, aut etiam Titani alicuius induentem. Statim igitur, qui auscultant, acclamare ipsis solent, notum illud, Παραυρίουν montes &c. Decet autem non ita, sed similia inter se omnia, & eiusdem coloris esse, & capiti reliquum corpus, respondere, ut non aurea quidem sit galea, Thorax autem omnino ridiculus, ex pannis alicunde uetustis, aut pellibus putribus consutus: deinde & clypeus salignus, & tibiarum marinis conchiis munitæ. Videas enim perquam multos huiusmodi historiæ scriptores, qui Rhodij illius Colossi caput, nani alicuius seu pumilionis corpori imponant. Vt rursus alios, qui corpora sine capitibus introducunt, absque procemijs, & statim ab ipsis rebus incipientes, qui & Xenophonis sectatores in hoc uideri uolunt (quoniam & ipse sic exorsus est. Darij & Parysatidis filij nascuntur duo &c.) & aliorum ueterum, ignorantes, quod quædam procemia uel seu poetestate sunt, quæ plerosque latent, ut alibi ostendemus. Quanquam hæc omnia adhuc tolerabilia sunt, quæcunque uel circa compositionem uerborum, uel reliquam dispositionem peccantur. At uero circa ipsorum quoque locorum descriptiones mentiri, idque non solum parasangas aliquot, sed & totas mansiones, quantum unius diei itinere castra promoueri solent, illud quæso cui honesto aut pulchro comparabimus? Vnus igitur quidā, adeo oscitanter ac desidioso res ipsas collegit, utpote neq; Syro aliquo cōsulto, neq; notū illud, quod uulgo dici solet, Epicureorū fabulis de his ipsis rebus auditis, ut cum de Europo mentionē faceret, in hunc modū dixerit: Europus, inquit, sita quidē est in Mesopotamia, mansionibus duabus ab Euphrate distans: deduxerunt autē eam coloniā Edeffæi. Neq; hoc illi satis fuit, sed & patriā meam Samosata, idem generosus ille, in eodem libro sublatā, unā cum ipsa arce et muris in Mesopotamiā transtulit, ita ut tota ambiat ac terminaretur utroque flumine, utrinque altero, quasi cutē illius præterlabendo radente, & tantū non ipsos muros alluente. Ridiculū autē etiam foret, si tibi nunc Philo, apologiā aliquā cōtexam, quod neq; Parthus, neq; Mesopotamita sim: inter quos relatum me, egregius iste scriptor collocauit. Quin & illud ualde scilicet credibile, idem hic de Seueriano dixit, appposito etiam iureiurando, quod quæ dicat ex quodam audierit eorum, qui ex ipso eo opere effugerunt. Neque enim gladio illum mori uoluissē, neq; uenenum bibere, neq; laqueo collum innectere, sed mortem quandā excogitasse Tragicam, & quod

In Analysi
Xenophontis

Hactenus de
uicij uerborum
et compositione,
id quæ
in rebus peccantur.

1. Vicij,
Mendacium.

Id est, duorum
dierū itinere.

ad audaciam attineret, omnino externam ac peregrinam. Fortè nim habuisse ipsum admodum magna uitrea pocula, ex uitro pulcherrimo facta. Postquam igitur omnino decreverum illi fuisset mori, fracto ex scyphis maximo, unò quodam crustorum usum esse ad cædem, inciso uidelicet gutture, uitro. Atq; ita neque gladium, neq; lanceam repperit, quò moreretur, dūmodo uirilis ipsi, & heroica mors obtingeret. Postea aut, quoniam Thucydides funebrem orationem quandā habuit, pro ijs, qui primi tum eo bello occubuerunt, ipse quoq; Severiano talem habendam esse cēsuit. Omnibus enim ipsis cum Thucydide, eo, qui nō hīl in culpa fuit eorum malorum, quæ in Armenia acciderant, æmulatio atque contentio est. Sepulto igitur Severiano, magnificè, adducit ad tumultum Afranium quendam Centurionem, æmulū Periclis, qui talia ac tanta rhetorico more de illo perorauit, ut ego, per Charites, multum admodum lachrymarum pre risu effunderem, & maxime, quando rhetor iste Afranius, ad finem Orationis lachrymans pariter, cum miserabili ploratu sumptuosarum cœnarum, & propinationum illarum mentionem faciebat, deinde & Aiakis quendam colophonem imponebat. Nam gladio euaginato, generosè admodum, & ut Afranius decebat, aspicientibus omnibus, seipsum ad tumultum iugulauit, non indignus per Bellonam, qui multo antè mortuus fuisset, si talia rhetoricatus esset. Atque hoc dixit idem aspicientes omnes, tum qui aderant, admiratos fuisse, laudasseq; Afranium supra modum. Ego uero etiam cætera illius damnabam, ut qui tantum non ossarum & ollarum meminisset, & placentarum memoria illachrymaretur. Hoc tamen præter cætera reprehendi, quòd non scriptore ipso & actore fabulæ huius, ante se iugulato, mortuus fuerat. Multos autem & alios cōsimiles his, commemorare tibi, amice Philo, possem, ueruntamen paucis quibusdam adhuc additis, ad alteram promissionis partem, transibo, puta ad id cōsilium, quo pacto rectius ac melius historiam scribere quispiam debeat. Sume enim quidam, qui, quæ rerum gestarū maximæ, & memoria dignissimæ sunt, prætermittant, aut quasi in transcursum tantum attingant, præ imperitia autem & ineptitudine, & ignorantia eorum quæ dicenda uel tacenda sint, ea quæ minima sunt, admodum prolixè & laboriosè immorando uerbis exponunt, non aliter ac si quis Iouis Olympici, uniuersam pulchritudinē ac formam, quæ tanta ac talis est, non uideat, nec laudet, neq; etiam ijs, qui de ea nesciunt, quicquam narret, sed subselli rectitudinem, & expolitionem, et crepidinis concinnitatem admiretur, & hæc admodum cum multa diligentia & cura exponat. Equidē audiui quendam, qui pugnam eam quæ ad Europum cōmissa fuit, ne totis quidem septem uersibus prætercurrebat, uiginti autem mensuras, aut etiam amplius, aque consumpserat in frigidam, & nihil ad nos pertinentem narrationē, quo uidelicet pacto Mauritanus quidam eques, Maufacas nomine, præ siti errans per montes deprehenderit Syros quosdam, agrestes, prandium apponentes, et quòd principio illi metuerint ipsum: deinde uero, intellecto, quòd ex amicis unus esset, receperint ad se hominem, & cibum præbuerint. Nam et illorum fortè quendam, aliquando in Mauritaniam profectum fuisse, cum ipsius frater in ea terra militaret. Post hæc fabulæ longæ, & narrationes, quo pacto ipse in Maurusia uenatus esset, & ut uidisset elephantos multos in eodem loco pascētes, & quòd parum abfuerit, quin à leone deuoratus fuisset: deinde & quantos pisces emerit Cæsareæ. Atq; ita egregius iste historicus, relictis tot cædibus circa Europum factis, tot præliorum motibus, & foederibus necessarijs, & custodijs, alijs alijs oppositis, usq; in profundam uesperam substitit aspiciens Malchionem, Syrum istum, Cæsareæ scaros ingentes uidelicet ementem. Et nisi nox occupasset ipsum, fortassis & ad cœnam cum illo uenisset, scaris istis tam apparatus. Quæ, nisi ille tam diligenter historiæ tradidisset, magnas nimirum res ignoraturi nos fuissetus, & damnum hoc Romanis intolerabile fuisset, si Maur-

II. Viciū,
præteritū
necessariū
et tractatio nō
necessariū.

facto

facas iste sitiens, potum non inuenisset, sed incœnatus ad castra reuersus esset. Atqui quàm multa alia longè magis necessaria, uolens ego nunc prætereo: quemadmodum & tibicina quædã uenit ex propinquo uico ad eos, & ut dona mutuo inter se dederunt, Mauritanus uidelicet ille Malchioni lanceam, hic autem contrà Mausacæ fibulam: atq; alia multa talia, quæ pugna illius ad Europum ipsa adeo capita & summaria sunt. Proinde meritò dixerit quispiam, tales scriptores, rosam quidem ipsam non uidere, spinas autem quæ iuxta radicem nascuntur, diligenter contemplari. Iam alius quidam, ò Philo, admodum & hic ridiculus, qui alterum pedem ne extra Corinthum quidem unquam protulerat, neq; ad Cenchreas usq; peregre profectus fuerat, nedum Syriam aut Armeniam conspiciat, in hunc modum exorsus est, memini enim: Aures, quàm oculi minus fide digni sunt. Proinde scribo quæ uidi, non quæ audiui. atq; ita diligenter omnia uiderat, ut diceret, dracones Parthorum (signum autem hoc multitudinis ipsorum est, mille enim dracones uiuos, draco producit) ingêtes esse, generariq; in Perside paulò supra Iberiam. Hos autem antea quidẽ ex hastis siue longurijs suspensos illos, in altum attollere, eoq; terrorem ijs qui à longe aduentarent, facere solere, in ipso uero prælio, quando iam congressi sunt, solutos illos in medios hostes immittere: nimirum multos nostrorum hoc pacto deuoratos esse, alios autem implicantibus & compungentibus ipsos, illis, strangulatos & con fractos: astitisse autem ipsum atq; hæc uidisse, in tuto tamẽ, nempe ab arbore quadã excelsa spectando. Et rectè sanè fecit, quod propius ad feras istas non accessit: neq; enim nos tam egregium scriptorem, & qui eminus ipse, præclara ac magna adeo in hoc bello effecerit, nunc haberemus. Nam & pericula multa subiit, & uulneratus est circa suram, à Cranio uidelicet iter faciẽs ad Lernam. Atq; hæc Corinthijs audientibus recitabat, satis sciẽtibus illis quidem, quod ne in pariete pictum quidem bellum unq; uidisset. Sed nec arma ille quidẽ norat, neq; machinas, quales essent, neq; ordinum aut acierum nomina, prorsus enim studio habuit *πλεγμα*, hoc est, obliquam, uocare, phalangem, *πικρυς* autem, hoc est, protentis cornibus, id, quod exporrecta fronte educere dicitur. Alius autem suauissimus quidam cuncta à principio ad finẽ usq; gesta, quæcunq; in Armenia, quæcunq; in Syria, quæcunq; in Mesopotamia: præterea quæ ad Tigrim, quæq; in Medis acciderant, ne totis quidẽ quingentis uersibus cõpletus scripto edidit, eoq; facto historiam composuisse uideri uolebat. In inscriptionẽ uero, parum ab fuit, quin lōgiorem ipso libro inscripserit, uidelicet hoc modo: Antiochiani certaminis, Apollinis sacri, uictor (nam cursus certamine, quod Dolichum uocant, puer olim uicerat) eorum quæ in Armenia, in Mesopotamia, & in Medis à Romanis nunc gesta sunt, historica narratio. Iam & quendam ego audiui, qui quæ futura essent, historiæ cūmendarat, & Vologesi captiuitatem uidelicet, & Osroæ cedem, quemadmodum leoni obiscendus esset, & postremo omnium etiam multoties ullum desideratũ à nobis triumphũ. Adeo omnino uatis in modum sese gerens, properabat iam tum ad finem scribendi. quin & ciuitatẽ idem iam in Mesopotamia condidit, magnitudine maximam, & pulchritudine pulcherrimam: adhuc tamen speculatur & deliberat, an eam Nicæã à uictoria conueniat nominari, an uero Homonæam, an etiã Irenæam. Et ob hoc quidem adhuc in dubio pender, & sine nomine præclara illa ciuitas nobis est, nugis multis & fastu historico referta. Quæ uero in India posthac agatur, etiam ea promisit se iam nunc scripturum esse: præterea et descriptionẽ maris exterioris, nauigantibus traditam. Neq; promissiones modo hæ sunt, sed & procœmium Indicæ historiæ iam compositum est, & tertium tagma, seu tertius liber. Ac Galli quidem & Maurorum pars quædam modica, cū Cassio, omnes isti iam Indum fluuium traiecerunt. Caterũ quid facturi sint, aut quomodo excipiant elephantorum incursus, non multo post egregius iste scriptor, à M.

Aliud exempla
plura.

Aliud exempla
plura eiusdem
uicij.

suridae, aut ex Oxydracis, ad nos scribet. Huiusmodi multa, præ inscitia & imperitia nugantur, ea quæ visu dignissima sunt, neque uidentes, neque etiam si uideant, pro dignitate exponere scientes. Excogitantes autem & effingentes, quicquid temere in linguam, ut aiunt, uenerit. Etiam numero librorum præterea superbientes, & maximè inscriptionibus. Nam rursus & hæc omnino ridicula sunt, ut istius, nescio cuius, Parthicarum uictoriarum libri rotæ, uel rotæ, & rursus: Parthidos primus, secundus, &c. ut Atthidos scilicet. Alius etiam urbanus paulo. Nam legi Demetrii cuiusdam Sagalænsis Parthonica. Non quod pro risu habeam, & illudam historiis adeo præclaris, sed utilitatis causa hæc commemoro, quod quisquis hæc atque huiusmodi alia euitarit, is bonam partem historiarum rectè scribendæ consecutus iam sit, imò pauca adeo illi etiam desunt, si modo uerum illud est, quod Dialectica tradit, quod eorum, inter quæ medium nullum est, altero eleuato, alterum contra deprimitur. At uero area ipsa, dixerit quispiam, purgata probè iam est, ac spinarum, quicquid fuit, & rubi excisi, reliquorum aut ruinæ ac rudera, iam exportata sunt, & siquid asperum antea fuit, id totum sublatum & complanatum est, quare tempus iam est, ut ædificium aliquod superstruas, etiam ipse, quo ostendas, non modo aliorum evertendis, generosum esse te, uerum etiam per te ipsum excogitando atque inuenièdo tale aliquid præstare posse, quod & dexteritatem quandam præ se ferat, & æ nemine, ne Momo quidem, reprehendi ac carpi queat. Aio igitur, eum qui optimè conscribere Historiam uolet, duo hæc præcipua domo secum & de suo afferre debere: Prudentiam quandam siue intellectum ciuilem, & potestatem dicendi. Quorum alterum quidem, nulla doctrina traditum, naturæ donum quoddam est. Dicendi autem potestas, multa exercitatione, assiduoque labore, & imitatione ueterum comparanda erit. Atque hæc quidem extra artem sunt, neque me consultore opus habent. Neque enim prudentem siue intelligentem & acutum reddere eum, qui non natura talis fuerit, libellus hic meus promittit, quoniā magni sanè æstimandus, imò omnibus antefereendus foret, si transformare, & quasi nouo quodam ornatu induere, huiusmodi, ille posset, puta uel ex plumbo, aurum reddere, uel ex stanno argentum, uel ex Conone, Titormum, uel ex Leotrophide, Milonem efficere. Verum artis & consilij utilitas ea est, non ut ea suppeditent, quæ antè adsunt, sed ut illis rectè ac conuenienter uti doceant. Quo pacto nimirum & Iccus, & Herodizes, & Theon, & siquis alius artis palæstricæ magister, atque exercitor fuerit, pollicerentur tibi. Perdiccam hunc acceptum (si modo hic est ille, qui nouercam amauit, & ex eo contabuit, & non potius Antiochus Seleuci filius, Stratonices illius amore captus.) Olympionicem reddere, qui cum Theagene, Thasio illo, aut Polydamante Scorussæo, certamine congredieretur, non ut naturam & ingenium ad eam rem suppeditarent, sed ut materiam iam antè à natura datam, & ad hanc palæstræ exercitationem suscipiendam idoneam atqueabilem, per artem multò meliorem redderent. Quamobrem absit & nobis hæc inuidia promissionis, ut artem aliquam rei adeo magnæ ac difficilis, nos inuenisse dicamus. Neque enim quemuis acceptum, reddere historicum nos uelle dicimus, sed ei, qui natura intellectu bono præditus, & ad dicendum quàm optimè exercitatus fuerit, uiam quandam ostendere rectam (si modo talis uisla apparet) qua utendo, citius atque aptius ad finem & scopum usque quo tendit, peruenire possit. Non enim neque illud dixeris, eum, qui intelligentia præditus fuerit, arte ac doctrina earum rerum, quas ignorat, opus non habere. Nam si absque doctrina & institutione, cythara ludere posset, etiam tibia canere, ac cætera omnia sciret. Nunc autem, nisi doctus ab aliquo, nihil quicquam eorum manu facile attingit, at demonstrante aliquo usam ac rationem, & discit facillime, & rectè idem administrat per se ipsum. Proinde nobis quoque nunc talis discipulus tradatur

Vulgo sic. Po
suo contrari
orum altero,
tollitur alteru
rum.

II. Pars.
Que scribendi
historia potis
simu spectan
da sint.

Titormus Ae
tolus qdā su
it, corpore p
cero, et robu
state incredi
bili, qd et Milo
ne uiribus su
perauit. uide
Celiu lib. 11.
cap. 70. Leo
trophides ue
ro corpore te
nui ac macile
to fuit, unde
et prouerbiu
Macilentior
Leotrophide,
huius & sui
das meminit.

erudatur, qui & ad intelligendas res, & ad dicendum non sit degener. sed acutum tueatur, possitq; rebus uti, si committantur illi, ac animum habeat militarem, sed tamen cum ciuilitate coniunctum: & experientiam, quam ducis militaris esse conuenit. Denique, per Iouem, & in castris aliquando uersatus sit, & milites ipsos, seu cum ad praelia exercentur, seu cum re ipsa in aciem educuntur, conspiciat sit: præterea & arma norit, & machinas quasdam, & quid sit diductis cornibus, & quid, exporrecta fronte instruere aciem, quomodo cohortes, & quomodo turmae constituantur, unde, & quid, erumpere, & quid item circumducere equitem, sit, sciat. Et in summa, neque eorum quispiam sit, qui domi desidentes, nusquam foras ipsi progrediuntur, neque facile credat, ijs, quæ solum ab alijs narrari audiet. Maximè autem, & ante omnia, libero animo sit, ut neque metuat quenquam, neque ab ullo speret quicquam, quoniam similis hoc pacto foret, malis iudicijs, qui uel ad gratiam, uel ad odium, accepta mercede sententiam ferunt. Quin neque curet magnopere, neque Philippum oculo ab Asterè, Amphipolitano isto sagittario priuatim circa Olynthum, sed talem, qualis re ipsa est, spectandum proponat: neque illi Alexander grauiter se excruciet, ob Cliti eadem, crudeliter in ipso conuiuium perpetrata, si planè ac manifestè coloribus suis depingendus sit: neque item Cleon illum perterrefaciat, eò quod multum in concione potens sit, & suggestum, siue tribunal quasi possessionem suam detineat, quò minus hominem excruciosum, & insanum hunc esse dicat, denique neque tota Atheniensium ciuitas, absterreat illum, ne non, ubi de cladibus in Sicilia acceptis historiam composuerit, omnia ista commemoret, quo pacto, & Demosthènes captus fuerit, & Nicias mortem obierit, quomodo exercitus siti laborarit, & qualem aquam biberint, & ut inter bibendum plerique trucidati fuerint. Existimabitur enim (id quod iustissimum est) ab ijs qui sana mente prædicti sunt, non ipse in culpa esse, si ea, quæ infelicitè, aut stultè gesta sunt, ita ut gesta sunt, narrabit. Non enim ipse talia fingit, sed uerbis tantum indicat, atque exponit. Quare etiam siue praelio nauali superati fuerint, non ille tamen is est, qui eos submergit: siue in fugam conuersi fuerint, neque idem ille est, qui eos persequitur: nisi si, cum oprandum fuerat, nequid tale eueniret, ille hoc intermisit. Quandoquidem, si tacendo hæc, aut in diuersum narrando, corrigi aut emendari possent, facillimum fuerat Thucididi, uni actenus calamo, inuertere quidem Epipolarum munitiones, subneregere autem Hermocratis triremem, & execrabilem istum Gylipum confodere interea, dum uias obstruit, & fossis intercludit. Deniq; & Syracusanos in Lapididinas conijcere, Atheniensibus uero copiam facere, tum Siciliam, tum Italiam, cum prima illa Alcibiadis spe, circumnauigandi. Verum enim, opinor, ea quæ semel facta sunt, neque Clotho reuoluet denuo, neque Atropos in diuersum mutabit. Proinde Historici opus unum est, ut quæque perinde ac facta sunt, exponat. Hoc autem facere non poterit, donec uel Artaxerxem metuerit, medicus ipsius existens, uel sperat Candyn purpureum, & torquem aureum, & equum ex Nisæis illis aliquem, se accepturum esse, mercedem uidelicet laudem earum, quæ scriptis inseruisset. At neque Xenophon illud faciet, iustus scriptor, neque Thucidides, sed siue priuatim oderit quosdam, multo magis necessarium putabit esse, id quod publicum est, ueritatemq; pluris faciet, quam inimiciam, siue etiam amauerit, tamen non parcat illi, quisquis peccauerit. Vnum enim hoc, ut dixi, proprium historiarum est, ac soli imolandum ueritati, ei qui ad Historiam scribendam accedet, cætera uero omnia postponenda. Et in summa, Vna una, & mensura certa est, aspicere non ad præsentis auditores, sed ad eos, qui in posterum in his scriptis legendis uersabuntur. At si quis continuò beneuolentiam & fauorem caprat, meritò

i. præceptum
de libertate.

De Epipolis,
Hermocrate,
& cæteris.
Thucidides
lib. 6. c. 74.

Nisæi equi ne
loctia: e comē
dantur, à bono
Persidis
Nisæo uocato
ti. Suidas.

*Alludit ad lo-
cum Platonis
in Gorgia, q
Comedi arti
gymnastice
opponit, in-
ter adulatori
as artes uide-
licet.*

*II.
Que in uer-
bis et cōposi-
tione spectari
debent.*

in parte adulatorum recensabitur, quos olim Historia statim ab initio auersa-
ta est, non minus, quam Comendi artem, Gymnastice. Alexandri igitur
hoc quoque dictum refertur: Libenter, inquit, in uitam paulisper redirem o
Thnesicrates, post mortem, ut cognoscerem quo pacto hæc legerent homines,
qui tum erunt. Nam si nunc ea laudant, & amplectuntur, mirum non est, pu-
tant enim non paruo illectamento uidelicet isto, quisque sibi beneuolentiam
apud me conciliaturos esse. Homero itaque, quanquam fabulosa plurima de
Achille scripserit, nonnulli tamen eò adducuntur, ut illi iam & fidem adhibe-
ant, unum hoc argumentum ad demonstrationem ueritatis magnū existiman-
tes, quòd non de uiuo illo scripsit. Non enim causam aliquam uident, cuius gra-
tia mentiretur. Talis igitur mihi sit Historicus ille, ut & metu careat, & nul-
lis muneribus corrumpatur, & liber sit, & dicendi libertatem, ac ueritatem a-
met, & quemadmodum Comicus ille ait: Ficus ficus, ligonem ligonem nomi-
net, non odio, neq; amicicie quicquam tribuens, non parcens, aut miseres-
cens, aut erubescens, aut exorari se facile patiens, æqualis iudex ac beneuolus omni-
bus, eò tamen usque, dum ne alteri plus æquo aliquid tribuat, hospes in libris,
ac peregrinus, suis legibus uiuens, nullius imperio subiectus, non quid huius,
aut illi placitum sit, secum cogitans, sed id quod actum est, exponens. Thu-
cidides igitur, benè admodum lege hoc constituit, & uirtutes ac uicia Histo-
ricorum inter se discreuit, qui cum uideret Herodotum in summa admirati-
one esse, adeo ut & Musæ uocarentur ipsius libri, possessionem tamen ait se
scribendo compositurum esse, quæ in perpetuum duret, potius, quam quæ
ad præsens certamen comparetur, neque se id quod fabulosum sit, amplexu-
rum, sed ueritatem rerum gestarum relicturum posteris esse: deinde & utili-
tatem addit, & quem finem is, qui rectè sapit, historiæ statuere debeat, ut si
quando etiam rursus similia quædam incidant, inquit, ad hæc descripta re-
spicientes, rebus ciuitatis rectè uti possint. Ac animo quidem & sententia
tali præditus, historicus ille mihi accedat. Voce autem & expositionis ui, ue-
hementi illa quidem, & aspera, & circuitibus continua: deinde & aggressi-
onibus, flexa & rotunda. Præterea & reliqua oratoriæ facultatis grauitate,
non ita ualde instructus, & acuminatus, scripturam exordiat, sed sedacior
paulò & tranquillior sit. Ac sententiæ quidem inter se iunctæ ac sociatæ &
densæ sint: dictio autem, plana & ciuilis, quam significantissimè manifestans,
id cui adhibetur. Nam ut menti scriptoris scopum hunc proponimus, liber-
tatem dicendi uidelicet, & ueritatem, ita & uoci eius unus hic scopus & pri-
mus propositus sit, ut planè indicet, & quam lucidissimè rem ipsam decla-
ret: uerbis, neque obscuris, & extra communem uiam positis, neque etiam
uulgaribus istis, & tabernarijs, sed ita, ut & à plerisque intelligantur, & ab
eruditibus laudentur. Iam uero & figuris, & exornationibus utatur, mini-
mè molestis, minimeq; affectatis: quoniam perinde ut ius aliquod, oratio-
nem quoque rectè conditam exhibere debet. Ac sententiæ quidem etiam cum
poëtice communicet, eiusq; partem aliquam contingat, in quantum grandi-
loqua & in sublime elata etiam illa est. Et maximè quoties aciebus & pugnis,
& navalibus prælijs concurret. Opus enim tunc erit poëtico quopiam uento,
qui secundo flatu uela impleat, & sublimem, ac per summos fluctus nauem
sublatam prouehat. At dictio tamen, humi incedat, cum pulchritudine qui-
dem ac magnitudine eorum quæ dicuntur simul elata, & ipsam quam ma-
ximè licet, assimilata, ceterum neq; peregrinitatem præ se ferens, neq; intempe-
stiuè exultans, quasi quodam furore concitata. Periculū enim est ipsi, ne, quod
uel maximum est, prorsus de statu mentis emoueat, & in Corybantem istum
poëtices impingat. Quare maximè tamen fidendū freno est & ratione utendū,
illud

illud scientes, quod & in uerbis non mediocriter malum Hippotyphia est. Proinde satius fuerit, sententia tunc super equo incedente, expositionem seu dictionem humi iuxta currere, ephippio adhaerentem, ut ne à tergo relinquatur, cur su prateruecta. At uero & compositione uocum temperata, ac mediâ quadam utendum est, ita ut neq; nimium distrahantur ac dissociantur, nam hoc asperum foret, neq; rursus numeroſe omnia, id quod pleriq; student, continentur. Alterum enim uiciosum, alterum autem auditoribus molestum est. Ipsæ uero res non ut fortè sese offerunt, ita construendæ statim sunt, sed diligenter ac laboriose de iisdem sæpius etiam interrogare decet, ac maximè præsentem & coram intuentem. Quod si autem hoc fieri nequeat, tum ijs aduertere animû, qui syncerè & incorruptè magis narrare uidebuntur, & quos putaueris minimum uel ad gratiam, uel odio detracturos aliquid, aut etiam addituros esse, rebus gestis. Iamq; etiam hic quispiam sit, qui & coniecturis colligere facile, & quod probabilius fuerit, constituere possit. Ac posteaquam iam omnia, aut etiam plurimâ collecta habuerit, principio capita rerum, & quasi summarium aliquod, contexit, delinietq; corpus quoddâ rude & informe, & nullis adhuc articulis expressum. Postea autem superaddito ordine, & formam inducat, & colorem dictione adhibeat, & singulis explicandis immoretur, & eadem numeroſitate quadâ concinnet; & in summa, similem se tum gerat Homericò Ioui illi, qui nunc quidem equestrium Thracum terram aspicit, nunc autem rursus ad Mysorum terram oculos deflectit. Eodem enim pacto & ipse nunc quidem ad res Romanorum seorsim aspiciat, indicetq; nobis quales ege apparuerint, ex alio intuitu sibi: nunc autem rursus ad res Persarum se conuertat, postea etiam utrosq; pariter contempletur, puta cum inter se pugna congressi fuerint. Etiam in ipsa acie non ad unam tantum partem respiciat, neq; ad unum aliquem equitem, aut peditem, nisi Brasidas quispiam fuerit, qui de naui profiliat, aut Demosthenes, qui scâlas rescindat, & ascensum in terram prohibeat. Ac duces quidem primum omnium intueatur, & si quid hortati fuerint, illud quoq; audiat, & quomodo, & quæ sententia, atque consilio aciem instruxerint, uideat. Postquam autem iam manus confertæ fuerint, communis utriusq; partis contemplatio sit, ac tum uelut in trutina appendeat & examinet, ea quæ geruntur, simulq; & persequatur fugientes, & fugiat cum cedentibus. At omnibus hisce modis quispiam adhibeatur, ne ad satietatē usq; neue ineptē, neue etiam iuueniliter progrediat, sed cum facilitate quadam absoluat sese. Atq; his hic allicubi subsistere iussis, ad illa transgrediat, si festinat. Deinde rursus huc redeat, absolutus atq; paratus futurus, quodcumq; illa reuocauerint. Ac ad omnia festinet, & quatenus fieri potest, eadem tempora omnibus tribuat, transuoletq; ex Armenia quidē in Medos, hinc autem curriculo uno in Iberiam, inde in Italiam, ita, ut nullam occasionem prætermittat. Præcipue autem speculo similem animum gerat, liquidò uidelicet ac splendido, & qui centrum accuratè impressum habeat, & qualescunq; operum formas receperit, tales easdem etiam spectandas exhibeat. Peruersum autem & obtortum, aut colore diuersum, aut specie mutatum nihil reddat. Non enim perinde ac oratoribus scribunt, sed ea quidem, quæ dici debent sunt, & mox dicentur: facta enim iam sunt. Cæterum ordinare oportet, & exponere ipsa. Quare non, quid dicant, querendū ipsis est, sed quomodo dicant. Prorsus autem putandum est, eum qui historiam scribit, Phidiam, aut Praxitelem, aut Alcamenem, aut alteri cuipiam illorum similem esse oportere. Non enim neque illi aurum, aut argentum, aut ebur, aut aliam materiam faciebant, sed illa antea præexistebat, & quasi ad eam rem preparata erat, suppeditantibus illam Eleis, aut Atheniensibus, aut Argiuis. Illi uero fingeant tantum, & secabant ebur, & poliebant, & conglutinabant, & concinnabant, atq; auro incrustabant. Et hoc artis illorum erat, materiam uidelicet commodè exædificare. Idem fer

Hippotyphia
Græci pro in
genti fastu et
nimia glorie
affectatione ac
cipiunt. Nam
ἵππος in cō-
positione au-
get, τὸ ἵππος
aut superbiā
et fastū sig-
nificat.

III.
Collocatio re-
rum.

Intelligi ea
que in oppu-
gnatione Pyli
acciderunt. de
quibus Thucidi-
des libro 4.

III.
De procemijs
historicis &
ceteris parti-
bus.

mè igitur & Historici opus est, ut uidelicet ea quæ facta sunt benè ac rectè com-
ponat, & quàm fieri potest clarissimè spectanda exhibeat. Ac quando is, qui ea
sic scripta, recitari audiuit, putat se postea etiam uidere, quæ dicta sunt, atq; in-
de ea laudat. tum demum opus hoc exactum & absolutum erit, propriamq; ac
ueram laudem historico illi Phidiae, siue artificis suo rettulit. Porro omnibus ita
ita adornatis atq; paratis, etiam absq; procemio interim exordiri licebit, quan-
do uidelicet non admodum urget ac postulat ipsa res, præoccupari quædam,
& quasi ad futurum opus præfatione aliqua præparari. Potentia uero seu faci-
tè etiam tunc procemio utetur, indicante uidelicet ac manifestum faciente, de
quibus rebus dicendum sit. Quando aut etiam apertè procemio utetur, à dua-
bus rebus tantum exordium sumat, non ut Rhetores à tribus, sed beneuolen-
tiæ loco prætermisso, attentionem & docilitatem pariat auditoribus. Aduer-
tent enim ipsi animum, si ostenderit, quàm de magnis, aut necessarijs, aut ad ip-
sos pertinentibus, aut utilibus deniq; rebus dicturus sit. Docibilia aut & plana
posteriora faciet, si causas præmittet, ac rerum, quæ gestæ sunt, capita ac sum-
mas quasdam præscribet. Atq; huiusmodi procemijs optimi historiarum scri-
ptores uti sunt. Ut Herodotus quidem: Ne res gestæ longinquitate temporis
interirent, magnæ adeo, & admiratione dignæ, & præterea Græcorum uictori-
as & barbarorum clades declarantes &c. Thucydides aut, quod magnum etiam
ipse bellum illud futurum existimaret, et memorabile maximè, & maius, qm
omnia ea quæ antea gesta fuissent. Magnum autem procemium erit, quando
rebus æquale & consonum erit, siue productum fuerit, siue abbreviatum.
Transitio uero ad narrationem mollis ac placida sit. Nam omnino omne reli-
quum corpus historiæ, longa quædam narratio est, quare & narrationis uirtu-
tibus exornari debet, leniter atq; æqualiter procedens, atq; ipsa sui similis, ita
ut neq; extet alibi, neq; hiatus aut concauitates aliquas habeat. Deinde & per-
spicuitas eluceat, dictione, quemadmodum dixi, & complexione rerum adorna-
ta. Absoluta enim & perfecta omnia faciet, & primo ad finem perducto, mox
secundum inferet, continuatum illi, & in morem catenæ coaptatum, ut neq;
pertusum, aut interruptum sit, neq; narrationes plures, mutuo sibi adiacere ui-
deantur, sed semper quod primum est, secundo non modo uicinum ac proxi-
mum sit, uerum etiam cum eo communicet, & per extrema commisceatur.
Breuitas in omnibus utilis est, & maximè si non inopia quadam fuerit rerum
dicendarum, & hanc suppeditari oportet, non tam à nominibus ac uerbis, quæ
ex ipsis rebus. Dico autem, si præterueharis cursu, ea quidem, quæ parua sunt,
& minus necessaria, exponas aut & explices copiose ea quæ sunt magna. Imò
uero & prætermittenda multa. Neq; enim si conuiuio accipias amicos, atq; om-
nia appaata fuerint, ob hoc inter media bellaria, & auiculas, & patinas tam mul-
tas, & sues feros, & leporina, & sumina uel uuluas, saperdam quoq; appones,
& pulmentum, etiam si & illud apparatus & coctum habeas. sed quæ uiliora
sunt, missa facies. Maximè autem temperantia quædam adhibenda est, in de-
scriptionibus montium, aut murorum, aut fluuiorum, ut ne uim ac potestatem
uerborum ineptè ac præter rem ostentare uelle uidearis, tuumq; ipsius negoci-
um agere, historia omissa, sed modicè adhibitis illis, utilitatis & perspicuitatis
tantum gratia, mox inde digrediaris. Visco seu glutino quod in hac re est, atq;
uniuersa tali gulositate euitata. Quemadmodum et Homerus utpote magnani-
mus fermè, ut uides, facit. Quanquā enim poëta est, prætercurrit tamen Tanta-
lum, & Ixionem, & Tityum, & reliquos. At si Parthenius, aut Euphorion,
aut Callimachus eadem tractaret, quàm multis, putas, uersibus aquam ad usq;
labia Tantali adduxisset? deinde quàm multis idem Ixionem uolutasset? Quin
& Thucydides ipse modicè hac orationis figura usus, uide, quàm mox ab eadē
iterum recedat, quoties uidelicet aut machinamentum aliquod exponit, aut ob-

sidionis

V.
De modo ad-
hibendo.

fidionis speciem, quæ necessaria, atq; utilis sit, declarat, aut etiam ciuitatum formas, aut Syracusanum portum describit. Nam cum pestem illam narratione prosequitur, atque etiam longior esse uidetur: tum ipsas res considera, cognosces enim hoc pacto breuitatem, & ut fugientem illum, res gestæ tum apprehendant, ac retineant, ut quæ multæ sint. Quod si quando autem & dicentem aliquem introducere opuserit, curandum est ut maximè personæ decoræ, & rei conueniētia ac propria dicat, deinde ut quàm planissimè etiam hæc. Nisi quod tibi permittitur tunc rhetoricari quoq; & ostentare uerborum & orationis grauitatem. Nam laudes quidem, aut reprehensiones, omnino paræ, & circumspectæ, & calumnijs minimè obnoxia: præterea & cum demonstratione quadam, & breues, & non intempestiua textendæ sunt. Nam extra iudicium ac forum illi sunt, de quibus hæ dicunt. Alioqui in eandem cum Theopompo culpâ incurrens, qui inuidiose nimis accusat plurimos, & eam rem in studium & exercitationem quandam uertit, ut accusare magis, quàm historiæ tradere, res gestas uideatur. Iam uero & fabula, si qua fortè incidat, dicenda quidem erit, non tamen credenda omnino, sed in medio relinquenda, ijs, qui quoquo modo uolent, coniecturam de ea facturi sint. Tibi uero, extra periculum sit, neq; in hanc uel in illam partem magis inclinēt. In uniuersum autem, illud memineris (scæpius autem idem dico) & non ad præsens solum tempus respiciens, scribas, ut qui nunc sunt, te laudent, & honoribus afficiant, sed in omne æuum intentus illis potius, qui in posterum uicturi sunt, historiâ componas, atq; ab illis mercedē scriptionis deposcas, ut dicatur et de te aliquando: Ille uero uir liber fuit, & ad dicendum fiducia plenus, nihil neque adulatorium, neq; seruale, sed ueritatem in omnibus secutus. Atque hoc si quis modestè sapiat, ante omnes præsentium spes merito ponat, breues adeo ac momentaneas existentes. An non uides Gnidium illum architectum, cuiusmodi fecerit? Cum enim extruxisset illam in Pharo turrim, maximum atq; pulcherrimum operum omnium, ut ex ea faces incensæ nauigantibus uiam dirigerent, in multum usque maris, & ne deferrentur illi in Parætonium, locum omnino (ut aiunt) periculosum, & unde non facile redire atque effugere licet, si quis intra angustias ac septa illius delatus fuerit. Hoc igitur opus postquam exædificasset, intrus quidem in saxi, suum ipsius nomen inscripsit, supernè autem calce illita, atque ita priore inscriptione occultata, nomen eius, qui tum regnauit, superinscripsit, ratus id, quod & euenit postea, paruo admodum tempore futurum esse, ut literæ istæ foris inscriptæ, unâ cum calce illita reciderent, & euanescerent, appareret autem interior titulus, hic uidelicet: Sostratus Dexiphani filius, Gnidius, Dñs seruatoribus, pro salute nauigantium, &c. Hoc pacto neque hic ad illud tempus quod tum erat, neque ad uitam suam, quæ modica ac breuis erat, respiciebat, sed ad hoc præsens, & in perpetuum, donec turris ea superstes futura est, ars quoq; illius manebit. Oportet igitur & historiâ eodem modo componi, cum ueritate magis in futuram spem, quàm cum adulatione ad gratiam & dulcedinem ijs, qui eam in præsentia nunc laudant. Atque hæc tibi regula & amussim historiæ iustæ. Qua quidem si qui examinando ac perpendendo utentur, benè res habet, & commodum hæc a nobis scripta sunt: sin minus, uolutatum est in Cratino dolium.

De hac turri uide Strabonem lib. 17. Fuit autem Parætoniæ locus paruo supra Alexandriam uetus, ut Plinius ait.

LUCIANI
HISTORIAE VERAE
LIBER PRIMVS.

A R G V M E N T V M.

VT *supra* Historie præcepta & regulas tradidit, ita in his duobus libris, exemplum eiusdem proponit, non quidem rerum uerè gestarum, sed fictarum, simul ut formam aliquam operis, ceu uidetur, proponeret, simul ut animos à rebus serijs auocaret, paulisper reficeret & delectaret. Quid autem in his narrationibus potissimum spectandū sit, nempe quā occasiōe, quōue consilio argumentū hoc tractari, ipse in proœmio exponit.

Præfatio.



MOS est athletarum, ac eorum, qui summa diligentia corpus exercent, non modo bonæ habitudinis, ac exercitationis habere rationem, uerumetiam, quod magnam exercitationis uim habere arbitrantur, nonnunquam remissioni corporis acquiescere. Idem literarum studiosis fieri oportere censeo, ut cum grauius ac serijs legendis defatigati fuerint, ad animi laxamentum aliquantisper declinēt, donec ad futurum laborem robustiores ac tiegetiores efficiantur. Maximum uero ex hoc ocio atque quiete fructum caperent, si talium rerum lectio ni uacarent, quæ non modo tenuem ac ieiunam, uerum neq; rudem, neq; incinnam speculationem præ se ferrēt, quale quiddam & de his scriptis sensuros suspicor. Neq; enim solum materiæ nouitas atq; festiuitas, neq; id quod multa ac uaria mendacia uerisimiliter ac probabiliter confinguntur, eos ad legendum alliciet, uerum id præcipue, quod omnis fermè narratio, neminem, aut ex antiquis, aut scriptoribus aut philosophis, qui monstruosa quædam, & fabulis similiora quàm ueris, literis mandarunt, sine morfu reprehensionis prætermisit. Quorum quidem omnium nomina subiecissē, nisi ea tibi ex ipsa lectione perspicuum & manifesta fore, intelligerem. Ctesias enim Ctesiochi filius Crisidius mira quædam de Indorum regione conscripsit, atque ea quidem quæ neq; ipse audiuerat, neq; ab alio qui uera narraret, acceperat. Iambulus quoq; de his quæ in mari magno sunt, multa præter fidem ac opinionem hominum suis libris inseruit, omnibus quidem apertum commentus mendacium, non tamen insauis materiæ compositor. Multi præterea hos imitati in eadem ratione scribendi uersati sunt, qui errores suos ac peregrinationes, ac immensa beluarum corpora, & feritates hominum, & inusitados mores enarrarunt. Huius uero scurrilitatis artifex & inuētor extitit Homericus ille Vlysses, qui apud Alcinoũ uentorum seruitutem, & unuculos, crudaq; uorantes homines, & multorum capitum animalia, sociosq; meretricum ueneficijs permutatos, multaq; monstris similia rudi Phæacum populo est euentus. In quæ quidem cum incidissē, non multum sanè his ob mendacium succensebam, quum hoc genus sermonũ ab his, qui se philosophos esse profitentur, usurpari uiderem. Illud uero non parum in eis admiratus sum, si quum falsa dicerent, id alios latere existimarent. Quapropter & ipse præ rerum nouarum studio, uolens posteris aliquid relinquere, ne solus expers sim libertatis in fabulis dicendis (nihil enim memoratus dignum, quod uerè narrare possem, mihi contigerat) ad mēdacium me transuli, atq; ut mea quidem fert opinio, multo tolerabilius quàm cæteri. Nam quum hoc ipsum, quod mentior, uerè dicam, idcirco me aliorum reprehensiones iure ac meris effugere existimaui, quoniam nihil me ueri narraturum polliceor. Ea igitur scribo, quæ neq; ipse uidi, neq; passus sum, neque ab alijs audiui, quæ præterea omnino non sunt, neq; ab initio esse potuerunt. Quare qui hoc legit, nullam his fidem adhibeat oportet.

*Narrationis
initium.*

Egressus olim ab Herculeis columnis, & in occidentalem Oceanum delatus
secun-

secundis quidem uentis nauigabam. Causa autē peregrinationis, & argumentum, animi curiositas, & nouarum rerum desiderium, quodq; scire cupiebam, qui sit Oceani finis, quiq; homines ultra Oceanum inhabitent. Huius igitur gratia, commeatum & supellectilem multam imposui, aquamq; quantum satis erat, ac coætaneos quinquaginta eiusdem animi mecum adiunxi, & armorum copiam parauī, gubernatoremq; optimum magno precio conducens accepi in nauem. Erat autem nauis mediocris, ad magnam ac uolentam nauigationem robusta. Die igitur & nocte secundē nauigantes, terra adhuc apparen-te, non adeo multa ui agebamur. Sequenti die simul sole oriente uentus incre-uit, & fluctus intumere, caligoq; suborta est, neq; iam demitti uelum poterat. Cum uento igitur conuersi, & committentes nosipso tempestati, hyernaui-mus diebus nouē & septuaginta. Octuagesima uero die, oriente iā sole, repen-te conspiciamus non longē Insulam sublimē, & arboribus consitam. Circa eam fluctus non asperi frangebantur, etenim procellæ iam maxima pars quieuerat. Adeuntes igitur & descendentes, ut ex multa maris molestia, super terrā stratū diuiacuimus. Tandē exurgentes, ex nobis ipsis statuimus triginta quidē custo-des, qui nauī adstarent, uiginti autē mecum qui ascenderent, quæ in Insula erāt exploratū. Progredientes igitur circiter stadiis tribus à mari per syluam, uide-mus columnam quandā æream, græcis literis inscriptā, caducis tamen, & con-sumptis, quæ indicaret eò usq; Herculē & Bacchū deuenisse. Erant autē & pro-pe uestigia duo in saxo, unum quidē instar iugeris magnū, alterum autē minū, ut mihi quidē uideretur, Bacchi fuisse quod minū erat, Herculis autē quod ma-ius. Venerantes igitur locum processimus. Non iam longē aberamus, quū ecce flumini adstetimus, uinō fluenti simillimo, profecto illi quod in Chio Insula na-scitur. Erat & fluxus inundans & multus, ita ut alicubi nauibus esset transitus. Nobis ergo maior addita est fides, ut literis crederemus, quas antea sculptas in columna uideramus, animaduersis signis de Bacchi peregrinatione. Cupiēs ta-men & fluminis initiū inuestigare, ascende-bam contra fluctum, & fontem qui-dem nullū, multas tamen ac magnas uites uuis onustas inuenimus. Earum autē cuiusq; radicitus uinum scatebat lucens, quod in unū confluens flumen efficie-bat. Videbamus & in eo pisces, & colore & gustu uino similes. Nos igitur cū cepissemus ex illis aliquot ac uorassemus, cōtinuo temulenti euasimus, quos eti-am præcidentes, fece plenos inueniebamus. Deniq; re animaduersa cōmiscen-tes eos, qui ex aqua nascunt pisces ac comedentes, uinalē uehementiā tempera-uimus. Tunc et flumen trañcientes, qua uadibile fuit, uitū portentosam rem in-uenimus. Nam truncus inferior, qui à terra surgebat, ferax erat & crassus, supe-rior autē mulieres erant, ab utero ferē sursum perfecta omnia habentes. Talē apud nos Daphnem scribunt, Apollinē iam cōprehendente in arborē uersam. A summis autē earū digitis exoriebantur palmites uuis pleni. Quin & capitibus pro comis inerant clauiculi, & folia, & uuæ. Eæ ergo ad nos accedentes saluta-bant, et dexteras protendebant, quædam quidē Lyda, quædam Indica, plurimę Græca lingua loquentes, oreq; nos deosculabantur; uerū qui osculum suscepe-rat, ilico ebrius ac nutabundus reddebatur. Fructum autē decerpi non sinebant sed eo euulso dolebant, & quidem cum clamore. Gliscebant autem uehementē nobis commisceri, duodq; ex nobis cum illis coiussent, ab eis nō amplius soluti, sed expudendis connexi sunt. Traxerunt enim repente ex eadem specie natu-ram, & conradicati mansere. Iam & ipsis palmites digiti emittebant, & clauicu-lis circumplexantibus uuæ plenæ erumpebant. Derelinquentes igitur eos in nauim confugimus, & cum conuenissemus, ijs qui ibi remanserant cum alia, tum et derelictorum comitum commixtionem cum uitibus enarrauimus. Ace-ceptis ergo amphoris aquas hausimus, item & è flumine uinum, in quouicind litorē noctem duximus. Mane autem ferebamur, & non uolentis flatibus.

Circa

Circa meridiem uero, non iam apparente insula, repente turbo factus est, qui nauem circumuoluens, & in sublime eleuans, ad ter mille ferè stadia non iam in pelagus deposuit, sed sublatam suspendit, ingruensq; uelis uentus, et sinu facto defererebat carbasum. Septem igitur dies, ac totidem noctes per aëra decurrentes, octaua die inspicimus terram quandam magnam in medio aëris, uelut insulam lucidam, & circularē, multa luce micantem. Ad hanc ergo delati, portumq; ingressi descendimus. Explorantes autem regionem, inuenimus eam habitatam, & cultam: & die quidem nihil uidebamus, nocte autem apparebāt & aliæ non procul insulæ, quædam ut uidebantur maiores, minores quædam, ignicolore similes. Erat & aliā subtus terra, urbes in se habens & flumina, & maria, & syluas, & montes, quam hanc, quæ à nobis incolitur, imaginabamur. Volentes ergo ulterius procedere, comprehensi fuimus, in Equiuultures (sic enim illos dicunt) incidentes. Hi autem Hippogypi homines sunt, equorum loco uulturibus insidentes. Magni etenim sunt uultures, & ut plurimum tribus capitibus innixi. Hinc autem discat quis illorum magnitudinem. Malo etenim onerariæ nauis unaquæque ala maior, & robustior est. His igitur Equiuulturibus imperatum est circumuolantibus terram, si quis aduena inueniretur, ad regem agere, qui & nos comprehendentes ad regem duxere. Is uero ut inspexit, ex ipsis, ut opinor, uestibus coniecturā capiens: Græci certē, inquit, uos aduenæ. Assentientibus autem nobis, quomodo, inquit, aduenistis, tantum aëris superantes? Et nos illi omnem rem retulimus. Tum ille incipiens, nobis, quæ sibi contigerant, narrabat. Quod uidelicet homo esset, nomine Endymion, in nostra ortus terra, raptusq; olim dormiens eò delatus fuerit, ubi & regiōni imperaret. Esse autem terram illam dixit, quæ infrā à nobis Luna uidetur. Sed bono animo nos esse iussit, neq; periculum ullum suspicari. etenim, ait, cum ista uobis aderunt necessaria. Si autem uicero bellum, inquit, quod nunc solem incolentibus infero, omnium felicissimè apud me uiuetis. Hinc nos interrogaui, qui essent hostes, & quæ odiorum causæ. Tum ille: Phaëthon, inquit, eorum qui in sole sunt, Rex, etenim ille etiā habitatur, quemadmodum & luna, multo iam aduersum nos bellum gerit tempore. Cœpit autem ea, quam audiētis ratione. Ego olim pauperrimis quibusq; qui in meo erant regno, collectis, uolui coloniam in Luciferum deducere, desertum tunc & nullis habitatū. Phaëthon autem inuidia stimulatus, transitum prohibuit, medio in itinere occurrens, Equiformicis aduectus. tunc quidem uicti (non enim apparatu æquales eramus) secessimus. Nunc autem iterum uolo bellum inferre, & coloniam emandare. Quod si uultis mecum communicare cum exercitu, ex regijs uulturibus dabo unum unicuiq; & cæteram armaturam. Cras autem faciemus exitum. Ita, inquam, quando tua hæc est sententiā, fiat. Tunc apud eos conuiuiō excepti mansimus. Mane autem exurgentes statuebamur in aciem, nuntiabant enim exploratores, hostes appropinquare. Magnitudo quidem exercitus centum milia erant, absq; peditibus & externis auxilijs, item absq; impedimentis & machinarum fabris. Horum autem octuaginta millia Equiuultures erant, qui autem ab Lachæopteris ferebantur, uiginti millia. Est autem ales hæc maxima, oleribus pennarum loco obsita. Qui uero ex his uelociores erant, pennas habebant lactuæ folijs maximè similes. Ibi uero & cum his Cenchroboli ordinati sunt, & Scorodomachi. Aduenerunt & à septentrione auxilia Psyllotoxotæ, quidem numero triginta millia, Anemodromi autem quinquaginta millia. Horum sanè psyllotoxotæ magnarum pulicum sessores sunt, unde & appellati onem trahunt. Pulicum uero magnitudo, ut duodecim elephantes. Porro Anemodromi pedestres quidem sunt, feruntur autem uento absq; alis per medium aërē. Modus autem quo feruntur talis est, Subcingunt se talaris tunicas, easq; uento sinuantes, uelorum in morem, ac uelut naues aguntur. Hi in pugna scutis

scutis armari plurimum ualent. Dicebantur autem aduētare ab his, quæ supra Cappadociam sunt stellis, Struthobalani quidem numero septuaginta millia, Equogrues quinquaginta millia. Hos ego non uidi, non enim uenerant, quare neque eorum naturas scribere ausim. Portentuosæ quædam, ac incredibilia de his dicebantur. & is quidem erat Endymionis exercitus. Omnium autem armatura eadem erat. Galea quidem è fabarum spolijs. Magnæ autem apud illos fabæ & durissimæ. Thoraces autem squamei omnes, & squamis quidem lupinis. et enim lupinorum siliquas consuentes thoracas faciunt. Sunt autem siliquæ ipsæ, ut cornu, duræ, scuta & enses quales Græcorum. Vbi uero occasio data est, sic in aciem deducti sunt. In dextro quidē cornu Equiuultures, & rex optimos quosque circa se habens, cum quibus & nos eramus, in læuo uero Lachanopteri. Porro inter utrumque auxilia, ut cuique magis placuit. Erat & peditatus myriadum sex millium. Hunc statuere in aciem in hunc modū, araneæ apud illos multæ, ac magnæ sunt: nam Cycladibus Insulis unaquæque multo maior. Has iussit intexere medium aeris, quod à Luna in Luciferum diffunditur. Idque ut primum perfecerunt, campus substratus apparuit, in quo peditatum statuunt. Ducebat autem hunc Nycterion Eudianactis filius. Hostium autem læuum quidem Equiformici, & in his medius Phaëthon. Bestiæ autem magnæ sunt alarum, hisque quæ apud nos sunt formicis, præter magnitudinem, non dissimiles. Harum maxima duorum iugerum mensuram implet. Pugnant autem non solum qui desuper insidebant, sed & ipsæ cornibus maximè. Dicebant esse horum numerum penè quinquaginta millium. In eorum autem dextro Aërocuculices ferè quinquaginta millia, sagittarii omnes magnis in culicibus insidentes. Post hos autem Aërocordaces, expediti quidem illi ac pedestres, uerum bellissimi. Etenim procul raphanos iaculabantur maximos, percussisque, neque parum subsistere poterat: moriebatur enim confestim uulnere quodam foetore infecto. Namque sagittas malæ ueneno delibutas ferebant. Hos iuxta Caulomycetes posuerunt armis accinctos, & cominus pugnantes, numero decem millia. Dicuntur autem Caulomycetes, quoniam scutis quidem fungibus utuntur, hastilibus uero asparagorum uirgultis. Steterunt autem post hos & Cynobalani, quos non miserunt, qui canem stellam inhabitant, quinquaginta millia numero, & hi uiri non humanis, sed caninis uultibus super alas glandes pugnant. Dicebant autem ab ipsis hostibus, & alia auxilia defecisse à lacteo orbe emittenda, iaculatores scilicet ac Nubecentauri: sed hi commisso iam prælio, aduenerunt, quod utinam non fecissent. Qui uero funda utebantur, omnino non aduenerunt. Quare iratum Phaëthonta tradunt, omnem illorum regionem igne uastasse. Et is quidem Phaëthontis exercitus erat. Postquam uero signa erecta sunt, & a telluris undique constrepere (nam his tubarum loco utuntur) committentes prælium, pugnant, & Solarium quidem læuum confestim fugit. Neque enim sufferre ualuit instantes Equiuultures, nosque insequemur cædentes, dextrum autem illorum cornu superius euadebat, nostro, quod in læuo erat, propulsato. Exeuntes autem Aërocuculices insequabantur usque ad peditatum. Hinc auxiliantibus illis, defecerunt è regione declinantes, idque maximè, ubi senserunt suos, qui in læuo fuerant, manifestè deuictos. Fuga uero insigni facta, multi quidem capti, plurimi uero confecti occubere, in ipsasque nubes sanguis multus defluebat, ut insisterentur, ac rubræ apparerent, quales apud nos uidentur occidente sole. Multus & in terram decidit, ut cogitarem, nam tale aliquid olim contigeret, quum Homerus suspicatus fuerit, Iouem in Sarpedonis morte sanguineas guttas pluuisse. Conuersi autem à cæde duo trophæa statuimus, unum quidem in aranearum telis, & pedestris pugnae, alterum autem pugnae in aere supra nubes. His iam dudum exactis, nunciatum est ab exploratoribus,

Nube

Iliados 10.

Nubecentauros aduentare, et irrumpere, quos Phaëtoni antea aduenisse oportuerat. Iiq; ubi aduenere spectaculum præbuere insolitum & inexpectatum, homines erant alatis equis commixti. Magnitudo quidem hominum quanta Rhodiorum colossi à medietate sursum, equorum autem similis ualidæ onerariæ nauis. Equidem eorum numerum non scripsi, ne cui incredibile id fiat, tantus erat. Ducebantur autem à sagittario, qui est in zodiaco. Vbi autem amicos de uictos sensere, ad Phaëtonem quidem miserunt ut iterum rediret, ipsi autem in aciem structi in lunares turbatos irruunt, inordinatos quidem, ob eam quâ hostibus fecerant fugam, & iam spolia diuidentes, omnemq; nostrorum multitudinem in fugam uertunt. Ipsum autem regem insequuntur usq; ad ciuitatem, atq; ex illius auib; conficiunt plurimas. Deiecerunt autem & trophæa, ac omnem aranearum contextum. Campum decurrerunt, meq; ceperunt, & è comitibus duos. Iam autem & Phaethon aderat, & sub illis alia trophæa statuerunt. Nos autem ad solem ipso die ducebamur, araneæ telæ fragmento manibus post tergum ligatis. Hi ciuitatem obsidere omnino noluerunt, conuersi uero medium aëris uallauerunt, ut de cætero splendor à sole ad lunam minus perueniret. Vallum autē erat duplex, nubeum, ut lunæ defectio manifesta fieret, & iam continua nox cuncta teneret. Qua in re pressus Endymion, mittens orauit, ædificium demolirentur, neq; se paterentur in tenebris uersari. Promisit autem & tributa persoluere, seq; auxiliarem & amicum fore, neq; in posterum bellaturum: insuper & obsides offerebat. Phaethon uero congregato bis cōcilio, primo quidem in ira perstitit, postremo mutauit sententiam, ac pacis conditiones acceptæ sunt huiusmodi: Fœdus inierunt Solarij & horum Socij cum Lunarijs, eorumq; socijs his legibus, ut inter murale deiciant Solarij, neq; posthac Lunam inuadant, statutoq; precio captiuos reddant. Lunarij autem dimittant stellas liberas, armaq; posthac Solaribus non inferant: uicissim autem auxilientur, si quis inuaserit, uestigalium conditionem pendat, annuatim rex Lunariorum amphoras roris decem millia, obsidesq; suis det decies mille. Colonia in Luciferum communis fiat, & ex utrisque qui uolet, participet. Sculpan-
tur autem fœdera columna electrina, eriganturq; in medio aeris in confinijs. Qui uero pepigere ex Solarium quidem parte Pyronides, & Therites, & Philogius: Lunarium autem Nyctor, & Menius, & Polylampes. & talis quidē pax sequuta est, confestim murus euersus est, & captiuos restituere. Vbi autem ad Lunam ipsi regressi sumus, obuiauerunt nobis socij, & cum lachrymis salutauerunt nos, & Endymion ipse. Atqui suadebat is quidem, nos ibi secum maneremus, & in colonia communicaremus, se enim daturum filium in uxorem mihi pollicebatur suum quem habebat. Nam apud eos mulieres nullæ sunt. Ego autem haudquaquā parui, sed petebam dimitti in mare. Qui ut persuaderi non posse animaduertit, septem conuiuio acceptos diebus, tandem dimisit. Quæ interea in Luna uersatus uiderim, quæ tē noua & inaudita cognouerim, dicam. Primum quidem eos non generari ex mulieribus, sed maribus, nam masculis nuptijs utuntur, sed nec quid sit foemina omnino sciūt. Nam ad quintum & uigesimum usq; annum omnes mulierum habentur loco, eo autem supra non habentur, sed habent. Concipiunt non in uentre, sed in crurium posteriori parte. Vbi autem foetus conceptus est, tumet crus, tandem suo tempore præcidentes educunt mortua, tum eadem ad uentum hiantia exponentes mulcent, & ad uitam excitant. Inde & mihi uidetur ad Græcos illud gastrocnemix uocabulū deuenisse, quod apud illos uentris loco sura concipit. Maius quiddam & his enarrabo: Genus hominum apud illos est, qui dicuntur arborei, idq; hoc modo nascitur: Testiculum hominis præcidentes, in terram plantantium more defodiunt. Inde autem exoritur arbor carnea maxima, ut phallus. Ramos quidem habet & frondes, fructus uero cubitales glandes. Vbi autē eæ maturæ fuerint decer-

decerptas cudunt, atq; in homines effingunt. Pudenda autem habent appositioria, quidam eburnea; pauperes autem lignea quibus coeant, & uxoribus miscantur. Postquam autem senuerit aliquis non moritur, sed ut fumus solutus euascit in aerē. Cibus est omnibus unus; structo etenim igne, ranas assant super prunas. Multae apud illos sunt ranae per aera circumuolantes. His autem assatis circumfusi uelut ad mensam lambunt euaporatum ex illis fumum, ac uestuntur, & cibo quidem tali aluntur. Potus autem illis est aer expressus in calicem, liquorem ex se ut rorem reddens. Non egerunt autem, neq; mingunt, neq; perfossi sunt ea parte qua nos: sed ne pueri quidem natibus rem obicoenam praestant, uerum poplitibus supra suram, nam illic perfossi sunt. Pulcher apud illos habetur caluus, & sine coma; comatos autem abominantur. Apud eos uero, qui cometas inhabitant stellas; comati contra formosi habentur. Ad uenerunt enim quidam qui nobis illorum mores narrauerunt. Barbam autem ad genua demittunt, & in pedibus ungues non habent, sed unodigiti sunt omnes. In speciem caudae brassicae natibus cuiusq; illorum innascitur prolixa, semper germinans, quae & resupino cadente non frangitur. Emungunt & mel amarissimum, qui si quando uel labori insudant, uel luctantur, corpus lacte oblinunt, ut & caseus ex eo coaguletur, melle paululum distillantē. Oleum autem e cepis educunt, maximē pingue, ac redolens ut unguētum. Vineas habent plurimas, & aquae feraces; uuarum autem acini sunt uelut granda quae piam, & mihi quidem uidetur ubi uetus inciderit, uites illas quati, fractisq; uuis grandinem huc ad nos mitti. Ventre ut sacculo utuntur, in eum quantum cupiunt mittentes. Apertilis etenim uenter est illis, & iterum clausilis, neq; in illo intestinum ullū, aut epar apparet, solum autem densus est intus & pilis oblitus, ita ut & paruuli ubi frigent, in eum subeant. Amictus autem diuitibus quidem uitreus & mollis, ceteris aereus contextus. Nam ea loca metallorum sunt foecunda, idemq; aqua macerata metalla ut lanam exercent. Quales autem habeant oculos omnino non ausim scribere, ne fortē me quis mentiri putet ob sermonis absurditatem, tamen & id quidem dicam. Oculos exemptiles habent, ut qui uelit suos exemptos seruet eos apud se donec illis ad usum egeat, quos cum reposuit, cerant. Et multum fortē proprios perdiderint, ab alijs mutantur, & uident. Sunt & locupletes qui plures habeant, occultos quidem & reconditos. Aures illis sunt platani folia, praeter eos qui ex glandibus formantur, illi enim solum ligneas habent aures. Ceterum & miraculum aliud in regia conspiciat sum: Speculum maximum supra puteum positum est, non adeo altum. In puteum si quis descenderit, omnia audiet, quae apud nos in terra dicuntur. Si uero speculum intueris, omnes quidem urbes, omnesq; gentes uides, non secus ac si omnibus interesses. Tunc & ipse meos uidi, & patriam omnem; antero & illi me uiderint, satis exploratum non habeo. Quod si fortē quis non credet haec ita se habere, cum eo perueniet sciet, me uera dixisse. Tunc salutato rege & ijs, qui circa illum erant, nauem ascendentes ferebamiur. Abeunti autem mihi dona dedit Endymion, uestes quidem uitreas duas, aereas autem quinque, lupineamq; panopliam, quae omnia postea in ceto amisi. Misit & nobiscum Equiuultures mille, qui nos deducerent stadijs quingentis. Nauigantes autem circa terram illam, prouincias quidem plurimas & alias praeterlapsi sumus, appulimus uero ad Luciferum nuper inhabitatum, ubi descendentes aquas hausimus. Hinc zodiacum introeuntes, ad laeuam quidem solem praetergrediebamur, circa illius terrae marginem nauigantes. Neq; enim descendimus, & quidē socijs id summē cupientibus. Erat enim uentus, qui nos a terra propelleret, quam uideremus regionem foecundam, ac pinguem, & irriguam, ac bonorum multorum plenam. Atqui Nubecentauri, hi uidelicet qui Phaethonti militabant, speculati nos longē, ac delapsi uolauerunt ad nauem, quumq; socios esse

*Aristophanes
in Anibus.*

didicissent, ablerē, iam enim & Equivultures discesserant. Nauigantes autem sequenti nocte ac die, circa uesperam peruenimus ad lucernarum urbem (sic enim illam uocant) iam iter nostrum ad inferiora secantes. Hæc autem ciuitas medio inter Pleiades, ac Hyadas stellas aëre sita est, zodiacoq; multò inferior. Descendētes autem neminem quidem inuenimus, lucernas uero multas decurrentes, & in foro & secus portum deambulantes nonnullas quidem paruas, & ut ita dicam, egenas, ex magnis autem ac potentibus paucas, & has ualde illustres ac nobiles. Domus illis, & lychneones seorsum unicuique erant, & hominum more appellabantur, & uocem emittentes audiebamus, neque nocebant, sed potius ad diuertendum inuitabant. Nos tamen formidare, nec nostrum uel unus apud illos cœnare, aut capere somaum est ausus. Palatium autē illis in mediā ciuitate extructum est, ubi per totam noctem earū sedet princeps, nomine unamquaq; compellans. Quæcunque uero non paret, condemnatur ad mortem ut transfuga: mors autem est extinguī. Astantes autem nos considerabamus quæ fiebant, simulq; lucernas respondentes audiebamus, causasq; quare abfuisent dicentes. Hic & lucernam nostrā agnouī, et allocutus rogabā, quomodo se haberent domestici nostri, ea autem mihi omnia enarrauit, & noctem quidem illam sibi mansimus. Sequenti uero die soluentes, secus nubes nauigabamus. Hic & Nephelococcygiam uidimus urbem, uidentesq; admiratissimus, neq; in eam descendimus, non enim permittebat aura. Imperat autem illis Coronus Cottyphionis filius. Tum ego Aristophanis poëtæ recordatus sum, hominis quidem sapientis & uerī, ac in his quæ scripsit frustra non credārī. Tertia autem ab illa die, & oceanum iam manifestē uidebamus, terram autē nusq; præter aërias illas, quæ iam ipsæ quidem igneæ & micantes mihi uidebantur. Quarta autem die circa meridiem molliter aspirante aura & subsidente in mare deponimur. Vt uero aquam attigimus, mirē ac suprā modum læti fuimus, & omnibus prandium ex ijs quæ suppetebant exhibuimus, & descendentes natabamus, erat enim tranquillum mare. Sed ut uidetur, sæpenumero mutatio in melius, maiorum malorum consueuit esse principium. Etenim nobis duos tantum dies feliciter nauigantibus, illucente tertiā ad orientem solem, repente beluas uidemus, & cete cum multa alia, tum omnium maximā, & quingentorum & mille stadiorum magnitudine. adueniebat autem hians, & mare procul turbans, spumataq; undique circumfusus. Dentes exerebat phallis nostris multò longiores, acutos omnes, ut pali, ac ebore candidiores. Nos igitur cum postremum nobis mutuo uale dixissemus, & amplexi effemus, præstolabamur, & cum resorberet, unā cum nauī ipsa nos deglutiuit. Non autem contigit in dentes offendere, sed per eorum raritatem nauis delapsa intrò decidit. Vbi autem intus fuimus primo quidem obscurum erat, & uidebamus prorsus nihil. Tandem eo hiante uidemus cetum magnum, undiquaque altum latumq; & ciuitatis capacem, quæ uel decem hominum milia capere possit. Erant præterea passim & parui pisces, & alia quædam animalia concisa multa, nauiumq; uela, & ancoræ, & hominum ossa, & onera. Circa medium uero & terra & colles erant, ut conijcio, ex eo quem absorpserat limo, accumulati. Igitur & sylua in his innata erat, & arbores omnigenæ, oleraq; accreuerant, ac cuncta cultis agris similia. circuitus autem terræ stadī ducenti & quadraginta. Erat autem uidere & marinas aues, laros, & alcyonas in arboribus nidificantes. Tunc uero plurimum lachrymati fuimus. Deniq; cū erexissem comites, nauem fulcimus, ipsiq; è silicibus excitantes ignem, & accēdentes, cœnam ex his quæ aderant fecimus. Aderant enim omnigenum piscium carnes, aquamq; adhuc ex Lucifero etiam habebamus. Sequenti uero exurgentes die, si quando huius cetus, nonnunquam montes uidebamus, quandoque solum cœlum, quandoq; Insulas, nam sentiebamus cum concitē ferrī ad omnem pelagi partē.

Post.

Postquam autem mansionē iam assueti eramus, accipiens ē comitibus septem, deambulabam per syluam, cuncta lustrare ac explorare uolens. Necdum quinque stadiis totis digressus, inueni sacellum quoddam Neptuni, quemadmodū testabatur inscriptio, ac paulo post & sepulchra multa, & columnas desuper, iuxtaq; fontem perspicuæ aquæ, & canis etiam latratum audiui, longe q; aparebat fumus, & domum quampiā coniciebamus. Festinanter igitur accedentes, offendimus senem & adolescentem, sedulē ac diligenter sulcum querendam facientes, ac per eum aquam de fonte deriuantes. Latro ergo simul ac terreti constitimus: illi uero idem & nobiscum meritō passi, sine uoce steterē. Tandem uero aliquando: Qui uos estis aduenæ, Inquit senex, num ex marinis estis dijs, an infelices homines nobis similes? Etenim nos homines, & in terra nutriti, marini nunc sumus, fluctuamusq; hac belua circūclusi, neq; quid de nobis sit, satis nouimus: mori quidem uidemur, uiuere tamen arbitramur. Ad hæc ego, & nos, inquam, o pater, adsumus hic homines aliunde profecti, ipsa cum nauī nuper absorpti. Accessimus autem nunc uolentes scire, quæ in sylua sint, quomodo se habeant, multa enim nobis & densa uisa est. Deus autem, ut uideretur, nos duxit te ut uideremus, sciremusq; nos in hac belua inclusos esse, non solos. Sed narra nobis tuam ipsius fortunam, quisquis es, & unde huc introieris. Is autem inquit: non dicam, neq; quæ apud me sunt scietis, ni prius hospitio recepti, ex præsentibus bonis fruamini, simulq; acceptos nos duxit in domum. Cum autem nobis olera & glandes apposuisset, ac pisces, uinumq; infudisset, postquā saturi fuimus, rogabat quid nobis accidisset. Cui ego omnia, ut sese habebant enarraui, nimirum tempestatem illam, & quid in insula contigisset, tum nauigationem in aëre, atq; bellum, cum reliquis alijs, usq; ad id quod à ceto absorpti fuimus. Ille uero supra modum admiratus, & ipse ex parte quid sibi contigisset enarrabat, aciebatq;: Genere quidem hospites, sum Cyprius. Egressus autem ad mercatum cum filio quem uidetis, alijsq; meis familiaribus multis nauigabam in Italiam, nauis quidem magna, ac uarijs mercibus onusta, quā fore in ore ceti dissolutam uidistis. Igitur in Siciliam usq; feliciter nauigauimus. Inde uiolento flatu ablati post tertiam diem in oceanum delati fuimus, hic in cētum incidentes, & ipsa cū nauī ac comitibus absorpti, ceteris morientibus duo nos euasimus. Sepultis autem socijs templum Neptuno ereximus, eam quā uidetis agimus uitam. Olera quidem ex horto legimus, uescimur uero piscibus ac glandibus. Multa autem, ut uidetis, est sylua, & sanē uineas habet plures, & quibus nobis uinum exoritur dulcissimum, fontemq; nō minus optima quā frigidissima aqua. Lectulum autem substernimus ē frondibus, ignemq; succedimus copiosum, aduolantesq; uolucres aucupamur, piscamur & uiuos pisces, ad beluæ branchias sollicitatos, ubi abluimur, si quando cupimus. etenim stagnum salsum est non procul, uiginti stadiorum circuitu, quoduis piscium genus continens, in quo & namus, & nauigamus parua in cimba, quam ipse contempseri. Annos autem à ceti absorptu septem & uiginti numeramus, & alia quidem utcumq; ferre possemus: sed incolæ, & uicini molesti uehementer sunt & onerosi, feriq; & agrestes. Papæ inquam ego, & alij etiam sunt in ceto? multi quidē inquit, & inhumani, ac uisu deformes. Nam occidentalem, & extremam syluæ partem, Tarichanes inhabitant, gens oculis anguillinis, & facie Carabea, bellatrix, temeraria ac mordax. Aliam quæ ad dextrum est latus, Tritonomedites tenent, superioribus quidem partibus hominibus similes, inferioribus uero feli-
bus. Atqui alijs minus immites sunt. Ad læuam uero Carcinochires, & Thy-
nocephali, mutua inter se amicitia & fœdere iuncti. Mediterraneam deniq; Pa-
guradæ ac Psittopodes, genus bellicum, ac celerrimum. Quæ ad orientem, ad
beluæ uidelicet os uergunt, deserta ut plurimum sunt, & à mari stagnantia: ta-
men & hæc ego teneo, uestigal pendens Psittopodibus, ostrea quingenta.

Hæc autem sic se habet regio. Nos autem prospicere oportet, quomodo possimus tot cum gentibus congredi, & quo iure uiuere. Quot, inquam ego, omnes hi? Plures, inquit, mille. armis autem quibus utuntur? nullis, inquit, nisi piscium ossibus. Igitur, inquam ego, feliciter dimicabimus, si nos his bello congregiamur, utpote nos armati cum inermibus. Si enim eos superabimus, posthac sine timore uiuemus. Quæ ut probauimus, abeuntes ad nauem accingebamur. Belli autem causa futura erat, quod pensio non persolueretur, iam pacti tempore imminente. Et illi quidē misere, tributa postulantes: is uero superbè respondens, nuncios persequutus est. Primi igitur Psittopodes & Paguradæ Scintharo (sic enim uocabatur) indignati, cum tumultu ingruiebant. Nos uero aggressum præuidentes, stetimus armati, insidias statuentes hominum quinque & uiginti. Præceptum autem erat his qui ex insidijs erant, ubi prætergressos hostes uidissent, insurgerent, quod & fecere. Nam insurgentes à tergo cædebant illos, nos uero et ipsi uiginti quinque (siquidem Scintharus eiusque filius cō militabant) obuiauimus, committentesque manum ira & uiribus decernebamus. Denique conuersos in fugam, ad suas usque latebras insequuti sumus. Cæsi autem ex hostibus sunt nonaginta, è nostris uero unus, & gubernator, tergū triglæ costa perfossus. Die igitur illa & nocte mansimus in prælio, trophæumque statuimus, arida Delphini spina in sublime erecta. Sequenti uero die aderant & alij, quæ facta fuerant sentientes. Dextrum quidem cornu Tarichanes, quos & Pelamus ducebat, laeuum Thynocephali, medium Carcinochires tenebant: nam Tritonomendites quiescebant, neutri parti addicti. Nos uero congressi apud Neptuni templum obuiauimus, manumque conseruimus, multo clamore uisi. Resonabat autem cetus, ut antra solent. His item in fugam uersis, erant enim expediti undique, & in syluam fugatis, ex illo terra potiti sumus, neque post multum præcone misso, sustulerunt suos in bello mortuos, fœdera & amicitias postulantes. Nobis uero de amicitia uel fœdere non est uisum, sed postera die conuersi in eos, funditus omnes cecidimus, præter Tritonomendites. Siquidem hi ut uidere quæ contigerant, dilapsi per ceti branchias desiliere in mare. Igitur prouinciam ingressi iam hostibus uacuam de cetero absque timore habitabamus, palæstris, aliisque gymnasijs plurimum ac uenationibus dediti. Quandoque uineas exercebamus aut ex arboribus poma legebamus, omnino his similes, qui in maximo & inuitabili carcere conclusi delictis & uoluptatibus indulgent. Annum autem & menses octo ibi exegimus. Nono autem mense, quinta die mensis, circa secundum oris hiatum (tunc enim id semel unoquoque anni tempore faciebat, ita ut nos coniectura assequeremur, quatuor ea esse anni tempora) Ad tertium igitur, ut prædiximus, oris hiatum, confestim uocem ac tumultum audiebamus, ut nautarum præcipientium ac remigantium. Turbati igitur ad ipsum bestię os prorepsimus, stantesque intra dentes aspiciebamus omnia, spectaculum, quod quidem uiderim inusitatissimum: Homines magnos dimidij stadij statura, magnis Insulis, non secus quam triremibus nauigantes. & quanquam sciam me non uerissimilia narrare, dicam tamen. Insulæ erant in longum quidem porrectæ, arduæ tamen, singulæ centum stadiorum ambitu, in quibus nauigabant ex uiris illis circiter uiginti octo. Horum aliqui utrinque Insulæ lateribus insidentes ordine remigabant, cupressis magnis, ipsis cum ramis ac frondibus, tãquam remis. Ponē autē ad ipsam puppim, ut uidebatur, gubernator, ut in colle quodam sublimi stabat, æreum regens gubernaculum, longitudine stadij unius. Ad prorā uero ex his armati circiter quadraginta pugnabāt, hominibus, præter comā, omnino similes. Ipsa enim coma ignis erat, & ardebat, ut galearæ usu non sanè opus esset. Pro uelis uero uentus in syluam incidens, quæ plurima cuique inerat, sinuabat insulam & deferebat, quod gubernator ipse cupiebat. Erant & in his præfecti ad remigium incitantes,

ac oculis mouebantur, quemadmodum longæ naues consueuerunt. Primum igitur duos uidebamus aut tres, postremo autem sexcenti apparere, stantesque seorsum committebant prælium ac pugnabant. Multæ quidem inter se commissæ obtritæ sunt, multæque dissolutæ submersæ sunt. Alię connexæ certabāt fortiter, neque facile ab inuicem soluebantur. Qui autem ad proram constituti pugnabant, omnem ostendebant industriam, conscendentes & cædentes, ne minem autem uiuum ceperunt. pro ferreis autem rostris polypos magnos inuicem connexos iaciebant, qui & syluis complicati tenebant insulas. Iaciebāt etiam ac cædebant ostreis, quorum unum currum impleat, & spongijs iugereis. Hos autem ducebat Aeolocentaurus, illos Thalassopota. Pugnare autem ipsis ut uidebatur, contigit prædæ gratia, etenim dicebatur Thalassopotes multos Aeolocentauri delphinorum greges surripuisse, ut erat audire, ex eo quod sibi inuicem exprobrarent, & regum nomina conclamarent. Tandem uicerunt qui ab Aeolocentauro stabant, & Insulas submerserunt centum circiter & quadraginta, tresque ipsis unā cum hominibus ceperunt, cæteræ uero puppi collisa fuerunt. Sanē hi paululum illos insecuti, uespere facto ad naufragia cōuersi, plurima obtinuerunt, suaque receperunt. etenim Insulæ non minus octuaginta perierāt. Statuerunt autem trophæum insularis pugnae in capite ceti, unam ex hostium Insulis suspendentes. Nocte quidem illa circa bestiam commorati sunt, retinacula ad illam alligantes, & ancoris non procul iactis. Nam utebantur ancoris magnis uitreis fortissimis. Postera autem diē supra ceti tergum litantes, suosque ibi tumulantes, abire læti, & ut prænam canentes. Hæc igitur in insulari pugna gesta sunt.

HISTORIAE VERAE

LIBER SECVNDVS.



INTEREA non iam amplius illum ferens in ceto uident, mansionisque illius radio affectus, quærebam qua nam arte nobis pateret exitus. Et primum quidem non inutile uisum, ad dextrum latus fodere, perque defossum foramen tentare fugam. Incipientes igitur pertundebamus. Vbi uero progressi ad quinque stadia effodimus, nihil proficientes, ab opere destitimus. Tum syluam exurere uisum est, ut sic cetus moreretur, quod si fieret, facile liceret egredi. Igitur ab extremitate incipientes comburebamus, & dies quidem septem, ac totidem noctes calorem non sensit. Porro octaua ac nona intelleximus illum ægrotare, quæ hibat non solita cum uehementia, cum neque hiatum suspendebat ac protrahabat, sed confestim comprimebat. Decima autem & undecima moriebatur, ac male olebat. At duodecima uix sensimus periclitari nos, & in cadauere concludi, ni hiante ceto cuneos submitteremus, quo fauces in posterum non præcluderetur. Itaque maximis trabibus illius diuulso ore nauem parabamus, aquæ plurimum inferentes, & ad necessitatem cætera. gubernator futurus erat Scintharus. Postera autem diē iam ille mortuus erat. Nos uero attrahentes nauem, & per raritatem dentium educentes, ac explicantes, leniter in mare demisimus. Ascendentes autem in dorsum apud trophæum Neptuno immolauimus, ibique tribus diebus mansimus (erat enim tranquillitas) quarta uero nauigantes abcessimus. Hinc nos multis ex nauali pugna cadaveribus obuiauimus, & impægimus, ubi & corpora dimensi mirabamur. Diebus autem quibusdam nauigauimus multa aeris temperie usi, tandem uolento spirante Borea frigus magnum secutum est, ab eoque totum glaciæ astrictum est pelagus, non modo in superficie, sed & in profundum & altè, ad passus trecetos, ut descendentes super gla-

MOMUS.

esem curreremus. Quum autem uetus peristaret, neq̃ amplius ferre possemus, tale quiddam commenti sumus. Qui uero in ea re consilium dederat, erat Scintharus. Igitur in aquam antrum maximum fodientes, in eo latitauimus diebus triginta, ignemq̃ accendebamus, ac uescebamur piscibus: siquidem fodiendo plurimos inueniebamus. Vbi uero commeatus defecit, egressi in fixam nauem euulsimus, ac uelum expandimus, trahebamurq̃, ut nauigantes molliter ac leniter per glaciem delapsi. Quinta autem die tepore glacies soluebatur, iteruq̃ omnia in aquam soluta. Iam uero & circiter stadia trecenta nauigaueramus, quum ad Insulam delati, non adeo magnam, & eam desertam aquas hausimus (iam enim defecerant) taurosq̃ syluestres ibi duos arcu confecimus. Ipsi autem tauri cornua non in fronte, sed in ipsis habebant oculis, ut Momo placuit. Post paulum in pelagus deuenimus, non aqueum, sed lacteu, & in ea insula apparebat alba referta uitis. Erat autē Insula caseus maximus uehementer coagulatus, quemadmodum postea comedentes didicimus. Eius autem circuitus stadiorum uiginti quinq̃, & uites uis scatebant, ex quibus lac, non uinum expressimus. Templum autem erat in media Insula Galatæ Nereidi sacrum, sicut ostendebat epigramma. Quamdiu igit in Insula consedimus, escam quidem nobis accubum terra suppeditaui: lac autem ex uuis expressum, porum. Regnare autem in regionibus illis dicebatur Tyro Salmoniæ filia, cum è uita discessisset eo à Neptuno honore accepto. Exactis autem in Insula diebus quinq̃, sexta egressi sumus portum, tranquillo quidem mari abundis, ac aura quadā impellente. Porro octaua die nauigantes non amplius per lac, sed in salsa ac cœrulea aqua, uideamus homines multos supra mare decurrentes, omnino nobis similes & corporibus & magnitudine, præter solos pedes, siquidem hos suberinos habebant. Quare, ut existimo, & Phellopodes appellati sunt. Mirabamur autem cum uideremus eos nō demergi, sed supra fluctus extare, intrepideq̃ incedere. Qui & accedentes salutarunt nos Græca uoce, dicebant autem se in Phello patriam suam properare. Comitabantur autem aliquousq̃ nos præcurrentes, postea conuersi ab itinere ibant, felicem nobis nauigationem cōprecari. Post paululum uero & Insulæ multę apparuere. Propē quidem à læua Phellō, ad quam illi properabant, quæ ciuitas super magno ac rotundo subere habitabatur. Longē autem, & ad dextram magis, quinque maximæ insulæ, & altissimæ, ubi ignis accendebatur multus. Ad proram autem una lata & humilis, distans stadijs non minus quingentis, iam uero non procul aberamus, cum mira quadā nos afflauit aura, dulcis & odorifera, qualem historicus Herodorus à felice Arabia spirare dicit, nā qualis à rosis, narcissis, hyacinthis, lilijs, uiolis, myrto, uel lauro redolere consuevit, talis nobis odor aspirauit, à quo delinīti, boniq̃ aliquid longis ex laboribus sperantes, iam in Insulam prope adueneramus. Hic & portus uidemus plurimos tranquillos, & magnos, nitentiaq̃ flumina leniter in mare prorumpere, prataq̃ & syluas, & canoras aues, partim quidē per littora canentes, multas autem super ramis. Aer autem lenis, ac placidē spirans regionī circūfundebatur. Hinc suaues quedam auræ spirantes leniter syluā mouebant, ut ex motis ramis dulces, & perpetui cantus æderentur, similes ijs qui in locis desertis obliquis fistulis reddi solent. Atqui audiebat uox quadam promiscua non tumultuosa, sed qualis in cōuiuiō reddi posset, cum quidā fistula canunt, alij probant, alij ad fistulam, aut citharam saltant. His illecti deferebamur in portum, egressiq̃ nauem, Scintharum in ea & ex socijs duos dimisimus. Procedentes autem per florens quoddam pratum in custodes incidimus, ac ministros, qui nos roseis uinculis uiñcientes (id enim apud eos maximum est uinculum) ad principem adduxere, à quibus & per uiam intelleximus, eam esse beatorum Insulam, regnareq̃ in ea Creticum Rhadamanthum: ad quem ubi adducti fuimus, stetimus in ordine iudicandorū quarto loco. Erat autem prima causa de Aiace Telamonio, an

illi in heroum numero esse liceat, an non. Accusabatur autem quod furis a-
 ctus, seipsum necasset. Deniq; multo prius habito sermone uisum est Radama-
 tho, hausto elleboro, ac demum resipiscente, tradere eum Hippocrati Co-
 me dico, indeq; iam in heroum conuiuium recipi. Secunda autē causa amoris erat,
 Thesei scilicet ac Menelai pro Helena certantem, utri illa cohabitare debeat.
 Et Rhadamanthus quidem eam Menelao adiudicauit, qui coniugij huius gra-
 tia tantis olim laboribus sese obiecerit, periculisq;. Etenim Theseo ipsi alias esse
 mulieres, Amazonem ac Minois filias. Tertia uero de præeminentia inter A-
 lexandrum Philippi filium, & Hannibalem Carthaginensem: uisum est Ale-
 xandrum præcellere, eiq; sedes posita est apud Cyrum Persem primū. In quar-
 tam autem causam nos adducti sumus. & is quidem interrogauit, quidnam in
 causa esset, quod adhuc uiui ad sacrum illum locum deuenissemus. Nos autē ex
 ordine cuncta illi enarrauimus. Tum nobis paululum ē loco summotis, secum
 diu pensitabar, & de nobis communicabar cum assessoribus. Considerant autē
 ei cum alij multi, tum & Atheniensis Aristides, cognomento iustus, cui ut pla-
 cuit decreuit, ut daremus poenas curiositatis, & peregrinationis, postquā mo-
 reremur. Nunc uero præscripto tempore licere nobis in insula apud heroas uer-
 sari, indeq; abire. Præscripsit autem recessus terminum, non amplius quā men-
 sium septem. Hinc sua sponte defluentibus sertis a nobis, soluebamur, ac in ur-
 bem adducebamur, ad beatorum cōuiuium. Ipsa autem ciuitas tota aurea, mu-
 rus uero smaragdo lapide cingitur. Porro portæ septem sunt, omnes ex inte-
 gro ligno & amomo. Pauimentum uero ciuitatis, & quæ intra mœnia est ter-
 ra æburnea: omnium autem deorum templa beryllo lapide cōstructa sunt, & al-
 taria in eis maxima, uno ē simplici lapide Amethysto cōstant, in quibus & dñs
 immolant. Circa ciuitatem uero fluuius defluit unguento optimo, huiusq; lati-
 tudo regalium cubitorum centum: altitudo, ut commodē nare posses. Porro
 ipsius balnea, domus magnæ sunt uitreæ, cynamomo succensæ. Atqui pro a-
 qua ros tepidus in peluib; seruatur. Vtuntur autem uestibus purpureis, tenu-
 issimis aranearum telis. Ii corpora non habent, sed & impalpabiles sunt, & abs-
 que carne. Formam autem & effigiem solam habent ac ostendunt. Incorporei
 tamen cum sint, stant, mouentur, intelligunt, uocemq; emittunt, omninoq; ui-
 detur eorum anima nuda quædam circūuagari, corporis similitudine circunda-
 ta. Si quis autem non tetigerit, non credet quod uidetur non esse corpus. Sunt
 enim ut umbræ rectæ non nigræ. Senescit nemo, sed ea ætate, qua se eò contu-
 lit, permanet. Deniq; hic haudquaquam est nox, neq; dies admodum clara, sed
 quale crepusculum esse solet, iam aurora apparente ante orientem solem, talis
 lux terram habet, quare & unum solum anni tempus nouere. Semper em apud
 eos uer est, unusq; uentus spirat zephyrus. At locus cunctis quidem floribus,
 omnibus mansuetis plantis & umbrosis uiuet. Quæ illic sunt uineæ duodecies
 quotannis ferunt, & singulis mensibus uuas reddunt: mala uero granata ac ma-
 los, cæteraq; poma terdecies ferre dicebant. Nam mense, qui apud eos Minous
 appellatur, bis ferre fructum, pro frumēto uero spicæ in summitate paratos pa-
 nes emittunt, ut fungos. Fontes sunt per ciuitatem, aquæ quidē quinq; & sexa-
 ginta, ac trecenti: mellis uero alij totidem, unguenti quingenti. Verū & hi mi-
 nores sunt: flumina lactis septem, & uini octo. Conuiuium autē celebratur extra
 ciuitatem in campo, qui Elysus uocatur. Etenim pratum est pulcherrimum, &
 circa illud nemus omni arborum specie cōstitutum, umbram discumbentibus fa-
 ciens: stratum autem substernunt e floribus. Ministrant quidem ac cuncta affe-
 runt uenti, præterq; quod uinum non miscent, siquidē eo non indigent. nam
 circū conuiuiū arbores sunt uitreæ magnæ, ē micante uitro: harū fructus pocu-
 la sunt omni specie operis ac magnitudinis. Vbi autē quis ad conuiuiū accesserit,
 unū uel ex illis duo decerpta mensis apponit: ea confestim uino replentur. Pro-
 fertis

Minous mensis

Elysus campus

fertis uero lusciniæ, canoræq; uolucres, cæteræ flores è proximis pratis ore le-
gentes, cum cantu eos superuolant, asperguntq;. Porro unguntur ad hunc mo-
dum: Densæ nubes unguentû combibentes è fontibus ad flumine, supraq; con-
uiuium sparsæ, sensim exprimentibus uentis, tenuissimum quiddam uelut ro-
rem distillant. In cœna autem musicæ & cantilenis uacant. Canuntur autem in
primis Homeri uersus, qui & ipse adest, et cum illis conuiuatur, supra Vlysseni
discumbens. Choreæ aut sunt è pueris & uirginibus, præsumt uero illis & concin-
nunt Eunomus Locrus, & Arion Lesbîus, & Anacreon, & Stesichorus. Næ
& hunc apud eos uidi iam ipsi Helena reconciliata. Vbi autem ij quiesuerunt,
secundæ choreæ succedunt è cygnis, philomenis, ac hirundinibus. Postquam
& illæ canere cœperint, iam tota sylua resonat præsidentibus uentis. Hoc autē
maximum ad lætitiā habent, fontes duo sunt circa conuiuium, unus quidem
risus, alter uero uoluptatis. Ex horum ambobus in initio conuiuij omnes bi-
bunt, deinde reliquum lætiæ ridentes exigunt. Volo & ex insignibus uiris,
quos apud eos uidi, dicere. Omnes quidem semideos, & qui sub illo militaue-
re, præter Locrensem Atacem, nam hunc solum dicebant in impiorum loco
supplicio affici. Barbarorum autem utrūq; Cyrum, Scythamq; Anacharsim,
& Thracem Zamolxim, Numamq; Italicum, necnō & Lacedæmonium Ly-
curgum, & Phocionem, & Tellum Athenienses, & præter Periandrum sapi-
entes omnes. Vidi & Socratem Sophronisci filium cum Nestore & Palamede
nugantem: circa quem Hyacinthus Lacedæmonius, & Thespîeus Narcissus,
Hylas, alijq; formosi. Videbatur autem Hyacinthum amare, idq; multis argu-
mentis. Ferebatur autem illi succensere Rhadamanthum, & sæpenumero cō-
minatum, si pergeret ineptire, se illum ex insula electurum, aut nisi omīssa simu-
latione conuiuaretur. Solus Plato non aderat, sed conditam à se ciuitatem habi-
tare dicebatur, ubi repub. & legibus quas tulerat, uteretur. Porro Aristippus
& Epicurus primī apud illos habebantur, cum hilares essent & læti, compoto-
resq; suauissimi. Aderat & Phryx Aesopus, quo homīne pro morione utun-
tur. Atqui Diogenes Sinopensis tantum à pristinis moribus degenerauerat,
ut Laidem meretricem duceret uxorem, & subinde surgeret ac temulentus sal-
taret, debacchareturq;. Stoicorum autem aderat nemo: nam adhuc illos rectū
uirtutis uerticem ascendere aiebant. Quin & id de Chrysippo audiuius, illi
non prius fas esse ut Insulam ingrederetur, quā iam quartō se elleboro pur-
garet, Academicos dicebant uelle quidē uenire, continere se tamen, & adhuc
considerare: neq; enim satis adhuc capere, num usquam talis Insula sit, nec ne.
Verum, ut conijcio, Rhadamanthi iudiciū haud dubiē metuerūt, utpote qui
forum iudiciarium sustulerint. Quanquam non paucos ex illis excitatos fama
erat, ut eos qui illuc præcesserant subsequerentur, uerum præ pigritia defecisse
neq; potuisse assequi, sed è medio itinere rediisse. Hi igitur inter eos qui aderāt
erant maximē memorabiles. Enimuero Achillem, & post illū Theseum in pri-
mis colunt. Quod uero ad coitum & Venerem pertinet, commiscuntur foemi-
nis simul & maribus palām, & spectantibus omnibus, idq; haudquaquam tur-
pearbitrantur. Solus uero Socrates deierabat, se innocēter cum iuuenibus uer-
sari, & quidem cum omnes illum peierare scirent. Siquidē Hyacinthus & Nar-
cissus fatebantur, ille autem negabat. Foeminæ sunt omnibus communes, ne-
que quisquam uicino inuidet, sed sunt certē in hac re maximē Platonici. Pueri
quoq; uolentibus se exhibent, nihil reluctantes. Vix autem duos, aut tres totos
dies ueneram, cum accederem Homerum poētā: nam utrūq; ocium erat, & cū
alia multa, tum illud rogabam, cuius esset, dicens, illud maximē apud nos ad
hunc usq; diem esse in controuersia. At ille se nescire respondit. Nam quidam
Chium, alij Smyrneum, alij Colophonium eum arbitrantur, ipse uero se Baby-
lonium esse aiebat: siquidem à ciuibz suis non Homerum, sed Tigranem uoca-
tum

tum fuisse, postea uero cum apud Græcos obsidis officio functus esset, pristina appellationem mutasse. Rogabam præterea, num & ij uersus, qui uulgo reſeruntur, ab se conscripti essent, nec ne. Ille autem omnes suos esse asseuerabat. Ibi ego Zenodoti & Aristarchi grāmatici frigidās ratiocinationes non potui nō damnare. Vbi autem hæc abundē disseruit, iterum rogabam, quamobrem ab ira poëmatis sui initium sumpserit. Sic enim, inquit, mihi in mentem uenit, nīhil studio agentī. Tum & illud scire cupiebam, an, quod multi uolunt, Odysseam Illiade priorem scripsisset. Ille uero negabat. Nā quod cecus non esset, quod & de eo affirmant, mox cognoui. Videbam enim, quare nō erat opus illum percontari. Quin idem aliās sæpe agebam, ubi illi uacare uiderem. Cum autem illum adirem, rogaremq̃, ipse contrā promptē ad omnia respondebat, maxime uero post causam quam uicit. Nam illū calumniæ Therſites accusauerat, quod se in poësi conuicijs agitaſſet. Vicit autem Homerus, causam agentē Vlyſſe. Aduenit & circa illa tempora Pythagoras Samius septies mutatus, qui in tot animalibus uixit, & animæ errores cōsummauit. Erat autem eius dextra pars aurea. & uisum est, ut communī cum illis republica uteretur. Dubitabatur autem adhuc, utrum Pythagoræ, aut Euphorbi nomine appellandus esset. Empe docles uero, nam & ipse uenit semelixus, & toto corpore excorſus, non receptus est, quanquam id multis precibus postularet. Procedente autem tempore instabat certamen, quod apud illos Thanatusia appellantur. Præfuit Achilles iam quintum, Theseus uero septimum. Porro quid in totum actum sit, lōgum esset commemorare; uerum summam, ac capita rerum perstringam. Lucta quidem uicit Carus, quia b Hercule stabat, & pro corona cum Vlyſſe decertabat. Pugilum æqualis fuit pugna, Arij Aegyptij, qui Corinthi sepultus est, & Epj, qui sibi mutuo congressi erant. Nam apud eos Pancratij nullum premiū proponitur. Porro quis cursu uicerit, non satis memini. Ex poëtis, ut uerē dicā, quamquam longē excelleret Homerus, uicit tamen Hesiodus. Præmia autē omnibus erat corona ex pauonum pennīs contexta. At iam absoluto certamine nuntiatum est, eos qui in impiorum loco plecterentur, ruptis uinculis, & superata custodia, in Insulam irrumpere. Eorum duces esse Phalaridem Agrigētinum, & Busyridem Aegyptium, Diomedem Thracē, & Scironem, & Pityocamptem. Ut uero hæc animaduertit Rhadamanthus, statuit heroēs in aciē super lictus. Ducebat autem exercitum Theseus & Achilles, & Aiax Telamoniū iam iam ad se reuersus. Commixti ergo inter se pugnabant, uiceruntq̃ heroēs, Achille uel in primis rem strennuē gerente. Fortiter se gessit & Socrates in dextro cornu constitutus, multoq̃ fortius, quā quum adhuc apud Delium pugnaret. Nam ingruentibus hostibus haudquaquam fugit, sed uultu intrepido cōstitit. quamobrem premio donatus est, nimirum luculento & amplo horto, in quem conuocatis alijs disſerebat: quem locum Necracademiā appellauit. Comprehenſos igitur & colligatos eos, qui uicti fuerant, remiserunt multo grauius puniendos. Eam autem pugnam scripsit & Homerus, & mihi abeūti libellos dedit ad nostros homines deferendos. Verum hos unā cum reliquis postea amissi. Erat poëmatis initium ferē in hūc modum: Nunc mihi Musa refer pugnam heroum extinctorum. Cum igitur fabas coxiſſent, quemadmodum illis mos est, ubi bello rem præclarē gesserint, Epinicia celebrarunt, & festum solenne egerunt. Solus Pythagoras a conuiuio illo abstinuit, & ieiunus procul desidebat, abominatus fabarum esum. Iam uero mensibus sex exactis, septimoq̃ ad medium deducto, res nouæ ac insperatæ exorta sunt. Nam Cinyrus Scinthari filius, iā grandis & formosus, Helenam multo iam tēpore deperibat. Ipsa autē cōtrā manifestē adoleſcentē ad insaniā usq̃ redamabat. Siquidē in cōuiuio subinde alter alteri annuebat et præbibeat, soli q̃ ex ceteris surgētes in sylua deerabant. Tandē præ amore & impatiētia consiliū cepit Cinyrus rapiēdi Helenā.

Illa

Thanaſusia

Necracadem

Illā uero hoc probabat, ut cederent, ac in uicinā quamplam ex insulis proficiscerentur; nimirum in Phellō, aut Tyroëssā. Addiderunt & huic cōsilio cōiuratos ē meis comitibus tres audacissimos. Nam hęc patri non indicauerat. Sciebat enim quōd ab illō acriter increparetur. Itaq; cum ipsis oportunum uisum esset facinus perpetrarunt. Vbi enim nox aduenit, nam tum fortē non intrerem, sed in cōuiuio distertebam, illi clam alijs correpta Helena, maturē se proripuerunt. Menelaus autem, cum circa mediū noctis excitatus, thorū uacuum sensisset protinus clamore sublato, & fratre secum accepto, ad regiā Rhadamanthi profectus est. Porro illucescēte die aiebant exploratores nauem procul distantem apparere. Itaq; Rhadamanthus, cum quinquaginta heroēs in nauem Asphodelinā, & ex integro & solido ligno cōstructā, collocasset, iussit eos persequerentur. At illi cum magna alacritate remis incumberent, tandē circa meridiem eos deprehendunt, cum iam in lacteum Oceanū subirent, haud procul à Tyroëssa insula. tantum enim aberant ut elaberentur. Cum igitur nauem rosea catena reuinxissent, reuersi sunt. Helena itaq; flebat & erubescibat, operiebaturq;. Verum Rhadamanthus habita prius cum Cīnaro diligenti quęstione, num & alij quipiā conscij fuissent, postquam ullum fuisse negauit, uim cum hominem expudendis, & malua prius benē cāsū, in impiōrum locum amandauit. Deceuerunt & nos ante pręscriptum tempus ex Insula ablegare, data unius proximę diē mora. Ibi ego grauiter ferre, & lachrymari, utpote qui eiūsmodi felicitate relicta, rursus erraturus essem. At illi cōtrā consolabantur me, quōd futurum dicerent, ut propediē ad se essem rediturus. Iamq; mihi in futurum sedem & locum optimis quibusq; uicinū ostendebant. Ego uero accedens Rhadamanthum obnixē orabam, ut quę mihi futura essent prędiceret, & de nauigatione certiorē redderet. Is autem me quidem in patriam rediturum respondit, uerum multis prius erroribus & periculis exantlatis. Tempus autem quo essem rediturus addere noluit, sed ostēsis uicinis Insulis, apperebant autem numero quinq;, & alia sexta longius, hęc, inquit, adiācentes sunt impiōrum, in quibus uides ignis plurimum accensū. Sexta autem illa somniorum est ciuitas. Post hanc & Calypsus est Insula, uerum nondum tibi adhuc apparet. Vbi uero has pręternauigantes, tum deuenies in magnā illā continentē, quę ē regione est ei quę à nobis incolitur. Illic multa passus, multasq; gentes prętergressus, & inter Barbaros incultosq; homines peregrinatus, tandem in alterā terrā deuenies. Hęc ubi dixisset, euulsā ē terra maluę radicem mihi porrexit, iubens ut hanc adorarem, cum in maximis periculis uersarer. Admonuit autem, si unquam in hanc terrā incolumis redirem, ignem gladio ne foderem, neue lupinis uescerer, neue puero suprà decem octo annos nato congredere, quorum si memor essem, benē sperarem de reditu ad Insulā. Ibi demum quę ad nauigationē pertinent parati, cumq; oportunum esset cęcis illis cibum cepi, diē deinde proximā accedens Homerum, orabam, ut mihi duorum uersuum epigramma conderet. Quod ubi fecit, columna berylli lapidis erecta iuxta portum inscripsi. Erat autem epigramma huiusmodi:

Lucianus charus diuis hęc cuncta beatis

Vidit, & hinc iterum patrias remeauit ad oras.

Manens autem & diē illā, sequenti proficiscebam, deducētib; heroibus. Hic & Vlysses accedens nesciente Penelopē, mihi literas dat in Insulam Ogygiā ad Calypso ferendas. Misit & mecum Rhadamanthus portitorem Nauplium, ut si ad insulas appelleremus, nemo nobis manū iniiceret, uelut ijs, qui ad mercatum quempiam aliū nauigarent. Vbi uero progressi odoratum aërem pręterissemus, continuo nos teterrimus, nescio quis odor, excepit, uelut bituminis, & sulphuris, picisq; cum simul ardent. Nidor autem erat grauis, intolerabilisq;, uelut ab exustis hominibus. Erat et aër obscurus & caliginosus, a quo distil-

distillabat ros quidam picēus. Quin & uerberū strepitus exaudiebatur, & multorum hominum eiulatus. Ad alias igitur non applicuimus. Illa uero quā ascendimus talis erat. Tota in girum præceps est, & exusta, cautibus & saxis aspera. Arbor autem aut aqua ne inerat quidem. Irrepsimus tamen per præcipitia, & per spinosam, & aculeis plenam semitam euasimus, transiimusq; regionis terram fœditatem. Procedentes autem ad carceres, & supplicij locum. Primum quidem loci naturam admirati sumus. Siquidem uniuersum solū gladijs & mucronibus effloreat, circum quod fluuij duo decurrebant, unus cœno, alter uero sanguine, & item alius intus igne, & quidem ingens & immensus: fluebat autem uelut aqua, & instar maris agitabatur. Habebat etiamnum & pisces per multos, quorum aliquot torribus erant similes, nonnulli uero minusculi caribus igniti, quos Lychniscos uocabant. Aditus autem unus erat, & per quā angustus. Ianitor adstabat Timon Atheniensis. Ingressi tamen duce Nauplio, uidebamus eos qui supplicio afficiebātur, inter quos reges & priuati erant plures, quorum etiam nonnullos agnouimus. Vidimus & Cinyrum fumo encari, & a pudendis pendere. Addebant & ductores singulorum uitas, & causas ob quas supplicio afficerentur. Maxima uero omnium pœna eos imminēbat, qui in uita quippiam e mentiri essent, neq; ueritatem literis mandassent. Inter quos erat Ctesias ille Gnidijs, & Herodotus, & alij non pauci. Hos ergo cū uiderem, bono animo esse cœpi. nam nullius mendacij mihi conscius eram. Itaque ad nauem maturē reuersus, neq; enim tale spectaculum ferre amplius poteram, salutato Nauplio discessi. Neque ita multum post apparebat non procul somniorum insula, obscura illa & uix uisu conspicua. Habebat autem & ipsa somnijs aliquid simile. cedebat enim accedentibus nobis & subterfugiebat, ac longius se subducebat. Cum ergo tandem eam cōprehendissemus, & in portū qui somnus dicitur, delati essemus, prope eburneas portas, ubi ædes est Gallinacœ sacra, sub obscurā uesperam descendimus, cumq; in portā progressi fuissemus, somnia multa, uariaque, uidebamus. Verum de ipsa ciuitate libet ante omnia commemorare, quoniam de ea nemo adhuc conscripsit, solus autem Homerus eius meminit, non ita accurate exacteq; descripsit. Circa hanc undique circumiacet sylua. Arbores autem sunt papauera procera, & mandragoræ, in quibus magna uis uespertilionum sedet. Sola enim hæc auis in ea insula nascitur. Flumen autem iuxta præterlabitur, quod ab illis Nyctiporus appellatur. Sunt & fontes duo iuxta portas, quibus & nomen est, uni quidem Negretus, alteri uero Pannychia. Ipsa autem ciuitatis mœnia alta sunt, uariaq; iridis colore simillima. Enim uero portæ sunt, non duæ, ut uoluit Homerus, sed quatuor. Nā duæ Molliciei campum respiciunt, hæc quidem ferrea, illa uero testa constructa, per quas horrenda, & sæua, immittiaq; somnia emitti aiebant. Duæ uero alteræ ad portum & mare, ex quibus quædam corneæ erant, quædam, per quas transiimus, eburneæ. Ingressis autem ciuitatem ad dextram est templū Noctis. Nam illam ex deis in primis colunt, & Gallinacœ, cui iuxta portū sacellum dedicatū est. Ad sinistram uero Somni regia. Is enim apud eos regnat, duobus a se satrapis & præfectis cōstitutis, Taraxione Matæogēis, & Pludocle Phantasionis filio. In medio autem foro fons est quem Careotin appellant, delubra duo adiacent, Imposturæ uidelicet & Veritatis. Vbi & illorum est adytum & oraculum, cui præfectus erat Antipho ille somniorum histrio, hunc apud Somnum honorem fortitus. Somniorum autem neque natura, neque forma eadem est. Nam quidam procera erant & formosa, suauiaq; quidam uero breuia & deformia. Nonnulla etiam aurea, ut uidebantur, sordida item & abiecta nonnulla. Erant & inter illa alata aliquot, & monstrosa, alia uelut in pompam instructa, nimirum in Reges, aut Deos, aut aliquid eiusmodi. Quin & ex illis non pauca agnouimus, utpote ea, quæ olim apud nos uideramus.

Quæ

Quædam etiam nos accedebant, salubantque, uelut familiaria iam & domestica, qui cum nos exceperant, ac sopiuerant, splendide planè, ac eleganter tractauerunt, apparato magnifico alio diuersorio, pollicita reges aut satrapas ex nobis se factura. Nonnulla & in suam quemque patriam abduxere, & domesticos ostendere, rursusque eadem die reducere. Diebus ergo triginta, & totidem noctibus dormientes, commessantesque apud ea mansimus. Hinc tonitru cum ingenti fragore repente ædito excitati ac consternati, saturi discessimus. Inde post tertiam diem in Ogygiam delati descendimus. Hic ego primum resignatis literis, quæ scripta erant legebam. Erant autem fere huiusmodi:

VLYSSES CALIPSONI S.

Nolim te ignorare, quod ubi primum abs te discessissem, rate instaurata postquam naufragium fecissem, et uix à Letucoe in Phæacum regionem seruatus fuisset, à quibus domum remissus fui, me multos uxoris procos deprehendisse, qui rebus nostris abuterentur ad uoluptates suas, quos cum omnes confecissem, tandem ipse à Telogono, quem ex Circe susceperam, è medio sublatus sum. Nunc autem in beatorum sum insula, uehementer dolens ob relictam, qua apud te usus sum, consuetudinem & oblatam abs te mihi immortalitatem. Quod si per occasionem licebit, hinc arrepta fuga, ad te ueniam. Et hæc quidem quæ per literas significabantur, de nobis præterea, ut hospitio exciperemur. Ego autem procedens parumper à mari, inueni antrum tale quale Homerus descripsit, ipsamque lanificio dantem operam. Postquam uero literas accepit, admisitque, primum quidem abunde fleuit, tum nos ad hospitium inuitauit, splendideque excepit, interim de Ulyssæ multa sciscitata, & Penelope cuiusmodi forma esset. Num ita casta esset, quemadmodum de ea Ulysses iactauerat. Nos autem ea, quibus potissimum eam delectari conciebamur, respondimus. Digressi igitur ad nauem prope litus obdormiuius. Mane autem soluimus uehementius uento insurgente. Tandem post bidui tempestatem, die tertia, incidimus in Colocynthopiratas. Homines autem immanes sunt hi, ferique, qui ex uicinis insulis nauigantes infestant. At uero naues magnas habent cucurbitinas, sex cubitorum longitudine. Nam ubi exaruerint, excauata una, & medulla illius egesta nauigant. siquidem malis harundineis utuntur, & pro uelo cucurbitæ folio. Impetu ergo in nos facio, duabus instructis classibus oppugnabant, & è nostris complures sauciabant, uice lapidum cucurbitarum grana iaculati. ut plurimum enim cominus depugnabant. Circa meridiem uero à tergo Colocynthopiratarum uidemus ad nauigare Caryonautas, erant autem inter se hostes ut postea declauerunt. Nam ut eos adesse senserunt, nobis neglectis in eos conuersi, nauibus conflictabantur. At nos interea sublato uelo, illisque pugnantibus inter se relictis, cepimus fugam. Manifesto autem uidebantur superiores futuri Caryonautæ, utpote qui numerosiores essent. Nam illis classerant quinque, pugnantibusque nauibus aliquanto fortioribus. Siquidem naues habebant corticeas, è putamine nucum per medium secto excatauque. Magnitudo autem putaminis cuiusque in longum decem & octo cubitos protendebatur. Vbi uero ab ijs subducti fuimus, eos qui sauci fuerant, curauimus, & postea in armis ferè stetimus, semper insidias quaspiam subueriti, nequid quidem immerito. Nondum enim occiderat sol, cum ab Insula quadam deserta circiter uiginti uiri, delphinibus prægrandibus infidentes nobis adequitabant. Erant autem hi prædones, quos firmos ac stabiles ferebant Delphines, perinde ac equi subsultantes, & hinnientes. Cum autem iam propè adstarent, hinc atque hinc diuisi, nos aridis sepijs, & cancrorum oculis feriebant. Verum cum nos sagittaremus & iacularemur, non potuerunt subsistere, sed magna parte eorum saucia, ad Insulam confugerunt. Circa mediam uero noctem cum tranquillum esset mare, non aduertentes in Alcyonis nidum miræ magnitudinis incidimus. Erat enim

cuius

eius circuitus stadiorum sexaginta. Insidebat autem illi Alcyon, fouebatq; oua nido haud multò maior, quæ cum auolaret, parum abfuit quin alarū uento nauem submergeret. fuga enim se proripuit, edita tristi quadam & lamentabil uoce. Nos igitur iam diē apparente uidemus nidum ingenti nauis similem ex arboribus congestum. Inerant autem & oua, quorum unumquodq; Chio dolio erat capacius. Atqui & pulli iam intus conspiciebantur, & crocitabant. Cum igitur unum ex ouis securibus præcidissemus, pullum implumem uiginti uulturibus ampliorem eduximus. Vbi uero propè ducentis stadiis à nido digressi fuimus, mira & inusitata prodigia nobis obuenerunt. Nam qui in prora erat, cheniscus subito alas emisit, & exclamauit. Porro gubernator Scintharus cum iam caluus esset, capillos produxit, & quod est omnium inusitatissimū, ipse, malus nauis germinauit, & ramos propagauit, atq; in uertice fructum edidit. Erāt autem eius fructus fici, & uuæ permagnæ, necdum satis maturæ. Hæc posteaq; uidimus, non iniuria turbati sumus, deos precati, ut portentosam uisionem auerterent. Nondum autem quingentis stadiis processeramus, cū uideremus syluam magnam & frondosam pinis & cupressis. Nos autē arbitrabamur continentem esse, uerum erat gurgis, cui fundus non erat, arboribus quæ radices non haberent totus cōstitus. Ipsæ tamen arbores immobiles stabant ac erectæ, ac si supernatarent. Cum ergo accessissemus propius, & totam rem animaduertissemus, dubitabamus quidnam fieri conueniret. Nam per arbores nauigare haud facile erat, quod densæ ac cōtiguæ essent, neq; reuerti facile uidebatur. Ita que ascendens in altissimam arborem, contēplabar quomodo se haberent quæ sequerentur, atq; syluam uideo supra quinquaginta stadia, aut paulò pauciora porrectam, aliumq; uidi Oceanum succedere. Tum ibi uisum est nobis nauem in arborum frondes, erant enim densæ, & si fieri posset, in aliud mare transferre, quod & fecimus. Nam nauem magnò fune colligauimus, ac in arbores cōscendimus, eamq; agrè in altum eduximus. quā cum super ramis demisissimus, explicatis uelis uelut in mari uento impellente nauigabamus. Hic & mihi Antimachi poetæ uersus in mentem uenit. Nam & quodam loco ille ait:

Antimachus

Iis qui syluosum tentant per cœrula cursum.

Superata tamen aliquando sylua ad aquā deuenimus, ubi demissa nauis per puram & lymphidam aquam nauigabamus, donec ad hiatum quendam magnum qui aqua hinc atq; hinc diuisa contigerat, peruenimus, quemadmodum in terra à terræ motu nonnunquam uoragines fieri uidemus. Nauis autem mox de tractis uelis facile constitit, quanquam parum abfuit quin in præceps delabere tur. At nos prospicientes uidemus uoraginem per quam horrendam & incredibilem, ad mille ferè stadia patere. Nam aqua uelut utrinq; diuisa stabat. Circūspicientes autem ad dextram uidemus procul pontem extructum, aqua duo maria iungente, quantum ad superficiem attinet, & ex alio mare in aliud defluente. Incumbentes igitur remis ad illud delati sumus, ac multo labore præter spem alecimus. Hinc nos suscepit mare placidum ac mite, Insulaq; non magna, ad quam facilis erat accessus. Hanc autem incolebant Bucephali homines ferè ac agrestes, cornutiq; cuiusmodi apud nos Minotaurum fabulantur fuisse. Descendentes igitur ibamus aquatum, & si usquam fieri posset, commeatum comparaturi, iam enim nobis defecerat. Et aquas quidem illic non procul inuenimus, & præterea nihil apparebat, nisi fortasse quod mugitus creber non longè exaudiebatur. Arbitrati igitur boui esse gregem, paululū procedentes in homines incidimus. At illi ubi nos uiderunt, mox infectati sunt, & tres è comitū numero ceperunt, reliqui uero ad mare confugimus. Hinc nos unā omnes armis instructi, neq; enim socios inultos negligere consiliū erat, irruimus in Bucephalos, qui iam interfectorum carnes inter se diuidebant. Terrefactos igitur ad unū persequuti sumus, & circiter quinquaginta interfecimus, captis ex illis

duobus uiuis, ac iterum reuersi sumus, captiuos nobiscum trahentes. Porro cō meatus nihil offendimus. Quare nonnulli suadebant, ut captiui iugularentur. At mihi non probabatur, uerum uinctos seruari, donec legati à Bucephalis repeterent, redimerentq; captiuos. Intelligebamus autem eos ex nutibus, & tristi quodam mugitu, quem edebant, uelut supplicantes. Erat autem redemptiōnis precium, multi casei, & sicci pisces, & cepe cum ceruis quatuor, quorum unicuiq; tres duntaxat essent pedes, duos quidem in parte posteriore: nam qui in anteriore erant in unum concreuerant. His conditionibus redditis captiuis, unum tantum diem commorati, recessimus. Iam inde nobis pisces apparebant, & aues præteruolabant, & eiusmodi alia, quæ terræ uicinæ signa solent esse, occurrebant. Neque uero multum post homines uidimus, qui nouo & insolito more arte nautica uterentur. Ipsi enim simul & nautæ & naues erant. Libet autem nauigationis modum indicare: Resupinati super aquam iacebant, erectis in altum pudendis: nam illa grandia ferunt, ex illis linteum extendebāt, & manibus pedem tenebant, ac incidente uento nauigabant. Post hos & alij suberibus insidentes, iunctis duobus delphinis remigabant equitabantq;, alij præcedentes subera trahebant. Hi nulla nos iniuria affecere, neq; fugerunt, sed intrepide & pacatè uehebantur, nauis nostræ figuram admirati, & undiq; circumspicientes. Sub uesperam autem appulimus ad Insulam non admodum magnam, quæ, ut arbitrabamur, à mulieribus græca lingua loquentibus habitabatur. Nam nos accesserunt, & exceperunt, salutaruntq;, meretriciæ admodum comptæ, ornataq;, ac formosæ omnes & iuuentulæ, talaris tunicas secum trahentes. Insulæ quidem nomen erat Cabalusa, ciuitatis uero Hydamardia. Susceperunt itaq; nos mulieres, & secum quemq; singulæ abduxerunt, ac hospitem fecerunt. Ego uero cunctabundus substiti, nihil enim fausti ominabar: circumspiciens diligentius, uideo multorum hominum ossa, & caluas passim iacere. Ut autem clamorem suscitarem, & socios conuocarem, ac ad arma profilirem, non placuit: uerum accepta in manus malua enixè orabam eam, ut ex præsentibus malis euaderem, ac paulo post cum ministraret hospita, uidi non mulieris crura, sed ungulas asini. Ibi mox & eam educto gladio corripio, & uinctam de omnibus interrogo. Illa autem, & si inuita, falsa est tamen se mulieres esse marinas, quæ Onosceleæ appellantur, uesciq; peregrinis hospitibus. Vbi cū inquit, eos iam temulentos reddidimus, illis concumbentes dormientes inuadimus. Hæc postquam audissem ego, illam quidem uinctam reliqui, uerum supra rectum ascendi ipse, & uociferabar, comitesq; conuocabam. Qui ubi conuenissent illis totam rem indicabam, & ossa ostendebam, atq; intrò ad uinctam ducebam. At illa protinus in aquam uersa est, & euauit. Ego uero experiri uolens gladium in aquam condidi, illaq; mox sanguis effecta est. Ocyus igitur nauem repetentes ab nauigauimus. Hinc postquam illuxit dies conspecta terra, coniecimus esse eam, quæ nostro orbi opposita est. Procidentes itaque atq; precati, quid esset futurum dispiciebamus. Quibusdam autem placebat ascendere duntaxat, & rursum redire: alijs uero illic relicta nauis, ad terræ meditullium proficisci exploratum incolas. Interea cum hæc cogitarem, oborta uehemens tempestas, nauem littori impactam comminuit. Nos uero ægrè enatauimus, armis, & quod quisque poterat, secum correptis. Hæc autem & huiusmodi fuere, quæ mihi, donec ad alteram terram uenirem, contigere: nimirum quæ in mari, & inter nauigandum, in Insulis, & in aëre, & quæ postea in ceto, & cum ab illo exissemus, quæ apud heroës & Somnia. Postremo quæ apud Bucephalos & Onosceleas, cætera autem, quæ in terra acciderunt, sequentibus libris enarrabo.

Tyran-

TYRANNICIDA TYRANNICIDA

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGUMENTVM

Quod ad Argumentum Declamationis attinet, infra à ab ipso autore ponitur. Ceterum genus orationis iudiciale est. Status Qualitatis. De eo enim potissimum queritur: Dignus ne sit premio Tyrannicide, qui filium tyrannum occidit, an non. Incidit tamen legalis quoque. Nam et de eo, qui tyrannicida uocandus sit, et de legis sententia disputatur. Exordium attentione et docilitate comparanda ferme consumitur, dum et summam petitionis, et rei magnitudinem pariter ac nouitatem exponit. Nisi quod interim et beneuolentiam sibi ex merito facti, et aduersario ex suspitione inuidiam parat. Narratione, grauitatem atque seueritatem tyrannidis primum persequitur, cuiusque omnem causam in filium tyranni transfert, ut uideatur uidelicet certo consilio filium ante patrem aggressus esse, deinde et modum peractae cedis et consilium suum exponit. Hinc Propositio siue petitio sequitur. Postquam Confirmatio, in qua principio petitionem suam commendat amplificatione euentus et bonorum, quae ex hoc facto secuta sint, cum aduersarii obiectione comparata. Deinde uerbis legis opponit diffinitionem tyrannicide, à genere comprobata, puta quod non solum is, qui sua manu et gladio tyrannum occidit, hoc nomine dicendus sit, sed etiam qui per alium, et quocunque modo illum tollit. Postea etiam à fine legis argumentatur contra scriptum. Ultimo locum, quem Rhetores à summo ad inum uocant, siue etiam commune, tractat: in quo consilium siue uoluntas, conatus, actio, eaque per comparisonem, aut effusionem amplificata, postremo et euentus considerantur. Peroratio autem locis patheticis constat, nam ipse quidem pro se effectus mouet à modo et instrumento actionis, à tyranni autem persona, hypotyposi quadam, seu descriptione dictorum ac factorum illius. Ad finem Propositionem repetit, et sui beneficii ueluti memoriam quandam in auribus auditorum relinquit.



VVM duos eodem die tyrannos occiderim Iudices, alterum quidem etate iam affecta, alterum æuo florentem, & ad scelerum successionem capessendam paratum, unicum tamen pro ambobus præmium petitem uenio, qui quidem unus omnium quotquot unquam tyrannicidæ fuerunt, unico uulnere duos maleficos fuerim amolitus, necip̃ dederim, filium uidelicet ense, patrem indulgenti charitate, qua filium aduocabat. Itaque tyrannus pro his quæ commisit, abunde magnas pœnas nobis dependit: quippe qui & uiuus aspexerit, filium prius morte sublatum, & quod est omnium maxime nouum, compulsus sit denique ipse sui tyrannicida fieri. At filius illius mea quidem manu peremptus est, cæterum occisus alteram ad cædem operam mihi suam commodauit, dum qui uiuo patri scelerum socius fuerat, eiusdem post mortem (quatenus licuit) exitit parricida. Ego itaque sum is qui tyrannidem sustuli, pariterque mecum gladius, quo cuncta confecta sunt, meus: tamen si cædis ordinem commutarim, ac morem modicum nouarim conficiendi sceleratos: nempe hunc qui ualentior erat, ac sese defendere poterat, ipse perimens, porro senem soli gladio reseruans. His igitur de causis & amplius quiddam à uobis me consequuturum arbitrabar, præmiacum laturum, quæ numero æquarent eos qui essent interempti: utpote qui non præsentibus modo malis uos leuarim, uerum etiam futurorum formidine, quicquid stabilem pepererim libertatem, nullo relicto qui scelerum capeffat successionem. Verum interim tantis rebus strennuè peractis, in discrimen adducor, ne præmio fraudatus à uobis discedam, ac ne solus non feram mercedem, quam leges à me seruatae præstituunt. At qui contradicit, is mihi uidetur non Reipub. studio (quemadmodum ait) hoc facere, sed quod extinctos esse illos grauitè ferat, atque eum qui illis mortis autor exitit, ulcisci conetur. Vos igitur Iudices, mihi paulisper attendite, dum tyrannidis mala, tamen si ipsi optimè nostis, commemoro. Siquidem hoc pacto futurum est, ut & beneficii mei magnitudinem intelligatis, & ipsi plus capiat is uoluptatis, reputantes nimirum quibus sicis leuati

Exordium, quo dociles et attentos facit.

Beneuolentiam capiat à sua persona.

Aduersario inuidiam socium

*Narratio,
qua magnitu-
dinē tyranni-
dis exaggerat
et oēm eius
causam in fili-
um transfert.*

malis. Neque enim quemadmodum alijs quibusdam saepenumero accidit, itidem & nos simplicem tyrannidem atque unicam seruitutem sustinebamus, nec unius domini uiolentiam tolerabamus: uerum soli omnium quos similis habuit calamitas, duos pro uno tyrannos habebamus, & in geminas contumelias distrahebamur infelices. Porro senex multo erat moderatior, quippe ad iras lentior, ad supplicia segenior, & ad cupiditates tardior: utpote cui iam aetas uehementiam impetus cohiberet uoluptatumque cupiditates refrenaret. Quin ad suscipienda maleficia filij instinctu nolens impelli ferebatur, ipse alioqui non admodum tyrannicus, nisi quod illi morem gerebat. Siquidem indulgens in filium supra quod credi queat, erat, id quod re declarauit, ita ut filius illi esset omnia. Illi parebat, per uim faciebat quicquid ille iusserat: supplicio afficiebat quoscunque praeceperat, ac prorsus in omnibus illi obsequundabat. In summa, filius in patrem tyrannum quendam agebat, pater filij cupiditatum satelles erat. Tametsi huic propter aetatem honorem cedebat adulescens, soloque imperij nomine temperabat, tamen res & caput tyrannidis erat ipse. Et quanquam tutamentum praesidiumque principatus ab illo mutaretur, scelerum tamen emolumentis solus fruebatur. Ille erat qui satellites continebat, qui custodias obtinebat, qui tyrannidem affectantes e medio tollebat, qui insidias formidabat, ille qui castrabat ephebos, qui coniugia uiolabat, illi uirgines producebantur. Tum si quae caedes, si quae exilia, si quae pecuniarum expilationes, delationes, contumeliae, ea omnia iuuenis temeritate gerebantur. Porro senex illi obsequebatur, comitemque scelerum sese praebat, ac comprobabat duntaxat filij sui flagitia. Itaque quum ea res nobis erat intoleranda, propterea quod quum animi cupiditatibus ex imperio potestas accedit, nullum flagitij modum imponunt: tum illud i primis discruciauit, quod prospiceremus diuturnam, uel aeternam potius seruitutem etiam futuram, & per successionem alij post alium domino tradendam Rempublicam, populumque homini scelesto hereditatis instar obuenturum. Nam id alijs spem non exiguum facit, quod apud sese reputant, quod inter sese dicunt: at mox coerceretur, at mox demoriatur, paulo post liberi sumus futuri. Verum de his nihil eiusmodi sperabatur, quin potius iam intuebamur paratum tyrannidis haereditatem. Vnde factum est, ut ne aggredi quidem quisquam fortium ciuilem, & qui eadem quae ego, animo statuisset, auderet. Sed desperabatur ab uniuersis libertas, atque inexpugnabilis tyrannis uidebatur: quippe quum esset cum tam multis confligendum ac dimicandum. At me nihil ista deterruerunt, neque perpensa negotij difficultate refugi, neque ad suscipiendum discrimen trepidauit: uerum solus, solus inquam, aduersus adeo ualidam uariamque tyrannidem: uel non solus potius, sed gladio comite conscendi: quippe qui mihi sit auxiliatus, mecumque ex parte tyrannum interemerit, quum mors mihi interim ob oculos obuersabatur: at e diuerso perpendenti, quod publicam libertatem mea caede redempturus essem. Ergo ubi in primam irruissem custodiam, neque mediocri negotio satellites submouissem: occidens interim, in quem incurrissem, & quicquid obsisteret amolens, ad ipsum negotij caput ferebar, ad unicum tyrannidis robur, ad nostrarum calamitatum fontem, atque irrupto arcis propugnaculo, quum uiderem illum fortiter tuentem sese, multisque uulneribus resistentem, tamen occidi. Et iam tum erat sublata tyrannis, iam tum mihi confectum facinus. Ex eo tempore liberi omnes, nisi quod reliquus adhuc erat senex solus, inermis, nudatus custodijs: iamque amisso magno illo suo satellite desertus, neque deinde dignus forti dextra. Ibi nimirum mecum ipse Iudices, haec animo reputabam. Cuncta mihi pulchre habent, cuncta confecta sunt, cuncta eo quod destitutam, perducta. At eum qui reliquus est, quo tandem modo poenas dare conuenit? Me quidem mea dextera nequaquam est dignus, praesertim si post splendidum facinus iuuenile atque magnificum interimatur, priorem illam caedem dedecusque

*Consilium et
modum cedis.*

dedecoraturus. Carnifex aliquis querendus est illo dignus, uerum post calamitatem, ne uel hanc ipsam lucrifaciat: uideat, discrucietur, appositum habeat enssem, huic reliqua mando. Hæc ubi mecum statuissem, ipse quidem illinc discedo: at ille peregit id quod ego prædixissem, tyrannum occidit, summamque meam imposuit fabulæ. Adsum igitur, popularem administrationem uobis adportans, cunctisque bono iam ut animo sint edicens, ac libertatem annūcians. Iam meis frui mihi factis: uacua, sicut uidetis, sceleratis hominibus arx: imperat nemo, quin & magistratus creare liberum est, & causas agere, & ex legibus contradicere. Atque hæc omnia uobis mea contigerunt opera, meaque fortitudine, uel delictet ex una illa cæde, postquam pater iam uiuere non quibat. Aequum itaque censeo, ut his pro meritis debitum mihi à uobis præmium donetur, non quod lucri audius, aut sordidus quispiam sim, nec is qui mercedis gratia de patria benemereri statuerim: uerum quod præmio cupiam officia mea comprobari, neque repudiari, aut inglorios fieri conatus meos, si uelut irriti præmioque indigni iudicentur. At hic contradicit, negatque æquum facere me, qui decorari munere, præmiumque ferre cupiam. Neque enim tyrannicidam esse me, neque quicquam à me pro legis sententia confectum esse, uerum facinori meo deesse quiddam, ad hoc ut præmium postulem. Percontor igitur illum, quid præterea requiris à me? nonne uolui? nonne ascendi? nonne occidi? nonne libertatem peperit? num quis imperat? num quis iubet? num quis ministratur dominus? num quis nocentium manus effugit meas? haudquaquam dixeris, sed omnia plena pacis omnes restituta leges, libertas manifesta, Democratia stabilis, inuiolata consubia, pueri tuti, uirgines absque periculo, publicamque felicitatem solennibus feriis celebrat ciuitas. Quis igitur horum omnium autor? quis est qui illa sustulit? hæc peperit? Etenim si quisquam præ me dignus honore sit, cedam præmiū, desistam à petendo munere. Quod si solus omnia peregi, audens, periclitans, ascendens, interimens, excrucians, alterum ultus in altero, quid mea calumniaris officia? quid facis ut populus parum erga me gratus existat? At enim num occidisti tyrannum? Porro lex tyrannicidæ præmiū decernit. Verum dic mihi, nunquid interest utrum ipse interimas, an mortis causam ministres? Mea profecto sententia, nihil: uerum hoc solum spectauit legis conditor, libertatem, Democratiam, sceleratorum sublationem. Huic honorem decreuit, hoc præmio dignum iudicauit, quod quidem inficiari non potes, quin mea contigerit opera. Etenim si occidi eum, quo occiso, ille non poterat uiuere, nimirum ipse cædem peregi, ego occidi, sed illius manu. Itaque ne discepta de cædis modo, neque illud expende quem admodum interierit, uerum an iam perierit, & an quod periit, id à me sit profectum. Quandoquidem & illud excussurus mihi uideris, atque his aduersus bene de Reipublice meritos calumniis usurus. Si quis non gladio, uerum lapide, ligno uel, aut alio quouis pacto peremerit. Quid porro si fame tyrannum obsedissem, ad mortis necessitatem compellens? num ibi quoque requisiturus eras à me cædem, mea ipsius manu peractam? aut desiderari adhuc quiddam diceres, ad id ut legi factum à me satis uideatur: atque id quod scelestum acerbius etiam atque atrocioris mortis genere trucidassem? Vnum hoc duntaxat specta, hoc require, hoc excute. Quis nocentium reliquus? aut quæ metus expectatio? aut quod calamitatum uestigium? Quod si purgata omnia, si pacata, profecto sycophanticum est, modum rei gestæ calumniante præmio frustrari uelle, quod ipsæ quæ uirtute confecta sunt, debeatur. Equidem & illud memini disertum in legibus, nisi forte propter diuinam seruitutem oblitus sum eorum quæ ab illis dicuntur. Causam mortis esse duplicem: puta, si quis ipse occidat: aut si non ipse quidem occidit, neque manu facinus peregit, uerum compulit, præbuitque mortis occasionem. Ex æquo & hunc quoque lex censet supplicio affici oportere, idque iure optimo. Neque enim statuit minus ualere oportere audaciam quam facinus: ac postea superuacaneum est cædis ra-

Petitio.

Confutatio

Frequentatio

1. Argumentum à finitione tyrannicidæ.

Amplificatio à collatione effectus.

Finitione probat à genere et causa effectus.

tionem ulamq; spectare. Deinde hunc qui sic occiderit, tanquam homicidam poenas oportere dare censebis, ac nequaquam absoluendum esse. At me qui per omnia consimili modo Remp. iuui, non censes ea capere oportere, quæ ijs debentur, qui beneficio iuuerunt. Neq; enim illud dicere possis, me quidem imprudentem fecisse, sed exitum quendam commodum fortuito fuisse consequutum præter animi sententiam. Nam quid præterea iam formidasssem, eo qui ualidior erat interempto? Cur autem gladiū in uulnere reliquisssem, nisi planè quod erat euenturum, id ipsum prædiuinasssem? Nisi forsàn illud dices, hunc qui extinctus est, tyrannum non esse, neq; hanc appellationem in illum competere: neque uos multum premij hoc nomine, si ille fuisset occisus, decreturos fuisse. At qui istud dicere non queas: an tyrannò interempto, ei quicædis causam ministravit, præmium negabis? O curiositatem, de illo laboras quo pacto interierit, quum interim libertate fruaris? Aut ab eo qui Democratiam restituit, nescio quid superuacaneū præterea requiris? Atqui lex (uti fateris) caput rei gestæ spectat. Quæ uero ad id conducunt, ea omnia missa facit, neq; iam ultrà curiosius excutit. Quid enim, an si tyrannum exegerit quispiam, non is iam tyrannicidæ præmium cepisset? cepisset opinor, idq; iure optimo: siquidē & hic proseruitute libertatem peperisset. At id quod à me patratum est, non exilium habet, non in posterum instaurandæ tyrannidis metum: uerum absolutam sublationem, totiusq; generis internitionem, omneq; malum radicitus excisum. Ecce mihi per deos, iam ab initio ad finem usq; (si uidetur) rem totam perpendite, nūquid eorum quæ ad leges pertinent sit prætermisum, & num quid in me desideret ex his, quæ tyrannicidæ oportebat adesse. Principio mentem prius oportet suppetere fortem & amantem Reip. quæq; pro communibus commodis periculum adire non recuset, quæq; priuato suo interitu multitudinis incolumitatem ausit redimere. Num hac parte quicquam mihi defuit? Num frangebar animo? Num quum præscirem per quæ pericula mihi perrumpendum esset, per ignauiam refugi? Profecto non potes dicere. In hac interim parte tantum commorare, atq; æstima, an non uel uoluissse tantum ista, ac statuisse, præclarū facinus futurum fuisse uideatur. Ac putato me solius animi, uoluntatisq; argumento præmium postulare, tanquam qui beneficio iuuerit. Tum si uoluntati meæ facultas defuisset: uerum alius post me tyrannum occidisset, dic mihi: nū absurdum aut præter æquum fuerat dare præmium? Minimè. Si dicerem, ciues, uolui, statui, aggressus sum: uoluntatis experimentum dedi, solus dignus sum qui præmium feram. Quid tum responsurus fueras? Nūc porrò non hoc dico, sed insuper ascendi, periclitatus sum, atq; innumerabilia priusquam iuuenem occiderem, patraui. Neq; enim usq; adeo facilem, factuq; procliuem esse re existimetis, custodias perrumpere, satellites opprimere, unumq; hominem tñ multos amoliri. Quin isthuc penè maximum est omnium quæ sunt in tyrannicidio, totiusq; negocij caput. Nam ipse iam tyrannus non magna res est, neq; expugnatu, neq; confectu difficilis: uerum ea quæ tuetur continentq; tyrannidem, quæ quidem si quis superarit, is nimirum cuncta quæ destinauit, peregerit, & perpusillum est, id quod superest. Sed ad tyrannos peruenire nunquam mihi contigisset, ni prius qui illum cingunt custodes oppressisssem, omnesq; satellites antè debellasssem. Nihil adhuc addo: uerum in his rursum immoror. Custodiam oppressi, satellites superaui, tyrannum incustoditum, inermem, nudum reddidi. Vtrum his rebus confectis, non tibi uideor honore dignus: an adhuc cædem ipsam à me requires? Quinetiam si cædem quæris, ne ea quidem desiderabitur. Non sum incruentus: uerum cædem peregi, magnam ac strenuam: nempe iuuenis ætate ac uiribus florentis, atq; omnibus formidandi, per quem ille ab insidijs erat tutus, cui uni fidebat, qui complurium satellitū instar erat. An non igitur, quæso te, præmio dignus uideor, sed tantis rebus gestis hono-

A uoluntate.

II. Argumētū. A fine legis. a minore.

III. Locus à summo ad inimum.

I. Voluntas & consilium.

II. Conatus.

re fraudabor? Quid enim si satellitem unum, atque adeo quid si Tyranni ministrum quempiam interemisssem? Quid si seruum aliquem charum? an non hoc quoque magnum uisum fuisset, conscendisse, mediaque in arce, medius in armis, aliquem e tyranni familiaribus iugulare? Nunc & hunc ipsum qui occisus est, cuiusmodi sit, considera. Filius erat tyranni, uel tyrannus potius crudelior, dominus intolerabilior, ad supplicia dirior, ad contumelias uolentior, quodque est maximum, hæres ac successor omnium, qui in longum nostras calamitates posset prorogare. Vnde hoc solum mihi confectum esse? Ipsum uero tyrannum uiuere adhuc, fuga ereptum? Iam horum nomine præmium postulo. Quid dicitis? Non dabitis? An non & illum uerebamini? An non dominus, an non grauis, an non intolerandus erat? Porro nunc negotij caput denique ipsum perpendite. Etenim quod hic à me requirit, hoc quam fieri potuit, pulcherrime confeci, tyrannumque aliena cæde occidi, non simpliciter, nec uulnere uno, id quod fuerat optatissimum illi, uidelicet tantorum facinorum sibi conscio, sed posteaquam illum prius multo dolore excarnificassem, tum quo nihil habebat charius, miserabiliter prostratum coram oculis ostendens: puta filium in ipso æui flore, tametsi scelestum quidem illum, attamen & ætate uigentem, & patri simile, sanguine taboque oppletum. Hæc nimirum sunt parentum uulneta, si gladij uero tyrannicidarum, hæc mors digna crudelibus tyrannis, hæc ultio tantis sceleribus congruit. Cæterum protinus interire, protinus excidere sibi, neque huiusmodi ullum spectare spectaculum, profecto nihil habet tyrannico supplicio dignum. Neque enim ignorabam uir egregie, non ignorabam inquam, neque quenquam alium latuit, quanta ille charitate filium sit prosequutus, adeo, ut illo extincto, ne paululum quidem temporis sibi in uita morandum esse fuerit ducturus. Atqui haud scio, an omnes patres hunc ad modum affecti sint erga liberos: uerum hic etiam ultra reliquos habebat quiddam, idque merito, quippe qui conspiceret illum unicuique esse qui curaret seruaretque tyrannidem, quiq; solus pro patre pericula susciperet, & tutamen imperio adderet. Itaque si non ob charitatem, certe ob rerum desperationem sciebam illum protinus exiturum e uita: perpensurum enim, iam nihil esse quod uelit uiuere, adempto tutamine, quod illi filius ministrauerat. Nimirum effeci, ut hæc omnia illum agminatim circumsisterent, forma, dolor, desperatio, formido, quiq; in posterum imminabant metus: his aduersus illum auxilijs sum usus, atque ad id extremum illum consilium adeg. Interijt itaque uobis orbus, excruciat, plorans, lachrymans. Luctum, non illum quidem diuturnum, uerum qui satis magnus esset patri. Postremo quod est omnium acerbissimum, ipse sibi necesse consciuit, quod quidem mortis genus, præ cæteris miserrimum, multoque atrocius, quam si per alium inferatur. Vbi mihi gladius? Num quis alius eum agnoscit? Num cuius alterius hoc gestamen erat? Quis eum in arcem adduxit? Ante tyrannum quis eo est usus? Quis eum ad illum misit? O ensis particeps, successorque meorum egregie factorum, post tanta pericula, post tantas cædes contemnimur, & indigni præmio iudicamur. Nam si huius tantum nomine præmium à uobis postularem: si sic dicerem Iudices: Tyrannum quum mori uellet, quum id temporis inermem se deprehendisset, meus hic illi gladius inseruiuit, & ad consequendam libertatem auxilio fuit uniuersis, hunc quoque laude, præmioque dignum iudicassetis. Porro domino tam popularis rei non gratiam retulissetis? Nonne inter eos qui de Republica benemeriti sunt, scripissetis? Nonne gladium inter sacra monumenta consecrassetis? Non illum secundum Deos ueneraremini? Nunc mihi considerate, quæ uerisimile est fecisse Tyrannum, quæ dixisse, priusquam sibi mortem conscisceret. Quum iuuenis à me trucidaretur, ac multis etiam uulneribus confoderetur, idque in his corporis partibus, quæ conspicuæ magis, magisque sint oculis obuiæ, uidelicet ut quam maxime discruciarer eum,

III.
Amplificatio
rei per cōpa
rationem.

III.
Eucnem.

Amplificatio
à modo.

Peroratio am
plificata affe
ctibus.

Confirmatio

Hypotyposi
s et pathopici
patri.

qui genuerat, quoq; primo statim conspectu perturbaret, miserabiliter inclamabat, parentem implorans non adiutorem, nec opitulatorem: quippe qui senex iam esset, atq; inualidus: uerum domesticarum cladum spectatorem. Nam ego interim discesseram, auctor qui fueram totius tragoediae, relinquens actori cadauer, scenam, gladium, reliqua quae ad actum fabulae pertinebant. At ille astans ubi filium conspexit, quem habebat unicum; semiuivum, sanguinolentum, caede conspersum, tum uulnera perpetua, plurima ac letalia, hunc ad modum exclamauit: O nate extincti sumus, interempti sumus, tanquam tyranni iugulati sumus. Vbi mactator? Cui me seruat? Cui me relinquit? qui quidem iam dudum propter occisum te filii sum extinctus, nisi forte me tanquam senem contemnit, ac lenio supplicio me conficit: producitq; mihi mortem, redditq; mihi eadem longiorem. Atq; haec locutus ensem quae rebat. Nam ipse inermis erat, propterea quod per omnia filio fideret: uerum ne is quidem deerat, ut qui iam dudum fuerit a me paratus, atq; ad facinus futurum relictus. Euulso igitur e caede gladio, atq; e uulnere exempto, ait: Dudum me occidisti, nunc sine malis impone gladio. Ades patri lugenti solamen, senilemque manum & infelicem adiuua, iugula, Tyrannum occide, luctu libera: utinam prior in te incidissem, utinam in caede priorem occupassem locum. Occidissem quidem, sed tanquam tyrannus duntaxat, sed qui crederem mihi superesse ultorem: nunc autem tanquam orbis occumbo, nunc tanquam cui desit etiam mactator. Atq; haec ubi diceret, gladium adegit, tremens neque sat potens. Cupiebat quidem, uerum non suppetebant uires ad facinus exigendum. Quot hic supplicia? Quot uulnera? Quot mortes? Quot tyrannicidia? Quot praemia? Postremo spectastis omnes iuuenem dudum prostratum, nec exiguum profecto, neque mediocrium uirum opus, ac senem huic circumfusum atq; amborum sanguinem commixtum, libertatis illam & uictorialem uictimam meique gladii facinora. At gladius ipse in medio amborum: declarans quam non indignum se domino praestitit: testansque quod mihi fidam nauasset operam. Id si a me ipso fuisset patratum, minus fuerat futurum. Nunc autem illustrius est ipsa nouitate. Atq; ego quidem sum is, qui tyrannidem sustuli. Ceterum actio in multos est distributa, quemadmodum in fabulis fieri consuevit. Ac primas quidem partes egi ipse. Secundas autem filius. Porro tertias Tyrannus ipse. Nam gladius omnibus inseruiuit.

Concludit re-
petitione peti-
tionis, et com-
memoratione
meriti sui.

DECLAMATIO D. ERASMI

ROTTERODAMI, NON ILLA QUIDEM VER-
sa, sed quae superiori Declamatione Lu-
ciano uersa respondeat.

A R G V M E N T V M

Eiusdem generis haec cum superiore, eiusdemque status est, sed aduersaria. Vt enim illic contenditur praemium esse dandum tanquam tyrannicide, ei qui filium tyranni interfecerat: ita hic negatur eum satisfecisse laque, aut tyrannicidam esse, qui non ipsum tyrannum, sed filium tyranni occidisset. Exordio beneuolentiam capiat, a persona iudicis, deinde calumniae aduersarij, qua in suspensionem adductus fuerat, quasi ipse quoque tyranni di faucret, quia illi praemium dandum negabat, respondet per absolutionem primum, deinde et per insinuationem ex locis coniecturalibus, eleuata interim illius persona, atque ipso uicissim in suspensionem, ex modo actionis uocato. Post exordium Propositio sequitur cum attentione, et admonitione iudicis, quorsum in hac causa maxime spectare debeat, atque inde ad consutationem uenitur. In qua primum resolluntur ordine capita illa, quae alter in argumento ab imo ad summum tractat, puta Voluntas, Conatus et Effectus. Ac uoluntati quidem opponit uoluntatem legis, ut quae non quid quisque uoluerit, sed quid effecterit, spectet, neque cognationes, sed facta praemij compenset. Conatum uero eleuat uarijs ac multis similibus et exemplis, ostendens in nullo pacto, aut contractu, aut certamine, aut alijs denique id genus rebus satis esse, conari aliquid et coepisse, sed praestari

stari oportere. Effectus in conditione sequi, non conatum. Et quod alter etiam conatum in legibus spectari dixerat, id distinxit, ostendens diversam esse rationem premiarii et poenarii. In maleficiis interim et uoluntatem puniri, in beneficiis autem nunquam premiarii dari, nisi ei, qui quod lex proponit, re ipsa effecerit. Postremo et patrie gratis inservire ac officium prestare cives debere. Et illum satis mercedis pro conatu suo retinuisse, laudem et gloriam. Effectum autem refellit, quia non simpliciter id effecerit, quod lex iubet, sed fortuna seu numine ita ferente, eadem filij, mortem patris consecutam esse. Non enim quia ipsius gladio tyrannus postea se ipsum confecerit, ob id ipsius hoc factum esse. Deinde etiam incertum fuisse exitum, et quid nam pater, occiso filio facturus fuerit, et hic consilij quoque petitoris subvertit, primo ut incertum et periculosum, neque certis rationibus firmatum. deinde etiam ut fictum, et post euentum rei, demum simulatum. Denique non idem esse occidere, id quod lex iubet, et mortis causam qualemcumque prebere. idque iterum multis similibus probat. Atque hoc loco disputationem supra coepit renouat, de eo quatenus uoluntas in legibus spectatur, et in quibus per se sufficiat, nempe in maleficiis et non in beneficiis, et ob id neque hic premium illi deberi, ut qui ceperit, non absoluerit beneficium. Confutatis igitur hoc pacto uoluntate, conatu et effectu, quarto loco id aggreditur, quod petitor in narratione potissimum amplificat, puta filium fuisse caput et causam tyrannidis, eoque sublato, etiam tyrannidem sublatam fuisse. Ac primo quidem filium ostendit non fuisse tyrannum, neque tyrannidis caput, confutatis signis, et ceteris rationibus, quae alter ad eam rem probandam adduxerat. Deinde, ut maxime fuerit, legem iubere ipsum tyrannum, non ut quisque tyranno similis, aut nocentior etiam est, occidat. Et hic multis uerbis de autoritate legum disputat, et quod non temere uerba legum hac aut illuc deflectenda sint, alioqui multa pericula et incommoda ex eo secutura esse. Postremo etiam ipse locum ab imo ad summum tractat, et ut alter uoluisse, esse, effecisse se dixerat, ita hic contra neque animum ad rem gerendam habuisse illum, neque recta uia aggressum esse, neque denique id quod lex iubet, perfecisse ostendit. Et sub hac orationem concludit, breui ἀνταρκαλασώσεσσι, et confirmatione seu προσποποιεία, legum, reipub. et georum quoque, expostulationem cum petitore, ut inique et praeter meritum, premium petere.



MIHI causa haec Iudices, apud concionem popularem, quae studiis potius, quam exacto rerum iudicio duci consuevit, esset agenda, ac non magis apud Iudices ex honestissimis ordinibus delectos, nimirum grauissimos sapientissimosque, non nihil profecto uererer, ne omnium animis noua hac & insperata laetitia gestientibus, atque (ut ita dixerim) exultantibus, nec satis attentos, nec dociles essem auditores habiturus. Porro fauentes, beneuoloseque multo minus: quippe qui frontem modo, quasi personam huius negotij intuentibus, non faciem ipsam propius contemplantibus uideri fortasse possim, in communi totius ciuitatis gaudio, tum autem in causa tam populari, uelut importunius obstrepere atque obturbare. Enim uero quum omnis affectus inutilis est ad recte iudicandum, tum ingens, intemperans, atque exundans laetitia, non solum iudicium omne funditus tollere solet, uerum etiam nostri sensus non raro nobis eripere: praesertim (si quemadmodum haec nostra) post graues diuturnasque calamitates, ac uelut tempestatem saeuissimam repente praeter spem (quasi si portus quidam) fuerit obiecta. Quid aut tam acerbum liberae multitudinis, quam seruitus? Quid tam dulce, quid tam exoptatum, quam libertas? Itaque non rebus modo ipsis, sed uel inanibus harum rerum uocabulis, plebis animus queat ad quidlibet impelli: maxime primis his aliquot diebus, dum gaudiorum adhuc uelut aestus quidam impotens, omnia sursum ac deorsum miscet, dum laetitia temulentia, dum gratulandi dulcis quaedam ebrietas pectus occupans, animum ad cogitandum instituere non sinit. Verum uestra Iudices singularis sapientia perspicacitasque, non hoc tantum scrupulo me leuat, uerum & hanc mihi fiducia quam suppeditat, uti sperem futurum, ut hoc contradicendi munus, quod equidem nec inuidia, nec fauore in Tyrannidem (sicut iste calumniabatur) sed solita mea, & (ut opinor) nota Reipub. charitate suscepti, uobis non modo non inuidiosum, sed fauorabile, plausibileque uideatur. Etenim postquam uiderem manifesta quadam Deorum beneuolentia, post diuturnam ac miseram illam

Capitulum beneuolentia a persona Iudicis.

Locum commutatio.

Respondet ad uersarij calumniam, per adpositionem.

*Amplificatio
à loco com-
muni.*

*Elevat psonā
adversarij et
factū ipsum.*

*Suspicionem
mouet eide à
modo actiōis.*

Efficit.

illam seruitutem, toties Reip. uotis expetitam libertatem aliquando contigisse, nihil prius curandum nobis esse iudicauī, quā ut gratos nos exhiberemus in eos, à quibus nobis tam egregia felicitas esset profecta, quo uidelicet munus suum huic urbi proprium, perpetuumq; facere uellent, & constabilire, tueriq; quod largiri non essent grauati, meminissimusq; ipsam in manu esse, ut eriperent ingratīs, quod optantibus dedissent. Sunt autem uel primæ gratitudinis partes, intelligere uidelicet, cui beneficium acceptum ferre debeas. Et hac una ratione mortales diuinæ beneficentiæ gratiam referre possumus; si beneficium acceptum agnoscamus; si celebremus, si ad illos autores referamus. Neq; mihi committendum putauī, ut dum nimium candidi in ciuem esse uolumus, in deos ingrati impij q; reperiamur. Neq; enim isthoc nomine nunc perinde laboratur, ne hoc præmij pereat ærario, & huius lucris accrescat (quanquam id quoq; longa iam tyrannide exhaustius est, quā ut inde temere dari præmia conueniat immerentibus) Illud agitur, ne dñj immortales, qui huius malè consulta, nobis uerterunt benē, hoc tantum munus à nobis tanquam ingratīs reposcant, si, quod ipsis solis debetur honoris, laudis, gratiæ, id illis fraudatis, in hominem contulerimus. At quem hominem obsecro? Nempe qui quum priuatus contra leges iuuenem occiderit, atq; hac temeritate sua restitutæ libertatis periculosam occasionē modo præbuerit, idq; adeo imprudens (uti mox docebimus) non ueretur pulcherrimum tyrannicidæ titulum dñs eripere, sibi arrogare: Reipub. diem dicere, ac leges ipsas in ius uocare: ciuitatem ingratitudinis ream agere, nisi sibi totam hanc felicitatem ferat acceptam. Nullum quidem iudices facinus speciosius tyrannicidio, nullum dñs dignius; uerum hoc impudentior, qui sibi laudem tam eximiam usurpat immeritus. Nullum præmium honestius illustriusq;, quā quod tyrannicidæ debetur. Sed hoc impensius accurati- usq; spectandum, ne temere decernatur indigno. Per multa siquidem, permulta ad id requiruntur, ut hoc tam egregio titulo, ut hoc tam diuino præmio dignus quis esse uideatur: quorum nihil in hūc competere, paulo post euincemus. Proinde quum non tolerandæ improbitatis mihi uideatur, qui legibus tum homicidij, tum temeritatis pœnas debeat, eum à legibus præmium omnium maximum petere: petere dixi, imò flagitare: & ita flagitare, ut etiam si unum ex huius arbitrio dependerint, tamē multa insuper isti creditori sint debituræ. Quæ cuncta quum postulare iure potuisset: maluit tamen homo uerecundus, unico persoluto, reliqua sibi deberi: ut haberet nimirum, quod obnoxia Reip. quoties libido sit, possit impropere. Tum illud utrum risu potius, an odio dignum existimem, quod in tribunalibus, quod apud ornatissimum seuerissimorum iudicum confessum, Thrasonem quendam nobis è comœdia retulit? Sensistis iudices, ut è corona pleriq; risum tenere nequierint, dum personatus iste Hercules tragœdiam illam suā nobis recitabat: de sese terq; quaterq; tyrannicida, de sapiente illo gladio commilitone suo, qui per se prudens senem interemit; digno uidelicet, qui inter sydera collocetur, domino in deorum numerum relato. Dñj boni, quibus phaleris, quibus fucis, quibus ampullis facinus illud nobis suum ornavit, iactauit, exaggerauit? quā militari iactantia, quā Stentorea uoce, quā fastuoso uultu, quā arrogantibus supercilijis, quā stupidis oculis, suum ipse uobis encomium detonabat? Quæso iudices, ut etiam nunc hominis uultum diligenter attendatis: nōne uobis minitari uidetur? nōne dicere? ni mihi præmium decreueritis, haud feretis impune, incolumi diuino illo meo, ac fortissimo gladio, qui uel sine me, meas uices, ubi lubebit, acturus est. Quis tandem istam ferat iactantiam, uel in eo, qui uerè tyrannum occidisset? Hæc quoq; me causa iudices (neque enim inficiandum est) commouit, ut huius obfisterem petitioni, uel magis, ut immoderatam arrogantiam, ut odiosam huius imputationem retunderem. Videbam iam inde ab initio, quum cer-

tatim

statim uniuerſa ciuitas dñs libertatis autoribus grataretur, ut hic ſeſe ira tumēſ in medium ingeſſerit, quā indignē tulerit uictimas dñs ſeruatoribus immo-
 laras. Sibi hunc honorem eripi, ſeſe unicum eſſe reſtitutæ libertatis autorem
 proclamabat, leges, aras, focos, omnia publica, priuataq̃, ſuæ dextræ, ſuo mag-
 nifico gladio deberi. Agite quid futurum deniq̃ Iudices auguramini, ſi ad hu-
 ius intolerabilem iactantiam, ueſtra autoritas, ueſtra comprobatio, ſi præmiū
 quaſi pignus acceſſerit? Quid, niſi ut tyranno ſubmoto, alter quidam huic ciui-
 tati paretur, qui uentofæ linguæ, gloriæq̃ quaſi tyrannidem quandam exerce-
 at? Qui quotidie nobis odioſam iſtam ſuam tragœdiam ingerat, quotidie dex-
 tram iſtam Herculanam, & gladium prodigioſum minitetur? Vtrum eſt hoc
 Iudices tyrannide liberari, an mutare Tyrannum? Videris ipſi quā minā-
 ci fronte me iam obtueatur. Quid mihi ſuccenſes? Quid minitaris oculis? *Apoſtrophes*
 Quid terres ſupercilio? An mihi non licebit libertate in cōtradīcendo (tuo ſci *qua calumniæ*
 licet munere) uti, quum tu ſic abutare? qui liberum tibi putaris (id quod etiam *aduerſarij re*
 in proſcenio leges fieri uetant) crimen tam atrox, tam capitale in ciuem impin- *ſpōdi, uerū*
 gere, tantum quia libuit, idq̃ apud Iudices iratos, in tam frequenti ciuium co- *ex locis con-*
 rona, quod nequeas uel leuiſſimo confirmare argumento. Siquidem quā re *ieſturalibus*
 liqua glorioſe, tam illud impudenter dicebas, mihi nullam fuiſſe cauſam, qua-
 re tibi contradicendi partes ſuſciperem, niſi quo tyranni necem, quæ me diſcrū-
 ciaret ſcilicet, ulciſcerer. Quo quidem tuo exemplo ſi uiciſſim in te liberet uti,
 mox intelligeres quā atrociam, quanto probabilius in te poſſint retorqueri.
 Nam tuū iſtud tam inuidioſum (quemadmodum tu quidem exiſtimabas) cōn-
 uiciū, me longē minus etiam territabat, quā (quod uulgo dicunt) ex pelui
 redditum fulgur. Etenim præterquam quod neq̃ affinitas, neq̃ cognatio, neq̃
 neceſſitudo, neque emolumentum, neq̃ prorsus alia res ulla mihi cum tyranno
 interceſſit, quur mea referret illum uiuere, ſine quibus rebus nullam in quen-
 quam criminis hære ſuſpicionem, tu quoque ſcires, niſi nunquam tribunalia
 uidiſſes, ac niſi hodie deuium te lucelli ſpes feciſſet iureconſultum: equidem ar-
 bitror, meam fidem, integritatem, pietatem, totamq̃ meam uitam ſic huic Rē-
 ſpub. ſpectatam eſſe, ut iſto crimine tibi potius improbitatis odium, quā mi-
 hi ſuſpicionem ullam conciliaris. Vides quā multis adductus ſim cauſis, ut
 tibi obſiſterem. Denique (ſi ſcire uis) bona ciuium pars id à me enixiſſimē fla-
 gitauit, ut ſui patrociniū aduerſum te capeſſerem, negantes ſibi uideri tyrā-
 nide liberos ſeſe, niſi te à tyrannidæ præmio deſcerem. Non quod pudeat ho-
 mini debere hanc felicitatem: tametſi id quoque durum, ei debere qui ſic impu-
 tet. Sed debere arroganti, ſanē quā moleſtum eſt: at debere, cui non debeas,
 iſthuc uero non grauiffimum modo, uerum etiam ſtultiſſimum. Equidem ne
 lenoni quidem, uel uerbo refrager, ſi modo is promereatur: ſed obnoxium
 eſſe tam importuno imputatori, tum qui nihil iuuerit, id uero bis miſerum eſt,
 bis ſtultum eſt. Nullus enim insolentius exprobrat beneficium, quā qui
 quod non dedit, id uult dediſſe uideri. Sed ſinge mihi nullā eſſe cauſam quur *Frequentati*
 tibi me opponerem, niſi quia ſic animo lubitum ſit meo, proſecto nihil habes *cauſarum*
 quod mihi iure ſuccenſeas. Etenim quum apud Iudices tam ſanctos agatur: ſi
 uere præmiū meruiſti, non tibi honorem eripio, uerum etiam uehementer
 illuſtro, quando non paulò magnificentius eſt tyrannidæ præmiū euiſſe
 ſe, quā tuliffe. Sin minus, æquus ueniam dabis, ſi boni ciuis fungor officio,
 ſi nullo meo emolumento Remp. debiti præmiū ream defendo, ſi ſtulticiæ cri-
 men, ſi imprudentiæ infamiam à ciuitate depello, ſi non ſino, ut noſtro omni-
 um periculo hæc urbs in deos exiſtat ingrata. Poſtremo ſi deorum immortalū
 cauſam ago, quibus honorem debitū tu conaris interuerrere, ut uel hinc ſat
 liqueat, quanta religione reliquā cauſam egeris, qui ſtatim ingreſſiens tam im-
 pudenter ſis calumniatus: Contradicis, igitur contra Remp. fauet tyranno.

Quas

Propositio
cū admonitio
ne, quorsum
animus in hac
causa intendē
dus sit.

Diuisio capi
tum.
Confutatio
I.
Voluntatis.
cui opponit
voluntate le-
gis, quæ facta
nō cogitatione
nes spectet.

Quamquam ego illud quoque liberæ ciuitatis esse iudico, hoc loco uel tyrannorum causas citra fraudē agere licere. Neque tamen à uobis postulo Iudices, ut uel mihi pro sit in causa hoc meum erga Rempublicam studium, uel huic ob sit tam insolens arrogantia; imò non deprecor inuidentiæ suspicionem, non refugio uel atrocissimam illam, quam iste mihi conabatur impingere, inuidiam, ut tyranno fauissē uidear, nisi certioribus, quàm ut à quoquā refelli possint, argumentis euinco nisi demum & aduersario persuadeo, modo ne tergiuer setur, ut quàm maxime ciuilliter quis agat, nullum ei deberi præmium: Sin exactius, seueriusque, poenā etiam ab ipso deberi. Quæ quidem dum quàm potest breuissimè facio, quæso Iudices, ut me attentis animis atque auribus audiatis. Meministis Iudices, ut iste inter dicendum subindē nobis conatus sit ob oculos ponere, id unum spectare iusserit, quantis malis tyrannide simus leuati. Hoc passim inculcabat, hac re bonam orationis partem occupabat, nihil nos aliud perpendere uoluit, nisi quod grauem seruitutem tolerassemus, nunc optata libertate frueremur. Nimirum id tantum uos spectare uoluit, quod ad hoc iudiciū nihil attinebat. Neque enim hoc in quæstionem uenit, quàm misera sit tyrannis, quàm optatā libertas. Sed de illo cognoscitis Iudices, quā libertas huic urbi sit restituta, quanta hinc laudis portio huius uirtuti debeat, & an id quod euentu cū huius facti coniunctum est, idem cum eius merito coniunctum uideri oporteat. Relegam autem eadem uestigia, quibus ipse in causam ingressus est, quod equidem refellendi genus simplicissimum esse puto: sequarque partes illas, quibus iste rem secuit, id nimirum agens, ut quemadmodum ingeniosi conuiuatores ipsi carnibus alio atque alio modo coquendis, condiendisque efficiunt, ut multa opsoniorum genera uideantur, itidem iste nobis ex unico homicidio multa faciat tyrannicidia. Repetam igitur ordine gradus illos, quibus iste facinus suum sibi uisus est mirifice attollere, & in quibus identidem restitabat. Quod si me deturbante, uel in uno quolibet consistere poterit: tum ipse sese uictorem pronunciet licebit. Quot tyrannicidia, inquit, quot præmia? Primū quod uolui, deinde quod conatus sum. Tum autem quod filium occidi plus quàm tyrannum. Postremo, quod pater ob mortem huius sibi necem consciuit. Principio quod uoluit Iudices, quis non leuius esse uideat, quàm ut sit refellendum? nisi quod iste tanta uoce intonabat, toties inculcabat, quod tyrannum uoluisset occidere, atque id (ut nihil iam accideret) tamen præmio dignum asseuerabat. Quid autem tam ridiculum, quàm nudæ uoluntatis præmium à lege flagitare? quæ adeo nihil ad se pertinere putat, quid uelint, aut in animo statuunt homines, ut neque poenam irrogent, si quid uelis modo perperam; neque præmium ostendant, si quid officiose uelis: uerum id unumquēque uoluisse interpretantur, quod nulla uico actus effecerit. Ergone, inquires, non magna facti pars est uoluisse, quod quidem arduis in rebus uel solum sufficere solet? Rectē sanē. Sed apud deos modo: quippe quibus solis perspicuum est, quid nolis aut uelis, ab his præmium expectandum, si quid præclarum animo conceperis. Lex hominum uices agit, & quid in obscuris illis sinuosi cordis specubus mortales agitent, adeo sua referre nihil putat: ut non dicam abdita aut suspiciosa, sed ne ea quidem admittat quæ populari sunt opinione famaque iactata. Postremo ut non nisi comperta recipiat, non audiat nisi quæ sunt certissimis argumentis deprehensa, probata, euicta. Cedo, quod est facinus tam nefarium, cuius simplex uoluntas in crimen unquam est uocata? Ista iudicia Aeaci, Rhadamanthique tribunalibus seruantur. Hic mihi non quid uolueris, sed quid feceris adferro. Quod si nulla lex ulli flagitio supplicium minatur, quod in animo statueris, quæ tandē est impudentia, pro merito quod præstare uolueris duntaxat, perinde quasi præstiteris, à lege quasi præmium postulare? Quæ quidem quum ad id unum sit comparata, ut maleficia uel deterreat, uel coercet, multoque magis ad eius partes pertineat, nocent

nocentibus erogare poenam, quod bene merentibus largiri premia (id quod mox etiam
 pius demonstrabimus) posteaque in criminibus non accipit insimulationem me-
 re uoluntatis, queso te, in petendis premiis ostentationem uoluntatis admittet?
 Quis autem est ciuium uel quantilibet ignauus, qui non uelit tyrannum occidere, si tu-
 to liceat? Quis non uel leno, saltem emolumentum causa uelit? Denique quis non facile
 simulare possit uoluisse se: uidelicet quo premium gratis auferat? Vis itaque dicam,
 quantum hoc totum habeat momenti, uoluisse occidere? Nempe perinde est, quasi te
 somnians occidisse. Par pari pensari conuenit. Qui prestitit beneficium, et lex be-
 neficium repedit: at qui bene uoluit tantum, ei quid debet, nisi ut uicissim bene uelit
 respondere. In nunc, & hoc in gradu nos sube consistere. Rem tamen eximia, inquis, animo
 uel saui, statui, decreui: an premium negabis? Non fraudaberis premio, si istud hoc
 nomine postules: uerum illud interim premium feres, uelut homo nimium perfrictae
 frontis, irrisus, explosus, exhibitus discedes, quem non puduerit id a lege postu-
 lare, quod ne leno quidem ausit a quoque petere, ut rem pro uoluntate auferat, ne-
 mo tam uecors qui concedat, ut uoluntatem nescio quam, hoc est, minus quam uerba
 precio redimat. At non uolui tantum, inquis: uerum & periclitatus sum, ascendi, sub-
 moui satellites. Primum isthuc tu quidem consulte facis, quod de gradu illo desili-
 sti, in quo nimis profecto incommode stabas, quandoque ne in hoc quidem multo com-
 modius constiteris. Nam etiam si paulo minus absurdum uideatur, haud ita multo
 minus impudens tamen est, quam lex palam premium decernat ei, qui factum pre-
 stiterit, te quod conatus modo sis, premium poscere. Ergo ne hoc quidem iuris erit
 apud te legibus, quod per illas est ciui priuato cum ciue priuato? Age quid si quis
 ciuium tecum iniisset contractum, ita ut ille pecuniam stipulatus, tu conditionem pa-
 ctus esses, mirum non tuo uterque periculo, atque is nondum praestita conditione, num-
 mos his uerbis abs te petat: Cedo mercedem, conatus sum, tentauit, admissus sum:
 an non protinus impudenti homini respondebis: Cedo conditionem? Nam de tuo
 conatu quid mea refert? quando quidem effectum abs te pactus sum, non conatum.
 Puta totidem uerbis tibi nunc respondere legem: Agnosco contractum, non mutuo
 pacta: debeo premium, sed si tu conditionem praestitisti, si tyrannum occidisti. Ver-
 bis aut obligantur, aut absoluunt homines. Si conato pollicita sum premium,
 non grauabor dare: sin ei qui facinus peregrisset, quod tandem ius est te ferre quod
 es stipulatus, me non ferre quod sum pacta. In priuatis ac minutis contractibus
 nemo tam improbus inuenitur, ut lucrum conditione promissum postulet, non pre-
 stita conditione, nemo tam stultus ut det, si quis postulet: & tu a Rep. maximum
 omnium premium postulas, quod conatus modo sis? Nihil mihi nisi nugas adferas,
 donec illud unum audiam, quod te praestare oportebat. Volui, inquis, ascendi, per-
 rupi custodias, submoui satellites, quantum iam est illud quod superest? Quid
 adhuc desideras? Nempe nihil in te desidero praeter illud, cui soli debebat pre-
 mium. An non intellexisti in istiusmodi contractibus duplex esse periculum: quo-
 rum alterum ad hunc tantum, alterum ad illum proprie pertineat: uidelicet per solu-
 uendam mercedem, & praestandam conditionem. Ego meo periculo premium depen-
 dendum onus recipio, neque tua referre putes, neque refert quod angusta mihi res, unde
 corradendum quod debeam premium. Tu itidem conditionem tuo suscipis pericu-
 lo, neque mea quicquam interest, quo sudore, quo periculo sit ea tibi praestanda. To-
 tam istam curam, totum hoc negotium tibi relinquo. Quod si ego iam praestita abs-
 te conditione commemorem tibi in agris meis male peruenisse segetes, merces natum
 fragio perisse, nihil auelli a malis debitoribus, non sine graui dispendio conflu-
 ri posse pecuniam, quam tibi debeam, dic obsecro, nonne nugas agere me dicis, ne-
 gans horum quicquam ad te pertinere? Hoc uno modo posse satisfieri tibi, si pecu-
 nia numeretur. Neque quisquam est iudex tam iniquus, quin te tuo uti iure fateatur.
 Et mihi pulchre satisfactum existimas, si tu mihi tragediam adferas, quantum
 adieris periculi, quantum sudorum, quantum uigiliarum exhauseris, dum studeas

ii.
 Conatus etiam
 opponit iud
 pactorum.

A simili.

A simili.

Aliud simile.

DECLAMATIO ERASMI C A

prestare conditionē? Res est (mihi crede) calumniosior, scrupulosiorq̃, q̃ut le-
gibus tam occupatis conueniat, alienā expendere uoluntatem, alienos pensicu-
lari conatus: quorū suos quisq̃ nimio solet aestimare, non suos difficile est ada-
mussim perpendere. At facti, facilis est aestimatio. Proinde ea in legis cognitio-
nem cadit: hinc reliqua omnia cōsueuit metiri. Tamen si non piget interdū a qui
bonicq̃ rationē habere. Verum in his litibus, quā de uetere illa formula pendēt
inter bonos benē agier oportet: at in cōtractibus, quē neq̃ ui, neq̃ dolo coierūt,
quid est quod a præsripto recedatur, nisi quis uelit omnino a pactis discedere?
Quid uis? Circūspice, & si potes usq̃ inuenire exemplum, non nego prēmium.
Sæpenumero in pugilū Olympicis, sæpe in certamine spectator (opinor) sedi-
sti. Cedo, num quando uidisti quenq̃ tam impudentem, qui palmā sibi hoc no-
mine uēdicaret, q̃ strenuē certasset? Non arbitror, atq̃ id in re penē ludicra, cer-
tē ad uoluptatē cōparata. Et tu in tam serio omniumq̃ splendidissimo negotio
id tibi postulas, q̃d in scenicis illis pudeat uel impudentissimū tētare? Age quo-
ties & illud uidisti euenire, ut qui sele fortissimē, doctissimeq̃ gessisset in cursu,
is a prēmio longissimē abesset, & ignauissimo faueret euentus? Habeat ille sa-
nē, q̃d causetur, excidisse habenas, consternatū equum, fractā rotā, iacet se uel
arte, uel uiribus tanto præcellentiorē, quanto Thersitæ præstitit Achilles, nisi
metā prior attigerit, profecto postulandi prēmij ius nullū habebit, fortunā suā
incusare licebit. Cæteræ Agonothetæ non indignabūt: propterea q̃ hoc animo
in certamen descenderit, ut eius uterē cōdicionē, id est, ita demū prēmium fer-
ret, si uirtuti fortuna fauente uicisset. Alioqui si conatui, non tantū effectui prē-
mium debere, tot palmis esset opus, quot in Olympicum certamen uenissent.
Quanc̃ in huiusmodi ludis, qui solennitatis uoluptatisq̃ gratia proponunt, sit
interdum, ut uictis quoq̃ prēmia statuānt, non honoris, sed solatiij gratia: uerū
serijs in rebus, atq̃ adeo periculosis, quānam obsecro lex unq̃ mercedem statu-
it, nisi si quis facinus peregrisset: & ita peregrisset, ut omneis numeros imple-
rit? A quo tu quantū ab sis, mox audies: nā nunc de conatu tantū agimus. Lex igit̃
ciuicam promittit coronā ei, qui ciuem in bello seruarit. Quis unq̃ ad hunc ho-
norem uel aspirauit, q̃ se telis obiecerit, quod non sine multis uulneribus disces-
serit? Profecto nisi ciue seruato, nemo ciuicā petit. Quis unq̃ his uerbis mura-
lem petijt: Acriter contendi Iudices, ut mœnia superarē. Omnia feci, sed depul-
sus sum. Quantumlibet enisus sit, nisi conscenso muro, nemo tā inuerecundus
ut muralem coronā sibi deberi dicat. Obsidionalem nemo flagitat, nisi depulsa
obsidione. Postremo nullus honos petit, nisi ab eo qui id effecerit, ad q̃d honor
inuitat. Qui nauim in tempestate desertā ad littus perduxerit, huic ex lege uen-
dicatio est earū rerū, quæ nauī uehebant. Quorsum attinet hic tuam iactare pe-
ritiam, sudores, pericula, conatus? Nihil non feceris, quo nauē in tutum reduce-
res, sed uictus tempestate deseruisti, audebis quicq̃ ex his quæ sunt in nauī, tibi
uendicare? Aut si ausis, futuræ speras, ut quisq̃ te uel pilum sinat attingere? Nō
opinor. Siquis unq̃ ouationē, supplicationem, triumphū obtinuit, q̃ ad uictori-
am omnibus neruis esset enisus, q̃ gnauiter se gesserit in bello, nisi superior dis-
cesserit, nisi præsriptū a lege numerū hostium fuderit, aude & tu tibi prēmium
promittere, q̃ tyrannicidiū sis aggressus. Quod si nemini hominū memoria cō-
tigit, desine tibi noua spe blandiri, desine inaudito exēplo postulare, q̃d sperare
sit improbissimum, dare postulanti stultissimū. Noli nobis cōmemorare, quan-
to capitis periculo murū arcis conscenderis, qua uirtute satellitum tyrannicum
perruperis, alios depuleris, alios occideris: quorū maximam partem tibi liberū
est fingere. Ad obtinendū tyrannicidē prēmium, duobus duntaxat uerbis est o-
pus, tyrannū occidi. Quantū uis conatum exaggeres, alleues, attollas, nō nisi ty-
rannicidæ debet prēmium. Alioqui quid dices si eodem illo die, quo tu arcem
conscendisti, p̃multi pariter aggressi, sua quisq̃ uirtute freti: quorū nemo tamē

tyran

Ab exemplo
certantiū in
ludis solēnib.

Ab exemplis
militarium
donorum.

A simili aliud

tyrannum interemisset; utrum omnes tyrannicidæ præmio potentur ex æquo, nempe quia conati? Age quid si multis strenue re aggressis, uni cuiptam, qui sit omnium ignauissimus (ut non semper uirtuti respondet fortuna) eum contingat interficere, an non præteritis reliquis hic unus honorẽ auferet? Quamobrẽ tandem? Non quia plus adierit periculũ, sed quoniam id cõfecit, cui lex honorẽ decreuit. Hic tu fortasse rursus incipies deplorare, frustra sumptã operã, negabis æquũ esse uirtutis egregios conatus merito fraudari præmio, nisi fortunẽ suffragio adiuuenẽ. Sed quã tandẽ potest esse iniqua conditio, quam nemo compellitur accipere, nisi cui cordi sit? Quantũlibet iniqua conditio proponit, eam nimium facit æquissimã, quisquis suapte sponte recipit. In aleæ ludo (si fas est hoc exemplum conferre) quid iniquius, quã uel summum artificẽ ab imperitissimo superari, si modo iactus cõmodẽ cadat. Atq; id adeo nemo tanquã iniquum causatur: propterea quod cui lus huius lex non probat, ei liberum erat non suscipere. Itaq; lex quid præstari uelit, id palam atq; in medio pponit. Quid abs te præstari possit, id tibi relinquit expendendũ. Illa nihil mauult, quã ut res quãmoptimẽ cadat: quã si postea quã nihil iam intentatũ reliqueris, quo minus effeceris, per fortunã steterit, intelligis (opinor) nihil habere te, quod legi succenseas. Fortunã, si ita lubet, in ius uoca, cũ lege nihil tibi rei; quẽ ut nihil promittit, ita nihil debet, nisi præstanti. Neq; uero existimemus Iudices, istud à maioribus qui hanc legẽ tulerunt, sine summa ratione fuisse factũ, ut conato præmiũ non esse statuendũ putarent: uidelicet illud cauerũt, non tantũ ne ancipites istas & inexplicabiles huiusmodi de conatu lites inuiterent, uerum etiã quã intelligerent tyrannicidũ conatũ non posse, nisi summo ciuitatis periculo suscipi. Vnde futurũ prospiciebant, ut si conatui præmiũ statuissent, temeritate conantiũ resp. subuerteret potius quã restitueretur. Etenim tyrannis quid aliud est quã graue capitale quã ciuitatis huiusmodi huic si quis medeat, ei merces digna proposita est, quã ita demũ ferat, si remediũ præsentaneum attulerit. Verũ huic malo neminẽ oportet admoliri manũ, nisi certũ artificẽ, qui sua diligentia peritiã quã fretus, non sinat hoc licere fortunã, ut dum ipse salutẽ dare conat, illa uitam penitus eripiat. Quid? utrũ tu igitur in eiusmodi discrimine conatũ præmio iudicas inuitandũ esse: an potius poena deterrendũ, nisi quod conatus est quispiã, idem præstiterit? Nec illud te subleuat, quã nisi uidebare ratiocinando colligere, quũ lex in maleficijs poenã irroget simplicis sceleris molitioni, par esse ut multo magis in benefactis conatus habeat rationem: nam oportere legẽ multo propensiorẽ uideri ad cõpensandã uirtutẽ quã ad retaliandã culpam. Atq; uide quã hic tota erras uia. Principio nõ animaduertis hoc tyrannicidũ facinus toto genere à reliquis discedere, propterea quã aliorum molitio cũ priuato molientis periculo modo coniuncta est: huius cũ publico reip. discrimine copulata, ut temere moliri tyrannicidũ nihil aliud sit, quã temeritate priuata rem omnium prode. Deinde lex nec in quouis crimine, nec qualemcunq; conatũ in quẽstionẽ uenire sinit, uerũ in paucis duntaxat, quẽ uel propter insignẽ atrocitatem hoc odij merent, uel eiusmodi sunt, ut prius exitiũ adferant, quã conatus dent significationẽ: quod genus parricidũ, ueneficiũ, proditio. Postremo nõ uides nihil esse simile, tota quã natura ratio quã discrepare, poenã legitimã irrogationẽ, & honoris largitionem. Nam alterũ quidem propriẽ legũ munus, alterũ quasi quẽdam de iure concessio, legis quã candor (ut ita dixerim) quidã est. Hoc ita habere sic demum intelliges, si reputes quã multa sint quã lex iubeat, addita poena nĩ pareas: quã multa item uetet, nisi obtẽperaris supplicium minitans: contrã, uix unũ atq; alterũ esse, ad quã præmio sollicitet. Quãdã enim eiusmodi sunt, ut durum ac seruile uideat ad ea metu mali adigi: quo de genere sunt, uxore ducere, operam dare liberis. Hic lex nimirũ urbanius ac uerecundius tecũ agit, patris, non magistratus sumit habitũ, precio ad id inuitat, quã alioqui gratuito te præstare decebat. Rursus alia tamen si id genus sunt, ut à quo

Obiectio.

Acquisitio op
portet delibe-
rãdi potestatemA consilio le
gislatoris.Punitio tyran-
nicidũ.Confutatio ob-
iectionis.
à dissimili or-
piculo.Locum, de cõ
paratiõe pra
miorum et
poenarum.

DECLAMATIO ERASMICA

uis non improbo ciue prestari uelle oporteat, tamen & fortiora uidentur, quā ut a multis prestari queat: & periculosiora, quā ut multi uelint suscipere: nam in humanū uidetur cuius uita suę contemptū imperare: ad hęc igitur premio animat, quasiq; calcar addit uirtuti. Proinde non oportet hanc legū indulgentiam longius trahere, quā ad quę semel ipsa astringit. Nec mirandū est si attentior, si uigilantior, si exactior est in proprio naturaliq; munere suo, quā in eo in quo propter ratione in alienas partes descendit. Huic astipulat illud, quod nouis etiam criminibus exemplū, aut nouū noua lege solet institui, aut a simili lege mutuo summi. Neq; tamen idē fieri cōsueuit, si quis quid noui facinoris cum laude patrauit, ut premiū a simili constitutiōe decernat: nisi lex extet, quę nominatim honorē statuat eius facti, quod roget, uix habebit: quod postulet, haudquaquē. Cur em̄ legi necesse sit passim ciuiū suorū officium mercede redimere? quandoquidem ne sit impunita improbitas, id publicitus omnium refert: at probus esse nemo gratis potest. Quid autē est quod non uel gratus patrię debeat ciuis? cui si uel animā impenderis, quid mirandū, si quod acceperas, id restituis? Ut supplicio dignus sis, nisi si parenti pietatis officiū persoluas, non premiū illico tibi debeat, si persoluas. Idem, si quid in leges cōmittas, nō potes effugere supplicium: at non statim illę tibi premiū debiturę sint, si quid cū officio feceris. Nam si ciues omnes sese in officio continerent, ne opus quidē esset ullis legibus: quippe quę non ad bonos mores cōparatę, sed malis ē moribus natę sunt, id quod uerē uulgo dictitant, ac pharmaci uice fungant. Finge itaq; nullas esse leges quemadmodū de aureo Saturni seculo fabulantur poęte, suo quęq; sponte fungi officio: an tu hic clamabis perire benefacta, quod nulla lex premiū decernat? Vti lex nō minatur nisi improbis, ita non pollicet optimis ciuibus. Quorsum em̄ opus promisso, quum uirtus absoluta abundē seipsa contenta sit? Proinde petere quod illa nō sit pollicita, profecto plus quā impudentissimū est: improbē flagitare quod ea candidē ciuilitatē promiserit, ciuis est probitatis non satis spectatę. Tu quid merueris, paulo post excutiet: interim finge sanē precipuā quandam utilitatē attulisse, cui tamen ex lege premiū non debeat. Vtrū protinus clamabis in frugiferū fuisse officiū ciuitatem in ius uocabis, plebē ingratā uociferabere, minitabere iudicibus, nisi tibi mercedē ex animi tui sententia decernant? An potius ipsam uirtutē abundē magnū sui premiū iudicabis? Oblectabis te cōscientia recti. Hunc esse maximum fructū officij duces, quod de alijs citra tuum emolumentū benemerēdo ad deorum benignitatē uidearis accedere? Nimirū hęc tibi futura sunt satis, si modociuis sis optimus. Quod si non contentus istis, aliud adhuc nescio quod premiū desideres, certē maximo proximū est gloria: hoc tu iam propemodū tulisti. Quanto metiris precio, uolitare per ora mortaliū, celebrari, laudari, digitis notari mille, oculos omnium in te cōiectos circumferre? Ista, inquā, uel maxima premiū pars: nam pecuniā sanē quā exiguū momentū adfert. Tu conatus dūtaxat es, permagna portio, uel caput potius ipsum tuo deest facinori. At cū interim his rebus frueris, dum non occiso tyranno, tamē uelut tyrannicida celebraris, quęso te, quantula pars abest ē tuo premio quod laturus eras, etiā si tyrannū occidisses? Postremo isthuc ipsum premiū, penē dixerim, inuidendū mihi uideat, quod iā tibi licuit toties Reip. tyrannicidiū imputare, quod in celebri iudicio tibi cōtigit honestissimū premiū flagitare, & in tam frequenti theatro spectāte rep. magnificā istam tuā tragoediā peragere. Mihi uidetur Iudices, beneficiū tulisse gratiam, quisquis exprobrare beneficiū potuit. Tu fortunę, tu deorū munus impetas ciuitati, & sunt fortassis qui tibi libertatē acceptā ferant. An hęc tanta premiā cōtemnis? quę uel uero tyrannicidę sufficere debuerāt, nisi lex maluisset premio conatū ab effectu distinguere. Quāquā nullū me hercle premiū magis congruit ei, qui tyrannū conatus sit occidere, nec occiderit, quā ut illi cōtingat tyrannicidę premiū sperare, nec ferre tamē. Hiccinē erat ille gradus, in quo nos tectū cōmorari iubebas? Quāquā hoc nomie tuus conatus minus pmeretur premiū,

De officio patrię gratis prestando.

Collatio mercedis & glorię.

quod aliorum proposito fortuna modo defuit, tibi uoluntas, ut ais. Effecisti quod uoluisti: id quod erat necesse, nec fecisti, nec uoluisti. Sed iam dudum aliū gradum (ut uideo) circumspicias, in quem te recipias: nam in hoc quam citra omnem praeij spem consistas, intelligis. Age sequemur te per omnia, & alii unde alio fugitantem persequemur, nec usquam sinemus consistere. Atqui nō tantum aggressus sum, inquis, uerum etiam occidi, nempe filium: atque id factum in duo secas tyrannicidia, & quod filium sustuleris plusquam tyrannum, tum tyrannidis successorem: & quod parenti, necato filio, mortis causam ministraris. De illo mox nunc hoc culusmodi sit inspiciamus. Parentem ais abs te, iugulato filio, eadē occisum opera: negas enim referre, qua uia peremeris, modo sustuleris: imō splendidius isthuc uideri uis, quod tuo quidem ense, uerum ipsius dextera sit interemptus. Hæc tam honesta Iudices, oratio possit parum attentum fallere, præsertim hoc rem fucis illis suis & phaleris uenditante, dum nobis ob oculos ponit ualidum illum florentemq; iuuenem, sic patri adamatū, crebris uulneribus confossum: parentem senem miserum, illi circumfusum, eodem exanimatum ense, sanguinem utriusq; inter se confusum. Ista quidem dictu splendida, sed quid ad tuam causam attinent? Nemo tam cæcus qui nō uideat, nemo tam effrons qui neget, spectaculum illud multo omnium iucundissimum extitisse ciuitati, quum senem tyrannum iuueni uideret incumbētem, exanimum exanimi, & in altero gauderet sese leuatum malis præteritis, in altero futurorum metu. Hæc quum per se maxima, quū Reip. sint gratissima, quid attinet uerbis exaggerare? Illud unum in hoc iudicio uertitur, utrum tibi accipitum ferri oporteat, quod pater sine controuersia tyrannus occisus est, an fortunæ superumq; dexteritati. Quod enim tuo gladio peremptus est, id uero quæ est futile nihiliq;. Quid si tuo gladio ab eo qui eum utendum abs te rogasset, tyrannus esset necatus, num tu protinus tyrannicidæ præmiū petītum uenires? Lex occisori pollicetur honorem, tu eum iugulasti, de quo certè controuersum esse poterat, tyranni nomine censendus esset necne: eum de quo nihil erat dubitationis reliquisti. Si prudens, prudens excidisti à præmio: sin metu, multo minus etiam causæ est postulandi muneris. Verum illud tute uehementer urgebas, uti prudens uolensq; reliquisse uiderere. Sed quod tandem erat istud tuum consiliū, quum tibi sic in manu esset, non toto metu liberare Remp. sed ultorem tui facinoris, & uerum certumq; tyrannū relinquere? intelligebas (ut ais) omne negociū confectum extincto iuene, propterea quod modis omnibus futurum præscires, ut senex illico sibi met eodem gladio necem conscisceret. Videte Iudices, in manifestissimo mendacio qua rima conatur elabi: nisi diuinationi scientiam commentus fuisset, non poterat hinc explicare sese. Siquidem hæc uel augur, uel haruspex, uel uates diceret, forasse nonnullos inuenires, qui ista prædicanti fidem essent habituri. Nunc quid impudentius? quid uanius? quid ueri dissimilius? quam asseuerare, id certum præscisse te, quod tale sit, ut quiuis alius exitus potius fuerit expectandus? An coniecturis es assequutus id euenturū quod euenit? At quid aliud efficit coniecturis poterat, nisi ut uel sperares, uel suspicareret? Porro in re tam ancipiti, quæ dementia erat spem incertū sequi, discrimen certum negligere? Sed audiamus obsecro certas illas coniecturas, quibus hic noster uates præsensit inopinatum omnibus exitum. Iam ætate fessus erat, inquis, iam uiribus defectus, nec obtineri iam autumabat posse tyrannidem adempto filio. Tum indulgētius amabat, quam ut filio uellet esse superstes. Nōne sentis hæc adeo non esse naturæ rerum consentanea, ut iam omnibus uideantur esse confutata, uel priusquam refellantur? Vtrum seni mentem ullam fuisse putas, an non putas? Si non putas, fieri potuit ut illi tutum uideretur, quod neutiquam erat tutum, atq; ita protinus toto falleris augurio: sin putas sapuisse, quid erat quod usque adeo diffideret? Quasi uero tyrannis uiri

111.
Effectum
cedes filij.

Elenatio in
strumenti.

A scripto sen
uerbis legis.

Ab incerto
euenit.
Cōtra consiliū
aduersarij
ut periculo-
sum et incerto-
tum.

Elenat conie-
cturas & rati-
ones aduersarij.

I.

Ab accidētibus ei ij: qbus conseruatur tyrannis.

A personae cōditione.

II.

A remotione cau, &c.

Locus cōmuni et descriptio tyranni.

Collatio cau-
sa et effectus.

bus duntaxat unius hominis, ac non multò magis ingenio, uersutia, calliditate largitione, crudelitateq; contineatur: quæ omnia si magis in senem quàm in adolescentem competunt, quur tu in diuersum torques augurium? An non illa ætas usu rerum callentior est? an non altius dissimulat? an nō cauet diligentius? an non prospicit oculatius? irascitur implacabilius? tenacius iniuriæ meminit? meliusq; in longinquum consulit? His solis rebus imperium tyrannicū administratur. In militiæ duce quantulum est illud momentum, quod corporis uires adferunt? at in tyrannide profectò multò minus. Cur magis illum terret ademptus filius, quàm extinctus satelles quispiam audacior? quum arx superesset approbè munita, superessent opes, arma, satellitum ingens agmen, tot in ciuitate factiosi potentesq; qui non solum tyranni partes adiuuabāt, uerum etiam tyrannos agebant: quos equidem spero nunc nobis non esse metuendos (nolim enim infausta ominari) at ita tamen, ne nimium securè negligantur. Vsq; adeo ne senem cruda uiridique (quod omnes norunt) senectū callidū, animum sum, ambitiosum, non stultū, una filij mors cōsternauit, ut rebus desperatis protinus è uita sibi migrandum duxerit? præsertim quū ille patris dominatum nihilo reddiderit tutiorē, sed multò inuidiosiorē, idē ob libidinem, atq; ætatis insolentiam temeritatemq; adeo ut expedierit prope modū illi ad stabiliendam tyrannidem filium è medio tolli. Etenim quo propius ad iusti regni speciem accesserit tyrannis, hoc minus est inuidiæ obnoxia, magisq; tuta. Iuuenis ille solū hoc augebat, quod maximè tyrannos solet euertere. Vera illa tyrannidis munita menta in callidi senis pectore erant collocata. Sed tenerius adamabat filiū, quæ ut defuncto posset superesse. De matercula quapiā priuata loqueris, an de uiro sene, callido, crudeli, denique tyranno? Quid ego ludices, in eo sermone argumentis coarguendo sumam operā, quem ipsa natura, quem mos, quem cōmunis omnium sensus repudiat? Quis unquam isthuc audiuit? tyrannū usq; adeo pio in liberos fuisse animo, ut non dicam commori uoluerit, sed cōuiuere commodè quierit? Credite mihi, priuatorum isti sunt affectus, Tyrannus neque quid natura, neq; quid pietas, neq; omnino quid sit officium nouit. Exiit hæc omnia, simulatq; tyrannum induit. Omnia commodis, omnia metu omnia ne cessitate metitur. Solos hos amat (si quos tamen ille amat, qui uel deos ipsos odit) quos aut metuit, & tollere nōdum expedit, aut quorum opera ministerioq; ad fulciendum imperium indiget. Quòd si ullos ille posset amare, similes certè sui diligeret, impios, uiolentos, rapaces, scelestos, quando nihil ad conciliandū charitatem efficacius morum similitudine. Atqui ne improbi quidem illi chari sunt, nisi quatenus adiuuant, adeo ut præposterū, uel peruersum potius quemdam Stoicum tyrannus exprimat. Neq; enim quisquam tā Stoicus fuit, ut æque uacaret omnibus affectibus atq; tyrannus: hoc modo illos discernit, quòd philosophus honesto metitur sua consilia, hic commodo. An ille ullum pietatis igniculum in quenquam mortalium sentire potuit, qui in patriam uitę parentem altricemq; qui in cœlites omnium bonorū autores tam sit impius, ut illam crudelissima opprimat seruitute, horum phana despoliet, iura contemnat? Verum ut largiamur tibi non nihil, sinamusq; te priuatos affectus in tyrānicum pectus, hoc est, ignem in flumen transferre, an tandem persuadebis illud, usq; adeo indulgenter illum adamasse filiū, usq; adeo in eum omnes uitæ suæ spes, uoluptates, opesq; semel cōtulisse, ut illo sublato, ne minimam quidem uitæ causam sibi reliquā esse putaret? Repete, non dicam ex hac ciuitate, uerum ex uniuerso mortaliū genere; non ex hoc seculo, sed ab orbe condito, & ab ipso (si uis) Prometheus simulacro. Quotus quisq; fuit pater, quota quæq; matercula, quæ ob liberorum necem sibi fatū accersiuert? Naturalis hic dolor, & quem nemo ferè non modestè ferat. Priuatis parentibus uel indulgētissimis, muliercularum in temperantissimis affectibus mediocri luctus sufficit, tyranni in filium charitatē

non

non nisi solam mortem satisfacturam esse tu Lynceus praeuidebas? Age, hoc quoque tibi donamus, uicerit homo tyrannus priuatorum in liberos pietatem, uicerit indulgentia materculas omnes: qui tibi compertum esse potuit, utro se dolor paternus inclinaret? In rabiem, an in desperationem? Quo diligebat impotentius, hoc erat probabilius, ut senex natura ferus, ciuibus infensus, uel maxime uellet esse superstes, uel ob id denique, quo ueterem illam iram, nunc filij nece acerrime exasperatam irritatam Reip. supplicijs saturaret. Quod si alias uitae periculum fuisset, haec nimirum una causa poterat illum in uita retinere. Quid autem sensui animo uindictae cupidius? An nescis quam impotentes aetas illa concipiat impetus, quo rapiatur aestu, quo flagrare soleat incendio, si quando atroci insignique contumelia laceatur? Quae uero potuit esse atrocior, quam filij caedes sic amati, ut tu quidem ais? Haec nimirum quicquid in illo fuerit unquam crudelitatis, quicquid saulciae, quicquid immanitatis: si qua sanguinis sitis, si qua suppliciorum fames, denique si quid tyrannicum, id omne semel de integro poterat excitare, quasiq. renouare. Mitiora etiam animalia, datae orbitatis iniuria, in rabiem solet agere: & tu in tyranno (quo nullum animal immitius) nihil tale metuendum esse certissimus augur existimasti, quod in Tigribus uidemus euenire? Quod si tibi uni compertum erat, tyranno sic in delicijs esse filium, quid igitur aliud tua fiebat opera, nisi ut saeuissima illa Tigris, raptu catulo, in rabiem uersa, in miseram hanc ciuitatem dilaniandam dilcerpendamq. insiliret? Id si non euenit, magna dis gratia, tibi magnum debetur malum: qui quantum ad te pertinet, tam diram beluam in nostra capita fortunaeq. immiseris. Elige nunc utrum malis, an uerum fateri, nihil fuisse tyranno cum nostris affectibus commune, an confingere sic adamasse, ut matercularum quoque uicerit delicias. Certè neutro modo tua constabit diuinatio: quae nisi constituerit, non est quod ad eius rei laudem aspiret, quae fortunae commoditate te imprudente euenierit. Postremo donemus & hoc tibi, ut praesciueris, & certum praesciueris, deo uidelicet quopiam te certiore faciente (nam alio qui fieri nequaquam potuit) perinde est ac si non praescieris, quum praescientiae tuae fidem legi facere non possis. Profer quibus praedixeris id euenturum quod euenit: doce quis deorum quando isthuc tibi praenunciarit, nihil habes quod dicas. Verum posteaquam rem feliciter euenisse uideres, tum demum post factum uates esse coepisti, quemadmodum uulgo tum fieri, tum dici consueuit, post euentum stultos etiam sapere: & quo fortunae beneficiū uerbis in te transfereres, tragœdiam istam nobis comminisci coepisti, causas reperisti, quibus praescisse uideare: Sed dii boni, quam non bonum poetam te praestitisti, qui in inconsistentia, tam cum natura pugnantia finxeris, saeuissimum tyrannum ob pietatem erga filium ultrò uitam fugisse: ob unius capitis necem tutum sibi non putasse in uita commorari, quum omnia superessent quibus tyrannis & paratur & obtinetur, sublato eo in quo omne tyrannidis praesidium collocarat, repente rebus suis diffusum ad inferos abiisse. Age, mitto nunc argumenta, haec omnia uera, non ficta credemus esse, tametsi ne fucum quidem ullum habent ueri, si mihi ex omni hominum memoria uel unum tyrannum potes nominare, qui liberos suos sic adamarit, ut non spadones ac pallacas longè praetulerit: qui sic illis indulserit, ut non suspectos haberet obseruaretq.: qui sic illis sit filius, ut non in barbaris quibusdam latronibus, ac seruis stigmaticis plus quam in illis fiducia posuerit. Ego tibi permultos referre possim, qui filios sic oderint, ut uiuos esse pati non possent: adeo metuerint, ut ne cibum quidem unum capere uellent: adeo diffiderent, ut tum demum se tutos esse putarent, si quis illos e medio submouisset. Nullus inutilior tyranni satellites quam filius. Ex extrema barbarie conductitios mauult ille sicarios, fugitiuos, homicidas, sacrilegos: his uitam suam mauult committere, qui sua patria frui non possint, & alienam

*Amplificatio
à periculo rei*

*Aliud argum.
mentum à de-
scriptione ty-
rannorum, et eo-
rum satellitum
et causam.*

Aliud à per-
sona filij.

Obiectio quā
diluuit, alia
causa euentus
allata.

Contra cōfili-
um petitis ut
fictum, xxiij.
v. 11.

euertere gaudeant, qui barbaricis ferinisque uiribus antecellant, & gigantes il-
los impios referant, qui propter animi cupiditatem non difficile ad quiduis pe-
riculi suscipiendum perducuntur, & propter ingenij feritatem à nullo facinore
abhorrent. Hi sunt idonei tyrannorum ministri, hi fiducia, munimentum, præ-
sidiumque tyrannidis multò tutissimum: hos si quis ademerit, causam uideatur
dedisse, cur rebus tyrannus diffidat. Nam filius qua tandem ratione dominatū
sustinebat: Aetate? at utilior ætas grandior: Robore? unus erat: Prudentia?
magis sapit senectū: Custodijs quas obtinebat? at si aduersus patrē obtinebat,
mors illius senietiam optanda. Si patris nomine, quid nisi unus satelles ademe-
ptus erat? Nam custodiæ quò deficerent, nisi ad eum cui alebantur? Tutior igitur
erat futurus tyrannus amoto filio. Res enim tyranno suspecta, filius uiolen-
tus & insolens, propterea quòd reliqui illi Barbari solo lucro contenti sunt. Fili-
us illud præmium spectat, tyrannidis successionem. Nec ullus pietatis locus, ubi
mentem possidet dira regnandi libido. Ibi contemptis naturæ legibus, & filius
horret pater, & patris interitū optat filius. Sed dicturis iam dudū nescio quid:
mane, præsenſi, nihil inexpugnatum omittam, urges, Nisi præter modum ada-
mauit filium, nisi diffusus est, cur sibi mortem consciuit? Isti huc uero meritò de-
mirandum, quippe quòd præter omnium, ac tuam etiam spem euenit. Verum
ego nihil ad me pertinere puto, ut tibi rationem reddam, quid illi dii in mētem
immiserint, ut sibi uim adferret: hoc tantum euincere sat est, te nullis coniectu-
ris hunc exitum certò præscire potuisse, quantumlibet amarit filium: tamen
caussa non admodum obscura. Iam deorum si qui fuerunt huic infensi Reip.
iras diuturna nostra calamitas satiauerat. Iam propitios nostra uota, nostra sa-
era commouerant: aderat illud fatale tempus, quum impius ille senex dijs atque
hominibus dignas admissorum poenas daturus erat. Iam aderāt ultrices Erym-
nes, aderant Furia, facibus & hydris omnibus armata: hæ illi mentem ademe-
runt, hæ uanam formidinem incusserunt, hæ attonitum ad spontaneam suicæ-
dem impulerunt. Nihil minus arbitrabatur quàm fugisse, qui filium pereme-
rat, quàm una cæde contentum fore, qua quidem una in re iure potes gloriari,
quòd tyrannum uehementer fefelleris. Virū esse putabat, qui hoc facinus per-
egisset. Credebat esse talē, quales audierat esse solere tyrannus, qui magno suæ
uitæ contemptu, tyranni caput impeterent: qui non adorirēt facinus, nisi ra-
tione probè perspecta, qua possent perficere. Hanc suspicionem Pan ille, aut si
quis alius est deus, nouis terriculis exagitabat. Arbitrabatur instare sibi carni-
ficem, sensit adesse necessitatem illam fatalem, quam nemini nocentium uitare
licuit. Itaque quod huius urbis pietati, quod deorum bonitati debetur, cur tu id
phaleratis dictis in te transferre conaris? Vbi discrimen erat subeundum, ibi fu-
gitabas: nunc ubi res præter spem pulchrè cecidit, tutumque puras, fortunæ lau-
dem in te deriuas. Sed finge diuersum exitum fuisse consequutum, pone tyran-
num ira percitum, passim ciues ad exquisita supplicia rapere, proscribere, iugu-
lare, in exilium agere, possessionibus exuere. Quid hic dices? non fines, opinor
eorum malorum causam in te tanquam in autorem referri, & fortunæ argumento culpam
deprecaberis. Negabis tibi imputandum esse, si quid fortuito præter propositū
euenierit. At nunc nonne iniuriū est, quòd boni, fortunæ commoditate præ-
ter spem euenit, id totum in te uelut autorem uelle traducere? Etenim te nihil
expectasse minus, quàm id quod euenit, uel ipsa res clamitat. Si hoc animo com-
scendisses arcem, ut filium, non patrem occidisses, credi poterat te talem quan-
dam spem animo concepisse: nunc casu nescio an metu potius in iuuenem inci-
disti, & tum denique diuina ista mens & futurorum præſaga, sed quæ non nisi post
euentum sua prodat oracula, te corripuit. Quum esset fugiendum, ibi demum lu-
dices, in re tam tumultuosa, secum uelut ociosus cōsultare cœpit, utrum senem
sua dextra dignum existimaret, ibi demum præuidere cœpit, fore ut pater ipse
sibi

sibi manus adferret. Et quo commentum tam impudens Iudices, efficiat paulò probabilius, quæ nec uidit, nec uidere potuit, ea perinde descripsit, nimirum (ut iactat) poëta, quasi spectator astiterit, quid in mentem uenerit tyranno, quid dixerit, quid fecerit, quomodo ferrum strinxerit. Eiusdem profecto impudentiæ fingere præscisse se, quod esset euentu consequuturum, & quod non uideris, id ita narrare quasi uideris. Quanto melius tuo commento, id est, fabulæ sua fides constitisset, si ita finxisses: te quum perempto iuvene, stricto gladio ad senem ire destinasses, repente à tergo adfuisse Palladem illam Homericam, & iam euntē capillis reuocasse te: uetuisse ne tam luculentum facinus senili cede obscurares; sese citra tuam operam curaturam, ut ille suapte manu, sed tuo gladio peremptus, gloriæ tuæ nihil tenebrarum offunderet, sed multum etiam adderet lucis; dehinc abditum te per rimam contemplatum, uel (quod est te dignius) repente deam sepsisse te nebula, ut tyrannicæ necistutus & ociosus spectator assisteres, nec prius illinc discessisse, quam negocium omne confectum uidisses. Hæc si confinxisses, paulò minus malum poëtam te præstitisses. Sed ocium, opinor, non suppetebat ad omnes fabulæ parteis commodè tractandas, uidelicet lucri cupiditate te protinus ad præmium postulandum rapiente. Nunc uel ipsa te prodit inconstantia, figmenti quæ coarguit. In arcem ascendisti, quo tyrannum occideres, neque tum præuidebas, quod sole ipso clarius uideri uis. In medio negotio subito, nescio quis deus, oculos tibi restituit, ut uideres futurum id quod accidit. Porro si ueris fidem facere uoluisses, narrare debueras quemadmodum nocturnus explorator furtim arcem conscenderis, in ædes clanculum irrepseris, forte fortuna obuio nemine, non dicam ut tolleres aliquid, sed ut experireris, si quod tutò facinus posses designare: hæc molienti commodum fauuisse fortunam: itaque quum adolescentem solum atque incustoditum offendisses (ut est ea nimirum ætas securior, periculi quæ minus cogitans: præterea diuturna tyrannis iam magnam metus partem exuerat) tum haud scio (ut mores illius erant) multo uino sepultum, atque immodica libidine defessum, fortiter iugulasse scilicet, & somnum illi cum morte, id est, germanum (ut ait Homerus) cum germano coniunxisse: deinde ubi iam cardines procul stridere coepissent, exaudito uidelicet morientis gemitu, ibi te metu exanimatum ira fugisse, ut non uacaret gladium è uulnere tollere, quem nec parricidæ, nec sicarij solent relinquere, ne deprehendantur. Interea domi latitasse te, iam dudum de fuga cogitantem, & longinquas aliquas, semotasque mundi latebras animo circumspicentem, in quibus abditus posses irritati patris sæuitiam fallere. Iamque te ad spontaneum exilium accincto, repente in uulgus exisse famam, liberam esse ciuitatem, tyrannum unâ cum filio iugulatum, reliquos metu fugisse, auctorem ignorari facinoris: Ibi repente ad nouam tuæ fabulæ catastrophem immutasse te animum, & qui prius de salute fueras sollicitus, protinus ad præmij spem arrectum fuisse, lucricæ auaritie, priusquam tibi satis esset excogitata ratio, qua totam huius inopinati euentus laudem in te traduceres, profluisse in medium: id quod uidimus, clamitasse tuum illum esse ensen, tuum facinus; non unum præmium tuæ uirtuti fore satis. Hæc nemo non credidisset, sunt enim rerum naturæ consentanea, usu comprobata, omnium opinione recepta. Attu dum sedulo quidem, sed tamen parum ex arte, tuam nobis præscientiam niteris persuadere, quàm multa comminisceris, non dicam tota facie à uero distantia, uerum etiam cum sensu communi, cum more, cum natura penitus pugnatia: primum tyrannum tam maternè filiū adamasse, ut sine eo uiuere non uerit: sic ob unius mortē metu fuisse consternatū, ut in uita manere non sit ausus: sic illi toto pectore fisum, ut ipse nullas circum se custodias haberet: adeo fracti animi fuisse, ut tam chari pignoris truculenta cæde non potuerit ad ultionē inflammari: tam inualidū, ut tua dextra fuerit indignus: tam inermem, ut niti

*Aliud argu-
mentū à qua-
litate ficti diti*

DECLAMATIO ERASMICA

illi gladium reliquisses tuum, defuturum fuisset, quo se iugularet. Non uides quod non competat tam insignis in tyrannum pietas, tam secuta in eam aetatem fiducia, tantus metus in hominem, excepto filio, reliquis omnibus praesidijs munitum, tanta consternatio in hominem tot periculis exercitatisimum, tanta imbecillitas in iratum? Quid igitur erat, cur tu senem illum tantopere contempseris, ut indignum habueris, qui tua ista magnifica dextera iugularetur? Tunc indignum iudicabis quem occideres, quum eum Respub. non putarit indignum quem formidaret, quem maximo suo cum dolore ferret. Non talem illum Iudices, non talem sensimus, ut cuiquam contemnendus uideri debuerit. Neque tu eum unquam contempsisti, nisi forte contemnere est, misere formidare. Sciebas arcem armis refertam, sciebas superesse satellites, quorum uel unus (si seni uires deerant) sufficiebat iugulando tibi. Non ignorabas (id quod nemo nostrum nescit) quantum uirum illi partim exercitatio, partim ingenij feritas etiam in illa senecta reliquerat. Tum non te fugiebat, frigidum illud senium sic interdum acris dolore inflammari, ut iuuenibus etiam ualidissimis saepenumero fuerit intolerandum, si quando solitum illud robur quod aetatis gelu uelut obtrouperat, magno aliquo animi motu recanduit. Quis autem tam inualidus est, ut non illi pudor, ira, dolor ingens uires suppediter? Hoc erat uidelicet cur tu filium quam patrem malueris occidere, quod illum inopinantem, inermem, dormientem fortuna obiecit. Cum hoc pugnandum erat, armato, uallato, irato denique. Hoc erat cur gladium relinqueres, ratus ne tantisper quidem morari tutum dum reciperes, metuens uidelicet ne tantillum sarcinae te redderet in fuga tardiolem. Reliquisti inuitus, quo tyranno prodi posses: sed prodi maluisti quam deprehendi. Neque ego nunc formidinem tuam accuso, imo miror magis quod pedibus consistere, quod fugere potueris, quum audires moueri tyrannicam familiam, stridere arma: intelligeres tibi non cum puero, sed cum uigilantibus uiris, accinctis, armatis, sobrijs, irritatis, denique cum rabioso patre dimicandum esse: non quod illum usquadeo filij mors commoueret, sed quod arbitraretur, & haud scio an uerè, se peritum fuisse, dexteram tuam errasse tantum in filio. Inunc & spera, non dicam hos Iudices uiros omnium perspicientissimos, sed uel e media plebe quenquam esse tam mucosis naribus, cui non suboleat, imò qui non planè odoretur, praesentiatque totam hanc fabulam abs te confictam. Et quod poetae solent, quum haerent in explicando tragodiae argumento, hanc ueluti deam diuinationem arte quadam induxisti, quo praesensionem tuam iudicibus probares, sine qua uidebas praemium obtineri non posse. Sed occasionem, inquit, ministraui paternae mortis, qui gladium quo se feriret reliquerim: atque id solum non modo satis esse putat ad petendum praemium, uerum etiam meritum esse, ut ipse ens inter arma deorum consecratur, dominus pro deo praesenti colatur. O hominem suauem, si has spes uerè concepit: impudentem, si quum non speret, postulat. Itane tyranno gladius erat defuturus, nisi tuum illum reliquisses? Tu in arcem arma, hoc est, in syluam ligna portanda putasti? Nisi fortè tuum illud ferrum magicis precaminibus erat imbutum, ut ultrò ad mortis adegerit necessitatem: an uero nihil referre putas, quam praebes occasionem, quomodo, quo animo? Primum, gladium reliquisti, quo nihil minus deest Tyranno: nunquam ferrum abest, non in cubili, non in triclinio, non in sacris: reliquisti metu trepidus. Tua quidem in re illud interim demiror, qua fronte eum gladium tuum ausis appellare, quem habueris pro derelicto. Metu, inquam, exanimatus reliquisti, quem postea receptum optabas: reliquisti rem ancipitem. Quid si tyrannus illum eundem ens in ciuium iugulos distrinxisset? quid si eodem lectos aliquot ex huius urbis iuuentute adolentes filio suo inferias mactasset? Si tyrannum occidisti, quia tuo occisus est gladio, & horum omnium indigna caedes ad te pertinebit: quippe cuius ens

Aliud ab incredibile ex
circūstantijs.

Persona.

Sci.

Instrumenti.

se péracta est. Id si non euenit, nihil ad te pertinet, nam anceps occasio quam in partem cadat, id dijs in manu est: si benè uerterit, nihil gratiæ debet ei qui dedit imprudens: si malè, temeritas imputatur. Neque enim culpa uacat, qui periculosam ministrat occasionem: quæ si feliciter, mirètur omnes: si infeliciter, merito accidisse dicant. At quanto probabilius erat, futurum ut tyrannus tuo ense alios in usus abuteretur. Scio me iudices hæc pluribus refellere uerbis, quàm necesse uideatur, quippe tam friuola: uerum id mihi propositum est, nullum illius argumentum non excussum, non exagitatam, non reuictum prætermittere. Quare quæso ne pigeat ita ut antehac fecistis, patienter atque attentè cognoscere, dum hunc ab gradu firmissimo dericio. Hic sibi uehementer fidebat, hunc acriter urgebat locum. Negabat uitari posse, quin præmium deberetur quod patri necis causam ministrasset, si non relicto gladio (nam hoc opinor argumentum iam habet pro derelicto) certè necato filio. Nam ita in legibus disertum aiebat, nihil interesse utrum manu sua quis occidat, an mortis causam præbeat. Addebat, æquum esse, ut quum in maleficijs causam datam imputarent leges ad supplicium, multò magis idem obseruaret in benefactis ad præmium. Hæc aiebat meminisse sese in legibus esse disputata, illud addens Thrasonicum, nisi si bi diuturna seruitus legum memoriam oblitterasset. Non tu legum oblitus propter diutinam desuetudinem, sed nunquam quid sibi uelint leges inquisisse uideris. Bis enim hic erras, qui neque causæ datæ rationem, neque dantis animum discernas, id quod legibus traditum est, nec animaduertis longè diuersam esse rationem maleficii & beneficii imputandi. Quid ais noue iuris interpret? Itane satis esse iudicas uel ad pœnam, uel ad præmium, qualemcunque quomodocunque causam dedisse? Nihil igitur refert, Hector an Aiace[m] occiderit manu, an gladium illum dederit, quo se postea confodit? Atqui hanc laudem nunquam ille sibi uendicasset: tametsi probabile uideri poterat, in eum usum hosti ab hoste datum fuisse ferrum. Quin ergo fabros ærarios omnes uel ad pœnam uocamus, uel ad præmium, quoties armis in eorum officina perfectis, aut iugulantur ciues, aut seruantur? Postremo quur hoc quod tu petis præmium, non ensis istius tui opifex petit potius? Tyrannus gladium erat habiturus, te non porrigente: tu porrigere non poteras, nisi huius industria tibi ministrasset. Age si telo inter uenandum temere misso, fortè tyrannum uicinum interfecisses, clamares tibi tyrannicidæ deberi præmium, an potius nihil tibi deberetur laudis, quod imprudens & inscius iaculum torsisses? Imò in ius potius uocandus esses, qui missi teli temeritate ciuem (quod in te fuit) occideris: nam quod in tyrannum incidit, id nihil ad te. Quid si caupo uinum lene ac suaue, quale Polyphemo dedit Vlysses, tyranno uendidisses, atque ille eius dulcedine captus, audius sese ingurgitasset, eaque re concepta febris decessisset, auderes ne caupo, uini titulo tyrannicidæ præmiū flagitare? At quis non te cum tua flagitatione, ut temulentum, uinoque madidum exploderet? Cæterum quanto frigidior titulo nunc idem postulas? Vt cunque coniecturis præcipi poterat: ut ætas uinosa tam illicibili uino audius, intemperantiusque frueretur, crapulam consequeretur morbus, præsertim in senes: morbum mors, uulgo hæc eueniunt. Tueam tyranno mortis causam dedisti, cuius nullum extat in hominum memoria exemplum. Quis enim antè hac ob filij necem sibi manus intulit? Accedam propius. Finge te tyranni coquum esse: probe callere palatum domini, medicos interdicare cibum, quo tamen ille oppidum subens uescat: interminari morbum capitalem, ni temperet: id te non fugere. eum cibum tu arte tua, cupediisque & condimentis magis ac magis illecebrosum reddis. consequitur edentem morbus, quem prædixerant medici: emoritur tyrannus, liberatur ciuitas. Hicne coquus è culina in forum prosiliens, & adhuc iure madens, fuligine niger, tyrannicidæ præmium postulabis? Mortarium, consillum, & ollas ostentabis, arma scilicet quibus tyrannidem expugnaris?

Non

An idē sit causam mortis præbere, atque occidere.

A dissimili.

Amplificatio exemplo.

A consequenti.

Simile.

Aliud.

DECLAMATIO BRASIMICA

Aliud.

Nona disputatio, quatenus causa et uoluntas in legibus sufficiant, et quando euen- tus spectari so- leat.

Non eris (opinor) tam impudens in ea causa, qua tamen ista tua multo est ab-
surdior. Nam illi uoluntas occidendi non defuit, probabilem prae-buit causam.
Tu nec in hoc iugulasti filium, quo pater ultrò uitam relinqueret, & causam de-
disti, ad quid uis potius quam ad istud idoneam. Accipe exemplum tuo simili-
us, quam ouum sit ouo (quod aiunt) simile. Quid si tyranni amicam, quam ille
miserè ac perditè deperisset, occidisses: eaq; cognita re tyrannus sibi uitam ab-
rumperet, auderes ad prae-mium aspirare: auderes dicere, te certum praescisse, fo-
re, ut tyrannus sponte fugeret è uita? Certè quanquam plures amicas extinctas
sequeuti sunt, quam filios, nemo tamen tibi crederet, nemo tibi prae-mium decer-
neret, tuum factum periculosum & anceps dicerent: omnes fortunę gratias ha-
berent, cuius commoditate res ea feliciter cessisset. Tibi abundè magnum prae-
mium existimarent, si commissi uenia donatus discederes. Primum igitur di-
uersam imputandi maleficij, & ascribendi beneficij rationem conueniet distin-
guere, deinde causae aequalitatem, postremo animum: atq; ita demum liquebit,
quid tibi lex debeat. Nam quòd aiebas legem prolixiorē esse oportere ad red-
dendum prae-mium, quam ad infligendam poenam, id in priuilegijs, quae in ex-
emplum non uocantur, fortasse locum habet. In iure communi longè secus est.
Siquidem (uti superius demonstraui) nulli nocenti lex non minatur poe-
nam: paucis beneficijs prae-mium ostendit. Tum in maleficijs etiam conatū sim-
plicem supplicio prosequitur, in beneficijs semper exitum requirit. Nec mirū,
nec iniquum, si lex est diligentior in eo negotio, ad quod unum est nata atq; in-
stituta, quam in eo, in quo temporis ratione tanquam alienas sibi sumit partes.
Ergo in utroq; communiter spectat, ut causa sit idonea: deinde ut animus adsit
non tantū casus. Hoc rursus interest, quòd in beneficijs nec causa idonea, nec
animus idoneus satis facit legi, nisi his accesserit euentus item idoneus. In male-
factis, si quid nocendi animo tentes, non expenditur nec euentus, nec causa: sed
ex animo factum tuum lex metitur. Sic enim iudicat, tibi nihil ad scelus defuisse
se praeter fortunam: qua te subleuari, quod tandem ius sit? In euentu simul &
causam datam & animum expendit. Si animum uiciosum comperit, nihil mo-
ratur causam, quam sit idonea, putat animum & euentum ad poenam comme-
rendam sufficere. Sin animo simplici data est causa mali idonea, & non conse-
quitur euentus: lex quasi conuiuet ad id, & non putat ad suam cognitionem ma-
gnopere pertinere. Sin euentus est consequutus, etiam si de animi uicio doceri
non potest, tamen temeritatis & negligentiae nomine poenam irrogat: partim
propter suspectam dantis uoluntatem, partim ut haec latebra peccantibus eri-
piatur, imprudens feci, discantq; homines uel suo periculo cauere, quod alieno
faciant periculo. Ergo qui prudens & sciens, certam atq; euidentem noxae cau-
sam dederit: eū perinde lex censet, quasi facinus manu peregerit. Veluti si quis
hostem opibus copijsq; iuuerit, perinde est ac si ipse arma contrā ferat. Siqui-
dem id suppeditauit, sine quo bellum geri non poterat. Aut si quis inimicum su-
um per dolum nauigio solutū imponendum curet, ut naufragio intereat: aut in
conclauē pensili testudine inducat, ut ruina opprimatur: aut iuxta lectulum a-
groti, loco pharmaci uenenum ponat, futurū sperans ut eo hausto pereat, tamen
si non bibit agrotus, tamen ueneficij postulari potest qui posuit, propter uicio-
sam animi uoluntatem. Nam uehementer erat probabile id euenturum, quòd
ille moliebatur. Huic si detrahas nocendi uoluntatem, nihil illi cum lege rei fu-
turum est. Si detracta nocendi uoluntate, apponas euentum: nō effugiet teme-
ritatis crimen, nisi illum inculpata ignorantia absoluerit. Porro si in loco non
ad id destinato, puta in uia publica, aut in fundo alieno, arcu temet exerceas: lex
tecum non agit, nisi si quem occideris, aut uulneraris, aut si cui damnum dede-
ris. Cæterum quod facis, tuo facis periculo. Quòd si quid horum consequutū
est, cum lege tibi res est. Neq; tibi tua patrociniabitur imprudentia: quippe quae
culpa

culpa temeritatis non uacet. Si quidem in te fuerat praeuere, quod probabiliter poterat praetimeri. Vides quanto discrimine diffusa sint, inter quae tu nihil interesse dicebas. Primum non statim imputatur ad praemium, quod ad poenam, idque non a malignitate legum latoris, sed partim ex ipsa rei natura proficiscitur, partim a legum officio. Deinde discernitur animus, causa data diiudicatur: spectatur euentus. Age nunc si libet, tuam causam, qua tuum facinus aestimari uis, expendamus. Finge te certam, ineuitabilem mortis causam tyranno dedisse, sed imprudentem, nulla tibi sit praemii petitio. Quis enim insciens benemereri dicitur? Fortibus uiris praemia dantur, non fortunatis tantum. Nam euicimus iam dudum, opinor, ne posthac affirmes te in hoc iugulasse filium, ut pater sibi necesse conscisceret: quod euentum ne uates quidem quisquam praescire poterat, tu nec suspicari. Immo posteaquam rem plenam discriminis, fortunae arbitrio commisti, quia bene successit, hoc nomine lex te non postulat: at idem si male euenisset, temeritatis poenas eras debiturus. Neque enim tibi succurreret inculcata ignorantia. Quid enim aequum formidandum erat, quam ne tyrannus, simulatque occiso filio se peti insidijs persensisset, omnia tyrannidis mala in nos conduplicaret? Ita ut de animo res tibi constet, causam dedisti non solum non idoneam, uerum etiam periculosissimam Reip. Vin' hoc tibi argumento euidentissimo demonstrari? Finge te quempiam e ciuibus uicio occidisse: tum extincti patrem id facere, quod modo fecit tyrannus. Vtrum tu duplici caedis crimine teneberis, an simplici? Simplici opinor. At uxor & mariti mortem imputabit, qui necato filio, senis causam mortis dederis: atque his ferme tuis argumentis utetur. Indulgentissime filium adamabat, in illum omnem familiae curam reclinauerat, illo se oblectabat, atque haec de priuato senecum fide dicet, quae tu de tyranno nimis dure (ne dicam ridicule) dicebas. Addet ea te scisse, prauidisse futurum, ut ille uitam fugeret orbatus filio, in quo uno omnia uitae oblectamenta collocarat. Non tibi defuisse iugulandi senis uoluntatem, sed hoc tantum egisse, ut miserabilius sua dextra perimeretur, ut odium tuum plenius miseri patris malis exaturares. Ideo iuuenem necasse, in hunc usum gladium in uulnere reliquisse. Vides quanto sunt haec probabiliora in hoc, quam in tuo negotio: & tamen negabis paternam necem ad re pertinere, atque animi suspicionem, causae qualitate purgabis. Negabis causam idoneam fuisse, cur ille sibi met manus adferret. Te nec praescire, nec timere potuisse id, quod sit consequutum: quod rarum extet exemplum patris, ob filij necesse sponte fugientis e uita. Alioqui futurum fuisse, ut & mater sibi fatum accerferet: qui ipse quam impotentius amare sit consentaneum, ac minus aduersum dolo rem animi uiribus ualere. Haec non dubitares tibi profutura, ad alterum crimen depellendum, & prodesse dubio procul. Atqui quod in maleficijs ualeat, ne quid imputetur, id multo magis in hac causa ualeat, ne quid acceptum feratur. Ibi te liberaret a uoluntatis suspicionem, quod causas parum idoneas dederis, hic ex causis multo minus idoneis propter personam tyranni, uideri uis non modo quod euenit, fuisse suspicatus, uerum etiam certum praescisse. Ibi temeritatis postulari non poteras, propterea quod tamen si uitio abs te data est causa, tamen idonea non sit ad id quod euenit. Immo ipsi tota res imputabitur, & legibus poenas dabit, sepultura prohibitus, quod ciuitati citra causam idoneam, ciuem unum ademerit. Tibi non nisi unius filij mors imputabitur, etiam si mater quoque & filiae & sorores, & tota tribus huius necem fuerit imitata. Hic poterat, nisi feliciter euenisset: quippe ubi summum Reip. periculum & uerteretur, & praetimeri probabiliter posset. Venio nunc ad quartum illud praesidium, Iudices, quod ista turissimum, ac penae inexpugnabile iudicabat: unde ego illum ita deturbabo, ut non solum sit non habiturus, quo tyrannicidij & huius laudis arcem obtineat: uerum uix etiam latebram inuenturus, ubi temeritatis ac maleficij poenam effugiat, quo nimirum intelligat, quam non inimicem, non curiose (ut aiebat) secum

Adaptatio
praesentis cau
sa.

III.
An propter fili
um, ut tyrann
is ois auctor
et causa, occi
sum, praemiu
debeatur.

DECLAMATIO BRASIMICA

agam: ut quum possim in crimen ac poenam uocare, sat habeam ab honore non promerito secludere. Ait sibi deberi præmium, uel hoc uno nomine, quod iuuenem occiderit, tam plusquam tyrannum, tum tyrannidis paratum hæredē, etiam si hunc euentum dii nō dedissent, ut senex ipse uitam abrumperet. O deploratam impudētiam. Tu tibi præmium peteres, si tyrannum suæ furie nō essent ultæ? Diī quid uis potius dederint, quā isthuc quod tu fingis. Sed tamen fingamus interim oratione, quandoquidem id tutō licet: tamen si ad solam mentionem inhorrescit animus. Tūne, inquam, occiso filio, relicto sene uiuo, tyrannidæ præmiū peteres? An potius nec ipse superesses, qui possis petere: nec effeo Resp. quæ dare posset? Nam tu aut exquisitis supplicijs exanimareris, aut in extremis Orcadis exul delitesceres: nos pro tyranno iam immanissimum carnificem pateremur: & tuū caput ubicunq; terrarū latitares, diris imprecationibus deuoueremus, qui nos tua incogitantia, uel præcipiti magis lucri cupiditate in tantam malorum tempestatem coniecisses. Sed re filius erat tyrannus (inquit) patri præter inane nomen nihil erat reliquū. Quid ego audio? duos igitur hæc ciuitas tyrannos alebat? Nam de patre nemo unquam dubitauit, quin tyranni uocabulum mereretur. Quando autē antehac unquam fando auditum est, duos una in ciuitate sedisse tyrannos? id quod magis etiam natura repudiat, quā eodem in corpore gemina capita. In iisdem aluearibus duo se reges pariter non ferunt. In armentis taurus tauro cedere cogitur. In iisdem lustris non cōuenit duobus inter se leonibus: & tyrannus (quo nullum animal efferacius) parem in eadem urbe patitur? Nō uides necessario fieri, ut ē duobus, aut alter alterum oppugnet, aut alter alteri cedat? Vtrum tu fuisse maior in patre, an in filio? Si iuuenis aduersus senem obtinebat tyrannidem, quid à Repub. præmium postulas? Tyranni partes adiuuisti, non Reipub. Sm patri cessit: quid tandem illum uocare potes, nisi tyranni uel præfectum, aut satellitem? Quandoquidem seniori tyrannicam appellationem ne tu quidem audes detrachere. Verum ut quoquo modo tyrannidem omnem in adolescētem oratione deriuares, quā multa tu quidem non ex re, sed pro causæ tuæ cōmoditate comminisceris? Ceterum quā in his confingendis decori, quod in personis situm est, nullam habuisti rationem? Sic enim (ut memini) inducebas in fabulam senem iam ætate mittem, et qui omnem tyrannidis acerbicatem ob senectam exuisset: non secus atq; mala, quæ natura acerba, tempore mitescunt, & in alium abeunt succum. Porro iuuenem ferocem, illo incolumi gerentem tyrannidem, tamq; patri uiuo succedentem. Priuatus paterfamilias non fert filium se uiuo successorem: & tu uis isthuc credi in tyranno? Ille non sinit ullum ē liberis rem domesticam ex animi sui libidine moderari: & tyrannus sese ueluti abdicans imperio, negocium omne in adolescentem reiecerat? Nō dubito, quin & ipse uideris, quā dura sint ista, & quā à communi sensu abhorrentia. Verum quid faceres, nisi tales personas induxisses, exitum inuenire tragœdia tua non poterat? Quæso te, an unquam auditum est Tyrannum ætate mitefcere? Quando tu defines ea quæ sunt priuatorum, quæ bonorum principum, tyrannis tribuere? Vt eodem igni cera mollescit, limus durescit: ita ætate pleriq; redduntur mitiores ac temperantiores, tyrannus magis exasperatur. Vt tempus nonnullis pomis amaritudinē adimit, ut uinis nonnullis acorem conciliat: itidem tyrannis non adimit sauitiam ætas, sed exaggerat. Vis ipsissimam tyrannici ingenij tibi demonstrare imaginem? Spinam cogita, quæ quo magis senescit, eo pungit acrius. Echē nos cogita, qui quo plus habent ætatis, hoc testa sunt asperiore. Vulgaribus ingenijs fortasse nonnulla uitia senectæ uel detrahit, uel certē mitigat, etiam si plura irritat, nonnulla parit. At tyrannorum mentibus ad scelus, ad crudelitatem natis, scelere & immanitate imbutis atque educatis, præter uiciorum omnium incrementum adferre senectæ quid potest? Nisi fortē libidinē adimit?

Quam

Confutatio à
cōsequētibus.

A conditione
filij, à quo ty-
ranni dē remo-
uet ab incredi-
bili.

Ab absurdita-
te fictionis.

Ab ætatis ac-
cidētibus ex
persona pris.

Quamquam ista Tyrannidis quantula tandem est portio? Sed esto fuerit sanè propter ætatem ad uoluptates segnior, uerum erat fastidiosior: unde fit, ut imbecillior sit ad coitum, ad raptum auidior. Fortasse pauciores huic execabatur ephebi, sed insigniores. Pauciores producebantur uirgines, sed exquisitiores. Quur non autem & plures? uidelicet quo senile fastidium optione & uarietate uinceret. Hoc ita esse, quot ego tibi testes citare possem, qui quo nobiliores sunt, quo fortuna præstantiores habent liberos, hoc magis eis à flagitiosissimi senis cupiditate metuebant. An tu putas unà cum uiribus senescere libidinem? Multo secus habet. Imo quantum ætas improborum hominum facultati detrahit, tantum adijcit cupiditati. Quamquam tyrannicū animum his in rebus non tam uoluptatis usus capit, quàm nostra delectat contumelia. Vt frigeat in sene tyranno Venus, certe feruet uigetque malitia, sæuitia, nocendi libido. Postremo totum illud uitiorum agmen, quæ propria tyrannorum sunt, cupiditas, rapacitas, improbitas, impudentia, impietas, iracundia, uolentia, impotentia, suspicio, fraus, perfidia, crudelitas, implacabilitas, immanitas, periurium (Quid autem oportet omnia commemorare nobis omnibus heu nimium nota?) horum inquam nullum non ætate fit acerbius, propterea quod iuuenta nonnunquam naturæ bonitate uincitur: præterea quædam mala nondum didicit: at senecta, si quid pudoris, si quid humanitatis, si quid melioris ingenij à natura insitum est, id omne multo ac diuturno flagitiorum usu penitus exuit, & prorsum in immanissimam quandam feram abiit. Id ita euenisse, Iudices, in execratissimo illo sene, quid ego coner argumentis docere, quum sua cuique memoria abunde satis exemplum suppeditet? Quod si iuuenis sese gerebat insolentius, uidelicet patris abutens imperio: num tu hunc continuo tyranni nomine donabis? Ergo ex eadem tyrannide sexcentos tyrānos facile reddideris. Nā quis est omnino in tyranni familia, uel extremū mancipium, qui non ipse penè tyranno sit ferocior, uolentior, sceleratior? Filius, inquit, emolumentis imperij potiebat: patri præter nomen nihil cessit. Quasi uero non sit isthuc omni tyrannidī commune. Longè minima fructuum pars, qui solent ex tyrannide capi, ad ipsum redire tyrannum. Quemadmodum in latrocinio fieri consuevit: prædæ communiter in omnes distribuuntur, uel in eos potius quorum opera capiuntur. Alioqui non cohærebit cohors illa scelerata: nisi dux ille, quisquis fuerit, plus etiam permittat suis, quàm sibi ipsi. Solum nomen sibi propriè uendicat. Et in nullos est tyrannus indulgentior, quàm in scelerum ministros: quippe quorum opera sentiunt suum imperium contineri. Proinde sub unius umbra satelles omnis, omnis minister, familiaris, leno, tyrannidem quandam in ciues exercet. Ridiculè fecero, si hoc quoque coner argumentatione probare, Iudices. Vidimus, sensimus, experti sumus, nisi fortè tam diutinæ calamitatis memoriam, tam pauculi dies obliterauerunt. Neque enim esset res usque adeo misera tyrannis, si unius modo foret toleranda uolentia. Quot ferendi latrones, quot sacrilegi, quot ex extrema barbarie aduenæ, feris quàm hominibus similiores? Neque desunt, qui se simulent apud tyrannum sceleribus suis gratiam promeritos esse, quo nimirum hoc nomine metuantur à ciuibus. Horum igitur unumquemlibet tyrannum appellabis, & pro quolibet occiso tyrannidæ præmium petes? Non in tantum omnem ex eis pudorem opinor. Sed pater ætate fessus, omnem dominatum in filium transtulerat, quicquid tyrannicum in urbe gerebatur, id iuuenis uolentia committebatur. Sed isthuc quantum absit ab imagine ueri, quis tam cæcus, ut non uideat? quis tam obliuiosus, ut non possit experimento refellere? Ego tibi complures nominare satellites possum filio insolentiores. Ad hæc, uerissimum est nullius insolentiam minus approbasse senem quàm filij, uel quod odit omnem tyrannidis affectatorem omnis tyrannus, uel quod intelligit ex illius facinoribus longè plus inuidiæ odijque sibi conflare (Callidissimi autem tyranni est,

Cōstitutio signorum à proprio tyrannorum.

II

DECLAMATIO ERASMICA

eatenus legitimū imitari regnū, quatenus obtineri tyrannīs possit) uel quod pater etiam pessimus, tamen liberorum nonnihil offenditur uitīs, & ad crudelitatis ministeria alienis quā suis uti mauult. Quod si clam patre rapinas, rap tus, atq; id genus facinora designabat filius, profectō nō tyrannum agebat, sed insolentem satellitem. Sin approbante patre, quasiq; per illum exercente tyrannidem, utri tandem par erat impurari cōmissa, huic per quem gerebantur, an ei cuius autoritate arbitrioq; fiebant? Nō arbitror obscurum, quin huic cui in manu erat nutu ne fierent uetare. Quid autem non agunt per alios tyranni? Nam ipsi quidem neque pueros emasculāt, neque uirgines abripiunt, neque proscribunt, neque bona diripiunt, neque phana dispoliant, neque hæreditatibus manum iniiciunt, neque compilant ærarium, neque tormentis excruciant, neque quenquā iugulant, neque armis uicos expugnant: neque incendunt uillas. Totum hunc tyrannicū ludum per ministros exercent. In unum tamen tyrannici nominis inuidia cōpetit, in unum occidendū lex præmium instituit, in unum stringendi ferri ius facit, illos suæ cognitioni reseruat. Quorū ut quisq; sua opera tyranno profuit, ita aliud atq; aliud uocabulum imponi potest, certē tyranni uocabulum nemini cōgruit, nisi uni illi, sub cuius ueluti clypeo, tota illa perniciosissimorum hominū colluies latitat. Arbitror uobis, Iudices, sæpenumero auditum esse, id quod eleganter à doctissimis uiris est scriptum, tyrannis non lōgas modo, uerum etiā plurimas esse manus, plurimos oculos, eosq; acerrimos, plurimas aures, easq; longissimas. Omnino prodigiosum quoddam est animal tyrannus, multoq; Titanibus illis Briareo & Encelado portentosius, centenis capitibus, centenis linguis, centenis manibus, pedibusq;. Quot enim habet sce lerum ministros, totidem habere membra uidetur. Atq; ut ex mēbris corpus, ita tyrannis ex huiusmodi constat ministris. Verum ut illud quod corpus appellatur nihil est aliud, quā quiddam omnibus ex membris aggregatum, ita in tyrannide unum quippiam est, quod neq; pes sit, neq; manus, nec ullū aliud membrum, contineat autem uniuersa: at ita contineat, ut ab ijs possit separari, idq; tyrannus uocatur. Proinde exaggera quātumlibet iuuenis insolentiam, uiolentiamq;, præfectum arcis uoces licebit, oculum nomines licebit, aut si mauis dextram: aut si ne id quidem satis, præcipuum tyranni caput dicas licebit: tyrannum certē uocare nequaquam potes. Vnum enim illud portentum tyranni nomine censet, cuius autoritate tituloq; cuncta hæc membra uelut animātur: idq; unum forti ciui permittit occidere. Non uult te in oculum aliquem inuolare: nō sinit ut caput aliquod amputes, ne tale quiddam eueniat, quod de Lernæ hydra fabulantur poëtæ, ut pro uno capite resecto, duo pestilentiora subnascantur: pro uno excusso oculo, plures acriores succedāt: pro una rescissa dextera, multæ robustiores subpullulent: unius uitæ te dominum, arbitrumq; constituit, qui sibi sit ausus tyranni uindicare nomen: quo sublato futurum sit ut membra reliqua quasi destituta spiritu, emoriātur, aut certē sanētur: At quid ego tecum iam accuratis argumentationibus ago? Possum illico tuis te uerbis reuincere, ac uelut tuo te laqueo capere. Iuuenem paulo antē magnum patris satellitem nominabas. Non inficiabere. Rursum alio loco dicebas omnem tyrannidem occupasse filium: solius appellationis honorem cessisse. Qui cōuenit eūdem & satellitem & tyrannum appellari? Tum si cessit, nō igitur usurpauit tyranni nomē. Contractus autem uerbis aut rati sunt, aut rescinduntur. Lex hac tecum formula contraxit. si quis tyrannum occiderit, præmiū ferat. Quid tu mihi iuuenis flagitia cōmemoras? Id te lex uoluit occidere, quodcūq; illud esset animal, quod tyrannus diceretur. Magnum (ut ipse fateris) satellitem occidisti, non tyrannū: quid tibi cum lege rei est? At rem, inquis, legis sequutus sum, nō syllabas: eum inter feci, qui caput erat tyrannidis, paratus hæres paterni dominatus: libertatem peperit, seruitutem sustulit: hoc lex sensit, huius rei auctori præmium præstituit.

Satel.

Opponit uerba legis.

Satellitem, inquam, occidisti, nihil moror quantum, quam grauiem, quam ferocem, quam scelestum: satellitem tamen occidisti tyrannidis, non caput: aut si caput, unum e pluribus. Sed hæc omnia tibi ex animi sententia largiamur: fuerit sanè res tota tyrannidis filius: pater nihil nisi uocabulum quoddam inane tyranni: quemadmodum in fabulis habetur, Echo nympham, nihil aliud quam meram quandam fuisse uocem sine corpore. Qui tibi licuit in re tanta, a uerbis legis discedere? præsertim ita dilucidis, ut perspicuum magis nihil esse possit, & commentitiã interpretationem domitiae natam in iudiciũ adferre? Ego iudices, nullum in Remp. exemplum perniciosius induci posse iudicò, quam si consuescant homines calumnioli a præscripto legum recedere: & interpretamento, quod ad prætexendum facinus quisque suum maximè idoneum committere a uerbis legis defleat: id iudicibus obijceat. Quis autem unquam meminìt de legis sententia quæri solere, nisi quum in scripto quiddam apparet ambiguum, obscure uel dictum: aut quum ex uerbis & euentu absurditas quæpiam extitit, eaque manifesta? In priore non cuiusuis commentum, sed iuris prudentium responsa, sed iudicis sententia recipi solet. In hoc posteriore, necessitas ipsa compellit aliquantisper a legis uocibus deflectere: & æquitatem iuris potius, quam uerba spectare. Duplex itaque periculum uidetis iudices: alterum ne superstitiosa cauillatione literarum legis ab eo quod lex spectauit abducamur: alterum ne passim a præscripto discedendo, leges omnes & iudiciorum religionem subuertamus. Quorum illud quidem multò leuius est: propterea quod uix unquam accadat, ut legislator obscure quid uoluerit, explicuerit: aut absurdum quiddam exoriat. Hoc multò periculosissimum, perniciosissimumque. Etenim quæ tandem lex futura est, quam uersutus calumniator, quo poenam effugiat, non facile possit aliquo commento subuerrere? Neque quisquam non elabetur e iudicio uestro nocens, nisi qui sit usque adeo nullius ingenij, ut ne friuolam quidem aliquam commentatiunculam queat inuenire. Atque ut cuique commodus erit, aut animi libido ferret: ita pro sene iuuenem, pro tyranno satellitem, pro homicidio tyrannicidium: & passim aliud pro alio interpretabitur. Vestra interim iudices religio, uestrum iusiurandum, qua tandem ratione seruabitur: quibus nihil futurum est certi, quod in cognoscendo sequamini: uerum ambiguas diuersasque litigatorum coniecturas spectare necessum erit? Ergo quum in omni causa maximopere cauendum est, ne sine grauissima ratione a legis præscripto discedatur: tum in hac non periculosum modo, uerum etiam absurdissimum: quum legis uerbis nihil possit esse dilucidius: sententia nihil æquius: interpretamento quod præter legis mentem inducitur, nihil pestilentius. An credimus legis huius autorem usque adeo infantem, & uerborum inopem fuisse, ut dicere non potuerit: qui quouis modo Tyrannidem sustulerit, huic præmium est, si modo istuc sensisset? Neque uero fugit illum, totam tyrannidem per satellites & præfectos exerceri solere, permultosque in his esse uel Tyrannis ipsis sceleratioribus: atque ut ita dixerim, Tyrannicos magis, et omnino supplicio digniores: nisi & omnium omnia ministrorum scelera Tyranno imputarentur. In unum tamen illum, qui hoc nomine censetur, tibi ferro grassandi facultas data est. In reliquos non tibi permittitur idem: non quod illos uita dignos iudicet lex, sed quod unius cæde totam tyrannidem tolli uelit, non multorum cæde reddi duriores. Tuum erat legi simpliciter parere: neque eius uerba quasi plumbeam quandam regulam ad tuum facinus accommodare, uerum ad illius præscriptum factorum tuorum rationem instituere. Præsertim in hoc exemplo, quo non aliud potest admitti pestilentius, ut ex legis arbitraria interpretatione, quem uelis interficiendi tibi pro tua libidine licentiam sumas. Non illud hic spectandum, iudices, quam inuisus Reipub. sit, qui occisus est, quam maiore etiam supplicio dignus: uerum id etiam atque etiam perpendere oportet, exemplum præter leges iugulandi homines, se-

Concessio.
Etia si filius
tyranni ma-
ximus fuerit,
tamen occidendus
non fuisse.
Locus p. legis
bus, eas non te-
mere a uerbis
legis defleat
dai et inter-
pretandus esse.

A periculo.

A consilio
glorioso.

Aliud a per-
iculo.

DECLAMATIO ERASMICA

mel in ciuitatem receptum, semel uestris sententijs approbatum, denique præmio compensatum, quo tandem licentiæ sit processurū. Quod iste sibi in tyranni filiū licere uoluit, hoc alius sibi uolet in ditissimū quenq; ciuium licere. Quis quis pauper à locuplete contumelia afficietur, protinus tyrannum eum appellabit, & ueneno aut ferro adorietur. Postremo si cui magistratus non placebit, si cui iudex erit inuisus, non dubitabit e medio tollere. Porro ad facinoris defensionem, Sophistam quempiam aut sycophantam consulat (si ipse ingenio stupidiore fuerit) & nouam legis interpretationē uobis adducet: dicet nā aliud semisse legislatorem, quā ut huiusmodi ciuium genus non nomine, sed re tyrannidem agentium, ferro, igni, ueneno tollatur e medio. Atq; ita breui futurum est, ut quod in uno factum semel & probauimus, & gauisi sumus: id in multis sæpius & doleamus, & improbemus. Credite mihi, non mediocre discrimen, neq; conuenienter accipiendum, ut titulo reperto, priuatus hominē indemnatum interficiat. Id ita esse facile liquebit, siquidem animaduertimus, nihil omnium esse, quod lex parcius, circumspectiusq; permiserit. Etenim (si memini) tribus dūtaxat temporibus lex indulsit, ut quis citra iudicium hominem occidat. Primum adulterum, sed in uxore deprehensum: id quod intemperanti & insuperabili mariti dolori donatum est. At ita si corpus utrunq; pariter interimat, si argumentis idoneis deprehensum fuisse doceat. Deinde in ui depellenda. At ita si demōstres te mortem effugere nequisse, nisi mortem intulisses: id lex ita interpretatur, quasi sese tueri potius sit isthuc, quā alium occidere. Vterq; tamen facti sui rationem reddere compellitur, statim sese prodere, nec expectare donec in ius trahatur: atq; (ut ita dicam) ultrò semet reū facere cogitur. Quod si omnia cōstabunt argumenta: ita demum à lege dimittitur, ut uenia, non laude dignus esse uideatur. Postremo in tyrannicidio: ubi propter periculi suscepti magnitudinem lex præmium quoq; proponit: at ita, si eum quem tibi lex isto uelut insigni tyrannici nominis denotauit, fortiter occideris: non si scelestum alio scelere sustuleris: neq; patietur te ius occidendi permissum, latius quā ad unicum tyranni caput trahere, nisi si quis obstitat, ut per illius necem tibi necesse sit ad illum penetrare. Iamq; hoc factum tuum secūda illa ratione defenditur. Huic tertio generi fortasse proxima uidetur hostem in bello ferendi facultas: quam tuæ tamen libidini lex non permisit. Nisi palām hostis sit declaratus, nisi in Imperatoris uerba iuraris, nisi ille aciem eduxerit, nisi signa canere iusserit, tibi fraudi futurum est, hostem interfecisse. Tu dicturus es: Hostem occidi, nam plus quā hostilia faciebat, nomen hostis tantum aberat, re hostem agebat. Lex respondebit, suarum partium fuisse, hostem declarare, ac tuo fortasse scelere fruetur: uerum ne serpat exemplum, poenas de te sumet. Quid autem aliud abs te factum est? Vnum tibi lex nominatim designauerat: tu illius uocabulum tuapte autoritate in alium transfers, quod nisi in unum non potest competere: neq; traduci debet ab eo cui lex attribuerit, ne tibi fas sit aliquando quem uoles magistratum, quem uoles iudicem, quem uoles ciuem, tyrannū appellare. Neque uero sine grauissimis causis lex tot uinculis astrinxit hanc in uitā alterius licentiam. Perpendit nihil maius eripi cuiquam posse, quā uitam: uidit in exitum facile uarias causas confingi etiam impune posse, quandoquidē ille non sit refutaturus, qui iacet. Vidit quā multis titulis suum quisq; dolorem posset prætexere, si post occisum hominem uita causa recipiatur, præter eas quæ legibus sint expressæ. Quid quod grauatim sibi quoq; lex permisisse uidetur, ut homini uitam eripiat: quā comperta, quā multa requirit argumenta, quā multa concedit reo, quā malignē agit cum actore, quem nō nisi suo periculo uult accusare: quantum spacij largitur ei qui desertur: quā liberam iudicis relectionem. Quantum igitur à mente legis abesse puras, ut cui libet permittat, uel pro suo priuato dolore, uel domestica iuris interpretatione, hoc est subuersione, in cuius-

*A uoluntate
& sine legis.*

*Amplificatio
rei qualitate*

Epilogm.

cuiusquam uitam grassari? Nequid rem pertinet, quantum criminum aceruum exaggeres, quantum uis etiam uerorum, addo notorum: dicas parricidam, sacrilegum, incestum, proditorem, peculatorem, ueneficum interfeci. Tyrannum lex iubet occidi. Atqui hic unus multis tyrannis erat sceleratior, pestilentiorque ciuitati. Ad ista tam multa crimina lex tibi uerbo respondebit. Nihil moror quod fuerit scelerosus, qui perijt: in unum tyrannum tibi ius feceram occidendi, in reliquos in ius trahendi. Si detulisses: auditus, reuictus, damnatus a me palam poenas dedisset, omnique Reip. salubri exemplo fuisses. Nunc tu priuata libidine interficiens, pro saluberrimo exemplo, perniciosissimum in ciuitatem induxisti, & legum instaurationem, a legis uiolatione auspicaris: hoc est, malis malo mederistudes. An me clām esse putas, quā multi sint in hac turba uita indigni, morte dignissimi? At eos meae cognitioni, non tuis manibus seruo: sunt fora, sunt tribunalia, sunt Iudices, sunt carceres, secures, carnifices. Quir tu mihi praere conaris? quur nullo mandante magistratum occupas? & dum Tyrannicida uideri uis, tyrannum imitaris? Nam quo alio nomine tantopere mihi est inuisus ille, nisi quod mihi parere recusat, & praere conatur? Ei demum ferrum tractare licebit, cuius manibus ego permisero. Si iuuenem occidisses, quod non alia patuisset ad tyrannum uia, darem neminem necessitati: nunc occidisti, non obstitentem, non auxilium ferentem patri, sed patris opem implorantem. Huius unius caede contentus discessisti, tyrannum nec impetisti, in quem unum tibi ius feceram. Meum erat expendere, utrum ex usu Reipub. fuerit, an iuuenis occideretur: malueram illum exquisitoribus excruciatum supplicijs, exemplum omnibus addere. Neque hac dico Iudices, quasi parum gaudeam pariter cum patre sublatum filium: utinam eadem opera simul omnes sint oppressi, quibuscunque tyrannus placet. Sed quis prohibet, simul & gaudere, quod deorum bonitas nobis hanc rem bene uerterit, et tamen non committere, ut huius temeritas, si iudicio comprobetur, in legem atque in exemplum trahatur? Nec de iuuenis iniuria uindicanda nunc agitur, sed de legis uiolatae maiestate. Non enim par est, ut cuiquam personae praeter ius extincti odium in scelere suffragetur. Neque tam spectandum in quem commissum sit facinus, quam quo exemplo commissum. Alioqui quur non eadem opera fas sit in tyranni nepotes, palaeas, pueros, uxores, liberos, lenones grassari? Bonam Tyrannidis partem uxor saepenumero suggerit. Ad summam immanitatem nonnunquam liberus aliquis, aut uernula instigat: quur non & hos iugulas, si tibi ius est aestimatione priuata meritorum ciuem iugulare? Quid quod est aliquid tyranno nocentius, in quod tamen haudquaquam tibi ius sit occidendi. Finge esse qui totam hanc urbem, templa, domos, curiam conatus sit incendere, imo qui tam compluribus locis ignem subiecerit, sed incendium subito exorto imbri restinctum: autorem non obscurum, uerum abditum latitare. Eum forte fortuna repertum, manu tua trucidas. Num lex tuum factum approbabit? Non opinor. Atqui tyranno ille quanto erat nocentior? Tanto nimirum, quanto est atrocius ciuitatem semel funditus euertere, quam expilare: cines uniuersos uno igni finire, quam in pauca quaedam sauire capita. Et tamen in unum tyrannum stringendi ferri potestas priuatim permittitur. Illum deferendi modo ius habes. Hic in re tam aperta legis mentem calumniari, & nouo interpretamento tuum facinus palliare: quid tandem aliud est, quam legum auctoritatem euertere, atque id per cuniculos quosdam agere, quod tyrannus palam ac ui facere consueuit? In recipienda lege fas est populo causam, aequitatemque legis excutere. Caeterum receptae, & longo iam usu comprobatae, simpliciter oportet obtemperare. Neque enim existimandum est maiores illos nostros, uiros sine controuersia sapientissimos, ita sine grauioribus rationibus instituisse, ut priuatim interficiendi Tyranni facultas unico capite finiretur. Primum ad iugulandi licentiam, fenestram aperiendam

Amplificatio confirmatio

Preoccupatio,

Redit ad argumentum superius perit. Non quicquid tyranno nocet ut autem et nocens occidendum esse.

Redit ad auctoritatem legum.

DECLAMATIO ERASMICA

ciuibus non putauerunt: deinde perspiciebant tyrannidem fatale quoddam esse Reip. malum, quod minore noxa toleraretur, quam malè exagitaretur: neque posse semel tolli, nisi tyranni ipsius cæde. Quo submoto, uidelicet qui legibus imperabat, non parebat, iam nihil opus esse priuata audacia, nimirum illis in reip. administrationem uindicatis. Quod si tyrannus in ius uocari potuisset, ne huc quidem tuæ dextræ arbitrio permisisset. Videbant & illud: tyrannidem nonnullam habere monarchiæ legitimæ speciem: hoc tantum interesse, quod in monarchia populus regi parer, rex legibus: in tyrannide omnia unius libidini subiecta sunt. Rex publicam spectat utilitatem, tyrannus priuatim suam: unde publicitus expedit, ut tyranno ueluti principi legitimo ciuitas pareat, donec idoneus aliquis uindex extiterit, qui legum auctoritatem in pristinum statum restituat, atque id unius (si fieri potest) capitis iactura. Nam hac moderatione in fatalibus illis pestibus, quæ totum Reip. quasi corpus corripunt, legum prudentia consuevit uti: ut exemplo magis, quam admissi talione morbo medeatur: ne dum ciuitatem sanare studet, magnam ciuitatis partem interimat. Hinc est quod in seditionibus publicis non nisi in ipsos autores consuevit animaduerti, reliquis quos tempestas illa commouerat, dari uenia: aut uix etiam dari uenia, qui in publico Reip. tumultu quietem egissent. Quæ potest aut pestis esse fatalior, quam tyrannis? Quæ sese latius in ciuitatis membra diffundit? Quota quæque urbis pars ab hoc uicio syncera potest esse? Omitto iam quicquid est ambitiosorum, ære alieno obstrictorum, scelere contaminorum, barbarorum (nam hæc tota sentina hominum tyrannide gaudet, ut in qua nullis maiora, quam sceleratis sint præmia) bonos etiam ciues hoc malum inuoluit, dum uel timent fortunæ suis, uel rectum iudicant seruire temporis. In hoc itaque rerum statu leges non extinctæ, sed oppressæ modo, cautim & circumspecte agunt, intelligunt hoc hulus citra summam ciuitatis perniciem exasperari non posse, unius capitis dispendio commodè sanari posse. Quare docto cuiusdam medico præmium ostendunt, digito demonstrant, quod membrum secari uelint, quibus abstinere. Caput indicarunt illæ, tu dextram secuisti. Illæ tyrannum, tu tyranni satellitem occidisti. Quo præmio dignus? Nempe eo, quo qui morbo inscite exagitato, totum hominem in extremum uitæ discrimen adducat, quo qui hominem legibus uerantibus occidat. Neque ego nunc te cædis reum ago, aget alius fortassis, cuiuscunque libitum erit: uerum illud modo consilium fuit, ostendere tibi quam insignitæ sit impudentiæ in ea causa, tam eximiam tibi uendicare laudem, tam eximiam tibi uendicare laudem, tam egregia poscere præmia, in qua nequeas obtinere, si modo tecum exactius ac seuerius agatur, ut graueis poenas effugias. I nunc & curiosum me uoca: qui tam candidè, tamque ciuilitè tecum agam: ut quum te possim in graue discrimen uocare, sat habeam legis & Reip. causam defendere, ne circumuenta præmium dare cogatur ei, qui nihil boni sit promeritus. Id quod non iudicibus modo (quibus isthuc iam dudum liquere puto) uerum tibi etiam ipsi cupio persuadere: & facturum me confido, si modo tantisper animum possis attendere. Vin igitur, ut quemadmodum tu faciebas, itidem et nos summam totam causam ob oculos reuocemus: dispiciamusque quam multa tuo in facto desiderantur ad id, ut legi satisfeceris: & quantum tu sis hallucinatus, quum multa diceres etiam superesse. Triâ quædam requirit lex, & ita requirit, ut si quodlibet horum desit, aut poenam te, aut certè nihil gratiæ debere se credat. Quorum ego non unum aliquod, sed unumquodque deesse docebo. Quod si facio, utrum æquo animo cedes præmio, an impudenter petere persistes? Ergo rem accipe. Nisi triâ hæc tibi constiterint, non est quod tyrannicidæ præmium petas: Animus, uia, & effectus. Animus duo quædam cõplectitur, uel quid speraris, uel quid proposueris. Nam si tyrannum per imprudentiâ occidisses, si præter propositum, non magis profecto præmium tibi debeatur, quæ

Correctio.

Locum ab imo ad summum.

I.
Animus.

si

si quis tyranno amicissimus idem fecisset, nam idem potuit accidere. Tu porro quid propositi in arcem attuleris, ipse uideris: ita demum legi persuasum erit, te uoluisse occidere tyrannum, si occideris. Non occidisti, atque id etiam quum tibi in manu fuerit (ut ais) si libuisset interficere. Lex negat sua referre, utrum tyrannicidij propositum in arcem non attuleris, an allatum repente mutaris. Iam quid speraris, excutiamus. Quanquam isthuc leges non ita ualde curiose pensculantur: sed tamen in tam absoluto facinore partes omneis constare oportet.

Quid enim si Tyrannum interfecisses, quo tyrannidem ipse occupares, utrum præmium sperares? an supplicium metueres? Quid si quo priuatum animi tui dolorem ulcisceris, tyrannum occidisses, atque id esset palam, num præmium auderes poscere? Quid, si latrones tyrannum forte fortuna obuium obruncassent, num ad hunc honorem aspirarent? Quid si quis tyranno priuatim infensus, magna te pecunia conduxisset, quo ei tyranno uenenum dares, dedissesque, num quæso, tyrannicidæ præmium postulares? Ego hic tecum non ago coniecturis: nihil dico in uitam tuam, quæ quidem obscurior est, quàm ut tu alioqui tam gloriosus quicquam de ea ausus fueris dicere: illud unum affirmare nõ dubitem, qui tyrannum quum tutò licuerit, non occidit, planè noluit occidere.

Qui eum occiderit, cuius mors extremum exitium Reip. uideretur allatura, potius quàm ullam commoditatem: is aut priuatum dolorem ulcisci uoluit, non libertatem publicam uindicare, aut emolumentum suum sequutus est Reip. periculo, non suo periculo Reipub. studuit prodesse. Postremo non potest nisi gloriæ ieiunio adductus uideri, qui tam insolenter se faciat. Non potest non uideri lucrum sequutus, qui tam improbè præmium flagitat. An non uides igitur quantopere hac parte à tota legis mente dissentias? quem illa tuæ uitæ periculo sua causa uoluit occidere, eum tu non solum uolens præteristi, uerum etiam periculose in Remp. irritasti: quem sua causa noluit occidi, eum tu maximo nostro periculo tui compendij, aut animi fortasse gratia iugulasti. Sed finge te animum tyrannicida dignum ad facinus attulisse, luci perinde ut uite contemptorem: magni tamen refert, qua ratione tyrannidem tollere aggrediaris. Iam enim omnia tibi ex animi tui libidine largior, quæ tamen nemo alijs tibi concessurus est. Te in filio iugulasse patrem, in non tyranno tyrannum. Largior isthuc Delium aliquem tibi prædixisse, ut certum præscire potueris, quod ipse etiam uix diuinare Delius potuerit. Licuisse tibi patrem occidere, si libuisset, uerum hoc poenæ genus tibi magis placuisse. Sustuleris sanè tyrannidem, idque noua quadam & inusitata ratione. Vides quàm multa tibi dono. Tamen obsistam tibi, nec si nam ferre præmium, propterea quòd ea uia sustuleris, quæ legi non probatur, quæ non expediat moribus ciuitatis, quæ non sit forti uiro digna. Age quid si tyranni filium infantem in cunis iugulasses, & rursus ad fuisset Delius ille, per quem certum præscire posses, fore ut necato puero pater sibi mortem accerseret, atque id euenisset, utrum te tanquam tyrannicidam suspiceret Respub. an potius tãquam immanem & ferum hominem execraretur, qui in eam salutis ætatem, cui etiam ab hoste armato parcitur, quæ leonibus etiam miseranda uideatur? Quin ergo? Utetur tuo maleficio Resp. cæterum exemplum haudquam probabit. Quid si tyranni uxorem, quam ille miserè deamaret, per uim constuprasses, atque ille eius impatiens contumeliæ, fugerit è uita: utrum tyrannicidij laudem flagitabis, an raptus & adulterij supplicium potius formidabis? Res obscura non est, Conferam tuo facto propiora. Quid si Tyranni medicus quum esses, ueneno ægrotanti dato, illum sustulisses, utrum ut ueneficum oderit te Resp. an ut uirum fortem admirabitur? Tyrannum sublatum gaudebit, facti rationem, modumque detestabitur. Quid si quum te tyrannus familiariter uteretur, tu in conuiuio prætextu necessitudinis uenenum porrigeres? Denique si per magicas imagines ac maleficas quasdam deuotiones tyranno uitæ ademisses:

uxrum

11.
Actio.

DECLAMATIO ERASMICA

utrum à lege præmium, an pœnam expectares? Atqui tyrannidem utcunq; sustulisti. Euentu gaudet lex. Verum exemplum tam perniciosum in Rempub. non recipit: ut consuecant ciues scelus ulcisci scelere, patrem in filio iugulare. Vides quantum momenti sit in modo, uiaq; ut factum tuū approbetur? Quod lex permittit ut fiat, non statim permittit, ut id uia qualibet efficias. Adulterum ferro occidere licet: ueneno aut incantamenti non licet. Cur ita? Quia pestilens exemplum omnino tractare uenena. Nec id ulla causa quantumuis honesta, sinit in ciuitatem irrepere. Quid quod ne hostem quidem ueneno, aut malis artibus interficere fas est? Nam nusquā non improbat maleficia lex: & ueneno tincta tela etiam in bellis interdicta sunt. Quod si modus facti spectatur in his, in quibus nullum petitur præmium, quanto magis id fiet in his, in quibus summū petitur. Lex triumphum statuit ei, qui certum hostium numerum fuderit. Fuderit aliquis non acie, sed aquis et pabulo ueneno tinctis. Vtrum ciues hunc æquis oculis spectare poterunt triumphantem, an potius sicuti ueneficū oderint, auersabuntur, execrabuntur? Quid quod priuatis etiam in rebus uia, modusq; perpeditur: quo magis idem oportebit, tum in publico, tum in splendidissimo facinore, ut à quo conueniat omnem sceleris suspicionem abesse? Age illud tecum reputa, si medico mercedem pactus esses, quote morbo leuaret, atq; ille nō pharmacis, sed maleficijs & incantamenti morbum exemisset, utrum præmium dabis, an magis hominem in ius trahes? iniuriæ malis artibus data reum ages? Clamabit ille, morbo te leuauit, qua uia quid isthuc tua refert? Hoc tantum spectabas, ut morbo liber esses, ei rei merces est promissa. Ingratum te uocabit, qui nisi sua opera, ne esses quidem, qui præmium negare posses. Tu protinus respondabis, opinor, medico te præmium esse pollicitum, non mago, neq; debere quicquam, nisi rem malam ei, qui beneficium male dederit. Quanquam ne dedisse quidem uidetur, qui malum malo tollit. Id enim mutare est incommodū, non amouere. Dices enim animo nocitum, dum corpori subuenitur. Atq; istā litem uincas, etiam in iniquo iudice. Atqui eadem, aut melior etiam, & uincibilior est tecum causa legi, quā quæ tibi futura fuerat cū medico. Nam ibi de priuata mercedula disceptaretur, hic de publico honore. Ibi falsus est unus, hic legit fraud facta, per quam cautum oportuit, ne quisquam ciuium circumueniatur. Ibi salus data, certa quidem & efficaci, sed suspecta & improbata uia: hic nefarius scelere (quur enim non sic appellatur homicidium, quod in ciuem cōtra legem admissum sit?) non libertas restituta, sed in extremum discrimen adducta. Resp. quandoquidem tuū factum perinde haber, ac si medicus quispiam ad curam mercede conductus, uenenum pro remedio ministret: quod tamen ægro tanti (ita ut non raro cōsueuit accidere) per occasionem morbum adimat. Qui reualuit, suis satis acceptum feret quod uiuat, tibi mortem, tametsi uitarit, imputabit. Neq; sua referre putabit, utrum imperitiā, an perperam, ac studiose propharmaco uenenum porrexeris: propterea quod tui fuerat officij, aut non suscipere negotium, aut fidem simul, & artem, & industriam, ac diligentiam, & quicquid à probato artifice solet requiri, ad curam adferre. Sed age, si nimis adhuc possidere te, quod dudum sumus largiti: ut planē ista uia tyrānum occideris, cōtra ullum Reip. discrimen. Lex non approbabit facinus tuum: nisi non tantū à crimine, uerum etiam ab omni criminis specie procul abfuerit: ne uidelicet ea quæ in hoc potissimum adhibita est in ciuitatem, ut maleficium omne secludat, incolumitatem suam quam conueniebat, aut Deo cuipiam, aut certē Dijs similimo homini acceptam referri, sceleri debere dicatur. Non approbabit, inquam, nisi Tyrannum ipsum, quem nominatim indicauit ipsa, quæq; permittit uia sustuleris: ne per rimam istam periculosum exemplum in Remp. irrepāt. Postremo non nisi ferro, non clancularijs ac maleficis artibus: nisi uirtute, nisi manu, nisi uitæ tuæ manifesto contemptu tyrannum trucidaris. Neq; enim hoc tantū

Tantum spectat lex, ut Tyrannus in præsens submoueat: uerum illud multo magis respicit: ut omnes mortales intelligant in ea ciuitate uiros esse fortes, qui non uereantur uitæ suæ dispendio patriæ commodis consulere: ac præclarè exemplo facinoris, omnes etiam in posterum ab affectatione tyrannidis deterreantur: cum uideant in ea ciuitate nullum esse Tyrannis satis tutum præsidium: quandoquidem illud nemo nescit, qui uitæ suæ sit contemptor, eum esse alienæ uitæ dominum. Nam quod omnino satellitiū, quæ excubiæ, qui parietes, quæ arx, quæ arma aduersus huiusmodi animum Tyranni caput defendant: qui patriæ libertatem sua uita benè credat emi? Postremo autem: ut maximè tibi constet animus, ut constet uia, id quod est totius negocij caput, non effecisti. Tantū enim abes ut tyrannum occideris: ut quantum in te fuit, tyrannidem maiorem in modum auxeris, interfecto tyranni filio. Quid autem refert, malicia, an stulticia Remp. in discrimen adduxeris? Nam illo quod uulgo dicunt nihil uerius: Intempestiuam beneuolentiam nihil à similitudine differre. Tantum abest ut occideris tyrannum: ut ne suspicari quidem potueris id euenturum, ut ipse semet occideret. Sed iuuenem occidisti patre insolentiorē: quid tum postea? si patri & huius scelera lex imputat? Magnum proinde tyranni satellitem, non Tyrannum occidisti. Sed paratum tyrannidis hæredem occidisti: in tyrannidem succedit, qui prior, qui potior est in occupando. Verum esto sanè, certum hæredem sustuleris: igitur qui tyrannus erat futurus, interemisti. Atqui quod futurum est, id nondum est. Porro lex eum qui iam tyrannus sit, tolli iubet: non quæ aliquando futurum diuines. An qui statuam ex pacto debeat, & rudem truncum præstiterit, fidem persoluisse uideatur? Non arbitrabor. Vbi nunc igitur sunt illa tam multa, quæ tibi ad præmium postulandum supererant? Vides quàm ne unum quidem omnium tibi constet, quorum nihil oportebat deesse. Volui, inquis: id demum uoluisti te lex credit, quod effeceris. Postea è re nata propositum est commutatum. Hoc igitur præmij tibi debetur, quod ei, qui in Olympijs medio è cursu, relicta meta, ad carceres reflectit habenas. At periclitatus es. Proinde id laudis auferes, quod is qui sudauit in Olympijs, nec uicit. Sed occidisti deniq; uerum eum, quem neq; lex permittēbat arbitrio tuo, neq; ex usu publico fuerat occidi. At benè uertit ciuitati, quod fecisti. Numini igitur gratia debetur, talis, qualem Palladem Articis fuisse ferunt: de qua pro uerbiū extat: quod Atheniensium malè consulta, in bonum exitum uertere consueuit. Non tu leges seruasti, sed sustulisti: non libertatem restituiisti, sed nomen aliquod huic urbi propitium, quod euentum tuæ temeritati debitum, sua commoditate à nobis auertit, quod tuam stultitiam nobis uertit in occasionem restituendæ libertatis. Non ego ingratum erga te populum constituo, imò tu populum ingratum in Deos reddere laboras: quem quum semel in periculum uocaris, ne pro simplici Tyrannide duplicatam pateretur, nunc rursus in discrimen trahere conaris, ne ab itatis superis in pristinam seruitutem, aut grauius aliquod iufortunium retrudatur. Quid tu te fucis & phaleratis dictis in alienum meritum insinuas? Quid tibi in eo negocio laudem uniuersam uendicas, ex quo præter poenam temeritatis, nihil ad te redire meritò possit? Si Reipublicæ, si Iudicibus probare potes, animum tuum Tyrannicida dignum, qui nullum periculum uitæ Reipublicæ causa recusarit: si facinus non scelere, non pernicioso exemplo, sed legitimā uia peregisti, si fortuna tuis egregijs conatibus benè expeditum dedit euentum: aude Tyrannicidam te uocare: aude pulcherrimum, ac penè diuinum munus à Republica poscere: aude nobis seruatas leges, restitutam ciuitatem: aude templa, aras, focos, fortunas omneis, tutos pueros, inuiolatas uirgines, impolluta matrimonia, denique hoc ipsum quod hic lege & apud Iudices agimus, exprobrare: aude mihi minari, quod obstiterim: aude ciuitatem ingratitudinis insimulare, nisi laudem

in:
Effectus

Peroratio

promet

DECLAMATIO ERASMICA

promeritam persoluerit: aude Iudices, uel iniquos, uel corruptos clamitare; nisi suis sententijs præmium tibi decreuerint. Contrà: si suspectum quid uolueris, si periculosum, si contra leges, si cum scelere coniunctum quod feceris: sit pudor, ac desine tandem improbe præmium flagitare, quod nulla ratione promerueris: pœnam, si sapias, incipe deprecari. Isthuc fortassis ab æquitate Iudicum, à ciuitate deorum munere læta, queas impetrare. Neque enim putes unum me te à præmio detertere. Imaginare isthac in caussa pariter & leges, & Rempub. & deos tibi aduersari. Puta leges his tecum uerbis agere: Si nos uerè restitutas uideri uis, sine nostram auctoritatem primum in hac tua causa ualere. Longè plus laudis ex hoc iudicio referes: si nobis cesseris: si paruieris: si turam cupiditatem nostro sub miseris arbitrio: si primum exemplum in te ciuibz addideris, reuixisse nos: si monstraris ciuitati iam non ex sceleratorum libidine, sed ex nostro præscripto cuique uiuendum esse. Atq; altera ex parte Rempub. hac tecum oratione uti puta. Si ciuem bonum mihi præstare studes, noli hanc stultitiæ notam mihi inurere: ut in posterū re cognita, dicar ebrietate quadam gaudiorum ei præmium decreuisse, cui pœna magis deberetur: noli mihi deos, quos uix deniq; tam diutinis uotis, tot sacris, tot precibus, tot meis malis placui, commoui, propitios reddidi, denuo per ingratitudinem iratos atq; insensos reddere. Sine ut mihi per te liceat, saltem illorum beneficio frui. Quod si te neque leges, neque Respub. commouet: certè Deorum orationem uereri debes, quos ita tecum agere putato. Quid tu te in nostræ laudis possessione ingeris? Quid honori nostro inuides? Quur non sinis nos in hanc ciuitatem perpetuò benignos esse? Quur tu ipse tam ingratus existis? Ciuitas hæc semel mihi restitutam libertatem debet, tu bis debes, cōmoditatē nostræ: & quod Rempub. seruauimus, cuius tu pars es, & quod commoditate nostra tuam periculo sam stultitiam, uel scelus potius in maximam felicitatem uerterimus. Etenim nisi nos dextri, propitijq; ad fuisset, quid aliud tu quā perieras, & per te Respub. Quod si planè contendis, ut præmium aliquod feras, abundè magnum præmium à nobis persolutum est, quod per nos res à te malè instituta, benè uerterit. A legibus merito maior relata gratia, si nostræ prosperitatis respectu, temeritatis simul & sceleris ueniam condonarint. A ciuitate satis amplam laudem feres, si ea patiatur, ut in restitutæ libertatis historia tuum quoque nomen admisceatur. Hac laudis parte contentus desine nobis debitum uelle præripere, ciuitati munus nostrum eripere, legibus auctoritatem adimere. Sed finem facio, nimirum extillata iam aqua. Quod superest, nunc uestre partes sunt Iudices, statuere, utrum secundum leges, secundum Deos, secundum Rempub. sententiam dicere, an secundum hunc gloriosum ostentatorem pronūciare uelitis. Vtrum hanc urbis felicitatem huius temeritati, huius sceleri acceptam ferre malitis, sæpius exprobrandam, & breui fortassis à superis iratis (id quod abominor) auferendam: an in Deos quibus sine controuersia tota debetur, referre, eorundem pietate seruandam, augendam, beneq; fortunandā. Vtrum magis ex usu sit, ut primo hoc iudicio statim leges circumuentæ dicantur, an ut appareat legum restitutarum seueritatem, & Iudicum sapientiam aduersus unius iniquam postulationem ualuisse.

ABDICATVS

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM

Quidam abdicatus artem medicine didicit. Patrem infania laborantem, reliquis medicis desperantibus, dato pharmaco cum sanasset, denuo receptus est in familiam. Post hæc nouerit eam infania correptam, sanare iussus, abdicatur.

Argumentum.

Argumentum Orationis infra patet. Porro genus Iudiciale est, Status qualitatis. Sub hac enim et Ab dicationis causas Quintilianus ponit, quarum duas species facit: alteram, Criminis perfecti, et alte- ram imperfecti, ad quam et presens causa haec pertinet. Exordium maxima ex parte querela constat. Nam et de iniquitate patris conqueritur, qui se non secundum artem, sed ad praescriptum curare iubeat, et de ingra- tudine, ut qui pro beneficio restituit sanitatis, eam sibi nunc gratiam referat, ut iterum abdicare cogat, hanc querelam personarum, suae et nouerca uidelicet, conditionibus amplificat, Inuidiae patris accusacionis etiam occurrens a consueto et more patris, id quod statim ab initio facit. Exordium Propositio sequitur, cui Nar- rationem submittit, non tam exponendae actionis gratia, quam ut antea vitam suam, et beneficium in patre collatum Iudicibus commendet. Confirmatio tribus locis consumitur: primo, quo ostendit non licere patri, ut in familiam receptum, denuo abdicet, a causa legis et uoluntate legislatoris, quod argumentum similitudine et fictionibus, seu uelut *analogia*, amplificat. Secundo, quo iniquum esse docet, se, tam bene meritum de patre iterum abdicari, et pro premio, poena affici. hic locus uarie amplificatur, ex qualitate beneficii, a conditio- ne personae, a difficultate et accidentibus artis, a natura et lege et iet. Postremo, neq; causas abdicacionis satis idoneas aut efficaces esse probat. Neq; enim se quicquam peccasse, neq; nunc cogi debere, ut arte sua ubiuis utatur, idq; exemplo reliquarum artium, et ob artis huius conditionem et praestantiam, deinde ex sua persona, qua illam non impensis patris, sed tum a familia alienus esset, didicerit, alioqui etiam necessitatem quandam rei absurdam consequutam esse. Deniq; non posse curari hunc morbum, quo loco multa de qualitate corporis, morborum et medicinae in genere disputat, ostenditq; etiam si alius sanabilis hic morbus esset, in nouerca tamen suspicionis periculum sibi metuendum esse, si quid ipsum fallat, aut ars destituat. atq; ita Orationem concludit, admonens patrem periculi superioris, in quod ne iterum per iram et indignationem recidat, cauere ipsum iubet.



AVD quaquam noua sunt haec Iudices, neq; miranda, quae in praesentia facit pater, neque nunc primum ad hunc iras- scitur modum, uerum haec lex illi facilis est, & assuetus ad hanc causam accedit. Verum illud mihi nouo calamitatis genere accidit, quod cum nullum proprium sit crimen, quod mihi possit imponi, tamen in periculo uocor, ne poe- nas dem artis nomine, nisi huic iubenti per omnia parere possit. Quatquidem re quid fieri possit absurdius? uti cu- rem ex praescripto, non iam quatenus ars ualeat, sed patris arbitratu. Quare optarim equidem ut medicorum ars, eiusmodi quoque remedium aliquod ha- beret, quod non modo laborantes infans, uerum etiam praeter aequum irascen- tes liberare possit, nimirum quo liceat & patris iracundiae mederi. Nunc autem ipsa quidem infans leuatus est, ceterum iracundia magis etiam exasperatur. Quodq; est omnium grauissimum, erga ceteros omneis sanus est, in me unum insanit, a quo morbo fuit liberatus. Videtis igitur cuiusmodi mercedem cu- rationis feram, cum rursus ab illo abdicor, iterum alienor a familia, ceu ob id ipsum ad breue tempus receptus, ut maiore infamia saepius eicerer domo. At ego quidem in his quae praestare queam, ne expecto quidem patris iussu, ut qui pridem non accersitus ad opitulandum accesserim. Verum ubi res est eiusmodi, ut nulla omnino spes sit, tum nec aggredi uelim. Porro in hac muliere mul- to etiam minus ausim, neq; id temere. Siquidem reputo quae in me facturus sit pater, si res non successerit, cum iam abdicet nondum aggressum curationem. Quare doleo Iudices, nouercae uicem, grauiter laborantis. Erat enim proba. Deinde patris nomine, quem huius morbus excruciat. Maximè tamen mei ip- sius causa, qui uidear immorigerus patri, cum non possim quae iubeor presta- re, partim ob morbi magnitudinem, partim ob artis imbecillitatem. At sanè non arbitror aequum esse ut abdicer, si quod efficere non queam, id ne recipi- am quidem. Itaque quibus de causis prius abdicar me, facile fuerit ex hoc ne- gocio conicere. Quanquam ad illas, opinor, satis respondi, ipsa post acta ui- ra. Ad haec autem quae nunc obijcit, pro uirili sum responsurus, si prius de sta- tu meo pauca uobis exposuero. Ego intractabilis ille, & immorigerus, patrem

Inuidia pater-
ne actionis
remouet a co-
suetu.

Querela de
indignitate
rei, et ingratu-
tudine patris.

Amplificatio
a sua persona

A persona no-
uercae et poe-
riculo.

Docilium.

Propositio:

Narratio.

dedecorans, & indigna genere meo patrans, id quidem temporis multa id genus uociferanti, ac sine fine occlamanti, paucis contradicendum esse duxi. Verum domo cedens, existimaui mihi grauissimi iudicii instar fore, uerumq; calculum, ita actam deinde uitā, ut appareret me à paternis illis criminibus quam longissimè abesse, sed potius honestissimis studiis dedisse operam, cumq; optimis uiris habuisse consuetudinem. Iam uero & eiusmodi quiddam prospiciebatur, ac suspicabar fore, ut aliquando pater, qui non admodum animo constaret, mihi sine causa succenseret, falsaq; in filium crimina strueret. Neque deerant qui ista morbi initium interpretarentur, minasq; actela paulo post irruituri mali. Nempe odium absq; causa, mores asperos, conuicia parata, censura seueram, clamorem, iracundiam, in summa, omnia plena bilis, unde usu uenturum credebam, ut mihi aliquando arte medicinæ foret opus. Proinde foras profectus, ac probatissimorum, quos in peregrinis regionibus nancisci potui, medicorum usus doctrina, plurimo labore, uehementiq; animi studio artem perdidici. Porro domum reuersus, offendo patrem manifesta iam insania laborantem, & ab huius loci medicis desperantibus destitutum, qui non altius introspiciunt, nec admodum exactè morbos diiudicant. At ego sanè, sicuti par erat facere frugis filium, neque superioris abdicationis iniuriam recordabar, neque ut accerferer operiebar. Neque enim erat quicquam, quod illi propriè imputare possem. Verum peccata illa omnia fuerant aliena. Nempe quemadmodum modo dicebam, ipsius morbi. Ergo cum inuocatus accessissem, non sum equidem protinus medicatus, neque enim hic nobis mos est, neque id præcipit ars, uerum illud omnium primum iubemur obseruare, sanabilis ne sit morbus, an insanabilis, atque artis terminos prætergressus. Actum si eiusmodi fuerit malum, ut commode possimus aggredi, aggredimur, totoq; adnitimur studio, ut ægrotū seruemus. Quod si uiderimus iam inualuisse, superasseq; nec manum admolimur omnino, idq; uetustam quandam legem eorum, qui primi medicinæ prodiderunt artem, secuti: qui negant tentandos esse morbos, qui iam inualuerūt. Itaque cum patrem adhuc intra spem esse perspicerem, neque malum supra artis uires esse, diu obseruatis ac pensitatis singulis, ita demū aggrediebar, ac pharmacum fidenti animo porrexī. Multi sanè eorum qui tum aderant, suspectam habebant administrationem pharmaci, calumniātes curationem meam: iamq; parabant in ius uocare me. Aderat autem & nouerca pauida atq; diffidens, non id quidem odio mei, sed quod metueret, utpote probè sciens illum grauiter laborare. Nam sola nouerat omnia, quippe familiaris & assiduè cōuiuens ægrotanti. Attamen ego nihil his rebus deterritus, sciebam enim futurum, ut mihi signa non mentirentur, neque falleret ars, adhibui curam, obseruato tempore idoneo. Quanquam erant amici nonnulli, qui mihi consilium darent, ne fiderem, ne fortè si res malè successisset, maiorem aliquam calumniam mihi accerferem, quasi patrem ueneno ultus essem, memor iniuriarū, quibus me affecerat. In summa, ille protinus conualuit, pristinae redditus sanitati, cognouitq; omnia. Familiares admirabantur: deniq; laudabat & nouerca, ac palam omnibus utriusque nomine gaudebat, tum mihi laudem affecuto, tum illi ad sanam mentem reuerso. Atque hic quidem, nam illud de eo testari possum, neq; contatus, neq; quopiam his de rebus in consilium adhibito, simulatque rem omnem è familiaribus cognouit, irritam fecit abdicationem, ac denuo me filium fecit, seruatore ac beneficū appellans, confitens sese certum experimentum me cepisse, deq; illis antè factis semet excusans. Id factum compluribus attulit uoluptatem, nimirum quotquot aderant probi. Cæterum urebat eos, quibus abdicatione filij iucundior fuerat reuocatione. Proinde uidebam tum non eodem modo ea re gaudentes omnes, sed erat cuius & colorem illico uerti sensi, & oculos turbati, & uultum iracundum, quemadmodum ex inuidia, odioq; solet accidere.

Nos

Nos igitur ut est consentaneum, in complexibus et animi gaudijs uersabamur, utpotè utroq; alteri reddito. Cæterum nouerca paulo post ægrotare protinus cœpit, morbo, Iudices, graui & impotenti. Nam statim obseruabam, ut nascebatur malum. Neq; enim simplex erat, aut leuis insanix species, quin potius uetus quidam morbus, qui iam pridem delituerat in animi domicilio, erupit, utiq; in apertum prodijt. Sunt autem nobis cum alia multa signa, insanabili laborantis insania, tum illud commune in hac obseruauimus muliere. In cæteros placatior est ac mitis, atq; illis præsentibus conquiescit morbus. Quod si quem cõspexerit medicum, imò si uel audierit tantum de medico, in hũc supra modum incenditur. Quod & ipsum argumento est, illam graui & insanabili teneri malo. Hæc cum perspicerem, equidem acerbè ferebam, miserebarq; mulieris, ut debui, præter meritum tanto laborantis infortunio. Pater uero ob imperitiã, neque enim nouit, uel originem mali, quo tenetur, uel causam, uel morbi magnitudinem, iussit uti medicarer, ac simile pharmacum exhiberem: arbitratu idem esse insanix genus, eundem morbum, eandem ægrotationem, quæ si similem curandi rationem admitteret. Verum ubi id quod erat uerissimum dico, fieri nullo pacto posse, ut mulier seruetur, fateorq; me morbo imparem esse, indignatur ac succenset, aitq; me studio detrectare, ac mulierem destituere, mihi crimini uertens artis imbecillitatem. Atque huic quidem accidit, quod solet ijs qui dolent. Succensent enim omnes ijs, qui liberè uerum loquuntur. Tamẽ ego sanè pro uiribus illi respondebo, tum meo ipsius nomine, tum artis. Ac primum quidem à lege sumam initium, per quam hic me parat abdicare, ut intelligat sibi non esse posthac eandem abdicandi facultatem, quæ prius fuit. Neque enim legislator omnibus, o pater, istam potestatem permittit, neq; uti quoslibet filios, neque quoties libuerit, abdicent, neque quibuslibet de causis. Verum quemadmodum patribus concessit, certis de causis irasci, ita prospexit & liberis, ne id immerentibus accadat. Ea q; gratia iussit, ne libera esset, ac citra iudicium uindicta: sed ad Iudices uocat, æstimatores constituit, qui neque per iracundiam, neque per calumniam, quod iustum sit iudicent. Nouerat enim frequenter accidere multis, ut ob causas iniquas ad iram commouerentur: hic quidem alicui falsæ calumniæ credens: ille famulo fidem habens, aut uxori cuiuspiam inimicæ. Quare noluit rem iniudicatam agi, neq; indefensa causâ liberos statim capi, uinci q; uerum & aquam infundit, & ratio redditur, & nihil inexcussum relinquitur. Quandoquidem solum hoc auctoritatis datur patri, ut ad Iudices uocet: uerum iudicandi auctoritas, an meritò accuset, id penes uos, qui iudicio præsidentis, ac nondum spectate crimen, quod mihi imponit, cuiusq; gratia nunc indignatur: uerum illud prius expendite, num posthac illi ius sit abdicandi, qui semel abdicauerit, iamq; sit usus facultate, quam lex cõcedit, atq; hæc paternam potestatem expleuerit, deinde rursus in familiam receperit, ac superiore abdicacionem irritam fecerit. Nam ego certè iniquissimũ istud esse dico, ut liberorum quoque sint infinitæ poenæ, ut multæ condemnationes, ac metus perpetuus: utq; lex nunc irato inseruiat, mox deinde faciat irritum, quod actum est: rursus ut eodem modo ualeat: in summa, ut ius sursum ac deorsum torqueatur, utcunq; patribus pro tempore uisum fuerit. Verum initio quidem æquum erat uti concederet, cumq; indignante pariter indignaretur, ac punienti ius faceret ei, qui genuisset. Porro ubi semel potestatem absumpserit, ac lege sit abusus, iracundiam expleuerit, post hæc rursus in familiam receperit, & in hanc opinionem discesserit, ut frugi puter, in his perseveret necessum est, neq; postea resiliendum, aut retractanda sententia, neq; rescindendum iudiciũ. Neque enim scire poterat, opinor, is qui natus fuerat, frugi ne, an contrã esset euasurus. Atq; hanc ob causam permissum est, ut genere indignos abdicent, quos cum educabant, cuiusmodi essent futuri nesciebant. Cæterum ubi non coactus

Confirmatio:

Locus cois de causa et potestate iudiciorum.

1. Locus.

Non licere patri ut iterum abdicet.

A causa et uoluntate legis.

*Confirmatio
legislatoris.*

sed suapte sponte atq; autoritate ex sese comprobatum recipit, qua deinde ratio-
ne possit mutare factum, aut quis legis usus superest? Etenim ipse legislator
hunc ad modum tecum egerit. Hic si improbus erat, dignusq; quem abdicares,
quid accidit tibi reuocares? Cur denuo in familiam reduxisti? Cur legem irritam
fecisti? Nam liber eras, tibiq; in manu erat ista non facere. Neq; enim tibi conce-
dendum est, ut legibus tuo arbitratu abutaris, utq; iudicia utcuq; mutatus sit a-
nimus tuus, eò trahantur. Neq; uti nunc irritentur leges, nunc rursus ualeant,
iudices interim testes sedeant, uel ut rectius dicam, ministri tuæ uoluntatis, mo-
do punientes, modo absoluentes, quandoq; tibi uisum fuerit. Semel genui-
sti, semel educaisti, pro his semel item abdicare potes, atq; ita potes, si istud meri-
tò facere uidearis: uerum ut hoc fiat sine fine, ut perpetuo, ut frequenter, ut faci-
le, id uero supra patris ius est. Quare per Iouem Iudices, ne permittatis huic, ut
qui sua sponte receperit, superioris iudicii sententiam irritarit, iram damnarit,
rursus ad eandem prouocet poenam, & ad patriam recurrat potestatem, cuius
tempus iam excessit, euauiq; priuilegium, nec huic uniuersum ualens, quip-
pe antehac consumpta. Etenim illud considerate, quemadmodum in reliquis
iudicijs, ubi Iudices sortibus ferunt sententiam, si quis perperam pronuntiatum
existimat, permittitur alios adire Iudices. Porro si qui ipsi suapte sponte Iudi-
ces, constituerint, delectisq; arbitris causam commiserint, posthac non idem
licet. Etenim si quis, quorum sententijs initio stare non cogebatur, hos sponte
delegerit, iam æquum est boni consulere quæ statuerint. Idem sanè tu quo-
que, quem antea liberum erat non recipere, nisi dignus maioribus uideretur,
hunc si probum arbitratus esse, denuo recepisti, iam deinde non erit abdicandi
ius. Siquidem indignum esse, in quem ista denuo fiant, ipse testatus es, iam de
integrali frugi filium esse confessus. Itaque non conuenit poenitere receptionis,
sed firma reconciliatio sit oportet, nimirum post toties pronuntiatam senten-
tiam, ac rem his iudicatam, primum cum abdicares, iterum, cum ipse mutasti
consilium, meq; in familiam reuocasti, rescissis decretis superioribus, confir-
mans illa quæ postea sunt placita. Proinde perseuera in his quæ proximè sta-
tuisti, tuumq; ipsius iudicium serua. Pater sis oportet, quandoquidem id abs te
decretum, id probasti, id ratum fecisti. Ego quidem si natura non essem filius,
sed adoptatum abdicare uelles, ne tum quidem existimarim tibi licere. Quod
enim initio liberum erat non facere, id semel factum, iniquum est rescindere.
Porro eum qui primum natura sit filius, postea iudicio, sententiæq; accersitus,
quæso num par est rursus expellere, & eadem familiaritate priuare sæpius?
Age quid si fortè seruus essem, ac tu quidem primum improbum esses ratus, in
uincula cōiecesses, deinde ubi cognitum est me nihil peccasse, manum misisses, nō
tibi liceret, utcuq; contingerit irasci, rursus in eandem reuocare seruitutem? Ma-
ximè liceret. Istiusmodi igitur acta, leges firma uolunt esse, ac perpetuò ualere.
Ego cum pluribus etiā argumētis docere possim, non esse ius huic abdicare de-
nuo, quem semel abdicatum, sponte sua receperit, tamen finem faciam. Nunc
spectate cuiusmodi filium parat abdicare. Atq; illud nondum dicā, me tum im-
peritum abdicatum fuisse, nunc abdicari medicum (nihil em̄ mihi in hac causa
suffragetur ars) tum iuuenē, nunc ætate prouectum, ut ætas etiā ipsa fidem fa-
ciat, me nihil peccasse. Nam leue fortassis hoc quoq; uerum tū quidem, etiam si
nullo commissō peccato, ut ego quidē dixerim, sed nec benemeritis, alienabar
à familia. Nunc porro cum nuper salutem dederim, ac beneficis extiterim, exi-
gor. Quare quid fieri potest ingratius? ut mea seruatus opera, tantoq; elapsus à
discrimine, protinus sanationem illam huiusmodi factis penset, nulla meritorū
habita ratione, sed usque adeo facile mādaret obliuioni, atq; in solitudinem abi-
gat eum, qui iure sit obsecutus, cum præter ius eijceretur, neq; solum non memi-
nerit iniuriæ, uerum etiam & salutem attulerit, & sanæ menti restituerit?

Necq;

*Amplificatio
à simili.*

Epilogus.

A fictione.

*Aliud à ficti-
one.*

Transitio.

*II. Locus.
Iniquū esse se
abdicari.*

A meritis.

Neque enim exiguo Iudices, neque vulgari in hunc collato beneficio, tamen huiusmodi malis nunc uideor dignus. Porro quanquam hic ignorat, quo in statu tunc fuerit, uos tamen omnes nostis, quid facientem hunc, simul & patientem, & quibus affectum modis, ego curandum susceperim, ac medicis reliquis desperantibus, fugientibus familiaribus, nec propius accedere audentibus, talē reddidi, ut etiam accusare possit, ut de legibus disserere. Quin magis si exemplum quæris pater, cum propemodum talis esses, qualis nunc est uxor, ad pristinam sanitatem reuocaui. Quare non est æquum, ut pro his officijs, huiusmodi mihi gratia reponatur, utque in me unum tantummodo sanus sis. Etenim te non mediocribus à me beneficijs affectum esse, uel ex his ipsis liquet, quibus me criminaris. Nam quem ob hoc odio persequeris, quod uxorem extremo laborantem periculo, grauissimeque affectam non sanem, qui sit, ut eundem non multo potius charissimum habeas, quum simili morbo liberarim? non gratias agas, tam acerbis ereptus malis? At tu, quod quidem est ingratissimum, simulatque ad te redisti, protinus in ius trahis; salute donatus, punis, & ad uetus recurris odiū, eandem recitas legem. Egregiā igitur mercedem persoluis arti, dignamque pro remedijs refers gratiam, qui quidem aduersus medicum tantum sanus es. Vos autem Iudices, huic concedetis, ut de benemerito pœnas sumat, ut salutis autem expellat, ut eum qui sanitati restituerit, oderit: ut per quem reuixit, ulciscatur. Haud profecto concedetis, si quidem quod æquū est, facietis. Etenim si maximum aliquod flagitium in præsentia commissem, tamen superioris beneficij nomine non mediocriter mihi debebat: cuius respectu memoriaque conueniebat hunc præsentem iniuriam negligere, & ob illa priora facile ignoscere: maxime si tam ingens sit beneficiū, ut omnia superet, quæ postea possint accidere. Quod equidem mihi in hunc cōpetere puto, quem seruaui, qui mihi totius uitę debitor est: cui præstiti ut sit, ut sapiat, ut intelligat: præsertim cum cæteri omnes iam desperarent, seque morbo impares esse faterentur. Nam & illud, opinor, ad meriti mei cumulum accedit, quod cum id temporis filius non essem, cum nihil esset causæ, quæ me cogeret curationem suscipere, uerum cum liber essem, atque alienus, à naturali causa solutus, tamen haud dissimulaui, sed ultroneus, in uocatus, iniussus adij, succurri, adnissus sum, sanaui, restitui, meum ipsius patrem seruaui, de abdicatione me purgaui, iram beneuolentiā sedauī, legem pietate sustuli, magnoque beneficio reditum in familiam emi, atque in tempore adeo periculoso fidem erga patrem demonstraui, meque ipsum artis auxilio insinuaui, ac tribus in rebus legitimus filius apparui. Quam multa enim me fuisse passum arbitramini, quantum & exhaustisse laborum? dū ad sideo, dum obseruio, dum opportunitates capto, nūc cedens patris uehementiæ, nūc artem ad mouens, ad breue tempus concedente morbo. Est autem hoc omnium quæ sunt in arte medicorum periculosissimū, huiusmodi medicari, ac propius accedere ad hos, qui ad eum sunt affecti modum. Fit enim non raro, ut ex æstuāte malo, rabiem in proximōs exerçant. Me tamen nihil horum piguit, neque grauatus sum, uerum aderam, modis omnibus cum morbo luctans, postremo superaui pharmaco. Ne uero quisquam hoc audito, protinus apud se cogitet: Quis aut quantus labor miscere pharmacum. Etenim multa prius sunt faciēda, præstruenda uiuando pharmaco, præparandum corpus, quo facilius recipiat medicationem, deque omni corporis habitu sollicitus sit medicus oportet, inanē, extenuans, cibis idoneis alens, mouens ad omne quod conducit, Somnos accersendi rationes excogitans, solitudines arte reperiens. Quibus in rebus ægroti cæteri facile pareant. At qui laborant insania, ob animi libertatem intractabiles sunt, ac gubernatu difficiles, ipsique medicopericulosi, neque qui facile curā expugnentur. Proinde sæpenumero cum effecerimus, ut iam speremus proximē adesse morbi finem, leue aliquod erratum incidens, renouato malo, cuncta illa superiora

Amplificatio beneficij à morbi difficultate.

Obiectio in gratitudinis.

A fictione.

Alia amplificatio à sua conditione et difficultate artis.

Enumeratio laborum et molestiarum artis medicæ.

Alia ampli-
ficatio à natu-
ra et honesta-
te.

Alia, à legē.

Transitio.
III. Locum.
Nullo iure se
abdicari.

Ab antea
nuda.

facile subuertit, curationem impedit, artem fallit. Eum igitur qui hæc omnia su-
stinuerit, qui cum morbo tam graui sit luctatus, qui malum malorum omniū
expugnatum difficillimum uicerit, huic ut iterum abdicet permittetis, utq; leges
in benemeritum interpreterur suo arbitratu concedetis, atq; eum cum ipsa natu-
ra bellum gerere sinetis. Ego naturę parens Iudices, patrem mihi ipsi seruo, cu-
stodioq; etiam si hic quidem iniuria me afficiat. Quod si filium benemeritum,
leges, ut ait, secutus, perdit, & à familia alienat: hic nimirum liberorum osor e-
rit: ego pius in patrem. Ego naturam amplector. Iste naturam contemnit, fasq;
& ius uiolat. O patrem iniuste prosequentem odio. O filium iniustius aman-
tem. Nam mihi ipsi uicio uerto, patre compellere, quod odio habitus, eum præ-
ter causam amo, & magis amo quam oporteat. Atqui natura comparatum est,
ut patres liberos ament magis, quam liberi parentes. Verum hic studio tum le-
ges contemnit, quæ filios nihil cōmeritos familiæ seruant, tum naturā, quæ pa-
rentes ad uehemens natorum desiderium incitat. Non solum enim cum plures
habeat in me beneuolentiæ causas, maiorem, uti debebat, beneuolentiā non ad-
iungit atq; addit, aut quod est minus, me saltem imitatur, meumq; æmulatur a-
morem: sed ò calamitatē, quin insuper odit amantem, charitate prosequentem
expellit, benemerentem lædit, complectentem abdicat, legesq; liberis fauētes,
ceui liberis infensas, in me torquere conatur. O bellum, quod contra naturam le-
gibus moues pater. Non sunt ista, non sunt inquam, quemadmodum tu uis: le-
ges benè cōditas, malè interpretaris pater. Non pugnat natura cum lege, in his
quæ ad beneuolentiam pertinent. Hic inter sese consentiunt, & altera utriq; au-
xilium est ad delendas iniurias. Contumelia afficis benemeritū. Offendis naturā.
Cur legibus quoq; simul cum natura facis iniuriam? Quæ cum honestæ, iustæ,
liberorum amantes esse cupiant, non pateris esse: quippe quas aduersus unum
filium, tanquā aduersus multos sæpius tentes. Nec finis in supplicijs quietem
inuenire, quę uelint in beneuolentiā liberorū erga parentes conuiescere: quan-
quam alioqui ne possitas quidem aduersus eos, qui nihil peccarint. At sanè leges
ingrati tudinis actionem concedunt in eos, qui benemeritis non retulerint gra-
tiam. At qui non solū non refert gratiam, uerum etiā punire conatur ob ea ipsa
quibus adiutus est beneficio, considerate num quicquā facere possit iniquius?
Itaq; non posse hunc iam abdicare denuo, qui paternam potestatem semel exple-
uerit, ac lege sit usus: præterea non esse æquum, eum qui tanta præstitit bene-
ficia, expellere, familiāq; exigere, satis opinor demonstratum. Nunc autē ad ip-
sam abdicationis causam ueniamus, & crimen cuiusmodi sit expendamus. At
rursum ad mentem eius qui legem condidit, recurramus necesse est. Etenim ut
istud tibi donemus ad breue tempus, licere quotiescūq; uelis abdicare, utq; præ-
terea potestatem istam tibi largiamur, etiam aduersus benemeritū, haud tamē
simpliciter opinor, neq; quibuslibet de causis abdicabis. Neq; hoc dicit legis cō-
ditor. Quicquid utcūq; criminatus fuerit pater abdicatio, ut satis sit tantū uolu-
isse queri. Nam si id esset, quid opus erat iudicio? Verum uos istud expendere
iubet Iudices, num grauib; ac iustis de causis irascatur pater, nec ne. Hoc igitur
in præsentia considerate. Exordiar autem ab ijs, quæ protinus huius insani-
am sunt consecuta. Iam primum omnium quod fecit sanæ mēti redditus, illud
erat: Rescidit abdicationem. Ego seruator, beneficus, breuiter omnia eram. In
his, nisi fallor, nihil adhuc esse poterat, quod cum crimine uideretur esse cōiun-
ctum. Deinde quid est omnium quod accusat? Quod obsequium, quam curam
filio dignam prætermisit? Quando foris cubit? Quas intempestiuas potationes,
quas comessationes obijcis? Qui luxus? Quis leno pulsatus est? Quis accusauit?
Nemo profecto. Atqui hæc sunt, ob quæ præcipue lex permittit abdicare. Cæ-
terum coepit ægrotare nouerca. Quid istud mihi uertis crimini? morbiq; pœ-
nam à me reposcis? Non reposco, inquit. Sed quid? Quod eam curare iussus
recusas,

recusas, ob hoc dignus fueris qui abdiceris, quippe immorigeris patri. Ast ego quidem cuiusmodi sint ista quæ iubet, in quibus quia non possim obsequi, uideor immorigerus, paulisper differam. Sed illud prius in totum dico. Neque lex huic concedit, ut quiduis imperet, neque mihi necesse est in omnibus omnino parere. Quædam enim mandata sunt huiusmodi, ut si non parueris, non sis obnoxius poenæ. Quædam id genus, ut nisi obtemperaris, ira, supplicioque sis dignus: ueluti si ægrotes ipse, & ego non curem. Si quid rerum domesticarum curandum sit, & ego negligam. Si quid rem rusticam curandam mandes, atque ego recusem. Hæc omnia atque id genus alia, probabiles adferunt causas paterna querelæ. Porro cætera nostri sunt arbitrij, nempe quæ ad artes, & artium usum pertinent: Maxime si nulla in re fiat iniuria patri. Iam si cuiuspiætori præcipiat pater: Hæc pinge fili, illa nequaquam. Rursum musico: Hanc pulsa harmoniam, illam ne pulsa: Tum fabro ærario: Ista cude, illa ne cude: num quisquam hunc patietur abdicare filium propterea, quod non ex ipsius arbitrio artem exerceat? Nemo opinor. Atqui medendi ars, quanto est honoratior, uitæque conducibilior, tanto conuenit esse liberiores qui hac utuntur, ac iustum est ut ars aliquo gaudeat priuslegio in exercendi facultate, ut neque cogatur ulquam, neque ferat imperium, res sacra, deorum doctrina, uirorum eruditorum curæ neque in seruitutem trahatur legis: neque timori, poenisque tribunalium, neque calculis, ac patris minis, & indocti hominis iræ sit obnoxia. Proinde si tibi patrem ac simpliciter ad hunc modum respondiſsem: Nolo curare cum possim, sed artem soli mihi didici, ac patri, cæteris omnibus imperitus esse uolo: quis est tyrannus usque adeo ferox, ut cogat etiam nolentem uti arte? Siquidem istiusmodi officia blanditijs precibusque, ni fallor, non legibus, ira, iudicijs, conuenit elicere: persuadere medico oportet, non iubere, ut uelit, non ut metuat: neque ad sanandum adigendus est, sed ultrò ac lubens accedat oportet, immunis à compulsionem patris. Immunis est ars ipsa, quando quidem ciuitates quoque publicis honores, præminentias, immunitates, priuilegia medicis tribuunt. Hæc igitur in genere poteram artis nomine respondere, etiam si tu me illam docuisses, si multum studijs, multum pecuniarum insumpsisses, ut discerem, & unam hanc curationem, etiam si eiusmodi esset, ut præstare possem, recusassem. Nunc illud cogita, quàm rem modis omnibus ingrati & iniquam facias, qui non sinas me, à meipso mihi partis libere uti. Hanc ego artem tum cum non essem filius tuus, perdidici, neque tuis subiectus legibus. Atque hanc tamen tibi didici. Huius fructum primus sensisti, quum nihil adiumenti contuleris ad eius cognitionem. Quem præceptorem mercede contiduxisti? Quem pharmacopœi apparatus comparasti? Nullum omnino. Verum inops, ac rerum necessariarum indigens, à præceptoribus meis misertus sum edoctus. Nam abs te patre huiusmodi mihi dabatur ad discendum uitaticum, molestia, solitudo, egestas, familiaris odium, cognatorum auersatio. Pro istis itaque factis postulas uti arte mea, uisus earum rerum esse dominus, quas mihi parauit tum cum mihi non esses dominus. Boni cõsule, si quid antehac ultrò, nullo prouocatus officio, bene de te sum meritis: cum nullo nomine ullam abs te gratiam possem repositere. Cæterum non conuenit sanè, ut meum beneficium mihi in reliquum tempus pariat necessitatem: ut quod uolens beneficio iuui, uertatur in occasionem, ut postea nolenti præcipias: iamque in consuetudinem trahatur, ut qui semel sanauerit aliquem, semper deinde curet omnes quoscunque uoluerit is, qui sanatus est. Etenim ad istum modum fieret, ut quos curaremus, eos dominos nobis creauerimus, nosque met ipsos illis tradiderimus, mercedis loco seruitutem accepturi, & ad omnia, quæ iusserint obtemperaturi. Quare quid esse potest iniquius? Quoniam te grauius a deo laborantem restitui, ob id existimas tibi ius esse arte utendi mea? Atque hæc quidem dicere poteram: si mihi hic imperasset ea, quæ mea sunt facultatis, atque

A qualitate cause.

à simili.

A conditione artis.

A sua persona et instrumēto artis.

A consuetudine, libus.

A qualitate
rei imperatae.

Locus cois de
natura & ge-
nere morborū
& medicina-
rum.

ego non omnino modis omnibus, uel inuitus obtemperassem. At nūc tandem
pendite, cuiusmodi sint huius imperata. Quandoquidem, inquit, me labo-
rantem insania, sanasti: insanit autem & uxor, eodemque tenetur morbo (sic enim
opinatur) & a cæteris medicis ad eundem modum destituta est: tuque potes om-
nia, id quod re demonstrasti: sanato hanc quoque, ac morbo leuato. Id si quis sim-
pliciter ad hunc audiat modum, uehementer æquum uideatur, præsertim illi-
terato, artisque medicinæ imperito. Sin autem me auscultetis artis nomine respon-
dentem, intelligetis nimirum nec omnia esse nostræ facultatis, neque consimiles
morborum naturas, nec eandem medendi rationem, nec eadem remedia in om-
nibus efficacia. Ac tum palam fiet, quantum intersit, nolis quippiam, an non
possis. Vos interim patienter auscultate me, hisce de rebus philosophantem: ex-
istimantes nec inelegantem fore, nec extra causam, nec alienam à re, nec intem-
pestiuam de his disputationem. Iam primum naturæ corporum, ac temperatu-
ræ, haud quaquam eadem sunt: tametsi maximè in confesso est, ipsam ex ele-
mentis constare. Verum alia de his, alia de illis magis aut minus participant: idque
loquor adhuc de corporibus uirorum, quæ neque similia sunt omnibus, neque ea-
dem temperatura, neque eadem constitutione. Vnde necessario consequitur, ut
morbi quoque tum magnitudine, tum specie differentes, his accidant: utque alia sa-
nata sint facilia, atque ad curationem sponte propensa: alia rursus prorsus despe-
rata: ut quæ & facillimè corripiantur, & grauissimè à morbis prehendantur.
Proinde si quis existimet, quamlibet febrim, aut quamuis tabem, aut peripneu-
moniam, aut insaniam, quolibet in corpore unam atque eandem esse genere: is non
uideatur ponendus inter sobrios: neque doctos: neque inter eos, qui in rebus huius
modi exquirendis elaborarunt. Quin idem malum in hoc corpore facile sana-
bitur, in hoc minimè. Quemadmodum uidelicet triticum, si idem in diuersos
ejicias agros: aliter proueniet in plano solo, profundo, irriguo, aprico, uentis sa-
lubribus exposito, exculto, nimirum ubere, læto, copiosoque fructu: Rursus ali-
ter in monuosa petricosaque terra, aliter in opaca, aliter in subiecta montibus.
In summa: pro cuiusque loci diuersa natura, uarie proueniet. Itidem & morbi, pro
ratione corporum, in quæ inciderint, aut maiores & superiores, aut minores e-
ueniunt. Verum his omissis pater, nec omnino discussa re, uult quamuis in-
saniam in quo uis corpore consimilem esse, similemque desiderare curationem.
Super hæc tam multa, muliebria corpora plurimum differre à uirorum corpo-
ribus uel ad morbi corruptionem, uel ad sanandi spem, aut desperationem, faci-
le fuerit cognoscere. Siquidem uirorum corpora benè compacta sunt, neruosa:
laetioribus, agitationibus, uita sub dio acta, exercitata. Contrà fœminarum, flac-
cida, male compacta, in umbra alita: Candida ob sanguinis inopiam, calorisque
penuriam, & humoris superuacanei abundantiam. Quare facilius corripiun-
tur, quam uirorum: utpote morbis exposita, nec ferètia curationem: præcipue
uero ad insaniam procliuiora. Nam cum multum habeant iracundiæ ac leuita-
tis, facileque commoueantur: porro corporis exigua sint uires: facile in hoc ma-
lum prolabuntur. Proinde non conuenit, in utrisque eandem à medicis sanandi
rationem requirere. Cum intelligatis, hæc ab illis longissimo distare intervallo:
tam ab ipso protinus ortu discreta: tum tota uitæ ratione, tum actionibus omni-
bus, tum studiis atque exercitiis uniuersis. Quare cum dicis, Insania laborat: ad-
de hoc quoque: laborat mulier. Neque confundas hic omnia sub unam & eandem
insaniæ referens appellationem. Verum discretis ipsis, quemadmodum & natu-
ra discreuit, quid in quoque præstari possit considera. Nam nos, quemadmodum
initio dixisse memini, illud in primis spectamus: ægroti corporis naturam, ac
temperaturam: & cuius qualitatibus magis sit particeps, calidius an frigidius, ui-
gens an atare deficiens, magnū an pusillum, crassum an macilentum: reliquaque
id genus omnia. Quæ si quis penitus expendierit, is demum erit idoneus cui
fides

fides habeatur, uel desperanti, uel recipienti. Quandoquidem & infantiæ innu-
merabilia sunt genera, & causæ complures; nec uocabula quidem eadem. Neq;
enim idem, desipere ac delirare, rabire & insanire. Verum hæc omnia nomina
significant magis aut minus obnoxium esse morbo. Porro causæ aliæ sunt ui-
ris, aliæ foeminis. Rursum inter ipsos uiros, aliæ iuuenibus, aliæ senibus: puta
iuuenibus immodica fermè repletio: senibus autem importuna calumnia, ira
impotens, quæ sæpenumero incidit aduersus domesticos. Hæc initio pertur-
bant animum: deinde paulatim uergit in insaniam. Porro mulierum corpora
& multæ res infestant, & facile in morbum adducunt: præcipue uero si quem
oderint uehementius, aut si inuideant inimico, secundis rerum successibus uten-
ti: aut si quid molestum sit: aut si cui succenseant. Hæc paulatim subgliscentia,
multoq; alita tempore, tandem in insaniam euadunt. Eiusmodi rerum aliquid
uxori quoq; usu uenit pater: & haud scio, an nuper aliquid illi ægritudinem ali-
quam attulerit. Nihil enim illa oderat, quanquam morbo sanè tenetur, neq; his
malis ullius medici cura poterit eripi. Quòd si quis alius se facturum receperit
aut si quis eam liberarit: tum me oderis licet, uelut iniurium. Tamen si ne illud
quidem uerebor dicere pater: Etiam si non prorsus esset, ut est, desperandum:
sed adhuc aliqua salutis spes leuis ostenderetur, nec sic quidem facile manū ad-
mouerem: neq; statim auderem ministrare potionem: uidelicet ueritus fortu-
nam, ac multorum hominum obtrectionem. Vides, ut omnes arbitrantur,
priuignos inuisos esse nouercis omnibus, etiam si probæ fuerint: easq; hanc ceu
communem quandam mulierum insaniam insanire. Quare facile suspicatus fu-
isset aliquis, si malum hoc secus euenisset, neq; profuissent remedia, perfidam
ac dolosam fuisse curationem. Atque uxoris quidem res pater ad hunc sese ha-
bent modum: idq; loquor, quòd prorsus exploratum habeo: nunquam melius
est habitura, etiam si millies biberit pharmacum: eoq; non operæ præcium cona-
ri, nisi me in hoc solum urges ut frustrer: idq; uis, ut foedam mihi famam accer-
sam. Patere, ut mihi eiusdem artis professores inuideant. Quòd si me rursum
abdicaris, ego quidem etiam si ab omnibus deserar, tamen tibi nihil impreca-
bor graue. Sed quid si (quod auertat deus) redeat morbus: (solent istiusmodi
fermè mala irritata recurrere) quid erit mihi faciundum? Curabo, ut nosti, tum
quoq; neque unquam defuturus sum officio, quod liberis natura præscripsit:
neq; generis, quoad in me fuerit, obliuiscar. Deinde si resipueris, num crede-
re debeo futurum, ut me denuo recipias, illud uide. Iam ista quum facis, accer-
sis morbum, pestemq; refricas: heri ac nudius tertius è tantis elapsus malis, con-
tendis, uociferaris: quodq; grauissimum est, irasceris: ad odiū propensus es: le-
ges reuocas. Hei mihi pater, istiusmodi fuerāt superioris infantiæ tuæ proemia.

A periculo e-
uentus ei per-
sona non erit

Peroratio.

Communio.

146.

PHALARIS PRIMVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Phalaris Agrigentinorum tyrannus fuit. Cui faber quidam Perillus siue Perilant, taurum ercum obtulit,
ita factum, ut in eum homines damnati coniecti, succenso igne torrerentur, atq; inter cruciandum, dum uo-
ciferarentur, mugitus bouum ederent. Hunc taurum fingitur hic Delphos mittere, ut ibi in templo inter cetera
donaria, deo consecraretur. Et quia apud omnes pro crudelissimo atque immanissimo idem habebatur, & ob
id mouebat, ut donum hoc Delphi, ut ab impio & nefario profectum, reijcerent, Oratione hac contra famam
hanc de se sparsam, per Legatos sese defendit. Oratio generis iudicialis est, status qualitatis. Nam & tyrannum
idem occupasse, & nocentes quosdam punisse, se fateatur, sed id iure ac necessitate quadam factum ostendit. Exa-
ordium à uoto incipit. Narratione consilia & causas susceptæ tyrannidis, & quo modo eandem gesserit.
Postremo etiam quæ necessitate, ad supplicia sumenda, & custodiam corporis compaganda, compulsi sit-

ris

rit. exponit, quæ et ipsa confirmandi uicem habent. Post hæc autem Confirmatio sequitur, quæ se à crimine et delictis defendit, Argumentis à simili, à legibus et causis, à signis et comparatione sumptis. Eleuando interim etiam tyranni nomen et inuidiam ab exemplis, et exaggerando necessitatem puniendi, ob multitudinem periculorum in dies in hoc genere succrescentium. Peracta causa, ad commendationem muneris transit, quam à causis et honestate dedicationis trahit. Peroratio ex persona Legatorum fit, quæ assuefactione dictorum, et ipsorum obtestatione perficitur.



Exordium, à
uoto.

Ratio.

Attestatio quæ
fidem facit oratori.

Narratio, quæ
uitam et actiones
suas exponit.

Causa et cõsiliū
occupatæ
tyrannidis.

Modus administrationis.

IS IT nos huc Legatos, ò Delphi princeps, noster Phalaris, taurum hunc Apollini adducturos, ac uobis pauca quædã auditu non inidonea, cum super duce nostro, tũ super oblato munere uerba facturos. Itaq; quorum gratia huc profecti uenimus, hæc sunt. Cæterum, hæc uobis exponenda nobis in mandatis dedit. Ego, inquit, ò Delphi, talem de me apud omnes Græcos esse existimationem qualis sum, at non qualem me odio prosequetium, aut inuidorum mendax fama apud ignotos traduxit, præ omnibus rebus permutatione facta amplecti uelim. Maximè uero omnium apud uos talem de me opinionem esse optarim qui & cæteros uitæ sanctimonia antecellitis, & Pythij assessores estis, ac tantum nõ Dei familiares atq; domestici. Etenim persuasissimũ habeo, si me uobis purgauero, atq; ostendero, frustra crudelitatis suspicionẽ de me incidisse, etiam aliis omnibus me per uos purgatum fore. Porro autem, ipsum Deum eorum quæ dicturus sum testem inuoco, quem nullo modo possum decipere, aut falso & ficto sermone circumducere. Fortasse enim, hominibus imponere haud operosum est, at deo uerba dare, maximè uero huic, id uero nullo modo fieri potest. Cæterum, ego inter Acragantinos non ex obscuris sum maioribus, uerum si quisquam alius, ex illustri loco natus, ac liberaliter educatus, tũ ingenitis disciplinis, & artibus imbutus, urbi memet popularem exhibere non destiti, ijs uero qui mecum in eadem uersabantur Repub. æquum & modestum me præstiti. Violentiæ autem, aut illatæ iniuriæ, aut contumeliæ, aut præcipitati iudicii, nemo me unquam sub prioribus uitæ annis insinulauit. Verum, cum argumentis non dubijs perspicere eos qui diuersam à me in administranda Repub. rationem sequebantur, uitæ meæ moliri insidias, ac omnibus modis meiẽ medio tollendi occasionem captare ac quærere (nostra uero ciuitas seditionibus facti osis dissecta ferueret) unicum illud effugium in tantis rerum difficultatibus securitatemq; reperi, pariter & ciuitati tuendæ salutem, si occupato per uim principatu, illorum ferociam refrenarem, eosq; à struendarum insidiarum studio sedatos retraherem, eademq; opera ciuitatem popularium factionibus flagrantem ad modestum & tranquillum statum adigerem. Et erant sanẽ non parum multi hoc meum institutum collaudantes uiri & modesti, & amantes Reipub. quibus & mea sententia & instituti iam conatus necessitas non fuit obscura. Horum itaq; usus & opera, & consilio, haud difficulter uoti compos reddebam. Ex illo itaq; illi quidem non amplius rebus nouandis, aut turbis concitandis studentes inter se discordanter dissidebant, sed iussis obtemperabant. Ego uero imperium obtinebam, ipsa autem ciuitas sua libertate carebat. Cæterum, cædes aut insectationes aut proscriptiones ne in eos quidem à quibus sæpenu-mero insidiosè petitus eram, usurpauit aut exercui. Atqui operæ precium audere eiusmodi, in tuendo principatus imperio potissimũ. Etenim humanitate, comitate, & mansuetudine, præterea ex honoris & dignitatis æqualitate mirificam in spem ueniebam, fore, ut ad obediendum omnes pertraherentur. Statim igitur omni simultate deposita, cum inimicis in pristinam & gratiam et concordiam redij, ac illorum plurimis, & in dandis inuicemq; consilijs, & conuersatione domestica utebar familiarissimè. Porro, cum ipsam urbẽ animaduertẽtẽ magi-

magistratum negligentia, atq; incuria corruptam, multa furentium, aut potius communes ciuitatis opes rapientium, & aquæ ductus reparauî, & ædificiorum sumptuosis extructionibus exornauî, ac muro circumducto firmauî, proventusq; quotquot magistratum curam communes erant, accessione nō modica cumulaui, iuuentutis recte educandæ impendio magnam curam habui, & nes peculiari reuerentia prosequabar. Populum uero, spectaculis ac largitionibus, præterea solennitatibus, atq; epulis publicis mihi deuinctum detinui. Virginum uero, contumeliosas corruptiones, aut epheborum supra abominanda & nefaria, aut iniurias satellitum immisiones, aut comminationes tyrannicas ita auersabar, ut ne audire quidem fas putarem. Iam uero, de dimittendo quoque imperio, principatq; deponendo mecum iniro cōsilio deliberabam, si quo modo tranquillè atq; securè à curarum fluctibus liberatus quiescerem. Etenim principem agere, ac res omnes ut recte fierent administrare, prouinciā grauē, ac odiosam esse existimabam, & rem non sine inuidia laboriosam. Sed enim ne post hac tali administratione egeret ciuitas, in ea cogitatione suscepta adhuc uersabar. Ac iam olim ea animo cogitabundo quærebam. Porro autem, ciues mei concitata seditione iam aduersus me insurrexerant, deq; struendarū insidiarū ratione, faciendaq; defectione deliberabant. Quinetiam clandestinis conspirationibus iam coniurauerant, armaq; collegerant, pecunias priuatis impensis comportauerant, ciuitates finitimas ad ferendum missis copiis auxilium accersuerant, iamq; in Græciam ad Lacedæmonios atq; Athenienses legatos petiitum subsidium miserant. Quorum aut criminum reum me facturi essent, iam illis deliberatum erat, tum quemadmodum ad mortem memetipsum mihi consciscendam adacturi forent, atrociter comminabantur. Præterea quæ supplicia excogitabant, his qui publicè puniendi forent, occultè non tulerunt. At em quod nihil tale, præter illorum spem atque sententiam perpeffus sim, dñs immortalibus acceptum refero, quorum opera mihi detectæ sunt insidiæ. Omnium uero maximè Pythio, cuius beneficio et insomnia mihi ostensa sunt, illiq; missi quorum iudicio singula cognoui, atq; sagaciter deprehēdi. Ego uero, hoc loco uos, ò Delphi, in hoc ipso metu, quem nunc ipsa oratione quā acerbus fuerit facile sentitis, uolo super his, quæ tunc acta sunt, cōsiliū mihi detis, quo tempore nulla munitus custodia fermè captus, rebus difficillimis urgētibus salutem quærebam. Proinde, paulisper animo saltem suscepta Acragantem uersus peregrinatione ad me, uisisq; illorum apparatibus, ac minis auditis, dicite, quid nam faciendum sit? Humanitate ne erga illos amplius utendum est, concessaq; impunitate perditōrū ciuium malignitati & nefarijs conatibus parcendum, & dissimulanter ferēdum scelus illorū est, tametsi mihi actutum extrema perpetienda forent? Magis aut conueniebat, ut nudus à cruentis ciuibus miseram eadem sustinerē, eosq; qui mihi fuerūt charissimi corā crudeliter peremptos perire cernerē? An uero talia hominis fuissent nimis insensati, sed consensaneum erat generosiori, uiroq; digniore cogitatione animo cōcepta, hominisq; prudentis & iniuria affecti iracundia suscepta illos prosequi. Mihi uero ipse ē presentibus periculis emerso, in posterę securitatem prepararē. Hæc sat scio mihi facienda suasissetis. Quid ergo ego post hæc feci, q accersitis reis atq; noxijs, & cōcessa illis fandi atq; respondēdi copia, & adductis argumētis, singulisq; diligenter & accuratè exploratis atq; cōuictis, posteaq; nihil amplius inficari poterant, meritū de illis sumpsi supplicium, uehementer excandescens, non q mihi perniciem machinati fuerant, sed q in illo proposito me permanere non siuissent, quod ab initio prosequendū mihi constituerā. Et iam ab illo tempore me ipse comitatu satellitum stipatū custodire nō desino, atq; ex illis quotquot ex occulto insidiosè me petiuerint, supplicio afficere pergo. Deinde homines crudelitatis me accusant, nō ualde reputantes ab utro nostrū primum huius mali initium

Consiliū deponēde tyrānidis p insidiatores enter sum.

Communitio, quæ equitatem facti sui colligit ex causis.

Ex circumstantijs.

Propositi sub.

- Confirmatio.* subintroducitur sit, ea quæ in medio euenire, & quam ob rem de ciuibus nefarijs sumptum sit supplicium negligenter complectentes, poenas tamen scelertis ciuibus irrogatas in crimen uocant, easq; quæ sibi in illis excruciantis comit ti uisæ sunt crudelitates. Non dissimile factum, si quis apud uos sacrilegum quendam præcipicio multatum uidisset, cæterum quæ nefarie designasset, non reputaret, quemadmodum noctu in templum ingressus sublati furtim præcio sissimis quibusque donarijs sanum religiosissimum impie depectulatus esset, ac etiam statuis manus sceleratas admouisset, magnæ tandem crudelitatis uos ac cuseret, quod cum & Græci & sancti esse perhibeamini, supplicio affecissetis hominem græcum prope templum. Etenim non ita procul ab urbe fertur esse petra, huic destinata supplicio. At uos, ut opinor, eiusmodi hominis stoliditatem risu prosequuturi essetis, si quis hæc aduersus uos dicere auderet, alij autem omnes uestros aduersus impios maleficos crudelitatem collaudabunt. In summa, populi non perpendentes, qualis nã ille sit, qui rebus imperio præest si ue iustus, siue iniustus, simpliciter ipsum nomẽ tyrannidis prosequunt odio, ipsiq; tyranno extreme infensi sunt, tametsi Aæcus aut Minos, aut Rhadamanthus principatũ gesserit, omnes tamen ex æquo è medio tollere appropriant, malos illorum ante oculos sibi proponentes, bonos uerò communi accusationi innocentem obnoxios eodem odio complectentes. Cæterum, audio apud uos quoq; in Græcia multos fuisse tyrannos sapientes, sub hoc uicio, ut uidetur, nomine commodos & mansuetos omnibus sese utendos præbuisse, è quorum numero nonnullorum orationes quoq; breues & succinctæ in delubro uestro unã cum statuis ac muneribus Pythio repositæ continentur. Respicite autem ad legum scriptores etiam irrogandarum poenarum rationi & consuetudini plurimum tribuentes, quasi cæterarum rerum nulla expectanda sit utilitas, nisi metus malefactoribus esset propositus, ac certa spes constituta luendi pro flagitijs supplicij. Cæterum nobis tyrannis in hoc longè maior imposita est necessitas, qui cæteris necessario præsumus, quiq; communem cum nobis odiose inuidentibus tum necem machinantibus consuetudinem agimus, ubi ne personati quidem ullam securitatis utilitatem sentimus, sed omnis nostra res perinde ut fabula, quæ de hydra fertur se habet. Quanto enim plures præciderimus, tanto plures nobis puniendi occasiones suppullulant. Est autem opera pretium, ut ista feramus, ac capita subinde recrescẽtia semper recidamus, & per Iouem iuxta Iolai institutum igne quoque absumamus, si salui rerum potiri cupimus. Etenim, eum qui necessitate coactus semel in hæc inciderit, & ipsum materiæ non dissimilem esse necesse est, aut sceleratis ciuibus parcentem, perire funditus. In summa, quem putatis usque adeo mentis esse agrestis, efferatæq; immanitatis hominem, cui uoluptati sit alios flagellis cadere, aut cruciatorum audire gemitus, aut cædes & carnificinas spectare, nisi uehementem infligendarum poenarum causam haberet? Quoties igitur dum alij flagris cederentur lachrymatus sum? Quoties autem meam ipsius fortunam lugere ac deplorare cogor, grauius ego supplitium & diuturnius sufferens? Etenim uiro natura bono, necessitate autem sauo & amarulento, multò durius est de alijs sumere, quàm de se sumi supplicium. Si uero liberè quod sentio proferendum est, ego profecto, si mihi daretur optio, utrum uelim nonnullos innocentem punire, aut me ipsum potius mortem oppetere, planè persuasum habete, quòd nihil cunctatus mori potius eligerem, quàm homines nihil mali præter æquum commeritos supplicio afficere. Dixerit uero aliquis, præoptas potius ò Phalaris, ipse iniuste interire, quàm iustis ex causis poena affligere insidiatores, uelim profecto hoc. Rursus enim uos Delphos in consilium uoco, utrum præstabilius esse putatis iniusta morte oppetere, an iniuste seruare eum qui exitium machinatus sit. Nemo, ut opinor, adeo uecors est & egens animi, qui non uiuere potius præeligat, quàm seruat

seruatīs hostibūs interire. Et quot nam ego ex ijs, qui manūs mihi admouere conati sūt, seruauī? Quorū de numero est Achantus ille cum Timocrate & Leogora, ueteris quæ mihi cum illis fuit consuetudinīs & amicitia recordatus. Ceterum, si ita uester fert animus, atq; adeo uobis cordi est meos mores nosse propius, eos qui in Acraganta frequenter commēant hospites interrogate, cuiusmodi ego me erga illos gerere soleam aut ostendere, & num humanum & liberalem me præbeam accedentibus. Qui exploratores etiā in portis constitutos habeo, neque non auditores, qui nam & undē nauigarint, ut certior factus pro dignitate honorem habens dimittam illos. Nonnulli quoque studiose & sua sponte me uisunt, Græcorum quidem sapientissimi, neq; nostram conversationem respuunt aut subterfugiant. Quemadmodum nuper sapiens ille Pythagoras ad me uenit, cum longē alia de fama mea inaudisset. Postea uero quā omnia secus se habere comperit, discessit collaudans me incitiæ, ob crudelitatem uero necessariō mihi exercendam mei miserescens. Postremo putatis ne eum, qui erga peregrinos tam humano affectus est animo, aduersus domesticos tantam exercere iniusticiam, nisi præter modum iniuriā afficeretur? Hæc ferē sunt, quibus me uobis abundē purgatum esse opinor, uera profecto & iusta, ac multo magis laude, ut ego mihi persuadeo, quā odio digna. Sed enim de misso donario, iam tempus est ut audiatīs, undē nam & qua rationē taurum hunc possederim, statuarij opera nō locata. Neq; enim tam dementis sum animi, ut tales possessiones mihi desiderandas esse putem. Sed erat quidam Perilaus nostratis gentis homo, egregius quidem & ingeniosus artifex, cæterum natura malus & improbus. Ille tota uia cum a sententiā mea aberrasset, putauit se mihi rem admodum gratam facturum, si nouum quoddam supplicij genus excogitasset, quasi præ omnibus rebus præcipuam in sumendis supplicijs uoluptatem cupientissimē caperem. Iam uero boue fabricato, ad me uenit ferens illum, aspectu sanē pulcherrimum, atq; accuratissimē ad ueri bouis imaginem expressum: Tantum illi motus & mugitus deerant, quo minus uiuus esse putaretur. Viso autē illo, statim exclamabam: dignū munus Pythio, mittendus est hic taurus Apollini. Porro Perilaus assistens, quid si, inquit, sapientiam quæ in illo est perdisceres, ac usum cui præbendo formatus est. Et cum dicto taurum per dorsum aperuit. Si quem, inquit, cruciatibus torquere uolueris coniecto illo in machinam, ac dorso iterum concluso, hæc tibias naribus bouis ad motas accommoda, ignem autē succendere iubeas. Ac ille quidem inclusus plorabit, uociferabiturq; inusitatis & ineffugilibus detentus doloribus, cæterum uociferatio per tibias, cantum tibi absoluet nimium stridulum, & lugubre quiddam modulabitur: quinetiam insuper mugitus ciebit tristissimos, ita, ut ille inter modulandum tormentis crucietur, tu uero singulari uoluptate afficeris. Porro, ego his auditis crudelem machinam extrēmē auersatus sum, & immanem illam instrumenti indolem prorsus respui, conueniensq; & debitum illi supplicium imposui. Et age, inquam, o Perilaë, ne uana uideatur esse tua promissio, ipse nobis in taurum ingressus, ueram artis tuæ industriam comprobato, ac uociferantes imitare, ut certō cognoscā, num ea quæ iactas carmina per tibias cantata exaudiantur. Perilaus nihil cunctatus his dictis promptē obtemperat. Ego autē, postquam ingressus est, concluso tauro, ignem iussu succendere. Recipe, dixi, debitum arti tuæ tam admirandæ præmiū, ut magister musices ipse primas omnium canas. Ac ille enim uero iustissima passus est, sua ipsius excellenti fruens industria. Porro autē ego uiuentem, & adhuc semiuuium spirantem iussi eximere, ne si immoreretur, nece sua opus contaminatum impiaret, illum inhumatum per scopulos præcipitari imperaui. Taurū uero piaculis mundatum deo dedicandum legauī, omnemq; de illo historiam iussi adscribere, dedicantis mei nomen, Perilaum artificem, illius immanem

Clemente
exempla.

III.
A signis aliis
id.

V.
A minori.

Epilogus.

Transitio.

Comendatio
donarij.

Peroratio ex
persona lega-
torum.

sententiam, meam in puniendis maleficis æquitatem, conveniens supplicium, primos artificis concentus & modulationes, præterea primam musices experientiam. Vos autem Delphi iustè facietis, si pro me unà cum legatis sacra feceritis, taurumq; deo in eleganti delubro dedicaveritis, ut omnibus perspicuum fiat, quo ego aduersus criminosos sim animo, tum qua acerbitate ulcisci solem superuacuas illorum ad perpetrandam maliciam cupiditates. Itaque hoc ipso solo facto satis superq; quibus moribus præditus sim, manifestatum est, Perilao supplicijs affecto, ac tauro dedicato, neq; amplius ad aliorum torquendorum musicam reservato, quem nihil aliud modulatum esse pro certo affirmo, præter quàm solos mugitus artificis. Quodq; in solo ipso artis periculum fecerim, ac statim barbaram illam & inhumanam musicam compescuerim. Atque hæc quidem in præsens deo offerre libuit. Dedicabo uero illi & alia sæpenumero, ubi tantum illius munificentia consecutus fuero, ut amplius poenarum acerbitate erga noxios non egeam. Hæc equidem, ò Delphi, quemadmodum à Phalaride facta sunt, singula quàm uerissimè percrensumus. Iusti uero unig habendi simus, si fidem uobis facientes, ueritatis testimonium illi prestiterimus, quippe qui harum rerum non imprudentes nullam nunc mentiendi occasionem aut causam habeamus. Quod si quoq; necesse est, pro uiro nos esse supplices, quem falso multi suspicantur esse improbum, quippe qui inuitus & coactus in malos animaduertit, supplicamus uobis nos Acragatini, qui & Græci sumus, & ex antiquo Dores, complectamini humanitate uestra uirum amicitiam uobiscum iungere cupientem, ac eum qui multum & publicè & priuatim unicus uestrum benefacere & prodesse studeat. Assumite igitur uos ipsi tantum, deoq; dedicatum offerte, ac pro Acragante ipsiusq; Phalaridis salute precites, uota facite. Et nolite nos infecta legatione dimittere, ne & illum contumelia afficiatis, eademq; opera deū elegantissimo iuxta ac iustissimo munere præstitis.

PHALARIS SECVNDVS.

VINCENTIO OBSOPOBO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

DEclamatio brevis, sed arguta est, quæ ex Delphicis sacerdotibus quidam suadere fingitur, quo donum Phalaridis, de quo in superiore Oratione agitur, in templum recipiatur, ac deo consecratur. Genium se Deliberatiuum est, Status negotialis. Exordium habet densum, ut in quo una sit periodo, & sufficiat eas, quibus fauore aliquo adductus, aut aliàs corruptus, ad suadendum accessisse uideri poterat, à se renouet, et sola beneuolentia, studioq; communis utilitatis ad dicendum se progressum esse, docet: deinde & dociles & intentos eadem breuitate facit. Post Exordium Propositio sequitur. Hanc confirmat primum ex locis honestatis, ostendens, impium ac propè sacrilegum fore, si donum hoc à templo excludatur. neque enim quinquam possit quicquam oblaturum esse, & deum suis sacris, ac debito cultu priuatim iri. Deinde contra uoluntatem ipsius dei esse, ut qui certis indicijs ac signis declaruit, gratiam istam legationem sibi esse. Hinc, quod de eadem delictum tyranni obiecebatur, diluit, confutatis testimonijs à condicione persone & incertitudine: & contra ab officio admonet, ut sacra magis procurent, & deo operentur potius, quàm indicijs uacent. Post hæc ad locum utilitatis transit, docetq; contra communem utilitatē fore, si dona excludantur. Nam ex his omnem prouentū esse Delphorum, & omnem item famam & gloriam. Deniq; nullo ueterum exemplo hoc fieri. Et si maxime in de liberationem hanc rem uocare uelim, officio eos uti debere, iustè ac libere iudicantium, non ex affectu aliquotū æstimare. Peroratio, repetitione argumentorum, cum admonitione eorum incommodorum, quæ ex hac re consequuntur sint, & quod nihil temere innouandum sit, perficitur.

Cum



VM antehac nulla mihi, ò uiri Delphi, neq̃ cum Acragan-
tinis ciuibus hospitalitas intercessisset, neq̃ cum ipso Pha-
laride priuatim ulla domesticæ familiaritatis contracta es-
set societas, neque aliam haberem erga illum aut peculia-
rem causam sociandæ beneuolentiæ, aut olim iungendæ
cum illo amicitie spem, tantum uero missos ab eo legatos
audierim æqua & modesta perorantes, callideq̃ prospici-
cerem, & quid piè à uobis fieri possit, & quid publicæ u-
tilitati conducibile foret, cum primis uero quid Delphis non indecorum factu
futurum esset, surrexi in medium oratione mea uos cohortaturus, ne & uirum
principem, & pie agentem contumelia temere afficeretis, neq̃ munus ipsum,
quod Deo iam destinatum est, à uobis alienaretis. Præsertim trium maxima-
rum rerum perpetuò monumentum futurum, artis præstantissimæ, cogitatio
nis crudelissimæ, & iusti supplicij. Itaque ego quod & in incerto habetis, quid
hac de re statuendum sit, quodq̃ magistratus deliberandum uobis proposue-
rint, num munus suscipiendum, an iterum retrò ablegandum sit, parum religi-
osum esse arbitror. Multò autem potius impietati nullum modum relinquētis
neque enim aliud hæc res erit, quàm nefarium sacrilegium, quod turpitudine
sua omnia longè lateq̃ excedit flagitia. Nec minus impium erit factu, Deo do-
naria dedicare uolentibus, ne facultatem quidem offerendorum munerum cō-
cedere, quàm ea quæ Deus iam oblata possidet depeculari. Præcor autem uos,
cum & ego unus sim è Delphorum numero, ac ex æquo publicæ gloriæ parti-
ceps, si conseruata fuerit, tum diuersæ opinioni obnoxius, si quid in præsens
aduersus existimationem nostram perperam admissum fuerit, ne templum ob-
seratis pijs & religiosis hominibus, neque ciuitatem nostram omnium morta-
lium contumeliæ atque calumnijs traducendam obijciatis, quasi ea quæ Deo
offerenda mittuntur sycophantijs illudentem, calculisq̃ & iudicio donaria de-
dicantes rectificantem. Siquidem nemo quicquam posthac muneris offerre au-
debit, certior factus, Deum nulla beneuolentia suscepturum, quod prius Del-
phis non uisum sit probabile. Proinde Pythius iam ante non iniquam de misso
donario tulit sententiam. Si enim aut Phalarim odio haberet, aut eius munus
contemptim auersaretur, facile ac promptum illi fuerat illud unâ cum nauione
raria, qua allatum est in medijs Ionij maris fluctibus submergere. Iam uero, il-
le à uestra sententia longè lateq̃ dissentit, cum & sereno cœlo illis Ionium tra-
ijcere præstitit (quemadmodum ipsi testificantur) ac saluos in Cirram usque
pertulit. Quo facto satis manifestum est, monarchæ pietatem sibi non impro-
bari. Oportet autem, & uos diuinæ sententiæ adiectis calculis, & hunc tau-
rum reliquis templi ornamentis adiungere. Quandoquidem haud dubiè res
foret omniū absurdissima, si quis adeo magnifico & excellenti munere huc mis-
so, uestris calculis ab ingressu templi arceretur, ac præmiū impietatis auferret,
uidelicet indignus iudicatus, qui donum offerret Apollini. Cæterum, illius cu-
ius diuersa est à me sententia, quemadmodum ex Acragante huc delatus nauig-
io, cædes quaspiam & iniurias, & rapinas, & deprædationes à tyranno factas
nimisum tragica uociferatione extulit, dicens propemodum omnia sibi coràm
uisa esse oculis, quem non ignoramus ne ad portū quidem usque peregre profe-
ctum esse. Non autem dissenteum est talia ne ijs quidē omnino credere, qui
ista se perpeffos esse commemorant. Etenim nobis obscurum est, num uera præ-
dicent, ne quo modo eos, de quibus nihil certi nobis compertum est, iniuste sce-
leris accusemus. Quod si tale quippiam in Sicelia quoq̃ peractum est, quid hac
de re Delphos sollicitè curiosos esse attinet, nisi pro sacerdotum officio iudicij
partes nobis præposterè uendicemus. Et iam nobis sacrificandum erat, atq̃ cæ-
teris omnibus deus colendus, ac si quis misisset donaria, ea dedicare nostri fuerat

*Capiat bene-
uolentiā à re
motiōe suspi-
tionis, & uo-
luntate erga
remp. sua.*

Attentio.

Propositio

Confirmatio.

*I.
A pietate &
religione.*

*Amplificatio
ex cōsequen-
tijs.*

*II.
A uoluntate
dei, quā ex si-
gnis probat.*

*Amplificatio
ab absurdo.*

*Obiectioni te-
stij occurrat
a qualitate
personarum.*

*A locorū dis-
tancia et pro-
prio officio.*

officij. Nunc hic expedientes sedemus, si qui ex illis qui trans Ionium continentem incolunt, legitime an secus administrent imperia. Atque aliorum quidem res pro-
ut ipsi uoluerint se habeant. Porro, nobis pernecessarium esse opinor, ne nostra
ipsorum nobis ignota sint, tum qui olim rerum nostrarum status fuerit, & quo
modo nunc in praesens eadem se habeant, & quid magis ex usu nostro sit face-
re. Nam quod in praecipitijs & arduis cautibus habitemus, ac steriles petras co-
lere soleamus, Homerus monitor nobis non est expectandus, qui nobis haec pa-
lam faciat, sed ista coram ipsi oculis intuemur, tum quantum semper in terra uer-
semur cui portus sit profundus haud obscure animaduertimus. Ceterum, tem-
plum ipsum & Pythius & oraculum, tum sacrificantes & pietatis operibus ser-
uientes, ij sunt Delphorum campi, ij prouentus, inde abundantia, inde comea-
tus nobis abunde et affatim offunditur. Par enim est, ut apud uos quod uerum mi-
hi uideatur tacitum non habeam aut dissimulanter praeterea, & quod a poetis dici-
tur, citra sementem, citraque orationem nobis omnia proueniunt, dei agricolae ope-
ra. Qui non solum ea quae apud alios bona nascunt nobis ampliter et cumulate
exhibet, sed siquid preciosi aut rari apud Phryges est, aut Lydos, aut Persas, aut
Assyrios, aut Phoenices, aut Italos, aut apud ipsos denique Hyperboreos, omnia
certatim ad Delphos perferunt. Ac nos secundo loco post deum ab omnibus mi-
rificis colimur, parataque rerum copia affluentes felicem uitam agimus. Sed haec iam
olim uobis ignota non sunt. Quod autem ad praesentem deliberationem attinet, dan-
da est nobis opera, ut in hoc uite semel instituta tuendo proposito constanter per-
seueremus. Nullus, ut mea fert opinio, memoria tenet ullo tempore de quoquam
donario apud nos latam esse sententiam, neque quenquam a sacrificando aut donario de-
dicando fuisse exclusum aut prohibitu. Eamque ob causam, opinor, delubrum A-
pollinis tantopere auctum esse, in tantum, ut iam supra modum abundet muneribus.
Oportet itaque, neque in praesens quicquam temere innuare, neque aliquid praeter mo-
rem patrium constituere. Sed nec amoris respectu iudicanda sunt nobis donaria,
nec generis ratione ea quae mittunt aestimanda, unde nam aut a quo, aut cuius-
modi sint quae huc legantur. Suscepta autem munera nulla curiositate delubro sa-
cranda sunt, ac ambabus manibus per nos inseruiendum est, cum deo, tum pietatis
gratia huc uenientibus. Videmus uero mihi, o uiri Delphi, super rebus quas in
praesentia deliberationi expendendas subiecistis consultissime facturi, si primum
omnium eam cogitationem susceperitis, de qualibus nam ac quantis rebus consi-
lium ineatis. Principio enim super deo ipso ac templo, tum sacrificijs atque donarijs,
super ritibus ac moribus antiquis simul atque legibus uetustis ac gloria uaticinij.
Exinde super uniuersa ciuitate, ac rebus priuatim & publice omnibus Delphis
conducentibus. Praeter haec omnia consultantes non contemnendum in discrimen
uenietis apud omnes homines aut fruendae gloriae, aut tolerandae infamiae. His
profecto nihil malus (siquidem rationis copotes estis) aut perinde necessarium esse
existimabitis. De quibus igitur in praesens consultamus haec sunt. Non equidem
solum Phalaris, neque taurus ille, neque aes tantum, sed omnes reges ac principes,
quotquot nunc templi utuntur opera. Praeterea aurum, argentum, & quaecumque
alia praeciosa, multa ac saepenumero deo dedicanda ueniunt. Primum enim iuxta
dei consilium expendere conuenit. Cuius ergo rei gratia non ut semper nobis mo-
ris fuit, neque ut iam olim consueuimus de dedicandis muneribus faciemus? Aut
quid in antiquis constitutionibus censoria nota reprehendentes, rebus nouis stu-
demus? Et quod nunc ex quo hanc urbem incolimus, ac Pithius interrogatus
reddidit oracula, & tripos loquens, & ipsa sacerdos diuino afflatur numine, feci-
mus, nunc faciendum constituemus, iudicantes uidelicet ac expedientes eos, qui
huc missitant munera. Quin potius illud apud animum uestrum cogitatis ex pri-
sco illo more & instituto, quo munerum offerendorum facultas interclusa fuit, ne-
mini, quantis bonis templum auctum & cumulatum fiet, omnibus offerentibus,

ac

III.

Ab inutili, ex
circumstantijs,
loco & effe-
ctu sacrorum
compli.

III.

A nouitate
rei, & q. con-
tra ueterum ex-
empla fiat.

V.

Ab officio in
dicantium.

Peroratio,
quae et capita
argumentorum
repetit et Del-
phos admonet
ne quid temere
innouent, sed
potius comu-
nem utilitatem
considerent.

ac quibusuis pro substantiæ suæ modulo donarijs Deum cumulâtibus. Quod si nobis ipsi iudicum & censorum prouinciam sumemus missorum huc munerum, uereor, nec cito eorum qui nobis probandi aut expendendi sunt, penuria laboremus, nemine scilicet sufferente semetipsum reum obiectare iudicio, & in hoc ipsum impensas & sumptus facientem, ut iudicetur, de quibus omnibus in periculum ueniat. Aut cui humaniter patiendum existimatis, si donariorum dedecandorum libertate indignus esse iudicabitur?

ALEXANDER SEV PSEVDOMANTIS

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGUMENTVM.

Historica narratio est, uitæ & res Alexandri cuiusdam impostoris, qui se Podalirij filium faciebat, et pro uate uenditabat, exponens, lectu iucundissima, non per se modo, uerum etiam quod sub huius præstigiato ris exemplo, aliorum atque simulum, quorum nonnullos superior etas quoque tulit, scelera atque imposturæ deprehendi, coarguique possunt. Proœmio, difficultatem suscepti operis collatione quidam amplificat, institutumque suum, exemplo defendit. Hinc ad Narrationem descendens, à descriptione personæ orditur. Cætera plana sunt.



V quidem charissime Celse, leuam fortè quandam ac facilem prouinciam tibi mandare uideris, cum iniungis ut Alexandri Abonotichitæ impostoris uiram, commenta, neque non audaciam præstigiisque libro complexus, uolumen ad te transmittam. Verum si quis ea conetur omnia ad plenum enarrare, id profecto non minoris sit negocij, quàm Alexandri eius, cui Philippus fuit pater, res gestas literis prodere: tantus fuit scelere, quātus ille uirtute. Attamen si candidè ignoscenterque legere uoles, & quod narrationi deerit, id ex te imputare atque addere: conatum hunc te autorem capeffam, & Augiæ bubile, si non omne, at certè pro mea uirili repurgare nitar, paucis aliquot elatis cophinis: nimirum ut ex his coniecturam facias, quantus, quāquam immēsus fuerit fimus uniuersus, quem ter mille boues multis annis reddere potuerint. Sed amborum interim nomine calumniā uereor, tuo pariter ac meo: tuo, qui iubeas memoriæ literarumque monumentis tradi uirum longè sceleratissimum: meo, qui sumam operam in huiusmodi narratione, rebusque gestis hominis, quem nequaquam oportebat ab eruditis legi, sed in frequentissimo quopiam & amplissimo theatro spectari à simijs aut uulpibus discerptum: quanquam si quis hoc crimen nobis impeggerit, poterimus & ipsi nos exemplo quodam simili tueri. Etenim Arrianus ille discipulus Epicteti, uir inter Romanos cum primis laudatus, ac per omnē uitam in literarum studio uersatus, cum simile quiddam fecerit, pro nobis quoque responsurus est. Nam is quidem Tillibori latronis uitā describere non est grauatus, Nos uero multum crudeliorem latronem memoriæ prodemus, quippe qui non in syluis ac montibus, sed ipsis in urbibus sit latrocinatus: neque qui Minyam tantum, aut Idam sit pergrassatus, neque paucas quasdam Asiæ partes, uidelicet desertiores depopulatus, sed qui uniuersam (ut ita dixerim) Romanorum ditionem suo complerit latrocinio. Ac primum tibi depingam hominem effigiem eius quoad potero proximè uerbis adumbrans: tamen si non sum admodum pingendi peritus. Corpore igitur, ut interim & hoc tibi representem, procerus erat, & aspectu decorus, planeque specie diuina quadam ac maiestatis plena, colore candido, barba non admodum hirsuta, coma partim natua tectus, partim appositicia: sed hac adeo scienter efficta, ut uulgi ferè non sentisceret imitatum asceticamque esse. Oculi uehementer acres ac uersatiles, tum diuinum

Exordium, à difficultate rei, quā collatione quadam amplificat.

Defendit institutum suū, exemplo superioris scriptoris

Collatio utriusque argumenti.

Descriptio personæ à qua ad narrationem paulatim descendit.

*Haftenus pfo-
nam ac faciē
bois depinxit
deinceps ad a-
nimū & eius
prauitatē ac-
cedit.*

*Amplificatio
p collationē.*

*Quaedam
& generalis
uiciorum de-
scriptio.*

*Que adole-
scens gesserit.*
L

*Quando &
que aqbus di-
dicerit, et qui
bus cum uer-
satus fuerit.*

II.
*Que sub ui-
rilē aetate.*

quiddam relucens. Vox dulcissima pariterq; clarissima. In summa quo ad ha-
res, nulla ex parte poterat improbari: ac figura quidem hominis erat huiusmo-
di. Cæterum mens atq; animus, o malorum depulsor Hercules, & auersor tri-
stium Iupiter, seruatoresq; Dioscuri, in hostes potius contingat incidere, quàm
cum eiusmodi quopiam habere cōmercium. Siquidem ingenio, solertia, acumi-
ne longè præstabat cæteris mortalibus. Tum curiositas, docilitas, memoria, et
ad disciplinas ingenij felicitas, horū unumquodq; suprà quàm dici possit illi sup-
petebat, quibus tamen pessimam in partem est usus. Et quū haberet arma tam
egregia sibi suppeditata, illico nimirum omnium qui essent sceleribus nobilita-
ti, facile summus euasit, uel superior Cercopibus, Eurybatō, Phrynonda, Ari-
stodemo, Sostrato. Nam ipse cum aliquando Rutiliano scriberet genero, mo-
destissimeq; de se loqueretur, Pythagoræ semet adsimilabat. Atqui ueniam mi-
hi dabit Pythagoras, uir ille quidem sapiens, ac mente diuina: cæterum si huius
ætate uixisset, puer (sat scio) præ hoc uisus fuisset. Sed heus tu per Gratias, ca-
ue putes hæc in Pythagoræ contumeliam me dicere, quasi uelim eos similitudi-
ne rerum gestarum committere. Verum si quis deterrima quæque & probro-
sissima, quæ de Pythagora per calumniā feruntur (quibus equidem haudqua-
quam fidem perinde ut ueris habuerim) si quis tamen conferat in unum, ea ni-
mirum omnia, uix etiam minimam particulam adæquent Alexandrinæ uersu-
tiae. Prorsum enim imaginare mihi, & cogitatione finge, quàm maximè uariā
ingenij temperaturam, indolemq; ex mendacio, dolis, periurijs, maleficijs con-
fusam, promptam, audacem, uersatilem, & ad efficiendum quæ cogitasset nul-
lum refugientem laborem, appositam ad persuadendum, cuiq; facile fides habē-
da uideretur: tum quæ mirè simularet optima quæq; ea quæ à mente essent di-
uersissima, præ se ferret. Primum igitur nemo cum illo congressus est, qui non
hac cum opinione discesserit, ut eum mortalium omnium optimum aequissi-
mumq; præterea simplicissimum minimeq; fallacem iudicaret. Accedebat ad
hec omnia grandium rerum conatus, quum nihil pusillum cogitaret, sed ad ma-
xima semper appelleret animum. Ita quum esset adolescentulus adhuc, formo-
sus admodum, ætate uidelicet tenera, ac uelut herbescens: id quod licebat par-
tim è stipula cōficere, partim audire ex his qui ita prædicabant: passim sese pro-
stituebat, ac mercede sui copiam faciebat ijs quibus lubitum fuisset. Inter mul-
tos autem incidit in hunc amans quidam præstigiator, ex eorum numero, qui
magiam & diuinas incantiones profitentur, tum illectamenta ad conciliandam
in amoribus gratiam, malorum immisiones in hostes, rationem eruendi repe-
riendiq; thesauros, hæreditatum successiones. Hic ubi cōspiceret benè ingenia-
tum puerum, atq; ad subministrandum arti negotioq; suo propensissimum: ut
pote qui non minus illius adamaret maleficium, quàm ipse huius formam; eru-
diit eum, semperq; deinceps pro adiutore ministroq; est usus. At is publicitus
quidem & apud uulgus medicum scilicet agebat; didicerat autem apud Theo-
nis Aegyptij coniugem

Pharmaca mixta, salubria multa, at noxia multa.

Quorū omnium successor hic atq; hæres factus est. Porro doctor ille & idem a-
mator, natione Tyanæus erat, uidelicet ex eorum numero, qui cū egregio Apol-
lonio Tyanæo illo erant uersati, totamq; illius tragœdiam pernouerant. Vides
quanam è schola tibi hominem refero? Verū ubi iam barba plenus esset Alexan-
der, Tyanæo illo uita defuncto, in egestatē redactus, deflorescente simul & for-
ma, unde uictum parare licuisset, nihil postea paruum agitabat animo. Sed ini-
to commercio cum Byzantino quopiam, annalsū scriptore uiro, qui in certami-
na descendunt, omniū ingenij longè sceleratissimi: Cocconas, opinor, erat cog-
nomen: circūibant, imposturis ludificātes, ac pingues homines (sic enim illi pe-
culiari magorum lingua uulgus appellant) detondentes. In his Macetum mulie-
rem

rem opulētam nacti sunt, natu quidem grauiorem illam, quā ut a moribus esset idonea, sed quæ studeret etiam dū amabilis haberi. Ab hac uictus copia supereditabatur, atq; hanc ex Bithynia in Macedoniam usq; sunt consequuti. Nam illi patria erat Pella, qui locus olim floruit sub Macedonicis regibus: nūc a paucis, ipsiq; obscuris & humilibus incolitur. Ibi quū conspicerent immani magnitudine dracones placidos admodum ac mansuetos, adeo ut a mulieribus alerentur, & cum pueris unā cubarent, & calcātes ferrent, neq; cōmouerentur, si quis stringeret premeretq;: deniq; perinde atq; infantes lac ē papilla sugerent (nam sunt id genus apud illos per multi, unde uerisimile est, olim illam de Olympiade fabulam increbuisse: quū Alexandrum conciperet, huiusmodi dracone quopiam opinor, cum ea concumbente) mercati sunt ex his serpentibus unum, qui esset pulcherrimus, obolis sanē paucis. Atq; (ut Thucydidis utar uerbis) hinc iā bellum oritur: nimirum quum duo facinorosissimi, et immani audacia præditi, neq; non ad maleficia promptissimi, societatem iniissent, facile perpenderunt, hæc duo potissimum in hominum uita tyrānidem obtinere, spem ac metū: quorum utroq; si quis ad commoditatem uteretur, fore ut is illico dītelceret. Siquidem utriq; iuxta, uel ei qui metu laboraret, uel huic qui spe teneretur, uidebant præscientiam quā maximē necessariam esse, summeq; desiderari: atq; hac uia Delphos olim fuisse ditatos, factosq; celebres: præterea Delum, Clarū, & Branchidas: nimirum hominibus per hos quos modo dixi tyrānos, nempe spem ac metum, ad sacra confluentibus, ac futura prædiscere cupientibus, atq; huius rei gratia hecatombas immolantibus, a uerosq; dedicatibus lateres. Hæc ubi inter sese uersassent, ultroq; ac citro agitassent, uisum est uaticiniū oraculumq; constituere: etenim si res ea processisset, sperabāt se protinus diuites atq; felices fore. Quod quidem negotium magnificentius etiam illis successit, quā expectauerant initio, & uel spe melius euenit. Hinc iam spectare cœperunt: primū quidē de loco, deinde quonam exordio, quāue ratiōe negotium oporteret auspicari. Cocconas igitur Chalcedonem opportunam esse censuit, utpote regionē, a negotiatoribus frequentatam, tum Thraciæ Bithyniæq; confinem, neq; longē distantiam ab Asia Galatiæq; cunctis item imminētibus populis. At ē diuerso patriam suam prætulit Alexander: nam aiebat, id quod erat res, ad huiusmodi negotiorum auspicationem aggressionemq; hominibus opus esse crassis & stolidis, & qui uiderentur admissuri: cuiusmodi Paphlagonēs affirmabat esse hos, qui supra Aboni murū incolunt, nempe superstitiosos plerosq; ac stolidos: qui si quis tantum apparuisset, tibicinem aut tympanistam, aut qui cymbala pulsaret secū adducens, cribro (quod aiunt) uaticinans, illico uehemēter omnes in illum inhient, & perinde ut cœlitū quempiam intueantur. Hæc de re quum controuersia nonnihil inter illos fuisset, tandem cessit Alexander. Itaq; profecti Chalcedonem (nam id oppidum uisum est hac parte habere nonnihil ipsis conducibile) in Apollinis templo, quod est apud Chalcedonios uetustissimū, æreas defodiunt tabellulas, quæ dicerent, breui admodū Aesculapiū unā cum patre Apolline in Pontum aduenturū, atq; Aboni murum inhabitaturum. Ex tabellæ quæ essent de industria repertæ, facile effecerunt, ut hic rumor in omnē usq; Bithyniam ac Pontum dimanaret, multo aut ante alios in Aboni murum: nam hi protinus statuerant etiam templum erigere, iamq; fundamentis locum effoderant. Hic igitur in Chalcedone relictus Cocconas, auspiciā quædam atq; ambigua obliquaq; conscripsit responsa. Deinde paulo post diem obit, a uipera (sic ut opinor) iustus: in huius demortui locum accersitur Alexander, ac succedit iā comatus, cæsariēq; promissa, tunicam indutus purpuream albo intermixtam, supra eam ueste amictus candida, falcem tenens exemplo Persei, a quo se matrum genus ducere prædicabat. At perditissimi illi Paphlagonēs quū ambos illius nossent parētes obscuros atq; humiles, tamē oraculo crediderūt ita canētī:

Causa et occasio rei gerendæ

Consiliū, ex effectu spei ac metus.

Consultatio de loco.

Principium imposturæ.

Coccone mors, in cuius locū Alexander, et quomodo idē p̄ diuino haberi cœpit.

L V C I A N I

Perfides genere gratus Phœbo iste uidetur:

Dius Alexander Podaliri sanguine cretus.

Hic nimirum Podalirius libidinosus erat, ac natura mulierosus, adeo ut à Tricca ad Paphlagoniam usq; in Alexandri matrem sit incitatus illectusq;. Reper-

tum est aliud oraculum, quasi Sibyllæ prædiuinantis.

Ad maris Euxini littus, iuxtaq; Sinopam

Tirside erit quidam Ausonia de gente sacerdos:

Qui prima ex monade, tribus ac decadis, referabit

Quinq; alias monades, uicenaq; ter repetita

Quadrorbem numerum, referentem nomina diui,

Qui ueniet laturus opem mortalibus ægris.

Idq; propter

A. A. E. E.

cū quibus lite

ris ævū cō-

positū, Ale-

andrū cōstitu-

it. significat

aut A. A. A. 30.

E. 5. E. 60.

qui numeri

additi 96. cō-

stituūt, nume-

rū in quatuor

et uiginti qua-

ter diuisibilē.

Instrumēta su-

æ actionis.

Alexander itaque multo post in patriam irruens cum eiusmodi Tragœdia, cōspicius erat ac splendidus: quum interim furore afflatus sese nōnunquam adsimulabat, ore spuma cōpleto: id quod ille facile efficiebat, radicula (ea est herba lauandis lanis idonea) radice commanducata. Cæterum illis diuinum quiddam, ac formidandum spuma uidebatur. At multo antea sibi sinxerant, parauerantq; è linteis confectum draconis caput, quod speciem quandam humanā præ se ferret, colorum fucis mirè adsimulatum, quodq; pilis equinis os & aperiret, & clauderet. Tum lingua (sicut est draconū) bisulca atra prominebat, quæ & ipsa pilis agebatur. Porro Pellæus ille draco iam pridem erat in promptu, domiq; alebatur: quum res postularer, tum ab illis proferendus, unaq; in partē Tragœdiam acturus, uel princeps potius huius futurus fabulæ. Iam uero ut erat maturum aggredi, tale quiddam machinatur: noctu ueniens ad templi fundamenta nuper effossa. Constitit autem in eis aqua, siue quod ea indidem alicunde destillauerat, siue quod ex æthere deciderat: illic ouum antea excauatū deponit, quod quidem intus occultabat fœtum recens æditum serpētis. Id quā altē demersisset in abditas luti cauernas, rursus illinc discessit. At mane quum in forum prosilisset nudus, nisi quod subligari circum pudēda tectus erat, eoq; inaurato: tum falcem illam gestans, simulq; solutam uentilans, iactansq; comā, eorum more, qui à Cybele deorum matre afflati conueniunt, ac numine rapiuntur: conscensa sublimi quapiam ara concionabatur, ciuitatem eam beatam esse prædicans, quæ mox deum propalā esset ostensura mortalibus. Porro qui aderant (nam concurrerat uniuersa prope ciuitas) unā cū mulieribus, senibus, pueris, admirabantur, ac uota facientes adorabant. At ille uoces quasdam sonans incognitas, nihilq; significantes, cuiusmodi sint Hebræorum aut Phœnicum, attonitos eos reddebat, ut qui nihil intelligerent eorum quæ dicebat nisi solum hoc, quod Apollinem Aesculapiumq; passim admiscebat. Sub hæc ad institutum templum curriculo fugiebat, accedensq; ad fossam ac fontem illum quem iam ante conditum oraculum præstruxerant: ingressus aquam, magna uoce canebat laudes Apollinis et Aesculapij, inuitabatq; deum, uti dexter ac felix in ciuitatem adueniret. Deinde phialam postulat, eam porrectā à quopiam, facile immergens, unā cum aqua lutoq; haurit & ouum illud, in quo nimirum ille deum concluserat, candida cera cerussaq; commissuram operculi ferrum minans. Id quum manu cepisset, affirmabat iam Aesculapium tenere sese. Interim illi stupidis defixisq; intuebantur oculis, expectantes quidnam esset futurum postea, iam dudum admirantes ouum in aqua repertum. Porro posteaquā fregisset idem caua uola compressum, ac serpentis illius fœtum exclusum excepisset, simulatq; mouentem hunc sese conspicerent ij qui aderant, ac digitis circunvoluentem, protinus uocem tollebant, deumq; consalutabant, ac ciuitatem eam fortunatā esse dictitabant: singuliq; affatim uotis implebantur, thesauros, opes, prosperam ualetudinem, aliaq; id genus ab illo flagitantes bona. Hic ille rursus cursim sese domum abripuit, unā secum asportans, modo editum in lucem

lucem Aesculapium, his natum scilicet, cum semel duntaxat nascantur homines; atque cum non ex Coronide per Iouem, id est, cornicula (nam id matris nomen fertur) neque ex cornice, uerum ex anseris progenitum. Populus autem uniuersus consequebatur, omnes afflati deo, atque ob spes animo conceptas furor cor repta. Interdum igitur se domi continebat, sperans fore, id quod & euenit, ut fama permoti, Paphlagonum pars maxima concurreret. Ergo posteaquam urbs ita esset hominibus referta, ut iam redundaret: sed quibus omnibus iam tunc cerebrum, tum cor esset exemptum, nec ulla parte similes uiderentur uiris pane uisitantibus (ut loquuntur poetae) uerum qui praeter solam figuram nihil a pedibus distarent: in aediculis quibusdam, in lecto residens, eo uidelicet ornatus, qui uatem mire deceret: imponit in sinum Pellem illum Aesculapium, qui quidem erat, ut dictum est, maximus pulcherrimusque. Hunc totum ubi collocauisset, caudam foras prominere sinens (Erat autem ingens adeo, ut cum per pectus illius effunderetur, pars tamen humi traheretur) solum autem caput sub alis abditum teneret, illo nimirum omnia ferente: linteaceum illud draconis caput, altera in amictus parte contextum ostendebat, quod prorsum illius esse draconis uideretur, qui a pectore prominebat scilicet. Iam uero mihi cogita, aediculas non admodum illustres, nec ad saturitatem usque luminis capaces: tum turbam hominum conuenarum, quique alijs ex locis alij concurrissent, tumultuantes: ac prius etiam quam ista uiderent, mente attoniti stupefactique, denique spebus illis sublatis: quibus ingressis, non mirum si res uisa est portentosa, uidelicet ex modo pusillo serpente, intra pauculos dies tam immanem extitisse draconem humana specie, atque eum insuper mansuetum tractabilemque. Protinus autem ad exitum properabant, & priusquam exactius essent contemplati, protrudebantur ab ijs, qui noui semper ingrediebantur. Porro est regione ianuae, per quam intrabatur, patefactum erat & aliud ostium, per quod exiretur. Cuiusmodi quiddam & Macedonas in Babylone fecisse ferunt in Alexandri morbo, quum ille grauiter iam aegrotaret: illi obsessa regia desiderarent eum intueri, ac supremum alloqui. Atque hoc spectaculi scelestus hic non semel, uerum crebrius exhibuisse dicitur, maxime si qui diuites aduenissent recentiores ac nouitij. Hoc loco, mihi charissime Celse, si uera fateri uolumus, aequum est ueniam dare Paphlagonibus ac Ponticis illis hominibus, nimirum crassis et ineruditjs, si delusi sunt, quum draconem manu contingerent: nam hoc quoque largiebatur Alexander ijs qui uoluissent: quumque conspicerent in dubia malignaque luce imitatum illud illius caput, os scilicet nunc aperiens, nunc claudens, tanto artificio, ut res plane Democritum aliquem requireret, aut certe Epicurum Metrodorumue, aut alium huiusmodi quempiam, qui prorsus adamantinam aduersus haec atque id genus alia, mentem obtineret: qui nullo pacto crederet, quicquid uel quid esset rei coniecturis colligeret: uel si uiam etiam modumque praeuestigare non quiret, illud tamen antea sibi persuasum haberet, fugere quidem sese modum rationemque praestigiaturae: ceterum quicquid esset negotij, prorsus simulatum fucatumque esse, ac ne fieri quidem ulla ratione potuisse. Paucis ergo diebus confluxit tum Bithynia, tum Galatia Thraciaque: eorum qui renunciabant, unoquoque ut sit, affirmantes sese primum nascentem uidisse deum, deinde paulopost eundem contrectasse iam grandem admodum factum, uultu etiam homini adsimilem. Accedebant ad haec picturae, imagines, signa deum referentia, partim ex aere, partim argento efficta. Postremo nomen etiam inditum: nam Glycon appellatus est, idque iussu diuino carmine prodito. Ad hunc enim modum eloquutus est Alexander:

Sum ille Glycon: hominum lux, ex Ioue tertia proles.

Ast ubi iam maturum esset, ut cuius rei gratia haec omnia fuerant excogitata, responsa quoque redderet ijs, qui requisuissent: diuinaretque, accepta uidelicet ansa ab Antilocho, qui apud Cilices uatem egerat. Nam is quoque post patris

Amplicius

Procedit de
tionis, quo sit
bi uia ad cea
tera strauit.

Fide facit nar
rationi ex cir
cūstantijs loci
et hominum.

Principiū de
tionis. et cū
filiū ab exen
plo capiam.

Amphiarei interitum; posteaquā quam ille inter Thebanos extare desisset, patria pulsus, atque in Ciliciam profectus, haud incommodè rem gessit, quum Cili-
cibus euentura prädiceret, binos obulos pro singulis accipiens responsis. Ab-
hoc, inquam, arrepta ansa, prädicit Alexander omnibus qui aduenerant, fore
ut deus ipse responsa daret, eiusque rei diem quendam certum prællocutus est.
Iussit autem ut quisque quod uideretur, quodque maximè discere uellet, id in li-
bello conscriberet, eumque funiculis obuinctum, cera, argillâue, aut simili re qua-
piam obsignaret. Se uero receptis libellis, cum subisset adyta (iam enim oracu-
lum erat extructum, & apparatus cortinæ) ordine per præconem ac theologū
euocaturum eos qui tradidissent; dehinc ubi de singulis esset edoctus à deo, li-
bellos redditurum, ita ut traditi fuerant obsignatos: subscripto illis responso,
pro cuiusque argumento, deo nimirum respondente, quacunque de re quis es-
set sciscitatus. Erat autem hic dolus, homini cuiusmodi tu es, aut etiam (si mo-
do dictu non est inuidiosum) cuiusmodi sum ego, manifestarius, neque diffi-
cilis animaduersu, uerum idiotis, quibusque nares essent mucro obsitæ, mini-
meque emunctæ, prodigiosum, planeque incredibile quiddam esse uidebatur. Ete-
nim quum uarias esset cōmentus artes, quibus signa tollerentur, quæ quisque
sciscitabatur, ea legebat: atque ita quæ uiderentur, ad interrogata respondebat.
Deinde rursus obuincta obsignataque reddebat, non sine summa admiratione
eorum qui recipiebant. Plurimus enim hic inter illos erat sermo, qui tandem
scire potuisset iste, quæ ego illi tradidi, sanè quā diligenter obsignata signis,
imitatu neutrūquam facilibus, nisi reuera deus esset qui spiam, cui cuncta sint per-
spicua. Sed iam quibus artibus effecerit, forsitan à me requires. Accipe, quo
uide licet imposturas eiusmodi deprehendere queas, & coarguere. Prima ra-
tio sic habebat Celse charissime. Eam ceræ partem quæ post signum hærebat,
acu candefecta liquefactam diducebat: tum ubi legisset, rursus calefactam acu
ceram, eam quæ à tergo funiculi fuerat, signo eodem manente, facile coagmen-
tabat. Porro secundus modus constat per id, quod collyrium uocant. Id con-
ficitur ex pice Beryttia, bitumine, ac lapide perspicuo trito, cum cera & masti-
che. Confectum igitur ex his omnibus collyrium igni calfactum, inuncto pri-
us suillo pingui, signo applicabat, ac symboli figuram excipiebat. Id simul atque
ficcum esset factum (siccabatur autem protinus) commodè resignabat libellos;
quibus prælectis, imposito ceræ denuo, perinde atque è lapide signum idem
imprimebat, ad archetypi similitudinem mirè effectum. Post hæc iam tertiam
accipe rationem: Calce in gluten iniecta, quo uulgo codicillos adglutinant, at-
que ex his confecta ceu cera, mollè adhuc eam admovebat signo, statimque detra-
hebat. Nam illico siccescit, adeo ut cornu uel ferro potius reddatur solidius.
Hac ad imprimendum signum uti cōsueuerat. Sunt præter has & aliæ complu-
res uia, quas omnes referre nihil necesse est, ne parum uidear modestus, maxi-
mè quum tu in his quos de magorum artibus conscripsisti commentarijs tum
pulcherrimis, tum utilissimis, quicque modestos reddere queant, si quis in eis euol-
uendis uersetur, abundè multa retuleris, longeque his nostris copiosiora. Red-
debat igitur oracula, diuinabatque, nō mediocri ad eam rem utēs ingenio, arteque
negocium reddens probabilius, dum alijs obliqua quedam & ambigua respon-
det ad ea quæ proponebantur, alijs penitus obscura. Quandoquidem & hoc o-
raculis ille conuenire iudicabat. Alios item deterrebat, alios adhortabatur, pro
ut sibi magis conducere coniectasset. Nonnullis remedia morborum, uitæque ra-
tiones præscribebat, cum sciret (ut initio diximus) complura atque efficacia phar-
maca. Maiorem autem in modum Cytmidēs ab illo probabantur, id est nomen
confictum emplastri, ursino adipe confecti. Porro spes, rerumque successus & in-
crēmēta, neque non hæreditatum obuentus semper in aliud tempus reſciebat,
illud interim addens: Cuncta hæc tum obtingent, cum ipse uolam, quumque uer-
tes

Qua arte ob-
signatus libe-
ras resoluerit

Modus respo-
dendi.

tes meus Alexander me rogabit, proque uobis uota faciet. Denique merces erat unicuique responso præstituta, nempe drachma cum obulis duobus. Ne uero pusillum aut exiguum fuisse putes amice hunc quæstum, quum in annos singulos ad septuaginta aut octoginta millia redierit, usque adeo auidis & insatiables hominibus, ut singuli supra decem aut quindecim rogationes traderent. Ceterum ea quæ capiebat, non ipse solus solitus est insumere, nec rursus ad congerendas opes in thesaurum reponere, uerum compluribus et alios habebat secum adiutores & ministros, tum qui scitarentur, qui uersibus oracula cõderent, qui responsa seruari, qui subscriberent, qui obsignarent, qui interpretarentur, quorum unicuique pro dignitate meritoque lucrum impartiebat. Ad hæc nonnullos foras & in longinquas regiones emendarat, qui samã eius oraculi inter gentes dissiparent, affirmantes ipsum etiam prædicere reuocareque fugitiuos, furas ac prædones indicare, thesauros effodiendos ostendere, morbo laborantibus mederi, quosdam etiam uita defunctos in uitam reuocare. Concurreretur igitur undique, magnoque tumultu concitati adproperabant, sacrificabatur, decantabantur munera, eaque duplicata, prophetę discipuloque dei. Iam enim et tale quoddam oraculum exierat,

*Quibus factis
is et auxilia
fuit.*

Muneribus decorare meum uatem atque ministrum

Præcipio: nec opum mihi cura, at maxima uatis.

Verum ubi iam plerique, quibus mentis plusculum inerat, non secus atque ex altâ ebrietate resipiscences, conspirassent in illum, præsertim ex his, qui studebant Epicuro: iamque paulatim in oppidis deprehenderetur uniuersa præstigiatura, fictusque fabulæ apparatus: horrendum quiddam in eos edidit, dicens impijs & Christianis impleri Pontum, qui non uerentur in sese turpissime maledicere: eos iussit lapidibus pellerent, si modo uellent propiciũ habere deum. Porro super Epicuro huiusmodi quoddam oraculum prodidit: Sciscitanti cuiquam, quid ageret apud inferos Epicurus: plumbeis, inquit, cõpedibus uinctus in cœnâ desidet. Et adhuc miraris, si magnopere creuit eius celebritas oraculi, cū uideas interrogationes adeuntium, quàm sint prudentes, quàmque erudite? Modis autem omnibus bellum erat illi cum Epicuro seuum & irreconciliabile, idque iure optimo. Nam cum quotandem iustius bellum gerat, homo præstigiator, & monstris ac portentis amicus, ueris inimicissimus, quã cum Epicuro, uiro uidelicet qui rerum naturam perspectam haberet, quique unus quid in his esset uerum uideret? Nam Platoni, Chrysippo aut Pythagoræ erat amicus, atque alta cū illis pax intercedebat: At intractabilis ille Epicurus (sic enim appellat eum) erat illi plurimum inuisus, atque id merito: quippe qui hæc omnia ridicula ac ludicra duceret. Quã ob causam inter urbes Ponticas Amastrin in primis habebat exosam, eo quod acceperat eos, qui cum Lepido erant, alios item horum consimiles quàm plurimos ea in ciuitate uersari. Neque unquam Amastrino cuiquam oraculum reddidit: quin ubi conaretur etiam fratri proconsulis respondere, deridiculè profecto discessit, cum nec ipse quem admodum idoneum oraculum fingeret, inueniret, nec haberet qui sibi in tempore posset componere. Nam cum illi de stomachi dolore conquerenti, uellet præscribere, uti suillum pedem cum malua præparatum ederet, hunc in modum ait:

Maluaca porcorum sacra cunimato Sipydno.

Crebrius autem (uti iam diximus) draconem ostendebat is qui uellet, haud totum tamen, sed caudam potissimum, ac reliquum corpus oculis exponens: caput uero ne uideri posset, abditum in sinu seruabat. Verum quo magis etiam redderet attonitam multitudinem, pollicitus est sese exhibiturum ipsum deum loquentem, citraque interpretem ædentem oracula. Deinde non magno negotio, gruam arterijs contextis, ac per lineum illud draconis caput, quod erat arte ad simulatum, insertis, alio quopiam per has foris insonante, responsitabat ad ea quæ proponebantur, uoce nimirum per linteaceum illum Aesculapium

*Antophonia
responsa quæ
et quomodo
dant.*

ad aures promanante. Huiusmodi responsa *aut ipse* dicebantur, id est, ipsius uoce reddita: neque quibuslibet, neque passim dabantur, uerum splendidis modo atque opulenti, et qui grandia largirentur. Itaque quod Seueriano redditum est, super expeditione in Armeniam suscipienda, ex Autophonis erat. Adhoretans enim illum ad incursum eius regionis, sic ait:

*Exempla res
sponforum.*

Parthis Armenijsque citato Marte subactis,
Romam urbem repetes, & claras Tybridis undas:
Vertice ferta gerens radijs distincta serenis.

Deinde posteaquam uecors ille Gallus persuasus, incursionem fecisset, euenissetque ut una cum exercitu caderetur ab Othryade, hoc oraculum a monumentis sustulit, atque aliud in eius locum substituit huiusmodi:

Agmen in Armenios ne duc: neque enim expedit isthuc:
Ne tibi foemineis uir amictus uestibus, arcu
Exitium immittat, uitaque ac lumine priuet.

Siquidem & hoc interim callidissime fuerat commentus, ut posterioribus substitutisque responsis, ea quae perperam maleque euenissent, sarciret ac mederetur. Sapius enim aegrotis priusquam morentur, praedixerat fore ut reualescerent quibus morientibus, alterum oraculum illico paratum erat, quod superiori diuersa caneret:

Posthac desine opem morbo petere exitiali:
Mors etenim manifesta, nec euitare licebit.

Porrò cum non ignoraret, qui in Claro ac Didymis, Malloque responsa ferebant ipsos quoque huiusmodi quadam arte diuinandi celebres haberi, eos sibi reddebat amicos, plerisque consultores ad illos remittens, his uerbis:

Nunc Claron ito, mei uocem patris auditurus. Et rursus:
Branchydica accedas adyta, atque oracula queras. Et iterum:
Mallon abi, Amphiloche quarens oracula uatis.

*Transitio ad
ad ea quae cum
Romanis et
ceteris exter-
nis acta.*

*Rutilianus
Romanus.*

Et haecenus quidem de ijs, quae intra patriae fines usque ad Ioniam, Ciliciam, Paphlagoniam, Galatiamque designauit. Ut uero & in Italiam oraculi fama peruenit, incipit ipsam Romanorum urbem: iam nemo omnium erat, qui non alius alium anteuertere studeret, dum hi quidem eo proficiscuntur ipsi, illi uero mittunt, potissimum hi, qui potentia atque autoritate plurimum in Rep. pollebant: quibus princeps quasi signifer extitit Rutilianus, uir alias quidem honestus ac probus, tum compluribus in praelijs Romanorum spectatae uirtutis: sed qui in his quae ad deos pertinent, parum sane sciret, ut cui prodigiosa quaedam de illis essent persuasa, adeo ut sicubi lapidem uel inunctum, uel coronatum conspexisset, continuo procideret atque adoraret, ac diutius aduolutus uota faceret, bonaque ac laeta ab illo postularet. Hic igitur simulatque de oraculo inaudisset, parum aberat quin omisso quem tenebat exercitu, in Aboni murum auolarit: alios autem post alios eo legabat. Porrò qui mittebantur, seruuli nimirum idiotae quidam facile decepti, domum redibant, referentes partim quae uiderant, partim tanquam uidissent, audissentque: permulta insuper accumulantes illis, quò domino fierent commendatiores. Inflamarunt itaque senem infelicem, & in uehementem insaniam impulerunt. At ille passim ad omnes amicos accedens, quos habebat quum plurimos, tum potentissimos, enarrabat, partim ea, quae ab ijs quos miserat, accepisset, partim quae ex se effinxerat. Et ad eum modum iste compleuit urbem, concitauitque, quam plurimis item aulicis expauefactis atque attonitis. Qui protinus & ipsi cupiditate flagrare coeperunt, ut aliquid suis de rebus audirent. Porrò Alexander aduenientes comiter excipiebat, ac xenijs, alijsque magnificis donatos muneribus, ad eum remittebat: hoc agens, uti non solum renunciarent oracula, uerum etiam dei laudes canerent, ac portentosa quaedam de oraculo, deque ipso mentirentur. Excogitarat autem ter scelestus ille quid-

dam

damne utiq; inscitum, & ingeniosius, quàm ut in uulgarem competat latronem. Etenim resignatis libellis, ac perlectis: si quid offendisset in ijs, quæ proponebatur, ita scriptum: ut cum periculo ac discrimine eius qui scripsisset, si proferretur, coniunctum uideretur, apud se detinebat, neq; remittebat, quò uidelicet obnoxios, ac propemodum seruos ob metum sibi redderet eos, qui miserant: quò in mentem illis ueniret, cuiusmodi de rebus consuluissent: Intelligebat autem esse consentaneum, ut qui opibus ac potentia præcellerent, eiusmodi rogationes essent proposituri. Ab his munera quàm plurima ferebat: quippe qui non ignorarent sese intra casses eius teneri. Libet autem aliquot ex his responsis commemorare, quæ Rutiliano reddidit. Hic sciscitanti de filio, ex uxore priorè suscepto, qui iam per ætatem maturus esset, ut disciplinis erudiretur, quem instituendo in literis illi præceptorem deberet adhibere, ita respondit.

Pythagoram, egregièq; canentem prælia uatem.

Deinde paucis post diebus, extincto puero, ipse quidem hærebat: nec habebat quod incusantibus responderet: oraculo uidelicet ita re præsentis confutato. At Rutilianus optimus ultrò occupans, defendebat oraculum, affirmans hoc ipsum portendisse deum, qui iussisset neminem quidem è uiuis adolescentulo deligi præceptorem, sed Pythagoram potius, atq; Homerum iam olim defunctos, quibus cū credibile esset eum iam uersari. Quid igitur Alexandro uicio uertere conuenit, si istiusmodi homunculos dignos habuit, quibus fucum faceret? Rursum eidem percontanti, cuius tandem animam esset sortitus, ait:

Principio fueras Pelides, deinde Menander,

Deinde is qui nunc es: post fax phœbea futurus.

Octoginta æuum ac centum produxeris annos.

At hic septuagenarius interiit, in insaniam uersus, haud expectato dei promisso, quanq; hoc quoq; oraculum ex Authophonis erat. Eidem item de uxore ducenda percontanti, aliquando incunctanter ac palàm respondit:

Ducito Alexandro natam, Lunamq; puellam.

Siquidem iam olim rumorem dissiparat, filiam quam habebat, è Luna sibi susceptam fuisse, Lunam enim ipsius amore captam fuisse, quum dormientem aliquando conspexisset: nam id illi familiare est, & formosos somno sopitos ad mare, Porro Rutilianus uir prudentissimus, nihil cunctatus, protinus accersit uirginem, nuptias conficit, sponsus iam sexagenarius, concumbitq; socrum suam Lunam solidis Hecatombis placans: tamq; sibi unus è cœlitum numero uidebatur. At hic ubi semel in Italia rem esset aggressus, maiora indies ad hæc excogitabat, & in omnes Romanæ ditionis partes, qui perferrent oracula, dimittebat, prædicens ciuitatibus cauendam esse pestilentiam, incendia, terræmotus, se certa remedia traditurum, ne quid horum accideret, pollicebatur. Iamq; quæ pestilentia increbuisse, unum quoddam tale oraculum, Autophonon & hoc quoquò uersum gentium prodiderat, unico carmine comprehensum.

Intonsus nubem pestis depellit Apollo.

Atq; hunc uersiculum uidere erat passim pro foribus descriptum tanquam aduersus pestilentiam remedio futurum, Verum ea res plurimis diuersam in partem euenit, propterea quòd fortuna quadam sic accidit, ut ex domus, quibus hic uersus esset inscriptus, potissimum desolarentur, Neq; uero me putes illud dicere, carmen in causa fuisse ut interierint, uerum casu quodam ad hunc modum accidit. Et haud scio, an pleriq; freti carmine, negligentius ac securius uiixerint, nihil aduersum pestem, præter oraculum adhibentes: perinde quasi syllabas pro sese pugnantes haberent, & intonsum Apollinem telis pestem propellentem. Exploratores item ex sua coniuratione quàm plurimos Romæ constituerat, qui sibi qua quisq; mente esset, indicarent: ac priusquam oraculum adijssent, illi significarent quid nam essent percontaturi, quidq; potissimum cu-

Sacra & pri-
tus peculia-
res ab eodem
instituta, &
que circa ean-
dem flagiti-
se commissa.
1.

pere uiderentur, ut etiam priusquam aduenissent ij, qui mittebantur, ille iam ad respondendum instructus ac paratus esset. Atq; hæc quidem & id genus alia machinamenta, aduersus Italicas urbes præstruxerat. Nā præter hæc & initiatio nes quædam instituerat, tædarum per manus tradendarum gestationes, & sacro rum ceremonias, quæ quidem tribus ex ordine diebus continenter peragerentur. Ac primo quidem die Atheniensium ritu, denunciatio fiebat huiusmodi. Si quis impius, aut Christianus, aut Epicureus mysteriorū explorator accessit, discedat. Cæterum qui deo credunt & parent, sacris feliciter initientur. Sub hæc protinus exigebantur, illo præeunte, dicenteq;: Foras pellantur Christiani. Tum multitu- do acclamabat uniuersa: Foras pellantur Epicurei. Dehinc Latonæ puerperium agebatur, & Apollinis natiuitas: tum Coronidis nuptiæ: demum nascebatur Aesculapius, Altero die Glycon in lucem emergens, deiq; exortus, Porro ter- tio die Podalirij cum Alexandri matre coniugium agebatur. Dadis autem is ap- pellabatur, idq; ex re, propterea quod faces quædam incenderentur. Postremo loco, Lunæ atq; Alexandri amores, ac nascens Rutiliani coniunx. At uerò fa- cem gestabat, mysteriaq; agebat Endimion Alexander, cum hic dormiens scili- cet, in medio iaceret: descenderet autem in eum ē tecti fastigio, tanquā ē cœlo, Lunæ uicem agens, Rutilia quædam formosissima cuiusdam ē Cæsareæ do- mus præfectis uxor, quæ nimirum ut amabat Alexandrum, ita uicissim ab illo amabatur. Ac sub oculis perditissimi illius mariti: tum complexus agebantur, tum oscula, idq; in propatulo. Quod nisi complures fuissent tædæ, forsā non- nihil & eorum quæ fieri solent infra sinum, patratum fuisset. Paulopost rursus introibat ornatu sacerdotali, multo cum silentio. Deinde ipse primus clara uoce sonabat, Io Glycon. Assonabant autem benē canori scilicet homines: nempe præ- cones aliquot Paphlagones, Carbatinis ca lceati, plurimum alij nidorem ructan- tes, Io Alexander. Porro subinde inter gestandas tædas, atq; inter mysticas salta- tiones, femur illius de industria renudatam, aureum apparebat: pelle, sicuti conijcio, inaurata circumdata, atq; hac ad tædarum fulgorem relucente. Itaq; quum duobus quibusdam ex eorum numero, qui desipienter sapientes sunt, su- per hac re uerteretur altercatio: utrum Pythagoræ animum possideret, uideli- cet ob femur aureū, an alium Pythagorico illi consimilem, atq; eam controuer- siam ad ipsum Alexandrum retulissent: rex Glycon oraculo litem dissoluit.

Pythagoræ mens emoriturq;, oriturq; uicissim.

Vatis at est animus diuina ē mente profectus,

Hunc pater auxilio misit iustisq; pijsq;.

Et rursus:

Tecta Iouis repetet, Iouiali fulmine tactus,

Consecratio
puerorum.
11.

Porro cum cunctis alijs denunciaret, ut à pueris concubitu temperarent, ceu re nefaria, uir ille egregius tale quiddam ipse machinatus est. Ponticis ac Pa- phlagonicis urbibus imperabat, ut tertio quoq; anno mitterent, qui deo dica- rentur, eiusq; laudes apud se canerent. Verum mitti oportere spectatos ac se- lectos: nempe nobilissimos & ætate florentissimos, formaq; eximios. Quibus inclusis perinde ut emptitijs ad libidinē abutebatur, modis omnibus in eos de- bachari solitus. Præterea legem quoq; condiderat, ne quis maior annis octo- decim sese admoto ore complecteretur, nēue cum basio salutaret, sed reliquis manum duntaxat osculandam porrigens, solis ætate, formaq; floridis osculum dabat: atq; his quidem inde cognomen inditum, ut intra osculum constituti di- cerentur. Atq; in hunc modum uecordibus ac stupidis mortalibus illudens, per- petuò deinceps suas nequitias exercebat, passim constuprans uxores, passim liberis abutēs. Quin magnū quiddā, cunctisq; optandū uidebatur, si cuius uxo- rem uel aspexisset modo. Porro si quam etiam osculo dignatus fuisset, nemo nō

ita

ita putabat, quicquid esset bonarum felicitatum, id omne semel in eam domum influxurum esse. Erant insuper, atque ex non paucis, quae sese etiam peperisse ex illo factarent, quod ita esse mariti suo testimonio confirmabant. Labet etiam Dialogum tibi referre Glyconis & sacerdotis, uiri cuiusdam Tyanei, cuius sapientiam ex his quae sciscitatus est, conicias licebit. Hunc equidem legi pridem aureis descriptum literis, Tis, in ipsis sacerdotis aedibus. Dic, inquit, mihi rex Glycon, quisnam es? Sum ille, inquit, minor Aesculapius. Num alius ab illo prior? quid ais? Haud fas est ut isthuc audias. Sed quot annos apud nos permanurus, atque oracula redditurus? Ad millesimum tertium, Deinde quo demigraturus? Ad Bactra, atque in eas regiones. Siquidem oportet & barbaros meo conuictu, meaque praesentia frui. At reliquae sortes, puta quae in Dydimis, Claro, Delphisque redduntur: utrum ab autore proficiscuntur Apolline, an uana sunt quae illic aduntur oracula? Ne isthuc quidem scire quasiseris, nefas enim. Ceterum ego quis tandem post hanc uitam futurus sum? Camelus, deinde equus, post haec uir sapiens, ac uates non inferior Alexandro. Atque haec Glyconis est sacerdote confabulatio. Postremo & oraculum carmine comprehensum addit, quum non ignoraret illum amicum esse Lepido:

Ne pare Lepido, namque huic fatum instat acerbum.

Mirum etenim in modum metuebat Epicurum, sicuti superius dictum est, nimirum ut artificem ac sapientem, suis artibus atque imposturis hostem, atque infensum. Itaque ex Epicureis quempiam, ausum semultis praesentibus coarguere propemodum in uitae discrimen adduxerat. Siquidem adiens ille, clara uoce dicebat: Tu nimirum Alexander Paphlagoni cuiusdam persuasisti, ut seruos suos apud Galatiae praefectum capitis accerferet, hoc nomine, quasi filium ipsius, qui tum Alexandriae erudiebatur, occidissent: Atqui uiuit adolescens, incolumis quippe reuersus est, famulis iam supplicio affectis, qui tua opera bestiis traditi perierunt. Porro huiusmodi quiddam acciderat. Cum adulescentulus amne aduerso in Aegyptum nauigasset, ad inundationem usque subducto nauigio: persuasus est, uti pariter in Indiam nauigaret. Itaque dum diutius abesset, infelices illi eius ministri rati uidelicet, uel in Nilo nauigantem interisse puerum, uel a latronibus (nam id temporis permulti grassabantur) esse peremptum, reuersi sunt domum, renunciantes quemadmodum e medio sublatus esset. Deinde proditum oraculum, damnati serui, sub hac adest adulescentulus, peregrinationem suam enarrans. Atque haec quidem ille. At Alexander indignatione percitus, quod coargueretur, neque ferens opprobriatam sibi uanitatem, iussit ut qui adestent, lapidibus illum impeterent: alioqui & ipsos impios futuros, atque Epicureos appellandos. Dumque illi iam lapidare coepissent: Demonstratus quidam, qui diuersabatur in ponte: primus hominem sui corporis obtegens obiectu, morti subduxit: alioqui lapidibus obruendum, idque iure optimo. Quid enim oportebat unum intertam multos insipientes, sanum esse, atque a Paphlagonum stultitia malum sibi accerferet? Et illi quidem haec euenerunt. Ceterum aduocatis iuxta oraculorum ordinem iis qui proposuerant (nam id fiebat pridie quippe responsa redderet) pracone rogante, an uaticinari uellet, si cuiquam illorum ex adito respondisset, in malam rem, huiusmodi hominem neque recto quisquam excipiebat, neque igni, aquaeue impertiebat: uerum erat illi solum aliud alio uertendum, tanquam impio, deorumque contemptori, atque Epicureo: quod quidem probrum omnium erat grauissimum. Quapropter unum etiam Alexander quiddam designauit ridiculum. Nactus perculsares Epicuri sententias, librum (ut scis) longe pulcherrimum, summatim Epicurae disciplinae decreta complectentem, medium in forum deportauit, ac lignis ficulnis exussit, tanquam autorem ipsum exuret scilicet: ac cinerem abiecit in mare, oraculo insuper eam in rem adito.

Edico decreta senis comburere caeci,

Exemplum
dialogi, sacer
dotis cuius
dam et Gly
conis.

Aliud pericu
losum, Epicu
rei cuiusdam

Haud perpendit scelestus ille, quantum adferret is liber commoditatum, qui in eo legendo uersarentur, quantamque illis quietem, tranquillitatem libertatemque pareret: propterea quod à paucioribus, spectris, ac prodigijs liberaret: tum spes inanes, atque immodicas adimeret cupiditates; mentem sanam ac ueritatem infereret, planè lustraret animum, non tæda quidem, aut squilla, aut ali-

Alia respon-
sorum exem-
pla, quorum
euentus om-
nino diuersi
sunt.

is id genus nugamentis: imò recta ratione, uero, ac libertate. Accipe iam faci-
nus quoddam hominis sceleratissimi, unum inter omnia multo impudentissi-
mum. Quum iam non mediocrem in Regiam aditum sibi patefecisset, inque au-
lam Cæsaream, præsertim Rutiliano rem adiuuante, atque approbante: quum
bellum quod in Germania gerebatur, maxime flagraret, diuo Marco cum Mar-
comannis & Quadis conferente, oraculum diuulgauit, quo iubebat, uti duos
leones uiuos in Danubium immitterent, uarijs cum odoribus, ac sacris quibus-
dam magnificis, sed præstat ipsum oraculum referre:

Gurgitibus flumini turgentis ab imbribus Istri

Immisisse duos Cybeles edico ministros:

Monte feras alitas: tum quantum alit Indicus aer

Florum atque herbarum bene olentum, moxque futura est

Etrivictoria, pax & amabilis, & decus ingens.

Ea quum essent facta, quemadmodum ille præscripserat: leones quidem stu-
mulatim in hostium regionem enataissent, Barbari canes quospiam aut lupos es-
se rati, fustibus arcebant. At nostrorum protinus maxima strages est conse-
quuta, uiginti ferme milibus simul extinctis. His cõsimilia sũt ea, quæ in Aquil-
leia contingerunt, quum parum abfuerat, ut urbs ea caperetur. At is ad id quod
euenerat Delphicam illam responsionem, Croesoque redditum oraculum, frigi-
dè sane detorsit: dicens deum quidem prædixisse uictoriam, haud tamen expli-
cuisse, utrum Romanorum esset futura an hostium. Tandem quum plurimi
eam in urbem confluerent: premereturque Abonotichitarum ciuitas multi-
tudine eorum, qui ad oraculum uentitabant, neque sufficeret suppeditandis ijs,
quæ ad uictum erant necessaria, comminiscitur oraculorum genus quoddam
id, quod nocturnum appellabatur. Siquidem libellis indormire solet, ut aiebat
ipse, deinde, tanquam in somnio diuinitus edoctus respondebat: nihil certi ta-
men, Sed ambigüe plerumque, ac confusim: maxime si quos libellos conspexisset
accuratius atque obseruatius obsignatos. Ad hunc enim modum citra ullum resignandi
periculum, quicquid temerè in mentem uenisset, subscribebat: ratus & hoc ipsum
oraculis conuenire. Erant autem ad id nonnulli constituti interpretes, qui merce
dem non exiguam colligebant ab ijs, qui eiusmodi capiebant oracula, ut enarra-
rent ea, explicarentque, atque hoc illorum munus conductitium erat. Nam inter-
pretum quisque talentum Atticũ pendebat Alexandro. Nonnunquam, quum neque
cõsuleret quisquam, neque missus esset aliquis: imò quum ne esset quidam huiusmodi
quippiã: tamẽ oraculum adebatur, uti stultos mortales redderet attonitos. Quod

Nocturna
oracula.

Interpretes
oraculorum.

Hunc age quære tuam qui tectus in ædibus, ac te
Clam prorsum, uxorem uultuque oculisque decoram
Stuprat adulterio, seruorum ex agmine primus.
Ipse cui solus suasisisti hæc omnia demens,
Eius enim florem libasti, hoc dedecus ille
Nunc tibi compensans, cum coniuge dormit herili,
Quin isdem tibi iam pridem letale uenenum
(Vt neque quæ faciant, possis audire, nec unquam
Cernere luminibus) tectè furtimque pararunt.
Inueniesque tuo sub lecto pharmaca, iuxta
Parietem, sub cervicali condita, porro
Istis conscia criminibus tua serua Calypso est.

(genus illud erat.

Quis

Quis Democritus principio non commoueretur, ubi nominatim & autores, & loca palam audisset designari: Verum illico despuisset, simulatq; cognouisset, quo hæc artificio generentur. Insuper & Barbaris non raro respondit, si quis patria lingua sciscitaretur, puta Syriacæ aut Gallicæ, quociens difficile erat inuenire contrerraneos eorum, qui rogationem proposuissent: proinde receptis libellis, multum intercedere solet interualli, priusquàm oraculum redderet quo uidelicet interim per ocium posset & soluere tutò libellos, & nancisci, qui cuncta possent interpretari, Quod genus erat & illud Scythæ cuiusdam redditum oraculum.

Exempla barbaris redditum.

Morphi ebargulis in umbram chnenchicranc, relinquet lucem.

Aliàs rursus, quum nec adesset item quispiam, neq; tale quicquam omninò contigisset, citra carmen eloquutus est: Redito unde uenisti. Siquidem is qui te misit hodie, perijt, interemptus à Diocleuicino, accedētibus latronibus, Magno, Celere, ac Bubalo, qui nunc etiam comprehensi tenentur in uinculis: Ceterum pauca nūc accipe ex his quæ mihi ipsi respondit. Sciscitatio an calius esset Alexander quum libellos palam atq; accurate obsignassem, responsum nocturnum subscribitur: Sabar Dalachi Malach Attis alter erat. Rursus quum diuersis libellis eandem rogationem proposuissem, puta cuiatis esset uates Homerus, idq; alio atq; alio nomine: alteri subscripsit, uidelicet deceptus à puero: qui rogatus qua gratia uenit: ut remedium, inquit, peterem aduersus laterum dolorem.

Exempla, eorum quæ ipsi Luciano resposita ac facta.

Cytmidē te iubeo, ac Latonæ rorē perungi.

Alteri uero ubi sciscitanti ei dictum esset, utrum mihi satius esset in Italiam nauigto, an pedestri itinere proficisci, respondit: nihil quidem quod ad Homerum attineret.

Carpe uiam pedibus, ratē ne sulcaueris undas.

Multa id genus aduersus illum sum machinatus, quorum de numero fuit & illud, unica rogatione proposita libello pro more inscripto talis cuiusdam rogationes octo, nomen aliquod e mentis, missis drachmis item octo: præterea quod fieri solitum esset adiungens. At ille persuasus, partim missa mercede, partim inscriptione libelli, ad unicam rogationem, ea erat huiusmodi, quando deprehendendus esset impostor Alexander, octo misit oracula: sed quæ neque cælum (quod aiunt) neque terram attingerent, uerum absurda & intellectu difficilia omnia. Quod ille ubi in posterum persensisset, præterea quod Rutilianum à matrimonio conatus essem auertere, suasissemq; ne prorsus in diuinatione spes reponeret suas: oderat me uidelicet, ita uti par erat, sibiq; acerrimum hostem iudicabat. Quodam itaque tempore percontanti de me, Rutiliano ita respondit.

Noctiuagus gaudet scortis, spurcoq; cubili.

In summa, iure optimo me inuisissimum habebat. Proinde quum me in oppidum aduenisse sensisset, meq; Lucianum esse illum cognouisset: adduxeram autem milites duos, alterum lancea: alterum conto armatum, quos quidem à Capadociæ præside mihi tum amico acceperam, quo me ad mare usq; deducerent: accessit illico, sanè quàm comiter multaq; cum humanitate. Ego quum aduenissem, complures apud illum reperio: porrò bona quadam fortuna & milites unā mecum adduxeram. Tum ille manum mihi porrigit osculandam, quemadmodum uulgo facere consueuerat: ego ad motus, perinde atq; osculum daturus acri morfu corripio, ita ut parum abfuerit, quo minus illi manum mancam reddiderim. Itaq; qui præsentēs erant, præfocare me accedere conati sunt tanq; hominem sacrilegum: quippe qui iam inde ab initio grauiter tulerant, quòd Alexandrum illum, non autem prophetam, compellasset. At ille oppido quàm generosè obnitens compefcuit illos, pollicitusq; est se facile me placidum redderet.

Congressus Alexandri et Luciani.

rum declaraturumque quantum posset Glycon, qui nimirum & hos qui maxime sauirent ferocirentque, sibi redderet amicos. Moxque ablegatis omnibus, mecum exposulauit, negans se clam esse quæ suasissem Rutiliano. Ecquid melississet ut ista in sese facerem, quum possem illius opera apud illum magnas ad res promoueri? Equidem hanc hominis humanitatem commoditatemque libenter accipio, perpendens nimirum, quo forem in periculo constitutus: pauloque post prodibam, iam illi factus amicus. Ea res profecto ijs qui uidebant, uehementer erat stupenda, quod tam facile fuisset commutatus. Posthæc quum iam nauigare statuissem, missis Xenijs ac muneribus permultis (eram autem fortè soluscum Xenophonte, patre cum reliquis meis in Amastrim præmissis) pollicetur & nauim præbiturum sese, & remiges qui nos auherent. Etenim arbitrabar hæc animo simplici, atque officiosè fieri: uerum ubi iam in medio essemus mari, uideremque gubernatorem lachrymantem, & nescio quid reliquis nautis contradicentem, non optimæ de euentu spes me ceperunt. Erat autem illis ab Alexandro mandatū, ut tollentes nos in mare præcipites darent. Quod si contigisset, facile quod mecum gerebat bellum, illi debellatum fuisset: sed is qui lachrymabatur, effecit ne quid in nos grauius patrarent. Ac mihi quidem ita loquutus est: Annos natus, uti uides, sexaginta, quum antehac pie atque inculpate uixerim, haud quaquam uelim in hac tam grandi ætate, præsertim quum uxorem & liberos habeam, homicidio manus impiare: indicās uidelicet, cuius rei gratia nos suscepisset, quæque sibi mandasset Alexander. Expositis autem nobis in Aegialos, quorum etiam egregius meminit Homerus, retrò legit cursum: ibi fortè nactus præternauigantes legatos quosdam Bosporanos Eupatoris regis nomine in Bithyniam proficiscentes, deportandi uectigalis gratia, quod in singulos pendebatur annos: cum exposuissem illis, quod me periculum circumuallaret, atque illi se mihi commodos facilesque præberent, receptus in nauigium incolumis in Amastrim perueni: tantillum abfuerat ut perierim. Ex hoc nimirum tempore & ipse aduersus illum arma capiebam, omnemque (quod aiunt) mouebam funem, quo hominem ulciscerer, quem iam tum ante mihi structas insidias oderam, proque summo ducebam hoste, propter morum impietatem. Iamque ad accusationem intenderam animum, non paucis mecum facientibus, maximeque qui erant ex Timocratis Heracleotæ schola philosophi. Verum qui tum Bithyniæ Pontoque præsidebat nos cohibuit, penè supplicans & obsecrans uti desisteremus. Etenim ob necessitudinem quæ sibi cum Rutiliano intercederet nequaquam posse supplicio afficere: nec si manifesto in crimine deprehendisset. Atque ita quidem ab iracundia destitit, meque repressi: non in tempore rem aggressurus, cum iudicem haberem ad eum modum affectum. Sed quid? an non & hoc inter alia facinus audax Alexandri: à principe Romano postulare ut Abonæ murus, commutato uocabulo, Ionopolis appellaretur: utque nomisma noui signaret, altera quidem parte Glyconis obtinens imaginem, altera uero Alexandri, qui insignia aut Aesculapij, ac falcem illam Persei, unde maternum ducebat genus, teneret. Porro cum esset de sese uaticinatus, oraculo prodito, satis decretum esse, ut annos uiueret centum & quinquaginta, dehinc fulmine ictum, interitu maxime miserando periturum: nondum septuaginta natus annos interijt, uidelicet (uti conueniebat Podalirij filio) pede ad inguen usque putrefacto, & uermibus scatens. Quo tempore simul & illud deprehensum est, quod caluus esset: quum medicis caput humectandum præberet, ad mitigandum cruciatum, id quod haudquaquam facere potuissent, nisi detracto galericulo. Hunc habuit exitum Alexandri tragœdia, atque hæc fuit totius fabulæ catastrophe, ut res uideri possit prouidentia quadam esse gesta, quum casu nimirum ad hunc modum euenerit. Restabat illud, ut et epitaphium uita acta dignum ei constitueretur: neque non certamina quædam agerentur ab ijs, qui in uaticinium coniu-

rauerant

Non Alex.
muri.

auerant, uidelicet impostoribus insignibus ac præcipuis ad Rutilianum arbitrum sese conferentibus, ut is pronunciaret, quem ex ipsis oporteret in oraculi successionem capeßendam eligi, atq; sacerdotali propheticaq; corona redimiri. Erat autem in hoc numero simul & Pætus, qui artis professione medicus, tum cantis quum esset, ista faciebat, neq; medico, neq; hominiano decora. At Rutilianus certaminis arbiter, incoronatos eos remittebat, ipsi sibi diuinandi auctoritatem seruans, posteaquàm inde iam demigrauerat. Hæc amice ex plurimis *Conclusio & dedicatio operis.* pauca, quo degustamentum hominis præberem, scribenda purauis, cum uti tibi gratificarer, homini familiari atq; amico, quemq; ego unum omnium maximè suspicio: idq; pluribus nominibus, uel propter sapientiam singularem, uel ob amorem ueri, uel ob morum mansuetudinem ac moderationē, uel ob uitæ tranquillitatē, postremo comitatē atque humanitatem erga hos, quibus cum uiuis. Tum uero (quod quidem tibi fuerit etiam incundius) ut Epicurum ulciscerer uirū uerè sacrum, ingenioq; diuino, quiq; solus quæ uerè sunt honesta & nouerit, & tradiderit: quiq; solus extiterit, qui liberos reddere solitus sit eos, qui secū haberent consuetudinē. Deniq; arbitror fore, ut ijs qui in hanc lectionem inciderint, liber hic non nihil utilitatis afferre uideatur, dum quædam redarguit, quædam in opinionibus horum, qui & rectè sentiunt, confirmat ac stabili.

DE SALTATIONE.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGUMENTVM.

Defendit hæc Oratione saltandi artem Lucianus, contra Cratonem quendam, à quo studium eius rei reprehendebatur, ut effœminatum ac molle, ac uiro, præsertim philosopho indignum. Colligit autem bonam statem ac dignitatem artis, Primum ab antiquitate, multis ac uarijs exemplis ostendens, quantum in usu saltandi studiū ueteribus fuerit, & quâ opere eo omnes propè gentes iam inde ab initio delectati sint, quibus item laudibus eam artem cum poëta tum alij quidam celebrarint. Confutata interim Tragœdiæ, Comœdiæq; præstantia, quarum certamina atq; actiones Crato saltationibus anteposuerat. Deinde & præstantiam artis à difficultate commendat, docens multarum ac uariarum rerum peritum, multisq; tum ingenij tum corporis dotibus saltatorem præditum esse oportere. Inter quæ & effectum ac uim artis prosequitur, docens non oblectare tantū eam, uerum & corporis agilitatem quandam decennem atq; utilem inde comparari, roburq; & uires augeri. Deinde & animi quandam sapientiam ac mores hominum formari. Idq; exemplis tum philosophorum, tum barbarorum quorundam amplificat. Postremo & uicia saltatorum aliquot recenset, & præcipue quantum nocet, ut aliàs: ita uel in primis in hac arte Cacozelia seu nimia affectatio, exemplis docet, quæ res & ipsa ad difficultatem artis confirmandam peritret. Exordium ab occasione sumitur. A quo mox Cratonis reprehensio sequitur, qui studium huius rei in Luciano reprehendit, à persone qualitate & modo rei, addita etiam amplificatione quadam à collatione, quam antequam ad rem accedit, Lucianus, ab inequalitate refutat, ipsumq; Cratonem indignè & absurdè facere ostendit, qui rem nec uisam, nec cognitam, temere reprehendat. Atq; ita ad argumentum, illo auscultandi operam pollicente, descendit.

LUCIANVS.



POSTEA QUAN tu Craton, iam olim acerba quadam accusatione adornata, ac diu multūq; meditata in ius uocasti cū saltationes, tum ipsum saltandi artificium, insuper autem & nos reos fecisti tali gaudentes spectaculo, quasi in re friuola & muliebri multum ponamus operæ, audi obsecro, quantum à recto aberraris, tum quemadmodum deceptus per imprudentiam rem omnium in mortaliū uita optimam innocentem accusaris. Et equidem uenia tibi habenda est, si statim sub initium asperæ uitæ temet assuescens, & tantum quod durum

Exordium ab occasione cum docilitate.

Reprehensio
saltationum
a persone
condicione
ac modori.

Saltationi
opponit tra-
gædiarum
et comædia-
rum certami-
na, quam col-
lationem in-
fra Lucianum
refutat.

Amplificatio
a collatione.

Confutat
hanc collatio-
nem.

Confutatio
reprehensio-
nis ab absur-
do.

fuerat, bonum existimans, rerum ductus imperitia, ista accusatione digna cen-
sueris. CRA. Cum uir sis, o optime, & maxime disciplinis liberalibus innutri-
tus, necnon in Philosophiæ studijs mediocriter uersatus, posthabeas autem o
Luciane rerum optimarum exercitium, & priscorum illorum conuiuium, cæ-
terum sedere sustineas in theatro omnium posticas sannas excipiens, & homi-
nem effoeminatum spectans mollibus uestimentis indutum, ac cantilenis las-
ciuis & turpibus perstreptentem, tum prisci seculi mulierculas amatorias imi-
tantē, nempe libidinosis Phædras & Parthenopas, & Rhodopas. Et hæc
oia cum pulsationibus & lasciuis et obscœnis carminib. & pedū strepitu, hæc in
quam res est perquam ridicula, & quæ hominem ingenuum, qualem te esse con-
spicio, minime deceat. Quare ego cū certior factus essem huic tam turpi te in-
cumbere spectaculo, non tantum metui puduit, sed uehementer etiam discuti-
atus sum animo, si Platonis & Chryssippi & Aristotelis oblitus sederes, non dis-
similia cum ijs passus quorum aures penna leuiter perfricantur. Maxime uero
alijs innumeris disciplinis existentibus, & spectaculis grauib. & serijs, si quis
omnino choraules exigat, ac cytharædos artificiosè canentes requirat. Cū pri-
mis uero cū grauem aliquam spectando tragœdiam, aut plenā hilaritatis comœ-
diam, non minorē uoluptatem capere possis, de quæ palmario certamina quo-
q̃ poëtis proponi solent. Multa itaq; & accurata, o generose, defensione apud
eruditos tibi opus erit, si nolis per omnia uideri excidisse, & e bonorum grege
exactus esse. Atq; istud mihi optimū factu uidet, ut his oib. constanti negatio-
ne medearis, neq; sub initium fatearis aliquid tale te flagitiosè deliquisse. In reli-
quū uero caue, ne nobis ignoratibus ex uiro quem olim egisti, in Liden quāpi-
am aut Baccham amissa pristina facie transmuteris. Qua in re non tibi solum
sed & nobis culpa imputanda foret, si non Vlyssis in morem a loto degusta-
ta abstractum ad consuetam literarum & Philosophiæ commercia & studia te re-
duceremus, priusquam omnino deceptus a Sirenibus in theatro excubanti-
bus occuperis. Jam illæ solis insidiantur auribus, eamq; ob rem hæc nauigio
prætereuntibus cera opus est. Ceterum, tu & ab oculis uidere prorsus illarum
præstigijs esse subactus. LVC. Papæ o Craton, quā uero robustum in nos ca-
nem solutis loris concitasti. Nisi quod exemplum sumptum a Iothophagis, &
comparationem tractam a Sirenibus parum scite, atq; adeo ineptissime mihi in-
duxisse uideris, ad ea quæ mihi acciderunt. Etenim ijs qui lotum degustau-
rant, ac Sirenas cantillantes audierant, exitio fuit manducationis & auditio-
nis prolubium. Mihi uero præterquam quod uoluptatem spectando cepi miri-
ficam & iucundissimam, etiam finis peruenustè cecidit. Neq; enim in obliuio-
nem rerum domesticarum, aut negotiorum præsentium incognitionem delap-
sus sum, sed si mihi ingenuè ueritas fatenda est, longè sapientia excultior, ac in
rebus humanis multo solertior atq; providentior ex theatro regressus sū. Ma-
gis autem illud Homeri in præsentia adducere perpulchrum esse existimo,
quod is cui illud uisum sit spectaculum, multorum gnarus simul oblectatus ab-
iuit. CRA. O Dii immortales, Luciane qualia pateris, quem istorum ne pudeat
quidem, sed iactanter etiam laudi tibi ducere uideris. Igitur quod hac in re
grauissimum est, nullam spem curationis aut remedij nobis ostendisti, qui lau-
dibus efferre audeas tam execranda & turpia. LVC. Age hoc mihi responde Cra-
ton: istud de saltatione, tum ea quæ fieri in theatro consueuerunt, coram ne ti-
bi uisa sunt, ut ea ita crebro probrosis dictis insecteris. Aut an potius spectaculi
prorsus expers atq; ignarus, nihilosecus tamen illud, ut turpe atq; execrandum
(ut ais) existimas? Quod si enim aliquando ea præsens uidisti, iam nobis & tu
hac stulta spectandi curiositate paria fecisti. Sin non, uide ne parum modesta &
nimis temeraria tua uideatur esse insectatio, ea in crimen uocans, de quibus ni-
hil habes comperti. CRA. Ergo hoc mihi adhuc supererat, ut in tam profunda

DE SALTATIONE.

barba & cano capite sederem inter mulierculas, & infanētes illos spectatores, applaudens & præconijs ineptissimis acclamans homuntioni cuiuspiam perduto nulla necessitate lachrymas profundenti? LVC. Est equidem hoc tibi ignoscendum ò Craton, illud tamen pro certo exploratum habeo, si meis monitiis morem gerens tantum tempusculi spectandis saltationibus impertires, quantum uel periculo faciendo sufficeret, nihil tibi posthac rebus omnibus fore prius aut antiquius, quam ut loco commodo occupato, seruire queas spectaculis, unde exactè & uidere, & clarè audire possis omnia. CRAT. Nunquàm ergo forma fiam amabilis, siquid tale unquàm prudens ac sciens fecero, semper autem membris hirsutis & barba incompta atq; horrida, ut me nunc tui ex animo miseret, omnibus modis infanientis, LVC. Vis ergo, ò amice, omiſſis blaſphemijs atq; conuitijs, arrectis auribus attentè mihi dare operam nonnihil super saltatione, eiusq; uirtutibus differenti, tamen quemadmodū non solum oblectamento sit spectantibus, uerum etiam emolumento, tum quantis de rebus hominum animos cōmodè admoneat & erudiat: præterea quemadmodū spectantium mentes aptè componat, pulcherrimas exercens spectaculis, ac optimis præceptis imbuens: ad hæc communem quandam corporis & animæ pulchritudinem ostēdens? Etenim quæ illi accedunt à Musica & modulationibus, hæc inquam oīa facere, non dedecori aut uituperio, sed illi potius laudi tribuenda sūt, CRAT. Quanquàm mihi in præsentia otium non est, infanientem hominem auscultādi, suum ipsius morbum laudibus efferentem, attamen si nugis & inanibus fabularum cōmentis me oppleret tibi consultū factū uisum est, paratus sum in hoc tibi officiose inseruire, & aures præbere, uel sine cera inutilia uerba obaudire ualēs. Quare compressa uoce hanc tibi operam dabo. Dic uero quodcunq; aīo tuo libitum fuerit, quasi nemine auscultante. LVC. Euge ò Craton, istuc ipsum oīum maxime mihi egentī in optatis fuit. Paulo enim post ipsa re comperies, num nūgæ tibi censendæ sunt, quæ in mediū producturus sum. Ac principio quidem illud planissimè mihi ignorare uidere, quàm nō nouitium inuentū sit saltatio, neq; heri aut nuper natū & inceptū, puta apud maiores nostros aut illorū. Sed qui super saltationis ortu, quàm uerissima perscrutati sunt, affirmant illam unā cū mundi ac oīum rerum generatione natā esse, & cū amore deo illo uetustissimo in lucē prodīſſe. Etenim ipsa syderū chorea, & errantiū cum non errantibus cōiunctio, eorūdemq; modulata atq; concīna participatio, & illa bella, tū pulchrè instituta harmonia primogenitæ saltationis argumēta fuere, & inditia certissima. Ea uero temporis progressu subinde incrementis aucta maioribus, neq; nō additiōes melioris inuēti sortita nō modicas, sūmo nūc absoluta uideſe esse fastigio, ac res esse oīfariā uaria, & oīb. modis concīna & cōgruēs, tū bonū multiplicis ornatus & scientiæ. Hoc uero saltādi artificio aiunt Rheam potissimū oblectatā, in Phrygia quidē Corybantas, in Creta autē Curetas saltare iussisse. Neq; uero modicū cepit ex illorū cōpendiū. Quippe circū saltātes Iouē illi seruauerūt incolumē, ita ut Iupiter nō grauātē fateat & salutis contributæ præmia se illis debere, pīllorū saltationē patrios dētes effugiēs. Porro aut hęc saltatio ab armatis defaltabat, gladios ad scuta collidētibus, ac bellicū quiddā & attonitū saltatibus. Mox uero inter Cretēſes, ut quisq; maximè nobilitate præcellabat, sūmo studio hęc rem exercētes, præstantissimi saltatores reddebant, nō tm hoīes priuati & humili loco orti, sed nobiliores q; & regij sanguinis & primates in populo. Home. q; Merionē nō suggillare, uerū pulcherriō laudis testimonio ornare uolēs, saltatorē noīauit. Itaq; in tm claritudinis & notitiæ ob saltādi peritū am apud omnes uenerat, ut hęc non Græci solum de illo cōperta tenerent, sed & Troianis hostibus non ignota forent. Videbant enim, ut mea est opinio, eius in bellando agilitatem, & concinū membrorum motū, quæ ex saltatione in usū cōuerſa peculiaritèr possidebat. Versiculi Homeri ad hunc loquūtur modū.

Te cito Merione, quamuis saltare peritum

Propositio
et vltima totius
orationis.

Arg. de antiquitate.

Exemplo
Syderum. I.

Corybantum
& Curetum
II.

Cretensium.
III.

Amplificatio
testimonio
Homeri.

Strab. lib. 12.

LUCIANI

Strauissem in dura confossum cuspede pugna.

Tametsi eundem non strauerat, ut enim in saltando semet magno studio em-
ertuerat, sic facile, ut opinor, effugiebat iacula in eum contorta atque emissa. Iam
quanquam & alios complures ex heroibus enumerare possim, eo ipso saltandi
studio diligentissime exercitatos, quique ex hac ipsa re artem fecerint, sufficere ta-
men suspicor uno à me producto Neoptolemo, Achillis filio, qui usque adeo hoc
præcelluit artificio, ut cum speciem quoque saltandi pulcherrimam sibi adiecisset,
Pyrrhichij nomen ab illo acceperit. Achilles quoque ipse his de filio suo inau-
ditis, maiori gaudio suffusus est, ut ego extimo, quam propter eius formæ præ-
stantiam & membrorum robur insuperabile. Atqui interea semper Ilion fuit in-
expugnabile, donec illius saltatione captum concideret, & direptum solo æ-
quaretur. Lacedæmonij quoque, qui Græcorum præstantissimi esse censebantur,
cum à Castore & Polluce Caryatissare perdidicissent, quæ saltationis species à
Carijs urbe Laconia ducta erat, omnia cum carminibus facere soliti sunt, adeo
ut ad tiliarum quoque modulos & rhythmum & moderatum pedis ingressum
prælium committere illi genti moris fuerit. Ac primum quidem conferenda-
rum manuum signum Lacedæmonijs tibia dare solitum est, Proinde de omni-
bus quoque reportant uictoriam, musica & modulorum concinnitate illos du-
cente. Videres itaque illorum Ephæbos nihilo minore cura saltationi, quam ar-
mis exercendis dare operam. Vbi enim iam summis colluctati sunt digitis, ac
mutuis ictibus semet ceciderunt, quiescunt parumper, & omne illorum certamen
in saltationem solum conuertitur. Quorum in medio tibicen locatus est
tibiam incinens, ac pedibus instrepens, Cæterum illi per ordinem alter alterum
sequentes, omnigenas figuras corporis agilitate exprimunt ad rhythmum in-
gredientes, alias quidem bellicas, alias uero saltatorias, quæ Bacho & Veneri
gratæ sunt. Quinetiam cantus, quem inter saltandum modulantur, Veneris
& Cupidinum cognomento nobilitatus est, quasi unâ cum Venere & Cupidi-
nibus communi choreæ saltationi indulgerent. Et altera quidem cantilena, du-
æ enim canuntur, rationem quoque & præcepta saltandi in se complectitur. Pro-
cul, alunt, o pueri, promouete pedem, & saltate perfectius. Non disparia faci-
unt, quibus Hormum saltare curæ est. Hormus autem genus saltationis est, ado-
lescentibus uirginibusque commune, alternatim ad choream dispositis, ut planè
hormum, hoc est segmentum referant. Solet autem adolescens chorum ducere
more iuuenili saltans, quo postea in adoriendis hostibus usus sit. Sequeba-
tur hunc puella modestia quadam conspicua, quæ foemineum saltum decenter
admodum peragebat, ut hormum ex temperantia & fortitudine compositum
rectè dicere possimus. Cæterum quæ Homerus super Ariadne in clypeo me-
morix prodidit, de quo choro, quem illi Dædalus instituerat, ea, ut iam olim tibi
lecta, præteribo silentio. Præterea duos illos saltatores, quos eodem in loco Po-
eta Cibesteteras uocat chorum ducentes. Rursus quæ in clypeo memorat, in
medioque duos iuuenes agitare choreas cernere erat, tanquam rem omnium
pulcherrimam saltationem Vulcanus clypeo addidisset. Etenim Pheacas saltati-
one, ut par erat, uehementer fuisse oblectatos mirum uideri non debet, cum
tantis affluerent delitijs, ac in omni rerum abundantia & fortunæ indulgentia
uictitarent. Quare Homerus Vlysses ex omnibus quæ uisenda apud Pheacas
conspexerat, hoc cum primis admirantem testatur, agilesque pedum motiones
spectantem. Iam in Thessalia eo usque progressum est saltationis exercitium,
ut populi præsides & antesignanos illorum præsaltatores uocare non dubita-
runt. Cui res etiam mnum statuarum inscriptiones, & tituli suo suffragantur testi-
monio, quas ijs, qui in bello optimam nauassent operam erexerunt. Prætulit,
inquit, præsaltatorem ciuitas. Et iterum, Elationi posuit hanc imaginem po-
pulus, propterea quod pugnam probè desaltarit. Mitto illud, apud ueteres nul-

tas unq̄ fuisse celebratas festiuitates aut ceremonias citra saltationem, quippe
 quas ab Orpheo & Museo optimis tunc saltatoribus constitutas fuisse satis cer-
 re constat, qui & hoc ut cætera omnia ut honestissimū quiddā legibus sanxisse,
 uidentur initiari cum rythmo & saltatione, Quod autem hoc ita se habeat, reti-
 cenda erant orgia, propter prophanos nondum initiatos. Illud autē omnes au-
 diūt, quod n̄, qui linguæ uicio atq; incontinentia mysteria prodidissent, pleriq̄
 eos defaltrasse dictarent. Porro autem in Delo nulla sacra peragebātur, cui sal-
 tatio non fuisset adhibita, sed & cū illa & musica cuncta persoluebantur. Ingres-
 si uero puerorum chori, tibia & cythara præcinentibus saltabant, quos sublecu-
 ti optimi facto delectu choreis excipiebāt. Itaq; & cantilenas illiusmodi choris
 conscriptas hyporchemata nominare consueuerunt, talibusq; lyra impleta fue-
 rat. Quid uero Græcorum gentes tibi commemorem, cum Indi quoq; postea
 quam manē estrato surrexerint, Solem precibus uenerati fuerint, non quemad-
 modū nos deosculata manu perfectam precationem esse arbitramur, uerū illi
 ad orientem conuersi, saltatione solem consalutant, sed cū silentio seipsos con-
 formantes, dei choream imitari atq; effingere conantur. Et hæc Indorū est pre-
 catio, & chori & sacrificiū. Duabus uero uicibus ad hunc modū Deum placare
 solent, nempe manē & uesperī. At enim Aethiopes non alia quam saltandi rati-
 one illatis iam signis bellū ingrediuntur, nec quisquam Aethiopū uel sagittam
 excussam emitteret auulsam à capite (hoc enim uice pharetræ utuntur, radio-
 rū instar tela capiti circūponentes) nisi prius saltauerit, & saltatione hosti terro-
 rem incusserit. Consentaneum uero esse opinor, posteaquam totam Indiam &
 Aethiopiam peragrauimus, ut in uicinam Aegyptū oratione diuertamus. Ete-
 nim uetus illa fabula Protheū Aegyptiū nihil aliud, quam saltatorem fuisse exi-
 miū mihi planē confirmare uidetur, hominem effingendi imitādīq; peritū, qui
 q̄ semet in uarias rerū facies demutare & transformare potuerit, ut modo in a-
 quas tenues dilapsus abiret imitando, modo ignis celeritatem & uehementiā
 agilitate corporis, mox leonis immanitatem, ac Pardalis impetū, deinde arbo-
 ris motū flexibilem, postremo in sūma quicquid collibuisse, exprimeret. Cæte-
 rū, fabula eas Prothei proprietates ad inusitatorem op̄nionem detortas, eam
 eius naturam fuisse cōmentā est, quasi ea ipsa quoq; fieret quæcunq; saltādī arti-
 fitio imitaretur. Qua facultate & eos qui hodie saltationibus nauant operā
 præditos esse animaduertimus, uideasq; illos eodem tempore diuersissimis mo-
 dis immutari, ac planē ipsius Prothei esse emules. Et si quid coniectura assequē-
 dū est, & Empusam suspicor, quæ & ipsa in uarias rerū facies semet transfun-
 dere dicta est, non aliam quam saltatricem fuisse, fabularum inuolūcro signifi-
 care uoluisse homines. Adhæc iustum esse opinor, ne Romanorum quidem sal-
 tationem præterire tacitam, quam nobilissimi quicq; illorū, quos uocant Salios
 (est autem nomē sacerdotij) Marti Deo bellicosissimo saltant grauissimē, & re-
 ligiosissime. Neq; uero Bithynicæ fabulæ cōmentū ab Itolorū instituto abhor-
 ret admodū, perhibentiū Priapū Deū bellicosū, unū, ut opinor, ex Titanibus,
 aut Ideis dactylis, illud opus factū, rebus militaribus instituendū fuisse, quem
 Mars à Iunone offerente acceptū adhuc puerū, durū porro, & rudem & suprā
 modū uirilem, non prius amorū peritū reddidit, quam perfectū eundem saltato-
 rem effecisset. Quamobrem & merces illi à Iunone destinata est, ut ab illo semp̄
 decimam partem spoliū in bello partorum reciperet. Vt autem Dionysi-
 aca & Bacchica tibi expediam, opinor te non expectaturum ut audias, cuius
 tota actio nihil aliud quam saltationem complectitur. Cum itaq; tria sint ce-
 leberrimarum saltationum genera. Cordacis & Scinnidis & Emmeliæ, quia
 bus Bacchi ministri Satyri inuentis, à se ipsis cuiq; nomen indiderunt, Et hæc
 saltādī arte uens Bacchus Tyrrhenos & Indos, & Lydos deuictos subiugauit,
 ac gentes adeo bellicas ipsi saltē thyrsis defaltauit. Quo circa, o admirande,

Eorumque
in sacris so-
lemnibus fue-
runt.

Hyporchē-
mata.

Indorum.

Aethiopum.

Aegyptiorum.

Empusa.

Saliorum
apud Roma-
nos Priapi.

uidet.

II. Argu. à
laude qua à
ueteribus ce-
lebratur salta-
tio.

Exemplū Ho-
meri.

Hesiodi.

Socratis.

Collatio tra-
gedie &
Comedie
quibus salta-
tionem ante-
ponit.

uide ne parum pium aut religiosum sit, in crimen uocare exercitium adeo diu-
num & mysticum, & cui colendo tanti Dii nauarint operam, quodq; in illorū
honorem & cultum toties peragitur, insuper quod tantum oblectamentum si-
mul atq; institutionem adeo utilem exhibere solet. Illud ego demiror, non igno-
rans Homeri atq; Hesiodi te amatorem esse maximum, iterum enim ad Poetas
me conferam, qua fronte illis contradicere audeas, præ omnibus saltationem
summè laudantibus. Siquidem Homerus cum res mortalium longè iucundissi-
mas iuxta ac elegantissimas uno quasi fasce coniunctim efferret, nempe somnū,
amorem, cantum atq; saltationem. Hanc tamen solam præclaro nobilitauit en-
comio, inculcata eadem nominata, ascribens per Iouem cantui dulcedinem,
quæ utraq; saltandi artificio adesse uidemus, & dulces modulos, & saltationem
inculpatā, quam uituperare cogitas. Rursus alia in parte suæ poëseos ita inquit.

Iupiter hunc belli reddit uirtute potentem.

At leuibus membris alium saltare peritum,

Est quem dulcisona sustollit uoce canendi.

Sua uis profecto est uocum modulatio, quæ saltationi adiuncta est, ac munus
quod à Dijs immortalibus præstari potuit longè pulcherrimum. Ac mihi adpa-
ret Homerus omnes res mortalium in duo tantum diuississe, nempe in bellum &
pacem, cæterum rebus bellicis tantum hæc tanquam præstantissima studia pa-
cis opposuisse. At uero Hesiodus, qui non ab alio percensente hoc auditu per-
cepit. Sed ipse statim sub auroræ exortū Musas saltantes uiderit, in carminis sui
initio de illis hoc sūmum et elegantissimū referre non est ueritus encomiū, nimis
eas circa fontem floridū mollibus saltare pedibus, iuxta patris aram agentes tri-
pudiū. At tu, o generose, tantum non cum Dijs ipsis pugnans, saltationem con-
scindis contumeliolis conuiuijs. Ceterū, ipse Socrates, uir omnium sapientissimus
si Pythio hoc illum testimonio cohonestanti fides habenda est, non tantū saltatio-
nem laudibus extulit, sed illam quoq; discere non erubuit aut grauatus est, pluri-
mū tribuens uenustæ concinæ & elegantæ, tū apto motui, neq; non mouentis
afformationi. Nec ueritus est iam natu grandior saltationē inter serias habere dis-
ciplinās, uidebaturque non parum huic rei perdiscendæ impensurus operæ,
quem leuiores ac uiliora perdiscere non piguit, sed tibicinarū quoq; scholas fre-
quētare solebat, neq; à meretrice muliere Aspasia quiddam audire dedignatus
est. Atqui ille artem non ita pridem natam uidit, necdum tanta elegātia & pul-
chritudinis accessione auctam & elatā. Qui si nunc eos quorū opera in summū
usq; fastigium euecta est, spectaret, sat scio illum omnibus reliquis post habitis,
hæc tantum spectaculis operam daturum, neq; pueros quicquā perinde atq;
saltationem docturum. Videris autem mihi laudans. Comœdiam atq; tragœdi-
am, oblitus esse, in utraq; illarum propriū quoddam saltationis genus exerce-
ri, ac tragicā quidē esse Emmeliā, comicā uero esse Cordacā. Nonnunquā
usurpari & tertiā, nempe Sicinniden. Postea uero quā in principio saltationi
tragœdiam, & Comœdiam tibicinasq; & cytharam anteferre non dubitaris, tan-
quam ista in certamen ueniant, atq; per hoc grauia dicenda sint, age uicissim ista
singulatim excutiamus. Tibias aut & cytharam relinquamus. Etenim et istæ
saltationis partes sūt ducendis choreis subseruiētes. Porro autē ipsam tragœdiā
primum ab habitu contemplemur, cuiusmodi sit, quā turpe & minimè iucun-
dum spectaculū, homo lōgitudine deformi, atq; incomposita exornatus, altis cal-
ceamentis ingrediēs, caput larua minaci obductū habēs, tū peramplo ore hyāte,
quasi spectatores esset deuoraturus. Mitto ascititia pectora, & uētres factitios,
adiunctam & arte compositam corporis crassitudinem, ne lōgitudine discors
compositio in tenui corpusculo magis reprehendenda ueniat. Deinde indeco-
ra histrionis uociferatio, iam se ipsum inclamantis, iam uerberantis, aliquan-
do etiam iambicos uersiculos cantillantis, & quod turpissimum est, grauissimas
calamita

calamitates modulantis, ac sola uoce semetipsum reprehendendum exhibentis. Quippe alia prisca poetarum industria inuenta sunt. Et quam diu quis Andromachem agit, aut Hecubam, tolerabilis est contio. Vbi uero ipse Hercules carmine lugubri in scenam ingressus est, sui oblitus, neque leoninam, neque clauam, quæ præponitur, ueneratur, adeo ut sanæ mentis homo quispiam iure optimo talem actionem solœcismi uitiosum possit reprehendere. Iam quod cum primis quoque in saltatione damnaui, uiros histriones mulierum mores imitari, hoc equidem commune quoque est et tragœdiæ & comœdiæ uitium. Etenim in utraque plures introducuntur mulieres quam uiri. Quinetiam Comœdia partem personarum omnium maximè ridiculam & oblectationis plenam huic tribuit, uidelicet lampadum & tibicinarum & coquorum personas. Sed enim saltationis habitus, quam decens sit & modestus, quorsum attinet dicere, cum cæcis quoque ista sunt perspicua. Larua ipsa pulcherrima & subiectæ fabulæ respondens, non immane hiat, ut illæ, sed saltationi per omnia conuenit. Habet enim permultos sub illa uociferantes. Olim uero ipsi quoque saltatores caneant, & unà saltabant. Deinde animaduertentes continuo motu grauari anhelitum, & per hunc turbari cantilenam, uisum est factu longè consultius, ut alij saltantibus succinerent. Porro autem argumenta utrisque communia sunt, neque illa in re à tragicis distinctim separata sunt saltatoria, quam quod multipliciori uarietate exornata sunt illa, maiorique studio perdiscenda, atque infinitas mutationes habentia. Quod autem saltationum nulla sunt certamina, hanc ego causam esse opinor, quod certaminum authoribus res maior & grauior uisa sit esse saltatio, quam ut de ea exactè pronunciari possit. Vt præteream ciuitatem in Italia Chalcidici generis præstantissimam, & hanc quemadmodum ornamentum aliquod, certamini quod apud ipsos decertandum præponitur, adiecisse. Iam uero super istis respondere tibi stat sententia, quæ oratione mihi omiſsa sunt, quæ non pauca esse uideo, ne quam ignorantia aut imperitia opinionem apud te incurram. Neque mihi obscurum est, complures ante nos de saltatione libellos conscripsisse, ac omnem suam in scribendo operam et industriam in hoc posuisse, ut omnia saltationis genera atque species numero comprehenderent, earundemque nomina percenterent, tum cuiusmodi unaquæque illarum, aut quo auctore foret inuenta, quo instituto magnam multiplicis scientiæ opinionem sibi adiuncturos existimabant. Ego uero hanc ambitionem super hisce rebus contentionem & ineptum & seræ cognitionis, & mihi ipsi in præsens minimè tempestiuam & accommodam esse arbitror, eamque ob rem illa supersedeo. Deinde & hoc te cogitare uelim, ac tenere memoria, quod neque in præsentia statuerim, omnem saltationem à prima stirpe repetitam uelle indagare, neque hunc orationis meæ scopum esse propositum, saltationum nomina numero complecti uelle, præter paucas illas quarum initio memini, tanquam generosioribus propositis. Verum hoc orationis meæ caput & summa futura est, ut eam saltandi rationem quæ nunc constituta in usu uersatur, laudibus illustrem, planumque faciam, quantum cum uoluptatis tum fructus in se complectatur, & quam non nuper primum incepta ad tantum uenustatis & elegantiae culmen & fastigium peruenerit, nec minus de se exhibens reuerentiæ. Quippe priores illæ perinde ut radices & saltationis fundamenta fuerunt. Eius autem floridam uenustatem et fructum absolutissimum, qui nunc omnium perfectissimè cunctis augmentis ematuruit, illum nunc in præsens oratione nostra explicabimus; posthabita Thermaestrîdæ & gruorum saltatione, & alijs præsentis parum conuenientibus. Sed ne Phrygiam quidem illam saltandi speciem aptam conuiuijs et comotationibus, & quæ tantum ebrietate duce exerceri solet, hominibus rusticis sæpenumero ad tibiam muliebriter saltantibus saltus duros & laboriosos, et quos etiam annum agrestium studio relictos uidemus, præ ignorantia obticui, sed quia à præsentis saltatione omnibus modis aliena est, nec quicquam cum illo commune habet. Quandoquidem ipse quoque Plato in legibus, nonnullas illius species commendat, nonnullas uero in totum reprobat, diuidens eas iuxta uoluptatem & utilitatem.

Obiectioni respondet.

Hactenus ex antiquitate et ueterum usu laudauit saltationem. Iam ex difficultate artis, eiusdem dignitatem ostendit.

Repetitio positionis cum comotatione.

Quidum re-
rum cognitio
saltatori neces-
saria.

origens ex illis quæ sunt indecentiores, anteponeus autem & admirans reliquas. Ea de ipsa quidem saltandi ratione hæc dicta sufficiant. Etenim singulis persequendis orationem extendere, absurdum mihi uidetur, & ineptum. Iam uero ea quæ saltator eximium habere oportet, tum qua ratione ijs quæ perdidit rectè uti, quibusq; rebus artem possit assequi, tibi expediã, ut cognoscas quàm non ista ars omnino sit comprehensu facilis, & cuiusuis ingenio obuia & exposita, sed oim disciplinarum exactissimè cognitarum adminiculo excolenda sit, non musices tantum, uerum etiam rhythmicæ & geometricæ, cum primis uerò philosophiæ tuæ naturalis & moralis. Solum uero dialecticam illi tanquam superfluam & parum accommodam existimatum est. Neq; uerò abhorret à rhetorica, sed & illius est particeps, quatenus mores atq; affectus demonstrat, quorum iudicandorum cupidi sunt etiam rhetores. Sed nec à graphica exclusa est, & plastice, uerum harum in membris exprimendis concinnitatem magnopere imitari uidetur, adeo ut ne Phidias quidem in tantum, aut Appelles in ea uidetur præcellere. Ante omnia uerò præsens & singularis in saltatore requiritur memoria, eiusq; filia Polymnia, ut omnium rerum callentissimè memor sit. Etenim iuxta Calchantem Homericū saltatorem scire necesse est, quæ sint, quæ fuerint, quæ mox uentura trahantur. Ne quid rerum prorsus ignoret, sed memoriã habeat promptam & expeditam. Caput autem argumenti est, imitatio nis atq; demonstrationis scientia, ac rerum mente conceptarum explicatio, neq; nō obscurorum perspicua declaratio. Et quod de Pericle literis ac memoriæ prodidit Thucydides, eum uirum collaudans, hanc summam & clarissimam esse saltatoris laudem, nosse quid deceat, & id ipsum explicare posse. Explicationem autem habituum, perspicuitatem ego dico. Cæterum, ad hanc rem potissimum facere uidetur omnis illa rerum prisicarum historia, ut à me prædictum est, cum prompta memoriã, tum decenti gesticulationi coniuncta demonstratio. Statim enim à chaos & prima terræ generatione factio exordio, cuncta illi ad unguem cognita esse necesse est usq; ad Cleopatraz Aegyptiæ tempora. Hoc enim seculorum interuallo circūscripta est nobis multiplex illa saltatori paranda cognitio. Media omnia perfectissimè callest, cœli sectionem, Veneris partus, Titanum pugnam, Iouis incunabula & natiuitatem, Rheæ fraudulentam imposturam, lapidis suppositionem, Saturni uincula, trium fratrum regna per sortem diuisa. Deinde Gigantum seditiosam rebellionē, ignem furto Promethei subtractum, Hominum formationē, Promethei supplicium amoris utriusq; robur & uolentiã. Post hæc Deli errationē, et Latones ex partu dolores, & Pythonis cadē, et Tityi insidias, ac mox quæadmodū mediū terræ aquilarū uolatu inuentū sit. Ad hæc Deucalionem, ac magnū illud id ætatis naufragium, tum unicam illā arcam humani generis reliquias conseruantē. Præterea quemadmodū denuo ex lapidibus homines prognati sunt. Mox Iachi dilaniationē, & Iunonis dolū, & Semeles conflagrationē, & Bachi utranq; stirpem. Tum quæcunq; de Minerva referuntur in fabulis, quæcunq; de Vulcano, atq; Erichthonio, ac disceptationē illam de Attica, & primū in Areopago iudicium. In summa totum illum sermonē Atticum fabulosis narrationibus refertissimū. Præcipue tamen memoriã teneat Cæris errorem, atq; inuentam proserpinā, & Celei hospitalitatē, & Triptolemi agriculturam, & uitium plantationem factā ab Icaro, & Erigones ærumnas, præterea quæcunq; de Borea, quæcunq; de Orithyia, & Theseo & Aegeo memoriæ prodita sunt. Adde his Medæe susceptionē, eiusq; denuo in persas fugā, ac regis Erichtei filias, et natas Pandionis, tū quæcunq; in Thracia perpeffæ sunt et fecerūt. Deinde nō ignorādus est illi Acamas, nō Phyllis, nō primus raptus Helenę, tū Castoris atq; Pollucis aduersus urbē expeditio, neq; nō mors Hippolyti, et Heraclidarū reditus. Iure em̃ & ista in fabulis atticis cēsebuntur. Et hæc quidem ex rebus gestis Atheniē sūt sanē quàm pauca exēpli gratia ex multis à me prætermisissis percurrī. Deinceps uero memoriã quoq; tenenda est Megara, & Nisus & Scylla, & crines purpurei, & Minois regis Cretensium discessus, ac erga benē de se meritam ingratitudo.

Qui

Quibus postea annectenda sunt cū Cithérone quaecunq; Thebanis ciuibus acta sunt, & Labdacidarum ærumnæ, & Cadmi peregrinatio, & bouis procubitus, & dentes serpentini, et Spartanorū retributio†. Et rursus, Cadmi in serpentē transmutatio, & ad Iyram præcinentem murorum substructio, & murorum instauratoris insania, † *Seminatorum ortus.* & uxoris eius nempe Niobes sibi ac suis exitiosa iactantia, & inluctu silentiū, tum quæcunq; de Pentheo, quæcunq; de Acteone, quæcunq; de Oedipode, quæcunq; de Hercule cum omnibus illius certaminibus literis prodita sunt, eiusque liberorū per insaniam facta internitio. Deinde Corinthus, & ipsa plena fabulis, Glaucam et Creonta habens. Et ante illos Bellerophonem, & Sthenobæam. Solisq; & Neptuni pugnam. Post hæc autem Athamantis furentem insaniam, ac nubis liberorum in ariete fugæ æriam. Inus & Melicertæ susceptionem, Ad hæc neque Pelopidarum facta saltatori negligenda sunt, neque Mycenæ, & quæcunq; in illis memorabiliter gesta sunt. Et ante illos Inachus & Io, & ipsius custos Argus, & Atreus, & Thyestes, & Aerope, & uellus aureum, & Pelopiæ nuptiæ, & Agammemnonis interfectio, & Clytemnestræ supplicium. Iam adhuc ante illos septem principum aduersus Thebas expeditio, & generorum exulum Adraști susceptio, & oraculum de illis proditum, præterea ducum in bello cæsorū interdicta sepultura, et propter hanc Antigones & Menecet miserabilis interitus, Insuper quæcunq; feruntur in Nemea Hyplipyle et Archemorus saltatori monumenta cum primis necessaria. At etiam quæ ante illa tempora acciderunt exactè callebit, Danaæ uirginitatem, Persei natiuitatem, certamen quod aduersus Gorgonas suscepit, Adde illis & Aethiopicam narrationem, Cassiopæam & Andromedam, & Cepheum, quos inter astra annumerauit quoq; hominū id ætatis credulitas. Quinetiam illa non ignorabit prisca facta Aegypti & Danai, & insidias quibus petitiæ sunt nuptiæ. Non pauca uero eius generis suppedabit & Lacedæmon, uidelicet Hyacinthum & Apollinis ritalem Zephyrum, & pueri exitium à discollatum, enatumq; ex illius sanguine flosculum, & gementem in eodem inscriptio nem *ui ui*, & Tyndarum à morte reducem, & Iouis ob hoc ipsum aduersus Aesculapium exandescientiam. Præterea paridis apud Menelaū hospitium, & Helenæ raptum post factum propter pomum iudiciū. Planè enim existimet Spartanae historię & Iliacam esse adiunctam copiosam profecto & multiplicem. Itaq; iuxta unum quencq; apud Troiam occisorum fabula agenda scenæ præponitur. Consentaneum uero est, ut horum subinde memor sit, cum primis uero eorum, quæ mox à raptu usq; ad græcorum procerum in patriam reditum peracta sunt. Neq; Aeneæ erroris obliuiscatur, neq; Didonis amoris. Inter quæ locum quoq; habebunt, quæ de Oreste circumferuntur fabulæ, tum qualia satis fidenter ausus est in Scythia. Sed nec illa, quæ antehac gesta sunt, inepta putabit, Achillis in Scyro cum uirginibus conuersationem, Vlyssis insaniam, Philoctetæ à Græcis derelictionem. In summa, totam Vlyssiam errationem, & Circen, & Telegonum, & Aeoli in uentos imperiū, aliq; usq; ad procorum supplicia. Ante hæc uero quibus sycophantijs Palemedi perniciem machinatus est, & ira Nauplii, & Aiæcis furentis insania, & alterius ad petras naufragium facientis exitium. Quinetiam Esis multas occasiones præbebit saltare conantibus, Oenomaum, Myrtilum, Saturnum, Iouem, primos olympiorum Athletas. Atqui nec Arcadia fabularum expers est, Daphnes fugam, Callisthus ferinam uitam, Centaurorum temulentiam. Panos parentes, Alphei amorem, & Hyphali peregrinationem exhibens. Iam si oratione in Cretam descenderit, per multa inde sumet saltatio, Europam, Pasiphaën, thauos utrosq; Labyrinthum, Ariadnen, Phædræ, Androgeum, Dædalum, Icarum, Glaucum, Polyidi uaticinium, Talo, æneum Cretæ custodem. At si in Aetoliam diuerteris, habet & illic non pauca quæ mutuo sumet saltatio, Altheam, Meleagrum, Atalanten, Dalum†, fluminis cum Hercule luctū, Stre† *Titionem seu torrem.* num procreationem, Echinadum, & post insaniam retributionem, Alcmaeonis habitationem, Deinde, Nessum & Deianiræ Zelotypiam, cui adplicanda est Hercules in Oeta monte pyra & conflagratio. Habet etiam Thracia non parum multa sal-

tantinecessaria,nempe Orpheum,& illius factam à mulierculis dilanationem,eius
 q̄ caput loquens,idemq̄ unà cum lyra natans.Præterea Hænum & Rhodopen,tū
 Lycurgi supplicium.Porrò,Thessalia adhuc plura his subministrabit,Peliam,Iaso-
 nem,Alcestim,classem quinquaginta nauibus congregatam,Argo,& loquacē ei-
 us carinam.Insuper res in Lemno gestas,Aeetam,Medeæ somniū, Apsyrti dilace-
 rationem,tum omnia illa quæ inter nauigandum acciderunt.Posthæc autem Prote-
 silaum & Laodamiam.Rursus si in Asiam postliminio te contuleris,multam ibi in-
 uenies fabularum copiam.Statim enim tibi occurret Samus,mox Polycratis calami-
 tas,atq̄ filia eius usq̄ ad Persas erratiō.Quinetiam his adhuc antiquiora nimirū Tan-
 tali loquax incontinentia,tum Deorum apud eundem conuiuīū,& Pelopis carnea
 depastio,eiusq̄ elephantinus humerus.In Italia uero Eridanus & Phaëton,& popu-
 li lugentes sorores & electrum lachrymantes.Sciet eiusmodi quoq̄ Hesperidas,&
 custodem aurei fructus Draconem,& Atlantis laborem,& Gerionem,tum boum
 ex Erythia abactionem.Neq̄ ignorabit omnes fabulosas formarum transformatio-
 nes,quæcunq̄ in arbores aut animantes,aut aues transmutatæ sunt,& quot ex mulie-
 ribus uiri facti sunt.Dico autem Cenea & uatem Thiresiam.Super hæc in Phenicia
 Myrrham,& luctum illum Assirium qui geminus est.Et hæc habebit cognita,et ad-
 huc recentiora,quæcunq̄ post Macedonum imperium ausus est Antipater,& Se-
 leucus ob amorem Stronices,Aegyptiorum quæ magis erunt arcana cognoscet qui-
 dem,ea autem saltando repræsentabit significantius.Epaphum dico & Osirim,præ-
 terea Deorum in animalia transmutationes.Ante omnia uero ea quæ circa amores
 illorūuariè & mirificè contigerunt,quæq̄ de Ioue ipso feruntur fabulæ,tum in quas
 cunq̄ facies semet transfigurarit.Omnē uero inferorum tragœdiam tanquā digi-
 tos unguesq̄ suos tenebit,tum suppliciorum genera,& quæ cuiusq̄ causâ extiterit
 Et Pirithoi & Thesei indiuulsam usque ad inferos amicitiam.Vt autem,uno quasi
 fasce summatim perstringam omnia,nihil quod ab Homero & Hesiodo,tum ab reli-
 quis poëtis eximijs & excellentibus maximè tragicis dictum est,ignorabit.Hæcad-
 modum pauca ex multis,aut potius ex innumeris istam syluam, rerumq̄ saltationi
 necessariarum saltem capita aliquot percensui.Reliqua uero cum Poëtis,tum ipsis
 saltatoribus demonstranda reliqui,ac tibi quoq̄ iuxta dictorum similitudinem inda-
 ganda.Quæ omnia in numerato parata saltatori reponenda sunt,ut cum tempus ex-
 egerit,nullo negotio possit expromere.Quoniam uero imitatrix est saltatio, moti-
 busq̄ & gesticatione ea quæ cantantur semet expressurâ pollicetur,summopere il-
 li necessarium est,quod & rhetores facitare consueuerunt,ut perspicuitatem exer-
 ceat,ut unumquodq̄ quod ab illa demonstratum fuerit,ita clarè,ita perspicuè ob o-
 culos positum repræsentetur,ut nullius enarratoris egeat opera.Sed quod Pythico
 oraculo proditum est,oportet saltationis spectatorem & mutum saltatorem intelli-
 gere,& nihil loquentem audire.Id quod Demetrio Cynico quoq̄ accidisse fama est
 Quandoquidem & ipse non secus atq̄ tu in iudicium uocare solebat Orhesticen, di-
 cens tibia & fistularum & strepituum superuacuum quoddam esse saltatorem,quip-
 pe qui argumento conficiendæ fabulæ parum afferret,motū modo insulsum & uac-
 num adhiberet, ab omni ratione atq̄ intelligentia seiunctum.Cæterum homines,
 qui hac in re præstigijs illuderentur,uestitu serico, personatuq̄ aptè accomodato, ti-
 biaq̄ & lasciuis cantilenis,& canentium modulata concinnitate quibus exornare tur-
 nequaquam saltatoris esse officium. Saltator ergo Neronis tempestate eximius
 & celebris,nec, ut ferebatur,imprudens,sed si quis etiam alius,historiarum memo-
 ria & mouendi eleganti artificio præcellens plurimum,præcatus est Demetrium
 sapientissimis,ut mihi uideretur, precibus,ut eum saltantem spectare uelit, deinde si
 uideretur reprehenderet,ac saltationem acerbissimè accusatam exhibaret atq̄ ex-
 ploderet.Pollicebatur adhuc se nullistibijs & cantilenis adhibitis saltaturum,quem
 admodum & fecit. Etenim strepitibus & tibijs & choro imposito silentio, ipse
 per se saltauit Veneris & Martis adulterium, Solem furtiui concubitus prodito-
 rem

Agilitas Sal-
 tatoris et per-
 spicuitas gesti-
 culationis.

Probat exem-
 plo Demetrii
 Philosophi et
 testimonio.

rem, Vulcanum moechantibus insidias machinantem, ac uinculis utrosque & Martem & Venerem illaqueantem, Deos spectaculo assistentes, Venerem suffuso rubore pudefactam, iubuerentem & meticulosius Martem supplicantem. Præterea quascunque alias hæc fabula partes complectitur, Adeo ut Demetrius ipsa artificiosa saltatione iam exhilaratus maxima laude saltatorem extulerit. Exclamabat enim uoce quam potuit acutissima in hæc uerba prorumpens, Audio ò homo cuiusmodi facias, neque enim tantum uideo, sed mihi uidere ipsis loqui manibus. Quoniam uero circa Neronis tempora nostra uersatur oratio, animus est uiri barbari super eodem saltatore tibi referre testimonium, quo laudem præclarissimam saltandi artificio attributam esse cognoscas. Quippe è barbaris quidem homo regius è Ponto cum ex negotio ad Neronem Romam uenisset, unaque cum alijs hunc spectasset saltatorem, adeo saltantem perspicue, ut quanquam nihil eorum quæ canebantur audire poterat (Erat enim lingua semigræcus quispiam) omnia tamen callidè intelligeret. Iam uero cum iterum ad suos regressurus esset barbarus, eumque Nero benignius atque amantius inuitaret, & si quid uellet postulare, liberaliter iuberet seque promptè daturum polliceretur. Da mihi, inquit, hunc saltatorem, et me hoc munere plurimum exhilarabis. Percontante uero Nerone, cui rei domi tuæ utilis tibi futurus est? Sunt mihi, inquit, uicini barbari lingua dispares, ad illos intelligendos interpretum parare copiam haud mihi promptum & facile est, itaque, si alicuius egens ero, ille innuens singula quæque mihi interpretabitur. Tantum consecuta erat agilis saltationis imitatio, cum clara & manifesta apparuisset. Cæterum, exercitium iuxta quod immorandum est, & saltationis scopus est representatio, ut dixi, eadem opera & rhetoribus exercenda, maximè uero ijs qui declamationibus, quas uocant, uacant. At hæc quoque in saltatoribus præcipue laudi datur, ut personis in scenam introductis, saltator per omnia gestu respondeat, neque ea quæ dicuntur ab introductis optimatibus, aut tyrannicidis, aut mendicis, aut agricolis discrepent, sed in uno quoque illorum demonstretur proprietas & excellentia. Volo itaque & alterius tibi barbari orationem ea ipsa de re percensere. Etenim cum quinque personas uidisset saltatori adparatas, tot enim partibus seu actibus constabat fabula, unum uidens saltatorem, quærebat, qui nam reliqui essent futuri, qui alias personas saltando repræsentarent. Postea uero quam certior factus est, ut illum omnia saltatione sua repræsentaturum, Fefellisti nos, inquit, ò optime, quod cum corpus unum tibi sit, animas plures habeas, Et hæc quidem barbarus. Non iniuria uero & Itali, saltatorem Pantomimi nomine cohonestarunt, ab ipso penè facto ad hoc introducti. Nec inelegans habenda est illa poetica cohortatio, ò fili, Polypi mentem obtinens in omnibus uersari urbibus, saltatori equidem pernecessaria, quem rebus adhærentem oportet semetipsum quibusque factis applicare. Præcipue uero mores & affectus se demonstraturam & simulaturam pollicetur saltatio, nunc quidem amantem, deinde desatulentem introducens. Mox alium insanientem, alium animo perturbatum, ac omnia talia ualde concinnè & modeste. Et quod omnium maximè mirandum est, una eademque die, nunc quidem Athamanta furentem, nunc Ino metuentem exprimit. Et alias ipse ille Atreus est, alias Thyestes, post pusillum Aegisthus, deinde Aerope. Et omnia hæc unius hominis artificiose refert industria. Alia quidem spectacula & disciplinæ unam quampiam rem ostendunt, aut enim tibia est, aut cithara, aut uocis modulatio, aut fabula tragica, aut plausibilis aliqua comœdia. Cæterum saltator hæc omnia simul comprehensa in se complectitur, & est uarium quendam & mixtum ex omnibus illius uidere apparatus, tibiam, fistulam, pedum strepitum clangorem cymbali, representatoris uocem concinnam, canentium concentum consonum & unanimum. Præterea alia quidè alterutrius in homine partis sunt opera, alia enim sunt mentis, alia corporis. Cæterum, in saltatione ista mixta sunt. Etenim mentis demonstrationem corporeæ exercitij actione ipsis rebus quæ fiunt inesse uidemus. Maximi uero omnium ducenda est rerum quæ geruntur sapientia, et quod

Aliud barbari cuiusdam.

Aliud alterius Barbari.

Pantomimi.

Effectus et usus artis.

Sobrietas et prudentia saltatorum.

nihil citra rationem committitur. Quo circa Lesbos Mytileneus planè uir honestus ac bonus saltatores Chiriosophos, id est, manu sapientes nominare solitus est, ibat quæ frequenter ad illorum spectacula, quasi melior à theatro subinde esset reuersurus. Thimocrates autem eius præceptor, uiso quondam semel non de industria assistens saltatore suis rebus indulgente. Qualis me, inquit, spectaculo priuauit uerecundia, quam Philosophia hauseram. Quod si uera sunt quæ de anima Platonem differuisse constat, tres eius partes pulcherrimè ostendit saltator: uim irascendi, quoties iratū exprimit: desiderandi, quoties amantē repræsentat: raciocinandi, quādo singulos affectus quasi frenis quibusdā coercitos explicat. Et hoc in omnes saltationis partes, quemadmodum tactus inter sensus corporeos, diffusum est. Porro autem cum pulchritudinis tantā rationem habere soleat, atque inter saltandū decentis & concinæ formositatis, quid aliud quàm Aristotelis pulchritudinē confirmare uideret, eandē collaudantis, atque inter bona tertio loco constituentis. Audiuero autem alium super saltantium personarum silentio longè iuuenilius differere, quod eo Pythagoricæ disciplinæ dogma subobscure significari uideatur. Præterea cum aliarum uitæ actiones, illæ quidē oblectationē, aliarum uero utilitatē exercentibus suppeditent, soli saltationi utraq; hæc iuxta adesse uidemus ac utilitatē longè præstatiorem, quatenus cum uoluptate illa exhibetur. Quanto enim hoc spectatu iucundius, quàm uidere pugnis decertantes iuuenes, ac sanguine diffusæ, aliosque luctantes in puluere, quos non raro saltatio et longè tutius simul atque decetius & maiori cum uoluptate demonstrat. Quocirca apti decentesque in saltando motus, ac corporis inuersiones et circunductiones, insuper saltus & resupinationes quibus utitur, alij equidē sæpenumero fuere oblectamento spectantibus, ipsis autem hæc eadem exercentibus saluberrima. Etenim illud ego gymnasijs pulcherrimū & maximè omnium conducibile haud dubiè dixero, quod corpus emolliant, et membra flexibiliora iuxta ac leuiora efficiant, et ad omnem mutationem promptiora instituunt, neque mediocri robore corpora solidius confirmant. Qui ergo saltatio reserit non omnium elegantissima, quæ et mentem acuat, & corpus exerceat, spectantes oblectet, multas res prisca homines doceat, tibijs, cymbalis, numeroso carminum concentu animū quantū ad oculos & aures attinet ex æquo demulcens. Itaque, si perfectā uocū modulationem requiris, ubi alibi inuenies aut chorū pleniorē aut concinniorē? Quod si tibiæ aut fistulæ sono dulcissimo caperis, sufficiens in saltatione quoque fruendi tibi parata est copia. Mitto dicere quod moribus quoque emendatis multo euades melior, crebro hisce utes spectaculis, quoties uideris theatrū abominari & odio persequi male facta, contra lacrymis deflere innocenter affectos iniuria. In summa totā spectantium uitam emendari. Quod autem præcipua in saltatoribus laude extollendū est, illud iam dicturus sum, membrorum robur atque molliem rectè exercere, utrumque iuxta mihi admirandū uidetur, ut si quis in eodem argumento iam robur herculeū, mox Veneris tenerā & delicatā ostenta ret molliem. Iam uero oratione tibi ostensurus sum, qualem & corpore, & animo optimū saltatorē esse oporteat. Et sanè mentis dotes tam magna ex parte excutis sum. Quippe memoria præcellere, ac præcipua ingenij indole clarū, adhuc solerti & acuta intelligentia præditū esse, illū oportere aio, & qui potissimum temporis rationem habere possit, præterea autem ut poematū ingeniosus censor sit, tū cantū atque carminum præstantissimorum peritus expensor, uitiosè uero factorū reprehensor argutus. Ceterū corporis modum iuxta Polycleti canonem adumbrabo, ut neque impenſe altus sit, neque præter modum crassus, neque brevis nimium aut humilis, neque natura depressus, Nanus aut Pomilio, sed moderatæ staturæ per omnia. Neque carnosus admodum, & obesus, absurdū enim est, neque rursus corpore impenſe tenui, hoc enim aridi cadueris præ se fert imaginem. Memorabo uero tibi populi cuiusdam ad huiusmodi notanda non inertis exclamationes. Anthiochia ciues habet ingeniosissimos, quibus studio est saltationem omnibus alijs anteponeere exercitijs, adeoque dictorum & factorum obseruantes sunt, ut nihil omnino earum rerum illorum subterfugere possit iudicium. Ergo cum corpusculo admodum modicū saltator in

scenam

A iucundo et
nili.

Effectus
que saltatio-
ne consequun-
tur.

Hactenus inge-
nij dotes, iam
et corporis re-
censet in salta-
tione.

scenam ingressus saltaret, Hectorem, uno ore omnes exclamauerunt. Astia noctem uidemus, ubi autem Hectorem mansisse dicemus? Rursus alio tempore quopiam præter modum longo Capanea saltare conante, idemq; Thebanorum muros adiecurus esset. Transcende, inquiunt, muros, nihil tibi scalis opus est. Quinetiam impendio corpulentum & obesum saltatorem false subfannarunt, qui cum ingentem saltum facere adniteretur, Theatrum nobis, inquiunt, suffulciendum fuerat. Contra, nimium arido & tenui tanquam malè habenti, benè ualere certatim precati sunt. Horum profecto non concitandi risus gratia mentionem adduxi, sed ut cognosceres multas quoque gentes magno studio saltandi coluisse artificium, adeo ut & uitia & uirtutes in illo potuerint sagaciter deprehendere. Sit ergo saltator corpore per omnia mobili & soluto simul atque firmo, ut & flecti postulante tempore, & firmiter consistere si opus sit, possit. Quod autem saltatio à manuum gestulatione in certaminibus proponi solita aliena non sit, sed particeps sit & Mercurij & Pollicis & Herculis æditarum in certamine uirtutum, deprehendere poteris haud obscurè, singularum imitationum periculum faciendo. Herodoto authori grauissimo ea quæ oculis adparent certiora uidentur quàm quæ percipiuntur auribus.

Saltationi & oculorum & aurium iudicium præsto est. Vsq; adeo uero mouet saltatio, ut quidam misere & perditè puellam quandam deperiens in theatrum ingressus, conspectis quorum causa amor esset malis, mentis sanitatem receperit, ac nuncupatis uotis theatro egreditur fronte iam serenata hilarior, quasi pharmacum quoddam priorum malorum obliuionem inducens, & iuxta Poëtam dolorem & acerbitatem omnem abstergens hausisset. Quod autem ista populo fuerint familiaria, ac quisque spectantium ea quæ inter saltandum demonstrantur callidè, cognoscat, argumento sunt spectatorum profusæ non raro lachrymæ, quoties casus aliquis acerbus & miserabilis productus fuerit. Bacchia saltatio in Ionîa præcipue, & Põto tanto certè studio celebris, quam & satyricam uocant, usque adeo hominibus ea detentis uoluptati esse consuevit, ut statutis temporibus cæterarum rerum obliti omnibus perpetuos dies desideant, spectantes Titanas & Corybantas, & Satyros & bubulcos. Saltabantq; id genus saltationes nobilissimi quiq; ex singulis ciuitatibus primores atq; principes, non reuerentiæ gratia, sed potius ob hoc ipsum magnos sese ferebant, magis quàm ob generis claritudinem, & obsequia, & dignitates, quæ debebantur nobilibus. Postea uero quàm uirtutes saltatorias percurri, audi iam nunc de incēps & saltatorum uiciis. Sed enim quæ corpus plerumq; comitantur iam ostēdi, mentis autem uiciis ad hunc ferè modum, ut opinor, obseruabis. Per multi enim illorum propter inscitiam (fieri enim non potest, ut omnes sapientia exornati sint) turpibus inter saltandum solœcismis delinquunt. Illi quidem dum citra rationem mouentur, ac nihil, ut aiunt, ad chordam. Alia quippe pes, alia rhythmus loquitur. Cæterum alij quidem saltando à rhythmō non discrepant, res autem parum aptè & tempestiuè saltationi accommodant, quorum ego permulta uidens memini. Quidam enim Iouis parentes saltans, neq; non Saturnum deuorantem liberos, Thye-

Redit ad officium artis.

Vicia saltationum ex quibus rursus diffinitas difficultas artis colligitur.

stæ calamitates ad saltabat. Rursus alius Semelen percussam fulmine repræsentaturus, Glaucen illi assimilabat, tempore longe posteriorem. Atqui nequaquam eiusmodi saltatorum gratia, saltationem respuendam esse censeo, neque ipsum odio prosequendum exercitium, sed illi potius, ut sunt, imperiti habendi sunt. Laudandos atem eos qui legitimè ac iuxta rhythmum satis artificiose cuncta obeunt. In summa, oportet saltatorem omnibus numeris esse absolutissimum, ut totum quod agit sit concinnum, sit aptè accommodatum, ac intra mensuram cohibitum, sibi ipsi non diuersum, à sycophantæ morfu alienum, reprehensioni minimè obnoxium, & quonihil desyderari possit. Est præterea summopere necessarium, ut saltator optimis cogitationibus temperanter instructus sit, acuto ingenij acumine docilis, mente ad deliberandum profunda, summa uerò in illo requiritur hu-

Nimīa affecta
tio artis.

Exemplū Ca
corzelie.

Conclusio à
causa te affe
ratione.

Odyf. π.

manitas. Statim enim solidam à spectatoribus laudem cōsequitur, quoties quisque uidentium sua ipsius acta illo repræsentante cognouerit. Magis uero uelut in speculo, in saltatore se ipse conspexerit, tum qualia passus sit, quæque quondam factitare illi studio fuerint. Neque enim tunc præ uoluptate homines se cohibere queunt, sed certatim ad effundendas laudes prouunt, quisque suæ ipsius animæ simula chra conspiciens, ac semet ipsum cognoscens. Planè enim Delphicum illud uerbū. Nosce te ipsum, ex eiusmodi reportant spectaculo. Atque è theatro discedunt, posteaquàm quæ expetenda, quæq; fugienda sint, perdidicerint, & eorum quæ prius ignorabant, periti euaserint. Accidit uero quemadmodum in orationibus, sic pari quoque ratione in saltationibus ea quæ multis uitio datur Cacozelia, hoc est, mala affectatio, imitationis modū transgredientibus, ac pro ut quàm par fuerat actione excedentibus. Et si magnum quiddam demonstrandum est, illud præter modum demonstrantibus, rursus si quid molle ac tenerum repræsentandum est, illud plus satis effœminantibus. Porro actiones graues atq; uiriles ad immanitatem usque ferinam euehentibus. Quod ego quondam saltatorem facientem uidens memoria teneo, antea quidem mirum nec non celebrem saltandi artificem, cætera sanè prudentem, nec hominum opinione indignum. Verum haud scio quo casu tunc in ira deformem repræsentationem immoderata affectatione delapsus sit. Quippe, cum illi Ajax desaltandus esset, mox furens post uictoriam, tantum à saltationis decoro excidit, ut nullo modo Aiaceis furentis insaniam repræsentare, sed ipse oīa iudicio planè furere atque debacchari uideretur. Vnius enim ferreis calceamentis instrepentiū uestimentum uiolenter discidit, alterius è Musicorum numero correptam tibiam, Vlyssis iuxta stantis, ob potitam armorum uictoriam gestientis capiti illidens incus sit. Et nisi tyra obstitisset, & plagæ uiolentiam excepisset, infelix ille Vlysses perisset, ad uerberantis saltatoris pedes prolapsus. Atqui uniuersa spectantium corona simili morbo uesaniæ correpta unā cum Aiace pariter insaniebat, & exilientes uociferabantur, ac uestes à se proiciebant. Itaq; uulgus, neq; nō idiotæ, decori non admodum obseruantes, neque quod benè, neque quod secus sit discernere queunt, hæc omnia ad summam doloris exprimendi affectationem pertinere arbitrabantur. Ciuiliores uero, tametsi rem probè callebant, ac non parum ob factum pudore suffunderentur, neq; tamen illud reprehendebant silentio. Ipsa porro laude saltatoris amentiam honestè contegebant, planè perspicientes hæc non Aiaceis, sed saltatoris uesania esse perpetrata. Neq; uero generosus ille hisce contentus quietem egit, sed aliud quiddam multo magis admisit ridiculum. Progressus enim in medium senatorū inter duos consules confedit mediū, admodum metuentes, ne unum ex illis correptum flagellis quemadmodum arietem cederet. Quam audaciam partim ex illis admirabantur, partim ridebant, Nonnulli uero suspicabantur, ne ex immodicæ insanie affectatione uero furoris morbo implicatus esset. Et sanè perhibebant illum, postquam à tanta uesaniæ temulentia sobrius esset factus, in tantum ob hæc quæ turpiter admiserat, affectum esse poenitentia, ut præ nimia mentis moestitia ægrotus decumberet, reuera ita propter immodicè affectatam insaniam perturbatus. Atqui ne ipse quidem hoc occultè aut dissimulanter habuit, sed satis manifestè declarauit. Si quidem postulantibus iterum æqualibus, ut Aiace in illorum gratiam desaltaret, adhibito repræsentatore, inquit ad theatrum, satis superq; esse semel insanuisse. Maximè uero omnium eius animum discruciauit emulus. Cum enim idem Ajax illi ex composito desaltandus esset, adeo modestè & temperanter eius repræsentauit insaniam, ut magnam inde laudem reportaret, saltationis fines nusquam egressus, neq; repræsentando furenter in quenquam debacchatus. Hæc tibi o amice, pauca sanè ex perquam multis decerpta ostendi saltationis studia atq; exercitia, ne prorsus indignè aut dolenter patiaris, si ista libenter & magna cum uoluptate spectare soleam. Cæterum, si animus est, te mecum eiusmodi participem esse spectaculi, sat scio illius celebris te captum iri, ius super etiam tripudiatum. Itaq; nihil opus est, ut illud Circes dict-

dictum tibi occinam, obstupui quòd te nil pharmaca nostra bibentem demulxere. Haud dubiè enim demulceberis, & per Iouem neq; asini caput, neq; porci cor habebis, uerum mens tibi firmior erit & cultior. Tu uero præ uoluptate quam spectando mirificam capies, non multum Ciceoni potando tribues. Nam quod Homerus de Mercurij uirga aurea affirmat, quòd illius adminiculo quorū oculos uoluerit in somnum soluat, rursus alios dormientes excitet, hoc planè efficit saltatio, et oculos demulcens, & excubare faciens, & mentem ad singula humanæ uitæ acta accuratius discutienda excitans. CRA. At qui iam tuis me Luciane dictis persuasisti, iamq; mihi patent & aures & oculi. Et uide ò amice ut memoria teneas, ut si quando posthac in theatrum iueris, & me tecum unà pariter spectatum abducas, ne tu solus inde nobis sapientior regrediaris.

Odyss.

LEXIPHANES.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGUMENTVM.

Deridet hoc dialogo Lucianus Cacozelos istos, & affectatores obscuro, atq; inusitati sermonis, qui dum uerbis plerumq; obsoletis, & ab ultima uetustate repetitis, interdum etiam nouis et à se confictis, omnia obscurant, & quasi quibusdam tenebris inuoluunt, egregiè eloquentes, ac docti perhiberi cupiunt. Ficto ad hoc exemplo Lexiphanis cuiusdam, quem, dialogum quendam ad imitationem (ut ipse quidem uideri uult) symposij Platonis compositum, recitantem introducit, adeo ineptum atq; ridiculum, ut propter uerborum obscuritatem, quæ tamen eiusmodi sunt, ut uix ab ipsis illis, antiquæ comædiæ scriptoribus, ex quibus pleraq; ea desumpta sunt, si redeant, intelligi satis posse uideantur: res quoq; & ipsum argumentum eiusmodi sint, ut non facile quicquam fragidius excogitari queat. Quo illud nimirum indicare uoluit, affectatores istos, dum non res, quas dicant, sed uerba, ad quæ res accomodent, querunt, in utroq; pariter ridiculè ac stultè sese dare solere. Subiicit tamen ad finem parentheses quasdam, quibus eundem hunc Lexiphanem, rectam eloquentiæ, ac studiorum bonorum rationem edocet. Quale quiddam infra quoq; in Rhetorum didasculo facit, ubi duplicem ad eloquentiam comparandam uiam proponit: alteram asperam quidem, sed ueram ac rectam, alteram autem compendiosam ac facilem, sed ad nouum atq; affectatum istud genus, cuius exemplum hic proponit, ducentem. Semper autem hoc hominum genus apud omnes odio habitum fuit. Quid enim detestabilius, quàm id quod omnium prestantissimum à natura accepimus, & quo solo à cæteris animantibus differimus, ita corrumpere ac deformare, ut iam neq; affectum amplius suum habeat (quem enim moueant, aut doceant non intellecta?) neq; ad id adhiberi queat, ad quod ab initio comparatum est. Proinde & olim, legimus Augustum Cæsarem ob hoc uicium Mecænatem, & item Caium nepotem reprehendere solitum, & apud Aibene ñ irridensur cum alijs quidam, tum Dionysius, qui uirgine mivvovdeop, & bouem yagóray, & porcum iaxxov, et alia id genus nouis atq; affectatis uerbis dixisset. Nostra quoq; etate Dialogus Oscurorum atq; Volscorum ille, indicio est, quantum ab hoc dicendi genere, doctorum ingenia semper abhorruerint. Porro quod ad uersionem attinet, equidem ueniam à lectoribus precor audacie huius mee, qui scriptum adeo tenebrososum, & alicubi, ut uidetur, non satis integrum quoq; uertendum mihi sumpserim, præsertim in tanta uetrum authorum paucitate, atq; penuria, sine quibus pleraq; intelligi hic rectè non possunt. Quod sanè haud unquam facturus fuisset, nisi institui operis, & amici eius, cui hanc operâ locauit, maiorem, quàm famæ rationem habendam putasset. Nam illud ingenuè fateor me non pauca planè adhuc affectum non esse, & pleraq; per coniecturas, & modica quædam uestigia incedendo, leuiter, & quasi per quamdam transfennam, ut dicitur, magis aspersisse quàm deprehendisse. Ob quæ etiam si reprehendendus fuero, illud tamen non omnino conueniendum effecisse me puto, q; per hoc alijs ac doctioribus quibusdam, ansam inuestigandi atq; ultra contendendi prebuisse uideor. Neq; nero illud me latet, quòd hoc argumentum, non simplicibus uerbis uertendum atq; tractandum fuerat, & quòd simili aliquo dictionis genere ludendum, & græcis respondendum erat, propterea quòd hic nihil aliud quàm uerba, & eorum siue antiquitas, siue obscuritas spectanda ueniunt, reb. ipsis, ne tantilli quidem, eos, qui hæc latine legant, iuuantib. sed tamen cum in eo genere ipse mihi nihil tribuam, neq; me dignum aliquid prestare posse, uideam, malui equidem quibuscunq; uerbis ac modis reddere hæc. Cætera autem, quæ ad ludum & festiuitatem pertinent, illis relinquere, qui & ingenio plus ualent, & in eo genere aliquando periculum fecerunt.

LVCI

LVCIANI
LVCIANVS.

Calidū uerti propter consonanciam uocū
caloris & squaloris, nam αὐχμός cum
squalorem significat, qui ex nimia siccita-
te prouenire solet. Vnde & pro peste quæ
ex nimio aestu contrahitur, positū reperi-
tur. νέωχμος autē id quod nuper factum
est. Videtur autem & prauā pronuntiatio
nem affectatoris istius notare.

κυψελίς aurium sordes significat. Cypse-
lus autem & Periander Corinthiorum re-
ges uetustissimi fuisse, quorum & Pausa-
nias meminit.

εὐλαξίς quam uocem ipse infra in Rhetō-
rū didascalo exponit. Το δ' ἐνὸν ἐρμηνεύ-
σαι.

περιδ' ἡγόομεν, quod uolutabimur pro-
prie magis significat.

Βύρσοις græcè.

τὸ ἐπίλινθον.

ἐγγυοθήκη, græcè et notat Hesychius ἐγ-
γύων etiam ὁ πόνιαν significare.

In græco est ἀσπράλη & ἀσπράβυλά-
της quorū alterum nonnulli pro mulo, seu
iumento, alterum pro ephippio seu sella, nō
pro mulione accipiunt. uide Suidam.

καύμα. Cuius uocis & Athenæus in hac
significatione meminit lib. 3. ubi & ipse de
affectatoribus huiusmodi tractat.

γῆραια τάλῳ græcè, apparet autem bul-
bi genus esse. Bracana uero agrestia holera
um, ut apud Suidam.

LEXIPHANES, formosus ille, cum libro scilicet.
LEX. Per Iouem Luciane, scriptum est hominum
quoddam meorum, calidum adhuc. LVC. Iam enim
quippiā de squaloribus nobis scribis? LEX. Haud
equidem. Neque uero squalorē dixi, sed uenustas quædam est
scriptū adhuc recens ita appellare, Tu autē uideris, aures sordi-
bus oppleras habere. LVC. Ignosce amice, Nam multū affini-
tatis inter se habent calor, & squalor. Sed dic mihi, quod nam
argumentū scripti istius est? LEX. Conuiuium in eo uicissim
instituo contra Aristonis illam. LVC. Multi quidem Aristō-
nes sunt, sed tu quantū ex symposio colligere licet. Platonem
uideris mihi dicere, LEX. Rectē sentis, ceterū quod dicitur ut
* facile cuius alteri inexplicabile fuisset *. LVC. Proinde mihi pau-
ca ipsius libri recita, ut ne omnino expers sim epuli istius. Ne-
citar em̄ quoddam pocillaturus ex ipso nobis esse uidēre, LEX.
Cauillatorem igitur hūc abs te in humū proijce. Ipse uero auri-
bus factis permeabilibus auscultat iam, absit autē obturatrix ista
Cypselis. LVC. Dic audacter. Nam mihi quidam neq; Cyp-
selus neq; Periander in auribus residet. LEX. Aduerte itaq;
interea, quo pacto peragam, Lycine, orationem. An ea princī-
pium cōmodum utiq; habeat, ac multum eloquentiæ prę se fe-
rat, * stilo haudquaquam trito, atq; obuio composita, prætē-
rea autem & uerbis bonis ornata. LVC. Apparet huiuscemo-
di esse. Præsertim tua cum sit, sed incipe tandem. LEX. Pro-
inde coenabimus postea, inquit Callicles. Exin uespertinum
illud (quod solet) in Lyceo * obambulabimus. Iam nunc autē
tempus est ungendi, pro meridiano atq; æstiuo more, & ad so-
lis splendorem apricandi, ac postquam lauerimus, panem esi-
tandi. Atq; adeo abundum iam est. Tu uero puer, strigilem
mihi, ac * uestē pelliceam linteaq; & saponem, ut mittas in bal-
neum atq; * ablutoriam ut afferas. Habes autem humi iuxta
* armariolum duos obulos. Sed & tu quid ages, Lexiphanes.
Venies ne, an amplius hic demoraberis. Tum ego, Iam olim,
inquam, lauaturus. Nam & agrē incedo, & ex ijs quæ circa a-
nū sūt, malē habeo, mula * clitellaria uetus uidelicet. Appro-
perabat enim mulio, tametsi claudicaret ipse. Sed & in ipso a-
gro absq; labore non fui. Deprehendī enim operarios cantib-
lantes, æstiuam cantionem, eos nimirum, qui patri meo sepul-
chrum extruebant. Postquam igitur cum illis unā fodissem,
& cum ijs quoq; qui ripam aggerebant, ipse parumper manū
operi admouissem, illos quidem reliqui, & frigoris causa, &
quia * uredo quædam erat. Scis autē quod in frigore uehemen-
ti uredines generentur. Ego uero obambulans culta agrorū
etiam allia repperi inter ipsa enata. Ac * terræclauis aliquot
effollis, sca narijsq; herbis, & Bracanis elui collectis, præterea
& hordeo cōempto (nondum autem prata florentibus uici-
bus fragrabāt, ut pedibus incedere liberet) sublatus in mulā,
attriui summum podicem. Et nunc ex eo agrē & cum dolore
incedo, & sudo frequenter, & corpore languesco, opusq; ha-
beo quā plurimum in aqua pernatare. Iuuat autem post la-
borem ablui. Proin & ipse puerum curriculo ablegabo, quē
uer

uerissimile est, aut apud *Lecithopolim, aut certe apud eū
 qui *sacculos distrahit, me expectare. Atqui edictum illi
 fuerat, ut ad *Selga obuiam ueniret. Sed in tempore ec-
 cum ipsum, adest, mercatus panem *Colostratum, & ali-
 os subcineritios, & capras uirescentes, & Fucas, & *Oebū
 istum, & *leporinam & binis intestinum illud multiplex
 & rugosum, & *Phoetas. Euge Atticion, recte abs te fa-
 ctum, quod magna itineris peragendi parte me subleuasti.
 Ego uero, inquit, ille *Sillus propemodum, here, factus
 sum, dum te circumspicio. Cæterum ubi tu heri coenasti?
 Num apud Onomacritum. Haud quaquam per Iouem
 inquam ego, sed rusibam, ubi sripæ aggerem protendi.
 Scis autem quàm studiosus agrorum sim. Vos autem for-
 tasse putabatis me *cottaborum strepitus exercuisse me.
 Sed ingressus, hæc atq; alia suauiter condito, ac mastram e-
 munda, ut *Thridacinas nobis pinfatis. Ego autem abiens
 in sicco, & ad solem ungar. Et nos, inquit, Philinus, ego ui-
 delicet & Onomarchus, et Hellanicus hic sequemur. Nam
 & gnomon medium iam horologium umbra designat, et
 periculum est ne in aqua ista impura, & aliorum eluuiæ co-
 inquinata, lauandum nobis sit à tergo. Carimantum in-
 ter fecem uulgi, confertis illis undiq; nos trudentibus. Ibi
 tum Hellanicus. Ego uerò, inquit, etiam ægrè intueor, &
 mihi pupillas oculorum, quasi quodam atramento offusca-
 tæ sunt, & nicto frequenter, & lachrymas subinde emitto
 atq; ipsi mihi oculi medicinam gestiunt. Ac opus habeo
 Aesculapii filio aliquo, medicinæ ocularis probè perito,
 qui miscendo atq; infundendo medicamentum aliquod,
 rutilare mihi faciat oculos, & non amplius lippitudine la-
 borare, aut humidum & aquosum uidere. Atq; huiusce-
 modi quædam inter nos uerbis prosecuti, omnes qui tum
 aderamus, abiimus. Et postquam uenimus ad gymnasi-
 um, exuti uestibus, alius quidem pancratio, alius autem lu-
 cta, & palestra recta exercebatur, alius pinguius perun-
 ctus membra uariè distorquebat, alius iaculo cõtendebat
 alius plumbeos quosdam lapides obnixe atq; uibratim te-
 nens, manu faciebat. Deinde ubi mutuo exercuissimus
 nos, atq; alter alterum postergassimus, gymnasioq; satis il-
 lussimus. Ego quidem & Philinus, postquam in labro ca-
 lido abluissimus nos, abiimus. Reliqui uerò, ubi caput
 frigida tinctum, Delphinum more immerisissent, mirabili
 quodam modo inter aquas iuxta adnatabant. Reuersi au-
 tem iterum, diuersis locis diuersa agitabamus. Ego qui-
 dem subligatis crepidis, caput fricabam dentato strigile.
 Non enim in cepiis, sed in Scaphi modum tonsus eram,
 ut qui non multo antè mentum ac uerticem detondissem,
 Alius autem calida glutiebat, alius uentrem reieciabat
 alius raphanis in tenues partes concisis, absorbebat sal-
 sas ac pisculentas illas offellas, alius agrestes Poliuas com-
 manducabat, alius etiam hordeum ingurgitabat. Atq; ubi
 iam tempus erat, incubitus inclinati, coenabamus. Po-
 sitæ autem erant & sellæ & grabatula quedam. Proin coe-

*Hoc est. quæ pisa, uel etiam ona uendit.

* Nam Suidas γρυμῶνα ἢ σκαυόνα ait, & Pollux à quibusdam peram dici affirmat.

a Vtrum corruptum hic aliquid sit nescio, cer-
 te quid uelut, non puto facile à quoquam intelli-
 gi posse.

b Sic interpretari placuit πρυγῶνα, quem ta-
 men alij pro ipso πύου, hoc est colostrum accipi-
 unt. Idem πρυγῶνος dicitur. Comment.
 in Aristoph. Vespas. Athen. lib. 14. & Pollux
 li. 2. ca. 12.

c GAZA interim fucas, interim squillas uertit a-
 pud Aristotelem. Athenæus lib. 7. φυνιδῶς
 uocat.

d Neque de Oebo, neq; de Phoetis reperio quic-
 quàm. pro λαγώνιον autem λαγώνιον lego,
 quod & apud Hesychium legam, quanquam ne-
 que de hoc adeò comendo.

e Hoc est strabus, à σὺνδύνειν, quod proprie
 significat subianmandi causa, oculos recuere,
 seu retorquere, vnde & Silli uersus. Pollux.

f πύγῶνα. i. πύγῶνα, quod contra aquas
 impetum opponitur. Suprà ἀνδρῶνα idem dix-
 it. Vide Hesychium.

g De Cottaborum ludo Athen. lib. 10. 11. & 12.
 Pollux li. 6. ca. 19. & Suidas meminit, & Plau-
 tus. Vide ne crebri in te Cottabi crepent.

h Hoc nomine μάχης quoddam genus Attici
 uocant.

i Inde ἐν ῥαλαφῶς locus Cōstantinopoli fuit,
 cuius alibi memio sit.

k ἐν λατρίῳ, Vide Hesychium. Carimantes
 autem quos dicat, non satis intelligo, nisi si acci-
 piamus sordidos quospiam, & mercenarios, qui
 caput obligatum habent, aut onera gestent, qua-
 les ab Hesychio & καρμώροις dicuntur.

l τῶ καρύνῳ ἀντὶ τοῦ αἵματος. Vide Hesychium.

m κατὰ τὸ σκαυόνα τὸν τῶνα species erat.
 Scaphium quando tota coma ad cutem usque de-
 tonsa erat, Cepium autem seu cepus quando ad
 frontem ornamentum capilli resecti erant, ut Cō-
 ment. in Aristoph. in Aues tradit.

n θερμὸς πῶτος, fortasse id quod Plantus dixit
 thermopota.

o τὰν νῆσιν ἄμα, significat autem νῆσις ieiun-
 nium, & item intestinum ieiunium inter stoma-
 chum & uentrem.

p φαυλίας, ita Suidas exponit, quanquam
 Hesychium genus mali grandioris esse dicat.

* Intelligo pedes, eò quòd bifidi sunt.

* Id est frixum, Proprie tamen λοβόν extre-
mam partem epatis uocant.

a Inritum quoddam Barbaricū est. Vide Suid.

b Pollux inter placentias recenset θρυμματῖδες.
De Thrijis autem Commentator Aristophanis in
Equitibus copiose.

c τῶν ἐκ σαργάνων. de cuius significatione
Hesychius,

b Capum intelligo.

* Ipsa quidem uox parajiti, quid significet, notū
est, sed quorsum spectet, piscis parasitus, puto
obscurum esse.

f σιφαῖος. f. pro σιφαῖος Atticè, Est autem
τῖφος, ut Hesych. exponit ὁ λυγρὸς, quæ à Lati-
nis quoque olyra, quibusdam autem siligo dici-
tur. Vnde τῖφος panes, quorum Ὁ Athenæ-
us meminit lib. 3.

g τῶν γεῖν τε καὶ παρῆναι. nisi quis malit por-
na ac magna accipere.

h Obscurum quam intelligat, nisi si tripodem,
qualis ἡ δ' ἐλεφικὴ fuit.

i Poculum est angustī oris, inter bibendum som-
num edens. Athenæus Ὁ Pollux.

k Vt ἀνὰ Homerum ἀμφικυπελάου. de cui-
us Etymologia Athenæus li. 11.

l De Thericleo poculo, uide item Athenæum.
m ἀνεμοφόρος, hoc est, quæ uento ferri queant

n Hoc est, literis inscripta, quorum ipsorum quo-
que meminit Athenæus eodem li. 11.

o φκυλικός, sic enim malim, nisi quis κυλίκι-
ον pro ora seu labro poculi accipiat, Ὁ τὸ μέ-
σον ad γράμματα referat.

p ἱππολέβης, quod Athen. li. 3. à Romanis mi-
liarium dici ait, uas ad calefaciendam aquam cō-
paratum.

q Quoddam unguentum hoc sit, obscurum. Podo-
cypa autem Ὁ Trigonistria, nomina psaltriariū
uidentur esse, Nam Trigonis Ὁ Hesychius Ὁ
Pollux meminere.

r λυκόνδ' αὐτὸ λυκῶν uidelicet, cuius uerbi A-
thenæus meminit li. 1.

s De hoc Pollucem uide lib. 4. ed. 14.

t Suidas proprium hoc esse tradit, quanquā
apud illum ὁ σπονδαῖος legitur, ego tamen co-
gnomenum magis esse puto ab ouis uel frangen-
dis, uel deuorandis, uel simili aliquo factum.

u λῆρόν μιν. Pollux τῷ λῆρον. per n habet.

* ἄχρηστα Ὁ ἀφειδῆτα, tamen si se uoces pro-
prie mutiles, Ὁ gestu inhabiles significant.

† Eum qui gestat lampada, ut sacerdos Pro-
methei, Vulcani Ὁ.

na quidem collatitia erat. Apparata autem erant multa,
& uaria, * bifida uidelicet suilla, & laterum pulpamenta,
& suminis quædam, & suis nuper enixæ intestinum illud
quo totus recipit, & epar * è sartagine, & alliatum, et Abyr-
tace^a, & similia quædam condimenta opipara, deinde
& b Thrymmatides & frictillæ ficulnis folijs inuolu-
tæ, & ex melle dulciaria. Ex natatilibus autem & mari-
nis cartilaginea multa, & quæcunq; ostraceis teguntur
& offæ ponticæ, eorum quæ c Sportulis siue naïlis ex-
cipiuntur, & anguillæ cipaidæ, & gallina aktilis, et gal-
lus, ^d qui canere desijt. Etiam piscis erat c parasitus, &
ouem totam in furno assatam habebamus, bouisq; iam
grandioris atq; æuo confecti, pernam anteriorem. At
ueropanēs aderant f siliginei, non mali, & alij nouilu-
nares, post festū, ceu præterito uadimonio dilati, & ho-
lera, tum s subterranea, tum in altū excrecentia. Vnū
autem erat, non uetus, sed ex ijs, quæ in utribus offerū-
tur, quod iam mistum quidem desierat esse, nondum
tamē ad plenum coctū erat. Pocula uero posita erant,
omnis generis in Delphinide k mensa, puta crater ille
occultator frontis, clauatus. Mentoreum opus, habē-
ans famam prehensu facilem, & i Bambeliū & k Dirocype-
lum & fictilia multa, qualia l Thericles coquebat, mul-
ticapaciaq; atq; alia lati oris, quorum quædam ex pho-
cæa, alia uero è Gnido aduecta fuerunt. Omnia uerò
tenuia, ^m fragiliaq; ac teneras testas habentia. Erant au-
tem ibi et cymbia, & parua phiala quædam, & pocula
quædam n grammatica, ita ut plenus esset o abacus. At
uerò p lebes furnarius ebulliens, in caput nobis euer-
tit carbonēs. Bibimus autem continuis haustibus, &
iam inebriati eramus, atq; exinde ungebamur q cancha-
ride, & introduxit nobis quispiam Podoctypam &
Trigonistriam, atq; exinde alius quidem in tabulatū
assultans, irrumpendi locum querebat, alius autem cre-
pitu ac plausu digitorum r ludebat, alius porro cum ri-
sulumbos lasciuius s agitabat. Atq; interea ubi iam la-
uissimus, commessantes ad nos intrò irruperunt, ultro
non accersiti. Megalonymus, causarum ac litium secta-
tor ille, & Cherea aurifex, is qui tergum uariebatum
habet, & Eudemus t Oocataxis. Ego uerò interroga-
bam eos, quid nam accidisset eis, cur tam serò uenirēt.
Cherea igitur, u segmētum quoddam inquit, et inaures
& pedicas filia meæ apparabā, & ob hoc ad repetia uo-
bis ueni. At ego, inquit, Megalonymus, alijs rebus oc-
cupatus fui. Dies enim fuit, haudquaquam iudicialis,
ut scitis, & nefastus. Proinde, utpote silentio in foro ex-
istente, neq; perorare licuit, neq; per diem dicendo, a-
quam & clepsydrā dispensare. Cum audissem autem
quod imperator conspiciendum sese præberet, accep-
tis uestibus inusitatis, & bono stamine textis, subliga-
tisq; calceis antea * non gestatis, proripui me ipsum fo-
ras. Atq; exinde statim incidi in † Daduchum et Hiero-
phantem

phantem, ac cæteros arcantis ac turpibus operantes, qui
 Diniam obtorto collo ad magistratum rapiebāt, reum
 facientes, quod ipsos nominasset, idq; cum sciret, quod
 ex eo tpe quando initiati fuissent, & sine nomine foret
 & innominabiles, utpote sacri nomines iam facti. At
 nescio, inquam, quemnam hunc Diniam dicas. Voca-
 bat igitur me nomine. * Est inquit, in tabernis aleato-
 rijs homo perditus, * ex egenis ac uilibus istis, semper
 comatus ac squalidus, endromidū, aut bancidarū * cal-
 ceamento subligatus, ac ueste manicata indutus. Quid
 igitur, inquam, dedit ne pœnas aliquo modo, an calci-
 bus insultans, aufugit. At uero ille, inquit Megalony-
 mus, qui antea inter tibias & cantores perstrepebat, iā
 immobilis ac tacitus est. Nam imperator segregatum,
 & à reliqua grege seorsim amotum, circumdatis illi ma-
 nicis, & intento uinculo collari, in pedicis ac tibialibus
 tormentis degebat. Hominem fecit, Quare in uinculis exi-
 stens, pedebat nonnihil miser ille præ timore, & crepu-
 bundus erat, pecuniamq; pro redimenda uita dare uo-
 lebat. At me, inquit, Eudemus, summo dilectulo accer-
 seri ad se fecit Damalias, is qui olim quidem athleta fu-
 it, multasq; uictorias rettulit, nunc autem præ senectute
 iam à certaminibus abstinet. Nosti grecam statuam in
 foro positam. Ac alia quidem picando, alia iussu man-
 do peregi. * Domum enim deducturns hodie fuerat fi-
 liam suam ad nouum maritum, iamq; adeo exornabat
 illam. Cum interea anxium * quoddam malum interue-
 niens, diremit festū. Nam filius ipsius Dion nescio qua
 causa, mœtore affectus, imo deorum odio aliquo agita-
 tus, strangularat seipsum. Ac satis scitote, periisset ille,
 nisi ego supueniens ablaqueassem ipsum, & a resti soluis-
 sem, diu geniculatim assidens, & compungens hominē
 huc, illuc, ceu infantem in cunis, uersans & undequaq;
 explorans ac tentans si ubi cōcretum adhuc guttur ha-
 beret. Quod autem potissimū profuit, illud erat, quod
 ambabus manibus comprehendens illius latera, * ui cō-
 pressi. Tum ego, num illum, inquam, Diana dicis, cinē-
 dum, & scortum propendens habentem, mulierosum, *
 & lentiscum subinde rodentem * adolescētem, mastru-
 pantem, & obscenē tractantem, si quem probè mudo-
 ratum senserit ipsum admittens, at illē certē etiam deli-
 catus & gulosus *. At deam, inquit Eudemus, admira-
 tus, Diana enim ipsis est in media aula posita, Scopade-
 um opus. Ad hanc procidentes & Damalias, & uxor
 eius, uetula iam, & capite ad modum cano, supplicabāt
 ei, ut miseretur sui. Illa autem statim annuit. Et nunc
 Theodorum, seu potius Aræmidorum adolescētem
 hunc habent. Consecrarunt autem illi, cum alia quæ-
 dam, tum sagittas, & arcus, quoniam his delectatur. Sa-
 gittaria enim & iaculatrix, & bellatrix Diana est. Bibi-
 mus igitur, inquit Megalonymus. Etenim & lagenam
 hanc ulni uetustioris uenio uobis afferens, & recentis

ἐγκυκλίος ἀλός, quod si ab ἐγκυκλίος ὁ ἀλός
 δ' ἀλός deriuetur, cæparum belluonem signifi-
 cabit. Sed tamen apud Hesychium καὶ τῶν δ' ἀ-
 λός per τὴν legitur, pro eo, ut ipse ait, ὅς μετὰ
 τῶν τὰ ἀλφίτα μὴ δ' ὁ δ' ὁ τῶν τυγχάνει ἀ-
 λόμενος. quod neq; ipsum quale sit, satis planē
 est. αὐτολόφος αὐτὸς αὐτὸς ἀλός
 ab Hesychio exponuntur.

* Endromides cursorum sunt, et proprie Dia-
 ne. Bancides autem Croceæ, muliebres. Pollux.

Nescio corruptus ne sit locus, an mutilatus.

* μέρμερος. sed haud scio an τῶν μέρμερος potius
 legendum. de quo etiam in promembris Erasmi.

* τὰ ἄκρα, latera uerti, propterea quod ὡς ἴα
 αὐτὸς latera, τὰ ἄκρα dicuntur, ut Pollux.

* μύρτωνα, ἀπὸ μύρτης, scilicet genitali mi-
 liebri.

* σχινοφόκτορ, quo nomine notabantur qui ea
 legamine et cultui muliebriter studebant.

* λεκαλιός, ἀπὸ λέκιδος, seu λέκτος, quod
 pacinam significat, ut Pollux. Coniecturaliter
 tamen, quanquam haud scio an corruptus locus
 sit, uidentur enim deesse quoq; nonnulla.

Vi à dea seu Diana restitutum, et uita donatum.

Pro anti quis
simis accipio
* Fortasse eas
que et hodie
ex uino uel a
qua asatis car
nibus p'salsa
mentis adhi
bentur.
a. huc dicitur
nos a p'ri
d' a f' uideli
cer.
b. Fuerunt aut
Crobyli cer
te quædam tex
ture capilla
rū, in acutum
desinentes, an
tiquorū Athe
nensiu gestam
en, ut Com
mentā. Thuci
didis in lib. i.
* πρὸς τοὺς
μορ, quo noie
ei mangonem
ei puerorum
modestiam
intelligi posse
puto.
c. fortasse a
πρὸς τοὺς
μορ, quo noie
ei mangonem
ei puerorum
modestiam
intelligi posse
puto.
d. fortasse a
πρὸς τοὺς
μορ, quo noie
ei mangonem
ei puerorum
modestiam
intelligi posse
puto.

casei massas, & oliuas humi collectas. Custodio autem ipsas sub sigillis cartosis
mis, & oliuas alias natatikes *, & lutea hæc pocula, acutis estacea ac destillantia
ut ex ipsis bibamus, præterea & placentā ex intestinis concinnatam, & quibus
dam quasi Crobylis intexam ^b. Tu uero puer plus aquæ infunde mihi, ne capite
grauari incipiā, & exinde ob id mangonē *, seu castigatorem cōtra te accersam.
Scitis enim quā grauiter cōcitari solē dolore, & caput habeo densum, nec fa
cile uaporibus peruiā. Post potum aut nugarimur mutuo, qualia & quæ con
sueuimus. Non em̄ intempestiuū scilicet hoc, temulenter agere. Tum ego, lau
do, inquā isthuc. Emolumentū enim quodcunque etiam sumus. Atticæ proprietat
tis, haud postremum. Rectē dicis, inquit Callicles, nam nugis mutuo prouocare
nos, uoluptatem ^c quandā affert. Ego uero, inquit Eudemus, frigus em̄ est, me
raciori uino malim intus stipari. Nā frigoris impatiens sum, et tepefactus, liben
tius audiūero * digitis gesticulātes istos, tibicinē puto & Barbitædū. Quid hæc
ais Eudeme, inquā, an tu silentiū nobis imperas, tanq̄ ore carētibz & lingua
spoliatis? Mihi uero & lingua iam pridē dicturū, adeoq̄ iā animo prouehebar,
quasi antiqua uobis narraturus quædā & ablaturus omnes uos lingua. Sed tu si
mile quiddā fecisti mihi, ac si quis nauem onerariā, tribus instructā uelis, secun
do uento nauigantem, implentibus linthea Notis, prosperē labentem, & per sum
mos fluctus euntē, retinaculis quibuldā ancipitibus ancoris ferreis, naualibusq̄
pedicis demissis retineat, & cursus impetū inhibeat, inuidens uidelicet tranqui
litati. Proinde, inquit ille, tu quidem si placet, nauiga, & nata, & curre per undas
intempestas. Ego aut̄ in terra bibens, de terra, ut Homericus ille Iupiter de rupi
bus alicūde, aut de summo cœli uertice spectabo & te iactari fluctibus, et nauem
ipsam de puppi a uento aquis immerfari. LVC. Satis ò Lexiphanes & potus &
lectionis istius. Ego em̄ tibi ebrius iā sum, & nauseo, & nisi q̄ primum euomue
ro ista omnia, quæcunque recitando persecutus es, sat scias, uideor mihi mox insa
nus ac furiosus fore, obstrepentibus mihi undiq̄ uerbis istis, quæ mihi modo of
fudisti. Quanq̄ a principio ridere in mentem ueniebat mihi illorū gratia. Verū
postq̄ ea multa, atq̄ omnino similia erant, miserabar tui ob miserā, & infelicitatē
tam istam, cū uiderem in labyrinthum quendam irremeabilem incidisse te, mor
bumq̄ agrotare maximū, imò uero atra bile percitū. Cogito itaq̄ apud me ip
sum, unde tam multa mala collegeris, & quā longo tempore, & ubi deniq̄ con
clusum habueris tantum examen absurdarū, ac distortarū uocum, quarum alias
quidem ipse sinxisti, alias aut̄ defossas alicunde eruens, iuxta Iambicum illud:

Pereas miseras qui eligis mortaliū. tantum cornū unde quaq̄ cogens
in me exhausti. Porro uideris mihi neminem amicum, aut familiarem, aut be
neuolum habere, neq̄ etiā in uirum liberū, & qui loquendi libertate uteretur in
cidisse unq̄, qui uera monendo, liberaret te a morbo isto intercuraneo, quo quid
dem correptus es, & præ malo illius, periculū, ne disrumparis, sustines. tibi ipsū
aut̄ benē habito corpore esse uideris, et calamitatem istā pro bona ualitudine diu
cis, ac ab ijs quidem qui nihil intelligunt, laudaris, quando illi quid tu patiaris,
ignorant, a doctis aut̄ miseratione dignus putaris. Sed commodū Sosipolim hūc
medicum accedere uideo, age huic tradendo te, & super morbo differendo reme
dium aliquod inueniamus tibi. Intelligens em̄ uir est, ac multos iā ad se receptos
itidem ut te, semilanos & infatuatos a morbo infuso pharmaco liberauit. Salue
Sosipoli, atq̄ hunc Lexiphanem, quælo ad te receptū, sodalem, ut scis, nostrum,
nugis aut̄ in præsentia quibuldā, & peregrino circa sermonem morbo correptū,
periculumq̄ sustinentem, ne prorsus pereat, serua, quocunque tandē modo. LEX.
Nequaq̄ Sosipoli me, sed hunc Lycinū, qui manifestē desipit, & homines men
te præditos parū sapere existimat, ac iuxta Mnesarchi filiū, Samium illū, silen
tium, ac linguæ ignauā nobis intendit. Sed per Minervā haud unq̄ erubescen
tem, aut trepidam, & per magnā ferarū debellatorem Herculem, ne tanti ipsum
quantum

quantum Gry, uel phuy faciamus. Moneo autem omnino ne obuiā quidem ueniendum ipsi esse. Videor mihi uero etiam ringi *, cum talia increpātem audio. Ac iam utiq; ab eo, ad sodalem Cliniam, quoniā audio uxorem eius iā diu mensibus non laborasse †, & ex eo agrotare illam, quia non fluit. Quare non amplius ne incenditur quidem, sed inaccessa, & inarabilis est. sos. Quid autē? an agrotat, Lycine, Lexiphanes? LYC. Ipsa hæc, Sosipoli, an non audis, qualia loquitur, ac nobis, qui nunc cum eo conuersamur, relictis, quasi ante mille annos nobiscum sermocinatur, distorquens linguā. Ac aliena atq; externa hæc componens, omnemq; operam in illis sumēs. Perinde ac si magnum quiddā foret, si peregrinis uerbis utatur, & consuetā atq; receptam monetam sermonis adulteret. sos. Per Iouem haud paruū quendam morbū narras Lycine. Subueniendum itaque homini est, quauis arte. Atq; adeo diuino quodam instinctu, insanorū ac bile per citorum alicui pharmacum hoc mixturus, domo abij, ut epoto hoc uomeret. Age primus ipse bibe Lexiphanes, ut sanus nobis & mundus fias, tali uerborū ab surditate euacuatus. Verū obedi mihi, ac bibe, & minus difficilis eris. LEX. Ne scio quidnā etiā facietis mihi, Sosipoli, tu et Lycinus hic, obtrudētes mihi pharmacum hoc epotandum. Metuo itaq; ne ruina quædam mihi sit sermonū potio hæc. LYC. Bibe, & ne cūctare, ut humana deinceps sapias ac loquaris. LEX. Ecce obedio, & bibo, Pheū. Quid hoc rei est? Quantus tumultus uentris? Equidē diuinatōrē quendā demonē uideor mihi imbibisse. sos. Incipe igit uomere, Pæ. Primū hoc μῦθος *. Deinde post illud exiuit κῆρας istud. Postea & ἰδὲ δὲ & ἀμύγῃ, & λῶσι, & ἀγῶνι, & continuū illud ἔτῃ. At coge tamen, & insere in fauces digitos, nondū uero κῆρας istud euomisti, neq; σκῶδινάδαι illud, aut τινάξαι aut σὺλῃδαι, multa adhuc intus abdita latēt. Satiū aut fuerit, si per inferiora quoq; secernant nōnulla. σκῶδινάδαι siquidem ista, magnū strepitum faciet, unā cum spiritu erumpens. Ac iam quidem mundus hic est, nisi siquid remansit reliquū in inferioribus intestinis. Tu uero post hac acceptū eum, Lycine, dedoce, atque institue, quæ decet loqui. LYC. Ita faciemus Sosipoli, postq; nobis uia iam ad eam rem abs te patefacta est. Ac tecū deinceps, Lexiphanes, cōsultatio mihi est. * Quod si igitur cupis uerē ob dicēdi potestatem laudari, ac in multitudine hominum celebrari, huiuscemodi quidem omnia fuge, atq; auersare. Vbi aut exorsus fueris ab optimis poētis, & sub præceptoribus eos legeris, transi inde ad oratores, cum iam cum illorū sermone quasi educatus unā fueris, ad Thucididis & Platonis scripta in tempore accede, multū adeo et in pulchra comœdia, & in graui tragœdia te ipsum exercitando. Ex his em̄ ubi pulcherrima quæq; decerpseris, eris aliquis dicendo. Nam nunc certē, non animaduertens, similem te præbuiisti ijs, quæ à lutifigulis ad forū finguntur, foris quidem illitus minio ac cœruleo, intus autē & luteus & fragilis existens. Hæc si feceris, & nō recusaueris aliquandiu ob insitiā refelli, neq; etiam dediscere erubueris, bono animo esto, uerfaberis in multitudine, & non quemadmodum nūc, irrideberis, neq; etiā in ore peiore conditione melioribus eris, Græcum atq; Atticū uocitantibus te, qui necum barbaris quidem, inter manifestissimos recenseri dignus sis. Ante omnia uero illud memineris mihi, ne imiteris Sophistarū, eorū qui paulò ante nostram ætatem fuere, uilissima quæq; neue etiā depaschas illa, perinde ut nunc, sed talia quidem, proculca pedibus: imitare aut uetera exempla. Neq; uero demulceant te anemonæ uerborū, sed iuxta legem athletarum, solidus tibi cultus, consuetus ac familiaris sit. Præcipue aut Gratijs, & perspicuitati sacrificia: à quibus plusq; nimis nunc à tergo relictus es. Et fastus autem, & iactantia, & mala ista scribendi cupiditas, præterea & tumidū istud atq; insolentem te gerere *, uerbaq; plus æquo dilatare, procul absit. Et acerbum illud irridere aliorum scripta, & putare quod rum demum primus ipse futurus sis, ubi aliorum omnium uerba & orationes calumniosē reprehenderis. Iam uero neq; illud paruum, imò uero maximū

* ἰσχυρῶς
σαε græc.
† ἀνάπαυ-
τον εἶναι. cu-
ius uerbi etiā
Athenæus mo-
nuit lib. 3.

ἰσχυρῶς
δοῦναι, quod
Euricles
græci uocat,
Suidas.

* Id est, num-
atq; exinde.
Inquit.
aliquo modo.
optimē.
uidelicet.
quedam,
propē.

Protendere
membra cum
oscitatione.
Curiose agere
Vnguib; ra-
pere, & infe-
stū esse. unde
Scyllæ no-
mē uidetur fa-
ctum.

Id est, petulan-
tia et lasciuia
* Paræneses
de recta dicē-
di ratione.

uicium committis, quod nō antea sententias ac res, quā uerba paratās habes, ac postea uerbis eas exornas, sed sicubi uerbum alienum ac peregrinum repperisti, aut ipse fingens pulchrum putasti esse, huic postea quæris sententiam accommodare, ac damnum quoddam existimas, si illud nonalicubi intruseris, etiam si ad id, quod dicitur, minimē eo opus sit, quemadmodum paulo antē ουμαλώωα * illum, nesciens quidem quid significaret, proiecisti, cum ille cum argumento nihil conueniret. Atqui idiotæ & indocti quidem omnes obstupuerant, præ peregrinitate percussis atq; attonitis illorum auribus: at qui docti erant, amborum causa & tui, & eorum, qui te laudabant, ridebant. Illud uero omnium maximē ridiculum est, quod cum plus quā Atticus uideri cupias, & sermonem ad uetustissimam dicendi formam diligenter exercuisse, talia quædam, imō uero plurima intermisceres uerba, quæ ne puer quidem, qui nuper discere cœpit, igitur

* Hesychius
meminit ου
μαλακωνικῶ
cuiusdā, aitq;
παροιμία εἶναι
quæ ου μὴ εἶναι
significetur.

Id est, quomodo
putas, sub
terrā ire opta
bam, quando
audiebam te
reuerentem.

* Id est, tumi
culam.

Seruulus.

Volauit.

Obuiam ueni
ens.

Sedens.

* κατὰ
γλωτταρ.

ut etiam

Quintilianus
lib. 1. cap. 14.

norare queat. Qualia sunt illa: πᾶς αἶσα, κατὰ γῆς δ' ὕναί, ἀκούων σε ἐπιδ' αἶνα μένος. Cum * χερτῶναυ quidem etiam uirilem uestem dici putabas, δουλάρια autem masculos pedissequas appellabas. Quæ quis non nouit? quod uidelicet χερτῶναυ quidem muliebris uestitus, δουλάρια uero, de fœminis tantum dicantur. Atque alia multa, longē his clariora. quale est ἱππᾶς, & ἀπαντῶμενθ, & καθισθίς illud, quæ ne inquilina quidem atticī sermonis sunt. Nos autem ne poetas quidem laudamus, qui uerbis obscurioribus, & minus usitatis, * poëmata scribunt. Tua uero, ut pedestrem orationem cum carmine conferamus, perinde ut Dosiadæ Ara, & Lycophronis Alexandra sese habent, & si quid istis sermone etiam miseriore scriptum est. Quod si igitur hæc imitatus fueris, & dedideris, optimē de te ipso statueris. Sin autem nihil animaduertens iterum in auiditatem istam prolapsus fueris, ego quidem admonitioni atque officio meo satisfacisse uidebor, tu uero te ipsum accusabis, si utique etiam intellexeris, deteriore esse te factum.

EVNVCHVS SEV

PAMPHILVS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM

Historica quædam narratio est, qua Dioclis & Bagoæ, peripateticorum philosophorum, inter se contentionem exponit, Eunuchus autem inscribitur, quod potissima contentionis pars in eo uersetur: utrum Eunuchus debeat, aut possit philosophum agere, Cum alter ab indignitate rei, & ab accidentibus philosophicæ professionis hoc negaret, alter autem exemplis, & sine seu officio philosophi, item à consequentibus sese tueretur. Vbi interim tacitē illud quoque indicat Lucianus, quod ea tum ætate philosophi ex uicijs & sceleribus magis, quā ex doctrina, & uite integritate censebantur. Exordium ab admiratione trahitur, qua attentos facit, amplificando conditionem & professionem personarum, & rei qualitatem.

Vnde



NDE nobis aduenis Luciane, seu quid nā rides? Semper tu quidē & aliās consueuisti nobis hilaris ac festiuus occurrere, uerū istuc maius aliquid solito uidet̃ esse, de quo risū nec cōpescere queas. LVC. E foro tibi adsum ò Pamphile: porrō mox efficiā, ut tu quoq; mecū rideas, simulatq; audieris cuiusmodi litis adfuerim actioni, duobus philosophis inter sese contendentibus. PAM. Iam istuc ipsum profectō ridiculū est quod ais, philosophos inuicem lites agitare. Nam etiam si quid magni fuisset negocij, inter ipsos modestē citraq; pugnam contro uersiam compositam oportuit. LVC. Quid ais? tranquillē componant illi, qui quidem solida plaustra conuicijs onusta, alter in alterum effuderint, uociferantes mira q; peruicacia contendentes? PAM. Videlicet de disciplinis atq; opini onibus Luciane, ita ut assolent, dissentiebant, quod erant diuersae factionis. LVC. Nequaquam, imō aliud quiddam erat hoc de quo dissidebant: nam eiusdem sectae erant ambo, eiusdemq; scholae, & tamen orta inter eos lis erat. Porrō iudices qui cognoscebant, primates erant huius Reip. natuq; maximī ac sapientissimi. Breuiter, apud quos pudeat aliquis etiam parum aptē quippiam eloquutus, nedum ad tantam prouectus inuerecundiam. PAM. Quin tu igitur litis argumentum exponis, quo uidelicet ipse etiam cognoscam, quae res tibi tantum risum concitarit? LVC. Scis Pamphile salarium, idē neutrūquam exiguum ab imperatore fuisse constitutum singulis philosophorum generibus: puta Stoicis, Platonis, Epicureis: cumq; his etiam Peripateticis: ita ut unicuiq; sectae prēmīū esset aequale. Cæterum de mortuo ex his quopiam, alius aliquis in eius locum subrogandus est, qui sit optimatum calculis probatus. Porrō prēmīū illud, neq; bubula pellis erat quæpiam, quemadmodum ait poëta, nec porcellus: uerum singulos in annos decies mille mimum, quos accipiunt, uti doceant iuuentutem. PAM. Memini quidem ista. Quin aiunt nuper ex illis diem obiisse quempiam: alterum (ni fallor) ē Peripateticis. LVC. Hæc ipsa Pamphile Helena, propter quam illi inter sese singulari certamine conflabant. Et hactenus quidem nihil etiam ridendum erat in illis præter hoc, quod quī philosophos esse se profiterentur, ac pecunias pro nihilo ducere: tamen earum gratia perinde atq; pro patria in discrimen adducta, pro religione maiorum, pro monumētis progenitorum decertarent. PAM. Atqui Peripateticorum istud est decretum: non admodū esse negligendas pecunias: uerum eas in tertio quodam bonorum ordine esse ponendas. LVC. Rectē dicis. Nam ista quidem aiunt. Proinde bellum hoc ex maiorū iudicio, sententiāq; illis extitit: uerum quæ postea consequuta sint, iam ausculta. Primum complures quidem alij in defuncti illius funebribus ludis decertabant: sed inter hos præcipue duo uiribus pares: puta Diocles ille senex: nosti quem dicam, contentiosum illum inquam: præterea Bagoas, qui quidē ea specie est, ut Eunuchus esse uideatur. Inter hos initio de doctrina, deq; philosophiæ decretis atq; opinionibus est decertatum: uterq; sui specimen ac documentum dedit, quod esset Aristotelicæ factionis, quodq; eius placita sequeretur ostendit. At per Iouem in hoc certamine, neuter altero superior erat. Lis igitur huc deflexit deniq; Diocles desinens iam eruditionis suæ periculum ac specimen ostendere, ad Bagoam descendit, ac uisitam illius in primis carpere est aggressus. Bagoas itidem huius uitam uicissim taxabat. PAM. Idē merito Luciane. Siquidem eius rei magis erat habenda ratio. Proinde si ego fortē iudex causæ sedissem, magis in hoc ut mihi uideretur, futurus eram occupatus: potiusq; spectasse, uter moribus esset præstantior, quam uter ad disputandum ac dicendum promptior: atq; illi potius quam huic uictoriam adiudicassem. LVC. Rectē dicis: Equidem isti tuæ sententiæ meum & ipse calculum addo. Verum ubi iam conuicijs, ubi maledictis essent satiati, tan-

Exordium
ab admiratio
ne qua atten
tos facit, am
plificatione
rei à modo
ex personar
um professio
ne petita.

Narratio 2
causa litis.

Modus
personarum.

Utrum Eunuchus debeat aut profici: Philosophum agere.

Defensio ab exemplis.

Accusatio ab accidentibus.

Defensio à finem officio.

A Consequentiis.

Novi obiecti
occur occasio
suspensio sententia.

dem Diocles illud aiebat nefas esse, uel conari aut proponere Bagoam, uti cum philosophiæ studio, cumq; pulcherrimis illius præmijs commercium haberet, qui quidem Eunuchus esset. Imò hoc hominum genus, non solum ab eiusmodi contubernio secludi oportere, uerum ab ipsis etiam sacris, ac uasis puris, breuiter ab omnibus publicis cætib; eijci: ostendens inauspicatum quoddam & occursu infaustum spectaculum fore, si quis mane domo egressus, uel uideat istiusmodi quippiam. Atque hac de re multis uerbis differebat, affirmans Eunuchum neque uirum esse, ueque mulierem, sed quiddam utrinq; compositum & conflatum, planèq; monstrum ab hominum natura specieq; alienum. PAM. Nouam accusandi rationem nobis narras Luciane. Iamq; & ipse ridere compellor, crimen audiens tam inauditum. Sed alter ille quid? Num obticebat? An uicissim & ipse quiddam ausus est ad ista respondere? LVC. Initio quidem pudore ac metu (nam id est istis familiare) diutius obticebat, erubescens interim, palamq; præse ferens id quod erat. Tandem autem tenuem quandam ac muliebrem ædens uocem, negabat æquum facere Dioclem, qui se quod Eunuchus esset, ob id à philosophia secluderet, cum qua foeminis etiam esset commercium. Allegabantur, Aspasia, Diotima, Thargelia, quæ causam illius adiuuabant. Præterea Academicus quidam Eunuchus natione Gallus, qui paulo ante nostram ætatem maximi nominis apud Græcos floruisse. Porro Diocles etiam illum ipsum siquidem extraret, ac simili negotio sese misceret, prohibiturum sese respondit, nihil expauefactum opinione, quam apud uulgus obtinebat. Ad hæc quum ipse quædam dictæria in illum iaciebat, tū referebat in eum, quæ à Stoicis maximeq; Cynicis dicta ad risum concitandum erant idonea, de corpore mutilo atq; imperfecto. Hac in re iudicum cognitio uersabatur. Deniq; totius causæ iam illud caput esse coepit: Num Eunuchus idoneus esset censendus, qui ad philosophiam admitteretur, quiq; iuuenibus præfici postularet, quum alter interim formam etiam ac corporis integritatem, in philosopho requirendam esse diceret. Maxime uero uti barbam altam ac promissam gerat, quo uidelicet ipsi, qui discendi cupidi aduenirent, uir grauis appareat, & is cui fides haberi debeat, neq; indignus uideatur decem illis drachmarum milibus, quæ forent ab imperatore capienda. Cæterum Eunuchorum conditionem etiam quam Spadonum esse uiliorem. Nam illos aliquando uirile quiddam expertos fuisse, at hunc ab ipso statim ortu fuisse exectum planèq; animal esse quoddam uariū atq; anceps, non aliter quam cornices, quæ neq; inter columbas, neq; inter coruos numerari queant. Alter contra responderet eo iudicio nō de corporis agi figura, uerum de animi uirtute, proinde mentis qualitatem expendi oportere, deq; dogmatum cognitione quærendum esse, Eius rei testis citatus Aristoteles, qui quidem Ermeam eunuchum Atarne oriundum tyrannum supra modum sit admiratus, adeo ut illi perinde atq; Dijs Sacra fecerit. Ausus est & illud addere Bagoas, multo magis idoneum esse eunuchum, cui adolescentes erudiendi credantur, quod ab hoc nulla in illos calumnia possit hære, neq; Socraticum illud crimen in hunc competat, quod adolescentulos corrumpat. Deinde quæ ille potissimum in mentum imberbe fuerat cauillatus, ea hic facite, ut ipsi quidem uidebatur, reiecit. Etenim si è barbæ prolixitate, inquit, philosophos æstimare conuenit, nimirum hircus ante omnes primas tenebit. Hic tertius quidam assistens (nomen hominis silebitur) atqui iudices, inquit, hic malis leuibus, ac foeminea uoce, reliquoq; corporis habitu eunuchoadsimilis, si quis uestes detrahat, egregie uir esse uidebitur. Alioqui mentiuntur qui ferunt eum aliquando in adulterio deprehensum, membra in membris, ut legum tabulæ loquuntur, habentem: atq; id quidem temporis ad Eunuchum confugisse, eaq; reperta latebra absolutum fuisse, quum iudicibus crimen persuaderi non posset, ut qui è specie hominem iudicarent Eunuchum. At nunc mihi palinodiam canturus uidetur, idq; propter ostentatum præmium.

Hæc

Hæc quum dicerentur, omnibus, ut par erat, risus est obortus. Porro Bagoas magis etiam perturbabatur, omnem in speciem sese uarians, atq; in innumerabiles uersus colores, tum frigido sudore fluens: ac neq; decorum sibi existimabat adulteri crimen agnoscere, ueque rursus eam accusationem inutilem ad præsens certamen arbitrabatur. PAM. Profecto deridicula sunt ista Luciane, neq; uulgare uobis, uti coniectandum est, uoluptatem præbuerunt. Verum quò tandem res euasit? Et quid super his pronunciarunt iudices? LVC. Non erat eadem omnium sententia. Verum alijs quidem uisum est, uti nudato illo, quemadmodum in emptitijs seruis fieri consuevit, inspicerent, num in ijs quæ ad penem pertinent, philosophari posset. Alij uero sententiam dixere multo magis etiam hac ridiculâ nempe ut accersitis è lustro mulieribus aliquot iuberent illum cum illis congregari ac uiri officio fungi, astante interim è iudicibus quopiam, qui quidem esset natus maximus, fideq; spectatissima, qui inspiceret, num philosophum præstaret. Hæc ubi omnium risu fuisset excepta, neq; quisquam omnino adesset, cui non doleret alius risu concussus, uisum est, ut integra causa in Italiam reijceretur. Et nunc alter, ut aiunt, ad eloquentiæ ostentationem semet exercet, atq; instruit, & accusationem quàm elaboratissimam meditat, adulteri crimen aggrediens, id quod ipsi maxime aduersatur. Quod quidem & hic facit, iuxta malorum rhetorum morem, quum ex ipso crimine aduersarium inter uiros recenset. Contrâ Bagoas diuersa cura, quemadmodum audio, & assidue uirum agit, ne gociumq; præ manibus habet. Postremo uicturum sese sperat, si modo docere possit, se nihilo deteriore esse æquas ineuntibus asinis. Id enim amice uisum est optimum philosophiæ documentum, atque una demonstratio, quæ reselli non queat. Proinde optarim, ut filius qui mihi est adhuc admodum adulescens, non animum & linguam, sed penem haberet ad philosophiam idoneum. Amarum in philosophos.

DE ASTROLOGIA.

D. BRASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGUMENTVM

Astrologie defensio quadam est, à dignitate uidelicet, quam ab antiquitate, & præstatiâ eorum, qui illam ab initio coluere trahit, & à certitudine, quam ex similibus, & signis, ratiocinatione quadam colligit. Recenset autem principio uarias gentes & populos, à quibus illa inuenta, tractata, ac locupletata fuerit. Deinde & homines, & quid quisq; in illa singularim uel obseruarit, uel tractarit, Quo loco & fabulas pterisq; Grecorum Poëtarum, de Orpheo, Tyresia, Atreo, Thyeste, Bellerophonte, Phryxo, Dedalo, Endimione, Phætonte, ac cæteris quibusdam explicat. Postremo & utilitatē artis tradit, quo futuris rebus per hanc obseruatis, & mala facilius tolerare, ut pote præuidentes illa, possumus, & bonorum spe nos ipsos confirmare, Exordio de ceteris facit, statim proposito de quo, & qualiter dicturus sit, & obinquit eos qui artem, ob imperitiâ ueniens ac profutentium reprehendunt.



De cælo, deq; astris est nobis institutus sermo. Non de ipsis quidem astris, neq; ipso de cælo, uerum de diuinatione ac ueritate, quæ ab illis in hominū uitam proficiscitur. Neq; rursum mihi libellus hic se traditurū aut docturū profitetur, quo pacto diuinationem hanc esse qui liceat. Sed illud queror, doctos omnes cum in cæteris omnibus exerceant sese, suisq; oibus tradant, solam Astrologiam nec habere in præcio, nec exercere. Atqui hoc doctrinæ genus uetustum est, proposito.

neq; nuper ad nos peruenit, sed inuentum est priscorum regum, quos Dñi amabant. At huius ætatis mortales non solum inscitia socordiaq; uerumetiam odio laboris, diuersa ab illis sentiunt. Cumq; forte inciderint in eos, qui falsa prædicunt, tum & astra culpant, & ipsam Astrologiam habent exosam, neque salutarem eam, neq; ueridicam arbitrantur. Sed autem magis falsam atq; inanem, haud rectè, sicuti mihi quidem uidetur, sentientes. Neq; enim ob imperitiã fabri, ars ipsa culpat, neq; ob cantoris inscitiam, ipsa musica parum est erudita: quin illi potius artium sunt ignari, Cæterum ars unaquæq; suapte natura scita est. Primum igitur Aethiopes hanc rationem mortalibus tradiderunt. In causa fuit partim gentis eius sapientia. Nam cæteris quoq; in rebus Aethiopes reliquos homines antecellunt sapientia, Partim regionis quam incolunt opportunitas, propterea quod apud eos perpetua sit cœli serenitas, tranquillitasq;, neq; patiuntur anni mutationes, sed eadem temperie uiuunt, Itaq; cum primum uident lunam non semper eodem uultu apparentem, sed uaria subinde specie, & in aliam atq; aliã uerti formam, uisa est illis ea res admiratione atq; disquisitione digna. Deinde cum inquisissent, reppererunt hanc esse earum rerum causam, quod lunæ non esset lumen proprium, sed à sole mutuatum. Inuenerunt autem & reliquarum stellarum motus, harum quas nos erroneas appellamus, nam stellarum hæc solæ mouentur, naturamq; earum ac potestatem, & effectus, quos unaquæq; præstet nominibus quoq; inditis, non illis quidem utcunq; uisum est, confictis: sed qua notæ rerum essent. Hæc igitur in cœlo perspexerunt Aethiopes, mox Aegyptiis finitimis artem imperfectam tradiderunt. Porro Aegyptij diuinã d rationem, quam ab illis dimidiatam acceperant, in malis prouexerunt: quippe qui mensuram etiam, ad quam unaquæq; stella moueretur, indicarint. Ad hæc annorum, mensium, horarumq; numerum instituerunt. Ac menses quidem illi luna metiuntur, atq; eius recursu finiunt. Annum uero sole, & huius circuitu metiuntur. Quin his etiam maiora ostenderunt. Nam ex uniuerso cœlo reliquisq; stellis, & errantibus & fixis, neq; simul cum cæteris sese mouentibus, duodecim partes effecerunt in his quæ mouentur, & unamquæq; suis animantibus repræsentarunt, partim marinis, partim homine, partim feris, partim uolarilibus, partim pecudibus. Vnde & sacra Aegyptiorum uariè fiunt. Neque enim omnes Aegyptij, ex omnibus duodecim partibus diuinabant, Sed alij alijs utebantur partibus. Itaq; arietem colunt, qui ad Arietem spectabant: piscibus non uescuntur, qui Pisces annotarant. Nec hircum mactant, qui Capricornũ uiderant, atque alij item alia uenerabantur, quæ quisque inuenerat. Quin taurum etiam ob honorem cœlestis Tauri colunt. Nam Apis apud illos, res in primis sacra, regionem sortitus est, & qui eam incolunt partem, oraculum quoq; dicarunt, signum uidelicet diuinationis, quam à cœlesti tauro petunt, Ac non multo post Libyes quoq; artem hanc sunt aggressi. Siquidem & oraculum quod est apud illos Ammonis, ad cœlum, & huius sententiã refertur, iuxta Ammonem, quem illi arietis specie fingunt. Calluerunt autem hæc omnia & Babylonij, atq; hi quidem affirmant se primos omnium fuisse. Verum ut ego existimo, multo posterius ad hos scientia peruenit. At uero Græci nec ab Aethiopibus, nec Aegyptijs de Astrologia quicquam audierunt. Verum illis Orpheus Oeagro Calliopeq; prognatus, primus ista monstrauit, non ille quidem admodum dilucidè, neque rem clarè docuit, sed præstigijs ac mysticis inuolucris obtexit. Sic enim illi uisum est, Nam concinnata lyra Orgia instituit, sacrasq; cantiones decantabat. Porro lyra cum septem haberet chordas, concentum mobilium stellarum repræsentabat. Hæc conquirens atq; hæc agitans Orpheus, omnia delinebat, omniaq; uincebat. Neque enim illam hominis lyram spectabant, neq; illi alterius musices studium erat, uerum hæc magna illa Orphei lyra. Hiscerebus cum Græci honorem habere uellēt, locum illi in ipso cœlo designarunt, & complusculæ

A simili.

A quib. prim
cipio hæc ars
inuenta, cul-
ta & locuple-
tata fuerit.

Aegyptij.

Libyes.

Babylonij.

Græci.

orphei Lyra
quæ sit in-
telligenda.

culæ stellæ uocantur Orphei lyra. Quod si quando Orpheum uideris uel saxo expressum, uel coloribus effictum, sedet in medio, canenti similis, manibus tenens lyram. Circum hunc animantiū innumera multitudo, inter quæ & homo, & taurus, & leo. Cumq; horū singula uideris, fac horum mihi memineris, cuiusmodi sit illius cantus, cuiusmodi lyra, cuiusmodi taurus & cuiusmodi leo Orpheum audiant. Quod si eorū quæ dico, causas intelligas, tum & in cœlo horū unum quodq; contemplator. Fertur aut & Tiresia genere Bœotius, diuinandi gloria multum celebris fuisse. Hunc Tiresiam ex Græcis aiunt dixisse, stellarū erraticarum alias esse fœminas, alias mares, nō tamen eadem efficere. Vnde eundem ancipiti quoq; sexu fuisse fabulantur, aliquando fœminam, aliquando marem. Porro Atreo & Thyeste de regno paterno decertantibus, iam tum maximā Astrologiæ, cœlestisq; doctrinæ curam fuisse Græcis, palam est. Ac publico consensu statuerūt Argiui, ut uter scientia præcelleret, is imperio potiretur. Ibi Thyestes arietem illis in cœlo demonstrauit, atq; hinc aureum arietem Thyestæ fuisse proditum est fabulis. At Atreus de sole, de quo uario illius exortu locutus est, ostendens nō eodem modo ferri solem & mundum, sed contrario inter se cursu rapī. Et qui nunc uidetur occalus, cum sit occalus mundi, Solis exortum esse. Hæc locutum Argiui regem creatur, magnamq; doctrinæ laudem est affecutus. Equidem & de Belierophonte similia sentio. Nam alatum equum illi fuisse, non admodum credo. Verum arbitror illum hanc disciplinam sectantem, iubilantemq; cogitantem, & inter astra uersantem, in cœlum non equo ascendisse, sed animo. Eadem de Phryxo Athamantis filio dixerim, quem aureo ariete per ætherem uectum fabulantur. Quin & ipsum iane Dædalum Atheniensem, etiam si res est noua auditu, tamen haud exilimo eum ab Astrologia fuisse alienū. Sed cum ipse ea maximè est usus, tum filiū suum eandem perdocuit. At Icarus cum iuuentutis calore & inscitia, non ea disquireret, quæ conueniebāt, sed ad ipsum usq; polum animo tolleretur, delapsus est a uero, totaq; aberrauit arte, & in mare præceps decidit rerū immensæ profunditatis. De quo Græci secus fabulant, qui ex huius nomine sinum eius maris Icarium frustra uocant. Fieri potest, ut Pasiphaæ quoq; cum ex Dædalo de Tauro audisset inter stellas apparente, deq; ipsa Astrologia, in artis amorem inciderit, ob id existimant factū, ut Dædalus illam tauro copularit. Sunt aut qui scientiam in portiones partiti in singulis partibus singuli elaborarint, alij in ijs quæ ad lunā, alij quæ ad Iouem, alij quæ ad solē pertinent congerentes, neq; non cursum ac motū, & uim illorū. Atq; Endymion lunæ rationem tradidit. Phaëton solis cursum deprehendit, non ille quidem uerè, sed moriens imperfectā artem reliquit. Hæc qui ignorant, Phaëtonem solis filium credunt, fabulamq; de illo haudquaq; ueram narrant, adijisse Solem patrē, ac postulasse ab eo, ut sibi liceret lucis currū moderari, illum id concessisse, monuisseq; qua ratione foret aurigandū, Phaëtonem uero conscenso curru, partim ob ætatem, partim ob imperitiā ita egisse, ut aliquando esset uicinus terræ, aliquando longo semotus spacio à terra, interim mortales frigus atq; æstus intolerabilis conficiebat. Ob hæc indignatū Iouem ingenti fulminis telo percussisse Phaëtonem. Eum deiectū sorores circumstantes magno luctu prosequébātur, donec immutarent formas, quæ nunc sunt populi, ac lachrymarū uicē, quibus fratrem deplorabant, electrum destillant. Haudquaq; hæc ita gesta sunt, neq; pium est his habere fidem, neq; Soli fuit filius, neq; illi filius interijt. Sed narrāt Græci & alia permulta fabulosa, quibus ego non admodum credo. Nam qui consentaneū est, credere Aeneam Veneris fuisse filiū, aut Minoa Iouis, aut Ascalaphum Martis aut Autolicum Mercurij. Verum hi homines pij dñsq; grati fuerunt, eosq; nascentes, hunc Venus, illum Iupiter, alium respiciebat Mars. Etenim qui patres familiās sunt mortalibus, in hoc progignendi genere, n̄ uelut parentes sibi similia produciunt omnia, & colorem, & formam, & facta, & animum.

Tiresias.

Atreus &
Thyestes.

Belierophon.

Phryxus.
Dædalus.

Pasiphaë.

Quæ quis
gallatim obser-
uauit.
Endymion.
Phaëton.Aeneas.
Minos.
Ascalaphus.
Autolycus.

At

Saturnus, & cur ligatus dicatur.
Quis sit Tartarus.
Concubitus Veneris & Martis.
 At rex quidem Minos Iouis auspicijs Aeneas formosus Veneris favore natus est. Fur Autolycus. At ea furacitas illi ex Mercurio cōtigīt. Iam uero nec Saturnum Iupiter coniecit in uincula, nec in tartara præcipitem dedit, neq; cetera machinatus est, quæ putant homines. Verū Saturnus extremus mouetur, proculq; à nobis semotus est. Segnis illi motus, neq; facilis animaduersu mortalibus, atq; hanc ob causam illum stare dicunt, ceu uinculis alligatum. Cæterum ingens æris altitudo tartarus appellatur. Sed potissimū ex Homeri poetæ Hesiodiq; carminibus liceat intelligere prisorum fabulas cum Astrologia consentire. Siquidem ubi Iouis catenam narrat, ac Solis iacula, quæ quidem ego radiorū ictus esse conijcio, tum urbes quas in clypeo finxerat Vulcanus, præterea choreā, & uineam, ad hæc quæcunq; de Veneris ac Martis adulterio dixit, deq; detectione, haud aliunde, quā ex hac scientia sunt conficta. Quandoquidem Veneris & Martis concursus, Homerica cantilenæ præbet argumentum, in alijs autem uersibus utriusq; diuersum effectum descripsit, Veneris, cum ait illi:

Tute Venus iucunda magis connubia cura,

Porrò de belli negocijs.

Cuncta cito hæc curæ fuerint Marti atque Mineræ.

Etiam oracula ad astrologie ratione relata fuisse.
Lycurgus leges.
De uis ac potestate astrorum.
A similibus & signis.
Utilitas artis.
 Hæc cum intelligerent ueteres illi, maxime diuinationibus utebantur, nec eam ociosam esse putabant, adeo ut nec urbes conderent, neque mœnia circumducerent, neque quenquam occiderent, neque ducerent uxores, priusquam de singulis à uate responsum accepissent. Deniq; nec ipsa deorum oracula, ab arte astrologica erant aliena. Verū apud Delphos uirgo prædicendū munus administrat, quæ cœlestem illā Virginem repræsentat: ac Draco sub tripode uocē edit, quoniam & inter stellas Draco conspicitur: in Didymis uero templum est Apollinis, et hoc, sicuti mihi uidetur, ex his Didymis, id est, geminis, qui cœlo sunt, appellatum. Vsq; adeo uero diuinatio uisa est illis res sacra, ut Vlysses etiam cum errando fessus uellet certò de rebus suis cognoscere, ad inferos penetrarit, non quo uideret umbras & locū inamœnum, sed quòd cuperet cū Tiresia colloqui. Qui simulatq; in locum peruenerat, quem Circe mōstrarat, foueam fodit, oues mactauit, cumq; cōplures essent umbræ, atq; inter has matris quoq; sanguinem bibere cupientes, non prius permisit ulli, ne matri quidem, q̃ Tiresia gustasset, coactusq; esset sibi uaticiniū ædere: potuitq; interim matris umbrā uidere sitientem. Ad hæc Lycurgus Lacedæmonijs omnem Reip. administrationem e cœlo temperabat, ac legem illis dedit, ne quando in bellum prodirent, ante plenilunium. Non em̃ existimabant eandem esse ciuitatis administrationem, crescente luna & euanescente, propterea q̃ omnia ab illa regerent. Porrò Arcades soli hæc non receperunt, nec in precio habuerunt Astrologiā, sed ipsi ob imperitiā & stultitiā aiunt se luna antiquiores esse. Proinde cū nostri maiores usque adeo fuerint Astrologiæ studiosi, huius ætatis homines partim aiunt fieri nō posse, ut homines finem inueniant diuinandi scientiæ, propterea q̃ neq; certa sit, neq; uera, neq; Martem aut Iouem nostra causa moueri in cœlo, uerū illis humanarū rerum nullā esse curam, neq; quicq; esse eis cum his negocijs cōmercij, uerum secundū hos necessitate circūaguntur: partim dicūt Astrologiā non esse quidem mendacem, at inutile, Non em̃ mutari uaticinio quæcunq; fati decreta instant. At ego sanè utrisq; respondere possum, stellas in cœlo suo quidem motu uolui, cæterū obiter eius motus effectū ad nos peruenire. An uis equo currente, et gallinis aut hominibus tumultuantibus, lapides subsilire, stipulasq; moueri uentis cursu cōcitatis, syderū uero uertigine nihil præterea efficit: tū ab igni exiguo calor ad nos permanat, neq; nostra tamen causa quicquam erit ignis, neq; illi curæ est æstus noster, ab astris autem nihil ad nos defluit? At sanè fieri nō potest, ut per Astrologiam ex malis bona faciamus, neq; mutare quicquam earū rerum, quæ ab illis ad nos demanant. Sed hanc utilitatem ars adfert utentibus. Bonā multo antè delectant eos, qui uentura præscierint: mala uero facile cū nō imprudentibus uene-

rint, accipiuntur. Neque enim in illos irruunt, sed quia medicata expectataque sunt
leuia misiatque uidentur. Hæc mea est de Astrologia sententia.

DEMONACTIS VITA

VINCENTIO OBSOPEO INTERP.

ARGUMENTVM

ORATIO demonstrati generis est, quæ historice ac didascalice tamen distioni propior, quam mæ-
nastica. Describit autem Genus, uitam, studia, eruditionem & professionem Demonactis philosophi,
quæque idem & priuatim & publicè fecerit, & ab alijs passus fuisse. Præterea & apomnemoneumata seu dicta il-
lius memorabilia, aut aliàs argutè ac falsè responsa, in quibus recensendis, potissimum orationis partem consumit.
Postremo etiam quæ circa mortem & sepulchram illius acta, quibusque officijs & honoribus illum Athenienses et
reliqui Græci profecuti sint. Exordio attentos potissimum facit, laudando suam ætatem, quod ea quoque uiros
memoria ac laude dignos, & ueteribus illis, Herculi & Socrati simillimos, procrearit. Cuiusmodi sine Demonaxe
hic & Boetius ille Sostratus, de quo alibi ipse fecerit mentionem.



QUIDEM consentaneum erat & nostram ætatem non in
totum expertem fore uirorum laude et memoria dignorū, *Exordium. d
laude ætatis
sue.*
sed ijs quoque qui & eximijs corporis uirtutibus, & mente sa-
pientiæ studio excultissima præcelluerunt florere. Dico au-
tem cum in Boeoticum Sostratum ista referēs, quem Græ-
ci Herculem uocare soliti sunt, & esse existimabāt, tum ma-
ximè in Demonactem philosophum, quos ego & ipse ui-
di, & uisos magna admiratione suspexi. Cum altero quoque
nempe Demonacte aliquandiu cōiunctam conuersationem habui. Sed enim ui-
tam Sostratis in alio quopiam libello diligenter perscriptam executus su, mdecla-
rata eius & animi magnitudine, & excellenti fortitudiue. Insuper quæ eius fue-
rit in monte Parnaso sub ipso dīo uiuendi ratio, quod stratum laboriosum, quæ
alimenta in montibus conquisita, quæ opera à nominis celebritate non abhor-
rentia. Adhæc quanta in tollendis ē medio latronibus, pericula exhausserit, tum
quanta per inuisa faciendis itineribus, aut per traiectu difficilia præbendo tran-
situ pertulerit. Iam uero equum mihi uidetur de Demonacte nonnihil in lucem
edere, duarum rerum gratia, ut & illius memores sint uiri nostræ ætatis præstan-
tissimi, & iuuenes quicquid generosissimi animum ad philosophiam adplicantes, nō
necesse habeant ad uetera tantum exempla semetipsos componere, sed ex nostra
quoque uita habeant quem sibi prouiuendi regula imitandum proponant, facti il-
lius emuli, quem ego omnium optimum ex philosophis esse cognoui. Erat itaque
Demonax genere Cyprius, non ex obscuris ortus parentibus, quantum ad dig- *Genus & pa-
tria.*
nitatem & possessionem ciuilem attinebat. Cæterum his omnibus ille longè e-
rat excelsior atque superior, & cum rebus pulcherrimis atque præstantissimis se ipse
dignum iudicasset, ad philosophiæ studium semet contulit, non per Iouē ab A-
gathobulo tantum & Demetrio, qui ante illum fuerant, neque ab Epicteto exci-
tatus, sed cum illis conuersabatur, præcipue uero cum Timocrate Heracli-
ote, uiro cum primis sapiente, neque non eloquentia, & industria plurimum
ornato. At Demonax nequaquam ab aliquo illorum, ut dixi, persuasus, sed
peculiari, quo rapiebatur ad res præclaras impetu, & insito quodam ad phi-
losophiam amore, statim à puero permotus, omnia humana bona in uniuersum
contempsit. Ac se cum totum libertati tradidisset, dicendi quoque fiduciæ,
in ea constanter persistit, cum & ipse rectam ac sanam & inculpatam uitam
uiueret, ac uidentibus & audientibus suam ipsius mentem exemplum exhiberet,
ueritatēque quam in philosophando perpetuam obtinebat,

Cæterum

*studium phi-
losophiæ.*

*Erditio.**Corporis ex-
ercitatio.**Mors.**Professio et
quæ ad phi-
losophi mon-
res pertinet.**Quæ priu-
tum cogit.*

Ceterum nequaquam illotis, quod aiunt, pedibus, hoc est, à dicendi facultate alienus, ad philosophiæ studia accessit, sed in poetarum lectionibus enutritus, multo tenebat memoriâ, dicendique artes non mediocri studio exercuerat. Ea uero quæ in philosophia tractari solent, haud modice, neque, ut est in prouerbio, summo tantum digito attingerat, sed exacte comperta habebat. Corpus præterea exercuerat, & ad tolerantiam uarijs laboribus assuefecerat. Breuiter, in hoc summo studio & cura elaborauit, ne alicuius alterius egens esset. Quare postquam sensit quoque se ipse sibi amplius non sufficere, uoluntaria morte è uita discessit, multo super hoc ipso Græcorum optimatibus sermone relicto. Philosophiæ uero, haud quaquam una tantum speciem ab alijs seiunctam colebat, sed multis in idem comixtis, non admodum aperte ferebat, qua potissimum illarum oblectaretur. Adparebat quidem Socrati se magis addixisse, tamen si habitu & uitæ frugalitate Diogenem emulari uideretur. Non tamen ambisitosè adulterabat ea quæ ad uictum pertinebant, admirationis popularis emerendæ gratia, utque si quibus cum conuersaretur in eum coniectos haberent oculos. Verum communi cum alijs uiuendi ratione utebatur, ne tantillum quidem philosophico fastui infectus, & cum alijs iunctam consuetudinem exercebat, & communibus Reip. legibus non grauatis parebat. Porro Socraticam ironiam nulla ex parte accedebat, gratia uero attica plenas semper disputationes sermonibus haud obscuris in medium adferebat, ita, ut eius discipuli abeuntes neque contemnerent eum tanquam parum generosum, neque eius inhumanam in obiurgando seueritatem atque acerbicatem fugientes pertimescerent, sed omnimodi orationis amabili lætitia reddebantur, ac subinde multo modestiores, de futuris precipiendis optimam concipiebant animo. Itaque nunquam uisus est uociferari, aut mira peruiacitate contendere, aut indignari, etsi aliquis illi esset increpandus. Ipsa quidem peccata reprehendebat, ceterum peccantibus benigne ignoscebat, exemplum illud à medicis petatum usurpans, qui morbos adhibitis pharmacis propullare solent, iracundia uero erga ægrotantes utitur minime: Existimabat enim hominis esse peccare. Dei uero aut uiri Dijs proximi errata emendare. Ad hunc ergo modum cum uitam instituisset sapientissime, nullius in rebus suis egebat auxilio, ipse uero amicis in ijs quæ par erat persæpe fidelem nauabat operam, Ac nonnullos ex illis siqui secundiori fortuna uti uidebantur, submonefacere solebat, quod bonis ad breue tempus duraturis & planè caducis ac transitorijs efferri atque gestire animo uiderentur. Nonnullos quoque inuisum paupertatis onus lugentes, aut exilium grauiter molesteque ferentes, aut senectutem aut morbum incusantes cum risu consolabatur, non uidentes breui futurum, ut omnia quæ dolorem & molestiam in præsens illis adferrent, cessarent. Bonorum uero ac malorum obliuio una cum longa libertate omnes esset in exiguo temporis spacio complexura. Adhuc curæ illi erat, fratres quoque inter se dissidentes atque discordes ad pristinam concordiam reducere, ac mulieribus cum maritis reconciliatis illorum animis pacem componere. Ac sanè aliquando populum seditionibus exulceratum scite & utiliter differendo compescuit, multosque illorum persuasit, ut patriæ tranquille & modeste subseruirent. Talem quempiam in philosophia exercenda morem obtinebat, mitem & mansuetum ac hilarem. Solum uero amici, aut morbo, aut morte discruciabatur, ita, ut rem omnium maximam et præstantissimam in rebus humanis amicitiam & uoluntatum coniunctionem esse existimaret. Quocirca amicus erat omnibus, nec fuit quisquam, quem non familiarem compellasset, qui quidem homo erat. Maiorem uero aut minorem animi alacritatem uultu præ se ferebat, conuersatione nonnullos ex illis utens, eosque coarguens, quotquot illi uidebantur propter spem exhibitum obsequij delinquere. Et hæc omnia cum tanta gratia, eaque uerborum uenere faciebat dicebatque, ut semper iuxta Comicum, suadelam labijs suis insedisse credibile sit. Itaque & Atheniensium uniuersus populus, & ii, qui in dignitatibus erant constituti, summa cum reuerentia illum admirabant, eaque in sententia permanserunt, ut unum ex optimatibus suspicientes,

Cæterum cum in Reipub. procurationibus obeundis uersaretur, multorum prauis & nefarijs conatibus restitit, unde odium & inuidiam non mediocrem multitudini sibi confluxit, tum propter dicendi interritam fiduciam, & monendi libertatem. Vnde factum est, ut nonnulli quoque aduersus illum insurgerent Anyti & Meliti, ea ipsa in Demonacte accusantes, quæ prius per illos in acculando Socrate in crimen uocata fuerant, nempe quod nunquam uisus sit sacrificans, quodque solus omnium nunquam sit Eleusinis initiatus. Ad quæ magno animo & corona redimitus, & nitida ueste amictus, inque contionem progressus, partim scite & dexteriter, partim uero asperius quam philosophica requirebat professio, respondit. Etenim ad hoc quod nunquam sacra fecisset Mineruæ: Nulla uos capiat admiratio, inquit, uiri Athenienses, si prius illi nunquam sacrificauerim, nequaquam enim illam sacris per me oblati egere existimabam. Ad secundam uero accusationis partem, nempe mysteriorum, eam dixit subesse causam, quominus cum illis festiuitatis particeps fuisset hactenus: quod si mysteria, inquit, praua & friuola comperisset, apud nondum iniuriatos non tacuisset, sed ipsos ab orgijs celebrandis auersos fecisset. Sin bona, rursus humanitate adductus, omnibus expositurus erat. Ita Athenienses qui iam aduersus illum lapides sustulerant, actutum mitem erga eundem & placidum animum induerunt, atque ex illo eum coeperunt habitis honoribus reuereri quoque & colere, postremum uero admiratione etiam prosequi. Ille autem statim initio orationis ad illos habitæ, asperiore procemio usus est. Viri enim inquit, Athenienses cum me seris coronatum uideatis, quin me iam sacrificatis, etenim antehac nunquam litastis. Quædam uero quæ ab illo acutè pariter & urbane dicta animaduerti, uolo deinceps subiungere. Optimum autem factum uidetur, ut à Phauorino, & ijs quæ ad illum dixit exordium faciam. Postquam enim Phauorinus quendam audisset suas dissertationes à Demonacte haberi ludibrio, maximè uero membrorum in illis nimium fractas delitias, ingenerosam & multebrem mollitiem, ac philosophiæ minime congruentem, accessit Demonactem, interrogauitque quis nam esset à quo sublannaretur. Homo, inquit, cui aures sunt deceptu difficiles. Occurrente uero quodam Sophista, atque interrogante, quibus nam uaticis instructus à Demonax à puero ad philosophiam accessisti, respondit, testiculis. Alio tempore cum semel idem ille accessisset, quæsiuit ex Demonacte, quam philosophiæ sectam præ alijs studiosius amplecteretur. Quis uero, inquit, te certum fecit me philosophari? Et cum dicto abiens, risit apud se ualde suauiter. Illo uero interrogante, quid esset quod rideret, Demonax perridiculum, inquit, hoc mihi uisum est, si tu à barba philosophantes iudicandos esse existimas, ipse barbam non habens. Sidonius autem rhetor cum Athenis celebris & clarus haberetur, ac aliquando de se eiusmodi publica oratione decantaret encomium, quod totius philosophiæ peritus esset, nec minus dicendi facultate ea possit exequi quæ diceret. Etenim, inquit, si Aristoteles ad Lyceum ne uocarit, sequar. si Plato ad Academiam, ueniam: si à Zenone ad porticum Variam prouocabor, nihil cum status præsto ero: si Pythagoras me accersuerit, silebo: Surgens itaque è medio auditorum Demonax heus tu, inquit, uocat te Pythagoras. Cæterum Pythome quodam eorum, qui fuerant à Macedonia splendide & nitide culti, iuuenem formoso subsannante illum, ac quæstionem sophisticam proponente, iubenteque ut syllogismi solutionem diceret, Vnum, inquit, fili noui, quod subigeris. Cum ergo ille stomachanti animo indignaretur, propter scommatis amphiboliam, illique comminaretur, statim tibi uirum ostendam, ille in multum risum effusus, interrogauit adolescentem, ergo uirum habes? Quodam tempore cum quidam etiam athleta ab eo fuisset derisus, propterea quod cum uictor extitisset in olympia, uestitu molli & florido amictus, conspiceretur, uulnus illi lapide in caput incussit, adeo ut sanguis efflueret, itaque qui aderant indignantes factum grauiter & moleste ferebant, quasi unus ex illis fuisset percussus, cumque exclamarent, ut ad proconsulem iret: nequaquam, inquit, uiri ad proconsulem, quin multo magis eamus ad medicum. Dum aliquando obambulans annu-

Que publica
et fecit et
passus est.

Apomacoma
neumata.

lum aureum in itinere fortè fortuna reperisset, proposita in foro &chedula, voluit
 eum, qui amissi annuli dominus extitisset uenire, atq; si illius pondus & gemam
 & typum rectè indicasset, recipere. Venit ergo adolescens quidam forma honesta
 & amabili, qui se amisisse perhibebat. Cæterum cum nihil sani diceret, abi, inquit, o
 puer, ac tuum ipsius annulum diligenter obserua, etenim hunc non amisisti. Quispi-
 am uero è Romanis senatoribus cum Athenis illi filium suum iuuenem supra mo-
 dum formosum commonstrasset, effœm inarum uero & corruptum delitijs, dixit-
 setq; saluta te Demonax hic meus filius, pulcher est, inquit, & te dignus, & matri
 non absimilis. Porro Cynicum in pelle ursi philosophantem, non Onocrati, quod
 illi nomen erat, sed Arcesilæum uocare dignatus est. Cum quidam ex eo quæsisset,
 qui nam illi felicitatis finis esse uideretur, respondit, solum eum esse felicem qui li-
 ber esset. Illo autem subiiciente, multos esse liberos. Atqui hunc ego solum, inquit,
 liberum esse existimo, qui neq; sperat aliquid, neq; pertimescit. Ille uero. & quomo-
 do, inquit, hoc fieri potest? Omnes enim plurimum his serui ntes subiecti sumus.
 atqui inquit, si recto iudicio res humanas excusseris, haud dubie easdem reperies, ne
 que spe, neque metu dignas, propterea quod & quæ doleant & iucunda sint iuxta
 finem capiant & euaneiscant. Peregrino autem, cui & Proteo cognomen fuit, ob-
 surgente eum, quod pleræq; omnia naso suspenderet, hominibusq; illuderet, dicen-
 teq; Demonax non uiuis Cynicum. Respondit, Peregrine non uiuis hominem.
 Physicum quoque super Antipodibus differentem, surgens deduxit ad puteum,
 illicq; umbra in aqua commonstrata, quæsiuit, nunquid tales confirmas esse Antipo-
 das? Præterea quopiam magum se esse proficente, habereq; carmina efficacissima
 quibus omnes homines impellere possit ac persuadere, ut sibi quæcunque uellet ex-
 hiberent. Ne hoc tibi mirum uideatur, inquit, eandem enim tecum artem exerceo.
 Et si placet ad pistrinam me sequere, uidebisq; me unica tantum incantatione cula,
 ac modico ueneficio persuasurum ipsam, ut mihi panem det, sub obscure moneram
 innuens, æqualem cum incantationibus uim obtinentem. Cum uero Herodes gra-
 uiter & peracerbe Pollucis immatura morte sublato obitum lugeret, uelletq; cur-
 rum illi iungere, ac equos præstare tanquam a censuro, & cenam adornare, ag-
 gressus hunc Demonax, à Polluce, inquit, epistolam tibi adfero. Cæterum, cum
 ille gauisus esset, putaretq; illum quoque alijs esse dolori, dixit, quid igitur o Demo-
 max sibi uult Pollux? Accusat te, inquit, quod ad illum abire cuncteris. Idem quem-
 dam alium filij sui mortem inconsolabiliter lugentem, ac tenebris semet occultan-
 tem accessit, seq; magnum professus est, ac filij simulachrum ab inferis posse reduce-
 re, si tres tantum homines illi nominauerit, quos nunquam ullius obitum luxisse cer-
 to compertum haberet. Cum ergo diu multumq; secum hæsitaret, nec unum qui-
 dem, ut opinor, talem posset producere, ait tandem Demonax, o ridicule, an te so-
 lum intoleranda mala perferre existimas, cum luctus expertem uideas neminem?
 Atqui & illos false deridere solitus est, qui in sermonibus nimium uetustis & peregri-
 nis uocabulis uti consueuerant. Itaq; cum unum aliquando super oratione qua-
 dam interrogasset, illeq; plusquam Atticerespondisset. Ego quidem, inquit, amice
 nunc te rogauit, tu uero mihi quasi Agamemnone regnante respondisti. Dicente
 quopiam ex amicis, abeamus Demonax in fanum Aesculapii pro filij salute oraturi
 uehementer, inquit, surdum existimas Aesculapium, si nequeat nos nisi istis oran-
 tes exaudire. Cum aliquando uidisset duos philosophos egregie rudes & indoctos
 super quæstione quapiam satis ridicule altercantes, ac alterum absurda querentem,
 alteri uero ad rem nihil sanè respondentem, nonne uideatur uobis, inquit, o amici
 alter illorum hircu mulgere, alter autem illi cribrum supponere? Agathocles uero
 peripareticus cū superbe & insolenter se ferret, & arroganter iactitaret dialecticorū
 se solum & primum esse. Atqui, inquit, o Agathocles, si primus non solus, si uero
 solus non primus. Porro ad Cethego uirō cōsulari dignitate p̄dito, quo tempore per-

per Græciam legatus abiret in Asiam, patri suo multa turpia & ridicula dicente & faciente, posteaquàm ex amicis quispiam eadem uidisset, dixissetq; Cethegum magnum scelus esse, per Iouem, inquit, Demonax neq; magnum. Idem cum aliquando conspexisset Apollonium philosophum multis cum discipulis discedentem, commodum uero abibat accersitus, quali disciplinarum nomine regi esset conuersaturus: accedit, inquit, Apollonius & eius Argonautæ. Alio autem quondam ex eo quaerente, num anima illi immortalis esse uideretur: sanè immortalis, inquit, sed ut omnia reliqua. De Herode dicebat uerum dixisse Platonem, affirmantem nobis haud unam saltem esse animam. Neq; enim esse eiusdem animæ Regilaum & Pollucem ut tanquam uiuentes epulis suscipiat, taliaq; illi curæ sint. Ausus est quoque aliquando Athenienses publicè interrogare, audita sacrorum præfatione, quàm ob causam excluderent barbaros, præsertim cum eam mysterij festiuitatem constituisset illis Eumolpus, quem Thracem & barbarum fuisse non ignorabat. Postea uero quàm illi semel nauigandum erat negotij gratia existente hyeme, & iam nauem erat inscensurus, dixit amicorum quispiam, an non perrimescis Demonax, ne naui fracta atq; subuersa à piscibus deuoreris? Atqui, inquit, perabsurdum foret metuere à piscibus depasci, cum tot ipse pisces antè deuorauerim. Cui dam rhetori uiciolissimè declamanti consuluit, ut frequenti exercitio incumberet. Cæterum, cum ille dixisset, nunquàm non apud me ipsum declamo, ergo iure optimo inquit, tam ineptè dicis, qui semper stulto auditore uti soleis. Augure quoq; semel publicitus mercedis gratia uaticinante conspecto, non uideo, inquit, quam ob rem mercedem exigas. Etenim, si hoc nomine exigis, quasi queas ea quæ à Parcis immobili consilio decreta sunt depellere, modicum postulas, quantumcunque tandem postulaueris. Sin omnia, quemadmodum Deo uilum est, euentura sunt, quid tua præstare potest uaticinatio? Sane uero, quopiam romano benè corpulento, armatam illi pugnam aduersus ligneum palum susceptam commonstrante, interroganteq; quanto tibi feruore ò Demonax pugnasse uisus sum: magno, inquit, siquidem hunc ligneum habuisti aduersarium. Atqui ad intricatas & captiosas quæstiunculas acutè instructus erat, Interrogante enim quopiam ludibrii gratia, si mille minis ligna combuissero Demonax, quot minæ fumo cessuræ sunt? Pondera, inquit, cinerem, & reliqua omnia fumus erunt. Polybio autem homine omnium fermè literarum rudelati tamen animi arrogantius iactante, rex romanorum ciuitate me donauit, Vtinam, inquit, te magis græcum quàm Romanum fecisset. Rursus conspecto quopiam ex molliter & delicatè conuestitis, propter purpuræ latitudinem superbiente, insolentiusq; incedente, admoto ad illius aurem capite, apprehensaq; ueste & commonstrata: heus tu, inquit, hoc ante te ouis ferre solebat, & ouis fuit. Cum semel in balneis lauans in aquam feruentem inscendere recusaret, ac quispiam eundem meticulosum & partim audacem accusaret, Dic mihi, inquit, num hoc ipsum pro patria passurus eram? Querente ex eo quopiam, qualia nam ò Demonax in orco esse existimas? Præstolare, inquit, & inde literis missis tibi rescribam. Admeto uero, cui dam inepto poetæ dicenti se scripsisse Epigramma monostichon, quod testamento quoque suæ statuae inscribendum mandauit, neque malum esse illud perhibenti:

Corpus humo tegitur, Admetus ad astra uolauit,

Solutus in cachinnos, inquit, adeo elegans est ò Admete Epigramma, ut magno emerim illud iam inscriptum esse. Cum uidisset quispiam crura eius tarda & turgida, qualia ferè senibus fieri consueuerunt, quæsiuit ex eo, quid hoc tibi uult Demonax? ille subridens, Charon me momordit, inquit. Intuitus semel Lacedæmoniū seruum suum flagris cadentem, Desine, inquit, seruo tuo similem te ostendere. Puella quædam, cui nomen erat Danaë, fratri in iudicio litem intendente, fratrem inquit in foro reum facies, neq; enim es Danaë Acrisij filia. Magno uerò, atq; implacabili odio semper aduersus eos pugnabat, quos non iuxta ueritatis ductum, sed ad ostentationem philosophari animaduertet. Itaque cum uidisset Cynicum, pallium qui

dem. & peram habentem, cæterum pro baculo supra modum fastuose & arroganter uociferantem, dicentemq; Anthisthenis & Cratetis ac Diogenis sum emulus. Caue impudenter mentiaris, inquit, siquidem tu Hyperidæ discipulus existis. Cum nō paucos semel uideret athletas male et ignauiter pugnantes, præterq; legem eisdem constitutam, pro eo quod Pancratio decertandum fuerat, mordicus se proscindentes: non iniuria, inquit, nostri temporis athletas concomitantes socij leones uocant. Neq; illud dictum sale urbano caret, ac mordacitatis expers est, quo erga proconsulem usuisse fertur. Etenim unus ex his erat, qui crura totumque corpus unguento solebant perungere. Porro autem quidam Cynicus cum in lapidem ascendisset, hoc ipsum in eo turpibus uerbis accusauit, & tanquam obscœnum & foede factum pro brose calumniatus est, adeo ut proconsul inflammatus iracundia, Cynicum captum abripi iuberet, quem aut fustibus contusurus, aut exilio mulctaturus erat. Verum, cum forte fortuna interuenisset Demonax, deprecatus est proconsulem, ut illi delicti gratiam concessa uenia faceret, cum hoc peculiari quadam dicendi libertate Cynicorum ausus esset. Ad quæ ille ita respondit: in præsens quidem hunc tibi impune dimittam. Cæterum, si post hæc tale quippiam animi temeritate ac linguæ intemperantia inductus, designauerit, qua poena afficiendus erit? Ad quem Demonax, sane tunc illum inungi seu Dropace uelli iubebis. Alteri cui rex & castra & magnum exercitum unà cum imperio crediderat, quærenti, qua ratione quispiam imperium quàm optimè administrare possit: si ira, inquit, uacauerit, & quam minimum loquens plurima audierit. Sciscitanti cuidam, num & ipse placentis uelceretur. At tu igitur, inquit, apes existimas fatuis suos fauos concinnare? Apud porticum multa pictura & arte uariam conspecta statua manibus mutila, Sero tandem, inquit, Athenienses ænea imagine Cynigerum honestarunt. Atqui Rufinum quoque Cyprium, claudum illum dico ex schola peripatetica, cum multo tempore uidisset conuersantem cum peripateticis. Claudio peripatetico, inquit, nihil est turpius atque impudentius. Cæterum cum Epictetus quoque aliquando obiurgans ei consuleret, ut uxore domum adducta, liberis procreandis daret operam, affirmans & hoc uiro philosopho non indecorum esse, alterum uidelicet sui loco naturæ relinquere: festiuissimè illi redarguto respondit, Da mihi igitur ò Epictete unam filiarum tuarum. Sed nec hoc quidem indignum memoratu esse uidetur, quo Herminum Aristotelicum acerbè notauit. Etenim cum non ignoraret illum extremè malum esse, innumeraque flagitia designantem, Aristotelem uerò eiusq; decem categorias, quas prædicamenta uocant Dialectici, nunquàm non in ore habentem. Sanè uero, inquit, Hermine decem Categorijs te haud quaquàm indignum esse opinor. Atheniensibus quondam consulantibus quadam emulatione erga Corinthios de singulari certamine congregientium constituendo spectaculo, accedens dixit, ne prius hæc Athenienses decernatis, quàm misericordiæ aram subuertatis. Cum in Olympiam semel profectus uenisset, illiq; Helei arcam statuarum erigendam decreuissent, nequaquàm hoc facietis, inquit, uiri Helei, ne maiores nostros probro afficere uideamini, cum neque Socrati, neque Diogeni statuarum amponi curarunt. Quin ipse præsens hæc illum ad Iuris peritum dicentem audiuit, periculum esse ne leges omnes sint inutiles atque superuacua, quodque nec bonis nec malis rogentur. Etenim illi non egent legibus, ij uero per easdem nihilo sunt meliores. Ex Homericis uersiculis unum exactissimè calluit,

Mid. 9.

Strennuus ut segnis fatopotitur eodem.

*Actas et uita
uoluptudo.*

Laude prosequi solitus est Therpsiten, ut Cynicum quendam liberè linguæ cōfionatorem. Interrogatus, quis illi potissimum ex philosophis probaretur, inquit, Omnes equidem admiratione digni sunt. Cæterum, ego quidem Socratem colo, Diogenem admiro. Aristippum autem amore complector. Vixit annos fermè centum, nullo unquàm morbo implicitus, nulla affectus animi ægritudine, neminem unquàm facessendis negocijs molestauit, aut in ius productum accusauit.

Amis.

Amicis utilem se præbuit ac officiosum. Qui inimico in illum fuisset animo, nulum unquam habuit, ipse hostis nemini. Tanto uerò amore cum ipsi Athenientes tum uniuersa Græcia eundem prolequebatur, ut præterienti honoris gratia, etiam ij qui magistratus officiis fungebantur, assurgerent, magnumq; illo præsentem omnes agerent silentium. Postremum, ubi iam ætate supra modum ingrauescente, cõsenuisset, inuocatus in quamcunq; domum fortuito incidisset, in ea cibum sumebat, ac dormiebat. Quo nomine earundem ædium familia plurimum sibi gratulabatur Demonacte uiso Deum sibi ostensum esse existimans, aut aliquem bonum genium seu dæmonem in domum intrauisse. Prætereuntem uero, pistrices certatim ad sese trahebant, unaquaq; cupiens, ut à se panem acceptaret, ac magnam felicitatem sibi datam esse interpretabatur illa, à qua panem accepisset. Quinetiam pueri pomia illi afferre solebant, patrem honorifice compellantes. Glisciente aliquando inter Athenienses discordia per seditionem dissociatis ciuium animis, in concionem ingressus est, cunq; tantum comparuisset facto silentio discordantes compescuit. Verum cum poenitentia ductos eosdem resipuisse animaduertit, nullo adiecto uerbo & ipse abiit. Cæterum cum iam haud obscure persentisceret, se sibi amplius auxilio esse non posse, dicta ad præsentem qua in certamine præcones uti solent clausula.

Amor et officia aliorum in illum.

Iam finis est pulcherrimorum munerum
Certaminis, non esse differendum amplius
Tempus monet.

Accedens ab omnibus hilario uultu diem suum obiit, quali semper obuiam uenientibus conspectus est. Aliquanto ante uero quam moriebatur, interrogante quopiam: de sepultura uerò quid imperas? Ne uos hæc cura remordeat, inquit, sollicitos, etenim fœtor me sepeliet. Respondente autem illo, An non turpè foret et nefarium, si tanti uiri corpus uolucris & canibus dilaniandum obijceretur? At qui nihil absurdum est, inquit, si mortuus quoq; nonnullis animalibus utilitatem aliam quam allaturus sim. Cæterum Athenienses magnifico funere elatum illum sepelierunt, multoq; tempore eius obitum luxerunt, ac sedem illam lapideam, super qua si quando correptus lassitudine quiescere solebat, adorabant, sertis coronantes in honorem uiri, existimantesq; sacrum esse lapidem in quo sedisset. Circa funeris uerò effereudi procurationem, nemo erat qui non accurrisset, maximè uero ex Philosophis. Illi subiectis humeris pheret, usq; ad sepulchrum efferiebant mortuum. Hæc nimium pauca ex multis super Demonactis uita percensere libuit, ex quibus haud difficulter coniecturam facere licet legentibus, cuiusmodi nam ille uir fuerit.

Que circa funus ac sepulturam.

AMORES.

INCERTO INTERPRETE.

ARGUMENTVM.

Hoc dialogo de amoribus, et eorum uoluptate disputatur, introductis Chariclis, et Callicratide personis quorum alter amorem mulierum ut antiquiorem, et naturæ magis consentaneum, deinde et diuturniorem, magisq; mutuum, et utrinq; oblectantem, defendit, alter autem turpem istum in pueros affectum, sed honesto tamen, et philosophico nomine palliatum, commendat. Cõsutato eo quod alter de naturæ ductu opposuerat, et proposita mulierum uiciorum insolentia ac sceditate. Occasio dialogi ex repetitione et memoria antea habiti sermonis sumitur, inuitante ad hoc etiam temporis opportunitate. Exordium autem et præparatio disputationis ab attentione et rei magnitudine, quam longa deinde narratio sequitur, continens causam et quasi fundamentum totius negotij, in qua illa quoque non indigna lectu sunt, descriptio templi Gnidiacæ Veneris, et exemplum impotentis amoris, quo quidam ipsam deæ statum noctu aggressus est. Cuius commemoratio, contentioni ac disputationi principium et ingressum facit. Cæterum haud scio, an et hic philosophos ita citè perstringat Lucianus, dum pederasticis esse, solis illis permittit.

Occasio dialo
gi, ex occasio
ne ex memo-
ria antehabiti
sermonis.



Petition.

Ab oppor-
tunitate temp-
poris.

Stru pimalus
 in in Epigra
 mite, Λυσί-
 δ' ἴκη σοι κύ-
 πρι τ' ἴπ-
 πασῶν μύ-
 σσας. Χρύ-
 σσεομ' ἐκ κρή-
 μιν κέντρον
 ἔθηκεν πο-
 δός.

* Hoc est ex
progenie son-
tis, cui sem-
per infesta
Venus fuit,
ob prodictum
Vulcano ad-
ulterium.
Commenda-
tio uite secu-
re et amato-
rie.



AMATORIO quodam lusu, amice Theomneste, summo statim mane impleuisti nobis aures, continuo, serioq; studio iam defessas. Ac mihi uehementer sitienti talem aliquam relaxationem, in tempore adeo iucundorum istorum sermonu tuorum gratia affluxit. Infirmior enim animus est, quam ut studia continua sustinere queat. Desyderant autem labores paulo contentiores, ut curis grauioribus atq; molestis, paulisper relaxatis, in uoluptates remittantur. Admodum igitur me sub auroram hodie lasciuiorum istorum uerborum blanda ac dulcis suadela exhilarauit. Quare parum abfuit, quin Aristides ille uiderer mihi esse, Milesijs sermonibus supra quam delinitus. Doleoq; per amores equidem tuos, quibus latus adeo scopus inuentus est, quod narrare desijisti. Ac te per ipsam obsecramus Venerem, si ab unde mihi dicere uideris siue masculum aliquod, siue etiam per louem muliebri te incessit desyderium, ut id paulatim memoria repetendo excitare uelis. Nam alioqui festum & solemnem celebramus diem, Herculi sacra peragentes. Ceterum haud ignoras scilicet, deum hunc quam acer & procliuis erga Venerem fuerit. Proinde lubentissimè uidetur mihi sermonum hæc sacrificia admissurus esse. **THEO.** Ciri- us uerò mihi, Luciane, maris fluctus, & densas è coelo delabentes niues numeraueris quam meos amores. Ego itaq; totam ipsorum uacuam reddidisse pharetram me pu- to, ac si quando ad alium aliquem auolare uolent, inermis ipsoru dextera, ridebi- tur. Propemodum enim ex eo, cum à prima pubertatis ætate egressus, inter adoles- centes receptus sum, alijs atq; alijs subinde cõcupiscentijs delusus pereo. Alijsq; amo- res alijs succedunt, ac priusquam desinant priores, incipiunt sequentes, capita pror- sus Lernæa, rediuuæ istius Hydræ longe magis multiplicia, neq; etiam lolaum ali- quem auxiliatorem recipere sustinentia. Neq; enim igne, ignis extingui solet. Adeo humidus quidam oculis inhabitat meis asilus, qui omnem formam ad sese rapiens, nulla facierate expletur. Ac assidue dubitare, in mentem uenit mihi, quænam hæc Veneris ira sit. Non enim ex * Heliadis quispiam ego sum, neq; Lemniadũ contem- tio, neq; etiam Hippolyteum agreste ac durum illud supercilium indutus, ut ob id irritare Deæ inexplebilem hanc iram in me debeam. **LVC.** Omitte fictitiã hanc Theomneste, & difficilem responsionem. An tu enim grauius fers, quod per for- tunam talem uitam sortitus es, & acerbum esse putas, si cum mulieribus formosis, & cū pueris suauiter efflorescentibus, subindec ouerfaris? An tibi etiã purgationibus forsã opus erit, contra difficilem adeo hunc morbum. Graue enim malum hoc scilicet est. Quin tu potius multa hac dementia abs te projecta, beatũ esse te ipsum existi- ma, quod tibi Deus non squalidã agriculturã exercendã sortito assignauit, aut mer- catorũ errores ac peregrinationes, aut etiam militariẽ in armis degendam uitã, sed tibi pingues ac nitidæ palestræ curæ sunt, ac splendida quidem uestis, usq; ad pedes delicate demissa, compositio autem comæ, discriminatim exercita & apparata. Ama- toriarum uero oblectationũ etiam ipsa tentatio iuuat, ac dulcis desyderij dens mor- det. Nam interim dum periculum facis, speras: ubi uero uoti cõpos factus es, frueris eo quod optasti. Aequali autem uoluptate afficiunt, & quod adest iam, & quod fu- rorum speratur. Paulo antè igitur, cum narrares longum istum, perinde ut & apud Heliodum est, catalogum eorũ, quos ab initio inde amasti, si uas quidam oculorũ tuorum ictus molliter subinde liquecebant. Vocem autem ad modum Lycambæ il- lius filiæ tenuem ac dukem emittens, ex ipso statim habitu præ te ferebas, quod nõ illos solum, uerum etiam ipsam illorum memoriam amares. Sed si quid tibi ex ea, quam secundum Venerem, nauigationem perfecisti, reliquum relictum est, nihil queso illius nos ceda, Herculi autem sacrificiũ hoc absolutũ atq; perfectum præbe.

THEO

THEO. Tauri uerus quidē Luciane, deus iste est, & sacrificijs illis, quæ sine nō dore perficiuntur, ut aiunt, minime delectatur. Sed postquam annuam ipsius festiuitatem, sermone celebramus, meæ quidem narrationes, à summo statim mane in medium allatae, ad societatem iam peruenere. Tua uero Musa, à consueto resoluta atq; dimissa studio, hilarem cum deo, diem hunc totū peragat. * Ac mihi quæso, æquus iudex esse uelis, quoniā in neutram adeo partem huius cupiditatis inclinatū, aut pro num te uideo, utrum melius habere putes, eos qui masculos amant, an qui foeminis delectantur. Nam ego quidem, qui utrinq; æquē ictus sum, perinde atq; accurata ac proba aliqua trutina, ambabusex utraq; parte lancibus, æqualiter huc atq; illuc inclinor. Tu uero, qui extra hanc sortem es, incorrupto iudice, ratione uidelicet, quod melius fuerit, dignosces ac secernes. Proinde omni recusandi protextu ac simulatione deposita, o amice, calculum, quem tibi commendauit ac credidit, illud de meis amoribus conuocatum iudicium, iam tandem feras. LVC. Ludum, Theomneeste, aut risum putas narrationem hanc. Ea uerò etiam serium quoddam promittit. Ego itaq; nuper adeo eius rei periculum facere coepi, sat scio, nimium, et non olim. Ex quo duos quosdam uiros audiui, de hac re contentiose admodum quasi dimicantes, memoriā adhuc recentem et paulo ante facta repetentem habeo. Diuisi autem eorum erant, cum orationibus etiam ipsi affectus. Et non perinde ac tu, qui facilitate quadam animi peruigil & insomnis duplicem capis mercedem, Hanc armenta regens, pecora illam candida pascens.

Sed alter quidem puerorum amore supra modum oblectabatur, muliebrem Venere tanquam Barathrū quoddam ducens, alter autem à masculo amore, purum se gerens, in foeminas quasi attonitus ferebatur. Duobus igitur inter se pugnantibus affectibus instituto certamine, haud facile dixero, quantum uoluptatis ex ea recepi. At mihi uerborum illorum tamen uestigia, propemodum auribus impressa hærent, utpote quæ nuper adeo dicta sunt. Omnem igitur, obiurgationis prætextum & causam e medio submouendo, illa, quæ tum ambos audiui dicere, quàm accurate fieri potest, tibi commemorabo. THEO. Atqui ego quidem hinc surgens, ex aduersum tibi sededo.

Ac ædum expectans, dum Carmina finiat ille,

Tu ueronobis

Veterem gloriā amatoriae

Perage differentiae canendo.

LVC. Instituenti mihi, in Italiā nauigare, uelox atque citatū nauigium apparatus erat, ex biremibus istis quoddam, quibus maximē Liburni, quæ gens ad Ionii sinum habitat, uidentur uti. Postquam autem iam nauigandi tempus erat, uniuersos deos patrios cōprecatus, ac loue hospitali, ut propitius expeditionē peregrē susceptam, coadiuuare uellet, inuocato, ab urbe uehiculo iumentario ad mare descendī. Deinde ualere iussis ijs qui nos deduxerant, sequebatur autem eruditum turba sedula ac frequens, qui cum assidue nobiscum uersati fuissent, ægrē atque inuito à nobis segregari se patiebantur, consensa puppi, iuxta gubernatorem assedi. Atque impetu remigum paulatim à terra in altum prouecti, postquam admodum, & à tergo excitando fluctus, prosequebantur nos auræ, malo ex medio nauis erecto, * summo Carchesio antennam astrinximus. Deinde conferta per funes uela effundentes, sensim impletis uento linteis, nihilo minore cursu, opinor, quàm sagitta peruolauimus, fluctibus grauter frementibus infra, circa proscindentem ipsos proram. At uero quæ inter nauigandum seria uel etiam iocosa contulerimus, longius hic persequi tempus non sinit.

Εὐφροσύνη
id est uorax
& insatiabilis
allusio autē
fit ad id, quod
Herculē cum
Lepreo uocā
citare cōtēdis
se tradūnt, ac
totū bouem si
mul unamē
sa deuorasse.
* *Αμαξίωσις*
est occasio dī
spūationis.
Questio est
propositio totius
negocij.
Exordij ab
attentione et
rei magnitudi
dine.

* Est autem
Carchesius sū
ma pars mali
ut apud Polu
lucem & An
thracium.

*Insula ad ca-
put pamphy-
liae ora. Stra-
bo lib. 11.*

Personae.

*Apparatus
domesticus.*

*Intellige fig-
nū Veneris
Gnidie à Pra-
xiteli factum
cuius ex Pli-
memini li. 10
cap. 10*

postquam autem maritimam Ciliciæ oram præteruecti, Pamphiliū sinum con-
tigimus, ultra Cheliōdoneas felices illos ueteris Græciæ terminos, haud citra labo-
rem cursu elati, ad singulas Liciæ ciuitates hospitio diuertimus, sermonibus ac fa-
bulis, ut plurimum, nos oblectantes. Neque enim ullum in ipsis manifestum prio-
ris felicitatis cernitur uestigium reliquum. Donec ad Solis sacram delati Rhodū,
continuum nauigandi laborem, quo hucusq; usi fueramus, interpellare aliquantisper
decreuimus. Remiges itaq; nauigio ē mari in terram subducto, propē litus
tentoria fixerunt. Ego uero, parato mihi hospitio, e regione templi Dionysij, ocio
se per urbem incedebam, immensa adeo uoluptate interim fruens. Est enim re ipsa
ciuitas hæc Solis, conuenientem huic deo pulchritudinem præ se ferens. Obambu-
lans autem in Dionysij porticibus unamquancq; picturam contemplantur, unā cum
uoluptate ea, quam uidendo capiebam, Heroicas quoque fabulas memoria repe-
tens. Statim enim mihi duo uel etiam tres propemodum præcipui superuene re;
qui mihi omnem historiam enarrabant. Pleraq; autem & ipse coniectura præciple-
bam, cæterum cum iam contemplatione ista satiatus essem, ac domum ire cogitare
dulcissimum peregrē obrigit mihi lucrum, uiri longo iam olim tempore mihi notū
ac familiares, quos neq; ipsum ignorare te puto, cum sepe ad nos itantes hic uideris.
Nempe Chariclem illum Corinthium, adolescentem haudquaquam deformem, de-
ditum nonnihil comendi, & fucandi corporis studio, ut qui, mulieribus opinor, for-
ma atq; elegantia ista commendari affectaret. Vnā aut cum ipso, & Callicratidem
istum Atheniensem, moribus ac habitu simpliciore. Nam se ueluti ducem atque
antesignanum in ciuilibus orationibus & in hoc forensi dicendi genere gerebat.
Erat autem & corporis exercitationibus deditus, ob nihil aliud, ut mihi uidetur, pa-
lestras tantopere amans, quā ob puerorum amores. prorsus enim in hoc quasi at-
tonitus ferebatur. Ob odium aut quo foeminas omnes prosequeretur, etiam Pro-
metheo malē imprecari solebat. Cū igitur à longe uerq; me conspicatus esset, gau-
dio atq; letitia pleni, accurrerunt. Deinde, quemadmodum fieri consuevit, salutato,
atq; excepto me, uterq; ut ad se uenirem, rogabant. Atq; ego, cum uiderem ipsos de
hac re inter se contendendo linguis procedere. Hodie quidem, respōdens inquam
Callicratida & Charicles, ambo uos, decet apud me frequentes esse, ut ne contentio-
nem maiorem inter uos excitetis. Sequentibus autem diebus (nam tres, aut quat-
tuor etiam hic cōmorari constitui) per uices accipietis me mutuo, sorte inter uos mis-
sa, uter id priore loco faciat. Hæc ita tum placuere. Atq; illa quidem die conuiuij
præfectus ego fui. Sequenti autem Callicratidas, & post ipsum, Charicles. Porro
animaduertebam etiam inter ipsos conuiuiorum apparatus, manifesta utriusq; af-
fectionis indicia. Nam Atheniensis quidem ille, pueris per quā formosis intru-
ctus erat, & propemodum omnes illius serui, imberbes erant, non amplius ab illo re-
tineri soliti, quā dum prima lanugine inficerentur, postquam autem barba frequē-
tore genē illorum addensabantur, dispensatores & fundorum, quos ille Athenis
habebat, procuratores amandabantur. At uero Chariclem magnus altatricum &
psaltriarum chorus sequebatur, actota illius domuncula, perinde ut in Cereris sa-
cris, mulieribus referta erat. Viro aliquo, ne puncto temporis ibi apparente, nisi si
cubi infans aliquis, aut senex decrepitus, coquus uidelicet conspiceret, in quem pro-
pter ætatem Zelotypiæ suspicio amplius ullā cadere non posset. Erant igitur &
hæc ut dixi, satis multa atque aperta utriusq; animi documenta. Veruntamen aliquo-
ties etiam breues quædam quasi futuri certaminis coitiones, inter ipsos inceptabā-
tur, tanquam finem aliquem quæstio hæc haudquaquam haberet. At postquam
iam tempus erat, ut iterum in altū prouheremur, socios nauigationis, uolentes alio
qui ipsos, abducere mecum studebam, constituiebant enim in Italiam nauigare, æ-
que atq; ego. Et cum nobis uisum esset in Gnidum appulsa ibi naue, spectandi caus-
sa ascendere, & Veneris templum uidendi desiderium nos incessisset (celebratur
autem ibi Praxitelis facilitatis ac promptitudinis illud uerē Venerium & amabile)

pau-

paulatim ad terram subuecti sumus, ipsa opinor, dea pulchra tranquillitate, nauigium deducente. Ceteris igitur solitæ res atq; arma curæ fuere. Ego uero, amatorum istud par, utrinq; suspensum habens, Gnidum circum circa obambulabam, non sine risu figulinæ istius proteruitatis participem me prebendo, ut in Veneris ciuitate. Porticus autem Sostrati, ac cætera quæ nos oblectare poterant, principio circum eundem uidentes, mox ad templum Veneris imus. * Nos quidē duo, ego uidelicet, et Charicles admodum alacriter, Callicratidas autem ut ad spectaculum muliebre, in uitis, libentius, ut opinor, pro Venere Gnidia, Thespientem illum cupidinem, per mutatione facta, habiturus. Ac statim quodammodo nobis, ab ingressu luci, Veneræ aspirarunt auræ. * Serenitas enim ac lumen illud supernum, nō in solum, sterile maxime, & lapideis tabulis constratum, excipiebat, sed erat illud utpote in Veneris templo foecundum mitibus ac frugiferis arboribus, quæ frondibus uirentibus in longum usq; promanantibus aërem circum circa quasi concamerabant. Abunde uero illa frugibus densa myrtus, apud dominam suam copiosa nascens, effloruerat, deinde & aliorum arborum singulæ, quæcunq; pulchritudine præstant, neq; ipsæ quamquam longa exacta iam ætate, canæ, arecentes, sed præ uigore quasi iuuenescerent, nouis subinde ramis, formosæ atq; integræ erant. His autem intermixta erant, etiam illa fruticum genera, quæ alioqui fructuum quidem feracia non sunt, cæterū pro fructu, pulchritudinem habent. Cyparissorum uidelicet, & platanorum æriæ proceritates, & inter ipsa transfuga Veneris, deæ ipsius olim fugitiua facta, Laurus: Cuius uero arbori circumuoluta, studiola illa amoris, Hedera obserpebat, et uites foecundæ crebris racemis dependebāt. Est enim iucundior Venus cū Baccho & temperatum illud dulce, quod ab utrisq; uenit. Quod si autem à se mutuo disungantur, minus ex hilarant. Erant autem sub umbris istis opacis & obscuris, amœnæ quædam cellæ, eorum usui, qui intus conuiuia agitare uellent, comparatæ. In quas urbanorum quidem, rari commeabant ulli, sed populi frequentes turbæ solemniter conueniebant, re ipsa Veneri indulgentes. Postquam autem abunde plantis istis oblectati fuimus, intro in templum ingressi sumus. Ipsa igitur dea in medio posita est, ex Pario marmore, opus sanè pulcherrimū atq; præclarum, & risu quodam simulato parum subridens. Totā autem pulchritudo eius detecta, nulla ueste ipsa mtegente, nuda conspicitur, nisi quatenus altera manu pudenda, quasi oblita sui, abscondit. Tantum uero artifex illa ars ualuit, ut solida adeo, ac dura marmoris natura singula etiam membra deceret. Charicles igitur, infanum quiddam & furibundū exclamans. ò fortunatissime, inquit, deorum, Mars, qui propter hanc uinctus fuisti. Et simul accurrens plenis labijs, quo ad fiere potuit, extēto collo, deosculabatur illam. Tacite autem adstans Callicratides, setum in animo admirabatur: Est autem biforis ipsius ædes, ut possint, qui uolunt, deam ipsam diligentius inspicere, etiam à tergo contemplari, & ut nihil ipsius cum admiratione non spectes. Facile itaq; fiet, per alteram portam accedentibus posteriorem quoq; formositatem contueri. Proinde cum uisum nobis esset, totam ipsam deā uidere, in posteriorem templi partem circumuiimus. Ac reclusa ianua ab ædituo, qui & ipse creditur mulier esse, repente obstupuimus ad pulchritudinem illam. Atheniensis itaq; iste, qui tacite paulo ante uidebat, postquam eas, quæ in pueris appetuntur, partes, aspexit, continuo longe, quā Charicles, infanior modo exclamauit. Hercules, inquit, ens, quanta scapulorum concinnitas! ut autem exuberantes nitent lumbi, amplexantis manus implentes? Quam scitè circumductæ olunium pulpæ, in se rotundantur, neque tenues nimis ipsi ossibus astrictæ, neque rursus in immensam effusæ pinguedinem. Formarum autem, quæ utrinque natibus infra coëuntibus uelut impressæ redduntur, dici non potest, quā suauis risus. Femorisque & tibiæ in rectum ad pedem usque prorentæ, accurate seruata modulatio. Talis igitur & Ganymedes in coelo, loui nectar dulcius infundit.

Quid si per
figuline, mo
reiricia acci
pias. Quoniā
et Athenis in
Ceramico mo
reirices habi
tarunt, aut
quod hoc ge
nus in fornici
bus plerumq;
habitat.

* Descriptio
tēpli Veneris
Gnidiacæ.

* Vestibulum
O luus.

Signū Vene
ris Gnidiacæ

Nam

*Historia im-
potētis cuius
dam amoris.*

Nam ab Hebe equidem subministrante, potum haudquaquam acceperim. Cum autem hæc quasi quodam numine correptus, Callicratidas exclamaret. Charides præ nimio ac uehementi stupore, parum abfuit quin diriguisset, humidum quendam & manantem in oculis dolorem colligans. Cæterum postquam ab admiratione facietas nos auertit, in altero femore maculam conspiciamus, perinde ut in ueste asperginem luti aliquam. Arguebat autem deformitatem ipsius, reliquus totius marmoris nitor. Ego itaque uerisimili coniectura, ueritatem colligendo, naturam lapidis, id quod apparebat, esse putabam. Nam neque huiusmodi rerum casus alieni sunt. Multis autem, quibus extremè & uelut ad unguem pulchris esse licebat fortuna interim aliquid, quod in mora sit, obijcit. Proinde nigram quandam maculam natura aspersam marmoris esse existimans, etiam hac parte Praxitelem admirabar, quod eam lapidis deformitatē in illis potissimū partibus abscondisset, quæ minus coargui ac deprehendi possent. At ea quæ nobis propè stabat, templi ministra, incredibilis cuiusdam orationis nouam historiam narrauit. Nam adolescentem quendam inquit, haudquaquam ignobili genere natum (nomen autem ipsa res gesta taceri fecit) crebro ad delubrum hoc uentitantem, infelici quodam genio impulsus, deam ipsam amare coepisse, & quia totos plerumque dies in templo commorabatur, à principio sanctimonie cuiusdam religiosioris speciem de se præbuisse. Nam statim à lecto matutino, multò auroram præuertens, huc uenire solitū fuisse, ac post occasum solis inuitum ægrè domum redisse, atque totum diem ex aduerso deæ sedendo, rectos in ipsam perpetuò oculorū ictus direxisse. Obscurè autē inquit, interim secum ipse nescio quæ susurrabat, & suffurante quodam sermone, amatorias peragabat querelas. Cæterum ubi etiam paulisper affectus illius molestiam à se remouere uolebat, affatus deam, in mensam autem quattuor talis Libyæ capræ, denumeratis, ludendo spem experiebat. Ac quoties id quod intendebat, fecerat, maximeque si quando deam ipsam iactu felice sortitus erat, nullo uidelicet calo, eadem figura cum alio aliquo cadente, adorabat illam, sperans se id quod expecebat, consecuturum esse. Sin autem, quemadmodum solis simplicius paulo per mensam iecisset, ac tali id quod abominabilius erat, surgendo reddidissent, toti Grædo male imprecabatur, uelut ob cladem aliquam immedicabilem, & moerore plenus erat. & paulo post correptis illis alio iactu, quod male antea ceciderat, emendabat. Iam uerò, ubi affectus atque animus illius magis accendebatur, omnis paries insculpebat, & ut quæque arbor mollis erat, ita cortex illius, formosam Venerem predicabat. Eodem autem in precio cum Ioue, Praxiteles erat. Et quicquid præciosum ac pulchrum illi domi repositum inter ornamenta fuerat, id omne donarium Deæ offerrebat. Postremo, nimia in eo desideriorum uehementia, in insaniam uersa est. Inuenta autem est, cupiscentiæ illius mastupatrix quædam audacia. Cum enim iam ad occasum Sol inclinaret, sensim ac tacite, ita ut qui aderant, non animaduertent, post ianuam clam irrepsit, & stans, ita ut cerni non posset, in interiore parte, adeo se tacitus continebat, ut propè ne anhelitum quidem emitteret. Aedituis autem perinde ut consueuerant foris ianuam attrahentibus intus nouus iste Anchises concludabatur. At quid ego arcane noctis audaciam, accuratius uobis exprimā, aut etiam alius quisquam? Amatoriarum amplexuum uestigia hæc postridie conspecta sunt, et maculam hanc habebat dea, indicem uidelicet eorum, quæ passa fuerat. Ipsum uero adolescentem, ut uulgo fama refert, uel de petris alicubi, aiunt, uel in fluctus maris nos præcipitem datum, omnino euanuisse. Atque hæc cum ministra templi ita narraret, interea, exclamans Charicles, Proinde forminum genus, inquit, etiam si saxum fuerit, amatur. Quid autem si quis animaram uideret huiusmodi formam, an non una nox, ipsis Iouis sceptris æquiparetur? Subridens autem Callicratidas, Nondum, inquit, scimus, Charicles, an multas audituri simus huiusmodi narrationes, si quando Thespiis quoque essemus. Et nunc sanè tuæ istius Veneris, cuius tanta æmulatione teneris, manifestum adeo hoc indicium est. Hic, quo pacto, interrogante Cha-

*Principiū di-
sputationis et
perfectæ cer-
taminis.*

Cha-

Charicle, admodum uerissimiliter dicere Callicratidas, uisus mihi est. Dixit enim quod cū adoleiscens ille amator, ocium ac spacium totius noctis consecutus fuisset, ut facile totam affectus istius exatiandi facultatem haberet, quasi cum puero tamen, marmori cohaesisset, illud nimirum uolens, neq̃ anteriore parte fāminam ualere. Multis itaq̃ absq̃ defectu ac temere utrinq̃ uerbis effutitis, ego promiscuo eorum tumultu ac turba compositis. Viri, inquam, amici modestam atque ordinatam insiſtite diſputationem, quoniam decora ac decens lex eruditionis atque doctrinae est. Sublata igitur in composita hac, & nullum finem habente, contentione, uicissim pro sua uterq̃ sententia, iustam ac solidam orationem instituite. Neque enim etiam dum tempus est, ut ad nauem redeamus. Ac ocio hoc utendum est ad hilaritatem, & ad ea studia quae cum delectatione, prodesse possint. Proinde abscedentes hinc ē templo, multa enim religionis gratia turba huc uenitat, in unum aliquod istorum conuiſorum accumbamus, ut per ocium & cum silentio & audire, et dicere quae cuiq̃ libet, liceat. Illud autem memineritis quod qui hodie uictus fuerit, is in posterum nobis de iisdem rebus amplius molestus futurus non sit. Recte uisus sum hac dicere. Et eodem cohortantibus etiam illis, exiimus, ego quidem laetus, nulla me premente cura, illi uero cogitabundi, magnam apud se in animis diſputatio nem sursum ac deorsum uersantes, perinde acti de principatu ac ductu apud Plataeas certaturi essent. Postquam autem uenimus in densum quoddam, atque umbrosum, pro aetatis tempore, receptaculum, ubi commodere quiescere licebat. Suauis hic locus, inquam ego, nam & supra uerticem canorum quoddam resonant cicadae, in medio admodum iudiciali more conſidebam, ipsam illam supercilij praefereſ * Eliāam. Proposita autem utriq̃ sorte, super eo, utrum priore loco dicere oporteret, posteaquam Charides priorem locum sortitus est, continuo ut auspiceretur orationem, hortatus sum. Ille uero cum dextera faciem paulum attriuiſſet cū silentio, & parumper ſoſtinuiſſet ſeſe, mox ad hunc ferme modum orditur. † Te domina orationi meae, Venus, te auxiliatricem, preces meae uocant. Nam cum omne opus, si uel exiguum propriae suadelaē instillaueris, illi absolutissimū esse solet, tum uero amatori sermones praeter caetera te indigent. Tu enim eorum germana adeo mater. Ades itaque mulieribus patrona, foemina nimirum ipsa, largire autem & uiris, ut mancant mares, perinde atque generati sunt. Ego igitur statim ab initio orationis primam omnium matrem, & totius generationis radicem ac seminarium, eorum quae propono, testem aduoco. Dico autem sacram illam uniuersorum naturam, quae primis illis inter se conglutinatīs elementis mundi, terra uidelicet, aere, igne & aqua, mutua illorum & temperata commixtionē omne procreauit animatum. Sciens deinde quod omnes mortalis sumus materiae opificium, & quod breue adeo tempus uiuendi, unicuique fato praestitutum est, alterius interitum, ut alterius ortus esset, excogitauit, ac morienti, id quod nascitur ē diuerso adpendit, ut mutuis ſucceſſionibus in perpetuum tempus uteremur. Postquam autem impossibile prope erat, ex singulis seorsim aliquid procreari, duplicem in unoquoque genere naturam effinxit. Nam maribus quidem propria seminum quae i quadam fundamenta, largita est, foeminam autem proinde ut receptaculum quoddam genitalis seminis esse fecit. Commune igitur utriusque sexui desiderio indito, coniunxit inter se mutuo illos, lege necessitatis sancta quadam praescriptis, ut manerent propria uterque natura contenti, & neque foemina praeter naturam in marem transiret, neque mas indecore ac turpiter emollesceret. Atque hoc pacto uirorum cum mulieribus conuerſationes, in hoc usque tempus, hominum uitam immortalibus quibusdam ſucceſſionibus conseruant. Neque quisquam uir ex uiro se natum esse gloriatur. Intra duo autem nomina uenerabilia, omnis honor manet, eorum qui ex aequo matrem ac patrem adorant. Ab initio igitur cum adhuc Heroica ſaperet uita, & uici nam deorum coleret uirtutem, legibus à natura conſtitutis, obtemperabat.

Ac

Alludit ad contentionem et ambitionem Atheniensium et lacedaemoniorum qua de principatu inter se ante pugnam Plateensem contenderunt. Vide Herodotum.

** Foris Athenis sunt, Vnde et Eliasma indices uocabamur.*

Oratio Chariclis, pro amore et concubitu mulierum.

† Exordium ab inuocatione.

Confirmatio à naturae legibus et antiquitate.

*Consulatio al-
terius amoris
à causa, &
modo.*

Ac secundum ætatis mensuram, cum mulieribus, coniuncti, generosorum patres fiebant liberorum. Paulo autem post tempus à magnitudine illa, ad uoluptatis descendendo uoragines, nouas, & commutatas fruendi uias aperuit. Deinde, quæ nihil non audet, uoluptas, naturam ipsam contempta lege, uiolauit. Atq; aliquis igitur primus oculis aspexit marem, perinde ut foeminam, ex alterutra uidelicet horum causa, aut quod ui tyrannica eò illum compulerit, aut quod uerbis dolose ac fraudulenter induxit. Conuenit autem in unum lectum una eademq; natura. Ac seipsum inter se mutuo aspicientes, neq; eorum quæ faciunt, neque quæ patiuntur, pudore afficiuntur. Per rupes autem, ut dici solet, steriles proiecio semine, permutatione facta, pro modica uoluptate magnam accipiunt infamiam. Dixeris uero eo usq; tyrannicæ uiolentiæ audaciam ipsam progressam esse, ut iam & ferro naturam sacrilego quodam modo deprædentur, Ac matrem masculis exhaustis & exinanitis, inueniunt uoluptatis superuacaneos & adposititios modos. Miseri autem illi, & infelices, ut eò magis pueri sint, iam ne uiri quidem amplius manent, ambiguum naturæ duplicis obicurementum, cum neque, ad quod nati sunt, conseruentur, neq; id ad quod transire habent, flos autem ille, qui in iuuentute adest ac manet, in senium præmaturum marcescere ipsos facit. Simul enim inter pueros numerantur, & iam consenuere nullum uirilitatis interuallum habentes. Ita scelestæ illa, & omnis mali magistra, molities, uoluptates impudicas aliam ex alia, excogitando, in eum morbum, qui ne dici quidem amplius decore potest, prolapsa est, ut nullam uidelicet partem petulantia & oblectantis ignoraret. Quod si uero in ijs, de quibus ipsa prouidentia legem sanciuir, unusquisque nostrum sese firmaret ac persisteret, conuersationibus ijs qui cum mulieribus fiunt, contenti essemus, & ab omni conuicio ac probro uita nostra pura atque integra foret. Certè inter ea animantia quæ nihil ex mala atque peruersa affectione deprauare possunt, illibata naturæ legislatura illa custoditur. Leones non immutantur in leones, sed quæ tempore suo accedit Venus, in foemineum sexum concupiscentiam illorum excitat. Taurus, armenti dux, cum bobus miscetur, & Aries totum gregem masculo implet semine. Quid autem? An non suum cubilia sectantur aperi? Lupas autem ineunt lupi? Et ut in summa dicam, neque quæ aërem uolatu perstrepunt aues, neq; quæ humidam aquæ sortita sunt mansionem *, neq; etiam aliquid in terris animal, congressum maris appetit, sed manent inter ea immota prouidentia decreta. Vos autem, o frustra sapientia nomine laciati, animal ut uere dicam, uile ac malum, homines, quonam nouo morbo delinquentes, in mutuam inter uos contumeliam accensi estis? Quo nam animi coeco stupore effuso, adeo ab utraque aberratis uia, fugientes uidelicet ea quæ sectari uos decebat, & contra sectantes illa, à quibus refugere oportebat? Ac singula talia æmulari omnibus uolentibus ne unus quidem postremo reliquus erit. * At enim hic Socraticis istis, etiam præclara illa oratio renascitur, qua puerorum quidem auditus, perfectis ratiocinandi uiribus adhuc carentes, decipiuntur, illud autem quod iam per prudentiam ad summum euasit, subduci facile nequit. Animi enim amorem quendam comminiscuntur, & cum corporis pulchritudinem uereantur amare, uirtutis uocant sese amatores. Ob quæ sæpenumero risu diffluere, in mentem mihi uenit. Nam quid uobis accidit, o nimium graues philosophi, quod id, quod longo iam tempore sui experimentum de se quale sit, præbuit. Cui canities accedens, & senectus, uirtutis testimonium dat, per negligentiam adeo dimittitis, omnis autem ille præclarus amor in iuuenem concitatur, cum tamen in eo ratio & uis colligendi nondum habeant, ad quæ iudicium conuertant. An hæc uelut illex quædam est, ut omnis quidem deformitas malitiæ damnata sit, pulchrum autem quod est, id recta uia ut bonum & honestum laudetur. At uero iuxta magnum ueritatis interpretem Homerum.

*Aliud argu-
mentum, ab ex-
plo cætorum
animantium.*

** Haud scio
an hic pro
ἀνθρώπων
legendum sit,
quod latine so-
ret natatione
Exclamatio
et uoces in
pæderastas.
* Consulatio
Socratica,
qui puerorum
amores ad e-
ducationem
uirtutis per-
tinere dice-
bant.*

Odysseæ. l.

Alius pulchro minus enitet ore,
At formam deus exornat uirtute loquendi,
Quiq; uident illum, uerbis mulcentur, at ipse

Intra-

Intrepidus fatur furui commixta pudore,
Et medios inter uultu supereminet omnes,
Perq̃ urbem, aspiciunt, uenientem, numinis instat.

Et rursus alibi dicens, inquit:

At tibi formoso sub corpore, nulla fuit mens.

Certè formoso illo Nireo, cordatus Vlysses magis laudatur. Quo pacto igitur sapientiæ quidem, aut iusticiæ, ac cæterarum uirtutum, quæ cum perfectis uiris consortem & quasi hæreditarium nascæ sunt ordinem, nullus amor cõueniens uobis est, pulchritudo autem in pueris illa, uehementissimos affectuum impetus excitat? Prorsus enim amari oportebat Phædrum, propter Lysiam, ò Plato, quæ prodidit? Aut uirtutem Alcibiadis amari probabile fuit, quando ille deorum statuas amputando uiolabat, & sacris Eleusinijs illæ inter potandum iactatæ uoces insultabant? Quis igitur amatorem illius fuisse se perhibet, cum Athenæ proderentur, & Decelia munitionibus obfirmaretur, ac tota uita ad Tyrannidem spectaret? At donec quidem barba nõdum, iuxta sacrum illum Platonem, obsitus erat, omnibus amabilis fuit, postquam autem transijt à puero in uirum, qua ætate intellectus, qui tamè imperfectus erat, totam ac plenam ratiocinandi uim consequabatur, ab omnibus odio habebatur. Quid igitur affectibus turpibus uerborum prætendentes uerecundiam, animi uirtutem appellant, corporis elegantiam, iuuenum isti amatores magis, quàm sapientiæ? Atq̃ hæc quidem à nobis dicta sufficiant, ne uideamur clarorum uiroꝝ inuidiose nimis mentionem facere. Parumper aut̃ à uehementiori studio, ad uestram Callicratida, uoluptatem descendendo, ostendam puerorum consuetudine, muliebre mul-
tò potiore esse. Ac principio quidem, omnem ego delectationem censeo iucundiorē esse, quæ diuturnior est. Acuta siquidē uoluptas, quæ celeriter præteruolat, priusquam satis percipiatur cognitione ac sensu, desinit. Illud autem quod lætitiā affert, quò magis abundat, eò potius est. Quare utinam & uitæ longiores terminos, parca ac tenax illa nobis præfinisset Parca, & totum hoc spacium perpetua sanitas gubernaret, nulla mentis perturbatione atque molestia interueniente. Festum enim diem, et quasi quendam solennem conuentum, totum hoc tempus perageremus. Verum postquam maioribus bonis malignus deus inuidit, in præsentibus utique rebus dulcissima illa sunt, quæ quàm longissimè extenduntur. Mulier itaque ab eo quando uirgo fuit, usque ad mediā uitæ ætatem, priusquam omnino postrema illa senectutis ruga superuenit, ad amplexandum apta ac digna uiris conuersatio est, atque etiam si illa, quæ formæ atque ætatis tenerioris sunt, effluxere, habet tamen aliquid experientia dictu sapientius ac doctius, quàm iuniores. At uero si quis puerum uiginti annorum aggrediatur, ille mihi certè uidetur, pathica affectione laborare, ambiguum uidelicet uenerem sectando. Nam & duri sunt membrorum thori iam adulti & uiriles, & asperum quidem, pro eo quod dudum molle ac tenerum fuit, densatum crebra lanugine, mentum, femora autem idonea ac commoda illa, le-
tis quasi quodam squalore, obducta. Quæ uero sunt his occultiora, uobis, qui periculum eius rei fecistis, cognoscenda relinquo. In muliere autem semper omni, & coloris resplendet gratia, & largæ capillorum capitis texturæ, perinde ac suauiter florentes hiacinthi, nigricantes, aliæ quidem per tergum effunduntur, scapularum nimirum decus, aliæ uero secundum aures & tempora, multò quàm in pratis apium est, crispiores. Reliquum uero corpus, ne minimo quidem crinis uestigio ipsis subnascante, Electro, ut aiunt, aut uitro Sidorio perspicuum magis effulget. Cur autem non & uoluptatum mutuos atque alternos affectus persequar, quandoquidem ex æquo cum ijs qui agendo afficiuntur, patientes quoque lætitiā capiunt. Propemodum enim non eodem modo ut bruta animantia, solitarias conuersationes amamus, sed amica quodam-

De his in sym-
posio & Phæ-
dro Platonis.

De his uide
Plutarchū in
uita Alcibia-
dis & Thuci-
didem.

Aliud argu-
mentū à diu-
turnitate uo-
luptatis.

Attribuitur di-
tius uolu-
ptatis.

Aliud à mu-
tua participa-
tione uolu-
ptatis.

modo societate coniuncti, & suauiora, quæ bona sunt inter nos mutuo, existimamus, & aduersa itidem inter nos mutuo, leuiora. Vnde & inuenta est mensa communis, & amicitia mediatrice illa in medio posita debitam uentri adnumeramus uoluptatem, non soli Thasium, si id fortè contingat, bibentes uinum, neque singuli per se, præciosis ac caris implentes nos obsonijs, sed illud suaue ac delectabile putantes, quod quisque cum alio capit. Ac uoluptates inter nos communicantes, maiori lætitia afficimur, illi igitur cum mulieribus congressus, delectationis permutationem ac uicissitudinem parem habent. Nam inter se mutuo utrinque ex æquo afficientes, cum maiori uoluptate dissoluntur. Nisi uero Tiresia iudici accedendum fuerit, quod uidelicet mulieris delectatio, toto gradu uirilem præcedit. Honestum autem esse arbitror, non ambitiosè, ac sibi tantum frui uolendo, quo pacto priuatim aliquid commodi auferant, spectare, totam ab aliquo accipientes uoluptatem, sed illo, quod percipiunt, diuiso, paria facere, & similia recompensare. Atqui hoc de pueris dicere, nemo adeo insanus est, qui possit. Sed alter quidem affectus, quocunque tandem modo hæc existimat, uoluptate uelut exempta, ac propria quadam percepta, abiit, illi uero, qui contumeliam hanc passus est, principio quidem dolores ac lachrymæ oboriuntur: paulo uero post, ubi per tempus dolor aliquid remisit, magis, ut aiunt, nihil quicquam molestè feceris, uoluptas autem ne ulla quidem aliqua. Quod si autem & curiosius quiddam ascirum addere decet (decet autem in Veneris ludo, opinor) muliere licet, Callicratida, etiam puerorum modo aliquantulum utendo, uoluptatem capere, duplici fruendæ illius uia aperta. Masculum autem quod est, nullo modo præbet delectationem atque uisum muliebrem. Quare etiam si uobis quidem placere potest, nos autem mutuo inter nos uelut quodam septo discludamur. Iam uero, si maribus honestum adeo est, cum maribus consuetudinem habere, ament sese mutuo de cætero etiam mulieres. Age nunc, o iunior ætas, & nouarum uoluptatum inuentrix, posteaquam nouas masculæ molliciei uias excogitasti, largire & mulieribus parem potestatem. Congrediantur & illæ inter se mutuo, quemadmodum uiri, lasciuorum autem instrumentorum iungentes inter se machinamentum, obscuro atque monstrosus, ex sterilibus compositum, concumbant mulier per inde ac uir cum muliere. Illud autem, quod raro auditum est, nomen, & pudet sane dicere, Tribadum obscœnitatis istius, passim ac liberè uagetur. Omne autem gynæceum nostrum, Philænis sit, seminares quosdam amores turpiter agitans, & quanto melius est in masculam libidinem cogi mulierem, quam generosum illud uirorum in mulierem effœminari? Talia cum magna contentione, atque inter dicendum grauiter affectus, postquam Charicles dixisset, conticuit, uehemens quiddam atque ferinum, ex oculis intuens, Videbatur autem mihi & expiatione uti contra masculos amores. Ego uero tacitè subridens, & ad Atheniensem oculos sensim conuertens: lusus, inquam, & risus Callicratida, iudicem consedissem arbitratus, nescio quo pacto, Chariclis uehementia, ad serias atque seueras cogitationes abreptus sum. Propemodum enim quasi in uico Martio de cæde atque incendio, aut per Iouem, etiam de ueneficio, certaretur, supra modum grauiter affectus fuit. Tempus igitur, si unquam antea fuit, nunc maximè est, ut Athenas ipse repetas. Pericli autem pare, ac decem illorum Rhetorum linguas contra Macedonas armatas, unica tua oratione exerceas, actionum earum, quæ in * Pnyce haberi consueuerunt, unam aliquam ob oculos ponendo. Postquam igitur paululum sustinuisset Callicratidas, uidebatur autem (quantum de facie coniecturam mihi facere licebat) contentionis atque timoris, minisq; plenus esse, orationem superiori aduersariam orditur. Si mulieribus, inquit, concionum, & fori, cæterarumq; ciuiliū

A cōsequenti
fortitate.

Pro eo qd est,
taliam ppetret,
qualia Philæ
nis solebat, ut
quæ.

Quid? si
quædam de
uobis. hoc
est Periclis
suadela.
* Locus A-
thenis fuit, ubi
conciones
haberi solebāt

clausum rerum tractandarum facultas aliqua foret, dux nimirum, aut praeses illarum suffragijs iam pridem creatus esses. Acte statuis aereis per fora passim positis, Charicles, uenerarentur. Ferme enim ne ipsae quidem de se ipsis, quae cunque aliquando sapientia atque doctrina excellere existimatae sunt, si quis ipsis dicendi potestatem permitteret, cum tanto studio, tantaque contentione dicerent. Non illa quae contra Spartanos armata processit, Telephilla, propter quam Argis inter Deos numeratur, Mars muliebris. Non mellita illa, quae se Lesbibus iactat, Sappho, & Pythagoricae doctrinae filia Theano. Fortassis autem neque Pericles ita Aspasiae suae patrociniatus est. Verum enim, quando honestum adeo est, mares pro mulieribus dicere, dicamus sane & uiri pro uiris. Tu uero, propitia nobis sis Venus, Nam & nos Amorem tuum ueneramur. Ego itaque existimabam, non ultra ludam ac iocum, hilarem hanc contentionem nobis processuram esse, quia uero uerba ab hoc profecta, etiam philosophari pro mulieribus, in animum induxerunt, libenter occasionem hanc arripui. Solus enim masculus amor, commune uirtutis, ac uoluptatis, opus est. Optarim

Exordium à re
prehensione
nostri studij in
aduersario.

De hac uide
Pausaniam in
Argolicis.

Propositio.
δὲ χά.

*
Plato uidella
cet in Phae-
dro.

Nam quam multum inter utroque,

Montes umbrosi, & resonantes aequoris undae:

hospitesque in terra aliena relictum sumus, & quasi quaedam praerogatiua Chariclis, Gnidus est, ueritatem tamen haud quaquam prodemus. Tu modo nobis Aetherie deus, in tempore assiste, amicitiae fautor, & arcanorum sacerdos Cupido, haud quaquam prauus infans, qualem ludendo fingunt pictorum manus sed quem prima rerum omnium primordia procrearunt, perfectum & consummatum iam inde ab initio genitum. Tu enim ex obscura atque confusa deformitate, uniuersum hoc effigisti, proinde tanquam sepulchro aliquo communi totius mundi, sublato, circumfuso chaos uidelicet, illud quidem in ultimi Tartari secessus fuga praecipitasti, ubi uere stant.

Inuocatio.

Ferratae postes, atque aerea limina portis,

ut tibi dura atque insuperabili detentum custodia, à reditu, & uia ad superos repetenda prohiberetur, splendida autem luce obscurae nocti praetenta, omnium & inanimatorum, & animam habentium, opifex extitisti. Propriam artem ac singularem infundendo hominibus concordiam, graues illos amicitiae affectus conglutinasti, ut uidelicet ex anima, adhuc maliciae omnis experte & tenera, beneuolentia illa simul enutrita, in perfectionem, & quasi quandam uirilem gratiam consummaretur. Nam nuptiae quidem, successionis necessariae inuentae sunt remedia, Solus autem masculus amor, animi philosophici, quasi quoddam imperatum est. Omnia uero ea, quae ex integro ac liberè ad decorem, exercitatione prouehuntur, plus honoris consequitur, quam illa quae praesentis necessitate opus habent. Et omnino melius est honestum, quam quod sit necessarium. Proinde quamdiu quidem uita haec hominum rudis & indocta fuit, neque adhuc dum quotidianam rerum experientiam, ad id quod melius est, per oculos conuertere licebat, demissa atque abiecta, praesentibus tum necessarijs rebus contenta erat, urgens autem tempus, melioris uiuendi rationis inuentionem non praebat. At postquam necessarij quidem usus, ac festinatio illa finem iam capiebat, ac posteriorum cogitationes, à necessitate liberatae, melioribus subinde occasionibus ad inueniendum aliquid, potius, utebantur, paulatim

Cōsuetudo pri-
mi argumenti
Chariclis, p
absolutione.
Tribuit enim
necessitati,
quae ille ut an-
tiquus ex natura
consentanea
comendat

scientiæ accreuerunt. Atque huius rei argumenta capere, etiam ex uulgaribus atque inferioribus istis artibus licet. Nam statim simulatque primi quidam homines creati fuere, contra famem diurnam remedium quærere cœperunt, atque ita circumuenti atque compulsi præsentī necessitate, cum inopia, eligendi quod melius esset, facultatem non permetteret, fortuita quælibet herba uictabant, & radices molliores effodientes; & ut plurimum querucum fructus comedentes. At posterior ætas, hæc brutis animantibus edenda abiicit. Sationem autem frumenti & hordei agricolarum diligentia ac studium inuenerunt, reperta ratione, qua illa quotannis renascerentur. Ac nemo adeo insanus fuerit, puto, qui dicat, quod quercus quàm spicæ meliores sint. Quid autem? an non statim quidem à principio uitæ, homines cum tegumento corporum indigerent, uellera, excoctis feris, induerunt, & speluncas montium, quas contra frigus subirent, excogitarunt? aut rursus truncorum, aut arborum aridas concavitates? Facta autem deinde ex his imitatione, eaq; in melius semper promota, uestes quidem sibi ipsis texere cœperunt, ac domos ædificauerunt, atque ita interim dum non animaduertunt, artes quæ circa hæc uersantur, accepto tempore quasi quodam magistro, protenui ac uili quidem panno, uestem meliorem facere ac uariegarē cœperunt, pro contemptis autem & humilibus domunculis, alia tectorum fastigia, & marmorum sumptuosa ædificia excogitarunt, ac nudam parietum deformitatem, floridis colorum tincturis depinxerunt. Nisi quod singulæ istæ artes atque scientiæ, mutæ cum sint, & profunda obliuioni subiectæ, tanquam à paruo fomite, paulatim ad proprios efflorescendo peruenerunt radios. Vnusquisque enim à se aliquid repertum, posteriori tradidit, atque ita successu ista accipientium, semper aliquid his quæ antea didicerat, apponendo, quod defuit expleuit. Ne quis igitur amores masculos ab antiquis temporibus deponat. Nam tūc uulueribus conuersari necesse erat, ne prorsus absque semine nobis genus nostrum interiret. Variæ autem doctrinæ, & elegantioris huius uirtutis concupiscentiæ, uix tandem per tempus, quod nihil intentatum; aut imperuestigatum relinquit, in lucem uenturæ erāt, ut cum diuina Philosophia, & puerorum amores unā adoliscerent. Quare Charicles, ne, quod antea inuentum non fuit, id postea excogitatum iterum, tanquam uile ac malum argue, neue ob id, quod puerorum amoribus muliebres congressus antiquioribus inscribuntur temporibus, minores alteros putes. Sed uetera quidem exercitia, necessaria existimamus. Quæ uero postea per ocium cogitationibus incumbens, uita adinuenit, ea, ut illis meliora, in precio habenda atque colenda sunt. Nam mihi quidem, parum absuit, quin etiam ridere, paulo antè in mentem ueniret, Charicle uidelicet bruta animantia, & Scytharum solitudinem laudante, propè autem præ nimia contentione, etiam poenitentia ducebatur, quod Græcus esset. Neque enim uelutiqui contraria loqueretur, quæ dicere aggrediebatur, eorum uerba submisso actimido uocis tono, furtim efferebat, sed elata uoce proclamans. Haud amant, inquit, se mutuo leones, neque ursi, aut fues, sed illorum ea concupiscentia solum dominatur, qua erga foeminas accenduntur. Et quid hoc adeo mirum? Quæ enim ex ratiocinatione meritò aliquis capit, ea illis, qui ratiocinari nequeunt, consequi non licet. Quoniam cerè Prometheus, aut alius deorum quispiam, si mentem cullibet humanam indidisset, haudquaquam solitudo, & uita montana, pasceret illos, neque mutua atque promiscua pabula haberent, sed ex æquo nobiscum sacra uerentes, & medias ædes priuatorum quisque habitans, communibus regerentur legibus. Quid igitur mirum aut alienum, si animalia naturæ damnata, quæ nihil eorum, quæ ratio suppeditat, à providentiā accipere per fortunam unquam potuere, cum cæ-

teris

*Consuetudo ex-
emplorum, à
natura efficietur*

seris rebus etiam concupiscentia in mares, priuata sunt? Non amant sese leones, neque enim philosophantur. Non amant ursi, non enim honestum ac pulchrum illud, quod in amicitia est, norunt. At hominum illa cum scientia coniuncta prudentia, ex eo quod saepius periculum fecerat, optimum quod erat eligens, firmissimorum amorum iudicauit esse masculus. Nequaquam igitur Charicles, proterua & intemperantis uitae collectis meretricis narrationibus grauitatem nostram sermone nudo insecteris, neue coelestem illum Amorem infanti huic connumeres. Sed uel nunc tandem apud te considera, quoniam id nunquam antea fecisse uideris, quod duplex Deus, Amor est, haudquaquam una uia uentitans, neque uno spiritu animos nostros accendens, sed alter quidem, quantum equidem arbitror, ualde puerilia ac stulta sapiens, nulla ipsius mentem ratione gubernante, frequens in animis insipientium congregatur. praecipue autem ipsi muliebria desideria curae sunt. Et hic est quotidianae istius contumeliae socius, absque discrimine, cuicumque uolenti sese celeriter applicans.

A duplici Amoris specie.

Alter autem Amor, parens teterrimorum temporum
Spectaculum uisus graue, & prorsus sacrum,
Custosque temperatorum affectuum,

blandum quiddam mentibus uniuscuiusque inspirat, ac propitium hunc deum sortiti, uoluptate, uirtute immixtam amplectimur. Geminos enim reuera, iuxta tragicum spiritus efflat Amor. Vnum autem & commune nomen, affectus dissimiles habent. Nam & uerecundia utilitatis pariter & damni ambigua atque anceps Dea est.

Quae simul & fructus homini, & mala plurima confert.
Iam uero neque contentionum genus unum est,
Terraeque per orbem

Amplificat & similibus.

Versantur geminae: quarum hanc cum laude sequuntur
Prudentes, illam damnant ceu fraudis amantem.

Nihil igitur nouum aut mirum, si affectus peior, uirtuti communem appellati-
onem forte nactus sit, ita ut amor uocetur, & intemperans illa uoluptas, & modesta haec beneuolentia. Nuptias igitur, inquit, pro nihilo putas, & foemineum genus e uita expellis, deinde quo pacto, homines conseruabimur. Beatum sane quiddam fuerat, iuxta sapientissimum Euripidem, si absque illo cum mulieribus congressu, ad sacra & templa Deorum uentitantes, argento atque auro liberos a successione mercari possemus. Necessitas enim graui ceruicibus nostris iugo imposito, imperatis parere nos cogit. Quod pulchrum igitur est, id ratione eligimus, necessitati autem cadat necessarium. Quantum igitur ad liberos procreandos attinet, mulieres in numero aliquo sint, in caeteris uero rebus, apage ne mihi ulla fuerit. Quis enim sanae mentis sustinere queat, a summo statim mane mulierem comentem atque exornantem sese alienis atque ascititijs imposturis? Cuius uera ac natua facies, turpis est. Peregrina autem ornamenta, naturae deformitatem tegunt, atque aspicientibus imponunt. Quod si igitur, ad auroram contempletur aliquis mulieres a nocturno lecto surgentes, turpiores putabit esse bestiis, quae intra unam horam nominari, aut excitari se difficillime patiuntur. Vnde diligenter domi concludunt sese, ut ne ab ullo uiro conspiciantur. Aniculae autem, & ancillae, consimilis formae turba, circumstant, uarijs medicaminibus infelices illas facies inficiendo ac medicando restituentes

Quatenus mulierum consuetudine uisum.

Voluptati opponit mulierum seditionem et integritatem lae operositatem immodicam. Deinde et uoluntatem morumque insolentiam.

Neque enim latice meri
Aqua profundam ubi abluere crapulam, protinus ad serium
aliquod, studioque dignum accedunt negotium, sed crebrae medicamentorum

compositiões, fœdam faciei cutem expoliunt. Perinde autem ut in publica pompa, alia subinde aliæ ancillarum instrumenta manibus exhibent, pelues uidelicet aureas, & gutturnia, speculæq; & quemadmodum in pharmacopolio, pyxidum turbam, & uascula plena multæ infelicitatis. In quibus dentium uis absterfua, aut palpebris denigrandis ars comparata, ueluti thesaurus quispiam, feruatur. Plurimam autem partem consumit textura capillorum. Nam aliæ quidem medicamentis rubefaciendi uim habentibus ad solis meridiem, capillos, perinde ut lanarum coloribus, flauo inficiunt fulgore, propriam damnantes naturam. Aliæ uero quibus sufficere ad formam nigra coma uidetur, omnem maritorum opulentiam in hanc expendunt; totam propè Arabiam excapillis redolentes, ferreæq; instrumenta, ignis obtusa ac modica flamma calefacta, utiquadam, cinnorum flexus inter se implicant. Ac curiosius quidem compositæ illæ, & ad supercilia usque attractæ comæ, breue interstitium fronti relinquunt. Post tergum autem in scapulas usque demissi capilli, insolenti quodam modo succutiuntur. Huc accedunt & uarijs coloribus tincta sandalia intra carnem pedes ipsos astringentia, & tenuis atque pellucida, prætextu tantum assumpta, uestis, ne corpus ipsum nudatum esse uideatur. Omnia autem quæ intra ipsam sunt, cognitu faciliora quàm facies, usq; ad turpiter propendentes istas mammillas, quas semper circumferunt obligatas ac uinctas. Quid autem opus est opulentiora istis mala recensere? lapillos uidelicet Erythreos, ab extremis auriculis numeroso pondere suspensos, aut illos circum manus & brachia euntes dracones, qui utinam uerè, pro auro, dracones sint. Etiam corona caput circum circa ambit, lapillis Indicis stellata, præciosa autem de ceruicibus monilia dependent, & usque ad extremos pedes miserum illud descendit aurum, omne, quicquid tali ubique nudum est, reuinciens & astringens. Dignum autem fuerat, ferro potius religata crura ista uinciri. Iam uero ubi totum corpus adulterinæ istius formositatis, fallaci elegantia, quasi quibusdam præstigijs efformatum fuerit, impudentes etiam genas rubefaciunt illis fucis, ut uidelicet nimis ipsarum, & pinguem colorem, purpureus ille nitor, insuper additus, rubere faciat. Quæ igitur uita porrò tantum apparatus consequitur? Nempe statim è domo egressiones, & omnis spectator, atterere atque enecans maritos.* Quorum nonnullorum infelices uiri, ne ipsa quidem nomina norunt Coliadas, si fors ita ferat, & Genetillidas.* aut Phrygiam illam deam, & Comum amorem perditum in pastore.* Sacrificia autem arcana, & absque uiris suspecta mysteria. Quid enim attinet & animorum corruptelas complecti? Postquam autem his peractis iterum discesserunt, domi statim prolixa balnea, ac sumptuosa quidem & lauta mensa, erga uiros autem multa ac simulata recusatio. Postquam enim nimis quàm repletæ fuerint sua ipsarum gulositate, cum amplius neque guttur ipsarum cibi quicquam recipere potest, summis digitis uelut inscribentes, appositorum unumquodque degustant, noctes ad hæc narrantes, & diuerforum corporum somnos, & muliebritate lectum refertum, ex quo surgens quisque, statim lauacro opus habet. Atque hæc constantis uitæ argumenta sunt. At uero quæ acerbiora sunt, si quis ueritatem ex parte modo, diligentius persequi uelit, uerè execrari Prometheus posset, Menandri illam erimpendo uocem:

Ergo immerentem dicitant Promethea
Pendere fixum Cauasiderupibus?
Et geritur illi Lampas, at aliud nihil
Bonum, quod omnes autumo odisse superos.
Fecit mulieres, proh supreme Iuppiter

Videtur hoc loco uel deesse quedam, uel corrupta esse. Colias & Genetillis. Veneris cognomen sum apud Aristophanem. Comus autem saltationis species, pastoralis, & item Phrygia, quibus etiam inter conuiuia utebantur. Apparet ergo mulierum mores, & insolentiam in publicis conuentibus, spectaculis, & saltationibus notari, eaq; partim omissa hic, partim corrupta esse.

Genus

Genus scelestum, ducit aliquis coniugem?
Clam ducit, & quodammodo oblitus sui.*
Nam mox cupiditates sequuntur plurimæ,
Thoroq; adulter nuptiali subsidens
Illudit, hinc nascuntur insidiæ & metus,
Et temperata toxico mala, pocula,
Morbiq; uarij, atque omnium grauissima
Inuidia, cum qua mulier omne auum exigit.

Et hic dubio
an integra sa-
tis omnia sine

Quis hæc bona uidelicet sectatur? aut cui uita adeo infelix ac misera animū de-
mulceat? Aequum igitur fuerit muliebribus istis malis opponere masculā pu-
erorum uiuendi rationem. Nam mane surgens ex lecto hauquaquam coniuga-
li, postquam residentem in oculis somnum reliquum, aqua simplici absterfit, sa-
era chlamide humeralibus fibulis astricta, à paternis ædibus egreditur, demissa
so in terram uultu, ac neminem ex omnibus ex aduerso intuens. Comites autē
& pædagogi, turba ipsum decens, sequuntur, uenerabilia uirtutis instrumenta
manibus tenentes, nō secti pectinis incisuras, quibus coma demulceri queat, ne-
que specula, percussarum formarum, absq; penicillo expressas effigies, sed uel
multiplices pugillares à tergo sequuntur, uel ueterum uirtutes operum custo-
dientes libelli. Quod si etiam in ludum Musici itare illum oporteat, apta atq; so-
nora lyra, Omnibus autem philosophicis animi disciplinis abundanter exerci-
tatus, ubi iam mens cyclicis illis bonis satiata fuerit, corpus quoque liberis exer-
citationibus exercet. Nam Thessali equi curæ illi sunt, ac breuiter iuuentutem
domans ac subiugans, in pace meditatur res bellicas, emittendo spicula, & eu-
brando iacula, perita ac certa ferendi, dextera. Deinde & nitidæ palestræ, & ad
solis meridianum calorem oppletur puluere corpus densatum, destillantesq; cō-
tentiosorum laborum sudores, post quos lauacra breuiā, & mensa sobria, rebus
paulo post gerendis non aduersa. Rursum enim ipsi tum præceptores, & ue-
terum operum exempla repetentes, atque in his cum cura uersantes, recor-
dationes. Nempe quis heros uirilis ac fortis fuerit, aut quis ob prudentiam
publico testimonio laudatus, aut qui iusticiam ac temperantiam amplexati fu-
erint. At talibus uirtutibus tenerum adhuc animum imbuens, quando iam
uespera rebus gerendis finem imponit, tributo, qui uentri ex necessitate de-
betur, depenso, suauiores somnos dormit, post diurnos istos labores, ad tem-
pus conquiescens. Quis igitur amator ephebi talis non fieret? Aut cui ita he-
bes oculorum quidem fuerit acies, cæcæ uero atque offuscatae mentis ratio-
nes? Quomodo uero non amaret illum in palæstris quidem Mercurium, in
ter lyras autem Apollinem, equitatorem uero Castorem, diuinas autem uir-
tutes mortali prosequentem corpore? At mihi quidem, o Dii cœlestes, uti-
nam uita sit hæc perpetua, ex aduerso amici sedere, & suaue loquentem propè
audire; cum exeunte autem, pariter exire, & in summa, omne cum eo o-
pulis commune habere. Optarit igitur amator quispiam per illāsam, & incon-
cussam uitam, amasium suum, absque omni molestia ad senectutem perueni-
re posse, nullius fortunæ inuida impressione labefactatum. Quod si uero eti-
am, qualis humanæ naturæ conditio est, morbus quispiam inuaserit ipsum,
cum laborante pariter ægrotabo, & si per intempestum mare in altum tol-
latur, cum eo simul nauigabo. Quod si etiam tyrannica uis uincula illi in-
nectat, par ferrum mihi ipsi quoque circundabo. Et quicumque illum ode-
rit, idem mihi inimicus quoque erit. Si uero prædones, aut hostes uideam
in ipsum grassantes, etiam ultra quā potero armabor: & si moriatur, uiue-
re neque ipse sustinebo. Postrema autem mandata ijs, quos proximè post illum
amauī, ita dabo, ut commune ambobus sepulchrum accumulent. Ossibus au-

Collatio uitæ
ac diæte pue-
rorum.

*Aliud ab ex-
emplis.*

tem permiscendo ossa, ne mutum quidem puluerem à semutuo segregari stant. Atque hæc non primi ita effingant mei erga dignos amores, sed illa Dijs proxima, heroum prudentia, uelut quadam lege sancit. In quibus amiciciæ amor ille, ad mortem usque durauit, & unâ cum uita tandem expirauit. Phocis ab infantilibus adhuc annis, Orestem Pyladi coniunxit, Deum autem, cum mutuiorum affectuum uelut mediatorem quendam accepissent, perinde atque in uno, eodemq; uitæ nauigio, simul nauigarunt. Ambo Clytemnestram interemerunt, uti Agamemnonis filij, ab ambobus Aegistus occidebatur. Et furis, quibus Orestes exagitabatur, Pylades magis quam ille infestabatur. Idem cum illo, cum iudicaretur, periculum sustinebat. Amatoriam autem amiciciam, non Græciæ modo terminis metiebantur, sed ad extremos Scytharum fines nauigarunt, alter quidem morbo laborans, alter autem curam adhibens. Tauricam quippe terram ascendentes, statim occisæ matris ultrix Erinnys perinde atque hospitio ipsos excepit. Ac barbaris undique circumstantibus, alter quidem ex consueta insania collapsus iacebat. Pylades autem

Spumam oris abstergebat, atq; corporis

Curam gerens, tegebat illud uestibus,

Non amatoris modo,

Hec ex Iphigenia Taurica Euripidis desumpta sunt.

sed & patris affectum præ se ferens. Quando igitur iudicio lata sententia fuerat, ut altero ad supplicium & cædem manente, alter Mycenæ proficisceretur ad afferendas literas, ambo manere alter pro altero uolunt, uterque in altero uiuente, seipsum uiuere existimans. Reiecit autem & epistolas à se Orestes tanquam Pylade digniore, qui illas acciperet, tantum non amator pro amato redditus.

Namq; hunc perire occisum (inquit) onus mihi graue,

Ego enim ille sum, qui hoc concilio nobis malum.

Et paulo post ait:

Huic quidem da literas,

Argos enim mittam, tibi ut res bene habeat.

Occidat autem nos, cui opus.

Nam uniuersum negotium ita se habet. Quando enim à puero, dignus ac serius ille amor simul nutritus, in eam ætatem, quæ iam ratione uti, aliâq; ex alijs colligere potest, confirmatus fuerit, id quod olim amatum est, mutuos atque alternos amores uicissim reddit, adeoq; difficile est sentire, uter alterius amator existat, perinde ut è speculo simili, amantis beneuolentiæ, in amatum recedente imagine. Quid igitur ceu peregrinâ uoluptatem nobis exprobras, id quod uitæ nostræ proprium est, diuinis legibus definitum, & per successionem ad nos transmissum. Libenter uero ipsum recipientes, cum pura mente, ueluti sacram quandam rem tractamus. Nam uerè beatus ille est, iuxta sapientum sententiâ:

Cui pueri molles, & equi solidam ungulam habentes,

Atq; senecta uiro, minus intolerabilis illi est,

Si quem ad amant pueri.

Defensio Socratis à testimonio Apollinis.

Socraticæ uero doctrinæ, & splendidum illud uirtutis examinandæ iudicium, etiam delphicis cortinis approbatum est. Oraculum enim ueritatis Pythius ille ex adyto dedit. Virorum omnium Socrates (inquens) sapientissimus, qui pariter cum cæteris disciplinis, quibus uitam hominum promouit, & puerorum amorem, ceu rem præcipue utilem, adinuenit. Conuenit autem iuuenes amare, perinde ut Alcibiadem Socrates, qui sub una atque eadem chlamyde patris somnos dormiuit. Atque equidem Callimachi illud præconium ad finem orationis libentissimè cunctis apponerem:

Namq; utinam, cupido sectantes lumine amatos

Erchius * ut pueros iussit amare senex.

Sic & ametis eos, fortiq; habitetis in urbe.

Hic

His cognitis, adulescentes, modestè pueris bonis conuersamini, neque modice delectationis gratia, longa effusa beneuolentia, usque ad uigorem modo aetatis, fictos ac simulatos amandi affectus protendite, sed coelestem amorem adorantes, à pueris usque ad senectutem stabiles animorum motus conseruate. Nam hoc pacto amantibus, suauissimum quidem uitæ tempus est, nulla inhonesta conscientia cohabitante. Celebris autem & multa post mortem illorum fama, ad omnes passim promanat. Quod si uero conuenit philosophorum pueris fidem adhibere, etiam æther, post terram, excipit eos, qui hæc sectantur. Illi autem meliori fato morientes, uirtutis præmium hoc, incorruptibile consequuntur. Atque hæc cum Callicratidas ualde iuueniliter, inorando amplificasset, Chariclem quidem denuo dicere conantem, repressi. Tempus enim erat, ut ad nauem descenderemus. Rogantibus autem, ut, de eo quod mihi sapere uiderentur, sententiam ferrem, paulisper utriusque uerbis connumeratis & perpensis. Haud quaquam subito, inquam, ac temere uidentur, amici, orationes istæ à uobis effutitæ, aut citra præmeditationem composuit esse, sed continuæ, longæque, & per Iouem etiam solidæ cuiusdam curæ, manifesta hæc uestigia sunt. Propemodum enim nihil est, quod ab utroque dici potuerit, ac prætermisum sit. Ac multa quidem rerum experientia, maior autem orationis grauitas. Vt ego quidem optarim, si modo possibile foret, uel Theramenes ille, cothurnus fieri, ut ambo uictores ex æquo hinc discederetis. Veruntamen quoniam ipsi nihil remissuri uideamini, & ego inter nauigandum, de hisdem rebus, haud quaquam admittere turbam aliquam iterum constitui, id quod mihi maximè uidetur iustum esse, pronuntiabo. Nuptiæ quidem, ad uitam hominum promouendam, res imprimis utililis, & beata, quoties ex sententia contingunt. Puerorum autem amores, quotquot amiciciæ pura & casta iura conciliant, solius philosophiæ opus existimo. Quare sanè coniugio quidem uacandum omnibus est: pueros autem amare, solis philosophis relinquatur. Minimè enim, mulieribus perfecta ac solida uirtus innascitur. Tu uero, Charicles, nequaquam ægrè feras, si Athenis, Corinthus hic cedit. Atque ego quidem præ uereturndia, breui oratione, iudicio ita tum approperato, surrexi. Animaduertebam enim Chariclem supra quàm tristem esse, propemodum non aliter, ac si morte damnatus esset, Atheniensis autem alter, læto quodam modo alacer exiliens, incedebat ualde insolenter. Putasses ipsum circa Salaminem nauali prælio Persas superasse. Etiam illud ex iudicio hoc consecutus sum, quod splendidiore conuiuio nos idem accepit, dum uictoriæ epulum nobis præbet. Erat enim aliis quoque, quod ad uitam attinet magnificentior. Tacitè autem & Chariclem consolatus sum, ob grauitatem uerborum, assidue admirando, quod difficiliiori parti, tam potente oratione patrocinatus esset. Cæterum ea tum in Gnido commoratio, quæ apud ipsam Deam uerbis ultro citroque iactata sunt, habentia pariter & serium hilare, & eruditionem à Musis non alienam. ad hunc ferè modum dirempta sunt. Tu uero Theomneste, qui antiquarum adeo rerum harum memoriam nobis excitasti, si tum iudex fuisses, quo pacto sententiam tulisses? THE. Melitidem, aut Corebum me putas esse, per deos, ut ego his, quæ abs te iuste adeo iudicata sunt, contrariam sententiam fererè? Qui quidem præ summa eorum, quæ modo dicebantur, uoluptate, in Gnido commorari me putabam, propemodum paruam hanc domunculam, ipsum illud templum esse existimans. Sed tamèn (nihil enim puto, in hac dei festiuitate, indecorè dicitur, & omnis risus, etià si nimius & affectatus fuerit, solemnitas esse, & ad festum pertinere uidetur) orationem illam ab amatore puerorum, cū nimio supercilio prolaram, admirabar quidem ob grauitatē, uerum non admodum ad demulcendū animum

Epilogus
exhortationis

Sententia
citra

L V C I A N I

animum facere arbitrabar, cum puero nondum pubescenti consuetudinem quotidianam habere, & interim Tantali poenas sustinere. Ac pulchritudinem in oculis tantum non exundante, cum haurire ac bibere liceat, sitim malle pati. Neque enim satis est, aspicere eum, quem amas, neque ex aduerso sedentem, atque loquentem audire, Sed perinde atque schalis quibusdam uoluptatis compa-ctis, amor primum gradum uisus habet, ut aspiciat uidelicet amatum. Deinde ubi aspexerit, cupit adductum ad se propius, etiam contingere. Summis itaque digitis, tametsi solum attigerit, fruitionis istius delectatio, totum mox corpus percurrit. Postquam autem etiam hoc potius facile est, tertium experimentum addit, nempe baliationis, non statim curiosum illud, & affectatum, sed paulatim labia ad mouendo labijs, quæ priusquam planè contingat, rursus abistit, nullo suspicionis uestigio relicto. Deinde uero ad id, quod porrigitur, applicando sese, exquisitioribus semper quidem amplexibus illique scit, interdum etiam ipsum os tactè diducens, manuum autem nullam admittit segnitiam. Nam manifestæ, ac mutue eorum quæ sensu percipiuntur amplexationes, uoluptatem conglutinant. Aut clàm dextra mollior per sinum subingressa, mammillas, pro sua natura, modicè extantes, premit, & astricti solidique uentris plenum atque exuberans illud digitis contrèctat æqualiter. Posthac & primam succrescentis pubis lanuginem. Ac quid attinet me occultiora ista longius persequi. Tantam igitur nactus potestatem amor, calidioris cuiusdam rei opus attingit, atque ita à femoribus, quasi quodam exordio facto, iuxta Comicum, ipsum percutit. Mihi quidem ita amare pueros contingat. Illi uero de sublimibus disputantes, & quicumque philosophiæ superciliis ultra ipsa tempora adductum habent, tumidorum uerborum insolentia rudes & imperitos pascant. Amatori enim deditus fuit, ut quisquam alius, Socrates, & sub uno eodemque cum ipso pallio accumbens Alcibiades, haud quaquam intactus inde surrexit. Ac ne mireris, non enim neque Patroclus ab Achille amabatur eò usque modo, ut ex aduerso illi federet.

Ac eadem expectans, dum cantus finiat ille.

sed erat & illorum amicitia mediatrix uoluptas. Cum igitur gemeret Achilles Patrocli mortem, parum custodito affectu in ueritatem erupit,

Femorum & morum sancta conuersatio,

Melior (inquens) illos uero, qui apud Græcos Comastæ, seu comeffatores appellantur, nihil aliud, quàm certos ac manifestos amatores puto. Fortassis autem dixerit quispiam, turpia hæc dictu esse, uera certè tamen sunt, per ipsam Gnidiæ Venerem. LVCIA. Haud quaquam feram te, chare

Te omnes te, aliud principium tertij sermonis ferentem, quod audire solemus ac festo die solum par est. Cætera uero ab auribus meis procul hinc ablegare decet. Sed omittentes,

plus temporis commorando hic accu-

mulare, in forum hinc exeamus. Iam enim

probabile est, accendi deo ro-

gum. Est autem non iniucum

dum spectaculum, eorū

quæ ille in Oeta

passus est, me

moriā,

in animum

reuocans præsen-

tibus & spectantibus.

IMAGINES

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGUMENTVM

Effigat hoc dialogo Lucianus typum siue exemplar formosissimæ atq; honestissimæ mulieris, quæ non tantum pulchritudine corporis perfecta & numeris omnibus absoluta sit, utrumetiam eas animi lites, eamq; morum uenustatem, ac gratiam habeat, quæ foeminarum propriissima sint, & pro personæ qualitate quamq; maximè commendent. Ac priorem quidem descriptionem, corporis ac formæ uidelicet, ex sua persona, effingit, collatione facta omnium earum & statuarum, & imaginum, quæ unquam à clarissimis artificibus factæ, præcipue celebrantur. Sumendo ex unaquaque quod in ea potissimum fuit, ac plurima laude nobilitatum. Alteram autem, quæ sermone ac uocis suauitatem, eloquentiam, studia, cognitionemq; liberalium sciendarum: præterea sapientiam quoque ac prudentiam, modestiam, pudiciam, & (quam in hac cum primis commendat) animi equabilitatem ac moderationem describit, sub Polystrati cuiusdam persona, cum quo dialogum hunc instituit, proponit: etiam ipsam collationibus exemplorum cum poëticorum, tum historicorum, eodem modo illustratam. Vtrum autem Imperatoris alicuius, eorum, sub quibus ipse uixit, an externi regis cuiuspiam uxorem, aut etiam concubinam, hoc tam exquisito ac singulari encomio celebret, dubitari potest. Nam Traiani quidem, atque Adriani uxoribus, sub quorum imperio pleraque scripsit, & nonen, & paria repugnare uidentur, cum altera Plotina, altera Sabina dicta fuerit: hanc autem ipse, ut illam apud Xenophontem Abrahæ uxorem, Pantheam uocari dicat, & ex Smyrna, Ionica ciuitate natam fuisse. Et tamen appellatione regis Magni, quæ ueteres Græci, solum Persarum regem nominabant. Idem infra etiam Imperatorem Romanum designat, cum in Toxari, aut Diniam à præfecto Asiæ ad regem magnum (quanquam ibi regem Persarum, qui tum nullus fuit, Eræm, quoque uerit) in Italiam missum, & ab eo damnatum, in Gyarum Insulam relictum fuisse.

LUCIANVS.



T profectò tali quopiam illi absumpti sunt exitio, quibus Gorgonis faciès conspecta est, qualis ego paulo antè penè interissem, o Polystrate, uisa summa forma muliere. Et, quod in ea fertur fabula, parum aberat, quo minus ego saxum ex homine factus sim, spectaculi admiratione rigore attracto. PO. O Hercules, inusitatum quoddam & nouū dicis spectaculum, nimisq; uiolentum, si Luciano quoque stuporem induxerit muliercula. Hoc equidem formosis conspectis iuuenibus facilè tibi solet accidere, ita ut quispiam citius totum typum loco dimoueret suo, quàm te à formosis queat abstrahere: qui non solum hianti ore illis assistere consueuisti, sed lachrymas quoque non rarò profundere tibi moris est, quemadmodum illam perhibent Tantali filiam. Veruntamen responde mihi, quæ illa tandem est Medusa saxifica, & unde generis ortum ducit, ut & nos illam uideamus. Neque enim, ut mea est opinio, nobis inuidebis spectaculum, neque Zelotypiæ morbo laborabis, si & nos illa conspecta rigore concreuerimus, LVC. Atqui hoc planè tibi compertum esse oportet, quòd si ex sola specula illam intuitus fueris, mutum ilico ac ipsis statuis immobiliorem te faciet. Et fortasse quod dixi, leue est præ hoc quod dicturus sum. Vulnere quoque non admodum tempestiuo te conlauciabit, si coràm ipse illam intueberis. At si illa conuersis oculis temet inspexerit, quæ facultas tibi relinquatur te ab illa auellendi? Adducet te alligatum quocunque collibuerit, quemadmodum lapidem heracleum ferrum ad se attrahere perhibent. PO. Desine uero o Luciane, prodigiosam quandam & monstrificam effingere pulchritudinem. Sed hoc mihi expedit, quæ nam illa fuerit mulier. LVCIAN. An tu me oratione cius formam immodicè attollere existimas, qui uereor, ne eam tibi iam misam ingentis culpa, atque infirmitate nimis ielunè laudarim. Tanto tibi

Exordium ad
admiratione
& effectum for
mae.

cuius

eius facies oratione mea amplior uidebitur atque excellentior. Cæterum, quænam sit, mihi non promptum est dicere. Magnus circa illam cernebatur cultus & adparatus splendidus, Eunuchorum numeroso satellitio stipata, multis præterea alijs & illis teneris puellis comitata incedebat. In summa, omnia erant ampliora quàm quæ priuatæ fortunæ mediocritas sustentare possit. PO. Ergo ne nomen quidem inaudisti tu, quæ nam uocaretur? LVC. Ne nomen quidem teneo, nisi hoc solum, illam esse oriundam ex Ionia. Siquidem spectatorum quispiam, conuersis in proximum oculis quando præteribat, Tales, inquit, Smyrneæ sunt pulchritudines. Nihil autem mirandum est, si ex Ionicis urbibus pulcherrima, mulierem produxerit pulcherrimam. Visus uero est et ille mihi Smyrneus esse, quid ista dixerat, adeo insolenter de illa iactabat. POL. Proinde, hoc reuera ut lapidis fecisti, qui neque illam consecutus es, neque Smyrneum illum quæ fuerit interrogaris. Atqui talem speciem, quoad eius fieri potest, oratione mihi adumbrato, si queam fortasse ista ratione illam cognoscere. LVC. Vide quantam rem à me exigas? Neque enim tanta præsto est facultas orationibus, præcipue uero meis, adeo admirandam imaginem in lucem producendi, ad quam deliniandam uix Apelles, aut Zeuxis, aut Parrasius sufficerent, aut si quis fuit uspiam Phidias, aut Alcamenes. Ego uero artis imbecillitate non mediocriter læsum, deformabo archetypum. POL. Age tamen, effare obsecro, quali fuerit uultu prædita? Neque enim periculosa erit audacia, si familiari tuo ostenderis imaginem quibus lineamentis adumbrata fuerit. LVC. At enim longè tutius ipse mihi facturus uideor, si quos priscorum illorum artificum ad præsens opus absoluedum asciuerō, ut mulieris formam mihi depingant. POL. Quorsum ista dicis? Aut quo nam pacto illi tibi ascripti uenient, qui tot retrò seculis fato functi sunt? LVC. Perfacile, dummodo te mihi non pigeat ad quæ sita respondere. PO. Rogam quæcunque fert animus. LVC. Nunquam ne Polystrate ad Cnidios peregrinè profectus es? POL. Imò, maximè. LVC. Proinde ante omnia Venerem quorū illorum uidisti? POL. Sanè per Iouem Praxitelis monumentum pulcherrimum. LVC. Sed nunquid etiam fabulam memorantibus de illa incolis inaudisti, quomodo unus aliquis eius imaginis infando amore correptus fuerit, tum quemadmodum latenter in templo derelictus, nocturnum imaginem, quantum fieri potuit, rem habuerit? Sed hæc alio tempore inquirito, quippe hæc ut ais tibi planè uisa est. Age uero & hoc mihi responde, nunquid etiam illam Athenis quæ in hortis est, uidelicet Alcamenis conspexisti? PO. Sanè omnium inerte illiusmodi Luciane, meritò censendus essem, si pulcherrimum Alcamenis si gmentum negligenter contempsissem. LVC. Illud quidem Polystrate te non interrogabo, num sæpe in arcem conscenderis, ac Calamidis Solandram spectaris? POL. Et hanc uidi sæpenumero. LVC. Iam & ista abundè sufficiunt. At ex operibus Phidiæ, quod nam maximè collaudasti? PO. Quod nam aliud, quàm illam Lemniam, quam hoc quoque titulo nobilitare non dubitauit Phidias? Insuper illam quoque Amazonem, quæ hastæ innititur. LVC. Pulcherrima sunt ista, o amice, itaque alijs non amplius egebis artificibus. Age uero iam ex omnibus his, quoad eius fieri poterit, unicam imaginem compositam tibi ostensurus sum, ab unaquaque præcipuum specimen habentem. PO. Et quo pacto hoc fieri potest? LVC. Haud difficilè o Polystrate, si nunc in præsens traditis orationi imaginibus illi permiserimus exornandi copiam, tum componendi & coaptandi facultatem, quantum fieri poterit luculentissimè, eadem opera temperatam obseruanti, & iucundam uarietatem. PO. Rectè dicis, proinde assumptis illis demonstret. Perlibenter uero uidere gestio, qui nam illis usura sit, aut quomodo ex ijs omnibus unam compositam, nec ulla in parte discrepantem absolutura sit. LVCIAN. Atqui iam tibi uidendi facultas præstabit nascentem imaginem ita componens. Veneris è Cnido adductæ, si tantum caput sumpserit, reliquis

Descriptio
formæ p colla
tionem statua
rū, quotquot
usquā nobilis
simæ & præ
clarissimæ ab
optimis artifi
cibus effictæ
sunt.

II.

III.

III.

V.

si quis nudi corporis partibus opus non habebit. Porro, quod ad comam & uultum
 attinet, ac decentem superciliorum ambitum, illi habendum concedes, quemadmo-
 dum à Praxitele absoluta est. Quinetiam oculorum mobilem agilitatem, amabili hi-
 laritate & gratia temperatam retinebit, sicut uisum est Praxiteli. Cæterum, ubera
 & quæcunque uultus sunt partes, priores ab Alcamenis Venere quæ in hortis sita est
 mutuo accipiet. Ad hæc manus teretes, earundemque concinnam iuncturam, digito-
 rumque tenellorum ductum non difficilem, in extremis in orbiculatam exilitatem de-
 sinentium, ab ea quæ in hortis est & illa utenda recipiet. At uero totius faciei descri-
 ptionem & lineamenta genarumque teneram mollitiem, & nasum intra rectum mo-
 dum cohibitum præstabit Lemnia & Phidias. Idem quoque dabit oris conformem
 compositionem, ceruicem uero lacteam sumet ab Amazone. Porro autem Sofan-
 dra & Calamis eandem ornabunt uerecundia. Risu præterea tenui fallente intuen-
 tis oculos animi orisque hilaritatem ostendet, qualis & illius esse solet. Vestitus fruga-
 lem mundiciem à Sofandra concessam habebit, præter quam quod illa nudo & ap-
 erto erit capite. Aetatis autem mensuram, quantacunque illi fuerit, iuxta Cnido-
 rum Venerem metienda est. Etenim & hanc Praxitelem diligenter emensum esse
 uideo. Et quid tibi uidetur Polystrate, erit ne imago satis ornata & elegans, & maxi-
 me posteaquam exactissima, & absoluta fuerit? PO. Ad huc o generosissimè, non nul-
 la formositatis pars in excolenda imagine tibi intermissa est, adeo omnes exornandi
 rationes in unum contulisti. LVC. Illud enim uero amice quod dixisti maximum est,
 nisi tuo iudicio minimum momenti ad summam formæ præstantiam colores adde-
 re posse uideantur, & cuius in quaque corporis parte maximè ratio habenda est, de-
 corum, ut exactè, ut perfectè nigra sint, quæcunque nigra, & alba, quæcunque alba es-
 se conuenit, utque apto decentique rubore florescant omnia. Ac iam de his periclitamur
 cum adhuc quod maximum est, desideramus. Vnde ergo eius rei copiam nobis
 parabimus, aut accersemus uidelicet pictores, cum primis uero illos, quos hoc artifi-
 cio præ cæteris longe præcelluisse cognouimus, ut colores nobis aptè commixtos tẽ-
 perent, eosdemque pro decoro luculente & artificiose accommodent. Sanè uero ac-
 cersatur Polygnotus, & Euphranor ille, atque etià Apelles, Aetione unà comitante.
 Illi diuiso inter se opere, Euphranor comam pinget, qualem Iunonis depinxit. At
 Polygnotus superciliorum decoram distantiam, & malarum decentem rubedinem
 cuiusmodi Cassandram apud Delphos fecit in conuenticulis, exprimat. Amictum
 uero ille quoque præparet, quam poterit tenuissimè elaboratum, ut quæcunque par-
 est corpori decenter applicet, multa uero uentis diffundenda relinquat. Porro, reli-
 quum corpus ipse Apelles absoluat, secundum Pacatæ simulachrum, ita tamen, ne
 nimium addat albedinis, sed planè temperanter rubescat. Labia autem non sint
 alia, atque Roxanæ Aetion addidit. Quin potius præstantissimum inter omnes pi-
 ctiores Homerum, Euphranore & Apelle posthabito, in partem operis suscipimus.
 Siquidem cuiusmodi ille colorem Menelai adiecit femoribus, ebori purpureo os-
 stro infecto assimilatis, tali uniuersum corpus colore niteat. Cæterum, ille ipse pin-
 gat & oculos, bouinis, hoc est, pulchris & nitentibus oculis præditam exprimens.
 In partem laboris ueniat illi opem ferens, & poeta ille Thebanus ut uenustate sua
 exornet palpebras. Homerus quoque illam risus amantem & studiosam faciat, &
 candidis humeris, atque lacertis decoram, & roseos habentem digitos. In summa,
 totam aureæ Veneris formositati longe iustius illam comparet, quam Brisei filiam.
 Hæc inquam fictores atque pictores & poætæ elaborabunt. Quod autem per omnia
 amabili quadam elegantia niteat, hoc Gratia erit officium, aut potius omnium quot
 quot uspiam sunt Gratia atque Cupidines chorū ducentes. Quis talem imitatione
 assequi possit imaginem? PO. Diuinum quoddam opus producis o Luciane, & pro-
 fecto ab ipso Ioue demissum coelitus, & cuiusmodi apud superos absolutum esse cre-
 dibile est. Quid autem rei ipsam facientem uidisti? LVC. Codicillos habebat in
 manibus, duobus partibus complicatos, uidebaturque alteram iam perlegisse, alteram

Hactenus ex
 nudis simula-
 chris effigiem
 collegit, ita or-
 pictis clarissi-
 morum artificum
 tabulis et po-
 tarum descrip-
 tionibus quo-
 que colorum e-
 legantiam co-
 parat

Gestus inco-
 dentis et lau-
 quæritis,

vero etiam dum legendo perluſtrare. Porro autem inter progrediendi neſcio quæ
 uerba cum quadam ex pediſſequiſ faciebat, neque enim tam clare ut exaudiri poſſit
 loquebatur. Veruntamen tenuiter ridendo o Polyſtrate dentes oſtendebat, Di
 boni quàm albos, quàm mediocres, quàm apte inter ſe conſtitutos. Sicubi ſegmen
 tum aut monile uidiſti pulcherrimum nitidiſſimis & æquali magnitudine pollen
 tibus margaritis conſectum, tam concinna decentiſq; ſerie erant enati. Plurimum ue
 rò decoris & ornatus illis accedebat, ex labijs perpulchrè rubentibus. Elucebant ita
 que ipſi Homericò ebori recenter ſecto ſimiles. Neque uerò alijs alios deformi lati
 tudine excedebant, aut alijs cæteris altius eminebant, aut præcedendo extabant, cui
 uſmodi in multis eſt cernere, ſed erat una omnibus æqualitas, idemq; color, & mag
 nitude eadem, eadem ſerie connexis. In ſumma magnæ admirationis ſpectaculum
 de ſe præbebat, omnem humanæ formoſitatis uenueſtatem exuperans. PO. Quæ
 ſce parumper. Iam enim planè intelligo, quàm tu mulierem dicas, hiſ omnibus quæ
 dixiſti, atque adeo ex ipſa patria coniecturam facienti mihi cognita eſt, tum quòd
 Eunuchos quoque illam comitatos eſſe conſirmaſti, & per Iouem etiam milites.
 Regis uxorem o beate, illam uidelicet multis nominibus memorabilem, tu memo
 ras. LVC. Et quid illi nomen eſt? PO. Planè & illud nimis dulce & delicatum o
 Luciane, & omnibus modis amabile. Etenim cognominis eſt formoſæ illi Abra
 datæ coniugi. Haud dubie enim nouiſti ſæpenumero audito Xenophonte mode
 ſtam quampiam & formoſam admodum mulierem collaudante. LVC. Sanè per
 Iouem quaſi illam oculis coram intuerer, ita animo affectus ſum, quotieſcunq; eam
 Xenophontis locum per lego, ac tantum non illam loquentem audio, dum quæ ſa
 cta ſint, commemorat. Et quemadmodum maritum armis induat, tum qualis erat
 eundem in pugnam emandans. PO. Atqui tu o optime illam tanquam fulgur præ
 tercurrentem ſaltem ſemel conſpexiſti, uideretq; facilia & prompta illa, nimirum cor
 pus & formam illuſtrare laudibus. Cæterum dotes animi quibus prædita eſt, intu
 entium oculis non ſunt obuiæ. Neque compertum habes, quantò præcellat iſta pul
 chritudine, qua mens illius exornata eſt, quæq; corporis forma longè præſtanti
 or, deabusq; conformior eſſe ſolet. At ego, qui & familiaritate illi iunctus ſum, & ſæ
 pe in colloquium ueni, nimirum conterraneus illi exiſtens, planè earum rerum cer
 tus ſum. Quippe, quòd ne tibi obſcurum eſſe opinor, mihi moris eſt morum ſua
 uitate, humanitatem, animi magnitudinem, modeſtiam, & pudicitiam formoſi
 tati anteponere. Digna enim ſunt, quæ modis omnibus corporis dotibus anteferan
 tur. Quoniam planè abſurdum foret atq; factu ridiculum, ſi quis uestitus cultum at
 que mundiciem præ corpore admiraretur. Porro autem ea mihi demum omnibus
 numeris abſoluta pulchritudo eſſe uidetur, quoties in idem concurrunt anima ex
 culta uirtutibus, & corpus amabili forma exornatum. Omnino enim non pauca
 tibi commonſtrare poſſum, corporis equidem & formæ elegantia uiſendas & ſcitu
 las & nitidas, cæterum formæ præſtantiam morum foeditate deturpantes. Adeo ut
 id quod ſolum in tam ſpecioſo corpore laudandū fuerat, ferè emoriatur atque flac
 ceſcat, reprehenſioni & turpitudini obnoxium, ac planè præter dignitatem heræ
 tam prauæ uitioſæ nimirum animæ conuerſans. Et ſanè tales templis Aegyptijs iu
 dicio meo uidentur eſſe perſimiles. Illic enim ipſum quidem delubrum forinſecus
 pulcherrimum eſt ſimul atque maximum, ſumptuoſis lapidibus extructum atq; cō
 poſitum, cæterum ſi intus Deum requiſieris, aut ſimiam inuenies, aut ciconiam, aut
 hircū, aut ſelem. Eius generis mulieres non parum multas paſſim eſt cernere. Proin
 de corporis nitor & uenueſtas non ſufficit, niſi ueris & iuſtis ornamentis decorata
 & exculta ſit. Non aut dico, ut uestimentis purpureis & aureis, aut gemmeis moni
 libus exornata ſit, ſed ijs quæ prædixi, nempe morum elegantia, uirtute, tempe
 rantia, æquitate, humanitate, ac alijs quocunq; tandem ſine comprehenduntur.
 LVC. Proinde o Polyſtrate ſermonem penſabis ipſa meſura (quod aiunt) aut
 etiam cumulatiſ, poteſ enim, ac quandam animi imaginem adumbratam nobis
 oſtendi

Pantha ſcili
 cet. Vide lib.
 6. & 7. pedi
 as Cyri.

Tranſit ad de
 ſcriptionem
 morū & do
 tes animi.

Locum com
 muni.

ostendes, ne tantum ex dimidio illam admiremur. PO. Duram & difficilem mihi iniungis prouinciam o amice, neque enim perinde facile atque promptum est, ea quae obscura sunt oratione reterege, quam id quod manifestum est omnibus laude extollere. Videor uero et ipse ad hanc imaginem exprimendam multorum egēs esse operae, non fictorum saltem & pictorum, sed philosophorum etiam, ut ad illorum canonem, & regulam hoc simulachrum recte absoluat, & in lucem ad anti- quam plasticen formarum producat. Sed ad rem accingamur. Sit ergo primum sandi facultate praedita ac dulci uoce instructa, ut orationem melle dulciorem de illius fluxisse uerius quam de senis illius Pylis contionatoris lingua Homerus dixisse uideatur. Omnis autem uerborum & loquelae tonus, cuiusmodi delicatissimus esse solet, neque nimium graui & aspero tinnitu insonet, quasi ad uirilem uocem informatus sit, neque rursus nimium tenui, quasi impense effoeminatus aut ferme fractus sit, sed qualis esse solet pueri nondum pubescentis, dulcis & blandus, comiter & mansuete in auditum semet inferens, ut etiam illa loqui desinente uerba audita iucundo murmure tinniant, ac quaedam dulcissime uocis reliquiae aliquantisper perdurent, auresque blando susurro circumsonent. Tum quandam Echo alterna uocis imitatione auditum prorogantem imitetur, mellitissima quaedam uerborum uestigia neque non persuasionis plenissima in animo audientium relinquens. Caterum, quando uoce illa tinnula canere adorta fuerit, praecipue uero ad citharam, tum uero tempus est ex aequo tacendi & halcyonibus & cicadis & canoris oloribus, aliena enim a Musis haec sunt omnia, si ad hanc collata fuerint. Et si Pandionis natam dixeris, rudis & inepta est, quanquam uocem multifonam adere soleat. Orpheus autem & Amphion a quibus maxime motorum auditorum animos esse constat, quique syluas & saxa sequentia cantus dulcedine ad se pertraxerunt, illi, ut ego opinor, si hanc audissent posthabitis citharis, assitissent auscultantes cum silentio. Quippe, omnes harmoniarum rationes accuratissime obseruare, ut ne quid rhythmus deliret, sed tempestiua decetique eleuatione atque depressione modulari ac emensurare concentum, praeterea uoce per omnia respondere citharae, utque plectrum a lingua non discrepet, aptique digitorum tactus, & agilis membrorum flexibilitas, unde nam haec suppetissent huic Thraci, ac illi in Citherone boues pascenti? Itaque Luciane, si quando illam cantantem audieris, non amplius illatam a Gorgonibus monstrificam ullam immutationem patieris, lapis factus ex homine, sed Sirenum modulantis uirtutem qualis nam sit, cognosces. Ita enim scio adductus demulceberis, ut patriae ac familiarium tibi obreptura sit obliuio. Atque etiam auribus cera obstructis, per ceram quoque oppositam penetrabit iucundissimae uocis modulatio, tantam cantando uoluptatem audientibus exhibet. Terpsichores aut Melpomenes aut Calliopes uocem dixeris, infinita et omnifaria aurium animorumque demulcimenta in se complectentem. Ut uno uerbodictam, optarim cum primis talem mihi & tam concinnam modulandi rationem auditam, cuiusmodi par est per talia labia & dentes illos emissam erumpere. Visa uero est & tibi haec eadem quam dico, itaque & auditam esse existima. Sed enim exacta & perfecta linguae eloquentia, ac uocis Ionice puritas, tum illa in familiari colloquio extemporalis dicendi facultas atque suauitas, quae Gratijs Atticis ubique consperla est & condita, ne admiranda quidem est. Habet enim hoc a maioribus quasi haereditario iure patrum, Neque alia ratione conueniebat illam in hac peregrinatione Atheniensium esse participem. Acqui ne illud quidem admiratione mihi prosequendum uidetur, poetice lectionibus illam uoluptuose oblectari & gaudere, eandemque multo iam tempore studiose in illis uersari, quando una cum Homero eiusdem urbis ciuis sit & incola, Vnam equidem Luciane illius iucundae & amoenae uocis ac modulationis imaginem expressam esse uides, si quis tenuiter admodum exprimere studuerit. Ita uero & alias non oscitantur cōsidera. Neque enim unam saltem sicut tu ex multis compositam consilium est absolvere, nam hoc esset perexile & ieiunum, tum more graphico absolutum, ex tot formis tamque multiplicibus speciebus hinc inde collectam unam

Vocis similitudo et sermo.

Præterito.

*Studia et cog-
nitio liberali-
um disciplina-
rum.*

*Sapientia et
iudicium.*

*In symposio,
apud Platonem.*

Modestia.

Prudens.

corporis pulchritudinem componere sibi ipsi discrepantem. Sed omnibus animi vir-
tutibus una imago depingatur, imitata formam archetypi LVC. Diem festum &
epulas publicas omnifariam instructas mihi annuncias, o Polystrate. Videris itaque
multo cumulatiùs mensuram mihi remetiri. Proinde perge admetiendo, nulla enim
nunc res est qua perinde mihi possis gratificari. PO. Ego, quoniam omnium bone-
starum liberaliumque disciplinarum cognitio necessaria esse putatur, maximè uero
earum quæ usu ac meditatione constant, age & illam iam constituemus, multifariam
quandam, ac multiplici uenustate conspicuam, nequa in parte fingendi artificio te
inferiores adpareamus. Et sanè ita pingatur, ut omnia bona comprehensam posside-
at, quibuscumque Helicon affarim atque abundanter affluit. Nequaquam uero ut *Clio*
aut *Polymnia*, aut etiam ut *Calliope*, utque omnes aliae, quarum unaquaque unius tan-
tum rei perita excellenter præcellit, uerum nostra omnium ex æquo gnara & pru-
dens sit. Præterea nec minus *Mercurij* atque *Apollinis* dotibus prædita sit. Quæcum-
que enim poetæ lepidiſſimis celebrata uersiculis in lucem dederunt, quæcumque à scri-
ptoribus classicis literis ac memoriæ prodita sunt, quæcumque philosophi extulerunt
laudibus, hæc simul omnibus imago præclarissimè exornata sit. Neque uero tantum
penicillo obiter colorata, sed pigmentis penitus imbuta, & ad satietatem usque tincta
sit. Et ignoscendum est, si nullam huius picturæ archetypum queam ostendere. Ne-
que enim uspiam in ueteribus de eiusmodi absoluta disciplinarum cognitione facta ex-
tat mentio. Veruntamen si uidetur & hæc sacra superis dedicetur, neque enim, ut me æ-
fert ratio, uspiam culpari potest. LVC. Elegantissima profecto, o Polystrate, ac om-
nibus cum numeris tum lineis absoluta. PO. Iam deinceps post hanc ipsius quo-
que sapientiæ & intelligentiæ imago depingenda est. Opus autem nobis erit ad hanc
absoluendam exemplis quàm plurimis, præcipue uero multis ueteribus, ac uno qui-
dem illo & Ionico. Caterum pictores & illius artifices erunt *Aeschines* familiaris
Socratis, atque ipse etiam *Socrates*, imitandi dexteritate omnes longo intervallo post
se relinquentes, qui aliqua cum gratia & uenere unquam pinxerunt aliquid. A spa-
siam porro illam *Milesiam* qua cum & *olympius* ipse maximè admirandus conuersa-
tus est, exemplum intelligentiæ non malè, præponentes, quanta rerum peritia, quan-
to in officiis ciuilibus acumine, quanta denique industria atque solertia perpolita fuerit
hoc omne ad nostram hanc imaginem translatum accurata amulsi applicabimus.
Præterquam quod illa modica in tabula depicta fuerat, hæc uero Colossea pollet
magnitudine, LVC. Quorsum ista dicis? PO. Quoniam ego *Luciane*, nequa-
quam æqualiter magnas imagines esse opinor, similes existentes. Nequaquam
enim similis est uetus *Atheniensium* Resp. ac præsens *Romanorum* potentia. Itaque
etsi similitudine illa respondeat, hæc tamen potior est magnitudine, ueluti in latissi-
mam depicta tabulam. Deinde, & tertium exemplum si lubet producamus, nimirum
illam *Theano*, ac uersificatricem *Lesbiam* unam cum *Diotima*, *Theano* quidem animi
magnitudinem ad picturam conferentem, *Sapho* autem institutæ uitæ iucunditatē ad-
feret. Porro *Diotimæ* non tantum ut illam laudauit *Socrates*, similis erit, uerum illi
omnibus ingenij ornatissimi dotibus comparata respondebit. Itaque & hanc *Lu-*
ciæ, imaginem dedicatam suspende. LVC. Per *Iouem* *Polystrate* nimium admi-
randam, Sed enim tu o amice, alias quoque benignitatis ac humanitatis imagines pe-
ge depingere, quæ morum mansuetudinem, tum placidam erga egentes comitatem
consuevit ostendere. PO. Proinde & illa *Theani* comparatur, illi nempe *Antenor*
tis coniugi, neque non *Aretæ* & filiae eius *Nausicaæ*. Præterea si qua alia in fortunæ
indulgentis affluentia animi modestiam obtinuit. Deinceps uero post hanc mode-
stiae imago depingatur, ac ostense erga conuersantem benedictiæ, ut iuxta illam
Icari filiam maximè modesta & pudica sit, quemadmodum ab *Homero* adumbra-
ta est. Talè enim *Penelopes* effinxit imaginem, atque etiam per *Iouem* propter nos affi-
nitatē, etiam *Abra datæ* coniugis, cuius paulò ante mentionē fecimus. LVC. Omni-
bus profecto modis & hanc præclare absoluiſti imaginem o *Polystrate*, iamque ferme
exprimendarum imaginum finem attigisti. Nullas enim animi ac laudum partes prætermiſisti.

PO. Nondum omnes, summum enim & maximè laudis caput omisſum eſt. Dico
 uerò cum in tantam rerum magnitudinem eueſta ſit, ut neque factu ob blandien-
 tis fortunæ proſperitatem incumefcat, neq; ultra humanæ fortis meſuram effera-
 tur temere, fortunæ confidens. Sed ſeruata æquabilitate animi, ſe ipſam cohibeat. *Aequabilitas
 animi eimode
 ratio.*
 nihil procacius aut inſolentius, quod alijs foret moleſtiæ, animo concipiens, ſed ut
 erga accedentes populariter affecta ſit, ac dextris copulatis eoſdem benigne atq; a-
 manter ſuſcipiat. Tanto enim hiſ quibus cum ſermonem conferunt, ſunt acceptio-
 res, quanto altiori fortuna eueſtæ, nihil ſuperbi, ſtultiſi aut contemptus tragici præ-
 ſe ferunt. Veluti omnes illi qui ſua potentia non in hoc utuntur, ut procaciter con-
 temnant alios, ſed potius ut benigne aliorum ſubleuent inopiam, illi ſoli acceptis
 à fortuna bonis maximè digni habendi ſunt, ac ſoli illi in uidentia malum poſſunt ef-
 fugere. Nemo enim facile ei fortunato inuidebit, quem proſperis rebus affluentibus
 moderato utentem animo conſpexerit, neque iuxta Aten Homericam illam *illiad. 7.*
 ſuper hominum capita incedentem, ac inferiorem calcantem. Quod plerunq; eue-
 nire ſolet iſ qui humili atq; abſecto ſunt animo, fortunæ arridentis procacitate in-
 temperanter efferatis. Poſteaquàm à fortuna nil tale ſperantes ex improuiſo ſubli-
 mes in currum quendam uolatilem eueſti ſunt, intra fortunæ mediocritatem conſi-
 ſtere uequeunt, neque deorſum elatos torquent oculos, ſed ſemper nituntur in ar-
 duum. Quare non raro ueluti Icarus liquefacta illis quàm celerrimè cera, ac alis de-
 fluentibus per præceps in marinos fluctus deuoluuntur, ſpectatoribus riſum exhi-
 hentes. Quotquot autem inſtar Dædalii alarum utuntur remigio, neque admodum
 in ſublime elati uolant. certe quòd alæ ex cera illis conglutinatae ſunt, rerum autem
 abundantiam ad humanæ uitæ ſocietatem ſubleuandam expromunt, neque non
 contenti ſunt ſaltem ab undiſ paulo altiores inferri, adeo ut crebro etiam alas uolan-
 do humefaciant, nec ſolis æſtui & feruoribus eaſdem liquefaciendas exhibent. illi
 tutò iuxta ac moderatè uolatu utuntur. Quem curſum quiſpiam & in hac maximis
 efferre laudibus iure optimo poſſit. Quocirca digniſſimum etiam ab omnibus fru-
 ctum percipit, optantibus ut hæc alæ quàm diutiſſimæ illi permaneant, bonis ſubin-
 de aſſatim affluentibus, LVC. Sic quidem fiat, ò Polyſtrate, neque enim corporis *Epilogus.*
 uenustate ſolum conſpicua eſt, ut Helenam admiranda forma fuiſſe conſtat, ſed ani-
 mo quoq; lepido amabili talibus expolita dotibus ſpectantes ad ſe allicit. Digna ue-
 ro magno illo rege, manueto exiſtente & aſſabili habenda eſt, ut hac quoque præ-
 cipua felicitatis parte cum alijs bonis innumeris quibuſcunq; ampliſſimè inſtructus
 eſt, fruatur. Ut ſub illius imperio ea quoque forma & uirtute mulier nata ſit, &
 quæ cum illo conuerſans arctiſſimo deſyderio eum complectatur. Quippe haud
 quaquam mediocriſ felicitatiſ mulier exiſtimanda eſt, de qua aliquis Homericum il-
 lud commodiſſimè dicere poſſit, quod cum aurea Venerede formoſitatiſ palmario
 contendere poſſit, ingenioſis autem operibus Mineruam æquiparare. Neque faci-
 le quiſpiam ex omni mulierum numero aliquam illi comparabit, neq; corporiſ, ne-
 que ingenij gloria, ut idem ait Homerus, neque item mente & artificioſis operibus
 PO. Vera ſunt quæ dicis ò Luciane. Quare ſi conſultum factu tibi uidetur, commix-
 tiſ iam in unum imaginibus, & ea quàm tu corporiſ effinxisti, & iſ quibus ego men-
 tiſ ingenijq; dotes adumbraui, unam ex omnibus compoſitam, collecto libello om-
 nibus contemplandam, admirandamq; exhibeamus, & iſ qui hoc ætatiſ degunt a-
 pud ſuperos, tum etiam illiſ qui paulo poſt futuri ſunt. Itaq; longe, ut mea fert opi-
 nio, hæc erit ſtabilior & diuturnior, quàm ulla fuit, aut Apelliſ imago, aut Parrasiſ,
 aut Polygnoti. Eaque ipſa multo plus gratiæ ſpectantibus exhibuit, quatenus non
 ex ligno aut cera aut coloribus formata, ſed ſolertia atq; induſtria à Muſiſ ad hoc af-
 citiſ expreſſa eſt, quæ haud dubie imago omnium accuratiſſimè absoluta futura
 eſt, & corporiſ elegantiam, & uirtuteſ animi iuxta contemplandas oſtendens.

LVCIANI
PRO IMAGINIBVS
VINCENTIO OBSOPEO INTERP
ARGVMENTVM.

A Pologia hæc est, eorum quæ superiore dialogo, nimio extollendi studio, ultra quàm decet, ac piàm est, de Panthea dicta, uideri poterant. Priore igitur loco Polystratus, accusationem ac reprehensionem Pantheæ, recenset, quæ hisce duobus capitibus potissimum continetur. Primo quòd immodice ac nimium illam laudauit Lucianus. Deinde, quòd etiam cum dijs illam compararit, quorum prius contra modum atque officium uerè laudantium sit, et adulatoris speciem præ se ferat: alterum uero etiam impium, et periculosum, et ab illius natura et ingenio alienum, adeoque contraria sibi ipsi facere Lucianum, qui cū tantum illius modestiam prædicet, interim ultra deos eandem efferat. Hanc accusationem postea etiam ex sua persona confirmat Polystratus, hortaturque, ut scriptum, siue encomium hoc muuet. Ad quæ Lucianus ita respondet, primum, ut dicat, se neque adhuc dum satis laudasse illam, nedum nimium, et quicquid huius fecerit, ex libertate atque officio laudatorum fecisse, neque hoc adulatorum esse, nam alia ratione alioque sine adultores laudare, atque uerè laudantes, eaque omnia exemplis ac orationibus ostendit. Alterum autem, quòd illam cum dijs contulerit, ita defendit. Non esse in eo aliquam impietatem, aut insolentiam. Neque enim illam cum dijs ipsis, sed cum eorum imaginibus ac statuis comparasse. Deinde etiam si hoc fecisset, aliorum tamè exempla extare, quibus factum hoc suum uocatur, qui non modo homines cum dijs contulerint, sed et deorum nomina sibi usurparint. Ideoque non esse periculum hinc aliquod metuendum, cum idem antea tam multi, etiam philosophi, fecerint.

POLYSTRATVS.



GO Luciane, inquit mulier, aliàs quidem magnam tuam erga me beneuolentiam euidenter perspexi, tum etiam honorem ex libello ædito per te mihi habitum non obscure animaduerti. Neque enim ita effuse quispiam me laudaret, nisi beneuolentia adductus talia scriberet. At ut nescius non sis, quo ego sim animata animo, sic de me planè persuasum habe. Neque aliàs quidem hominibus ad assentandū eruditis gaudere soleo, sed qui sunt eiusmodi, subdoli præstygiatores mihi esse uidē

Quòd immodice laudauit tur, ac minimè natura liberi. Cæterum, in laudibus quoties quispiam præter modum me extulerit, molestis ac immoderatis amplificationibus attollens atque exaggerans omnia, pudore quodam afficior. nec parum abest, quo minus non ferè semper aures obstruere soleam. Eaque res subfannatione magis & risu quàm laude mihi digna uidetur. Eatenus enim laudes tolerabiles atque ferendæ sunt, quatenus ille qui laudatur sibi conscius est ab his quæ dicuntur se non discrepare, sed parem esse encomio. **A modo et si ne laudum.** Quodcunque super hoc additū fuerit, alienū est, & apertæ assentationis suspitione non carebit. Atque ego permultos noui, inquit, quibus uoluptati est, si quis eos laudibus cohonestans, etiam ea orationi adiecerit, à quibus longe lateque alieni sunt. **Amplificatio à contrario.** Velut si quis confectæ ætatis uetulos ob iuuenilium annorum uigorem felices pronunciauerit. Aut illis qui infirmi sunt corpore, Nerei aut Phaonis adiungat pulchritudinem. Siquidem arbitrantur immodicis laudum testimonijs suas formas immutatum iri, et senem denuo repubescere, quæ in opinione Peliam quoque fuisse non sum ignara. Hoc uerò longe secus se habet, nam laus res esset quantiuis præcij, si illa quoque re perinde frui possemus ex eiusmodi dementiente superiectione. Jam uere tale quiddam mihi pati uidentur, inquit, ita falso laudati, ac si quis cuiuspiam turpi facie atque deformi, laudem admodum uenustam asserens apponat. Porro ille ob pulchritudinem sibi uehementer placeret, præsertim cum hæc ab illo auferri possit, & ab occurrente cominui. Vnde maiori quoque risu subfannandus foret, natiue faciei deformitate detecta, quæ asciticia forma occultauerat. Aut per louem, si quis pusilla statura existens indutis cothurnis super magnitudinē contendat cū ipsi qui toto cubito ex æquo illi collati eū excederent. Mentionem faciebat & huiusmodi cuiuspiam, Aiebat mulierem quandam ex matronis primarijs, aliàs quidem pulchram & lepidam, corpore aut pusillam, & cui multum de iustæ staturæ mensura deesset, à quodam poëta carminibus

celebratam, cū ob alias quidem uirtutes quā plurimas, tum quod forma esset scitula, & corpore magno & pregrandi. Cuius staturam & longitudinis rectitudinē assentator ille populo conferre non dubitabat. Cæterum, illam laudum illecebris uehementer lætatam esse, quasi mendaci carminis assentatiuncula aliquid exiguo corpusculi modulo accessisset, manūq; gestiendo concussisse. Porro autem poetam hoc illi crebrius occinisse, cum uideret mulierem laudibus uehementer delectari. Donec quispiam ex præsentibus admoto ad aurem eius capite dixisset illi, Desine o amice, ne mulierem etiam exurgere facias. Non dissimile quiddam huic, multo tamen magis ridiculum affirmabat fecisse Seleuci uxorem Stratonicen, quæ poetis oblato ramento certamen proposuit, quicumq; maiori arte atq; ingenio eius comam laudibus illustrasset. Atqui caput habebat turpi deformatū caluitio, cui ne pauci quidem capilli inerant. Sed enim cum deformiter calua esset, omnibus exploratū habentibus, ex diturno morbo egrotanti capillos defluxisse, nihilo recusatamen audiebat à poetis execrandis illis assentatoribus, hyacinthinos illius crines dicentibus, & molles quospiam capillorū globos neſcentibus, ac apud nusquam existentē cæsariem comparantibus. Itaq; hæc omnia deridebat, unde adulandi materia assentatoribus superpetit. Addebat præterea illud non in laudibus tantū usuenire solere, sed in picturis quoq; easdem assentandi & decipiendi occasiones homines studiosē quærere. Gaudent enim, inquit, mortales pictoribus, cū primis uerò illis, à quibus paulò formosiores depicti sunt. Esse autem nonnullos, qui eiusmodi artificibus iniungerent etiam, ut aut aliquid deformitatis aut magnitudinis naso detraherent, aut oculorū nigritiem atriores depingerent, aut aliud quiddam quod suæ formæ adiectū concupuerint. Deinde fraudulenter imponunt alienas imagines coronantibus, quæ nullo modo illis respondent similitudine. Hæc atq; eiusmodi dicere solebat, alia quidē in libello tuo collaudans, hoc unū aut minimè iufferens, quod illam deabus lunoni atq; Veneri cōparaueris. Longe enim ista me ait, aut potius omnem humanā naturam excedunt. Cæterū, ego ne illud quidem unquam in uotis habui, ut priscis heroidibus, nimirū Penelope & Arete & Theani meam formam conferret, tantū absit ut Deabus omnīū maximis et præstantissimis comparari postularim. Etenim uehementer, inquit, res diuinas horreo atq; superstitioso animo reueor, itaq; periculū est, ne ut Cassiopæa eam laudem cupide ac desyderanter affectasse uidear. Atqui Nereidibus hæc tantū formæ præstantia opponebatur. Lunonem & Venerem religiose coluit. Quocirca Luciane, ista te facta recantatione iussit transcribere, aut ipsas Deas testatura est hæc ipsa se inuita per te scripta esse. Te autē scire uoluit, quod libello non mediocriter discrucietur ita propalam obambulante, ut nunc is à te inforsatus est, nō nimium pie neq; sancte admodū Deorum cultū perdocens. Existimabat uerò ab omnibus se uisum iri non uulgari peccato obnoxiam, si sustineret Veneri Gnidia aut Hortensi se dici similem. Quare te eorū quæ libelli tui in extremis à te de illa prolata sunt, iussit ut submone facerem, quibus eius animi moderationē omnis factus nesciam testatus es, quippe quæ super humanam mensuram semet nō efferret, sed terræ uicina seruata mediocritate uolaret. His ille dictis, nunc sui oblitus super ipsum cœlū mulierem extollit, Deabus illam assimilans. Postulat uerò à te ne semet Alexandro incogitantiorē esse putes, qui, architecto quopiā pollicente se Athototū transformaturum, & ad eius simulachrum ad commodaturū, ut totius montis uastissima moles regis effigiem obtineret, duas in manibus urbes habētem, tam prodigiosis pollicitationibus non accessit animo, opus architecti uiribus maius esse opinatus, hominis temerariam audaciam compescuit, non admodum credibiliter Colossorum magnitudinem effingendo assequentem. Iussit itaque ut suo loco Atho intactum relinqueret, neque montem ita magnum ad tam parū corpusculi similitudinem imminueret. Laudabat autem Alexandrum animi magnitudinis, dicens, illum sibi hoc facto maiorem statuam quā Atho erexisse in hominū animis, apud quos eius rei memoria nunquā esset intermoritura. Neq; enim

Aliud Stratonices.

Quod cū Deabus ipsam comparasset.

Ab ingnīre pugnantia et periculo.

Ab impietate.

A repugnantibus.

Amplificat exemplo.

Ab exemplo
aliud.

Abscueratio
accusationis.

Ab effectu et
impietate.

Epilogus qui
à consuetudi-
ne et ingenij
natura et ex-
plo cohorta-
tur.

parui aut abiecti erat animi, honorem adeo amplum atq; inusitatum contemnere. Quin se quoq; tuum figmentum laudare aiebat, neque non imaginū industriam ad mirari, ceterum, similitudinem non agnoscere. Quippe nequaquam dignam esse tantis ac talibus, & minimē harum esse affinem, sed ne aliam quidem mulierem ullam ad eas posse aspirare. Itaq; libenter tuos admirandos honores ei habitos tibi remittit, teq; orat, ut natiuo ac proprio archetypo suam faciem adumbres, utq; humano more illam laudibus illustres, neque pedis modum excedat calceus, ne os quoque mihi inquit, fortē illi occurrenti obduret. Illud quoque ut tibi exponerem, mihi in mandatis dedit. Audio, inquit, multis confirmantibus, num autem uerum sit, uobis uiris explorate compertum, neque uictoribus Olympicis maiores corpore statuas erigi concessum esse, sed curae esse Hellanodicis, ut ne unus quidem ueritatem excedat temere, atque exactissimē statua expendatur ad athletae certamen & corporis quantitatem. Quocirca tibi uidendum est, inquit, ne unde mentiendi causam sumamus in mensura, ac deinde Hellanodicae uestrae subuertant imaginē. Haec profecto ab ipsa dicta sunt. Ceterum tu Luciane eam cogitationem suscipe, ut diligenter consideres, quo pacto libellum mutatum aliter exornes, eaq; auferas, ne impietate adductus in Deos flagitiose pecces, ueluti ipsa omnium grauissimē ista tulit, ac plane inter legendum inhorrescebat animo, ac Deas ut sibi essent propiciae suppliciter precabatur. Et sanē ignoscendum est, si muliebri quiddam passa est. Atqui si ueritas non dissidenda est, ego mihi ipse tale quiddam dixisse uisus sum. Quippe, initio audiens delictum non animaduerti, oculos in scripta defixos habens. Postea uero quā illa mihi fecit indicium, incipio & ipse sentire de illis non dissimilia. Ac prope modum consimile quiddam passus sum, quod in ijs quae intuemur saepenumero nobis euenit. Contemplantes enim quippiam in propinquo sub ipsis oculis constitutū, nequaquam accuratē peruidere possimus. At si iusto intervallo distanti illud intuemur, omnia liquidius comparent obtutui, & quae bene & quae secus se habuerint. Iam hanc hominem existendem, Iunoni conferre ac Veneri, quid aliud est, quā praefracte eleuare tantarum Dearum existimationem. Si quidem in eiusmodi comparationibus non tam quod modicum est collatione crescit et maius fit, quā quod maius est imminuitur, dum ad id quod uilius fuerat pertrahitur. Exempli gratia, si duo pariter incederent, alter quidem corpore praegrandi, alter uerō per aetatem ad modum exiguo penē humi repens, tandem si aequandi essent, ne alter alterum longitudine excederet, illud nunquam breuiore quantumuis semet extendente fiet, etiam si summis pedibus ipse semet arrexit. At si eadem ipsis longitudinis obtinenda est aequalitas, maior ille demittat caput necesse est, ac se humiliorem ostendat oportet. Non secus in eiusmodi accidit imaginibus, neque enim perinde tantis incrementis hominis uirtus augetur Deo comparati, quā Dei magnitudo imminuitur, ad id quod uilius est inaequaliter deriuata. Atq; si quis terrestrium imperitus ad coelestia oratione temere raperetur, minorem ille suspicandi causam praestaret hominibus, hoc à se impietatis impulsu factum esse. Sed enim tibi nulla fuit necessitas tot mulierum speciosissimarum pulchritudinibus extantibus, hanc tam audacter cū Venere atq; Iunone comparandi. Itaq; uide Luciane, quo pacto hac tam graui inuidia te & illam exoneres. Neq; enim ualde hoc moribus tuis familiare est, qui ne alias quidem ad laudandum facilis ac propensus esse consueuisti. At nunc nescio, quofato impulsus tam subito mores mutaris tuos, omnem laudum mediocritatem excedendo. Et qui haecenus laudum eras parcissimus, nunc in eisdem effundendis omnium ad pares intemperantissimus. Sed ne hoc quidē dedecori tibi fore putato, si orationem iam aeditam adhibita lima retractes. Quandoquidem hoc Phidiam quoq; fecisse perhibent, quo tempore apud Heleos Iouem iam absoluerat. Stetisse enim illū post ianuam, ubi primum opus in lucem productum hominibus uisendum ostendisset, subauscultasseq; quid quisq; spectantium laudaret aut reprehenderet. Ceterū hic quidem nasum reprehendebat, quasi plus a quo crassiorē, alius uerō faciem tē quam

quam oblongam, tertius aliud quiddam pictori uertebat uitio. Deinde, digressis spectatoribus, rursus Phidiam semet concludentem correxisse, atque ad multorum opinionem & iudicium imaginem emendasse. Neque enim mediocre aut contemnendum esse existimabat populi tam numerosum consilium, sed hoc sibi persuaferat necessario fore, ut multi semper plus quam unus peruiderent, tametsi ipse semet Phidiam esse non ignorabat. Hæc tibi ab illa uenio adferens, quæ & ipse non possum non probare, ac tibi suadere ut facias, qui & singulari familiaritate et beneuolentia tibi cōiunctus sim. LV. Hactenus quidem ignorauit Polystrate, te tantum esse rhetorē. Itaque orationem ita prolixam, accusationem ita uerbosam aduersus libellum meum effudisti, ut nullam parandæ apologiæ spem mihi feceris reliquam. Verum enim uero in hoc forensis iudicii rationem & morem egressi estis, cum primis uero tu, quod lucubrationem meam indicta causâ condemnaueris, non assistente illi patrono. Facillimum autem ut opinor, illud est iuxta Parœmiam, solum currentem uincere. Itaque que nihil mirandum est, si nos comprehensi simus, neque aqua nobis effusa, neque responsu facultate concessa. Quin potius illud omnium est absurdissimum, si uos & accusatoris & iudicis officio iuxta functi estis. Vtrum ergo uis, ut rebus iam senatus consulto decretis contentus quiescam, an potius iuxta Imeræum poetam, Patinodiam quandam conscribam? Aut dabitis mihi prouocandi copiam ad aliud iudicium? PO. Sanè per Iouem, dum modo habeas quod probabiliter & iuste ad obiecta respondere possis. Neque aduersariis præsentibus, ut tu ais, sed amicis cognoscantibus causam perorabis tuam. Ego uero unâ tecum iudicium perpendere quoque paratus sum. LVC. At hoc me non mediocriter conturbat Polystrate, quod illa non præsentem causam mihi dicenda sit. Etenim hoc longe fuerat præstabilius. Nunc uero mihi iussu uelim nolim necessarium est defensionem aggredi. At si pollicitus fueris tetalem mihi fore apud illam internuncium, qualem illius apud me egisti, audebo iactare aleam. PO. Enim uero illius rei gratia bonum habeo animum Luciane, quod me non malum habiturus sis in defendendo responsorem aut interpretem, si quam paucissimis dicere conatus fueris, quo facilius memoria complectar singula. LVC. Atqui admodum mihi opus fuerat oratione longissima, ad tam uehementem & acerbam accusationem refellendam. In tuam tamen gratiam quantum potero defensionem decurtabo. Itaque illi hæc à me annuncianda curabis. PO. Nullo modo Luciane, sed tanquam illa præsentem orationem habebis. Deinde ego te apud illam imitabor. LVC. Proinde quando ita tibi uidetur Polystrate, illa præsto est, eaque prædixit uidelicet, quæcumque tu ab illa mihi annuntiasti. Nobis autem secunda oratio exordienda est. Et sanè non uerebor hoc tibi palam facere quod mihi accidit. Nescio quam mihi trepidationem incusseris, ut planè metuculo sum animo. Et quemadmodum uides, iam totus sudo & horreo, ac tantum non illam uidere uideor, ipsaque res magnam mihi iniicit perturbationem. At tamen incipiam neque enim illa iam præsentem mihi patet locus effugij. PO. Verum per Iouem magnam uultu præ se fert beneuolentiam. Viden' ut læta sit atque alacris, & mansueta animo, quare sumpta audacia animo præsentem orationem aggredere. LV. Ego te foeminarum præstantissima mirifice, ut ais, & præter modum laudatam, non uideo quo tanto præconio tuas uirtutes extulerim, quanto te ipsa nobilitatis encomio, cum Deorum cultum ita in magnis ponere soleas. Hoc enim ferme omnibus quæ à me dicta sunt maius est atque excellentius. Et precor, ut benigne mihi des ueniam, quod neque hac ascripta imagine te honestarim, quæ obstate ignorantia nunquam mihi in mentem uenit. Neque enim aliam ante hanc depinxissem citius, non ut hæc adiuncta aliquo modo reliquas excelleret, sed mihi multo minus dixisse uideor, quàm rei dignitas exigebat. Igitur cōsidera, quantum à me solidæ laudis testimoniū prætermisum sit, quanta significatio ad faciendum iudicium uitæ optimæ & mentis probatissimæ neglecta. Nam quibuscumque moris est deorum immortalium numina non negligenter colere, illi quoque in humanis actionibus optimi cōsentiunt. Itaque si eius oratio resecta de integro mihi exornanda foret

Querela Luciane de actione iniquiore modo instituta, et de difficultate respondendi, estque hæc cum parascue quedam ad Apologum qui sequitur.

Exordium ad attentionem.

Extenuatio.

Carminis consutatio, per inuersionem.

A pietate et modestia.

& imago emendanda, nihil esset quod perperam adimere auderem, illud uerò esse aditurus, tanquam totius corporis caput atq; fastigium. Magnas ergo me tibi gratias debere hoc nomine non diffitebor. Siquidem ego cum animi tui moderationē laudassem, & quod nihil procacitatis aut insolentiae, aut fastus, tanta tibi conciliaflet rerū magnitudo, his tu in oratione mea reprehēsis, ueram laudandi rationē cōpleuisti. Quippe tales laudationes nō auidē arrisere, sed hisce auditis rubore affici, easq; maiores esse testari quā ut tuæ mediocritati conueniant, moderati & popularis animi est indicium. At tu quando impensius hoc erga laudes affecta es animo, tantore digniorem esse ostendis, quā immodicis laudibus certatim celebreris.

*Amplificatio
Chria.*

Ac penē tibi res iuxta Diogenis cecidit sententiam. Qui interrogante puopiam, quo pacto quis gloriam potissimum consequi posset, si gloriam, inquit, contemplerit. Dicerem, nimirum & ipse interrogante me quopiam, qui nā laude digni essent maxime: quotquot laudari grauare ferunt. At hæc aliena sunt & præsentī instituto parum respondentia. Cæterum, de quo mihi respondendi cura incumbit, illud est quod Veneri Cnidiae atq; ei quæ in hortis est, adhæc Iunoni & Minervæ formam tuam effingens comparauerim. Hæc inquam tibi omnem modum excedere, & ultra pedem uisa sunt. Ad hæc iam mea delabetur oratio. Et sanē uetus uerbum est

*Alia eiusdem
defensio a li-
bertate et of-
ficio laudanti-
um.*

poētās atq; pictores esse liberos. Ego uero laudantes maiori libertate dignos esse cēleo, tamen si humi aut gressim incedant, quemadmodum nos, nec ulla uersiculorum inferantur magniloquentia. Est enim laus res quædam libera, cuius licentia nullis mensuræ aut magnitudinis aut breuitatis legibus astricta est. Sed in hoc solo præ omnibus elaborat, ut admirandum ut omnium amore dignum declararet esse quem laudauerit. At ego hac uia non incedam, ne imprudens ductu imperitiæ hoc tibi facere uidear. Illud autem puto tibi non obscurum esse, eiusmodi nobis esse laudatos riarum orationum occasiones, quemadmodum oporteat laudantem uti ad demonstrandum comparationibus, imaginibus atq; similitudinibus. Et fermē summa in hoc sita est rectē aliquid adumbrandi & effingendi, quod ita optime indicari potest. Non si quis quiddam cum similibus composuerit, neque si cum eo quod uilius est illud comparauerit, sed si id quod effertur, laudibus quā poterit effusissime ad excellentioris archetypum extulerit. Exempli gratia, si quis canem laudaturus, eundem dixerit uulpe maiorem esse, aut fele, nunquid ille laudandi rationem tibi callescere uidebitur: non utiq; dixeris. Sed neque, quanquam lupo illum æqualem esse dixerit, admodum laudauit magnificē. Sed ibi tandem uera laus absoluitur: si canis leoni similis esse perhibetur & magnitudine & membrorum robore. Veluti Orisonis canem laudans poëta Leonidam illum esse affirmauit. Et hæc perfecta laus canis est. Rursus sicut Milonem Crotoniantem, aut Glaucum illum ex Carysto, aut Polydamantem laudare foret animus, ac tandem unumquēq; illorum muliere robustiorem fuisse perhiberet, nonne iure optimo ob laudis uacordem stultitiam deridendus esset, quem si unius uiri fortitudinem excessisse dixisset, neq; tamen hoc ad cumulatam laudem suffecisset. At quibus laudibus ille eminentis ingenij poëta Glaucum extulit, neq; Pollucem robustissimum cum eo ex aduerso manus ausurū conferere, neq; ferreum & animosum Alcumenæ filium, uidet cuiusmodi illū Dijs comparauit: Quin potius ipsis imaginibus illum quā uerissime expressit. Et neq; Glaucus ipse indignanter tulit Deis inter athletas primarijs collatus celebrari, neq; illi ulti sunt aut Glaucum aut poëtam, quasi impie et contumeliosē in Deos circa laudes agentem, sed utriq; in magna fuerunt gloria, & apud grecos honore & gratia floruerunt, alter quidem ob præcipuum inusitati roboris specimen, nempe, Glaucus poëta uerò cum propter alia, tum in primis propter doctissimi carminis editionem.

*Comprobat
exemplis.*

*Remouet a se
nomen offensa-
toris, exponens differen-
tiam inter ad-
dulatore et
laudatorem.*

Itaq; ne mirandum tibi ueniat, si & ego assimilare uolens, quod laudanti pernecessarium est, exemplo altiori usus sim, oratione illud subiiciente. Postea uero quā & in assentationis mentionem incidisti, confirmans te homines assentatione gratiam eblandientes habere odio, laudo te, equidem nec aliter fieri conueniebat. Sed enim

ego

ego tibi & laudantis opus & adulatoris dementientem superiectionem discernere & diffinire uolo. Itaque assentator quaecumque sui compendij gratia laudat, nulla ueritatis ratione habita, ea omnia immodicis laudibus extollenda esse existimat. Impudenter autem mentiendo plura addit de suo, adeo ut non uereatur Thersiten quoque forma turpissimum, ipso Achille pulchriorem esse ostendere. Ac Nestorem inter omnes eos quotquot ad Ilium pugnaturi uenerant, natu esse minimum. Perfancit quoque deieraret Croesi filium acutiori auditu esse praeditum Melampode. Praeterea Iphinea acutius cernere quam Lyncea, dummodo spes aliqua consequendi lucri obmendacium adpareat. Porro autem laudator, nequaquam mentitur, aut addere solet aliquid, quod in totum in laudato non compareat. Sed ea quibus natura praeditus est bonis, tamen non admodum magna sint, extollit, ac maiora cumulatiora, quae esse ostendit. Nec dubitaret dicere, equum laudare uolens, natura leuem (ut ea scimus esse animantia) & cursu ualentem. Ille per intactae segetis uel summa uolaret Gramina, nec teneras cursu laesisset aristas. Rursus non formidaret dicere uolucipedum cursus equorum. Praeterea si domus elegans & sumptuosissime exornata illi laudibus illustranda foret, nihil haesitabundus diceret. Talis & intus erat magni Iouis aula suprema. Ad hunc uersiculum assentator etiam subulci scrophipalci sordidissimo tugurio accommodare auderet, si qua modo muneris a Sybota recipiendi spes reluceret. Veluti Cynethus ille Demetrii Poliorcetae assentator, cum iam omnes assentandi rationes & uias sua parasitatione consumptas cerneret, laudare solitus est Demetrium, quem frequens tussis molestissime infestabat, quod dulciter atque modulatae tussiendo sonaret. Non solum autem hoc discrimine uterque ab altero internosci potest, quod si qui ad assentationem eruditi sunt, non uereantur ad gratiam laudatorum inuerecunde mentiri. Laudatores uero corporis animique doctes plus iusto extollere, sed & in hoc non mediocri interuallo inter se discrepant, quod assentatores ubicumque poterint, immodicis utuntur Hyperbolis. Porro autem encomiastae in hisce utendis moderationem magistram sequuntur, ac intra certos fines se cohibent. Haec sane per pauca ex infinitis adduxi adulatoris & ueri laudatoris signa atque discrimina, ne omnes quotquot aliorum concinnandis student praconij in nocenter in suspicionem a te rapiantur, sed diligenter discernas, atque utrumque proprio pede ac modulo metiaris. Age itaque si uideretur, & ea quae a me dicta sunt ad utriusque canonem expende, ut cognoscas num rectius huic an illi sim conferendus. Si quidem ego si inamabilis atque odiosae formae cascarn quandam Cnidio simulachro comparassem, merito praestigiatoris uituperationem apud te incurrerem, ipsoque Cynatho adulantior esse iustissime existimarer. Sin uero, eam quam omnes eiusmodi esse non ignoramus, non erit mihi uehementer uitio uertenda ista audacia. At dicis fortasse, aut potius iam dixisti, quod ad pulchritudinem laudandam attinet, tibi concessum sit. Sed enim conueniebat laudem nulli inuidiae obnoxiam facere, neque deabus immortalibus hominem me existentem comparare. Ego uero, eo enim adducor, ut uerum reticere non possim, te o praestans animi mulier, nequaquam Deabus comparauit, sed eximiorum artificum monumentis atque operibus ex lapide aut aere aut ebore confectis. Iam ea quae hominum elaborantur industria, hominibus assimilare, impium esse non arbitror. Nisi fortetu Mineruam esse suspicaueras sis, simulachrum illud, cuius author atque opifex extitit Phidias, aut hoc coelestem Venerem, quod in Cnido non ita pridem penicillo & coloribus adumbratum fabricauit Praxiteles. At uide, ne absurdum sit, talem de deabus opinionem animo concipere, quorum ueras imagines nulla, ut ego arbitror, humana industria aut imitatio potest assequi. Quod si etiam maxime illis te assimilassem, non meum hoc erat inuentum. Neque ego primus hanc laudandi uiam inueni aut aperui, sed Poetae sane multi & eximij, cum primis uero Homerus conciuistius, quem etiam nunc ab inferis excitabo, ut suo me tueatur patrocinio: neque periculum est, ne & ipse una mecum capiatur. Itaque ipsam interrogabo, aut potius te illius loco,

Amplificatio exemplo.

Adaptatio.

Capituli defensio per inficiationem.

Rescit crimen impietatis in accusantem.

Ab exemplis aliorum.

etc.

etenim crebra lectione monimēta ab illo multis uigilijs elaborata, percurris, quod
 præclare facis, quid tibi illud uidetur, ubi de captiua Briseide sic loquitur, quod au-
 reæ Veneri similis Patroclum occisum defleuerit. Deinde paulo post, quasi parum
 esset illam Veneri formositatis elegantia parem esse, addit, ita inquit, Sic itaque
 est mulier lachrymans effata Deabus consimilis. Hæc ergo quoties dixerit, non
 propterea illum odio prosequeris, ac librum ē manibus proijcis, aut potius illi eam
 in laudando libertatem permittis? Atqui, etsi tu illi eandem non permiseris, tamen
 tanta seculorum series atque uetustas illi concessit. Neque unquam inuentus est,
 qui hoc in eo malitiosè reprehenderit, neq; illi qui eius imaginē flagellare ausus est
 neque qui uersiculos nothos atque supposititios censoria uirgula aut obeliscis no-
 tare aggressus est. Iam, si illi permissum est mulierem barbaram insuper & ploran-
 tem aureæ Veneri comparare, ego ut pulchritudinem taceam, propterea quod non
 suffers coram laudari, non comparem Dearum imaginibus mulierem latam & bi-
 larem, & cum plurimum ridentem suauissimè? Quod homines cum Dijs commu-
 ne habent. In Agamennone uero laudando, uide quantum Deorum existimatio-
 ni parerit, & quam undiq; ad concinnitatem imagines sumptas à Dijs exprompta
 rit, quem & oculis & capite Ioui similem esse perhibet. Porro Marti cinctura, pe-
 ctora autem Neptuno, diuidens hominem penè membratim ad tantorum Deorū
 imagines collatum. Et rursus hunc homicidæ Marti similem esse ait, ac alium alio
 Deo conferens. Deiformem Phryga illum Priami filium quoties esse ostendit.
 Sapenumero Deo similem Pelidam pronunciat. At rursus ad muliebria exempla re-
 grediar, haud dubie enim illum alicubi dicentem audisti. Hæc pulchræ est similitudo
 Veneri simul atq; Dianæ. Non solum autem ipsos homines Dijs componit, uerū
 Euphorbi quoque comam assimilauit Gratijs, & hanc sanguine madentem & pula-
 uere deturpatam. In summa, earum rerum tanta est apud Homerum copia, ut nula
 sit pars poëseos, quæ non diuinis comparationibus exornata sit. Itaq; aut hæc ue-
 luti perperam scripta expungantur, aut mihi similia audendi libertas non interclusa
 datur. Tanta uero est in similitudinibus & comparationibus adducendis licentia, ut
 Homerus etiam Deas ipsas non dubitarit laudare ab inferioribus. Nam Iunonis o-
 culos bouinis comparauit, Alius autem quispiam Veneris palpebras composuit ui-
 lis. Nam auroram rhododactylum quis ignorat, uel ex ijs qui minimum operæ in
 euoluendo Homero ponunt. Atqui quod ad formam attinet, planè temperantes
 & moderate mihi factum uidetur, si quis Deo similis esse prohibetur. Verum, quo
 numero illi comprehendendi sunt, qui deorum compellationes imitati sunt, ac Dia-
 nysij, & Hephæstiones, & Neptuni, & Mercuriales nominati sunt. Fuit quædam
 Latonæ Enagoræ Cypriorum regis uxor, nec tamen Dea indignata est, quam uis
 illam in lapidem, quemadmodum Nioben potuisset conuertere. Vt silentio præte-
 ream Aegyptios, qui tametsi ex omnibus gentibus Deos habeant infelicissimos,
 diuinis tamen nominibus ad satietatem usq; utuntur. Penè itaque plurima pars
 coelo illis pertracta est. Quare nihil est quod ob laudem hanc ulla animi consternati-
 one perturbata sies, ultionem aut supplicium à superis metuens. Nam si quid in eo
 libello aduersus Deos peccatum est, tu extra noxiam es, nisi putes et in auditione cul-
 pam quandam esse. De me uero deorum ultio sumptura est supplicium, posteaquā
 ante me Homerum & alios poëtās irati superi ulsi fuerunt. At nondū philosopho-
 rum omnium principem punierunt, qui hominem Dei simulachrum esse testatus
 est. Multa adhuc ad te dicenda supersunt, attamen huius Polystrati gratia dicendi
 finem faciam, ut dicta nostra facilius memoria repetita tibi referre possit. PO. Haud
 scio Luciane, num hoc mihi amplius promptum factu sit, tam enim uerbose ista pro-
 loquutus es, ac ultra effusæ aquæ spacium. Attamen quoquo modo meminisse cos-
 nabor, Et quemadmodum uides, iam ista ad illam deferre studeo obstructis auribus
 ne qua pars elapsa orationis seriem mihi confundet, ac ego deinde à spectatoribus
 explosus ronchis & sibilis illudat. LVC. Istud sanè tibi curæ erit Polystrate, ut quā
 opti-

lib. 7.

lib. 8.

Amioria

Epilogus
quo metū pe-
riculi tollit.

Ab exemplo

optimè respondeas. Caterum, ego quoniam semel tibi fabulam de saltandam tradidi, in præsens quidem excedam è medio. Proclamaris autem iudicium calculis, iterum præsto ero, uisurus quem nam finem hoc certamen habiturum sit.

TOXARIS SIVE AMICITIA.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGUMENTVM.

Videtur hoc dialogo Lucianus, amicitiae dignitatem, atque effectum commendare uoluisse, dum Toxarim et Mnesippum introducit, alterum Scytharum, alterum Graecorum, in amicitijs colendis fidem, prædicantem, utrumque autem pro patria sua, contendentem, connumeratis aliquot suæ ætatis hominum, exemplis, qui una inter se amicitia deuincti, extrema etiam pericula interim alijs pro alijs obiere. Occasio comentionis à solenni sacrificio et cultu Pyladis et Orestis, quibus illos Scythæ uenerantur, sumpta est, altero uidelicet mirante, et causam seiscitante, ob quam homines externos, et etiam hostes suos, diuinis honoribus Scythæ prosequerentur, altero autem, fidem et amicitiam illorum exponente, ob quam tantos honores consecuti essent. Neque enim quicquam sanctius, aut religiosius à Scythis obseruari, et custodiri, quam amicitiam, eaque magis illos iactare se, quam ullis alijs operibus ac rebus. Interim tanquam illa memorabilia sunt, quæ de ritu iungendi fœderis, et de amicitia, cuius etiam Herodotus meminit in Melpomene, et de consuetudine contrahendi auxilia atque exercitus, obiter addit.

INTERLOCVTORES, MNESIPPVS Græcus, TOXARIS Scythæ.

MNESIPPVS.



QUID ais Toxaris? Sacrificatis Oresti ac Pyladi uos Scythæ, deosque se illos creditis? TOX. Sacrificamus Mnesippe, sacrificamus inquam: *Exordium dialogi ab occasione et dissertatione, de sacrificijs Orestis et Pyladis.* haud tamen deos esse arbitrati, sed uiros bonos. MNE. An uero hos apud uos, etiam bonis uiris posteaquam uita defuncti sint, perinde ut dijs sacra faceret? TOXA. Non istuc modo, uerum eisdem festis diebus ac celebribus conuentibus honoramus. MNE. Quid captantes aut sperantes ab illis? Neque enim quo beneuolentiam illorum concilietis, ob id rem diuinam illis facitis, quum iam sint mortui. TOX. Nihil officiat fortassis, si & eos qui mortui sunt, propitios haberemus: quoniam non ob id tantum hæc facimus: quin magis existimamus nos rem uehementer conducibilem & his, qui in uita sunt, esse facturos, si præstantium uirorum memoriam celebremus, honoremque habeamus ipsi, qui uita defuncti sunt. Siquidem hac ratione futurum arbitramur, ut multi apud nos illorum similes euadere cupiant. MNE. Ista quidem rectè iudicatis: at Pyladem atque Orestem quo nomine potissimum suspexistis, ut dijs eos æquaueritis: idque adeo quum hospites uobis essent: uel, quod grauius, hostes? Quippe posteaquam naufragio eiectioni ab ipsis, qui tum Scythiam incolabant, essent comprehensi, abductique, ut Dianæ immolarentur: adorti carcerarios, neque non oppressis excubijs, & regem trucidarunt, & assumpta sacerdotē, quin ipsa quoque Diana sublata, nauigio sese proripuerunt, irrita publica Scytharum lege. Quod si ob istiusmodi facta honorē habetis uiris: facile assecuti fueritis, ut multos illorum similes reddatis. Iamque ipsi ab hoc die usque ad prisca illa respicite: num uobis expedierit multos in Scythiam Orestes ac Pylades appellere. Nam mihi quidem istopacto mox futurum uidetur, ut religionis ac deorum expertes reddamini: dijs qui reliqui sunt, ad eundem modum è regione uestra in exilium ablegatis: postea, opinor, deorum omnium uice, uiros, qui illos eiectionem uenerant, diuinitate donabitis: & qui sacrilegi in uos fuerunt, ipsi tanquam dijs sacrificabitis. Quod si nequaquam horum gratia Orestem ac Pyladem colitis, sed aliud quidpiam Toxaris in uos beneficii contulerunt: qua gratia quum olim non esse deos iudicaueritis, nunc è regione, sacra illis facientes, deos esse decreuistis? Et qui tum parum ab-

erant ut uictimæ flerent, ijs nunc uictimas offertis: Enimvero ridicula uideantur ista, & quum h s quæ quondam statueratis pugnantia. TOXA. Et ista quidem Mnesippe præclara sunt uirorum illorum facinora, quæ commemorasti: uidelicet, duocum essent, tam ingentem ausum audere, ut tam procul à sua patria profecti, mare transmitterent, Græcis ad id usque temporis intactum, nisi solis his, qui Argo in Colchidem traiecerunt exercitum: nihil expauescunt, neque fabulas, quæ de illo feruntur, neque appellationem ueriti, quod inhospitum uocaretur, uidelicet, o pinor, quod feræ undiq; gentes accolerent: deinde quum iam capti essent, usque adeo strenue sese gesserint, neq; sat habuerint, si tantum incolumes euaderent, nisi & à rege acceptam contumeliam ultri, & Diana sublata abnauigassent. Quid an non admiranda hæc, & quæ diuino quodam honore digna iudicent, quicquid est hominum, qui uirtutem suspiciunt: Quanquam non ista spectantes in Oreste ac Pylade, pro heroibus illos habemus. MNES. Atqui iam dices, quid nam præter ista suspiciendum patrarint atque diuinum. Nam quantum ad nauigationem & peregrinationem attinet, non paucos profecto diuiniore istis ostendero negotiatores, atque inter hos præcipuos Phœnices, qui non in Pontum, neque ad Meotidem usque, aut Bosporum tantum enauigant, uerum quauis uersus, Græcum ac Barbarum mare permetiuntur. Hi siquidem omnem oram, & omne littus (ut ita dixerim) perscrutati in annos singulos, extremo demum autumnô in suam patriam reuertuntur: quos scilicet ad eandem rationem pro dijs habeto, idque etiam si complures illorum caupones ac salsamentarios esse reperiēs. TOX. Audi nunc o uir admirande, considera que quanto nos, qui barbari uocamur, rectius uobis de bonis uiris sentiamus. Si quidem in Argo atque Mycenis ne sepulchrum quidem ullum insigne uidere est Orestis ac Pyladis, apud nos uero & templum ostenditur, ambobus illis communiter sacrum (ita ut par erat amicis) & hostiæ offeruntur, reliquusque omnis honos. Porro quod hospites erant, non Scythæ, id uero nihil obstat, quo minus boni uiri iudicentur: neque enim perpendimus ciuitates sine uiri honesti ac probi: neque inuidemus, si cum amici non fuerint, re segregias gesserunt. Quin magis admirantes ea quæ patrarunt, ab ipsis factis domesticos ac nostros illos ducimus. Quod autem potissimum stupentes in illis uiris efferimus, illud est, quod nobis uisi sunt amici inter sese longè optimi extitisse, atque alijs exemplo fuisse, quasque legem statuisse, quemadmodum oportet amicos omnem inter se communicare fortunam, Simulque promeruisse, ut à Scythiis, qui in amicitia laude primas tenerent, colerentur. Itaque quæcunque alter cum altero, uel alter pro altero tulit, ea maiores nostri descripta in columna ærea reposuerunt in templo Orestis: ac leges statuerunt, ut ea columna prima esset institutio disciplinaque liberis suis, si meminissent, quæ in illa essent adscripta. Itaque penè patris quisq; sui nomen citius obliuisceretur, quàm res gestas Orestis ac Pyladis ignoraret. Quin & in porticu templi eadem quæcunque in columna notantur, præcorum picturis adumbrata uisuntur. Nempe Orestes unâ cum amico nauigans, de inde fracta inter abruptas cautes ipsorum naue comprehensus, & ad uictimam adornatus, iamque Iphigenia inicit eos. Ex aduerso uero in altero pariete idem iam uinculis exutus depictus est, ac Thoanem occidens, multosque ex Scythiis alios. Postremo soluētes, abducta Iphigenia ac dea. Porro Scythæ frustra scapham adoriantur iam nantem, hærentes gubernaculis, ac conscendere conantes. Deinde re frustra tentata, alij quidem ex eis lauci, alij uero eius rei metu compulsi, natatu semet in solum recipiunt, ubi uel maximè liceat perspicere, quantam alter in alterum beneuolentiam præstiterit in conflictu cum Scythiis. Fecit enim pictor utrumq; de hostibus in semet ruentibus securū, propellentem autem eos qui in alterum feruntur, ac præ illo iaculis occurrere conantem, pro nihiloque ducentem, si intereat ipse, modo seruet amicum, uel suo ipsius cor-

*Causa sacro-
rum & cultus
Amicitia.*

*Historia Ores-
tis & Pyla-
dis.*

pore praueniens, excipiensq; ictus in illum intentos. Iam uero tantam illorum beneuolentiam, atq; in rebus tristibus communionem, fidem, humanitatem, ueritatē deniq; constantiam alterius in alterum amoris, hæc haud quaquam humana putauimus esse, uerum animi cuiusdam præstantioris, quàm pro more uulgarium istorum mortalium, qui donec secundis uentis nauigatur, amicis indignantur, nisi ex æquo participes fiant rerum lætarum: quod si uel paululum eis uenti reflare cœperint, auferunt solos in periculis deferentes. Enim uero, & illud noueris, nihil amicitia melius arbitrantur Scythæ, neq; est in quo Scythia magis gloriatur, quàm in adiutandis amicis, communicandisq; rebus acerbis: quemadmodum neque probum apud nos maius ullum, quàm amicitia desertorem uideri. Has ob res Orestem ac Pyladem ueneramur, quod præstantes extiterint in Scytharum uirtutibus, atq; in amicitia præcellentes, id quod nos omnium maximè admiramur. Appellationem quoque ex his illorum factis imposuimus, ut Coraci uocentur, quod quidem nostra in lingua perinde sonat, ac si quis dicat: dii amicitia præsides. MNES. Hui Toxaris, profecto non arcu modo ualuerunt Scythæ, bellicisq; in rebus cæteris antecelluerunt uerum uidentur & ad orandum persuadendumq; omnium aptissimi: unde mihi quid dudum secus uideretur, nunc eidem merito fecisse uidemini, qui sic Orestem, ac Pyladem in deorum numerum retuleritis. Verum illud me fugerat uir optime, quod pictor quoq; bonus esses. Admodum enim euidenter ostendisti nobis, quæ sunt in Orestis templo, picturas, pugnamq; uirorum, alteriq; pro altero suscepta uulnera. Tamen si non putaram amicitiam uique adeo cultam fuisse quondam apud Scythas magis autem quod barbari essent, atq; agrestes, similitate quidem, ira, rabieq; perpetuo committi: amicitiam uero, ne in familiarissimos quidem exercere solitos: id que coniciens, quum ex alijs quæ de illis audimus, tum ex hoc, quod progenitores suos uita defunctos deuorant. TOX. Annos Græcis quum alijs in rebus, tum in his quæ ad parentum attingunt cultum, sanctiores, magisq; pijsimus, in præsentiarum haud quaquam contenderim. Quod autem nostrates amici longe fideliores sint amicis Græcis: quodq; amicitia ratio maior apud nos, quàm apud uos, haud difficile fuerit docere. Ac per deos Græcorum, ne tibi molestum sit audire, si quæ perspeti, dixerò, multum iam temporis apud nos uersatus: uos enim mihi uidemini præclarior cæteris de amicitia uerba posse facere, uim uero factaq; illius, adeo non solum pro sermonum dignitate non exercere, ut sat uobis sit prædicare eam, & quantum sit bonum, ostendere. At ubi usu uenit, deficientes à sermonibus, nescio quomodo, è medio negotio aufugitis. Cæterum quum Tragoedi in scenam progressi, istiusmodi amicitias uobis repræsentant, pleriq; laudatis atq; applauditis, ac pro se mutuo periclitantibus illis lachrymatis, ipsi uero nihil dignum laude pro amicis præstare audent. Quin si quando fortè accidat, ut egeat amicus, ibi protinus non secus atque insomnia, procul auolantes euanescent uobis multæ illæ tragoediæ, uosq; similes relinquunt inanibus istis, ac mutis personis, quæ diducto rictu, atq; immane hiætes ne minimum quidem loquuntur. At nos ediuerso, quo sumus in dicendo de amicitia posteriores, hoc in præstanda ea præcedimus. Quare si uidetur, ita in præsentiarum agamus, priscos illos amicos ualere sinamus, si quos uel nos uel uos ex his, qui olim fuere, recensere ualemus, quando ista quidem parte uos nimirum superaueritis cōpluribus ac grauibus adductis testibus, nēpe Poëtis, qui Achillis & Patrocli amicitiam, tum Thesei Perithoiq; neq; non aliorum necessitudinem, pulcherrimis uersibus carminibusq; contexuerunt. Quin paucos quosdam in medium adferamus ex his, qui nostra ipsorum memoria fuerunt, atq; eorum res gestas exponamus: Ego quidem Scythicas, tu uero Græcicas. Et in his uter superarit, melioraq; produxerit amicorum exempla, is & uictor esto, ac suam ipsius uictoriam promulgato, tanquam qui pulcherrimum honestissimumq; certamen decertarit: adeo ut ego quidē non paulo malim mihi in singulari uicto certamine dextram amputari (nam ea est apud Scythas uicto poena) quàm in amicitia quopiam inferior iudicari, præfer-

Collatio Græcorum & Scytharum quod ad amicitia fidem attinet, estq; hæc occasio sequentis amicorum recensio.

tim Græco, ipse Scythia quum sim. MNES. Quanquam est haud mediocris negotij cum uiro. ita ut tu es, bellatore, singulati certamine congregi, tum admodum instructo missilibus ac penetrabilibus narrationibus, haud tamen usque adeo ignauiter tam citò uniuersam deserens Græciam, tibi cesserò. Etenim uehementer absurdum fuerit, quum duo illi tantum uicerint Scytharum, quantum fuisse declarant tum fabulæ, tum uetustæ uestræ picturæ, quas paulo ante scitè admodum representabas, Græcos omneis, tot nationes, tot ciuitates, nullo deficiente uinci abs te. Nam istuc si fiat, non dextram, quemadmodum apud uos solet, sed linguam execari conueniat. Sed utrum spectare nos oportet, numerum ne eorum, quæ amicè quis gesserit, an magis quo plures alteruter amicos referre poterit, hoc uictoria dignior uidebitur. TOXA. Nequaquam, imò non multitudine uis horum spectetur, uerum si quæ tu narrabis facta, his quæ narrabo, uideantur præstantiora, magisque penetrantia, tum nimirum etiam si numero parua sint, opportuniora magisque letalia mihi facient uulnera: Ac penè memet adictus accommodabo. MNES. Probè loqueris. Statuamus igitur quot erunt satis. TOX. Mihi quidem satis fore uidetur, si uterque quinque narret exempla. MNES. Idem mihi uidetur, ac prior dicito, uerum adiuratus, nimirum non nisi uera dicturum, alioqui fingere eiusmodi, non admodum fuerit difficile, palam autem refelli non queant. Porro si iuraris, nefas sit non habere fidem. TOX. Iurabimus, si quid etiam iureiurando opus esse censes. MNES. At quis tibi è dijs nostratibus, num satisfaciât Iupiter Philius? TOX. Et maximè. Ego quoque tibi nonstratem iurabo, me apte in lingua. MNES. Testis igitur esto Iupiter Philius, quæcunque dicturus sum apud te, eam nimirum uel quæ uiderim ipse, uel quæ ab alijs, quo ad fieri potuit, diligentissimè perceperim, narraturum, nihil ex me ipso comminiscentem, alleuantemque. Ac primo quidem loco, Agathoclis Diniaque amicitiam referam, quæ apud Ionas est celebratissima. Nam Agathocles hic, qui Samius fuit, non ita pridem uiuixit, uir in amicitia quidem præcipuus, ita ut re declarauit: ceterum reliquis in rebus uulgo Samiorum nihilo præstantior, neque genere, neque ceteris item opibus. Huic cum Dinia Ephesio, Lysionis filio, amicitia à puero intercesserat. Porro Dinias supra modum ditatus est, & quemadmodum solent ij, qui nuper opes nacti sunt, complures & alios secum habebat, satis quidem idoneos illos, & ad compotandum, & ad uoluptariam consuetudinem, ab amicitia uerò longe alienissimos. Atque inter hos interim habebatur Agathocles, conuiuiebatque & compotabat illis, non admodum approbans eam uiuendi rationem. Dinias autem nihilo hunc potiore habebat, quam ceteros adultores. Tandem etiam offendere cœpit, crebrius obiurgans, molestusque uidebatur, quippe qui admoneret eum maiorum, præciperetque ut seruaret, quæ multo labore parua, pater illi reliquisset, adeo ut ob hæc ne ad comessationes quidem illum deinceps adhiberet, sed solus cum illis comessaretur, celare cupiens Agathoclem. Demum ab assentatoribus illis misero persuasum est, quod adamaretur à Chariclæa Demonactis uxore, uiri illustris, atque inter Ephesios in honoribus ciuilibus primarij. Iam et literulæ à muliere ad illum uentitabāt, & serua semimarcida, & mala quædā admorsa: denique quicquid ad hæc lenæ machinantur in adolescentes, quo paulatim illis amorē artibus quibusdā inferant, primumque hæc incendunt opinione, quod sese credant amari. Nam plurimum illicet & hoc, præsertim eos, qui sibi formosi uidentur, donec imprudentes in casses inciderint. Erat autem Chariclæa urbana quidem & elegans muliercula, at supra modum meretricia, semperque illius, quicunque fortè adijisset, etiam si quis admodum leuiter concupiuisset: quin si uell aspexisses duntaxat, protinus adnuebat, nec ullo pacto metuendum erat, ne quando recusaret Chariclæa: admirabilis autem alioqui artifex, quauisque meretrice doctior allicere amatorem, & ambiguus quum adhuc esset, totum subigere: at quum iam teneretur, incitare, ac magis magisque accendere, nunc ira, nunc blandimentis: ac mox fastidiosè deinde injecta suspicione, quasi ad aliū sese deflexura esset: postremo omni ex parte egregie docta erat mulier, & absoluta, artibusque omni genus in amantes instru-

Iusiurandum

L. par. Agathocles & Dinias.

sta. Hanc igitur tum Diniæ adulescentes accersuerant in adolescentulum multaq; adsimulabant, quo eum in amorem Chariclææ impellerent. Illa porro quæ compluribus iam adolescentibus iugularat, & innumerabiles amores fuerat mentita, dum mosq; opulentas euerterat; uarium quoddam, atque inexpugnabile malum: ubi nacta manibus est simplicem, & huiusmodi artium imperitum adolescentulū, haudquaquam amittebat ex unguibus: sed undiq; oppugnans tentansq; ubi iam omnium esset compos, tum ipsa dum capta capta perijt, tum infelici Diniæ innumerabilium malorum exitit causa. Nam primum quidem statim literulas illa ad illum dat: ac subinde missitat ancillulam, quæ renunciaret ut flieret, ut uigilaret: postremo ut misera præ amore suffocatura esset sese: donec iam beatus ille persuasus, sibi formosus esse uideretur, atque Ephesiortum uxoribus præter ceteros adamabilis. At tandem in congressum adductus est multis precibus exoratus. Et ex eo quidem tempore facilis iam erat coniectura fore ut caperetur à muliere formosa: ad uoluptatem congredi docta: & in loco flere, & inter loquēdum miserabiliter suspirare: & iam abeuntem amplecti: & adeunti obuiam occurrere: & formam colere, sic ut maximè placitura esset: interdum uel uoce, uel cithara canere: quibus omnibus in Diniā usa est. At ubi sensit excruciarī, iamq; amore illaqueatum, ac subiugum esse factum: aliud ad hæc excogitat, quo miserum subuertat: gravidam se ex eo simulat (nam hoc quoque efficax ad magis ac magis inflammandum stultum amantem) Neque postea commeabat ad illum, affirmans à uiro obseruari sese, qui iam amorem persensisset. Hic uero rem iam non ultra ferre potis erat: neque durare quibat, quum illam non aspiceret: sed lachrymabatur, adulescentesque ad sese accersebat ac Chariclææ nomen inclamabat: imaginemq; illius amplexus (candido enim lapide fecerat) eiulabat. Demum in solum abiiciens sese iactabatur: planeque res extremæ dementiæ speciem obtinebat. Siquidem munera reddita sunt mulierī, non pro malorum aut corollarum precio: sed solidæ domus, agri, famulæ, uestes florulentæ, aurī quantum optaret. Quid multa? Breui Lysionis domus antea inter lones nobilissima, exhausta est, atq; exinanita. Deinde ubi iam exuccus esset, eo relicto, alium quempiam adolescentulum Cretensem, benè nummatum uenata est, atq; ad illum desciiuit. Iam uidelicet illum adamabat: atque is quidem credebat. Itaq; Diniās neglectus non à Chariclæa modo, uerum etiam ab assentatoribus (nam isti quoque ad Cretensem amatorem iam desciiuerant) abit ad Agathodem, iam pridem non inscium, quā illi res misere haberent. Ac pudesces quidem initio, tamen exposuit omnia: amorem, egestatem, arrogantiā mulieris, riualem Cretensem: in summā, non uicturum sese, nisi cum Chariclæa consuetudinē haberet. Ille uero intempestiuum esse ratus id temporis exprobare Diniā, qua propter ex amicis unum sese non admisisset, sed tum quidem assentatores suos sibi anteponuisset: diuendita, quam unam habebat in Samo, domo paterna, præcium illi ac tulit, talenta tria. Quæ simul atq; recepisset Diniās, haud clām erat Chariclææ: rursus subito formosus factus: rursus ancilla & literulæ, & expostulatio, quod iam diu sese non adisset, concurrerunt item adulescentes applaudentes, ut uiderunt Diniā adhuc esse quod daret. Cum autem pollicitus esset sese uenturum ad illam, uenissetq; primo ferè somno, essetq; intus Demonax Chariclææ maritus: siue quod alioqui præsenferat: siue de composito, proditiōe q; uxoris (nam utrunq; fertur) exiliens uelut ex insidijs, & atrium iubet occludere, & Diniā comprehendī, ignem ac flagra minitans: neque non gladium tanquam in moechum educens. Ille porro reputans quibus in malis esset: uecte quopiam de proximo, ut iacebat, arrepto, tū ipsum occidit Demonactem, in tempus adigens: tum Chariclæam: atq; hanc quidem non lectu uno, uerum etiam & uecte sapius, & postea Demonactis gladio feriens. At famuli interea muti stabant, rei nouitate attoniti: Deinde cōprehendere conati, quū in hos quoque ferro insilliret, ipsi quidem aufugerunt, Diniās autem clām sese subduxit, tanto patrato factore. Et ad auroram usq; apud Agathodem diuersabatur:

II. par. Euthydicus & Damon Chalcidensis.

pariterq; & quæ facta essent reputabant, & quid in posterum esset euenturum, considerabant. Vt autem diluxit, milites aderant, (iam enim res erat diuulgata) comprehensumque Diniam, nec hunc inficiantem homicidium, adducunt ad præfectum qui per id tempus Asiam moderabatur. Hic eum ad Persarum regem remittit. Nec ita multo post relegatus est Dinias in Gyaron insulam ex Cycladibus unam, damnatus à rege, ut in ea, quoad uiueret, exularet. Agathocles autem cum reliquis in rebus nunquam abfuerat, tum pariter soluit in Italiam, & amicorum solus unà est in iudicium comitatus, neque usquam defuit officio. Porro ubi iam in exilium profectus est Dinias, ne tū quidem desertus est ab amico. Quin potius ipse suapte sponte damnatus uersabatur in Gyaro, simulq; cum illo exulem agebat. At quum iam rerum necessariarum omnium inopia laborarent, locans seipsum purpurarijs, unā cū alijs urinabat, quodque hinc partum est referens, Diniam alebat. Quin & ægrotanti diutissime inseruiuit: & ubi uita defunctus est, noluit unquam in patriam reuerti, uerum inibi perseuerauit in insula, pudori sibi fore ratus, si uel mortuum amicum deseruisset. Hoc tibi Græci factum amici retulerim, quod quidem non ita pridem accidit, haud enim scio anni quinque præterierint, quod Agathocles in Gyaro mortem obiit. TOX. At utinam iniuratus ista Mnesippe dixisses, uidelicet quo mihi fas esset eis non habere fidem. Adeo Scythicum quendā amicum Agathoclem istū descripsisti, quin uereor ne quem & alium isti similem narres. MNES. Audi iam & alium Toxari, Euthydicum Chalcidensem. Retulit autem mihi de hoc Simylus nauclerus Megarensis, adiurans profecto se teste rem factam esse. Aiebat enim nauigauisse se ex Italia Athenas, circiter Pleiadum occasum, collecticios quosdam homines uehementem, in his fuisse Euthydicum, unāq; cum hoc Damonem Chalcidensem eiusdem amicum. Ac natu quidem eos æqualeis fuisse: uerum Euthydicum ualentem, robustumq; Damonem contrā, suppallidum atq; ualitudinarium, quasi quā nuper (ut apparebat) ex diuturno morbo reualuisset. Itaq; ad Siciliam usque feliciter aiebat Simylus nauigasse ipsos. Cæterum ubi transmissio freto, in ipso iam Ionio mari nauigarent, tempestatem maximam eis incubuisse. Quid autem attinet multa referre: immane eis quasdam procellas ac sinuosas, tum grandines, & si quæ alia tempestatis mala? Vt uero iam haud procul abessent a Zacyntho, nuda nauigantes antenna: præterea & funes quosdam trahentes, quo nimirum uim, impetumq; fluctus exciperent: circiter noctis mediū, Damonem, qui in tanta iactatione nauilearet uomuisse in mare propendentem. Deinde, ut conicio naue uehementius in eam partem, in quam ille propendebat inclinata, simulq; propellente fluctu, excidisse eū prono capite in pelagus: neque nudum tamen, uidelicet ut misero uel natare commode liceret. Mox itaq; succlamasse quum præfocaretur, uixq; sese ab undis sustolleret. Porro Euthydicum simulatq; audisset (nam forte fortuna nudus in strato tū erat) abiecisse semet in mare, arreptoque Damone, qui iam deficiebat (diutius enim ista uideri poterant, luna scilicet relucente) unā iuxta illum nasse, ac subleuasse. Ac uoluisse quidem illis opitulari sese miseratos uiroꝝ calamitatem, uerum nequisse, quod uento præualido raperentur. Illud tamen fecisse, subera complura ad illos proiecisse, tum ex contis aliquot, ut ab his suspensi natarent, si quem fortè ex eis nanciscerentur, postremo scanforia quoq; tabulata, quæ quidem erant neutiquā exigua. Cogita iam per deos, quod aliud grauius beneuolentiæ documentum quisquā mēdere queat in hominem amicum, qui noctu decidisset in mare, usque adeo sauiens, quā communicata morte: iamq; adeo mihi ante oculos pone imminentes procellas, fragorem aquæ sese adglomerantis, spumam undiq; effervescentem, noctem, ac desperationem. Ad hæc illum iam præfocari incipientem, uixq; undis extantē, manusq; porrigentem amico: hunc autē incōtanter insilientem, simulq; nantem, prorsusq; sollicitū, ne se prior Damon interiret. Sic enim profecto cognosces, quod haud ingenerosum hunc quoque amicum, uidelicet Euthydicum, retulerim. TOXARIS. Vtrum perierunt uiri Mnesippe, an salus quæpiam ex insperato illis contigit?

Adeo

Adeo ego illis non mediocriter timui. MNES. Bono animo es Toxaris, seruati sunt, quin hodieq; Athenis agunt, ambo philosophiæ dantes operam. Nam Symilus eademum narrare poterat, quæ noctu uidere licuit, hunc delapsum, illum desilientem simulque nantes, quatenus per noctem dabatur aspicere. Porro quæ post hæc acciderint, Euthydicus ipse narrat. Primum quidem, subera quædam forte nactos, suspendisse de his sese, atque ita hærentes fluitasse, tanè quàm incommode. Deinde tibi tabulata conspexissent, iam sub auroram annasse, consensuq; illis commode, deinde nantes appulisse Zacynthum. Post hos autem, qui neutiquam mali sunt, ut ego quidem autumo, accipe iam tertium, nihilo istis inferiorem. Eudamidas Corinthius Aretæo Corinthio, & Charixeno Sicyonio amicis utebatur, & ijs quidem opulenti, quum ipse pauperrimus esset. Hic uita decedens, testamentum reliquit, alijs quidem fortasse deridiculum, tibi uerò, haud scio, an tale sit appariturum, uiro probo, & apud quem amicitia in precio sit, quique uel cum præcipuis in ea certare queas. Sic enim in eo scriptum erat: Lego Aretæo quidem matrem meam alendam atque in senectâ fouendam: Charixeno uero filiam meam elocandam cum dote, quanta ab illo maxima dari poterit. Erat autem illi mater anus, ac filiola iam matura nuptijs. Si quid autem interim acciderit alterutri, huius quoque partem inquit, alter habero. Huiusmodi lecto testamento, ij qui tenuitatem quidem Eudamidæ nouerant: at amicitiam, quæ illi cū his uiris intercesserat, ignorabant, rem pro ludo iocòq; ducebant. Nemo certè aderat qui non cum risu discederet, quòd eiusmodi hæreditatem Aretæus & Charixenus essent accepturi, felices uidelicet, atque ita aiebant: Siquidem persoluent Eudamidæ, superstites etiam ipsi hæreditatem tradent mortuo. At hæredes, quibus ista erant legata, ut audierunt, uenerunt illico, agnoscētes rataq; facientes ea, quæ erant testamento mādāta. Itaque Charixenus quinq; duntaxat dies superstes, diem obiit. Aretæus autem optimus successor factus, tum illius, tum suo ipsius suscepto onere, & matrem alit Eudamidæ, & filiam non ita pridem elocauit, ex quinque talentis quæ possidebat, duobus in propriæ filiæ dotem, duobus in amici filiam erogatis: Ac nuptias ambarum eodem die fieri uoluit. Quid tibi Toxaris, Aretæus iste uidetur, num nam leuè amicitia argumentum exhibuisse, ad ita huiusmodi hæreditate, neque deserto amici sui testamento? an hunc quoque in perfectis idoneisq; calculis ponimus, ut sit unus è quinque? TOXA. Et iste quidem egregius, quanquàm equidem Eudamidam multo magis ob fiduciam admiratus sum, qua fuit erga amicos: dedarauit enim, quòd & ipse eadem fuisset factururus erga illos, tametsi non essent ea scripta in testamento, uerum ante alios uenisset non scriptus talium hæres. MNES. Probe dicis. Sed quartum iam tibi narro, Zenothemim Charmolæi, Massilia oriundum. Commonstrabatur autem mihi in Italia, patriæ nomine legatum agendi, uir decorus, procerus, ac diues, ut apparebat. Assidebat illi uxor in rheda iter facienti, quum alioqui deformis, tum dimidia nempe dextra corporis parte manca, alteroq; capta oculo, terribilissimum quoddam & refugiendum terribulum. Deinde quum demirarer, si decorus ille quum esset, ac uenustus, sustineret eiusmodi mulierem sibi adiunctam: is qui mihi eum commonstrabat, causam exponit, quare in id matrimonium incidisset: nouerat enim compertè omnia, nam ipse quoque Massiliensis erat. Menecrati (inquit) huius fœdæ patri, amicus erat Zenothemis, uiro diuiti ac honorato, ipse ipsdem rebus par. Deinde aliquanto post, facultatibus exutus est ex condemnatione Menecrates, quo tempore pariter infamis, & ad capeffendos magistratus inidoneus est iudicatus à sexcentum uiris, tanquam qui sententiā iniquam pronunciaffet. Ad hunc autem modum, inquit, nos Massilienses mulctamus, si quis corruptè iudicet. Grauius itaque ferebat Menecrates. primum, quòd esset condemnatus: deinde, quòd è diuite pauper; postremo, quòd ex nobili repente factus esset infamis, ac reiectus. At præter cætera cum ipsa discrucia bar filia iam nubilis, utpote annos nata decem & octo, quam ne cum omni quidem patris substantia,

III. Eudamidas, Aretæus Corinthius, & Charixenus Sicyonius.

III. Zenothemis Massiliensis, Charmolæi.

quàm ante condemnationem possederat, dignatus fuisset quisquam ingenuus ac pauper facile accipere, quæ tam infelici fuerit forma. Quin & concidere dicebatur idcirco circa lunam crescentem. Hæc ubi apud Zenothemim deploraret, bono, inquit, animo es Menecrates. Neque enim ipse egebis necessarijs, & filia tua dignum aliquem suo genere sponsum inuenerit. Atque hæc eloquutus, statim apprehensa illius dextra, deduxit domum, ibique opes, quæ illi multæ erant, partitus est cum illo, ac coena parari iussa, conuiuium accepit amicos, & in his Menecratem, ueluti iam è necessarijs cuiptam persuasisset, ut puellam in matrimonium acciperet. Posteaquam autem conuiuium peregerant, libassentque dijs, tum uero plenum illi calicem porrigens: accipe, inquit, Menecrates, à genero symbolum affinitatis poculum, nam hodie ducturus sum ego filiam tuam Cydimacham, dotem autem iam olim accepi, talenta quinque et uiginti, illi uero respondente, absit ne feceris, o Zenothemis, ne uel ipse usque adeo infamiam, ut te neglectum, qui & iuuenis es, & formosus, conspiciam cum deformi puella, ac debilitata coniugatum. Hæc inquam, illo loquente, hic sponsam adiunctam tollens, abduxit in thalamum: ac paulo post prodixit, ea de uirginata, atque ex eotempore cum illa uiuit, supra modum diligens, & quemadmodum uides, circumferens eam. Et non solum non pudet matrimonij, uerum etiam perinde atque glorians de eo, sic ostentat, propterea quod negligit corporis formam ac foeditatem, ad hæc opes & famam, tantum amici rationem habet Menecratis, neque arbitratum eum sexcentum uirum sententia deteriore esse factum, quantum ad necessitudinem. Quamquam pro his iam illi gratiam retulit fortuna, ad hunc modum. Puellus enim ei formosissimus ex illa deformissima susceptus est. Neque diu est, quod tollens hunc pater intulit in curiam, frondibus oleaginis coronatum, ac pullis amictum, quo plus miserationis a quo conciliaret. At infans arridebat iudicibus, manibus complodebat. Itaque curia commota super illo, remisit multam Menecrati: atque ille iam rei, famaque restitutus est, eiusmodi patrono usus apud iudices. Hæc affirmabat Massiliensis Zenothemim amici gratia fecisse, haud mediocria, sicuti uides, neque qualia passim Scythæ faciunt, qui concubinas formosissimas summa cura deligere dicuntur. Restat nobis quintus. Neque uero mihi uideor alium quempiam debere dicere, Demetrio Suniensi præterito. Nauigarat in Aegyptum Demetrius, unâ cum Antiphilo Alopecensi, qui cum illi iam inde à teneris annis fuerat amicitia, atque ephæbus ephæbo conuixerat, pariterque fuerat eruditus, ipse quidem Cynicam disciplinam sequutus, sub Rhodio illo sophista, Antiphilus uero medendi scientiam exercebat. At hoc temporis forte prefectus fuerat in Aegyptum, ad spectaculum Pyramidum Memnonisque. Nam audiuerat illas, quum essent sublimes, umbram non iacere. Memnonem autem uocem ædere, exoriente sole. Harum igitur rerum cupiditate adductus Demetrius: uidelicet ut Pyramidas intueretur, ac Memnonem audiret: sextum iam mensem aduerso Nilo nauigabat, relicto Antiphilo, quod is itinere atque æstu defessus esset. Huic autem interea calamitas incidit, quæ singularem quampiam amicum postularet. Nam puer eius ut nomine, ita & patria Syrus, inita societate cum sacrilegis aliquot, unâ cum illis in Anubis templum irrupit: sublatoque deo, ad hoc phialis aureis duabus, tum caduceo, aureo & hoc, neque non cynocephalis argenteis, atque id genus alijs: omnia apud Syrum deposuerat. Deinde forte comprehensi, (capti enim fuerant, diuendentes nescio quid) rem omnem protinus confessi sunt, districti in rota: deportatique uenerunt in aedes Antiphili: ibi res furto sublatas depromebant, sub lectica quadam in abdito conditas. Syrus itaque illico uinctus, unâque herus huius Antiphilus: atque is quidem interea dum præcepto rem audit, auulsus. Nec opitulabatur quispiam: quin magis hi qui fuerant hactenus amici, auersabantur hominem tanquam qui templum Anubis sacrilegio complasset: seseque implari credebant, si cum illo bibissent, aut edissent. Porro duo qui reliqui erant pueri, quicquid erat in domo, conuasantes, fuga discesserunt. In uinculis igitur erat miser Antiphilus multum iam temporis: habitus interim omnium,

V. par. Demetrius Suniensis & Antiphilus Alopecensis.

quant-

quantum in carcere erat, fontium scelestissimus. Porro præfectus cæteris Aegypti
us, homo superstitiosus, ratus se gratum facere deo, atque illius ulcisci uices, gra-
uis Antiphilo imminēbat. Quod si quando defenderet, affirmans se nihil eiusmodi
patrasse, impudens habebatur: atque hoc nomine multo etiā magis erat inuisus. Sub-
egrotabat itaque iam, maleque habebat, nec mirum: quippe qui humi cubaret, idque etia-
am noctu: neque crura lineretur protendere, ligno inclusa: nam per diem catasta strin-
gebatur, altera manu uincta ferro: at noctu cogebatur totus in uinculis esse. Ad hæc
insuper domicilij pædor ac præfocatio, multis ibidem uinctis, locumque angustum
prementibus, adeo ut uix respirarent: tum ferri stridor, ac somnus exiguus: hæc om-
nia molesta erant, atque intoleranda: nimirum homini eiusmodi rerum insueto, mini-
meque ad tam durum uitæ genus exercitato. Quum uero iam deficeret, ac ne cibum
quidem capere posset, reuersus est tandem & Demetrius, nihil dum sciens eorum
quæ acciderant. Vt aut cognouerat quo in loco res esset, statimque curriculo ad carce-
rem uenisset: tum quidem admissus non est, propterea quod uespera iam esset: et car-
ceris custos iam dudum oclusis foribus dormiebat, ministris excubias agere iussis.
At mane quum esset ingressus, multis uidelicet precibus admissus accedens multo
tempore quærebat Antiphilum: quippe malorum multitudine sic immutatum, ut
cognosci non quiret. Circumiens igitur, & uinctis unumquemque contemplabatur:
eorum more qui familiarium cadauera iam marcida facta, requirunt in stragibus.
Quod ni nomen fuisset eloquutus, Antiphilum Denomenis filium: ne longo qui-
dem tempore potuisset agnosci quisnam esset, usque adeo præ malis erat transfigu-
ratus. Vt uero ad uocem agnitam respondisset, atque ad eunte illo comam diduxisset:
eam a uultu abigens sordidam atque impexam, ostendit se quis esset. Hic ambo col-
lapsi sunt, oculis oborta caligine, in tam inopinato spectaculo. Verū aliquanto post
posteaquam & ipse sibi redditus, & Antiphilum recipiens Demetrius de singulis
esset illum diligenter percontatus, bono animo esse iubet. Tum dissecto pallio, di-
midiatum quidem induitur ipse: reliquum autem illi donat, detractis illi putribus at-
que detritis, quibus erat opertus panniculis, atque ex eo die modis omnibus illi ade-
rat: curam eius agens, inseruiensque. Locans enim sese ipsi, qui uersabantur in portu mer-
catoribus, a mane ad medium usque diem, oneribus gestandis non parum lucri facie-
bat. Deinde ab opere reuersus, mercedis partem carcerario in manum dabat, quo illi
mansuetum hunc, ac pacatum redderet. De reliquo autem, in amici curam assatim
suppeditabat. Atque interdum quidem aderat Antiphilo, quo illum consolaretur:
ubi uero nox occupasset, pro carceris foribus facto ex herbis thorulo, substratisque
frondibus, acquiescebat. Et in hunc quidem modum aliquandiu degebant: ut De-
metrius nullo uerante ingrederetur, atque ob id mitius ferret calamitatem Antiphi-
lus: donec extincto in carcere latrone quopiam, idque ut putabatur ueneno, & custo-
diæ exactissime obseruatæ, neque deinde quisquam admissus in domicilium uinculis
liber. Quas ob res dubius atque anxius, quum alia uia non pareret, qua liceret am-
ico adesse: adito præfecti collega, seipsum defert, tanquam in irruptione templi Anu-
bis communem operam addidisset. Id simul atque confessus est, abductus est illico in
carcerem, ac ductus ad Antiphilum. Nam hoc magnis precibus uix obtinuerat a car-
cerario, ut proximè Antiphilo, atque eadem in trabe uinciretur. Hic igitur uel maxi-
mè declarauit, quanto in illum fuerit amore, quum sua ipsius incommoda negliges-
set, cum & ipse interim ægrotaret: illud autem curæ haberet, quo pacto fieri posset,
ut ille & quam plurimum dormiret, & minimum angeretur. Atque ita commode to-
lerabant, communicatis inter ipsos malis: donec aliquanto post, tale quiddam acci-
dit, quod finem ferre eorum imponeret calamitati. Siquidem & uinctis quispiam,
haud scio unde nactus limam: adiunctis coniuratis captiuorum plerisque, catenam in-
securit, qua seriatim erant astricti, cyphonibus in hanc insertis, soluitque omnes. Qui
quidē facile trucidatis, quippe paucis custodibus, cōglobati prosiliere, atque hi quidē
illico quo quisque poterat, dissipati: postea plerique sunt comprehensi. Porro Demetrius et

Antiphilus inibi remanserunt: Syro quoque retento, qui iam aufugere parabat. Ut autem diluxisset: Aegypti praeses, cognito quod acciderat, emisit quidem qui illos insequerentur: accersitis autem ijs, qui erant cum Demetrio, soluit à uinculis colla-
 dados, quòd soli non aufugissent. At illis haud quaquam saterat, ut hoc titulo dimitt-
 terentur. Clamabat autem Demetrius, sibiq; nò mediocribus in rebus iniuriam fieri
 prætendebat, si pro maleficis habiti, uiderentur uel commiseratione, uel ob id la-
 dis, quòd non aufugissent, dimitti. In summa, compulere iudicem, ut causam ex-
 actius excuteret. At hic ubi repperit, nihil eos commeritos, collaudatos illos, Deme-
 trium autem seorsum quoque admiratus, liberos esse iussit, consolatus super poena
 quam tulerant, pràter ius in uincula coniecti. Quinetiam ambos munere prosecu-
 tus est, idq; de suo: Antiphilum drachmarum decem milibus: bis tanto Demetriū.
 Ac Antiphilus etiam nunc quidem in Aegypto est. Demetrius autem sua quoque
 uiginti milia relinquens amico, concessit in Indiam: profectus ad Brachmanas, tan-
 tum hoc loquutus Antiphilo, merito sibi iam ignoscendum uideri, quòd cum ab
 eo discederet. Neq; enim sibi opus fore pecunia, quo ad is perseveraret esse, quie-
 rat, uidelicet qui possit paucis esse contentus: neq; illum amplius egere amico, quip-
 pe cui res iam feliciter haberent. Huiusmodi sunt Toxaris amici Graeci. Quod ni-
 itio norasses nos, tanquam qui uerbis nos iactaremus: idem profecto relaturus eram
 tibi complures orationes, atq; eas egregias, quas Demetrius habuerit in iudicio: quò
 interim pro se ipso nihil responderet: Pro Antiphilo uerò lachrymas funderet, atq;
 etiam supplex esset: totamq; causam in sese reciperet, donec Syrus flagris cæsus, am-
 bos eos liberos fecit. Hos igitur paucos è plurimis, quos mihi primum memoria sug-
 gessit, tibi narrauerim praeclaros ac firmos amicos. Quod reliquum est, iam decedens
 à narratione, tibi dicendi partes trado. Tu porrò uti Scythas his non inferiores refe-
 ras, sed longe praestantiores, tibi ipsi curae fuerit, siquid de dextra sollicitus es, ne ea
 tibi praecidatur. Verum oportet strenuum praestare uirum. Etenim res quædam ue-
 hementer ridicula tibi contigerit, si cum Orestem ac Pyladem admodum sophisti-
 ce laudaris, pro Scythia dicens, orator ignauus appareas. TOX. Rectè tu quidem
 Mnesippe: qui quidem ad dicendum etiam exhortaris: perinde quasi nihil solici-
 tus sis, ne tibi lingua execetur, uictio in narrationibus. Sed iam exordiar nihil quidē
 quemadmodum tu, uerbis phalerans atq; exornans (neq; enim is Scytharum mos)
 praesertim quum res ipsae longe magis loquantur, quàm uerba. Nihil autē eiusmodi
 expectaueris à nobis cuiusmodi in cōmemorando laudibus extulisti: puta si quis
 sine dote duxerit deformem mulierem: aut si quis amici filiae nubenti pecuniolā do-
 nauerit, duo talenta: ac per Iouem, si quis sponte eat in uincula, quum certò sciat se
 paulopost esse soluendū. Admodum enim leuia ista: neq; quicquam inest in his, uel
 magni negocij, uel uirile quod sit. Cæterū ego tibi referam multas cædes, bellaq; &
 mortes, amicorum causa susceptas, ut intelligas uestra ista lulum esse, si cū Scythi-
 cis conferantur. Neq; tamen istuc sine causa facitis, sed meritò parua ista miramini:
 propterea quòd non sunt uobis admodū graues occasiones declarandae amicitiae,
 quippe in alta pace uiuentibus. Quemadmodū nec in tranquillitate queas scire, bo-
 nus sit gubernator, nec ne. Tempestate enim tibi opus fuerit ad hoc, ut dignoscas.
 At apud nos bella perpetua, & aut inuadimus alios, aut cedimus inuadentibus, aut
 ubi fortè concurrimus, pro pascuis prædaq; pugnamus. Hic potissimū opus est bo-
 nis amicis, eoq; quàm firmissimè constituimus amicitias, sola hæc arma inuicta atq;
 inexpugnabilia esse iudicantes. Prius autem uolo tibi commemorare quo ritu facia-
 mus amicos, non ex poculis, quemadmodū uos, neq; si quis aqualis sit, aut uicinus:
 uerum ubi strenuū quempiam uirum conspexerimus: quique praeclara facinora pa-
 trare possit, in hunc omnes studio incumbimus, & quod uos in ambiēdis coniugijs,
 id nos in amicis non grauamur, diu quasi procos agentes, nihilq; non facientes, ne
 uidelicet frustremur amicitia, neue reiecti esse uideamur. At ubi iam in amicitias
 cæteris repulsis, delectus est quispiam, protinus sordus initur, ac iusiurandum, quid
 sit

Hactenus
 Graecorū
 amicitias
 recē
 fuit. iam
 ad
 Scythicas
 transit. Ordi-
 tur autē ab
 at-
 tentione
 & e-
 leuatione
 Graecorum.

Mitigatio.

Quomodo
 amicos eli-
 git Scythae.

sit maximum: nimirum & uicturos eos pariter, & mortem appetiturum, si sit opus
 alterum pro altero. Atq; ita facimus. Etenim simulatq; incisus digitis, sanguinem
 in calicem destillauerimus, summisque intinctis gladijs, ambo pariter ad mouentes bi
 berimus, non est quicquam quod deinde nos queat dirimere. Admittuntur autem
 ad huiusmodi foedera, ad summum tres. Nam qui multis sit amicus, is eo loco habe
 tur apud nos, quo communes istae atq; adulterae uxores, arbitramurq; iam non per
 inde firmam illius amicitiam fore, posteaquam est in plures partes dissecta. Exordi
 ar autem ab his, quae nuper Dandamis fecit. Dandamis enim hic in conflictu cum
 Sauromatis, quum esset captiuus abductus eius amicus Amizocas. Quin potius an
 te tibi iurabo nostrum iusiurandum, quandoquidem istuc initio sum pollicitus. Non
 enim per Ventum & Acinacem, quicquam mentiturus sum apud te de Scythicis a
 micis. MNES. Equidem tuum iusiurandum haud magnopere desiderabam: pro
 inde recte facis, qui nullum deorum iures. TOXA. Quid tu narras? An non tibi ui
 dentur esse dii, Ventus & Acinacis? Adeo ne te fugit, quod nihil sit malus mortis
 libus uita ac morte? Per haec utiq; iuramus, quoties per Ventum & Acinacem iura
 mus: uidelicet per Ventum, tanquam qui uitae sit causa; per Acinacem uero, ut qui
 mortis sit auctor. MNES. Atqui si ista idonea causa est: profecto multos alios quoq;
 deos estis habituri tales, qualis est Acinaces: puta iaculum, lanceam, uenenum, su
 nem, atq; his consimilia. Quandoquidem uariis est iste deus interitus, atq; innume
 rabiles aperit uias, quibus ad illum sit aditus. TOX. Vide quam contentiose nunc
 quamq; litigiose istuc facis: dum medio sermone interpellas me, excutisq; ac distur
 bas orationem meam. At ipse loquente te, silentium agebam. MNES. Age, non sum
 istuc post hac facturus Toxaris. Et optimo iure obiurgas: quare perge confidenter
 quod restat dicere: perinde quasi nec adhim dum loqueris, adeo tibi silebo. TOX.
 Quartus igitur agebatur dies Dandamidi & Amizocae, ex quo amicitiam inierant
 ac mutuū sanguinem pariter biberant. Venerant interea in regionem nostram Sau
 romatae, cum equitum decem milibus: peditum autem ter tantum aduenisse ferebatur. Ii
 nimirum quum in nos irruissent imparatos, neq; expectantes illorum insultum, omnes
 quidem cedere cogunt, complures autem repugnantes occidunt, nonnullos & uiuos
 abducunt, nisi si quis effugerat tranans in ulteriorem fluminis ripam, ubi nobis di
 midium copiarum, & pars curruum erat. Sic enim id temporis castra fueramus me
 tati, haud scio quo consilio Archiplanorum, id est, ducum nostrorum, ad utranq; Ta
 naidis ripam. Protinus itaq; & praedas abigebant, & captiua abducebant, & tentos
 ria diripiebant, & curribus potiebantur, atq; ipsi plerisque cum uiris captis, & sub oculis
 nostris concubinas, uxoresq; nostras constuprabant. Nos porro rem indigne tulim
 us. At Amizoca quum duceretur (erat enim captus) nominatim inelamauit ami
 cum, miserē uinctus, simulq; calicis & sanguinis commune fecit. Quod simulatq; exau
 dierat Dandamis, nihil etiam contatus, spectantibus omnibus, tranauit ad hostes.
 Ibi Sauromatae densatis telis irruerunt in illum: iam confixuri, nisi succlamasset:
 Zirim. Hoc uerbi si quis sonuerit, postea non interimunt, sed recipiunt, tanquam de
 dentem sese precio redimendum. Moxq; ad illorum ducem adductus, reposcebat a
 micum: Ille redemptionis precium postulabat. Neq; enim prius dimissurum sese, ni
 si maximum pro illo recepisset. Tum Dandamis: quae possidebam, inquit, ea omnia
 a uobis direpta sunt: quod si quid est quod nudus prestare queam, id sum paratus
 polliceri uobis: & imperato quicquid uoles. Et si ita uis, me ipsum huius in locum re
 cipe, & abutere ad quodcunque tibi lubitum erit. Ad haec Sauromata: Nihil, inquit
 opus retinere te: praesertim quum temet dedideris. Quin tu parte eorum quae possides
 tradita amicum abducito. Rogat illico Dandamis, quidnam uellet accipere. Ille o
 culos postulat. Atq; hic protinus exhibuit eruedos. Deinde ubi essent execti, tamq;
 precium persolutum esset Sauromatis, recepto Amizoca, reuersus est innites: illi unaq;
 tranantes, incolumes ad nos redierunt. Id factum animus reddebat Scythiis omnibus
 neque iam uictos esse rebantur sese, quum uiderent, quod apud nos esset bonorum
 maxi

Quorum ma
 tuo obstrin
 guntur.

Iusiurandum
 Scytharum.

I. per. Danda
 mis & Amiz
 ocas.

maximum, id nondum esse abductum ab hostibus: uerum superesse egregiam matrem, & in amicos fidem. At idem Sauromatis formidinem non mediocrem incutiebatur: reputantibus cum cuiusmodi uiris, si se praeparassent, essent pugnaturi: tamen tum quidem ex improviso superassent: proinde sub noctem relictis maxima ex parte pecoribus, incensisque curribus, fuga sese subdixerunt. Porro Amizoca non tulit diutius, ut uideret ipse, amico caeco Dandamide, sed ipse semet exoculauit. Atque ita sedent ambo, omnique honore à populo Scytharum publicitus aluntur. Quid tale Mnesippe uos referre possitis? Etiam si quis tibi donet, ut possis uel decem alios ad istos quinque adiungere: etiam circa iusiurandum, si ita uis, ut & multa liceat affingere? At ego tibi rem nudam exposui. Tu uero si quem talem narrasses, non sum ne scius, quantas adornandae rei gratia phaleras narrationi fueris admixturus: quem admodum supplicarit Dandamis: & quomodo sit excaecatus, & quae dixerit, & quo pacto redierit, & quemadmodum exceperint eum Scythae, adgratulantes, beneque ominantes, atque id genus alia: cuiusmodi uos ad demulcendas aures soletis artificio quodam addere. Audi igitur & alium huic parem Belittam, huius Amizocae consobrinum. Is ut detractum ex equo à leone Balthen amicum conspexisset: nam fortè simul erant in uenatu: iamque leo circumplexus illum, iugulo admotus esset, atque unguibus laniaret, desiliens & ipse, inuolauit in tergum beluae, & flexitque, in sese prouocans, auertensque, atque inter dentes digitos inferens, conatus quo ad licuit, Balthen è rictu leonis eximere, donec leo omisso illo iam semimortuo, ad Belittam sese conuertit, atque ipsum quoque circumplexus occidit. At ille moriens (nam tanto anteuerit) acinacem in leonis pectus defixit. Itaque pariter exanimati sunt omnes: nos autem sepeliuimus eos, duobus aggestis tumulis inter se uicinis: altero amico, rum, altero è regione leonis. Iam tertio loco tibi referam Mnesippe, Macentae, Leuchatae, & Arfacomae amicitiam. Hic enim Arfacomas deperibat Mazzeam Leucanoris filiam, qui regnabat in Bosporo: tum quum legatione fungeretur super tributo, quod Bosporini semper nobis pendere soliti: id temporis tertium iam mensem ultra diem legitimum distulerant. In conuiuio igitur quum Mazzeam uidisset proceram atque decoram uirginem, amore captus est, grauiterque discruciabatur. Iam itaque quae de tributis agebantur, erant transacta: responderatque illi Rex, conuiuioque accipiebat, mox illum dimissurus. Est autem mos in Bosporo, uti proci in conuiuio petant puellas, narrantes quinam sint, quibusque rebus freti, decreuerint eas in matrimonium accipere. Atque id temporis fortè fortuna multi aderant in conuiuio proci, reges, ac regum filii, in his erat & Tigrapates Lazorum princeps, & Adyrmachus Machlynarum dux, alique cum his permulti. Oportet autem unumquemque pro cum postea quem exposuit quis sit, & qua fiducia ad ambiendas nuptias accesserit, conuiuari cum reliquis, tacitumque accumbere. Deinde peracto conuiuio, postulara phiala, uinum in mensam effundere, atque ita sponsam ambire, multum interea collaudantem sese, quo genere, quibus opibus, qua sit potentia. Ad hunc igitur modum cum multi iam libassent, postulassentque, regna & opes commemorantes: tandem Arfacomas, postulata phiala, non libanit (neque enim mos apud nos uinum effundere, quin magis contumelia ista esse iudicatur in deum) sed haustum bibens: Da mihi rex, inquit, filiam tuam Mazzeam uxorem, qui multo sum potior istis, quantum ad opes ac possessiones attinet. Leucanore uero admirante (sciebat enim rex pauperem Arfacomam, ac de plebe Scytharum esse) percontanteque quantum pecorum, aut quantum habes plaustrorum Arfacoma: nam istis rebus uos diuites estis. Immo nec plaustra, inquit, possideo, nec armenta, uerum sunt mihi duo amici, honesti, probique, quales alii Scytharum nemini. At tum quidem ista dicens, risus est, contemptuique habitus, uisusque temulentus. Mane uero reliquis praelatus est Adyrmachus, iamque sponsam abducturus erat in Maetidem ad Machlyenses. Porro Arfacomas domum reuersus, amicis indicat, quemadmodum reiectus esset à Rege, risuique habitus in conuiuio, quum pauper esse putaretur.

At

II. par. Belittas et Balthes

III. Macentae, Leuchatae & Arfacomas.

Atqui dixeram, inquit, illi quantas haberem opes: nempe uos, ô Lonchata atq; Macenta, uestramq; beneuolentiâ longè præstare, multoq; firmiorem esse Bosporanorum opibus. Verum hæc dicentem, me sublannaui, contempsitq; & Adymacho scilicet Machlyensi tradidit asportandam sponsam, quod aureas phialas se diceret habere decem, præterea currus quaternis sedilibus octoginta; ad hæc ouium boumq; multam copiam. Sic uidelicet antetulit fortibus uiris pecorum multitudinem, operosa pocula, & currus graues. Proinde ô amici, dupliciter exerceor: nam & Mazæam amo, & iniuria mihi inter tantum hominum illata, non mediocriter mordet animum meum. Arbitror autem & uos ex æquo iniuria affectos esse. Etenim ad unumquemq; è nobis tertia contumeliæ pars pertinebat: si, nodo ita uiuimus, quemadmodum coepimus quum coniungeremur: nimirum ut unus homo simus, isdē dolentes, isdemq; gaudentes. Imo, inquit, Lonchates unusquislibet è nobis totus iniuria afficiebatur, tum quum in te ista fierent. Quomodo igitur (inquit Macentes) his in rebus agemus? Per partes, inquit Lonchates, negotium suscipiamus. Atque ego quidem recipio Arfacomæ me caput apportaturum Leucanoris. Tu uero sponsam ereptam huic adducas oportet. Ita fiat, inquit. At tu Arfacoma, inter hæc (nam his peractis uerisimile est exercitu ac bello fore opus) hic mane, quo contrahas & appares arma, equos, atq; aliarum rerum uim, quātam potes maximam. Facillimè autem plurimos adiunxeris: partim quod ipse strenuus, partim quod nobis non pauci sunt familiares. Maxime uero si defederis in tergo bouis. Hæc ubi placuissent, hic quidem quantum potuit, rectā profectus est in Bosporum, puta Lonchates: alter, id est, Macentes ad Machlyenses, eques uterque. At Arfacomas domi manens, & cum æqualibus contulit, & ex familiaribus uim hominum armauit. Demum & in tergo bouis defedit. Consuetudo autem de sedendo in tergo bubulo huiusmodi est apud nos. Vbi quis ab alio læsus est, cupitq; ulcisci, neque par esse pugna uidetur: tum boue immolato, carnes frustulatim concisas, igni torret. Dehinc ipse porrecto humicorio, sedet in eo: in tergum reductis manibus, more eorum, qui à cubitis uincti sunt. Et hoc quidē apud nos maximum est supplicandi genus. Appositis autem bouis carnibus, adeuntibus domesticis: præterea si quis alius uelit, quisq; partem sibi sumit, ac dextro pede tergum bouis calcans, pro facultate pollicetur: hic quidem equites præbiturum se quinque suo pte cibo, suoq; stipendio: ille decem, alius plures, alius armatos pedites quot possit: atq; qui pauperrimus, seipsum duntaxat. Colligitur itaq; in tergo bouis, ingens nonnunquam multitudo. Et huiusmodi quidem exercitus, & certissima fide cohæret, & hostibus expugnatu difficillimus est: non aliter, quā si iureiurando esset adactus. Nam in tergum ascendisse, instar iurisiurandi est. Arfacomas igitur his in rebus procurandis satagebat: coieruntq; illi equites quidam circiter quinquies mille; tum armati ac pedites promiscuè, uicies mille. At Lonchates ubi ignotus peruenit in Bosporum, Regem adit, tractantem quidam de regni negocijs, atq; uenire quidem sese publico Scytharū nomine, sed priuatim res maximas apportare. Ille ubi dicere iussisset: De publicis, inquit, negocijs, hæc in præsentiarum denunciant Scythæ: ne uestri pastores in planiciem usq; transgrediantur, sed intra Trachonem pascant. Cæterum latrones de quibus expositulatis, quod regionem uestram incursent: negant eos publico consilio emitti, sed priuatim sui quenc; lucri causa prædari. Quod si quis illorum deprehendatur: tui arbitrij esse, ut in eos animaduertas. Hæc quidem illi denunciant. At ego tibi indico, grauem in uos insultum futurum ab Arfacoma Marianæ filio, qui nuper legatum egit apud te, idq; (opinor) quum filiam tuam postularit, non assequutus sit abs te: ob id indignatur, sedetq; in tergo taurino septimum iā diem, contractusq; illi est exercitus haud exiguus. Audiui (inquit Leucanor) & ipse, cogi uim copiar; in tergum bouis, Quod autem aduersum nos co-

*Consuetudo
sedendi in tergo.*

gerentur, quodq; Arfacomas huius rei dux esset, id uero me fugerat. Atqui fate, inquit Lonchates, hic apparatus constituitur. Mihi autem inimicus est Arfacomas, grauiterq; fert, quod sibi preferat à natu maioribus, & quod in omnibus illo uidear esse prestantior. Quod si mihi sponderis, alteram filiam tuam Barcetim, alioquin nec indigno uestra affinitate, breui tibi reuersus caput eius apporta uero. Spondeo, Rex inquit, uidelicet supra modum formidine correptus, propterea quod non ignoraret, quam ob causam iratus esset Arfacomas: nimirum ob nuptias, tum alias quoque metuerat semper Scythas. At Lonchates: Iurato, inquit, te prestiturum pacta, neq; inficiaturum. Id quum fieret, iamq; resupinatus in cœlum iurare uellet: Absit, inquit, ut hic: ne quis spectantium coniciat, quæ gratia iuremus. Quin potius hoc templum Martis ingressi, occlusis foribus iurandum ædamus, ubi nullus exaudiat. Nam si quid horum inaudierit Arfacomas, uereor ne me ante bellum imolet, manu iam nunc non parua cinctus. Introeamus, inquit Rex. Vos autem absistite quam longissime. Neq; quisquam ad templum adeat, quem ego non accersiuero. Posteaquam igitur ipsi quidem introgressi sunt, satellites autem procul abstiterunt, uibrato gladio, simulq; altera manu obturato ore, ne uociferaretur, ictum in pectus adegit. Deinde caput desectum, sub chlamyde tenens prodibat, quasi confabulans interim cum illo, breuiq; sese dicens ad futurum, tanquam ad negotij quippiam emitteretur ab illo. Atq; ita reuersus eò, ubi equum uinctum reliquerat, consensu illo, redequitauit in Scythiam. Porro nemo est eum insequutus: quippe diu ignorantibus Bosporinis, quod acciderat, tum ubi rescissent, factiose de regno decertantibus. Hæc itaque gessit Lonchates, prestititq; promissum allato Leucanoris capite. Porro Macentes in uia factus certior super his, quæ in Bosporo acciderant, peruenit ad Machlyenses: primusq; illis nuntium attulit de Rege trucidato. At populus, inquit: te Adymache, gener cum sis, ad regnum uocat. Proinde fac ut ipse prior occupans, imperium arripias, in rebus perturbatis obortus, puella uero te sequatur à tergo in curribus. Facile enim isthoc pacto tibi conciliaueris multitudinem Bosporanorum, ubi Leucanoris filiam conspexerint. Ego porro non solum Alanus sum, uerum etiam sponsæ tuæ cognatus maternus: siquidem nostra est gente Masteram Leucanor asciiuit uxorem. Et nunc tibi adsum, missus à Masteræ fratribus, qui sunt in Alania, denunciantibus ut quam potes ocysime, te recipias in Bosporum, neque per negligentiā committas, ut imperium ad Eubiotum deueniat, qui tametsi frater nothus est Leucanoris, tamen Scytharum partibus semper fauit, cum Alanis simultates gerit. Hæc quidem dicebat Macentes. Erat autem eodem cultu, eademq; lingua cum Alanis. Comune enim horum utrumque Alanis cum Scythis, nisi quod non magnopere comati sunt Alani quemadmodum Scythæ. At Macentes in hoc quoque illis erat assimilis, uidelicet detonsa coma: quatinus conueniebat Alanum minus esse comatum, quam Scytham. Itaque his rebus factum est, ut illi fides haberetur, putareturq; Masteræ ac Mazææ cognatus esse. Et nunc, inquit, o Adymache, ad utrumuis paratus sum: uel proficisci tecum in Bosporum, si uelis: uel manere, si sit opus, ac sponsam adducere. Isthuc equidem, inquit Adymachus, longè malim, quandoquidem cognatus es, te puellam adducere. Nam si nobiscum unà proficiscaris in Bosporum, unum duntaxat equitem numero addideris. Quod si mihi uxorem aduexeris, multorum instar fueris. Atq; ita factum est, & hic quidem iter ingressus est, Macentæ tradens ducendam Mazæam, quæ uirgo etiam dumerat. At ille per diem quidem illam curru uehebat: uerum ubi nox incubuisset, imposita equo (nā id curarat, ut alius quidā eques sese consequeretur) tum insiliens & ipse, nequaquam deinceps ad Mæotim iter faciebat, sed deflectens ad mediterraneam, relictis ad dextram Mitæoræ montibus, quum uirginem interim aliquoties interquiescere iussam refocillasset, intra triduum

triduum à Machlyensibus in Scythiam usque permensus est uiam: statimque equus eius ubi destitisset à cursu, paulisper altans exanimatus est. Porro Macentes Arfacomæ Mazæam in manum dans: Accipe, inquit, à me quoque id quod sum pollicitus, At illo ad insperatum spectaculum stupefacto, gratiasque agente: Desine, inquit, Macentes, ac noli me alium à teipso putare: nam mihi profectò gratias agere ob hæc quæ feci, perinde est, ac si sinistra mea gratias agat dextre, quod uulneratæ sibi subministravit, atque officiosè curam egit ægrotantis. Ridicula nimirum & nos fecerimus, si iamdudum commissi, & quatenus licet in unum conflati, magnū adhuc esse credamus, si qua pars nostrī officiosè quid egerit pro toto corpore. Etenim pro seipso fecit, quum pars sit totius beneficio adiuti. Atque ad hunc quidem modum Arfacomæ gratias agenti, Macentes respondit. Cæterum Adymachus ubi sensit insidias, non perrexit ire in Bosporum: iam enim Eubiotus rerū potiebatur accersitus à Sauromatis, apud quos fuerat diuersatus: uerum in patriam reuersus, contractis ingentibus copijs, per montuosa irrupit in Scythiam: pauloque post irruit & Eubiotus, cum Græcos undecumque poterat secum ducens, tum Alanos & Sauromatas accersitos, utrinque uicies millenos. Coniunctis autem copijs, Eubiotus atque Adymachus nonaginta millia confecerunt, atque ex his tertia pars equites sagittarij. Nos autem (nam & ipse ad hanc expeditionem contuleram, addens ijs, qui in tergum taurinum conuenerant, equites ad plenum instructos centum) contractis haud multò minus triginta milibus, unā cū equitibus operiebamur insultum, ductore Arfacomæ. Ut autem ad mouentes illos conspeximus, contraduximus agmen præmissis in hostem equitibus. Atque ubi iam diu acriter esset pugnatum, tandem cessere nostri, interrupta phalange. Postremo in duo dissectum est uniuersum agmen Scythicum: pars subduxit sese, non omnino palam uicta, uerum ita fugiebat, ut locū dare uideretur: adeo ut Alani ad multum tempus insequi nō auderēt: partem alteram, quæ eadem erat imbecillior, cingentes Alani ac Machlyenses, undequaque cædebant, confertim iaculis emissis, atque sagittis, sic ut uehementer laboraretur à nostris, qui tenebātur obsessi. Et iam plerique arma proiecerant, quorum in numero fortè erat Lonchates & Macentes: iamque ambo uulnus acceperāt, dum ante alios sese periculis obijciunt. Hic quidem adusto femore, puta Lonchates. Porro Macentes securi sauciato capite, tum conto in humerum impacto. Quod simul atque sensit Arfacomas, quum in altero agmine esset nobiscum: turpe ratus si defertis amicis non adesset, subditis equo calcaribus, cum clamore in hostes tendere cœpit, sublato gladio adeo, ut Machlyenses uim animi nō sustinuerint, sed uiam illi fecerint, ut transiret. At ille receptis amicis, tum aduocatis & alijs, impetum fecit in Adymachum, impactoque in ceruicem gladio, ad zonam usque diffecuit. Quo fuso, dissipata est omnis acies Machlyensiū, paulopost & Alanorum: Denique cum his Græci quoque. Atque ita redintegrato prælio, nos superiores exitimus, diuque sumus insequuti trucidantes, donec nox finem imposuit. Postero die ab hostibus uenerunt legati, qui supplices pacem atque amicitiam orarent. Bosporani duplicatum tributum pensuros sese pollicebantur: Machlyenses obsides daturus se confirmabant. Alani ita eam inuasionem compensaturos sese spondebant, ut Sindianos nostro nomine uellent aggredi, quibuscum multo iam tempore nobis fuerat simultas. His de rebus auditis suffragijs, inprimis autem Arfacomæ & Lonchata: pax inita, duobus illis cuncta pro arbitratu suo moderantibus. Huiusmodi Mnesippe, audent Scythæ amicorum causa facere. MNES. Tragica prorsus, o Toxari, fabulisque similia. Et propitius sit Acinaces & Ventus, per quos iurasti: si quis ista non credat, non admodum reprehendendus esse uideatur. TOXA. At uide, uir egregie, ne incredulitas ista ab inuidia uestra proficiatur. Quanquam non me deterrebis nō habendo fidem, quod minus & alia his consimilia referam, quæ nouerim à Scythijs esse gesta. MNES.

III.
Toxaris &
Sisinnus.

Tantum ne longum facias, uir optime, neque usque adeo admissis, uagisq; utare sermonibus; ut nunc sursum ac deorsum Scythiam, Machlyanamq; percurrens: deinde in Bosporum discedens: postremo rediens prorsus abutare silentio meo. TOXA. Parendum tibi, & hanc præscribere legem, dicendumq; paucis, ne fatigeris unâ nobiscum, audiendo circumcursitans. Quin magis auscultata, quæ in me ipsum amicus Sisinnus nomine præstiterit. Quum enim Athenas relicta patria proficiscer, idq; cupiditate Græcanicarum literarum, appuleram Amastrim Ponticam. Ea est urbs haud procul à Carambe dissita in promontorio, obuia ijs, qui à Scythia nauigant. Comitabatur autem Sisinnus, mihi à puero amicus. Nos igitur ubi res quasdam importatas in portu spectassemus, in eumq; è naui subduxissemus, emimus, nihil suspicantes mali: interea fures quidam effracta sera, sustulerunt uniuersa, adeo ut non reliquerint, quod uel in eum diem sufficere posset. Ergo quum domum essemus reuersi, cognito quod acciderat, non uisum est in ius uocare uel uicinos, qui plures erant: uel hospitem, ueriti ne plerisque sycophantæ uideremur, si dixissemus nobis ab aliquo sublatos esse Daricos quadringentos, tum uestium permultum, ad hæc tapetia quædam, denique quicquid habueramus. Cōsultabamus igitur hisce de rebus, quid esset faciendum, omnium rerum egenis, idq; in urbe peregrina. Ac mihi quidē ita uisum est tum temporis, statim demerso in illa Acinace, uitam fugere, priusquam ignauum quippiam, aut indignum esset ferendum, uel fame, uel siti enectō. Contrā Sisinnus consolabatur, obsecrans ne quid tale facerē. Aiebat enim excogitasse sese, unde nobis uictus suppeteret. Et eo quidem die baiuladis è portu lignis allata mercede uictum suppeditauit: mane autem obambulans in foro, pompam quandam aspexit iuuenum (quemadmodum aiebat) elegantium ac strenuorum. Hi nimis uirum lecti, uti mercede proposita, singulare certamen inirent, in tertium diem erant decertaturi. Ergo quum omnes huius negotij cōditiones audisset, accedens ad me: Caue posthac, inquit, Toxari, ne te ipsum pauperem dixeris. Siquidē tertio abhinc die diuitem te reddidero, Hæc ait, atque interea ægrè parato uictu, quum iam spectaculum esset institutum, spectabamus & ipsi: etenim assumptum me duxit in theatrum, tanquam ad iucundum aliquod, nouumq; spectaculum Græcorum. Ergo ubi consedissemus, spectabamus. Ac primo quidem feræ partim iaculis confixæ, atq; à canibus agitæ, partim in homines quosdam uinctos emissæ, nocentes quospiam, ita ut conijci ebamus. Ut autem prodierūt, qui erant ad singulare certamen conducti, ac producto iuvene quodam prægrandi, dixisset præco: Si quisquam uelit cum hoc singulari certamine congredi, prodeat in medium, præmium pugnae accepturus drachmarum decem millia. Ibi protinus assurrexit Sisinnus desiliens, polliceturq; se dimicaturum, simulq; poscit arma. Tum acceptam mercedem, decem millia mihi deferens, in manum dat: Si uicero, inquit, Toxaris, unâ proficiscemur, suppetetq; cōmeatus: sin cecidero, sepulto me, redi rursus in Scythiam. Ego quidem his auditis singultiebam. At ille sumptis armis, reliquum quidē corpus muniiuit. At galeam nequaquam imposuit, sed nudo consistens capite pugbat. Et initio quidem ipse uulnus accepit, retorto gladio, succiso poplite, ita ut multum sanguinis deflueret. Ego interim iam metu præmortuus eram. At ille confidentius inuadentem aduersarium obseruans, ferit in pectore, transfigitq; ita ut protinus ad pedes illius procumberet. Ille fessus & ipse uulnere, mortuo incumbebat: parumq; aberat, quin ipse quoq; efflaret animam. At ego accurrens erexi, animumq; reddidi. Porro ubi dimissus est, iam uictor declaratus: sublatū illum, domum deportauit: multumq; temporis curatus à medicis, superuixit quidam, hodieq; agit apud Scythas, ducta in matrimonium sorore mea, claudus tamen adhuc est ex uulnere. Hæc res Mnesippe nō apud Machlyæses, neq; in Alania gesta est: ut testibus careat, & ficta credi queat: uerū complures extant Amastriani

Striani, qui de pugna Sisinnæ memorant. Finem iam faciam: si tibi quinto Idæo factum Abauchæ retulero. Appulitaliquādo Abauchas hic in Borysthenensium ciuitatem secum adducens & uxorem, quam unicè diligebat, liberos duos, alterum quidem masculum lactentem, altera uero erat puella septem annos nata. Erat autem peregrinationis comes & huius amicus Gyndanes, atque is quidem è uulnere laborans, quod in uia acceperat à latronibus, qui eos fuerant adorti: cum quibus dum pugnaret, ictus est in femore: ita ut ne stare quidem posset præ cruciatu. Itaq; noctu dormientibus illis (nam fortè in coenaculo quodam diuersabantur) ingens ortum est incendium, omniaq; circunclussit, tamq; flamma undique domum circumdedit. Ibi experrectus Abauchas, relictis liberis plorantibus, repulsa uxore, quæ inhærebat, iussaq; ut ipsa sese seruaret, amico in humeris sublato descendit, perrumpensq; euasit, ita ut nequāquam incendio læderetur. Vxor infantem baiulans consecuta est, monens puellulam, ut sese consequeretur. Ea uero semiuersa, abiecto ex uulnis infante, uix exiliit è flamma. Deinde puella unā cum illa ueniens, penè & ipsa extincta est. Post hæc quū probro obiectaret quispiam Abauchæ, quòd desertis liberis, atque uxore, Gyndanem extulisset: Imò liberos, inquit, denuo parare haudquaquam difficile: tū incertum, an hi boni sint futuri: porro amicum diu fuerit, priusquam iuuentiam talem, qualis est Gyndanes: cuius amor mihi multis argumētis est exploratus. Dixi Mnesippe, è pluribus his quinque propositis: iam tempus est pronunciarī, utri nostrum, aut linguam, aut dexteram oporteat amputari. Quis igitur futurus est iudex? MNES. Nemo. Neque enim constitueramus narrationis arbitrum. Sed scīn' quid agemus? Quandoquidem in præsentiarum, nullo proposito scopo, sumus saculati: de integro delecto arbuo, alia amicorum paria apud illum referamus: deinde uter succubuerit, ei tum quidem amputetur, uel mihi lingua, uel tibi dextera. At si hoc crudele, quando tu amiciciam admirari uisus es: ego nihilo secius puto, nullam esse mortalibus possessionem hac præstantiorem neq; pulchriorem: quin ipsi quoq; in unum copulati, illud approbamus: ut ex hoc die in totam usq; uitam simus amici, utriq; uictores, utriq; maximis potiti præmijs: uidelicet pro unica lingua, unaq; dextera, binas uterq; habituri: atq; insuper oculos quoq; quaternos, pedesq; quaternos: in summa, duplicia omnia. Eiusmodi namq; quiddam est, cum duo tresq; copulantur amici, qualem Geryonem scriptores depingunt, senis manibus, ternisq; capitibus hominem. Siquidem (ut mea fert opinio) tres illi fuerunt, qui communiter omnia gererent: ut dignum est his, qui amicicia coniuncti sunt. TOXA. Probè dicis, atq; ita faciamus. MNES. Verum neq; sanguine opus est Toxaris, neq; Acinace, qui nobis amiciciam confirmet. Hæc enim confabulatio, & quòd eadem amamus, id multò certius est calice illo quem bibitis: propterea quòd huiusmodi non obliuationem, sed animum postulare mihi uidentur. TOXA. Placent ista, iamq; amici atq; hospites simus: tu mihi hic in Græcia: ego tibi, si quando in Scythiam perueneris. MNES. Nimirum ut sis sciens, nequaquam me pigeat uel longius etiam proficisci, si tales amicos nancisci liceat, qualem esse te Toxari ex tua oratione conficio.

V.
Abauchus et
Gyndanes.

LVCIVS, SIVE ASINVS

ARGVMENTVM

IOcosa quedam ex ficta narratio est, quo pacto uidelicet in Thessaliam profectus studio discende artis Magice, ibi à puella quadam, dum in auem conuerti, eoq; periculum artis facere cupit, in asinum mutatur, ac deinde uaria fortune, atq; locorum uicissitudine, rusticis, urbanis, sacris, profanis, diuenditus, ad postremum cum in theatrum quoq; spectaculi de se præbendi causa, introductus esset, deuoratis, quas ibi tum fortè conspexerat, rosis, in pristinam hominis figuram iterum rediit. Præcipue autem admiratione digna est, mira casuum

atq; periculorum ulricas, quibus sursum atq; deorsum iactatum sese, interim etiam bene acceptū fingit. Et non immerito prorsus putarint quidam, voluisse Lucianum, totius humane vite speciem atque imaginem quamdam sub hoc lusu proponere, videlicet quā uarij casus, quā fallax, et inconstans fortuna, quā incerti consiliorum, etiam bene ac sapienter captorum, exitus, quamq; insperati quandoq; earum rerum, quas nunquam cogitaris, euentus esse soleant, asini huius exemplo, qui corporis quidem permutatione facta, ex homine transformatus fuerit, animum tamen et mentem hominis retinuerit, adumbrando. Hanc fabulam Apuleius undecim libris imitatus est, afficit etiam alijs compluribus ad idem argumentum. quorum quædam mythologicè Fulgentius interpretatus est, is qui in cæteris quoq; poetarum fabulas, mythologas scripsit.



VVM in Thessaliam, ubi quædam mihi paternæ rationes erant, cum eius gentis uiro proficiscerer, in Thessalos quosdam incidi, qui in Hypatam Thessaliæ urbem, redibant, uehebar equo, necessaria quædam usui ferens, unico comitatus seruo, qui sequebatur pedes, inter eundum cum uarijs de rebus eloquentes iam urbi appropinquaremus, à Thessalis petij, num eius urbis ciuē nossent nomine Hipparchū (habere enim me ad eum literas, ut apud ipsum uelut hospitem diuerterem) illi & hominem sibi notum esse dixerunt, locupletem, auarum qui solum domi uxorem, & unicam ancillam haberet, & quo in loco urbis habitaret describentes, hortum quempiam in quo esset eius habitaculum. Data deinde salute acceptaq; abierūt: ego domum Hipparchi adies, hostium leuiter pulso, accessit uxor, quā rogo, an sit Hipparchus domi, illa cū & quis essem, & quid mihi uellem quæsisset, à Deciano Sophista Patrēsi habere me literas respondit. Mulier manere paulum hortata, occluso ostio abiit, pauloq; post rediens, me iubet introire. Ingressus salutato homine epistolam trado, erat ille in cœnæ principio in lectulo sedens admodum paruo, una muliere discumbente, mensa cibis uacua. Lectis literis amicissimus mihi, inquit, Græcorumq; excellentissimus Decianus fecit optimē, qui suos ad me amicos fidēter miserit. Vides Luci habitaculum hoc paruum esse, sed quōd satis sit habitanti, uerum reddes tua præsentia domum, si æquo animo tuleris, ampliorem. Vocata deinde ancilla Palæstra: Des, inquit, huic hospiti nostro tunicam, & siquid secum detulit, conde: de hinc mitte ipsum ad balneum quod longa uia à nobis abest. Cepit me Palæstra, ostēsaq; domo pulcherrima: In hoc, inquit, lecto nocte dormies, huic puero tuo lectum substernam, & addam puluinar. Cum hæc dixisset, ego in balneum profecturus, hordeum in cibum equi ancillæ dedi. Lotus cum rediissem, Hipparchus me benignē excipiens penes se iussit sedere: cœna splendida fuit, uinum suauē & uetus: post cœnam & potus & sermo dignus hospite. ita potando uespere absumpto dormitum profecti sumus. Postridie rogat me Hipparchus, quō pergerem, & quot diebus essem apud se affuturus: Laryssam peto, inquam sed hic ferē quinque diebus morabor (id nequaquam dixi ex animi sententia) optabam siquidem ibi aliquandiu esse, quoad aliqua à me maga reperta esset, cuius ueneficijs aliquod monstrum conspicerem, aut hominem uolantem, aut lapidem factum. Huic curæ deditus cœpi urbem perambulare, quamuis quo in modo inquirendum esset, nescirem. Interim mulierem uideo accedentem, ut ex uia conijci poterat, iuuenem opulentam: uestis enim erat floribus intexta, serui plures, aurum sumptuosius, appropinquans mulier me compellat: Ego inquit, Abria sum amica siqua unquam fuit matris, quæ quum eius filios non secus ac meos diligam, uolo fili apud me diuertat. Magnas, inquam, gratias tibi ago mater. Cupio tecum esse, sed pudore impediōr, ne uidear hospitem amicum contemnere, si eius domum relinquam, animo autem & benigno tecū ero. Nunquid Hipparchus avarus ille tuus est hospes, inquit? Non his uerbis utaris mater, inquam, splendidus quippe ac sumptuosus in me fuit, adeo ut ex nimia

nimia impensa laetitiaque culpari soleat. Illa subridens, manuque apprehensa seorsum ducens: Caueas, ait, uelim omni cura Hipparchi uxorem, maga etenim est præcipua admodum ueneficiorum potens, appetens uiros, atque si quos in adolescentes oculos coniecit, nisi quis uoluntati eius pareat omni conatu illos ulciscitur, hos perimens, hos in beluas transmutans: tu uero fili adolescens es, ac formosus, ut facile placeas mulieri: præterea externus & aduena, qui ut plurimum contemnuntur. Ad hæc animaduertens, me id quod iamdiu quærito habere domi, foeminam relinquo, abiens mecum ipse coepi de uia loqui: Age, inquam, tu qui tantopere hanc mirandam artem te profiteris appetere, excita te ipsum paulo, atque eam disciplinam condiscere, qua quod libuerit, potieris. Et quandoquidem amici hospitis uxorem non licet, aggredere ancillam Palæstram tibi illam omni ratione concilia. Nam si illam expugnaris, absque labore quod cupis cognosces: seruis quidem & honesta & turpia omnia dominorum nota esse consueuerunt. Hæc mecum loquens domum, ubi neque Hipparchum neque uxorem offendo. Palæstra penes focum sedebat, cœnam nobis parans: Hic ego: ô pulchra Palæstra, inquam, quam uenuste & admodum nates simul & ollam circumfers atque euoluïs. Tum illa, lumbis meis paulum humoris superabundat, ex quo beatus erit, si quis paulum degustarit, illa lasciuior admodum, & uultu grata: Abi hinc, inquit, si sapias adolescens, nisi tibi maior uitam eripi, & loca fuge ignis & fuliginis plena. Nam si me tetigeris, uulnus tibi inferetur igneum, quo apud me deficiet, ab hoc medicus alter, neque deus poterit te curare. Sed ego te urens mirum in modum dolore afficiam, cuius curam haud facile sustinebis, neque lapidibus pulsatus dulcem uitabis dolorem. Quid autem ridens ita respicis hominem coquum doctum non solum hos uiles parare cibos, sed homines quoque, quod his maior est, iugulare, pellem adimere, partiri in frusta, uiscera quoque ipsorum & corda rimari. Hoc, inquam, enarraſti recte: nam me quamuis procul à te remotum, non solum concalefecisti, sed ignem in mea uiscera absque aliqua iniuria exurenda coniecisti. Itaque te oro, ut mihi salutem afferas his asperis & suauibus, quas dixisti medelis, meque iam mortuum excoria, ut lubet. Illa his uerbis arridens, cum iam mihi facta esset propitior, pollicita est postquam Domini essent dormitum, se mecum esse concubituram. Interea cum redisset Hipparchus, loti imus cœnatum, potus fuit frequens nobis inuicem coëpulantibus. Ego somnum fingens cum surrexissem abij dormitum, ubi omnia mihi optimè intus præparata erant: extrâ lectus seruo stratus, mensa iuxta lectum sita, & in ea calix ac uinum una cum frigida calidaque aqua, quæ singula disposuerat Palæstra, quæ & lectum plurimis quoque rosis sparserat, & ferta supermiserat ex eis confecta. Ego symposium promptum uidens, compotricem censui expectandam. Illa ut patronam in lecto collocauit, euestigio ad me uenit. Erat autem hilaritas inuicem nobis, & potum & oscula propinantibus, sumpto potu, qui nos efficeret in nocte paratiores. Tum illa: Hoc præ cæteris, adolescens, memineris oportet, te in Palæstram incidisse, nunc ostendas licet, an sis factus inter adolescentes agilis, & huiusmodi certamina exercitatus. Cui: haud, inquam, defugiam hanc prouocationem, ut iam nudari, & palæstræ exercitio incumbere sum paratus. Tum illa: uolo obtemperes mihi, ait, ego doctoris & præsidis more certaminum, quibuste exerceri uolo, præscribam nomina: tuum erit iussis promptè parere. Manda, inquam, quod lubet. sed aduerte ut nostra certamina in tempore concinnè cum humore fiant. Illa stans nuda, & exuta ueste imperat: Exue te adolescens, sumptoque unguento aggredere contra certantem femori coniuncto femore, prosterne me resupinam, deinde super incumbens, meis in altum cruribus erectis femori inhære, & quaque uersus percutere uulnera, telum etiam

ferens, quoad fueris defessus, & lumbi bellum egregium peregerint, tum educto telo, rursus illud in ignem iunge, ac ualidius percutere atque instigare, quousque ad uersarium ad parietem impellas. Sed cum lapsus eris, paululum tibi indulge, neque festines, postmodum communi Marte pugnes. His dictis quum omnia quae mandata erant perfecissem diligenter, finis quoque iam nostri certaminis adesset: tum ego paulo subridens Palestram alloquor: Magistra, inquam, uides, ut facile promittam paruerim tibi. Sed animaduertas uelim, an satis recte has mihi imposueris colluctationes: commutas enim luctandi genus, aliud ex alio iubens. Illa me in faciem percutiens, quem nugatorem discipulum habeo, inquit: Vides ne uapules, ni dictis pareas. Dehinc surgens, sequens ad nouum certamen parans, nunc, inquit, ostendes, si uiris ualidis luctator egregius existas, hisque in eo luctandi genere exercitatus, quod genicularium appellant. Tum subnixam genibus in lecto prona: Age tu luctator, mediam corporis partem ualenter aggressus percutere, uulnusque adigere profundius, nudam uides, utere promptius, inijce introrsus telum, deinde introrsus flectens iterum impellens absconde & comprime, ne qui quam huic certamini adicias interualli: caue autem ne citius quam iusserim telum extrahas, sed incuruans aduersarium insequere, quo prostrato rursus certamini incumbere quoad lassus uictusque deficias, & sudore sis madefactus. Ego in risum effusum uellem magistra, inquam, a me quoque aliqua huiusmodi tibi praecpta tradi, in quibus mihi obtemperes uelim, sed iam te erige, poneque sedens data dextera mihi reconcilieris, nam tempus est iam dormiendi his uoluptatibus atque exercitijs nox traducta obliuionem penitus attulit itineris in Larissam. Cum autem in mentem uenisset occasio quae cupiebam discendi: o dulcissima Palestra inquam, ostende oro, te dominam tuam suis praestigijs usam in aliquam te formam uertentem iamdudum enim aliquod huiusmodi mirandum spectaculum uidere exopto, sed a te praecipue, si quod nosti, quam credo minimè huius artis ignarus hoc a nullo alio te praeter (quae anima mea es) percipere cupio. Me quidè qui hactenus uelut adamantinus (ut aiunt) in nullam unquam mulierem oculos amoris caula conieci, seruum effecisti, animo amatorio deuictum. Tum Palestra: iocari, inquit. Quis enim cantibus superare amorem potest eius artis magistrum. Ego per hoc caput ac beneuolentiam ei grata meam iuro, me (neque enim literas noui) insciam horum penitus esse: uerum si facultas dabitur, dabo operam, ut uidere queas dominam in aliam formam transmutatam. His dictis quum dormissemus, paucis diebus post quum nunciat mihi Palestra, dominam se in auem conuersuram, ut ad suum amatorem aduoleret. Nunc tempus, inquam, adest, quo diutino nostro desiderio possis facere satis. bono animo sis, ait, & quum iam nox adueneret, me apprehensum ad ostium domus ducit, in qua illi dormiebant, meque iubet per rimulam ostij introspicientem quae fierent, animum ad uertere, uideo patronam deposita ueste nudam prodire, accensa lucerna duo tenentem grana, quorum altero thuris ardenti lucernae imposito multa in lumen locuta est. Deinde grandiusculam referans arcam, plures continenter pixides, unam effert, quid in ea contineretur, incertum. Sed quantum oculi conicere poterant, oleo plena uidebatur. Ex hoc assumens, a summo usque ad imas partes totum corpus perunxit, statimque alae innasuntur illi, & rostrum corneum & aduncum omnisque in auem conuersa est nocturnae cornici persimilem, Vt uero se uolantem aspexit, aspere cantans, prout haec aues solent, perque ostium euolans abiit, ego qui mihi uidebar in somnium uidisse, palpebras oculorum tetigi, nequaquam oculis fidens, aut quod ea aspexerim, aut quod essem excitatus a somno. Tandem ut uix sensi haud quamquam dormire, Palestra rogauit, ut ego quoque eo unguento unctus in auem conmutarer. Cupiebam enim experiri, discere, an ex hoc anima quoque auis possem fieri, illa ostium domus aperiens, pixidem profert, ex qua festinans exutus perungor totus, auis uero infelix nequaquam

fio, sed cauda è uestigio à posteriori innascitur parte. Digiti omnes nescio quos sum abierint, ungues in quatuor ungulas uersæ, manus ac pedes iumentum crura effecta, auriculæ longæ, magna facies : quæ omnia circumspiciens cognoui me asinum euasisse: uox hominis ad querendum de Palæstra defecerat, sed labia dimittens, ipsamque qua poteram forma respiciens, accusabam, quod me pro aue in asinum uertisset. Illa manibus demulcens caput: Miseram me, inquit, quantum mali feci: festinantem similitudo pixidum me decepit, non capientem ea, quibus homines in auem commutantur. Sed confide, anime mi, facilis erit huius erroris cura, nam si rosas comedes, statim exues iumentum formam, & in amatorem meum redibis, ac una nocte æquo feras animo, asini formam diluculo curabis: afferam sanè rosas, quas ut ederis, fies homo. Hæc quum dixisset, tractans me, & aures, & reliquum corpus demulcebat. Ego corpore asinus, sensu tamen menteque hominis fungabar, ipse ille Lucius præter uocem. Mecum igitur multus erat tum Palæstræ commestus, labiaque mordens, abij ubi sciebam equum meum et alium uerum asinum Hipparchi esse. Qui ut me ingressum conspexere, ueriti ne fenum ipsorum comederent, demissis auribus parati erant ad me calcibus repellendum: quod ego perpendens, longè à præsepe recessi, stans ac mecum ridens, sed risus rugitus erat. Coepi uero interim mecum cogitare: Quid si lupo nunc aliquis ad nos intret, aut alia fera insultet mihi, qui nihil mali commisi: hac de re cura timebam aliquam malam futuram esse fortunam. Nox intempesta cum esset ac silentium, & dulcis somnus, strepitus quidam exterius tanquam effossi parietis est factus, iamque adeo dirutus erat ut ingressui hominis pateret. Tum unus & item alter, pluresque intrant armati, omnes Hipparchum, Palæstram ac seruum meum colligant, domum spoliant pecuniam, uestem, omnemque suppellectile auferunt: adeo ut nil relinqueretur domi. Tum me equumque atque alterum educentes asinum strauerunt, impolitisque rebus, quas asportauerant, ad graue onus ligno nos abigentes, ad montes uia desueta effugerunt. Ignarus eram quantum pressi pondere mei socij paterentur laboris: ego de fuerus absque soleis iter facere, saxis præacutis admodum offendebar, ideoque sæpius cespitans, deficiebam sub pondere. Sed è uestigio uir subsequens me sæpius feriebat baculo. Quum Cæsaris inuocans præsidium, pro uoce rugitum edebam, hoc solum absurde proferens uoce maxima. Cæsaris uero nomen minime sequebatur. Ad hæc uapulabam magis, ueluti qui rugitu proderem nocturnos fures: nil ergo proficiens rugiendo, statui uerba silentio redimere. Iam dies aderat, & nos multos transieramus montes, religati ora, ne pascendo iter moraremur. Meridie ad diuersorium quoddam peruenimus hominum, quibus cum nostris latronibus ueterem esse consuetudinem, tum ex mutua salutatione, tum ex oculis poterat percipi: iubent illi sarcinas deponere, & prandium parant, nobis iumentis hordeum præbuere, quod quum cæteri comedissent, ego ualde esuriens (nam is cibus mihi esui difficilis erat) cogitans qua re famem sedarem: hortulum retrò diuersorum conspicio multis oleribus plenum, in quo & rosæ esse uidebantur. Itaque uidens omnes prandio intentos, accedo ad hortum, tum ut pascerem olera, tum ut ederem rosas: quibus in cibum sumptis sperabam me in hominem reuersurum. Hortum ingressus raphanos atque apium, quibus etiam crudis utuntur homines, ad saturitatem comedi. Quæ uisæ fuerant, non erant rosæ, sed lauri syluestris flores: laurum uocant homines, malum & asino & equo cibum, cum ferant ex eo edentes è uestigio mori. Hoc aspiciens horticustos, rapto ingressus ligno, ut olera ita depasta uidit, tanquam irati domini erga fures deprehensos solent, neque natibus, neque lateribus pepercit: aures insuper ac totum caput fuste contriuit. Ego iam uerberum impatiens, cum ambobus calcibus resupinum super olera strauissem, aufugi ad montes: quod ille ut animaduerrit canes aduersus me incitauit, hi cum plures essent, atque ad ursos expugnandos ualidis, ueritus ne me dilaniaret, si me comprehendissent: decreui satius esse domum reuerti:

itaque

itaq; eodem cursu ad stabulum è uestigio sum regressus, illi continuerunt canes currentes, me uero haud prius percutere destiterunt, quàm ut ex dolore cacerem olera comesta, & iam abeundi tempus aduenerat cum illi grauioribus rebus quas furto surripuerant, dorso impositis abierunt, ego & uerberibus & onere admodum defatigatus, ungulis insuper de uia contritis decreui me in uia prosternere, neque exurgere, etiã si me uerberando necassent, eo pacto speraui illos necessitate compulso, sarcinam qua pressus eram inter equum & asinum partituros, meq; ut inutilem relicturos lupis. Sed nescio quis demum inuidia motus, mea consilia in contrarium uertit. Nam alter asinus fortassis idem cogitans de uia cecidit, quem illi miserum baculis percutientes, ubi exurgere nequibat, neq; prodesse uerba, alij cauda, alij auribus apprehensum surgere impellebant. Cum uano labore incassum tempus tererent, asinus enim in uia stratus uel uti lapis iacebat, illi ad fugam intenti, ne frustra tardarent, dempta ab asino onera mihi & equo imposuerunt. Asellum uero miserum captiuitatis & oneris ferendi socium, abscissis ense cruribus, adhuc semianimem è loco precipiti deiciunt: mors illi attulit laborum finem. Ego uidens quorsum mea euassissent consilia, statui equo animo ferre sarcinam, & promptè iter conficere, sperans rosis aliquando repertis me pristinam formam recuperaturum: praesertim cum ex latronum percepissem uerbis, parum itineris superesse ad locũ, in quo depositis sarcinis manerent, meq; etiam cursu, si opus fuerit, ad proficiscendum paro. Ante uesperam uenimus domum, anus uetula intus sedebat ad ignem: illi depositis sarcinis uetulam rogant, cur sedeat, ac non potius prandium paret. Illa omnia esse prompta, ait, panes plurimos, uinum uetus, ac syluestres carnes. Collaudata uetula uestibusq; depositis ad ignem se oleo unxerunt. Vas erat aquae plenum calidae, qua se lauerunt. Superuenere paulo post adolescentes aurum, argentum, uestes, ac muliebrem uirilemq; ornatum portantes communẽ omnibus praedam: quibus rebus intus delatis, & eodem ipsi pacto se lauerunt. Erat illis prandium fertile, sermo homicidarũ uarius. Anus mihi & equo hordeum praebuit, ille cibum auidè uorauit, timens (ut par erat) ne essem in edendo socius: ubi mulier abest, ego panem qui intus erat, comedi. Postridie relicto cũ uetula adolescente quodam, ad opus suum abierunt. Ego sentiens custodes mihi impositos diligentes, ingemiscebam. Ac animum quidem contemnebam, cum facili ex eius conspectu aufugere possem. Sed adolescentem praecinctum ense in me sapius respicientem, atq; adseruantem ostium formidabam. Postridie circiter noctem mediam reuersi fures, neq; aurum neq; argentum tulere, sed uirginem formosam sanẽ, flentem, capillis sparsis, ac scissa ueste. Hãc in straminibus positam bono animo esse iubent, mandantes uetulae, ut continuo domi esset, uirginemq; adseruaret diligenter, quae neq; potum neq; cibum capere uoluit: solũ gemens ac lacerans capillos, adeo ut ego quoq; illius commotus fletu sibi iuxta propinquus lachrymarem. Interim extra domum fures in porticu coenant, facto die explorator quidam adueniens nunciat, quendam aduenam ea die multis cũ opibus transiturum. Hi ut erant armati confurgentes, me & equum stratos abeunt es ducunt: ego infelix ignorans me ad pugnam & bellum duci, cum tardè irem ligno percutiebar. Postquam ad locum peruentum est, quã aduena ille profecturus erat, in uehícula & sarcinas incidentes hominem cum familia occidunt, preciosioribus rebus mihi & equo impositis, cũ reliqua in syluis abscondissent, reuersi sunt. Ego cum baculo sapius ictus essem, ungula offendo in lapidẽ acutum, ex offensione fit summo cum dolore uulnus: quo factum est, ut reliquũ uiaẽ conficerem claudus. Tunc illi: quid opus est inuicem autem hunc asinum nutrire sapius cespitantem, ex aliquo demus eum praecipitem loco, inutilem bestiam, tanquam futuram exercitus expiationem. Cum hac aduersum me machinarentur, ego intelligẽs omnia, quod itineris super fuit, oblitus uulneris per-

egi: timor enim mortis omnem abstulit uulneris dolorem. Vt uerò ad diuersorum peruentum est, onera cum deposuissent à nobis, discumbentes cœerant. Deinde noctu cum recedere uellent, quo reliqua è syluis deportarent: Quid, unus inquit, hunc miserum deducamus asinum inutilem, propter ungulæ uulnus? hæc quæ supersunt partim nobismetipsis, partim equo deferenda imponemus. His dictis abierunt, unà equum ducentes, nox cum luceret lunæ beneficio. ego mecum loquutus: Quid amplius, inquam, expectas miser, esca uulturibus & eorum pullis futurus. nunquid non intellexisti quæ isti de te sunt inuicem collocuti? uis ne ex alta crepidine deijci? nox resplendet, fures abiire. pete fuga ab istis homicidis salutem. Hæc mecum cogitans, cum uiderem me solutum (laqueus enim suspensus pendebat) ad fugiendum maximè sum commotus. Itaque domum exiens cœpi cursu fugere. Quod anus ubi conspexit, me per caudam retinebat: ego rem dignam præcipitio, & alia quauis morte putans, si à uetula retinerer. mulierem trahebam, illa magna uoce implorat uirginis opem. Quæ cum prodisset, conspecta re facinus est ausa nobile & memoratu dignum. Nam super me ascendens, fugæ comes facta est. Ego tum fugiendi cupidus, tum puellæ gratia, extento cursu abibam, ancilla post nos relicta. Virgo orabat pro salute deos: ad me uero: Si me, inquit, ad paternam domum perduxeris, primum ab omni opere te liberum faciam, tū hordei medicinus erit tibi singulis diebus cibus. At ego tum interfectores meos fugiens, tū pollicitationibus puellæ motus, neglecto uulnere currebam. Vt uero ad triuium quoddam peruenimus hostes nostros redeuntés incidimus, qui à longè propter lunam infelices captiuos cognouere. Currentes cum me comprehendissent, in uirginem uersi: O speciosa uirgo, quid misella, inquit, per ignota pergis loca? nunquid dæmones nō extimescis: redi igit, nam te tuis restituemus. Quæ quū ridentes dixissent, me retro uerterūt, tū pedis et uulneris memoria, quū renouata esset, claudicare cœpi. Illi nunc tandem captus claudus factus est, auiat, cæterū fugiens non sentiebas uulnus, sed sanus uidebare, equo & auibus uelocior cursu. Hæc inter uerba adeo me lignis percutiebant, ut iam ulceribus posteriora infecta sint. Domū ingressi anum laqueo è petra suspensam inueniunt: uerita enim (ut æquū erat) latrones propter uirginis fugam, laqueo uitā finierat, quod illi admirantes, scisso fune in imum præcipientem egere. Deinde ligata uirgine sunt ad cœnā profecti, qua multo potu traducta, quum de uirgine colloquerentur: Quid, ait quispiam ex eis, de hac fugitiua agendum? quid censes, alter, nisi eodē illam loco, quo uetulam nostram præcipientem agamus: nam & pecuniā nobis auferre conata est, & nos, artemque nostrā prodere. Scitis enim, si ad suos peruenisset, in quanto periculo uersaretur uita nostra, nā omnes à pluribus ex improviso circūdari fuissetus capti. Quare ulciscamur hanc uitæ nostræ insidiatricē: sed nō ita ut è saxo proiecta morte pereat repētina, mortis genus, quo longo dolore afficiatur, reperiundū est nobis. Cū de illius morte disceptarent: Adijciam, ait, huic quod & uos probabitis: asini interitum, quoniā semper tardum, nunc uero fictē claudicantē oportet perdere, etem fugæ uirginis factus est socius et minister, hunc interficiamus primū, tum scindamus uentrē, atque intestinis abiectis, intus uirginē includamus, ita ut solū superextet caput, ne euestigio suffocetur, reliquū corpus infra uentrē lateat quo cōsuto ambos uulturibus ejiciamus, nouo more preparatū cibū. Aduertite quæso ad hoc tormētū genus: primū uiua mortuo asino inherabit, deinde sole urente in eius uentre decoquet: insuper fame ad mortē torquebit, neque poterit se ipsam perimere. cætera quibus excrucietur tū ex putrefacti cadaueris foetore, tū ex uermibus scatulentibus, prætermitto, uultures denique cadauer depasti, & uiuentē quoque unā laniabūt. Ad hoc monstro simile acclamantes oēs rē cōprobauere. ego me ipsum deplorabā tanquā iam moriturū, neque tantum meo interitu dolebam, quātum quod receptaculū essem futurus infelicis puellæ, quæ nihil ad-

miserat

miserat malū. Iam disciculum aderat, quum subito manus aduentat militum ad hos scelestos latrones capiendos, quos omnes uinctos ad eius oræ præsidem perducunt: inter hos milites, qui puellam desponderat latronum inuestigator aderat. Hic uirginem dorso meo impositam, ad suos reduxit: domestici nos etiam à longè conspectos ut agnouere, me illis aduentum nostrum uoce significāte, profecti obuiam domum perducunt. Virgo multum de me locuta, & captiuitatis & fuge socio, & unā ad mortem destinato. Cura mei demandata cæteris, medicum hordei præbere iussit, etiam fœnum quantum sufficeret camelo. Ego cōspectis canibus, qui in aulam introeuntes, multa ut in diuitis hominis nuptiis uocabant, Palæstram sum execratus, quæ me non in canē, sed asinum sua arte transfmutasset. Haud multos post nuptias dies, uolens mihi uirgo promissam gratiam referre, patrem, ut me liberum dimitteret, hortata est. Ille sub diuum cum equarum armentis liberum in uoluptate, & equas subagitare cum uellem, permisit. Quæ tum mihi optima redhibitio uisa esset, si mei arbitrij res fuisset. A duocato itaq; equarum pastore, me sibi permisit lætum, tanquam non amplius sarcinarum molestiam subiturū. Equabus pastor immiscuit, ducens simul ad pascen-

† Oportebat autē & hic mihi accidere, qd̄ olim Cædauili. (Videtur aliter ludere ad historiam Cædauilis, quæ est lib. 1. Hero doti.) dum. † Sed cōtrā atq; opinabar accidit: nā qui armento præerat, inclusum me reliquit uxori: illa ad pistrinum illigatum, & triticum & hordeum molere cogit. Mediocris hic erat labor, grato præsertim asino molere, quantum domino sat esset. Sed mulier intenta quæstui, & in aliorum quoq; qui plurimi in agris erāt opera ad farinæ mercedem miserum fatigabat collum. Insuper hordeum mihi debitum cibum confricans, ac molere cogens, placentas ex eo in suum usum faciebat, dabatur mihi fursur pro hordeo. Si quando pastor inter armenta ire ad pabulum equorum sineret, quia me uelut adulterū suspicabantur, calcibus & moribus infestabar, adeo ut nullo pacto zelotipiam ualerem fugere. Macilētus igitur paruo tempore factus sum ac deformis, neq; domi à pistriini labore quietus, neq; in agris pascens, quum non essem ab equorum persecutione tutus. Destinabar etiam quandoq; ad montes, lignorum sarcinas laturus: quod malum cæteris erat in omnibus deterius, nam primum ascendendus mons erat saxosus, aspera ac dura mihi, ut qui absq; soleis essem, uia ducebar à puero asinario, qui me aliquando nouo more perderet. Is percutiebat currentem, neq; simplici solum ligno, sed eo cui frequentes atq; acuti stimuli essent infixi. Is semper posteriora dorso perurgebat, adeo ut nates ulceribus inquinatæ, semper ab illo eodem loco uapularent. Onus præterea imponebat & elephanto graue: descensus montis licet esset præceps, tamen continuus premebat uerberibus, si quando sarcina in alteram declinaret partem, nequaquam aut demebat ligna, aut imponebat leuius ut æquaret latera, sed graues addebat lapides leuiori parti, ita redibam miser tū ligna tum saxa inutilia ferens. Flumen erat in itinere absq; naui, ille calceis parcens, à posteriori parte post ligna supra me, quoad fluuium transuisssem, insidebat: si uero (ut sepe contigit) labore atq; onere nimio lapsus cecidisssem, tum mihi calamitas aderat non ferenda. nō enim deses me subleuabat manibus, aut cæmo erigebat, aut reddebat sarcinam leuiorē: sed à capite atq; auribus incipiens, me ligno percutiebat continuē, quoad plagarum multitudo me cogeret ad surgendum. Aliud quoq; malum intolerabile sum perpeffus: spinarum quippe acutarum fascem, quē ferebam à posteriori parte suspensum caudē alligauit, ut pendens crura mouentem (ut ambulanti necesse erat) acerrimē pungerent. Neq; uero huic malo obuiare potis eram, hærentibus semper spinis, ac propter incessum repercutientibus: nam si remissius incedens deuitalē spinarum ictus, ligno ualde uapulabam. si baculum euitarem citius ambulans, grauius posteriora torquebantur à spinis: erat asinario illi omnino me perdendi animus. Itaq; cum illum aliquando calce percussisssem, nunquam est id oblitus, iussus stupam de una regione in aliam trāsferre illam super dorsum meū arcitē alligauit, interitumq; ex eo mihi

mihi machinatus, cum paululum processissem, raptum ex igne torrem exustum, infra stupam abscondit, qua subito incensa, ego ignē sentiens me comburendū, in conspectum fortē de uia stagnum me conieci, meq; in aqua unā cum stupā cōuolui sæpius, quoad ignis exstingueretur: ita absq; discrimine reliquum conseci uia, cum non daretur illi facultas stupam amplius incēdendi, līmo atq; aqua plēna. At scelestus ille asinarius domū reuersus, omnem in me culpam coniecit, asserens, me mea sponte in ignē prosiluisse. Alter deinceps impurus puer ingēs aduersum me excogitat malum: nam cum me ad montem deduxisset, grandi līgnorum imposito onere, rediens uicino agricolæ ligna uendidit, meq; uacuum lignis domum reducens, apud dominum ueluti inutīlē accusat, inquit: Quid hunc asinum amplius nutrimus frustra, difficīlem, tardum, grauem: inspicē quæ sit eius cura: si mulierem aut uirginem formosam conspiciat, ē uestigio calcibus prosiiliens, cursu ad eam fertur, tanquam homines ad mulieres dilectas solent morfu, tanquam osculo appetens nititur concumbere, ex quo lites tibi & odia omnibus conquerentibus pauentibusq; insurgunt. Enīmuero nunc ligna ferens conspecta in agrum abeunte foemina, ligna abiecta dispergit, mulierem tanquam cōiturus insequitur, donec alijs aliunde accurrentibus, mulier ab huius formosā matoris impetu liberata est. Hæc patronus credens, posteaquam, inquit, neque piger ire uult, neque sarcinam ferre, sed mulieres appetens, amores hominū imitatur, occidite eum, & intestinis uulturibus datis, carnes operarijs seruate. Si quis quomodo sit mortuus, quæret, singite à lupo interemptū. ad hoc absurdus ille puer gauisus, me subito parat iugulare. Sed fortē accidit, ut uicinus quidam agricola me ab interitu uendicaret, quædā consulens aduersum me grauiora: nequaquā hunc asinū occidas, inquit, pistrino aptum atq; oneri ferendo, neq; etiā magnū si in amores mulierū labitur, castra ipsum; summo enim ueneris cupiditate, mitis erit & pinguis, cui non sit difficīle etiā grauiissimū onus ferre. Si quomodo castratur, ignoras, triduo aut quadriduo uirum adducē huius artis peritissimum. Approbatū à singulis qui aderant, consiliū: hoc audiens fundebam lachrymas, tanquā uir essem asino desiturus, neq; enim uiuere amplius cupiebam, si fierem eunuchus, potius ergo aut inedia deficere decreui, aut ex monte aliquo me præcipitem dare, ut morte misera effugerem uitā miserioiorem. At nocte intempesta superuenit in agros & uillam nuncius, puellā à latronibus nuper raptā, & eius sponsū meridiē iuxta littus deambulātes, ab inundantis maris aqua raptos atq; absorptos fuisse, hūc finem & rerum & uitæ sortitos. Serui nouis dominis uacua domo, decreuere omnes nequaquā de cetero seruitutem pati, raptisq; quæ in agris erant, aufugunt. Qui equis præerat, absumptis quæ poterat mihi & equis imponit, ægrè ferebam nō ferre me onus asino dignum: latabar tamen me euasisse id periculum executionis. Vniuersa nocte confecimus longū iter, tertia die in urbem Macedoniæ peruenimus Beræā, quippe magnā ac populosā, in qua habitare statuerat, qui me ducebat, & simul iumenta uēdere. Præco mediū stans in foro nos proscribebat: emptores diligenter inspiciebant omnia, aperientes os, atq; ex dentibus ætatē cuiusq; coniectantes emerunt aliq; iumenta reliqua. Me ultimū relictū præco iussit reduci domum, inquit: hunc solum uidēs non repperisse emptorem. At fors multa reuoluens sæpius & cōmutans, dominū minimē gratum parauit. Cynedus erat senex unus ex eis, qui deam Syram per uillam & agros circūferentes stipem deæ offerre impellunt. huic magno uendor precio: drachmīs triginta, quem ligatus sequor. Vbi domum Phyleni (hoc emptor nostro nomē erat) peruenimus, magna ad ostium uoce: o Carasia, inquit, seruum nobis emi pulchrum ac grandem genere Cappadocem. Erant ea Corasia cynedonū turba Phyleni coadiutorū, qui omnes ad illius uocē applaudentes, existimabant uerum seruū emptum esse: ut tunc o asinum uidere, Phylum increpant, qui non seruū, sed sponsū sibi ad

duxerit suis nuptiis dignū, ex quo certē pullos eiusmodi quamprīmū pararet. Adhāc cum risissent omnes exercitio suo intenti, paratis domi sacris mihi deā superimposuerunt. Ciuitatem egressi cum patriam perambulant, in quādā uillam peruenimus, in qua ego deam ferens constiti: quidā qui rei praeerat, cum ueluti deo plenus nōnulla protulisset uerba, reliqui mitra proiecta caput subtrus guttur ligantes, ensibus laceratos feriunt, linguam insuper foris dentes exēctā, quisq; incidit, ut breui tempore omnia sanguine manarent. Hic ego ualde extimescebam, ne asini quoq; sanguine dea opus esset. Eo pacto cū sibi sanguine eduxissent drachmas & obolos à circūstantibus colligunt, alij caricas praebeant, et uinum, caseiq; fiscellas, alij medimnas tritici atq; hordeū in asini cibū. Ex his & habebant uictum, & sacra dea faciebant. Perambulātibus illis aliquando uillā quandam ituenem grandiorē à se conspectum expiscati, domum in quam fortē diuerterant, deducunt. Illi muliebria (ut illis nefarijs cynēdis mos erat) perpelli sunt. ego dolens me in asinū esse uersum, cū tantum scelus non possem ferre: ò scelesti, cum uellē exclamare, pro uoce hōminis magnū rugitum dedi. Quidam ex ea uillā amissum asinum quārentes, repente audito rugitu nullo praeuocato ingrediuntur domum, quā aestimarent me suū asinum esse, repertis qui infanda patrabant cynēdis, multo cum risu locū egressi, scelestam sacerdotum nequiciā per totam uillam distulgent. Illi ob eorū scelera deprehensa, pudore territi proxima nocte abeunt. Cum in locum solitariū peruenissent, increpabant me irati admodum, quod eorū mysteria patefecissem. Tolerabile hoc erat damnum, uerbis mala audire, quod sequitur non ferendum: deam quippe deponentes, sublata sella, nudum arbori robustae alligant, deinde fuste ex neruis facto, me ad necē uerberant, iubentes in futurum esse taciturnū, & simul post uerba me statuunt iugulare, qui uillicorū iram in se incitarim, neq; per melicuerit facere consuetū questum: sed ope iacentis humi dea id prohibentis, ne deesset, qui eā ferret, ea dem effugit: post multas tamen plagas, reposita supra me dea, iter prosecuti sunt. Vesperī in hominis opulenti praediū peruenimus, qui liberius nos domi excipiens sacra Dea peregit. Hic ego ingens periculū adij: Amicus quidā nostri hospitis partem syluestris asini dono misit, quā canes qui intus oclusi erant, coqui negligentia comederunt. Hic praeter modū, ne domini iussu uapularer, cum de morte cogitaret, consilio mulieris pepercit uita: Si mihi credes, inquit, & te saluabis, et relacies hoc damnum: Habent hī cynēdi asinū, quem si deduxeris in desertum locum, facile illū potes occidere, sumptamq; ex eo partē parare in cibum domino: reliquū corporis in praecipit abijce: existimabunt cynēdi aufugisse asinū, neq; amplius deprehēdi posse: hic uero asinus pinguis est, & per similes syluestri. Approbato mulieris consilio, coquus intelligens hoc pacto irā patroni declinaturū, mihi hī propinquat, ut consultum facinus patrarer. At ego, quid de me futurum esset prauidens, optimū factū duxi id periculū subterfugere. Igitur effracto quo ducebar loco, prosiliens feror intus cursu, ubi cynēdi cū hospite coenabant, subito eo aduentu & lūmen & mensam subij, existimans hoc scitū inuentum salutē mihi futurū, dominumq; ē uestigio me oclusum aliquo tuto in loco detenturū: uerum hac res in extremū est mihi uersa discrimen, nam furiosum me opinati, ensibus, iaculis, longis baculis uelut occisuri me appetiuerāt: quo periculo perspecto, in interiora domus, ubi cynēdi dormituri erant, curro. Illi ostiū loci exterioris occludunt. Diluculo nebulones illi, dea mihi superposita, recedētes ad aliam ciuitatē, copijs & opibus potentem perducunt, in qua nouū interuenit prodigium: nam cū dea priuatae domus diuersorū abnueret, in tēplo se poni iussit eius loci, qui à ciuibus maximē coleretur. Illi libenti animo deā externā prope suū deum in tēplo collocant: nobis tradunt pauperculae hospitū domus, hic plures cynēdi dies cōmorati. Cū abire uellent, deāq; à ciuibus peterent, templū ingressi deā asportant: uerū facinorosi homines phialā auream ē tēplo ablatam furto

infra

infra deam recondunt: quare palā facta ciues nos infecuti, ut appropinquarent, ex equis desilientes cynēdos capiunt, impios illos ac sacrilegos appellantes, cum phialam ereptā repeterent, scrutati singula, eam reperiunt in sinu Deæ abscon- sam. Quamobrē hos mulieres uiros colligatos, in urbemq; traductos in carcerē conijciunt: deam alio in templo ponentes, aurū suo deo restituūt. Postera die & res eorum & me insuper uendunt. Ego ā pistore incola propinquioris uillæ em- ptus sum, impositisq; decem tritici, quas emerat, medimnis, in uilla difficili atq; aspera uia perductus. Erant domi iumenta conserua, molæq; plurimæ ab illis a- gitatæ, omnia intus farinæ plena, me uero, uelut seruū nouū solent: ac de uia propter grande onus fessum eo die quiescere sinūt, postridie me iugomolæ alli- gatum linteo uelatis oculis molere iubent, planē noram, id sapius expertus quo pacto esset molendū: sed simulans me eius operis rudē, frustra quietem sperauī, nam plures qui aderant, acceptis baculis de improviso me id minime expectan- tem (neq; enim aspīcere poterā) adeo me percusserunt, ut ē uestigio more turbi- nis circūducerem molā: expertus sanē didici seruū ad ea quę fienda sunt prom- ptum esse debere, neq; expectare domini manū. Eo labore admodū macer euasi, & corpore debilis: quapropter hortulauo me uendidit, qui hortū ceperat colen- dum. Is olera in forum mea opera ferebat sapius, agro deinde effodiendo, plan- tandoq; ac rigando intentus, ego interim ociosus, sed uita propter frigus (erat enim hyems) satis molesta, cū patronus nedum mihi, sed nec lectum sibi parare posset: me tū molle lutum, tum dura terra atq; acuta multū offende- bat, Cibus itē lactuæ amaræ, ac præduræ erant. Ambobus contigitaliquando nobis ad hor- tum adeuntibus, ut obuiarem generoso uiro, ueste induto militari: qui primū uerbis Italis hortulanū allocutus, petijt ab eo, quo asinū ducat: ille uocem militis (ut opinor) non intelligens, nihil respondit. Miles id uelut se contemptū ferens molestius, hortulanū fuste cum percussisset, ille militē amplexus ad terrā in uia prostrauit, iacentē tum manibus, tum pedibus, tum saxo ferit. Miles cū se tuta- retur, minareturq; si exurgeret, se illum ense interfecit. Hortulanus quid de se futurum esset præmonitus, extractum ē uagina ensem, additis uerberibus lō- gē proiecit. Miles uitæ periculo motus, se ob uerba mortuū simulat: quod ue- ritus hortulanus, iacentemq; relinquens, ense supra se posito, in ciuitatē pergit, datoq; alteri ad colendum horto, ob timorem penes amicum unā me ducēs, ubi latēter diuertit: deinde amici consilio se in arca inclusit, me pedibus per gradum abstractum recludunt in superiori ædium parte. Miles ubi de uia surgens, uixq; ambulans ob susceptas plagas in urbem rediisset, narrat cōmilitonibus qui obui- am fortē facti sunt, iniuriā hortulani. Hi cum nossent quō essemus in loco, sum- pro magistratu uenientes domum, lictorē intus destituunt, iubentes eos qui do- mi essent educi. Cum lateret hortulanus, exclamant milites, illum & asinum in- tus esse: qui domi erant nullos esse alios præter se, neq; uirum neq; asinum affir- mant. Cum tumultus & clamor plurimus in paruo loco esset excitatus, ego quid- nam esset cupidus sciendi, caput ē fenestra extuli: quo illi uiso, statim exclamant in mendacio deprehensos. Scrutantes singula hortulanum inuenerunt in arcu- la iacentē, extractum iudicibus tradunt, errati poenā daturum. Me inferius de- missum dant militibus, ridebant in me uersi omnes, qui meo indicio prodisssem dominum: ex quo id uerbum primum prodijt in uulgus: ex asino conspecto. Quid deinceps patrono acciderit ignoro: milles me emī minis uiginti, qui min- ster erat uiri prædiuitis Thessaloniciæ Macedoniæ ciuitatis. Eius minister itē e- rat epulas parare diuiti. Cū isto conseruus frater habitabat pistor, placentas mel- le conficiens: cōmunia suæ his erant artis utensilia atq; instrumenta. Hi mihi di- uersorium dederunt in eo loco ubi reliquæ cœnæ domini ab ipsis importaban- tur per plures, ab altero carnes ac pisces, ab altero placentæ: inter has me inclu- sum relinquentes abeunt lauari. Ego omisso hordeo humano cibo uentrē refer

si. Cum rediissent tum ex ciborum multitudine non animaduertunt cibos à me comestos, tum quia parcè, ne quid perciperent, comedi. Vbi illos id non perspexisse sensi, eorum fretus ignorantia, melioribus frustis corpus repleui. Tandem ut damnū cognouere, alter alterum illa surripuisse suspicatus, pudore inuicē reticebant. Diligentius igitur adseruantes, reliquas portiones deinceps & frustra adnumerant. Ego uitā uoluptuosam in delicijs agēs, factus sum corpore pinguior adeo ut pellis ex pilis nitidis admodū luceret. Illi me pinguiorē factum uidētes, hordeum uero nequaquā minui, in suspicionē mei ducti, simulant se foris ire lauandi gratia, clauso ostio quid agam per rimulas aspiciunt. Ego ignorās dolum ad prandium proficiscor: illi primo ridere incipiunt in cibo asini desueto. Conseruis deinde ad id spectaculum uocatis, rident simul omnes uehementius, adeo ut patronus peteret, quid nam accidisset, ut adeo efferrentur risu. Vt causam percepit, surgens à symposio atq; introspiciēs, posteaquam me uidit syluestris apri frustra edentem, statim ridens se intus corripuit. Ego ægerrimē tuli me in furto & gula fuisse deprehensum. Ille suborto risu, me iubet in conuiuū deduci: dein de mensam parari adeo multis cibis, ut nullus alter asinus eos potuisset edere. Cocleæ crudæ erant pisces, partim garo & oleo, partim sinapi conditi. Fortunā ego accidentem mihi sentiens, cogitansq; his iocis salutē mihi afferri posse, mensa altans prandium sumpsi: qua ex re uniuersum conuiuium se in risum effudit. Cum dixisset quispiam: bibet hic asinus & uinum, si quis ministret: idq; patronus iussisset efferri, oblatum potauit: hoc ille præter modū admiratus, duplex eius quo uenditus etiam precium annumerari emptori iussit, meq; dari adolescenti cuidam liberto suo, tum nutriendū tum instruendum, quæcunq; illum oblectare possent. Facile fuit illi me docere parentem sibi, facientemq; singula quæ mōstraret: primum flecti me in genua supra lectum uelut hominem docuit, tū sibi alludere, ac stantem pedibus anterioribus erectis psallere, ad eius quoq; uocem annuere atq; abnuere, omnia deniq; quæ poteram imitabar. Vulgatum iam per urbem erat, asinum uinum bibere, ludere, saltare, & quod mirabilius uideretur uocibus hominis obtemperare. Cum uellem bibere, oculorum nutu admonebam ministrum. Mirabantur hæc omnes ut rem insuetā, in scij hominem in asino esse. Latabar eorum stulticia, discens ambulare, ferre patronū, currere absq; ulla se foris molestia: erā sumptuosius ornatus, purpureis phaleris, freno auro atq; argento distincto. Pendebant insuper tintinabula, suauem sonum præbentia. Me nocles patronus in Thessalonicam abiit: ob hanc causam, ut ferebat, quod erat pollicitus patriæ, se gladiatorios ludos daturū: qui cum ad pugnandū parati adessent, nos mane profecti sumus. Ferebam dominum uia dura & uehiculis difficili: ubi Thessalonicam uenimus, omnes ad spectaculum & me uidendum cōuenerunt: iam em fama diffusa longius uulgauerat, me in modum hominis saltantem uarios ludos edere. Patronus post potum suis conciuibus (hi nobiles erant) in cœna me iocos illos incredibiles iubet edere. Libertus qui mihi præerat faciens ex me quæstū tenebat inclusum, eos qui meos ludos uolebant aspicere, aperta ianua datisq; nummis intromittens. illi aliud, alter in meum cibum afferebāt, & ea præsertim, quæ uentri asini minimē conuenirent. Me & domini & aliorū ciuium epulæ & magnum & pinguiorem reddiderant. Mulier quædam & externa, mei uidendi cupida accedit, ut me aspiciat prandentem: ut aspexit, è uestigio in cupidinem mei exarsit, tum asini specie adducta, tum impulsu ludorum uenustate. Hæc cum liberto ut unam noctē mecum esse sinat magno precio paciscitur, qui parum curans mei iacturā, precio accepto cum ad uesperasceret, post cœnam domini iussu abiens me ad locum ubi dormiebam, perducit. Ibi mulierē in uenimus lectum ingressam, puluinararia mollia importata erant, uestes quoq; & stragulæ & stratum decens humi positum mulieris. Serui alio in loco abeūt iuxta domum dormitum: illa lumen intulit permagnum igni simile, exutaq; ueste nuda

nuda propter lumen stetit: deinde ex alabaistro proferens unguentum, se primum inungit, naresque unguento replet: postmodum exosculatur, ea loquens, quæ amor in hominem dilectum proferre cogit. Deinde me fune in stratum trahit: ego nequaquam tertio egens hortatore, quo ducor accedens, cum uino ueteri essem resperſus, unguenti quoque odore incitatus, pulchritudine insuper puellæ commotus, inclino me dubius, quo nam pacto concumberem cum muliere. nam ex quo asinus fui, expers coitus fui: neque cum asinis in ea re consueueram, neque asinam cognoram. Itaque haud paruus timor incesſit, ne scinderem dilaceraremque in coitu mulierem: ac postmodum tanquam homicida meritam subirem poenam: sed hæc incassum à me cogitabantur, nam mulier multis amatoribus me osculis prouocans, ubi me ad opus paratum sensit, ut homini superincumbens me complectitur, ac paululum eleuans, totum inguen accepit. Ego cum retrò cederem, adhuc reformidans, illa meos amplexa clunes ad sese trahit, cedentem paulò: Quorsum, inquit ens, refugis? atque acrius complexui inhæret. Vt uero sensi supellectile iam mihi deesse ad explendam foeminae libidinem ac uoluptatem, timore deposito haudquaquam amplius insequentem cedens, eius obtemperaui libens cupiditati: existimauitque non esse me Pasiphaëe adultero deteriore. Hoc pacto uniuersa nox ueneri data est, in uoluptatem coitus frequenter consumpta. Cum dies aduenisset, abiens mulier custodem meum conuenit, preciorum noctem aliam redimit. Ille diuorior meo opere factus, quæ rem domino significasset, cum foemina reliquit inclusum: quæ prioris exercitio intenta, uoluptati operam summo cum desiderio impendit. Libertus interim uesper, me incito, ad interiorē, quo dormiebamus locum producto patrono, me per rimulam ostendit cum adolescentula coeſſitem. Eo aspectu oblectatus rem prohibet efferri, cupiens me in theatrum duci ludore tempore, quo id me spectaculum, in aliqua ex his, quæ ad bestias damnata essent, foemina, in conspectu omnium uideretur. Ad me introductam mihi hæere, & demulcere manibus subent, ut cum ludorum instaret dies, in theatrum deduceremur, omnibus spectaculo futuri. Lectus erat magnus ex Indica factus testudine, atque ornatus auro, in hoc me collocat, & ponunt mulierem: deinde supra machinam lectum positum in medium theatri ferunt, magna cum acclamatione populique plausuque, manus aduersus me extendentis. Nobis mensa erat pluribus præparata rebus, quæ in coena deliciarum causa hominibus apponuntur: Astabant nobis formosi pueri pincernæ, uinum nobis aureo poculo ministrantes. Ibi cussitros astans meus, iubet me prandere: uerecundabar in theatro situs, & simul excimescebam, ne quis ursus aut leo ad me disianandum proſiliret. Hic ego inter alios flores recentium rosarum folia conspiciatus, statim è lecto proſilio: arbitrabantur reliqui me uelut saltaturum ad ludum præbendum surrexisse: at ego inter homines ad flores usque delatus, rosas selectas pascor: tum singulis rem administrantibus iumentis speciem depono, omnique prioris asini sublata forma, in Lucium illum priscum ante eos nudus redi. Hoc insperato uelut mirando monstro stupefactus populus, magno coorto murmure, in diuersas sententias distrahebant, alij ut magum, inque uarias formas mutari solitum, statim igni comburendum: alij paulò expectandum, metus prius audiendum censebant, ac postea sententiam ferendam. At ego ad præfectum urbis, qui aderat in theatro currens, dixi me à serua Thessaliæ uxoris, quæ maga erat, unguento perfusum in asinum fuisse conuersum: rogo me in custodia detineat, quoad certior fieret me loqui uera. Dic, inquit præses, tuorum parentum & cognatorum, si quos habes, & ciuitatis nomen. Patrem esse mihi Lucium respondi, fratrem Caium, eodem quo ego uocatus cognomine: me historiarum aliarumque rerum scriptorem, fratrem poetam atque augurem esse, patriam urbem Achaia Patras. Quæ ubi præses audit: Hospitis, inquit, filius es, hominis mihi amicissimi, qui me domi solitus est excipere, & domis prosequi. Scio te nil mentiri tali parente natum: deus sella descendens me attulit.

plexus exosculatur ac deducit domum. Interim meus aduenit frater argentum afferens, aliaq; multa, cum præsens astantibus omnibus me missum fecisset, ad mare descendimus. Præparata iam naui, commeatuq; imposito, optimum factum sum ratus, priusquam abirem foeminam conuenire, quæ me asinum adeo dilexerat: multo enim magis uirum me asino pulchriorem fore sibi charum existimaui. Illa admodum læta me uidit, rei miraculo delectata, ac coenare cubareq; secum hortata est. Existimabam illam quæ asinum dilexisset, multo maiorem in homine uoluptatem sumpturam, cum coenassemus, unguento ungor, coronaq; ex amantissimis rosis, ut quæ mihi formam hominis restituisent, imposita capiti, cum tempus dormiendi iam nocte intempesta adesset, uestes exuo astans nudus, ueluti rem gratam foeminæ facturum, cum pro asino uirum haberet. At illa, ut me nudum aspexit, & singula hominem esse, in me expuens: Abi hinc in malam rem, ait: abscede ocyus, alibi dormiturus. Cum peterē quodnam ob erratū meum id diceret: Quoniam non te, ait, sed asinum dilexi, quo cum non tecum concubui: Equidem arbitrabar te asini solam speciem deposuisse, insigne illud quod dilexeram seruasse: tu uero omisisti id, quod solum in asino pulchrū uidebatur atq; utile, in simiam quēdam conuersus: statimq; uocatis domesticis mandat, extra domum foras me nudum eijci, Ego ante domū nudus, coronatus, unctus, in nudo solo iacui. Diluculo mare uersus respiciens, nudus fratri narraui, non absq; risu infortunium meum. Vento deinde flante nauem ascendentes paucis diebus in patriam uenimus, ubi dijs meæ salutis autoribus sacra persolui, ac in templo dona suspendi: non quod ex canis podice (ut uulgo aiunt) sed ex longa asini peregrinatione, ac uix tandem in patriam redierim, salutem cōsecutus.

I V P I T E R C O N F V T A T V S

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

A R G V M E N T V M.

Synopsis Dialogi huius est. Quando fato ac necessitate quadam omnia in hoc mundo geruntur, etq; etiam dij obnoxij sume, superua caneam esse omnem religionem, ac cultum diuinum. Ideoq; neq; dijs sacrificandum esse, neque ab illis quicquam sperandum. Imò ipsos illos non meliores, aut etiam feliciores hominibus esse, sed solum fati ac necessitudinis istius sempiternæ ministros, qui per se neque prodesse nobis, neq; nocere possunt. Nam si ulla illorum prouidentia, aut rerum humanarum administratio foret, neque malos ac sceleratos multos manerere, et pios, bonosq; beneficijs, ac manere illorum prouehi debere. Nam quæ de supplicijs inferorum, ac poenis nocentum feruntur, ea, si quæ sint, eiusmodi certò esse, ut immerito et iniuste illis eueniant, qui ea patiuntur, cū nemo sua uoluntate, sed ex prædestinato, fatoq; impellente peccet. Fingitur autem Cyniscus, uti intrepidus, atque imprudens paulò quispian, cum Ioue disputare. Estq; hic Dialogus ex illis unus, ob quos Lucianus, propriè blasphemus, atque ab eis uocatus est. Quid enim in rebus mortalium sanctum, aut inuiolatum usquam erit, si religione ac metu deorum è medio sublato, hominibus persuaseris, siue benè siue malè agant, id necessitatis quadam fati fieri, eoque ipsos à crimine solutos atq; innoxios esse?

Interlocutores CYNISCVS & IVPITER. CYNISCVS.

Exordium ab
exiguitate et
facilitate peti
te rei.



GO uero te Iuppiter talium rerum gratia nunquam molestus conturbabo, extructas diuitias, aut multum auri pondus, aut imperij dignitatem à te postulans, quæ quidem uulgo non parum multis maximè in uotis sunt, tibi uero largitu haud quaquam facilia. Itaq; permulta eiusmodi illis sollicitè expetentibus surdis auribus uideo te negligere. Cæterum unum illud facillimum à te mihi uelim contingere. IVP. Quid hoc uero rei est Cynisce, neq; enim indigentia

Sigentia diutius discruciaberta, maximè si rerum mediocrium, ut ais, inopia cō-
 dictaris. CYN. Responde mihi ad quæstionem quandam non difficilem. IVP.
 Exiguum profecto uotum & præstari facile. Proinde quære quæcunq; fert a-
 nimus. CYN. Vide Iupiter, etenim uerisimile est & tibi uidelicet Homeri atque
 Hesiodi lecta esse poemata. Dic ergo mihi, num uera credenda sunt ista, quæ de
 Fato & Parcis illi confarctatis cecinerunt uersiculis. Et an nullo modo ea uita-
 ri queant, quæcunq; illæ cuique nascentium fatali decreto adneuerint. IVP. Et
 ualde quidem uera sunt ista. Etenim in rebus humanis nihil est quod Parcarum
 dispensatione & consilio non ordinetur; uerum omnia quæcunq; fiunt, dum
 sub illarum coloris emferuntur, statim ab initio unumquodq; illorum certum
 & infallibilem sortitur euentum, nec fas est aliter fieri. CYN. Proinde, quoties
 Homerus alia in parte suæ pœseos dixerit. Infera ne Parcis inuitis regna subin-
 tret, ac id genus alia, nugari uidelicet tunc illum dicemus? IVP. Et maximè, ni-
 hil enim extra Parcarum legem fieri credendum est, atque adeo præter linum.
 Caterum Poëtæ, quæcunq; ex Musis suggesta cecinerint, illa uera habenda
 sunt. Porro quoties à Deabus deferuntur, ac per se aliquid literis ac memoriæ
 proditum protulerint, tunc à uero tota uia aberrant, neque non cum prioribus
 pugnantia atque contraria commemorant. Et ignoscendum quidem facinus,
 si, cum homines sint, ueritatem ignorent, præsertim illo digressio numine, quod
 præsens per illos canere solebat. CYN. Atqui hoc sanè ita se habere dicemus.
 Ad hæc uero & illud mihi responde: nonne tres sunt Parcæ, nempe Clotho, La-
 chesis & Atropos? IVP. Rectè putas. CYN. Fatum ergo & Fortuna, cum &
 ipsæ Deæ sint, multum uulgo celebratæ, cuiusmodi sunt, aut quæ nam unicui-
 que illarum est potentia? An uero æqualem cum Parcis sortem obtinent, aut
 maiore quàm illæ in rebus humanis gubernandis potentia præditæ sunt? pas-
 sim enim omnes affirmantes audio, Fortuna & Fato nihil usquam esse potenti-
 us. IVP. Haud fas est omnia tibi comperta esse, o Cynisce. Cuius ergo gratia hæc
 de Parcis me interrogasti? CYN. Si prius mihi Iupiter & illud exposueris, num
 & in uos illæ imperium obtinent, & necessum sit ex illarum lino uos pendere?
 IVP. Necessarium omnino o Cynisce. Quid ergo risisti? CYN. Commodum Ho-
 meri illi uersiculi in mentem mihi uenerunt, quibus te in Deorum concilio con-
 cionantem introduxit, & indignanter comminantem te cathena quadam aurea
 omnia sursum subducturum. Etenim dixeras, cathenam cœlitus te dimissurū,
 ac tunc si uelint, omnes Dii ex illa pendentes, quamuis certatim summo studio
 te conarentur detrahere, nullo tamen modo te loco essent moturi. Te uero, si lu-
 bitum foret, nullo negotio uniuersos, unā cum terrâq; et uastogurgite ponti uel
 le subducere. Tunc equidem inusitato & admirando membrorum robore pol-
 lere mihi uidebare, ac mirificè inhorrescebam animo audiēdo uersiculos. Nunc
 autem te ipsum uideo, unā cum cathena & uerbis tuis minacissimis à tenui filo,
 ut ais, pendentem: uidetur itaque mihi multò iustius Clotho arroganter glori-
 ari posse, quod & te ipsum in sublime tractum, et ex colo pendulū uideat, quem
 admodum piscatores ex calamo subductos contuentur pisciculos. IVP. Haud
 compertum habeo, quid istæ tuæ sibi uelint quæstiunculæ. CYNIS. Illud nimi-
 rum Iupiter, & per Parcas ac Fatum te obsecro, ne acerbè atque grauiter acci-
 pere uelis, si ueritatem ore liberiore protulero. Si enim ista, ut tu dicis, ita se ha-
 bent, & Parcæ omnium rerum potestatem & gubernationem obtinent, & ni-
 hil à quoquam eorum, quod illis decretum est, immutari potest, cuius ergo gra-
 tia uobis nos homines sacrificamus? quamobrem hecatombas uobis ad aras
 adducimus, uotis expetentes bona nobis uestra largitione contingere? Neque
 enim uideo quem fructum ex tanta cura, & sacrificandi studio capimus, si ne-
 que malorum auersiones ipsis precibus inuenire possumus, neque aliud bo-
 num diuinitus datum consequimur. IVP. Noui unde tibi istæ suppetant argu-

I.

Questio et
 argumentum
 ex quo ea
 que sequitur
 inferuntur.

II.

An idē Fortu-
 na, Fatum et
 Parcæ.

III.

An et Iupia-
 ter fato succu-
 mbat.

I. Conclusio,
 ergo neq; sa-
 crificandum
 dijs, neq; ab
 ijs aliquid pe-
 tendum.

tia & immodesta interrogatiuncula, nempe ab execrandis & maledictis istis Sophistis, qui nulla providentia res humanas administrari garrunt. Itaque illi eiusmodi crebris quaestionibus impietatis ductu perquirunt in hoc, ut à sacrificando & uotis nuncupandis auertant homines, tanquam uulgare quiddam esset. Nobis tamen earum quae apud uos aguntur rerum nullam curam esse, neque quicquam omnino posse in his quae in terris sunt negocijs, impudenter mentiuntur. Verum enimvero nequaquam talibus disputationibus implicati gaudebunt.

CYN. Non per colum Parcarum, ò Iupiter, ab illis persuasus hæc te interrogant. Disputatio uero nostra nescio quò modo eò progressa in hoc ipsum incidit, ac si per uacanea hominum sacrificia esse confirmat. Rursus uero si uidetur, paucis te interrogabo, tu porro ne graueris, precor, ad quaesita respondere, & uide ut maxime prouidenter respondeas. IVP. Roga, si tibi ocium est talia nugandi. CYN. Ais ne omnia Parcarum nutu & decreto agi & fieri? IVP. Aio sanè. CYN. Vobis uero felicitam esse facultatem cõmutandi & reglomerandi? IVP. Nullo modo. CYN. Vis ergo, ut quod sequitur, inducam, siue clarum ac planum illud dixero, seu secus? IVP. Clarum utiq; est. Nam qui Dñs sacra faciunt, nulla necessitate adducti sacrificant, sed alternè retributioni seruiunt, perinde ac si bona à nobis mercarentur, aut alioqui honesto dediti colunt, quod uiderint esse praestantis us. CYN. Et hoc abundè satis esse ducis, potissimum cum affirmes nullius utilitatis respectu fieri sacrificia, uerum bonitate quadam hominum praestantiora contentum. At si quis ex Sophistis illis praesto esset, haud dubiè ex te quaereret, quo nomine Deos hominibus potiores esse pronunciares, praefertim conseruos hominum existentes, eidemq; Parcarum imperio, quae rerum sunt dominae, subiectos. Neque enim, nisi me fallit opinio, illi respondebis, Deorum sortem hoc esse potiore habendam, quod immortales sint. Nam hoc ipso nomine infeliciores dicendi sunt. Homines enim etsi aliud nihil, certè mors in libertatem uendicat.

II.
Deos non esse
potiores aut
beatiores ho-
minibus.
Cõsulat bonũ
immortalita-
tis per inuer-
sionem.
Adimit et cæ-
terarũ rerum
felicitatẽ, p di-
tributionem,
uniuscuiusq;
incommoda
enumerando.

Cæterum uobis in inensum huius rei incõmoditas protenditur perpetuæ seruituti mancipatis, quae uario multipliciq; tractu sub lino subinde circumuoluitur. IVP. Atqui, ò Cynisce, hæc perpetuitas & immensa temporũ series nostra est felicitas, ac uitam omnibus bonis affluentem agimus. CYN. Nõ omnes pari felicitate fruimini, ò Iupiter, uerũ apud uos quoq; praefinita est quaedã dispar rerũ fructio, multis coniuncta perturbationibus. Tu quidẽ feliciter et beatè agis p omnia, cum Deorum summus Imperator sis, possisq; & terram & mare subducere, quasi fune demisso. Cæterum Vulcanus claudus est, unus ex moechanicis camino & igne artem fabrilem exercens. Prometheus uero quondam etiam in crucem actus est. Quid autem patrem tuum commemorem, quem etiam nũ uinculis constrictum tartareis sub umbris agere cõstat? Quinetiam nefandis amoribus uos capi perhibent, ac uulneribus indignè uiolari: praeterea aliquando seruili conditione hominibus esse deuinctos, quemadmodum fratrem tuum Laomedonti dicto audientem fuisse. Apollinem uero apud Admetum egisse in seruitio inficiari non potes. Hæc cum ita sint, non uidetur mihi solida esse & synce-
ra uestra felicitas. Sed sunt quidem uestrũ nonnulli felices & egregiè beati, sunt rursus qui non item. Mitto enim ut latrocinio non secus atq; nos dispoliemini, neque non à sacrilegis compilemini, atq; ex ditissimis ad extremam rerum angustiam in puncto temporis redigamini. Non pauci uero ex uobis & iam conflati sunt, aurei aut argentei existentes, quibus uidelicet hoc fataliter decretum fuerat. IVP. Vide, ut uerba contumeliae plena in nos euomas Cynisce, ac te fortasse illorum aliquando poenitebit, intemperantis linguae poenas sufferetẽ. CYN. Tolle minas ò Iupiter, certò enim persuasum habeo, nihil me mali passurum, quod ante te mihi Parca sufferendum nõ destinauerit. Quoniam neq; illos ipsos sacrilegos supplicio per te affectos uideo, sed plurimi manus uestras indemnes effugiunt. Opinor uero in fatis non esse, ut capti scelerum poenas expendant. IVP.

Nonne

Nonne dicebam aliquem esse illorum, qui disputationibus suis deorum prouidentiam tollerent? CYN. Nimum pertimescis illos Iupiter, nec scire possum, cuius gratia. Proinde, omnia quaecumque dixerō, illorum doctrinam esse existimas. Ego uero ab alio quouis potius quam à te ueritatem peruestigare. Ceterum & hoc perlibenter ex te quaererem, quæ nam ipsa uobis esset Prouidentia, nunquid una ex Parcarum numero, aut an Dea quæpiam his longè potentior, tanquam illarum regina? IVP. Iam & antè tibi dictum est, nullo modo fas esse, te harum rerum nihil non nosse. Tu uero sub initium cum dixisses te unum quiddam quæsiturum, nullum finem facis apud me de rebus eiusmodi friuolis, ac scitu parum necessarijs, nugandi, & iam quidem disputationis tuæ summam, quò tēdat perspicio, nempe ut planum facias in rebus humanis nihil fieri nostra prouidentia. CYN. Non meum hoc quidem est, sed tu paulo antè constanter affirmasti Parcas esse, quarum dispensatione gubernarentur & efficerentur omnia, nisi iam horum uerborum te poeniteat, ac quæ dicta sunt reuocanda putes, propulsoque fato de habenda cura deliberatis. IVP. Nequaquam, sed Parca nostra ope effecta reddit singula. CYN. Intelligo, ergo Parcarum famulos atque ministros uos esse perhibetis. Verum & sic illæ sunt, quas cuncta prouidere certum est. Vos autem non secus atque fabrilia quædam illarum instrumenta habendi estis. IVP. Quæ ratione isthuc dicis? CYN. Ea nempe, quemadmodum & ascia fabro lignario, & terebrum cooperando non nihil adfert ad artem perficiendā adminiculi. Nemo tamē qui quidem compos sit rationis, dixerit, hæc ipsa esse artificem, neque nauis ascia aut terebri opus dicenda est, sed eius qui nauem fabricauit. Non dispari ratione singula fabricans fatum putandum est. Ceterum uos sororum fatalium ascia & terebra estis tantummodo. Et, quemadmodum non iniquum uidetur, homines multò iustius Fato sacra facere debebāt, ac ab illo bonorum largitionem postulare; cum illi interim ad uos cursitent, prece ac muneribus deuenerantes. At neque si Fatum sacrificijs & uotis colerent, rectè mihi facere uiderentur. Neque enim opinor, ullo modo fieri posse, ut Parcis quoque hoc immutare liceat, neque non aliquid eorum subuertere, quæ initio illarum decreto immobili de singulis irreuocabiliter statuta sunt. Proinde, nequaquam equo animo sufferret Atropos, si quis in contrarium stamen coli torserit, laborem Clothus dissoluēs. IVP. Tu iam Cynisce neque Parcas quidem ipsas ab hominibus colendas esse contendis, sed uidere mihi omnia non illibenter uelle confundere. Nos uero, ut maximè aliam ob causam nullam, certè ob diuinationem et oracula, neque non eorum prædictionem quæ singula de quouis rato consilio decreta sunt, iure optimo colimur. CYN. In summa, nihil utilitatis adfert, o Iupiter, eorum præscientia, quibus ea obseruatione deuitare nullo modo concessum est, nisi in hoc dicas, ut is qui certus sit hasta ferrea se moriturum, mortem queat effugere, ipsa uidelicet in cistam conclusa. At qui fieri non potest, siquidem educit illum Parca ad uenandum, & hastæ obiciet. Ac Adrastus emissâ in suam cuspide, ab illa quidem aberrabit; porro Cræsi filium perempturus est, quasi uiolento quopiâ Parcarum decreto feratur in iuuenem. Sed neque illud quod Laio datum est, risu caret, nempe illud: Caue sis dijs nolentibus prolem seras (ait enim) Nam sobole suscepta, occidet te filius. Etenim nimis superuacaneam atque adeo infrugiferam opinor esse admonitionem earum rerum, quæ non possunt non fieri. Quippe post acceptum oraculum, & prolem suscepit, ac deinceps à filio peremptus est. Quare non uideo, quam ob rem & mercedem exigatis propter uaticinium. Ut interim silentio præteream, quòd obliqua & ambigua, & quæ in utranque partem referri possunt, non paucis respondere soleatis, non admodum clarè explicantes, num ille tracto Hale suum ipsius imperum euersurus esset, an Cyri. Vtrumque enim potest oraculum. IVP. Erat, o Cynisce, Apollini quædam aduersus Cræsum causâ simultatis & iracundiæ, propterea quòd illum pertenta uerat, carnes ouillas ac testudinem unā elixando

Deos esse ministros Fati, neque ex se quicquam posse.

Confutatio oracula et prædictiones, ab effectu et incertitudine. Historia est apud Herodotum lib. 1.

Scilicet Cræsus, ut eodem libro.

estirando. CYN. At enim uero conueniens atq; adeo æquum & bonum fuerat, ut cum deus esset, ab omni iracundia foret alienissimus. Verum, ut mea fert opinio, fortasse ita in Fatis fuit, ut Lydus ille oraculo deciperetur, ac iam olim ne perspicua futura inaudiret illius stamini Fatum aduenerat. Vnde liquet uaticinium quoq; uestrum, illius maximam esse partem. IVP. Nobis uero nihil facis reliquum, sed, ut uideo, ne quicquam dei sumus, qui neq; providentia aliqua res humanas dispensare soleamus, neq; sacrificijs digni esse uideamur, sed re uera a sciarū terebrorumq; instar sumus. Ac sanè uideris me iure optimo ad hunc modum superbè contemnere, quòd cum fulmine armatus sim, sustineam te impune talia aduersus nos contumeliosè differentem. CYN. Feriò Iupiter, si mihi tale est fulmine percussus interire, neq; te ob ictum quicquam in ius uocabo, sed potius ipsam Clorho, per te uulnus mihi incurientē. Neq; fulmen quidē ipsum accusabo, quasi tā infelicis ruine causa mihi extitisset. Veruntamē hoc quoq; uos interrogabo, nempe te & Fatum, ceterū tu mihi illius loco respondeas uelim. Eteim minis tuis hoc in memoriā mihi reuocasti, qui sit tandē, ut omissis tot sacrilegis, præterea tot criminosis & uiolētis, & periuris hominibus dissimulantes posthabitis, unā aliquā ilicem aut lapidē, aut naui uelū nihil malī unq; per iniusticiā meritē fulmine feriatīs? Non raro quoq; hominē frugi & uiatorē spectata sanctimoniē? Qd' uero cōpressis labijs obticuiſti Iupiter? Aut fortasse ne hoc quidē me nosse fas est? IVP. Sanè nefas est te ista inquirere. Tu uero extremē curiosus es, adeo ut me fugiat, qui nā tibi uoluptati sit istis me obtundere. CYN. Proinde neq; hoc à uobis perquirendū mihi uideo, nēpe à te et Fato et Prouidentia, quam ob rem Phocion uir sanctus & iustus, in tanta omnium rerum inopia atq; angustia diem suum obierit, tum etiam ante ipsum Aristides, Callias autem & Alcibiades nepotes intemperantissimi omnium affluentia exuberabant, neque non Medias multis sceleribus coopertus, ac Charops Aeginetes homo mascula Venere extremē infamis, à quo matrem suam fame necatam pro certo constat. Contrā Socrates undecim uiris traditus est, Meletus uero non itē. Ad hæc cur Sardanapalus mollis atq; effœminatus, delitijsq; totus fractus regnauerit, Persarum uero tot ac tanti uiri uirtute longē optimi atq; clarissimi eius iussu in crucem subacti sunt, propterea quòd factis illius parum delectabantur. Ut taceam, quæ in præsens fiunt, longum enim esset singulis per censendis immorari, quemadmodum mali & facinorosi per omnem uitā facillē agant, & feliciter omnibus rebus affluentes, cæterum boni ducantur & ferantur, paupertate, morbis & cæteris infinitis malis impliciti, ærumnosè confluentes. IVP. An ignoras Cynisce, quanta supplicia & cruciatus post hanc uitam prauos & sceleratos homines manere soleant, aut in quanta felicitate uicturi sint boni? CYN. Orcum mihi narras, & Tityos & Tantolos. Ego uero si quid talium rerum est, haud obsecrè cognoscā ubi Fato functus fuero. Quantum autem ad præsens attinet, uelim ut quantumcunq; hoc temporis in uiuis mihi exigendum est, ego interea omni felicitate perfunctus, tandem mortuus à sedecim uulturibus iecur meum depasceret: uerum non ut hic in uita siti pressus, quemadmodum fertur Tantalus, in beatorum Insulis cum heroibus biberem, in Elysio prato constiturus. IVP. Quid ais? An non credis esse quædam parata supplicia & pœnas malis destitutas, & honores ac forum iudiciale, ubi singulorum uita habita ratione cognoscendi expenditur? CYN. Audio Minoa quendam Cretensem infrā talibus rebus cognoscendis atq; diiudicandis dare operam, ac mihi super illo quoq; responde, estne tuus ut fertur filius? IVP. Quam ob rem uero ista de illo quæris Cynisce? CYN. Quos maximè afficit supplicio? IVP. Prauos uidelicet, cuius generis sunt parricidæ & sacrilegi. CYN. Quos autē ad Heroum contuberniū amandare solet? IVP. Nempe bonos, & sanctitate uitę præcellētes, quiq; semet uirtute excoluerunt. CYN. Cuius uero gratia hoc facit o Iupiter? IVP. Propterea q̄ illi suppli-

Tacite negat
Prouidentia
decorū, ex esse
et uerum
humanarum
conditione.

Transit ad in
feros, et illo-
rum supplicia,
ac pœnas ele-
uat quoq; q̄
si qui eiusmo-
di sint, imme-
rito defunctis
accidant, ut q̄
non uolūtate
sed fato pecca-
tine.

Supplicio, si uero honore remunerandi sunt. CYN. Cæterum, si quis nolens & inuito animo mali aliquid designauerit, num & hunc supplicio afficiendum condemnat? IVP. Nequaquam. CYN. Proinde, neque si quis inuitus boni aliquid fecerit eum honore dignabitur? IVP. Nequaquam. CYN. Itaque haud conuenit illi ò Iupiter ullum neque honore ornare, neque supplicio afficere. IVP. Qui uero nullum? CYN. Quoniam nihil nos homines animo uoluntario facimus, sed necessitate quadam ineffugibili ad hoc compulsi: si tamen uera sunt illa, quæ ante confessus es, nempe Parcam esse omnium rerum causam. Iam si quis alterum peremerit, Parca in culpa est, quæ admisit parricidium. Si quis sacrilegiò deorum fana compilauerit, facinus à Parca sibi iniunctum admisit. Quocirca, si Minos recto uti uelit iudicio, multò æquius Fatum pro Sisypho puniet, & Parcam pro Tantalò. Quid enim illi iniuste egerunt, quando iussis dicto audientes fuerint? IVP. Amplius quidem uel respondere tibi indignum facinus existimo, talia præsertim interroganti. Audax enim es & Sophista, ac iam quidem te relicto ab eo. CYN. Debebam equidem adhuc & hoc ex te quæsisse, ubi nam locorum Parcæ degerent, aut quomodo res tantas tam exacta cura & cogitatione queant assequi, præsertim illis tantum tribus existentibus. Etenim laboriosam & minimè felicem atque iucundam uitam mihi uidentur agere, tantis implicitæ negocijs. Et quemadmodum uerisimile est, ipse quoque Fato parum propicio & fauente in lucem sunt editæ. Itaque ego, si mihi daretur optio, nequaquam cum illarum uita meam commutauerim, uerum eligerem potius, ut adhuc egentius agerem, quàm aut colo Parcarum assiderem, tantis negocijs & difficultatibus referto, obseruans singula. Cæterum si tibi graue est, ò Iupiter, ad hæc respondere, etiam his contenti erimus, ad quæ respondisti. Satis enim est, quòd de Fato & Prouidentia sermonem nos non celaueris. Reliqua fortasse in Fatis non est ut audiam.

I V P I T E R T R A G O E D V S.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

A R G V M E N T V M.

Eiusdem prope argumenti & hic Dialogus est, nisi quòd hic Epicureum etiam quendam introducit, qui deos omnino negat: ullos esse, nedum providentia sua mundum gubernare, fortuitumque ac temere omnia geri contendit. Deinde & ipsa tractatio in plures personas spargitur, ac tota dramatica est. Principio enim Iupiter fingitur, audita disputatione Timoclis Stoici, & Damidis, eius quem modo dixi, Epicurei, grauiter incensus, ac neminem pariter atque dolore commotus esse. Cuius rei causam, dum cæteri ab eo inquirunt, eandemque disputationem ab eisdem illis iterum instaurari audiunt; tandem consilijs mutuo inter se collatis, generale deorum omnium concilium, super eadem re congregandum, decernitur. Conuocatis itaque, per præconem Mercurium, uniuersis, & ipsidem pro sua cuique dignitate, assignatis sedibus, cum diu inter se, de confesso altercati fuissent, postremo imperato silentio, Iupiter cum magna perturbatione, totum negotium, ac summam disputationis illius, exponit, admonens, & ob oculos imminente posito periculo, exhortans, ut in commune omnes consulere, & malo huic remedium aliquod querere uelint. Primus igitur, accepta dicendi potestate, Momus, graui obiurgatione deorum securitatem ac negligentiam reprehendit, ut qui & malos euecti finiant, & contra bonos ac iustos opprimi, neque responsa certa & expedita hominibus dent, neque etiam poetarum scripta aboleri faciant, per quæ supra, adulteria, bella ac seditiones ipsorum euulgentur: quare quicquid huius accidat, ipsorum culpa atque inertia accidere. Atque hinc oratione ad ipsum Iouem conuersa, etiam exemplis hæc confirmat. Post quem cum alij alia censerent, omnium ferè sententias idem confutat: uel quòd per se absurde & inutiles essent, uel quòd absurda & incommoda ex ijs secutura. Præcipue uero Apollinis consilium reprehendit. Cuius etiam oraculum super euentum & uictoria disputationis huius prolatam ob uanitatem, irridet. Ob quæ Hercules, cum ipse postremus sententiam dixisset, audiretque, fati prohiberi sese, quo minus sacra, ac templa sua, uel contra impios ueri posset, eò tandem redit, ut dicat se male apud inferos esse, atque ibi ab umbris memi, quàm inter deos contemni, ac pro nihilo haberi. Quæ dum ita geruntur, interea noua occasione fingitur Hermes ille Agoræus, qui Athenis ad porticum Pœcilem consecratus stabat, propterea aduenire, ac nunciare disputationem Damidis & Timoclis iterum iam incœ-

ptan

L Y C I A N I

ptam esse, et ad eam magnam hominum multitudinem confluere. Relicto igitur consilio, ad auscultandum o-
mnes conuertuntur. Porro tota Timoclis disputatio in hoc versatur, Deos esse, ac providentia illorum omnia
gubernari, idq; argumentis hisce confirmat. Primo, ab ordine ac cursu rerum naturalium, quos omnes suos ac
certis vicibus redeant ac uariantur. Deinde autoritatibus et testimonijs poetarum, Homeri et Euripidis. Post
hec, communis consensu gentium, qui deos uenerentur, sacrificijs et aris constitutis. Inde et ab effectis, quia
oracula dant, et fulmina Iupiter iaciat. Postea autem et a minori, collatione ac similitudine a narium guber-
natoribus sumpta, quod ut illi nauigant, sic decorum providentia mundum administret. Vltimo etiam a fig-
no et consequenti: quia ara decorum sunt, que nullo modo sumra fuerant, nisi et dii essent. Ad que singularem
respondens Demis. Primum argumentum de naturali rerum ordine, a diuisione diluit, etsi talia quedam fiant,
non tamen cum ordinem a Dijs ideo certum constitutum esse, Confutatione, ut apparet, non satis efficaci. Au-
toritates autem poetarum, ab ipsorum officio, et contrarijs testimonijs elidit. Consensum præterea gentium,
ab eo, quod quoniam deos colant, non tamen eosdem omnes, et quidam etiam fœda ac turpia pro Dijs habeant,
impugnat. Deinde et oracula, et fulmina eiusmodi esse ait, ut hæc ex naturali causa fiant, Ioue non olim in
Creta sepulto, illa autem ambigua et obscura, nihil certi prædicant. Similitudinem uero narium dissoluit, ex
dissimilitudine rerum comparationem, ostendens diuersa omnia in hoc mundo, atq; in narium esse. Vltimum a
quo locum, ut frigidam ac friuolum, eludere tantum satis habet.

M E R C V R I V S.

Exordium ab
attentione et
rei magnitu-
dine, quam ip-
sis etiam uer-
bis exprimit.



I V P I T E R, quid animo cogitabundo tecum comminisceris
loqueris, pallidus obambulans, ac Philosophi colorem uultu
præ te ferens? Quin mecum ista communicas, et me pro-
pter rerum difficultatem, qua premeris, in consilium adhi-
bes. Haud enim famuli tui nugas habebis contemptui. M I.
Sanè magne parens hominum rex atq; deorū, Te precor en-
glaucis oculis Tritonia Pallas, Fare age, ne celes, quo sint
hæc cognita nobis, Quod te consilium dubio sub pectore
uersat? Cur gemis? & tacito pallor subsurgit in ore? I V P. Nunquam grauis res
ulla sic dici potest. Non passio, non ullus usquam dolor. Sed nec calamitas ulla
sic tragica & mala est. Quæ sit dolori conferenda coelitus. M I. O Phœbe qua
libus incipit proœmijs. I V P. O pessimum genus mortalium, Tuq; o Prometheus
me quibus affixi malis? M I. Quid est? nec enim celabis hæc domesticos. I V P.
O murmur ingens fulminis magnicrepi. Quid utilitatis addis aut adfers mihi?
M I. Compesce iracundiam, si tragica magniloquentia, quemadmodum illi tibi
pares esse nequeamus. Neq; enim totum Euripidem deuorauimus, ut tibi dictis
poeticis è fabula petitis subseruiamus. I V N. An nobis obscurum esse opinaris
tristicæ tuæ causam cuiusmodi sit? I V P. Nosti nequaquam, etsi grauius quiddam
boæ. I V. Noui ecastor dolorum tuorum summam, quibus discruciaris. Neq; ta-
men uociferor aut coëctso, quippe quæ iam sæpenumero præter morem et usum
di per te sim passa contumeliam. Valde igitur credibile est iterum aut Danaës cus-
suspiam, aut Semeles, aut Europæ inuētæ amore te angere. Deinde uero assumpto
immagine, aut tauri, aut satyri, aut aurum te factum uelle per impluuium in sinum
amatæ puellæ influere. Hoc enim haud dubitanter significant crebri isti tui ge-
mitus & suspiria, neq; non lachrymæ. Præterea pallor quoque non alterius rei
quàm amoris argumentum est certissimum. I V P. O beata, quæ res nostras in a-
more & talibus ludicris sitas esse opinaris. I V. Et quid aliud te nisi hoc sollicitas
Iouem existentem? I V P. In extremum discrimen res nostræ perductæ o Iuno, et
planè, ut est in prouerbio, in acie nouaculæ constitutæ sunt, ut aut colamur am-
plius, oblati in terra sacris fruente, aut neglectui demur ab omnibus habiti cō-
temptui, ac nullius quidē momenti esse uideamur. I V. Nunquid terra Gigantes
produxit iterum? aut nunquid Titanes disruptis uinculis, deuictaq; custodia rur-
sum aduersus nos arma & uim parant? I V P. Confide, nā res inferæ celestibus ex-
tra omne sunt periculum. I V. Quid ergo aliud rei grauis et acerbæ accidit? Neq; enim
uideo, quando talia nihil te cōturbant, quā ob rē nobis Polus aut Aristodemus pro

Historiā no-
mina sunt, ut
infra.

pro Ioue apparueris: IVP. Timocles ille Scoicus ò Iuno & Danaïs Epicurens heri nescio quo initio in eam delati disputationem de Providentia differuerunt, in magna probatorum hominū frequentia & celebritate populari, id quod omnīū maxime me conturbauit animo. Ac Danaïs quidem neque Deos esse, neque omnino eorū quæ fierent curam ullam habere, aut ea ordine gubernare impudēter affirmare nō uerebatur. Cæterum optimus ille Timocles nostras partes omni studio tueri conabatur. Deinde multa turba hominum certatim accurrentium confluyente nullum finem sortita est disputatio. Etenim hoc fœdere initio ab utrisque discessum est, ut in diem posterum de integro reliqua nondum discussa adcuratius examinarent atque perpendere. Et nunc omnes suspensio ad audiendum inhiant animo, uter uictoriam adepturus sit, ac ueriora prolaturus. Videtis periculum, quā omnibus modis in angustum res nostræ coactæ sunt, in uno uiro periclitamur, & ex duobus alterū euenire necesse est: ut aut omnia nostra habeantur contemptui, & solum inania quædam uideantur uocabula: aut ut ea pietate colantur, qua prius culta sunt, si Timocles disputando superior euaserit. IVN. Periculossima protecta sunt illa, nec temere Iupiter more tragico propter illa efferebare. IVP. Tu uero Danaïs aut Antiopes alicuius potiundæ cogitatione me implicitum esse opinabare, cum ita exanimatum me esse conspiceres. Quid igitur ò Mercuri & Iuno & Minerua nobis faciendum est? Quin & uos consilij promptē inuenti partem expromitis. MER. Ego quidem coacto propere concilio hanc rem communi omnium deliberationi offerendam esse existimo. IVN. Et ego huius accedo sententiæ. MI. Atqui mihi diuersum uidetur ò pater, ne uidelicet excitato tumultu cœlum terrore compleas, ne uel palam fiat hanc ob rem te tumultuari aut consternari animo. Cæterum priuato tecum consilio effectum reddas, ut Timocles disceptando potiatur uictoria, Danaïs uero omnium risui expositus atque subsannatus ex disputatione abeat. MER. At qui ista non manebunt obscura & tacita Iupiter, cum philosophis in propatulo futura sit disceptatio. Ac tu quidem tyrannū agere uideberis, si de tantis rebus, ad omnes communiter pertinentibus, cum reliquis nihil communicaueris. IVP. Quin ergo iam ut in contionem ueniant proclamas, ut mox præsto sint omnes. MER. Rectè mones, Heus uos superiocyus in concilium omnes conuenite, ne cunctemini, confluite omnes, uenite maximis de negotijs collaturi consilia. IVP. Adeone nudis ò Mercuri & uerbis simplicibus, ad hæc solutis præconem agis, præsertim maximis de rebus Deos conuocans? MER. Et qui nam alia ratione expectis Iupiter? IVP. Rogas? Aequum esse opinor, ut præconium tuum nonnullis uersiculis ac magniloquentia poetica exornes, ut hac impulsu studiosius & frequentius confluant. MER. Sanè. Veruntamen hoc poetarum & rhapsodorum est officium. Porro, ego minime sum poeticus, adeo ut præconium quoque corrupturus sim, si uersiculis confarcinatis & malè coherentibus proclamarem. Ac risui ero omnibus ob uersiculorum structuram parum concinnam. Itaque & Apollinem in dandis oraculis rideri a nonnullis uideo, dum multa securo animo inuoluit, & data opera obscurat, ne omnino audientes ocio indulgeant, sed expendant uersiculos. IVP. Proinde Mercuri, Homericos uersiculos plerosque admisce præconio, quemadmodum ille nos conuocare consueuit. Credibile autem est illorum te commemorasse. MER. Profecto non admodum promptè & callide, tamen periculum faciam. Ergo Desim nemo nec mas nec foemina desit, Insuper Oceani sint omnia flumina præsto, Omnes summa Iouis nymphæ quoque tecta frequentent. Cuncti in concilium gressu prope rate citato. Vos quibus oblati cedunt sua munera sacris. Præterea quotquot mediæ seu fortè secundæ Classis erunt, seu quos tenet ultima, seu qui Penitus obscura diuorum sorte fruuntur. Degentes pingues cupidi nidoris ad aras. IVP. Euge ò Mercuri, optimum egisti præconem, ac iam plenis uis conueniunt. Quapropter assu mens illos in sedes colloca, pro sua quæque dignitate. Priores quidem sedes occupent aurei, post hos locentur argentei, deinceps uero subsequantur quotquot sunt elephan

*hæc de summa
matotij me
gocij.*

*Deliberatio
de consilio
cogendo.*

Sententia.

*Concilij indi
ctio.*

*Ordines seu
classes deorū
et confessus
eorundem.*

hini, his postremo succedant ænei atq; lapidei. Verum in his etiam ipsis Phidiae aut Alcamenis, aut Myronis, aut Euphranoris, aut talium consimilium artificum gratia præhonorentur. Cæterum uulgares illi nulla arte nobiles, longè alicubi conclusi in angulum locentur cum silentio, complentes tantum contionem. MER. Fient ista ut imperas, ac sua quisq; ut par est sede dignabitur. Atqui hoc neutiquam promp-

Facta fictio, tum aut nosse prodiue est, si quis illorum aureus fuerit ac multitudine talentorum
quis tñ homi- præponderet, opere uero nō ita insignis sit, sed priuato penè ac uulgari & minimè
nū quoq; mo- artificioso, si Myronis æneis ac Polycleti & Phidiae & Alcamenis lapideis confere-
res perstrins- tur, quo nam locandus sit, si artem præferendam esse putas. IVP. Oportebat quid-
gi, apud quos dem ad hunc modum fieri, sed tamen aurum anteferendum est. MER. Intellego,
ubi, illud, nempe iubes ut per opulentiores delectu habito, non ex optimatibus electim locen-
ταμ ἀρετῶν tur, atq; etiam ꝑa pretio. Proinde, uenite priora sedilia occupaturi uos aurei. Atta-
μεν τὰ πρῶ- men ut uides Iupiter soli barbari præsidebunt. Etenim cuiusmodi nam græci sint.
ἐπὶ αὐτοῖσι animaduertis, pleni quidē uenustate ac gratia, neq; non uultu honesto & liberali, et
χέλωναι. quantū ad artificij præstantiam attinet, probè culti & perpolitī, nō tamen nisi lapī-
† Græci δὲ dei aut ænei uniuersi. Aut qui ex illis maximis sunt ac sumptuosissimis impensis fa-
πρὸ τιμῆς bricati, elephantini sunt, modicū ab asperso auro splendorē retinētes, quippe quo
τοῦ, hoc est, tantū colorati sunt, pauloq; facti nitidiores. Ceterū intus sublignei. quidem illi, tota
secundum cen- que muscarū examina interne cōuerfantia cooperientes. Porro aut ipsa Bendis &
sus. Anubis ille, & propter hunc Attis, præterea Mithres in uniuersum ex solido auro
Contentio de conflati sunt, & graues & multi reuera pretij. NEPTV. Et qui hoc tibi iustum uide-
confessu. tur Mercuri, ut Aegyptium illum canino ricu deforme mihi anteferre non uere-
aris, præsertim Neptuno existenti? MER. Rectè dicis, at te quidē ò Neptune Ly-
sippus tantū fecit æneū & pauperem, quippe Corinthijs tunc aurū nō habentibus.
Hic aut omnibus metallis longè est opulētior. Vides itaq; patienter & placatè hoc
tibi sufferendū esse, si huic postponaris: neq; indignandū est, si is cui tantus natus est
aureus, tibi prælatus fuerit. VE. Proinde Mercuri, me quoq; assumptam transfer ad
Deos aureos qui præsident, sumenim aurea. MER. Minimè ò Venus, quantum
quidē ego uideo. Sed nisi prorsus hallucinor aut cecutio, ex lapide candido ex mon-
te Penteli exciso opinor, cū ita uisum esset Praxiteli Cnidijs Venus facta tradita es.
VE. Atqui grauissimū simul ac fide dignissimū testem Homerū tibi producam, sur-
sum ac deorsum suis in rapsodijs auream Venerem me esse perhibentem. MER. Sed
enim ille ipse quoq; Apollinem prædiuitem & opulentū esse adfirmat, nihilo secus
tamen iam ipsum in extremis * sedentem conspicies, à latronib. contumeliose affe-
ctū, atq; etiam fidibus cytharæ compilatū. Quare & tu contenta esto, equi boniq; cō-
sulens, si non prorsus in locū seruilem & sordidū detrusa, contioni interesse cogare.
COLOSSVS†. Quis uerò mecū in contentōem descēdere audeat, cū & solem me esse
conspiciatis, & tanta mole spectabilem. Cæterū, si non magno admodum ingenio
& artificio Rhodij me sculperē dignati sunt, tamen & alios parī arte ad nostri arch-
etypum sedecim deos aureos formauerunt? Quapropter ratione probabili omnīū
preciosissimus meritō æstimandus essem. Artis uero atq; operis præstantia & nobi-
litas tanta pensatur magnitudine. MER. Quid uerò facto opus est ò Iupiter, si qui-
dem & hoc nō mediocrem mihi adfert iudicandi difficultatem. Etenim, cum ad
materiam oculos deflexero, totus quidem æneus est. Porro, cū apud animum meū
perpendo ex quot talentis conflatus est, præter hippada quingentos excusurus est
modios. IVP. Quorsum uero attinebat & hunc interesse contioni, sua magnitudine
aliorū paruitatem expositurū contemptui, neq; non ob dignam sedem nos pertur-
baturū? Verū enim uero ò Rhodiorū optime, & si maximè omnibus aureis antepo-
nendus esses, quō præsidere possis, nisi cæteri omnes exurgant foras, ut soli tibi ad
sedendū locus pateat atq; sufficiat, oī spatio uel alteris tantū natibus occupato. Quo
circa rectissimè feceris, si stans cōtioni intentus fueris, inflexo in cōciliū capite. MER.
Hippada. Ecce rursus altera in discernendo mihi difficultas obijcitur. Aerei enim estis utriq;
Zeuglas & Thetys. Vide Plutarchum. † Rhodium intellige de quo Plinium lib. 34. cap. 76. ciui-

Pentele pa-
gus Atticus
fuit, ad tribū
Antiochidē
pertinens, ut
Stephanus. et
Pentelicus
mons ibidem,
ubi Latoniae
fuere, ut Pau-
sanias in At-
ticis.

*** Inter zeug-**
las græcè,
que tertia
clasis Athe-
niensiu erat.
Nam totā ci-
uitatem in 4.
Classes diuise
rat Solon, in
Pentacostio-
medymnas,
Hippada,
Zeuglas &

Thetys. Vide Plutarchum.

† Rhodium intellige de quo Plinium lib. 34. cap. 76.

ciui-

eademque artificij, nimirum in Lysippi officina uterq; formatus. Et quod maximum est, generis nobilitate pares, utpote Iouis filius Dionysus ille cum Hercule. Vter ergo illorum antefendus est alteri? Siquidem de loco pugnant inter se ut uidetur. IVP. Nimirum uero cunctamur Mercuri, iam dudum concionatum esse oportuit. Quare in praesens quidē nullo habito discrimine, sessum eant promiscuē, ubi cuiq; uisum fuerit. Deinceps uerò hisce de rebus cogetur de integro concilium, ac deinde certum habebō, qui mihi hac in re ordo constituendus sit. MER. Sed o Hercules quā pro more solito tumultuantur, cum uociferatione quotidianam illam distributionem efflagitantes. Vbi est nectar? Vbi relictā ambrosia? ubi sunt hecatombae? ubi sacrificia? IVP. Compesce illos Mercuri indicto silentio, ut intelligant cuius gratia accersiti sint, eiusmodi nugis posthabitis. MER. Atqui non omnes graecam linguam capiunt Iupiter, ego uerò uarias linguas minimē sonare calleo, ut Scythiis & Persis & Thracibus ac Celtis intelligibilia praedicem. Consulō itaq; factu opinor, si manu signo dato silentium imposuero. IVP. Quin ergo facis. MER. Euge, Pythagoricis taciturniores tibi facti sunt, itaq; iam tempus est concionandi. Vides ut omnes oculos in te coniectos habeant, cupid ē atq; desyderanter expectantes, quid nam dicturus sis. IVP. At quod ego patior Mercuri, cur tibi exponere uerear filio existenti meo. Haud tibi obscurum esse reor, quā impendio audax ego semper & magniloquus in contionibus esse soleam. MER. Satis cōpente noui, ac profectō magno metu consternatus eram contionantem te audiens. Maximē uero quando minabare te terram ex ipsis fundamentis euulsam, & pontum unā cum dijs sursum tracturum, aurea illa cathena ex alto demissa. IVP. Atqui nunc o fili, nescio quo modo siue praemagnitudine periculorum impendentium, siue praemultitudine praesentium, conuentus enim ut uides est frequentissimus animus confusa mente mihi penitus obstupuit, planeq; sub trepidantilingua constricta esse uidetur. Et quod omnium est absurdissimum, orationis quoq; multum diuq; meditatae prooemium mihi excidit, quod adornaueram, ut exordio erga illos uterer bellissimo atq; luculentissimo. MER. Perdidisti omnia o Iupiter, ceterum illi tuo silentio in suspicionem uenient, ac grande aliquid malum se audituros expectabunt, cuius gratia tui ita lente & cunctanter ad dicendum progredieris. IVP. Vis ergo Mercuri, Homericum illud prooemio illis occinam? MER. Quale nam? IVP. O superi dictis animos attendite nostris. MER. Apage, iam enim abunde satis ista sub initium nobis per contumeliam inculcasti. Veruntamen, si consultum uidetur, uersiculorum odiosam difficultatem missam facito. Ceterum unam aliquam ex Demosthenis orationibus aduersus Philippum habitis, quaecunq; argumentum tuo appositissima uidebitur, desume, pauca quaedam immutans. Facies hoc multorum rhetorum exemplo, quibus idem facere nunc solenne est. IVP. Rectē sanē dicis, confarcinatam quandam rhetoricam, neq; non promptam & facilem perplexis & animo haesitantibus. Proinde facto aliquando principio exordiar. Pro magna pecuniarum copia o uiri Dei uos electuros opinor, si palam uobis fieret quid tandem illud sit, cuius gratia in hunc coetum estis accersiti. Quod cum ita sit, consentaneum est, ut me dicentem attentis audiat animis. Porro o Dii praesens quidem tempus emissa uoce propemodum loquitur, instantibus periculis omni conatu ac studio uobis occurrendum esse. Nos autem ad haec summa ope prouidenda parum sollicitē affecti uidemur. Iam uero, quoniam Demosthenis subsidiaria uerba me deficiunt, haec ipsa uobis manifestius declarare statui, propter quē perturbatus animo, conuocata contione concilium coegerim. Heri enim, ut nemini uerum obscurum esse opinor, cum Mnesitheus Nauclerus obseruatam ex undis nauem, quae ad Caphareis scopulos fermē illisa perisset, sacra persoluisset, accepti epulis in Peiræo conuiuium agitabamus, quotquot nostrū Mnesitheo uocati eramus ad sacrificium. Deinde oblati libaminibus uos alius aliō, quo cuiusq; ferebat animus, secessistis. Porro autem ego, necdum enim profunda erat uespera, in urbem

Amplificatio
negocij ex cō
sternatione a
nimi.

iliados 8.

Oratio Iouis
qua causā cō
siliij cōuocat
exponit.
Exordium ab
attentione. Et
prima Olim
thiaca sumpta.

Narratio

regressus sum, ut tempore pomeridiano otiosus ab animo deambularem in Cérāmis
co, simul mecum sedula agitatione Mnēsitheitenuē ac frugale, ne dicam sordidum
conuiuium perpendebam, qui cum sedecim Deos epulis acciperet, solummodo gal
lum sacrificauit, senem quidem illum, ac iam mucō & pituita laborantem. Thuris
præterea grana quatuor iam prorsus putrida, adeo ut prunis iniecta statim exting
uerentur, ut neq; summas nares emergente fumo contingeret, præcipue uero cum
toras hecatombas ample & liberaliter polliceretur, iam nauī appropinquante scopu
lis certo inclusa periculo. Interea dum hæc mecum uoluere in animo, ad porticum
Variam progrediendo de labor, ubi consistens ex improuiso inusitatam hominum
multitudinem conspicio: partim quidem illorum intra porticum, partim uero ipso
sub loue, in super nonnullos uociferantes ac mira peruicacitate disceptantes, inque
sedibus confedentes. Tandem uero rem ipsam facile coniectura assequutus, nempe
Philosophos esse ex contentiosis illis & rixosis, uolui propius admoto gressu expo
ratus intelligere, quid nam illud esset, cuius gratia inter se tantopere digladiaren
tur. Ac me illico nube ex crassioribus illis circumuolutum illorum habitu exornauit,
prolixaq; barba attracta, per omnia non inepte philosopho similem turbæ memet
immisi. Multis uero qui mihi obsistebāt cubito ē uia protrusis, ingredior omnibus
ignorantibus quis essem. Cæterum intra turbam iam consistens, offendo Damim
illum Epicureum hominem perditissimum, ac Timoclea Stoicū uiroꝝ longe op
timum pertinacissimē disceptantes. Itaq; Timocles largo sudore persuens, præ ni
mio clamore iam penē uocem amiserat. Damis uero risu sardonio diffuens magis
ac magis Timoclea exasperabat. Porro omnis illorum sermo de nobis habebatur.
Etenim execrandus ille Damis, humanarum rerum nihil à nobis prouideri affirma
bat, neq; eorum quæ in terris fierent quicquam nobis curæ esse. Breuiter, nihil ali
ud quàm in uniuersum nos non esse, tanta uicomprobandi eius ualuit oratio, erant
q; nonnulli qui laudarent illum. Alter uero nempe Timocles nostra optimē senti
ens propugnabat, indignabaturque, ac omnibus modis hostem pugnis inuadens la
cessebat, curam & sedulitatem nostram collaudans, ac planum faciens cum ex mun
do, rē omnium rerum conuenienti ordine Deos esse, quòdque per nos ordinatim
disponerentur singula. Nec defuerunt quibus & ille fuit admirationi, eius oratio
nem non improbantibus. Verum iam extreme defessus erat, ac grauiter & laborio
se loquebatur. Vniuersa autem turba in Damim coniectos habebat oculos. Cæterū
cum ego Deorum existimationem periclitantem animaduertērem, iussi noctemocy
us circumfusam conuentum dissoluere. Abierunt ergo excompolitour die postero
inchoatam de Dīs disputationem ad finem deducerent. Inde ego multis me domū
abeuntibus comitem adiungens inter eundem audiebam Damidis uerba certatim
in cœlum ferri, atque à pluribus supra modum probari. Præsto tamen aderant eti
am qui dicerent nihil esse præiudicandum, sed expectandum, si quid in crastinū ip
se quoq; Timocles dicturus esset. Hæc fermē sunt quorum gratia uos conuocari ius
si. Non modica uero sunt hæc ò Dī, si ratione diligentius inita cōsideraueritis om
nem nostrum cultum, omnem gloriam nostram ac prouentum ipsos esse homines.
Porro autem illi si persuasi in eam cogitationem discesserint, aut omnino deos ueri
esse, aut si sint, restamen humanas nulla illorum administrari prouidentia: pericu
lum est, ne omnia nobis in terris negentur sacrificia, subtrahantur munera, cultus
intercipiantur, ac ne quicquam sublimes in cœlo collocati cum fame conflictemur,
diebus festis & solennitatibus, & certaminibus, & sacris, & ludis nocturnis & pem
pis orbatī. Super tantis itaq; rebus in præsentia quidem æquum esse opinor, ut cū
nes collatis consilijs accurate perpendamus, si quam imminentibus periculis salutē
inuenire queamus. Tum qua potissimū ratione adiutus Timocles potiatur uictoria
ac ueriora dixisse uideatur. Damis uero conuictus atque confusus auditoribus ri
sui exponatur. Cæterum ego Timocli non admodum confido, quasi per cūnia de
stitutus auxilio uicturus esset, nisi nonnihil opis per nos illi allatum fuerit. Facito
Mere

Amplificatio
rei à pericu
lo.

Sententia, si
de Penitio.

Mercuri præconium quod lege fieri cautum est, ut surgentes consulant. MER. Audi, ac silentio linguam cohibe, ne turba. Quem ex Dijs maioribus animus ad contionandum impellit, quibus consentaneum est? Quid hoc rei est, nemo surgit in medium, sed cuncti ora tenetis, fortasse earum rerum magnitudine, quæ expositæ sunt, obstupefacti. MOMVS. At uos sic muri tellus fiat, & unda. Ego uero si mihi cum quadam dicendi libertate copia fandi concessa fuerit, permulta haberem ò Iupiter quæ in præsentiarum conferrem in medium. IVP. Confidenter dic ò Mome, atque interrito animo, uidere enim utile quiddam ad rem præsentem libere proloquuturus. MO. Proinde ò Dei, agite, cuncti attentissimis estote animis. Ego enim iã olim admodum expectabam in eam difficultatem res nostras delapsuras, ac multos eiusmodi Sophistas nobis suppullulatos, iam dudum prospexi animo, à nobis ipsi tam abominandæ atque inauditæ audaciæ causam suscipientes. Et sanè per æquitatem indignum facinusest, eam ob rem irasci Epicuro, aut eius affeclis, eiusque discipulinarum successoribus, si talia de nobis suspicati sunt. Quam enim æquam opinionem de nobis illis habendam esse contendat quispiam, quando tantam omnem rerum perturbationem in uita uideant. Bonos quidem ex illis, ut quisque agit uitam maximè inculpatam, potissimū negligi, paupertate, morbis ac iugo seruii indignissimè afflictos opprimi. Cæterum homines facinorosos nefarijs sceleribus contaminatissimos, honore & dignitate priores esse, diuitijs exstructissimis affluere, melioribus imperitare. Quin etiam sacrilegos nullis supplicijs multari, uerum concessa impunitate tutò latere. In crucē uero subigi, ac uarijs modis pulsari eos, qui nihil mali sunt commeriti, per iniustitiam delinquentes. Hæc itaque cum uideant, iure optimo talem de nobis opinionem obtinent, nihil prorsus nos esse. Maximè uero quando oracula prædicentia audierint, quale est illud, Traiecto Hale maximum subuerter imperium. Haud quaquam planè manifestantia, num suum ipsius, an hostium imperium subuersurus sit. Et iterum uxorū Salamis charissima pignora perdes. Etenim & Persæ, ut opinor, & Græci iuxta è mulieribus editi sunt. Cæterū audis etiam rhapsodis illis quod et amori operam demus, quod uulneremur et seruiamus, quod uinculis constringamur, quod motis seditionibus dissideamus, atque id genus innumeris alijs rebus satis ridicule sumus impliciti, præsertim cum beati atque immortales esse contendamus, quid uero aliud perinde, quàm riderent, facerent, ne flocci quidem nostræ diuinitatem estimantes. Nos porro indigne ferimus, si qui sunt homines non prorsus uecordes, & mentis inopes, qui ista differunt, ac omnem nobis prouidentiam extorquent è manibus, cum potius contentos nos esse oporteat, si nobis etiam dum nonnulli sacra facerent, talia flagitiose delinquentibus. Ac mihi hoc loco ò Iupiter (soli enim sumus, nec ullus hominum in hoc cœtu præsto est, extra unum Herculem ac Dionysum & Ganymedem & Aesculapium, qui nothi sunt & Dijs ascripti) cum ueritate responde, quando uero in tantum res humanæ tibi curæ fuere, ut habita ratione perpēdisses, qui nam illorum prauis & malis, aut iustis ac bonis essent? Haud quaquam uero in hanc curam unquam te incubuisse dixeris. Itaque nisi Theseus ex Trezene Athenas profectus, iugulasset in itinere maleficos, sanè quantum ad te & prouidentiam tuam attinet, nihil obstaret, quo minus non uiuerent & Scyron & Pityocampes & Cercyon, alijsque innumeri parricidijs & latrocinio uiatoribus negotium ualde securi facessentes. Ac nisi Eurystheus hominem iustus tum multum prouidens singulari humanitate impulsus, singulis apud quosque diligenter exploratis, hunc famulum suum emisisset, hominem manu promptum factisque strenuum, & ad obeunda pericula ac labores suscipiendos interritum, nunquam tibi ò Iupiter Lerneæ hydra in mentem uenisset, nunquam aues Strymthalides coram fuissent, multo minus equi Threici. Quando uero Centaurorum contumeliosæ temulentia memor fuisses unquam? Atqui, si uerum proferendum est, tantum compressis manibus in Olympo desidemus, tantum hoc inconniuentem obseruantes, si quis liæt atque sacrificet, ac circa aras incenso thure uaporet. Porro autem res cætera teme

Alludit ad morem Aithemensium.

Oratio Momæ qua deorū ob iurgat securitatem, eamque causam esse dicit, totius huius mali, et conuenientia. Socordia in puniendo malos, et prouidendo bonos.

Obscuritas raculorum. Herodotus lib. 2.

Ibidem lib. 9. Stupra, Adulteria, et bella

Ascriptione per Apostrophas. Iouem ex exemplis quoque, supra dictis conuenit.

re iuxta fluxum feruntur, ut quisq; illas fortuito attraxerit. Itaque meritis nostris digna ac iusta patimur, atq; etiam amplius patiemur, ubi homines post pusillum inspicientes animaduernerint nihil se utilitatis consequi, tametsi nobis sedula pietate sacrificarint, & oblati libaminibus litauerint. Deinde, breui uidebis ab ipsis Epicureis nos rideri contemptissimè, haberi pro abiectionissimis. Metrodoros uero & Damidas suis disputationibus inualescere, propugnatores autem nostros ab illis iugulari. Quare nostrarum erat partium, his rebus finem imponere ac periculis emergentibus mederi, illisq; summa ope obniti, quorum opera hæc cōducta sunt. Equidem, quod ad me attinet, non ualde periclitabor, si despectus ero. Neque enim olim in eorum censebar numero, quibus honos habebatur, rebus uestris adhuc stantibus & florentibus, uobisq; oblato sacrificio fruentibus. IVP. Enim uero, hunc o colitū delirantem & nugantem missum faciamus, semper aliās quoque asperum obiurgatorem agentem. Est enim, ut præclare dixit admirandus ille DEMOSTHENES, criminali & insectari atq; etiam obiurgare cuius uolenti promptum ac facile. Cæterum demonstrare, qua ratione rebus præsentibus commodissimè succurratur, profecto consultoris officium est non nisi impense cordati. Quod quidem uos alios sedulo facturos etiam hoc tacente constantissime persuasum habeo. NEPTV. Ego quidem aliās quod uobis obscurū nō est, sub undis dego, in profundo marinæ Reipub, pro curationem obiens, pro uirili quoad eius fieri potest nauigantes seruo, puppesq; sursum ac deorsum magna cura deduco, neque non uiolentam uentorum rabiem mollo atque demulceo. Nihilō secus tamen & earum quæ hic aguntur rerum cura me habet sollicitum. Proinde Damim ē medio tollendum esse opinor, priusquam ad contentionem descenderint, aut ictu fulminis, aut aliā quapiam machina, ne disputando uictor euadat. Siquidem perhibes illum Iupiter omnes persuadendi uias ac artes callere. Quo facto illud quoq; testatum faciemus, nos supplicium de illis sumere, qui ista aduersus nos petulanter affirmat. IVP. Ludis o Neptune, aut præfinitū ordinis oblitus es? Nihil enim tale in nostra manu situm est, uerum Parca sunt quæ cuique fatali lege decernunt, hunc quidem fulmine, alterum ferro, tertium febriculā, quartum tabe consumptum interire. Etenim, si meæ facultatis fuisset punire maleficos, dimisissē scilicet nuper sacrilegos nullo ictos fulmine ex olympia, cū duos torti capillitij nodos mihi detondissent, sex minas utrunq; ponderantem? Aut tu ipse dissimulanter neglexisses in Geræsto piscatorem illum ex Oreō, qui furtim tibi tridentem abstulerat? Accedit his quod etiam indignanter & iracundē ferre uidebimur hoc facto perturbati, & Damidis sermones perhorrescere, ac propterea ea in sidiose esse molitos, ne nobis expectandum esset, dum ille ex aduerso cum Timodē compositus congrediretur. Quod quid aliud quā desertam causā uincere uidebimur? NEPTV. Atqui compendiosam ad parandam uictoriam ego me uiam excogitasse arbitrabar. IVP. Apage, furiosum & illiberale consilium o Neptune, ac propemodum pingue & stolidum de tollendo antetempus aduersario, ut nondū conuictus mortem oppetat, relicta in ambiguo disputatione. NEPTV. Proinde, uos aliud quod factū sit præstantius excogitate, si mea consilia uobis tantopere repudiant da uidentur. APOL. Si nobis quoq; natu iunioribus, & nondum barbaris per legem concederetur contionandi copia, fortasse utile quiddam & frugiferum afferrem in medium rei super qua deliberatis. MOMVS. Equidem ea nobis est o Apollo de rebus ita arduis proposita deliberatio, ut non ætatis respectu, sed communis utilitatis seruiendæ gratia omnibus quoq; sermo sit propositus. Quā uero lepidum esset atque festiuum, si in extremis periclitantes discriminibus, circa legis facultatem atque licentiam ambitiose disceptaremus. Cæterum, tu iam admodum concionator es legitimus, nempe iam olim ex ephœbis egressus, præterea in duodecim uirorum tabulam relatus. Ac parum abest, quo minus etiam in Saturni concilio uersatus sis. Quare non est quod iuueniliter te geras erga nos, uerum sumpta audacia confidenter quæcunque tibi optima factū uisa sunt, proloquere. Neque propterea pudore afficia

Sententia.

Neptuni cōsiliū uchemētis. Exordium à sua persona.

Sententia cū ratione à fine et effectu.

Consuetudo loquens à lege facta.

Alia ex consuetudine.

Apollinis cōsiliū. Persuadet ab ætate.

Uideatur alludere ad aram xij. decorum, quæ Athenis fuit, cuius et Thucydides li. 2. meminit.

afficiare, quod imberbis existens contioneris, præsertim cum ita profunda barba tibi sit filius Aesculapius. Quin etiam alioqui non indecorum tibi erit, id ætatis maximè specimen aliquod sapientiæ exhibere, ne frustra uideare in Helicone confidisse, unâ cum Mutis Philosophando. APOL. Atqui nequaquam penes te est ò Mome facultas eiusmodi permittendi, sed penes Iouem, qui si tanti potestatem mihi dederit, fortasse quippiam expromam non ineruditum aut inconditum, sed quod ei quæ mihi in Helicone fuit conuersationi respondeat. IVP. Dic inquam ò fili, tam enim permisi tibi. APOL. Timocles ille uir profecto non malus esse uidetur & pius, & qui disputationes Stoicas ad unguem excusserit. Vnde compluribus quoque conuersatur iuuenibus propter exactam Philosophiæ cognitionem, & mercedem non mediocrem hac ratione colligit, persuadendi facultate impedio polens, quoties priuatim inter discipulos differendo uerba facit. Cæterum in hominū frequenti cœtu aut celebritate populari ad dicendum infantissimus & timidissimus existit, uoce instructus uulgari ac planè barbara, ita ut inepte & uitiose dicendo in conuentibus non raro auditoribus risum excutere soleat, nihil aptè inductum connectens, sed argumentis putidis & barbaris commiscet omnia. Maximè uero omnium hoc illi usu uenit, quoties eloquentissimus uideri gestit. Enimuero, alioqui quod ad ingenij acumen attinet, uir est perspicacissimæ intelligentiæ, & mentis planè diuinæ, quemadmodum testantur illi, quibus res Stoicæ propius atque compertius notæ sunt. Dicendo uero atque interpretando præ imbecillitate corrumpit plerâq; omnia, non ualde planum faciens quid sibi uelit, uerum ænigmatum inuolucris non dissimilia proponens obscurat omnia. Ac rursus multo inuolutiora ad quæstiones propositas respondere illi moris est. Porro, auditores parum intelligentes quid affectata obscuritate sibi uelit, ferè sublannant eum. Consentaneum autem esse opinor, perspicue & significanter dicere, cui rei plurima cura impendenda est, ut audientes ea quæ loquimur nullo cum fastidio intelligunt. MO. Equidem hoc rectè dixisti Apollo, collaudatis ipsi qui in orationibus perspicuitate utuntur, quanquam tu hoc ipsum in promendis atq; reddendis oraculis non admodum usurpare soleas, ancipitia & ambiguitate intricata multa in medium secure proijciens, adeo ut audientes alio ad interpretandum oracula opus habeant Pythio. Sed quid est quod adfers consilij? Quo remedio Timoclis in dicendo infantia succurrendum esse existimas? APOL. Si quo modo patronum illi ò Mome, queamus adiungere alium qui facultate dicendi polleat, eaq; pro dignitate eloquatur, quæcunq; Timocles excogitata illi effanda suggererit. MO. Non sapit profecto hoc quod dixisti pilos sed adhuc pædagogus eget adminiculo, de patrono in conuentu Philosophorum ad iungendo, ad præsentem interpretaturo, quæcunq; Timocli dictu necessaria uisa fuerint. Damis uero ipse per se loquatur, porro alter interpretis utatur opera, priuatim in aurem illi susurrans, quæcunq; sibi placuerint. Cæterum interpretes rhetorizetur, cum neque ipse fortasse quicquam ex his intellecturus sit, quæ Timoclem suggerentem audierit. Hæc quomodo turbæ non uideri possint extremè ridicula? At qui hoc alia uia aggrediamur, quando hæc parum successit. Tu uero ò admirande, etenim & uatem esse te confirmas, ac mercedem non mediocrem his præstygij cumulaisti, donec aliquando & lateres aureos consecutus es, cur non data iam occasione in tempore aliquod egregium artis tuæ specimen exhibes, prædicens nobis penes quem ex Sophistis disputaturis futura sit uictoria. Siquidem cum augurij peritia excultus sis, credibile est futurarum rerum euentum te prædiuinare posse. APOL. Qui hoc ullo pacto fieri possit Mome, neque præsentem nobis tripode, neque thymiamatis, nec fonte augurali, cuiusmodi est Castalia. MO. Vide, ut confutatus tergiuerferis dum in angusto constringeris. IVP. Attamen dic ò fili, neque huic sycophantiæ calumniandi occasionem, tuæque sublannandi concedas, quasi omnis tua uaticinandi peritia in tripode & aqua & thure sita sit, adeo nisi hæc tibi præsto sint, omni arte priuatus sis. APOLLO.

Festium.

Descriptio
Timoclis eadem
deniq; ratio
sententiæ.Reprehensio
ex repugnantibus.

Sententiæ.

Cōfutat sententiam Mome
ab absurdo.Alia occasio
ex personæ
officio, quæ
Apollinē de
uictoria uaticinari iubet.

Equidem ista in Delphis aut Colophone melius à me fieri poterant ò pater, omnis
lis omnifariam ut assolet mihi præsentiis. Attramen uel sic his omnibus nudus, im
paratusq; tentabo prædicere, utrum secutura sit uictoria. Suscipietis uero haud du
bie nisi uersiculis inclusum oraculum protulero. MO. Dic modo, uideut clara & ap
perta proferas Apollo, quæ nullo patrono egeant, aut interpretis requirant operâ.
Etenim, nequaquam iam ouilla caruncula aut testudo in Lydia coquitur, uerum
quibus de rebus nobis sit proposita deliberatio, non te præterit. IVP. Quid ò nate
dicturus es? Quàm uero quæ oraculi prædictionem antecedunt, quàm plena terro
ris sunt, nempe color pallore immutatus, oculi hinc inde mobiles, comarum semete
rigentium horror, motus corporis furore incertus, ac omnino omnia numinis præ
sentiam testantia plena sunt mysteriorum atq; terriculi. APOL.

Alludit ad hi
storiâ Cræsi,
quæ est lib.
Herodo.

Oraculū A
pollinis su
per uictoria.

Percipe. Fatricani gens diuūm miracula Phœbi,
Lite super dura, quam constituere Sophistæ
Clamosi, largis armati uocibus omnes.
Multa quidem uarij alterno clamore tumultus
Miscentes stitua complebunt rostra carinæ.
Ast ubi iam curuo comprehenderit ungue cicadam
Vultur, postrema cornices uoce sonabunt.
Excipiet sperata suos uictoria mulos,
Verum alinus feriet longo sua pignora cornu.

IVP. Cur autem sublato cachinno risisti ò Mome, atqui ista minime risu prose
quenda sunt, quæ nostris ceruicibus iam imminet. Desine uero sedato risu infeli
cissimè, aut immodicis cachinnis præfocaberis. MO. Et qui nam risum, queam
comprimere ò Iupiter, talitiam claro & perspicuo audito oraculo? IVP. Quin
igitur & nobis interpretaris, quid nam sibi uelit. MO. Valde quidem aperta &
liquida, ita ut nihil nobis opus sit Themistoclis opera. Siquidem perspicue hoc te
statuor oraculum hunc uidelicet esse præstygiatorem, nos autem alinos ditellarios, ac
per Iouem etiam mulos, qui tam facile persuasi, illius uerbis credamus: neque tan
tum habeamus mentis aut cerebri, quantum habent locustæ. HERCV. Ego uero
pater tametsi inter superos inquilinus sim & ascititius, tamen quæ nostris rebus in
præfens uisui fore uisa sunt, non grauabor exponere. Cum enim iam ad disputan
dum in unum coierint, tunc si Timocles superior euaserit, sinemus conuentus de no
bis habiti disceptationem progredi: sin res setus cesserit, tunc ego ipsam porticū
concussam radicitus super Damim præcipitabo, ne homo execrandus ore blasphe
mo amplius nos inuadat. MO. Hercules heu Hercules, quàm immane & barbarum
est quod dixisti, & uehementer hœoticum consilium, eadem opera uolens
tot unā cum scelesto Damide exitio absumere. Adhæc ipsam quoque porticum
unā cum Marathone & Miltiade atque Cynigero diruere. Et quo nam pacto his
collapsis rhetores amplius debito fungerentur declamandi officio, maximo ad con
scribendas orationes argumento priuati? Equidem ista uiuenti tibi licuisset per
petrare, ex quo uero in Deorum numerum relatus es, factus & ipse diuinitatis
particeps, didicisti, ut opinor, solas Parcas effecta reddere posse talia, porro uos
eiusmodi perficiendæ facultatis expertes esse. HERCV. Proinde, quando leo
nem aut hydram claua illisa leto dedi, Parcæ per me ista operatæ sunt? IVP. I.
Sanè uero. HER. Ac nunc si quis contumelia petulanter me impeteret, aut tem
plum nefario sacrilegio compilaret, aut statuam meam subuerteret, nisi iam olim
Parcis uisum foret, non conteram illum scilicet? IVP. Nequaquam. HER. Ergo
me cum libertate dicentem quæ sentio, audi ò Iupiter. Ego enim, ut Comicus ait,
homo sum agrestis & rusticus ligonem, ligonem uocans. Si ad hunc modum res
nostræ se habent: honoribus, nidori, ac sacrificiorum sanguini, quibus hic fruimur
longum ualere iussis, in orcu descendam, ubi me nudum arcum habentem, alterum
demon

Alludit ad hi
storiā The
mistoclis quæ
est apud He
rodotum li. 7

Consilium
Herculis.

Consuetudo à
consequentis
bus periculis
et incommo
dis.

Ibi enim illo
rueffigies et
tota Maratho
nia pugna de
picta erat, ut
Pausanias te
statur.

Fati uis occa
sio mutandæ
sententiæ.
Proclatæ
et à persona.

demortuorum umbræ & idola pertimescent, propter feras terribiles ac monstra à me passim trucidata. IVP. Euge testem, quod aiunt, domi adductum. Conseruasti igitur Damidi ista ad dicendum subiiciens. Sed quis tanto accedit properandi studio, nempe æreus ille est probè politus & exactè expressus, subligata in morè pris-
corum coma. Magis uero tuus est ò Mercuri frater, forensis ille, cuius circa porticū Variam crebra est conuersatio: Proinde pice oppletus est, quippe, qui in dies singu-
los à statuarijs refingitur. Quid hoc nate, cur tanto cursu ad nos contendis? Nun-
quid nouarum rerum quippiam è terris annuncias? HERMAGORAS. Ingens quid-
dam ò Iupiter, quodq; summam & maximam requirat operam et diligentiam. IVP.
Quin ergo actutum expromis, sicubi aliud fortè malū nobis ignorantibus subor-
tum sit. HERM. Cum ad porticum iam fabricaret æreus, ac perq; dorsum perq; pe-
ctus inungeret, & factus inepte corpori thorax meo adpenderet, nec arte dispari fo-
ret ex ære totus additus mihi baltheus, turbam uideo tumultuantem adcurrere, qua-
cum duo sophistici certaminis ibant periti fronte tristi ac pallida pugiles Damis et
IVP. Parce precor optime Hermagora, uerbis intonare tragicis. Noui enim quos
dicis. Sed age hoc mihi expedi, num iam dudum consertis manibus in pugnam de-
scenderunt? HER. Nondum, sed adhuc in initio uelitaris pugnae ac intra teli iactū
constituti sunt, funda iaculantes & alternis eminus conuitijs mutuo se petunt. IVP.
Quid ergo nobis porrò faciendum est ò superi, an non prolato capite auscultandū?
Quo circa horæ ostiariae iam auferant à ianua pessulum, ac deductis nubibus olym-
pi portas referent. O Hercules, quanta multitudo hominum ad audiendum con-
fluxit. Cæterum Timocles ille non admodum mihi placet, ita perturbato animo tre-
pidans, funditus hodie perditurus est omnia. Neq; enim dubijs argumentis indicat,
nullo modo Damidis impressionem ac impetum se perpassurum. Sed quod nobis
factu est faciliū, uota pro illo faciamus nobiscū, at tacite ne Damis inaudiat ista.
TIMOCLES. Quid uero ais Damī sacrilege, nullos esse Deos, neque eosdem quic-
quā in rebus humanis providere? DA. Non, sed tu mihi prius responde, quo
sermone persuasus illos esse credidisti. TIMO. Nequaquam, sed tu mihi ò scelerate
responde. DA. Non inquam, sed tu. IVP. Hac equidem una ratione noster præ-
pollet multo maximè, nam uocalius & intensius exasperat omnia. Euge uero ò Ti-
mocles, multa mala in hominem perditumingere conuicia. In hoc enim omnis
tua uis sita est, ut maximè aliās ipsi piscibus mutiorem te esse declaret, ostibī oppri-
mens. TIMO. Atqui per Minervam, prior tibi nunquam respondebo. DA. Pro-
inde ò Timodes, roga. Siquidem in hoc iam uicisti postquam iuraueris. Sed enim,
si uidetur citra blasphemias. TIMO. Rectè mones ò execranda bellua, nulla ne ui-
dentur tibi superi uti prouidentia? DA. Nulla. TIM. Quid ais? omnia ergo for-
tuito contingunt, & citra Deorum prouidentiam? DA. Sanè uero. TIMO. Neq;
ullius Deicura quicquam ordinatur aut disponitur? DA. Non. TIM. Cuncta ue-
ro temere feruntur & casu fortuito? DA. Sanè. TIMO. Cæterum uos ciues ista
audientes impune suffertis huius execrandas in deos blasphemias, nec sceleratum
hunc faxis obruitis. DA. Quid uero hominum animos in me exasperas ò Timo-
cles? Aut quem nam te esse dicam, qui Deorum gratia magno aduersus me stoma-
cho exacerbatus es, præsertim illis ipsi nequaquam indigne ferentibus? Iam enim
olim ista audientes, nondum ulla re mala aut acerba me affecerunt, nescio tamen, si
ista audiunt. TIMO. Audiunt ista ò Damī audiunt, cæterum in aliud tempus gra-
uibus supplicijs te excarnificandum reseruant. DA. Et quando illi de me cogitan-
do tantum à rebus suis sibi sumerent oçij, tot ac tantis ut tu mihi perhibes districti
occupationibus, res quæ sunt per mundū innumeras dispenentes? A deo ut te quo-
q; nondum ob tua nefanda periuria dignis supplicijs affecerint. Neque non ob cæ-
tera nefaria flagitia, ne & mihi necessitate coactio ad cōuitia et maledicentiā, ppter
probra falso obiecta confugiendū sit. Et me hercule nō uideo, quo certiore argumē-
to suam testatā facere possint, Prouidentia superi, quā si te malū & nefariū malis

Hermes Arg-
reus qui ad
Pæcilæ arcus
statat, ut ex
Pausanias an-
notauit.
Nona occasio
quæ relicto
consilio, ip-
sos sophistas
iam cōienden-
tes auscultan-
tum cū,

Nam Homo-
rus Horas cœ-
li hostiarias
fecit.

Disputatio
Damidis &
Timoclis so-
phistica de de-
orū prouide-
tia & admini-
stratione.

Thema di-
uinationis seu
propositio.

exempto

*Alludit ad
Homeri locū
Iliados 1.* exemplis cruciatum perderent. Atqui pro certo constat illos peregre esse profes-
ctos, super Oceanum fortasse ad inculpatos Aethyopas, Solent enim crebro ad illos
ire comessatum, & profecto nonnunquam inuocari. TIM. Quid ad tam impuden-
tem & blasphemam contumeliam tibi respondeam o Damis? DA. Nimirum illud
quod tam olim auidissimè audire desyderabam, nempe qua ratione persuasus De-
os prouidere existimas. TIM. Equidem ipso rerum quotidie accidentium ordine
primum ad hoc credendum inductus sum. Nempe, quod sol subinde diurni spaciū
cursu suum iter conficiat, ad eundem quoque modum luna perpetuo tenore eat ac re-
deat. Tum alterna stellarum uicissitudo, & plantæ e terra succrescentes, & animan-
tia in dies singulos nascentia. Quodq; eadem tanta industria procreata sic alantur,
sic moueantur, sic cogitent, sic incedant, Quodq; ea sit ratio ædificandi, ea incidendi
coria. Quæ omnia aliq; id genus innumera mihi clarissima & certissima uidentur
esse diuinæ Prouidentia inditia. DA. Tu quidem Timocles quæstionem discer-
pis, neque enim clarum aut certum est, num horum quodq; disponente Prouiden-
tia conficiatur. Cæterū quod hæc fiant, nec ipse negauerim. Non tamen ideo mox
persuasus sum, ut credam ista necessario, ac quodam coactu Prouidentia fieri. Iam
enim alias incepta sunt, & nunc pari uicissitudine, eademque uia constituuntur.
Tu uero harum rerum ordinem necessitatem uocas. Deinde uidelicet indignaris
si quis à sententia tua dissentit, cum ea quæ fiant, enumeres ac laudibus efferas, exi-
stimans hinc demonstrasse etiam unum quodq; illorum imitari posse prouidentia.
Itaque iuxta Comicum hoc profecto quod adduxisti friuolum est, proinde aliud ad-
ducito. TIMO. Equidem ego in ea sum sententia, ut putem aliam demonstrationē
huic rei comprobandæ mihi non esse adducendam, attamen ego te interrogabo, cæ-
terum tu mihi responde. Videtur ne tibi Homerus fuisse poetarum præstantissi-
mus? DA. Et ualde quidem. TIMO. Huic ergo ipsi ego fidem habui, Deorū pro-
uidentiam haud obscure assenti. DA. Atqui o admirande, Poëtam me hercule ex-
cellentem fuisse Homerum, omnes tibi haud difficulter assentimur. Porro autem
testem super hisce rebus fide dignum aut hunc aut alium Poëtam ullum esse, id uerò
nullo modo concedimus. Neque enim ueritatis proferendæ curam illis fuisse cō-
stanter opinor, sed ut audientium animos uerborum lenocinijs atq; dulcedine de-
mulcerent. Quapropter & uersiculos cantillant, & fabularum inuolucris perstrea-
punt, ac breuiter super fumo machinantur omnia. Per libenter uero ex te audirem,
quibus nam Homeri dictis maximè in hanc opinionem esses adductus. Nunquid
ips, quæ de Ioue memoriæ prodidit, quomodo illum insidiosè petitiū uinculis cōstrin-
gere uoluerint, & filia & frater & uxor eius? Et nisi Thetis indignum facinus mise-
rata, Briareum Ioui in auxiliū aduocasset, optimus ille Iupiter nobis constrictus atq;
discerptus fuisset. Pro quibus memor dari à Thetide beneficij, ludit Agememno-
nem somnio quodam fallaci immisso, in hoc ut multi ex Achiuis hostili manu per-
empti occumberent. Vide uero quàm non facile & promptum Ioui fuerit fulminis
extorti incendio inflammare Agamemnonem, nisi miseris modis illum decepisset.
Aut illa fortasse omnium maximè tibi audienti fidem fecerunt, quemadmodū Dio-
medes Veneris manum uulnere uiolauerit, atq; etiam Martem ipsum Mineræ im-
pulsu. Aliquanto uero post ipsi cœlites furore collapsi, singulari inter sese certami-
ne mixtim masculi & foeminae præliati sunt. Ac Minerva quidem Martem supera-
tum prosternit, quippe quem tardatum ac fessum uulnere opinor, quod paulò ante
à Diomede acceperat ad orta sit. Contra Latonem steterat Cyllenia proles. Aut
fortè ea quæ super Diana nugatus est, probabiliter tibi dicta uisa sunt, quemadmo-
dum ipsa nimium querula indignanter & maligne tulerit, quod sola ad epulas con-
uiuales ab Oeneo uocata non fuerat. Ac propterea aprum inusitatae magnitudinis
ac roboris inauditi in regionem illius immisit: nunquid ergo talia legentem te per-
suasit Homerus? IVP. Papæ, quanta turbæ acclamatio o superi consecuta est Da-
mim collaudantis. Noster uero hæsitanti & perplexo similis esse uidetur. Proinde
an

animo meticoloso turbatus subtrepidat, ac planè clypeum se abiecturum haud ob-
 scurè præ se fert. Etiam quidem circumfert oculos, ubi nam è turba elapsus aufugi
 at. TIM. Proinde neq; Euripides quicquam sani tibi dicere uidetur, quoties in sce-
 nam introductis Dijs perspicuè indicat illorum auxilio bonos ex heroibus seruari,
 improbos autem propter impietatem crudeliter perdi? DA. Atqui Timocles phi-
 losophorum generosissime, si hæc facientes poëtae tragici te persuaserunt, necessum
 est alterum ex his duobus consequi, ut aut Polum & Aristodemum & Satyrum de-
 os esse existimes, aut Deorum personas esse hæc ipsa, nempe calceos ac tunicas ad
 pedes usque porrectas, & chlamydes & chirothecas & uentriculos & corpuscula,
 aliæq; id genus innumera, quibus illi tragœdiam exornare solent, quod ego absur-
 dissimum esse arbitror. Alioqui per se quoties nulla necessitate urgente tuam in fa-
 bulis opinionem explicat? Audiuisti ne unquam & hæc ab illo prolata liberè? Vi-
 des supernum simul & immensum æthera. Terram humidis circa teneantem in bra-
 chijs, illum Iouem arbitrare, nec non hanc deam. Et rursus, Quicunq; Iuppiter De-
 us sit nescio. Nisi quod Iouem sermone uulgi audiuerim. TIM. Proinde, omnes ho-
 mines & gentes turpiter decipiuntur deos esse existimantes, eorumq; dies festos
 magna religione celebrantes? DA. Euge ò Timocles, quoniam in memoriam mi-
 hi reuocasti gentium opinionem, quam de Dijs obtinent. Ab illa uero maximè licet
 intelligere quàm nihil firmum & stabile in se habeat, quæ de Dijs fertur oratio.
 Multa enim est & conturbata opinionum confusio, ac planè alij alia opinantur. Si-
 quidem Scythæ Acinaci sacrificant. Thraces Zamolxidi homini fugiuo, quæ ex
 Samo ad illos delatum esse constat. Phryges autem Lunæ, Aethiopes diei, Cyllenij
 Phaleti, columbæ Assyrij, Persæ igni, Aegyptij aquæ, ac omnibus quidem Aegyp-
 tijs aqua pro Deo communiter colitur. Cæterum priuatim Memphitis quidem bos
 deus est, Pelusiotis uero cepe. Iam alijs ciconia aut crocodilus, alijs cynocephalus,
 aut feles, aut simia. Præterea uicatim, his quidem dexter humerus deus est, cæteris
 uero è regione habitantibus sinister. Item alijs dimidia pars capitis, alijs poculum
 samium, aut catinus. Nonne hæc tibi uidentur risu prosequenda esse ò bone Timo-
 cles? MO. Nonne prædicebam ò Dijs ista omnia uentura in propatulum ac fore ut ex-
 actè indagarentur? IVP. Dixisti ò Mome, & nos rectè obiurgasti. Ego uero his om-
 nibus diligenter emendatis mederi conabor, præsentì euitato periculo. TIMO. At
 qui tu ò deorum hostis acerrime, oracula & rerum futurarum prædictiones, cuius
 opus esse dices, nonne deorum eorumdemq; providentiæ? DA. Tace uero de oracu-
 lis uirorum optime, alioqui ex te quæram, cuius rei gratia illorum porissimum men-
 tionem feceris. Nunquid illius gratia, quod Pythius Lydo respondit? Quàm uero
 callidè sermone usus est ancipiti. Cuiusmodi sunt quædam Mercuriales imaguncu-
 læ duplices, & utrinq; similes, ad quancunq; illarum partem te uerteris. An potius
 Croesus tracto Hale, suum ipsius an Cyri imperium subuersurus est. Attamen nò
 paucis talentis Sardiæ illud exitium uocem hanc ambiguum rex mercatus est.
 MO. Hæc ipsa ò superi uir iste cōmemorat, quæ omnium maximè pertimui. Vbi nūc
 noster est festiuis ille Citharœdus? Quin profectus tuam existimationem ipse rue-
 ris obiecta refellendo. IVP. Tu quidem nos mactas ò Mome, nequaquam in tem-
 pore nunc obiurgationibus increpans. TIMO. Vide qualia facias ò scelerate Dami,
 qui propemodum ipsa quoq; Deorum simulachra unā cum aris non uerearis sub-
 uertere. DA. Haud omnes aras subuertit cupio ò bone Timocles. Quid enim mali
 adferunt, si thymiamatum odore & fragrantia plenæ sint? Cæterum Dianæ aras
 quæ in Thauris substructæ feruntur, non illibenter funditus euerfas uiderem, su-
 per quas ipsa uirgo conuiuium magna alacritate agitare solet. IVP. Vnde uero
 nobis hoc insuperabile malū obijcitur, quā nulli deorū parcat hic uir, nullius numen
 reueritus, sed tanquā ex plaustro magna libertate omnes carpit ac lacerat, nulloq;
 discrimine in uniuersos debachatur, iuxta in fontes atq; innocentes. MO. Atqui per
 paucos inter nos reperies ò Iuppiter à culpa imunes. Statim uero progressus unū ex
 opti

Aliud ab ama-
 toritate Euripidis.

Cōfutatō ex
 consequenti-
 bus.

Opponit ali-
 os eiusdem lo-
 cos, quibus
 deos cōfutat.
 III. argumen-
 tū a consensu
 gentium.

Confutatio à
 diuersitate o-
 pinionū, qua
 ostendit nihil
 certi id esse de
 quo opinatur.

III. argumen-
 tū ab effectu.

Confutatio à
 qualitate ex
 natura eorum-
 dem.

A crudelitate
 sacrificiorum.

Aliud argu-
mentum ab ef-
fectu.
Confutatio à
causa et lo-
uis sepulchro
ac morte.

Aliud argu-
mentum à si-
mili.

Confutatio simi-
litudinem ex
repugnantia
per inuersio-
nem.

Descriptio
rerū humana-
rum.

Subiicit ex-
empla doctorū,

optimatibus inuasurus est. TIMO. Neque Iouem ipsum audis ò Deorum impu-
nator cientem tonitrua? DA. Et quo nam pacto ò Timocles non audirem tonitrua?
Ceterum num ciens tonitrua sit Iupiter, ipse melius calles, qui in Deorum immor-
talium concilio quondam conuersans inde huc delatus es, Quamquam illi qui huc ex
Creta frequenter commeant, longè alia nobis atq; tu commemorare solent, sepul-
chrū quoddam illic ostendi, iuxtaq; positam columnam, indicantem non amplius
Iouem tonare, sed iam olim Fato functum esse. MO. Enimvero hoc iam multo ante
non ignorabam hominem dicturum. Quid ergo Iupiter ita albescentis expalluisti, ac
dentes præ tremore concutis. Bonum habere animum conuenit, ac tales hominum
res magna mente contemnere. IVP. Quid ais ò Mome, contemnere? Nonne uides
quanta hominum frequentia ista differentem audiat, tum quemadmodum iam per
suasa ista de nobis constanter credat, iamq; illos sententiæ suæ differentes abducit Da-
mis ab aure reuinctos. MO. At tu Iupiter quando lubitum est, aurea ex alto demis-
sa cathena, omnes illos unā cum terra & Oceano haud difficulter sursum trahere po-
teris. TIMO. Dic mihi hominum sceleratissime, nunquam ne nauigasti? DA. Ac
la penumero ò Timocles. TIM. Proinde, nonne ferebat id temporis uos uentus il-
latus in carbasum, ac puppim propulit, aut remigantes? Ceterum unus superne
assistens gubernaculo nauim regendo seruauit? DA. Maximè. TIM. Deinde nauis
nullo modo nisi gubernaretur, posset progredi. Tu uero in uniuersum hoc omne ci-
tra gubernatoris & ducis operā temere sursum ac deorsum ferri existimas? DA. Eu-
ge significanter, ista Timocles atq; firmiter exemplo corroboras. Sed enim ò Deo-
rum amantissime, gubernatorem illum quidem uidisti nunquam non ea quæ ex us-
su sunt nauigantium considerantem animo, ac ante tempus necessaria adornantē,
neq; non nautis quæ factu sunt conducibilia imperantem. Tota uero nauis nihil
habet inutile aut temere importatum, quod illorum alicui necessitati non sit addi-
ctum. Ceterum tuus ille gubernator, cui tu magnæ illius nauis regendæ curam at-
tribuis, & eius connautæ, nihil cū ratione, nihil ex dignitate ordinant aut instituūt
Sed si fuerit rudens ad puppim usque protenditur, utrique uero pedes ad proram.
Ipsæ autem anchoræ nonnunquam sunt aureæ, cætera pars plumbea. Quinetiam
inferiora nauis colore uariegata sunt, porro superiora inuenusta atq; informia. Præ-
terea ipsi ex nautis cernere est, hunc quidem inertem, & ab omni arte nautica alic-
num, & ad labores obeundos meticulosum, dimidia aut tertia parte dragmæ dignū.
At uero eum qui ad natandum sit impiger, & ad excurrendum ad antemnas usq;
adpositus, quiq; ad gubernandum utilia omnia ad unguem calleat, hunc exhauriens
dæ tantum sentinæ destinatum esse uidemus. Eadem quoque rerum facies circa
eos est, qui à remigando immunes sunt. Vbi uerbero quispiam cæteris honore &
præsentia prælatus iuxta gubernatorem sedere atq; coli conspicitur. Mox alius
quispiam cynædus spurcissimus, aut impiatus parricidio, aut contaminatus sacrile-
gijs, præ alijs habitis honoribus ueneratur, & nauis summa apprehendit fastigia.
Porro autem non pauci spectatæ eum gratiæ tum probitatis uiri in secessu carinæ
in angustum locum coacti ab improbiis, & quantum ad ueritatem & rectam
uiuendi rationem attinet deterioribus, indignis modis calcantur pedibus. Consyde-
ra uero apud animum tuum, quemadmodum Socrates & Aristides & Photion na-
uigarint, qui ne uictu quidem necessario pro sufficienti copia instructi fuerint, neq;
pedes in nudas tabulas per sentinam potuerunt extendere. Contrā, quanta in om-
nium rerum ubertate & affluentia Callias atque Midas & Sardanapalus molliter
& luxuriose uixerint super omnes homines aduersus illos expuentes. Eiusmodi ue-
ro in tua nauī contingunt ò sapientissime Timocles, propter quod etiam infinita
sunt naufragia. At enim si gubernator quispiam assistens uideret, ac ordine singu-
la facienda imperaret, primum quidem nequaquam ignoraret, qui boni, qui item
malī essent ex nauigantium numero. Deinde, cuique pro sua dignitate conuenien-
tem prouintiam obeundam traderet, & locum melioribus in superiore parte nauis
apud

apud se obtinendum deligeret, infra uero deteriore[m] peioribus. Præterea præstantiores quoque in consilium socios sibi adiungeret, tum ex nautis, quo quisque foret cum manu tum mente promptior, illi quidem prorse regendæ curam delegaret, illi laterum tuendorum officium daret. Porro autem alteri in omnes imperium credidisset. Ceterum ignaui segnicies per diem quinquies cæsi in uinculis emendaretur fustibus. Quare o admirande, periculū est, ne exemplum quod de nauis adduxisti, subuersum sit, quippe quod gubernatorē malum & imperitum nactum sit. MO. Hæc quidem ex uoto ac iuxta fluxum succedunt Damidi, & iā plenis uelis fertur ad uictoriam. IVP. Recte putas o Mome. Etenim nihil firmi Timocles excogitat, sed communia illa & protrita, & quotidiana, quæ nullo negotio refelluntur, alia alijs agglomerando ingerit. TIM. Proinde, quando exemplum de nauis productū parum firmum, et uehemens tibi uisum est: audi iam nunc sacram (quod aiunt) anchorā, & quā nulla machina perrupturus es. IVP. Quid nam dicturus est? TIMO. Haud dubiè enim cognosces, nū ista syllogismis probabilibus collegero, & num aliqua ratione ea cōfutare queas. Etenim, si sunt aræ, sunt etiā Dii; atqui sunt aræ, sunt ergo etiā Dii. Quid habes, quod ad ista uel mussites? DA. Vbi prius ad fatietatē rifero, respondebo tibi. TIM. At uideris nunc ridendi finē facturum, attamen effare obsecro, quam obrē ista tibi dicta tam ridicula uisa sunt. DA. Propterea, quod non senseris à tenui chordula anchoram tibi esse alligatā, præsertim sacram existentē. Siquidem ex hoc quod coniunctim inferre postulas, propterea deos esse, quia aræ sunt, firmā existimas ab illis impressionē te fecisse. Quocirca, quādo aliud te negas habere firmius, abeamus in præsentia. TIMO. Fateris ergo prius ex arena discedens te uictū esse? DA. Ita profectō o Timocles, tu enim quemadmodū ij; qui ad supplicium repetitur, ab aliquo ad aras nobis confugisti. Itaque per sacrā illam anchorā ego iam oblati sacris aduersus te libare cōstitui, ac super ipsas quidem aras, ne posthac de his amplius contendamus. TIM. Ista quidē cauillaris illudendi mihi gratia mortuorū depreudator scelestè, execrādè, mastigia, propuditi. Neque enim nobis cōpertum est, quopatre natus sis, quomodo aut mater tua lasciuia meretrix, pudiciā in quæstu habuerit, scimus: tum quemadmodū fratris eadē ac sanguine manus tuas impiaueris. Qui mulieres ingenuas moechus infamis cōstuprare, ipsos uero iuuenes corrumpere soles, homo gula ac uentri deditissime atque impudentissime. Ne igitur fuga te prius subducas, quā à me acceptis plagis contusus abieris. Iam enim hac te ista tibi uulnus incutit, omnibus modis scelerato ac nefario existenti. IVP. Alter quidē, o Dii, risu ac cachinnis diffuens discedit, alter uero à tergo sequitur affatim ingerendo conuicia, cauillis insultantē Danum non perferēs. Planeque caput illius testa obuerberaturus esse uidetur. Cæterū uobis quid super his rebus faciendum cōsultitis? MER. Præclarè mihi illud Comicus dixisse uidetur: Graue passus es, nihil boni si consulas. Quā enim hoc nostris rationibus admodū nocere potest, si pauci homines persuasi, eam de nobis opinionē obtinentes abierint. Sunt enim permulti diuersum sentiētes, plures profectō quā Græci, nimirū promiscua illa uulgi multitudo, insuper omnes ille gētes barbaræ. IVP. Atqui o Mercuri Darij illud, quod de Zopyro dixisse memoria proditum est, nimum pulchrè se habet. Quare ego quoque unum talem præoptarim à me stare auxiliarem socium potius, quā infinitas Babylonas mihi superesse.

Argumentū à
signis p hypo
thetici syllo
gismum. per
stringit aut o
biter Stoicū
disputandi
num.

Illustratio ad uoces

Epilogus
Timoclis per
conuicia.
Rursum autē
ingenia istorū
hominū notat
q cū per uerit
tatē, qd uolū
efficere neque
ant, iādem ad
uim et contu
melias confu
gunt.

SOMNIVM, SEV GALLVS.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM.

Hoc dialogo, diuitiarum, atq; Potentiæ incommoda, molestia, & persequitur, ostendens, quā cōtrā tam quilla res paupertas sit, si modo sit sorte sua contenta. Facit autem hoc ueluti collatione quadam. Nam

In priore quidem parte dialogi, Micylus, somnium exponendo suum, Eucratidis cuiusdam opulenti, coenae, diuitiarum, luxu, et quaecumque vulgo speciosa, et expetenda videntur extollit, adiecto etiam encomio auri, tum exemplis, tum ab effectu et usu et ceteris amplificato. In posteriore autem parte, Gallus, qui ex Pythagora, in aenum transformatus, cum hero suo Micyllo colloquens introducit, diuitum, cum priuatorum ac ciuium, tum regum atque potentum molestias, curas et pericula recenset, quae illis et belli et pacis temporibus, praeterea etiam circa ualitudinem, quam luxus et crapulae istae labeficiant, accidere solent, additis etiam exemplis eius rei, et hypotyposi quadam, dum fingitur, idem ui pennarum suarum reueratis aedium foribus, ad ipsas diuitum cellas, Micillum perducere, et coram illa, quae uerbis narrauerat, spectanda exhiberi. Ceterum omnia haec ita rursus Lucianus agit, ut non minus interim Pythagoram quoque, ut impostorem, ac praestigiatorem quendam sugillet, quippe qui ridiculas et absurdas, et a natura quoque abhorrentes, sui transformationes commentus fuerit, et multa eiusmodi, docendi simulatione tradiderit, quibus hominibus deceptis, solum sibi auctoritatem comparauerit. Deinde et Stoicos eodem more suo, corripit, ut arrogantes ac fastuosos, qui in rebus friuolis sapientiam affectent, et officiorum obseruantes uideri cupiant, in ceteris uero, neque domesticis, neque publicis hominum conuersationibus apppositi atque idonei sint. Omnino autem festiuissimus locus est, gallum cum hero suo ridicule adeo, ac familiariter nugari, et interim tantae sapientius, quam quemuus in schola philosophum, aut, per Ionem, etiam Theologum, philosophari.

Interlocutores, GALLVS. MICYLLVS. MIC.

Exordium ab
imprecatione

Amplificatio
à tempore.



Defensio p ab
solutionem, à
fine.

Aliud, ab ad-
miratione.

Nouitate rei
eueat, ab ex-
emplis.

T te scelestissime Galle, cum ista tanta inuidentiâ, uoceque tam acuta ipse perdat Iupiter, qui quidem opibus affluenter me, ac dulcissimo in somnio uersantem, & admirabili felicitate fruenter, penetrabile quiddam & clamorifera resonans expergefeceris, adeo ut ne noctu quidem effugere liceat paupertatem, uel te ipso longè nocentiorum. At qui si coniectandum est, tum è silentio, quod etiam dum ingens est, tum è rigore frigoreque, quod nondum me quemadmodum aliolet, antelucano morficat titillatque (nam hic mihi certissimus gnomon aduentantis diei) ne medium quidem adhuc noctis est. Sed iste perwigil, perinde quasi uellus illud aureum seruet, ab ipsa protinus uespera uociferari coepit. Verum haudquaquam impune: siquidem mox poenas de te sumam, fustequè cominuam, si diluxerit modo. Nam nunc negocium mihi faceres, subsiliens in tenebris. GAL. Here Micylle, equidem arbitrabar me tibi gratum esse facturum, si quoad possem alta nocte lucem anteuerdissem, quo posses antelucano surgens, quam plurimum operis conficere. Etenim si priusquam sol exoriatur, uel unicam feceris crepidam, isthuc laboris lucro tibi accesserit ad parandum uictum. Quod si tibi magis libet dormire, equidem tuo arbitratu quiescere egero, longeque magis mutus fuero piscibus. Ceterum tute uidero, ne per somnium diues, esurias experrectus. MIC. O prodigiorum auersor Iupiter, o malorum depulsor Hercules: Quid hoc mali est? uocem humanam sonuit Gallus. GAL. Hocne tandem tibi prodigium uidetur, si eadem qua uos lingua loquor? MIC. Quid? an non hoc portentum? sed auertite. Dij malum à nobis. GAL. At tu mihi uideris admodum illiteratus esse Micylle, nec euoluisse Homeri poemata, in quibus equus Achillis, cui nomen Xantus, posteaquam hinnitus longum ualere iussisset, medio in praelio constitit, differens, totosque uersus ordine recitans: non quemadmodum nunc ego pro sa oratione loquens: quin etiam uaticinabatur ille, deque futuris et debet oracula, neque quicquam prodigiosum facere uidebatur: neque is qui tum audiebat, malorum auersorem, ita uti tu facis, implorabat, quasi rem abominandam & auertendam audisse sese iudicaret. At quid tandem facturum eras, si tibi nauis, cui nomen apud Homerum est Argo, carina fuisset elocuta, ita ut olim in Dodonaea sylua phagus per se loquens oraculum et dedit? Aut si tergora direpta serpente uidisses, si carnes bouum mugire semiafflas, coctasque ueribus transfixas? Ego uero quum Mercurij sim assessor loquacissimam, deorumque omnium facundissimam praeterea

præterea contubernalis uobis & conuictor, haud mirum uideri debet, si sermonē humanum edidici. Quod si mihi recipias taciturnum te, haud quaquam grauabor uerriorem tibi causam aperire, unde factum sit, ut eadem qua uos lingua loquar, & unde mihi suppetat huius orationis facultas. MICYL. Modo ne isthuc ipsum sit somnium Galle, quod ita mecum loqueris, Sed dicito per Mercurium o præclare: quid etiam aliud rei tibi sit in causa, ut istam linguam tones? Nam ut taceam, neque cuiquam proferam, quid attinet te sollicitum esse? Quis enim fidem mihi sit habiturus: si cui narrem, me Gallum hæc loquentem audisse? GAL. Ausculta igitur, nam orationem ex me audies, omnium (sat scio) maximē nouam atq; incredibilem. Si quidem hic qui nunc tibi Gallus appareo, non ita pridem homo fui. MICYL. Profecto & olim istiusmodi quiddam de uobis inaudieram: Adolescentulum quempiam fuisse Gallum, Marti adamatū, atq; hunc deo compositasse, collusitasseq; & in uoluptatibus gessisse morem. Itaque cum Venerem adiret Mars cum ea cubiturus hunc quoque Gallum unā secum adduxisse. Quoniam autem Solem potissimum metueret, ne si ē sublimi conspexisset, Vulcano se proderet, foris ad ostium adolescentulum semper relinquere solitum, cuius indicio certior fieret, quando sol emergeret. Deinde Gallum aliquando somno correptum, excubias deseruisse inscientem, Solemq; nullo præsentiente imminuisse Veneri ac Marti securē dormienti, propterea quod confideret Gallum indicaturum fuisse, si quis interuenisset. Itaque Vulcanum a Sole edoctum, eos deprehendisse implicitos atq; irretitos ijs uinculis, quæ iam olim in illos fuerat fabricatus. Porro Martem simul atque dimissus est, indignatum aduersus Gallum fuisse, atque eum in auem transmurasse, ijsdem armis, ut in capite pro galea cristam obtineret. Hanc ob causam quo uos Marti purgetis quum iam nihil opus, simul atq; Solem exorientem sensistis, multo ante uociferari atq; illius exortum prænunciare. GAL. Feruntur quidem & illa Micylle, At quod ego sum narraturus, multo aliud quiddam fuit, atq; adeo nuper admodum in Gallum transformatus sum. MIC. Quoniam modor? Nam, isthuc maximopere cupio cognoscere. GAL. Audisti de Pythagora quodam Mnesarchida Samio? MIC. Num sophistam illum dicis & gloriolum: qui instituit, ne quis uel carnes gustaret uel fabas ederet, suauissimum mihi edulium, salubre & parabile a mensa submouēs. Præterea autem qui mortalibus suasit, ne intra quinquennium loquerentur? GAL. Scis nimirum & illud, quemadmodum priusquam Pythagoras esset, Euphorbius fuerit? MIC. Præstigiatorum & prodigiorum artificem hominem aiunt fuisse, d Galle. GAL. Ille ipse ego tibi sum Pythagoras. Quare parce, quælo, mihi conuerti ar, præsertim quum ignores, quibus sim moribus. MIC. At hoc rursus multo etiam quā illud portentosius: Gallus philosophus? At tamen expone Mnesarchi gnate, qui factum sit, ut ex homine auis, ex Samio Tanagraeus repente nobis prodieris. Neque enim ista uerisimilia, neque omnino facilia creditu. Quandoquidem duas quasdam res iam mihi uideor in te animaduertisse, nimirum alienas a Pythagora. GAL. Quas? MIC. Alterum quidem, quod garrulus es, & obstreperus, quum ille silere in solidos quinque annos (si memini) præceperit. Alterum uero planē cum illius legibus pugnat. Etenim cum non haberem, quod tibi obijcerem, fabas heri (sicut nosti) ad te attuli. At tu nihil cunctatus protinus eas sublegebas: unde fit ut necesse sit, aut euentum esse te Pythagoram esse, quum aliud quiddam sis: aut si Pythagorases, legem præter gressum esse te, iusq; uiolasse, quum fabas ederis perinde ac si caput patris comederis. GAL. Non cognouisti Micylle, quæ sit harum rerum causa, neq; quæ ad unumquodque uitæ genus conducant. Ego tum quidem non esitabam fabas, propterea quod philosophus essem. Nunc contrā comesturus sim, quippe auicio congruas, neq; nobis repudiandum pabulum. Verum si molestum non est, audi quemadmodum ē Pythagora cœperim esse id, quod sum in præsentia, quāque in multis uitæ generibus ante hac uixerim. Et quid ex una quaq; transformatione sim consequutus, MIC. Narra quæso: nam mihi quidem au

A causa 11:

Fabula de Gallo adolescentem in auem conuerso.

Pythagore metamorphoses et præstige.

Tacite notat Pythagore uanitatem, ut qui sibi ipsi repugnat.

*Occasio totius
disputationis.*

ditu iucundissimum fuerit. Adeo ut si quis mihi deferat optionem, utrum te ista narrantem audire malim, an rursus felicissimum illud somnium, quod paulo antè uidi, uidere, haud sciam utrum electurus sim, usque adeo cognata germanaq; uidetur esse ista tua cum suauissimis illis uisis, & ex æquo ues æstimo, te pariter ac præclarum illud insomnium. GAL. Etiamnum tu somnium illud quod dudum tibi uisum est, in animum reuocas, & inania quædam obseruans simulachra, atq; (uti loquuntur poëtæ) euanidam quandam felicitatem memoria consecraris? MIC. Imò illud scias Galle, ne ullo quidem tempore unquam uisi illius mihi uenturam obliuionem. Tantum mellis somnium aufugiens in oculis mihi reliquit, ut præ illo uix queam palpebras attollere, rursus in somnum coeuntes. Itaq; qualem uoluptatem mouent pennæ in auribus uersatæ, talem titillationem mihi præbent ea quæ uidi.

*Deratione
somnia di-
gressiuncula
ex Homero.*

GAL. Nouum quendam Hercule mihi narras amorem insomni, siquidem alatum quum sit (sicut aiunt) metasq; uolandi præscriptas habeat somnium, iamque lepta transilit, in oculis etiam uigilantis obuersans, adeoq; mellitum & euidens apparat. Quare peruelim audire, cuiusmodi nam sit istud, quod te supra modum delectat. MIC. Gestio narrare. Nam dulce est hoc ipsum meminisse, & commemorare de illo quippiam, Verum heus Pythagora: quando tu narrabis de tuis transformationibus? GAL. Vbi tu Micylle desieris somniare, melq; illud ab oculis absterferis.

Interim prior dicit, uti intelligam, utrumne per portas eburneas, an per corneas tibi somnium aduolarit. MIC. Neque per has, neque per illas, ò Pythagora. GAL.

Atqui duas has tantum commemorat Homerus. MIC. Valere linas nugatorem illum Poëtam, qui nihil de somnijs intellexit. Paupertina fortassis somnia per istas commeant portas, qualia uidebat ille: neq; id admodum perspicue, quippe captus oculis. Mihi uero per aureas quasdam portas dulcissimum hoc aduenit somnium, & ipsum aureum, & aureis undiq; circum amictum, & auri plurimum secum adducens. GAL. Desine optime Mida de auro fabulari. Nam dubio procul ex illius uoto, istud tibi accidit insomnium, & solidas auri uenas mihi duxisse uideris. MIC.

*Commendat
somnia suū
à materia seu
subiecto.*

Multam auri uim uidi Pythagora, multam, quam putas pulchri? quo fulgore coruscantis? Quid tandem Pindarus in illius laudem dicit? nam in memoriam redige, si quidem meministi, quom aquam præstantissimam dicens, postea aurum admiratur idque iure, statim in initio carminis unus omnium bellissimi. GAL. Num illud quæris?

Aqua est illa quidem optima:

Cæterum aurum, uti candens

Ignis, ita enitens, noctibus eminet eximie unum

Cæteras supra opes: quæ

Gloriam ac decus addunt.

MIC. Per Iouem, isthuc ipsum: perinde enim ac si insomnium meum uideat Pindarus, ita prædicat aurum, sed ut tandem cognoscas quale fuerit, ausculta iam sapientissime Galle. Meministi ut heri nullum domi cibum acceperim: siquidem Eucrates diues ille fortè mihi in foro factus obuiam, lotum me in tempore ad coenam uenire iusserat. GAL. Isthuc equidem planè memini. Nam totum esuriebam diem, donec mihi profunda tandem uespera domum reuersus, subuuidus, uinoq; madens, quinq; illas fabas proferres, non admodum opiparam coenam Gallo, qui quondam fuerit athleta, quiq; olympia non segniter olim decertarit. MIC. Ast ubi reuersus à coena fabas tibi obiecistem, obdormij protinus. Tum mihi, iuxta Homerum, ambrosia sub nocte diuinum quoddam haud dubie somnium assistens. GAL. Sed prius quæ tibi apud Eucratem acciderint Micylle narra: & cuiusmodi fuerit coena

*Narratio con-
tinens descri-
ptionē coenæ
Eucratis ex
causâ som-
nij.*

quæq; super coenam acta sunt omnia. Nihil enim prohibet te denuo coenare, si ueluti somnium quoddam eius coenæ reducas, & quæ tum ederis, rursus commemoratione quasi rumines. MIC. Credebam molestum futurum me, si hæc quoq; retulisset: uerum posteaquam tu desideras, en id quoque narrabo, quum nunquam ante

te

et hac in uita coenasset apud ullum diuitem, ò Pythagora, heri bona quapiam fortuna in Eucratem incidi, atque ego quidem simultaque dominum illum salutasset ita uti consueueram, subducebam me: ne pudori illi essem, si lacera in ueste fuisset affectatus. At ille, Micylle, inquit, hodie natalicia filiae celebros, plurimosq; ad conuiuium amicos inuitaui, uerum quoniam a sunt quendam ex his incommoda esse ualitudine, neque posse pariter ad conuiuium nostrum accedere: tu etusloco uenitolorus, nisi ipse fortè qui uocatus est, semet ad futurum renunciarit. Nam nunc quidem ambigit. Hoc ubi audissem, adorato diuite discedebam: omnes obsecrans deos, ut algidam febrem aliquam, aut laterum dolorem, aut podagram morbi auctarium immitterent ualitudinario illi, cuius ego sellæ occupator, cœnæque uicarius, & hæres eram uocatus. Interim hoc spaciij, quod usque ad balnei tempus intercessit, longissimum seculum esse iudicabam: dum subinde respicio, quotquot pedum esset litera, & quando illos iam lauisset consentaneum esset. Hic ubi tempus tandem aduenisset, ocyus me corripio, atque ab eo, nitidè admodum cultus: sic obuerso palliolo, ut quæ esset parte purissimum, ea uideretur. Offendo autem ad fores, & alios complures, in quibus etiam illum (gestabatur autem à uiris quatuor) cuius eram subconuiuia uocatus: qui malè habere dictus erat, atq; id etiam præ se ferebat, quod afflicta esset ualitudine: nam ex alto gemebat, tussiebatque, ac lcreabat, uelut ex abdito: quodq; ægre graderetur totus pallidus actumens, annos natus circiter sexaginta. Ferebatur autem philosophus quispiam esse, ex his, qui apud adolescentulos nugæ deblatterant. At barba mirè erat tragica, id est hircina, supra quàm credi posset tonsoris e gens. Porro increpante Archibio medico, quam ob rem quum ita esset affectus, aduenisset: non oportet, inquit, promissa deferere, præsertim hominem philosophum etiam si mille urgeant & instent morbi. Putabit enim Eucrates sese à nobis haberi ludibrio. Haud quaquam, inquam ego: imò collaudabit te, si domi potius apud te uelis emori, quàm in conuiuium animam unà cum phlegmate excreans. Atque ille quidem præ arrogantia dissimulabat sese dictærium audisse. Haud multo post accessit & Eucrates iam lotus: cōspectoque Thesmopolide (nam id erat philosopho nomen) Præceptor, inquit, probè quidem factum abs te, qui ipse ad nos ueneris. Tamen si nihilo deterius tibi fuerat futurum. Siquidem etiam absenti omnia ordine missa fuissent, Hæc simulatque dixerat interrogatur, manus illi porrigens pariter & famulis innitenti. Ego igitur iam abire parabam: uerum ille conuersus ubi diu secum hæsitasset, posteaquam me tristem admodum uideret: ades, inquit, tu quoque Micylle, ac nobiscum coena. Nam filium in mulierum conclaui unà cum matre conuiuium agere iubebo, quo tibi sit locus. Ingrediebar itaque, quum parum absuerit, ut lupus frustra hians discederem, uerum ingrediebar pudefactus, quod Eucratis filium è conuiuium uiderer expulisse. Ast ubi iam tempus esset ut discumberemus, primum tollentes Thesmopolim composuerunt, haud sine negotio per louem, quinq; (si dñs placet) proceri iuuenes, ceruicalia illi supponentes undiquaq; quo nimirum in eodem habitu permanere, ac longum etiam tempus durare posset. Deinde ubi nemo iam tolerare posset, ut iuxta illum accumberet, me adductum reclinant, ut eadē in mensa essemus. Deinceps coenabamus, ò Pythagora, opiparam quandam & uariam coenam, multoq; in auro, multo item argento. Pocula erant aurea, ministri formosi: tum cantores, & concitandi risus artifices. In summa, iucundissima quæpiam erat uita: nisi quod unum quiddam me uehementer malè habebat: Thesmopolis ob strepens atque obturbans, uirtutem nescio quam mihi commemorans, docensque, quod duæ negationes unicam efficerent affirmationem: quodq; si dies sit, nox nō sit. Nonnunquam & cornua mihi dictitabat esse, atque id genus multa philosophabatur erga me, quibus eiusmodi nihil opus: planeq; uoluptatem interpellatione minuebat, quum nō sineret exaudiri eos, qui cithara, uoceq; cane bāt. Habes Galle de coena. GAL. Non admodum suauis Micylle: maximè posteaquam cum illo delirio fene fortitus eras accubitus, MIC. Audi nunc & insomnium: Visus enim mihi

Arbitror
gnomonē ho
rologij intel
legendum esse

Notat obiter,
et Stoicorum
mores, qui cū
de moribus esse
uolunt. Inten
rim nihil non
appetunt.

Stoicorum in
cepta doctrin
na et conuer
satio.

*Quae indin-
tibus speciosa
ac beata habet
per nullo.*

*Auri coconi-
am, estq; hec
prior collatio
nis pars, quae
diuitias com-
mendat.
Ab ipsius Py-
thagorae ex-
plo.*

*Amplificatio
ab exemplo
lonis.*

*Ab effectu et
usu.*

*Probat exem-
plo, Simonis
vicini.*

Eucrates ipse, quum orbis esset liberis, nescio quomodo euita decedere. Dehinc ubi me accersisset, ac testamentum condidisset, quo me in solidum hanc redem omnium scripserat, paulo tempore superstes emori. Porro ipse uidebar adire facultates: & tum aurum, argentumq; ingentibus quibusdam scaphis exhaurire, perpetuo subscaturiens & astatim affluens: tum autem uestes, mensas, pocula, ministros, omnia mea, ut par erat, esse. Postea candido uehiculo uectabar resupinus, cunctis qui intuebantur, conspiciendus & admirandus. Accurrebant permulti, ac circumuequebant: complures sequebantur. Ego interim illius indutus uestitum, & annulos gerens circiter sedecim digitis insertos: epulum quoddam splendidum iubebam adornare, quo amicos acciperem. Iamq; illi, ita ut in somnio fieri consentaneum est, aderant: iam epulae erant comportatae, iam potus ex animi sententia ministratus. In his quum uersarer, & aureis phialis praeberem omnibus qui aderant amicta, quum iam inferrentur bellaria, intempestiuo tuo clamore perturbasti nobis conuiuium, mensasque subuertisti, ac diuitias illas ita dissipasti, ut in auras euanescerent. Num tibi uideor iniuria stomachatus in te: nam uel tris noctes perpetuas libenter adhuc somnium illud quod mihi accidit, uidere cupiam. GAL. Adeone es auri cupidus, & opum audus Micylle: idque ex omnibus unum admiraris, ac felicitatem unicam esse iudicas, si plurimum possideas aurum? MIC. Equidem haud solus ita cogito Pythagora: quin ipse quoque, tum quum Euphorbus esses, auro atq; argento comis intexto, prodibas pugnaturus cum Achillis, idque in bello, ubi ferrum quam aurum gestare satius fuerat. At tu etiam tum uoluisti calamistris auro inter nexis in periculum descendere. Atque ob eam (opinor) causam, Homerus comas tuas Gratijs similes dixit, quod auro argentoque reuincirentur. Etenim longe nimirum meliores atque amabiliore uidebantur, quod essent auro religatae, unaque cum eo relucere. Neque isthuc nouum est Auricome, si tu Pantho patre prognatus, aurum in precio habuisti: quin & ipse deorum omnium, hominumque pater ille, Saturno Rheaque progenitus, quum Argolicam illam puellam adamaret, ubi nihil inueniret amabilius in quod se transformaret, neque quo Acrisii custodias posset corrumpere, audisti uidelicet, ut aurum sit factus, atque ita per regulas illapsus, potius est ea quam deperibat. Iam uero quid tibi commemorem, quam multos usus praebeat aurum? Et ut eos quibus adfuerit, formosos, & sapientes, & potentes reddat, decus & gloriam illis concilians: utque nonnunquam ex obscuris & infamibus, claros ac celebres repente efficiat? Nam nostri uicini mihi & eiusdem artificij Simonem, qui paucis ante diebus apud me coenauit, quum legumen coquerem Saturnalibus, duasque extorum caenas immittens? GAL. Noui Simonem illum breuem: qui fictilem ollulam, quae nobis erat unica, suffurtus, peracta coena abiit, sub ala gestans. Nam ipse uidi Micylle. MICYL. Atqui quum eam sustulerit, tam multos ille deos postea iurabat. Sed quid non probabas, ac uociferabare tum, o Galle, quum nos furto spoliari conspiceres. GAL. Coccizabam, quod mihi solum licebat id temporis: uerum quid Simon ille? Nam uidebare de illo dicturus, nescio quid. MICYL. Ei consobrinus erat uir supra modum diues, nomine Drimylus, is quo ad uiuebat, ne obulum quidem donauerat Simon, nam qui daret, quum ne ipse quidem pecunias attingeret? At simulatque mortuus est nuper uniuersis illis opibus iuxta leges Simon ille, qui cora putria, qui patellam circumlingebat, gaudens positus, purpura ostroque circumtectus, famulosq; & currus, & aurea pocula, & mensas eburnis innixas pedibus possidet, ab omnibus adoratur, iamque nos ne aspiciat quibem. Etenim nuper quum illum procedentem conspexissem, Salue, inquam, Simon. At ille indignè ferens, Edicite, inquit, mendico isti, ne uocabulum meum diminuat, neque enim Simon, sed Simonides appellor. Porro (quod est omnium maximum) mulieres etiam illius amore capiuntur. Atque is quidem eluditeas, ac fastidit, & altas quidem admittit, comenq; sese praebeat, aliae porro quae negliguntur, necem consueturas sibi minitans

aur. Vides quantas commoditates pariat aurum: quandoquidem eos qui sunt deformissimi, transfigurat, & amabiles reddit, non secus atq; cestus ille poeticus. *A testimonio poetarum.*

O aurum auspicata res, & ostentum optimum.

Et rursum.

Aurum est quod opibus imperat mortaliū.

Sed quid inierim risisti Galle? GAL. Quoniam tu quoque per incertam Micylle mihi modo falleris opinione de diuitibus, quemadmodū uulgus: uerū (crede mihi) longē etiam erumnosior ē uitā uiuant, quā uos. Hęc autē loquor, qui ipse et pauper, & diues aliquādo fuerim, atq; omne uitę genus sim expertus. Porro paulo post ipse quoque hęc omnia cognosces. MI. Per Iouem tempestiuū iam est, ut & tu referas quemadmodū sis transfiguratus: & quid in unoquoq; uitę genere perspexeris. GAL. Ausculta, hoc tantū p̄monitus, me neminem feliciorem uitā, quā tu sis, unquam uidisse, MIC. Quā ego sim o Galle? Hanc felicitatē tibi ipsi imprecor. Nam uidere me tibi ridendū pponere. Verū age, narra, exordiens ab Euphorbo, quo pacto fueris in Pythagorā transformatus: Deinceps ordine ad Gallū usq;. Contentas neū enī est, te uarias res tū uidisse, tū tulisse, nimirū tam diuersis uitę formis. GAL. Quemadmodū initio ab Apolline p̄fecta animā in terram deuolarit, & corpus humanū subierit, ut illic poenā quandā dependeret, id longū dictū futurū sit. Præterea neq; mihi referre fas est, neq; tibi eiusmodi audire. Verū ubi Euphorbus factus essem. MI. Sed ego priusq; essem is, qui nunc sum, o præclare quisnam erā? hoc mihi prius dicito, nunquid & ego uersus fuerim itidē ut tu? GAL. Maximē. MI. Quis igitēram? si quo modo potes dicere, peruelim enī isthuc cognoscere. GAL. Tu formica fueras Indica, ex earū genere, quę aurū effodiūt. MIC. Et postea neglexi intelix, uel paucula frustra in uitā importare: quū illo essem alitus? Sed age quid post hęc futurus sim dicito: quandoquidē consentaneū est scire te. Etenī nisi quid bonę sit rei, iā nunc suspendero me ab ista pertica, in qua nūc stas. GAL. Istuc p̄fecto nulla ratione possis cognoscere. Ceterū quū Euphorbus essem (nam ad illa redeo) in Troia pugnabā, atq; a Menelao necatus, aliquāto post tempore in Pythagorā perueni. Porro eousq; absq; tecto perdurabā, donec Mnesarchus aliquando mihi domū ædificaret. MIC. Obsecro te, nū absq; cibo potuq;? GAL. Maximē. Nihil enī istis rebus opus, nisi corpori duntaxat. MIC. Illud igitur prius dicito, ea quę ad Troiam gesta sunt, num ita se habēt, qualia fuisse dixit Homerus? GAL. Quinam ille scire potuisset Micylle: qui quidem dū ista gerebantur, ipse Camelus erat in Bactris? Ceterū ego tibi tantū effabor diuinitus, nihil id tēporis eximiū fuisse, neq; Aiace usq; adeo magnum, neq; Helenam adeo formosam, quemadmodum arbitrantur: liquidem uidi candida quandam & procera ceruice, ut hinc cygno progeneratam esse adsimularent. Ceterū uehementer anum, æqualem p̄modum Hecubę. Hanc Theseus primum raptam in Aphidnis possedit. Is uixit Herculis fermē ætate. Porro Hercules prius Troiam ceperat, patrum nostrorum memoriā, qui per id tēporis maximē florebant. Nam hęc mihi Panthus narrauit, se cum esset admodum adolescens uidisse Herculem. MICYL. Quid autem Achilles? Num talis erat, nempe quauis in re præstantissimus? An & istęc fabulamenta sunt. GAL. Cum illo quidem congressus non sum: neque queam adeo compertē de rebus Græcorum dicere. Etenim qui scire potui, quum hostis essem? Certe Patroclum illius amicū, haud ita magno negotio peremī lancea dissectum. MICYL. Deinde te Menelaus minore negotio: uerum istis de rebus satis: Nunc res Pythagoricas refer. GAL. Illud in summa Micylle: sophista quispiam eram (oportet enim uidelicet fateri uerum) alloqui non imperitus, neque in exercitijs

Propositio
terius partis
collationis.
Transitio.

Series muta
tionū Pytha
gorę, perti
uens ad fidem
faciendā se
quentibus.

Micylle muta
tiones, per dē
gressū unculā

Redit ad Py
thagoram.

Alia digres
sio de rebus
Troianis, ex
Homere.

Redit ad propositū & tancitē Pythagoram, ut philosophiam et præstigiatores perstringit, qui & quæ docui imponendi causa docuerit, & in quæ transmūtati se dixit, ab ipsa natura quoque repugnari.

in honestissimis disciplinis. Profectus sum autem in Aegyptum: quocum prophetis congregarer, de sapientia communicaturus. Hic adyta subij, atque ibi Ori & Isis dis liberos perdidici. Post rursus in Italiam renauigabam, ac Græcos iuxta ea quæ in Aegypto didiceram, ita institui, ut me proinde ac deum suspicerent. MIC. Equidem in audieram istæ: præterea quemadmodum creditus fueris, defunctus in uita tam rediisse, utque aureum femur illis subinde ostenderis. Verum illud mihi dicito, quid tibi uenit in mentem, ut legem statueres: uti neque carnibus, neque fabis uescerentur homines? GAL. Ne perconteris ista Micylle. MIC. Quam ob rem? GAL. Nam pudet hisce de rebus uerum fateri. MICYL. Atqui non conuenit, uti id facere graueris apud hominem contubernalem & amicum: nam herum post hac, absit ut dixerim. GAL. Nihil sani, neque præclariquequam erat: uerum animaduertebam, si consueta modo, atque eadem quæ uulgo traduntur à multis præceptis semper non fore, ut mortales in admirationem adducerem, sed quo peregriniora, magisque aliena proposuissim, futurum, ut hoc magis nouus, magisque uiderer admirandus. Proinde institueram in animo, nouæ quiddam rei designare, eiusmodi proposito decreto, cuius causa esset in explicabilis, quo uidelicet alijs aliud coniectantibus omnes redderentur attoniti: quemadmodum in obscuris oraculis solet usu uenire. MICYL. Illud uide ut rides me tu quoque: non minus atque Crotoniæ, ac Metaponticos, & Tarentinos: cumque his alios, qui muti sequuntur, tuas adorant uestigia, quæ tu calcata reliquisti. Verum ubi Pythagoram exueras, quem post eum induisti? GAL. Aspasiam Miletsensem illam meretricem. MIC. Papæ, quid ego audio? Siquidem inter alia mulier quoque fuit Pythagoras! Itane fuit aliquando tempus, quo tu Galle generosissime oua pariebas, cumque Periclem habebas, iam Aspasiam uidelicet: atque ex illo grauida facta es? Præterea lanam tondebas, tramamque deducebas? Postremo meretricum in morem gestiebas, uultumque componebas?

Ridiculū ab absurdo.

Defensio ab absurda, ab exemplis.

Digressio in questionem iocosam.

GAL. Ista quidem omnia feci, tamen si non ego solus: uerum & ante me, tum Tiresias, tum Elati proles Cæneus. Proinde quicquid in me conuicti dixeris, tantumdem & in illos dixeris. MIC. Age igitur, utra tibi uita erat suauior, quum uir esses, an quum Pericles tecum haberet consuetudinem. GAL. Vides cuiusmodi istuc est quod percontaris? nempe cui ne Tiresia quidem expedierit respondere. MIC. Atqui si minus fateare tu: tamen istuc Euripides satis explicuit, quum ait: se malle ter sub clypeo consistere, quam parere semel. GAL. Imò præmoneo te paulo post puerperam fore: siquidem & tu mulier es olim futurus, idque sapius longo nimirum seculorum orbe atque recurso. MIC. Non tu perdebis, o Galle, qui quidem omneis mortales Milesios aut Samios esse ducas? Nam aiunt te etiam tum quum Pythagoras esses, uenusta forma decorum, sapius Aspasiam fuisse tyranno: Verum age secundum Aspasiam, in quem uirum aut mulierum denuo renatus es? GAL. In Cratem Cynicum. MIC. O Castor, & o Pollux, quam dissimile, ex scorto philosophus? GAL. Deinde rex: deinde pauper: paulo post satrapes, dehinc equus, graculus, rana, aliaque innumera, perlongum enim fuerit singula recensere. Postremo Gallus, atque id sapius, nam hoc uitæ genere sum delectatus. Interea & alijs diuersis mortalibus serui

Redit ad primam disputationem de diuitijs, & quanta eadem incommoda iuncta habent. Estque hæc altera collationis pars.

ui, regibus, pauperibus, diuitibus, postremo nunc tecum uiuo, rideoque quotidie, quum uideo te paupertatis tædio complorantem, eiulantemque ac diuitum admirantem fortunas, propterea quod ignores quantum illis adsit malorum, alioqui si curas noris, quibus illi distringuntur, te ipsum profecto riseris, qui antea credideris eum, qui sit opulentus, statim felicissimum esse omnium. MIC. Ergo Pythagora, aut quid maxime gaudeas adpellari, ne confundam orationem, si renunc hoc, nunc illo nomine compellem. GAL. Nihil intererit, siue Euphorbum, siue Pythagoram, siue uocaris Aspasiam, siue Cratem, quandoquidem ista omnia sum unus, nisi quod rectius feceris, si (id quod in presentiarum esse uideo) Gallum me uoces, ne auem hæc parui ducere, continere quidcare, præsertim quum tam

tam multas contineat animas. MIC. Ergo Galle, quandoquidem omnia penè uiuendi genera iam expertus es, atq; omnia cognita habes, age dilucide mihi narrato quæ sint peculiaria diuitum ad uitæ rationem, quæ pauperum propria: quo uide licet cognoscam, uere ne isthuc affirmes, me diuitibus esse feliciorē. GAL. En hunc ad modum interim perpende Micylle. Te quidem non magnopere tangit cura belli, si quando rumor sit aduentare hostes: neq; sollicitus es, ne in agros incurstantes populentur, ne uē hortum proculcent, proterantq; aut uineas uastent: sed simul atq; urbem audieris, si tamen audieris, de te ipso uno circūspectas, quo deflexus seruari queas, ac discrimen effugere. Contra illi tum de sese solliciti sunt, tum animo discruciantur, quum de mœnibus quicquid opum possidebant in agris, id omne tolli, deportariq; conspiciunt. Ac siue inferendum est aliquid in ærarium, soli accersuntur: siue in prælium exeundum, periclitantur: aut peditum turmis, aut equitum alis præfecti. Tu interim uimineum gerens clypeum, expeditus ac leuis, ad salutem consulendum, paratus uictoriale conuiuium agere, si quando uictor exercitus sacra fecerit. Rursum pacis tempore, tu quidem quum de plebe sis, ingressus in concionem, tyrannidem in diuites obtines, illi uero trepidant, pauitantq; ac largitionibus, chorigisq; te placent: siquidem quo tibi balnea, ludi, spectacula, reliquaquæ id genus abunde suppeditent, ea omnia curant illi. At tu, censor & acerbis expensor, perinde quasi dominus, ne alloquio quidem interdum dignaris illos: quod si tibi collubum sit, ingentibus saxis in illos de grandinas, uel facultates eorum publicas facis: ipse neque calumniatorem metuis, neque latronem, ne tollat aurum, uel ædium conscenso fastigio, uel pariete perfosso: neque necesse habes rationibus occupari, neq; exactionibus: neque tibi cum sceleratis dispensatoribus conflictandum est, neq; tantas in sollicitudines distraheris: uerum simulatq; crepidam unam perfeceris, mercedemque retuleris septem obolos, sero surgis crepusculo: & si libuerit, lauaris, tum empto saperda quopiam, aut mænide piliculo, aut paucis ceparum capitulis, temetipse oblectas, canens plerumque, optimaque cum paupertate philosophans, adeo ut eas ob res salubris, ualentique corpore, obduruerisq; aduersus gelu: siquidem labores, qui te exacuunt, muniuntque, certatorem haud quaquam contemnendum reddunt aduersum eas res, quæ compluribus inexpugnabiles esse uidentur. Atque hinc nullus ex morbis illis grauioribus impetit te. Quod si quando leuis coeperit febricula: paulo negotio eam medicatus, protinus exilis, inedia temet inde excutens. Illa porro fugit illico: quippe metuens te, quem uideat etiam frigore ali, satutumque fieri, ac medicorum certis illis recursibus longum plorare renunciantem. At illi ex aduerso propter intemperantiam uitæ, quid tandem mali non habent infelices: podagras, phthises, pulmonum exulcerationes, aquas intercutis. Nam hæc omnia à sumptuosis illis conuiujs nascuntur. Proinde quicumque ex his lacerant in morem (ut ferè faciunt) sese attollunt, propiusque se soli admovent, haud cogitant, quod alas habeant cæra adglutinatæ, ingentem nonnunquam strepitum movent. Cæterum qui Dædali exemplo non admodum sublimia, neque excelsa appetunt: uerum humilia, terræque uicina, adeo ut cæra nonnunquam salis aspergine madesceret, n̄ tutò plerumque ac citra discrimen transuolarunt. MICYL. Moderatos istos & cordatos narras. GAL. Verum aliorum Micylle naufragia fœdissima conspicias: nempe ubi Cræsus reuulsis alis risum exhiberet Perlis, conscenso rogo: aut Dionysius quum abdicatus tyrannide, Corinthiorum in urbe ludi literarij magistrum ageret, post gestum tantum imperium puellios compellens ut syllabas connecterent. MICYL. Dic mihi Galle: tu quum rex esses (nam ais te regem quoque fuisse) cuiusmodi tandem id uitæ genus experiebaris? Mirum n̄ tum felix eras, quandoquidem id quod est bonorum omnium caput possidebas. GAL. Ne mihi in memoriam regeras o Micylle, usque adeo supra modum infelix tum eram. Nam quo ad res externas, quemadmodum dixisti, planè fortunatus esse uidebar: at intus innumerabilibus curis distringebar. MIC.

Quæ bellis
poribus diui
tū excruciant
et cōtra quæ
pauperem ipsi
dem tempore
bus commodat
sequuntur.

Quæ pacis
temporibus.

ut ibi dicitur.

Quæ circa
ualentiam.

ut ibi dicitur.

Amplificat
exemplis.

Hactenus
quæ priuatis
ac ciuibus ac
ciuibus idem
quæ regibus ac principibus, ac primum quæ speciosa uidentur.

Quibus tandem curis? Nam rem prorsus absurdam neque credibilem narras. GAL. Equidem imperabam regioni neuiquam exiguae Micylle, omniumque rerum feracem, tum incolarum frequentia, neque non urbium pulchritudine cum primis admiranda: praeterea fluminibus navigabilibus, ac mari portuoso commoda. Ad haec exercitus ingens, equitatus spectatissimus atque excellens, satellitum haud exiguum, triremes, pecuniarum uis maior quam ut posset numerari, ualorum argenteorum plurima copia, reliquaque omnis illa principatus tragedia, strepitusque & apparatus supra quam credi queat, extructus atque accumulatus. Itaque quum prodirent, plerique adorabant, deum quempiam inueneri sese rati, alijque trudentes alios concurrerant, quome conspicerent, nonnulli consensu tectis, magni aestimabant, si plene contemplari licuisset quadrigam, stragulam, diadema, tum anteaambulones, & eos qui a tergo comitabantur. Ego inter haec mihi conscius, quantae me res discruciantur, uelarentque, illos quidem propter incertam uenia dignos iudicabam, at mei ipsius miserescebat, qui praegrandibus illis Colossis uiderer persimilis: quales uel Phidias, uel Myron, uel Praxiteles fabricatus est. Etenim illorum quisque quoad ea, quae foris apparent, Neptunus ipse est, aut Iupiter, mirifice decorus auro, eboreque compactus: & aut fulmen, aut fulgur, aut tridentem fuscinae dextra sustinet. Caeterum si immisso capite quae sunt intus inspicias, uidebis uestes quosdam, pallios, & clauos introrsum prominentes, neque non uimina, ueneque, & picem sublatam, & aliam item id genus deformitatem intrinsecus inhabitantem. Omitto recensere muscarum, mustelarumque uim, quae nonnunquam in eis manant. Huiusmodi quaedam res nimirum regnum quoque uidetur. MIC. Nondum explicuisti lutum & clauos, & uestes, quinam fuerint in imperio, neque sceditatem illam plurimam quae nam sit: nam istum ad modum uectariam multis imperare mortalibus, ac numinis instar adorari haecenus quidem cum Colossi exemplo quadrat. Siquidem hoc quoque diuinum quiddam & admirandum: nunc autem quae sint intra Colossum expono. GAL. Quid primo loco tibi referam Micylle: utrum metus, curas mor-
daces, suspiciones, odium, quo regem persequuntur, qui cum illo uiuunt: insidias, atque eas ob res somnum rarum, & hunc ipsum pertenuem, ac plena tumultus in somnia, cogitationes perplexas, spes semper improbas: an ocij penuriam, & occupationes, iudicia, expeditiones, edicta, foedera, consultationes: quibus rebus sit, ut ne per somnium quidem aliqua re suauiter frui liceat, uerum ut omnibus de rebus solus dispiciat necesse est, milleque negotia sustineat.

Quippe nec Atriden Agamemnona dulcis habebat
Somnus, multigenas uersantem pectore curas.

Idque quum reliqui omnes Achiiu sternerent. Adde quod Lydum illum discruciatum at filius mutus: Persam uero, Clearchus ad Cyrum desciscens. Atque alium quempiam, Dionem cum Syracusanis nonnullis ad aurem communicans. Rursum alium quendam uirum Parmenionem collaudatus. Item Perdiccam Ptolemaeus. Ptolemaeum Seleucus. Quin illa quoque molestiam adferunt: malius per uim non sponte conuiuens, concubina alio gaudens, tum si qui defectionem parare dicantur: aut duo quatuorue satellites inter sese confusurrantes. Porro (quod est omnium grauissimum) amicissimi quique uel maxime sunt formidandi, semperque metuendum, ne quid magni mali ab illis exoriatur. Nam alius a filio ueneno necatus est: alius item ab amasio. Alium simile quoddam fortassis mortis genus eripuit. MIC. Apagelis. Atrocia, mira que sunt ista quae narras o Galle. Mihi igitur multo sit tutius operae cerdone praerogatum incumbere, quam ex aurea bibere phiala cum miter delatum haustum: caeterum cicuta, aconitoque temperatum. Nam mihi quidem hoc unum est periculi: ut si paulum aberret similion, defleatque a recta incisione, summum letantis digitum exiguo sanguine tingat. At isti quemadmodum narras, letifera agunt conuiuia, atque id innumerabilibus in malis constituti. Deinde ubi conciderint, persimiles esse uidentur tragediarum histrionibus. Nam multi sicut uidere licet, quoad Cecropes sunt

Amplificatio
a collatione

II. Quae
causa per
culpa.

Exempla di-
storum.

Alia collatio
histrionum.

sunt scilicet, aut Sisyphi, aut Telephi diademata gestant, argenteis capulis gladios, comamque uentilantem, & auro intertextam clamydem: quod si quis (qualia nimirum per multa solent accidere) impulsos illos media in scena præcipites des, risum profecto moueant spectatoribus: uidelicet persona unâ cum ipso diademate contrita, uero aut actoris capite luxato, cruribusque maxima ex parte renudatis: ut iam interioris amictus, quam miseri sint panni fiat perspicuus: ac cothurnorum quos pedibus induxerunt, appareat deformitas, haudquaquam ad pedis modum respondentium. Vide ut me iam similitudines conferre docueris optime Galle. Cæterum tyrannis talis quedam res tibi uisa est esse: uerum ubi equus esset, aut canis, aut piscis, aut rana, quomodo eam uitæ ratione ferebas? GAL. Istum quem nunc suscitās sermonem & longior sit, neque huius temporis. Illud autem unum in genere dixerim: nullam ex omnibus uitam mihi non uisam tranquillitatem uita humana, naturalibus duntaxat cupiditatibus & usibus circumscripta. Siquidem publicanum equum, aut sycophantam ranam, aut sophistam graculum, aut popinatore culicem, aut cinædum gallum, atque id genus alia, quæ uos studio comminiscimini, haudquaquam inter illos uidebis. MIC. Quæ dicis, o Galle, fortassis uera sunt: uerum non me pudebit apud te fateri, quod mihi accidit. Haud unquam quui dediscere cupiditatem illam, a puero mihi insitam, uidelicet ut diues euadam. Quia nunc quoque somnium illud ob oculos uersatur, aurum ostentans: potissimum autem scelestus ille Simon excruciat, qui quidē tantas inter opes delicietur. GAL. At ego te isto leuabo morbo Micylle, tametsi nox etiam nondum est. Surge modo, ac sequere me. Siquidem ad ipsum te Simonem adducā, atque in aliorum diuitum ædes, quod nimirum uideas, quomodo res habeant apud illos. MIC. Isti huc quo pacto, clausis foribus? Num me parietes transfodere cōpelles? GAL. Nequaquam, uerum Mercurius, cui sum sacer, hoc optanti mihi largitus est, ut si quis longissimā caudæ plumam, quæ ob molliciē inflectitur. MIC. Atqui duas habes eiusmodi. GAL. At dextrā ex his auulsam cuiuscunque ego gestandam dederō, is quoad uoluerō, fores omneis poterit aperire, cunctaque uidere, ipse inuisibilis. MIC. Equidē ignorabam, o Galle, te præstigiis quoque peritū esse. Porro si mihi isti huc semel præstiteris, uidebis illico Simonis uniuersas opes huc deportatas, nam eas huc rediens transferā. At ille rursus circumrodet, ebibetque putria coria, quibus cōsueuit soleas cōpingere. GAL. Atqui nefas sit isti huc facere. Siquidē Mercurius illud mihi mandauit, ut si quis pennam tenens, istiusmodi quippiā patrarit, uociferans furē proderem. MIC. Rem neutiū ueris similem naras, nempe Mercuriū quū ipse sit fur, non sinere alios, ut idem faciāt. Sed tamen abeamus. Nam aurum auferā, si modo possim. GAL. Pennam prius reuellito. Quid hoc rei? ambas reuulsisti. MIC. Tutius hoc quidē o Galle, tum tibi minus fœdū sit futurū, ne alterā caudæ parte mutilatus claudices. GAL. Age sanē: sed utrū Simonē prius adimus, an alium quēpiam diuitū? MIC. Haud aliō, imo ad Simonem, qui uidelicet pro dissillabo, tetrasyllabus esse affectet, posteaquā diues euasit. Sed iam ad fores accessimus. Quid igitur deinceps facio? GAL. Pennā ferre admove. MIC. Ecce autem, dū boni, ostium perinde atque clauis resiliit. GAL. Perge porro præcedens, Vides illum uigilantē ac supputantem? MIC. Video per loquem, & quidē ad obscuram siticulosamque lucernā. Præterea pallet, haud scio unde Galle, totusque exaruit, atque extenuatus est, mirum, ni curis. Neque enim auditum est illum alioqui malē habere. GAL. Ausculta quid dicat, si quidē intelliges, quibus de causis ad eum modū sit affectus. SIMON. Nimirum septuaginta illa talenta tutō admodum sub lectica defossa sunt, neque quisquam alius omnino uidit. At uero, sedecima illa Sosylus equiso uidit me sub præsepi occultantem. Itaque de curando stabulo non est admodum sollicitus, quanquam nec aliās admodum laboris appetens, ueris simile est autem illum multō etiam his plura sustulisse. Nam unde alioqui Tibius heri tam ingens fassamentum illi opsonio proposuisset?

Cōclusio, nullam uitā molestiorē esse humanā.

Iam et exemplis probat, quæ dixit habere.

Efficitio diuitis cogitandi et rationem supputantis.

fuisse? Tum autē aiunt, illum monile emisse uxori drachmis quinq̃. Heu misero mihi. Hi omnia mea dissipabunt bona. Quid quod ne pocula quidē sat in tuto mihi recondita sunt, quā sint multa. Vereor enim, ne quis ea suffosso pariete tol-
lat. Complures mihi inuident, atq̃ insidias parant. Præter ceteros autem Micyl-
lus iste uicinus. MIC. Ita per Ionem. Nam tibi sum similis, ac patellas sub ala ge-
sto. GAL. Tace Micylle, ne protinus ipso in furto nos prodas. SIMON. Optimū
igitur fuerit, ut ipse infomnis seruem. Omnem obibo doctum in orbē obambu-
lans. Quis iste? uideo te per louem. O parietum perfossor, posteaquam es colu-
mna, benē res se habet. Pernumerabo denuo refossū argentum, ne quid fortē
dudum me fugerit. En rursū, obstrepuit mihi nescio quis. Nimirum obsideor,
atq̃ insidijs appetor ab omnibus, ubi mihi gladius? Si quenquā deprehendero,
rursū aurum defodiamus. GAL. Sic tibi habent ō Micylle, res Simonis. Sed
abeamus ad alium quēpiam, donec noctis adhuc aliquantulum superest. MIC.
O miser, cuiusmodi uiuit uitam? hostibus eueniat ad hunc modum diuitem esse.
Itaq̃ pugno illi in maxillam illiso, uolo discedere. SIMON. Quis me pulsauit? La-
trocinio despolior miser MICYL. Plora ac uigila, auricq̃ similis corpore reddaris,
quandoquidem illi affixus, deditus es. Nos autem, si uidetur, Gniphonem scene-
ratorem uisamus. Nam nec is procul hinc habitat: ipsæ nobis supapte spōte fores
patuerunt. GAL. Vides hunc quoq̃ curis inuigilantem, & usurarum rationes
sterantē digitis contortis? cui propemodum relictis his omnibus sit in silpham,
aut culicem, aut muscam abundū. MIC. Equidem uideo miserum ac uerendum
hominē, ne nunc quidem multo meliorem uiuere uitam, quā silphæ aut culi-
cis. Adeo totus & hic à curis & rationibus est extenuatus. Nunc ad aliū eamus.
GAL. Ad tuum, si uidetur, Eucratem. En tibi fores per se patuere. Quin introi-
mus? MIC. Paulō antē hæc omnia mea erant. GAL. At etiam nunc tu diuitias so-
mnias? uides igitur Eucratem ipsum quidem à famulo, uirum natū grandem.
MIC. Video profectō quiddā haudquaquam uirile. Porro altera ex parte ipsam
item uxorem à coquo constuprari. GAL. Quid ergo? Num optaris & horum
hæres existere Micylle, cunctaq̃ possidere, quæ sunt Eucratis? MIC. Haudqua-
quam Galle. Imō fame citius interierim, quā id genus quippiam patrarē. Va-
leat aurum & conuiuia. Duo oboli mihi potiores diuitiæ sunt, quā si à dome-
sticis mihi domus perfodiatur. GAL. Sed iam nunc quandoquidem dies ferme
diluixit, domum ad nos redeamus. Reliqua rursus aliās uidebis Micylle.

ICAROMENIPPVS, SIVE

HYPERNEPHELVS.

D. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Quod suprà in specie, idem hic in genere tractat. Reprehendit enim in uniuersum omnium hominum
tum priuatorum, etiam regum ac principum, omnia facta ac studia, siue ea priuata sint, siue etiam ad
cultum, ac religionem decorum pertineant, præcipue autem philosophos, ut semper alias, insectatur, quos indicat
non modo circa res humanas incerta ac stulta docere, uerum etiam de rebus sublimibus, de mundo, de deo, de pro-
uidencia diuina & id genus alijs, absurda, atq̃ impia quædam tradere, quæ neque uiderint ipsi, neque aliunde
cognouerint. Atque hæc omnia sub Menippi nomine, quem aliàs quoque, ut philosophis insectum atque inimicū
exhibet. Hunc enim fingi, cum uideret hominum res incertas & ridiculas esse, cuperetq̃ ueritatem naturæ, ac
uirtutem cognoscere, ad philosophos sese contulisse. Qui cum multa qui dem, ac speciosa habitu, ac uerbis pollice-
rentur, doctrina autem inter se diuersa, atque aliena quædam traderent, neque ipsi sibi consentirent, pro uerita-
te, nugæ quasdam docendo, postremo consilij inopem, de celo conscendendo, ac ipsarum illarum rerum, experi-
mento capiendo cognasse. Assumptis igitur & effictis alijs. Dedali exemplo, in celum subuolasse, ubi, pri-
uatum circa Lunam fuisse cen dinerticulo quodam, contemplatum esse omnia, quæcunque in terris, siue publi-
cijs,

est, siue priuatum, & in occulto quoque geruntur, non modo à regibus & principibus, uerumetiam à ciuitatibus, populis, diuitibus & plebeis. Deinde autem in cœlo ea uidisse, quæ stultè ac ridiculè Iupiter circa hominum uota, sacrificia, iuramenta, & cetera officia dispensanda exercet, quæque item alij Dij in conuiujs, in concionibus, & ceteris non quidem ipsi agere solent, sed à stultis & imperitis hominibus agere creduntur. Vtrobique autem grauem de philosophis querelam audiuisse. Nam Lunam quidem de contumelijs, quibus ab illis afficeretur, conque-
stum esse: propterea quod ab alijs lumen fortium habere, ab alijs cœni speculum, supra oceanum suspensam esse, di-
ceretur. Iouem autem omnem illorum uitam, mores, sectas, habitum, doctrinam, facinora domestica & linguæ
petulantiam, accusasse. præcipue autem contra Epicureos, ut qui Deos omnino ullos negarent esse, incensum su-
isse. Porro Tituli ratio hec est, quod, ut Icarus alatus in altum subnolasse dicitur, ita hic Menippus quoque, co-
lum alatus conscendit, unde & alter titulus ἐπὶ πτερύγεσσι αἰὲν additur, quasi dicas, eius qui supra nubes ascendit.
In primis memorabilis & propria descriptio illa Philosophorum est, quæ Iupiter in concilio deorum illos de-
pingit, quæ non modo in philosophos olim quadrasse uidetur, uerum etiam theologis plerisque nostrorum tem-
porum, præcipue monachis & scholasticis istis, quos uocant, accommodari posse. Fuit autem, ut hoc quo-
que addamus, Menippum quidem reuera Cynicus philosophus, natione Phœnix, ac fernus natus. de quo Læti-
tium uide.

MENIPPVS.



ER mille igitur erant stadia à terra usque ad lunam, ubi pri-
ma nobis fuit mansio. Porro hinc sursum ad solem parasan-
gæ fermè quingentæ. Rursum ab hoc usque ad ipsum de-
nique cœlum, arcemque Iouis in edito sitam, tantum ferè spa-
cij fuerit, quantum aquila probè, succinctè, atque expedi-
tè queat uno die peragere. AMICVS. Dic mihi per Grati-
as, Menippe, quæ sunt ista quæ de astris loqueris, ac taci-
tus tecum supputas? Etenim iamdudum te affectans, au-
dio soles & lunas: præterea autem & magnifica ista, mansiones ac parasangas,
peregrina quædam commemorantem. MENIP. Ne mireris Amice, si sublimia
aëriæque tibi uideor loqui. nam summam apud me reputo nuper actæ peregrina-
tionis. AMIC. Nimirum Phœnicum exemplo uiam stellis notaras. MEN. Haud
quaquam per Iouem: quin magis ipsis in stellis sum peregrinatus. AMIC. Pa-
pæ, longum profectò somnium mihi narras. Siquidem totas edormisti parasan-
gas insciens. MENIP. Quid ais? somnium tibi referre uideor: qui modo ab ip-
so Ioue ipse reuersus adsum? AMIC. Quid audio? Itane Menippus nobis à Io-
ue delapsus adest è cœlo? MENIP. Ita sanè. Ego tibi ab ipso illo summo Ioue
hodie uenio, rebus interim dictu miris, & auditis, & conspectis. Quod si nō cre-
dis: equidem hoc ipso nomine supra modum gaudeo: cū supra fidem esse uideo
meam felicitatem. AMIC. Et quo pacto diuine atque Olympie Menippe, mortalis
cum sim, ac terrestris, queam non credere uiro, qui nubes superarit: quicquid ut Ho-
mericis dicam uerbis, iam sis cœlitum è numero unus? Verum illud mihi dici
to, si molestum non est, quibus modis in altum subuectus es, aut unde nactus sca-
las tanta magnitudine? Nam quantum ad faciem ac formam attinet, non es ad
modum similis illi Phrygio: ut coniectare possimus, te quoque ab aquila raptum
fuisse: quo pocillatoris alicubi munere fungereris. MENIP. Non me clām est te
iamdudum irridere. Neque uero id omnino mirum: si narrationis nouitas tibi fa-
bulæ uidetur adsimilis. Cæterum ad consensum nihil mihi erat opus, neque sca-
lis, neque uti pueri illius in morem ab aquila raperer: propterea quod alæ mihi es-
sent propriæ. AMIC. Iam uero istud quod narras, uel ipsum Dædali factum su-
perat. Siquidem præter alia, nobis insciētibus, miluius quispiam aut gracculus
ex homine factus es. MENIP. Rectè amice: neque procul à scopo coniecisti. Ete-
nim illud Dædali de alis inuentum ipse quoque sum machinatus. AMIC. At inte-
rim omnium audacissime, non ueritus es, ne tu quoque alicubi in mare delapsus,
Menippeum aliquod pelagus tibi cognomine redderes: quemadmodum ille Ica-
catium? MENIP. Nequaquam. Siquidem Icarus cum alas haberet cera adglu-
tinatas: eaque quamplurimum ad solem esset liquefacta: defluxis alis, non mirum

Occasio Diu-
log.

Docilitas &
Attentio.

si decidit. At nobis extra ullam ceram erant pennæ. AMIC. Istud quæ fieri potuit: iam enim haud scio quo pacto paulatim me adducis, ut uera uideantur quæ nar-
ras. MENIP. Ad hunc ferme modum. Aquilam egregiè magnam, tum auit & uul-
torem ualidum arripui. His cum alas unâ cū ipsi brachijs præsecuissem. Quin-
potius si uacat, totius commenti rationem ordine tibi percernebo. AMIC. Mihi
quidem uel maximè uacat. Adeo sublimis à sermone tuo pendeo: iamq; ad nar-
rationis finem inhio. Ne uero me negligas, per Iouem amiciciæ præsidem: auri-
bus in aëre suspensum, ob tuam narrationem. MENIP. Ausculta igitur. Neque
enim ciuile fuerit, si spectem animum ore hiantem relictum: eumq; quemadmodū
tu ais ab auribus suspensum: Ego igitur cum expendens ea quæ sunt in uita mor-
taliū: protinus omnes res humanas repperissem ridiculas, humiles, instabiles:
nempe opes, imperia, magistratus: contemptis his, atq; horum studio, adiectoq;
animo ad ea, quæ uerè sunt bona: conatus sum ab his tenebris emicare, & ad u-
niuersi naturam suspicere. Atq; hic mihi multam attulit hæsitacionem, primū
hic ipse qui à sapientibus appellatur mundus. Neq; enim inuenire poteram, ne-
que quo pacto factus fuisset, neq; quo opifice: neq; quod esset illius uel initium,
uel finis. Deinde cum particulatim contemplerer, multò etiam magis ambige-
re sum coactus. Quippe qui uiderem stellas temerè per cœlū dissecas. Tum so-
lem ipsum, quid tandem esset, scire gestiebam. Super omnia uero, quæ Lunæ ac-
cidebant, mihi uidebantur absurda ac planè mira: putabamq; causam aliquā ar-
canam et inexplicabilem esse, cur illa subinde speciem formamq; uariaret. Quin
etiam fulgur emicans, tonitru erumpens, tum pluuia, nix, grandò, è sublimi de-
missa. Videbantur hæc quoq; omnia coniectu difficilia: quæq; nullis notis depre-
hendi possent. Itaque cum ad eum modum essem affectus: optimū factu ratus
sum, ut horum unumquodq; à philosophis istis perdiscerem. Siquid è existima-
bam illos ueritatem omnem docere posse. Quare cum ex illis præstantissimos
delegissem, quantum mihi coniectare licebat, è uultus austeritate, eq; coloris pal-
lore, ac barbæ profunditate. Mirum enim ut mihi ex ipso protinus aspectu subli-
miloquos quosdam, & cœlestium rerum peritos uiros præ se ferebant. His ubi
memet docendum tradidissem magna pecunia: quam partim euestigio præsen-
tem numerauī: partim sum me persolutorum sum pollicitus, ubi ad philosophiæ
summam peruentum esset: non grauabar erectus ad nugæ doceri, & uniuersi
dispositionem discere. At illi tantum aberant, ut me pristina liberarent inciticia:
ut in maiores etiam dubitationes cōsecerint: principia nescio quæ, ac fines, tum
insecabilia, inania, syluæ, idæas, atq; id genus alia, mihi quotidie offundētes. Ve-
rum illud interim mihi uidebatur omnium esse grauissimum: quod cum nihil in-
ter illos conueniret: perum pugnantia, diuersaq; inter se omnia loquerentur; ta-
men postulabant, ut sibi fidem haberem: ac ad suam quisque rationem me cona-
batur adducere. AMIC. Rem absurdam narras. Si uiri cum essent sapientes, in-
ter sese de rebus factiose dissidebant: neque de iisdem eadem probabant. MENIP.
Atqui rideres Amice, si audieris illorum arrogantiam, & in differendo prodigi-
osam confidentiam. Qui quidem cum humi ingrederentur: nihilòq; præstan-
tiores essent nobis, qui super terram ambulamus: ne cernentes quidem acutius
quàm quiuis alius astans: nonnulli cæcutientes etiam senio atque inertia: tamen
& cœli terminos perspicere sese prostebantur: solem quoque ipsum dimetien-
tes: & ea quæ supra lunam sunt, aggredientes. Ac perinde quasi ex ipsis delapsi
stellis: ita & magnitudinem illarum, & figuram explicabant. Ac sæpenumero
cū fortè ne illud quidem certò scirent, quot stadis à Megara abessent Athenæ:
tamen spacium, quod interest inter solem & lunam, quot esset cubitorum, aude-
bant pronunciare: Tum aëris altitudinem, maris profunditatem, terræ ambitū
dimetientes. Ad hæc, circulos depingebant, ac triangulorum figuras super qua-
drangulos inducentes: neq; nō sphaeras quasdā picturatas, cœlum scilicet ipsum
metientes

*Narratio, ac
primū quibus
de causis ad
philosophos
se contulerit.*

*Ignorantia et
inciticia uulgi.*

*II.
Causæ, quib.
cōmotos, cœ-
lū ac Iouē ip-
sum ad eundū
censuerit. Nē
pe philoso-
phorū diuer-
sa et incerta
doctrina.*

*De cœlo et re-
bus sublimib.*

merentes. Iam uero illud an non insulsum, & insignis arrogantia: quod cum de rebus usque adeo incertis loquantur, nihil tamen ita proponunt, quasi coniecturis ducantur: uerum supra modum contendunt, neq; ullum uincendi locum alijs relinquunt. Tantum non iureiurando confirmantes, Solē massam esse canefactam: incolī Lunam, stellas aquam potare: idq; sole ueluti situla quadam per funem demissa, uaporem ē mari attrahēte, atq; illis omnibus ordine potum distribuentē. Nam quanta sit in dictis pugnantia, id haud difficile fuerit cognoscere.

Iam mihi spectā per Iouem, num illorum decreta inter se cōsentiant, ac non magis longissimis dissita interuallis. Quandoquidem primum de ipso mundo ita *De mundo,*

ria est sententia: cum alijs & ingenitus, & nunquam interiturus esse uideatur. Rursum alijs, & opificem illius, & fabricādī modum eloqui sint ausi. Quos equidem cum primis admirabar: propterea quod cum deum quēdam rerum omnium opificem praeponissent: non illud etiā adderent, uel unde is esset profectus, aut ubi loci consisteret cum omnia fabricaretur. Nam ante uniuersi exortū nō possis uel tempus, uel locum imaginari: AMIC. Prorsus audaces quosdam

Menippe, homines, ac prodigiorum autores mihi narras. MENIP. Quid autem si iam audias, uir optime, quae differant, & de Ideis, & de incorporeis: tum quae *De infinito,*

de finito & infinito nugantur? Nam & his de rebus acriter inter se digladiantur. Dum alijs sine circumscribunt uniuersum: alijs contrā, finem illud nescire existimant. Quin insuper quidem ex istis complures esse mundos demonstrabāt: damnantes eos, qui de hoc uelut uno quopiam illorum disputarent. Rursum alius, nescio quis uir, haudquaquam amicus paci, bellum rerum omnium parentē esse censebat. Nam de dijs, quid iam attinet loqui? Cum his Deus esset numerus: illi rursus, per canes & anseres ac platanos deierarent. Deinde alijs, reliquis

omnibus dijs expulsis, uni soli rerum omnium imperium tribuebant: ita ut meum etiam animo discruciarer, cum tantam audirem deorum inopiam. E diuerso, alijs liberaliores, multos deos faciebant: ac dissectis illis, hunc aliquem primū deum appellabant: his secundas aut tertias diuinitatis partes tribuebāt. Ad hanc

alijs incorporeum quiddā & informe putabant esse numen. Alijs corpus esse imaginabantur. Deinde non omnes erant in hac opinione, ut putarent dijs esse curae res mortalium: uerum erant nonnulli, qui eos omni cura liberantes, haud aliter atq; nos consueuimus aetate defectos, a ministerijs dimittere: nihilō aliufmodi eos inducunt, quā cuiusmodi in comœdijs induci solēt satellitia. Iam alijs superantes haec omnia, ne esse quidem ullos omnino deos credēbant: sed mundum

nullo domino, nulloq; duce temere ferri sinebant. Atqui cum haec audiebam, uerebar non habere fidem uiris altisfremis, ac probē barbatis, Neq; tamen inueniebam, ad cuius dicta me uerterem: ut aliquam illorum sententiam nanciscerer irreprensam, ac nequaquam ab alio subuersam. Itaq; planē tandem Homericū illud mihi usu ueniebat. Nam saepenumero animus incitabat, ut huic alicui illorum crederem: sed me mēs diuersa uetabat. In quibus omnibus cum perplexus

hæsitarē: desperabam futurum, ut super his uerum aliquid in terris audirem: cæterum unica tātum uia, uniuersa dubitatione liberari posse, si ipse alis aliqua ratione additis, in cœlum ascenderem. Eius rei conficiendae spei mihi praebuit

primum ipsa cupiditas: deinde fabularum scriptor Aesopus: qui aquilis ac scarabeis, interdum & camelis cœlum adiri potuisse demonstrat: uerum ut mihi ipsi alae prouenirent aliquando, id nulla ratione fieri posse uidebatur. Cæterū si uulturis, aut aquilae alas induissem: nam has solas sufficere ad humani corporis modum: futurum forsitan, ut mihi succederet experiētia. Itaq; correptis auibus, alteri dextram alam, porro uulturi sinistram amputaui: idq; admodū scitē. Dein de quum obligassem, humerisq; loris ualidis accommodassem: tum summis pen-

nis ansas quasdam manibus inserendis addidissem: mei ipsius periculum faciebam: primum subsiliens, ac manibus interim subseruiens, & anserum exemplo

Quibus rationibus adductus perficienda rei propositae spei caperit.

Hypotyposis uolati et ascensum meditantis.

paulum adhuc à terra uolatu me sustollens, inter uolandum summis interim pedibus ingrediens. Postea quum res ex animi sententia succederet, iam audacius etiam experimentum aggrediebar: consensaque arce demisi me ipsum per præceps, atque inde in ipsum ferebar theatrum. Mox ubi nullo periculo deuolassem, sublimia iam & ardua cogitare coepi: ac tollens me à Parnetho siue Hymetto, ad Geraneam usque uolabam. Rursum inde ad Acrocorinthum subuolaui: deinde supra Pholoën & Erymanthum ad Taygetum usque. Ergo quum tandem audax facinus satis essem meditatus: iamque perfectus et altiuolus euasissem, non amplius de pullis imitandis cogitabam: uerum consensu Olympo, cibo quam leuissimo pascus, inde recta in cælum tendere coepi: initio quidem oborta oculorum uertigine ob profunditatem; & postea ferebam, et hoc quoque facile. Verum ubi iam ipsi lunæ uicinus essem, plurimumque nubium essem emensus: sentiebam me de fatigatum, maxime in ala sinistra, nempe uulturina. Huc igitur diuerſi, ac super eam insidens requiescebam: in terram interim è sublimi respiciens, neque secus quam Homericus ille Iupiter, nunc bellacium Thracum regionem despiciens, nunc Mysorum, mox (si libuisset) Græciam, Persidem, Indiamque: ex quibus omnibus uaria quadam uoluptate perfundebar. AMIC. Ergo ista quoque narrabis Menippe: ne ulla prorsus peregrinationis parte fraudemur: quin potius siquid obiter in itinere conspexisti, fac ut hoc quoque sciamus. Nam ego sane haud mediocria dicturum te expecto: de terræ forma, deque omnibus quæ in terra sunt, cuiusmodi tibi uisa sunt ex alto contemplanti. MENIP. At tu quidem recte coniectas Amice. Quamobrem quatenus licet, consensu luna inter narrandum peregrinanti comes esto, simulque mecum contemplare totam terræ speciem, habitumque. Atque initio quidem admodum pusillam quandam terram mihi uidere uidebar: multo, inquam, luna minorem: ita ut ego repente intentis oculis diu dubitarem ubi nam essent tanti illi montes, ac tantum mare: quod ni Rhodiorum colossus conspexissem, tum Phariam turrim: haud dubie prorsus ubi nam esset terra, me prorsus latuisset: uerum ista quod sint sublimia, præter ceteris eminentia, præterea oceanus paulatim ad solem resplendescens, indicabant terram esse id quod uidebam. Mox ubi fixius intenderem oculos, iam mihi omnis mortalium uita coepit esse conspicua: non solum singulæ nationes atque urbes: sed planè uidebā nauigantes, bellantes, agricolantes, litigantes, mulieres, feras: & ut summatim dicā: Quicquid tellus educat alma.

AMIC. Ista quæ nunc dicis, haud quaquam sunt uerissimilia, ac secum pugnantia. Etenim quum paulo ante Menippe terram requireres, propter ingens in medio interuallum in arcum contractam: adeo ut nisi colossus tibi fecisset indicium, forsitan aliud quiddam uidere te credidisses, qui repente factus lynceus, cuncta quæ sunt in terra, dignoscis: homines, feras, ac propemodum etiam culicum nidos. MENIP. Recte tu quidem admones: nam quod maxime dictum oportuit, id nescio quomodo præterij. Siquidem quum ipsam quidem terram conspectam agnoscerem, ceterum reliqua non possem perspicere propter altitudinem: nimirum iam non pertingente oculorum acie, grauiter ea res me discruciat, ac uehementer perplexum habebat. Ego quum ad hunc modum essem sollicitus, ac propemodum etiam lachrymarer: adest à tergo sapiens ille Empedocles, ea specie ut carbonarium quempiam esse diceres, cinere oppletus, atque exustus. Hunc ego quum uidissem (dicendum est enim) nonnihil perturbabar, ratus dæmonem aliquem lunarem uidere me. At ille: Bono, inquit, es animo Menippe.

Nullum ego sum numen: quid me immortalibus æquas? Sum Empedocles ille physicus: etenim ubi me præcipitem in crateras iniemissem, fumus ab Aetna raptum huc subuexit. Itaque nunc lunam incolo, aëri uagus plerumque, ac rore uictito. Adsum autem hæsitantiam istam tibi adempturus: nam illud (ni fallor) malè te habet, torquetque, quod non liceat tibi perspicuè terram cernere.

1. Diuerſoriū
Lunæ, inde
prospectu in
terram capto
cū ista quæ in
inferioribus
hæce regionibus
geruntur
inspicit.

Tacite et hæc
ut ambitiosa
hominis opera
perstringit

Modus et si
cultus rei gerende.

Empedoclem
hic notat, uelut
et ipse quoque
de rebus naturalibus
ab-
surde nugatus
sit. alludit autem
ad id, quod idem
ut quidam tradunt,
in crateres Aetnae
precipitauit sese.

nere. Benè abs te factum est, inquam, optime Empedocles, ubi primum deuola-
ro rursus in Græciam, tui memor sacrificabo tibi in fumario; atq; in Nouilunijs
ter ad lunam inhians uota faciam. Imò per Endymionem, inquit ille, haud huc
accessi præmij gratia, sed affectio quædam mouit animum meum, quum te uide-
rem affectum molestia: uerum scis quid facies, quo perspicax fias? Non per Io-
uem, inquam, nisi tu mihi forsitan caliginem amoueas ab oculis, nam in præsen-
tia uideor non mediocriter lippire. Atqui me, inquit ille, nihil erit opus. Etenim
ut acutè uideas, id ipse tecum è terra allatū habes penes te. Quid igitur est istud
inquam, neq; enim noui. An ignoras, inquit, te dextram aquilæ alam indutum
esse? Scio, inquam maximè, sed quid alæ cum oculo? Quoniam, inquit, aquila in-
ter animantia cætera acutissimi uisus est: unde sola solem aduersum obtuetur, at
que ita demum est rex & ingenua aquila, si non conniuentibus oculis aduersus
radios aspiciat. Ita quidem aiunt, inquam. Quare iam me pœnitet, qui non meis
exemptis oculis aquilinos inseruerim, cum hac ascenderem. Nam nunc sanè di-
midatus aduenio, neq; omni ex parte satis regaliter adornatus, quin magis ad-
similis uideor nothis istis & abdicatis. Attamen in te est, inquit, ut protinus al-
terum oculum regalem habeas. Etenim si assurges, uelisq; cohibita uulturis ala
alteram solam mouere, iuxta proportionem alæ, dextro oculo cernes acutè: quo-
minus altero cæcutias, nulla ratione succurri potest, propterea quòd ad partem
pertineat deteriorem. Mihi, inquā, satis est, si uel dextra ex parte aquilino mo-
re cernam. Nihilò enim fuerit deterius, cum mihi non raro uidisse uidear fabros
altero oculo melius etiā ad regulam exæquantés ligna. Hac locutus simul ea
faciebā, quæ præceperat Empedocles. Ille interim paulatim subducens sese, sen-
sim in fumum euanuit. At simulatq; mouissem alam, ingens lumen mihi circū-
fulsit, adeo ut cuncta fierent in conspicio, quæ hactenus latuerant. Deflexis igitur
in terram oculis, clarè uidebam & urbes, & homines, & quæ fiebant: neq; so-
lum ea quæ sub dio, uerum etiam quæ domi faciebant, ratī sese à nemine uideri.
Ptolomæum uidi cum sorore rem habentem, Lysimacho struentē insidias fili-
um, Antiochum Seleuci filiū, nouerca Stratonicæ clanculum innuētem, Thes-
salum Alexandrum ab uxore tolli è medio, Antigonom filij uxore adulterio stu-
prantem, Attalo nenenum porrigentē filium. Rursum ex altera parte Arsacen
interficiētem mulierculam, & Arbacē eunuchum gladium educētē in Arsa-
cen. Porro Spartinus Medus è conuiuio foras protrahebatur à satellitibus, cali-
ce aureo in frontē impacto. Atq; his fermè cōsimilia tū in Libya, tum apud Scy-
thas ac Thraces, in regijs geri licebat cernere. Nempe adulterantes, occidentes,
insidiātes, rapientes, peierantes, trepidātes, nonnullos ab intīmis amicis prodi.
Ac regum quidē negocia huiusmodi mihi spectaculū exhibebant. Cæterū quæ
factitabant plebei, longè magis erāt ridicula. Siquidem inter hos uidebam Her-
modorum Epicureū ob mille nummūm peierantem, Agatholem Stoicū de mer-
cede discipulum in ius uocantē, Cliniam rhetorem ex Aesculapij fano phialam
auream suffurantem, Herophilum Cynicū in fornice dormientem. Quid enim
alios cōmemorem, qui parietes perfoderent, qui lites agitabant, qui fœnerabāt,
qui reposcerent? Nam uarium quoddam & undiq; mixtum erat spectaculum.
AMIC. Atqui rectè facies Menippe, si ista quoq; retuleris. Consentaneum est em̃
te ex his non uulgarem cepisse uoluptatem. MENIP. Ne fieri quidem potest A-
mice, ut cuncta ordine recenseam, quum spectare modo ista fuerit difficillimū:
uerum rerum fastigia eiusmodi fermè uidebātur, qualia refert Homerus in cly-
peo, ubi erant conuiuia, nuptiæq;. Altera ex parte iudicia, & cōciones. Rursum
alia ex parte sacrificabat quispiam. In proximo uero conspiciebatur aliquis lu-
ctum agens. Porro quum ad Geticam respicerem, uidebam belligerātes Getas,
Rursum ubi ad Scythas deflecerem, cernere erat errātes in plaustis. Mox ubi
paululū in diuersam partem deflexissem oculū, spectabam agricolantes Aegypti

Regum uita
& mores.

Plebei uita
& studia.

Gentiu uicia
et proprietates.

*Amplificatio
à simili.*

*Vanum atq;
inutile studi-
um plura pos-
sidenti.
à collatione
partium ac to-
tis.*

*Clultatē pro-
pria studia.*

*Collatio for-
micarum.*

*Querela Lu-
nae de philoso-
phorum con-
tumelijs.*

os, Phoenix scortabatur, Cilix latrocinabatur, Lacon loris cædebatur, Atheni-
ensis causas agebat. Hæc omnia quum eodem tempore gererentur, cogita nunc
cuiusmodi uisa fuerit rerum confusio. Non aliter, quàm si quis producat multos
saltatores, uel potius multas choreas: deinde præcipiat, ut omisso concentu pro-
prium quisque cantionem canat. Deinde si certatim canat unusquisque, & peculiarē
suum cantum absolvere studeat, uocisque magnitudine uicinum superare conten-
dat: cogita tecum per Iouem, cuiusmodi futurus sit eiusmodi cantus. **AMIC.** Mo-
dis omnibus Menippe ridiculus ac confusaneus. **MENIP.** Atqui Amice, hoc ge-
nus sunt omnes qui interris choreas agunt, omnisque mortalium uita ex huius-
modi constat discrepantia: quippe qui non modo sonent absona, uerum & orna-
tu sint dissimili, diuersaque moueant, neque quicquam idem cogitent, donec chora-
gus omnes è scæna exigat, negans diutius choreas ducere oportere. Id ubi factū
est, iam omnes sunt inter se similes, taciti, nec amplius confusam illam, & incō-
positam canentes cantionem. Verum in uario ipso ac multiformi Theatro, uide-
licet ridicula erant quæ gerebantur omnia, præcipue uero mihi risum mouebat
ij, qui de agrorum finibus contendebant, quisque sibi placerent hoc nomine, quod
Sicyonium agrum colerent: aut quod Marathonis eam partem haberēt, quæ est
iuxta Oenoën, aut quod in Acarnania iugerū mille possiderent. Cum uniuersa
Græcia, quemadmodum id temporis mihi è sublimi despicienti uidebatur, qua-
tuor digitorum spatium habere uideretur. Attica, nisi fallor, proportionē, mini-
ma pars erat. Itaque perspexi quid esset reliquū, quod diuitibus istis animos tolle-
ret. Etenim is qui inter hos quamplurimum agrī possidebat, uix unā ex Epicu-
reïs atomis colere mihi uidebatur. Caterum ubi ad Peloponnesum flexissem o-
culos, deinde terram Cynosuræ subiectam aspexissem, ueniebat in mentem, pro
quantula regione, quæ nihil esset latior lente Aegypcia, tam ingens Argiuorū
ac Lacedæmoniorum multitudo cecidisset uno die. Porro si quem cōspexissem
auro superbientem, quod annulos haberet octo, phialas quatuor, magnopere ri-
debam & hunc. Nam Pangæum uniuersum, unā cum ipsis metallis, uix erat ma-
gnitudine micæ. **AMIC.** O te felicem Menippe, qui tam nouum spectaris specta-
culum. Sed age dic mihi per Iouem, ciuitates atque homines ipsi, quanti uideban-
tur, ex alto contemplantis? **MENIP.** Equidem arbitror te sæpenumero formica-
rum concionem uidisse. Aliquas in orbem obambulantes, nonnullas exeuntes,
rursum has in ciuitatem redeuntes. Atque hæc quidem finum exportat, hæc ali-
cunde raptam fabæ tunicā, aut dimidiatum frumenti granum currēs apportat.
Consentaneum est autem pro ratione uitæ formicarum, esse apud illas & ædificato-
res, & concionatores, & magistratus, & musicos, & philosophos. Sed urbes
sanè cum ipsis uiris, formicarum nidis maximè uidebantur adsimiles. Quod si
tibi uidetur humiliter exemplum, uiros cum formicæ republica conferre, uetur-
stas Thessalorum fabulas specta. Reperies enim Myrmidonas, gentem bellico-
sissimam, è formicis uiros natos esse. Iam posteaquam satis spectassem omnia, sa-
tisque risissem, excussi me ipsum, subuolui,

Ad reliquos diuos Iouis altitonantis in ædes.

Nondum stadium ascenderam, cum Luna, foeminea sonans uoce, Menippe in-
quit, ita tibi contingent quæ optas. Inserui mihi in re quapiam apud Iouem. Dic
inquam, neque enim erit molestum, nisi si quid oneris sit portandum. Nuncium in-
quit, quendam haud grauem, ac petitionem meo nomine Ioui perferes. Enecor
Menippe, & multa, & intoleranda ab istis philosophis audiens. Quibus præte-
rea nihil est negotij, nisi ut curiosi res meas exquirant: quæ sim, quanta sim, &
quam ob causam dissecet, dimidiataque sim, curque utrinque gibbosa uidear. Tum
hi me dicunt inhabitari: illi speculi ritu, supra mare suspensam esse. Alij rursus,
quod quisque secum excogitarint, hoc mihi tribuunt. Postremo, ipsum quoque lu-
men aiunt mihi et furtiuū esse, & adulterinum; quodque supernè à sole proficisca-
tur,

neq; finem faciunt, etiam cum hoc qui mihi frater est, committere me, & factionem inter nos serere conantes. Neq; satis erat illis, quæ de ipso dixerunt sole saxum esse illum, et massam candentem. Et tamen quàm multarum rer; illis sum conscia, quas noctu patrant turpissimas & execrandas, cum interdum tetrici sint & aspectu uirili, habituq; graues, & imperitorum oculos in se coniectos habentes. Atq; ego cum ista uideam, sileo tamen. Neq; enim decorum arbitror, retegere atq; in lucē efferre nocturnas illas diatribas, & quam quisq; in operto uiuat ut tam. Quinetiam si quem conspicerem adulterantem, aut furantem, aut aliud facinus quàm maxime nocturnum audentem: continuo contracta nube tegebam, ne uulgò ostenderem, uiros senes, ea gerētes, quæ neq; barbæ prolixæ, neq; uirtutis professioni essent decora. At istis pro nihilo est oratione me discerpere, modo disq; omnibus contumelia afficere. Adeo ut, testis est mihi nox ipsa, sæpius in animo habuerim, quàm possem hinc longissime demigrare quopiam, ubi liceret curiosam istorum linguam effugere. Hæc igitur memineris, ut Ioui renuncies: si multq; illud addas, ne fieri quidem posse, ut hoc in loco durem, nisi phisicos illos comminuat: dialecticis os occludat: Stoam demoliatur: Academiā exurat, quæ in Peripato habentur: diatribis finem imponat. Siquidem ad hunc deniq; modū fiet, ut mihi paretur quies, desinantq; me quotidie commetiri. Fient, inquam, quæ mandas, simulq; rectā ad ipsum cælum tendebam,

*Amplificatio
ab inuicem.*

Epilogus

Nulli ubi comparent hominū me boū me labores.
Etenim paulopost ipsa etiam Luna mihi perpusilla uidebatur è sublimi. Tandē & terram obtexerat: Porro relicto ad dextram sole, per ipsas uolans stellas, tertio die ad cælum perueni. Ac primum quidem mihi uisum est, protinus ita ut eam, introire: ratus facile fieri posse ut fallerem, quippe dimidia mei parte aquila. Porro aquilam sciebam iam olim esse Ioui familiarem. Post apud me perpendebam, illos quamprimum deprehensuros esse me, qui alteram alam uulturinā indutus essem. Quapropter optimum factu ratus, non temere uenite in periculum, adiens pulsaui fores. At Mercurius audito pulsu, ac nomen percōtatus meum, festinato abijt, Ioui renunciaturus. Nec multo post, intrō sum accersitus, magnopere pauitans ac tremens. Offendoq; deos omneis pariter confidentes: nec hos absq; sollicitudine, Nonnihil enim animos illorum turbabat nouus & inopinatus aduentus meus. Et quantum antea, nunquam expectabant futurū, ut mortales omnes mox aduenirent, ad eundem modum alati. Porro Iupiter, admodū terribili uultu toruoq; & Titanico me obtuens, inquit: Quisnam es, & unde uenis? ubi nam urbs tibi, qui ueparentes? Hoc ubi audissem, propemodum metusum exanimatus. Attamen constiti stupidus, præq; uocis magnitudine attonitus. Aliquanto post ad me reuersus, omnia dilucidē exposui, ab ipso exorsus capite: Quemadmodum concupissem sublimia illa cognoscere: Quemadmodum accessissem ad philosophos, quemadmodum pugnantia loquentes audissem: Quemadmodum desperassem, distractus illorum dictis: Deinde meum inuentum, tum alas, reliquaq; omnia, usq; ad ipsum cælum. Post omnia addidi, quæ Iuna mandarat. Itaque ridens Iupiter exporrectis aliquantum supercilijis: Quid dicās, inquit, de Oto & Ephialto: cum ausus sit & Menippus in cælum ascendere? At in præsentia quidem, te ad hospitij consuetudinem inuitamus. Cras, inquit, super his quorum gratia huc aduenisti, dato responso dimittemus: simulq; eum dicto surgens, ibat ad eam cœli partem, unde maxime omnia poterant exaudiri: Iam enim tempus erat, ut uotis audiendis consideret. Atq; interim inter eundem percontabatur me super his negocijs, quæ essent in terra, ac primi quidem illa: Quanti nunc uenit triticum in Græcia: Et num superior hyems graui ter uos terigit: Et num holera egent hymbre copiosiore. Sub hæc rogabat: nunc quis adhuc superesset è Phidiæ genere: Et quam ob causam Athenienses tot annos Iouialia intermisissent: Et num in animo haberent Olympium suum ab-

*II. Ascensio
in cælū et ad
ipsum Iouē.
Et hæcenus
quidē hominū
stultitiā et ca-
pitiuitates per-
secutus est. Id
et illa quæ de
dijs feruntur
eodem modo
exagitat.*

*Ridiculus
in præsentia
Iouis.*

*Eiusdē expos-
sultatio, q. cō-
tēni incipiat.*

*Quo pacto
nota hominū
examinentur*

solvere. Et num essent comprehensi, qui templum Dodonęum sacrilegio spoli-
assent. Ad ea cum respondissem: Dic mihi (inquit) Menippe, de me uero q. uam
habent homines opinionem? Quam, inquam, o here, nisi maximē piā? nimirū
omnium deorū regem esse te. Ludis tu quidem, inquit. Ceterum ego contentio-
nem illorū probē noui, etiam si nihil fateare. Siquidem fuit olim tempus, cum il-
lis & uates esse uiderer & medicus. In summa, unus eram omnia. Tum Iouis ple-
næ erant, & uis omnes, simul & mortaliū conciones. Pisa ac Dodona splendi-
dæ erant, ac conspiciendæ omnibus. Porro præ fumo sacrorū, nec attollere ocu-
los mihi licebat. Verum posteaquā Apollo apud Delphos cōstituit oraculum,
Æsculapius medicinæ officinam Pergami, simul atq. Bendidium natum est in
Thracia, Anubis templum in Ægypto, Dianæ apud Ephesios, ad ista quidem
concurrunt omnes, solennes conuentus celebrant, Hecatombas offerunt: mihi
uero tanquā etate defecto, abunde magnum honorē habuisse se putant, si solido
quinquēnio sacrificarint in Olympiā. Proinde uideas aras meas frigidiores, q̃
sint uel Platonis leges, uel Chrysippi syllogismi. Huiusmodi quæpiam confabu-
lati, in eum peruenimus locū, ubi confessurus erat ad exaudienda uota. Erant au-
tem ordine sitæ fenestræ, cuiusmodi sunt ora puteorū, habentes opercula, iuxta
unamquāq. sella posita erat aurea. Itaq. Iupiter cum ad primā assedisset, detra-
cto operculo, præbuit sese petētibus. Optabant aut. ex omni undiq. terra, diuer-
sa uariaq. Nam ipse quoq. admotis pariter auribus, simul audiebam uota. Erant
aut. huiusmodi: O Iupiter, contingat mihi regnū. O Iupiter, cōtingat cepas & al-
lia mihi prouenire. O Iupiter, utinā pater mihi breui moriatur. Rursum alius al-
quis dicit: Vtinā existam hæres uxoris. Vtinā nemo resciscat me struxisse in si-
dias fratri. Contingat mihi uincere litē, coronari Olympiā. Porro ex his qui na-
uigabant, hic optabat ut spiraret Boreas, ille ut Notus. Agricola optabat pluui-
am, contrā fullo solē, At Iupiter audiens, & singula uota diligenter expendens,
non omnibus pollicebatur.

Verum hoc concessit Saturnus, abnuī illud,
Nam iusta uota per os fenestræ sursum ad mittebat, admissa ad dextrā statuens.
Rursum iniqua remittebat irrita, flatu deorsum redigēs: ne possint ad cœlum ac-
cedere. Super uno quodā uoto uidebam illum etiā ambigentem. Etenim cum es-
sent duo qui diuersa peterent, æquales uictimas pollicitantes, nō inueniebat utrū
potius annueret. Itaq. iā Academicon illud illi accidebat, ut nihil statuere posset.
Verum exemplo Pyrrhonis suspensus hærebat etiā ac considerabat. Porro cum
iam satis uota proponentibus dedisset, operā, ad proximam digressus sellā, et ad
secundam fenestrā, prono capite fœdera ferientibus, ac iurantibus dabat operā.
Vbi his quoq. responsum esset, ac Hermodorū Epicurē fulmine cōminuisset,
ad proximā deinde sellam sese trāstulit, de diuinationibus omnibus & augurijs
auditurus. Hinc ad sacrificiorū fenestrā transiit, per quod fumus ascendens, de-
nunciabat Ioui nomen uniuscuiusq., qui rē diuinā faceret. Rursum omissis his,
uentis & horis mādabat, quæ facere deberēt. Hodie apud Scythas pluito, apud
Libyes fulgurato, apud Græcos ningito. At tu Borea spira in Lydiā. Tu Note
quiesce. Zephyrus Adriani undas concitet. Tū in Cappadociā grandinis mille
modij dispergant. Tandē omnibus fermē ordinatis, discedebam in eū locū u-
bi cōpotant dñj. Iam em cœnæ tempus erat. Meq. Mercurius arreptū iussit accū-
bere iuxta Panē & Corybantes, & Attim ac Sabariū, inquilinos istos & ancipi-
tes deos. Interea panem exhiibat Ceres, Bacchus uinū, Hercules carnes, Myr-
tū Venus, Neptunus Menides, simul interim & ambrosiā & nectar furtim de-
gustabam. Nā optimus ille Ganymedes, ut est hominū amans, siquando conspe-
xisset Iouē auertere oculos, nectaris cyathū unū, nonnunq. etiam duos mihi in-
fundebat. Dñj uero, quemadmodū alicubi dixit Homerus, & ipse opinor, ut ego
illuc cōspicatus, neq. frumentū edūt, neq. potant nigrantia uina: uetū ambrosiā
apponunt,

II.
Iuramentū.

III.
Sacrificia.

III.
*Quæ cuiq.
sublimiū im-
perare soleat.*

V.
*Conuiuia de-
orum.*

apponunt, & neclare inebriantur, præcipue uero gaudet uelci sacrificiorum fumo, unâ cum ipso nidore, subuolante ad hæc sanguine uictimarum, quem sacrificantes aris infundunt. Cæterum inter cœnandum, & Apollo cithara canebat, & Silenus Cordacem saltabat, & Musæ surgentes in mediũ, tum Hesiodi Theogonias nobis canebant, tum primam ex Pindaricis hymnis odam; deinde omnium saturi requieuiimus, quo quisq; sederamus loco, satis uidi potu.

At reliqui noctem diuicq; hominesq; per omnem

Dormibant, me nequaquam sopor altus habebat:

Verum mecum animo uersabam cum alia permulta, tum illa præcipue: qui fletus, ut Apollini tanto iam tempore non prouentiret barba, aut quo pacto nasceretur nix in cœlo, quum sol semper adesset, unaq; conuiuium agitaret. Ac tum quidem pusillum obdormij, mane uero surgens Iupiter, iussit indici concionẽ, mox quum adessent omnes, sic fariet insit: Vti uos conuocarem, in causa fuit hope hic, qui heri aduenit. Verum quum alioqui iam olim mihi fuerit animus cõmunicare uobiscum de philosophis, maximeq; uero à luna, hisq; de quibus illa queritur commotus, statui haudquaquam diutius prorogare consultationem.

Est enim hominum genus, quod non ita pridem in uita fluire cœpit, iners, cõtentiosum, gloriæ audum, iracundum, gulæ studiosum, stultum, fastuosum, cõtumeliosum, & ut uerbis Homericis dicam:

Telluris inutile pondus.

Isti igitur in sectas diuisi, ac uarijs rationum labyrinthis excogitatis, alij sese Stoicos appellant, Academicos alij, alij Epicureos, alij Peripateticos, alijs item uocabulis, his multo magis ridiculis. Deinde ubi nenerandum illud uirtutis nomẽ induerint, tum adductis in altum supercilij, promissaq; barba, fucato habitu obambulant, detestandos mores secum circumferentes, simillimi nimirum istis Tragoediarum histrionibus: quibus si personas, stolamq; illam auro sparsam detraheris, quod superest, id ridiculum est, nempe homunculus septem denarijs ad agonem conductus. Atqui huiusmodi quum sint, mortales quidem uniuersos aspernantur, de dijs uero absurda prædicant, contractisq; cœtibus adulescentulorum, quos nihil negocij sit fallere, nobilem illam uirtutem ostentant, & uerborum ambiguitates docent, atq; apud discipulos temperantiã semper ac modestiam laudant, opes ac uoluptatem execrantur. Cæterum ubi soli & apud sese esse cœperint, quid attinet dicere, quantopere sese ingurgitent, quã immodici sint ad Venerem, quemadmodum autem etiam assium sordes oblingant? Iam illud est omnium grauissimum, quod cum ipsi nihil agant, neq; publicum, neque priuatum, sed inutiles ac superuacanei desideant:

Nusquam in consilijs, nusquam numerentur in armis.

Tamen reliquos accusant, ac uirulentis quibusdam dictis congerentes, neq; nõ maledicta quædam meditati, obiurgant, proximisq; conuiciantur. Adeo ut is inter hos primas tenere uideatur, qui clamosissimus sit, & impudentissimus, & ad maledicendum audacissimus. At sanẽ si quis istum sine fine ista facientem, uociferantem, & cæteros incusantem percontetur, ad hunc modum: Tu uero quid tandem facis? Aut quid per deos dicemus te ad uitam conferre? Nimirũ respondebit, si modo recta ueraq; fateri uolet, hoc modo: Nauigare quidem, aut agros colere, aut militare, aut artem aliquam aggredi, superuacaneum mihi uidetur. Cæterũ clamo, squaleo, frigida lauo, incalceatus per hyemem robambulo: ac ueluti Momus ille, quæ ab alijs geruntur, calumnior. Ac si quis diuitũ sumptuosius opsonarit, aut amicã habeat: id exquiro, atq; indignor. Quod si amicoꝝ quispiã aut sodalium, morbo decumbat, curaq; et obsequio egeat, id ignoro. Hoc genus sunt nobis odij hæc pecudes. Iam uero qui ex his uocantur Epicurei, uehementẽ sunt etiam contumeliosi: neq; mediocriter nos mordent, affirmantes neq; dijs esse curæ res mortalium, neq; omnino considerari à nobis quid apud illos agatur.

Quas

Ridiculum.

*Oratio Iouis
contra philo-
sophos.*

*Descriptio
philosophorum
Mores.*

Sectæ.

Habitus.

*Collatio
histrionum.*

Doctrinæ.

*Vicia dome-
stica.*

*Potentia
lingue.*

*Epicurei,
quos specia-
tim notat, ut
qui deos esse
negant.*

A periculo,
exhortatio.

Reiectio causae.
se.

Quasi obres tempus est, ut de his consulemus: propterea quod si semel ualeant, hæc persuadere ipsis, qui sunt in uita, non mediocriter esurietis. Quis enim post uobis rem diuinam faciat, cum nihil inde expectet emolumentum? Nam de quibus Luna hos accusat, omnes audistis heri narrantem hospitem. Super his consultate, quæ pariter & hominibus sint quam utilissima, & à nobis quam minime periculosa. Hæc locuto Ioue, frequens adfremebat concio: mox clamatum est ab omnibus: effulmina, exure, comminue: in barathrum, in tartarum: uti gigantes. At Iupiter rursus indico silentio: Fient ista, inquit, quemadmodum uultis. Omnes comminuentur cum ipsa sua dialectica. Quanquam in præsentia sanè fas non est punire quenquam. Est enim Hieromenia, sicuti nostis, quatuor hos menses. Iamque inducias promulgavi. Itaque proximo anno, incunte uere, mali malè perdentur formidando fulmine.

Sic ait, atque supercilijs pater annuit atris.

Porro de Menippo hæc mihi uidentur, inquit: ut ademptis illi alis, nequando denuo redeat, à Mercurio deferatur hodie in terram. Hæc locutus dimisit coetum. Me uero Cyllentius dextra aure suspensum, heri circiter uesperam deposuit in Ceramico. Audisti omnia: omnia, inquam Amice, quæ è coelo mecum adfero. Quare ab eo iam eadem hæc renunciaturus philosophis in Potella inambulantibus.

BIS ACCVSATVS, SEV FORA

IACOBO MICYLLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

ET hic Dialogus maxima ex parte contra philosophos, idque nominatim etiam institutus est. Introducit enim iudicio inter se contendentes. Primo, Academicum et Ebrietatem, pro Polemone philosopho, actione fuge, quod is cum antea per omnem etatem ebrietati, ac crapulae deditus fuisset, audito forte quodam Xenocrate, subito, relictis priore uita, ac habitu, ad frugem redierit, ac philosophari coepit. Secundo, Stoam et Voluptatem, pro Dionysio Heracleensi, miuriarum: quoniam hic ab initio Stoicam professionem secutus, max cum morbo quodam correptus, et ualde ex ista, quam Stoici docent, cum corpore, ac ualitudinis affectione pugnare uideret, eamque prestare non posset, ad Epicureos defecerat. Tertio, Molliciem et Virtutem pro Aristippo, consimili actione. Nam et hic cum ab initio Socratis auditor et uirtutis sectator extitisset. Postea uoluptatem ut finem bonorum asserere coepit. Quarto, Mensariam Diogenem Cynico, actionem fuge intendentem, quoniam hic, cum à principio quæsum patris secutus, pro mensario sese gessisset, postea cum ob adulteratam monetam solum uertere coactus fuisset, Athenas uenit, et philosophiam sectari coepit. Quinto, pictoriam artem, Pyrrbonem, ut desertorem accusantem, quod ab initio pictor fuerat, postea autem relictâ ea arte, ad philosophiam sese contulerat. Videtur autem uelle Lucianus ostendere, et quam ipsi homines abiecti ac uiles, quidam autem etiam periti per se fuerint, qui apud alios de uirtute, ac summis rebus philosophari, et foris sapientie titulo gloriari soliti sint: et quam à malis, interdum etiam turpibus principijs et causis, ad tantarum rerum professionem profuierint. Cum alium uidelicet ex ebrio subito Academicum factum, alium ex impostore, Cynicum, alium autem etiam ex propria affectione, bonorum finem, et uirtutis naturam estimasse ostendit. Postremo autem et se ipsum à Rhetorica, et à Dialogo reum fieri fingit, ab illa quod ea, à qua plurimum adiutus, et nobilitatus fuerat, deserta, ad Dialogum transierit: ab hoc autem, quod ueterem eius characterem et modum egressus, iocosa et comica argumenta, contra uetus Platonis exemplum, tractare coeperit. Quo iterum uidetur, et studiorum suorum, et instituti rationem quandam exponere noluisse, et pariter illis respondere quoque, qui ob scribendi genus, et dictionis nouitatem, ipsum fortassis nonnihil corripuerant, quemadmodum et supra in Pro metheo fecit. Ab Exordio autem longam querelam Iouis de curis et officijs deorum, præmittit, qua occasione instituto dramati querit, et quasi quandam uiam ad futuram actionem sternit. Deinde et alteram iusticie, quæ se in terras iterum à Ioue, ad præsidendum iudicijs uidelicet, demitti grauatur. Vbi in genere quoque philosophorum initia, siue creationes, et comendiosas atque clamosas disputationes persequitur, adhibita ad hoc Panos persona, utpote liberioris dei, et ipsam rem, ut est, et a χυμπετεροπ etiam narrantis. Titulus alter ab eo, qui bis hoc est, à Rhetorica, et à Dialogo, accusatur, sumptus est, alter à toto argumento.

At



IUPPITER.

T malè pereant, quicunq; philosophorum apud solos deos felicitatem esse dicunt. Quòd si igitur nossent, quàm multa nos hominum causa patiamur, haudquaquam nos obnectar, aut ambrosiam beatos prædicarent, Homero uidelicet credentes, homini cæco, & prestiglatiori, beatos uocitanti nos, et ea quæ in cœlis geruntur, exponenti: cum ipse ne illa quidem, quæ in terris fiunt, aspicere potuerit. Iam primum certè, Sol quidem hic, iuncto curru, totam diem cœlum circumuagatur, inutus igne, & resplendens radijs, ne tantum quidem oçij habens, quantũ ad scalpendam aurem, ceu dici solet, sufficiat. Nam si uel paululum cessauerit insciens, arreptis habenis equi, & à uia transuerse euntes, omnia miscere incendijs solèt. Luna autem, in somnis & ipsa circumit, lumen exhibens ijs, qui nocturnis commensationibus atq; lasciujs indulgent, quicq; præter tempus à cœnis domum redeunt. Rursus autem et Apollo, negociosam quandam artem professus, parum abest, quin totis obsurdescat auribus, tanta illi multitudine quotidie obstrepen- te, atq; oracula efflagitante. Ac nunc quidem in Delphis illi esse, necesse est, Paulo autem post Colophonem currendo petit. Inde & Xanthum transit, & cursu postea in Clarum abit, Deinde uero etiam in Delum, uel ad Branchidas. Et in summa, ubicunq; sacerdos oraculorum interpres, postquam de sacro latice bibe- rit, & laurum cõmanserit, ac tripodem impulerit, adesse iubet, impiũ ac strenuum quamprimum assistere necesse est, connectentem oracula, uel interciedere artis huius gloriam sibi pati. Nolo enim dicere, quàm multa experiendæ artis, & probandorum uaticiniorum causa, insidiosè quidã contra ipsum machinan- tur, dum carnes agninas testudinesq; uno & eodem uase coctas illi apponunt. Ut nisi nasum acrem & acutum haberet, abiisset eo etiam deriso Lydus ille. Nã Aesculapius quidem, cum ab ægrotantibus quotidie uexetur, & tuetur graue, & tractat iniucunda, alienisq; ex malis proprias sibi contrahit molestias. Quid enim Ventos dicam, planta esouentes, et promouentes nauigia, ijsq; qui frumẽta uentilant, ac paleas fecernunt, aspirantes? Aut somnum, ad omnes uolantẽ? aut etiam Insomnium unã cum somno, pernoctans, ac ueluti interpretem quen- dam illius se gerens? Omnia enim hæc humanitate ac beneuolentiã quadam erga mortales dñj operantur, & ad uitam in terris agendam singulis contribuunt. Accæterorum quidem negocia adhuc mediocria. Ego uero ipse, omnium ille rex, ac pater, quàm multas molestias sustineo? quàm multa autẽ negocia habeo, tot ac tantis curis distractus? Cui principio quidem necesse est, cæterorum deo- rum opera inspicere, quicunq; aliquid commune in administrando imperio no- bis cum agunt, ne desides sint, & ad res obeundas torpescant. Deinde uero seor- sim ac per me ipsum, innumerabilia quædam peragere, eaq; quæ propè incom- prehensibilia & inaccessa sint, præ tenuitate sua. Non enim solum generalibus illis administrationis, pluuijs uidelicet, grandinibus, uentis & fulguribus admi- nistratis, ceu curarũ parte subleuato, quiescere mihi licet, sed oportet me & hæc quidem facere, & præterea ast aspicere eodem tẽpore in omnes partes, omniaq; contemplari, non secus, atq; illum in Nemea bubulcti, Furantes, peierãtes, sacri- ficantes, si quis libauit, unde nidor ac fumus ascēdat, quisnã ægrotans, aut nauigans inuocari, et quod omniũ acerbissimũ est, uno eodemq; tẽpore in Olympiã Hecatombæ adesse, in Babylone belligerãtes intueri, in Getis grandinare, & in Aethiopibus cõuiuari. Et tamen querelas ac reprehensionẽ ne sic quidẽ euitare facile est, sed sæpenumero dñj quidem cæteri, atq; hominũ populus cauda cristatus equina, dormiunt totam per noctem. Me uero Iouem uidelicet placidus so- por haud tenet unquam. Nam sicubi uel paululum niçtauerimus, uerus illico Epicurus iste est, qui nulla nos providentiã, ea quæ in terris geruntur, prospice- re affirmat. Atque adeo periculum hoc, haudquaquam contemnendum,

Quæ erela Iou-
his, qui nego-
cia & curas
decorũ, cõtra
opini onẽ ho-
minũ, et philo-
sophorũ exag-
gerat, per di-
tributionẽ.
solis officii.

Lune.

Apollinis.

Alludit ad ea
quæ de Cœre-
scribit He-
rodotus lib. 2.
Aesculapij.
Ventorum.
Somni, & Insom-
niorum.

Iouis.

Amplificatio
à comparatio-
ne.

*Alia intro-
ri.*

Epilogus.

*Oculis sequi
tis actionis.*

*Assueratio
Mercurij. Et
causa naturā
di negotij.*

*Cōsiliū de in
dicando foro.*

*Quæres deas
quo nomine
Eriunyes A-
thenienses ap-
pellant.*

*Querela in-
sticia.*

*Cōsolatio eius
de a presenti
statu.*

*Confirmatio
querelæ ab ex-
emplo.*

*Confutatio a
tempore.*

si homines ei hæc credent. Sed sine coronis quidem templa nobis stabunt, sine
nidore autem plateæ, sine libamentis crateres, frigidæq; passim aræ. Et in sum-
ma, sine sacrificijs, ac uictimis omnia, multaq; fames futura. Proinde ueluti na-
uulum gubernatores sublimis solus in puppi stare soleo, clauum tenens manibus,
atq; alij quidem, qui in nauī uehuntur, inebriantur scilicet, & si fors ita ferat, eti-
am dormiunt: ego uero insomnis atq; ieiunus, pro omnibus illis cura exerceor,
& sollicitus sum mente animoq; solo eo nomine honoratus, quod omnium do-
minus esse uideor. Quare libens equidem interrogarim philosophos istos, qui
solos deos beatos prædicant: quando tandem, & nectari uacare nos, & ambro-
sia putarent, innumerabilibus adeo implicatos negocijs. Ecce enim præ contē-
nui occupationibus, quā multas controuersias intus repositas iam olim ser-
uamus, situ adeo, atq; araneis iam propè corruptas, præcipueq; eas, quas scien-
tiæ atq; artes, aduersus homines quosdam habent, admodum antiquas illarum
nonnullas. Illi uero uociferantur undique, & indignantur, ac iusticiam incla-
mant, meq; ob tarditatē accusant & pigritiam: nescij uidelicet, quod haudqua-
quam negligentia aliqua, iudicia ultra diem extrahi atq; differri hæc contingit,
sed præ felicitate scilicet ista, in qua uersari nos credunt. Hoc enim nomine oc-
cupationes hæc perpetuas illi uocant. MERCVR. Et ipse, Iupiter, multa huius-
cemodi audiens grauiter ferentes & indignantes illos, dicere tibi nō audebam.
At postquam tu ipse de his mentionem incepisti, eloquar sanè. Valde indignā-
tur, pater, & animo ferunt iniquo, atq; etiā manifestē quidem profiteri nō au-
dent, submurmurant autē apud sese, inclinati & incuruati accusantes tempus:
quos tamen conueniebat iam olim, proprijs suis uiribus cognitis, contentum
unumquemq; esse, rebus iudicatis. IVP. Quid igitur uidetur Mercuri? Statim
ne illis forum constituemus, & agendi potestātē dabimus: an uis, ut in proximis
prorogato termino, diem illis dicamus? MER. Haudquaquam, sed iam agendi
copiam faciamus. IVP. Ita igitur facias. Tu quidem deuolans, proclama, quod
forum, atq; iudicium constituetur, hoc pacto: Omnes, quotquot actiones atq; li-
bellos suos obtulerunt, uenire hodie debere in uicum Martium. Illic autem iu-
diciorum quidem præsidem Iustitiam, sortituram esse ipsis fora, secundum rati-
onem ac litis æstimationem, ex cunctis Atheniensibus. Quod si quis autem in-
iustum putauerit factum esse iudicium, scq; sententia grauatum, licere illi pro-
uocanti ad me, de integro tum iudicio experiri, perinde ac si sententia prorsum la-
ta non fuisset. Tu uero, filia, assidens iuxta deas uenerandas & graues, actio-
nes sorte distribue, & inspicie iudicantes. IVST. Iterum ne in terram? ut eiecta ab
illis, denuo fugitiua ē uita abeam? ubi iniusticiam ferre non potero iridentem;
IVP. Benè sanè sperare decet. Omnino enim iam persuaserunt illis philosophi,
ut te iniusticiæ anteponant, ac maximè filius ille Sophronisci, laudato eo quod
iustum est, & uelut omnium bonorum maximo comprobato. IVST. Proinde et
ipsi illi, quem dicis, admodum multum profuerūt, habiti de me sermones, ut qui
traditus undecim uiris istis, capitalibus, & in carcerem coniectus, aconitum mi-
ser biberit, ne gallo quidem Aesculapio persoluto. Intantum præualuerunt ac-
cusatores, contraria de Iusticia philosophantes. IVP. Peregrina adhuc pleriq;
tum philosophia erat, pauciq; etiam dum philosophabantur: quare meritō ad A-
nytum & Meletum fora tum inclinabant. At nunc an non uides quantum ubiq;
palliorum? & baculorum, & perarum? & ut nusquam non barba profunda, &
libellus in sinistra? atq; omnes adeo pro te philosophantur. Plena autem & am-
bulacra, turmatim atq; gregatim, mutuo sibi obuiam euntium: nemoq; prorsum
est, qui non uirtutis alumnus uideri cupiat. Multi igitur relictis artibus, quas
antea exercebant, ad peram prosilientes, & pallium, & corpore ad solem, ad Ae-
thiopsis modum, infuscato, subiti, & extemporales quidam philosophi, ex coria-
rijs, aut fabris prodeuntes, obambulant: teq; ac tuam uirtutem collaudant. Ve
iuxta

iuxta prouerbiū: Citius aliquis in naui cadens, ligno destituatur, quā hīc quocūq; aspexerit oculus, philosophum desideret. IVST. At uero, Iupiter, hī me territant, dum inter se altercantur, & improbē se gerunt, in ijs ipsis, quæ de me commemorant. Aiunt autem & plurimos eorum, in sermone quidem, simulare me, re ipsa autem, omnino ne in ædes quidem intrō admittere, sed manifestē præ se ferre, quōd exclusuri me sint, si unquam ad fores illorum propius accessero. Nam iam olim iniusticiam ab ipsis hospitio acceptam esse. IVP. Non omnes filia, flagitiosi adeo sunt. Et abundē satis est, si uel paucos quosdam bonos reparias. Verum abite iam, ut uel paucae aliquæ actiones hodie finiantur. MERC. Abeamus, Iusticia, rectā uersus Sunium, paululum sub Hymetto ad sinistram Parnethis deflectentes, ubi duo illi uertices. Tu enim uideris oblita iam olim esse uia istius. Sed quid fles, atq; indignaris? ne metuas. Nam amplius eodem pacto res humanæ se habēt, ac mortui sunt, omēs illi Scirones, Pityocamptæ, Bulirides, & Phalarides, quos tunc pertimescebas. Nunc aut Sapiētia & Academie et Stoa tenēt omnia, et ubiq; te querūt, & de te disputant, hiantes & expectātes, sic unde ad ipsos iterum deuoles. IVS. Proinde, tu mihi uerum, Mercuri, solus dicere poteris, utpote qui cum ipsis degas plerumq; & conuerferis unā, tum in gymnasijs, tum in foro. Nam & forensis quoq; es, & in concionibus præconē agis, quales tandem sint: & num uidear apud ipsos commorari ac permanere posse. MERC. Per Iouem enim iniustē equidem agerem, si ad te, sororem utique meam, non dicerem. Non enim parum utilitatis ex philosophia percepērunt, plerique ipsorum. Nam etiam si nihil aliud, illud saltem consecuti sunt, quōd pudore ac reuerentia habitus, modestius paulō delinquant. Veruntamen & in flagitiosos quosdam ipsorum incides. Decet enim, opinor, uerum quod est, fateri, nonnullis autem & semidoctis, & propē seruilibus. Nam postquam acceptos eos alio colore inficeret Philosophia: illi quidem, quotquot ad satietatem usque tincturam imbibērunt, exacte boni, probiq; effecti sunt, nullo alieno colore permixti. Et ad suscipiendam te, tales quā maximē appositī sunt. Quotquot autem præ ueteri squalore atque illuuiē, minus altē, quantum medicamenti illius, imbuendi uim habet, intrō receperunt, alijs quidem meliores, sed tamen imperfecti, & semialbi, & quasi compuncti, paradaliūque modo, quod ad colorem attinet, uarięgati euasere. Sunt autem etiam, qui cum solum attigerint foris lebetem, summo digito, ac fuliginis nonnihil sibi illeuerint, abundē putent & ipsi sese tinctos denuo esse. Tibi uero, certum est, quōd cum optimis conuersandum erit. Sed interea dum sermones cedimus, iam appropinquamus Atticæ: quare Sunium quidem ad dexteram relinquamus, ad arcem autem iam hinc declinemus. Ac postquam descendimus, ipsa quidem hīc alicubi super uicū sedē, ad Prycem aspiciens, & expectans, donec ea proclamauero, quæ à Ioue imperata sunt. Ego uero conscensa arce, facilius hoc pacto uniuersos ex alto, & unde exaudire uocem omnes possint, illos aduocabo. IVS. Ne antea abieris Mercuri, quā dicas, quis nam iste sit, qui huc accedit, cornutus uidelicet, ac fistulam habens, & hirsuta crura. MERC. Quid ais? an non nosti Pana illum, ex Dionysij ministris omnium maximē Bacchicum? Hic antea quidem habitabat in Parthenio monte, temporibus autem illis, quibus Datis cum classe aduectus est, & Barbari in Marathonem egressi, ultro, atque inuocatus uenit Atheniensibus auxilium laturus. Et ex eo, spelunca hac, sub arce, uelut præmio eius rei, accepta, habitat paulum infra Pelasgicum, inter aduenas, & inquilinos census. Ac nunc quidem, ut uerisimile est, ex uicinis nos conspiciatus, accedit, salutato excepturus. PAN. Saluete Mercuri, & tu Iusticia. MERCVR. Et tu. IVST. Et tu utique o Pan, Musicorum studiosissime, & saltatorum

Alia querela
à moribus
philosophorū
Confirmatio.

Dilutio à di
uisione.

Alia Mercu-
rij cōsolatio,
à præsentī re
rum statu.

Alludit ad ep
μῦθον ἀγορᾶς
op. de quo su
pra.

Occasio se-
quētis descri
ptionis philo
sophorum.
Fictio creatio
nis philoso
phorum.

Locus Athen-
is fuit, ubi cō
ciones haberi
solebant.

Pan, et eius de
Marathone fā
bula.

Locus in arce
Atheniensis fū
it hoc nomine
cuius et Ari-
stophanes me
morat.

inter omnes Satyros agillime, Athenis autem & bellicosissime. PAN. Quid autem rei Mercuri est? aut quæ uos huc necessitas appulit? MERCUR. Hæc tibi enarrabit omnia. Ego uero in arcem hinc, & ad præconium faciendum abeo. IVST. Iuppiter, o Pan, demisit me, ut sortitò distribuerem actiones forenses. At tibi quo pacto res habent Athenis? PAN. In uniuersam quidem, haudquaquam pro dignitate apud ipsos ago, sed multò deterius quàm speraram, & hoc, cum tantum depulerim tumultum illum, à barbaris exortum. Sed tamen bis, aut ter quotannis ascendentes, segregato ad hoc hirco aliquo coleato, grauiter ac multum olente, sacrificant mihi. Deinde epulantur carnes illas, me læticiæ eius uelut testem adhibentes, ac tenui quodam honorante applausu: quanquam me nonnihil animo oblectat, risus ipsorum, & lusus. IVST. In cæteris uero, o Pan, ecquid meliores, & ad uirtutem intentius redditum sunt à philosophis? PAN. Quos nam istos dicis Philosophos? num tetricos illos, ac tristes uultu, congregatos pariter multos: quod ad mentum ac barbam attinet, non dissimiles mihi, loquaces præterea? IVST. Atque admodum. PAN. Non sanè intelligo, neque quid dicant, neque quæ sit sapientia illorum. In montibus enim uersari ego soleo, & affectata ista uerba, atque urbana haudquaquam didici, Iusticia. Vnde enim in Arcadia sophista, uel philosophus foret? Usque ad transversum calamus, & fistulam, doctus ego sum: quod ad cætera attinet, pastor, & saltator, & bellator etiam, si opus sit. Sed tamen audio certè illos, assidue uociferantes, ac uirtutem nescio quam, & ideas, & naturam, & incorporea quædam commemorantes, ignota mihi, ac peregrina nomina. Ac primum quidem, pacificè exordiantur inter se sermones: cæterum procedente aliquantulum disputatione, intendunt uocem usque ad Tonum seu modum, quem orthium uocant, ut exinde, cum nimium distenduntur, atque eloqui magna contendunt, & facies illis rubescat, & collum intumescat, & uenæ extrantiores appareant: perinde ut tibicinum solent quando angustam tibiam inflare uiquadam coguntur. Conturbatis igitur sermonibus, & eo quod à principio instituerant, confusaneo relicto, abeunt, conuiciantes se mutuo plerique, & sudorem ex fronte, incuruo digito abstergentes. Atque hic demum uincere uisus est, qui ipsorum maximè clamosus, aut confidentior alijs fuit. Sed tum populus iste promiscuus, admiratur eos, & maximè ij, quibus alioqui necessariæ rei nihil incumbit, aut curæ est: qui tum astant, confidentia, atque clamore illorum excitati. Proinde mihi quidem homines quidam arrogantes ob hæc uidebantur esse, atque ægrè afficiebar, propter barbæ similitudinem. Vtrum autem utile aliquid, atque in commune conducens, clamori ipsorum inesset, & num quid boni ex uerbis illis, enasceretur ipsis, dicere sanè, haudquaquam possum. Quanquam si conuenit utique, deposito metu, quod uerum est, proferre. (Nam habito, ueluti in specula quadam, ut uides.) multos ipsorum sæpenumero iam conspiciatus sum, circa profundam uesperam. IVS. Sustine, o Pan: an non Mercurius tibi iam proclamare uisus est? PAN. Admodum igitur. MER. Audite, Populus, forum atque iudicium, quod felix, faustumque sit, constituemus hodie, menses februarj die septima. Quicumque igitur actiones detulere, in uicem Martium ueniunt, ibi Iusticia sortietur fora, atque ipsa præstò erit indicatibus. Iudices ex uniuersis Atheniensibus dabuntur, merces tres obuli uniuscuiusque causæ, numerus iudicum, secundum æstimationem litis. Quotquot autem, relictis actionibus priusquam iudicio experiri potuere, fato functi sunt, & hos Aeacus remittat. Quod si uero quisquam inique iudicatum esse putauerit, appellatione facta, denique experietur: ipsa autem prouocatio ad Iouem fiat. PAN. Papæ, qualis tumultus? quantum, Iusticia, exclamarunt? Ut autem seriò undique concurrunt, trahentes sese mutuò per acclue sursum, uersus Areopagum? Ipse autem Mercurius quoque iam adest. Quapropter uos quidem actioni

Supra creatio
nem phœorum
depinxit Mer
curius: hic
Pan, merces.

Tonus quidam
Græcorum Mu
sicorum fuit, cu
ius et Gellius
meminit in A
rione.

Proclamatio
iudicij.

Hypotyposis
ad iudiciū cō
fluendum, et
se mutuo ad

iudicium trahentium.

actionibus & iudicijs operam date, fortimini & disceptate, pro eo, atq; legitimū vobis est. Ego uero ad speluncam hinc digressus, fistula canam, carmen aliquod amatorij, quo Echonem soleo probris incessere. Cæterum auscultationum & orationum iudicialium abunde habeo, quotidie contententes, ac litigantes in Areopago audiens. MERCV. Age Iusticia, aduocemus istos. IVST. Recte dicis. Conferti siquidem, ut uides, accedunt, tumultuantes, & perinde ut uespæ circumstrepentes uerticem. ATHENIENSIS, Cepite, o sceste. ALIVS, Sycophan tam agis. AL. Dabis tandem iam pœnas: AL. Conuincam te, quod grauiā atque indigna perpetraris. AL. Mihi primo sortire. AL. Sequere, sceste, ad Iudicem. AL. Ne suffoca me. IVST. Scis, quid faciamus, Mercuri? Cæteras quidem lites in crastinum reijciamus, hodie autem eas tantum sortiamur, quæcunque ab artibus, aut uitis, aut scientijs, contra homines promulgatæ sunt. Ac mihi has in medium profer actiones. MER. Ebrietas contra Academiam, pro Polemone, plagij. IVST. Sortire septem. MER. Stoa contra Voluptatē, iniuriarum, quod amatorem ipsius Dionysium, seductum ab ipsa abstraxerit. IVS. Quinque sufficient. MER. Pro Aristippo Mollicies, contra Virtutem. IVST. Etiam his quinque iudicent. MER. Mensaria contra Diogenem, Fugæ. IVST. Tres sortire solos. MER. Pictoria contra Pyrrhonem, ut desertorem. IVS. Non uem cognoscant. MERCV. Vis ne & has sortiamur Iusticia, duas uidelicet istas paulo ante, nosti, contra Rhetorem institutas atq; delatas. IVS. Antiquiores illas prius decidamus, hæ autem postea continuo disceptabuntur. MER. Atqui si miles etiam istæ superioribus sunt, & id quod intenditur, etiam si recens ac nouum, affine tamen illis est, de quibus modo sortiti sumus. Quare inter ea, disceptari quoque dignum est. IVS. Videris, Mercuri, indulgere non nihil petitioni. Sed tamen, sortiamur, si tibi uidetur. Veruntamen duas has solas, Sufficiunt enim hæ, de quibus sortiti iam sumus. Cedo ipsas actiones. MER. Rhetorica contra Syrum, malæ tractationis. Dialogus contra eundem contumeliæ. IVST. Quis autem Syrus iste est? Neq; enim nomen adscriptum est. MERC. Ita sortire: contra Rhetorem, Syrum. Nihil enim uetabit, etiam absq; nomine proprio. IVS. Ecce, externas quoq; iam & peregrinas Athenis in Areopago sortiamur, quas rectius fuerat ultra Euphratem disceptatas fuisse. Veruntamen sortire undecim, eosdemq; utriq; liti. MER. Eia Iusticia, parce nimium adeo exhaurire fiscum, tot mercede iudicum. IVS. Primi confideto, Academia & Ebrietati iudicaturi. Tu uero aquam infunde. Prior autem dictu Ebrietas. Quid taces? & nutas? Audi, Mercuri, accedens. MER. Non possum, inquit, certamen hoc perorare, lingua mihi præ mero impedita, atq; illigata, ne etiam risui me exponam in iudicio. Aegrè autem, ut uides, constiti quoq;. IVS. Proinde patronū adducat, ex uehementibus ac grauib; istis aliquem. Sunt enim multi, qui uel trioboli gratia, dirumpi parati sunt. MER. At nemo certè uolet manifestè patrocinari Ebrietati. Verum æqua utiq; hæc postulare uidetur. IVST. Quænam? MER. Academia hæc, semper in utraq; parata atq; instructa est orationem, idq; etiam exercet sese, ut contraria probè possit dicere. Ea igitur, inquit, pro me prior dicat, atq; ita deinceps pro se ipsa uerba faciat. IVS. Noua quidem hæc. Sed dic tamen Academia, orationem utraq;, quando quidem hoc tibi facile est. ACA. Audite uiri Iudices, priore loco illa, quæ pro Ebrietate afferuntur. Illius enim est, id quod nunc dicitur. Iniuria affecta est misera, ut cum maximè, à me Academia, mancipio, quod solum habebat beneuolum, ac fidele, quodq; nihil turpe, eorum, quæ ipsa imperasset, putabat, spoliata, Polemone illo, inquam, qui interdiu cum lasciuia ac petulantia per medium forum ferebatur, psalteriam secum habens, & cantu perstrepsens, à summo mane ad uesperam usque ebrius semper, & crapulæ indulgens, caputq; corollis ac floribus implicatum gerens. Atque filius, homo luxu et crapula à principio perditus. postea audito fortè Xenocrate, ad philosophiam conuersus.

Sortitio Iudicij, secundum genera actionum.

Ad elephydram enim dicebāt.
I. Actio
Ebrietatis contra Academiam

Narratio, amplificata circumstantijs, quæ causam exponit.
Hic Philostratus Laërtius.

*Amplificatio
à testimonio,*

*à consequen-
tiis.*

*Academia
Apologia.
Exordium ab
attentione.
Narratio, et
ipsa ut superi-
or amplificati-
o circumstantijs*

*Amplificatio
lasciuiæ, qua
causæ gratiâ
et beneuolen-
tiâ conciliat.*

*Translatio
culpe.*

*Confirmatio
ab ipsius de
quo agitur, te-
stimonio.*

que hæc, quod uera sint, testes sunt Athenienses uniuersi, qui ne unquam quidē Polemonem sobrium uiderunt. Postquam autem infelix ille, ad fores Academiae quoque comessabundus, & per lasciuiam illudens, accessisset, perinde ut ad omnes solebat, mancipatum illum, atq; e manibus Ebrietatis uereptum, & ad se adductum, aquam bibere, ac sobrium esse docuit, corollasq; capiti detractas discerpfit. Ac quoties bibendum, atque accumbendum fuerat, uerba quædam perplexa, ac misera, & multa curiositate referta, illi tradidit. Quare pro eo, qui antea eflorescebat in illo, rubore, pallidus, miser, & incuruus corpore factus est, & cantilenis illis uniuersis obliuioni mandatis, sine cibo interdum, & sitibundus ad mediam usq; uesperā sedet, nugando uidelicet, qualia multa, Academia, ego nugari doceo. Quod autem maximum est, etiam conuiciatur Ebrietati, à me eò inductus, & innumera quædam mala de ea commemorat. Dicta ferme sunt, quæ pro Ebrietate adduci possunt. Iam uero & pro me ipsa uerba faciam. Et exinde, peroratum à me esto. **IVST.** Quid igitur ad hæc respondebit? **VERUNTAMEN** infunde, & huic parem uicissim. **ACA.** At hoc quidem pacto, auditu admodum probabilia uidentur, uiri Iudices, quæ à patrono pro Ebrietate dicta sunt. Quod si autem & me eadem beneuolentia audietis, intelligetis sanè, quod nulla ipsam iniuria affecti. Nam Polemonem hunc, quem seruum illa suum esse ait, natum haudquaquam seruiliter, neque ita ut ebrietatem referret, sed familiarem mihi, & natura similem, præreptum, adolescentem adhuc, atq; tenerum exultantem, adiuuante ad hoc Voluptate, quæ illi in plerisque muniam operam præstat, corrupti miserum lasciuis comessationibus, & meretricibus, quasi in deditionem tradendo: ita ut ne paululum quidem uerecundiæ in eo remaneret. Atque ea quidem, quæ illa pro se paulo antè dici putabat, pro me dicta esse existimate. Circumibat enim miser ille à primo statim mane coronatus, ac crapula perditus, per medium forum, sonantibus undique circum ipsum tibijs, nunquam sobrius, lasciuus, ac petulans in omnes, dedecus & contumelia maiorum, & præterea ciuitatis totius ludibrium autem peregrinorum ac hospitem. Posteaquam autem ad me uenit, ego quidem forte quadam, ut consueui facere, patentibus foribus ad amicos, qui tum præsentibus erant, sermones quosdam de uirtute, atque modestia, faciebam. Ille uero, cum tibia, & coronis astans, principio quidem uociferabatur, ac perturbare nos tentabat, conuersationem nostram clamore suo interturbando. At postquam nos nullam illius rationem habebamus, paulatim (neque enim omnino, aut extremè uino madefactus erat) resipiscere coepit ad sermones, & simul auferebat coronas, & tibicinam compescebat, & ob purpuram erubescerebat. Ac ueluti è profundo somno experrectus, cum seipsum aspiciebat, quo pacto ornatus, atque affectus esset, tum uitam superiorem, & anteaquam damnabat. Et rubor quidem ille ex temulentia contractus deflorescebat, euanescebatq; ipse autem præ pudore eorum, quæ fecerat, erubescerebat. Postremo ab illa aufugiens, ita ut erat, ad me transijt, neque uocante me, neque cogente. Perinde ut illa de me ait, sed ultrò ac uolens, meliora hæc nostra esse credens. Ac mihi iam ipsum huc adiuoca, ut cognoscatis quo pacto à me immutatus, atque affectus sit. Hunc ego, uiri Iudices, ad me receptum, ridiculè omnino sese gerentem, & neque uocem edere, neque consistere præ mero ualentem, conuerti, ac sobrium reddidi, & ex uili mancipio, uirum modestum, ac temperantem, preciosoq; dignum, Græcis effeci. Et mihi nunc ipse gratiam pro ea re habet, & propinqui eius pro ipso. Dixi. Vos autem iam spectate, Iudices, utri nostrum satius fuerit illum conuersari. **MER.** Agite itaq; ne cunctemini, ferte sententiā, atq; inde exurgite; nā & ceteros iudicare oportet. **IVS.** Omnibus calculis superat Academia,

Academia, excepto uno. MER. Nihil nouum aut mirum, si quis sit, qui & pro Ebrietate ferat. Sedete nunc, uos qui Stoæ contra Voluptatem sortitò electi estis, ad iudicium de amatore ferendum. Infusa est aqua. Heus picturata, ac uari coloribus indura, tu iam dic. STOA. Haud equidem ignoro, uiri iudices, quàm contra formosam aduersariam oratio habenda mihi sit, sed & uestrùm pleròq; uideo, ad illam quidem aspicere, & eidem arridere, me uero contemnere, quòd uidelicet ad cutem usq; tonsa sum, & uirile quiddam obtueor, tetricaq; ac tristis appareo. Sed tamen, si me dicentem audire uolueritis, confido equidem multò iustiora, q̃ hęc, dicturam me esse. Nam hoc ipsum illud est, quod in præsentia accuso, quòd ita meretricio modo exornata, aspectus illecebris, amatorem meū uirum tunc modestum ac temperantem, Dionysium uidelicet, fraude circumuentum, ad sese auulsum hinc abstraxit. Et quam præcedentes illi causam iudicauerunt, inter Academiam, & Ebrietatem, quasi quædam soror præsentis causæ est. Examinabitis enim in præsentia, utrum porcorum more, in terram deiectos, uiuere nos deceat, uoluptati indulgentes, neq; quicquam generosum in animo cogitantes: an uero posteriore loco, eo quod est delectabile, posito, prælata honestate, liberos liberè philosophari: neq; dolorem, ut ignauum quiddam pertimescentes: neq; id quod dulce est, mancipiorum more sectantes, felicitatemq; in melle & caricis quærentes. Huiusmodi enim illectamenta, hęc stultis obijciēs, & labore, ceu quadam larua, perterrefaciens, pleròq; ipsorum ad se illectos adducit. Inter quos & miserum illum, uelut excusso iugo, à nobis secedere fecit, cū ægotantem tacitè obseruasset. Neq; enim rectè ualentem ac sanum oratione sua unquam facillè adduxisset. Quanquam quid ego adeo aduersus illam indignatissim, quando ne ipsis quidem dijs parcere soleat, sed ad administrationem ac prouidentiam illorum calumniatur. Quare si rectè sapitis, Iudices, etiam impietatis poenas de ipsa sumetis. Porro audiui equidem, quòd neq; orationem ipsa habere parata sit, sed Epicurum istum patronum pro se huc adductura. A deo scilicet illud etiam ipsi iudicio. Veruntamen illa certè ipsam interrogate, quales nam putet fuisse Herculem, ac Theseum nostrum, num etiam illi indulgentes uoluptati, laborem euitarint. Nihil enim prohiberet, quo minus plena iniusticiæ terra foret, si illi laborem non sustinuissent. Atq; hęc dixi, ut quæ non ad modum longis orationibus delectari soleam. Quòd si utiq; uoluerit & parumper respondere mihi interrogata, celerrimè cognoscetur, quòd nulla sit. Veruntamen uos certè iurisiurandi memores, decernite iam, quæ iusta ac pia sunt: haudquaquam Epicuro fidem adhibentes, qui, deos dicit, nihil eorum, quæ apud nos geruntur attēdere. MER. Transi hinc, Heus Epicure, pro Voluptate dicito. EPIC. Haudquaquam prolixius apud uos, uiri Iudices, dicam. Nam multis uerbis ne opus quidem mihi est; Verum si incantationibus aut medicamentis quibusdam Voluptas, eum, quem Stoa hæc amatorem suum ait, Dionysium uidelicet, coëgit, ab hac quidem abstinere, ad se autem conuertere sese, uenefica meritò uisa est, & iniuriam fecisse huic coarguitur, tanquam contra alienos amatores, præstigias ac dolos machinata. At si quis liber, in ciuitate libera, legibus nō uetantibus, molestiam atq; acerbitatē, quæ ab hac proficiscitur, perosus, & quàm quasi caput laborum, felicitatem inde prouenire, ait, pro nugis ac nihilo habita, obliquos et incuruos huius sermones, labyrinthisq; similes reliquit, ad Voluptatem autem lubens transfugit, uerborum istorum retijs, tanquam uinculis quibusdam abiectis haudquaquam stolidus, sed humana sapiens, laboremq; ipsum, id quod est, malit, Voluptatem autem suauem ducens: excludere ne eum decebat, quasi ex quodā naufragio, ad portum enatantem, & serenitatis cupientem, præcipiti capite in laborem impellendo, & ceu dedititium, inopiæ atq; egestati, miserum illum tradendo: idq; cum ille supplicis instar ad Voluptatem, tanquam ad Misericordiæ

loris acerbitatē sensisset, ad Epicureos transijt. Vide Lærtium.

II.

Stoæ contra uoluptatem. Exordium à difficultate agendi ex persona aduersariæ.

Propositio Causæ amplè ficata.

Amplificatio à cōsequentijs.

Alia ab occasione et personæ qualitate.

Locus in personā qui cetera quoq; facta criminatur.

Alia ab exemplis.

Epicuri responsio pro uoluptate.

Defensio per ab solutionem, à causa.

Fuit autē hic Dionysius Heraclensis filius Theophrasti, q̃ ab initio Zenonem & Stoicā p̃fessionem secutus, mox cū ægotus factus, do-

Qualis Aibe
nis fuit, cuius
meminit Pau
sanias.
Amplificatio
à causa finali
Cōfirmat cau
sam à testimo
nio et iudicio
ipsius de quo
agitur.
Descriptio
Stoicorum.

aram aliquam confugeret. Nimirum, ut passim ac multis iactatam illam uirtu-
tem, cum multo sudore in arduum progressus, aspiciat, atq; exinde per omnem
ætatem laboribus exercitatus, demum post uitam peractam felix atque beatus
fiat. Atqui quis quæso, iudex iustior in hac causa fuerit, quàm ipse ille, qui et ea
in quibus Stoa uersatur, cognouit, ut quisquam alius, & cum antea, solum illud
quod honestum est, bonum putaret esse, postea, quantum malum foret, labor, co-
gnito, id quod melius ex utroque probauit esse, delegit. Videbat enim, optior,
eos qui de tolerandis ac perferendis laboribus multa commemorare solent, pri-
uatim autem Voluptatem colunt, eò quidem usque iuueniliter sese iactare. Do-
mi autem secundum Voluptatis præcepta uitam degere, erubescerent quidem,
si deprehendatur: remittere aliquid de firmitate, & contentione, proderet pro-
fessionem suam, patientes autem miserè interea Tantalii illud, & ubi latere sese,
ac tutò leges transgredi posse confidunt, hiantibus faucibus uoluptatem ingur-
gitantes. Proinde si quis ipsis Gygis anulum daret, ut eo inducto, conspici non
possint, aut etiam Orci galeam: sat scio quòd laboribus longum ualere iussis, ad
Voluptatē prosilirent, & cuncti imitarētur Dionysium. Qui quidem antea quàm
morbo correptus esset, sperare solebat, illos de tolerantia sermones, multum si-
bi profuturos esse. At postquam dolere, atque ægrotare cœpit, ac labor, re ipsa
illum inuasit, animaduertens corpus suum diuersam à Stoa philosophiam sequi
& contraria statuere, illi magis, quàm istis credidit, atque ita sibi persuasit, ho-
mo cum esset, etiam corpus humanum habere sese, uixitq; exinde, non ut sta-
tua, illo utens, sed hoc sciens, quòd quicunque aliter dicit, ac Voluptatem accu-
sat, uerbis quidem delectetur, animum autem illuc conuersum habeat. Dixi.

Notat Stoico
rū pertinaciā
et genus dispu-
tandi quoq;
De his uide
Ciceronē in li-
bris de simbo-
lono et malo.

III.

Virtutis &
Molliciei.
Nam et hic ab
initio Socra-
tis discipulus
fuit, postea uo-
luptatē secu-
tus. Dioge-
nem uide.

III.

Mensaria &
Diogenes.
Fuit hic Iesij
mensarii filius,
et adulterata
moreta, depre-
bensus, solum

Vos autem ob hæc sententiam ferte. STOA. Nequaquam, sed pauca etiam inter
rogare mihi permittite. EPIC. Interroga: respondebo enim. STOA. Malum ne
putas laborem? EPIC. Etiam. STOA. Voluptatem autem bonum? EPIC. Atq;
admodum. STOA. Quid autem? Scis ne, quid sit differens, uel indifferens, &
promotum uel reiectum. EPIC. Maximè. MERC. Negant se Iudices intelligere
Stoa, dissyllabas istas interrogationes: quare silentium agite. Iam enim senten-
tiam ferent. STO. Atqui uicissem sanè, si interrogassem intertia figura, eorum
uidelicet, quæ demonstrari non possunt. IVST. Vtra superauit? MERC. Volu-
ptas, calculis omnibus. STOA. Prouoco ad Iouem. IVST. Bona sanè fortuna,
ut lubet. Tu uero alios accerse. MERC. De Aristippo contententes, Virtus at-
que Mollicies, & Aristippus uero etiam ipse, adesto. VIRTVS. Priorem me di-
cere conuenit, Virtutem uidelicet. Meus enim est Aristippus, perinde atque
inducant sermones, & opera. MOLLI. Haudquaquam, sed me potius. Meus e-
nim est homo ille, quemadmodum uidere licet, ex coronis, & purpura, & un-
guentis. IVST. Ne ambitiose adeo contendite: differetur enim & hæc causa, eò
usque, dum Iupiter de Dionysio sententiam feret. Non enim dissimile quippi-
am hoc quoque uidetur esse. Quare tum quidem, si uoluptas uicerit, etiam Ari-
stippum Mollicies habebit. Vincente autem contra Stoa, & hic erit Virtuti cō-
denatus. Proinde alij adsunto. Istud autem ne accipiant hi, iudiciale præmi-
um puta. Nam causa hæc incognita & indiscussa mansit ipsis. MERC. Frustrū
ne igitur per longam adeo, atque accliuem uiam, ascenderint uiri hi senes? IVS.
Abunde est, si tertiam etiam partem acceperint. Abite. ne indignemini, aliās
iterum iudicabitis. MERC. Diogenem Sinopensem adesse, tempus est. Ac tu
itaque Mensaria dic. DIOG. At uero nisi desinat molesta esse? Iusticia, non am-
plius de fuga mecum apud Iudicem aget, sed de multis atque altis uulneribus.
Ego enim quamprimum adeo fuste hanc contundam. IVST. Quid hoc rei est?
profugit Mensaria: ille autem sublato baculo, insequitur. Haud mediocre ma-
lum aliquod uidetur misera illa acceptura esse. Pyrrhonem proclama. MER.
At pictoria quidem, iam dudum adest, Iusticia: Ipse autem Pyrrho principio ne
ascendit

uerit, & Athenis ad philosophos sese contulit. Diogenes.

ascendit quidem huc. Ac uidetur hoc facere. IVST. Qua de caussa Mercuri?
 MER. Quia nullum putat iudicium, aut forum, uerum esse. IVST. Proinde con-
 tumacia ipsum condemnent. At iam scriptorem prosæ orationis, Syrum illū
 accersere. Quanquam nuper adeo actiones contra ipsum hæc delatae sint, & nihil
 necesse erat tantopere festinari, atque eas tam statim disceptari. Veruntamen
 quia ita uisum est, priorem introduc Rhetorices caussam. Papæ quàm multi ad
 audiendum conuenere? MER. Meritò, Iusticia. Nam hoc ipsum, quod actio
 hæc minimè uetus, aut obsoleta est, sed noua ac peregrina: heri, quemadmo-
 dum ais, primum intentata: deinde, quod & sperant audituros se esse, Rhetor-
 icam quidem atque Dialogum per uices accusantes, utrisque autem Syrum re-
 spondentem, multitudinem tantam ad iudicium contraxit. Veruntamen inci-
 pe tandem Rhetorica caussam dicere. RHETOR. Principio quidem, uiri Athe-
 nienſes, deos, deasq; precor omnes, ut quanta ipse beneuolentia affectus sum,
 erga hanc ciuitatem, ergaq; uos omnes, tantam à uobis ad præsens certamen
 hoc consequi possem. Deinde, quod est æquum maximè, id uobis in mentem
 à Dijs immortalibus dari, ut aduersarium quidem silentium agere iubeatis, me
 uero, quemadmodum constitui, mecumq; ipse deliberaui, accusationem pera-
 gere posse faciatis. *Cæterum haudquaquam eadem in mentem uenit statuere,
 quoties ad ea quæ passus sum aspicio, & ad orationem, ac uerba, quæ audio,
 Nam uerba quidem, quàm simillima meis, iste ad uos faciet: res autem eò usq;
 processisse uidebitis, ut mihi iam necesse sit spectare, nequid peius etiam ab ip-
 so mihi accidat. At enim, ut ne longiore proœmio utar, aqua iam dudum fru-
 stra effluente, accusationem ipsam incipiam. Ego enim, uiri Iudices, hunc, cum
 admodum adhuc adolescens esset, neque non barbarè etiam num loqueretur,
 ac tantum non Candyn indutus, Assyriorum more incederet, circa Ioniam in-
 uentum, errabundum adhuc, & quid de se ipso statueret, nescientem, ad me re-
 ceptum, educaui: & quia uidebatur mihi ingenio admodum prompto, & ad di-
 scendum appposito esse, meq; fixis in me oculis intueri (Nam & uerebatur adhuc
 tum me, & colebat, ac solam in admiratione habebat.) relictis cæteris, quotquot
 nuptias ambibant meas, diuites atq; formosi, & quod ad maiores attinet, etiam
 illustres, ingrato huic me ipsam despondi, pauperi uidelicet, et obscuro, & adole-
 scienti: dote haudquaquam exigua insuper allata, multis, & admiratione dignis
 orationibus. Post hæc adducto eo ad contribules meos, nomen eius in tabulas
 tacitè rettuli, acciuem reddidi: ut is, qui à spe desponsationis meæ exciderant,
 exinde suffocarentur. Porro cum ipsi uisum esset, terrarum orbem circumua-
 gari, felicitatemq; cōiugij passim ostentare, ne tum quidem à tergo relictus sum,
 sed quoquò uersum sequens, sursum atque deorsum circumducebar, clarumq;
 ipsum, ac celebrem faciebam, ornando pariter & componendo. Atque ea qui-
 dem, quæ in Græcia, & in Ionia acciderant, mediocria sunt. Postquam autem
 & in Italiam proficisci statuit, unā cum eo Ionium mare traieci: & postremo, us-
 que in Galliam unā progressa, ditescere ipsum feci. Ac in longum quidem usq;
 per omnia mihi obtemperabat, & cōuersabatur mihi, ne unam quidem noctem
 extra lectum à nobis diuertens. At ubi iam abūde uaticum sibi cōparasse uisus
 est, & quantum ad famā & existimationē attinet, rectè sibi omnia habere credi-
 dit, adductis supercilijs, & elatū præ se animū ferens, me quidē neglexit: imò ue-
 ro prorsus missam fecit. Ipsum uero barbatū illum, ex habitu conspicuū, Dialo-
 gum uidelicet, quē Philosophiæ filiū esse perhibent, suprā q̄ decet, amando, atq;
 admodū amatoriē prosequendo, natu, quàm ipse est, grandiozem: cum eo nunc
 consuetudinem habet, Neque pudet ipsum libertatem quidem hanc, orationis
 meæ, qua ueluti laxatis habenis soluta ac libera fertur, concidere, in paruas au-
 tem, & per breuia cōmata tractandas quæstiones, se ipsum includere. Ac pro eo,
 quod licitū ipsi fuerat, quodcūq; libuisset, plena ac sonoroſa uoce eloqui breues

V.

Pictoria &
 Pyrrhonis.
 Eleus hic fuit
 Plisarchi fili-
 us, ab initio
 pictor, postea
 philosophus
 factus. ab hoc
 Pyrrhonij ori-
 ginem traxe-
 runt, q̄ nihil
 certū affirma-
 bāt. quorū et
 Cicero memi-
 nit in officijs.

VI.

Rhetorices
 contra Syrum.
 Exordium à
 noto. sumptū
 aut est ex ora-
 tiōe p̄ corona
 Demosthenis.
 * Amplifica-
 tio à difficul-
 tate.
 Narratio cō-
 tinēs causā.

Amplificatio
 ab euita alio-
 rum.

Factū in quo
 crimine uersa
 tur.

Amplificatio
 à personæ
 qualitate &
 cōsequētibz

quasdam sententiolas inter se implicare, & quasi per syllabas numerare. Vnde sanè conferta quidem laus, aut multus applausus haudquaquam obuenerit ipsi, arrisio uero auditorum nonnulla, & attollere manum, intra fines tamen, & longè annuere capite, & ingemiscere dictis, Talia nimirum sunt, quibus generosus iste amatus, me contempsit. Aiunt autem ipsum ne cum isto quidè amasio suo pacem agere, sed & erga illum, contumeliose, opinor, se gerere. Quomodo igitur non ingratus, atq; obnoxius ijs quæ de mala tractatione sanctæ sunt, legibus censendus fuerit? qui legitime quidem nuptam, à qua tanta accepit, & per quam nobilis & clarus adeo est, ita ignominiose reliquit, ac nouas atq; alienas res appetiuit? idq; nunc, quando solam me cuncti mirantur, & ueluti præsidem suum, scripto testantur. At ego quidem repugno, tot procis ambiētibus me: & pulsantibus ianuam illis, ac nomine inclamantibus me, uoce elata ac magna, neque aperire uolo, neq; etiam exaudire. Video enim illos nihil amplius clamore isto hinc auferre. Iste uero, etiam ne sic quidem ad me reuertitur, sed ad amasium illum suum respicit. Et quid tandem boni, o dñi, ab eo accepturum se speras? quæ præter pallium habere, uidet amplius nihil. Dixi, uiri Iudices. Vos aut si meo iste orationis atq; uerborum modo, respondere uoluerit, ne permittite. Iniquum enim foret meam, contra me, machæram acui. Sed iuxta amatum à se Dialogum illum respondeat, si potest. MER. At hoc quidem non persuadebis, Rhetorica. Neq; enim fieri potest, ut hic solus, iuxta formam & morem dialogi respondeat, sed perpetua oratione ipse quoq; dicat. SYRVS. Posteaquā, uiri Iudices, hoc quoque malè habet aduersariam, si longiore paulò oratione utar, ipso quoq; eo, quod dicere possum, ab illa accepto, multa quidem uerba, apud uos haudquaquam faciam: capita uero ipsa dissoluendo, eorum de quibus illa me accusauit, uobis unum uersum negocium exinde inspiciendum ac perpendendum relinquam. Omnia enim, quæcunq; modo de me narrauit, ita ut sunt, ac uerè narrauit. Nam & educauit me, & mecum unā, quocunq; abij profecta est, & Græcarum ciuitati ascripsit: eoq; certè nomine etiam gratiam lubens egerim nuptijs istius. Ceterum ob quas causas relicta ea, ad Dialogum hunc diuerſi, de eo quæso, uiri Iudices, ut me paulisper audiat. Ac me commodi alicuius gratia nihil quicquam falsi dicere existimetis. Ego enim cum uiderem hanc, haudquaquam amplius temperantem esse, neq; etiam in eo modesto habitu permanere, quo olim ornatam ipsam, Pæaniensis ille duxerat. Comptam autem, & capillos, meretricio more collocantem, præterea fūco illitam, & genas cerussa quoq; pingentem, suspicari statim coepi, ac tacite obseruare, quorsum uerteret oculum. Ac cætera quidem misa facio. Singulis autem noctibus angiportus quidem noster replebatur, amatoribus temulentis, & lasciuè erga illam petulanterq; multa agentibus, ac fores pulsantibus: quibusdam uero etiam ui intrò sese, citra omnem modestiam ferre audentibus. Hæc autem ridebat, & ijs quæ agebantur, delectabatur, ac plerumque uel de tecto prospiciebat, canentes illos aspera uoce cantilenas qualdā amatorias, auscultans, uel etiam apertis clam foribus, dum me latere ista putat, lasciuè se gerebat, & stuprabatur ab illis. Quod cum ego ferre non possem, accusare quidem ipsam adulteri non placebat: ad Dialogum autem hunc, in uicino habitantem accedens, rogabam ut is me recipere uellet. Atq; hæc illa sunt, Iudices, quibus ego tanta iniuria Rhetoricam affeci. Quanquam etiam, si nihil tale ab ipsa commissum esset: tamen, puto, deceret me, uirum iam propè quadraginta annos natum, à tumultibus quidem istis, & causis agendis desistere, ac uiros iudices pati quiescere, cum Tyrannorum accusationibus tum optimatum laudibus euitatis. In Academiā autem uel Lyceum ingressum, cum optimo hoc, Dialogo uidelicet unā deambulare, paulatim ac sensim cum eo disputando. Multa adhuc habēs, Iudices, quæ dicere poteram, in præsentia quiescam. Vos autem, sententiā iurijurando nostro consentaneam proferte. IVST. Vter uincit? MER. Omnibus

Peroratio p
repetitionem

Amplificatio
et tempore.

Apologia Sy
ri
Exordium ab
occasione pe
titionis aduer
sarie.
Concessio.

Defensio per
translationē.
Narratio ex
ponēs causā.
Demosthenē
intelligi à pa
go Attico Pæ
amea, ut Suim
dat.

Epilogus
Confirmatio
ab etate.

Omnibus calculis Syrus, excepto uno. *ivs.* Apparet rhetorem fuisse aliquem, qui contrarium tulit. Hæus Dialogue, sub iisdem ludicibus dic tu quoq. Vos autem, sedentes manete, duplicem accepturi mercedem, pro utraque uidelicet lite. *DIAL.* Ego uero, uiri Iudices, longiorem quidem proferre orationem, apud uos, haudquaquam statueram, sed breuibus uerbis, ut consueui, rem expedire.

Veruntamen, uti lex est in iudicijs, ita peragam accusationem: quanquam imperitus planè, atque istarum rerum indoctus sum. Atque hoc ad uos exordium peractum mihi sit. Quæ uero per iniuriam, & contumeliose ab hoc passus sum, ea ita se habent. Nam me, cum grauis antea, ac uenerandus essem, ac de dijs pleraque, & natura, & uniuersi huius ambitu considerarem, sublimis supra nubes alicubi per aërem incedens; ubi magnus ille per cælum Iupiter, alatum currum agens fertur: abstractum inde ipse, cum iam in summa conuexitatè uolarem, atque ultra cælum ascenderem, & alis contractis, æqualem, & eiusdem conditionis cum multitudine promiscua fecit. Ac tragicam quidem illam, atque modestam personam abstulit mihi: comicam uero aliam, atq. Satyricam quandam imposuit, ac tantum non ridiculam. Deinde in eundem locum ad me adducta, conclusit mecum: Conuicium, Iambum, Cynicam petulantiam: præterea Eupolim & Aristophanem, uehementes uidelicet uiros ad exagitantum grauiora illa, & ad irridendum ea quæ præclara, ac pulchra sunt. Postremo autè & Menippo quodam, ex antiquis illis canibus admodum latratu facili ac prompto, ut uidetur, deinde mordaci atq. aspero quoq. effosso: hæc quoq. ad me introduxit, terribilem reuera canem, & morsu latenter inuadentem, eò nimirum, quod etiam ridendo pariter, mordeat. Proinde quomodo non graui contumelia affectus uidear? qui neq. familiari ac proprio habitu amplius conspicior, & comœdias agendo, ac risus sciendo, argumentaq. aliena tractando, quasi quendam histrionem illi me gerero. Nam quod omnium absurdissimum est, temperatura quadam aliena, ac noua mixtus sum. Et neq. pedestris amplius sum, neque in sublimibus incedo: sed planè centauri modo, compositum quiddam, ac peregrinum spectrum, auditoribus appareo. *MER.* Quid igitur ad hæc dices Syre? *SYR.* Inexpectatum equidem, uiri Iudices, certamen hoc apud uos sustineo. Quiduis enim citius putarè Dialogum, quàm hæc de me dicturum esse. Quem ego susceptum, tetricum ad huc plerisque apparentem, & præ continuis interrogationibus præfractum ac durum, eoq. nomine uenerabundum quidè aliquid præ se ferentem, haudquaquam tamè omnino suauem, aut etiam multitudinè acceptum. Principio quidè ipsum per terram incedere, ad humanum hunc morè assuefeci: postea autem squalore isto multo absterfo, & ridere ipso coacto, suauiorè ac gratiorè aspicientibus exhibui. Supra omnia aut, Comœdiam cum ipso coniunxi, ac per hoc multam illi beneuolentiã apud auditores conciliaui: qui antea spinas in eo istas metuentes, perinde ut Echinum, in manus accipere ipsum fugiebant. Ceterum noui ego, quod maxime ipsum male habet. Nempe q. non tenuia illa atq. exilia, sedendo cum eo argutari soleo: Sicut ne anima immortalis, uidelicet, & quot heminas Deus, quando mundum fabricauit, syncerae, & eodè modo sese habētis, substantiæ in crate rem illum, in quo uniuersa miscendo temperabat, infuderit: & num Rhetorica politicae particulae, imago, adulatoriæ pars quarta sit. Delectatur enim nescio quo pacto, huiusmodi argutias disputando, perinde ut illi, qui ex psora libenter fricantur. Ac cogitatio ista & cura, dulcis ipsi uidetur, ac magnificè se effert: si dicatur, quod non cuiusuis hominis sit, ea intelligere, quæ ipse de ideis subtiliter & acutè speculatur. Huiusmodi uidelicet à me quoque poscit, & alas illas quærit, ac sursum aspiciit: illa interim quæ ante pedes sunt, non uidens. Nam eorum certè causa haudquaquam, puto, accusauerit me, quod ueste hac Græca detracta, barbaricam ipsi induerim, & hoc, cum barbarus ipse uidear esse. Iniuriam enim fecissem, si legibus præteritis, in ipsum talia comissem, ac patriæ uestitu

VII.

Dialogi contra Syrum.

Exordium ab exenuatione.

Transitio.

Narratio quæ causam exponit.

Peroratio.

Amplificatio ex effectu.

Defensio Syri

Exordium ab inexpectato.

Defensio per inuersionem.

Translatio.

Perstringit Platonem. huiusmodi enim ille in Phædone, Gorgia, et de legibus, et alibi quoque tractat.

Epilogus.

uestitu grassatorum more spoliasset. Respondi Iudices, quantum possibile mihi fuit. Vos autem, similem priori sententiam, quaeso, ferte. MER. Papae, omnibus decem uincis. Nam ipse ille prior, ne nunc quidem eadem cum ceteris sentit. Nimirum consuetudo haec illius est, atque omnibus perforatum calculum ferre solet, nec facile desierit, optimis quibusque inuidere. Sed uos quidem nunc abite bona cum fortuna; in crastinum autem & de reliquis cognoscemus.

DE PARASITO, SIVE QVOD

ARS SIT, PARASITICA.

VINCENTIO OBSOPEO INTERP.

A R G V M E N T V M.

Didascalici generis Dialogus, in quo contendit ac docet Parasiticam, artem esse, eamque omnium aliarum prestantissimam. Dispositio et series orationis plana est. Nam artem esse, principio ex diffinitione artis ostendit, singulis eius partibus cum Parasitica comparatis, uidelicet, quoniam et sua, ac certa principia habeat, exercitationemque et usum constet, et ob finem uitae utilem: nempe uoluptatem, exerceatur. Quod autem uoluptas utilis uitae finis sit, autoritate ac testimonio Homeri defendit. Et quod hic finis Parasitice magis proprius quam Epicureorum philosophiae sit, comparatione studiorum, ac uitae utroque probat. Deinde uero, hanc omnium aliarum artium prestantissimam esse, primum in genere docet, collatis omnibus accidentibus, effectibus et causis aliarum artium, cum ijs, quae huic arti accidunt. Postea seorsim etiam Philosophiae et Rhetoricae, utpote artium ceterarum summis, et maxime laudatis, antepont. Primum quia ille incerte, alij aliter de illis sentientibus atque tradentibus. Parasitica autem ubique eadem, ac certa sit. Deinde quia nusquam reperiantur parasiti affectasse philosophiam, aut rhetoricam: contra autem parasiticam rhetores, ac philosophi plurimi. Postremo ab usu eorum, qui artes has sectantur, et profutuntur, duplici uidelicet, altero in bellis, altero in pace. Vbi ad utrumque tempus philosophos, et rhetores inuitiles, et ineptos esse, multis exemplis et rationibus docet: contra autem parasitos idoneos ac paratos maxime, idque ex Homero, et item ex historijs probat, addita etiam hypotypo, qua parasitum ad praelium parantem et expedientem sese describit. Praeterea et priuatum, atque domesticam utroque uitam inter se comparat, multo meliores, atque etiam beatiore esse parasitos ostendens, quam uel rhetores, uel philosophos. Sub finem ipsam artem ex locis finalibus commendat quoque, et ipsius nominis honestatem etymologia, et analogis defendit.

Occasio à per
sona, et uita
genere.



VID tandem in caussa est Simo, quod cum alij homines, siue serui sint, siue ingenui, quisque artem quandam calleat, qua cum sibi ipsi, tum alij sunt utiles. Tu uero, quantum ego perspicio, nulli rei aut negotio intetus es, unde aut tu aliquem fructum caperes, aut alteri benignè impertiendo adiumento esse possis. PARA. Quid haec tua sibi uult interrogatio o Tychiade, nondum enim capio: proinde planius ac manifestius me interrogato. TY. Est ne aliqua ars, cuius tu sciens & peritus es, uidelicet Musicae? PARA. Non per Iouem. TY. Quid autem, Medicinae? PARA. Ne illius quidem. TY. Atque geometriae? PARA. Nequaquam. TY. Quid autem, Rhetoricae? Nam à philosophiae studio usque adeo abhorres, quantum ipsius uicij contagium à philosophia alienum est. PAR. Atque etiam si fieri potest, adde quiddam amplius. Proinde ne animum inducas hoc te mihi ignorantia exprobrare. Fateor enim me ignauum esse, atque etiam tua opinione longè peiorem. TY. Sanè, sed hasce fortasse artes propter illarum magnitudinem atque difficultatem non perdidicisti. At ex popularibus illis quam tandem tenes, num architectonicam aut sutrinam? Neque enim ea est rerum tuarum conditio, ut non talis alicuius artis egeas adminiculo. PAR. Rectè dicis o Tychiade, neque enim ullam illarum calleo. TY. Quam igitur aliam? PAR. Quam? Profecto, ut mea est opinio, generosam, quam & te, si pernoueris, laudaturum planè existimo. Eandem uero opere atque re ipsa perpulchrè obire posse me dico, tametsi

Attentio.

tametsi illam oratione explicare mihi non perinde promptum sit. TYC. Quam tandem dicis? PAR. Nondum mihi uideor super illa orationes satis studiose exerceuisse. Quod autem unius alicuius artis non rudis sim, hoc planè iam nosse potes. Quare nihil est quod hoc nomine mihi sies infensor. Quamcunque autem teneam, alio tempore audies. TY. Verum ego omnis moræ impatiens sum. PAR. Fortasse si audires, inopinata tibi ars mea uideretur. TYC. Atqui propter hoc ipsum tanto impensius scire laboro. PAR. Alio tempore tibi exponetur, ò Tychiade. TY. Nequaquam, sed iam quamcunque tandem per nosti exponito, nisi adeo te pudeat. PAR. Parasiticam. TY. Et quis ita uesani atque dementis est animi, ò Simo, qui hanc artem esse prædicet. PAR. Ego. Si uero ob hoc ipsum, quod aliam artem non teneam, tibi insanire uideor, huius ipsius causam mihi putato fuisse insaniam, me ipsam durius increpandi finem facito. Aiunt enim hanc Deam cum aliàs difficilem esse habentibus, tum quod delinquentes errorum excusare soleat, quasi horum omnium magistratam atque autorem culpam uniuersam in se transferentem. TY. Ergo Simo Parasitica ars est? PAR. Sanè ars, atque ego illius autor & inuentor sum. TY. Proinde tu Parasitus es? PAR. I. *Propositio. Artē q̄so parasiticam.*

Tu quidem Tychiade, probro me afficis. TY. Atqui non erubescis, te ipse Parasitum compellando. PAR. Sanè uero: puderet enim me, nisi dicerem. TY. Atque per Iouem, si tibi notores esse uelimus erga alios te ignorātes, quod tibi nomen esse testabimur? num Parasitum te esse affirmabimus? PAR. Hoc nomine compellantes longè magis me oblectabimini, quàm si Phidiam statuariū me esse dixeritis. Quippe mea arte non minus gaudeo, quàm ipse Phidias Ioue à se fabricato gauisus est. TY. Atqui hoc mihi attentius consideranti, res perridicula perspecta est. PAR. Quænam? TYC. Externè scribes ad te in epistolis, hunc tibi adijciemus titulum: Simoni Parasito. PAR. Atqui impensius mihi gratificaberis, quàm si hoc titulo nobis scripseris, Dioni Philosopho. TYC. Quantum tu quidem hac compellatione gaudere soleas, mihi parum curæ est. Sed & aliud quiddam absurdi considerandum uenit. PAR. Quod nam? TY. Num & hæc in aliarum artium numero nobis recensenda sit, aut interrogante quopiam cuiusmodi ars sit, respondeamus, ueluti de grammatica, aut rhetorica interrogati solemus, Parasitica. PAR. Ego uero Tychiade, longè iustius hanc quam profiteor, quàm ullam aliam artem dicendam esse contendo. Quod si tibi iucundum est auditu, ut opinor fore, sententiam meam explicare nō grauabor, quamquam ad hoc non admodum, ut antè dixi, præparatus aut instructus sum. TY. Tametsi sint exigua, ueritate tamen præcellent. PAR. Age, sub initium artem ipsam, quo finitionis genere describatur, ad calculos expendendam reuocemus. Ad hunc enim modum speciatim & alijs artibus pensitandis assequemur. Diomedes li. 2. *hanc finitionem Ciceroni adscribit.*

num & hanc rectè teneamus. TYC. Quid ergo ars est, ut compertum habeas? PAR. Ars est, ut ego memoria teneo, quodam sapiente uisito audito, præcepti onum exercitarum comprehensio, ad unum exitum uitæ utilem pertinentium. TYC. Rectè sanè illius auditi uerba commemini. PAR. Iam si horum omnium particeps est Parasitica, consentaneum est & hanc nihil aliud quàm artem habendam esse. TYCH. Ita profectò ars habenda est, siquidem hæc ita se habuerint. PAR. Age iam singillatim ad omnes artis species Parasiticam accommodantes, num oratio illi consonet, considerabimus. Sed non quemadmodum ollæ uisiosæ dum pulsantur, ne malignè resonent. Oportet itaque & hanc quemadmodum omnes artes præceptionum inuentionem in se complecti. Principio enim præuidere atque discernere, qui aptus & accommodatus sit eum alere, atque ita factò parasitandi exordio, haudquaquam cognosceret. Aut dicemus argentarios seu numularios artem quandam habere, qua norint adulterina nomismata à probis sagaciter deprehendere. Hunc autem citra artis adminiculū discernere posse adulterinos homines & probos, præsertim cum

Repetit propositionem.

Confirmatio finitiōe artis. Diomedes li. 2. hanc finitionem Ciceroni adscribit.

Probatio minoris secundā partes finitionis.

Principia artis seu præcepta.

ueluti

ueluti nominata hominum mores cuiusmodi sint, non statim pateant. Eadem hæc & sapiens reprehendit Euripides, dicens;

In Medea.

At quo malus noscendus est mortalibus
Innatus est nullo character corpori.

” Et quo multo & præclarius Parasitars esse ostenditur, qui res ita obscuras & abditas magis quam uaticinandi peritiam perspicit & cognoscit. Nosse uero sermones proferre accomodos, easque facere, per quas in familiaritatem adsumitur, quibus semet quam beneuolentissimum suo alumno esse ostensus sit, nunquid non singularis intelligentiæ, atque inuentionis uehementissimæ tibi documentum esse uidetur? TY. Admodum. PAR. Porro autem in ipsis conuiuijs, ut abeat per omnia plus habens, eosque exuperans, qui eam artem sua negligentia sibi non parauerunt, an hoc citra rationem, & singularem sapientiam Parasitum facere posse arbitraris? TY. Nequaquam. PAR. Quid autem? nosse obsoniorum ciborumque uirtutes & uicia, non turpudis, & indocti cuiuspiam curiositatem esse existimas? præsertim Platone generosissimo ita dicente: Qui conuiuias epulis acc-

Vfus.

pturus est, nec rei coquinariæ scientiam habuerit, eius in adornando conuiuiopertinere est iudicium. Quod autem Parasitica non cognitionem solam, sed exercitatum quoque sibi uendicet, inde perdisces facillime. Quoniam altarum artium cognitiones & dies & noctes, & menses & annos sapenumero in exercitata permanant, non tamen artes ipsæ apud possidentes depereunt. At uero Parasitico cognitiones, nisi quotidie in usu sint atque exercitio, perdunt non artem solam, ut opinor, sed ipsum quoque artificem. Parasiticæ uero utilitatem ad unum aliquem uitæ exitum tendentem, uereor ne infantiæ sit perquirere. Ego uero quam edere & bibere in uita mortalium nihil inuenio utilius aut præstantius, & citra quod uita non potest subsistere. TY. Maxime. PAR. Atqui ne eiusmodi quidem res est parasitica, cuiusmodi est pulchritudo aut fortitudo, ut ars nulla esse uideatur sed quædam uis atque potentia. TYC. Vera dicis. PAR. Verum, neque arte caret.

Finis.

Quod enim arte caret, nullo modo possidenti est conducibile. Age enim, si tibi ipse nauim in mari commississes fluctibus atque procellis ingruentibus, gubernandi imperito, num euasurus es incolumis? TYC. Minime gentium. PAR. Quid tandem obstat, an quod arte careas, cuius ope te ipse seruare potuisses? TY. Sane uero. PAR. Proinde arte seruamur, imperitia uero non item? TY. Admodum. PAR. Ergo Parasiticam artem esse constat. TY. Artem profecto, quantum adparet. PAR. Atqui gubernatores quidem præclaros, & aurigas eximios de curru non raro delapsos esse cõperi. Ac nonnullos illorum luxatos atque delumbatos, porro nonnullos prorsus extinctos. Cæterum Parasiti naufragium, nullus est qui possit producere. Proinde, si neque ab arte remota est Parasitica, neque facultas est aliqua, comprehensio autem præceptionum exercitarum eandem artem esse hodie nobis fatendum est. TY. Quantum quidem ex hoc coniecturam facio. Sed in hoc tibi uigilandum esse intelligis, ut finem aliquem generosum Parasiticæ nobis attribuas. PAR. Rectè sanè dicis, uidetur autem hac finitione potissimum

Epilogus.

Definitio Parasitica.

explicari posse: Parasitica ars est ciborum atque potuum, & sermonum, qui horum conquirendorum gratia dicendi sunt, cuius finis est uoluptas. TY. Videre mihi tuam artem præclare definisse. Illud tamen etiam atque etiam considera, ne aduersus philosophos aliquos de fine tibi orisatur pugna atque contentio. PAR. Atqui abundè sufficit hunc esse finem & felicitatis & Parasiticæ, neque aliter adparet. Si quidem Homerus ille sapiens, Parasiti uitam admirans, tanquam solam beatam atque felicem, ita inquit:

Cõprobatio finis ab auctoritate Homeri

Haud ego finem ullum meliorem ultra arbitror esse
Quàm si mente omnis populus lætetur ouanti,
Luxuriam autem mensæ sunt pane cibisque repletæ,
Atque pocillator dulce est cratere falernum

Fundens

Fundens distribuat per pocula parua bibendum.

Iam quasi parum cumulatè hæc admiraretur, sententiam suam longè pleniorẽ apertiorẽq; hisce uerbis facit, perfectiue subiiciens. Hic finis nobis pulcherrimus esse uidetur. Haud aliud ex ijs, quæ dicit beatũ ac felix quàm parasitati existimans. Sed enim hæc uerba non cuilibet è uulgo attribuit, uerum omnium sapientissimo. Et sanè si Vlyssi fuisset in animo Stoicos secuto laudare finem uirtutem, potuisset illud dicere, quando Philocteten ex Lemno adduxit, quando Troiam subuertit, quando Græcos fugam adornantes compescuit atq; detinuit, quando Troiam ingressus est, se ipse indecoris uulneribus flagellatum adficiens, ac sordido & planè Stoico indumẽto amictus. At tunc huius pulcherrimi finis nusquam commemorat. Cæterum ne tunc quidem, cum in Epicureorum uita constitutus apud uenustissimam Calipso uersaretur, illiç liceret in ocio uoluptuose & molliter uiuere, ac in omnibus delitijs Atlantidis lectum conscendere, neque non rebus, quas animi libido ferebat, indulgere, illius pulcherrimi finis memor est, sed cum apud Pheacas parasitum ageret. Vocabantur autè tunc temporis parasiti Dætymones. Quomodo enim dicit? Dignum enim est, ut iterum atque iterum suauissimorum uersiculorum recordaremur, neque enim ad satietatem audiri possunt, nisi sæpius repetantur: Dætymones sedeant ex ordine, & iuxta mensæ adsint epulis & carne repletæ. Porro Epicurus nimium impudenter hunc finem detractũ parasiticæ, ad felicitatem suam detorsit. Quod autem hæc res non absit à furto, quodq; Epicuro uoluptas nihil curæ sit, sed parasito, ita potes colligere. Ego uoluptatem existimo primum tranquillum statũ corporis. Deinde neque mentem ulla perturbatione aut molesta cura onerari. Horum utrumque parasitus assequitur, Epicurus autem ne alterutrius quidem sit particeps. Etenim cum curiose satis de habitu terræ, de infinitis mundis, de magnitudine solis, atque distantijs, de primis elementis, atque etiam de dijs siue sint siue non sint, deq; ipso fine peruestigans, nunquam non digladiari soleat, semper cum aliquibus contentiose dissidens, non humanis solum, sed & mædanis uexationibus atteritur atque consumitur. At parasitus horum omnium securus, omnia benè se habere existimãs, credensq; hæc meliori loco nõ esse posse quàm sint, cum multa securitate et animi tranquillitate, nullo istiusmodi nugarum scrupulo illi facessente negocium: edit suauissimè, ac dormit supinus, porrectis & manibus & pedibus, quemadmodum Vlysses rate ad patriam nauigans. Atqui nõ propter illa tantum nulla in re Epicurus uoluptatis potitur, sed etiam propter hæc. Quippe Epicurus ille, quicumque tandem fuerit ille sapiens, aut habet quod edat, aut non. Si non, ille quidem uoluptuose uiuet minime. Imò ne uiuet quidem: sin autem habuerit, habebit aut à seipso, aut ab alio. Itaque si ab alio quod edat habuerit, parasitus est & ille, & non is quem se superbe uenditat. Sin à seipso, uoluptuose non uiuet. TYC. Quomodo uero non uoluptuose? PARA. Si etiam suppeterit illi apud se ipsum uictus copia, multa õ Tychiade, eiusmodi uitam consequi necesse est. Vide uero qualia, oportet enim eum, qui uoluptate duce molliter & delicatè uicturusest, omnibus incidentibus cupiditatibus abundè indulgere. Aut quid tu ais? TYC. Et mihi idem uidetur. PARA. Proinde ei qui re familiari ampliter instructus est, fortasse unde libidinem suam expleat, non agrè suppetet. At qui æstiuè atque tenuiter munitus erit opibus, illi harum rerum potius nulla supererit copia. Itaque si pauper fuerit Epicurus, sapiens esse non potest, neque unquam uoluptatis finem sibi propositum consequetur. Sed ne diues quidem copiosæ pecuniæ dominus, cui per facultates suas cupiditatibus prolixè suppeditare atque inseruire promptum est, præfixum uoluptatis finem nanciscetur. Quid ita tandem? Propterea quod necesse sit eum, qui sumptum de suo fecerit, in multas atque adeo oculosas illabi molestias, iam enim illi cum cocorixandum erit, quod parum opus

Amplificatio
testimonij à
circumstantijs.

Dætymones.

Censura Epicuri
finis ac uoluptatis.
à studio et cõ
ra illorũ, et si
nitione nolũ
ptatis.

A uictu præ
motionem.

parē atq; apparatē edulia adornauerit. Aut si citra rixam coci negligentiam dissimulanter habuerit, tum ferculis inconditis, et minimē delicatis uelcitur, ac pet hoc sperata uoluptate priuatur. Aut iam illi cum domus præfecto rem familiarē indiligenter accuranti delitigandum est. An uero hæc ita se non habent? **TY.** Per Iouem idem quoque mihi uidetur. **PAR.** Hæc ergo omnia ut Epicuro accidant necesse est, itaque nunquam uoluptatis sine miser ille potietur. At uero parasito neque cocus est ullus, cui propter incuriam irasceretur, neque ager, neque uillicus, neque argentum, quorum nomine famuli excusationem perferens doleret, & tamen omnia habet, ut edat & bibat soli illi nulla re existerēte, quam ut Epicurus perturbaretur. Iam quod ars sit parasitica, & ex his iam dictis, atq; alijs satis superq; ostensum est. Reliquum est, ut planum faciam, quam sit etiam omnium optima, & hoc quidem non simpliciter, sed primum declarabo, quam communiter omnes alias artes sua anteire soleat præstantia. Deinde quam etiam priuatim præcellat cæteras. Communiter ad hunc modum præstat alijs. Etenim uniuscuiusq; artis studium discenti adducere laborem, timorem, ac uerbera necesse est, quæ qui non deprecetur nullus unquam inuentus est. Hanc uero artem cuius ego professor sum, solam ut uidetur, licet sine labore perdiscere. Quis enim unquam à conuiuio flens digressus est, ueluti quospiam uidemus puerulos à præceptoribus discedere? Quis proficiscens ad conuiuium unquam tristis atque seuerus conspectus est, quemadmodum illi qui ludos literarios frequentare solent? Atqui parasitus sua sponte, atque adeo uolens ad cœnam itat, artis consequendæ omnium cupidissimus. Cæteri uero qui alijs artibus perdiscendis nauant operam, easdem prosequuntur odio, ita ut nonnulli aufugientes artes suas summa detestatione repudiant. Et cur non hoc quoque considerandum tibi uenit, quod eos, qui in alijs artibus fecissent aliquod operæ precii parentes his potissimum honorare solēt, quibus parasitū quotidie cohonestant. Elegantes, ita me Dii ament, inquirunt, puer pinxit literas, date illi quod edat. Malignas literarum notas descripsit, nihil date illi. Adeo res & honore pensanda, & supplicio puniendā esse uidetur. Quinetiam cum cæteris artibus ita comparatum est, ut primum hoc posterius habeant, postquam iam multo sudore paratæ sunt dulcem & expetitum uoluptatis fructū subministrant suis cultoribus, ad quam rem multa est uia, nec minus aspera. Cæterum sola ex omnibus parasitica statim initio inter discendū arte sua fruatur, ac simulatq; incepta fuerit, quanto citius est in quæstu. Præterea reliquæ artes non saltem aliquæ, sed omnes simul tantum uictus conquirendi gratia inuentæ sunt. At parasito actutum parata est alimentorum felix copia, simulatq; artem exorsus fuerit. An uero non animaduertis agricolam agros colere non colendi gratia, & fabrum fabricare non fabricandi gratia? At parasitus nihil sectatur aliud, sed hoc ipsum quod illius negocium est, & cuius gratia ei negotio intentus est. At hæc cui obscura sint, neminē esse arbitror, quod ij, qui reliquarum artium exercendo tractant commercia, per omne tempus afflictis laboribus uiuunt ærumnose atq; infeliciter, ac uix unum atq; alterum diem festum per mensem agunt. Propterea quod ciuitates alias quidem per annum, alias per mensem indicia solennitate dies festos agere soleant, & tunc animo remissiore lætari dicuntur. At parasitus ferē singulos semper triginta dies agit in otio. Omnes enim dies illi uidentur sacri deorum numinibus. Præterea quibus consiliū aut animus est reliquis uti artibus cum aliqua laude et existimatione, illi tenui frugaliq; uictu & potu utantur necesse est, tanquam qui morbis decumbunt simplici. Nam qui uictu paulo copiosiore, potuq; largiore semet inuitat et oblectat, ille studio minimē est accommodus. Accedit his quod reliquæ artes sine instrumentis, magistro suo nihil fructus afferre possunt. Nec enim citra tibiā tibiā canere, neq; citra lyram psallere, neq; absque equo equitare quisquam potest. Porro hæc usque adeo bona est, adeoq; non onerosa artificis

ut

Epilogus.
Transitio per
diuisionem.

II.

Præstare ois
bus artibus pa
rasitica, idq;
uariē ab acci
dentibus, esse
Et et sine cō
firmat. Et pri
mum in gñe.

II.

III.

III.

V.

VI.

VII.

ut omnibus etiam instrumentis carenti tamen uictum largè suppeditet, eaq̃ commodissime uti possit. Et sicut uidemus, alias artes perdiscentes magistris mercedem persoluimus, hanc autem discentes præmium accipimus. Præterea aliarum artium omnium sunt doctores quidam & professores: cæterum qui parasiticam tradat aut doceat, nullus est. Sed quemadmodum Poësis iuxta Socratem, et ipsa quidem fato quodam accidit. Quinetiam illud apud animum tuum expendito, quod alias artes aut iter facientes aut nauigantes exercere nequeamus, hac uero uti licet & in itinere & inter nauigandum. TY. Admodum profectò. PAR. At qui ò Tychiade, reliquæ artes omnes huius opem mihi desiderare uidentur, hæc uero nullius alterius egens est adminiculo. TY. Quid autem? nonne qui alienas res accipiunt, tibi iniuste agere uidentur? PAR. Et qui non? TYC. Quomodo ergo parasitus aliena accipiens solus extra iniusti noxiam habendus est? PAR. Huius quæstionis causam tibi non possum reddere. Verum aliarum artium principia plerumq̃ sunt uilia atq̃ simplicia, parasiticæ autem principium admodum generosum & illustre est. Etenim omnibus modis factatum ac tritum illud amiciciæ nomen, non inueneris aliud quàm parasiticæ esse auspiciū. TY. Quomodo dictis. PAR. Quoniam nemo inimicum aut ignotum hominem, sed ne mediocriter quidem familiarem ad cœnam uocat. Sed necessarium est, ut antè cum illo amiciciam contraxerit, quàm eum libationis & mensæ participem fecerit, atque ad huius artis mysteria admiserit. Audi uel ego sæpenumero dicentes quosdam, cuiusmodi ille amicus est, qui neq̃ edit neq̃ bibit unquam nobiscum, quasi eum qui unà cibum capiat atq̃ conbibat, solum fidum amicum esse existiment. Quod autem ars sit omnium præstantissima, inde facillimè poteris cognoscere. Etenim artes reliquas non tantum grauius laborantes, & sudore perfluentes, sed per louem sedentes aut stantes exercent, quasi artibus seruiliter mancipati sint. At parasitus ueluti addicto mancipio sua arte utitur, ueluti rex accumbens ociosus ab animo. Illa autem quorsum recensere attinet, certissima felicitatis parasiticæ documenta, quod solus iuxta sapientem Homerum, neq̃ ullam prælatam inserit manibus, neq̃ terram uersat aratro, sed citra arationem, citraq̃ semetem omnia parasitando consequitur. Præterea rhetori aut mathematico, aut fabro ærario nihil ob stare uideo, quo minus artem suam exerceat, etiam si improbus fuerit aut morio. Porro autem parasitum agere nemo potest, qui aut stultus fuerit aut improbis moribus. TY. Papæ, cuiusmodi rem ostendisti esse parasiticam. Itaq̃ & me tam ea inuasit libido, ut parasitus esse cupiam pro eo, qui nunc in præsens sum. PAR. Itaq̃ quemadmodum omnibus alijs artibus potior sis parasitica communiter, abundè mihi demonstratum esse opinor. Age nunc deinceps, quomodo priuatim quoq̃ excellat singulas cõsiderabimus. Ut autem hanc cum mechanicis aut manuarijs artibus cõferam; ineptum mihi esse uidetur, aut potius eius qui huiusce artis dignitatem indignis modis subuerteret. Sed illud potius, quomodo maximas atque pulcherrimas sua præstantia exuperet, demonstrandum est. Est autem in confesso apud omnes, rhetoricam atque philosophiam ceteris longè celebriores haberi, quas plerique propter generositatem atque cognitionem omnibus anteponunt. Proinde posteaquam ostendero, & his longè potiorem esse parasiticam, satis constabit eandem quoque ceteris artibus uniuersis longè lateq̃ præstare, ueluti Nausicaa corporis uenustate atque proceritate omnes præcellebat famulas. Equidem communiter utrasque excellenter antecit, & rhetoricam & philosophiam. Primum quantum attinet ad artis substantiam. Illa enim subsistit, hæc uero minimè. Neque enim de rhetorica eadem omnium est sententia, neque eandem idem omnes esse sentimus. Sed nonnullis ars esse uidetur, nonnullis ab arte setuncta. Plerique etiam prauitatem quandam artis seu imposturam esse existimant, alij aliud. Haud alia est hominum de philosophia disputantium opinio. Aliter enim Epicuro res philosophicæ habere ui-

VIII.

IX.

X.

XI.

XII.

XIII.

Epilogus
Transitio.
Hactenus in
gñe cū oibz
artibus cõparauit parasitica. iā et speciatim philosophia ac rhetorica præfert.
Odyss. 2.
1. Argumentum à certitudi-
ne et cõstantia
artis collatiōe
cū utraq̃ facta.
Quintil. li. 2.

dentur, aliter Stoicis, aliter Academicis, secus quoque Peripateticis. Et quid multis opus est? omnino alius aliam rem philosophiam esse contendit & comminiscitur. Et ad hunc usque diem neque illi suam obtinent sententiam, neque ars illorum una esse uidetur. Ex quibus omnibus hanc mihi coniecturam facere licet, quod statim sub initium illam artem esse negem, cuius nulla est substantia. Quoniam cur tãdem arithmeticam unam esse uidemus, quã quod bis duo & apud nos & apud Persas, sint quatuor, nec discrepant hæc neque apud Græcos, neque apud Barbaros. At Philosophias uarias atque multiplices esse uidemus, præterea neque fines, neque principia illarum concordare. TYCH. Vera dicis. Etenim unam philosophiam esse asseueranter affirmant, ipsi uero multarum sunt autores. PAR. Atqui in reliquis artibus quanquam non nihil discreparet, quispiam uero progressus illud ignoscendum esse contenderet: propterea quod aliqui perfectæ essent, earumque cognitiones non forent ambiguæ aut mutabiles, certè ille repudiandus non esset. At philosophiam quis tanquã necessariam sustineret unam & simplicem non existentem, ac ferè ubique ipsam secum discrepantem, longè magis quàm instrumenta, quæ sunt diuersissima. Siquidem nõ est una philosophandi scientia, aut ratio, postquam innumeras esse conspicio. Multi autem esse non possunt, quandoquidem philosophia una est. Non disparia de rhetoricæ quoque substantia quispiam dicere possit. Nam de una re proposita omnes non idem sentire & dicere, sed super præceptionibus diuersis pugnare sententijs, documentum est certissimũ, ne principium quidem illius artis esse probabile, cuius non est una cognitio. Etenim quære quid potissimum ex illis æstimanda sit rhetorica, ac nondũ fateri unam esse, omnem eius quod quæritur tollit essentiam. Porro autem ipsa Parasitica non perinde se habet, sed & inter Græcos, & inter Barbaros sui nunquam dissimilis est, sed una atque eadem Parasitandi ratio ubique. Neque quispiam dixerit aliter hos, aliter illos exercere Parasiticam. Neque sunt inter Parasitos, ut uides, discrepantium sectarum autores, cuiusmodi sunt aut Stoici, aut Epicurei, dogmata habentes pugnantia, sed una omnibus apud omnes est professio, operumque & finis concordia. Itaque ut mihi uidetur, periculum est, ne ex his omnibus iam à me adductis, Parasitica quoque sit singularis & præcipua quædam sapientia. TYCH. Videre mihi ista sufficienter dissuasisse. Quod autem & in alijs philosophia tua professione Parasitica deterior existimanda sit, quomodo planum facies? PARAS. Ergo illud mihi sub initium dictu per necessarium est, nullum parasitum unquam philosophiam amasse. At parasiticæ desiderio permultos arsisse philosophos testantur historia, quo desiderio etiam nunc tenentur. TYCH. Et quos nam memorare potes philosophos, qui Parasiticæ operam dederint? PARA. Eos quidem o Tychiade, quos neque tu ignoras, sed data opera me quoque ignorare ciuilitè simulas, ueritus ne ea ex re dedecus illis potius quàm honorem conciliem. TY. Non per Iouem hoc mihi in mentem uenerat, o Simo, attamen uehementer animi pendeo, quos nam ei rei unquam seruientes possis producere. PARA. O generose, equidem tu mihi rudis & imperitus esse uidere eorum, qui philosophorum uitas memoriæ proditas ad posteros transmiserunt, omnino enim eosdem quos dico legere potuisses. TYCH. Atqui per Herculem iam mirabiliter audire gestio, qui tandem illi sint. PARA. Ego tibi eosdem demonstrabo, & nominatim perstringam, & quidem minimè malos, aut infimæ conditionis philosophos, sed ut ego opinor, ferè ex omnibus præstantissimos, & de quibus hoc uel suspicari indignum facinus esse putasses. Enimvero Aeschines ille Socraticus, longis illis & lepidis dialogis summo sermonis nitore atque mundicia conscriptis, semel uenit in Siciliam, eosdem unã secum ferens, ut si quo modo fieri possit, eorum opera Dionysio tyranno innotesceret. Tandẽ uero lecto Miltiade, uisus est sibi non mediocrem adiunxisse & laudem & opinionem, reliquũ

tempus

II

Collatio Parasitice.

Aliud, à signo & studio sectantium.

Exempla philosophorum, qui parasiticam sectati sunt.

tempus permanſit in Sicilia, paraſitans Dionyſio, Socraticis diſceptionibus longum ualere iuſſis. Quid autem? nonne & Ariſtippus ille Cyreneus unus ex præſtantibus & eximijs philoſophis tibi eſſe uidetur? TYC. Maximè. PAR. Et ille per id ætatis Syracuſis uerſatus eſt, paraſitando apud Dionyſium. Itaque ex omni Paraſitorum numero ille in maximo precio habitus fuit apud illum. Erat enim præter cæteros ad hanc artem ſingulari præditus induſtria. Quare & coquos quotidie ad illum miſſitare ſolitus eſt Dionyſius, quo ad paratius tanto magiſtro artem perdiſcerent culinariam. Ille ſanè uidetur etiam artē pro dignitate excoluiſſe. Quinetiam Plato ueſter generoſiſſimus, & ipſe non aliam ob cauſam in Siciliam profectus eſt, ac ſanè pauculos aliquot dies paraſitatus, ſtatim ab incepta paraſitatiōe, propter artis imperitiā elapſus eſt. Rurſus autem, Athenas regreſſus, cum uarijs ſemet ſtudijs exercuiſſet & adornafſet, deinceps ſe cunda uice in Siciliam nauigando contendit, ubi iterum pauculos aliquot dies cœnatus ob paraſitandī imperitiā Dionyſio excidit. Et hæc quæ Platonī in Sicilia parum ſcitè paraſitanti accidit aduerſitas, perſimilis mihi eſſe uidetur Nicias. TY. Et quis ea Sīmo de Platone tibi dixit? PAR. Equidem & alij complures. Porrò autem Ariſtoſſenus Muſicus uir clarus atq; memorabilis, & ipſe Neleĩ paraſitus fuit. Quòd uero Euripides apud Archelaum paraſitum egerit uſque ad extremum uitæ diem, Anaxarchus autem apud Alexandrum, planè tibi compertum eſt. Neq; Ariſtoteles paraſiticam intactam reliquit, ſed eandem ut reliquas artes omnes exorſus eſt. Philoſophos quemadmodum paraſiticæ operam dederint, oſtendī. Paraſitum uero nemo unquam poteſt producere, qui philoſophandi captus ſit deſiderio. Et ſanè ſi felicitas putanda eſt, neq; fame diſcruciari, neq; ſiti urgeri, neq; algore torqueri, hæc nemini alteri quàm paraſito ſuppetunt. Itaq; philoſophorum non parum multos quiſpiam inuenerit, & algētes grauiter & eſurientes, paraſitum uero nequaquam. Aut alioquī Paraſitus habendus non eſſet, ſed infelix quiſpiam, aut mendicus circunforaneus, aut etiam philoſopho ſimilis. TY. Hæc equidem tibi ſatis ſuperq; diſputata ſunt. At Philoſophia atq; Rhetorica etiam reliquis potiore eſſe Paraſiticam, quomodo cōprobabis? PAR. Sunt in uita humana tempora, ò optime, alia quidem pacis, ut opinor, alia uero belli. Iam in his om̃ibus modis neceſſarium eſt, artes cuiuſmodi ſint manifeſtas fieri; ſed & illi neceſſum eſt ut ſe aperiant, qui artibus ſunt imbuti. Primum autem, ſi ita tibi uidetur, tempus belli ſubducta ratione excutiamus, et qui nam ingruente bello om̃ium maximè tum ſibi ipſis priuatim, tum Reipub. ſunt utiles. TY. Quàm non mediocri uirorum certamen annuncias. Et ego iam dudum apud me ipſe rideo, cogitabundo animo mecū conſiderans, cuiuſmodi futurus ſit philoſophus cum paraſito comparatus. PAR. Ne uero nimia capiaris admiratione, nèue hanc rem cauillo aut ſubſannatione dignam exiſtimes, age hoc totum expreſſis typis oculis noſtris ſubijciemus. Annunciatum eſt ex improuiſo hoſtes in regionem irruptionem feciſſe: per neceſſarium autem eſt collecta manu illis exire obuiam, neq; enim per ſocordiam committendum eſt, ut impunè ab actis pecoribus agros noſtros deuafſent atq; depopulentur. At dux belli denunciat, ut ad delectum faciendum iuuenes confluant, alij uero diſcedant. Sint autem inter hos nonnulli & philoſophi, & rhetores, & Paraſiti. Itaque initio abiectis ueſtimentis exuimus nos. Quippe qui armis induendi ſunt, antè ſe denudent, neceſſe eſt. Proinde intentis oculis ſpecta, ò generoſe, unum quēq; ex ordine, habitūq; delectu probato corpora. Itaq; illos propter uictus indigentiam haud dubiè uiſurus es tenues atq; pallidos, & planè corpore horrido, quaſi iam confecta ſint uulneribus. Qui ergo non ſummè foret ridiculum, affirmare eiufmodi uiros perferre poſſe certamē aut pugnam ſtatariam, aut impreſſionem, aut puluerem atq; uulnera, qui curatiōe aliqua refocillandi ſunt. At iam contrā ab illis regreſſus Paraſitum quo corpore adpareat, cōtēplare. Nun-

Ar. Meor
Paraſitorum

III.
Ab uſu corū,
q ipſas artes
pſitentur. per
diuiſionē tem
porum belli
ac pacis.

Ac primū de
tpe belli, et
quales circa
hoc philoſo
phi ac rhetor
res.

Coſtitio para
ſitorum.

Comprobat
exemplis, et
primo rheto-
rum.

II.
Philosophoru

quid non ille membris præditus est planè gladiatoris, ac colore uiuo atq; iucundo, neque nigro, neq; rursus per albo. Hoc enim muliebri esset, illud seruire. Deinde animosus quoque, terribile quiddam obtuens, uultu minaciet rubicundo, quod paratorum est proprium. Neque enim consultum factu uidetur hominè meticulosum aut foemineis oculis præditum in aciem producere. Nunquid non igitur istiusmodi sit elegans, & uiuens armatus, elegans etiam si honestè in prælio ceciderit? Sed quorsum istis collationibus utimur, cum illorum exempla nobis in promptu parata sint? ut enim simpliciter quæ sentio eloquar, priorum rhetorum atq; philosophorum partim extra murum in bellum progredi nunquam ausi sunt. Quod si quis etiam necessario coactus militatum egressus est, illum ego deserta acie turpiter aufugisse dico. TYC. Quàm admiranda omnia, & quàm nihil exiguum aut mediocre polliceris. PAR. Nihilosecus tamen orationem semel exorsus expediam. Equidem ex rhetorum numero Isocrates, ne semel quidem in bellum egressus est, at ne in foro quidem iudiciali unquam orationem habiturus ascēdit propter animi pusillanimitatem. Opinor uero, & ob hoc ipsum illi uocem defuisse. Præterea nonne Demades & Aeschines & Philocrates timore statim cōsternati bellum Philippo indicente, urbem atq; seipsos hosti prodiderunt, neq; nō pertinaciter perseuerarūt, Athenis illius res atq; negocia semper administrantes. Adeo, ut si quis etiā alius Atheniensium eandē sequeretur bellandi rationem, protinus in illorū amicitia alisciebatur. At uero Hyperides, & Demosthenes, & Lycurgus, qui paulò uidebant cæteris animosiores, tamen si in cōtionibus subinde tumultuarentur, ac Philippum cōtumeliosis dictis proscinderent, qd' nā memorabile facinus in eo bello, quod aduersus illum gessere Athenienses, ediderunt? Equidem Hyperides & Lycurgus, nunquam egressi sunt, sed neque uel modicum exerto ē portis capite ausi sunt prospicere. Verā intra murum clausi sedebant, iam apud se ipsi obsidionem perferentes, sententias atq; senatusconsulta componentes. Sed enim antesignanus illorū atq; coryphæus nempe Demosthenes, cui ista pro contionibus ciuium auribus subinde occinere moris erat, Philippus Macedonum exitium, a quo ne mancipium quidem aliquis emere sustineret, ausus uenire in Boeotiam priusquam uterq; exercitus commixtus ad manus deueniret, abiecto clypeo aufugit magna cum ignominia atq; dedecore. An & hæc antea neminem cōmemorantem audisti, quæ nedum Atheniensibus pro certo cōperta sunt, sed & Scythis & Thracibus, unde illud piaculum profectum fuerat. TX. Ista equidem mihi compertè nota sunt. At illi quidem fuerunt rhetores, quibus studio fuit concionari, & causas perorare, non uirtutem armis exercere. Quid autem de philosophis habes quod dicas. Neq; enim hos quemadmodum illos accusare potes ignauia. PAR. Illi equidem Tychiade, qui quotidianis dissertationibus multa de fortitudine disputare consueuerunt, uirtutis nomen nunquam non in ore habentes, multò quā rhetores apparent fugatiores, ignauiores, atq; etiam effœminatiores. Ad hunc uero modum rem consydera. Principio quidem nemo est usquam, qui pro certo affirmare possit ullum philosophum in bello appetiisse. Aut potius, in uniuersum nunquam meruere stipendia: aut si meruerunt, omnes audita tuba aufugerūt. Equidem Antisthenes & Diogenes, & Crates, & Zeno, & Plato, & Aeschines, et Aristoteles, & illa uniuersa philosophorum turba, nunquam uiderunt aciem. Solum autem sapiēs ex illorum numero Socrates sumpta fiducia in bellum, quod ciuitati fuit aduersus Lacedæmonios exire ausus, fuga inde salutis consulens, ex Parnethe in Taurei palæstram diuertit. Existimabat enim sibi longè fore tutius atq; ciuilius sedenti cum puerulis studiose exornari, ac unā sermonem sociantes sophisticis captiunculis illaqueare, quàm cum uiro Spartano manus conferere. TYCH. Ego uero ista iam olim, o generose me comrata accepi ab alijs, quibus per Iouem

Iouem nequaquam uoluntas erat hæc illis illud edi gratia exprobrare sicut tibi. Itaque parum gratiæ arti tuæ conciliare uidere, tantos uiros falsis contumelijs afficiendo. At si uidetur, age iam ac mihi cuiusmodi uir parasitus in bello sit expedi.

Contraria exempla parasitorum.

Et num quid omnino ex ueteribus illis quispiam parasitus fuisse credendus est.

PAR. Atqui o amice, neminem usque adeo Homericæ Poëseos rudem atque imperitum esse existimo, neque si prorsus à literis alienus aut idiota fuerit, qui nesci at apud illum, ex heroibus omnium præstantissimos parasitos esse. Siquidem Nestor ille, à cuius lingua perinde ut mel fluebat oratio, regis parasitus fuit. Sed neque Achillem, quemadmodum et uidebatur, eratque corporis forma atque uiribus excellentissimus & iustissimus, neque Diomedem, neque Aiacem Agamemnon tantis laudibus extulit, & admiratus est, quanto laudis testimonio ornauit Nestorem.

Nestor.

Iliad. B.

Neque enim decem Aiaces sibi dari exoptat, neque decem Achilles. Quippe iam olim Troiam funditus excisam cœpisset, si eiusmodi decem alios milites, cuiusmodi parasitus ille fuerat, quanquam iam confectus senio, habuisset. Quin etiam Idomeneia Iouis filium eadem ratione Agamemnonis parasitum fuisse con-

Idomeneus.

firmit. TY. Hæc equidem & ipse non ignoro. Nondum tamen mihi intelligere uideor, quomodo illi duo heroës Agamemnonis parasiti fuerint. PAR. Per-

lege o generose, uersiculos illos, quibus ipse Agamemnon Idomeneia alloquitur. TYC. Quos nam dicis? PAR. Semper tibi plenior uni stare solet cyathus,

Iliad. D.

uelut & mihi, quando bibendi est mens ut potes. Inde quod dixit, semper plenorem astare cyathum, non ita accipiendum est, quasi semper poculum uino plenum Idomeneo & pugnantem & dormientem sit propositum, sed quod illi per omnem uitam soli cum rege cœnandi facultas cœcessa fuerit, sed non perinde ut aliis militibus certis quibusdam diebus ad mensam uocatis. Etenim Aiacem quod

Iliad. A.

singulari certamine congressus cum Hectore optime se gesserat, proceres ad Agamemnonem diuinum cœnatum abduxisse commemorat, tanquam propter

uirtutem in pugna editam honoratum, admodum sera cœna apud regem apparata. At uero Idomeneus atque Nestor ferè quotidie cum rege cœnitabant, ut idem autortestatur. Porro Nestor regum parasitus mihi fuisse uidetur, multa arte industrius. Neque apud Agamemnonem primum hanc parasitandam artem exorsus est, sed multis retrò temporibus apud Cœnea atque Exadium. Visus uero est neque parasitandi finem antè fecisse, quam Agamemnon diem suum obiit.

TYC. Equidem ille præclarus & insignis fuit parasitus. At si quos alios id genus heroas parasitos fuisse nosti, hoc mihi nominatim explicare ne pigeat. PAR.

RA. Quid igitur o Tychiade, nonne & Patroclus Achillis parasitus tibi fuisse uidetur; præsertim cum nullo aliorum Græcorum fuerit deterior aut ignauior,

Patroclus.

neque animi neque corporis dotibus, tametsi iuuenis existens? Mihi equidem nulla in re ipso Achille uidetur fuisse inferior, ex eius operibus coniecturam facienti.

Iliad. VII.

Etenim Hectorem perruptis portarum obicibus, ac intra munitionem iuxta naues pugnantem, fortissimè repulit. Et Proteusilaï nauim iam incensam, & ardentem extinxit. Quanquam in ea essent non ignauissimi, uerum Telamone nati, & Ajax & Teucer, alter hasta strenuus, alter arcu ualens. Multos præterea ex Barbaris neci dedit; inter quos & Sarpedonem Iouis filium Achillis parasitus peremit. Prostratus uero occubuit nequaquam ut alij, sed ipsum quidem Hectorem uita spoliauit Achilles; at Achillem Paris, unus unum. Porro autem parasitum & Apollo, & duo uiri occiderunt. Ac iam moriens eas uoces edidit,

non quales generosissimus Hector ille, Achillem suppliciter precatus, ut cadauer eius suis sepeliendum redderet: sed quales par est, parasitum expirantem emittere. Cuiusmodi tandem? Si mihi uiginti duro in certamine tales Antè

occurrissent, cunctos ego cuspidè cæsos stauissem lato. TYCHIADES. At de his quidem abundè satis multa uerba fecisti. Cæterum Patroclum non amicum, sed Achillis parasitum fuisse, quo pacto testatum facies? PARASIT.

*Cōprobatio
ab etymologi
a appellatiōis
Iliad. 4.* Ipsum ō Tychiade, Patroclum quōd parasitus fuerit, dicentem tibi exhibebo.
TY. Admiranda dicis. PAR. Audi igitur hosce uersiculos:

Nemea Pelida condī patiāre seorsim
Ossa, sed amborum sint uno tecta sepulchro,
Sicut & antē domi nutriti uiuimus unā,
Et rursū eodem in loco:

Nam me susceptum Peleus studiosus alebat,
Nomine, meq̃ tuum noto Theraponta uocauit,

Supra. 4. Hoc est parasitum esse uoluit, Etenim si Patroclum Achillis amicum dicere uolisset, haud illum theraponta nominasset. Erat enim Patroclus liberalior, quā ut Achillis seruus dici sustinuisset. Quos igit̃ dicit esse therapontas, qui neq̃ serui sunt, neq̃ amici, nēpe parasitos. Quo nomine & Merionem Idomenei theraponta compellat. Atq̃ ita tunc parasitos dictos esse planē coniectura auguror. Quinetiam hoc considera, quam ob rem Idomeneia Iouis filium non dignatus sit Marti æqualem dicere, uerum Merionē eius parasitum? Nonne uero & Aristides uir popularis existens & pauper, ut inquit Thucydides, parasitus fuit Armodij? nonne & amator? Sunt enim parasiti suorum alumnorum peramantes. Huius itaq̃ parasiti opera Atheniensium Reipub. tyrannide oppressæ, libertas iterum recuperata est. Et nunc in foro stat æneus inter reliqua ciuitatis monimenta spectabilis. Illi equidem cum tanta uirtute claruerint, tamen parasitos agebant. Tu uero, quo nam animatum animo parasitū in bello esse putas? Nonne sub initū talis curato probē corpore sumpto ientaculo prodit in aciem, quē admodum & Vlyse fas esse contendit? Quippe cui statim sub auroræ exortum pugnandum erit, ille prius cibumumat necesse est. Et quo tēpore alij milites, præ metu, hic quidem galeam diligenter adornat, ille thoracem curiole induit, alius aliud quiddam malum belli suspicans trepidat, parasitus uultu prorsus hilaro & exporrecto indulget epulis, ac mox postquam in aciem progressus est, inter primos fortissimē dimicat. Cæterum qui alit parasitum tum in ordine subsequitur, quem ille non secus atq̃ Ajax Teucrum clypeo defendit. Cupit enim impensius suum seruare alumnū parasitus, quā seipsum tueri incolumem.

Quōd si etiam in bello cæsus parasitus occubuerit, neq̃ imperatorem, neq̃ militem quēquam pudore afficit, tantum existens cadauer, quali corporis dignitate quondam in simposijs accumbere solitus est. Adeo ut indignum sit facinus philosophi cadauer huic appositum conspici, aridum & sordidum, prolixo barbicio informe, hominem prorsus miserandum, & qui ante initum pręlium mortuus sit, imbellis atq̃ inualidus. Quis uero eam ciuitatem non extremē contemneret, cuius tam miserandos atq̃ infelices cerneret satellites? Quis non eam urbem cum robustis tū animosis auxiliatoribus egere existimet, qui adeo pallidos & comatos homūciones inter militum cadauera dispersos intuitus fuerit, eosq̃ qui in excubijs stationes agitant, nullius in bello esse precij? Tales equidem sunt in rebus bellicis parasiti, cum philosophis atq̃ rhetoribus comparati. Cæterum in pace tantum præcellit philosophiam parasitica, quantum ipsa pax bello præstat. Ac primum, si uidetur, pacis loca atq̃ studia contemplemur. TYC. Nondum teneo, quid hæc tua sibi uelit oratio, consideremus tamen. PAR. Igitur forum, & iudicia, & palæstras, & gymnasia, tū uenationes & symposia ego ciuitatis loca, atq̃ loca tranquillo urbis statu esse dixerim? TYCH. Et rectē sanē. PAR. Quōd autem parasitus in forum causas acturus non prodit, quodq̃ in iudicijs nulli clientulorum uocatus patronus præstō est, hanc ego subesse causam opinor, quōd isti loci magis sycophantis & rabulis illis forensibus pateant atq̃ conueniant, quodq̃ nihil moderati in illis fieri soleat. Palæstras uero atq̃ gymnasia unā cum simposijs parasitus frequentat sedulo, quibus solus ille ornamento est, atq̃ decori. Quoniam quis nam philosophorum aut rhetorū exutus uestimen-

tis

tis in palæstra dignè componendus esset cum parasiti corpore? Aut quis illorū
 conspectus in gymnasio non potius probro atq; dedecore locum afficeret? At
 qui ne in deserto quidem illorum quispiam irruētis alicuius beluæ impetum su-
 stineret. At parasitus earundem uim atq; ferociam fidenter expectat, ac sine ne-
 gocio compescit, quippe qui easdem in conuiuijs contemnere didicerit. Sed ne-
 que ceruus, neq; sus, letis inhorrescens parasitum conterret, sed sue aduersus il-
 lum dentes acuate, parasitus aduersus suam contra acuit terribilis. Cæterum le-
 pusculos magis insectatur, quàm ullus canis uenaticus. Porro autem in cōuiui-
 o quis cum parasito certamen susciperet, aut iocos ciente aut comedente? Et quis
 magis conuiuarum tristitiam discunt? an ille cantillans ridicula, & ludens dicte
 rijs: an homo potius nihil ridens, in sordida tritaq; lacerna accumbens, terram
 tristis intuens, quasi ad luctum non ad simposium uocatus uenisset. Ac mihi pro-
 fectò tale quiddam in symposio uidetur esse philosophus, quod canis in balneo.
 Sed age istis posthabitis, ad ipsam Parasiti uitam nos conferamus excutientes
 atque comparantes illum. Primum igitur quis est qui non uidet parasitum nun-
 quam non contemptorem esse gloriæ, quippe cui nihil curæ est, quam de se opi-
 nionem homines obtineant. At uero ipsos rhetores atq; philosophos nō saltem
 illorum aliquos, sed in uniuersum omnes fastu atq; gloria transuersos agi quis-
 piam inuenerit, ac non tantum gloriæ deditos, sed quod adhuc turpius est, argē-
 ti sitientissimos. Sed enim parasitus, hoc erga pecuniam affectus est animo, quo
 non aliquis negligentior erga lapillos passim proiectos in littore arimatus est.
 Ac nihil illi inter aurum & ignem uidetur esse discriminis. Rhetores autem, &
 quod absurdus est, etiam illi, qui philosophiæ professione se uenditant, tam au-
 de argento inhiant, quasi hac ratione maximam sibi nunc conciliarent, & opi-
 nionem & auctoritatem philosophi. De rhetoribus quid multa attinet dicere, cum
 ille corruptus largitionibus causam orare soleat, alius dicendi artem proficiens
 à discipulis mercedem exigit. Tertius à rege similiter præmium flagitat, non
 ob aliud nisi quòd cum illo conuersationem societ, nec pudore suffunditur. Est
 præterea alius qui iam ætate confectus, nō ob aliud peregre proficiscitur, quàm
 ut lucrum faciat aut stipendio mereat, non aliter atq; Indus quispiam aut Scy-
 tha captiuus. Neq; eundem pudet nominis, quòd merces sit illud quod accipit.
 Non solum uero his uitijs eos inuenies obnoxios, sed sunt adhuc alij degeneris
 animi affectus, quibus sunt plenissimi, nempe molestæ perturbationes, iracun-
 dia, inuidia, ac omnis generis concupiscentiæ. Parasitus autem his omnibus
 uacans affectibus, neq; irascitur propter animi tolerantiam, tum etiam quòd illi
 nemo sit cui irascetur. Atq; etiam si quando uictus mentis impotentia indigna-
 tur, nihil tamen mali aut iniuriæ iracundiæ impulsu designat perperâ. Quin po-
 tius risum omnibus eius excauescentia excutit, ac oblectamēto est conuersan-
 tibus. Minimè uero, omnium perturbatur tristitia, aut ulla mentis molestia dis-
 cruciatur. Etenim tam præsens illi parasitica suppeditat aduersus omnes mole-
 stias remedium, ut nulla etiam causa existat, quàm ob rem afficiatur tristitia. Ne-
 que enim illi sunt opes, neq; domus, neq; famulus ullus, non uxor, nō liberi, qui-
 bus pereuntibus habētem discruciar animo omnino necesse est, si horum factu-
 ram fecerit. Atqui neq; gloriæ ullius est appetens, neq; opulentiæ, sed nec formo-
 sum quenq; desiderat. TY. Veruntamen, o Simo, planè consentaneū est illum ob
 uictus indigentia perturbari animo. PAR. Ignoras, o Tychiade statim initio hūc
 non parasitū, quicumq; laborat uictus inopia. Neq; enim fortis inopia fortitudi-
 nis fortis perhibendus est, neq; sapiens sapientiæ penuria sapiens putandus, alio
 qui parasitus esse non possit. Nos enim de eo qui re ipsa parasiti agit, loquimur,
 non de eo, qui solum parasiti nomen falsò obtinet. Iam si fortis non alia ratione,
 q̃ presente fortitudine fortis, & sapiens presente sapientia sapiens habēdus est,
 sequitur, neq; parasitum, nisi parasitandi facultas suppetat parasitum esse posse.

Quare

Palæstra

Venatio

Conuiuium

Vita priuata
et domestica.Ambitio et
auaricia.Affectus et p-
erturbationes an-
imi.

Obiectio.

Elusio à con-
iunctis.

Quare nisi hoc illi suppeditatum fuerit ab alio, nequaquam parasitus existiman-
 dus est. TY. Proinde parasitus nunquam alimenti laborabit inopia? PAR. Ita
 quidem adparet. Itaq; neq; huius neq; alterius cuiuspiam rei gratia discruciat
 animo. Verum omnes ad unum philosophi pariter atq; rhetores, maximo sem-
 per in metu sunt. Illorum igitur plurimos plerunq; ligno armatos in publicum
 prodire uidemus. Quod proculdubio non facerent, nisi armatos metuerent.

Blatm.

Quid? quod etiam Ianuas probè oppellulatas concludunt, metuentes, ne quis
 noctu domum ingressus, illis perniciem machinetur. At parasitus adiculae suae
 Ianuam quidem claudit, sed planè incuriose & temerè, ne uidelicet uenti uiolen-
 tia irruens aperiat. Cæterum noctu orto tumultu, non magis animo timore con-
 cutitur, quàm si nullus extitisset. Præterea per sola loca iter faciens, nullo accin-
 ctus gladio ambulat, nihil enim prorsus uispiam gentium metuit. At ego saepe
 numero uidi philosophos nullius periculi ne suspicione quidem existente arcus
 adparantes. Semper enim baculis armati incedunt, atq; etiam si quando in balne-
 as lotum abeunt, aut uocati ad prandiu. Nullus uero est, qui parasitum aut adul-
 terij, aut uiolentiae, aut rapinae aut alterius cuiuspiam delicti insimulare possit.

*Adulteria, ra-
 pine, etcet.
 publica cri-
 mina.*

Quoniam qui talibus uitijis esset cõtaminatus, iam non amplius parasitus foret
 perhibendus, sed se ipse grauissimæ iniuriæ exponeret. Itaq; adulterium flagiti-
 ose committens, unã cum perpetrato delicto, etiam flagitij nomen incurrit. Què
 admodum autè qui improbus fuerit, non bonus sed malus habendus est, sic quo-
 que parasitus si quid turpiter in se admiserit. Illud enim ipsum quod fuerat abij-
 cit, assumit autem id quod deliquit per flagitium. Cæterum eius generis praua
 facinora per multa extat à philosophis & rhetoribus turpissimè perpetrata, quæ
 non nobis tantum comperta sunt, utpote quæ nostro tempore saltem designata
 forent, sed libris editis relicta monumenta habemus eorum facinorum, quorum
 illi autores extiterunt. Extat apologia Socratis, extat Aeschini atq; Hyperidæ,
 neq; non Demosthenis. Ac ferè plurimorum rhetorum atq; philosophorum
 defensiones etiam hodie leguntur. At nulla extat parasiti apologia, nec ullus est
 qui pro uero affirmare possit, ubi parasito iniuriarum scriptam esse dicam. TYC.

*Exitus uite,
 & mors.*

At per Iouem parasitus meliori quàm rhetores atq; philosophi uiuendi conditi-
 one fruitor, Fato tamen deteriore absumitur. PAR. Equidem longè diuersum
 est quod dicis, nã & Fato multò feliceiore functus è uiuis migrat parasitus. Quip-
 pe compertè exploratum habemus philosophos ferè omnes, aut illorum maxi-
 mam partem malo extinctos esse exitio. Nonnullos cõdemnatione iudicij in ma-
 ximis flagitijs manifesto deprehensos sumpto ueneno, alios toto corpore exu-
 stos, plerosq; urinadi difficultate absumptos, alios ex fuga retractos atq; occisos.
 At quis tandem tali quopiam exitio Parasitum sublatum esse referre potest, sed
 mors felicissima ferè illi contingit edenti atq; bibenti. Quod si quis etiam uiolen-
 ta morte defungi uidetur, mortuus auolasse creditur. TYC. Hæc equidem satis

*Cõmendatio
 parasitices ex
 locis finalib.*

superq; tibi pro parasito contra philosophos decertata sunt. Superest ut & illud
 explices, num honesta & utilis sit hæc alenti possessio. Si quidem opulentiores
 mihi uidentur parasitos alere, tanquam officiosi & beneuolè gratificantes illo-
 rum tenuitati, quod ego ei qui alitur dedecus esse existimo. PARA. Quàm sim-
 pliciter fatuum te esse constat, o Tychiade, si hoc nequeas intelligere hominem
 diuitem, etiam si Gygis opulentiam possideret, solum edentem esse pauperem.

Ab honesto.

Atq; ille progrediens in publicum non comitante parasito mendicus est. Et què
 admodum miles sine armis habetur despectior, & uestis sine purpura uilior, &
 equus sine phaleris leuior: sic etiam diues egregiè & ampliter nummatus longè
 adparet sine parasiti satellitio humilior atq; contemptior. Atqui parasitus quoq;
 non parum ornamento est diuiti, diues parasito non item. Alioquin neq; probrũ
 est, ut tu ais, huic parasitari, ut præstantiori deteriozem. Quod aut opulento uti-
 le sit parasitum alere, præter quàm quod ornamentum nõ uulgare illi adiungit,

Ab utili.

etiam

etiam securitatem multam parasi præsentia & comitatus diuiti suppeditat. Neque enim quispiam temerè pugna adorietur diuitem, qui hunc illius lateri assistentem conspexerit, sed neque metuendum est eum ueneno periturum, qui parasitum conuiuiam habuerit. Quis enim auderet insidijs petere quempiam, hoc præmandante atque præbidente? Itaque diues non tantum à parasito ornatur, sed eius quoque opera à maximis periculis tutus conseruatur. Ita enim parasitus propter charitatis affectum, quia diuitem ex animo complectitur, omnibus semet obiectat periculis. Neque tantum concedit solum cibum sumere, sed unà quodque edens exoptat oppetere. TY. Omnia mihi, ò Sîmo, satis disertè differuisse uideris, nec quicquam quod ad artem tuam commendandam pertinet prætermisisti. Neque ut tu dixisti ad hanc rem inexercitatus accessisti, sed planè omnium instructissimus atque exercitatissimus. Quod reliquum est scire gestio, an parasi compellatio non turpis & dedecorosa habenda sit. PAR. Vide quod responsum à me exigas, si sufficienter super his uerba tibi fecisse uideor. Responde uero mihi uicissim ad quæstionem, si rectè factum existimas. Age *σῖτος* prisci illi quo uocarunt nomine? TYC. Alimentum uocabulo. PAR. Quid autem *ορῶν* dæ, nonne alere? TYC. Sanè uero. PAR. Est ergo in confesso, neque aliud esse parasitari. TYC. At illud ipsum Sîmo est, quod turpe esse adparet. PARAS. Age iterum mihi responde, quid tibi discriminis esse uidetur, aut utrisque propositis, utrum electurus esses, num nauigare an ad nauigare? TYC. Ego quidem eligerem ad nauigare. PAR. Quid autem, currere an adcurrere? TY. Adcurrere. PAR. Quid autem, equitare an adequitare? TY. Adequitare. PAR. Quid autem, iaculari an adiaculari? TYC. Adiaculari. PAR. Proinde non alia quoque ratione pro edere parasitari sat scio, quoque eligeres. TYC. Velim nolim sententiæ tuæ refragari non possum. Acte quidem in posterum uelut pueri & sub auroram, & à prandio accedam, arti tuæ perdiscendæ operam daturus. Tu uero eandem docebis citra inuidiam ingenuè, quoniam primus tibi ero discipulus, Perhibent autem & matres primam prolem adamare impensius.

Quod etiā nomen parasi honestū, ab ætymologu & analogis.

Conclusio

ANACHARSIS, SEV DE GYMNASIIS.

VINCENTIO OBSOPEO INTERP.

ARGVMENTVM

Disputant de gymnasijs siue exercitijs adolescentum, Anacharsis et Solon. Cuius rei occasio hæc fingitur. Quum Anacharsis Athenas ex Scythia profectus, ut et Solonem, qui temporibus illis pro sapientissimo habebatur, audiret, et Græcorum instituta ac mores cognosceret, quia fortè inter cætera iuuenes Athenienses inter se luctantes, ac maturo, in luto ac puluere sese prosternentes ac uoluitantes afficit, ignarus quid agerent, aut quorsum ea contemio pertineret, rem et causam à Solone perquiriit: qui cum exercitandi genus esse diceret, et laudem ac præmia certaminum, corollas ac poma quædam commemoraret: ille ubi tam paruas res, tanto et tam acris studio illos inter se contendere, pro stulto ac deridendo putat. Proinde altero institutum hoc, ut suum, commendante, altero uero ceu stulticiam atque demenciam quandam ridet, paulatim eò uenitur, ut Solon totam ciuitatis et informandæ iuuentutis rationem exponat. Ac primum quidem, quibus disciplinis, quibusque exemplis animos ac mentes ciuium informet, commemorat: deinde et corporum exercitium, et qui finis eorundem, quæque utilitas sit, recenset, atque ea pars propria instituti argumenti est. Ceterum quia finem à dissimilitudine rerum, et instrumentorum, et quod hæc puerilia, ad seria certamina, ac bella parum profutura uideantur, Anacharsis iterum confutat, monetque ut iusta potius armorum exercitatione ad futuros casus sese parent, Solon solemni quoque ludorum auctoritatem et instituta, deinde publicum morem, et postremo etiam Lacedæmoniorum exemplum allegat. Vbi tum ad Lacedæmoniorum ludos, et puerorum uerberationes, ita respondet Anacharsis, ut uideatur Lucianus reprehendendi magis causa, illorum mentionem facere, quam quod inhumanitatem atque saniciam istam laudet. Porro uidetur interim et illud uoluisse Lucianus, ostendere uidelicet rationem quandam, quæ iuuentus institui atque informari, ad rem pub. bonè ac rectè possit. Cuiusmodi et pleraque ea sunt, quæ à Platone de legibus lib. 7. et 8. de educatione et institutione iuuentutis traduntur. Adeoque breui isto Solonis sermone, omnia sermè ea Lucianus complexus est, quæ ille multis uerbis et libris uix absoluit.

Hæc

LUCIANI

ANACHARSIS.

Exordium ab
occasione ip-
sius rei, præ-
sentis actiōe.
Lucia.



Panegyricum.

Salut.

Stima quedā
et sylus, nego-
cij.

Narratio

Locus.

Gymnasium.

Certaminum

Species et noia

AEC uero Solon, quam ob rem uestri faciūt iuuenes? Par-
tim enim illorum complexi mutuō se supplantant, partim
uero alius alium præfocat, ac uerberat, ē cœno semet immi-
scent, uoluntanturq; perinde ut sues. Atqui initio statim ex-
utis uestimetis, spectator enim assistebam, alter alterum ui-
cissim & rasit, & unxit oleo ualde pacatē & amiciter. Dein
de uero nescio qua offensa dissociati mutuo se de loco pro-
pulerunt innuentes, fronteq; arietantes concurrunt non se-

cus atq; arietes. Et uide ut ille alterum sublatum cruribus humi prostrauerit, de-
inde in eum illapsus suspiciendi facultatem non permittit, in cœnum deorsum
adigens. Postremo uero iam illius crura secundum uentrem complexus, circū-
iecto gutturi cubito, miserum ærumnose præfocat. Alter autem eius obuerbe-
rat humeros, supplicans, ut opinor, illi, ne prorsus præfocetur. Sed ne olei quidē
gratia agunt modestius, ne luti aspergine inquinarentur: uerum obscurata un-
ctione, & luto completi largo sudore perfluentes, copiosam ridendī materiā
mihi exhibēt, ueluti anguillæ ē manibus elabentes. Rursus alij in aulæ area hoc
ipsū sub Ioue facere consueuerunt, neq; tamen illi ipsi in cœno, sed profundam
arenam subiicientes in fossa conturbant se mutuo. Ipsiq; ultrō spargunt puluerē
gallorum in morem, quo minus, ut mea fert ratio, in complexibus effugiant, are-
na omnem lubricitatem discludente, aduersarij q; comprehensionem firmiorem
in arido subministrante. Caterum illi stantes erecto corpore pulueribus pleni,

& ipsi mutuis semet afficiunt uerberibus, & calcitrant. Itaq; infelix ille & den-
tes expuenti similis esse uidetur, adeo illi os totum & arena & sanguine opple-
tum est, palma, ut cernis, in maxillam percusso. Sed ne præses quidem ille inter
eos pacem componit, ac pugnam inducta concordia dissoluit. Etenim purpura
coniecturam facio, hunc esse unum ex illis principem. Quin animose quoq; co-
hortatur & laudat eum, qui alteri incussa in faciem palma, plagam intulit. Porro

alij alibi omnes accelerantes in puluere, ueluti currentes subiliunt eodem in lo-
co permanentes, & in altum profiliētes calce laceffunt aëra. Quocirca ista per-
libenter scire uelim, cuius compendij aut utilitatis gratia facitare soleant. Equi-
dem omnino hæc res mihi uidetur esse insania, nec quenquam esse arbitror, qui
me facile persuasum ab ista sententia abducturus sit, ut non credam hos insigni-
ter desipere quibus studio est ista facere. SO. Ista me hercle ò Anacharsi non in-
iuria ita tibi uidentur, cum et peregrina sint, & multum à moribus Scythicis ab-
horreant. Quemadmodum & uobis non parum multas disciplinas & corporis
exercendi studia esse uerisimile est, quæ nobis Græcis absurda & aliena esse uide-
rentur, si quis quemadmodum tu illis spectādīs arbiter assisteret. Atqui bonum
habe animum, ò amice, neq; enim ista insantiæ sunt opera, neq; impulsu contume-
liæ hi mutuo se obuerberant, inq; cœno uoluntantur, aut semet conspergunt pul-
uere. Sed inest huic rei necessitas non iniucunda, neq; mediocrem uigorem ad-
iungit corporibus. Itaq; si diutius, ut te planē facturum opinor, in Græcia uersa-
tus fueris, non in longum & tu unus ex eorum eris numero, qui cœno oppletū
sunt aut puluere. Vsq; adeo res tibi uidebitur & uoluptuosa & utilis. ANAC.

Apagē ista à me ò Solon. Vobis hæc oblectamenta utilitatē adferant. Me si qui-
dē quis uestrū ea affecerit contumilia, sentiet me haud nequicq; accinctum es-
se acinace. Veruntamen dic mihi, quod nomē huic rei indidistis, aut quid nam
operis hoc facere dicamus? SO. Locus ille, ò Anacharsis, à nobis uocatur gym-
nasium, estq; templum Apollinis Lycij. Cernis autem eius simulachrum quod
supra statuam situm est, sinistra quidem arcum gerens, dextra uero supra caput
refracta tanquam ex multa defatigatione Deum quiescentem indicat. Ceterum

exercitiorū aliud quidem, quod in cœno sit, Lucia uocatur. Illi uero in puluere
quoq;

quod fluctantur. Porro eos qui erecto stant corpore, ac semet uerberibus mutuis onerant, Pancratio decertare dicimus. Sunt præterea & alia nobis eiusmodi gymnasia, & pugillatus, & disci, & saltus, quorum omnia certamina solemus proponere, quorum qui palmam adeptus fuerit, is præstantissimus ex omnibus esse iudicatur, ac certaminis tollit præmia. ANA. Cuiusmodi uero sunt ista præmia? SO. In olympijs corona oleagina, in Isthmis pinea, in Nemeis ex apijs concinnata. Porro autem in Pythijs poma Sacerdotes Apollinis proponere consueuerunt. Cæterum apud nos Athenienses oleum ex oliua. Quid autem sublati cachinnis risisti Anacharsis? an quia hæc tibi uisa sunt esse modica? ANA. Non, sed præmia omnibus modis clara atque præstantia percensuisti o Solon, cum digna ijs qui ea proponunt. In certaminibus ob munificentiam, tum etiam athletis, qui ista nauiter consequi studeant. Itaque pomorum gratia atque apiorum tanta antè laboriose perferunt, & peridantur, dum indignis modis præfocantur mutuo, ac inhonestis uerberibus ceduntur, ita ut non liceat sine negotio potiri malis, si quem cepisset pomorum desiderium, aut coronari apio, aut sertis pineis, cuius nullo luto defœdaretur facies, neque aduersarij eius uentrem pede calcitrassent. SO. Atqui o optime, nos non ad nuda tantum dona intentos habemus oculos. Etenim hæc saltem signa sunt atque indicia uictoriæ, per quæ uictores cognoscuntur. Cæterum quæ hæc comitatur gloria quauis redigna uidetur esse uictoribus. Pro qua consequenda etiam in uentrem calcitrari, præclarum est uenantibus gloriam ex laboribus: Neque enim hæc citra sudorem atque laborem contingit mortalibus, sed illius flagrantem desiderio oportet sub initium multa dura perpeti, quibus nauiter perpeisis, illi dulcis & tantopere exoptatus finis est laboribus expectandus est. ANA. Hunc ne finem ais o Solon, dulcem atque utilem, ut ab omnibus uiridi redimamur corona conspiciantur, atque ob uictoriam laude uehantur, quorum paulo antè nemo non ob indigna uerba misertus est. Cæterum nunc mirifica felicitate perfruuntur ditati pomis atque apijs. SO. Nostrarum rerum etiamnum imperitus esse uidere, non multo uero post alia tua erit super hisce rebus sententia, posteaquam in frequentissimos Græcorum conuentus profectus, uideris tantam hominum multitudinem collectam ad illorum confluisse spectaculum, ac theatra multis millibus hominum repleta, athletas uero ipsos diuinis efferrî laudibus. Porro eum qui præconis uoce uictor pronunciatum fuerit, ab omnibus propemodum deum existimari. ANA. Hoc ipsum quod dixisti o Solon longe miserrimum est, quod non paucis præsentibus tam infanda patiuntur, sed in tanta spectantium corona atque celebritate, qui acceptæ contumeliæ testes sunt oculatissimi. Illi nimirum eos felices esse pronuntiabunt, quos uident sanguine perfluere, aut à suis aduersarijs compresso gutture præfocari. Hæc enim summa felicitas illorum præsto est uictoriæ. Sed enim apud nos Scythas, si quis Solon uel unum e ciuibus pulsauerit, aut obuam factus è uia detruserit, aut uestem disciderit, graui multa in eum animaduertunt senes, tametsi hoc ipsum uel paucis præsentibus arbitris quispiam passus fuerit, taceo in tam numerosis spectaculis, cuiusmodi tu percenses in Isthmo celebrari aut Olympia. Cæterum athletarum me hercule uicem ex animo doleo, eorum nomine quæ ab illis sufferenda sunt. Spectatorum uero demeritiam, quos tu ex omnibus locis optimos quosque ad ludos uisendos ais confluere, demeror magnopere, si negocijs necessarijs posthabitis, hisce rebus uacare non uereantur. Nondum enim illud possum intelligere, quodnam oblectamenti, quid uoluptatis denique hoc illis adferat, si uideant homines cedi uerberibus, atque decertantes, tum humi prosterni, inque uicem semet conteri. SO. Si iam tempus esset Anacharsis, aut Olympiorum aut Isthmiorum aut quinquatrium, ipsa res per facile docuisset, quam non frustra aut temere harum rerum studiosissimus. Neque enim quispiam ita nudè percensendo rerum, quæ ibi geruntur uoluptatem ullam tibi ita persuaferit, quasi ipse in medijs sedens spectatoribus, ui-

Premia uictorum.

Finis exercitationis.

Inuersio.

Cōfutatō ab exemplo.

*Alia cōfutatō
ab inuili et
superuacaneo*

*Paulatim oc-
casione expo-
sitione parat,
reip. cōstituen-
de mentionē
inferens.*

*Propositio,
de quibus di-
sturus sit.*

rorum uirtutes cerneret, & corporum excellentium formositates, & habiles ad mirandorum membrorum uigores, multaque praeclara experientiae documenta, et uim inexpugnabilem, & audaciam, & ambitionem contentionem, & sententias nullo modo uincibiles, atque indefatigatum pro consequenda uictoria studium. Sat enim scio te ista spectantem nullum finem facturum laudandi & exelamandi & applaudendi. ANA. Et per Iouem, o Solon, etiam ridendi & subsannandi. Siquidem haec quae enumerasti, nempe uirtutes, ac corporum habitudines & pulchritudines, & interritam audaciam nullius magnae rei gratia atque adeo nequicquam uobis perire uideo, cum neque periclitetur patria, neque regio incendiis atque populationibus diuexetur, neque amici aut domestici ad iniuriam rapiantur. Itaque hoc magis mihi risu digni uidentur, uiri illi, ut tu ais, optimi frustra tanta sufferentes, talibusque difficultatibus confluentes, et eas pulchritudines & herolcas corporum proceritates ita turpiter arena atque tumentibus uulneribus foedantes, ut parta uictoria poma aut pinu potiantur. Semper uero mihi uoluptati erit talium certaminum recordatio. Veruntamen disc mihi, omnibusne athleticis talia cedunt praemia? SO. Nequaquam, sed uni ex omnibus, qui caeterorum uictor extiterit. ANA. Ergo Solon pro tam obscura atque ancipiti uictoria tam multi semet ipsi conficiunt laboribus, praesertim non ignorantes unum prorsus ex omnibus fore, qui uictor declarandus sit. Reliquos autem uincendos atque nequicquam uerbera & uulnera misere suscepturos? SO. Vide ris o Anacharsi, Reipub. bene institutae statum prorsus nihil intelligere. Neque enim alioqui nostrae gentis ritus atque mores pulcherrimos in uituperationem poneret. Nam si quando tibi cura erit nosse quomodo omnium optimae administratione sit Respub. tum qua ratione ciues in ea quam optimi reddendi sint, laudabis haud dubie & tu tunc illorum exercitia, neque non ambitionem, cui in hisce gymnasiis dediti seruiunt. Scies quoque per multum fructus eos capere, qui his ipsis commixtus est laboribus, ut cumque nunc tibi inani studio operam dare uideantur. ANA. Atqui ego o Solon, nullius rei gratia ex Scythia ad uos profectus sum, tantum emensus itineris, magno Euxino atque tempestuoso traiecto, quam ut Graecorum leges perdiscerem, ac mores illorum praesens perscrutarer, tum ut optimam Reip. formam multo studio cognoscerem. Quapropter te mihi potissimum ex omnibus Atheniensibus atque peregrinis amicum adiungendum curavi, posteaquam inaudissem & optimarum legum scriptorem, morumque praestantissimorum inuentorem te esse comperi, neque non utilium institutorum interpretem. In summa, totius Reip. formatorem. Itaque haud quaquam tu cupidior es me docendi, tuumque discipulum faciendi, quam ego sum audius discendi, adeo ut tibi & incubatus & sitibundus assidens, quoad usque tu docendi laboribus par esse possis, dictis tuis inhians audire te super Reip. institutis & legibus differentem concupiscam. SO. Equidem omnia breuiter perstringere o amice, haud quaquam facile aut promptum est. Gradatim tamen ac pedetentim ingressus cognosces singula, cuiusmodi nobis de diis, aut parentibus, aut nuptiis, aut alijs uisa atque constituta sint. Caeterum quae de iuuenibus decreuimus, tum quae madmndum illis utamur, ubi iam primum quod rectius est sapere coeperint, & corpore maturiores facti, laborum patientes euaserint, haec tibi in praesentia perconsulere mihi deliberatum est, ut intelligas cuius gratia haec illis exercitia proponere soleamus, tum quam ob rem assiduus laboribus eosdem corpora exercere cogamus. Non profecto certaminum saltem gratia, ut praemia queant consequi, ad ea enim celebranda omnino perpauci illorum perueniunt, sed ob fructum longem maiorem, qui inde ad uniuersam manat Remp. et quo ipsi fruuntur consimiliter. Siquidem aliud quoddam commune omnibus bonis ciuibus certamen est, propositum, et corona non pinea, aut oleagina, aut cōtexta ex aprijs, sed quae in se comprehensim uniuersam hominum felicitatem complectatur, nepe libertatem dico, quae cuiusque priuatim est, et communiter patriae.

Præ-

Præterea diuitias, gloriam, honoris ac dignitatis gradus amplissimos, solennitatumq; patriæ fruitionem, rerum familiarum salutem. Atq; ut summatim dicam, pulcherrima quæq; quæ à dijs immortalibus quispia assiduus uotis sibi dari soleat expetere. Ex ijs omnibus ea, quam dixi, corona concinnata est, eaq; ex certamine paranda contingunt, ad quod hæc exercitia atq; labores ducunt. ANA. At tu o multis modis admirande Solon, cum talia ac tanta mihi percensenda haberes præmia, poma atq; apia commemoras, ac uirentem syluestris oleæ ramum, & pinum. SO. Atqui o Anacharsi, ne illa quidem tibi uidebuntur modica, ubi quæ dicturus sum intellexeris. Eodem enim consilio fiunt & illa, suntq; planè partes quædam exiguæ maioris illius certaminis, atq; coronæ per omnia felicitis quam percensui. Nescio uero quo pacto oratio nostra confusa narrandi serie ordine penitus præpostero, horum prius commemorat, quæ in Isthmo atq; Olympijs & Nemea fieri consueuerunt. Verontamen nos, sumus enim ociosi, & tu ut ais audiendi cupidus es, faciliè ad principium recurremus, ac commune illud certamen, cuius adminiculo omnia hæc parari confirmauit. ANA. Præstat equidem ita facere. Inter eundum uero in lōgum nobis profluxit oratio. Et fortasse his citius iam persuadebor, ne quem posthac amplius subsannem, quemcūque oleastro aut apio coronatum grauius atque iactantius incedentem conspexero. At si uidetur sub illam opacam progressi consedeamus, ne illi disceptantes sua uociferatione nos conturbent. Quin aliàs etiā solis, quid enim dissimulem, sum impatiens, ita acuti & feruentis, & nudum caput infestantis. Etenim tiram domi consulto mihi abstulit, ne solus hic inter uos peregrino & insueto habitu obambulare. Et iam quoq; anni tempus est, quo sydus illud feruentissimum exoritur, quod uos canem dicitis, omnia exurens, aëremq; ariditate & calore infestum faciens, sole circa meridiem supra caput assistente, & eiusmodi feruorem intolerabilem corporibus inducente. Itaque demoror, qui fiat ut tu, cū ætate sis planè confecta, non perinde ut ego sudore perfluas, neq; prorsus à sole infestari uideris, neque uspiam locum umbrosū exploras quem subires, sed æstum faciliè & patienter toleras. SO. Inanes illi & superuacanei labores, o Anacharsi, & assiduæ in coeno uolutationes subaërie, præterea in arena miseriæ nobis hoc præstant, ut feruentis solis radios faciliè contemnamus. Neque amplius egemus pileo, ut solem à contingendo capite prohibeat. Itaq; sub umbram concedamus. Noli uero ijs quæ dicturus sum, tanquam legibus mentem adhibere, ut per omnia fidem illis habeas, sed ubicunq; aliquid parum rectè tibi dixisse uidebor, statim illud contradicendo reselle, ac uerba mea emendato. Etenim ab horum duorum alterutro me omnino haud aberraturum existimo, aut enim te constanter persuadebo, si non dissimulanter habueris quæ contradicenda sunt. Aut ego de integro discam, quàm non rectè de his senserim atq; statuerim. Quo nomine uniuersa Atheniensium Resp. tibi non prolixè aget gratias. Quantum me enim docueris, atq; ad sanio rem sententiā suadendo pertraxeris, illā maximis beneficijs tibi obstringes. Neq; hoc eam celabo, sed statim in medium adferam, ac stans in senatu his uerbis uniuersos compellabo: Ego quidem uobis, o ciues Athenienses, leges conscripsi, quas ego Republicæ utilissimas fore arbitrabar. At hic hospes, te o Anacharsi digito commonstrato, tametsi oriundus est ex Scythia, uir tamen multa ornatus sapientia, aliter me persuasit, et disciplinæ uitæq; institutis longè melioribus imbuuit. Itaq; ob sua in Remp. merita ciuitate donetur, ac æneam illi statuam apud reliquos huius urbis procures erigite apud Minervam. Persuasissimum uero habe, ciues Athenienses sibi nequaquam dedecori fore, existimatu ros ab homine peregrino atq; barbaro ea perdiscere, quæ sunt ex usu Reip. ANA. Hoc equidem erat quod ego de uobis Atheniensibus inaudieram, quod in omnibus ferè sermonibus nascuti essetis illuso res. Ynde enim ego homo agrestis & erro, qui omnem ætatem meā in plaustris

*Cohortatio
ab opportuno*

*Digressio de
tolerantiā æ-
stus & frigoris,
et quomodo
paratur.*

*Modus et len-
disputantis*

*Extenuatio
Anacharsidis*

degens contriui, subinde solum pro solo mutans, quicquid nunquam in ulla ciuitate habitauit, neque unquam ullam nisi nunc primum uidi, de administranda Rep. uerba facerem, atque adeo docerem homines indigenas, hanc urbem clarissimam optimis legibus fundatam tantis temporibus incolentes? Cum primis uero te o Solon, cui hoc ut perhibent, statim sub initium studio ac curae fuit, nosse quibus procuratiouibus Respub. quam optimè administraretur, tum quarum legum praescripto utens quam florentissima atque felicissima redderetur. Verum tamen & in hoc tibi ut legumlatori mos gerendus est. Itaque tibi contradicam, si qua mihi parum scite aut rectè proponere uideberis, tantum in hoc ut cuncta perdiscam certius. Et uide, ut iam euitato sole simus in umbra, neque desunt sedes percommoda & amoenae in hoc frigido lapide. Dic igitur orationem exorsus ab initio, quam ob rem statim a pueris iuuenes exerceatis laboribus. Tum quemadmodum uobis uiri optimi ex coeno illo & eiusmodi euadant exercitatiouibus. Insuper quid ad uirtutem consequendam illis praestet adminiculi puluis, & istae in coeno uoluntates. Hoc enim uel omnium cupientissimè statim sub initium audire desiderabam. Reliqua uero in posterum me docebis, singula suo tempore. Hoc autem inter dicendum fac Solon cogites, ad utrum barbarum te uerba facturum: Dico autem, ne de industria orationem neſcendo obscures, neque impendio producas. Vereor enim, ne prima mihi excidant, si nimium multa per te adducta fuerint. SOL. Tu quidem hoc, o Anacharsi, longè melius constitues, ubicunque parum perspicua tibi uidebitur oratio, aut alicubi prorsus à uero aberrare temerè fluendo. Licebit enim hunc tibi interrogando quotiescunque libitum fuerit interpellare, eiusque prolixitatem decurtare. Quanquam ubi non prorsus ab instituto aliena, aut à scopo in totum abhorrentia dicuntur, nihil uetat orationem paulò longius progredi. Quoniam & senatus Ariopagitico cui rerum capitalium iudicia cognoscenda sunt, à maioribus usque acceptum ita facitare solenne est. Ingressi enim in Ariopagum confedunt, caedis aut uulneris ex destinato infligti, aut incendij causam cognituri. Deinde, utriusque iure contententium dicendi copia permittitur. Dicunt uero alternis uicibus, & qui litè intendit, & qui reus est. Aut ipse per se aut rhetorum sibi conducit operam, quibus causa oranda est. Illi ergo quamdiu ea quae ad rem attinent, dixerint, perferuntur à Senatu auscultante cum silentio. Ceterum, si quis meditatio procemio orationem exorsus fuerit, ut iudicum animos aliqua beneuolentia sibi propensiores faciat, aut miserationem, aut praecipuam aliquam orationis uisum atque potentiam causae adduxerit, qualia permulta rhetorum filij machinantur, ut hisce uerborum praestigijs iudicum perstringant oculos, progressus a cunctis praeco illi indicit silentium, non permittens rhetori ad senatum nugandi libertatem ac uerbis causae inuoluendae potestatem, quo minus Areopagitae ea quae facta sunt inde queant perspicere. Itaque & te o Anacharsi, in praesens quidem Areopagitam constituo, ac iuxta senatus legem à me conditam ausculta, meque silentio in dicto compesce, ubi extra causam inuuliter rhetoricantem senseris. Quam diu uero ea quae ad causam attinent dicentur, licebit orationem extendere. Neque enim amplius sole sub ardenti colloquimur, ut magnopere dolendum sit, si in longum producta fuerit oratio. Sed & umbra planè densa est, & nos in praesentia otium agimus. ANA. Per benigna sunt ista quae dicis, o Solon. Atque ego ob hanc magnam tibi habeo gratiam, quod hac orationis tuae digressiuncula etiam ea quae in Areopago fieri consueuerunt mihi humaniter exposueris, admiranda profecto ac bonorum senatorum opera, ueritati suffraganti. Iam igitur de illis dislere, ac ego Areopagita, hunc enim me esse uoluisti, pro more iudicum uestroque tibi dicenti dabo operam. SO. Proinde, paucis tibi ante audiendum est, quam nos de ciuitate ac ciuibus opinionem obtineamus. Siquidem nos ciuitatem, non aedificia illa esse existimamus, cuiusmodi sunt muri, delubra, & alia, sed haec tanquam corpus quod-

Repetit propositionem seu petitionem.

Redit ad modum et legem disputationis, et ea à simili more publico commendat.

Accedit ad rem ac primo quaestio sit uera ciuitas, et quatenus

in ciuibus ponant, exponit.

quoddam firmum esse atq; immobile ad receptum & securitatem hominum utrumque incolentium. Omnem uero uim atq; auctoritatem in ciuib; sitam esse arbitramur. Hos enim esse, qui cuncta implent, singula ordinant, omnia perficiunt atque custodiunt, quali in nobis singulis gubernadis officio anima fungitur. Hoc ergo intelligentes, sanè sedulam curam habemus ciuitatis corpus non negligendi, exornantes illud, ut quàm maximè niteat: cum intus uisendis ædificijs adornatum, tum externè munitis et firmissimis propugnaculis circumseptum. Cum primis uero omnem curam impendimus, ut & ciues mente boni, & corpore efficiantur ualidi. Tales enim ipsi sibi prodesse in pace possunt, unà Remp. administrantes, neq; non in bello ciuitatis libertatem atq; salutem seruare atq; propugnare. Primam itaque illorum educationem matribus atq; nutricibus, & pædagogis formandam permittimus, ut disciplinis liberalibus eisdem imbuant atque educant. Caterum ubi iam res honestatem per ætatem sapere cœperint, ac unà cum illis uerecundia & pudor & metus, neq; non rerum præstantissimarum concupiscentia enata fuerit, ipsaq; corpora laboris patientia uisa sunt, membro rum robore solidiora facta, ac iustis uiribus consistentia: tunc iam illos assumptos docemus, alijs quidem animi disciplinis propositis, aliter etiam erga labores perferendos ipsorum corpora assuefacientes. Neq; enim satis esse existimamus tantum natos esse, ut quisq; natus est, quantum ad corpus & animum excolendum attinet, sed præceptionibus etiam & disciplinis, ad eos rectè instituendos nobis opus est. Hac enim sedulitate & iuuenum industria alitur atq; attingitur, animi uero & corporis uitia emendantur. Huius rei exemplum ab agricolis sumimus, qui quamdiu plantæ adhuc sunt humiles & teneræ, eas contegunt atq; fulciunt, ne uenti uiolentia accepto detrimento perfringantur. Vbi uero iam iustum robur collegerint, tunc inutiles & superfluos ramos amputant, easq; uentorum arbitrio mouendas atq; agitandas permittentes fructuosiores efficiunt. Itaq; mentem iuuenum primum Musica atq; Arithmetica excolimus, ac literarum formas pingere, easdemq; excellenter pronunciare docemus. Deinde, ætatis progressu adultioribus sapientum uirorum sententias, res olim fortiter gestas à maioribus: tum orationes quoq; utiles uersibus exornatas, quò tenacius atque fidelius memoria teneant, illorum auribus frequenter occurrimus. Illi autem auditis fortissimè uirorum uirtutibus, & rebus memorabilibus, paulatim ista desiderare occipiunt, ac demum ad imitationem accenduntur, ut & ipsi celebrentur, & in cœlum ferantur à natu iunioribus post futuris. Cuiusmodi multa nobis ab Hesiodo, atque Homero luculentissimè perscripta sunt. Porro autem ubi ad Reip. procurationem se iam contulerint, illisq; publica officia obeunda sunt. Sed hæc fortasse à præsentis instituto discrepant, neq; enim quibus rationibus illorum mentem excolere soleamus, sub initium dicere decretum erat, sed quam ob rem hisce laboribus eosdem exercere dignum arbitraremur, explicare fuit in animo. Itaq; mihi ipsi silentium iniungo, non expectato præcone, neq; te Arcopagita, qui, ut ego suspicor, ductus reuerentia tanta extra causam nugantem me pertulisti. ANA. Dic mihi Solon, cuius rei gratia Senatui uisum est, nulla pœna afficiendos esse res maximè necessarias non dicentes, sed silentio prætereuntes? SO. Cur hoc ex me quæsisit, nondum enim intelligo. ANA. Quoniam rebus omnium pulcherrimis, & mihi auditu iucundissimis præteritis, nempe quibus exornatur animus: exercitia non perinde necessaria, & labores corporum percensere cogitas. SO. Memor sum eorum, o generose, quæ initio præfatus sum, ac orationem temerè ab instituto aberrare nolui, ne citra ordinem effluendo tuam confunderet memoriam. Veruntamen, & hæc quàm potero paucissimis perstringam, siquidem harum rerum accuratior disputatio, propriam orationem uidetur requirere. Proinde, illorum mentes saluberrimis opinionibus imbuiamus atq; formamus, cōmunes leges exactè perdocentes, quæ in pub-

*Dispositio ædificiorum
An totius in
stitutionis.*

Educatio liberorum, et primo, quibus aetate ac mentes coram informant.

Ab exemplo commendat institutionem.

Quæ discenda proponantur.

Reiectio, quam ueniam ei retribuat, q. aliena à primo proposito dicere coeperit.

Redit ad re et institutionem cuius persequitur

hico magnis descriptæ literis omnibus legendæ proponuntur, quæ fugienda, quæq; facienda sunt imperantes. Tum quod integerrimorum uirorum conui-ctu utendum sit, apud quos ea quæ decent perdiscunt, tum iusta facere, tum ex æquo inter se uersari in Repub. Neq; ullam rem turpem peruersè appetere, sed rerum honestarum tangi desiderio. Nihil autem alteri per iniuriam facere. Illi autem de quibus dixi sapientibus, Sophistæ atq; Philosophi apud nos appellantur.

*Que spectan-
da atq; inuen-
da exhibeant,*

Præterea ipsos quoq; in theatrum collectim perductos erudimus in publico, comædiarum ac tragædiarum scenicis actionibus præcorum uirorum uirtutes atq; uicia spectantes, ut ab his auersi feruenti studio ad illas complectendas con- tendant. Liberam quoq; prauos ciues diuersis incessendi, atq; inuadendi faculta- tem poetis Comicis permittimus, quoscunque turpia atq; flagitiosa & Reipub. dignitate indigna exercentes intellexerint. Horum enim opera malè audientes meliores euadunt, ut posthac uulgi reprehensionem ob paria facinora effugi- ant. ANA. Noui quos dicas ò Solon, Tragicos, & Comicos, si illi sunt latis, & altis subnixi calceamentis, aureis autem tænijs per uestem uariegati, laruis uero

*Differètia tra-
gicorū, & co-
micorū p di-
gressiunculā.*

induti planè ridiculis, & magnum hiantibus. Verum ipsi intus intenso clamore uociferabantur, incedebantq; nescio quomodo securè talibus induti calceamen- tis. Et nisi fallor, tunc ciuitas celebrabat Dionysia. Porro, Comici cæteris erant humiliores & pedestres, laruas tamen habebant multò etiam magis ridiculas, quos uniuersum theatrū risu prosequebatur. Sed enim alios altiores nemo non tristi atq; contracta fronte audiebat, eorumq; ut opinor, omnes commiseraban- tur, tantas pedicas pertrahentium. SO. Non illorum ò bone, miseri sunt, sed po- eta fortasse priscam aliquam & miserandam calamitatem in scenam adduxit ui- fendam spectatoribus, orationesq; miserationis plenas audiente theatro tragica actione habuit, quibus in luctum atq; lachrymas auditores pertracti sunt. Verissi- mile autem est & tibicinas te uidisse, tum alios canentes in medio theatri consti- tutos. Iam, neque hanc canendi rationem & usum tibiarum inutilem esse cen- semus, uerum ipsi omnibus atq; eiusmodi mentem acuentes meliores uobis red- dimus. Ceterum corpora, quod omnium maximè audire desideras, ad hunc mo- dum exercemus, exutis ut initio dixi uestimentis, primum illa ad aërem assue- scimus, nondum tenera & imbecilla existentia, omnibus eadem temporibus ac- commodantes, ut neque feruentem solis æstum grauiter ferant, neque rursus

*II. Pars insti-
tutionis, quò
corpora firmi-
ora et laborū
patientiora red-
dāt. Istq; hæc
ppria institu-
tiōis, & ab
initio propo-
siti.*

algoris sint impatientia. Deinde, ea ipsa oleo perungimus atque emollescimus, ut habiliora firmioraq; reddantur. Siquidem absurdum est, si coria oleo emol- lita atque peruncta ruptioni minus obnoxia, ac diutius duratura existimamus, quæ iam sunt emortua, corpus autem adhuc uita animatum nequaquam melius fore usu olei opinaremur. Mox uarijs excogitatis exercitijs, ac singulorum ma- gistris constitutis, hunc quidem pugilatu, alterum uero Pancratio decertare do- cemus, ut laboribus tolerandis assuefiant, pariterq; ictuum declinandorum pe- riti euadant, neq; metu auersentur uulnera. Cæterum hæc exercitatio duas ma- ximas utilitates adportat iuuenibus, nam & animosos eos reddit, ad subeunda pericula corporibus non parcentes, præterea ut prospera utantur ualitudine, sintq; per omnia robusti, & laborum patientes. Quotquot autem illorum dele- cto in terram uultu luctantur, & securè procidere, & promptè exurgere, eadem discunt opera, ut & propellere, & tenaciter amplecti, & loco mouere, & præfo- care, & in altum sustollere possint aduersarium. Quæ sanè non sunt inutilia ha- benda exercitia, sed unum illud atq; adeo maximum statim initio sibi præparāt. Etenim firmiora sunt & robustiora corpora, quæ talibus exercentur laboribus.

*Duplex utili-
tas exercitio-
rum palestri-
corum.*

Alterum uero neq; ipsum modicum est, ex hoc enim consequuntur peritiam, si- quando in necessitatem adducti fuerint talium disciplinarum in armis. Quippe in confesso est, quod & talis hostem complexus, citius supplantatum proster- net, & prolapsus ipse quàm facillimè noscet exurgere. Hæc enim omnia ò Ana- charsi,

charsi,

charis, ad uerum illud certamen, quod in armis peragitur, referre solemus, pla-
neq; in eam opinionem descendimus, ut certò putemus, longè melioribus nos
uirsos ita exercitatis, posteaquam primum illorum nuda corpora emollita atq;
exercitata & robustiora reddidimus, neque minus leuia & habilitiora, eademq;
aduersarijs grauiā effecerimus. Intelligis enim, nisi fallor, cuiusmodi illi arma-
ei futuri sint, qui nudo saltem corpore terrorem hostibus incurrunt, neq; im-
modicam ostendentes corpulentiam & segnem & candidam, aut nimiam quo-
que corporis macritudinem pallore deformatam, qualia ferè sunt mulierum cor-
pora sub umbra marcescentia, trepidantia, ac ilico multo sudore perfluentia, ne-
que non sub galea anhelantia, maximè uero, si quando ut nunc sol sub meridiem
æstu supra modum calente feruerit. Cui enim rei quispiam uteretur sitientibus
& puluerem ferre nequeuntibus, quiq; saltem uiso sanguine statim exaniman-
tur, ac antè moriuntur quàm intra teli iactum, atq; ad manus cum hostibus uen-
tum fuerit. Sed enim nostri iuuenes partim rubore, partim nigredine tempe-
ranter sub sole colorati, uultu planè masculino, multum uigoris atque caloris &
utilitatis præ se ferentes, neque nimium sunt obesi, neque rursus nimium tenu-
es & aridi, nimio pondere pergrandes, uerum iusto corporis modo formati cū
inutilem, tum superfluum carnium molem & abundantiam sudore absumunt.
Illud autem quod robur præstat, & uigorem citra mali admixtionem conser-
uant. Quod enim ij qui uentilando purgant triticum, faciunt, illud nobis præ-
stant gymnasia in corporibus, paleas ac spicas inanes flatu propellentia, purum
autem fructū separantia & accumulantia. Quocirca iuuenes nostros firma pro-
speritate ualeitudinis uti, ac quàm diutissimè in laboribus perdurare necesse est.
Quinetiam talis sero sudare incipit, & raro admodum morbis affectus decum-
bit. Quemadmodum si quis ignem allatum in triticum, eiusq; stipulas & pale-
as inijceret (rursus enim ad uentilantem regredior) dicto citius, ut opinor, con-
flagrarent stipulæ, at uero triticum modicè, neq; flamma admodum magna ex-
urgente, neque uno impetu, sed sensim atque modicè suffumigans potestate, &
ipsum incensum absumeretur. Ita neq; morbus, neq; defatigatio tale corpus cor-
ripiens, facillè arguerit, neque superare poterit. Etenim ab internis probè præ-
paratum, nec malè munitum est, externa quoq; ualde firmiter aduersus illa cir-
cumspecta sunt, quo minus uis morbi aut lassitudinis ad interna penetrare queat,
tum neq; æstum, neq; algorem suscipere aliquo detrimento corporis. Ad perdu-
randum autem in laboribus multus calor intus influens, ueluti multo exercitio
antè præparatus, atque in usum necessarium repositus, præstat tolerantiam ili-
co membra uigore irrigans, eaq; cum plurimum nulla lassitudine uincibilia ex-
hibet. Multorum enim & uariorum laborum præmissa exercitatio, nequaquā
uires absumit, sed multis incrementis augere solet, dumq; subinde refouentur,
fiunt etiam maiores. Præterea in curriculo quoque iuuenes nostros exercemus,
ut & longo alicui spacio cursu transmittendo sufficiant, assuefacimus, utq; in
breui quàm celerrimi sint corporis leuitate, uti quàm promptissimè docemus.
Neq; uero cursus in loco plano aut solido conficitur, sed in profunda arena, ubi
nulla firmitate planta figi potest aut sustentari, neq; suffulciri promptum est, ce-
dentibus subinde ad singulos passus pedibus. Fossam quoq; transiliri, si necessi-
tas exigat, docemus, aut aliud quoddam impedimentum. Qua in re exercentur
grandia plumbi pondera habentes in manibus. Deinde hasta quoq; in longum
proijcienda decertant. Vidisti uero & alium quendam globum iactem in gym-
nasio æneum atq; teretem, in parui scuti figuram formatū, neq; lorum neq; bal-
theum habentem. At illum quoq; perieuli faciendi gratia manu sustollebas iac-
centem in medio, uidebaturq; tibi grauis, & propter leuitatem comprehensu dif-
ficilis. Itaq; illū sursum manu extortum iaculantur in aërem, inq; longū conten-
dentes, qui nam ex illis eundem quàm lōgissimè iactu promouerit, ac omnium

*Amplificatio
à simili.*

*Ratio physica
et efficiens*

*Cursus exerci-
tatio.*

Salus.

Iaculandi.

Cur in luto et
arena exercen-
antur.

aliorum metas exceſſerit. Quæ res & humeros illorum firmiores reddit, & brachia non mediocriter corroborat. Caterum quamobrem & arena & lutum illis luſtantibus ſubſternatur, quæ initio perquam ridicula tibi uifa ſunt, nunc audi o admirande. Primum quidem ne in duro caſus illis contingat, ſed in loco molliore citra periculum proſtrati corruant. Deinde multa lubrica effugia accidere in cœno ſudantibus neceſſe eſt, quam rem tu anguillis conſerebas, ſed quæ non ſunt inutilia habenda aut ridicula. Nam & hæc plurimum ad robur & membro- rum firmitatem conſolidandam conferunt, quando ad hunc modum luſtando; alter alterum fortiter adprehendere coguntur, tametſi crebro elabantur è manibus. Tenere enim perunctum oleo, & ſudore perfluentem excidere conâtem, et è manibus effluere laborantem, ne tibi res uideatur eſſe modica aut nullius momenti. Et hæc omnia, ut à me antè prædictum eſt, in bello quoq; non parùm præſtant utilitatis exercitibus, ſi aut amicus uulnere ſaucius ſine negotio ſublatus ex acie efferendus eſſet, aut hoſtis comprehenſus ſublimis rapiendus. Eam ob rem penè immodicè eos exercemus difficilioribus propoſitis, ut hoc facilius minora queant perpeti. Rurſus arenâ planè diuerſa ratione utilem eſſe cenſemus; ne dum complexibus implicantur, labantur. Poſteaquam enim in cœno multo exercitio didicerunt compeſcere aduerſarium, quo minus elabatur è manibus, propter corporis lubricam comprehenſionem, etiam ipſi comprehenſi effugienti rationem multa aſſuetudine familiarem ſibi faciunt, præſertim cum tenentur medijs. Quin ſudorem largiter ſemet effundentem arena quoq; mihi uidetur cõprimere, dum aſpergitur; utq; uis corporis par ſit laboribus efficere, eſtq; uentis obſtaculo, quo minus lædantur corpora, in tenera atq; denudata incumben- tibus. Alioqui ſordes quoque corporis arena eluit, ac hominem longè candentio- rem reddit. Et ego equidem perlibenter unum ex albis illis, cuius conuerſatio ſemper ſub umbra fuit, & quencunq; tu ex his, qui ſemet in Lyceo exercent eligeres, huc ſiſterem, ac cœno & puluere ablutis te interrogarem, utri nam potius ſimilis eſſe optares. Satis certò compertum habeo, te primo ſtatim aſpectu electurum, tametſi neutrius uitæ periculum feceris, alteri potius eſſe ſimilis, quàm delitijs frangiasq; diffluere, ac album eſſe præ ſanguinis inopia ad præcordia cõfugientis. Hæ ſunt ferè, o Anacharſi, quibus iuuentutem noſtram exercere ſolemus, exiſtimantes eandẽ hiſce gymnajijs optimã fore cuſtodem Reip. & cuius opera in libertate nos uicturos ſperamus, ſemper de hoſtibus, quicunq; nos ad- riuntur, uictoriam reportantes; terribiles uero ſiniſtris exiſtentes, adeo ut illos plurimi & potentiam noſtram pertimeſcant, ac nobis tributum pendere ſo- leant. Porro autem in pace longè melioribus illis utimur, de nulla re turpi ac fla- gitioſa contendentibus, neq; ob inertiam ad mutuo inferendam iniuriam con- uertentibus, ſed circa iſta uerſantibus, inq; his ipſis exercitijs occupatis exiſten- tibus. Et quod commune bonum dixi, ſummamq; ciuitatis felicitatẽ, ea eſt quo- ties & ad pacis artes & belli ſcientiam quàm optimè atq; diligentiffimè iuuen- tus præparata fuerit, ſtudijs ac rebus pulcherrimis ſeruenti ſedulitate impendẽs operam. ANA. Proinde Solon hoſtibus uobis ingruentibus oleo peruncti, & oppleti puluere in bellum progredimini; nempe pugilatu inſtructi aduerſus ar- matos. Et illi uidelicet pertimeſcunt uos ac fugiunt, metuentes, ne ipſis hiſtibus arenam in os ſpargatis. Aut fortè poſt tergum reſilientes illorum crura appre- henditis, eoſdemq; præ focatis iniecto circa collum cubito. Ac per Iouem illi pe- tent uos arcubus, & iaculabuntur ſpiculis. At uos quemadmodum ſtatuas, telo- rum acies non penetrabunt; quippe ad ſolis feruorem denigratos, ac multo ſan- guine abundantes. Neq; enim uos eſtis aut ſpicæ aut ſeipulæ, ut quàm primum plagis ſuccumbatis; ſed admodũ ſero, ac uix profundis conſecti uulneribus mo- dico ſanguine commonſtrato. Talia enim ſunt quæ dixi, niſi exemplum à te ad- ductum planè obaudierim. Aut fortæſſe Comicoꝝ & Tragœdoꝝ potius

arma.

Arenæ uſus
et commodi.

Epilogus.

Amplificatio
ex cõſequen-
tijs.

Cõſutatio A-
nacharſidis
ironica, à diſ-
ſimilitudine ſi-
nis et cauſſæ.

armaturam assumetis, etsi iussu senatus in aciem uobis exeundum fuerit, galeas illas hiantes capiti imponitis, ut hoc magis terrori sitis aduersarijs, laruis ac terreficulamentis anilibus eos exanimantes. Præterea calceos quoque peraltos illos pedibus accommodatis, qui si fugiendum uobis esset, leues sunt, rursus si alios insecuti fueritis, hostibus erunt inestugibiles, tanta mole uobis aduersus illos irruentibus. At uide potius, ne ista uestra arguta sedulitas, nugæ sint & ludicra puerilia, & inertium iuuenum ignauitæque deditorum exercitia. Si uero uobis in animo est prorsus esse liberis et per omnia felicibus, alijs uobis opus erit gymnasijs & uero in armis exercitio. Neque cum aliquo alternis certaminibus iuuenes uobis componendi sunt, sed aduersus hostes depugnandum erit certo cum periculo uirtutem exercentibus. Quapropter relictis puluere atque oleo, docete illos arcu contendere, & hasta uti; neque illis leuia dabitis iacula, quæ uenti flatu feruntur, sed sit hasta grauis, quæ cum turbine atque sibilo extorqueatur; præterea lapis prægrandis, & gladius, & scutum sinistrè insertum, & thorax & galea. Nam sicut in præsens instructi estis, dei cuiuspiam benignitate mihi seruati esse uideamini, quo minus nondum perissetis à perpaucis saltem leuis armaturæ militibus irruentibus. Ecce enim si stricto saltem gladio quo succinctus sum, solus in iuuenes uestros omnes irruerem, actum unam cum clamore gymnasium haud dubiè caperem, illis passim diffugientibus, ac nullo contra ferrum aspicere audente. Verum post statuas aut columnas consistentes risum mihi exhiberent lachrymantes, atque trepidantes permulti. Tunc uero uideres illos non amplius rubescere corpore, cuiusmodi nunc sunt in præsentia, sed omnes ilico expallescere, transcoloratos præ formidine. Adeo multa pax uos eneruatos efforminauit, ut non facile saltem cristam hostilis galeæ, conspectam sustineretis. SO. At nequaquam talia de nobis prædicauerunt, o Anacharsi, Thraces, quotquot Eumolpum secuti bello nos lace ssuerunt, neque uestre mulieres, quæ duce Hippolyta aduersum urbem expeditionem instituerant. Neque item alij quotquot in armis & acie uires nostras experti sunt. Cæterum nos, o beate, non hoc consilio nuda iuuenum corpora exerceamus, ut propterea eos in aciem aduersus pericula producamus. Sed ubi in hisce ludicris quam optimi atque exercitatissimi euaserint, deinceps & armati exercentur, quibus longè promptius utuntur ad hunc modum antè instituti. ANA. Et ubi nam locorum illud uobis est gymnasium, quod armorum usui exercendo destinatum est? Neque enim ego uspiam in urbe eiusmodi conspexi, cum totum oppidum sursum ac deorsum diligenter perreptassem. SO. Sed certò uide his o Anacharsi, multum nobis temporis conuersatus, tum unicuique per multa esse arma, quibus necessitate urgente utimur, & cristas, & phaleras, & equos, et equites ferme quartam partem ciuium. Siquidem semper armatum incedere, neque non acinace succinctum esse, superuacaneum in pace esse existimamus. Præterea multa cautum est, ne quis in urbe cum nihil necesse sit, ferrum gesserit, aut armatus procedat in publicum. Vobis uero, non iniuria ignoscendum est, perpetuo in armis uiuentibus. Viuere enim in loco aperto incustodito, facile insidijs obnoxium est, & hostium ualde numerosa est copia. Neque illud certum, quo tempore afflitens quispiam dormientem è plaustro pertractum iugulet. Ipsa quoque mutua infidelitas, & quæ legibus nequaquam coerciti unam remp. incolitis, ferrum uobis semper facit necessarium, ut in propinquo sit ad propulsandam iniuriam, si quis uim alteri inferre adgrederetur. ANA. Adeo uero Solon ferrum gestare nulla necessitate adigente superuacaneum esse censetis, ut & armis parcatis, ne in manibus frequenter habentes corrumpantur, sed reposita conseruatís, ut necessitate uocante utamini. Sed enim iuuenum corpora nullo cogente periculo, uerberantes laboribus conficitis. Quinetiam sudore absumentes, nulli rei magnopere necessariae aut conducibili uires illorum exprimitis, sed incassum in cæno atque arena effunditis. SO. Videris o Anacharsi, talem de robore corporeo opinionem obtinere, quasi

Commentio.

*Amplificatio
ex consequen-
tibus ex suo
exemplo.*

*Diluit confes-
siones ab exem-
plo antea factum.*

*Alia dilutio
à publico mo-
re et legibus.*

*Alia confutatio
Anacharsidis
ab inuiti.*

Dilutio à natura corporis

quasi uino aut aquæ, aut alijs cuiuspiam rei humidæ similitudine respondeat. Itaq; metuis, ne quemadmodum ex uase Samio robur clanculum effluens in laboribus, deinde nobis corpus inane & aridum discedendo relinquat, cum à nemine intus repleatur. Atqui ad hunc modum res se non habet, sed quæto quis impensius exhauserit, tanto copiosius influit, iuxta hydræ fabulam, si qua unquam tibi inaudita est; cui pro uno capite præciso, semper alia duo renascebantur. Cæterum si ab initio inexercitato corpore fuerit, parumq; firmo, neq; satis habuerit subiectæ materiæ, tunc illico fatigatione defessus, detrimento afficitur, atq; marcescit, ueluti in igne ac lychno usu uentre uidemus. Etenim eodem flatu & ignem potes incendere, inq; breui maiorem facere, nimirum inflammâs spiritu, ac lychni lumen extinguere, non habens sufficientem materiæ suppeditationem, quæ aduerso flatui par esse possit, neq; enim ab altius acta radice productum fuerat.

*Cur in solenni-
bus & sacris
certaminibus
armati non
certent.*

ANA. Hæc equidem, ô Solon, non admodum intelligo, argutius enim ista tibi dicta sunt, quam ut ego queam intelligentia assequi, exactam quandam curam & mentem acutè cernentem requirentia. Illud porro omnino mihi responde, quam ob rem tandem nō etiam in Olympicis certaminibus, & Isthmicis, & Pythæicis, alijsq; quando multi, ut ais, confluerint iuuenes certantes spectaturi, in ipsis armis certamen conficiendum proponitis: sed nudos in medijs adductos, qui & calcitentur, & uerberentur ostenditis, ac deinceps uictoribus mala aut oleaginam coronam præstatis. Hoc enim scitu dignum est, cuius rei gratia factitare soleatis. SO. Quoniam opinamur, ô Anacharsi, hac ratione gymnasiolorum desiderium in iuuenibus magis accendi, si eos qui optimè sese gesserint, in illis honorari conspexerint, & in medio Græcorum præconis uoce magnificè proclamari. Quapropter etiam tanquam illi exutis uestimentis optimi corporis æstimandæ habitudinis curam non negligunt, ne denudati pudore afficiantur, ac se quisque uictoria quàm dignissimum præparet. Quinetiam præmia, quem admodum à me prædictum est, non mediocria sunt proposita, nempe honorificum & laude plenum à spectatoribus testimonium, & esse clarissimū, ac demonstrari prætereuntium digito, inter æquales hunc usum esse etiam sua opinione præstantissimum. Etenim non pauci ex spectatoribus, quibus per ætatem etiam num exercitatio colenda est, abeunt nō mediocriter ex his uirtutis & laborum

Locum colis de gloria

amore inflammati. Itaq; ô Anacharsi, si quis è communi hominum uita laudis et gloriæ amorem sublatum eijceret, quid nam amplius præclaræ rei nobis ille faceret reliquum, aut quis nam facinus aliquod magnum & memorabile concupisceret? Iam ex ijs haud difficulter coniecturam facere potes, quales in bello protuenda patria, defendendis liberis & uxoribus, & pro templis suscepto futuri sint arma habentes in manibus, qui oleagina corona aut pomis inducti, tanta cupiditate ad uictoriam consequendam ferantur. Et quid nam dicturus esses, si apud nos & coturnices & gallos gallinaceos compugnantes uideres, ac harum rerum spectandarum & adornandarum studium non medioere. Rides uide licet, at tunc maxime, si rescisceres lege à maioribus lata illud nos facere, omnibusq; iuuenibus ut intersint imperatum esse, ut spectent uolucres rostris inter se depugnantes usq; ad extremam defectionem uisum. Atqui ne hoc quidem institutum risu dignum est. Irrepiit enim sensim in animos iuuenum impetus ad fortiter subeunda et contemnenda pericula, ne gallis ingenerosiores, atq; ignauiores esse appareant, neue defessi uulnera aut labores aut aliam difficultatem ferre recusent. Cæterum, ut in armis harum rerum periculum faciāt, utq; mutuis uulneribus semet conficientes spectamus, apage: ferinum enim illud esset, & omnibus modis crudele, ad hæc nō minus damnosum & inutile maciare iuuenes præstantissimos, quorum opera & uiribus longè melius aduersus hostes utiquea-

*Alia certamina
nū Atticorū commendatio, ab exemplo Lycurgi, & Lacedæmoniorum ludorum.*

peragrat

peragratum, unde ut memoria teneas, si quando in Lacedæmona ueneris, ne & illos irrideas, neque putes eosdem inutilibus uacare laboribus, quando aut de pila in theatro impetu facto collapsi, mutuis uulneribus semet deformauerint, aut in locum circumcirca aqua obseptum ingressi, ac in cohortes distributi, hostili animo alter alterum inuaserit, & ipsi nudi, donec pars alterutra diuersam e loco aquis circumdato eiecerit, nempe Lycurgi asseclæ, sectatores Herculis, aut rursus in aquam impulerint. Ab illa enim pax insequitur, nec ullus amplius pulsatur. Maximè uero, si uideris pueros ad aram flagellis ac loris cædi, ac sanguine defluentes, & patre & matre assistentibus, non ut aliquem ex hoc facto dolorem capiant, sed minaciter interminantibus, nisi uerba perseueranter tulerint, ac supplicantes quoque, ut quàm diutissimè labori tolerando sufficiant, neue uerberum difficultatibus cedentes succumbant. Itaque permulti plagis ipsis immoruntur, dedecorosum existimantes, si etiam dum uiuentes in familiarium conspectu uerberibus superati deficerent, aut corpore flagrorum ictibus cederet, quos etiam statuis in memoriam illorum erectis publicè à Spartanis honestatos uidebis. Quando ergo ista coram oculatus arbiter intueberis, caue illos insanire temerè suspiceris, neque dicas citra causam iustam ac necessariam talibus eos difficultatibus conflictari, neque urgente alicuius sæua tyrannide, neque hostibus imminetibus. Dixerit enim haud dubiè Lycurgus Laconicarum legum autor pro illis tuendis tibi rationi ualde consentanea, quibus nam causis impulsus, pueros ita uerberibus affligendos statuerit, neque inimicus illis existens, neque insidientia adductus hoc faciens, neque ciuitatis iuentutem nequicquam absumens, sed uolens, atque contendens reddere quàm fortissimos, ac omni difficultate superiores eos, qui patriam ab iniuria essent seruaturi atque defensuri. Quamquam uero ipse Lycurgus nihil dixerit, facile tamen animaduertis, ut talis quispiam quondam in bello comprehensus, nullam uocem Spartana magnitudine indignam emisit, inimicis eundem diris tormentis torquentibus. Sed illos falsè subfannans, flagellis cædebatur, cum uerberante infracta animi tolerantia contendens, uter nam citius uiribus deficeret. ANACH. Num Lycurgus quoque Solon, in iuentute loris cædi solitus est, aut an huius certaminis autor existens, citra periculum talia iuueniliter commentus est? SO. Cum iam propectæ ætatis esset, ciuibus Spartanis leges condidit, profectus è Creta. Aliquandiu enim apud Cretenses peregre egit, quoniam eosdem audiuerat optimis legibus instructos uiuere, quibus Minos Iouis filius legum scriptor extiterat. ANAC. Quam ob rem igitur Solon, & tu non imitatus es Lycurgum, ac iuuenes loris proscindis? Etenim perpulchra hæc sunt instituta, & uobis non indigna. SO. Quoniam nobis Anacharsi, sufficere uidentur ista gymnasia, quorum ipsi repertores exitimus, neque magnopere necessarium existimamus peregrinorum æmulatores esse. ANA. Nequaquam, sed intelligis, ut opinor, quàm res sit friuola flagris obuerberare nudi scapulas, palmas utraque suppliciter extenditis, ex qua nulla proueniat utilitas, neque priuatim ad eum qui cæditur, neque item ad Remp. communiter. Itaque, si quando Spartam peregre profectus uenero, quo tempore ista factitare solent, uideor me statim lapidibus obrutum iri ab illis publicè, singulos deridentem: si quando uidero pueros ueluti fures flagris onerari, aut ueluti peculatores, aut alium facinorosum. Planè uero illorum ciuitas mihi uidetur egere helioboro, quæ usque adeo ridicula à se ipsa pati consuevit. SO. Ne desertam causam o generose, neque uiris absentibus te solum dicentem uincere inducas in animum. Neque enim deerit quispiam etiam Lacedæmone, qui harum rerum causam tibi promptissimè redditurus est. Verum enim uero quandoquidem ego tibi non itra ex ordine gymnasia percensui, quæ tibi non admodum placuisse non occultè tulisti, uideor mihi non iniqua postulaturus à te, ut & tu uicissim me audiente percurras, qua ratione uos Scythæ uestros iuuenes exerceatis, tum quibus gymnasiis

educatos

*Cōfutatō eorū
rūndē, utpote
crudeliū, et à
natūra alieno
rūm.*

Epilogus.

educatos insuescitis, & quo nam pacto eosdem uiros strennuos efficitis. ANA. Aequissima sunt ò Solon quæ postulas. Acego quidem Scytharum leges tibi commemorabo, fortasse non admodum admirandas illas, & quæ non multum uestris sunt responsuræ. Neq; enim uel in maxillam alicui plagam illidere aude remus, sumus enim perquàm meticulosi. Sed tamen qualiacuncq; sunt, nostra exercendorum iuuenum instituta dicentur. Cæterum si uidetur, ea de re colloqui um in crastinum usq; differemus, ut ea quæ ipse dixisti, magis quietus apud me retractare possim, tum etiam ea quæ mihi dicenda sunt, memoria percurrere. Itaque quod nunc restat, in præsentia quidem abeamus. Iam enim inualescen- bus umbris appetit uespera.

DE LVCTV.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

A R G V M E N T V M.

VT supra sacrificiorum ritus, ita hic lugentium stultitiam, & inutilem curiositatem irridet, ut qui causæ friuolæ, & adhuc parum comprobata, sed solum poetarum fabulis tradita, adducti, manes post hæc uitam uel malè ac uariè torqueri, uel in Elysio benè atq; beatè agere credant, eoq; mortuorum uicem, cum ciuium, & multis alijs rebus, dolorem testantibus, prosequantur. Vtitur autem Propopoeia quadam patris, amissum fili- um lugentis, & filij respondentis ad illius querelas: & uanitatem cum eorum quæ ab illo fiunt, tum etiam opinio- nem, quam de inferis habeat, coarguens, ostendensq; inutelia planè esse, quæ pro defunctorum solatio atq; leu- mine instituantur, cum nihil eorum ad illorum sensus pertingat. Quam consutationem Lucianus postea ex sua quoq; persona amplificat, enumerando ea, quæ ex luctu stulti, ac malè curiosi homines, passim, circa fœnera ac la- mentationes, circa sepulchra, inferias, ludos fœnebres, & cœnas exequiales, facere consueuerunt. Videtur autem uoluisse hoc scripto, illud ostendere uidelicet, Mortem haud quamquam metuendam, aut pro malo putandam esse.

Propositio.



Narratio, qua
scdm poetarū
fabulas descri-
bit Inferorum
locū & pœ-
nas tanq̃ cau-
sam existentē,
omniū eorum
quæ in luctu
fiunt.

PER AE P R E C I V M sanè fuerit obseruare ea, quæ in luctu uulgo tum dicantur, tum fiant, item quæ dicantur ab ijs, qui eos consolantur scilicet, quamq; non ferenda putent, lugen- tes ea quæ sibi acciderunt, & sibiipsis, et ijs quos flent. Cum haudquaquam pernouerint, mala ne sint ista, ac dolenda, an contrà iucundiora, melioraq; ijs quibus accidunt. Sed ex more & consuetudine dolorem accersunt. Itaq; cum mortu- us fuerit aliquis, faciunt ad hunc modum. Quin prius uolo tibi narrare, quas habeant de morte ipsa opiniones. Sic enim palàm fiet, qua gra- tia superuacanea ista moliantur. Vulgi quidem hominum multitudo, quos sapi- entes isti uocant idiotas, Homero, Hesiodo, reliquisq; fabularum autoribus, su- per his fidem habentes, & illorum poësim pro lege ducentes, locum quendā sub- ter terram profundum esse putant, quem tartarum uocant. Eum existimant ma- gnum & spaciosum esse, caliginosum atq; opacū, qui tamen istis, haud scio quo pacto illustrari uidetur, quo singula quæ illic sunt, introspiciant. Tum regnare in hoc specu Iouis fratrem, cui nomen Plutoni, ut mihi retulit quidam harū re- rum mirè peritus, ob id eo uocabulo honestatum, quòd mortuorū copia diues esset. Porro Plutonem hunc Inferorum remp. & manum uitam constituisse in hanc formam. Nam sorte obtigisse huic, ut uita defunctis imperaret. Quos ubi demissos receperit, arreptos uinculis ineffugilibus coercet, nulli prorsus per- mittens, ut ad superos redeat, præterquam admodum paucis ex uniuerso auo, idq; grauissimis de causis. Interluitur autem regio illius, fluiijs & magnis & horrendis, uel solo nomine. Si quidem Cocyti, Phlegethontes, atq; huiusmodi uocabulis appellantur. Quodq; est grauissimum, præiacet Acherontica palus, quæ prima excipit obuios, quam non possis neq; transmittere, neq; transire sine uectore.

uectore: Nam & profundior est, quàm ut pedibus transiri possit, & spaciosior, quàm ut tranari queat. In summa huiusmodi est, ut nec ausum manes possint eam transuolare. In ipso uero descensu, portaque, quæ quidem est adamantina, Aëacus est, regis patruelis, cui mandata est custodia, iuxtaque hunc canis triceps, sæuus admodum. Is aduenientes satis amice, pacateque intuetur. Cæterum si quis conetur aufugere, latrat, territosque in speciem redigit. Iam qui transmissa palude ingressi sunt eos excipit pratum ingens, Asphodelo consitum, ac fluuius memoriæ hostis, eoque Lethe nomen est inditum. Nam hæc uidelicet priscis illis mortalibus narrarunt, qui illinc redierant. Nempe Alceſtis & Protesilaus, Theſſalus uterque, neque non Theſeus Aëgeo prognatus, & Homericus Vlyſſes, testes admodum graues, dignique quibus habeatur fides, qui mihi non uidentur è fonte illo bibiſſe, aliqui non meminissent horum. Itaque Pluto & Proſerpina, ut aiebant illi, remp. administrant, rerumque omnium dominatum obtinent. Sed inferuiunt his, & in administrando principatu adiungunt, ingens turba, Furia, poenæ, terrores, ac Mercurius, quanquam his sanè non adest perpetuò. Præfecti autem & Satrapæ, & Iudices sedent duo, Mînos & Rhadamanthus, uterque Cretenſis, uterque Iouis filius. Atque hi quidem bonos ac iustos uiros, qui cum uirtute uitam peregiſſent, ubi iam multi collecti fuerint, uelut in coloniã quandam emittunt in campum Elyſium, uitam optimam inibi uiſturos. Quod si malos aliquos ceperint, hos Furijs traditos, in impiorum locum eiciunt, pro ratione malefactorum puniendos. Quo quidem in loco, quid tandem mali non patiuntur? torti, exuſti, à uulturibus arroſi, rota circumacti, saxa sursum uoluentes. Nam Tantalus ipſe ad paludem ſtat, in periculum adductus, ne ſiti moriatur infelix. Rurſum alij mediocris uitæ, ſunt autem hi complures, uagantur in prato ſine corporibus iam umbræ facti, & ad tactum ceu fumus euaneſcentes. Aluntur autem uidelicet noſtris libationibus inferijsque, quæ ſepulchris inferuntur. Adeo ut ſi cui nullus ſit in terra reliquus amicus, aut cognatus, hic mortuus, ieſunus ac famelicus inter illos uerſatur. Hæc uſque adeo ualidè uulgi animos perſuaſerunt, ut ſimulatque familiaris quiſpiam mortuus fuerit, primum obolum illi in os imponunt, traiectionis mercedem, quam uectori daturus ſit, nec illud prius expendunt, cuiusmodi nomisma legitimum ſit, ambuletque apud Inferos, & apud illos ualeat, Atticus, an Macedonicus, an Aeginenſis obolus. At ne id quidem cogitant, multo ſatius eſſe, non poſſe naulum reddere. Sic enim ſtat, ut non recipiente portitore, poſtliminio redeant in uitam. Poſt hæc lotos eos, perinde quaſi tartarea palus non ſatis ſit idonea lauandis his, qui illuc degunt, & unguentis optimis uncto corpore, iamque uicta graue olètia, tum coronatos pulcherrimis floribus proponunt ſplendidè uestitos, ne uidelicet algeant per uia, nèue nudi conſpiciantur à Cerbero. Accedunt ad hæc mulierum efuſatus, omnium certè lacrymarum, pectorum planctus, comæ dilaniatio, genarum cruentatio. Alijs autem & uestis diſcerpitur, & puluis capiti inſpergitur, adeo ut uiuentes miſerabiliores ſint mortuo. Nam illi humi uoluntur ſæpenumero, capita ſolo allidunt. Hic uero decorus ac formoſus, ac diligentiffimè coronatus, ſublîmis propositus eſt, & excellſus, uelut ad pompam adornatus. Deinde mater, atque adeo pater quoque ex medijs cognatis progreſſus, ac mortuo circumſuſus, (Nam ſinge iuuenem aliquem, ac formoſum propositum eſſe, quo magis in hunc competat actio fabulæ) abſurdas ac ſtultas uoces emittit. Ad quas mortuus ipſe reſponſurus ſit, ſi contingat uocem recipere. At enim pater, flebili quadam uoce uerbum unum quodque producens in longum: Fili iucundiffime, periſti mihi, mortuus es, ante diem præreptus es, me ſuper hæc miſero ſolo relicto. Non duxiſti uxorem, non paraſti liberos, non militaſti, non coluiſti agros, non ad ſenectam perueniſti. Non comeſſaberis poſt hæc, non amabis fili, neque cum æqualibus in comotatione inebriaberis. Porro hæc atque id genus alia dicit, quaſi putet filium adhuc rebus

*Hypotypoſis
eorum quæ à
parentibus ſi
unt.*

*Ogerela pater
reſpondit.*

*Infric mor-
tuorum.*

*Amplificatio
à causa.*

*Responsio fi-
lij, qua stulti-
tia lugenciū,
ui res super-
uacanea et inu-
tilis coargui-
tur.*

*A consequen-
tibus.*

*Μόρος, cō-
potationes.*

*A contemptu co-
rū, quæ inter-
ris p bonis ha-
bentur.*

*A falsa opini-
one ac metu.*

Ab inutili.

*Hactenus per
ψοποποιῖαν.
Iā ex sua ψο-
na stultiā lu-
gemū ridet, ex consequentibus et effectu,*

his egere post obitum, ac desiderare quidem, uerum potiri non posse. Sed quid hæc loquor? Quot enim sunt qui equos ac concubinas, rursum alij, qui pincer-
nas etiam in funere mactarunt, qui uestem reliquumq; mundum, pariterq; in ro-
gum iniectum exusserunt, aut unā cum cadauere sepelierunt, perinde quasi illic
sit usurus, & apud Inferos fruiturus? At senex iste luctum agens, hæc omnia ac
que his etiam plura quæ dicit, neq; filij causa iactare uidetur, ut quem sciat non
auditurum, etiam si Stētozem clamore uincat, neque rursum sua ipsius gratia,
Satis enim erat illi, cogitare & cognoscere, uel sine uoce. Nihil enim opus est, ut
quis apud sese clamet. Superest igitur, ut ad hunc modum deliret, ob eos qui ad
sunt. Cum nesciat, neque quid acciderit ipsi filio, neq; quò concesserit. Imò cum
ne suam quidem ipsius uitam, cuiusmodi sit perpenderit. Neq; enim aliqui ceu
rem acerbam grauius ferret, illum ex hac demigrasse. Filius igitur huic ita re-
sponderit, exorato Aeaco atq; Orco, quo liceat tantisper è specu proferre caput
dum patrem insanientem compescat. Homo infelix quid clamas? Quid mihi
molestus es? Desine uellicare comam, ac uultus etiam cutem lacerare. Cur mi-
hi conuicium facis, ac miserum appellas, & infortunatum, qui iam sim te multo
tum melior, tum felicior? Aut quid acerbi mihi putas accidisse? An quia non
sim factus senex talis, qualis es tu, capite caluo, facie rugosa, incuruus genibus,
segnis, in summa, totus ætate putris, multis expletis Triacadibus & Olympiadibus,
deniq; ad istum modum delirans apud testes tam multos? O demens, quid
tibi uidetur in uita boni, quo post hac non simus potituri? Nimirum usuras di-
cis, ac coenas, uestemq; & concubitus, eoq; metuis, ne rerum harum inopia pere-
am. Non cogitas autem, longè bellius esse, non sitire, quàm bibere: non esurire,
quàm edere: non algere, quàm uestibus abundare. Age igitur, quandoquidem
ignarus uideris, docebo te lugere uerius, iamq; denuo incepto luctu, clama: Fili
miser, non amplius sities, non amplius esuries, non amplius algebis. Peristi mi-
hi infelix, qui morbos effugeris, qui febrem iam non timeas, non hostem, non ty-
rannum, non amor discruciat te, non auocabit coitus, neq; huius rei causa his
aut ter quotidie perdes impensam. Heu calamitatem. Neq; contemneris factus
senex, neq; molestus eris iuuenibus, si quando conspiciaris. Hæc si dixeris pater,
an nō putas te multo ueriora, magisq; ridicula dicturum, quàm ista quæ modo?
At uide ne illud te malè habeat, dum noctem, quæ apud nos est, magnamq; co-
gitas caliginem, proinde metuis, ne tibi præfocer, conclusus in monumēto. Ve-
rum in his illud oportet perpendere, oculis putrefactis, atq; adeo exustis (si qui-
dē paulopost exurere me decreuistis) nihil opus erit, nec ad tenebras, nec ad lu-
men inspiciendum. Atq; ista fortassis utcunq; ferenda. Verum eiulatus iste ue-
ster, quid mihi confert? aut quid ista pectoris ad tibiam modos percussio? aut quid
mulierum immodica lamentatio? Quid autem saxum, quod sepulchro imponi-
tur, coronis ornatum? Aut quid ualet, quod merum infunditis? Num putatis il-
lud ad nos destillaturum, & ad Orcum usq; permeaturū? Nam de parentalibus
ipsi quoq; nī fallor, uidetis, quod ex apparatu potissimum ad nos redire debue-
rat, id fumo correptum, sursum in coelum abire, neq; quicquam iuuare nos, qui
infernè agimus. Porro quod superest, puluis est inutilis, nisi creditis nos cinere
uesci. Non est usque adeo sterile, neq; infrugiferum Plutonis regnum, neq; nos
destituit Asphodelus, ut à uobis cibos huc deportemus. Itaq; iuro per Tisipho-
nem, iam pridem mihi libebat uehementer exclamare super his, quæ & facieba-
tis, & dicebatis, sed uetabat linteum ac lanæ, quibus mihi fauces obligastis,

Atq; ita profato, mors ultima lamina clausit.

Sed dicito per Iouem. Si conuersus ad eos mortuus ille, loquatur hæc cubito in-
nitens, an non uidebitur rectissimè dicturus? Attamen uecordes isti uociferan-
tur, & accersito quopiam lamentorū artifice, qui multas antiquas calamitates in
unum congerat, certaminis adiutore, & amentia Chorago abutuntur ubicunq;
cœperit,

coeperit ille, ipsi ad melos eiulatu respondentes. Verum quantum ad lamentationes attinet, omnibus eadem est ineptiendi consuetudo. At deinceps sepultura rationem in uarios diuisunt modos. Nam Græcus exurit, Persa defodit, Indus adipe suillo oblinat, Scythia deuorat, muria condit Aegyptius. Atque hic quidem (rem à me uisam narro) desiccatum cadauer, conuiuiam & compotorem adhibet. fit autem frequenter, ut Aegyptium aliquem indigentem pecuniæ, leuet egestate pignus frater aut pater in tempore factus. Nam libationes, pyramides, columnæ, tituli, ad breue tempus duratura, an non superuacanea, & ludicris simillima? Sunt uero qui ludos quoque constituent ad sepulchrum, ac funebres orationes habeant, perinde quasi patrocinentur, ac testimonium perhibeant defuncto apud inferos iudices. Post hæc omnia superest exequialis cœna. Iamque ad sunt necessarii, ut defuncti parentes consolentur, suadentque uti cibum capiant, quanquam illi per Iouem non illibentes ad id compelluntur, quispe perpetuum iam triduum eneati fame. Et quousque quæso flebimus? Sine quiescant Plutonis manes. Quod si tibi deliberatum est omnino flere, uel ob hoc ipsum cibus est capiendus, quo tanto luctui par esse possis. Tum denique, tum ex omnibus cōtexuntur duo uersus Homericæ:

Nam coepit meminisse cibi Niobe auricapilla;

Tum illud:

Vita defunctos flere haud finit aliuus Achiuos.

At capiunt quidem illi, sed initio pudibundi, uerentesque ne post charissimorum obitum uideantur adhuc affectibus humanis commoueri. Hæcatque his longè magis ridicula reperiet, quisquis obseruarit ea quæ fiunt in luctu, propterea quod uulgo existiment mortem summum esse malum.

Sepultura.

Ludi funebres.

Cœna exequialis.

RHETORVM PRÆCEPTOR.

BILIBALDO BIRCKHEIMERO INTERP.

ARGVMENTVM.

Infectatur hoc scripto Lucianus, corruptam suorum temporum eloquentiam, & affectatum dicendi genus eorum, qui se maxime facundos esse, atque egregie perorare existimant, cum uerba quædam ex ultima uetustate repetita, & uix ipsi Euandri matri intellecta, orationi passim admiscunt, aut uerius infarciunt. Quales & nostra ætate non paucos, cum apud Germanos alicubi, tum præcipue apud Italos, quibus maxime ea cura fuit, loqui, ut à nemine intelligerentur. In quorum gratiam & superioribus annis dialogus ille, qui Volsorum & Oskorum titulo ferebatur, editus apparet. Ceterum ipsa oratio didascalica est. Duas enim uias ad eloquentiam consequendam, adolescenti à quo (ut fingitur) ad id impulsus fuerat, præscribit. Priorem quidem asperam, ac duram, & uix longo tempore peragendam: ceterum ueram ac rectam, quam non modo ad eloquentiam, uerum ad omnem uitam parandam, ingredi opus est, ei qui uolet uel mediocrem laudem assequi. Alteram autem planam & expeditam, sed quæ ad improbitatem, & petulantiam, non uirtutem, perducit: quam cum ipse ironica quadam epitrope commendat, ac adolescenti obcundam proponit, scilicet ad temporum suorum morem alludens, quibus ut quisque indoctissimus & impudentissimus erat, ita pro præcipuo ac summo habebatur. Virique autem uix doctorem quendam addit: alterum uidelicet, ea quæ recta sunt, & ad ipsam rem pertinent, momentem: alterum autem, quæ ad arrogantiæ, improbitatem, et temeritatem spectant, ueriusque rabulam ac sycophantiam aliquam, quam oratorem efficiunt, docentem: qui primo quidem, quæ de seipso asserre conueniat discipulum, præcipit. deinde quibus maxime studere, publicè primum in affectandis uerbis, & componenda oratione, deinde inter agendum, et in foro, & in frequentia hominum, post hæc priuatim quoque, & domi inter suos idem debeat, docet. Quæ omnia eiusmodi sunt, ut mores, ac uicia illorum temporum planè referant, quemadmodum cum ex alijs plerisque, tum ex Quintiliano, multis in locis idem animaduertere licet, qui ipse quoque huiusmodi affectatores, & arrogantes non semel perstringit. Exemplum autem talis oratoris, qualem hic describit, supra in Lexiphane expressum habes, & hodie in multis coram, & ob oculos uidere licet.

Occasio scri-
pti a petitiōe
eius ad quem
scribitur.



Res sacra con-
siliū.

Multi ob ser-
monē ad glo-
riā perueni-
runt.
Propositio.

Hesiodus ex
pastore poēta

Sidonij merca-
toris consiliū.

Alexander.

CISCITARIS o adulescens, quoniam pacto Rhetor euades
re, & uenustissimum illud, ac oppido quam honorificum
nomen Sophista, ipse esse censi possis. Tibi enim uiuendū
esse negas, nī talem in dicendo uim quandam assequaris, ut
inexpugnabilis ac intolerabilis existat, omnesq; in admi-
rationem & uenerationem rapiat, ac Græcis res celeberrimę
famę esse uideatur. Ideo uias illac perducentes, quę nam
tandem sint, addiscere cupis, atq; nulla inuidia, fili mi: præ-
cipue cum quispiam adulescens adhuc existens, optima desiderat, ignarus tamē
unde hæc hauriat, sitq; res sacra quædam consiliū, quemadmodum tu iam ac-
cedens, hoc exoptulet. Igitur ex me audi, & admodū cōfide, quod in perquam
eloquentem euadas uirum, ita ut ea quę deceant & cognoscere & explicare pos-
sis, si tute interim memor esse, illorum quę a nobis audieris, assiduoq; labore ex-
ercere, & alacriter uiam capessere uolueris. Ita enim ad optatum peruenies ter-
minum. Cæterum huius rei adeptio minime est exigua, neq; mediocri indiget
studio, sed pro qua multos labores, multasq; uigilias subire, ac quicquid eueni-
rit sustinere decet. Considera igitur quot nam huc usq; cum nullius essent mo-
menti, ob sermonem clari & opulenti, ac per Iouem nobilissimi quoq; apparue-
re. Atqui ne timeas, neq; ob speratorum magnitudinem desperes, in finitos quos-
dam labores subeundos existimans: Siquidem minime per asperam quandā aut
arduam, sudorisq; plenam nos perducemus, ut ex ipsa media lassus regredi co-
gātur, quandoquidem nil ab alijs differimus, qui per consuetam illam deducunt,
longam, inuiam, laboriosam, & ut plurimum desperatam, sed consilij nostri præ-
cipuum hoc est, ut per iucundissimam pariter ac compendiosissimam facilemq;
& accliuem uiam, cum multa animi uoluptate, delitēsq; inter florida prata, um-
brasq; amœnas deambulans, ocio, ac gressu placido, absq; sudore in summo con-
sistas uertice, illicq; citra laborem uenari, et per Iouem discumbens quoq; conui-
uari possis, ac illos qui per aliā incedunt uiam in ascensus cliuo ab edito despicias
quin per confragosa & lubrica præcipitia, uix surrepentes, ac nonnunquā in ca-
pita deuolutos, multaq; uulnera cautiū asperitate accipientes. Tu uero pridem
antea in summo coronatus, felicissimus eris, breui uniuerſa quotquot in Rhetorica
sunt bona, tantum non dormiendo accipiens. Atqui promissio hæc admo-
dum magna est, uerum per hospitalē Iouem ne diffidas, si facile pariter & iucun-
dissime tibi hæc ostendi posse asserimus. Etenim si Hesiodus cum pauca ex Hel-
cone folia sumpsisset, cōfestim Poēta egregius ex pastore euasit, atq; Musarū nu-
mine afflatus, deorum & Heroum genus decantauit, cur Rhetorem, qui multo
infra poëtices est magniloquentiam, in breui creare impossibile erit? si quis com-
pendiosissimam didicerit uiam, quemadmodū & ego tibi enarrare uolo, Sido-
nij cuiusdam mercatoris consiliū, quod ob incredulitatē imperfectum reman-
sit, ac audienti inuile. Imperabat iam Alexander Persis, postquā Darium in Ar-
bellis pugna deuicerat, ac oportebat undiq; per imperium nuncios emittere, qui
Alexandri ferrent edicta. Erat uero ex Persis lōgissima in Aegyptum uia. Siqui-
dem montana circuire oportebat, hinc Arabiam per Babyloniam intrare, inde
longis emensis desertis, uix tādē in Aegyptum perueniebatur. Statuis uiginti
prolixis, uiro expedito. Ferebat id agrē Alexander, quoniam Aegyptios nō
nihil tumultuare audiebat, nec habebat quo pacto quę sibi agenda uiderentur Sa-
trapas annunciare posset. Tum mercator Sidonius: Ego rex, inquit, uia haud lō-
gam ex Persis in Aegyptum, me tibi ostensurum polliceor, etenim si quis mon-
tana hæc superabit, transgredietur autem triduo, cōfestim in Aegypto erit. Es-
sic se res habebat, uerum Alexander non credidit, sed deceptorem esse mercato-
rem existimabat. Ita quā plurimis promissiones admirandæ incredibiles uiden-
tur. Sed ne id tibi accidat, caue. etenim experientia cognosces, q; nil prohibebit

te Rhetoricam censerem, unius nec totius quidem diei, montem ex Persis in Aegyptum transgressum. Porro inde Rhetorices primo imaginem sermone describere, & quemadmodum Cebes ille utramque uiam tibi ostendere uolo. Etenim duo sunt quæ ad Rhetoricam perducunt, quam haud mediocriter mihi amare uideris. Illa itaque in eminenti residet solio, admodum formosa, ac aspectu eleganti, in dextraque Amaltheæ retinet cornu, fructibus omnifarjis refertum. Ex altera autem parte, astantes mihi diuitias aspicere uidetur, penitus aureas, ac perquam amabiles: iuxta quas gloria quoque & uehementia consistunt, ipsam uero laudes permultæ, pusillis amoribus similes, ac undique confertæ circumuolitant, instar Nilis quandoque illum depictum uidisti, Crocodylo alicui, uel equo fluuiatili, quales multi sunt in eo, insidentem, paruulos autem puellios Peches illos Aegyptij uocant, circa ipsum lusitantes, tales & circa rhetoricam laudes. Tu uero amator accedis, desiderans scilicet quam celerrimè in summum euadere, ut tibi ascendenti nubatur, ac omnia ea possideas, diuitias, gloriam, laudes, legem etenim cuncta nubentis sunt. Inde cum monti appropinquas, sub initium de ascensu desperabis, resque tibi similis esse uidebitur, quemadmodum Aornos Macedonibus apparet, undique aspicientibus prærupta, & uix ausibus transuolatu facilis, Dionysio aliquo, aut Hercule, si cõplanari debeat, indigens, et ita tibi sub initium uidebitur. Inde paulo post duas quasdam uias cernes, uel potius altera semita est, angusta, spinosa & aspera, multum sitis ac sudoris præ se ferens, quam iam antea Hesiodus perquam egregie ostendit, ita ut nihil mei indigeas. Altera uero lata est, florida, ac manantibus aquis irrigua, & penitus talis, qualè paulo ante dixi, ne eadem sepius repetens, te qui iam Rhetor esse posses detineam. tantum hoc addendum uidetur, quod aspera illa & ardua, non multa uiatorum retinet uestigia: & si aliqua, ualde uerusta. per illam ego miser ascendi, tantum laborans, cum haud necesse esset. Altera uero undique plana, ac nil confragosi habens, qualis nam sit, à longe tantum mihi apparuit, non tamen per illam incessi. Haud enim cum adhuc iuuenis essem, quid optimum foret cernebam, sed poetam illum uera loqui existimabam, dicentem: Ex laboribus germinare bona. Illud uero minimè sic se habebat, multos enim uideo absque labore, maiori dignitate euectos, felici sermonum & uiarum electione tantum. Cum uero ad ingressum perueneris, rectè noui te hesitaturum. Quin iam dubitare ad quam nam sit uertendum. Quid igitur iam tibi faciendum sit, ut facile ad summum ascendas, fortunatus euadas & nugas, omnibusque admirabilis uidearis, ego tibi expediam. Satis enim est me ipsum deceptum esse & laborasse. tibi uero citra sementem & arationem, tanquam Saturni seculo, cuncta prouenient. Confestim igitur tibi se obuium feret uir quidam robustus, prædurus, gressu uirili, multum solis in corpore ostendens, aspectu masculo, uigilator, asperæ illius uia dux, nugas quasdam uanas prædicans, ut se sequaris cohortans, Demosthenis, Platonis, & aliorum quorundam uestigia demonstrans, magna quidè & super præsentia, uerum iam obscura, & ut plurimum à tempore oblitterata. Addet te beatum fore, ac lege Rhetoricam tibi nupturam, si per illa incesseris, ueluti eos qui ad bona pergunt, ac si parumper transgrediaris, uel extra rectum tramitem aut in cessu aliquo rorsum magis declines, te à uera uia & ad nuptias deducente aberraturum, inde te præscos illos uiros imitari iubebit, inutilia sermonum præponens exempla, nec imitatu facilia, qualia uetustè sunt constructionis Hegesij, & quæ circa Cratetem, Nestotem quoque seuera, neruosa & dura, diligenterque à literis amputanda. Laborem autem, uigilias, et puræ aquæ usum, squalorem quoque hæc cuncta necessaria & inuitabilia dicet. Etenim impossibile esse absque illis uiam perficere, & quod omnium molestissimum, per longum tempus ad perficiendum iter tibi præscribet annos multos, non per dies, neque triennalia, sed per integras numerans olympiades, ita ut priusquam audiens laborem subleat, & defatigatus fuerit, longè felicitati illi speratæ, ualere dicat. Insuper ob hæc mala haud

Imago rhetorices.

Duc uia ad rhetoricam.

Aspera uia.

Plana uia.

Veræ rhetorices præcepta.

*Hegesias.
Crates.
Nestotes.*

*Demosthenē
et Aeschinem
intelligi.*

parvam expetet mercedē, sed neq̃ dux esse incipiet, nisi magna prius acceperit. Et hæc tibi dicit superbus, & uerē antiquariū, ac Saturninus nomen, mortuos uetustos ad imitationem proponens, sermonesq̃ pridē defossos eruere dignum ducens, ac si maximum esset bonum, gladiorū fabri, & alium Atrometi cuiusdā grammaticū imitari filiū, & hæc in pace, neq̃ Philippo ingruente, neq̃ Alexandro cogente. Quo tempore illorū sermones utiles sunt uisi, ignorans quæ nā sint nunc innouata, celeritas, laboris euitatio, & uia ad Rhetoricā perquā compendiosa. Tu uero haud acquiescas, neq̃ illi mentem adhibeas, ne te suscipiens alicubi præcipitet, uel demum priusquam tot labores exhaurias, in senium perducatur. Sed si omnino amore flagras, acceleratim Rhetoricæ cōgredi desideras, adhuc uigens, ita ut illi diligentē operam impendere possis, aspero huic homini, & ultra mediocritatē uirili longē dīc ualere, ipsum uero ascendere, & alios quotquot decipere potest secum ducere permitte, ut tandem anhelantes, & multo sudore per furos destituant. Ad alteram uero perueniens uiam, alios quoq̃ multos, inter quos perquā sapientē quendam ac perpulchrum inuenies uirum, incessu molli, ceruice infracta, uultu effoeminato, uoce suauī, unguēto spirantem, ac summo digito caput scalpentem, capillos quidem paucos adhuc, intortos tamen & hyacinthinos componentē, perquam delicatū Sardana palum quendam, uel Cinyram, aut Agathonem ipsum lepidū illū tragicōdia: poetā. Hæc ideo refero, ut ab ijs eum cognoscas signis, ac res tam diuina, Veneriq̃ & Gratijs amica, minime te lateat. Sed cur hæc dico? etenim si ad cæcutiē em te accedens, solum quid proloquutus fuerit, Hymetium os illud aperiens, & consuetam uocē tantū emittens, quamprimum intelliges eum non ex nobis quēpiam, qui terræ fructu pascimur, esse, sed spectrum peregrinū, rore uel ambrosia enutritū. Ad hūc itaq̃ si accesseris, te ipsumq̃ tradideris, confestim Rhetor eris egregius ac cōspicius, & ut ipse uocat, rex in sermonibus citra laborē constitueris. orationis moderans quadrigas, etenim suscipiens te, prima illa docebit, sed potius ipse te alloquatur. Siquidem ridiculū pro tanto Rhetore me uerba facere, malū forsitan talium, tantorumq̃ mimum, ne alicubi cadens herosa, quē repræsentare conor, ateram te igitur compellabit, comam interim quæ adhuc residua est demulcēs, subridensq̃ iucundū illud & tenerum, quēadmodum assueuit comicam Thaidem, uel Matthacē, aut Glyceram in emittenda uoce imitatus. Siquidem rusticana est uirilitas, & minime ad molliciē & blanditas Rhetoris apta. dicit igitur de se ipso perquā modestē loquens: Num ò præclarē te Pythias ipse ad me misit, Rhetorum optimū dijudicans, quēadmodum Chærephonti olim perquirenti ostendit, quis nam ex tum uiuentibus sapientissimus esset? at si non ideo, sed propter gloriam aduenis, quoniam audieris nostra omnia esse perquā ornatissima, decantata, stupenda & mirē expolita, confestim intelliges, ad quā diuinum accesseris uirum, expectabis autē nihil tale uisurum, sicuti hoc uel illud accipere. Verum si quis Tytius, aut Otus, seu Ephialtes, lōgē super illos tibi res uidebitur immensa & admiranda. me etenim tantū alios uocalitate excellere inuenies, quantum tuba fistulas, cicadæ apes, choriq̃ eos qui remisse cantare assueverunt. Postquā uero & ipse Rhetor euadere cupis, idq̃ haud faciliē ab alio addiscere potes, solū ò gloriolæ studiū, ea quæ dico sequere, ac omnia imitare, leges quoque quibus te uti iubeo, mihi diligenter obserua. quā potius nil cunctatus iā accede, neq̃ admireris, si ante rhetoricā, prius ea non didiceris, quæ alia præexercitatio multo labore, stultis & uanis inculcat hominibus, nullius enim eorū indigebis. Sed illotis pedibus (inquit paroemia) irrue, nil minus ideo habiturus, neq̃ si tritissimū illud literas scribere ignoraueris, Etenim ultra hæc omnia aliud quid Rhetor est. Primū igitur referam, quodnam te domi digressum, uaticū ad peragendum iter afferre oporteat, qualiterq̃ cōmeatum instruere, ut illud perquā celeratim perficere possis. Inde ego ipse quēdā procedenti per uiam ostendens,

non.

*II.
Alterius uie
dux, et fucare
isti: eloquē
tie descriptio
Sardanapalum
Cinyra.
Agatho.*

*Verba docto-
rum.*

*Notat mēā in
stanciam in-
doctorem.*

nonnulla uero admonens, ante solis occasum, rhetorē te supra omnes, qualis ipse sum efficiam, indubitanter prima, media & nouissima, eorū qui declamare conantur possidens. Igitur quod maximū est, ignorantia affer: dein temeritatē, audaciam præterea, & impudentiā: uerecundiam aut, mansuetudinē, mediocritatem, & erubescētiā domi relinque, inutilia enim sunt & negotio per quā contraria. Præterea clamorē ualidissimum, ac tantum turpē, incessum quoq, qualis meus est. Siquidē hæc ualde sunt necessaria, & sola quodammodo sufficiunt. Vestitus aut sit conspicuus & candidus, opus Tarentini operis, ut corpus transpareat. Crepida uero attica, & muliebriter effigiata. Solea sicyonia, ligamentis albis decorata. Sectatores uero quāmplurimi, libellusq, semper. Hæc te ipsum conferre oportet: at reliqua per uia iam procedens uide & audi. etenim iā tibi leges enarrabo, quibus si usus fueris, rhetorica te cognoscet, & accedet, minimeq, auertetur, aut quapiā afficiet contumelia, tanq, haud inuictū, & arcanorū speculatorem quendā. Proinde formæ ac uestitus decori, per maximā curam adhibere oportet. inde quindecim, uel non ultra uiginti, attica quædam selige uerba, hæcq, diligenter exercēs, in summa lingua prompta habe, utpote, quippe, nempe, quoniam quidem, igitur, utiq, & heus optime, ac talia. In omniq, sermone illa tanq, condimentū quoddam insperge. Aliorū nulla tibi sit cura, si his sint dissimilia, inconuenientia et inconcinna. Tantūmodo purpura sit pulchra ac florida, licet palliū ex crassioribus cōlitum sit pellibus. Deinde ubi obsoleta & peregrina, raroq, ab antiquis usitata collegeris uerba, hæc expedite in eos cū quibus conuersaris et iaculare, ita enim te populus ille magnus uenerabitur, & admirandum suspiciet. Doctrinā igitur quæ eorū exuperat intellectum, expertam, tanq, expertiā habi tam nominabis. Buttubata nugatoria, pro ualde dices antigerio, pro cito toper, pro bestiarū similē belutum. Nonnūq, tu quoq, noua effinge, & monstrosa compone nomina, nam poëtam uersificē appella, præstantē præstantem, uenerabilē uenerandohabilē, certamina agonismata. Cum uero solœcismū uel barbarismū cōmittis, unum tibi sit remediū impudentia, confestimq, in promptu sit, nomen poëta cuiusdā, uel scriptoris, qui nec est, nec fuit unq, ut cū ita dixeris: uir sapiens esse censearis, uocē uero data opera altissimē tolle. Proinde uetusta minime perlegeris tute, neq, si qua nugator Isocrates, uel Gratiarū expers Demosthenes aut Plato frigidus scripta reliquere, sed orationes eorū qui paulō ante nos fuere, et quas hæc exercitationes appellant, ut illis instructus, ac tanq, ex penu depromēs, habeas quibus in tēpore abuti possis. Postq, uero orandū erit, præsentēsq, argumēta quædā ac sermonū occasiones subiecerint, uniuersa, & quotquot sunt cū indignatione dicantur, uilipendanturq, tanq, nil penitus ex his uirile existat. De illis uero quæ tute elegeris, caue mediteris, sed quicquid uerbi in linguā uenerit effutias. Quin nec hoc tibi curæ sit, ut primū quemadmodū primū est, debito proferas tēpore, secundumq, dein, ac tertium post illud, uerum quicquid primum inciderit, primo quoq, dicatur. & si ita euenerit, ocrea capiti, tibiq, uero adaptetur galea, præterea accelera, & undiq, connecte, solūmodo ne taceas. Quod si de contumelioso quodam, uel moerho Athenis uerba facies, quæ apud Indos ac Ecbatanas gerantur, referas. In omnibus uero sit Marathon & Cynegerus, si ne quibus nil fiat, semperq, Athos nauigetur, & Hellespontus pedibus teratur, et solā Persarū sagittis obumbretur, & Xerxes fugiat, & Leonides admirationi existat, & Othriadi literæ legantur, & Salamis, & Artemisiū, & Platea, multa hæc & inculcata. In omnibus uero pauca illa uerba immisceantur, & tanq, flosculi interspergantur, assidueq, in ore sit, utiq, illud, & quoniam quidem igitur, etiā si illis minime indigeas, pulchra etenim sunt etiā fortuito prolata. Proinde et si aliquando canendi tēpus esse uideat, omnia canant, & melos fiant. Quod si aliquando canendi quoq, ignarus fueris, uiros qui iudicio præsidēt exactē sonorose nominās, harmoniā explere puta. At illud, heu malorū, sæpius repeta, et femur per

Primum præceptū de iis quæ ipse secum asserat.

II. Præceptū quæ discenda ac facienda.

Quæ admodū nostri fecerūt

III. Quæ inter agendum præstanda.

Qualē rhetoricam et Marathonis & Cynegeri uerba describit epigramma lib. 6. cuius initium. Nō de ni, neq, de cap de etc.

cutiatur, murmur illo interim susurra, & dictis adganneas, ac incedendo clunes exagita. Quod si te haud laudent, indigneris, & eos conuicijs insecteris. si uero surrexerint, & ob pudorem exire parati iam fuerint, eos sedere iube, sitq; penitus res tyrannica. Vt uero multitudo quoq; sermones tuos admiretur, ab illiis incipiens, uel per Iouem, à Deucalionis si uidetur, & Pyrrhæ nuptijs, ad præsentia sermonem detorque. etenim qui hæc intelligant pauci erunt, qui maximè propter beneuolentiam tacebunt. Quod si quid dixerint, ob inuidiam id facere uidebuntur: multitudo uero & formam, & uocem, & incessum, & deambulationem & cantum, & crepidas, & utiq; illud tuum admirabitur. Præterea sudantem te & anhelantem cernens, nil prohibebit, quin te perquam aptum quædam in sermonibus certatorem esse credat. Proinde celeritas illa haud paruam defensionem habet, admirationemq; apud multos: ideo caue ne aliquando scribas, uel meditatus procedas. Siquidem id manifestæ est redargutionis: amici uero semper applaudant, ac coenarum precium exoluant, si quando te à memoria excidisse intelligant, manus porrigentes, & inter laudes tuas, spacium præbentes, ut rursus inuenire possis, quod dicendum erat. Siquidem hoc tibi præcipue curæ sit, ut chorum habeas domesticum, tibiq; concinentem, & hæc tibi in sermonibus obseruanda erunt: dein uero ubi processeris, ille te stipans, satellitum uices expleat, et de quibus dicis interim conferat. Quod si quis obuiam factus fuerit, admiranda de te ipso referas, ac summis te laudibus extollas, grauemq; te illi ostendas, quid enim Pæanensis in mei est comparisonem, & utinam mihi cum ueteri quopiam certamen foret, & alia huiusmodi. Proinde, quod maximum est, & ad estimationem perquam necessarium, paulò minus prætermiseram: omnia quæ dicuntur, irride: & si quispiam benè loquutus fuerit, aliena, & non sua ostentare uideatur: quod si uel mediocriter contrà niti uoluerit, omnia carpantur. Præterea in auditoria post cunctos ingredi oportet, id enim insigne est, omnibusq; tacentibus, peregrinam quandam laudem, præsentium auditum auertentem & inturbantem, inchoare: adeo ut omnes tantorum nominum onere nauſcant, ac aures obstruant. Interim manum haud frequenter moueas, nam id factum facile, neque præterquam semel, uel ut plurimum bis assurgas. Substantia autem quamplurima, & palam ostende minus tibi quæ dicuntur. abundè autem reprehensionum occasiones Sycophanticis aures suppediabant. at in reliquis confidere oportet: etenim audacia, & impudentia, mendacium quoque promptum, ac semper in labijs summis periurium, & inuidia erga cunctos, odium quoq; & blasphemia, nec non calumniae frequentes. Hæc te in breui, celebrem & conspicuum reddent, & talia quidem sint, quæ manifestè ac palam si ant. Priuatim uero res quæ perpetrare uidearis ludere, inebriari, scortari, moechari, iugulare quoque, & si non facis, coram omnibus tamen te facere iactita, literasq; aliquando à mulieribus conscriptas ostende. Nam & pulcher esse uelis, præcipuaq; tibi sit cura, ut à foeminis celebrari uidearis. Nam per hanc uiam quamplurimi ad Rhetoricam usque ascenderunt. Ideo & tu quoq; per illam ad Gynæceum usque clarescere poteris. Atque istud, ne uereare, etiam si à uiris ob aliud quiddam amari uidearis, & hoc barbarus, aut etiam, per Iouem, caluus i& existens. Sed adsint, qui etiam ob id tecum consuetudinem habeant. Ac si nemo alius fuerit, uel serui sufficient. Nam hinc multa ad Rhetoricam utilia oriuntur: augetur impudentia, & temeritas. Cernis etenim ut loquaciores sunt foeminae, impotentiusq; ac supra uiros conuicijs debacchantur. Quod si itaque & tu similia patieris, alijs longè præstabis, iam uero & uolsum esse maximè oportet per omnia. Quod si non, illa prorsum utiq; Et ipsum autem os quoq; ad cuncta libenter tibi diducatur, & lingua sermonibus, & reliquis quantum potest subseruiat: potest autem non solum solocismum & barbarissimum committere, nugari, pelerare, conuiciari, criminari, mētiri, sed et aliud quid peragere noctu

Et maximè, quando unus tam multis amatoribus non sufficiens. Nam cuncta face
renoscatur, ut expeditior reddatur, & penitus à re nulla abstineat. Hæc fili mi si
rectè didiceris, poteris siquidem, nihil enim ex his graue, confidenter polliceor,
te haud longo tempore Rhetorem præstantissimum, nobisq; similem euasurū.
Quæ uero sequuntur, haud medicere oportet, quanta tibi bona breui à Rhetori
ca aderint. Cernis etem me, qui è patre sordido, nec penitus libero, quicq; super
Xoëm et Thmum seruitutem seruiert, natus sum. matre uero sartrice, in biuio
quodam. ipse uero forma non omnino illiberali esse uisus, sub initium ob uictus
penuriam, cum infelici, suauitamen conuersabar amatore. At postquam uiam
hanc quam facilis esset conspexi, & transgrediens in summum perueni, siquidẽ
ò amicabilem Adrastia, omnia quæ iam enumerat uaticina abundè mihi suppete
bant, audacia, ignorantia, impudentia. Primū igitur haud amplius desiderabilis
appellor, sed iam Iouis & Leda filijs cognomine similis sum effectus. Dein cū
anum mihi contubernium fuit, quam primo uentris causa amare simulabam, mu
lierem septuagenariam, quæ adhuc dentes quatuor, & illos auro colligatos ha
bebat. Veruntamen ob paupertatem certamen sustinebam, ac frigida illa ex se
pulchro oscula, perquam suauissima mihi fames reddebat. inde parum abfuit,
quin omnium bonorum quæ possidebat, hæres euasissem, nisi execrandus qui
dam, illi indicasset famulus, quod ob eam tollendam uenenum comparassem.
In caput igitur præceps eiectus, minimè tamen necessarijs interea carui. Sed &
Rhetor esse uideor, ac in iudicijs me ostento, multa prodens, ac iudices corrup
pendo fatuis concessio hominibus. ut plurimum uero succumbo, fores tamen obi
ter uiridi coronantur palma. his enim illecebris erga infelices utor: uerum ab o
mnibus odio haberi, & morum prauitate, longe priusquam sermonum esse insi
gnem, ac digito demonstrarier, en ille qui cunctis flagitijs præcellere fertur, non
parua mihi res esse uidetur. His te admonere uolui, longè prius per Venerè me
ipsum admones, ac gratiam haud mediocrem mihi ipsi referens, & egregiè qui
dem, generosus itaq; hæc dicens cessabit. Tu uero si dictis acquiesces, iam illic es
se puta, quo sub initium peruenire desiderabas, nec quicquam tibi impedimento
erit, si leges has obseruaueris, quo minus in iudicijs excellas, apud multitudinẽ
clareas, acceptus quoq; sis, & tibi nubat, non uetula quædam comica, quem ad
modum legislatori & præceptori illi tuo, sed mulier pulcherrima Rhetorica ip
sa. Ita ut cum Platonis curru illo alato ueharis, magis te deceat de te ipso loqui,
quam illum de Ioue. Ego uero, nam degener sum & timidus, è uia uobis dece
dam, ac circa Rhetorices superficiem nauigare desinam, ignarus quo pacto ue
stra cum illa conueniant, quin potius iam desino. Verum citra puluerem uicto
res declarati, et admiratione dignissimi. Hoc solum reminiscamini, quod non fe
stinatione illa uestra celeriores apparentes, uictores euasistis, se quia ad facilitio
rem & proniorem uiam declinastis.

Epilogus.

Cohortatio à
spe.A proprio ex
emplo.Apostoli &
Diane.

Dirus labor.

Egregius uirtus

iurantis.

Hucusq; locu
tus est rhetor,
loqui nunc in
cipit Lucianus.Conqueritur
Lucianus de
seipso.

PHILOPSEVDES, SIVE INCREDVLVS.

THOMA MORO INTERPRETE.

A R G V M E N T V M

Disputatio est de uis magica, de incantamentis, de spectris, et mortuorum animis, an ea uidelicet super tero
ran ambulant, seseq; quibus libitum fuerit, ostendant. Cuiusmodi et hodie quedam, superstitione atque
illusionibus demonum uexati pleriq; credunt. Quanquam autem alia quadam ratione adductus Lucianus (com
enim intelligo sub Tychiadis persona, sententiam suam hic exponere) omnia ista pro nugis et imposturis ducat,
nempe Democriti autoritatem (ut ipse innuit) secutus, qui animas à corporibus segregatas nihil esse censuerit
illa tamen interim concedit, quæ et nostræ ætatis ac religionis homines, saniores paulò, ac prauis superstitioni
bus minus dediti pleriq; sentiunt: uidelicet spectra atq; phantasmata huiusmodi, omnino nulla esse, aut si quæ etiã
sunt, demonum illusiones quasdam esse, quæ ueritate, ac rectis opinionibus munitis, haudquaquam nocere poss
sint.

sint. Deinde autem et magica uires, et incantationes, non aliud quam meris prestigiis esse, quibus imperitorum oculi, ac mentes circumueniantur. Fingitur autem res apud Eucratem philosophum agi, quo uidelicet uerum philosophorum uanitatem persequitur, ut, qui ueritatem ac sapientiam apud alios profutiles, ipsi interim apud sese, nugis, et incredibilibus huiusmodi rebus animo adhaereant, nullis certis rationibus innitentes, sed fabricantium apparitionibus ac somnijs, et meris auicularum fabulis fidem dantes. Tota enim confirmatio philosophorum exemplis et apparitionibus constat, quae Eutychides partim ridendo, partim ab inconsequentibus et causarum defectu diluit. Exordium ab admiratione sumitur, qua ille effectum mentendi in plerisque, praesertim philosophis et sapientiae professoribus nulla probabili causa impellente, miratur. Titulus ab utraque parte impositus est, hinc ab eo, qui rebus huiusmodi fidem negat, illinc ab ijs, qui mendacia talia astruunt, et ex ijs quibus si quandam uoluptatem captant.

TYCHIADES AC PHILOCLES. TYCH.

Exordium ab admiratione, scilicet quae iamdem causa adducti multi mendacis gaudeant.



OTES mihi Philocles dicere, quid nam id tandem sit, quod multos in mentiendi cupiditatem adducit, ut pariter gaudeant, quum & ipsi nihil sani loquuntur, & his qui talia narant, maxime animum intendant. PHIL. Multa Tychiades sunt, quae nonnullos mortales mentiri compellunt, quia in rem uident conducere. TYCH. Nihil ad rem haec, ut aiunt, neque enim de his rogabam, qui quum usus postulat mentiuntur: uenia nimirum hi, imo laude plerique eorum digni sunt, quicunque uel hostes sefellerunt, uel ad salutem tali quopiam pharmaco usi sunt in necessitatibus. Cuiusmodi multa Vlysses etiam fecit, ut & uitam suam, & sociorum reditum redimeret: sed de illis uir optime dico, qui nulla necessitate mendacium ipsum ueritati longè anteponunt, ipsa re uidelicet delectati, atque in ea sine ulla idonea occasione uersati. Isti ergo scire cupio, cuius commodi gratia istud agunt. PHIL. An alicubi tales aliquos iam deprehendisti, quibus haec insita sit mentiendi libido? TYCH. Et quidem admodum multi sunt huiusmodi. PHIL. Quid aliud ergo in causa sit, quod mentiuntur, nisi dementia? siquidem rem pessimam, optimae loco praesoptant. TYCH. Hoc nihil est, nam ego tibi multos ostenderim ad caetera prudentes, ac sapientia mirabili: nescio tamen quopacito captos hoc malo, mendaciorum studiosos, adeo ut ego certe molestè feram, quod uiri tales, omnibus caeteris in rebus optimi, gaudent tamen & se, & eos in quos inciderint, fallere. Nam ueteres illi, id quod tibi notius est quam mihi, Herodotus Ctesiasque Cnidijs, atque his superiores: denique Homerus ipse, uiri celebres, mendacis etiam scriptis utebantur, ut non solum eos falleret, à quibus tunc audiebantur, uerum usque ad nos etiam mendacium per manus traditum perueniret, in pulcherrimis uersibus metrisque seruatum. Me ergo saepe illorum uersuum nomine subiit pudor, si quando coeli sectionem, ac Promethei uincula recensent, gigantumque rebellionem, atque omnem illam de Inferis tragœdiam. Et quo pacto ob amorem Iupiter in taurum & cygnum uersus sit: & quemadmodum ex muliere quispiam in auiculam ursamque mutatus sit. Pegastos praeterea, Chimerasque & Gorgonas, ac Cyclopa, atque id genus omnia, admodum absurdas monstrosasque fabulas, & quae mentes afficere puerorum queant, qui laruam adhuc lamiamque metuant: quanquam poetica sint fortasse tolerabilia. At urbes iam gentesque totas una uoce ac publicitus mentiri, an non hoc ridiculum? Veluti cum Creteneses sepulchrum Iouis ostendere non pudet: Athenienses Erichthonium additum è terra ferunt, primosque illos homines in Attica olerum more ex terra emeruisse. Hi tamen multo ueracundiores quam Thebani, qui ex serpentis dentibus fatiuos quosdam progerminasse narrant: quod si quis haec, quum sint ridicula, uera esse non credat, sed ea prudenter examinans Corœbi cuspis, aut Margitæ existimet esse: si quis aut Triptoleum credat in alatis draconibus per aërem uectum esse, aut Pana quandam ex Arcadia in Marathonem uenisse auxilio, uel

uel Orithyiam à Borea raptam esse, impius nimirum hic atque infanus uideatur eis; quippe qui tam manifesta ueraciter non credat, usque adeo obtinet mendacium.

PHIL. At poetis Tychiade, urbibusque fuerit fortassis ignoscendum: nam illi delectationem illam quæ ex fabula proficiscitur, ut quæ maxima sit illecebra, poematibus suis immiscunt, qua potissimum erga auditores opus habent. Athenienses uero Thebanique, & si qui sunt alij, patriæ suæ plus maiestatis ex huiusmodi figmentis conciliant: quod si quis fabulas auferat è Græcia, nihil obstitit quo minus earum narratores fame intereant, quando iam nemo futurus sit hospiti,

qui uerum uel gratis audire uelit. At si qui nulla tali causa, gaudent tamen mendacio, hi omnino ridiculi merito uideantur. TYCH. Rectè dicis, nam ego protinus ab Eucrate illo celebri uenio, ubi multa incredibilia ac fabulosa quum audissem, imò uero medio in sermone discessi, non ferens narrationem tam supra fidem, sed me uelut furia quædam abegerunt, dum monstrosa multa atque absurda referrent. PHIL. Atqui Tychiade uir grauis Eucrates est, & nemo certè crediderit illum tam promissa barba uirum sexagenarium: & qui præterea sit plurimum in philosophia uersatus, sustinuisse ut alium quenquam audiret se presente mentientem, nedum ut ipse tale quicquam audeat. TYCH. At nescis amice,

qualia referebat: tum ea quam cōstanter asserbat: præterea quam sanctè in plerisque iurabat, admotis etiam filiis, adeo ut ego quum eum respicerem, uaria mecum cogitarem, interdum quidem illum insanire, neque animo constare: interdum uero ita cogitabam, fugisse me, quod impostor esset, ac tantum tēporis sub leonis pelle ridiculam quandam simiam circumtulisset: adeo absurda narrabat.

PHIL. Quænam illa (per lares) sunt Tychiade? nam cupio cognoscere quamnam præstigiaturam sub tam longa barba occultuerit? TYCH. Solebam quidem etiam alias Philocles aliquoties eum interuifere, si quando uidelicet multo ocio abundarem. Hodie uero quum opus esset mihi conuento Leonthico (est autem, ut scis, amicus mihi) edoctus à puero, eum se ad Eucratem mane cōtulisse, ut eum morbi inspiciendæ causâ uideret, amborum nomine, nempe ut & Leonthicum conuenirem, & Eucratem uiderem: ignoraueram autem quod ægrotaret, ad eum peruenio. At Leonthicum ibi iam non inuenio: nam paulo antè, ut dicebant, exiuerat: alios uero confertos reperio, in quibus erat & Cleodemus Peripateticus, & Dinomachus Stoicus, & Ion, nosti uirum? Illum dico, qui ex Platonica doctrina magnam sui admirationem expectat, ut qui solus mentem uiri deprehenderit, quicquid eius oracula alijs quoque possit enarrare. uides quos tibi uiros nomino, nimirum omni sapientia, atque omni uirtute præditos, utpote ipsum ex quaque secta caput, reuerendos hercle omnes, atque aspectu propemodum terribiles. Aderat præterea medicus Antigonus, ut usus in morbo esset aduocatus opinor: & melius iam habere se uidebatur Eucrates, ac morbus quidam ex familiaribus erat: humor enim rursus in pedes ei descenderat, Sedere me ergo Eucrates in lecto iuxta se iussit uoce languidulè remissa paululum, quum me cōspiceret: quanquam interim dum ingrederer, uociferantem eum ac uocem intendentem audieram: tamen ego admodum curiose cauens ne pedes eius tangerem, ubi me uulgaribus istis uerbis purgaueram, quod eum ægrotare nesciuerim: quod ubi rescissem, curriculo uenerim, ad sedi propè, & illis quidē sermo iam de morbo erat, et quædā iam antè dixerant, quædam uero etiam tunc narrabant: præterea medicamenta quædam quisque proferebat. Cleodemus igitur: Si quis ergo (inquit) sinistra manu tollens humo mustellæ dentem, sic interfecit, ut antè dixi, in leonis pellem alligauerit, nuper excoriati, ac deinde circū crura posuerit, ilico sedatur dolor. Nō in leonis pellem (inquit Dinomachus) ut ego audiui, sed in ceruæ potius foemellæ uirginis adhuc, & nondum initæ, & res quidem magis est hoc pacto credibilis: uelox enim cerua est, maximeque ualet pedibus: & leo quidem fortis est, pinguedoque eius ac manus dextra, pilique qui recti è barba prominent,

magnam

Accedit ad rem et præsens institutum ad ea refert, quæ haecenus de alijs dixit.

Amplificatio à persona.

Narratio.

Occasio dissertationis.

magnam uim obtinent, si quis uti nouerit, cum proprio cuius carmine, at pedum curam minimè pollicentur. Et ipse quoque, inquit Cleodemus, olim sic putabam ceruina pelle utendum, propterea quòd cerua uelox esset. At nuper uir quidam Libycus, peritus profectò in rebus huiusmodi contrà me docuit, ceruis ostendens uelociiores esse leones: quippe qui eas, inquit, etiam persequendo capiunt. Laudabant qui aderant, tanquam rectè dixisset Libycus ille: Tum ego: Putatis inquam, incantamentis quibusdam sedari talia? aut foris admotis appendiculis, quum intus malum grassetur? Riserunt hunc sermonem meum; & palàm in me magnam damnabant amentiam, qui apertissimas res ignorarem, & quibus nemo qui sapiat, contradicat, quin sic se habeant. At medicus certe Antigonus delectari mihi uisus est hac rogatione mea. Iamdudù autè neglectui habitus fuerat, opinor, quum opem Eucrati ferre ex arte uellet, denunciando uidelicet uino ut abstineret: atque oleribus uesceretur. & uigorem animo omnino minueret. Cleodemus ergo subridens interim: Quid ais, inquit Tychiades? incredibile tibi uidetur esse, ut ex rebus huiusmodi parètur quædam aduersus morbos remediâ? Mihi certe uidetur, inquam ego: nisi naribus adeo mucosis sim, ut credam ea quæ foris applicantur nihil quæ his quæ morbos excitant, intrus communicant: per uerba tamen, ut dicitis, ac præstigiaturam operari: & quum appenduntur, sanitates immittere, id profectò nunquam fieri possit, nec si quis uel in Nemei leonis pellem sedecim mustelas integras insuerit. Ego profectò leonem ipsum doloribus saepe claudicantem uidi in uniuersa sui ipsius pelle. Nimum idiota es, inquit Dinomachus, neque unquam tibi curæ fuit, ut disceres quonam modo res istiusmodi aduersus morbos, quum adhibentur conferunt, ac mihi uideris ne notissima quidem ista recepturus: febrium uidelicet istarum profligati ones, quæ certo quodam ambitu recurrunt, tum serpentum demulSIONES, ac bubonum sanationes, & cetera: quæcunque anus etiam iam faciunt: quòd si illa sunt omnia, quor tandem non putabis hæc etiam similibus rebus fieri? Infinita congeris, inquam, Dinomache, clauum quæ, ut aiunt, clauo extrudis. Neque enim constat ea quæ commemoras, eiusmodi ui fieri. Quamobrem nisi reddita ratione persuaseris primum natura fieri posse, ut febris tumorque uereatur, aut nomen ali quod diuinum, aut dictionem aliquam barbaricam: ob id quæ ex inguine fugiat: aniles adhuc fabulæ sunt quæcunque retulisti. Tu mihi uideris, inquit Dinomachus, quum ista dicas, ne deos quidem esse credere. Siquidem putas fieri non posse, ut per sacra nomina remedia morbis adferantur. Hoc, inquam ego, uir optime ne dixeris, nihil enim prohibet quo minus, etiâ si maxime dii sint, ista tamen sint uana. Ego uero & deos colo, & medelas eorum uideo, & leuamenta quæ laborantibus conferunt, pharmacis uidelicet, atque arte medica restituentes. Itaque Aesculapius ipse eiusque posterius salutaria pharmaca admouentes medebantur ægrotis: non leones, aut mustelas circumligantes. Mitte hunc, inquit Ion. At ego uobis mirabile quiddam narrabo: Eram adhuc adulescentulus, annos natus ferme quatuordecim, quum quidam ad patrem meum uenit nunciatus ei, Midam uitis cultorem seruum, etiam alijs in rebus robustum atque industrium, circa plentiam forum à uisera morsum iacere iam putrefacto crure. Etenim dum ligaret palmites, ac uallis circumplicaret, adrepentem bestiolam maximum ei pedis mormordisse digitum. Tum illam quidem ilico aufugisse, & sese rursus in latebram condidisse. Illum uero eiulare perditum è doloribus. Hæc ergo quum nunciarentur, iam Midam ipsum uidebamus lectica domum à conseruis adportari, inflatissimum, liuidum, ac superficie tabefactum, uix iam spirantem. Pater ergo quum id molestè ferret, amicorum quispiam, qui tum fortè aderat: Bono animo es, inquit, Ego enim uirum quendam Babylonium ex Chaldaeis, quos uocant, protinus huc adducam, qui sanabit hominem: & ne diem narrando conteram, uenit Babylonius, ac Midam restituit: effugato ex corpore ueneno, quadam incantatione

Propositio.

Confirmatio
à similibus et
notis.

Dilutio.

Alia, à potestate ac uideri
orum.

Dilutio, ex in
consequenti.

Alia, ab exemplis, quibus
deinceps ad finem usque incantamentorum, et spirituum uis et effectus docetur.
ac primū Babylonij cuiusdam.

one, & ad pedem eius appenso uirginis defunctæ lapsillo, quem è columna exciderat. Atq; istud quidem hæcenus forsân mediocriter fuerit. Tum Midas iam ipse sublato, in quo allatus erat scabello, discessit in agrum: tantum potuit incantatio, & columnaris ille lapis. At idem iste Babylonius alia præterea diuina planè fecit. Nempe in agrum profectus manè, quum pronunciasset sacra quædam ex uetusto codice, septem nomina, sulphure ac face lustrato loco in orbem ter obambulans, serpentes omnes inuitos exciuit: quicumque intra eam regionem erant. Veniebant ergo tanquam ad incantationem tracti, serpentes multi, atq; aspidēs, & uiperæ, & cærestæ, & iaculi, phryniq; ac physali: relinquebatur autē unus draco, annosus, prorèpere (ut opinor) ob senectam non ualens, qui non fuerat audiens dicto. At magus: Non ad sunt omnes inquit. Tum unum quendam ex serpētibus, eum uidelicet qui natu minimus erat, selectum legatum mittebat ad draconem; ac paulo post uenit etiam ille. At postquam iam collecti constitissent, Babylonius in eos insibilauit. Atq; illi repente admodum omnes ab eius flatu incensi sunt, nobis interim admirantibus. Tum ego, dic mihi inquam Ion: Serpens ille legatus, iuuenem illum dico, utrum manu deduxit draconem, qui iam (ut ais) senuerat, an ille baculum gestans innitebatur? Ludis tu quidem, inquit Cleodemus. At ego, qui & ipse quoq; olim minus talia credebam, quā nunc tu, putabam enim nulla ratione fieri posse, ut ea crederem: tamen quum uolantem primum conspicerem, peregrinum illum barbarum (erat autem ut ferebāt ex Hyperboreis) credidi, ac uictus sum: quum tamen multum diutius repugnasset, nam quid facerem quum eum cernerem in aëre uolantem, atq; id interdū, ac super aquam ingredientem, atq; per medium ignem incedentem, idq; lentè ac sensim? Tunc, inquam ego, ista uidebas, uirum Hyperboreum uolantem, aut super aquas ambulantem. Et maxime, inquit ille, carbatinas indutum, quo calceamenti genere illi potissimum utuntur. Nam minutula ista, quid attinet referre, quæcumq; fecit, quo pacto amores immiserit, ac dæmones exegerit, mortuosq; marcidos in uitam reuocauerit, atq; Hecaten ipsam palam conspectibus exhibuerit, lunamq; è coelo detraxerit? Quin ego uobis referā, quæ ab eo fieri conspexi in Glaucia Alexidis filio. Glaucias hic quum patris nuper defuncti substantiam suscepisset, Chrysidem amabat Demæneti filiam, ac me quidem præceptore in disciplina utebatur: ac nisi amor ille à studio deduxisset eum, uniuersam Peripateticorū doctrinam perdidisset: ut qui octo & decem quum esset annorum, iam absoluerat analytica: tum physicam auscultationem in finem usque percurrerat. Amore tamen uictus, mihi rem omnem significat. Ego uero quæ admodum par erat, quippe qui præceptor eram, Hyperboreum illum magum ad eum duco: conductum quatuor ilico minis in manum datis, oportebat enim præparari quiddam ad sacrificia, tum sedecim præterea, si Chryside potiretur. Ille uero crescentem obseruans lunam (Nam tunc ut plurimum huiusmodi sacra peraguntur) fossam cum effodisset in aperto quodam loco domus, sub dīo circa mediam noctem, euocauit nobis primum quidem Anaxiclem Glaucias patrem, ante septem menses uita defunctum. Succensebat autem ob amorem senex, atque indignabatur. Tandem tamen ei permisit, ut amaret. Postea uero Hecaten quoque eduxit, adferentem unā Cerberum: tum lunam detraxit multi forme quoddam spectaculum, & quod aliās aliud apparebat. Primum quidem muliebrem formam referebat: deinde in uaccam formosam uertebatur: Postremo uero catula uidebatur. Hyperboreus ille tandem, quum finxisset quendam è luto Cupidinem: Abi, inquit, atq; huc perducas Chrysidem: ac lutum quidem protinus euolabat: paulo post autem affuit illa pulsans ostium. Tum ingressa Glauciam complectitur, eum quā insanissime deperiens, & cum eo uersata est, quoad gallos canentes audiuimus. Tum uero luna subuolabat in cœlum, atque Hecate subiit terram, ceteraq; spectra disparuerunt: & Chrysidem tandem

*Aliud ex
plum eiusdē.*

*Aliud Hyper
borei cuiusdā*

Aliud eiusdē

*Dilutio ab in-
credibili, ex p-
sonae conditi-
one.*

*Aliud, Syri
cuiusdam.*

*Annulus ma-
gicus.*

*Aliud, de spe-
ctris et spiriti-
bus nocturnis*

emissimus circa ipsum ferme diluculum. Hæc Tychiades si conspexisses, haud-
quaquam amplius dubitasses, esse multa in carminibus istis commoda. Bene di-
cis, inquam, ego credidissem equidem, si uidissem ea: nunc uero ignoscendum
mihi puto, si qualia uos uidetis, acutè perspicere non possum: ueruntamē Chry-
sidem illam quam dicis, noui, mulierem planè meretricem ac facilem: nec uideo
sanè cuius gratia ad illam egueritis luteo illo legato magoq; ex Hyperboreis us-
que, atque ipsa insuper luna, Quippe quam uiginti drachmis ducere in Hyper-
boreos usque potuisses. Mirificè enim sese offert ad hanc incantationem mulie-
r. Et contrarium quiddam spectris istis habet. Nam ea quidem æris ferriue so-
num si audierint, fugiunt (nam id uos prædicatis) illa uero si argentum uspiam
sonuerit, accurrit ad tinnitum. Præterea ipsum etiam magum admiror: quòd
cum diuissimas mulieres in amorem sui possit elicere, atque ab eis solida talenta
suscipere, is tamen ob quatuor minas admodum tårilli lucelli audius Glauciam
amoris compotem fecerit. Ridiculè facis, inquit Ion, qui nihil credis. Ego te li-
benter ergo rogauerim quid de his respondeas, qui dæmoniacos liberant errori-
bus, adeo manifestè spectra illa carminibus efficiunt? Atq; hæc me dicere non
opus est, uerum omnes nouerunt, Syrus ille ex Palestina, qui harum rerum ar-
tifex est, quàm multos mortales suscipiat, qui ad lunā concidant, oculosq; distor-
queant, spumaq; os oppleant: quos tamen erigit ac sanos remittit, magna acce-
pta mercede, diris eos malis liberans. Etenim quum iacentibus instet, rogau-
eritq; unde sint in corpus ingressi, ægrotus quidem ipse tacet: at demon uero re-
spondet (aut lingua Græca loquens, aut barbaricam, aut undecunque fuerit ip-
se) & quomodo & unde intrauit in hominem. Ille uero adiurans eum, ac ni pa-
ruerit minitans etiam, expellit abigitq; dæmonem. Quin ego quoq; dæmonem
quendam exeuntem uidi nigrum certe, & colore fumidum. Non magnum erat
inquam ego, talia te Ion cernere: cui ipsæ etiam apparent Idææ, quas uestræ fa-
miliz parens ostendit Plato: rem uidelicet spectatu tenuem, atq; euanidam, quā
tum ad nos homines lusciosos. Itane solus Ion, inquit Eucrates, istiusmodi uidit:
ac non alij etiam multi inciderunt in dæmones: alij noctu, alij etiā interdū? Ego
profectò non semel, sed millies iam talia conspexi, ac primum quidem turbabar
ad ea: iam uero ob cōsuetudinem nihil nouum, aut prodigiosum mihi uidere ui-
deor, maximeq; nunc ex quo annulum mihi Arabs dedit ex ferro de cruce qua-
piam sumpto, factum: carmenq; docuit nominibus multis plenum, nisi fortè ne
mihi quidem fidem sis habiturus Tychiade. At qui fieri possit, inquam, ut Eu-
crati non credam Dinonis filio: uiro in primis sapienti, ac liberè, quæ sibi uiden-
tur, domi in priuato suo cum autoritate narranti? Illud ergo de statua, inquit Eu-
crates, quæ omnibus qui in domo sunt, singulis noctibus apparet, tum pueris,
tum adolescentibus, tum senibus: hoc inquam, non à me duntaxat audieris, ue-
rum etiam à nostris omnibus. De qua statua, inquam ego? Non uidisti (inquit)
quum ingredereris statuam quandam in atrio collocatam, sanè quā pulchrā,
opus Demetrii: qui statuas humana specie fingere consueuit? Nōne illam di-
cis, inquam, quæ discum facit: quæ inclinata est ad emissuri gestum, reflexa in
eam quæ discum fert, altero pede modicè inflexo, quæq; se erectura uidetur una
cum iactu? Non inquit: nam unum est ex Myronis operibus ille disci iactator,
quem dicis. Sed nec eam, quæ est ei proxima: cum loquor cui tenijs caput uinctū
est, formosam illam. Nam id Polycleti opus est: uerū eas quæ à dextra sunt egre-
dientibus omitte, inter quas & tyrannicidæ illi stant: Critiæ Nesiotæ plasmā-
ta: tu uero an non ad aquam illam quæ influit, quampiam uidisti uentre promi-
nulo, caluam, seminudatam, uulsis quibusdam barbæ pilis, insignibus uenis
uero homini simillimam? Pelichus dux Corinthius esse uidetur. Per Iouem
inquam, uidi quandam à dextra Saturni, quæ tenias coronasque aridas ha-
bebat, pectoreque folia quædam inaurata. Ego, inquit Eucrates, ea inau-
raui,

raui, quum me sanasset triduo, febre pereuntem. Erat ne igitur etiam medicus, inquam ego, optimus iste Pelichus? Est, neque ride, inquit Eucrates: alioqui homo te haud multo post inuadet. Noui ego certe quantum ualeat haec quam tu rides statua. An non eiusdem putas esse immittere febres in quos uoluerit, quandoquidem potis est eijcere? Propicia, inquam, placataque sit haec statua mihi, quae tantum ualeat. Quidnam ergo aliud facientem eam uiderunt omnes qui in domo sunt? Quum primum nox est, inquit, haec est base descendens in qua steterat, in orbem totam domum circuit: omnes occurrunt ei interdum etiam canenti: nec quisquam est quem unquam laeserit, diuiter tatum oportet. Illa uero praeterit nihil intuentes infestans, quum & lauat saepe, & tota nocte ludit, ut ex ipso auge strepitu licet audire. Vide ergo inquam ego, ne forte non Pelichus haec statua sit, sed Talus potius Cretensis, qui apud Minoem fuisse dicitur, Nam & ille aereus quidam Cretae custos erat: quod si non ex aere, non autem ex ligno facta esset, nihil eam prohiberet, quin non opus Demetrii, sed una potius ex Daedali machinis esse uideatur. E base namque (ut ais) etiam ista fugit. Vide, inquit, o Tychiades ne te post hac scommatis huius poeniteat. Noui quidem ego quid illi euenerit, qui obulos surripuit, quos ei quoque nouilunio suspendimus. Prorsus atrociam, inquit Ion oportebat accidere: quippe qui sacrilegus erat: quomodo ergo illi ultus est o Eucrates? Nam audire cupio, etiam si quam maxime Tychiades iste diffisurus est. Multi, inquit ille, ad pedes eius oboli iacebant, aliaque item numismata, quaedam argentea ad crus eius affixa cera, ac laminae quoque argenteae: uota cuiusque, aut merces ob sanationem eius, qui ab eo liberatus esset, quum febre detineretur. At erat nobis seruus quidam Libycus sceleratus, equorum curator. Hic noctu aggressus est ea auferre omnia, abstulitque digressam iam quum obseruasset statuam. At quum primum reuerfus intellexit sacrilegio se compלטatum Pelichus, uide quo pacto sese ultus est, atque furti prodidit Libycum. Tota nocte atrium obambulabat in orbem miser, exire non ualens, tanquam in Labyrinthum incidisset, quoad orta die iam deprehensus est, ea tenens quae furto abstulerat: ac tum quidem comprehensus, plagas non paucas recepit, nec temporis multum superstes malus male perijt: uapulans, ut dicebat, singulis noctibus: adeo ut uibices postridie apparerent in corpore. In tunc, & post ista quoque Tychiades Pelichum ride, ac me tanquam coetaneum Minoi iam delirare puta. At o Eucrates, inquam ego, quam diu aes erit aes, operisque plastes Demetrius Alopeceus fuerit: qui non deos, sed homines fingere conueuit: Pelichi nunquam statuam uerebor: quippe qui nec ipsum etiam uiuentem, si mihi minaretur, admodum timuissim. Ad haec medicus Antigonus: Et mihi o Eucrates, inquit, Hippocrates aereus est magnitudine ferme cubitali: qui tunc duntaxat quum lucerna extincta sit, totam in orbem domum ambit, perstrepsens ac pyxides euertens, pharmacaque commiscens, atque ostia circumuertens: maximeque si quando sacrificia praetermittimus, quibus in singulos annos ei sacrificamus. Postulat ergo, inquam ego, etiam Hippocrates medicus iam ut sibi sacrificetur: indignaturque nisi in tempore iustorum sacrificiorum epulis accipiatur: quem nimirum decebat boni consulere, si quis ei libauerit, aut nullum insperferit, aut caput coronaue-rit. Audi ergo, inquit Eucrates, istud certe etiam testibus probaui, quod ante annos quinque uidi. Erat ferme uindemiae tempus. Ego uero in agrum circa meridiem uindemiatum dimissis operariis, in syluam solus abibam: cogitans interim quiddam atque considerans. At postquam in saltum perueni: canum primo latratus insonuit. Ego uero Mnasona filium meum, cum aequalibus uenientem, ludere uenariisque (quemadmodum solebat) consiciebam. At res haudquaquam sic se habebat: uerum paulo post facto terrae motu, sonoque uelut e tonitru, mulierem aduenientem uideo terribilem: proceritate ferme semistadiali: habebat autem in sinistra facem; in dextra uero gladium uiginti circiter

*Dilutio ab in-
credibili et fa-
buloso.*

*Dilutio, a ma-
teria.*

*Aliud, eiusque
rationis.*

*Dilutio a cau-
sa.*

*Aliud extrema-
plum spectri.*

*Amplificat in
dignitatē rei
à persone cir-
cumstantia.*

cubitorum. Et infernè quidem pedibus erat serpentinis, supernè uero Gorgo-
nem referens uultu uidelicet, atque aspectus horrore: pro coma quidem draco-
nibus, tanquam cæsarie circumcincta: alijs collum amplectentibus, alijs etiam
per humeros sparsis. Videte, inquit, amici quo pacto etiam inter narrandum
exhorruī: & simul hæc dicens Eucrates, ostendit omnibus brachij sui setas ere-
ctas metu. Ion ergo ac Dinomachus, & Cleodemus uehementer inhiantes au-
scultabant eum uiri senes, tanquam naribus traherentur, adorantes apud sese
tam incredibilem Colossū: mulierem semistadialē, Gyganteum quoddam
Mormolycium. Ego uero considerabam interim, cuiusmodi erant hi, qui cū
iuuenibus sapientiæ nomine uersentur, uulgoq; in admiratione habeantur: quā
sola nimirum canicie barbaq; ab ipsis differant infantibus. Cæterum etiam il-
lis ipsis facilius ductiles ad credenda mendacia. Dinomachus ergo, dic mihi,
inquit, Eucrates: illi canes deæ, quanta magnitudine erant? Elephantis, inquit,
ille, proceriores Indicis, nigri & ipsi hirsutiq; sordido squalidoq; uillo. Ego igitur
quum uiderem, restiti, inuerso protinus in interiorem digiti partem (quod
Arabs mihi dederat) sigillo. Hecate ergo percussio draconicis illis pedibus so-
lo, hiatus effecit maximum: & qui immani magnitudine penitus æquaret tar-
tarum. Deinde paulo post abiit in eum desiliens. Ego uero præsentē animo por-
recta ceruice inclinatus, inspexi appensa arbore quapiam, quæ uicina stabat, ne
obortis mihi tenebris ac uertigine, in caput præceps inciderem: deinde conspe-
xi eo quæ in inferno sunt omnia: pyriphlegetontem lacum, Cerberum, manes:
adeo ut quosdam etiam eorum agnoscerem. Patrem ergo meum manifestè cer-
nebā adhuc his ipsis amictum, quibus eum sepeliuimus. Quid agebant (in-
quit Ion) o Eucrates animæ? Quid aliud, inquit ille, quā per tribus famili-
asq; cum amicis cognatisq; uersantur: in Asphodelo collocati? Contradicant
ergo etiam nunc (inquit Ion) Epicurei sacro Platoni, eiusq; de anima rationi-
bus. At tu nonne Socratem etiam ipsum Platonemq; uidebas inter manes? So-
cratem (inquit) uidi: neq; illum tamen euidenter, nisi quod inde conieci, quoni-
am caluuius, ac uentricosus erat. Platonem uero non cognoui: nam apud ami-
cos nimirum uera fateri oportet. Simul ergo atque ego omnia conspexi, & hia-
tus coijt, & ex famulis meis quidam quærentes me, atque in his Pyrrhias hic, su-
peruenere hiatus nondum plenè obducto: dic Pyrrhia, an non uera narro? Per-
louem (inquit Pyrrhias) & latratum audiui per hiatus: & ignis quidem à face
mihi suffulgere uidebatur. Tum risi ego profecto, teste latratum ignemq; in cu-
mulum addente. Tum Cleodemus: haud quaquam noua ista, inquit, neque ali-
is inuisa uidisti. Nam & ipse haud ita pridem quum ægrotarē tale quiddam con-
spexi. Prospiciebat mihi curabatq; Antigonus hic, ac septima dies erat: febrisq;
o qualis? incendio certè uehementior. Omnes ergo me relinquentes solū, clau-
sis foribus foris manebant. Sic enim iusseras Antigone: si quo pacto possem ob-
dormiscere. Tunc igitur astitit mihi iuuenis quidam uigilanti, pulcher admodū
ueste circumamictus candida. Ac me quum excitasset, per hiatus quendam du-
cit ad inferos: sicuti ilico cognoui: Tantalum quum uiderem ac Tityum Sisy-
phumq;. At cætera uobis quid commemorem? Postquam uero ad tribunal per-
ueni (aderat autem & Aeacus, & Charon, Parcaq; atq; Erinnēs) quidam uelut
rex (Pluto certè mihi uidebatur) assedit singulorum nomina percensens, qui mo-
rituri erant, quos diem iam uitæ præscriptum præterisse contigerat. Iuuenis
ergo me adducens illi exhibuit. At Pluto tunc incanduit, & ad eum qui me du-
cebat, nondum illi completum est stamen, inquit. Abeat ergo. Tu uero fabrum
Demylum adduc: iam siquidē ultra colum uiuit. Tum ego lætus recurrens, ipse
quidem iam febre liber eram: denunciabā uero omnibus, quod Demylus esset
moriturus. Manebat autem nobis in uicinia ægrotans etiam ipse nonnihil ut re-
nunciatum est. Ac paulo post audimus eiulatum eorum qui lugebant eū. Quid
miri

*Aliud, cuius
fidē statim in
dubiū uocat,
à psonæ refē-
rētis qualitate*

miri est, inquit Antigonus? Ego etenim quendam noui post uigessimum diem quam sepultus est, surrexisse. Nam hominem & antequam moreretur, & postquam surrexit, ipse curauit. Et quo pacto (inquam ego) in diebus uiginti, neque tabuit corpus, neque preterea fame corruptum est, nisi fortassis Epimenidem quem tu curasti? Hæc quum diceremus, protinus ingrediebantur Eucratis filij & palæstra redeuntes. Alter quidem iam ex ephebis excesserat, alter uero annos natus erat circiter quindecim. Tum salutatis nobis iuxta patrem adsidebant in lecto, ac mihi quidem sella illata est. Tum Eucrates tanquam & conspectu filiorum admonitus: sic his frui mihi contingat, inquit, simulque manum eis iniecit, ut apud te Tychiades uera narrabo. Felicis memorie uxorem meam horum matrem nouerunt omnes, quo pacto dilexerim. Nam declarauit his rebus quas in eam feci, non modo dum uiueret, uerum etiam postquam uita functa est. Quippe qui mundum eius uniuersum uestemque, quia dum uiueret, oblectabatur, in rogi iniecerim. Septima uero post mortem die, ego quidem hic in eodem lectum incumbibam: quemadmodum nunc, luctum eum mihi committigans, quem de illa conceperam. Legebam enim tacitus Platonis illum de anima libellum. Ingreditur interim Demenete ea ipsa, atque adsidet iuxta: quemadmodum nunc Eucratis hic, minorem designans filium. Hic uero ilico tremuit admodum pueriliter, ac dudum ad narrationem pallescit. Ego uero (inquit Eucrates) ut conspexi, amplexus eam singultim lachrymabam. Illa uero me uociferari non patiebatur, uerum incusabat me, quod quum ei fuisset in reliquis gratificatus omnibus, & sandalijs aureis alterum non cremaueram, superesse autem id dicebat, quod sub arca ceciderat: atque ob id nos quum non inueniremus, alterum tantum cremaueramus. Nobis autem adhuc differens sceleratissimus quidam caniculus qui mihi in delicijs erat, in lecto cubans altatrabat, ea uero ad latratum euauit. At sandalium sub arca repertum est, posteaque a nobis incensum. An hæc etiam Tychiades reculas credere, quum iam sint euidentia, quotidieque obseruentur? Per Iouem, inquam ego, digni fuerint, quibus aureo sandalio nates puerorum more ferantur, si qui ista non credant, atque usque adeo impudenter uero resistat. Interea Pythagoricus intrabat Arignotus comatus ille, ab aspectu uenerabilis. Nosti illum doctrinæ nomine celebrem: qui cognominatur sacer. Atque ego quidem, ut eum conspexi, respiravi: hoc ipsum, quod prouerbio dici solet, aduenisse mihi ratus: nempe securum quamplurimum aduersus mendacia: Occludet, inquit, eis ora uir sapiens, adeo monstrosa narrantibus: atque prorsus, iuxta uulgatum illud adagium, repente deum inmissum esse mihi hunc a fortuna putabam. Hic uero postquam adsedit, assurgente ei accedente Cleodemo, primū de morbo percontatus est, seque audisse dicebat, Eucratem iam se melius habere. At quidnam, inquit, inter uos philosophamini? Nam tamen dum ingrediebar subauscultaui, ac mihi certè uidemini in re quamquam pulchra conuersari. Quid aliud, inquit Eucrates, quam ut huic adamantino persuadeamus (me demonstrans) ut demones credat aliquos esse, phantasmasque, ac mortuorum animas super terram obambulare, & sese, quibus sibi tum fuerit, ostendere? Ego igitur erubui, uultumque deieci reueritus Arignotum. At ille, uide (inquit) Eucrates num hoc dicat Tychiades. Eorum tantum qui uolenter interierint, animas errare, ueluti si quis suffocatus, aut capite truncatus, cruciue suffixus fuerit, aut alio quopiam istiusmodi modo & uita discesserit: eas uero quæ fatali morte naturali discesserint, haudquaquam amplius oberrare. Nam si hoc dicat, non usque adeo absurda dixerit. Per Iouem, inquit Dinomachus, ne esse quidem istiusmodi, nec præsentia cerni putat. Quid ais, inquit Arignotus in me totum aspiciens, nihil horum tibi uidetur fieri? præsertim quum omnes (ut ita dicam) uideant? Ignosces, inquam ego, mihi, si non credo, nam solus omnium non uideo. Quod si uidissem, profecto & credidissem, quemadmodum & uos. Atqui, inquit ille, si quando Corin-

Aliud de morte redinuo.

Dilutio ab imo possibili.

Aliud, uxoris Eucratis.

Dilutio, per irrisiōnem.

Aliud de morte testis Arignotus Pythagoricus.

Arignoti asseratio per diuisionem.

Exemplum spe-
ctri eiccti, si-
mile ei quod a-
Plinio in Epi-
stolis refertur.

thum ueneris, roga ubi sis Eubatidæ domus. Atq; ubi tibi fuerit indicata, nē po-
circa Craneum, in eam ingressus, dic ianitori Tibio, uelle te uidere, unde dæmo-
nem Pythagoricus Arignotus quum adduxisset, abegerit, ac deinceps habitabi-
lem domum reddiderit. Quidnam hoc erat Arignote? rogabat Eucrates. Inha-
bitabilis erat, inquit ille, diu propter terricula, quod si quis inhabitasset, expane-
factus ilico fugiebat exactus à quodam horrendo ac terribili spectro. Deciderat
ergo iam, tectumq; rumpebatur, neq; quisquam erat omnino, qui in eam ingre-
di fuerit ausus. Ego uero ubi hæc audiui, libellos sumens (Sunt autem Aegyp-
tj mihi de talibus rebus admodum multi) ueni in domum circa primam uigili-
am, dehortante hospite, ac fermē detinēte, postquā didicerat quo iturus essem,
incertum, ut putabat, exiti. At ego sumpta lucerna, solus ingredior, atq; in ua-
stissimo atrio collocato lumine, humi sedens tacitē legebam. Adest uero dæ-
mon ille, cum quopiam è uulgo se congressurum ratus, ac me quoque quemad-
modum alios perterriturum squallidus, hirsutus, ac tenebris nigrrior. Atque hic
quum adstaret, undique me adfuit impetens tentauit, si qua posset expugnare,
ac modo in canem, modo in taurum, modo in leonem uertebatur. At ego corre-
pto in manum quā maxime horrendo carmine, simulq; uocem imitatus Aegy-
ptiam, et incantans eum in domicilij tenebroso angulum quendam compuli. At
quum animaduertissem, ubi se in terram condidit, tum destiti. Manē autem de-
sperantibus uniuersis, ac me quemadmodum alios mortuum sese reperturos pu-
tantibus, præter omnium spem progrediens, Eubatidem adeo, feliciter illi ad-
nuncians, quod puram sibi ac spectris liberam domum iam liceret incolere. At-
que illum assumens aliosq; multos (sequebantur autem huius inopinatæ rei gra-
tia) quum ad locum duxissem, ubi condentem se dæmona conspexeram, iussi ut
sumptis ligonibus matulisq; suffoderent. Atq; ubi id fecerant, inuentum est fe-
rē ad passum defossum cadauer quoddam marcidum, ossibus tantum humana
specie cōhærentibus. Illud igitur effossum sepeliuimus, domus uero postea tur-
bari prodigijs desiit. Hæc ubi narrauit Arignotus, uir prodigiosa sapientia, ac
reuerendus omnibus, nemo erat ex his qui aderant, qui uon multam mihi impu-
taret insaniam, qui talia non credam, narrante præsertim Arignoto. Ego tamē
nihil ueritus neq; comam, neque illam quam de eo habebant opinionem. Quid
hoc inquam, Arignote? Etiam tu talis eras, in quo mihi sola spes fuit, fumo ple-
nus ac simulacris? Illud ergo nobis in te, quod dici solet, euenit: ut thesaurum
quum sperauerimus, carbones offenderimus. At tu, inquit Arignotus, si neque
mihi credis narrati, neque Dinomacho, aut huic Cleodemo, neque ipsi Eucrati,
dic age quēnam digniorem, cui his de rebus fides habeatur, existimas: qui no-
bis dicat contraria? Per Iouem, inquam ego, uirum apprime mirabilem Abdera
oriundum illum Democritum, cui tam firmiter erat persuasum eiussmodi ni-
hil esse in rerum natura posse, ut quum se in monumento extra portas clausisset,
sibiq; degeret dies noctesq; scribens atque componens, iuuenesq; eum qui-
dam illud erupientes, ac perterrefacere, nigra ueste in modum cadaueris or-
nati, ac personis in capita adfectis circumstantes, illum circumsilirent, crebro
subsilientes: hic neque eorum commenta pertinuerit, neque eos omnino re-
spexerit, sed inter scribendum desistite, inquit, ineptire. Adeo firmiter credi-
dit animas nihil esse postquam è corporibus exierint. Hoccine ais, inquit Eucra-
tes, dementem quempiam uirum esse Democritum? siquidem sic existimauit.
Ego uero uobis etiam aliud referam, quod mihi ipsi cōtiguit, non quod ab alio ac-
ceperim, fortassis etiam tu Tychiades quum audieris, compelleris accedere, ip-
sa narrationis ueritate coactus. Quum in Aegypto uersarer adhuc adolescens,
à patre uidelicet doctrinæ gratia transmissus, cupiebā nauigio profectus in Co-
prum illinc adiens Memnonē, miraculum illud audire, eum uidelicet sonū red-
dentem ad orientem solem. Illum igitur audiui non hoc uulgarī modo, quo au-
diunt

Reprehensio
credulitatis à
persona.

Dilutio ab au-
toritate, et na-
tura anime.

Aliud, magis
et potestatis.

Memnon Aegyptiacum, de quo et Iuvenalis meminit

diunt alij sonum quempiam inanem, sed mihi oracula etiam edidit Memnon ipse aperto ore septem versibus: quod nisi esset superuacaneum, ipsos uobis uersus recenserem. Inter nauigandum uero incidit in nos una nauigans uir Memphisitae quidam, ex sacris illis scribis, mirabili sapientia, & qui uniuersam Aegyptiorum doctrinam callebat. Dicebatur autem tres ac uiginti annos in adytis subterraneis mansisse, Magiam interea doctus ab Iside. Pancratem dicis (inquit Arignotus) praeceptorē meum, uirum sacrum, rasum, lineis indutum, doctum, pure lingua Graeca loquentē, procerum, simum, labijs promissis, cruribusque gracilibus. Illum ipsum inquit ille, Pancratem, ac primum quidem quis esset ignorabam. At postquam uidi eum, si quando in portum appulisset, cum alia multa miracula facientē, tum crocodilis insidentē agitalle, & cum feris uersantem, illas uero reuerentes eum, caudisque adulantes, agnouī sacrum quempiam uirū esse, paulatimque comitate mea me in eius amicitiam ac familiaritatem insinuauī, adeo ut omnia arcana communicaret. At tandem mihi persuadet, ut famulis omnibus in Memphiside relictis, se solus sequeretur, neque enim de futuros nobis ministros: atque ex eo tempore sic uitam duximus. Quum in diuersorium quodpiam ueniremus, homo accepto pistillo, scobinaue, aut pessulo, uestibus implicans, quum in id carmen quoddam dixisset, effecit ut ambularet, utque alijs omnibus homo uideretur. Illud ergo abiens, & aquam hauriebat, & coenam parabat, instruebatque, atque in omnibus commodē subseruebat ministrabatque nobis. Deinde postquam iam satis huius ministerij fuit, scobinam rursus scobinam, ac pessulum pessulum aliud recitans carmen reddebat. Hoc ego uehementer conatus non reperiebam, quo pacto ab illo expiscarer. Nam id mihi inuidebat, quanquam in alijs esset facillimus. At quadam die in angulo quodam tenebricoso clam illo delitescens subauscultauī propius incantationem illam. Erat autem trisyllaba. Tum ille quum pistillo mandasset quae curanda erant, abiit in forum. At ego postridie illo apud forum occupato, acceptum pistillum quum ornassem, syllabas illas simili modo pronuncians, aquam fussi ut hauriret. Tum impletam amphoram quum tulisset, desiste inquam, neque aquam amplius haurito, sed rursus esto pistillum. At illud mihi haud amplius iam obtemperare uolebat, sed aquam hauriebat continuē, quoad hauriendo totam domum nobis impleret. At ego quum resistere huic rei non ualerem, timebam autem ne Pancrates reuersus (id quod etiam euenit) irasceretur, correpta secure pistillum in duas partes dissecō. At utraque pars amphoram sumens hauriebat aquam, iamque unius loco duo mihi ministri esse coeperunt. Interea Pancrates superuenit, ac re intellecta illas quidem in ligna rursus, quemadmodum ante carmen erant, mutauit. At ipse me clanculum relicto, nescio quo clanculum se subducens abiit. At possis istud etiam nunc, inquit Dinomachus, hominem ex pistillo facere? Per Iouem inquit ille, dimidia ex parte scio, nam in priorem formam nunquam à me restitui potest, postquam semel aquarius esse coeperit. Sed deferenda nobis domus esset aqua iam impleta. Non desistitis, inquam ego, huiusmodi monstrosa narrare uiri senes? Alioqui horum saltem adolescentium gratia incredibiles istas ac terribiles fabulas aliud in tempus omittite, ne clanculum terroribus ac prodigijs fabulamentis impleantur. Parcere ergo eis oportet, ne talia consuecant audire, quae eos per totam nitam comitata perturbabunt, atque ad omnem strepitum mericulosos reddent, posteaquam eos omnigena superstitione impleuerint. Rectē admonuisti me, inquit Eucrates, quum superstitionem dixisseti. Nam quid tibi Tychiade de rebus huiusmodi uidetur: de oraculis loquor ac uaticinijs, & quaecumque quidam uumine afflati proclamant, quaeue ex adytis audiuntur: aut quae uirgo numeris eloquēs futura praedicat: an uidelicet nec talia credis? At ego quod annulum quēdam sacrum habeo, Pythij Apollinis imaginem exprimente sigillo, quodque hic Apollo mecum loquitur, non dico, ne tibi uidear

Aliud, de oraculis.

Conc. nro.

ad gloriam meam res incredibiles narrare. Caterum quæ apud Amphilochem audiui in Mallo, heroë mecum diu differente, deumq; meis de rebus consulente, tum quæ ipse uidi, uolo uobis narrare. Deinde ex ordine & quæ uidi in Pergamo, & quæ audiui in Patariis. Itaq; quum ex Aegypto redirem domum, audirem illud in Mallo uaticinium apertissimum simul ac uerissimum esse, tamē sic oracula dare, ut ad rem respondeat his, quæcunq; prophetæ quispiā in schēdulam inscripta tradiderit, rectē me facturum putauī, si dum præternauigārē, experirer oraculum, deumq; de futuris quippiam consulerem. Hæc adhuc Eucrate dicente, quum uiderem quā longē res esset processura, quodq; non breuiem incepisset de oraculo Tragœdiam, ratus non expedire, uti solus contradicere omnibus, relinquens eum ex Aegypto adhuc in Mallum nauigantem. Nā & intelligebam molestam illis esse præsentiam meam, utpote qui dissentirem re felleremq; eorum mendacia: Atqui ego ab eo, inquam, quæsiturus Leonthicti, nam opus habeo cum eo congregari. At uos, quandoquidem parum sufficere uobis res humanas putatis, ipsos etiam deos deniq; in fabularum uobis partem uocare. Atq; hæc simul ac dixi, discessi. Illi uero alacres iam libertatem nacti, ut est uerissimile, mutuō sese epulis accipiebant, ac mendacijs ingurgitabant. Talibus ō Philocles apud Eucratem auditis, uenio per Iouem inflato uentre, non aliter quā hi qui musto poti sunt, opus habens uomitu. Tum libenter alicunde magno emerim pharmacum aliquod, quod mihi obliuionem induceret eorum, quæ audī, ne me uon nihil earum rerum lædat inhærens memoria: nempe mōstra, dæmones, atq; Hecatas mihi uidere uideor. PHIL. Quin mihi quodq; ō Tychiade, tale quiddam hic sermo tuus attulit: aiunt etenim non solum in rabiem uerti, atq; aquam formidare, quoscunq; rabidi canes mordeant, uerum etiam si quē mordicus homo morsus momorderit, illum morsum quoq; non minus canino ualiturum, atq; eum etiam eodem modo formidaturum. Quin tu ergo uideris quum sis ipse apud Eucratem à multis mendacijs morsus, mihi quoq; morsum illum communicasse, adeo mihi mentem dæmonibus impleuisti. TYCH. At bono animo simus amice, quum magnum aduersus huiusmodi res remedium habemus, ueritatem rectamq; omnibus in rebus rationem: quo si utamur, nullis huiusmodi uanis stultisq; mendacijs turbabimur.

HIPPIAS, SEV BALNEVM.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Balneum Hippia descriptum, principio ipsum artificem, à cognitione artium, atq; peritiâ commendat. Orditur autem à loco communi, ita uidelicet proponens, eos esse potissimum laudandos artifices, qui non solum uerbis prolixè polliceri, aut de scientijs disputare soleant, sed qui ipso opere, hoc quod profiteantur, præstare possint: hunc locum exemplis aliquot illustrat, deinde ad præsens institutum accommodat. Proinde, inquit, etiam mechanici artifices maxime laudandi illi sunt, qui non uerbis tantum opera aliqua describunt, aut promittunt, sed qui re ipsa illa quā optime atq; artificiosissime extruunt, qualis ē Hippia hic amicus est, id quod opus ab eo, nempe balneum extructum, comprobat, atq; exinde ipsum balneum describit, situm, elegantiam, proportionabilitatem operis: deinde et utilitatem et opportunitatem omnium cellarum, et lauandi in eo usum commendans.

Orditur à the
si seu loco cō
muni.



POS ego uiros sapientes cum primis laude celebrandos esse existimo, quicunq; non orationes solum magna industria elaboratas, ac singulis de rebus memorizæ proditas posteris reliquerunt, sed operibus quoque non dissimilibus ea quæ orationibus ampliter & magnificè polliciti sunt, confirmarunt. Quippe ægrotus, cui quidem pectus sapit,

sapit, non eos accersit medicos, qui super arte multa luculentè & excellenter disputare nouerunt, sed qui usu medendi illam diu multumq̃ exercuerunt. Potior autem & maioris precij habendus est, ut mea fert opinio, musicus, qui psallendi & pullandæ citharæ peritiā exornatus est, quàm is, qui tantum rhythmos & cōcentuum harmoniam indicare nouerit. Quorsum enim attinet bellorum atque exercitus duces tibi enumerare non iniuriā optimos, & præstantissimos hominum opinione iudicatos, quod eorum uirtus nedum in instruenda acie & militum animis tempestiua oratione accendendis & inflāmandis eluxerit, sed quod in prælijs quoque fortissimè dimicando optimè se gesserint, ac manu non secus, quàm lingua prompti memorabilia facinora ediderint. Cuiusmodi ex uetustis illis Agamemnonem & Achillem, ex paulò autem recentioribus Alexandrū & Pyrrhum fuisse cognouimus. Quorsum uero ista percensui? Non quod alia ratione historiam edere statuens, harum rerum mentionem fecerim, sed quod ex mechanicis quoque eos laude & admiratione non indignos putem, quicumque uisendis operibus aliquam ingenij famam sibi parauerunt, eademq̃ opera artis suæ egregia monimenta post se reliquerunt. Quandoquidem illi, qui solis semet orationibus exercuerunt, multò iustius Sophistarum quàm sapientium adpellationem meruerunt. Talem multorum relatu percepimus fuisse Archimedem, ac Sostratum illum Cnidium, quorum alter de Ptolemæo subiugato uictoriam reportauit, ac Memphim, sine obsidione fluminis intercepti auersione occupauit, alter singulari artificio hostium triremes, absumpsit incendio. Tales quoque Milesius ante illos Cræso Lydorum regi pollicitus, exercitum sicco pede se traiecturum, sua industria in unius noctis spacio Alys fluuij alueum à tergo exercitus deriuatum circumduxit, tametsi è mechanicorum numero non fuerit, uerum alioqui magna intelligentia & singulari ingenij acumine præditus. Etenim, quod de Epeo fertur, commentum peruetus est, qui non tantum Achuis equi machinam fabricasse, sed unā cum Græcorum optimatibus in eam conscendisse perhibetur. Inter hos & Hippia huius, quem nostra memoria uixisse constat, meminisse æquum puto, uiri dicendi facultate & studio ita exercitati, ut cum quouis ex priscis illis & ueteribus optimè conferri possit, præterea qui ingenij acrimonia atque intelligentia multum præcelluerit, quique interpretando multa perspicuitate usus sit. Cæterum, opera ipsis orationibus longè præstantiora exhibebat, & quæ arte sua pollicitus fuerat re ipsa absoluta reddidit: neque uero in talibus saltem promissionibus, in quibus illi qui ætate eum præcesserunt feliciter floruerunt, sed iuxta geometricam quoque rationem proposita (quod a iunt) linea triangulum rectè potuit describere. Atqui aliorum quisque unum quiddam ab arte decerptum, & singulare opus exercuit, in quo parata sibi hominum opinione aliquis esse uisus est. Porro ille primum rebus mechanicis perpolitus, ne dimensionum quidem geometricarum rudis fuit, nec ab harmonicis & Musicis alienus apparuit. Ac unumquodque ex illis una eademq̃ opera ita perfectè cognitum demonstrauit, quasi in eo solo cognoscendo elaborasset. Multi uero temporis res esset, eius laudare industriam circa radiorum, & repercussionum, ac speculorum expressionem. Præterea quantā in Astronomia cognitione excelluerit, in qua omnes eos, qui annis eum anteuenerunt pueros esse ostendit. Sed enim quæ nuper ipse uidi opera illius industria elaborata, quæque mihi spectanti stuporem & admirationem inculserunt, ea nunc in præsens referre non grauabor. Est enim argumentum commune, & in nostra memoria admodum frequens, balnei substructio, solertia autem, & in communi illo argumento singularis admirationis spectatur industria. Locus erat prorsus inæquali deformatus planicie, decliuus & arduus, quem ille occupans ex utraque parte magnopere humilem,

Adaptatio.

Descendit ad hypothesein et præsens institutum.

Laud Hippia à collatiōe aliorū artificū.

Ab opere effectū.

Descriptio balnei.

utrinq̃

utrinque soli altitudine æquauit, firmamentum munitissimum omni futuro operi subiiciens, fundamentorum positione substruendi ædificij certitudinem confirmauit, fastigijs uero magnopere præruptis & præcis, & ad firmiorem coniunctionem complicatis totum opus consolidauit. Ceterum quæ substructa sunt loci magnitudinem mensuræ quantitate non excesserunt, sed ædificij proportionibus conuenientissimè atque decentissimè responderunt, lucis ubique infusæ rationem constanter custodientia. Portarum altitudo latos ingressus retinens, superna magis quam erecta ad ingrediendum conuenientiam informata fuit, ingredientem uero statim domus communis excipit, sufficientè exhibens pedissequis & ministris conuersandi amplitudinem. Porro ad leuam camerae sunt ad delicias exercendas substructæ. Proinde & ista in balneo decentissimè sunt obseruata, amœni & luce multa illustrati recessus. Deinde, domus illorum quam quidè longè præstantiorem, quam ut lauacro conueniat dixeris, per necessariam tamè ad mellioris notæ homines & opulentiores suscipiendos. Post hanc utrinque sufficientes exuentibus ad reponendum uestitum habitationes. Ac mediâ domus & fastigio excellissima, & iucundo lumine amœnissima, tres aquæ frigidae piscinas in se complectitur, Laceno lapide exornata. Sunt etiam in illa statuæ geminae ex albo lapide antiqui operis & artificij, altera quidem Sanitatis, altera uero Aesculapij. Ingressos autem excipit domus sensim ac gradatim tepescens, calore non insuauis occurrente, quæ in longum porrecta, accircum circa orbiculatim extructa est. Post hanc ad dextram habitatio est magnopere amœna & elegans, copiam delictis & uoluptuosis unctionibus exhibens, ex utraque parte habens adytus & ingressus lapide Phrygio ornatissimè decoratos, à palæstra ingredientes suscipiens. Quæ deinde hanc cõsequitur habitatio, omnes reliquas pulchritudine excedit & elegantia, & ad standum sedendumque accommodatissima, & ad diutius immorandum minime noxia: tum ad uoluitandum utilissima, & ipsa lapide Phrygio ad summum usque fastigium expolita relucens. Deinceps uero locus thermis dicatus, lauantes excipit, Nomade lapide extructus. Porro, interior habitatio omni amœnitate referta & elegantia, plurima luce conspicua est, ac instar purpuræ floribus & uenustate renitet: Adhæc tria labra thermarum exhibet. Porro autem tibi iam loto non integrum est per easdem habitationes regredi, sed ea quæ ad frigidam tendit uia per uaporarium lento tepore calescens regrediendum est. Et hæc omnia copioso lumine illustrata, & multo diei intus lucentis splendore exornata sunt. Ad hæc ipsa fastigia ab ædificio nõ discrepantia, tum laticudines longitudinibus aptè coherent: in summa, multa ubique relictæ summa cum elegantia & uenustas, & gratia. Etenim iuxta elegantissimi Pindari præceptum, opus exordientibus facie eleganti & splendida exornandum est. Hoc certè cum primis in huius domi substructione cum ipso lumine tum fenestris obseruatum est. Etenim sapiens ut reuera fuerat Hippas habitationem frigido lauacro destinatam ad Boream tendentem instituit, nec aëris meridiani expertem. Reliquas autem multum feruoris & caliditatis requirentes Notho et Euro ac Zephyri flatibus subiectas opposuit. Quid ad hæc tibi palæstras memorem, & uestes asseruantium communes habitatiunculas, cõpendiosam citra amœbages uiam quæ ad lauacrum ducit habentes singularis utilitatis capiendæ & in commodi uitandi gratia. Neque uero quis me suspicetur opus modicum proponentem orationis lenocinijs atque uerborum ampullis extulisse. Siquidem in rebus communibus & publicis noua elegantia signa atque inditia excogitare, non mediocris aut contemnendæ sapientiæ argumentum ego esse opinor. Quo in numero & hoc opus admirandi illius Hippie opera ad unguem elaboratum merito habendū est, quodque nobis ab illo ostensum est, omnes balnei uirtutes complectens, utilitatem, opportunitatem, perspicuitatem, mensuræ quantitatem in omnibus aptè obseruatam, nec loci neglectam commoditatem, tum tutū lauandi

Occupatio,
qua fidem suam
eius descriptio

diusum exhibens. Præterea omnibus alijs industriæ atq; solertiæ officijs absolum, biuorum & ambituum duplicibus secessibus, multarumq; sanuarum patens egressibus. Quin etiam horarum geminis indicijs idem balneum exornauit, uno per aquam & sonitum, altero per solem. His inquam uisus nec debitam & conuenientem tam illustri operi reddere gratiam non insipientis solum, sed etiam ingrati, aut potius inuidi mihi uisum est. Itaq; ego pro uirili, cū opus ipsum tum architectum & artificem orationis meæ laudibus exexi & persolui. Cæterum, si deus aliquando concefferit & lauandi copiam, non dubium est, & alios permultos in laudum mearum partem mecum uenturos.

ALLOCVTIO, SEV BACCHIS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Prefatio quedam est, quales ex nostri homines in enarrandis autoribus, aut alijs rebus tractandis, ipsis operibus præmittere solent. Et extant sane etiam Ciceronis quedam, ad idem exemplum compositæ. Monet autem Lusiānus auditores suos, ne solum compositionis nouitatem inscriptis suis spectent, neue ideo pro parulis aut contemnendis illa habeant, quia comica, ac satyrica quedam, sub dialogi grāuitate tractet, sed magis ipsam rem spectent: ne idem illis, quod Indis olim, accidat, dum Bacchi exercitum ut muliebrem, ex ære militari alienum contemnunt. Deinde autem ex ueniam precatur etati, si paulo uerbosior aut loquacior nonnullis forte uideatur, factum suum etiam hic, collatione quadam Indorum cohonestans. Omnino autem multum gratiæ habent huiusmodi præfationes, siue cui allocutiones eas uocare magis libet, ubi collationibus atq; similibus suis, ipsa hypothesis aptè respondet.



Vo tempore Bacchus aduersus Indos ducere exercitum instituit (nihil enim prohibet ut mea fert opinio fabulam uobis Bacchicam percēfere) ferunt usque adeo eum initio ab Indiæ incolis fuisse contemptui habitum, ut accedētem etiam sublannarent. Magis autem remerariam illius audaciam miseratione prosequendam esse opinabantur, tanquā actutum ab elephantis proculcandum, si acie instructa illis occurrisset. Siquidem inaudiuerant, ut ego existimo, ab

*Exemplum
Bacchi cōtra
Indos exerci-
tum ducētis.*

exploratoribus absurda & monstrosa de illius exercitu renunciantibus, quem admodum eius phalanx & cohortes ex mulieribus infans & furentibus collectæ forent, thyrsos redimitis, pelles ceruinæ indutis, & hastas quaspiam paruas gerentibus nulla acie ferri acuminatas, & illas ex thyrso cōfectas: tum scuta quæpiam leuia & resonantia, si quis saltem uel leuiter attigisset. Quippe clypeis assimilabant & tympana, esse præterea in exercitu iuuenes quospiam agrestes et nudos, qui saltarent chordaca, caudas habentes & cornua, qualia ferè hoedis recenser natis solent succrescere. Ipsum autem ducem illorum in curru uehi iunctis pardalibus, imberbem admodum, ac ne tantillum quidem per genas herbescente barbitio pubescentem, cornigerum, racemis coronatum, mitra purpurea comam inuolutum, ac aureos cothurnos indutum. Cæterum, secundas ducendū exercitus partes obire duos alios, unum quidem breuis staturæ seniculum, corpore perobeso & uentricoso, similijs naribus deformem, auribus magnis & arrectis, tremulum, scipioni innitentem, pandum asellum ut plurimum equitantē, amictum crocoto, & hunc uehementer fidum illius in ordinanda acie socium. Alterum uero hominem monstrosū, inferioribus corporis partibus hircū referentem, crura crinitum & cornigerum, profunda insuper barba insignem, iracundum, & animo ad furorem propenso præditum, altera manu ferentem fistulam, dextra uero incuruum baculum, semet attollentem, ac tota castra circum saltan-

saltantem, quem mulierculæ exterrere solent, comasq; uento diffusas concutere, quoties accesserit, neque non uociferare euohe. Quo nomine, ut mihi coniecturam facienti, uisum est, dominum suum compellunt. Itaq; greges à mulieribus iam discerptos esse, & oues adhuc uiuentes dilaniatas, quippe illas cruditoras esse planè uidebant. Hæc cum Indi & rex illorum speculatoribus annuntiantibus cognouissent, sublati, ut par erat, cachinnis ridebant, iamq; nequaquam contrà exercitum educere, aut instructis ordinibus obuiam procedere illis deliberatum erat. Sed reputabant, si cominus mulierculæ in eos inpressionem ac impetum essent facturæ, illis & uincere turpe esse, & mulieres insatientes nec dare unā cum duce effoeminato, ac sene modico & uinoso, adiuncto etiam alio semiuiro milite, nudisque saltatoribus per omnia ridiculis factus esse parum memorabile. Postea uero quā Bacchus regionem incendijs deuastare, & uiris deuictis ciuitates igne absumere, ac syluas incendere annuntiatus est, iamq; in breui temporis spacio tota Indorum regio flammis conflagraret (etenim ignis Baccho iam usque à fulmine paternā sunt arma) ibi iam citra moram armis induti, coactis elephantibus & infrenatis, & turribus desuper positis aduersus illos mouerunt aciem, etiam dum hostilem exercitum extremè contemnentes, & iracundo animo ferocientes, neq; non elephantis comminuere atq; proterere properantes ipsis cum castris imberbem illum imperatorē. Postquam uero propinquiore facti sunt, & utraq; acies utriq; esset spectaculo, Indi locatis ante exercitum elephantis phalangem adegerunt. Ceterum, Bacchus ipse in medio strenui imperatorisungebatur officio, cuius dextrū cornu Silenus, sinistrum Pan regebat. Porro autem Satyri manipulares constituti ordinibus instruendis erant intenti. Signum omnibus erat Euohe. Statim uero percussa tympana instrepuerunt, ipsaq; cymbala classicum cecinerunt. Ac è satyris quispiam correpto cornu carmen quod Orthium dicitur, occinebat. Tum Sileni a sellis hianti atq; diducto rictu martium quiddam atq; terribile derudijt. Ipsæ uero Mænades cum ululatu facto in eos impetu incurfarunt, succinctæ draconibus, atq; ex summis thyrsis ferrum denudantes. Indi autem & elephantibus illorum ilico declinantes nullo seruato ordine in fugam se dederunt, neq; intra telli iactum consistere sustinuerunt. Ad postremum autem omni ui capti atq; subacti sunt, & capti ui abducti ab ijs quos paulo antè contemptim subsannauerāt, re ipsa experti quā non oportuerit prima statim fama adductos, peregrinum exercitum cōtemnere. Sed quid ad Bacchum ille Bacchus, dixerit aliquis? Quia permulti mihi uidentur (ac per Gratias uos oro, ne me insanire aut prorsus temulentum esse suspicemini, si mea cum Dijs immortalibus contulero) idem erga orationum nouitates cum Indis perpeti, quemadmodum & erga meas. Existimantes enim, satyrica & ridicula quædam, nimumq; comica apud nos audiri, talibus fidē habuere, atq; haud scio quam illi de me opinionem induerunt. Alij ne exordium quidem assequuntur, quasi parum necesse sit uinosis & lasciuis mulierculis, & saltationibus satyricis ad elephantibus descendentes. Alij uero, tanquam alicuius rei gratia uenissent, thyrsi loco inuento ferro, neq; sic laudare audēt inaudita rei nouitate perterriti. At ego fidēti animo illis annuncio, quod si in præsentia quoque ut antea facere consueuerunt festiuitatem spectare sæpe uoluerint, ac ueteres compotores recordati fuerint conuiuium bacchanalium tunc temporis celebratorum, neq; Satyros, aut Silenos contempserint, sed æquo largius ad satietatem usq; ex cratere illo hauserint, & illos bacchico numine afflatos indecorè insanituros, neq; non per sepe nobiscum Euohe dicturos. Itaque illi, liberum enim est audire, quicquid animo suo gratum fuerit, faciant. At ego posteaquam adhuc in India peregrè uersantur, statim & aliud quiddam earum rerum quæ illic aguntur, quod non ualde à Baccho abhorrebit, neq; à præsentī instituto alienū erit, percernere. Inter Indos quos Machlaeos uocant, qui leuum Indi fluminis

Adaptatio.

Aliud exemplū, eorū q; ex fonte Sileni bibunt.

litus

litus, si ad fluxum illius respexeris, incolunt atque depascunt usque ad Oceanum porrecti. Apud hos lucus est, in loco sepibus obturato & angusto, circumtecto tamen. Quippe thyriforum & uitium ubertas sibi prouenientium locum opacitate sua puerissimè inumbrat. Eo ipso in luco tres fontes sunt aquæ elegantissimæ & lymphidissimæ. Quorum unus Satyris, secundus Panis, tertius Sileno sacer est. Ingressuntur uero in lucum Indis quotannis semel, diei solennitate deest celebrantes, bibuntque de fontibus, non tamen indiscriminatim omnes de omnibus, sed iuxta ætatem. Nam iuvenes ex eo qui Satyris sacer est, uiri ex Panico, porro ex Sileni fonte ipsi qui in mea ætate constituti sunt. Itaque quæ pueris de fonte bibentibus accidunt, aut qualia designent uiri iam numine Panos afflati, per longum esset enumerare. Cæterum qualia senes faciunt, ubi iam aqua pota inebriati fuerint, non alienum esse opinor narrare. Senex simulatque haustam de fonte aquam biberit, ac eundem iam Silenus ipse inuaserit, illico ad prodigium usque obmutescit, hominem cui graue sit caput aut ebrium per omnia referens. Post id ex improviso uoce clara & loquela graui, rum spiritu dulci rumpit silentium, ac subitò est mutissimus sit loquacissimus. Sed nec obturato ore illum compescueris, quominus non continuis uerbis disfluat, longasque orationes contexat. Et profectò quæcumque dixerit, prudenter & ornate dicta sunt, ac iuxta Homericum illum rhetoricorem hybernis niuisbus consimilia differit. Neque uero, sufficienter eos cygnis secundum ætatem conferre possis, sed uocum densitate cicadas imitantur ac reserunt, ac rotundum quiddam componunt in profundam usque uesperam. Inde ita discussa ab illis ebrietate conticescunt, & ad antiquum morem redeunt. Cæterum quod inter hæc maxime omnium admirandum est, nondum exposui. Quod si senex imperfectam, quam inchoauit orationem reliquerit, neque solis occasu interueniente & temporis angustia exclusus eandem ad finem deduxerit, degustata iterum in annum subsequentem aqua, deinceps cætera percurrens orationi inchoatæ adiungit, quæ superiori anno dicentem non in tempore destituerat ebrietas. Istis ego me ipse scommatibus Momus instar ludere uolui. Et per Iouem nequaquam amplius affabulationem adducam. Iam enim haud dubie uideris me fabulæ esse persimilem. Quare, si quisbus in rebus delinquentes hallucinari sumus, in causâ fuit ebrietas. Sin prudenter & cordate dicta sunt quæ produximus, constat Silenum nobis fuisse placatum & propitium.

Iliad. 24

Adaptator

PRAEFATIO, SEU HERCVLES

GALLICVS.

D. BRASMO ROTERODAMI INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Praefatio est eiusdem rationis, cuius & superior, nisi quòd, quantum ad argumentum attinet, rationem & causam hic reddit, cur nam iam grandior, adhuc in eloquentiae exercitatione uersetur, studium atque etatem suam exemplo eo defendens, & ut ipse ait, etiam consolans, quo apud Gallos ipsa eloquentia depingitur. nimirum Herculis, eiusdemque iam senioris imagine. Fingit autem imaginem seu typum eum, à sacerdote quodam Gallorum, quales ea etate Druidæ fuisse perhibentur, explicatam, & singulorum picturae eius membrorum rationem sibi traditam esse. etiam Homeri atque aliorum poetarum locis, atque à perito Graecarum literarum additis. De quibus in ipso orationis contextu ac serie uidere satius est, quam hic pluribus immorari.



HERCVLEM Galli lingua gentis uernacula Ogmium uocant. Porro deum ipsum noua quadam atque inusitata figura depingunt: crepitus est apud illos, recaluaster, reliquis capillis, si qui reliqui sunt, planè canis, cute rugosa, & in aterrimum exusta colorem, cuiusmodi sunt nauis illi senes, Charontem potius aut lapetum quempiam

Imago Her-
culis apud Gal-
los, exprimens
typum eloquen-
tiae.

ex his qui apud Inferos uersantur, diceret. In summa, quid uis potius quam Herculem esse coniceret ex imagine. Atq; tali specie quā sit, tamen Herculis ornatū gerit, ut qui tum leonis exuium indutus sit, tum clauam dextera teneat, tū pharetram humeris apratam portet, tum arcum tensum læua prætendat: deniq; modis omnibus Hercules est. Hæc equidem arbitrabar in Græcanicorū deorū contumeliam perperam facere Gallos, quū eum eiusmodi fingerent effigie, quo nimirum illum talibus picturis ulciscerentur, quod olim in regionem ipsorū incurfasset, prædas agens id temporis, quū Geryonis armenta uestigans, Occidentaliū gentium plerasq; regiones peruastaret. At nondum etiam dixi, id quod erat in imagine maximē nouum atq; mirandū: siquidem Hercules ille senex, ingentem admodum hominū multitudinem trahit, omnibus ab aure reuinctis: porrō uincula catenulæ tenues auro electrōue confectæ, pulcherrimis istis monilibus adsimiles. Atqui quū uinculis usque adeo fragilibus ducantur, tamen neq; de fugiendo cogitant, quū alioqui cōmodē possint, neq; prorsus obnituntur, aut pedibus aduersus trahentē obtendunt, sese resupinantes: uerū alacres ac læti sequuntur, ducentē admirantes, ultrō festinātes omnes, & laxatis funiculis etiam ante uertere studentes, perinde quasi grauius laturi, si soluerentur uinculis. Ne illud quidem pigebit referre, quod mihi uidebatur omnium absurdissimum: etenim quū non inueniret pictor unde catenulæ summās anās neceret, uidelicet dextera iam clauā, læua arcū tenente, summam dei linguā perterebrauit, atq; ex hac relictis catenulis eos trahi fecit. Ipse nimirū ad eos qui ducebantur, uultum & oculos conuertebat, arridens. Hæc ego quū diutius assistens essem contemplatus, admirans, hæsitans, indignans: Gallus quispiā, qui propius astabat, nostratū literatū non indoctus, id quod declarauit, quū Græcanicam linguam absolute sonaret, philosophus opinor ex eo genere Philosophorū, quod apud illos esse fertur: Ego tibi hospes, inquit, picturæ istius ænigma explicabo: nam uidere uehementer ad eam attonitus ac stupefactus. Orationem nos Galli nequaquā arbitramur esse Mercurium, quemadmodum uos Græci, uerum Herculi illam tribuimus, propterea quod hic Mercurio longē robustior extiterit: nam quod senex fingitur, nihil est quod mirere. Siquidem una facundia consueuit in senectadem absolutum uigorem ostendere, si modo uerum uestri dicunt poëtæ:

Obduci iuuenum densa caligine pectus:

Contrā senectam posse quiddam dicere,

Rudī iuuenta melius ac præclarior.

Hinc uidelicet apud uos & Nestoris lingua melle profluit, & Troianorum concionatores liris efflam ædunt, uidelicet floridam quandam uocē: nam liris si satis commemini, flores appellantur. Proinde quod ab auribus uinctos ad linguā trahit senex hic Hercules, qui nō aliud quā ipse est sermo, ne id quidem debes admirari, qui quidem non ignores lingue cum auribus esse cognationem. Neq; uero ad contumeliam illius illud pertinet, quod ea pertusa est: nam memini, inquit, & Iambicos quosdam uersiculos ē comœdijs apud uos discere:

Siquidem uiris loquacibus

Extrema lingua perforata est omnibus.

Quin de eodem hanc in summa habemus opinionē, ut quicquid egit, id oratione facundiaq; confecisse putemus, utpote uirum sapientem, ac persuadendo plerūq; sibi subegisse. Iam tela illius nimirum rationes sunt acutæ, missiles, citæ, atq; animā fauciantes: unde pennigera dicta uos quoq; nominatis. Hactenus Gallus.

Ac mihi quidem quum huc me conferens mecum inter eundem perpenderem, num decorum iam esset, ut tam grandis natu, quiq; iam pridem ab his doctrinæ certaminibus memet abdicassem, rursus me tam multorum iudicum calculis exponerem iudicandum, in tempore subiit animum meum eius picturæ recordatio: nam antehac uerebar, ne cui uestrū uiderer hæc admodum pueriliter agere, quasi

Elegās transi-
tio p simulati-
onem.

Alia eiusdem
rationis.

Druidas in-
telligit.
Explicatio
imaginis.

Adaptatio æ-
ris ac studio
rū suorum.

quasiq; præter ætatem iuuenari. Proinde ne quis Homericus adolescentulus illud mihi impingeret dicens:

Aetas iam perijt tua. Tum illud;

Ac te corripuit cariola senecta, minister

Inualidusq; tibi, & segnes tardiq; caballi:

Videlicet eo scommate pedes meos notans. Verum quoties senex ille Hercules recurrit animo, ad quiduis adducor ut faciam, neq; me pudet hæc audere, quum sim ipsi æqualis imaginis. Itaq; robur, celeritas, forma, & si qua sunt alia corporis bona, ualeant, cumq; his tuus o Tese uates, Cupido, ubi me mento subcano uiderit auro rutilantibus alis, si uidebit, uel aquilas præteruolet: neq; laborabit Hipoclides, imò nunc uel maximè tempestiuum fuerit, facundia repubescere, florere, uigere, & quã licet plurimos ab auribus ducere, ac sæpius arcu ferire: quandoquidem periculum non est, nequando quis præter spem pharetram inanem reperiat. Vides quibus modis ætatem meam, meamq; senectutem ipse consolatur animumq;, adeo ut non sim uertus nauim tam olim in terram subductam denuo reuellere, suisq; instructam armis, medium in pelagus demittere. Cõtینگant autem à uobis o dis, afflatus secundis, quando nunc uel maximè, præsentis bono atque amico uento nobis est opus: quo si digni modo uidebimur, in nos quoq; dicat aliquis Homericum illud:

Quos profert senior pannis è uilibus armos.

DE ELECTRO, SEV CYGNIS.

VINCENTIO OBSOPEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

EThæc superioribus consimilis præfatio est, in qua seipsum ac scripta sua extenuat, adhibita similitudine fabule eius, quæ de Electro ac Phaëtonte, ac cygnis Eridani à poetis traditur, quam ut fictionem, ac falsam, præsens experientia ostendit, ita se uereri quoq; ait, ne contemptam de se opinionem auditorum, præsentia imminuat, ac falsam coarctat. Commendat tamen interim eo nomine orationem suam, quòd simplex sit, & minime Cygnis illis Padanis ac fabulosis, quod ad canoritatem spectet, similis, neque etiam illorum fucatis scriptis, qui dum electrum, atq; aurum, & speciosa omnia affectant, Eridanum istum, ac cygnos poeticos, manitæ, ac fumo longè excedant.



VAM super electro poetæ commenti sunt fabulam, ea & nobis planè persuasæ fidem fecit, esse scilicet in ripis Eridani populos, quæ lachrymantes illud destillarent, Phaëtonem lugentes, easdemq; Phaëtonis sorores fuisse populos. Deinde iuuenis casum luctu prosequentes, in arbores fuisse commutatas, atq; etiamnum è lachrymis illarum electrum defluere. Hæc inquam cum poetæ canentes audissem, in spem ueniebam, ut siquando ad Eridani littora delatus essem, unam accedens ex arboribus, ac recluso sinu & cortice, nonnullas me susceperum lachrymas, ut ego quoq; electrum possiderem. Et sanè non multò antè alterius negocij conficiendi gratia ea in loca iter habens deueni, & erat mihi còmodum transiendus Eridanus, neq; tamen cum diligenter omnia loca circum circa oculis obissem atq; perlustrassem, aut populos uidis, aut electrum conspexi, sed Phaëtonis nomen ne notum quidem erat incolis. Exquirente tandem me atque interrogante, quando uero ad populos electrum de se præbentes deuenimus, riserunt nautæ, atq; manifestius si quid uellem iubebant proloqui. Et ego illis fabulam ordine percẽsi, Phaëtonem fuisse Solis filium, & hunc ubi iam adoleuisset, à patre postulasse, aurigandi copiam sibi faceret, ut unius diei cursum &

Narratio, quæ sup fabula Eridani, et quædam falsa dea præfata fuit

ipse conficeret. Cæterum patrem filij precibus annuisse, ac postulata præstasse. hunc autem inter aurigandum e curru delapsum & deiectum perijisse. Porro illius Sorores lugentes eo loco alicubi, inquam, apud uos, ubi delapsus est apud Eridanum in populos fuisse transformatas, et iam fratrem lugentes electrum lachrymando emittere. Quicunque, inquit, hæc tibi dixit, uanum eum hominem fuisse adparet, teq; dolis produxit & mendacijs. Nos uero neq; aurigam ullum delapsum nouimus, neq; eæ penes nos sunt, quas tu iactas, populi. Quod si quid eiusmodi apud nos esset, num putas duorum obulorum gratia nos ita laboriose remigaturos, aut nauigia aduersus fluminis impetum tracturos: quibus promptum esset minori negotio & sudore discere, populorum lachrymas colligentibus? Hæc cum dixissent, non mediocriter sanè nautarum dictis sum pudore affectus. Confusus autem obticui, quod reuera puerile quiddam passus fueram, habita fide poetis, adeo monstruosa mentientibus: quippe quibus studio est nihil sani dicere, aut literis prodere. Vnica igitur hac spe, nec illa modica turpiter deceptus, indolui, non secus atq; si e manibus electrum deperdidissem: nimirum, quia iam mecum deliberabam, quomodo illo potissimum uti uelim. Porro autem illud planè pro certo apud illos inuentum iri opinabar, nempe cygnos complures in fluminis litoribus modulantes. Ac rursus nauas interrogo, adhuc enim nauigabamus: Atqui cygni, quando tandem propter fluium consistentes dulcem illum concentum uobis absoluunt, ex utraq; parte litoris? Siquidem & illos Apollinis assessores fuisse perhibent, homines canendi peritia, & suauitate excultos & celebres, post id in aues esse commutatos, eamq; ob rem etiam nunc cantibus & modulis indulgere, necdum Muscæ esse oblitos. Illi uero sublato risu: Tu quidem, inquit, o homo nunquam ne hodie finem facies patriam nostram, & fluuium mendacijs infamandi? Nos equidem semper remigandi studio operam dantes, ac penè omnem à puero ætatem laboribus in Eridano consumentes, paucos nonnunquam cygnos conspeximus in fluminis paludibus, qui incomptam & inamoenam uocem, & sonum parum firmum edere solebant, imò ut coruos aut graculos cum illis collatos, Sirenas esse confirmare possis. Cæterum, dulce quiddam & optabile, ut tu dicis, ne in somnio quidem canentes unquam audiuiamus. Itaq; demiramur, unde nam ista de nobis conficta in hominis opinionem uenerint. In multis etiam, alijs facile ac promptum est credentes decipere, ijs quibus singula quæq; iusto magnificentius narrare atq; extollere moris est. Quare & ego nunc de meipso in metum uenio, ne & uos, qui nuper uenistis, ac nos primum audistis, electra quæpiam aut Cygnos apud me inuenturos sperantes, tandem non multo post abeat, & eos qui uobis magnifica de me sunt polliciti, subsannetis, multas eiusmodi uerborum diuitias in orationibus meis repositas affirmantes. At ego Deos testor, talia me ipsum de orationibus meis superbè et magnificè iactantem, neq; à uobis neq; ab alio quoquam unquam auditum esse, neq; post quenquam ita insolenter agentem auditurum fore. Neq; tamen fieri potuisse nego, ut in alios non paucos incidas quospiam Eridanos, quorum orationes non electrum solum, sed aurum quoq; destillat, qui longo interuallo uocis dulcedine cygnos superant poeticos. Mea uero dicendi ratio quæ simplex sit ac minimè fabulosa uidetis, neq; ullam habet modulationem admixtam. Quocirca uidendum est, ne idem tibi imprudenti contingat, maiore de nobis spe animo concepta, quod persæpe solet accidere sub undis aliquid spectantibus. Siquidem existimantes tantæ magnitudinis illa esse, quanta illorum adparent obtutibus, dilatante umbra splendorem, quibus iam subtractis, multoq; minoribus inuentis, discruciantur animo. Iam ergo tibi prædictum sit, ut effusa aqua ac meis reuelatis, nihil magnum expectes te hausturum, antè te ipse ob spem falso conceptam condemnabis.

Muscæ

*Adaptatio ex
pectationis ex
opinionis de
se contemptæ*

*Cōmendatio
sue orōis à
collatiōe alio
rum et causæ
qualitate.*

*Aliud simile,
quo sua exte-
nuat.*

MVS CAE ENCOMIVM.

A R G V M E N T V M.

Declamatio est, ex eorum genere, quae exorandi ingenij causa tractari solent, adoxa pleraque, et ipso argumento, dicentem parum iuvantia. Qualia statim ab initio inde sophistas tractasse, etiam ex Isocrate apparet, qui in Exordio de laudibus Helenae, inutilem ac intempestivum in rebus friuolis, et à communi usu alienis, diligentiam illorum ob id reprehendit. Quanquam videtur Lucianus discipulorum magis, quam sui ostentandi causa, huiusmodi argumenta tractasse: nempe ut horum exemplo, etiam ad seria copiosiores, et ad inveniendum promptiores illos redderet. Et ex superioribus praefationibus satis apparet, illis tum temporibus cum haec scriberet, rhetoricam publicè professum esse, siue hoc in Gallia, ut quidem ex Hercule aliquo modo coniecturam facere licet, siue etiam alio aliquo loco. Porro autem tanta diligentia omnia persecutus est, quaecunque de musca dici, aut inveniri possunt, ut vix aliud copiosius quicquam in hoc genere tractatum reperias, adeo, ut si explicare oratione, atque amplificationibus illustrare singula voluisset, planè illud, quod ipse in fine vereri se ait, ex musca elephantem fecisset. Principio enim quaecunque ad corporis habitum, formam ac membra, et ad usum item eorum pertinet, ita singulatim persequitur quaecunque, ut nihil praetermissum possis dicere. Deinde uero et ad interiora, et ad animum transiens, prudentiam quandam et fortitudinem in illa commendat, adhibitis etiam ad hoc testimonijs Homeri. Postremo neque illa intacta reliquit, quae quasi à fortuna accepisse uideri potest, ut Reminiscentiam istam, ob quam cum Hermotimo Pythagorico confert quoque illam, Deinde et victus, et diete ratione, et quod aliquando ex hominibus transmutata fuit, et eodem nomine etiam scemine quaedam appellata fuerunt, et alia, quae in contextu ac serie orationis facile cuius apparent.



MUSCA est sic minima uolucrum, ut possit cum muscellis & culicibus comparari: sed tanto illis est maior, quantum ipsa ab ape relinquitur. Pennata est autem, non eo modo quocumque terae uolucres, quarum haec quidem pennas in toto habent corpore, haec uero uelocibus utuntur & pernicibus alis. Sed expelliculis sunt illi pennae, quemadmodum locustis & cicadis & apibus, sed tanto molliores habet pennas, quanto Graeca ueste tenuior & mollior est Indica. Si quis muscam diligenter inspiciat, quando in sole alas expandit & concutit, varijs eam pictam coloribus ut pauones uidebit. Est illi uolatus non continuo pennarum remigio ut uespertilionibus; neque saltu, ut locustis; neque cum stridore, ut uespis & crabronibus, uerum flexilis ad quamcunque aeris partem se moueat. Adde quod non uolat quietè & cum silentio, sed cum cantu & melodia: non item immitè & saue quemadmodum culices & muscellae: neque cum graui fremitu apum, aut uespasum horribilem ostentans sonum, & minacem, sed tanto uolat his suauius musca, quanto sunt tuba & cymbalis tibiae dulciores. In reliquo uero corpore caput quidem tenuissimum collo continetur, & est uersatile, non compactum & affixum humeris, ut est locustarum. Oculi uero prominent, qui cornu plurimum habent. Pectus est benè compactum. Sunt ei innati pedes, non ut uespis astricti ualde & complexi. Alius autem minuta est & ipsa, & thoraci etiam similis, zonae latas & squamas habens. Vliscitur tamen non aculeo ut apis & uespa, sed ore & proboscide, quam & ipsa eodem modo habet uel elephanti, praepasciturque & assumit, & inhaerens continet concauo uase in summitate proboscidis: ex ipsa uero dens foras prominet, quo pungens bibit & lac. Sed dulcis & suavis est ipsi uel sanguis non magno cum dolore haustus, eorum quos pupugit. Sexipes uero est: quatuor solis incedit, duobus autem anterioribus etiam ut manibus utitur. Videres igitur ipsam gradientem quatuor, atque edulium aliquod tenentem sublimè manibus, more ualde humano, atque ut nos. Nascitur autem non statim talis, sed uermis ab initio, uel ex hominibus mortuis, uel ex alijs animalibus: deinde sensim & pedes effert, & producit alas, sitque ex reptili uolucris, & concipit paruum uermem, qui musca fit: postea conuiuia autem & contubernalis, & com

*Comendatio
corporis et
externarum
rerum.*

mensalis hominum, degustat omnia, pater oleum: mortem enim ei affert epotū
 oleum: & tamen brevis est uita, ualde enim angusta data est illi uita. Luce plu-
 rimum gaudet, & in hac ciuilitate uersatur: nocte uero quiescit & silentium agit,
 & neq; uolat, neq; cantat, sed contrahit se, & non mouetur. Non paruam esse e-
 ius intelligentiam queo dicere, cum insidiatorem & hostem suum araneum effu-
 giat: insidiantem enim & obseruat, & contra intuetur, declinans illius impetū,
 ne capiatur irretita, & in bestiolæ incidens casses. Fortitudinem enim & robur
 ipsius non oportet dicere, sed Homerus poetarum maximus cum quereretur, quo-
 nam modo laudaret Heroum optimum, non leonē, pardoue aut apro comparat
 robur illius, sed audaciæ muscæ, & intrepiditatē, & conatus magnitudinē: neq;
 enim audaciā, sed fiduciam esse illi refert. Quantq; est (inquit) repulsa, non defi-
 stitit tamen, sed est appetēs morsus. Sic autem laudat magnopere muscam & am-
 plectitur, ut non semel, neq; paucis in locis de ea meminerit, sed sæpe exornat sic
 carmina commemorata musca: nunc enim gregarium eius uolatū ad lac expo-
 nit, nunc autem Mineruam curanti matri dormientem infantē comparās quan-
 do à Menelao telum repellit, ne ad lætalia loca incidat, muscā rursus ducit in ex-
 emplum, At qui pulcherrimo eas adlectiuo ornauit cantatrices confertas appel-
 lans, & cum gregem earum gentem uocat. Sic autem fortis est, quod mordens
 aliquid, uulnerat, non hominis solum pellem, sed & bouis, & equi: elephantem
 quoq; mœrore afficit in illius ingressa rugas, & pro magnitudine proboscidis la-
 cerās. Coitus uero & ueneriorum, & nuptiarum est ipsis multa libertas, nec, ut
 galli, cū inscenderit mas statim resiliuit, sed uehitur à fœmina diu, fertq; illa spon-
 sum conuolantq;: nec aërium illum coitum uolatu destruunt. Obtruncata uero
 capite musca plurimum uiuit parte reliqua corporis, respiratq;. Quod autem est
 maximum in natura ipsarum, non est silentio prætereundum, quod Plato in ser-
 mone de anima, deq; animorum immortalitate solum præterisse mihi uidetur,
 mortua enim musca super infuso cinere reuiuiscit, & noua ei generatio quædam
 atq; ab integro alia fit uita, ut uerē persuasum sit omnibus, quod illorū quoq; im-
 mortalis est animus: siquidem & digressa reuertitur iterū, & agnoscit, & susci-
 tat corpus, muscamq; uolare facit, & uerificat de Hermotimo Clazomeno fabu-
 lam, quod sæpe cum reliquisset eū anima, per seipsam ibat peregre, deinde reuer-
 sa implebat iterum corpus, & suscitabat Hermotimum. Et quanquā ociosa & re-
 missa est musca, uescitur tamen quæ laboratur ab alijs, & plena ubiq; est ei men-
 sa: nam ipsi & capræ mulgentur, & apes non minus muscis laborat quàm homi-
 nibus, atq; huic coci obsonia condiunt, & degustat antequā ipsi reges, deambu-
 lansq; per mensas unā cum ipsis conuiuatur, & simul uescitur omnibus. Tugur-
 rium autē seu nidum non in uno loco constituit, sed errabundum uolatum tollēs,
 more Scytharum ubi à nocte deprehensa fuerit, ibi & domum facit & lectum. In
 tenebris uero, ut dixi, nihil operatur: neq; dignum putat aliquid latens efficere,
 neq; quid turpis facere existimat, quod in luce factum, sit ipsi dedecori. At uero
 fabula perpulchram olim mulierē fuisse muscam, loquacem tamen & garrulam
 & cantatricē, & in amore contendisse cum luna ambas eodem tēpore Endimio-
 nis: deinde cum dormientem adolescentulū assiduē excitaret, friuola loquens
 & cantans, & circa ipsum lasciuens egrē illum tulisse: lunam uero iratam in hoc
 animal transmutasse muscam, Et nunc propterea omnibus inuidere somnum,
 qui dormiūt Endimionis memorē, & adolescentulis præcipue & teneris, Mor-
 sus autem ipse & cruoris auuiditas non rusticitatis, sed amoris est & humanitatis
 signum: nam eo quo potest modo fruitur, & ex pulchritudine decerpit aliquid.
 Fuit etiam apud antiquos mulier quædam cognomento musca, poëtria perquā
 formosa & docta, & alia per insignis Atheniensium meretrix, de qua ait poëta co-
 micus: Ad cor usq; eum musca mordebat. Sic autē neq; comica gratia dedignata
 est, neq; muscæ nomen exclusit à scena, neq; pudebat parentes hoc nomine fili-

as appellare. Tragedia uero magna etiā cū laude de musca meminit, sic in his: Graue quidem & molestum est forti robore Saltare muscam in uirorum corpora, ut eade impleatur: uiros autem armatos hostilem hastam timere. Multa etiam de musca Pythagoræ possem dicere, nisi nota omnibus esset historia. Nascuntur & maximæ quædam muscæ, quas militares multi adpellant: nonnulli uero canes sonitu asperrimæ, & uolatu uelocissimæ. Hæ & longissimæ uitæ sunt, & tota hyeme incibatæ perdurant, cōtractæ præsertim & connexæ tectis & culminibus. In quibus & illud est admiratione dignissimum, quod utrunq; & foeminarum, & marium faciunt, conscenduntq; uicissim, ut Mercurij & Veneris filius, qui mista natura fuit, & duplici forma. Possem etiam adhuc multa dicere sed finiam orationē, ne uidear secundū prouerbū, ex musca elephantem facere.

Musca Pythagoræ filia. Species muscarum.

ADVERSVS INDOCTVM, LIBRO.

RVM LONGA SVPELLECTILE TVMENTEM, SERMO,

ANASTASIO INEERPRETE.

ARGVMENTVM.

Acerba quidam irrisione obiurgat, ex popularibus suis, ut uidetur, quendam, diuitem, & multos undiq; libros commercantem, ceterum indoctum, & nullis bonis studijs conuersatum. Illud ostendens, quod non librorum copia, & speciosa suppellex, sed assidua & diligens lectio, doctum faciat. Atq; ab hac propositione statim exorditur quoq; ut dicat, Errare illum, si quia libros multos ac præciosos habeat, propterea se pueri, inter doctos ac eruditos recensendum esse. Rationes sumuntur à causis, & qualitate personæ, uidelicet quoniam ipse prorsus literarum ignarus sit, & non libri, sed librorum lectio eruditos faciat, perinde ut nec armæ militem, sed animus præfens, & utendi peritia. Atq; hoc argumentum postea multis similibus & exemplis, per inductionem amplificat, quorum pleraq; eiusmodi sunt, ut miram elegantiam ac festiuitatem habeant. Postea autem & factum illius in suspensionem uocat, & à causis finalibus criminatur, quas ipsas quoq; ut uanas & indignas pleraq; cōfutat, & irridet, præcipue ultimam, qua uidebatur Imperatoris, seu regis, ut ipse uocat, gratiam ambire: quam & à circumstantijs personæ refellit, & stulticiam illius comparatione quadam depingit. Ad postremum grauitatq; acerbè obiurgat illum, & commonet quibus rebus relicto hoc inuiti coëmendorum librorum studio incumbere potius debeat, quo uidelicet & rei consulat, ac sume ipse sue.



T crede mihi, quod tu putas, haud ex eo consequere quod agis. Persuasum enim cum habeas futurum, ut si omni studio optimos undiq; libros coëmmeris, ipse quoque inter doctos ac eruditos ponaris. Planè tibi diuersum accidit, atq; hoc demum argumento, tua incitia & inertia uulgo proditur. Tamen si profectò optimos codices minime comparas, sed ut quisq; à bibliopola laudatus est, fidem habes, ac prorsus qui hæc de libris mentiuntur prædam te faciunt, istisq; codicum cauponibus pulchrè partus es thesaurus. Nam quo pacto tu queas dinoscere ueteres ac eximios, aut futiles & putidos? nisi inde conijcias, quod arrosi ac mutili, inq; his diiudicandis blattis tineisq; utaris æstimatoribus: qui enim credam liquidò ac certò hæc te posse peruidere? Er ut dem tibi hanc cognitionem perspectam, ac tenere quæcunq; Callinus pulcherrimè, aut ille laudatus Aræicus omni cura absoluta descripserunt, quid hinc tibi commodi redit hominum ineptissime? qui neq; scriptorum speciem consideras, neq; profectò magis uti scis, quàm cæcus frui pueri uenustissima facie. Ac tu apertis quidem oculis, & me hercle ad rædium usq; libris incumbis, & nonnulla ualde festinata lectio-
ne percurris, ut sæpe lumina os anteuortant, sed hoc non etiam satis est, nisi noris uirtutem quoq; totius & uitia Orationis, sensumq; scriptorum intelligas, & quæ structura sit uerborum, & quæ ad certam quandam minimeq; fallacè amussim

Exordium statim à propositione.

Correctio.

Confirmatio à causa.

Permissio.

A cōtrario ac cōmodatissimi liuidine.

Tractat collationem.

Redit ad argumentum.

Ab absurdo.

*Inductio per o-
μομλητικὰ
Platonica, p-
posito et locu
pletandæ ora-
tionis accomo-
datissima.*

*πομπή-
φορ.*

*Narratiuncu-
læ seu d'ny-
ματὰ et pre-
nata artificio-
sissima cōpa-
rationes.*

cuncta autor exegerit mox cernas, ambigua, syncera parum ac concinna. Quid mihi respondebis. Num hæc nosse te, cum nunquam didiceris? An uero sicut ille quondam pastor, aureum ramum à Musis, tu quoque accepisti? Sed Heliconæ certe, ubi Musas habitare aiunt, non ita es à puero instructus, ut audieris opinor unquam nominari, & meminisse Musarum tibi religio esto. Nam cum pastore sanè, quanquam aspero & multo sole deformato nō piguit has congregari, at qualis es. Quæso uero te per Libanitiden, concede hoc mihi, ut quædam tuorum facinorum prætermittam, talis inquam, ne aspectum quidem, sat scio, ferrent, ac potius myrto uel malua cæsum sua sede eijcerent, ne Olmeum aut Caballi fontem quibus gregibus sanè horumque magistris sitim sedare permissum erat, polluat.

Non credo te esse tam impotentem, tamen si in huiusmodi nimis quam es fortis, ut ausis affirmare bonis literis te fuisse imbutum, aut studuisse unquam, ut uerè probatos codices tibi faceres familiares, uel quod hic tibi præceptor extiterit, aut ad illum discendi gratia te contuleris. Et nunc omnia illa uno hoc te consecuturum spes est, si ingentem librorum acervum congesseris. Proinde si hoc es animo, age cōquire quicquid Demosthenes ille orator etiam sua manu scripsit. Deinde Thucydidis historiam, quæ octies huius Oratoris industria extat descripta. Iam ut tot libri sunt, quot Athenis in Italiam aduexit Sylla, ut super his dormias affixos tibi ubique circumferas, num ideo eruditior es futurus? Sicut enim adagio fertur: Simia est simia, etiam si aureum cultum gestet. Et librum quidem semper in manu portas, legisque semper aliquid, quorum tamen nihil penitus intelligis, sed A sinu micans auribus Ilyram auscultas.

Quod si librorum copia doctum redderet eum qui comparasset, præciosa profectò res erat, et uobis tantum diuitibus propria, si quidem uelut in foro pauperes nos superantibus daretur mercari, imò cum ipsis bibliopolis, quibus librorum tanta copia est, qui distrahunt doctrina & eruditione quis certet? quos tamen, si rem spectes, inuenies haud multò te bonis artibus præstare, nempe sermone rusticoutuntur, mente nihil ualent, quales merito sunt, qui in honesti & turpis cōtemplatione nunquam sunt uersati, & tu unum modo aut alterum codicem reddis mercatus, isti diu noctuque in manibus uoluunt: quid ergo commodi hic expectas? aut cur non ipsæ cellulae librariae doctæ tibi uidentur, quæ tot ueterum autorum scripta complectuntur.

Age uero, si non est molestum paulum quiddam responde, aut quia infantior es quam ut possis, saltem annue, uel abnue ea quæ sum rogaturus. Quæso te si quis tibi canendi artis ignarus prorsus, fortè sit nactus Timothei tibias, aut quas Ismenias septem talentis emit Corinthi, an ne arte inflabit? uel nullus usus huic relierit, qua scire uti nequit? Rectè sanè abnuisti? Nam neque quibus Marsya & Olympus cecinerunt, hoc efficient, ut concinnum quiddam inspiret, qui nunquam didicerit. Verum si quis Herculis arcus habeat, cum Philoctetes non sit, qui solus tendere potuit, & quod collimasset figere, quis tibi uidebitur? Num qui facinus edat dignum sagittandi perito? Negas hoc quoque. Eodem pacto igitur, & ratem gubernare ignorans, & qui nunquam equum conscendit: ille si pulcherriam & aduersus uentorum procellarumque impetus munitissimam sit nauem sortitus, hic uero Centauro satum, aut generosissimæ notæ equum, utrumque derisum iri opinor, quod neuter suis bonis uti possit. Annuis? obsecro uero hoc etiam concede, si quis, uelut tu es, indoctus infinitos sibi libros acquirere laboret, censens aliud hoc suo facto quam risus & iocos eruditis facturum? Quid cessas annuere? Nam argumentum clarum est, quicquid hoc ita fieri cernunt, uulgatum illud haud dubiè inclamant: Quid canis cum balneo? Fuit non ita multo antè in Asia uir opulentus, cui calamitoso casu, cum per niuem iter faceret, putrefactus è frigore, ustulis uterque pes deperierat, ille tam miserabilem fortunam expertus, infelicitatem solari cupiens, ligneos pedes truncis accommodabat, ac calceis indu-

ductus

dutus, undiq; seruis innixus incedere gaudebat. Vbi hoc insuper deridiculum comminisceretur, crepidas pulcherrimas & nouas semper cura erat summa mercari, ut ita calceis speciosis, ligna sua, nempe pedes, essent conspicua. Nunquid uero his ad similia facis tu quoq; qui cum clauda mente sis, ac ficulneis sensibus emis auratos soccos, quibus uix aliquis pedes integer rectè possit ingredi.

Et quoniam inter alios tuos codices, Homerì poësin se penumero repositam est cernere, accepto aliquis libro, legat tibi secundum Iliados, quorum caue aliquid perpendas, nam nihil ad te, præterquam qui isthic depictus est, uehementer absurdus homo, mutilo ac portentoso corpore, qui isthic cõcionatur, Therfites est. Ille inquam huiusmodi, si adeptus sit Achillis arma, putas ne propterea fortem iuxta & decentem futurum, qui & fluuium transisset, & alueum turbet trucidatoris Phrygum cruore, Occidat post Lycæonæ & Asteropæum, Hectorem, cum ne Meliæ quidem pòdus humeris sustinere queat. Ne rabis opinor, ac potius dic

ces, dum post clypeum claudicaret, mox humi procumberet, impar armorum oneri, si quando sublato capite è galea prospectaret, suos istos intortos oculos, deinde lorice subiecto gibbo uelut tuberes, & ocrearum dū in terra repit tractus; hæc inquam dices risum omnibus motura; & ipsum dehonestaturum primum panoplæ opificem, deinde etiam dominū. Tu uero nunquid animaduertis prorsus idem tibi accidere, dum librum manu tenens progredieris, cuius aluta purpurea, bullulæ aureæ sunt, attu barbara uoce legis, deformans & euertens scriptoris dignitatem. Hæc cum facere te uident, nō solum eruditi ridere solent, sed tui

etiam assentatores, quorum consuetudine unice oblectaris, auersi se intuentes à cachinno minimè abstinent. Age uero, narrabo tibi quod Pythiis gestū memoratur. Tarentinum quendam Euangelum apud Tarentinos non obscuro loco natum, nec incelebrem, inuasit cupido uincendi Pythia, ubi quæ nudi certamina ineunt, non posse fieri, ut superiore uaderet, quippe qui neq; robore, neq; pedum uelocitate esset præditus; facile cogitauit. Verum cythara & carmine omnibus præmia præceptorum esse, persuaserant pestes istæ, quas apud se fouebat laudantes & adplaudentes ad exilissimum quenque cantus strepitum. Itaque uenit Delphos ueste auro insigni, & corona aureis lauri folijs plexa, splendens, hæc uero etiam smaragdīs lauri fructui æquabilibus uariiegata erat. At cythara uisū mirabile, apparatu diues, ex purissimo auro fabricata, annulis & gemmis passim ornata, suisq; locis Musarum, Apollinis & Orphei imaginibus sculpta, spectatores suspensos animis tenebat. Iam autem uenerat dies, quo in Theatrum erat descendendum, conueniunt tres certaturi, obtigitq; fors Euangelò, ut secundo loco caneret, procedit ille post Thespin Thebanum, qui non malè suas partes egerat, auro, smaragdīs, beryllīs, hyacinthis totus collucens, ipsa purpura, quæ auro contexta uidebatur, commendabat hunc cultum mirificè, quibus cum iam stupentes reddidisset, ac noua quadam & incredibili spe replet set spectatores, cum omnino iam & cytharam pulsare, & adcinere esset necesse, personat agreste quiddam, inersq; & incompositum, simul dum immodicè cytharam increpat, rumpit tres fides, cantus autem planè ineptus erat, & solutus, ita ut ab hominibus qui aderant rideretur: sed ludorum præfecti offensi hominis temeritate, loris cæsum è theatro proiecerunt. Hic uero iucundissimum erat spectaculum, aureus ille Euangelus, cum per mediā Scenam traheretur, ab his qui uerbera infligebant, lachrymans, crura plagis cruentus, humi interim colligens delapsos, dum unā uapulat, cytharæ annulos. Exiguo autem temporis spacio interposito, prodit Eumelus, quidam Eleus, peruetustam cytharam afferens, cuius lignei erant clauuli, ipse uestem indutus uix unā cum seruo decem denariorum precij. At ille & bellum edebat carmen, & ritè sicut ars poscebat, chordas feriens modulabatur, itaque & uictor abibat, præconis uoce proclamatus. Ridens interim Euangelum, qui ne quicquam cythara ac annulis istis

Amplificatio

III.

III.

V.

VI.

VII.

Hic diligenter
cōsidera quan-
tā puritatem
sermonis exci-
gat à scripto-
re Lucianus,
q̄ cur ista re-
prehendat po-
uissimū ultimum, uersiculum uix Græce doctissimū aliquis opinor, uiderit.

istis sese ostentasset. Et aiunt sic fuisse allocutū: Aurea lauro redimītus es Euan-
gele, & quid nī opibus enīmales: me uero quia pauper sum, Delphica opor-
tet esse contentum: ueruntamen hoc commodi tuus tibi ornatus peperit, quod
cum neminem tui misereat, oderint omnes istas tam ineptē superfluas delicias.
Mirum uero nī pulchrē tibi cum hoc Euangelo conueniat, quatenus ne tu qui-
dem spectatorum cachinnos quicquam moraris. Arbitror autem non intempe-
stium esse, ut Lesbiam quandam fabulam tibi narrem? Cum Orpheæ Thresæ
mulieres dilaniassent, ferunt, caput uatis unā cum lyra, cum primum Hebrus ex-
cepisset, in nigrum Pontum electum, at itaq; simul natasse, caput ac lyram, illo lu-
gubre quiddam in Orphei necem canente, hāc uentis chordas percellentibus ap-
ptos materiæ faciente modos, donec ad Lesbium adpellerentur, ubi incolæ flu-
ctibus utrisque ereptis, caput sepulchro condiderunt, lyram autē suspendere
in templo Apollinis, in quo cum benē longum tempus fuisset adseruata. Mul-
tis annis post Neanthus Pittaci Tyranni filius, cum quæ de lyra narrabatur au-
disset, quod bestias hac demulisset Orpheus, plantas & saxa mouisset, quodq;
ipso iam cæso tamen per undas lata nemine modulante resonasset, capitur incre-
dibili amore habēdi hanc, quare ingenti pecuniarum uel corrupto sacerdoti per-
suadet, Orphei lyram, alia supposita, sibi det: qua accepta parum tutum ratus in-
terdiu hac in urbe ludere: nocte sinu occultam efferens, solus in suburbium per-
git. Quo ubi uenit, lyram pulsare incipit, ac chordas perturbat, sperans stolidus
& imperitus artium, iuuenis fore, ut diuinum aliquod carmen percussē fides red-
derent, quo cunctos permoueret, & animi affectus quo uellet, traheret, ut hoc
nomine beatus haberetur, Orphei Musices hæres. Dum hæc agit, uicini canes
strepitu, qui in eo loco erant plurimi, excitī, coeunt, ac infelicem istum Cytha-
roedum decerpunt, quod ipsum solum cum Orpheo commune habuit, postquā
canes adduxerat. Manifestissimē igitur ostensum hoc exemplo est, non lyram
esse, quæ homines & feras lenierit, sed artē ac carmen, quæ præ alijs excellentia,
mater, Orpheo contulerat, lyra nihil à quibusuis barbitis differente. Quorsum
uero attinet Orpheæ tibi aut Neanthum proponere? cum nostra ætate uixerit,
& nī fallor, adhuc superstes est, qui Epicteti Stoici lychnum fictilem trecentis
denarijs mercatus est, sperans futurum scilicet, ut si noctu ad istam lucernam le-
gisset, mox Epicteti sapientiam somniaret, & similis efficeretur admirando se-
ni. Sed nuperrimē alius quispiam Protei Cynici baculum, quem cum in flam-
mam insiluit, reliquerat, emit talento, custoditūq; etiamnum inter reconditas
ac charissimas opes habet, ostentatq; non secus ac Tegeatæ Apri Calidonij ter-
gus, & Thebani ossa Geryonis, & Memphitæ Isis capillum. At ille tantū boni
possessor, ipsum se quoq; stulticia & turpitate superauit. Viden' quā pessimē
res tuæ habeant? & quod caluariæ fuisse opus sit? Ego uero etiam Dionysium
quondam scripsisse Tragœdiam accipio, sed qua nihil fuerit unquam minus e-
legans, aut magis ridiculum: quas cum dedisset legēdas Philoxeno, nec ille adu-
lari posset, sed salibus incesceret scriptorem, sæpenumero in lapidicinas cōiectus
est. Cum autem Dionysius contemni sese, & uulgo fabulam esse comperisset,
nullæ operæ ac impensæ pepercit, ut Aeschili pugillaribus, quibus sua poëma-
ta describere fuerat solitus, potiretur: quibus acquisitis, iam se plenum ex Ae-
schili ceris numine, & planē attonitum putabat. Et tamen in his longē absurdio-
ra scribebat, quale est Doricum illud: ἀνὴρ διανοίας γυνή. Et iterum: διμὴ γυνῆ καὶ
χρσίμῃ ἀπώλει, nam hoc quoq; inde sumptum est. Et hoc: αὐτοὺς γὰρ ἐμπάεισιν
οἱ μωροὶ βοῶν. Hoc tamen postremum non parum rectius in te quadret, quā Di-
onysium, & propterea ceras inaurare debebas. Nam quæ obsecro quid conse-
quendi spes est? quod libros uoluas, reuoluas, colligis, quod non decet refecas,
croco pingis, & polis cedro, amicis pellibus, bullulas infigis, sic agis tanquam
fructum

fructum inde percepturus, & factus es scilicet uehementer ex hoc mercatu melior, quippe qui sic loqueris, ac potius qui piscibus magis es mutus: ultam autem qualem uiuas, dictu foedum est: hoc certe aiunt, tuam illam obscenitatem extreme odisse uniuersos, quod si librorum hac esset culpa, fugiendum ab eis erat quam maximè procul. Duo autem cum sint quæ à ueteribus scriptoribus petas: dicendi uirtutem, & honestè uiuendi rationes, dum quæ bona sunt imitaris, quæ mala, deuitas: quando neutrum spectatus es, quid aliud cõparasse dicemus te, quam ludum muribus, & tineis habitaculum, ac seruis, si negligētiores in codicibus curandis fortè fuerint, uerba. Sed quod sum nunc dicturus, haud scio an tibi summam ignominiam adferat: si quis fortè fortuna te conspicatus, sicut ferè cerni amas, habentem in manu librum, roget: autor quis sit, orator, historicus, poëta? ac tu ex inscriptione doctus, aptè dicas quæsitum: postea, ita ut sit, dum sermo familiaris progreditur sæpe longius, ille laudet aliquid aut accuset scriptorum: tu uero non habeas quod respondeas, nōne optes tum ut tibi tellus dehiscat, qui in tui pernitiē uelut Bellerophontes codicem attuleris. Demetrius Cynicus cum Corinthi conspexisset ineruditum quendam pulcherrimum librū legentem, opinor in Bacchis Euripidis locum, ubi nuncius Penthei fatum & factum Agaues exponit, arreptum codicem lacerauit: Satiū est, inquit, semel à me, quam à te toties dilaniari Penthea.

Quid ex autoribus discendum.

Argumentum inscitie.

græca mista.

Scire autem peruelim, quod ego nulla, quantumuis diligenti animi cogitatione assequi possim, cuius rei gratia tanto studio in hoc sis uersatus. Nam fructu & usus causa nemo putare queat, qui te uel mediocriter nouit. Nō certè magis quàm si caluus pectinem emat, aut speculum cæcus, aut tibicinem conducaturdus, scortumue spado, uel nauem, qui nullum mare propinquum habet, aut gubernator aratrum. Sed fortassis hac re tuas opes iactas, dum palam facis, etiam in res tibi nihil utiles, ex immensis diuitijs esse quod infumas. At enim, quantum ego, qui & ipse Syrus sum, exploratum habeo, nisi te locupletis istius hominis testamento, dolo fraudeque mala subingessisses, iamdiu uenum libris datis, fame tibi fuisset pereundum. At fieri potest, ut nunc deinceps ideo libros undique accumules, quo fidem facias assentatoribus tuis, quos audis quotidie prædicantes te, non modo bellum & amabilem rhetorem, sed sapientem quoque & historicū, qui secundum non inueniat. Fertur quoque orationes quasdam te in conuiujs ex more recitare, ac illos terrestrium ranarū instar, sitibundos exclamare, nec potare nisi prius clamore differantur. Nam nescio quo pacto non est difficile naso te suspendere, qui omnia credis, sicut illud nuper, te uni cuiusdam regi ad similem, quemadmodum Pseudalexander quondā ac Pseudophilippus, et superioribus annis Pseudonero, & qui alij hoc modo mentiti sunt. Nec mirū est hominē insulsum ac te stolidum sic affici, & lectica uehi, aut illum regis incessum, uultū, habitum denique totū studere imitari, gaudere etiam si quis te huic conferat. Quid hoc mirum, inquam, quando etiam Pyrrhus Epirota aliqui uir clarissimus, dicitur ita ab assentatoribus fuisse corruptus, ut se Alexandro illi similē arbitraretur, quam istorum sacrilegorum opus palam erat omnibus. Nam Pyrrhi quoque imaginē iam circumferebantur, & tamen ille in hoc erat, expressam Alexandri figuram. Hactenus equidē cōtumelia affeci Pyrrhū, quod tecum comparauī, uerum quod superest, pulchrè inter uos cōuenit. Nam Pyrrhus postquàm ita esse in animū induxerat, nemo erat omnium qui diuersum uel sentire uel loqui uellet, donec uetula quadam eius Larissæ hospita, id quod res erat prolocuta, uesaniā hominis repressit. Ille enim cū Philippi, Perdicæ, Alexandri, Cassandri, aliorumque regū Macedonū imagines protulisset, rogauit: cui nā ex istis simillimus uideret, omnino p̄ certo habens fore ut Alexandro pronūciaret. At illa diu cōtata, tandē Batrachionē inquit, erat em̄ quidam in urbe cocus Batrachio nomine, Pyrrho p̄t̄ similis. Tu quoque quem ex histrionicis cynēdis referas, tacere malo. Sed quod uniuersi

Interrogatio et facti sugillatio à fine.

ἀπ' ὁραοῖς. Dilutio amara.

Alia causa:

Cōprobatio à simili facto. Dilutio à qualitate personæ.

Amplificatio exemplo. ἀφ' ὁμοιωµῶν.

uniuersi dicant ingenti te correptum inania, qui illam imaginem tibi conuenire putes, hoc uero sat scio. Itaque nihil est noui, si, tam nullius artis pictor cum his, uiris eruditissimis æquari te postulas, ijs fidem habens qui hoc te nomine laudibus efferunt. Quorsum uero has nugas? cum caussa sit in promptu istius tui librorum coaceruandorum studiij, tamen, qui meus est stupor, nunc demum animaduerti. Nam quod opinare, prudenter hoc inuenisti, ideoque in magnam spem erectus es, regem intelligentem uirum, & in primis amatorem doctorum, postquam didicerit quàm des operam librorum plurimos habere, in nulla planè re tibi defuturum, Verum heus mollicule, an tu putas tantum Mandragoræ oculis regis effusum, ut cum hac audiat, non etiam habeat compertum, qualis tuæ diurnæ uitæ ratio, quæ conuiuia, cuiusmodi noctes, quales & quibus cum consuetudinem agas; an nescis multos regibus esse & oculos & aures? & quæ tu facis adeo latent neminem, ut & surdis & cæcis sint cognita. Atque utinam loquentem possemus audire, ac latantem daretur contueri, quanquam quia aliter putas, non attinet te in publico uestibus exutis cerni; nec enim serui tui tacebunt, quæ noctu indigna relatu facinora edis. Responde igitur mihi hoc quoque: Si Bassus ille noster Sophista, aut Battalus tibicen, aut iste Sybarita Cynædus Hemitheon, qui nobis præclaras illas leges condidit, quemadmodum omni spurcicie genere furere oporteat, si istorum inquam unus aliquis, leonina pelle circumdatus, clauum magu tenens prodambulet. Quid? Herculem ne existimas, quibus obuiam factus sit, habituros: non equidem opinor, ut maximè ollis fortè cæcutiant, sexcæta enim sunt quæ repugnant: incessus, obtutus, uox, obliqua ceruix, uariis fucus, unguenta quibus uos soletis excolere, & omnino sicut in prouerbio est: Citius septem Elephas sub alis absconderis, quàm unum Cynædum. Iam cum leonina pellis hunc non occulat, tum speras libello contextus posse latere? Sed fieri nequit, quin te prodant alia illa uestri indicia. In summa, ignorare te uideo quod bonam & splendidam famam non ab illis librorum institoribus, sed à se ipso, & quotidianæ uitæ modo petere conueniat. An uero confidis aduocatos ac testes probitatis futuros tibi Atticum & Callinum libenarios? caue putes, sed fauos homines perdituros te, si Diij sinant, ac ad extremam paupertatem redacturos. Quem nunc tandem modestiorem ac magis cogitantem par erat istorum codicum uni culpam ex eruditæ copiæ facere, simulque ex ista nuper extructa domo migrare, ijs etiam apud quos mancipia prostant, reddere partem saltem multorum debitorum. Etenim his duobus præcipuam collocasti operam, ut libros possideres raros, & adolescentes ualidos ac robustos mercareris. Proinde considera, quàm sit res aurea consilium. Nam meo quidem iudicio rectissimum fue rit, si missa feceris ea, quæ non magnopere ad te pertinet, ac illum alterum morbum curaris. Et pro ministris (sic tamè ut ne perpetua emptione res domesticæ deficiant) adhibueris ingenuos aliquos, quibus ne tutum quidem sit, si abs te digrediatur, nisi precio hoc redimas, proferre omnia, quæ uos inter comessandum designatis. Quas nuper Pusio tuus obscenissima de te mane domo egressus narrabat, etiam signa ostendens sceleris. Ego uero testes facio, quotquot tum aderant, quàm indignè rulerim, & uix manus cōtinuerim, iratus tui caussa, maximè cum unum atque alterum adduceret, confirmaturos quæ dixerat, qui & ipsi eadem multo sermone declamabant. In hos ergo usus reconde argentum, bone uir, ut domi tutò ista perpetrare possis. Nam quis nunc deinceps ab istis quibus te ad suefecisti retrahat? non facile cessat canis corium rodere ubi cœpit. At illud alterum, ne in posterum libros cōmercetis, facile obtinebimus. Doctus es, sapiens es, Quicquid uispiam antiquitatis extat, hoc tibi modo non in summis labris natat, omnem historiam tenes, omne orationis artificium, uirtutem, uicia, dictionum Atticarum usum, ac planè scitus es, & in omni scientiarum genere primus, ob librorum acervum. Nam quid uetat etiam me tibi ciconiam pin

Tertia causa

Dilatio à per
sona regis.

Amplificatio
de exemplo.

Obiurgatio
seria.

Ironia.

sera

sere, quando decipi te iuuat. Ego uero perquam uelim fieri abs te certior, cum tot tibi libri sint, quibus potissimum te occupes, Platonis, Antisthenis, Antiochi, Hipponactis? Aut speretis his, magis Rhetores in manibus habes, Aeschini orationem aduersus Timarchum? An uero iam antè hæc omnia tibi sunt clara, nec est cur legas. At in Aristophane & Eupolide totus es? Scin' Baptas? percurristi totam fabulam, Num alicubi tetigit te poeta, nuncubi pudit te agniti flagitij?

Interrogatio
distribuit.
Alia obiurgatio
ab mutui.

Hic autem iterum miramur, quali animo, qualibus manibus libros uerfes? Quando? num interdiu, quod nemo unquam facere te uidit. At noctu? An cum istis alijs es intentus? aut ante uestra exercitia, quæ nisi cum caligine terra est obducta, aggredi non ausis. Missos uero fac libros, ac tuam rem potius cura, quam hoc quoque indignum est, debuerasque Euripidis Phædræ saltem uereri, quæ mulieribus succenset, ac inquit:

Accusatio

Nullas tenebras expauescunt conscias,

Næue ædium uocem latebræ edant, timent.

Quod si omnino decreuisti tuo morbo blandiri, age abi, mercare libros, domi conclude, frui partorum bonorum gloria, hac scilicet contentus: caue uero tangas, aut lecturus aliquid aperias, ne sit in ore tibi ueterum aliqua oratio aut poema, nihil malè de te meritorum. Non sum nescius hæc frustra à me disputari, & nugasse meras, iuxta Adagionem: Aethyopem lauare. Nam tu non cessabis libros cœmere, cum ab eruditissimis quibusque rideberis, quibus non hoc agitur, ut libri niteant, & magnifici sint, sed ut utiles uerbis & sententijs uerborum.

Epitrope ironica.

Epilogus.

An uero speras ista opinione tuam insciciam posse occulere, & codicum multitudinem permouere uulgi? Nescis autem quod imperitissimi Medici idem faciunt, qui eburneis uirgulis, & uasculis quibus sanguinem eliciunt, argenteis, scapellisque auro insignibus superbiunt, cum uero horum iam usus est, ne in manus quidem rectè capere sciunt: alius autem quispiam in medium prolato phleboto mo, rubigine quidem ambesum, sed benè acutum, ægrum morbo leuat. Sed ut tuarum rerum magis ioculam faciam comparatione, ad hos mihi tonsores aspice, & inuenies eos qui artifices optimi sint, nouaculam tantum ac forpicem & mediocres speculum habere. Sed ignari artis, etià si infinita specula & forpices proponant, non tamen latere, artis quæ nihil calleant tonsoriæ. Acciditque hoc risu dignissimum, quod plerique apud uicinos tondent, coram ipsorum speculis committuntur. Ectualis quidem cui usus esset commodare librum, certè posses, ipsis uti non potes, tamen si nulli commodasti unquam, facisque hoc tantum quod canis in præsepis, qui, cum hordeo non uescatur, equum tamen uolentem pasci, haud sinat.

Obiurgatio à spe mutui.
Inscitiae amplificatio à stultitia.

Claudii suo more celebrat et scito dicto, sicut ferè oēs sermonum suorum pariculae solet.

DE NON TEMERE CREDEN

DO CALVMNIAE.

PHILIPPO MELANCHTHONE INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Argumentum, ac summam orationis, titulus indicat, uidelicet, quod non temere credendum sit calumnie, propterea quod multi proprijs affectibus aut commodis impulsus, innocentes sepe numero, et bonos uiros, apud eos, qui facile delationibus quibusuis aures et fidem adhibent, per iniuriam ac fraudem opprimant. Oratio est didactica, nisi quod circa finem etiam ad suasorium genus aliqua parte pertinere uideri potest. Vbi cōsulit, ac monet delatores non facile admittendos, atque audiendos esse, aut certè ea, quæ deferuntur, diligenter perpendenda quod ex huiusmodi calumnijs, multa ac graua mala ferè sequantur. Ordinatur autem à loco communi, ignorantiam puta, perniciosum malum hominibus esse. Cui postea institutum negotium accommodat, præcipue uero addens, circa calumniam atque hinc proposito, de quo dicturus sit, principio, cum occasionem quandam future descriptionis, præmittit narrationem de Apelle apud Ptolomæum delato, et quo pacto idem Calumnia

am ultus sit, depicta eius imagine. Atq; exinde ad ipsam rem accedens, definit primum Calumniam, postea calumniatores, quales sint, et ubi potissimum uersentur, quibus rebus ac studiis intenti sint, et qualibus instrumentis quoq; ad circumuencendos et opprimendos innocentes utantur, describit. Hinc ipsum quoq; qui traducitur, quis et qualis conditionis sit, et quid maxime in eo obseruetur, idq; distributione quadam prosequitur, additis etiam exemplis quibusdam, atq; similibus. Postremo et illam depingit, qui Calumniatori aurem prebet, qualem ferè esse contingat, et quid quisq; faciat, tractata etiam per occupationem questione, an prout quisq; uir dignior, aut fama spectatioris erit, ita admittendus, atq; audiendus quoq; magis sit, an prorsus nulli uni ac soli credendum. Digna sanè oratio, quæ nobilium atq; potentum parietibus et aulis ubiq; scripta, ac picta, ceu dicitur, ob oculos ponatur.

Exordium à loco cōmuni.



Amplificatio ab effectu.

Descendit ad hypothefin.

Propositus.

Narratio de Apelle et rege Ptolemeo.

Item Calumniæ.

ERNICIOSA res Ignorantia est, & uarijs modis noxia mortalibus, non solum communi hominum uitæ tenebras quafdam offundere, ac ueræ cognitionē obliterare solita, sed priuatas quoq; singulorū rationes miscens ac perturbans. Quo fit, ut perinde atq; qui in tenebris errant, imo haud aliter q̃ cæci, iam huc, iā illuc impingamus. Quod haud procul nobis & ante pedes est situm, non uidemus; formido est his capiti, à quibus etiam quā longissimè absumus. Deniq; in rebus numantis nihil tam faustè feliciterq; agitur, quod non error aliquis interpolleret. Hinc sunt innumera illæ tragicae clades, fata Labdacidarum ac Pelopidū, alia itē aliorum calamitates, ferè enim quidquid malorum scenæ ac pulpita clamant, ab Ignorantia ceu tragico deo compositū proficiscitur. Illa uero cum alijs potest plurimum, tū noxia est immodicè, siquando in calumnias familiares, & mutua inter se amicorū crimina incidit. Quibus solent, & intestinis dissidijs res domesticæ, & odijs ciuilibus urbes funditus euerit. In natos sœuire parentes, natiparentibus insidiari, frater fratri, amans amanti, amicus item ab amico diuelli. Turbari demum omnia calumniæ uasfricta. Itaq; quo pacto caueri facile possit, & qualis nam sit calumniæ, unde originem trahat, quantum ferè efficiat, hac oratione, uelut in tabella depingam. Porro quam eius imaginem subiiciam, Apellæ Ephesio pictori acceptam refero dicatam. Quum is apud Ptolemæum regem cōiurationis, quæ in Tyro autore Theodota, facta est, insimulatus esset, quāquam neque Tyrum uiderat unquam, neque Theodotam nouerat, nisi quantum fama accepit, eum Ptolemæi præfectum Phœnicen administrare. Verum Antiphilus quidam artis, gratiaq; Apellæ æmulus, illum apud regem cōiurationis Tyriæ reum fecit, cū Theodota principe factionis uisum familiariter congregi, conuiuari, secretò item et in auriculam inter conuiuandū colloqui. Paulò post et defecisse Tyrum, & Pelusium Apellis consilio occupatum esse. Tū Ptolemæus præter modū, cum & alijs non satis animi compos esset, assentatione in super tyrannica fractus, adeo excauit, adeo admiratione calumniæ percitus est, ut coniecturis quæ causæ fidem, aut facerent, aut minuerent, neglectis, nō animaduertit calumniatorem Apellæ artis æmulum esse, dein fortuna minori Apellem, quā ut Pelusium prodere posset; hunc item beneficij regis plus cæteris pictoribus auctum. Neque interim percontatus, num aliquando ille in Tyrios nauigasset. Quin statim plectendus uidebatur. Regiam tumultu insolito Rex perturbat, Apellen perfidum, ingratum, reum uiolatæ maiestatis, insidiatorem, cōiuratum, clamat. Ac nisi quispiam ē socijs cōiurationis, qui capti tenebantur, & audax Antiphili scelus stomachatus, & infelicis Apellis misertus, nihil ei commune cum seditiosis fuisse probasset, dubio procul Tyriorum malorum pœnam capite multatus soluisset, etiamsi nihil sibi malè conscius. Ptolemæus igitur collecto animo sententiam mutauit, Apellen donauit talentis centum, addito in seruitutem Antiphilo calumniatore. Apelles contra periculi memor, tali est imagine calumniā ultus. Ad dextrā confidet quispiam auribus prælongis insignis, quales ferè illæ Midæ feruntur.

Manū

Manum porrigit procul accedenti calumniæ. Circūstant eum mulierculæ duæ Ignorantia, ni fallor, ac Suspicio. Adit aliunde propera Calumniæ eximie compta, uultu ipso & gestu corporis efferam rabiem, & iram æstuantē cōceptam pectore præ se ferens, sinistra faciem tenens flammis uolantem, dextra secum adulescentem capillis prehensum, manus ad superos tendentem, obtestantemq; immortalium deorum fidem, rapit. Antè it uir pallidus, in speciem impurus, acie oculorū minimè hebeti, cæterum planè ipsi similis, qui fontico aliquo morbo contabuerunt. Hunc facile conijcias Liuorem esse. Quin & mulierculæ aliquot Calumniā sequuntur comites, quarum est munus, dominam hortari, instruere, comere: interpes picturæ aiebat Insidias ac Fallaciam esse. A tergo, lugubri habitu, pullata laceraq; Pœnitentia subsequitur, quæ capite in tergum deflexo, cum lachrymis ac pudore procul uenientem Veritatem excipit. Hac Apelles tabula casus suos lussit. Iam & nos, si uidetur, Ephesij pictoris exemplo, recensamus calumniæ rationes. Principio nobis effigianda est, & explicanda finitione quadā quæ uice iconis fuerit. Est enim Calumniā, delatio e mentita odio, clanculum reo calumniatori credita, delato ad respondendum ac refellendum non admissa. Quæ definitio personis, perinde atq; comicum argumentum, tribus constat, delatore, delato, & auditore calumniæ. Singulorū partibus defungemur hanc acturi fabulam, omnium, si lubet, primum producamus in medium, actus principem, & quasi præfultorem, autorem calumniæ. Is quidem quā minimè bonus uir sit, ignorat nemo. Neq; enim quisquam uir bonus amico damnum dare causatur. Nam boni uiri est, hominum sibi animos conciliare studio benè merendi de amicis, ne utiquam inimicis criminandis. Vnde haud incommodè colliges, iniustum, sceleratum, impium. In summa, incredibilem rebus communibus calumniatorem esse. Nam quis est, cui non uidetur in uniuersum iusticiæ pensum æqualitas, & qd̄ aiunt, NE QUID NIMIS? Inæqualitas, & itē quod nimium est, iniusticiæ. Qui uero clanculum absentem insectatur, æqualitatis metas egreditur: quippe, auditorem sibi totum adserit, aures eius anteuertit, obstruit, & iniurias responsuro, calumnijs refertas, efficit. Ea sanè extrema est iniuria uel optimorum legum latorum iudicio Solonis & Draconis, qui iureiurando Senatum Atheniensem astrinxere, ut pari benignitate gratiaq; tam reum q̄ actorem ludex audiat, dum alterius causam honestiorem intelligat. Scelestum & crudele iudiciū esse, si quid statuatur antea quā cum accusatione comparata sit defensio. Ad hæc, sibi malè propicios deos reddunt iudices isti, qui cum accusanti aures liberè indulerint, reo denegant, aut præstigijs capti delatorijs, mustitantes condemnant. Tantum à iusto, æquo, bono, legibus, & iureiurando, senatus benè constitutæ ciuitatis calumniā discrepat. Iam, si cui dubiæ fidei legum conditores uidentur, quorum decreta commonent, iusticiā, non studio partium iudicare, is longè optimi Poëtæ impendio scitam sententiā, imò uero legem sacrosanctam audiat:

Nec nisi librato dirimat sententiā litem,

Parte quid ex utraq; queat, ex mine causa.

Nimirum, uates intelligebat, ex omnibus nullam esse neq; grauiorem neq; audaciorē iniuriā, quā indicta causa quenquam mortalium damnare. Id uero ex omni parte calumniator molitur, uti cum furore ac uecordia hominis coram quo res agitur, indefensum reum committat, defensurum parteis suas clancularia sectione arceat. A deo enim hoc hominum genus obnoxium est formidini, adeo nihil audet palam, sed perinde atq; qui ex insidijs transuersi hostem inuadunt, ex abdito alicunde specu iaculatur, ut non sit qui contra uel mittere telum uel manu contendere possit, hostisq; ignarus aduersarij, fraudisq; inscius pereat. Quod profectō minimè fallax indicium est, in calumniā nihil inesse ueri, nihil sani prorsum. Nam qui accusaturus quempiam, sibi conscius est ueri, procul du-

Finis Calu
mnie.

Calumniatoris
descriptio.

Argumentum
ab efficiente.

Ab autoritate
& legē.

A testimonio

Minoris am
plificatio à
modo.

Epilogus.

II.
Vbi potissimū
ueretur
calumniator.
Argumentū
à causā.

Amplificatio

bio, & palām audeat aduersarium inceslere, corrigere, purgantem crimen ferre: Vt in bello, qui iusta acie uincere hostem palām potest, turpe ducit, astu & insidijs certare. At hoc genus homines in aulis regijs spectare plurimos datur, optimatum fauorem hisce artibus ambienteis, ubi scilicet & inuidia crebra, & uariarū suspensiones, & assentandi criminandiq; occasio multiplex in promptu est. Si quidem ibi quo pluribus plura spes ostentat, eo necesse est maiore inuidia, sauioribus odijs, æmulatiōe callidiorē certari. Illic uideas licet, quā acres alter in alterum oculos defigat, qua cura obseruet, ueluti singulari certamine cōgressus sit quid uspiam in alterius corpore fortē fortuna nudum, aut malē munitum conspiciat, quod ferire feliciter possit. Ita studio cuiq; est, cum ipse primus esse cupit, uti proximum deiciat, exturbet, conuellat, proculcet. Hic si quis est uir frugi, temere evertitur, illuditur, deniq; ignominiose exterminatur. Contrā qui assentandi paulō peritior est, & habiliore ad mentiendū ingenio, probatur, superat. Sanē omnino iuxta Homeri carmen est huius certaminis alea.

Vndiq; comuni sauitur Marte, pariq;

Victusq; uictorq; cadunt fato.

III.
Qualibus studeat atq; intemus sit.

II.
Hactenus de calumniatore. Id et de delatore, qd et quā is sit.
Amplificatio simili.

Alium subinde alius, alia uia aggreditur, ut ferē fieri solet, sicubi de magnis agitur commodis, sed per calumnias iter est ut compendiarium, ita minimē securū. Principia inuidiæ debent inter spemq; metumq; fluctuant. Exitus nihil non miserabile, tragicum, calamitosum habet. Cæterum quadruplatoris ipsum quoq; studium nequaquam facile est, simplēxue, quanquam ita fortasse uideatur, sed arte multiplici, solertia peculiari, indefessa denique & accurata diligentia opus habet. Neq; enim noxia fuerit calumnia, nisi in speciem similia uero narret, neq; temere cunctarum alioqui rerum DOMINAM VERITATEM superauerit, nisi auditorem argumentosa & probabili actione, in summa, mille modis fallat. Porro defertur is plerumq; qui honore quodam alios præstat, nempe ijs inuidiosus qui spe illius frustrati sunt. Quo fit, ut omnium telis affectetur ceu obex, qui uiam assequendæ dignitatis alijs intercluserit. Sed primos tum singuli fore confidunt, si sublimem istum loco demoliti sint, ab amicis abalienarint. Tale quiddā in gymnico cursu fieri consuevit, ubi, si quis est cursor ingenuus, statim ruptis carceribus primas affectans, & animum ad stadij meras adiciens, spe uictoriæ & robore suo concepta, neq; sequenti incommodat, neq; omnino laboris huiusce socijs quidquam struit remoræ. Contrā, qui malitiosus, imbellis, eneruatus contendit cursu cum alijs, desperatis uiribus in fraudem intentus agitur, atq; in uniuersum hoc unicum spectat quā currentem occupet, impediat, ac intercludat, & nā succedat actus, non est, ut ullo alio modo uincere possit. Haud aliter in ambiendis magnatum amicicijs accidit, ubi si quis feliciter anteuerit, in medias continuò labitur insidias, & incautus ab æmulis captus diserpitur. Hi deinde amarī, colī, amici uideri incipiunt, uel ob id unum, quod bonis incommodarint. Iam uti probabilem & dignam fide calumniā faciant, non quod fortuito casus ostendit, prehensant, sed in hoc toti sunt, ut accurato delectu obseruent, ne quid absolum, aut alienum, à causæ fide incidat. Adeo rationes eius quæ criminantur uniuersas, in peiorem partem trahunt, suspectas reddunt, quo fidem addant accusationi. Medicum insimulant ueneficij. Magnificum ciuem affectatæ tyrannidis, tyrannum proditiōis. Interdum auditoris affectus, sua calumnijs discrimina suppeditat, cum quo si ueteratores isti & nugiendi suas technas comparant, aptè illuditur. Quod si auditorem zelotypum norint: annuit, inquit, ille uxori tuæ inter epulas, & defixis in eam oculis alto suspīria pectore duxit, uxor uicissim suaue quiddam & amatorium, alia item quæ ad suspensionem adulterij faciunt. Sin poëtica studiosus, ea sibi arte præter modum placeat, Philoxeno, aiunt, carmen tuum non probatur, hiulcum, lege solutū censetur. Ad religiosum, en ille de pietate, deq; dijs malē sentit, sacra derestat, providentiā uniuersigubernat.

Redit ad studiā calumniatoris.

Distributio.

gubernatricem pernegat. Tum auditor ceu œstro in auriculam immisso, excan-
descit, ut pro re cōficere licet, amicum ab se impos animi, re ipsa nondum con-
tentē cognita, missum facit. Talia ferē sunt, quæ ab impuris istis confinguntur, *Epilogus di-*
videlicet ad irritandos audientium animos maximē accommoda. Tum, qua par *tributionis.*
se singuli præstant, eam potissimum iaculis suis obnoxiam sibi faciunt, ne quod au-
ditor subita inturbatus ira, uero cognoscēdo collocet ocium: deinde sese pur-
gaturus non fiat hominis copia, quem criminis admiratio speciesq; ueri occupa-
runt. Etenim dici non potest, quā instructa sit, quantumq; ualeat calumniæ
facies, si quando cum cupiditatibus auditoris conflictatur. Quondam apud Pto- *Probat exem-*
lemæum, cui Dionysio cognomen fuit, quispiam Demetrium Platicum ac- *plis.*
cusauerat, quod in Bacchanalibus aquam biberet, solusq; omnium muliebribus
non uestiretur, de quo nisi accersitus ad regem mane palam uino libasset, & in-
stita muliebri amictus, ad numeros Dithyrambicos, Cymbalorumq; modos sa-
liisset, planē actum erat quod & regium exemplum non esset imitatus, & asper-
naretur Dionysiorum molliciem. Apud Alexandrum grauissimi criminis re-
us fiebat, qui colere & adorare Hephestionem nolle: nam posteaquam is uiuis ex-
cessit, amore uictus Alexander effuso animo ad reliquam funeris magnificenti-
am additum uoluit, ut mortuus inter deos Hephestion haberetur. Continuò ei
templa ciuitates pleraq; dicarunt, delubra condiderunt, aras, sacra, ferias NO-
VO DEO sanxerunt. Iusiurandum omnium religiosissimum Hephestionis no-
mine fuit. Capitale erat, si quis hac parte uel contaretur, uel neglectim coleret.
Hic euiratus affectus, hæc uesania, fuit assentatoribus occasio, accendendi, in-
flammandiq; regis. Narrabantur insomnia, uisæ Hephestionis umbræ, prædi-
cabantur illius responsa. Deniq; aræ & sacra dicata sunt FAMILIARI & malo-
rum VINDICI deo. Proinde, cum his Alexander initio mirē oblectaretur, tan-
dem ita captus est, ut fidem quoq; adhiberet, gloriareturq; quod non modo dijs
genitus esset, sed deos quoq; ipse faceret. Quo tempore, quantum putamus ami-
corum Alexandri afflixit Hephestionis diuinitas. Si quibus non uideretur com-
mune numen uenerari, accusabantur, deportabantur, gratia regia excidebant.
Tum Agathocles Samius, qui primos aliquandiu ordines apud Alexandrū du-
xerat, magnis item ab rege honoribus auctus, parum abfuit, quin cum leonibus
committeretur, criminatus, quod illachrymasset præteriens Hephestionis sepul-
chrum. Verum Perdica hominem seruauit, deos omneis, ipsumq; Hephestionem
iuratus, eum sibi in uenatione augusta specie, deū clarē uisum, mandasse, ut Ale-
xandro diceret, parcendum esse Agathocli, qui non hoc lachrymasset, quod aut
uana sibi Hephestionis diuinitas uideretur, aut mortem miseratus esset commis-
nem: sed pristinae consuetudinis, & mutui amoris memoria, per motum esse. Sic
igitur affecto Alexandro, locus assentationi & calumniæ aptissimus fuit. Nam
perinde atq; oppugnaturi urbes, non, quā probē munitæ sunt alto, præcipiti ac
solido mœnium opere, hostes inuadunt: sed ubi sentiunt quā minimē defen- *Amplificatio*
di, muniri, muros accessu faciles, collapsos, hæc omnibus uiribus, certatim con- *à simili.*
tendunt, quā citra difficultatē irruere, ac potiri rebus queant: Ita qui criminan-
dis alijs desudant, quod in auditoris animo languidum, fragile, facile subactu ui-
dent, in eam partem traducunt coguntq; machinas suas. Demum quando insul-
tus hostileis nemo per sentit, nedum nō obnititur, expugnant. Iam intra muros
cuncta igni ferroq; deuastant, excidunt, populantur: qualia uero simile est cap-
to, & in seruitutem redacto animo fieri. Arma sunt istis aduersum absentem, *Arma calum-*
fallacia, mendacium, periurium, supplicium, impudentia. Deniq; innumeræ im- *natorum.*
posturæ, ac maliciosa cautiones. Omnium maximē præsens, & longē efficacis-
sima assentatio, Calumniæ cognata, tmō soror. Quippe nemo hominū tam ge-
neroso est pectore, etiam adamantino septus muro, qui cum calumniæ cōcedat,
non idem assentatione uincatur. Hæc foris recti iudicii ceu fundamenta suffodis

ac subruit. Intus confutati cum hostibus proditores, irruentes adstant, manus porrigunt, portas aperiunt, & modis omnibus connituntur, ut auscultatorem calumnia sibi seruum faciat. Sunt autem proditores, de quibus dico: Nouandi cupido, natura humanis ingenijs confita, præsens item fastidium, sequax eorum animus quorum admiratione capitur. Nescio enim qui fiat, ut omnes amore sui immodico admiratio furtim rapiat, & suspicionibus illectet. Quosdam equidem cōperi studio calumniæ adeo suauiter titillari aurículas, ut si pennis cōfrices. Proinde talibus adiuti socijs, calumniatores cum irruerint, cuncta pro uiribus euertunt: nec magno emitur uictoria, ubi nemo repugnat, nemo uim tormentorum sustinet, aut iaculis iacula mutat: sed qui auscultat, ipse sese spōte sua in manus hostium dedit. Interim ignarus insidiarum est qui accusatur. Nam haud aliter qui deferuntur, atq; qui captis urbibus pereunt, dormientes trucidantur. Et quod est in primis mirabile, nescius se reum haberi, neque cuiusquam sibi sceleris conscius amico candidè concreditur, familiariter compellat, factq; pro more, iam antè undiq; circumuentus insidijs miser. Tum ille, si homo ingenuus est, & liber, confidensq; frangit iram, & effundit animum, defensionem recipit, agnoscitq; se frustra aduersus amicum exacerbatum fuisse. Sin autem est indole seruili, & malè mascula, audit quidem, et summis arridet labris, uerum odit, & clanculum dentibus frendit; ac, ut inquit Poëta: Extruit iræ fundamenta. Quo ego homine profectò, nihil iniustius, nihil tetrius existimo, qui ad morsum labro bilem intus alit, odiumq; intra se conceptum auget, aliud in pectore clausum, aliud in lingua ex promptum habet, agitq; lata & comica facie, tragœdiam meram, et nihil non triste patientem. Id ille maxime patitur quum simili delator uecordia apud eum, cui parat insidias, odium mussando dissimulauit, effecitq;, ut amicus ei uideretur. Tum enim ne uox quidem delati, nedum non defensio audiri solet. Tantum fidei calumniæ facit, concepta de illorum amicicia opinio. Hic quāto satius erat perpendere inter amicissimos non raro clām alijs graueia simultatum causas intercedere. Sæpenumero item, quorum sese reum calumniator fieri metuit, socium insinuat: ut quum anteuertit accusando, suspitione culpæ ac crimine elabatur. Atq; ideo ferè fit, ut quibus nos putent amicos tantis inimicos nunquam calumniemur. Nam actioni quæ ipsa sese præ se ferens actionis odium, prodit, fidei nihil esse potest. Verum, quos uulgo amicos æstimant, aggredimur, ceu auscultatori specimen fidei nostræ daturi, ubi sua ipsius causa, commoda, salutemq; familiarium amicorum, neglexisse uidemur. Est & genus aliorum, quibus tametsi comperitur falso criminatum apud se amicum, tamē cum credidisse pudet, neq; aspicere illum, neque in gratiam redire audent: perinde ac ipsi iniuria sint affecti, quod alienam iniuriam non prospexerint. Proinde, multa sunt humanæ uitæ mala, ex eo quod promiscuè ac sine discrimine calumnijs creditur. Quale est quod apud Poëtam ait Antia:

Exaggeratio
calumnie, ab ef-
fectu eius
exemplis.

Bellerophontem occide, aut Proete peribis.

Qui mihi conatus præsigne auferre pudoris

Fœminei decus.

Cum ipsa prior adolescentem ad concubitum sollicitasset, contempta in hoc periculum induxit, ut cum Chimæra pugna congresso, parum abfuerit, quin uictrice bestia occumberet. Tanta poena luenda fuit castitas, pudorq; iuuenilis, quem hospiti coniunx adultera suspectum fecerat. Simile quiddā Phædra priuignum calumniata, effecit ut filij caput pater Theseus execratum belluis marinis deuoueret; quanquā o superi, nihil prorsum deliquisset. At inquiet quispiam, an non dignus est fide nonnunquam uir, ceterū bonis moribus & recto ciuiliq; iudicio præditus, qui alterum accusat? nō licet talia auscultemus, modo reliquis sibi malis artibus tēperarit? Age inquam, est ne alius Aristide iustior, ille tamen aduersatus Themistocli, contra eum populi animos excitauit, inuidia gloriæ popularis, ut aiunt, uellicatus. Alijs uti bonus Aristides, ue-

Obiectio.

Dilutio ex
exemplis.

rum

rum homo erat, nec felle caruit; solebatq; amare alios, alios odisse. Iam si uerum est, quod de Palamede ferunt, sapientissimus quidam Achiuorum, ac ad res alias gerendas accommodus, inuidia flagrans, insidias parasse fertur, cognato, amico, ad hanc eiusdem belli socio. Adeo naturæ hominum familiare est, hoc errore labi. Porro, quorsum attinebat & Socratem recensere, insimulatum apud populum Atheniensem seditionis & impietatis? Quid Themistoclem aut Miltiadē tot partis uictorijs, suspitione prodicionis notatos? Sunt enim exempla innumera, & uulgo iam plerq; non ignota. Quid igitur faciet uir prudens in re ambigua? sanē opinor, quod Homerus in Sirenum fabula docet, perniciosas taliū sermonum delicias nauigio prætereat, obturet aures, nec passim aperiat affectui cuiuspiam obnoxij, sed ianitore sedulo ac fido adhibito, ratione uidelicet ac iudicio animi, recta dicentes reclusis foribus excipiat, inutiles nugas obdito pessulo arceat. Nempe ridiculum fuerit, datum ædibus ianitorem officio suo defungi, aut res mentemq; uulgo patere. Postea quā ergo tale quiddam calumniatum audieris, tute apud animum tuum rem ipsam perpende, nihil attinet qualis sit qui accusat, nihil ad rē faciunt alieni mores, nihil accusationis acrimonia. Quin, eo maiore cura rem discute, quo instructior uenit delator; neq; item credere conuenit iudicio & existimationi alterius, imō accusantis odio, sed suum ueri examen apud nos accuratē seruandum est, suæ item calumniatoris inuidentiæ partes dandæ. Deniq; quod utrinq; argumenta suaserint, statuendum. Tum uel odisse uel amare quem diligenter explorauimus, licet: Priusquam id factum sit, calumniæ concedere in primo statim congressu, hercle nimis quā puerile est, ac indignū uiro, longeq; à iusticia semorum. At uero horum omnium causa, una est ignorantia, tenebræq; illæ, quibus suæ cuiusq; hominis rationes moresq; obuoluntur. Iam si deorum quispiam uitæ nostræ lumen afferat, futurū est, ut euanescat calumnia, fugiatq; in altum Barathrum, nec usquam in humanis locum inueniat, reddita nobis luce omnium uitæ studiorum, ueritatis beneficio.

Consilium de non admittenda calumnia.

Cōcludite eon dē loco cōmuni, quo à principio utitur.

PSEVDOLOGISTA, SIVE DE APOPHRADIS, HOC EST, DIE ATRI.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGUMENTVM.

Incertum est in eum, à quo derisus fuerat, quod Apophradis uerbo usus esset, ipsumq; dici atri comparasset. Continetur autem tota oratio duabus partibus, quarum priore ostendit, nomen Apophradis Græcum, et usum Græcis esse, et se recte eo usum quoq; esse, idq; exemplis aliorum, qui similibus nominibus etiam alios nequios ac detestabiles, probrose appellarunt. In altera autem uitam et mores, et item sermonem ac dicendi genus illius insectatur, ostendens illum meritis ac digne ista uoce cognominari, utpote atri et detestabilem, et ab alijs quoq; similibus antea appellationibus eodem modo passim notatum, afficta etiam prosopopœia lingue, expositum tantis cum illo super abusu, et sædo ministerio, cui adhibeatur. Exordium longius paulo est ad attentionem ac docilitatem pertinens, captata interim et beneuolentia instituto suo, ab exemplo Archilochi, qui se eodem modo uultus fuerit. Post Exordium Prosopopœia Elenchi ex Menandri prologis introducit, qui argumentum rei et occasionem scripti huius exponit. Titulus alter à materia de qua tractatur, alter ab ipsius, qui accusatur effectu siue opere sumptus est, quod falso de uoce Apophradis iudicaret, eamq; quasi peregrinam ac barbarā deriserat. Est etiam Aoyisus examinatus, et ferax et xprax seu dionysus, ut Hesichius indicat.



At quod ignorabas nomen Apophradis (hoc est, diei atri) cuius facile patet. Quomodo enim accusares me ceu barbarum lingua, ob hoc, quod de te dixi, Apophradi similem esse te (Nam mores tuos memini me, cum talidie conferre) nisi prorsus ne audisses quidem nomen hoc. Ego uero ipsam quidem Apophradem, quid sibi uelit,

Exordium ab asseueratione et interminatione.

quidq; significet, paulò post docebo te. In præsentia autem Archilochi illud tibi dico, quòd uidelicet, cicadam ala comprehenderis. Si modo de poëta quodam Iambico, Archilochi audisti aliquando, qui genere quidem Parius fuerit, Cæterum homo supra modum liber, & dicax, neq; conuiciari unquam ueritus, etiã si quàm maximè molestus futurus esset ijs, qui in Iamborum ipsius ocium incurrerent. Ille igitur cum malè à quopiam istorum audisset, Cicadam, ait, comprehendisse hominem alis: comparans se ipsum cicadæ Archilochus, insecto uidelicet, natura quidem strepero, & nulla cogente necessitate, uocali: quoribus autem etiam ala comprehenditur, altius quiddam stridenti. Tu quoq; igitur, inquit, homo infelix, quid tibi uis, qui poëtam loquacè contra te ipsum irritas, alioqui causas, & materiam Iambis suis quærentem? Atq; hæc tibi quoq; nunc inter minor, haud equidem per Iouem me ipsum cum Archilochi cōferens, unde enim hoc possem, ut qui longè adeo inferior illi sim? sed quòd tibi conscius sim, innumera quædam Iambis digna, abs te in uita perpetrata esse. Ad quæ mihi uidetur ne Archilochus ipse quidem sufficere, assumpto etiam Simonide & Hipponacte, ut uel unum aliquod eorum, quæ in te sunt, malorum describant. Adeo ceu pueros quosdam tecum collatos, malicia superasti et Orodæcidem, & Lycamben, & Bupalum, quibus Iambos ille suos consumit. Atq; adeo uidetur deus quispiam ritum istum tunc labijs tuis immisisse, quando Apophradis huius mentio facta est: quo uidelicet ipse quidè Scythys manifestior fieres, quòd indoctus summopere esses, & communia hæc, & ante pedes posita ignorares, principium autem commodum atq; aptum orationis contra te instituendæ, suppeditaires homini libero, & iam olim familiariter te, idq; exactè noscēti, nihilq; uerituro, quò minus omnia foras eloquatur: imò uero præconum more proclamet, quæcunque agis, no tu & interdū etiam adhuc nunc, post multa illa superiora ac uetera. Atqui frustra fortassis & superuacuum fuerit, certo atq; erudiendū modo, ad te dicendū libertate uti. Neq; enim ipse unquam melior futurus facile es, ex ea obiurgatione, non magis, quàm scarabæus, si monitus sit, ut ne amplius in sterora huiusmodi uolutet, cum ille semel istis assueuerit. Neq; etiam quenquam esse arbitror, qui adhuc ignoret ea, quæ tu ausus aliquando fueris, quæq; homo ætate iam confectus, in te ipsum iniquè delinquis. Non ita tutus, neque obscurè adeo malus es, neq; etiam opus quopiam est, qui tibi pellem Leoninam detrahat, ut manifestus fias, Canthelius siue Asinus tantus existens, nisi uero quis ex Hyperboreis paulo antè ad nos huc profectus sit, aut intantum Cumanus existat, ut non statim conspectum te, asinum omnium contumeliosissimum agnoscat, non expectato, dum rudentem etiam audiat. Ita iam olim & à me, & apud omnes, & sæpe, res tuæ proclamatae sunt, & famam inde haudquaquam exiguam nactus es, supra Ariphradem adeo, & supra Sybaritam Mithonem, & supra Chium illum Bastam, qui iisdem in rebus doctus atq; excellens fuit. Sed dicendum tamen est, etiam si frigida atq; emarcida iam dicere uidebor, ne in eam culpam incidam, quasi solus illa ignorem. Imò uero aduocandus nobis Menandri prologorum unus aliquis, Elenchus uidelicet ille, amicus ueritatis, & liberatis deus, haudquaquam obscurissimus ille quidem eorum, qui in scenam ascendunt, solis uobis inimicus, qui linguam ipsius formidatis, & scientem omnia, & planè enarrantem, quorumcunq; uobis conscia est. Plausibile igitur hoc fuerit, si ille uoluerit, ante nos ingressus, exponere auditoribus, uniuersam fabulæ rationem. Proinde age, o Prologorum atq; deorum optime Elenche, uide ut planè doceas, atq; informes auditores, quòd uidelicet, nō frustra neq; odij conciliandi gratia, neq; etiam illotis, quod aiunt, pedibus ad orationem hanc peragendam accessimus: sed cum ut priuatum quiddam ulcisceremur, tum quia, illud quòd commune est, hominem ob maliciam ac uanitatem odio prosequeremur. Atq; hæc sola præfatus, ac planè elocutus, propitius abi iterum è medio. Cætera uero nobis

*Amplificatio
ex collatione.*

*Reiectio similitudine,
quæ
attentiores facit.*

*Prosopopeia
quæ ex Menandri
prologo
Elenchum
introducitur,
qui
am ad dicendū
dū paret,
ueluti Protasius
in quandā
fabula exponit*

nobis relinque, imitabimur enim te, & coarguemur pleraque, ut & ueritatis & libertatis gratia, nemo te accusaturus sit. Neque uero me, o optime, apud ipsos commendaueris, neque rursum, quæ illi adsunt, præeffuderis temerè. Non enim dignum est, deus cum sis, in os tibi uenire uerba de rebus execrabilibus adeo ac de testandis facienda. Nam Sophista atque impostor iste dicendo (hæc iam prologus inquit) Olympiam aliquando uenit, orationem multo iam antea conscriptam, recitaturus ijs, qui ad solemnem ludorum celebritatem conuenerant. Erat autem argumentum eius scripti. Pythagoras, prohibitus aliquando ab Atheniensibus communicare, ut opinor, cum ijs qui Eleusinia sacra peragebant, tanquam barbarus, eo quod ipse Pythagoras diceret, ante ea tempora, etiam Euphorbum sese fuisse. Cæterum erat oratio ea ipsius iuxta Aesopi graculum, collectitia, ex uarijs alienis pennis consarcinata. Itaque cum uellet haudquaquam friuola ac uana dicere uideri, ex notis ac familiaribus quendam rogat (erat autem homo ille Patrensis genere, circa lites & actiones forenses plerumque uersatus) ut postquam dicendi argumentum aliquod postulasset, Pythagoram ipsi statim subiceret. Ac ita tum fecit homo ille, & persuasit theatro, ut orationem illam de Pythagora, audirent. Erat igitur, id quod consequens tum fuit, iste quidem ad agendum & exprimendum gestu sermonem, ualde ineptus, & à ratione alienus, connectens & agglomerans, ut par est, ea quæ longè antè meditata atque exercitata habuerat, tametsi impudentia, quæ quàm maxima erat, auxiliabatur quoque, ac manum porrigebat, & cum eo unà certamen obibat. Rîsus autem ab auditoribus undique multus. Ac alij quidem ad Patrensem illū interea aspicientes, significationem dabant, quod haudquaquam clam ipsis esset, quod illi us ope fallacia ac techna hæc composita esset; alij autem, etiam ipsa ea, quæ recitabantur agnoscentes, per totum illud auscultandi tempus, unum hoc opus agebant, ut se mutuo explorarent, quo modo quisque memoria teneret, & dignosceret, unde quicque ex ijs Sophistis, qui paulò ante nos celebres fuere, in declamationibus siue meletis quas uocant, desumptum esset. Porro inter hæc omnia, etiam is qui orationem hanc scripsit, inter ridentes & ipse erat. Cur autem non rideret ob manifestum adeo, & ineptum, atque impudens facinus? Ac fortè, est enim rîsus intemperantior paulò, cum ille uoce ad canticum deflecta, lamentationem quandam, ut ipsi uidebatur, Pythagoræ decantaret. hic meus poëta, illud quod uulgo dici solet, Asinum ad lyram, uidens, in cachinnum admodum suauem solutus est, quod alter conuersus, aspexit. Et hoc est quod illos paulò antè inter se inimicos reddidit. Atque hinc, erat quidem anni principium, imò uero tertia dies à nouillunio magno, quando Romani, iuxta ueterum consuetudinem & ipsi preces quasdam pro toto anno faciunt, & sacrificia peragunt, pro eo ac ipsis rex Numa sacrificandi ritus hos constituit, persuasique sunt quod eo potissimum die uotis ac precibus, Diuacent, atque animum aduertant. In hoc igitur festo, & calendis solemnibus ridens Olympiæ tum ille, sub Pythagora isto supposititio conspicatus accedentem execrabilem, & arrogantem istum alienarum orationum histrionem, (Notat autem & mores eius exactè, & reliquam nequitiam, atque impuritatem uitæ, & quæ facere diceretur, & quæ faciens, deprehensus fuerat) tempus ad quendam amicorum, inquit, uobis est, discedere, atque hoc inauspicatum spectaculum relinquere. Nam homo iste, obuiam nobis factus, uidetur suauissimum hunc diem in apophradem nobis conuerrere. Quo audito, sophista ille, mox uerbum Apophradis, uelut peregrinum atque alienum à Græca lingua ridere cœpit, & hominem pro superiore illo rîsu uicissim ultus est, ut quidem ipse putabat, & ad omnes dicebat: Hui Apophras? Quid hoc autem est? fructus, an herba aliqua, an instrumentum? Num igitur comeditur,

*Narratio, quæ
Protasis siue
argumentum
rei exponitur*

aut

an bibitur? aut quid tandem est Apophras? Nam ego quidem neq̃ audiuī unq̃, neq̃ intelligo facile, quid nam etiā sit, quod ille dicit. Atq̃ hæc tamen ille quidē putabat se contra hunc ualdē acerbē dixisse, ac multo adeo risu Apophradem ipsam arripiebat. Ceterum non animaduvertebat, quod interim extremum contra seipsum insciētiæ testimoniū proferebat. Huius igitur gratia, orationē hanc scripsit, is qui me huc ad uos præmisit, ut uidelicet ostēderet, celebrē istum sophistam, communis illa Græcorum, & quæ illi etiā, qui in officiniis atque tabernis sedent, scire solent, adhuc ignorare. Haftenus Elenchus ille. Ego uero (iam enim ipse ad reliqua fabulæ peragenda accedo) meritō debebam, ueluti ex Delphico tripode, tandem illa addere, qualia uidelicet facta tua in patria fuerint, qualia in Palestina, qualia in Aegypto, qualia in Phoenicia ac Syria, atque exinde deinceps in Græcia & Italia: & postremo quæ nūc Ephesi facis, quæ quidē ueracitatis istius tuæ, quasi quoddā summaritū sunt & caput, & coronis morum. Postquam enim iuxta prouerbiū, Iliensis cum sis, tragædos conduxisti, tempus iam est, ut propria tua mala audias. Imō uero nōdum etiā, sed de Apophrade prius. Nam dic mihi per Pandemum, & Genetyllidem, & magnam matrem, quo tandem modo reprehendendum, ac risu dignum uidetur nomen Apophradis? Non enim mehercle Græcorum proprium erat, sed alicunde ex Gallorum, aut Thracum, aut Scytharum commixtione, uelut commessabundum introductum. Tu uero, cuncta enim Atheniensium cognita habes, excludisti illud continuō, & uelut per præconem, ē ciuitate Græcorum eiecisti. Et ex eo risus iste uidelicet, quod barbarē ac peregrino modo loquor, & transgredior terminos Atticos. At uero quid aliud Atheniensibus ita familiare ac patriū, uti hoc nomen: dixerint illi, qui huiusmodi melius, quā tu, sciunt. Quapropter citius Erechtheum, aut Cecropē, peregrinas & aduenas apud Atheniensēs esse probaueris, quā Apophradis nomen ostenderis, non propriū, aut non inibi natum, & genuinū Atticæ esse. Nam multa quidem sunt, quæ & ipsi eodem modo cum ceteris hominibus omnibus appellant. Apophradem autem soli illi atram, & abominabilem, & inauspicatam, & nefastam, ubiq̃ similem diem uocant. Ecce didicisti iam obiter quoq̃, significationem Apophradis, & quis dies ater uocetur, Quando uidelicet neq̃ magistratus de rebus consultant publicē, neq̃ lites in foro disceptantur, neq̃ sacrificia peraguntur, neque quicquam eorū, quæ more & auspiciatō solent, tractatur. Is dies Apophras siue ater dicitur. Atque huiusmodi dies apud alios alijs de causis indicti sunt. Aut enim pugna aliqua magna ac graui superati sunt, ac dies exinde tales, quibus cladem eam accepere, pro nefastis, & inauspicatis ad res legitimas gerēdas, habendos censuerunt; aut mehercle etiā. Atqui ineptum fortassis, & intempestiuū utiq̃ iam fuerit, dedoceri, ac denuo discere talia, uirum senem adeo, ne illa quidem, quæ his priora sunt, scientem. Proinde hoc omnino reliquum est, & si didiceris ipsum, omnia exinde nobis scies. Vnde enim heus tu? Nam cætera quidem, etiā si ignorare, ignoscendum sit, ea uidelicet, quæ extra communem uiam posita, & obscura hominibus priuatis atq̃ indoctis sunt. Diem tamē atrum, etiā si uolueris, nominare aliter quā Apophrada non poteris. Nam hoc unum ac solum nomen omnium positum esse dixerit quispiā. At uero uetus stor̃: uerbor̃ alia quidem usurpanda sunt, alia autem non itē, quæcunq̃ eor̃ uidelicet, non ita multis consueta atq̃ usitata sunt, ut ne perturbemus auditum, & uulneremus intelligentium * aures. Ego uero, uir optime, si ad te quidē uerba fecissem, dete ita dicens, peccassem fortassis. Decebat enim, decebat, inquam, aut Paphlagonum, aut Cappadocum, aut Bactrianorum uerbis consuetis ac patrijs tecum loqui, si intelligere deberes, quæ dicerentur, & audiendo uoluptatē aliquam capere. Ceteris autem Græcis, opinor, secundum Græcam linguam conuersari decet. Deinde etiā Atticis per successionem temporum multa uariantibus

Haftenus prologus democrius orōem suscipit ipse Lucianus.

Propositio. cū diuisione.

Veneris cognomina sunt. Suidā uide.

I. Questio, an Græcū nomen Apophras et quid significet.

Quid Apophras.

Precisio.

II. Obiectio.

* Fortassis, nō intelligentiū, legendū. Dilutio à personæ qualitate, et ipsius uocis.

riantibus in lingua sua, hoc nomen inter præcipua mansit, hoc modo semper, & ab omnibus ipsis dictum. Ac sanè commemorarem etiam eos, qui ante nostram ætatem, eodem nomine usi sunt, nisi & isto modo perturbaturus te essem, peregrina & ignota tibi poetarum, oratorum, & historicorum uerba recensendo. Imò uero, ne ego quidem tibi eos dicam, qui illud usurparunt. Omnes enim norunt. Sed tu contrà, si mihi unum aliquem ex ueteribus ostenderis, qui nomen hoc usus non fuerit, aureus, ut aiunt, in Olympia statueris. Atqui si quis senex adeo, & ætate confectus, huiusmodi ignorat, uidetur idem mihi, quod Athenæ ciuitas est Atticæ, & Corinthus in Isthmo, & Sparta in Peloponneso, ignorare. Superest igitur fortassis illud tibi ut dicas, ipsum quidem nomen apophradis nosse te, cæterum usum eius, ut intempestiuum accusasse. Age itaque & de hoc respondebo tibi consentanea; tu uero animum aduerte, nisi omnino parui facis, si nihil scire uidearis. Nam & ueteres huiusmodi multa ante nos in eos, qui tibi similes erant tum, iactarunt. Erant enim tunc quoque (ut est uerisimile) moribus abominabiles quidam, & impuri, & perditii ingenijs. Atque alius quidem, cothurnum quendam appellabat, uitam illius cõparatione hac perstringens, ut inconstantem & ambiguam, perinde ut calciamenti genus hoc est. alius autem Lypaën*, quod conciones turbare solebat, orator tumultuosus existens. rursus alius, Hebdomam, quod perinde ut pueri septimanis diebus solent, etiam ille in concionibus luderet, & rideret, & serium studiumque plebis pro ludo ac ioco haberet. Ne dederis itaque & mihi, per Adonidem, comparare hominem perditum, & omni maliciæ innutritum, diei atro & inauspicato. Nam nos & claudos, ad dexteram declinamus, ac maximè si manè uideamus ipsos. Et si quis spadonem, aut eunuchum aspexerit, aut simiam quoque, egressus domo, statim conuertit pedem, & regreditur, ominans sibi haudquam prosperas diei illius res atque actiones fore, præ malo hoc primo & inauspicato omine. A principio autem, & in foribus, & in primo egressu, & mane primo totius anni, si quis uideat Cinædum, & nefaria perpetrantem pariter, & patientem, norum ob hæc, & eneruatum, & tantum non ipso nomine, quæ agit, præ se ferentem, deceptorem, præstigiatores, periurum, pestem, castam, barathrum, non effugiat? neque talem diei atro compareret? An uero tutalis non es? Haudquaquam negabis, si modo noui fortitudinem tuam istam qui certè & animū attollere ob hæc mihi uideris, uidelicet quod tibi gloria istarum tuarum non prorsum perit. Sed omnibus notus es, & passim celebris. Quod si autem etiam contrà ieris, & inficiaberis talem te esse, cui quæ socredibilia ista dices? Anciusbus tuis. Nam hinc ordiri æquum est, at norunt illi prima tua incunabula, & quo pacto tradideris te ipsum perditum illi militi, & cum eorum una turpissimè ac flagitiosissimè oberraueris, omnia obsequens ac patiens, donec te, iuxta proverbium, pannum lacerum, detritum & confectum extrusit. Etiam illa meminerunt, ut est consentaneum, quæ in theatro adolescens egisti, quando saltatoribus, ac mimis subseruebas, & in ducendis ordinibus seu choris, quasi quidam dux esse cupiebas. Quippe nemo ante te theatrum ingrediebatur, nemo ne nomen quidem fabulæ quod esset, renuncabat, sed tu ornate admodum, subligatis aureis crepidis, & indutus ueste tyrannica, ante cæteros immittebaris, qui beneuolentiam à theatro postulares, coronas ferens, & cum plausu rediens, honore tandem ab ipsis affectus. At nunc orator es, & sophista, & ob hoc si audiant aliquando talia de te illi, istud ex Tragœdia uidelicet: Et solem geminum, & dupliciter se ostendere Thebas, putabunt: & in promptu atque in ore tum omnibus statim notum illud erit: Hiccinne ille? qui tum? & quæ post illa sequuntur. Proinde & ipse rectè facis, qui omnino non ascendis ad illos, neque in patriam crebro uentitas, sed fugis illam ultrò, quanquam neque hieme malam, neque æstate molestam nimis

III. Obiectio.
Dilutio ab
exemplis.

Hoc note nota
tus fuit Thera
mones, de quo
Xenophon
lib. 2.
* à λυπῶν
uidelicet de
ducta uoce,
qd̄ molestare
uexare sig
nificat.

II. Pars, quæ
uita aduersa
rij infectatur,
ut digna ap
pellatioe ista.

Distributio,
quæ quod singu
lis locis uixe
rit exponit, et
primo in pa
trid.

mis, sed pulcherrimam & maximam omnium in Phoenicia ciuitatum. Nam co-
argui, & cum ijs, qui uetera illa sciunt, ac meminerunt, conuersari, laqueus reue-
ra tibi est. Sed quid ista frustra nugor? Quem enim tu unquam ueritus fue-
ris? aut quid turpe putaueris, eorum etiam quæ extrema sunt? Audio autem et
possessiones esse tibi apud illos magnas, nimirum miseram illam turriculam, cū
qua Sinopenſis illius dolium collatum, Iouis atrium uideri queat. Proinde ciui-
bus quidem tuis haudquaquam ullo modo perſuaſeris, ut non omnium detesta-
bilissimum te credant, & commune adeo totius ciuitatis dedecus. Fortassis au-
tem & cæteri habitantes in Syria, eadem de te, cum illis testabuntur, si te dicas
nihil mali aut reprehensione dignum, fecisse. Nam me Hercle Antiochia quidē
etiam ipsum istud opus uidit, quando, cum adoleſcētem illum Tharſo uenientē,
abduxisses. Sed & detegere ipsa inhonestum fortassis mihi fuerit. Verunta-
men norunt, & meminerunt illi, qui tum aſtabant uobis, atq; aspiciebant, te qui
dem in genu inclinatū, illum autem noſti quid facientem quoq; niſi omnino
perpetua rerum obliuione laboras. At in Aegypto illi fortassis non norunt te,
qui te poſt præclara iſta in Syria, certamina, fugientem inde ob ea, quæ modo
dixi, ſuſceperunt, cum te ueſtiarij inſequerentur, à quibus ueſtibus præcioſis cō-
paratis, uiaticum tum habebas. Sed non minus Alexandria quoque conſcia tibi
eſt. Et per Iouem haudquaquam poſtერიore eam Antiochia cenſeri decebat,
niſi quod proteruitas iſta tua manifeſtior, & turpitudine flagitiorum inſanior il-
lic fuit, & nomen, ob hæc maius, & ſuper omnia caput adaper-
tum. Vnus tan-
tum fuit, qui crederet tibi inſicias eunt, quod nihil tale commiſiſſes, ac poſtre-
mus auxiliator tibi fuit, is qui ſtipendium dabat, uir inter præcipuos Romano-
rum. Nomen autem ipſum permittes mihi, ut taceam, & hoc, apud omnes eos
qui ſciunt, quem dicam. Ille igitur, cætera quidem, quæcumq; ſuſtinuit in cōuer-
ſatione illa à te perpetrata, quid attinet dicere? At uero quando te deprehendit
in genibus adoleſcentuli pocillatoris, cœnopionis iacentem, quid putas? credi-
dit ne tibi, talem te non eſſe, cum ipſum opus aſpiceret? Haudquaquam opinor
niſi prorsus cæcus fuit, uerum apertam uoluntatis atq; animi ſignificationem
dedit. Cum te ſtatim ex ædibus elegerit, & eas expiamentis quibuſdam luſtra-
uerit poſt exitum inde tuum. Nam Achaia quidem, & Italia tota reſerta eſt ope-
ribus tuis, & fama ea, quæ ob illa conſecuta eſt, & ſanē gratulor tibi ob tam præ-
claram laudē. Quare ad eos qui mirantur ea, quæ nunc Ephēſi abſ te geruntur,
illud equidem dico, quod ueriſſimum eſt, quod mirum foret, ſi nō mirarentur,
ſi prima illa tua opera noſſent. Atqui nouum hic iſtud uidelicet cum mulieribus
quodq; addidiciſti. An non congruum igitur, dic mihi, fuerit, hominem talem
Apophradem appellari? Sed quid, per Iouem? num etiam oſculari ore inſuper
uoluſti nos ob talia facta? Iſtud igitur contumelioſiſſimē facis, & maximē erga
eos, quos minimē decebat, ſectatores tuos, quibus ſatis fuerat, illa ſolum ma-
la ab ore tuo percipere, uerborum uidelicet barbariem, & uocis aſperitatem, &
inſideratam, atq; inordinatam enunciationem, & à Muſis omnino alienam, &
id genus alia. oſculari autem etſam te ſupra hæc: abſit ò malorum auerſor Her-
cules. Nam ſcutum potius, aut uiperam oſculari ſatius fuerit. Quod in morſu iſt
omne periculum, & omnis dolor, & medicus accerſitus, facile illum qui depule-
rit. A tuo autem oſculo, & ueneno iſto, quis quæſo uel ad ſacra, uel ad aras acce-
deret? Quis autem deus exaudiret etiam, precantem? quàm multis luſtrationi-
bus, multisq; fluminibus opus foret? At talis ipſe cum ſis, derides alios ob no-
mina, ac uerba, cum tu interim facinora talia ac tanta perpetrare ſoleas. Atqui e-
go quidem ſi Apophradis uocabulum ignorarem, erubeſcerem potius, nedum
ſi dixiſſem, inſicias irem. Te uero nemo noſtrū accuſauit adhuc quod ἔρωμολό-
ῃς fueris, quod γὰρ dixeris, & προνομιάδωντας, & ἔρωμετρῶν, & ἀθηνῶν pro Athenas deſidero, &
rudere ſignificat, ἔρ' ἔρωμολόδωντας uoce, etiam Ariſtophanes utitur pro ſuili ἔρ' nequam uide-
bit ἔρωμολόδωντας ſinxit. ἔρωμετρῶν pro petorare uidetur ab aſſictatoribus poni.

Que Antio-
chia.

Preſſio.

Que in Aeg-
ypto.

Que Alexan-
dria.

Que Ephēſi.

Reſſio.

ἔρωμολό-
ῃς fueris, quod

γὰρ dixeris, & προνομιάδωντας, & ἔρωμετρῶν, & ἀθηνῶν pro Athenas deſidero, &
rudere ſignificat, ἔρ' ἔρωμολόδωντας uoce, etiam Ariſtophanes utitur pro ſuili ἔρ' nequam uide-
bit ἔρωμολόδωντας ſinxit. ἔρωμετρῶν pro petorare uidetur ab aſſictatoribus poni.

ἀν

ἀντοκρατίην, & σφινδινίαν, & χειροβλημάδι. Malum te malè perdat Mercurius Logius, unā cum ipsis uerbis. Vbi enim huiusmodi scripa reperis? In angulo fortassis alicubi alicuius ex poetis istis Ialemo frigidioribus defossa, situ & araneis oppleta, Aut alicubi ex libris Philænidis, quos in manibus crebro habes: ueruntamē se, atq; ore tuo digna. * Quia autem oris mentionem feci, quid dicerēs quæso, si te in ius uocaret lingua. Fingamus enim hoc pacto, & te iniuriæ, aut quod modestius paulò foret, contumeliæ ac cufaret, ita dicens: Ego te, ingratiſſime, pauperem atq; inopem susceptum, & uictu quoq; carentem, principio quidē in theatris celebrem feci; nunc quidem Ninum, nūc autem Metiochum, deinde paulò post Achillem quoq; exhibens. Post hæc autem docentem pueros syllabas necere, longotempore alui. Iam autem & alienas istas orationes, uelut in scena, exhibentem, sophistam uideri feci, eamq; gloriā tibi, quam minimē conueniebat, adaptavi. Quid igitur tantum habes, quod imputare mihi possis, ob quod adeo contumeliōse me tractas? & iniungis mihi mandata quædam turpissima, & ministeria execratione digna? Non satis mihi sunt, ea quæ per diem fiunt, opera nefaria, mentiri puta, & peierare, & tot nugas atq; ineptias exhaurire: imò uero cœnum uerborum istorum, euomere: sed neq; noctu me miseram, ocium ducere sinis, sed sola ego omnia tibi facio, & proculcor, & contaminor, ac lingua perinde ut manu uti decreuisti, & quemadmodum alienam contumelia afficis me, tantisq; malis obruis. Loqui meum opus solum est. Talia autem facere ac pati, quæ tu cogis, alijs partibus iniunctum est. Quare utinam & me aliquis, ceteri philomelæ illam execuisset. Nam mihi beatiōres illorū linguæ uidentur, qui liberos suos deuorant. Huiusmodi, per deos, igitur, si lingua diceret, propria aliqua assumpta sibi uoce, ac barba tua, uelut patrona aduocata, quid quæso responderes ipsi? Illa scilicet, quæ & ad Glaucum nuper abs te dicta sunt, cum ille te ob opus iam actum accusaret, quod ob hoc celebris breui tempore, & notus omnibus factus esses. Vnde ergo ita celebris? ob orationes ne redditus? At sufficit quomodocunq; clarum ac celebrem esse. Deinde etiam connumerarer ipsi multas istas appellationes, quas passim apud uarias gentes adeptus es. Quo magis etiā miror, quod cum Apophradem audieris, agrè tantopere tuleris, ob illa autem nomina nihil indigneris. Nam in Syria quidem Rhododaphne uocatus es, quā obrem autem ita me Mīnerua amet, erubescō dicere, quare quantum quidem in me est, obscurum etiam maneat. In Palestina autem Sæpis nomine, ob barbæ, opinor, spinositatem, quoniam inter opus pungere solebat. Adhuc enim tondebas ipsam. In Aegypto uero, Angina dictus es, quod per se manifestum est. Nā aiunt te propemodum suffocatum esse, cum in nautam quendam crassio rem, ex ijs qui in onerat ijs atq; maioribus nauibus sunt, incidisses: qui tibi, postquam imposuisset, etiam ipsum os obturauit. Nam Athenienses quidem, optimi illi, ob scurius nomen nullum, dedere tibi, sed literæ unius appositione te honorantes, Atimarchum appellarunt. Decebat enim & illud affectatum ac nouum habere te. In Italia autem, papæ, heroscum illud, Cyclops uocatus es, quod aliquando etiam ad ueterem ornatum ac modum illum, iuxta ipsa Homeri poemata, uersibus peragere tu quoq; turpitudinem illam affectasses. Ac ipse quidem iacuisse ebrius iam, mulctrale habens in manu, Polyphemus uidelicet coire gestiens, adoleſcens autem mercede conductus, rectam habens uectem, probè ad modum acutam, quasi Vlyſſes quidam te inuadebat, excussurus uidelicet oculum,

Quem tamen haud tetigit, iuxtaq; elabitur hasta,
Et ferit extremum uibrata cuspide mentum.

ἀντοκρατίην, fortassis pro ἀνδοκρατίην. Vnde ἀνδοσφορίαν, festiā Proserpine. σφινδινίαν, obscurum, an à σφινδόν cum oculo rum partem, quæ pupillā cingit, significat, accipiendū p̄ inuere, ut faciunt puellæ, petis oculis. an ab eadem uoce cum ἵbulam et orna mentum muliebri significat. χειροβλημάδι autē manibus cogit rectare papillas mulierū, id quod βλημάδι quoque per se significat. Logius autē Mercurius cognomine dicitur, quasi eloquentiæ præses. De Ialemo Erasmus in prouerbijs. De Philenide supra in Amoribus quoq; mentio facta est.

* Prosopopœia linguae expositio lantis cum abiuncte.

Quod et alijs nominibus profanis appellatus fuerit.

Fortassis enī nomen illius Timarchus fuerat.

neque enim absurdum, aut ineptum puto fuerit, cum de te uerba faciamus, frigidiora quoque paulo hæc dicere. Tu uero Cyclops ille, diducto ore, & quam larissimè licebat, hians, sustinebas ab illo tum occurrere tibi maxillam. Imò uero quæ admodum charybdis, querebas unâ cum ipsis nautis & clauis, & uelis totum illum absorbere. Utin, siue Neminem. Atque hæc tum aspiciebant etiam cæteri, qui aderant. Deinde postero die, una ea tibi defensio erat, ebrietas, & ad merum cōfugiebas. His igitur ac talibus nominibus opulentus cum sis, pudore afficeris erga Apophradem, per deos itaque dic mihi, quo pacto afficeris, cum illa quoque dicunt plerique, *λεωβίαζεν & φονίαζεν*? num igitur & hæc perinde ut Apophradem ignoras, & existimas fortassis etiam laudari te ab ipsis? An hæc quidem, ut cōfuerat & familiaria nosti: Apophradem autem ut solam ignoram improbas, & à catalogo uerborum tuorum excludis? Proinde non indignas pœnas nobis exoluas, sed etiam muliebri consortio, & ad Gynecæa usque notus es. Nuperrimè igitur cum nuptias quasdam Cyzici, ambire ausus esses, probè admodum explorata omnia habens, optima illa mulier, respondit: Haudquaquam, inquiens, uirum eum accepero, qui ipse quoque uiro indiget. Et tamen in talibus rebus confidit tibi, adhuc uerborum cura est, & rides, conspueque cæteros. Merito sanè. Neque omnes similia tibi dicere possumus. Vnde enim, aut quis adeo in uerbis audax foret, ut contra tres adulteros, pro gladio tridentem postulet. De Theopompo* autem ob Tricarantum, in iudicio agentem, dicat, tricuspide oratione ipsum confecisse ciuitates præstantiores. Et rursus tridente interfecisse ipsum, Græciam: & esse Cerberum in oratione. Nam paulo ante & lucerna accensa, quærebas fratrem quendam, ni fallor, mortuum, & alia infinita: quorum ne mentionem quidem facere dignum est, excepto solo illo, quod, qui audierunt, memoriæ retulere. Diues quidam opinor, & duo pauperes erant, inter se inimici: postea de diuite loquens: occidit, inquit, *θέρπερ ἢ πόντον*. Ridetibus autem, ut par erat, ijs qui tum aderant, corrigens uidelicet tu, & id quod erratum erat, restituens: Haudquaquam, subiicit, sed *ἄρτερον αὐτὸν* occidit. Omitto antiqua illa: *ἢ πῦρ πῦρ μανθῶν, & ἀντιμελία, & πῖραμας, & ἐκχύνει, & quæ alia præclara in orationibus tuis effulgent. Nam quæ paupertatis causa facis, ò cara Adrastia, nemini exprobrat uero. Ignoscendum enim, si quis fame coactus, deposito à ciue accepto*, deierarit se illud haudquaquam accepisse: aut si quis impudenter postulat, imò uero mendicat, & furatur, & publicanorum more, rapit. Haud equidem ista dico. Neque enim inuidia ulla est, quoquo modo depellere inopiam, sed illud intolerabile tandem, pauper cum sis, in solas huiusmodi uoluptates omnia ea profunderere, quæ per impudentiam istam acquiris. Nisi siquid utique etiam laudare mihi concesseris, admodum urbanè abs te factum, quando cum Tisias artem noris, bis Coracis & opus ipse peregisti, subreptis stulti illius senis, triginta aureis. Ille autem propter Tisiam, pro libro, septingentas & quinquaginta drachmas exoluit, deceptus uidelicet. Multa adhuc alia possem dicere, sed tamen cætera quidem uolens remitto tibi. Illud autem solum adhuc uerbis addam. Age ista quidem fac, ut tibi lubet, neue desieris huiusmodi in te ipse debacchari. Ab illo autem caue. Non enim pium aut fas est, eandem Vestem, eos qui talia committunt, inuocare, & amicitiam præbire, eademque obsonia attingere. Sed neque illud: ob uerba uidelicet oscula: idque cum ijs, qui tibi non multo antè, apophradam ipsum os effecere. Ac postquam semel admonitionem amicam exorisi sumus, etiam illa si uidetur, abs te amoue, unguento puta canos istos inungere, & pice sola illa, quæ scis, uelli. Nam si morbus quidem aliquis urgeret, totum corpus curandum foret: nunc autem cum nihil ægrotas tu huiusmodi, quid attinet pura, ac leuia, & glabra illa tibi reddi, quæ ne aspici quidem fas erat. Illud tibi unum relictum est, qui doctrinam ac sapientiam præ te feras, canis uidelicet, & non amplius nigricare: id tanquam operculum quoddam malitiæ ac detestabilitatis istius sit.*

Pro-

Obscenarum
rerum uerba
sunt, à morib.
Leshiarum &
Phoenicium
sumpta.

Hactenus uir
& facta in se
status est, iam
et sermonem et
dicendi genus.
Arx siue ca-
stellum fuit Ar-
guorum, ut Su-
idas, Pollux,
Philiastum.

Alium amico-
rum, sed hæc
pro neutrum
est, cum uir
nasci ulin-
gere ponatur.
ἄρτερον
casu dicitur, p-
ἄρτερος, non
p-ἄρτερος.
Trium men-
sura, tēpestas,
nolo, effudo.
In quibus dū af-
fectat Atticus
uideri, & nu-
meros confun-
dit, & uerbis
obsoletis uti-
tur.

♣ Alludit ad
significationem
πορκατος, id
est corui. Hæc
aut Tisias
et Corax pri-
mi inuictiores
artis Rhetori-
ces, ut et Cice-
ro monuit.

Proinde parce ipsis per Iouem, cum in hoc, tum maxime in barba ipsa, neq̃ pol-
luas hanc amplius, neq̃ contumelia afficias, aut si prorsus hoc nequeas, noctu sal-
tem & in tenebris. Interdū autem apage. Est enim omnino ferum, ac bestiale.
Vides ne quanto satius fuerat tibi camarinam immota relinquere, neq̃ apophra-
dem deridere, quæ tibi Apophradem, & atram totam uitam reddiderit? An eti-
am amplius aliquid desideras? Nam quod ad me attinet, nusquam quicquam de-
fictam. Nondum igitur scis, quod totum attraxisti tibi plaustrum, cum conueni-
ret, o pæpalema (id est, omnifariam scelerate) atq̃ cinæde, uereris te si quis ho-
mo hirsutus, & iuxta antiquum illud, Melampygos, acerbè solū intueretur te.
Fortassis iam hæc quoq̃ ridebis, pæpalema quod dixi, & cinædum, perinde ut
ænigmata quædam & grīphos audiens. Ignora enim tibi sunt, tuorum operum
nomina. Quare licet tibi iam etiam hæc cauillari, nisi tibi tripla atq̃ etiā quadru-
pla Apophras iam parta est. Accuses autem te ipsum ob hæc omnia, licet. Nam
ut præclarus ille Euripides dicere solitus fuit. Oris indomitū, & stulticiā, & in-
iquitatis, finis infelicitas esse consuevit.

Versiculi Euripidis sunt in Bacchis.

ἀγαλίνων σωματῶν
ἀνομῶν ἀφροσύνας
τὸ τέλος δυστυχίας. &c.

DE DOMO.

IACOBO NICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

Obliqua quedam domus laudatio est, cuius et situm et structuram, et tecti, cæterarumq̃ partium orna-
menta, postremo etiam parietum picturas describit, additis passim amplificandi gratia, etiam similitudinē
bus quibusdam. Atq̃ hæc omnia sub disputationis, seu contentionis quadam figura, qua de pulchritudine domus
utrum ea uidelicet, ad inuitandum, et inuadendum oratorem in ea dicentem, plus profit, an noceat, disputatur. Cu-
ius quidem affirmatiua pars priore loco tractatur ab effectu et potestate pulchritudinis comprobata, additis et
exemplis, et similitudinibus, eodem pertinentibus. Altera autem, ac negatiua per Prosopopœiam subiungitur.
Fingitur enim alia quedā alterius oratio, superiorem refellere, et similitudines, et quæ de ui pulchritudinis à su-
periore afferuntur, per inuersionem cōfutare, ipsa autem suam sententiam ab alijs elegantiæ ac pulchritudinis ef-
fectibus, præterea et Herodoti testimonio, et ipsorum auditorum exemplo, confirmare. Ac in priore quidem
parte situs domus, et tecti, cæterarumq̃ partium elegantiæ depingitur: in posteriore uero parietum picturæ, de-
scribuntur, ut ex ea quaq̃ re, nouitas ac gratia quedam scripto accedat.



RGO Alexander quidem expetiuit in Cydno lauari, cum
pulchrum adeo, & perspicuum fluiuium eum conspiciat
esset, deinde & tutò profundum, & leniter concitatum, &
estatis tempore gelidum, adeo etiam, ut si iam antea mani-
festum eum morbum, quo postea ex illo ægrotare cœpit,
præuidisset, non facile, ab illius lauacro abstinere se potu-
isse uideatur: Domum autem si quis uideat, mole maximā
forma pulcherrimam, luce clarissimam, auro fulgentissi-

Exordium &
collatione.

Adaptatio
amplificata
circūstantijs,
coninēs pro-
positionem.

A decore et
qualitate perso-
narum.

mam, deniq̃ & picturis floridissimis, non expetat in ea orationem, uelut testato
relinquere, si fortè circa hoc studium uersetur, & celebrari intus, & inclarescere
ac uoce illam implere, & quā maximè licet, etiam ipse pars quedam pulchritu-
dinis illius esse, sed statim postquam diligentius paulò contemplatus illam, atq̃
admiratus tantummodo fuerit, iterum inde abeat, mutam, & orationis expertē
illam relinquens, neq̃ alloquendo quicquam uidelicet, neq̃ sermonem cōferen-
do, perinde atq̃ elinguis aliquis, aut qui inuidia quadam tacere decreuisset? At
Hercle neq̃ honesti, aut studiosi ullius officium hoc, neq̃ etus qui pulcherrima-
rum rerum amore teneatur, sed rusticitas multa atq̃ inscitia est, & præterea amu-

sum certè & barbarum quiddam, suauissimis rebus se ipsum, uelut indignum, abstinere, & à pulcherrimis uelut exulem relegare, neq; intelligere, quod non eadem circa spectacula, lex posita sit idiotis, siue indoctis, & eruditis utris. sed illis quidem sufficit, commune hoc, uidere solum, & circumspicere, atque oculos circumferre, ac sursum uersus tectum spectare, manumq; attollere, & cum silentio noluptatem capere, præ meru, nequid non satis dignum ijs, quæ spectantur, dicendo proferat. At qui cum eruditione, siue iudicio aliquo spectat ea quæ pulchra sunt, ille haudquaquam, puto, contentus erit, uisu tantum, id quod delectabile est, decerpere, aut inuitus spectator pulchritudinis esse: sed enitetur, quoad fieri potest, & immorari in eo, & oratione compensare uisum. Cæterum compensatio ea, non laus modo domus. Nam hoc quidem fortassis, adolescentem illum insularem decebat, Menelæ uidelicet domum cum admiratione quadā spectare, & cum ijs, quæ in cælo pulchra sunt, ebur & aurum ipsius comparare, ut qui in terris pulchrū aliud nihil uidisset, sed & dicere in ea, & optimis quibuscq; conuocatis, orationis specimen exhibere, pars quædam laudis hoc quoq; fuerit. Atq; adeo rem suauissimam arbitror esse, Domum pulcherrimam ad suscipiendas orationes, ad apertam, laudisq; & comprecationis plenam, paulatim ipsam quoq; perinde ut antra, uoces referentem, & ijs quæ dicuntur, respondentem, & protendentem postrema sermonis, & ultimis uerborum immorantem. Imò uero, quemadmodum docilis aliquis auditor solet, ea quæ dicta sunt memoria repletentem, & eum qui dicit laudantem, ac permutationem haud quaquā à musis alienam cum ipsis facientem: quale quiddam accidit & speculis pastorum tibij & cantu resonantibus, uoce in contrarium repercussa, atq; in se ipsam reuertente. Idiotæ autem & indocti putant uirginem quandam esse, quæ canentibus uel clamantibus, hoc modo respondeat, in medijs alcubi præcipitijs habitantē, ac loquentem intus de rupibus. Mihi itaq; uidetur unā cum magnificentia domus ac sumptu, etiam dicentis animus attollere sese, & ad perorandum excitari, utpote cui ipse quoq; uisus subministrat ac subiicit nonnihil. Færmè enim intro per oculos permanat ac descendit ad animum usq; pulchrum aliquid, ad quod deinde ille exornatam & compositam orationem foras emittit. An uero Achilli credimus, uisum armorum intendisse, illum contra Troianos impetū, & postquam idem illa, experiendi tantum gratia induisset, elatum fuisse, & ueluti sublimem ad belli desiderium abreptum. Orationis autem atq; dicendi studium non eodem modo pulchritudine locorum accendi? Atqui Socrati quidem satis fuit, platanus illa ingeniosa, & herba uirescens, & fons perspicuus, non longè ab illis, atque ibi & residens, cum Phædrum illum Myrrhinusium uerbis eludebat, ac Lyfiæ, Cephali illius filij, orationem redarguebat, tum musas quoque accersebat, credebatq; uenturas eas esse in solitudinem, & coadiuturas se, ad illam tum de amore institutam orationem. Neq; uerebatur, homo senex aduocare uirgines ad amores masculos intelligendos. Nos autem in locum, adeo pulchrum non putemus eas uel inuocatas uenturas esse? At sanè non in umbra solum, aut sub platani pulchritudine receptaculum hoc erit, neq; etiam illa ad illis amoenitate relicta, regis domum auream, cum hac contuleris. Nam illius quidem admiratio, omnis in magnificentia ac sumptu consistebat, ars autem, uel pulchritudo, uel delectatio, uel concinnitas partium, uel iusta etiam proportio, nulla respondebat, neq; etiam auro sparsim ac modestè ornata erat, sed erat spectaculū planè barbarum, opulentia mera, & inuidia aspicientium, & felicitatis iactantia ijs qui eam possidebant: quod autem uerè laudares, nihil illi aderat. Neq; enim ratio ulla erat Arsacidis pulchri, neq; ostentationes suas ad uoluptatem comparabant, neq; etiam curabant, laudaturi ne eam essent spectatores, an non, sed hoc solum, ut cum stupore quodam intuerētur. Non enim honesti amantes, sed diuitiarum studiosi, barbari sunt. At huius domus pulchritudo, non ad barbaricos aliquos

*Inuendo
ex effectis.*

*Amplificatio
à simili.*

*Aliud ab effecti.
Locus cois
de effecti et
ni pulchritu-
dinis.*

*Incomit dom-
mus à collati-
one.*

Adaptatio

aliquos oculos, neq; ad Persicam arrogantiam, aut regiam factantiam comparata est; neq; pauperem modo spectatorem, sed ingeniosum aliquem postulat, & cuius non solum in uisu iudicium, sed & consideratio aliqua, atq; æstimatio uerba sequantur. Nam quod & ad pulcherrimam diei partem respicit (pulcherrima autem ipsius pars, & amabilis maximè, principium est) & solem prospicientem statim excipit, & lumine ad satietatem usq; repletur, foribus adaperitis, pro eo ac ueteres quoq; templa sua statui, & ad solem aspicere fecerunt. Deinde quod & longitudo cum latitudine, & rursum, utraq; hæc cum altitudine iusta proportionem consentiunt, & fenestræ liberæ undequaq; à nulla parte impediunt, & ad quodlibet anni tempus benè comparatæ atq; appositæ sunt, hæc, inquam, quomodo non suauia omnia, & multa laude digna? Præterea autem & tecti miretur quispiam illud, quod in tam pulchro nihil affectatum, aut nimium, in tam elegantia, nihil quod reprehendere merito possis, & quod aurum, quibus additum est, decorè, atq; concinnè respondet, neque ubi opus eo est, ibi immodicè aut superfluè accumulatum. Sed perinde ut & mulieri modestæ ac pulchræ satis erit, ad formam insigniorem reddendam, uel circa collum tenue aliquod monile, uel circa digitum annulus gestabilis, uel de auribus suspensæ inaures, aut annulus quispiam, uel tænia comam diffluentem colligans, quæ tantum pulchritudini apponit, quantum uestitui purpura solet. At meretrices certè, & maximè deformiores earum, & uestem purpuream totam, & ceruicem auream facere solent, magnificentia uidelicet sumptus ista, uenustatem atq; amabilitatem quamdam uenantes; & quod pulchritudini deest, appositione externæ delectabilitatis, ceu quodam solamine compensantes. Arbitrantur enim & humeros suos nitidiores apparere, resplendentes unâ cum auro, & pedis crassitiem & inæqualitatē, sub aureo sandalio tectum iri, faciemq; etiâ ipsam amabiliorem fore si unâ cum eo quid splendidissimum conspiciatur, at illæ quidē hoc pacto. Modesta uero mulier, auro quidem pro eo ac satis est, & ad illa solum, quibus opus est, utitur: pulchritudinem uero suam, haudquaquam uerebitur etiâ nudam exhibere spectandam. Proinde etiam huius domus tectum, imò potius caput formosum quidem, per se ipsum quoque est, auro autem in tantum exornatum est, quantum et cœlum noctu stellis, certis spatijs inter se distantibus, circumcirca splendet, certisq; idem interuallis igne collucet. Quod si totum foret igneum, haudquaquā certè pulchrum, sed terribile nobis uideretur. Cæterum & hoc uidere licet, aurum hic haudquaquam otiosum, aut delectandi modo gratia, reliquo ornatui interspersum esse, sed & fulgorem quendam non iniucundum de se præbere, & totam domum rubore suo uelut inspicere. Quando enim lumē diei incidens applicatur, & commiscet cum auro, commune quiddam resplendēt, & duplicem ruboris claritatem ac rutilantiam exhibent. Proinde ea quidem quæ ad fastigium & uerticem domus pertinent, huiusmodi sunt, ut Homero aliquo laudatore opus habeant, qui illam uel celsitectam, perinde ac Helenes thalamum, uel splendorosam, uelut Olympum ipsum appellet. Reliquum autem ornatum, & parietum picturas, & colorum pulchritudinem, & uniuscuiusque euidentiā, & diligentiam & ueritatem, cum ueris a spectu, et prato aliquo florido, haud iniquum fuerit, comparare. Nisi quod illa quidem deflorescunt, & emarcescunt, & immutantur, & abijciunt pulchritudinem. Hoc autem, uer perpetuum & pratum nunquam marcescens, & flos immortalis, utpote solo risu apprehendente hæc, & decerpente suauitatē, eorum quæ carpuntur. Atqui tot ac talibus quis non uoluptate afficeretur, spectandis: aut quis nō magnopere expeteret, etiam præter quā posset, inter ea orationem habere? cum fiat turpissimam esse ab ijs quæ risu percipiuntur, superari atq; à tergo relinqui. Maximam enim al-

*Descriptio
domus.
Situs.*

*Tectū et exor-
natio eiusdē.*

*Amplificatio
à simili.
ορεινὸν ὄρυ
est in Greco,
quod palā animi
significat
propriè.*

Abusu

*ὁ ὕψος
ut Iliad. 2.
ἀεγλῆς τῆς
Reliquarum
partium elegan-
tia.*

*Redit ad locū
cū de effectū
et in pulchritudine*

*audinis, quæ et
exemplis cõ-
probat.
Equi.
II.
panonia.*

cipientem gressum, & sensim cedentem pedi, neq; referentem, aut resistentem
 ungulæ. Toro igitur tunc utitur cursu, totumq; seipsum tradens celeritati, cer-
 tat etiam cum campi pulchritudine. Pavo autem, incipiente uere, ad pratum
 aliquod accedens, quando & flores prodeunt, non amabiliore modo, sed &, ut
 ita dixerit quispiam, floridiores: & quod ad colores & tincturam attinet, liqui-
 diores, ipse quoque extentis pennis, ipsiq; ostensis Soli, & sublata cauda, eamq;
 undiq; circa se pandens, spectandos exhibet & illius flores, & uer istud perma-
 rum, perinde ut prato ad huiusmodi contentionem, & certamen ipsum prouo-
 cante; conuertit quippe seipsum, & circumagit, & quasi quandam pompam a-
 git pulchritudinis suæ. Quando uidelicet etiam admirabilior apparet ad splen-
 dorẽ solis, uariantibus se coloribus, & paulatim in alios atq; alios transeuntibus,
 aliamq; ac nouam formositatis speciem subinde recipientibus. Accidit autẽ hoc
 potissimum in circulis, quos in summis pennis habet, quarum quamlibet, quasi
 quædam irides circumdant. Nam qui ante æreus uisus fuit, mox inclinãte se pau-
 lulum illo, aureus conspicitur: & rursum quod ad solem cœruleum apparuit, si
 sub umbram transferatur, uiride uidetur. Adeo ad luminis uicissitudinem, pen-
 narum ille ornatus uariatur. Nã quod & mare idoneum est ad prouocandũ, &
 ad cupiditatẽ concitandam, quãdo tranquillum uidelicet est, ipsi scitis, tamen si
 ego nõ dicam, quandoquidẽ, etiam si quispiam longissimẽ à mari continentẽ in-
 colat, & omnino nauigationis inexpertus sit, nihilo minus tamẽ & ipse cupit in-
 gredi illud, & circumnauigare, & quã procul à terra in altum deduci, ac maxi-
 mẽ si uideat auram quidem leniter à tergo prosequentem uelum, nauẽ autem
 placideq; ac leuiter per summos paulatim fluctus labẽtem. Atq; ob eam quidem
 rem, etiam huius domus pulchritudo idonea satis atq; efficax est, ad prouocan-
 das orationes, & ad excitandos dicentes, omnibusq; adeo modis celebrem ali-
 quem reddendum. Proinde ego quidem hisce credo, & iam dudum persuasus
 sum, & in domũ dicendi gratia ingressus sum, pulchritudine illius ueluti rhom-
 bo, aut Sirene aliqua tractus. Spem haud exiguam habens, etiam si antehac ora-
 tiones meæ deformes, atq; inelegantes fuerint, exinde pulchras atque elegantes
 eas uisum iri, perinde ac ueste aliqua pulchriore exornatas. Cæterũ altera quæ-
 dam oratio haudquaquam ignaua, sed ualdẽ generosa quoq;, ut ait, & inter lo-
 quendum, refellebat me, & interrompere sermonem conabatur, & postquam di-
 cendi finem feci, haudquaquam uera hæc dicere me ait: sed mirari se, si dicam ap-
 tiorẽ esse ad orationes rectãdas ac peragendas, domus pulchritudinem pictu-
 ris atq; auro exornatam. Nam ipsum contrarium planẽ euenire. Imò uero, si ui-
 detur uobis, ipsa huc accedens oratio, pro se, tanquã apud Iudices uos, dicat, qua-
 tenus conducibilioreẽ putet esse dicenti, domum simplicem atq; deformem.
 Ac me quidem iam audistis, atq; orationem meam. Proinde opus non habeo de
 eadem re bis dicere. Ista autem accedens iam dicat, & ego tacebo, atq; aliquantif-
 per locum ipsi dabo. Proinde uiri Iudices, inquit oratio, ille quidem orator, qui
 antea uerba fecit, multis ac magnis modis domum hanc prædicauit, & oratione
 sua ornauit. Ego uero tantum abest, ut illam reprehendere aut uituperare uelim
 ut etiam ea, quæ ab illo prætermisã sunt, addenda amplius mihi putẽ. Nam quo
 pulchrior illa uobis apparuerit esse, eo magis contraria esse dicentis commodita-
 ti atq; usui ostendetur. Ac primum quidem, posteaquam mulierum, & ornatum
 & auri mentionem ille fecit, mihi quoq; permittatis quæso, eodem exemplo uti.
 Nam aio equidem, mulieribus formosis non modo nihil conferre ad pulchritu-
 dinem ampliorem reddendam, ornatum illum multum, sed, contrã aduersari
 potius, quando uidelicet eorum qui fortẽ aspiciunt illas, unusquisque auro & la-
 pillis istis præciosis obstupefactus, pro eo quod laudare uel colorem, uel uultũ,
 uel ceruicem uel cubitum, uel digitum debebat, relictis his, ad Sardiũ, uel Sma-
 rag-

*III.
Maris.*

Adaptatio.

Epilogus.

*Cõfutatõ su-
perioris orõ-
nis, per profo-
põpaziam.*

*Exordium à
cõfessione lau-
dis & inuera-
sione.
Cõfutatõ su-
militudinis à
cõtrario effeo-
tu p̃ uicissi-
tudinis.*

ragdum, uel monile, uel armillas, respicit, ut ob id meritò, illa ita neglecta, dolore affici possit, propter ornatum seu mundum spectatoribus, non habentibus oculum, ac spaciū laudandæ illius, sed obiter duntaxat ipsam intuentibus. Quod idem opinor, necesse est etiam illi accidere, qui inter tam pulchra opera, orationem recitare uolet. Latet enim inter magnitudinem pulchrarum rerum, quod dictum est, obscuraturq̃, & unā abripitur, perinde ac si quis lucernam allatam in rogam aliquem magnum inijciat, aut formicam in Elephante, seu camelo spectandam exhibeat. Proinde hoc euitandum dicentis est. Præterea autem & uocem ipsam confundit, qui in uocali adeo, & sonora domo dicit. Nam illa respondet, & ex aduerso resonat, & contradicit, imò etiam obruit atque abscondit uocem dicentis, quale quiddam & tuba facit tibiæ, si pariter insulentur, aut hortatoribus mare, quoties illi ad strepitum maris, remigationi accinere uolunt. Vincit enim magnitudo uocis, & supprimit, id quod minus est. Iam uero etiam illud, quod dixit aduersarius, quod uidelicet excitet pulchra domus dicentem, & alacriorem reddat, quantum mihi quidem uidetur, diuerso modo se habet. Obstupefacit enim & perterret, & rationem conturbat, timidioremq̃ facit, cogitantem nimirum illud, quod omnium turpissimum sit, in loco pulchro ac specioso, non pulchram ac speciosam orationem quoque apparere. Index enim iste profecto omnium manifestissimus est, non aliter ac si quis armaturam pulchram induat, deinde ante cæteros fugiat, notabilior uidelicet ex eo, quod armis insignioribus ornatus. Atque hoc quidem uidetur mihi etiam apud Homerum orator ille perpendisse, atque ideo formositatis minimam curam habuisse, quin magis homini prorsus etiam imperito se ipsum assimilasse, quo uidelicet maiori admirationi foret, uerborum & orationis ipsius pulchritudo, ex illa cum deformitate facta collatione. Præsertim, cum omnino necesse illud quoq̃ sit, dicentis ipsius mentem circa intuitum detineri, & cogitandi diligentiam ac curam languescere, uisu superante, & ad sese uocante, neq̃ orationi uacare atque incumbere, permittente. Quare quid restat ultra, quo minus de terius prorsum dicat talis aliquis, animo circa eorum quæ uidentur laudes occupato. Omitto enim dicere, quod & præsentis ipsi, & ad auscultandum intrò assumpti, postquam ad talem domum accesserint, ex auditoribus spectatores fiunt. Et neque iam Demodocus, aut Phemius, aut Thamyris, aut Amphion, aut Orpheus aliquis, is qui orationem habet, ita est, ut auellere cogitationes illorum à spectando possit: sed ut quisque ipsum modo limen transcenderit, ita frequenti ac multa pulchritudine circumfusus, uerborum sanè illorum, aut recitationis, ne principium quidem exaudire uidetur: sed totus in spectando uersatur, nisi quis fortè omnino cæcus fuerit, aut noctu, uelut ille in uico Martio senatus solet, ad auscultandum uenerit. Nam quòd uerborum uis longè inferior sit, quàm ut cum uisu certare queat, etiam Sirenum fabula, cum illa de Gorgonibus comparata, facile docuerit. Illæ enim mulcebant quidem præternauigantes, canendo, atque ablandiendo carminibus, & ad se delatos aliquandiu detinebant: & in summa, res ipsa, mora quadam opus habebat, atque interim eas etiam præteruectus quispiam est, & carmen ipsum obturatis auribus prætermisit. At Gorgonum pulchritudo, ut quæ uiolentissima esset, & partibus animæ præcipue fauciabilibus obuersaretur, statim attonitos reddebat aspicientes, ac mutos faciebat, et quemadmodum fabule placet, & fertur, in lapides illico, q̃ admiratione conuertebantur. Quamobrem & illa quæ de pauone paulo antè ad uos dixit, pro me ipsa dicta esse existimo. Nam & illius in aspectu nō in uoce, delectatio est, ac si quis iuxta illā uel philomelā, uel cygnū statuatur, ac canere iubeatur, inter canendum autem pauonē iacentē cōmonstret, sat scio, q̃ ad hunc deflexurus sit animus, longū ualere iussis illorū canticis. Adeo inexpugnabile quiddam

Aliud argumē-
tū ab effe-
ctu.

Consuetudo effe-
ctus à cōtra-
rio.

Amplificatio
ab effectu pul-
chritudinis.

Aliud argu-
mentū à pso-
na et affectu
audientium.

Comprobatio
ab exemplo.

Consuetudo et
similitudinē de
pauone.

Cōprobatio
testimonio He-
rodoti.

Lib. 1. Hero-
doti

Aliud argu-
mentū à cōfē-
sione ipsorū
auditorum.

Redit ad des-
criptionē do-
mus, et pictu-
rās parietum
recenset.

I.
Perseus &
Andromeda.

II.
Orestes &
Pilades.

III.
Branchus &
Apollo.

videtur esse, ea quæ per uisum uoluptas capitur. Atque equidem, si uultis, testem uobis adducam uirum doctum, qui statim mihi testimonium feret, quod multo magis superet ea quæ uisu percipiuntur, quam quæ auditu. Ac iam heus præco, accerse mihi huc ipsum Herodotum, Lyxi filium, Halicarnassensem. Et quia probè fecit, atque obediit, testimonium dicat accedens. Vos autem aduertite ipsum, Ionica lingua uobis loquentem, perinde ut consuetum ipsi est. Vera ista, oratio uobis hæc Iudices, narrat, atque ipsi credite quæcunque de his uobis dixerit, uisum auditui præferendo. Aures siquidem, fide minus digniores sunt, quam oculi. Auditis testem, quæ dicit, & ut primas uisui tribuerit, ac meritò. Nam uerba quidem alata sunt, & euanescent, pariter cum eo quando proferuntur, auolantia. At eorum quæ uidentur, delectatio, semper adest, ac præsens manet, & spectatorem ad se prorsus abducit. Proinde quomodo non difficilis ac grauis dicenti aduersaria fuerit, domus ita pulchra, & ab omni parte conspicua. Quin quod maximum est, nondum etiam dixi, Nā uos ipsi, Iudices, & interea dum nos dicimus, ad tectum sursum aspexistis, & parietes admirati estis, & picturas, ad unamquamque auersi, examinastis, neque quicquam etiam ueriti estis. Venia enim dignum est, si quid humanum passi estis, præsertim erga tam pulchra ac uaria obiecta. Nam artis diligentia & historiarum, cum antiquitate, utilitas, reuera illiciendi uim quandam habent, & spectatores eruditos requirunt. Et ut ne per omnia isthuc oculos auersos habgatis, nobis relictis, age, quoad fieri potest, depingam illa uobis oratione. Delectabimini enim, ut puto, audientes quoque ea, quæ oculis intuentes miramini. Ac fortassis ob id ipsum etiam laudabitis me, & aduersario antepone- tis, ut qui & ipse demonstrarem hæc, & duplicem uobis uoluptatem pariam. Cæterum conatus huius difficultatem uidetis, nimirum quàm graue sit absque coloribus, & figuris, & loco, tam multas imagines in unum congerere. Est enim exilis planè pictura uerborum. Quare ad dexteram quidem ingredienti, Argolicæ fabulæ, intermixtum est malum illud Aethiopicum, Perseus uidelicet, monstrum illud marinum interficit, & Andromedam deponit, & paulò post eandem ducet, atque inde discedet, abducta secum illa. Atque hoc parergon quoddam, siue extra propositam rem, additum fuit, ad eum quo ad Gorgonas abiit uolatum. In exigua autem parte, multa imitatione expressit artifex ille, uerecundiam puta uirginis, & metum. Spectat enim & pugnam desuper ex rupe, & adolescentis audaciam amatoriam, & belluæ uisum intolerabilem. Atque ea quidem accedit horrida spinis, & formidabilis hiatus oris. Perseus autem sinistra quidem ostendit Gorgonem, dextra uero ense ferit: Et rursus, quantum quidem belluæ illius, Medusam aspexit, iam saxum est, reliquum autem, quod adhuc animatum est, falcata ense ceditur. Deinceps autem post hanc imaginem, alia quædam pictura, iustissima illa quidem, depicta est, cuius primum exemplar uidetur mihi pictor, ab Euripide, uel Sophocle accepisse. Nam illi similem quandam imaginem describere: Adolescentes duo, socii, Pilades uidelicet Phocensis, & Orestes, cum iam uiderentur mortui esse, post regiam latentes, & clam adeuntes, occidunt ambo Aegisthum. Clytemnestra autem iam interfecta est, & in lecto quodam seminuda posita iacet. Ac totum famulitium, facinore tanto obstupescit, alij quidem clamantibus similes apparent, alij autem nonnulli, quo fugam capiant, circumspiciunt. Honestum autem quiddam pictor excogitauit, qui quod impium in hac re fuit, id ostendit solum, & quasi iam peractum transcurrit: adolescentes autem in cæde adulteri immorari fecit. Post hæc autem, deus est formosus, & adolescentulus uenustus, amatorium quoddam ludicrum: Branchus puta, in rupe sedens, tenet leporem, & alludit cani. Hoc autem assilienti ad ipsum in sublime, similis est, & Apollo astans, arridet, delectatur uidelicet utroque

utroq; & puero ludente, & cane saltum meditante. Ultra hæc Perseus iterum sequitur illa quæ belluæ marinæ cadem antecesserunt, aggrediens, & Medusæ caput amputans, & Minerva protegens Perseum, atq; hic quidem facinus iam peregit, factum autem ipsum nondum uidit in clypeo, Gorgonis imaginem uidelicet, uidit enim poenam ueri aspectus. In medio autem pariete ex aduerso ianux, Mineruæ ædícula quædam est, & dea ipsa ex marmore candido: habitus autem haudquaquam militaris, sed qualis fuerit pacem agentis deæ bellicæ. De inde post hanc, alia Minerva, non marmorea illa quidem, sed pictura rursum, quam Vulcanus amans insequitur, ipsa autem fugit, & ex ea persecutione Erichonius nascitur. Hanc consequitur uetus quædam alia pictura: Orion portat Cedalionem, cæcus existens, ille autem, dum ita uehitur, indicat ipsi ferentem ad lucem uiam, & Sol apparens, medetur cæcitatem, Vulcanus autem à Lemno opus hoc intuetur. Post hæc Vlysses sequitur, insaniens uidelicet, quando, cum Attidis in expeditionem ire nolebat. Adsunt autem legati, iam uocantes ipsum. Atq; ea quidem, quæ ad simulationem pertinebant, probabilia omnia, uelut hunc uidelicet, & iumentorum iunctorum absurditas & repugnantia, & eorum quæ agebantur, inscicia, sed redarguitur tamen obiecto infante. Nam Palamedes Nauplii filius, intelligens rem, correpto Telemacho, minatur se eum interfecuturum esse, strictum tenens ensen, & ut ille infantiam fingit, ita hic quoque iram contrà simulat. Vlysses autem ad metum hunc resipiscit, & pater fit, simulationemq; deponit. Postrema uero Medea depicta est, æmulatione atq; inuidia flagrans, pueros aspiciens, & graue quiddam meditans. Tenet quippe iam gladium, miseri autem illi astant ridentes, nihil eorum quæ futura erant, scientes, & hoc, aspicientes in manibus matris gladium. Hæc igitur omnia uiri iudices, an non uidetis, quomodo abducant quidem auditorem, et ad spectandum auertant, solum autem relinquant dicentem: Atq; equidem uerbis ea persecutus sum, non ut aduersarium, pro audaci ac temerario eo habito, quod rebus ita difficilibus, seipsum uolens immergit, damnetis, atq; odio habeatis, solumq; eum cum suis orationibus relinquatis, sed ut magis in certamen ipsi aditis, & quoad fieri potest, conuolantes, ea quæ dicuntur audiat, æstimantes apud uos rei difficultatem. Vix enim etiam hoc pacto haudquaquam uidelicet iudices uos, sed auxiliares habendo, poterit non omnino indignus magnificentia domus hæc, censerit. Quod autem pro aduersario hæc oro, ne miremini, Næ ex eo, quod domum hanc amem, & eum qui in ea dicit, quicumq; tandem is fuerit, optarim equidem celebrari.

III.
Perseus &
Medusa.

V.
Minerva.

VI.
Minerva &
Vulcanus.

VII.
Orion & Ce-
dalion.

VIII.
Vlysses sin-
gens infanti.

IX.
Medea interf-
ciens liberos.

Conclusio.

MACROBII

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGUMENTVM.

Catalogus est patris Bionis, hoc est, eorum qui ad longam ætatem perueniunt, quem natalitij mæneris loco, Quintillo cuidam mittit, somnio ad hoc faciendum, ut ipse ait, admonitus. Recenset autem principio totas hominum nationes, ac genera, quæ diutissime uixerint. deinde transiit ad singulos facta, reges primum, ac principes, deinde & Philosophos, & Historicos, & Oratores, & Poetas, & Grammaticos, qui quam maxime longæ uiuere perhibentur, adnumerat. Orditur autem à causa, quæ ad hoc scriptam impulsus fuit, addita etiam commendatione operis, ab utilitate, quam ex huius lectione percipiatur sit Quintillus.

Somnium

Exordium
à cause.



Comendatio
scripti ab uti
litate.

Catalogus
Macroborii.
Nestor
Tiresias

Tota hominū
gēa.
Scribe Aegy-
ptiorum.
Arabum My-
thologi.
Brachmanes.
Magi.
Seres

Athota
Chaldei

Transitio ad
singulos hoies
et primo re-
ges et princi-
pes.

Numa.

OMNIVM muneris loco, clarissime Quintille, iussus appo-
to tibi longæuos: somnium inquam, quod iam olim uidi,
& amicis narraui meis, quo die minori natu filio tuo nomē
indidisti. Cum autem nulla coniectura potuissem assequi,
quos nam Deus hoc somnio longæuos tibi me afferre man-
daret, equidem deos id temporis precatus sum, ut uitam q̄
longissimā tu & filij tui traduceretis, ratus scilicet hoc pro-
futurum cum uniuerso generi hominū, tum præ ceteris mi-
hi & meis omnibus. Siquidem hoc ipso & mihi quiddā felicitatis deus uisus est
prædicere. Consideranti autem apud animū meum uenit in mentem, ut par erat
homini in liberalibus disciplinis uersanti deos hæc mihi præcepisse, ut aliquod
eruditum opusculum, & ab ingenuis artibus profectum ad te deferre. Hanc ita
que aptissimam natalitijs muneribus offerendis diem existimans, eos tibi dedi-
co, quos ad longam senectutem sana mente, & integris corporis uiribus perue-
nisse comperimus. Fortasse autem ex huius libelli lectione gemina ad te perue-
nire potest utilitas, unā ut & alacritatem animo & optimā spem concipias, & te
posse quā diutissimē uiuere. altera qua institutionem ab exemplis capias, cog-
nitis ijs, qui posteaquam maximā suā curam habuerunt, corporis pariter & ani-
mi ratione habita, summam senectutem sine omni corporis incōmodo sunt com-
sequuti. Homerus igitur Nestorem Principum Achiuorum sapientissimum
uitæ suam tribus seculis produxisse scribit, quē nobis & animo & corpore ex-
ercitatum commendat. Et Tiresiam uatem poëtæ tragici ad sex usq; ætates ho-
minum uitam prorogasse perhibent. Credibile est autem uirum dijs immortalib;
sacrum, & moderatiore uiuendi ratione utentem longissima uita fuisse sum-
tum. Quin omnes nationes propter uictus rationem longæuæ fuisse inueni-
untur. Cuiusmodi sunt Aegyptiorum sacri scribæ, & apud Assyrios & Arabas
fabularū interpretes, & apud Indos Brachmanes, ad amussim philosophiæ stu-
dijs uacantes. Præterea quos Magos uocant, genus illud uaticinū & dijs dica-
tum. Insuper apud Persas, & Parthos, & Bactros, & Chorasmos, & Sacas, &
Medos, aliasq; multas gentes barbaras, qui & firma corporis ualitudine sunt
præditi, & ualdē diuturni, cum beneficio magicæ quam exercent, tū quod & ip-
si accurata uictus ratione utantur. Iam uero gentes quoq; ætate omnium longis-
sima utentes, ex quibus sunt Seres, ad trecētos annos usq; uiuere, memoriæ pro-
ditum est. Cuius rei causam nonnulli temperato aëri, nonnulli naturæ terræ, a-
lijs rationi uiuendi assignant. Siquidē aiunt omnes illas nationes tantum aquam
potare. Compertum est autem Athotas quoq; centum & triginta annos uiue-
re, & Chaldaeos ultra centum annos egredi fama est, & eosdem hordeaceo pa-
ne uti, tanquam perspicacitatis pharmaco. Quibus perhibent ob hanc ipsam ui-
ctus rationem alios quoq; sensus quā cæteris hominibus esse ualidiores. Sed
hæc de nationibus longæuis, & gentibus quas plurimum ætatis aiunt uiuere,
nonnulli propter situm terræ, nonnulli propter aëris temperiem, nonnulli pro-
pter rationem uictus, nonnulli autem propter utrumq;. Cæterum ego iure opti-
mo longē meliorem spem tibi ostendam, si planum fecero homines ubiq; terra-
rum & gentium, & sub quouis aëre degentes ad summam senectutem perueni-
re, qui commodis exercitationibus, & conuenientem sapientiæ uiuendi rationem
sectantur. Facta autem huius narrationis sectione, primum obseruatis uirorum
studijs, initio Reges, & uirtute imperatoria claros homines memorabo, quorū
unum summæ religionis pietas ad perfectissimū ordinē perducens, maximis be-
neficijs imperium & terrā ipsius affecit. Ad hunc modum & tu longæuorū ho-
minum naturæ & fortunæ animaduersione intectus, tãto promptius sperare po-
teris senectutē sanam & longam, & pari studio hos ipsos æmulatus, tibi ipse lon-
gissimam & prouectissimam uitam ratione uictus paraueris. Numa Pompilius
Ro-

Romanorum regum longè felicissimus, ac Deorum cultui deditissimus, supra octoginta annos uixisse traditur. Seruius autem Tullius, & ipse Romanorum rex, similiter ultra octoginta annos uixisse dicitur. Tarquinius nouissimus rex Romanorum electus in exilium Cumis consenuit, ac ultra nonaginta annos firmissima ualitudine usus uixisse perhibetur. Et hi Romanorum Reges fuerunt, quibus & reliquos reges adiungam, qui ad ultimam senectutem peruenerunt, demonstratis etiam illorum exercitationibus. In calce autem reliquos etiam Romanorum ad longissimam senectutem delatos adscribam, adiectis etiam ceteris Italiae populis, qui diutissime uixerunt. Etenim qui sola historia nostratem aërem calumniantur, probabilibus argumentis refelli possunt, adeo ut meliorem spem habere liceat, fore, ut perfecti uoti compotes fiamus, & longissimam ac plenissimam tota terra marique dominantem senectutem, iamque in suis locis regnantem & senescentem consequamur. Proinde Aganthonius Tartesiorum rex centum & quinquaginta annos uixisse traditur, authoribus Herodoto historico, & Anacreonte poeta lyrico, tametsi hoc quibusdam fabulosum uideatur. Agathocles Siciliae tyrannus annos quinque & nonaginta egressus factus est, sicut Demochares & Timæus literis prodiderunt. Hieron quoque Siracusanorum tyrannus duos & nonaginta annos natus, morbis tandem absumptus obiit, cum regnasset annos septuaginta, sicut Demetrius Callistianus, & alij memorant. Antheas autem rex Scytharum, qui ad Istrum fluuium cum Philippo conflixit in pugna occubuit, ultra nonaginta annos egressus est. Bardylis uero rex Illyriorum, qui ex equo in eo quod gessit contra Philippum bello pugnasse dicitur, nonaginta annos compleuit. Teres rex Odrysiorum, autore Theopompo, duos & nonaginta annos agens mortuus est. Antigonus autem Philippi filius luscus rex Macedonum, in Phrygia cum Seleuco & Lysimacho conflixit, multis acceptis uulneribus collapsus anno uno & octogesimo uitam finiuit, sicut narrat Hieronymus, qui cum eo militauit. Porro Lysimachus & ipse rex Macedoniae, in pugna contra Seleucum suscepta occubuit, octogesium annum consequutus, ut idem Hieronymus testatur. Antigonus uero filius Demetrii, Antigoni Lusci nepos, quatuor & quadraginta annos regnum Macedoniae tenuit, uixit autem octoginta, sicut Medius, & alij scriptores testantur. Consimiliter & Antipater patre Iolao genitus, maxima fultus potentia, & qui multorum regum Macedoniae tutelam egit, ultra octogesium annum egressus excessit uitam. Ptolemæus autem Lago patre natus, inter reges propria fortuna felicissimus, imperauit Aegypto annos octoginta natus. Vitius autem tradidit imperium duobus annis antequam moreretur Ptolemæo filio, cui cognomentum fuit Philadelpho, qui & paternum regnum à fratribus sortitus est. Philateros, qui primus condendi circa Pergamum principatus author fuit, & eundem cum esset Eunuchus obtinuit, mortuus est octoginta annos natus. Attalus autem cognominatus Philadelphus, & hic rex Pergamenorum, ad quem etiam Scipio Romanorum Imperator uenit, duos & octoginta annos agens, uitam reliquit. Mithridates rex Ponti, Ktistes appellatus, Antigoni Lusci fugiens, in Ponto mortuus est, cum egisset annos quatuor & octoginta, sicut Hieronymus, & alij scriptores prodiderunt. Ariarathes rex Cappadocum Hieronymi testimonio duo & octoginta annos uixit, atque haud dubie ad grandioræ ætatem peruenire potuisset, nisi in pugna contra Perdicam uiuus captus, & in crucem sublatus fuisset. Maior autem Cyrus rex Persarum, sicut Persæ, & Assyriorum historiae loquuntur, quibus etiam suffragari uidetur Onesicritas, qui res gestas Alexandri Magni in historiam contulit, centesimum annum assequutus, requirebat unumquemque amicorum. Quorum cum plurimos à filio suo Cambyse interemptos comperisset, ac Cambyse ipsius iussu hoc ipsum se fecisse fateretur, partim ob filij crudelitatem probrose affe-

Seruius Tullius

Tarquinius

Aganthonius

Agathocles
Hieron

Anteas

Bardylis

Teres
Antigonus

Lysimachus

Antigonus

Antipater

Ptolemæus

Philateros

Attalus

Mithridates

Ariarathes

Cyrus

clus, partim se ipse tanquam iustitiæ & legum uiolatorem accusans, maxima tri-
 stitia conturbatus uitam finiuit. Artaxerxes Mnemonis cognomentum sortitus,
 contra quem Cyrus frater exercitum duxit, imperium Persarum obtinens;
 morbis consumptus decessit, annis sex & octoginta natus, sed ut Dinon scribit
 quatuor & nonaginta. Artaxerxes alter, Persarum rex, quem patrum suorum
 memoria Isidorus Characenus historicus regnasse tradit, cum annos tres & no-
 naginta uixisset, insidijs fratris Gofethre clam obtruncatus est. Sinarthocles au-
 tem rex Parthorum annos nonaginta iam natus, à Sacauracis Scythis redue-
 ctus ab exilio regnare incepit, & regnauit annos septem. At Tigranes rex Ar-
 meniorum, contra quem Lucullus pugnauit, quinto & octogesimo anno mor-
 bo consumptus periit. Hyaspasynus Characenorum & regionum mari rubro ad-
 iacentium rex quinto & octogesimo morbo correptus decessit. Tereus tertius
 post Hyaspasynem earum nationum rex, cum uixisset duos & nonaginta annos,
 morbo periit. Artabazus autem, qui septimus post Giræum Characenorum
 regnum tenuit, sex & octoginta annos reductus à Parthis ab exilio regnauit. Et
 Mnascyres rex Parthorum sex & nonaginta annos uixit. Mnasinissa uero
 rex Mauritanie nonaginta annos uixit. Asandrus autem à diuo Augusto loco
 Etnarchi rex Bosphori declaratus, animum agens nonagesimum, & equestri &
 pedestri pugna nullo inferior usquam est conspectus. Qui ut animaduertit Scri-
 bonio rem militarem commendatam, cibo abstinens diem suum obiit, cum ui-
 xisset annos tres & nonaginta. Goësus, ut Isidorus autor est, Characene regnū
 tenuit, quo tempore Manno quoque imperauit Arabibus, centum & quindecim
 annos natus, postremum morbo periit. Tot igitur ante nostram memoriam me-
 morandæ senectutis reges fuisse maiores nostri literis prodiderunt. His annu-
 merantur Philosophi, & omnes qui ingenio & eruditione præstantes fuerunt,
 qui aliqua sui cura habita, ad extremam senectutem peruenerunt.
 Eos itaque quos multa lectione didicimus, perscribemus, ac initio quidem Phi-
 losophos, quorum Democritus Abderites centum & quatuor annos natus, cum
 alimento abstineret, mortuus est. Xenophilus Musicus, perhibente Aristote-
 no, Pythagoricæ philosophiæ candidatus, ultra quinque & centum annos Athe-
 nis uitam traduxit. Solon autem, & Thales, & Pittacus, qui septem sapientum
 numero fuerunt, centum annos unusquisque uixit. Zenon uero Stoicæ philoso-
 phiæ autor & princeps, octo & nonaginta. Hunc alunt in contionem prodeun-
 tem offenso pede exclamasse: Quid me uocas? & domum reuersum inedia uitæ
 finisse. Cleanthes Zenonis discipulus & successor, nouem & nonaginta annos
 natus, tuberculum in labijs habuit. Cumque decreuisset inedia uitam absumere, al-
 lata sunt ei ab amicis literæ. Ac mox adhibito cibo, & perfectis amicorum po-
 stulatis, iterum cibo abstinens, uita defunctus est. Xenophanes autem Dexino
 patre natus, Archelai physici auditor, unum & nonaginta annos uixit. Xenocra-
 tes Platonis discipulus, quatuor & octoginta. Carneades nouæ Academiæ fun-
 dator, annos quinque & octoginta. Chrysippus unum & octoginta. Diogenes
 autem Seleucus Tigris, Stoicæ sectæ philosophus, duodenonaginta. Posido-
 nius Apamea Syriæ oriundus, lege autem philosophus Rhodius pariter & hi-
 storicus, octoginta quatuor. Eritolaus peripateticus ultra duos & octoginta.
 Critolaus Plato philosophorum sanctissimus, unum & octoginta. Athenodorus Sando-
 nis Tharsensis, qui fuit Cæsaris Augusti præceptor, cuius precibus Tharsis ci-
 uitas uectigalibus leuata est, duos & octoginta annos agens mortuus est in pa-
 tria. Huic Tharsensis populus quotannis solennes honores ut heroi persoluit.
 Nestor uero Stoicus & hic à Tharso ortum trahens, præceptor Cæsaris Tibe-
 rij, duos & nonaginta. Xenophon Grylli filius uixit ultra nonaginta annos.
 Et hi celebres fuere Philosophi. Ex scriptoribus autem historicis Ctesibius cen-
 tum & uiginti quatuor annos egressus inter deambulandum mortuus est, sicut
 narrat

narrat Apollodorus in Chronicis. Hieronymus uero & in bellis uersatus, ac nō paucis laboribus & uulneribus affectus, uixit ad annum quartum & centesimum, sicut refert Agatharchides libro nono historiae Asiaticae. Ac hominem non mediocriter demiratur, quod ad summum usque uitae diem ualuerit in colloquijs, & in sensibus ad sanitatem necessarijs non defecerit. Hellanicus Lesbicus octoginta quinque annos uixit. Similiter Pherecides Syrus quinque & octoginta. Timaeus Tauromenites sex & nonaginta. Aristobulus Cassandrae us ultra nonaginta annos uixisse fertur, qui historiam suam quartum & octogesimum annum agens, orsus est conscribere, id quod ipse in operis sui principio testatur. Polybius autem Lycorta patre genitus, Megalopolitanus, ruri rediens ab equo delapsus est, quo casu morbo correptus decessit anno secundo & octogesimo. Porro Hypsicrates Amisenus historicus, uir in multis disciplinis uersatus, annos duos & nonaginta uixit. Ceterum ex Rhetoribus Gorgias quem quidam Sophistam uocant, annum agens octauum & centesimum inedia uitam finiuit. Hunc interrogatum causam tam longae senectutis & ualitudinis in omnibus sensibus uigentis, respondisse aiunt, quod aliorum conuiuia non sit sectatus. Isocrates sex & nonaginta annos natus sermonem scripsit paenegyricum. Iam uero ingressus annum nonagesimum nonum, cum accepisset Athenienses in pugna apud Cheroneam commissa a Philippo esse superatos, queritando Euripideum uersiculum recitauit, ad seipsum referens:

Sidonis urbis alta quondam moenia

Cadmus relinquens.

Quibus cum adiecisset, fore ut Graecia in seruitutem prolaberetur, è uita decessit. Apollodorus autem rhetor Pergamenus, Caesaris Augusti in diuos relatus praeceptor, quem una cum Athenodoro Tharsensi bonis disciplinis imbuere, totidem quot Athenodorus annos, nempe duos & octoginta uixit. Potamon rhetor non incelebris, annos nonaginta. Sophocles poeta Tragicus, deuorato uuae acino strangulatus est, cum egisset annos quinque & nonaginta. Hic a filio Iophante, sub finem uitae in ius uocatus, & desipientiae accusatus, recitauit ludicibus Oedipum Coloneum, planum faciens ea fabula, quod sanae mentis composset. Qua audita, iudices ingenium eius admirati sunt, ac filium in saniae damnauerunt. Cratinus autem poeta Comicus, septem supra nonaginta annos uixit, atque sub finem uitae cum docuisset fabulam Pitynem, eaque uictor euasisset, haud ita multo post est mortuus. Non dissimiliter quoque Philemon Comicus septimum & nonagesimum annum agens decumbebat in lectulo quiescens. Qui cum uidisset asinum ficus sibi praeparatas deuorantem, prolapsus in cachinnos, & accersito famulo, multo & uehementi cum risu praecipit asino merum ad sorbendum dari, atque ita risu suffocatus obiit. Epicharmus autem & ipse poeta Comicus, septem & nonaginta annos uixisse dicitur. Porro Anacreon poeta Lyricus uixit annos quinque & octoginta. Et Stesichorus poeta Lyricus totidem. Simonides Cius, supra nonaginta. Sed enim ex Grammaticis Eratosthenes Cyrenaeus Aglai filius, quem non Grammaticum solum, sed etiam poetam merito quis uocarit, & philosophum & geometricum, duos & octoginta annos uixit. Quin etiam Lycurgus Lacedaemoniorum legum conditor, quinque & octoginta annos uixisse dicitur.

Tot in praesentiarum Reges & eruditos homines colligere potui. Quia uero pollicitus sum & Romanorum quosdam longaeuos, & Italos, qui ad summam senectutem peruenerunt, perscribere: eos tibi Dijs uolentibus, praestantissime Quintille, in altero libro manifestabimus.

L V C I A N I
P A T R I A E E N C O M I V M
V I N C E N T I O O B S O P O E O I N T E R P R E T E.

A R G V M E N T V M.

Argumentum et genus orationis, ipse titulus exponit. Est autem propositio et summa negotij, patriam omnium rerum esse dignissimam et uenerabilissimam. Ut quam et homines, et Dij reliquis rebus omnibus anteponant. Argumenta pleraque à signis et consequentibus sumuntur. Ostendit enim quæcunque homines faciunt, ea ad patriæ uel ornamentum, uel defensionem comparare, et quantumuis humili, aut sterili solo aliquis natus sit, nihilominus patriam suam splendidissimis ciuitatibus ac regnis antepondere. Quemadmodum parentis quoque et liberorum inter se affectus eiusmodi est, ut qualescunque ipsi sint, tamen sese omnibus alijs plus ament, et colant. Proinde et legeslatores, cum grauissime punire homines uellent, patriæ priuationem atque exilium, tanquam acerbissimam poenam, instituisse.

Propositio.

Ratio ab effectu.



A signo et collatione.

A simili et cōiugatis.

Ab exemplo et autoritate deorum.

AM olim uulgi sermone detritum est, nihil esse patriam dulcius, proinde neque iucundius quicquam. Est uero hac aliquid uenerabilius aut diuinius? Siquidem quæcunque diuina, quæcunque ueneratione digna homines esse existimant horum causa atque magistra est patria, quæ nos genuit, aluit atque instituit. Enim uero urbium magnitudinem atque splendorem, sumptuosos præterea uariarum instrumentorum apparatus admirantur multi, patriam uero pio amoris affectu prosequuntur omnes. Neque quisquam quamlibet potens, ita deceptus est alienarum rerum amœno & uoluptuoso spectaculo, ut propter immodicam apud alios rerum cum uisendarum, tum admirandarum excellentiam obliuiscatur patriæ. Itaque, quicumque felicitis & splendidæ ciuitatis se ciuem esse iactat, ignorare mihi uidetur, quam gloriam aut honorem patriæ tribuere oporteat. Neque occultè fert talis, se dolore affectum iri, si mediocrem patriam fortitus esset. Mihi uero iucundum est, ipsum nomen patriæ reuerenter atque religiose colere. Etenim ei qui ciuitates inter se collaturus est, peropus esse uideo, singulorum amplitudinem accuratè expendere, earundemque elegantiam obseruare, neque non commerciorum ac rerum uenaliùm copiam considerare. Cæterum, ubi de urbium electione agitur, nemo utique posthabita patria splendidiorē electurus est, uerum in optatis habebit patriam quoque suam quàm maximè conformem esse urbibus copiosis & felicibus, ipsam tamen qualiscunque tandem fuerit, delectu habito cæteris haud dubiè præpositurus est. Isti uero ipsum liberi quoque faciunt probi & legitimi, neque non patres, qui quidem fuerint non mali. Neque enim spectatæ honestatis & probitatis adolescens alium patri suo honoribus præferet, neque pater neglecto filio alium paterno affectu iuuenem complexurus est. At qui his inferiores sunt patres, tantum tamen filiis ex se genitis non grauari tribuunt, ut sint & uita honestissimi, & dignitate amplissimi, appareantque omnibus sua opera quàm optimè educati atque exornati. Porro, qui tali erga filium suum non utitur iudicio, ille patris oculos habere mihi uidetur minimè. Proinde, nomen patriæ primum est, & omnium familiarissimum. Etenim nihil est quod patre nobis sit familiarius. Siquis uero iustum habebit honorem patri, quemadmodum & lex & natura imperat, ille patriæ quoque conuenienter præcipuum honorem habiturus est. Siquidem ipse etiam pater peculiaris est patriæ possessio, ac patris pater, tum omnes qui ex illis numerosa retro serie generis domestici prognati sunt. Et ad deos usque paternos patrium nomen protenditur. Gaudent uero ipsi quoque Dij solo natalitio, ac uniuersas res humanas, ut par est, intuentur, suam possessionem esse existimantes totum terrarum orbem, atque omnem Oceanum. In qua tamen quisque illorum

illorum terra natus est, hanc omnibus cæteris urbibus quamvis florentioribus
 honore anteponere non dubitat. Quinetiam ciuitates, quæ Deorum feruntur
 esse patriæ, cæteris sunt uenerabiliores, & insulæ præcipuo loci genio diuinito-
 res, apud Deorum natiuitates & incunabula laudibus extolluntur. Itaque sacra
 quoque illa superis gratiora esse existimantur, quæ quisque ad domesticos de-
 latus locos offert atque sacrificat. Iam, si patriæ nomen tanto in precio apud De-
 os habetur, cur non iure optimo longè maiori in existimatione foret apud homi-
 nes? Siquidem quisque nostrum in patria primum iucundum illud solis lumen in-
 tuitus est, non secus atque Deum, qui, tametsi omnibus gentibus communis est,
 unicuique tamen patrius esse existimatur, propterea quod sub uitæ initium ab il-
 lo loco primum auream illam solis lampadem conspexerit. Accedit his quod &
 uocem quisque suam in patria auspicatus est, primum suæ gentis uernacula lin-
 gua amabili balbutie sonare perdiscens, Deosque cognouit. Porro, si quis talem
 sortitus est, quæ ad res maiores perdiscendas, alterius egeat adminiculo, tali-
 um tamen disciplinarum gratiam acceptam feret patriæ. Neque enim urbis no-
 men cognouisset unquam, nisi patriæ beneficio & opera urbes esse cognouisset.
 In ea uero opinione sum, ut putem, ab hominibus tantum in hoc sibi parari om-
 nium artium ac disciplinarum cognitionem, ne patriæ indecòres, sed se ipsos hu-
 ic utiliores informant. Insuper opes etiam possidentur liberalitatis exercendæ
 gratia, ut communibus impensis patriæ inopiam subleuemus. Consentaneum
 enim esse opinor, ne, cum maximis beneficijs affecti simus, parum grati esse re-
 periamur. Sed si est, qui uni officiose refert gratias, quemadmodum æquum est,
 posteaquam beneficia non mediocria ab illo acceperit, multò magis conuenit
 quàm cumulatissimè paria referre patriæ. Etenim super parentum ærumnosa
 afflictione in ciuitatibus leges sunt conditæ. Aequum uero est, communem o-
 mnium matrem patriam esse existimare, huicque pro nutricandis officijs ipsarum
 legum decreto iubente quàm amplissimas gratias reponere. Cæterum usque a-
 deo patriæ negligens & immemor conspectus est nemo, ut in aliâ Rep. etatem
 degens, omnem curam colendæ patriæ deposuisset. At etiam qui peregre mul-
 tis iactati difficultatibus calamitose agunt, crebro testantur rerum optimarum
 omnium præstantissimam esse patriam, tum etiam egregiè felices, quanquam
 in cæteris omnibus per omnia benè & beatè uitam exigant, tamen in hoc egen-
 tissimos se esse opinantur, quod patriæ fines non incolant, sed extorres & pere-
 gre agant, quippe peregrinationis probrum non mediocriter eos discruciat. Vi-
 demus quoque eos, qui per tempus quod peregre agendo insumpserunt, nonni-
 hil splendoris & gloriæ sibi adiunxerunt, aut paratis diuitiarum possessionibus
 aut dignitate & honoribus, aut celebri disciplinarum atque ingenij testimonio,
 aut laude uirtutis, omnes certatim ad patriam terram properare, quasi nequa-
 quam apud alios meliores sua ipsorum bona essent cum aliqua laude ostensuri.
 At tanto quisque maiori studio patriam comprehendere adproperat, quanto re-
 bus maioribus dignus apud externos habitus est. Proinde, iuuenibus quoque desi-
 derabilis & amabilis iuxta est patria. Porro autem homines iam ætate ac senio
 confecti, quanto maiori quàm iuuenes prudentia exculsi sunt, tanto uehementi-
 ori patriæ dulcedine ac desiderio trahuntur. Quare unusquisque senum nume-
 ro & festinat, & in uotis habet maximè in solo natalitio uitam cum morte com-
 mutatam relinquere, ut quo loci uitam auspicatus est, eodè iterum & corpus ter-
 ræ altrici humanum reponat, ac patriæ sepulture participem se fore cognoscat.
 Etenim graue & acerbum unicuique esse uidetur, peregre agentem se deprehen-
 di, ac demum post mortem in aliena terra reconditum cinescere. Cæterum, quan-
 ta erga patriam sit uerè germanis ac genuinis ciuibs, non certius aut facilius
 quàm ex indigenis perdiscitur. Siquidem peregrini & aduenæ, non secus atque
 nothi, aut spurij paruo in discrimine ponunt exilia, quippe quibus patriæ nomē

*A merito ex
coniunctis.*

*Amplificatio
ex circumstan-
tia.*

*A fine studio-
rum.*

*Amplificatio
à minori.*

*A merito alio
iudex causæ.*

*A signo ex
consequenti.*

Distributio.

*Aliud, à sig-
no ex contrariis.*

proflus ignotum est, neq; ullo animi beneuoli argumento prosequuntur, existimantes nusquam non rerum necessariorum copiam sibi haud difficulter suppeditari, modum felicitatis in uentris ac gulæ foedis, & beluinis uoluptatibus suis habentes. Veruntamen, quibus mater est patria, terram illam singulari amore prosequuntur, in qua in lucem editi, in qua nutriti sunt, quanquam modicam habeant, quanquam asperam & sterilem, quanquam unde terræ uirtutem collaudent non habuerint, attamen quo patria encomio potissimum celebranda sit, nequaquam animo perplexi hesitant. Verum, tamen si non ignorauerint alios suam iactasse patriam superbius ob agrorum fecunditatem, ac pratorum uiridantium plantas omnijugas, neq; ipsi tamen patrij soli laudis obliuiscuntur, quam equis alendis aptam suspicientes, numerosa quoque robusta pube fecundam collaudant. Adhæc maturat etiam reditu in patriam aliquis, qui insularis fuerit, tamen si apud alios belle, & feliciter uiuere possit, oblatamq; immortalitatem respuerit, patriæ sepulchrum perpetuitati præferens. Et uel patriæ fumus alieno igne ipsi luculentior esse uidebitur. Visq; adeo uero in uniuersum res omnes quamlibet præciosas excellit patria, ut legum quoq; conditores passim quisq; uideat maximis puniendis sceleribus exilium poenam constituisse, tanquam grauissimum, & acerbissimum supplicium. Nequero solum Legislatorum consuetudo sic se habet, eorum uero qui cum imperio exercitibus præsunt aliter. Neq; enim maiore ac uehementiore exhortatione in pugnis militum perturbati accenduntur & inflammantur animi, quam si pro tuenda patria se præliari cognouerint. Nec ferè ullus est, qui his auditis, ignauus esse sustineat. Etenim strenuum, & audacem ex meticoloso quoq; facit nomen patriæ.

Aliud a signo
et collatione
locorum.

Aliud ad
Palladis uerba
Odyss. l.
de Ulyss.
Aliud a signo

DE DIPPSADIBVS

VINCENTIO OBSOPEO INTERP.

ARGVMENTVM

Prefatio quædam est, cuiusmodi et superiores nonnullæ sunt, qua studium suum erga auditores, sine quacumq; illi tandem fuere, quibuscum uersatus sum fui, collatione ista cum Dippsadibus facta, declarat. Ut enim eos qui ab hoc genere serpentis percussi sunt, inexplēbilis quædā sitis munit, ita ut quo sunt plurimæ, plus sitiantur aquæ, ut ille ait. ita se quoq; desiderio quodam insatiabili teneri ait, et quo frequentius apud illos sit, eo magis ac magis esse cupere. Porro quod ad Dippsadis morsum, et sitim istam letalem attinet, habes consimilem fœm descriptionem, atq; exemplum Auli cuiusdam signiferi, in exercitu Caionis, qui eodem modo periit, ut ille, de quo epigramma præsentis narrationis testatur, apud Lucanum libro nono, ubi et ceterorum serpentium genera, de quibus hic mentio fit, enumerantur, addita etiā fabula, cur Libya serpentibus ita abundet atq; infesta sit.

Narratio.
Locus.



A pars Libya quæ ad Austrum tēdit, arena est profunda, & terra exusta solis ardoribus, deserta ut plurimum, frugibus in totum infœcunda, campestris uniuersa, non gramen, nō fœnum, non plantam ullam, nec aquam habens, nisi sicuti in terræ concauitatibus constitierint imbris & pluuiarum reliquæ, quæ tamen & ipsæ densæ sunt, & mali odoris, & homini sitibundo minimè potabiles.

Has igitur ob causas inhabitabilis est. Aut quo pacto tandem inhabitari possit locus ita durus & implacidus, tum etiam aridus, ac frugibus arboribusq; iuxta infœcundus, quique tam molestis feruoribus sit subiectus. Cum ipse quoque calor & aer nimium ardens sit, & igneus? Præterea ipsa arena magnopere feruens regionem prorsus facit inuiam, & inaccessibilem. Soli uero Garamantes ijs locis finitimi, gens leuis atque frugalis, uitam degentes in tentorijs, uenationibus ut plurimum uiuentes, nonnunquam.

omitt.

nunquam irrumpunt uenantes iuxta solstitium hybernū, sydere maxime plu-
uioſo obſeruato, quando uidelicet maior ardoris pars deſerbuit, & extincta eſt,
& arena aſſiduīs imbribus madefacta, & aliquo modo peruia reddita eſt. Veni-
tur autem onagros, & magnos ſtruthiones humi uolantes, cum primis uero ſi-
mias, aliquando etiam elephantos. Hæc enim animantia ſola aduerſus ſitim per-
durant, tum magnopere ſufferre poſſunt immodici & feruentis ſolis moleſtias.
Sed enim Garamantes poſteaquam com meatum, quem ſecum ingredientiſes im-
portauerant omnem conſumpſerunt, iterum ad ſuos diſcedunt poſtliminio, me-
tuentes ne arena iterum incenſa illis intercludat, aut difficiliorem reddat redi-
tum. Deinde, quemadmodum in reti comprehenſis, & ſibi ipsis pereundum ſit
una cum præda. Si quidẽ omnis euadendi facultas ſublata eſt, ſiquando ſol ſub
tracto humore, ex regione celerrimẽ exiccata, feruere inceperit ardentioribus ra-
dijs emiſſis, ueluti ad humiditatem acuminatis. Illa enim, igni nutrimentum ſup-
peditare ſolet. Et ſanẽ hæc omnia quæ mihi hætenus dicta ſunt feruor, ſitis, ſo-
litudinis, ſterilis ſoli infœcunditas, minus uobis uidebuntur grauiora, præ hoc quod
dicturus ſum. Et ob hoc ipſum omnibus modis regio iſta fugienda eſt. Omnis
enim generis iſte locus ſerpentes alit per magnos & uarios, multitudinẽ innume-
ros, forma terribiles, ueneno præſentiſſimo inexpugnabiles. Et partim in ca-
uernis ſubterraneis excubantes, ac in arena ſecellibus degentes: partim uero ſu-
perne repentes, nempe Phyſallos, aſpides, uiperas, ceraſtas, bupreſtes, ſacula,
amphiſbænas, dracones, & duplex genus ſcorpionum. Vnum terreſtre & pe-
dibus ingrediens permagnum, multis corporum uertebriſ inſigne. Alterum a-
erium & uolatile alis tenuibus, cuiusmodi ferẽ ſunt locuſtis & ueſpertilionibus.
Iſtiusmodi auiſus multis circumuolantibus inaccessibilis & infeſta redditur illa
Libya. Cæterum ſerpentum omnium nocentiſſimum, quos arena nutrit, dip-
ſas eſt, ſerpens non admodũ magnus, uiperæ ſimilis, uiolento ictu, ueneno craſ-
ſo, dolores ilico inducens intolerabiles. Ardore enim immittit inextinguibiles
& putredines, & totum corpus adurit incendio. Et qui ab illa icti fuerint, cla-
mant non ſecũs atq; illi, qui in ignem coniecti ſunt. Quod autem illos omnium
uehementiſſimẽ affligit & torquet, illud eſt, nempe cruciatus ſerpenti respon-
dens cognomine. Eius enim morſum mox ſequitur bibendi ſitis inexplẽbilis,
& ultra modum ſitiunt. Et quod maxime admirandum eſt, quanto plus bibe-
rint, tanto magis potum expetunt, ac ſubinde magis atq; magis potando creſcit
bibendi deſiderium. Neq; illorum ſitim extinxeris, tamenſi totum Nilum aut Da-
nubium epotandum præſtiteris, uerum irrigandi ſedulitate morbum incẽdis.
Quemadmodum ſi quis oleo ignem conetur extinguere. Eam uero incurabilis
morbi cauſam adferre ſolent medici, uenenum Dipſadis cum craſſum eſſe cõ-
ſueuit, poſteaquam potu rigatum fuerit, continuo mouetur atq; incenditur, atq;
etiam humidius, ut par eſt, redditur, & per omnia membra diffunditur. Ego ue-
ro neminem unquam tali affectum morbo, aut laborantem uidi. Et faxint ſupe-
ri, ne unquam mihi contingat uidere hominem hiſ conſiſtantem cruciatibus.
Sed ne omnino quidem unquam ingreſſus ſum Libyam, & rectẽ mihi feciſſe ui-
deor. Porro autem, epigramma quoddam audiui, quod mihi unus e familiaria-
bus pro certo confirmabat, ſe ipſum legiſſe ſupra ſtatuam uiri ad hunc modum
ſaro functi. Qui, ut aiebat, in Aegyptum iter faciens, magnam ſyrtim præteri-
bat, neq; enim alia eõ perueniedi uia patet. Ibi in littore obiter ad ſepulchrum eſ-
ſe delatum, ac propter fluxum ipſum aſtãtem uidiſſe ſtatuam, exitij rationem in-
dicantem. Quippe ſupra illam ſculptum eſſe hominem quendam, qualem fe-
rẽ pingere ſolent Tantalum in media palude conſiſtentem, ac undas haurientẽ,
non aliter ac ſi biberet. Beſtiolam autem, nempe Dipſada illi inhærentem, ac pe-
di eius implicatam. Tum mulieres quaſpiam aquam ferentes, eademq; opera nõ
paucas illi eandem potandam affundentes. Inſuper oua quoq; adiecta conſpicis

Suidia.

Serpentis ge-
nera, et ab iſs
pericula.Dipſas, et eius
natura.

Exemplum rei.

untur, qualia ferè struthionum illorum esse perhibentur, quos Garamantas uenari suprâ memorauî. Est autem epigramma ascriptum, quod & hic referre nō alienum esse opinor.

*Adw. 13
græcè, qd' nō
grū uener. um
significat.*

Talia passus erat quoq; Tantalus Aethope cretus,

Qui nullo potuit fonte leuare sitim.

Tale nec è Danaonatas implere puellas

Affiduis undis uas potuisse reor:

Erant adiecta adhuc & alia quatuor carmina de ouis, quemadmodum ea tollens à Dipsade percussus sit, sed illa memoriter nō teneo. Itaq; oua colligunt, eaq; studiose gentes uicinæ indagantur, non edendî tantum gratia, sed illis euacuatis proualis & instrumentis utuntur, plurimum uero ex illis pocula præparant. Neq; enim figulinam exercere possunt, propter terrâ arenosam. Cæterum magnis & capacibus inuentis, etiam pileos ex illis conficiunt, semper ex ouis singulis geminos. Cuiusq; enim pars dimidia aptum & sufficientem pileum præstat tegendo capiti. Ibi ergo iuxta oua dipsades insidiosè excubant, tum accedentem quempiam, mox ex arena prorepentes morſu infelicem feriunt. Ille uero ictus ilico incurabili morbo affectus, talia patitur, quæ paulò ante à me relata sunt, subinde bibens, ac uehementius sitiens, cum tamen nunquam sedata siti repleri possit. Hæc per louem non in hoc à me dicta sunt, ut ambitiose cum Nicandro contenderem, neq; ut uobis planum facerem, quàm non neglectui dederim Liby corum serpentum nosse naturas. Medici uero magis ista laus est, quibus hæc necessario comperta esse debent, ut in tali casu egentibus opem ferre pro artis suæ professione queant. At ego mihi uideor, & per Phidiam, ne iniquo feratis animo comparationem ferinam existentem, nō dissimile quiddam erga uos pati, cuiusmodi illi patiuntur grauissimè, qui morſu dipsadis percussi sunt. Quo enim crebrius ad uos itare soleo, hoc magis atq; frequentius ad uos eundî me uocat cupiditas, & planè siti aduror intolerabili, uideorq; mihi tali nunquam expleri posse desiderio, et quidem iure optimo. Vbi enim adeo claram & conspicuam aquam possim consequi. Quare ignoscite, si & ego ictus animo, hoc morſu iucundissimo & saluberrimo prolixè & abundanter me impleo, capite scaturienti subiecto fonticulo. Dummodo me non deficient undæ à uobis influentes, ne ue effuso audiendi studio hiantem & sitientem deseratis. Nam quod ad meam erga uos sitim attinet, nihil prohibebit subinde bibere. Etenim iuxta sapientis Platonis sententiam: rerum uenustarum nulla est satietas.

Adap. 10.

DISSERTATIO CVM HESIODO

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGUMENTVM.

CAuillatio quædam poetarum est, quæ Hesiodum uanitatis atq; mendacij coarguit, quod cum iactauerit, se à Musis accepisse munus hoc, ut carmine celebraret et præterita, et quæ futura essent, nihil de futuris, quod quidem extet, uaticinatus fuerit, siue hoc inuidia quadam fecerit, communicare nolens alijs, quæ ipse accepisset, siue uanitate aliqua, quæ, cum nihil tale à Musis didicisset, ad uulgi uamen huiusmodi de se iactarit. Ad hanc accusationem fingitur postea Hesiodus respondere, ac primum translatione tueri sese, qui communiter poëtæ omnes uti solent, causam eius rei in Musas reijciendo, si quid nouum, aut incredibile, aut cuius euentus consecutus non sit, carminibus suis fortè insertum habeant. Nam id instinctu illo atque poëtico furore fieri, et multa sepe, metrorum quoq; gratia, dum in cursu opus est, eodem spiritu illo assumi, quorum ratio interdum reddi satis non possit. Deinde autem et absolute se defendere, recitando ex carminibus suis quædam, ubi futurorum rationem, et prædictionem nonnihil attigerit. Quæ tamen iterum refutans Lucianus, posteriora quidem ostendit, non satisfacere definitioni, et officio uaticinandi, cum quiuis agricola eiusmodi quoq; possit, qualia ille prædixit. priores autem, quæ de poëtico furore, et de Musarum instinctu respondit, aliquo modo recipit. Porro fabula, unde

de occasio cauillationis huius nata est, in principio Theogoniae habetur. Ibi enim de seipso ait Hesiodus, Pascendi sibi sub Helicone, oues, astitisse Musas, & dato sceptro ex Lauro, inspirasse canendi uim, *ἦν δ' ἐνὶ μέναι, πρὸς δ' ἐόντα*. hoc est, ut carmine celebraret futura pariter & amœcilia.



T poëtam præstantissimum esse te Hesiode, & hoc ipsum à Musis unâ cum lauro te accepisse, cum ipse palàm in ijs quæ à te edita sunt indicas (sunt enim diuina, & admirationis plena omnia) tum nos rem ita se habere cōstanter credimus. Illud tamen non iniuria nos incertat pendentes animi, quæ nam re de teipso prædicta, quasi propter hoc diuinum solum cantum à deabus acceperis, ut celebrares ac laudibus illustrares præterita, & futura prædiceres. Quippe

Exordium à
cōmendatiōe.

Questio.

alterum excellenter admodum extulisti, Deorum genealogiam percontando, ad usque primos illos, nempe chaos, & terram, & cœlum, & amorem. Præterea autem heroidum matronarumq; uirtutes, tum rei rusticæ instituta, adhæc quæcumque ad ortum & occasum Vergiliarum, & arationis ac messis, & nauigandi tempora attinent, breuiter omnia alia pulcherrimè executus es. Alterius autem quod & multo interuallo hominum uitæ erat accommodatius & utilius, Deorumq; munificentia conuenientius, dico autem futurorum prædictionem, ne principium quidem attigisti, uerum eam partem prorsus obliuioni tradidisti. Silentio inuoluisti, nullo modo tua poësi aut Calchanta, aut Telephum, aut Polyidum, aut Phineam imitatus. Qui etsi uaticinandi peritiam à Musis non sunt consecuti, multa tamen prædixerunt, nec eosdem piguit respondere egenibus. Itaque harum trium cauillarum unâ te fuisse præpeditum & implicitum ualdè uerisimile est. Aut enim mentitus es, quanquam dictu acerbum hoc sit, Musas tibi fuisse pollicitas fore, ut futura queas prædicere. Aut illas quem admodum pollicebantur futurorum scientiam tibi præstiterunt, tu uero inuidia morbo adductus, acceptum munus à uirginibus cælas, & in sinu teruas conditum, neque illius egentes participes reddere uoluisti. Aut ex de re multa tibi conscripta sunt, sed quæ nondum in lucem edidisti, haud scio in quodnam tempus aliud horum uisum promendum reseruans. Illud autem nullo modo ausim dicere, quod cum Musæ duas res se tibi præstaturas promiserint, alterum reddiderint, dimidium autem promissionis negando retractarint. Dico autem rerum futurarum cognitionem, maximè uero ista priores in promittendo partes obrinente. Itaq; hæc ipsa alicui ab alio potius quàm à te perdiscenda sunt Hesiode? Valde enim consentaneum est, quemadmodum Dei bonorum largitores sunt, sic & nobis amicis atque discipulis uestris quàm uerissimè ijs de rebus certitudinem exponere quæ uobis notæ sunt, ac omni nos animi hæsitatiōe liberare. HESIODVS: Poteram equidem, o bonè, facile ac promptum responsum, respondere super omnibus quæ me interrogasti, nimirum nihil eorum quæ mihi carminibus decantata sunt, meum esse, sed Musarum. Et æquum fuerat, ut ab illis dictorum neque nō omissorum rationem postulasses. Ego uero super ijs quæ mihi priuatim explorata sunt & comperta, dico autē pecora pascendi & regendi, & à stabulis agendi, & mulgēdi rationē, tum etiam si qua sunt alia pastore opera & officia me rectissimè tueri possim. Cæterū ipsæ deæ sua munera quibuscūq; uoluerint, & quantū ea rectè tribui posse existimauerint, præstare consueuerūt. Neq; enim opinor, oportere à poëtis ad uisum usq; leuia quæq; perscrutantes, postulare, ut syllabatim omnia exactissimè & dicta & scripta sint. Et si in cursu poëseos aliquid per imprudentiā influens poëtæ memoriā fefellerit, illud perpendere acerbū est. Sed non ignorandū est, nos poëtas metroꝝ & cōcinnitatis gratia nō nihil superuacuum interserere. Quædam uero ipsius carminis tenor sepe numero plana et polita existētia, haud scio quo modo recipiat. At em̃, tu maximo quo præditi sumus bono

Amplificatio
ab exemplis.

Accusatio p
dubitatiōem

Apologia per
translationē

Quatenus po
etarū dicta ac
capienda.

Ab exemplo. nos uiolenter dispolias, nempe liberrate, ac ea qua in fingendo utimur facultate. Alios equidem ornatus poëteos, quibus passim culta & compta est, non perspicis. Palos autem & spinas quaspiam excerpis, ac anfas intentandæ sycophantiæ studiose rimaris. Atqui hoc tibi non soli studio est, neq; me solum insectaris, sed & alij non pauci eadem in Homero collega meo flagellant & calumniantur, impenſe tenuia, & extremè modica quæpiam calumniantes. Porro autem si causa cedentem me oporteat rectissimam in medium afferre defensionem, age o amice, perlege Operum & Dierum opus à me conscriptum. Planè enim comperies, quanta in eo ipso poëmate è uatidico & prophetico spiritu prædicta sint, successus manifestante laborum rectè atq; tempestiuè factorum, ac omissoꝝ dispensa. Et illud:

Demessas in corbe feres intra horrea fruges,
Et te spectabunt mirantes tritica pauci.

Cōfutatio defensionis ab insufficienti. Ac rursus, quanta bona consequantur rus & agros rectè, & in tempore colentes. Et hoc sanè utilissimum in uita uaticinium esse existimatur. LVCIA. Enim uero hoc, o admirande Hesiodè, nimium pastoraliter à te dictū est, & uerè Musarum inspirationem mihi referre uideris, quando ipse uersiculos tuos aliter tueri nequeas. Nos autem eiusmodi uaticinationem neq; à te, neq; à Musis expectabamus. Quoniam talia longè certius nostri nouerunt agricolæ, ac nobis de illis quàm optimè uaticinarentur, fore, ut si Iupiter largis imbris terram irrigarit, manipuli uberes proueniant: sin solis ardores sata exusserint, & arua sitierint, nihil obstare, quo minus & fames illorum sitibundam siccitatem sublequutura sit. Tum quod æstate media terra aratro subigenda non sit, propterea quod nulla utilitas arandi laborem exceptura sit, effuis temerè seminibus. Neque spicas adhuc uirides esse demetendas, quippe fructum inanem inuenturos esse rusticos. Sed neq; illud ualdè eget uaticinio, quod nisi semina inuolueris, & minister rastrum habens, terra obducatur illa, auiculas aduolaturas, ac omnem futuræ messis spem intercepturas. Etenim talia si quis agricolarum adhortationes & documenta dixerit, haud quaquam à uero aberrabit. Cæterum à uaticinio mihi longè lateq; esse uidentur, cuius opus est, obscura ac nullo modo uspiam apparentia, præcognoscere. Exempli gratia, quod Minoi prædictum est, in uase mellis pleno eius filium suffocatum iri, Tum Achiuorum quoq; proceribus, Apollinis iracundiæ causam præsignificasse: & anno decimo fore, ut Ilium caprum à Danaïs excinderetur. Hæc equidem uaticinij officia sunt peculiaria. At si quis & ea quæ tu iactas, illi ascribere uoluerit, & ille me quoque uatem rectissimè dicere poterit: prædicam enim, & uaticinabor, uel sine aqua castalia, & lauro, & tripode Delphico: quod si quis hyberno gelu sæuiente, & ad hæc Ioue pluyente & grandinante nudus obambulauerit, hunc algore non modicus inuasurus est. Et quod adhuc priorem uaticinij certitudinem longè exuperat, calores quoq; hyberna frigora subsecuturos: aliadq; id genus per multa, quorum meminisse ualde ridiculum est. Quare eiusmodi & apologias, & uaticinia missa facito. Illud autem quod initio dixisti, fortasse indignum non est suscipere: nempe quod nihil eorum, quæ abs te dicta sunt, noueris, sed afflatus quispiam diuinus suggessit tibi uersiculos, neq; ille ad modum firmus existens. Siquidem quædam promissorum non plenè perfectæ reddidit, quædam uero inaboluta prorsus reliquit.

Epilogus.

NAVIGIVM, SEV VOTA

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM

Irridet

Iridet hoc dialogo Lucianus cupiditates, et stulta hominum vota, ut qui in his rebus plerumque felicitatem putant, easque sibi expectant, quae si ipsis contingant, plurimum et molestiae, et periculorum quoque interim habebunt. Ita enim fingitur hic Adimantus primo, diuitias, post hunc Samippus potentiam et imperium, postremus autem Timolaus voluptates, et quicquid mundo plausibile uidetur, optare. Quorum omnium vota Lucianus ita confutat, ut ostendat quiduis potius, quam felicitatem in his rebus positam esse. Arguuntur autem hominum occasio a noua et inusitata nauis magnitudine nasci fingitur, quae cum forte tum ex Aegypto frumentum in Italiam portaret, tempestatibus acta, Athenas in Pyraeum appulsa fuerat. Hanc cum Adimantus (ut fingitur) conspicatus esset, et de numero frumenti quem portaret, deque annuo quaestu, quam domino faceret, audisset, mita secum ratione, ut si tantis quotannis redditus ipse caperet, felicissimum ac beatissimum sese putaret, interim dum a Luciano ob stulticiam deridetur, ceteris quoque personis, optandi cuique quod uellet, occasionem ac facultatem prebet. Estque haec ueluti narratio quaedam totius Dialogi. Ad quam antequam uenitur, persona quoque Adimantis, et nauis magnitudo, et tempestuosum circa Chelidoneam mare, dialogi gratia describuntur. Exordium a Timolai studio trahitur, qui ad sumam nauis a Corintho Athenas spectandae eius gratia uenisse fingitur. Eiusdem autem argumenti satyra quoque est apud Iuuenalem decima, in qua et ille suo more cupiditates, et inania vota hominum insectatur.

LYCINVS.



NON dixi, quod citius latuerit uultures cadauer priduum, ac marcidum, in propatulo positum, quam spectaculum aliquod nouum & inopinatum, Timolaum, etiam si Corinthum illum oporteat, sine respiratioe, curriculo abi-
re? Quamobrem autem ita spectandi cupidus es tu, & ad huiusmodi res adeo impiger? **TIMOL.** Quid enim aliud conueniebat facere quoque, Lycine, cum otium alioqui agerem, audito nauem adeo ingentem, & mensuram omnem

Exordium di-
alogi a cupidi-
tate et studio
Timolai.

excedentem, in Piraeum appulsam esse, unam uidelicet earum, quibus ex Aegypto in Italiam frumentum importari solet. Arbitror autem et uos, te uidelicet et Samippum hunc, non ob aliam causam ex urbe huc progressos esse, quam ut nauis uisum hoc uideretis. **LYCIN.** Per Iouem, & Adimantus quoque, Myrrhinusi-
us, una nobiscum. Sed nescio ubi nam ille nunc sit, inter multitudinem spectato-
rum alicubi errans. Nam usque ad nauem quidem una uenimus, & ascendentes in
ipsam, tu quidem, opinor, Samippe, praebas, sequebatur autem Adimantus. Dein
de ego post illum, utrisque ipsum manibus apprehendens, Ac me per totas schol-
as subuehebat ille, manu ducens, subligatum crepidis, cum ipse absque calceis in-
cederet. Sed postea non amplius ipsum uidi, neque intus in nauis, neque postquam
inde iterum descendimus. **SAMIP.** Nosti Lycine, ubi nos reliquit ille? Quando
opinor, formosus ille adolescens ex interiore parte nauis progrediebatur, ni-
ueo ac puro amiculo indutus, religata post tergum coma, ad utranque frontis par-
tem reducta. Proinde, si ego Adimantum recte noui, arbitror uenustum ac dulce
adeo spectaculum conspiciam, longum ualere iussu Aegyptio fabricatore, per
nauigium circumcirca praeeunte, astitisse lachrymantem, quemadmodum consue-
tuit. Admodum enim proclius ad lachrymas, homo est, quod ad amores attinet.
LYC. Atqui non adeo formosus, Samippe, adolescens ille mihi uisus est, ut etiam
Adimantum uelut attonitum, in se conuerteret, quem tot subinde Athenis formosi
sectantur, ingenui omnes, loquendo garruli, & palaestraspirantes, quibus etiam
illachrymari, non ignauum est. Hic autem praeterquam quod colore fusco est, etiam
labia habet prominentia, & gracilia nimis crura, loquiturque dissolutum & inco-
positum quiddam continuatis & agglomeratis inter se uerbis, Grace quidem,
sed ad patrium morem concitato strepitu, & inflexo uocis accentu. Coma autem & il-
le post tergum conuolutus capillus, haudquaquam liberum esse ipsum arguit. **TIMO.**
Hoc quidem nobilitatis signum, Lycine, est Aegyptiace, coma uidelicet. Cuncti enim
illorum pueri ingenui capillum a tergo collectum gerunt, usque dum ex ephebis excedunt.

* Pallenē hic
pagū Atticū
nutri- accipio.

nutrire senes quoque, redimitos crobylis textura, sub aurea cicada religata. SAMIP.
 Euge Timolae, quod nos commonefatis Thucididis commentariorum, quaeque
 in procemio de ueteris nostra luxuria dixit ille, in Ionibus, quando illi tum una
 cum ceteris in coloniam missi fuere. TIMOL. At nunc demum in mentem mihi
 huius Samippe, ubi a nobis relictus fuerit Adimantus, quando uidelicet iuxta
 malum aliquandiu stetimus, sursum spectantes, numerantes coria alia alijs su-
 perimposita, & mirantes ascendentem per funes nautam: deinde per antennam
 supernam tuto adeo currentem, apprehensis antenarum clauis seu cornibus. SAM.
 Recte dicis, quid igitur oportet facere nos hic? utrum expectare ipsum, an uis,
 ut ego ad nauigium iterum abeam? TIMOL. Nequaquam, sed pergamus. Nam
 uerisimile est praeterisse illum iam, recipientem in urbem sese, postquam nos am-
 plius inuenire non potuit. Quod si minus, at utam saltem nouit Adimantus, ne
 que metuendum est, ne a tergo relictus, a nobis seducatur. LYCIN. At uidete,
 ne agreste nimis fuerit, relictus post nos amico, ipsos hinc abire. Sed eamusta-
 men, si idem hoc Samippo quoque uidetur. SAM. Atque admodum uidetur, si for-
 te apertam adhuc palaestram deprehendere possimus. Sed interea dum sermo
 nes cedimus, quanta naus haec? centum & uiginti cubitos in longitudinem por-
 recta, latitudine autem supra quartam maximam partem mensurae huius patens.
 Tum a summis foris ad fundum usque, qua profundissima est, eo loci uidelicet, quo
 sentina defluit, nouem & uiginti cubitos alta. Praeterea autem quantus malus,
 quantamque sustinet antennam? quanto autem rudente utitur, atque astringitur?
 Ut autem ipsa quidem puppis paulatim assurgit, inflexa, atque aureum anserculum
 supernum habens impositum: e regione autem aqua proportionem prora promi-
 net, in anteriorem partem longe porrecta, cognominem naui deam. Isidem uide-
 licet utrinque additam habens. Nam cetera quidem ornamenta, uti picturae, & ue-
 li flammeus ille atque parafus color, & ante haec, anchorae quoque, & uertendi
 circumagendique instrumenta, & habitationes illae post puppim, omnia admi-
 ratione digna uisa mihi sunt. Iam & nautarum multitudo, cum exercitu compa-
 rari posset. Dicebatur autem tantum frumenti numerum portare, quatenus in an-
 nuum uictum sufficere omnibus in Attica facile posset. Atque haec omnia paruos
 quidam homuncio, senex iam, conseruabat, tenui adeo pertica, tanta guberna-
 eula conuertens. Commonstratus enim mihi fuit, caluaster quidam, crispus, He-
 ron, opinor, nomine. TIMO. Mirabilis, quod ad artem attinet, ille, quemadmo-
 dum dicebant illi, qui cum eo nauigant, & rerum marinarum supra Prothea il-
 lum, doctus. Audistis autem quomodo huc appulerit nauem? qualia acciderint
 nauigantibus, aut quemadmodum stella illa ipsos seruarit? LYC. Haudquaquam
 Timolae. Quin hoc ipsum abs te libenter nunc audierimus. TIMO. Ipse Nau-
 clerus narrauit mihi, homo probus, & ad conuersandum ingenuus. Aiebat au-
 tem cum a Pharo soluissem, flatu non admodum uehementi, septimo die eo fu-
 isse prouectos, ut iam Acamantem uiderent. Exinde Zephyro ex aduerso spi-
 rante, transuersos abreptos fuisse ad Sidonem usque. Inde autem tempestate ma-
 gna iactatos, decimo tandem die per angustas illas ad Chelidoneas peruenisse.
 Vbi parum abfuit, quin omnes submergerentur. Noui autem, aliquando etiam
 ipse nauis praeteruectus Chelidoneas, quanti se eo loci attollant fluctus, & maxi-
 me, flante Africo, si quando assumpserit & Austri partem aliquam secum. Nam
 ab eo loco contingit diuidi Pamphylium mare a Lycio, & fluctus ipsi, utpote mul-
 tis ac uarijs undis, circa promontorium illud uelut intersecti (praeuptae autem
 rupes sunt, & acutae, & incursionibus aquarum exasperatae) & procellas exci-
 tant terribiliores, & fragorem edunt immensum. Ac fluctus saepenumero tanti
 attolluntur, ut ipsius scopuli altitudinem exaequant. Talia igitur se quoque tum
 deprehendisse atque expertos esse nauclerus aiebat: insuper etiam nocte existen-
 te tum, & tenebris profundis. Ceterum cum ad ploratim ipsorum dii tandem
 flexi

Locum est in
 primo Thuci-
 didis, ubi de
 coloniis ionum
 tradit.
 ὅτι κροβύλι-
 κων ἐπιλαμ-
 βάνοι.

Descriptio na-
 uis, quae et pa-
 rasceue totius
 negotij.

Ornamentum
 in anseris mo-
 dum effigiatum,
 uide Lazaerum
 de nauium par-
 tibus.
 Fortasse quali
 Parrhasius
 usus fuit.

Chelidoneae,
 et quae difficilis
 circa easdem
 nauigatio.

flexi atq; inclinati fuissent. ignem apparuisse ipsis ex Lycia, ita ut locum illū manifestē cognoscere possent, & stellam quandam splendidam Dioscurorum uide licet alterum, in summa parte malī comēdisse, nauemq; ad sinistram in altum iterum direxisse, cum iam præceps in rupem deferretur. Atq; ex eo, cum iam semel à recta uia excidissent, per Aegeum nauigantes, septuagesimo die, quam ex Aegypto soluerunt, aduersus Etesias, per obliquum, & transuerse actos, in Pyraeum, heri appullos huc esse. Eo usque uidelicet, ad inferiorem partem abreptos. Quos conueniebat Creta ad dexteram relictā, supra Maleam tenendo cursum, iam in Italia esse. LYCIN. Per Iouem, mirabilem quendam gubernatorem narras, Heronem istum, aut Nerei potius æqualem, qui tantum à uia aberrarit? Sed quid hoc? ann non Adimantus ille? TIMOL. Admodum igitur, Adimantus ipse. Vocemus hominem. Te inquam Myrrhinusium illum, Strobichi filium. LYCIN. Ex duobus alterum illi accidit uidelicet, aut enim succenset nobis, aut obscuruit. Nam omnino Adimantus ille est, neque alius quisquam. Admodum igitur planē iam uideo, & uestem ipsius, & incessum agnosco. Etiam tonsura illa ad uisum usque, arguit hominem. Sed tamen aeceleremus obambulationem hanc & gressum, ut assequamur hominem. Quod nisi ueste apprehensum te conuertissemus Adimante, nunquam puto hodie, clamantes nos exauditurus fuisses? At etiam cogitabundo similis uideris, nescio quid magnū, ac minimē contemnendum, tecum ipse animo & cogitatione, ut uidere, uoluitans. ADIM. Nihil equidem acerbum aut graue, Lycine, sed mihi noua quædā cogitatio, inter eundum, in mentem ueniens, ut ne audirē uos, fecit, dum intentē adeo ac tota mente, in illam uelut defixus incumbo. LYC. Quanam ista? ne enim graueris dicere, nisi omnino ex arcanis istis aliqua fuerit. Atqui initiati sumus & nos, ut scis, & celare quæ audimus, didicimus. ADIM. At erubesco equidē apud uos dicere. Adeo iuuenile uobis uidebitur, sat scio, id quod nunc cogito. LYCI. Num amatorium quiddam est? Neq; enim hoc profanis nobis narrabis, sed splendida admodū face etiam ipsis lustratis, initiatisq;. ADIM. Nihil, o præclare, istiusmodi, sed opulentiam quandam mihi ipsi fingebam, quam inanē felicitatem pleriq; uocare solent. Atq; in ipsa adeo acie opum & deliciarū uersanti mihi, superuenistis. LYC. Proinde illud quod in procliui est, Communis Mercurius, aiunt. Ac in mediū allatas huc diuitias istas depone. Aequum enim est nos quoq; parte aliqua frui uoluptatum Adimanti, amici cū simus. ADI. Relictus equidem à uobis fui, statim à principio, cum primum nauē conscendissemus, postq; te Lycine in tuto collocassem. Nam metiente me anchoræ magnitudinē, nescio quorsum uos à me discessistis. At tamen cū omnia perlustrassem, interrogauī quendā ex nautis, quantū mercedis ac lucri cōmunibus rationibus nauis ea referret domino in singulos annos. Ille autē bina dena, inquit, talenta Attica, etiam si quis cōmuniora tantū computaret, et ad minimā summam redigeret. Exinde igitur rediēs mecum ipse cogitabā. Quod si nunc deorū quispiam nauē hanc de repente meā esse faceret, qualē & q̄ beatam uitam acturus erā? qui et amicis benefacturus, et interdum quidē ipse in ea nauigaturus, interdum autē seruos emissurus. Deinde ex duodecim illis talentis & domū edificaturus essem, in loco maximē opportuno, paulō uidelicet supra portū pictā, relictā paterna illa, quā apud Illissum habeo, & seruos cōempturus, & uestes et uehicula et equos. Iā autē nauigabam quoque, et felix, ab omnibus ijs, q̄i nauē conscenderāt, prædicabar, à nautis autē formidabar, et tantū non rex quispiā existimabar, cū interea, dū ea quæ in nauī sunt cōpono, et ad portū à longē aspicio, superueniens Lycine opulentiam hāc oēm submersisti mihi, nauēq; ipsam benē ac secūdo uoti ueto labentē, subuertisti. LY. Proinde o generose, correptū me, abduc hinc ad Imperatorem, ueluti piratā aliquem, aut demersorē, ut qui tantum naufragium effecerim, idq; etiā in terra, in uia uidelicet, qua ex Pireo in urbē itur. At uide tamen, quo pacto te consolabor

Ita Græci appellantur Castor et Pollux nauigantium numina.

Redit à descriptione nauis ad Adimantē et ad rē institutā descendit.

Narrationem la, continens occasionē disputationis.

pro

pro hoc lapsu. Quinque enim, si placet, pulchriora adeo, & maiora Aegypto isto nauigia possidere te facito: & quod maximum fuerit, etiam talia, quae demergi non possint. Deinde etiam quinquies tibi ex Aegypto per singulos annos frumentum fortassis importent. Atque, o nauclere optime, iam nunc praeter te fers, quae nobis tum intolerabilis futurus sis. Nam cum unius etiam nauigij istius dominus existens, exaudire clamantes nos haud uolueris, quid ageres si quinque possideas ultra hoc, tribus uelis instructa, & tempestatibus inuicta? nempe ne aspiceres quidem amicos. Proinde tu quidem secunda nauigatione utere, o praecclare, nos autem in Pireo sedebimus, eosque qui uel ex Aegypto, uel Italia nauigabunt, interrogabimus: eccubi magnum illud Adimanti nauigium, Isidem puta, quis prius uiderit. ADIM. Vides, propterea equidem grauabar dicere, quidnam esset, quod in animo mecum ipse cogitabam, sat sciens, quod risu, & dicacitate prosecuturi essetis uotum meum. Quare subsistens hic aliquantulum, dum uos progressi fueritis, cum naue mea iterum hinc nauigabo. Nam multo satius est cum nautis me colloqui, quam hic a uobis irrideri. LYCIN. Nequaquam, nam tecum illam conscendemus etiam ipsi subeuntes. ADIM. At scilas subtraham, ingrediendo uos praeruens. LYCIN. Proinde nos adnatando sequemur uos. Nec enim putes tibi quidem facile esse tanta nauigia possidere, cum neque emeris illa, ne aedificaueris: nos autem non posse a dijs petere, ut per multa stadia indefessis nobis liceat natare. Atqui primum etiam in Aeginam ad festum Dianae, scis quae parua nauicula omnes simul amici, quatuor quisque datis obulis, traiecerimus, & tamen nihil aegreferebas, quod tecum nauigaremus: nunc autem indignaris, quod tecum conscensuri sumus, & scilas praeter ingressus subtrahis, nimirum luxu diffusis Adimante, & in sinum non impulsus, neque agnoscis, qui nam ipse sis, qui nauticum nunc agis. Adeo te sublimem euexit domus ista, in pulcherrimo urbis loco aedificata, & seruorum multitudo. Atqui o praecclare, per Isidem quae so, etiam Niliaca salsamenta, tenuia ista dico, memineris nobis huc ex Aegypto apportare, aut unguentum a Canopo aliquod, aut Ibin ex Memphide, quod si uero nauis etiam sufficiet, ex pyramidibus quoque unam. TIMO. Satis iocorum, Lycine. An non uides quo pacto erubescere Adimantum feceris, multo adeo risu, nauigio inundato, ita ut iam superfluat, neque amplius ad id quod influit, resistere possit. Et quoniam adhuc multum nobis uiae ad urbem usque restat, diuiso in quatuor partes itinere, suae cuique attributo stadio, postulemus a dijs, quae cuique maxime uidebuntur. Ita enim & nos laborem eundi sefellerimus, & pariter laetitia quadam afficiemur, perinde ac somnio aliquo suauissimo ultrò nobis obiecto, quod nos quoad ipsi uoluerimus, beet. Nam penes unumquemque ipsum mensura uotis erit, & dii omnia exhibendo subministrant, etiam si alioqui natura incredibilia fuerint. Et quod maximum est, demonstratio quadam erit haec res, qui nam omnium optime diuitijs ac uotis usurus sit. Indicabit enim quisque qualis natus futurus fuerit, si ei diuitiae tantae contigissent. SAMIP. Pulchre mehercle, Timolae, atque adeo obsequor tibi, & cum tempus uocauerit, optabo quaecumque uidebitur. Nam si Adimantus uult, ne interrogandum quidem opinor, ut qui in nauis alterum pedem habeat. Oportet autem & Lycino idem uideri. LYC. At direscamus sane, si hoc potius, ne inuidere etiam communi fortunae uidear. ADIM. Quis igitur primus incipiet? LYC. Tu Adimante, deinde secundo loco Samipus hic, post quem Timolaus. Ego uero paulò antequam ad Dipyllum perueniemus, circa extremum semistadium uidelicet uotum meum incipiam, idque, quoad fieri potest, breuissime percurram. ADIM. Proinde ego quidem, neque nunc a nauis discedam, sed si modo licet, etiam amplius aliquid uoto adijciam. Mercurius autem quaestuosus ille, annuat omnibus. Sit enim nauigium, & quae in eo sunt, mea omnia, & onus quod fertur uidelicet, & mercatores, & mulieres, & nautae, & siquid aliud suauissimum fuerit ex cunctis facultatibus. SAMIP. At te ipsum Mercurij est, quod tuus, eo quod lucris praesit.

*Proverbiū.
uide Erasmus.*

Propositio.

Diuisio.

*Primum uotū
Adimanti di
uitiarum ui
delicet.*

Mercurij est, quod tuus, eo quod lucris praesit.

obli-

ipsum oblitus es, in naui habens. ADIM. Puerum istum, inquis, Samippe, comatum? Et ille igitur meus sit, quantum autem frumenti est, totus ille numerus in aurum signatum uertatur, fiantque totidem Darici. LVC. Quid hoc Adimantes? Submergetur tibi nauigium: non enim idem pondus est tritici, & æqualis numero auri? ADIM. Ne inuideas quæso Lycine, sed postquam ad te peruenerit uotum, Parnethem, si placet, totam auream facias licet, atque ego tum tacebo tibi. LVC. At ego, quo magis in tuto ipse nauigares, hoc agebam, ne uide licet unâ cum auro, omnes periretis. Ac quantum ad uestras quidem res attinet, mediocre periculum hoc futurum erat, adolescentulus autem ille formosus, suffocabitur miser, cum natare nesciat. TIMO. Bono animo sis Lycine. Delphines enim ipsum tergo subeuntes, in terram deportabunt. An tu putas citharædum quempiam ab illis seruatum esse, accepisseque mercedem hanc carminis sui. Deinde & alium quendam puerum mortuum, in Isthmum à Delphine eodem pacto apportatum. Adimanti autem seruum hunc nouitium nullum habiturum Delphinem amatorem. ADIMAN. Etiam tu Timolaë imitaris Lycinum hunc, & ingeris conuicia, & hoc, cum tu ipse huius rei dux & caput sis. TIMO. Melius enim fuerat, uerissimilia magis te fingere hæc, & alicubi thesaurum sub lecto effodere aliquem, ne tibi negocium ipse exhiberes, dum aurum è naui in urbem transferes. ADIMAN. Rectè dicis. Effodiatur igitur thesaurus sub Mercurio illo marmoreo, qui nobis in aula est, medimna uidelicet mille auri signati. Statim itaque iuxta Hesiodum: Aedes principio, quam maximè insignes habitarem, deinde quæ circa urbem sunt, omnia iam cõmissẽ, præterquam quæ in Isthmo, & apud Delphos, & Eleusine sunt. Præterea quæ ad mare iacent, & circa Isthmum nonnulla quoque, certaminum gratia, si quando ad Isthmiam proficisci lubitum esset, & Sicyonium campum. Et in summa quicquid usquam in Græcia foret, uel consitum nemoribus, uel irriguum fontibus, uel fecundum frugibus, id omne breui adeo tempore Adimanti sit. Aurum autem concauum nobis sit, ad cibum ex eo capiendum, pocula uero, haud quaquam leuia, ut Echecratis illa, sed duorum talentorum unumquodque pondere. LVC. Quo pacto ergo pocillator plenum porrigat tibi, poculum adeo graue? aut quomodo tu accipies ab eo, nisi cum magno negotio, non scyphum illo, sed Sisyphium quoddam pondus attollente? ADIM. Mi homo, ne mihi disturba uotum. Ego uero etiam mensas totas aureas facturum sum, & lectos aureos, si uero non tacueris, etiam ipsos ministros. LVC. Vide modo, ne quemadmodum Midæ, & panis tibi, & potus, aurum fiat, & ditescendo miser pereas, fame ista præciosa enectus. ADIM. Tua igitur magis uerissimiliter compones, paulo post Lycine, postquam ipse optare incipies. Cæterum ad hæc uestis quoque purpurea mihi sit, & uictus quàm maximè delicatus, somnus, quoad fieri potest, suauissimus, amicorum salutationes, & petitiones, & quod uulgò faciunt, omnes me uereantur, & adorent, atque alij quidem primo statim mane ad fores sursum ac deorsum obambulent, inter ipsos autem et Cleænetus, & Democrates, ille supra modum. Atque accedentibus quidem ipsis, & ante alios intro recipi uolentibus ianitores septem astantes, ingentes barbari, in frontem statim impingant ianuam, perinde atque ipsi nunc alij faciunt. Ego uero, quando uisum fuerit, prospiciens quemadmodum sol, illorum quidem nonnullos, ne aspiciam quidem: si uero pauper quispiam, qualis ego uidelicet fui, ante repertum thesaurum, illum humaniter complectar, ac lotum ad cœnam sub tempus uenire iubebo. Diuites autem isti rumpentur, aspicientes uehîcula, equos, & pueros formosos circiter bis mille, ex omni ætate delectos, ut quisque fuerit maximè floridus. Deinde & cœnas in auro appositas (Vile enim argentum, & nihil ad nostram fortunam) Ac salsa-mentum quidem ex Hispania, uinum autem ex Italia, oleum uero & ipsum ex Hispania, mel autem nostrate nouum, & igni nondum admorum, Præterea ob

Scilicet aures,
ut Philippico

Monstrum est At-
tice.

sona indequaque allata, sues uidelicet, & lepores, & quaecumque uolatilia, gallinae ex Phaside, & Pavo ex India, & gallus Numidicus. Qui uero unumquodque apparent, sophistae quidam sint, circa bellaria & sapores exercitati. Quod si cui autem praebitero, scyphum, aut phialam poscens: ille qui ebiberit, auferat secum & poculum. Diuites uero isti, qui nunc sunt, praeme Iri uidelicet, & mendicio omnes uideantur. neque amplius tum argenteam istam scutellam aut scyphum, Dioniscus in pompa spectandum praebit, & maxime, postquam uidebit seruos etiam meos tam multo argento uti. Ciuitati autem haec apud me uelut exemptitia erunt. Ac pecuniarum quidem distributiones, singulis mensibus drachmas ciuiquidem centum, inquilino autem quinquaginta dabo. Publice uero ad ornamentum urbis, theatra aedificabo, & balnea, & mare usque ad Dipylum intromittam, atque ibi portum aliquem extruam, aqua per fossam magnam introducta, ut nauigium meum propius appellat, & ex Ceramico aperte conspici possit. Amicis autem uobis, Samippo quidem uiginti medimna auris signati adnumerare dispensatorem iubebo. Timolao autem quinque Choenices: Lycino uero, choenicem solam, eamque etiam circumscriptam, eo quod loquacior est, & uotum meum irritet. Atque hanc uiuere uitam uolebam, supra modum ditescens, & delicate agens, omnibusque uoluptatibus copiose fruens. Dixi. Ac mihi Mercurius perficere ea & ad euentum perducere uelit. LYCI. Scis igitur Adimante, ut tibi ex tenui admodum trama puer iste, Plutus, suspensus sit? Ac si fors aliqua ruperit illam, omnia euanescent, & carbones tibi thesaurus iste erit. ADIMA. Quomodo didis hoc Lycine? LYC. Quoniam, o optime, incertum est, quantum temporis uicturus sis. Quis enim scit, an adhuc apposita tibi mensa ista aurea, priusquam manum ad moueas, & pavonem aut gallum Numidicum degustes, exhalata animula abiturus sis, uulturibus & coruis, omnia illa relinquens? An uis ut enumerem tibi alios quidem statim, priusquam diuitijs fruerentur, mortuos, alios autem etiam uiuos ipsos, quae possidebant, spoliatos atque exutos a deo aliquo, qui huiusmodi rebus inuidebat. An non audis Croesum, & Polycratem, multo te opulentiores cum fuerint, breui adeo tempore a bonis illis omnibus excidisse? Sed ut tibi missos hos faciam, num tibi ualitudinem adeo firmam putas fore, atque constantem? an non uides multos diuitum infelicitate ueritatem agere doloribus ac moribus uexatos? ac alios quidem ne uadere quidem posse, alios autem caecos esse, aut intus labore aliquo affectos. Nam quod ne alteram quidem tantam opulentiam possidere uelis, atque eadem cum Phanomacho diuitie isto pati, pariterque ut ille mulierosus esse, sat scio, etiam si nullus ipse dixeris. Omittam interim dicere, quam multas insidias cum diuitijs coniunctas norim. Praeterea & praedones, & caedes, & odium, quod apud multitudinem obeundum est. Vides nimirum cuiusmodi rerum causa extiterit tibi thesaurus iste. ADIM. Semper tu mihi, Lycine, aduersarius es, quare neque choenicem etiam accipies, ut qui perpetuo uotum meum inflecteris. LYC. Atqui hoc quidem iam communi diuitum more detrectas, & promissum reuocas. Sed tu Samippe iam opta. SAMIP. Ego uero (Arcas enim sum ex Mantinea, ut scitis, in continente uitam agens) nauem quidem haudquaquam postulabo mihi contingere, ut quam ciuibus meis spectandam exhibere impossibile sit, neque scrupulose adeo cum dijs rationem inibo, thesaurum petens, & aurum ad mensuram accumulatum: sed (possunt enim omnia dii, etiam ea quae maxima uidentur esse, & lex uoti, quam Timolaus tulit, iubet nihil uereri postulare, tanquam illis nihil non annuentibus) postulo uidelicet rex esse, non qualis Alexander Philippi filius, aut Ptolemaeus, aut Mithridates, aut si quis alius, accepto a patre regno, imperauit, sed mihi principio a praedandi consuetudine exorsio, socij & coniurati circiter triginta, fideles admodum & audaces adsint. Deinde paulo post trecenti, accedentes nobis alij super alios.

Postea

Cōsultatio diuitiarum.

II. Votum Samippi. Imperium & potentia.

Postea mille, & non multo post, decies mille, postremo tota armatorum summa quinquaginta millia. Equitum autem circa quinque millia sit. Ego uero suffragis cunctorum antepositus & electus, Imperator optimus esse uidear, qui & hominibus praeam, & rerum administrationem geram. Vt hoc utique ipso iam maior sim ceteris regibus, utpote qui uirtute ceteris antepositus, exercitui imperem, non per successionem hereditariam, ab alio in regnum introductus. Nam hoc Adimanti thesauro non dissimile foret, & ipsa res haudquaquam eodem modo suavis, ut cum aliquis uidetur ipse per se ipsum potentiam ac principatum assecutus esse. **LYC.** Papae Samippe, haudquaquam exiguum aliquid tu quidem, sed ipsum adeo caput bonorum omnium postulasti, uidelicet aciei tantae, optimus ipse iudicatus a quinquaginta millibus. Talem scilicet nobis Mantinea, & tam admiratione dignum regem atque imperatorem, interim dum non animaduertit, enutrit. Verum age regna, praemi militibus, & exorna equestrem exercitum pariter & uiros clypeum gestantes. Cupio enim scire, quomodo nam profecturi sitis, tam multi ex Arcadia, aut contra quos miseros primos expeditionem facturi. **SAMIP.** Audi Lycine. Immo uero si tibi placet, sequere una nobiscum. Praefectum enim alae constituam te equitum quinque millium. **LYC.** At pro honore quidem isto o rex, gratiam tibi habeo, ac Persico more procumbens, adoro te, circumactis post tergum manibus uenerando tiam, rectam istam, atque ipsum diadema. Tu uero ex ualidis istis aliquem, praefectum equitum designa. Nam ego tibi a re equestri ualde alienus sum, neque omnino equum ullum ascendere ante hunc diem. Proinde metuo ne tubicinis classicum intonante, decidens ego, in tumultu a tot ungulis conculcer, aut etiam equus ferocior existens, arrepto freno, in medios hostes efferat me, aut denique oporteat me alligari ephippio, si manere super illud debeam frenum tenere. **ADIM.** At ego tibi Samippe, ducam equites, Lycinus autem dextrum cornu habeat. Meritis autem sum, qui maximos honores ab te consequar, ut qui te tam multis medimnis auri signati donauerim. **SAMIPP.** Ipsos interrogemus equites, Adimante, num recipere te uelint praefectum suum. Cui igitur placet, equites: Adimantum hunc praefectum uestrum esse, manum attollat. Omnes, ut uides, Adimante, suffragantur tibi. Proin tu quidem equitatus praesidis, Lycinus autem dextrum cornu ducat. Timolaus porro hic ad sinistram ordinabitur. Ego uero mediam aciem regum, pro eo atque legitimum est Persarum regibus, quando ipsi assidere sibi aliquos uolunt. Sed progrediamur iam recta uersus Corinthum, quam per montana itur, comprecati Iouem Regium. Ac postquam ea quae in Graecia sunt, omnia sub potestatem redegerimus (neque enim quisquam erit, qui nobis resistet, aut arma opponet, cum tam multi simus, sed absque sudore ac puluere uincemus) conscensis triremibus & equis in naues impositis (apparatum autem est in Cenchreis, & frumentum satis multum, & nauigia, quae sufficiant, ceteraque ad hanc rem omnia) transiamus per Aegeum, in Ioniam, & exinde ibi sacris Dianae peractis, ac ciuitatibus nullo defendente, captis praefectisque ibidem facile relictis, in Syriam pergamus, per Cariam itinere facto, inde per Lyciam, & Pamphiliam, & Pisidas, & utranque Ciliciae oram, maritimam uidelicet, & montanam, donec ad Euphratem peruenierimus. **LYCIN.** At me, o rex, si placet, satrapam aliquem Graecis relinque. Formidulosus enim sum, neque domo longius abire facile sustinero. Tu uero uideris etiam contra Armenios & Parthos exercitum ducturus esse, gentes bellicosas, & sagittandi perquam peritas. Quare alteri alicui dextrum cornu committe. Me uero Antipatrum quempiam in Graecia relinque, ne quis etiam sagitta me transfigat, ea parte, qua nudus maxime ero, miserum me feriens, circa Susa, uel Bactra alicubi phalangem ducentem tibi. **SAMIP.** Aufugis Lycine ac deseris ordinem, meticulosus uidelicet existens: atqui lex iubet caput amputari ei, si quis ordinem deseruisse deprehendatur. Sed quoniam apud Euphra-

ville, cui
Macedoniam
comisit Ale-
xander, cum in
Asiam transiret,

tem iam sumus, & fluvius ipse ponte iunctus est, & quaecunque à tergo reliquimus bene ac tutò nobis se habent, omniacq; à præfectis tenentur, qui à me cuiusque genti impositi sunt, alij autem etiam abierunt Phoeniciam, interea nobis & Palæstinem, & exinde Aegyptum quoque adiuncturi. age tu primus Lycine transi, dexterum ducens cornu. Deinde ego sequar, & post me Timolaus hicer. postremus autem equestrem duc exercitum Adimante. Ac per Mesopotamiam quidem, nullus nobis obuiam fuit hostis, sed ultrò seipsos, & arces, homines dediderunt. Etiam ad Babylonem accedentes, præter spem intra muros recepti sumus, ac urbem ipsam tenemus. Rex autem ad Ctesiphontem commorans, aduentum nostrum accepit. Proinde Seleuciam profectus, exercitum comparat, & equites quàmplurimos undecunque accersens, & sagittarios, & funditores. Renunciant itaque speculatores, ad centum myriadas hominum belli aptorum congregatas esse, & ex his uiginti, qui ex equis iaculantur. Neque tamen adhuc neque Armenius adest, neque ij, qui ad Caspium mare habitant, neque Bactriani, sed ij tantum, qui in uicino degunt, & in ipso quasi suburbio regni. Adeo facile tot myriadas ille recepit*. Tempus igitur iam est, ut uideamus, quid nam oporteat nos facere. ADIM. At ego quidem censeo oportere uos, pedestrem uidelicet exercitum, proficisci hinc ad Ctesiphontem. Nos autem, equites puta, manere hic, & Babylonem asseruare. SAMIP. Etiam tu meru effoeminariis Adimante, postquam propius periculo uentum est? Sed quid tibi uidetur Timolaë? TIMOL. Omnibus copijs eundum hosti obuiam esse, neque expectandum, dum illi melius sese pararint, auxilijs undique ipsis accedentibus, sed dum adhuc in itinere sunt hostes, adori mur ipsos. SAMIP. Rectè dicis. Tu uero Lycine quid censeas. LYCI. Equidem tibi dicam. Posteaquam defessi iam sumus contendendo, & absque intermissione iter faciendo, quando in Pireum mane descendimus, & nunc autem triginta propè stadia processimus, deinde & solis ardor frequens (nam iam circa meridiem maximè est) hic alicubi ad oleas, super columnam istam, inscriptionibus insignitam residentibus, quiescendum paulisper esse. Deinde resurgentibus inde iterum eundum, & reliquum uia ad urbem absoluendum esse. SAMIP. Etiam ne Athenis, o beate, tibi esse uideris, qui circa Babylonem in campo ante muros, inter tot milites sedes, de bello deliberans? LYC. Submonuisti. Ego uero sobrium esse me putabam, at tu in eo, ut sententiam proferrem. SAMIP. Accedamus igitur, si tibi uidetur. Ac ut uiri fortes in periculis sitis, facite, neque prodatis patrios spiritus. Iam enim & hostes uidelicet pugnam capeffunt. Quare tessera quidem Enyalius esto. Vos autem postquam classicum cecinerit tubicen, cum clamore inuadentes, & clypeos hastis pulsantes, properate cum aduersarijs manum conserere, ac cominus pugna te, atque intra telli iactum consistite, ut ne plagas accipiamus, dum illis spacium, feriendū seminus, concedimus. Et quoniam ad manus mutuo iam uentum est, sinistrum quidem cornu & Timolaus, in fugam uerterunt, eos quibus cum congressi sunt, Medos. Media autem acies, & quod circum me est, quo adhuc Marte pugnat. Persæ enim sunt, & inter eos ipse rex. Vniuersus autem equitatus Barbarorum in dextrum cornu nostrum fertur. Quare o Lycine, & ipse uir fortis sis, & eos qui tecum sunt, exhortare, ad fortiter excipiendam & sustinendam impressionem. LYC. O fortunam. Aduersum enim me equites cuncti, solusq; idoneus ipsis uisus sum, qui contra ferar. Ac mihi uideor, si uim adhibeant, transfugiturus esse, in Palæstram hinc curreus, belligerantes etiamnum uos relinquens. SAMIP. Nequaquam. Vincis enim & tu ipsosam parte quadam. Ego uero, ut uides, etiam singulari prælio cum rege congre diar. Prouocat enim me, & pugnam detrectare omnino turpe fuerit.

LYCI.

* auxilia
græce, qd ali
as fregit signu
ficiat.

Marte cognō
mentum est,
et uo 7 uru
ps.

LYC. Per Iouem etiam uulneraberis statim admodum ab eo. Nam hoc quoque regium est, uulnerari de regno dimicantem. SAMIP. Benè dicis. Leue tamen, & uix summā cutem perstringens uulnus hoc, neq; etiā in aperta corporis parte, aut ne cicatrix quidem deformis apparitura sit postea. Cæterum uides quo pacto ipse incurlando, unā adeo plaga & ipsum, & equum emissa hasta transegerim? Deinde amputato capite, & ablato diademate, rex adeo ipse factus iam sum, & ab omnibus adorer. Barbari igitur adorent nos, ego uero iuxta Græcorum legem imperabo, atq; unus Imperator nominabor. Post hæc igitur cogitate quā multas quidem ciuitates cognomines mihi ipsi conditurus sum, quā multas autem etiam destruturus, per uim captas, siquæ contumeliose aliquid in regnū fecerint. Omnium autem maximè Cydriam istum diuitem persequar, qui cum mihi uicinus tam esset, eiecit me agro, transcendens paulatim in interiora finiu. LYCIN. Desine tandem Samippe. Tempus enim est, te quidem post pugnam tantam superatam, Babylone conuiuium celebrare, & uictoria sacra peragere. Iam enim extra præscriptum stadium, opinor, processit tibi imperium: Timolaum autem, uicissim optare, quicquid uoluerit. SAM. Quid igitur Lycine? qualia tibi postulasse uideor? LYC. Longè, o præclarissime regum, laboriosiora, & uio-

*Cōsulatio po-
tentis ex im-
periorum.*

lentiora, quā quæ Adimantus: quippe cum ille quidem in delitijs uersaretur & duorum talentorum pocula aurea compotoribus porrigeret, tu uero etiam uulneraberis singulari prælio dimicans, & metuebas, & curis distinebaris noctu, interdium. Non solum enim ea, quæ ab hostibus fierent, formidanda tibi erant, sed & insidiæ innumerabiles, & inuidia eorum, quibus cum uiuebas, & odium, & adulario. A micus autem nullus uerus, sed ad metum omnes, uel spē beneuolentiam simulantes. Fruitio certè uoluptatum, ne per somnium quidem, sed gloria solum, & purpura atq; uariiegata, & fascia candida circum frontem, & satellites præeuntes. Cetera autem, labor intolerabilis, & acerbitas multa. Et aut responsa dare ab hostibus uenientibus oportet, aut ius dicere, aut mittere ad subditos edicta. Et uel gens aliqua defecit, uel incursiones fiunt ab ijs, qui extra imperium degunt. Timere itaq; oportet omnia, & habere suspecta. Et in summa, ab omnibus magis, quā a te ipso beatum prædicari. Nam illud quoq; an non humile & abiectum? quod & agrotas eodem modo cum priuatis, & febris in nullo discrimine habet te regem, neq; etiā mors metuit satellites tuos, sed superueniens, quandocunq; ipsi subitum fuerit, ducit plorantem te, nihil uertus diadema istud. Tu uero ille sublimis adeo, ex alto decidens, ab reptus è solio regio, eādē uiam abis cum multitudine, eodemq; honore cum cæteris inter gregem mortuorum agitaris, tumulum excelsum supra terram, & columnam in longum porrectam, aut pyramidem æquis ac rectis angulis assurgentem, post te relinquens, serotina uidelicet, & rum insensibilia magnificentiæ spectacula. Statuæ autem illæ & templum, quæ ciuitates erigunt colentes, & magnum illud nomen, omnia paulatim defluunt, atq; abeunt neglecta. Quod si autem quā maxime etiam in longissimum perdurarint, quis quæ so fructus eorum amplius fuerit, cum sensu careas? Vides, qualia quidem etiam uiuus negotia habiturus sis, metuendo uidelicet, & cogitando, & laborando: qualia uero & illa quoq; quæ post mutationem sequentur? Sed iam tuum erit Timolæ, optare, ac ut superes istos, uide, quemadmodum decet uirum intelligentem, & rebus uti scientem. TIMOL. Attende igitur Lycine, nunquid reprehensione dignum optabo, & quid nam arguere quispiam meritò possit. Nam aurum quidem, & thesauros, & medimna nummorum: aut regna, & bella, & terrores pro imperio, quæ tu meritò reprehendisti, haudquaquam postulabo. Caduca enim hæc & multis insidijs referta, & plus molestiæ in ipsis est, quā dulcedinis. Cæterum Mercurium ego uolo, obuiam mihi uenientem dare nonnullos annulos, qui huiusmodi uim habeant: primum quidem, ut rectè semper ualeā, & corpore

III. Votū, om-
nis fortune et
felicitatis.

sanus sim, & insauclabilis, & nulli perturbationi obnoxius. Secundum autem, ut ne conspicipossit, is qui eum induerit, qualis ille Gygis fuit. Deinde alium quendam, ut robore superem uirorum decem millia, atque onus, quod alioqui decem millia hominum mouere simul uix possent, ego solus facile in humeros attollere possim. Præterea autem & uolare possim, longè à terra in sublimè sublatus, & ad hoc quoque anulum quendam habeam. Iam uero & in somnum resolvere, quos uoluerò, & omnem ianuam accedenti mihi aperiri, laxata sera, & dimoto obice, hæc ambo unus annulus possit. Et quod maximum est, altus quispiam sit, supra omnes suauissimus, qui me amabilem faciat, indutus & pueris formosis, & mulieribus & populis totis, neque quenquam amoris expertem esse sinat, & cui non de siderabilissimus ipse uidear, atque in ore sim. Ita ut multæ mulieres, dum amorem pati nequeunt, seipsas etiam suspendant, & adolescentuli ad insaniam redigantur mei desiderio, adeoque seipsos beatos esse putent, si quem ipsorum uel aspiciam solum, si uero contemnam, etiam illi moerore pereant, & in summa, supra Hyacinthum, aut Hylam, aut Phaonem Chium illum sim. Atque hæc omnia habeam, non in breue tempus, ac statim moriturus, neque etiam ad mensuram humanæ uitæ uiuens, sed annos mille, subinde iuuenis ex iuuenere nascens, uiuendo exigam, circa decimum septimum quaque annum exuens senectutem, perinde atque serpentes. Nihil enim deerit mihi, cum hæc habebo. Siquidem omnia quæcunque alij habent, mea futura essent, quatenus & fores aperire possem, & fopire custodes, & ipse ingressus inuisibilis esse. Quod si apud Indos, aut Hyperboreos spectaculum aliquod mirum ac nouum foret, aut res aliqua præciosa; aut quicquid esu uel potu dulce, nihil ueritus, sed ipse eò aduolans, fruere omnibus ad satietatem usque, Et quia Gryps, alata fera, aut phoenix, auis apud Indos à cæteris uideri nequit, ego uero etiam illud uiderem. Et fontes Nili quoque solus scirem, & terræ quicquid inhabitabile est, & si qui Antipodes ex aduerso nobis habitant, australem terræ partem dimidiam tenentes. Præterea autem & stellarum naturam, & Lunam, & ipsius Solis, facile nossem, ut qui ab igne illorum lædi non possem. Et quod omnium suauissimum fuerit, uno eodemque die annunciare Babylonem possem, quis nam in Olympijs uicisset: & si fortè in Syria pransus essem, coenare in Italia. Si quis autem inimicus mihi foret, ulcisci etiam istum, ex obscuro, iniecto in caput eius saxo, ita ut diminueretur ei cerebrum. Amicis autem contrà benefacere, offundendo dormientibus ipsis aurum. Ac sanè, si quis superbus foret, aut tyrannus, diues, contumeliosus, sublatus ipsum ad stadia utginti, per præcipitia supernè deicerem. Cuspionibus autem nemine prohibente conuersari mihi liceret, quispe cum & uideri non possem ingressus, & omnes in somnum resolverem, solis illis exceptis. Quale uero etiam illud foret, quod belligerantes tutò spectare possem, extra tellus iactum in altum sublatus? Et si uisum fuisset, adiungendo me uictis, & fopiendo uictores, fugientibus uictoriam subministrarem, ex fuga uidelicet reuer sis. Et in summa, ludum quendam facerem uitam humanam, omniaque adeo mea forent. Ac deus uiderer cæteris. Atque hæc summa felicitas est, quæ neque perire, neque insidijs peti potest, & maximè cum bona ualitudine per longam ætatem. Quid igitur est Lycine, quod in hoc uoto culpæ queas? LXC. Nihil Timolæ, neque enim tutum fuerit, aduersari uiro alato, & qui robore multa hominum millia superat. Veruntamen illud interrogabo te, Ecquem alium uideris, inter tot gentes, quas uolando oberrasti, senem iam uirum mente à statu suo ita dimora, qui annulo exiguo uectus, totos adeo montes digito mouere poterit, amabilem omnibus, idque cum caluus esset, & nasum haberet sinum? At uero etiā hoc responde mihi: Cur tandem non unus annulus omnia tibi ista potest? sed tam multis reuinctus incedes, sinistra grauata per singulos digitos: imò uero excedit numerus, & necesse erit etiam dextram ferendo oneri succedere. At

Confutatio à
sulto ex im-
possibili.

qui

qui uno adhuc necessario maximè opus est, qui te indutum à stulticia colligat, multa ista insolentia deterfa: aut an hoc quidem etiam Elleborus abundè potest, meracior uidelicet haustus? TIMOL. At prorsus Lycine, etià ipse optabistandè tam aliquid, quo discamus, qualia tu postulaturus sis, irreprehensibilia uidelicet, & quæ accusari nequeant, quandoquidè cæteros calumniaris omnes. LYC. At nō opus habeo uoto ego. Venimus enim iā ad Dīpylum, & optimus hic Samīpus, dum circa Babylonē singulari prælio dimicat, & tu Timolæ, dum in Syria quidem prandes, in Italia autem coenas, etiam ea studia, quæ ad me pertinebant, absumplistis, rectè sanè facientes, præsertim cum non probem in breue tempus discere, opulentia quadam quasi subuentanea, deinde post paulum mœrore affici, dum nudam aliquam massam panis comedam. Quale uobis non multo post accidet, postquam felicitas quidem ista uobis, multæq; diuitiæ auolantes euanescent, ipsi autem digressi à thesauris & diadematibus istis, tanquam ex suauissimō aliquo somnio excitati, domi dissimilia omnia reperietis, perinde ut histriones, regum personas agentes, qui ex theatro regredientes, pleriq; fame conficiuntur, idq; cum paulo antè Agamemnonēs, aut Creontes fuerint. Mœrore igitur afficiemini, uti consentaneum est, agroq; animo, ea quæ domi uobis sunt, aspicietis, & maximè tu Timolæ quando necesse tibi erit idem pati, quod Icarus olim, ut soluta uidelicet pennarum textura, de cœlo delapsus, humi incedere cogaris, amissis annulis illis omnibus, ultrò de digitis effluentibus. Mihi uero etiam hoc abundè satis erit, pro omnibus thesauris, ipsaq; adeo Babylone, suauiter admodum ridere ad ea quæ uos optastis, tam præclara scilicet, & hoc, cū ipsi philosophiam laudetis.

TRAGOPODAGRA

IOANNE SINAPIO INTERP.

ARGVMENTV M.

Argumentum fabule tale est. Peragunt encomium & laudes Podagræ, sacerdotes, potestatem deæ carminibus celebrantes. Ad quorum inuocationem, cum ipsa quoq; dea adesset, suumq; numen ut insuperabile & inuictum predicaret: nunciatur interea medicos quosdam Syros, deam contemnentes, ac uires ipsius eleuantes, medicinam, à patre uidelicet acceptam, contra illam uulgo polliceri. Indignata itaq; dea, arrogantiamq; ac temeritatem hominum non ferens, immisistis tortoribus suis, misere illos excruciare atq; uexare coepit. Qui cum medicina sua frustra adhibita, doloris uehementiam atq; acerbiter ferre non possent, supplicantes deæ, uictos sese, artemq; suam nullam esse, confitemur. Exorata igitur dea, tortores suos renocat, ac uictrix palmam refert. Proloquitur Podagricus quidam, malum & cruciatum inmedicabilem deest suum. Fabula uero in unum sum idem illud innuit, quod Ouidius, cum inquit:

Tollere nodosam nescit medicina podagram.

tum quod & uanitatem Iudeorum ac Syrorum nonnihil taxare uidetur, ut qui contra omnes morbos, quantum eis incurabiles, medicinam pollicerentur. quale & hodie quidam, ex eadem gente uulgo faciunt.

LOQVITVR PODAGRICVS.

Trimetri lambici.



Triste nomen, ò dīis odibile.
Podagra, lachrymosa, Cocytosata
In tartari specubus opacis ædita,
Erynnis utero quam Megæra suo tulit,
Et uberibus aluit, cuique paruulæ
A marulentæ, in os lac Alecto dedit,
Ergo quis abominabilem te dæmonum

L V C I A N I

Produxit in lucem exitio mortalibus
 Quod si luant errata manes mortui,
 Si luce commissi rationem nox petit,
 Nec Tantalus siti, nec Ixion rota
 Volubilis, nec Sisyphus onere lapidis
 Cruciandus, in Stigi fuit Ditis domo,
 Tuis sed omnes omnium scelerum reos
 Aptare decuit membris fragilis cruciatibus
 Vt corpus affectum & fatigatum meum
 Manibus ab extremis, ad infimas pedum
 Plantas, sanie tetra fluenteq; fellea
 Per membra, bile, & impetuoso flamine,
 Suis ubiq; stritgitur meatibus
 Porisq; clausum me premit doloribus.
 Per ipsa currit ignea pestis viscera,
 Carnemq; uorticibus populatur ignium,
 Aetnae uelut crater facibus exarsuans:
 Aut Sicula uallis aequorearum rupium,
 Aestibus inuolubilibus, Vbi fluctuans
 Sinuosa ruinas unda scopulorum ferit,
 O omnium mortalium opinionibus,
 Incogitabile malum. Vt omnes perditē,
 Quicumq; uana spe stolidi, te leniter
 Mulcere medicariq; cupimus, fallimur.

CHORVS.

Dimetrica lectici omnes.

Iuga Dindymi Cybeles
 Phryges ululante uoce,
 Tenero frequentare Atti
 Solent, Modisq; Sistri
 Phrygi, Super iuga Tmol
 Comon celebrare Lydi.
 Et perciti furore
 Resonant suis in armis
 Euantis orgia, rythmis
 Cretensibus, Corybantes,
 Clangit quoq; tuba duro
 Marti, modulans tumultus
 Depressa bellicosos,
 Sed nos tui podagra
 Mystæ tibi sacramus
 Incunte uere, luctus,
 Vbi grammiferapassim
 Herbis uirere prata;
 Et in arboribus tenellæ
 Zephyro reflante frondes
 Inceperint uigere,
 Malè nuptaq; cum per ædes
 Hominum strepens hirundo,
 Nocturna perq; lucos
 Iryngemir, quærelis

*Vernum tem
 pus aptum po
 dagræ. Cels.
 lib. 4. cap. 24.*

Vbi

Vbi trisibus philomela,

PODAGRICVS,

Trimetri Iambici.

O agritudinis opifer & comes mea,
O terthi gerens Bacule ulcem pedis,
Tremulum mihi suffulcias oro gradum,
Iterq; dirigas, leuia & uestigia
Firmes pedum, possint ut inniti solo.
Age miser ex fratis, tua membra corripe,
Et culmen, & dium relinque umbratile,
Nigramq; ab oculis excutiens caliginem.
Prodi foras, & ad rutilum Solis iubar
Auram serenam spiritu laeto trahe,
Ter quinq; praeteriere nunc solidi dies,
A sole cum procul in tenebris abditis
Incomposito in lecto cubans distorqueor.
Adest animus, adest uoluntas sapius
Vt in pedes me conijciam, fores petens,
Sed corpus imbecille uota deserit.
At enim propera mea mens, quoniam te non lates
Egena uita podagrici, qui cum uelit
Obambulare non queat, uiuentium
Hunc exime numero, & refer inter mortuos.
Sed etia.

At qui ueniunt hic qui baculos manibus mouent?
Capita coronati folijs sunt Actae
Cuiusde daemonum celebrant festum chorum?
An Phoebæ Paean numen extollunt tuum?
At delphica nulla cingit illos laurea.
An fors canitur laus aliqua bachanalium?
Sed non adest signum comis hederaceum.
Age qui uel unde nam uenitis hospites.
Exponite nobis, ueraq; fateamini.
Et quam deam celebretis amici dicite.

At tu quis es, uel unde nos interrogas? CHO.
Vt enim baculus gressusq; nobis indicant
Mythen uidemus insuperabilis dea.
Vnus quidē & ego sum, deā non dedecens. PO.

CHORVS,

Dimetri, partim catalectici partim
catalectici.

Venerem sacra deam Cypri
Ex ætheris ortam semine
Nutriunt in æquoreis aquis
Nereus decentem fabricam,
Iunoq; coniunx & soror
Tonantis, ulnas candida.
Apud Oceani fontes, uagis
In sinibus, educata
Nutrice fuit à Tethyde.

Suma

LUCIANI

Summoq; uertice cerebri
Est uirginis interritam
Enixus indolem, pater
Coelestium Saturnius,
Virtute claram Palladem,
Sed hanc deam beatam
Primam cubitis Ophion senex
In delicatis protulit.
Cum desijt tenebrosa lux
Erorat lucifera fuit
Aurora, subarq; lucidum
Solis. podagrae tum simul
Apparuit potentia
Te prodeuntem ex ilibus
Parcae, statim Clotho abluit,
Totusq; risit ætheris
Fulgor, tonuitq; serenum
Coelum, beatus at aluit
Hanc in papillis lacteis
Largus pater ipse Pluton.

PODAGRICVS ET CHORVS.

POD. Sed qualibus sacris ministros excitat?
CHO. Nihil cruoris ab ore ferri fundimus
Nec ulla seta de ceruice uellitur,
Nec terga, talis perstrepunt sonantibus,
Nec frustra crudæ pascimur carnis boum,
Cum uere tenuis ulmus auem germinat,
Et insidet ramis loquacula merula,
Acuta tunc mystis sagitta figitur
Per membra, clām, latens & intima penetrans
Pedem, genu, cauosq; nodos ossium,
Talosq; coxarumq; uertebra, fœmora,
Manus, scapulas, & brachia, & imas artuum
Cauernulas, tumidasq; digitorum bases,
Omnia uorat, depascitur, urit, occupat,
Inflamat, emollit, dea donec iusserit
Aufugere morbum, & esse modum doloribus;
POD. Ergo unus & ego nescius licet, fui
Deæ sacratæ numine tali percitus,
Ergo benigna ueniat apparens dea
Simulq; cum Mystis, & ego hymnos ordiar
Solitum podagricis modulaturus melos,

CHORVS.

Dimetri.

Tranquilliter igitur & sine
Ventis sit æther, Quilibet
Laudes canat podagricus.
En strata diligens, dea,
Suas ad aras aduenit
Baculo gradum suffulciens,

Salve

TRAGOPODAGRA

291

Salve deum mitissima,
Tuosq; benigna respice
Lætante lumine famulos,
Huiusq; ueris tempore
Paulum dolores mitiga.

PODAGRA,
Trimetri Iambici.

Quis est hominum, cui non ego insuperabilis
Regina morborum Podagra nota sim,
Quam nulla thura, nulla fumigatio,
Nec fusus apud aras cruor, aut donaria
Suspensa templis diuitum placabilem
Reddunt? Nec ipse uincere summus omnium
Pæon deorum medicus arte sua potest,
Apollinis ue filius Aesculapius.
Ex quo siquidem mortalium fuit genus,
Omnes meas retundere uires gestiunt,
Omnemq; turbant pharmacorum industriam,
Plantaginem terunt, apijq; semina,
Foliaq; lactucarum, & agreste pepilon,
Et marrubium, amnicolamq; potamogetona,
Alij Cnidas terunt, aliq; Symphyton,
Lentes aliq; de stercore lectos illiniunt.
Hos, cocta pastinaca, foliaq; persica,
Hyoscyamus, papauer, & bulbi iuuant,
Cortexq; pomi punici, Malicorium,
Et psyllion, thus, hellebori radix, nitrum,
Et mixta uino telis, & collamphacos,
Et gyrene, simulq; galla Cupressina,
Et panis hordeaceus, atq; brassicæ
Crudæ folia, gypsius gari liquaminis,
Et stercore syluestris capræ, fimus hominis,
Farina fabarum, flos quoq; lapidis Asij,
Alij ruberas, quicq; uocantur aranei
Mures, lacertas atq; mustelas coquunt,
Ranas, hyenas, tragelaphos, uulpeculas,
Cuius metalli non pericula sumpta sunt?
Quis non probatus humor est mortalibus?
Aut cuius inexplorata lachryma est arborum?
Animalium omnium, ossa, nerui, tergora,
Adeps, cruor, medulla, lotium, merda, lac,
Bibunt aliq; numero quaterno pharmacum,
Alij per octo, perq; septem plurtmi,
Alius bibens sacram, repurgari studet,
Aut carminibus animum adhibens illuditur,
Iudæus excantat fatuum nactus alium;
Rursus alius à fonte remedium petit.
Sed omnibus illis nil nisi plorare impero,
Et sic facientibus uel irritantibus
Occurrere soleo magis iracundior,
Qui uero contra me nihil eius cogitant

Ille

LUCIANI

Illis facilem & tractabilem me præbeo.
 Nam qui meis communicat mysterijs,
 Primum quidem statim bona uerba dicere
 Docetur, oblectareq; salibus & iocis
 Dictisq; facietis se salutantes solet.
 Deinde cum gestatus intrat balnea,
 Fit ridiculus, fit & uoluptas omnibus
 At enim quam dixit Homerus, illa sum
 Ego, per hominum capita molliter ambulans
 Plantas pedum teneras habens, ueruntamen
 Pleriq; me mortalium podagram uocant,
 Quoniam pedum captura sum *ποδῶν ἄρρα*.
 Sed agite Mystæ, qui mea colitis sacra
 Celebrate laudibus insuperabilem deam.

CHORVS.

Dimetri. Anapestici.

O nympa ingenium adamantinum habens
 Multipotens, animo dea ualido,
 Audi uota tuorum supplicum
 Magna potentia, uis tua magna,
 O Regina opulenta Podagra,
 Quam Iouis horret pernix telum,
 Quamq; profundi fluctus pelagi
 Trepidant, Quam quoq; trepidat sceptrum
 Qui gerit infera Stygius Pluton,
 O gaudens nodis, lectigrada,
 Cur si uetans, talorum tortrix,
 Calcicrematrix, malehumitanga,
 Ossitremenda, genufraga, pernox,
 Articulos cruciandi cupida,
 Curuigenuflexa, potens Podagra.

Trimetri. Iambici.

PERSONAE,

Nuncius. Podagra. Medici.

Tortores.

NVN. Domina per opportuna te fers obuiam
 Audi, neq; enim tibi nuncium fero friuolum
 Sed socia uerbis ipsa res adiungitur.
 Nam ciuitates ut statueras undiq;
 Lento pede uestigans, tibi scrutabar domos
 Cunctas, ut aduerterem, Si quis tuam
 Potentiam non debito more coleret,
 Aliosq; tuarum ui manuum sat repperi
 Regina domitos, mente bona quiescere.
 Isti sed audaces duo, confidentia
 Freti sua, non desierunt dicere
 Ac desolare, uim tuam uenerabilem
 Non esse, sed exortem uolunt mortalium
 Te generis ac uitæ. Religans igitur pedes
 Mox fascijs uehementer adproperans, die
 Iam deniq; quinta ueni, lassus itinere,

Nam

Nam tota fermē duo stadia pertransij,
 Quam subitus ades o nuncie uelocissime: POD,
 Sed cuius obsecro regionis terminos
 Duros & inuios reliqueris, explica
 Clareq; refer, ut celeritatem intelligam.
 Quinq; graduum scalas reliqui primitus, NVN,
 Tremulas quoq; luxatis trabium compagibus.
 Deinde sternax me excipit mox area,
 Duris renitens ad pedes impulsibus,
 Quod iter ubi confeci grauis uestigijs,
 Stratam silicibus ingrediebar semitam,
 Itaq; scrupulis acutis asperam,
 Hinc incidens in lubricam & planam uiam,
 Dum propero progredi, solutum retrahit
 Calces male firmas illico coenum retrō,
 Qua transeunt liquidus ex membris mihi
 Sudor fluebat, æger ut fessum gradus
 Deficeret, Inde lassus omni corpore.
 Latam quidem, ast tutam minus insisto uiam,
 Varijs & hinc & inde me uehiculis
 Ut currerem cogentibus & urgentibus.
 Quare celeriter subleuans segnem pedem,
 Transuersus occursum fugiens, cessi loco,
 Donec citis quadriga transiret rotis,
 Mystes enim tuus nequisbam currere,
 Non gratis hæc recte tibi res gesta sit, POD,
 Mi nuncie. Tuæ namq; promptitudini
 Parem rependam gratiam precio pari.
 Atq; hoc adeo gratum tibi sit præmium,
 Posthac triennio semel modo leues
 Tentare te nostros dolores perferam.
 Sed uos scelesti, dñs & inuisissimi,
 Quinam, uel à quibus parentibus aditi
 Audetis obniti podagræ potentia,
 Cuius superare uim nequit Saturnius?
 Heus dicite pessimi: Quoniam heroas ego
 Quàm plurimos domui, sapientes ut sciunt,
 Priamus pede celer ille, canitur podagricus. Herods
podagrici.
 Perijt Achilles podagricus ille Pelei,
 Et Bellerophontes podagricus me pertulit,
 Podagricus & Thebanus erat dux Oedipus,
 Et ex Pelopidis podagricus erat Plesthenes,
 Et filius Pæantis etiam podagricus,
 Dux præfuit classi, fuit & alius celer
 Dux Thessalorum, qui simul atq; prælio
 Victus ceciderat Protefilaus, præfuit
 Classi, podagricus licet & æger foret.
 Ithacæ quoq; principem Laërtis filium
 Vlysem, ego, non spina necuit Trigonos,
 Nunquam ergo gauisuri o calamitosissimi,
 Pœnam patiamini meritis uestris parem,
 Syri quidem genere Damasceni sumus MED,

- Multa fame uero coacti & inopia,
 Terram & mare peragramus, errantes, uagi.
 Habemus autem quod pater ungentum dedit,
 Per hoc mala consolamur ægrotantium.
- POD. Cede quod unguentum? quis illius habitus?
 MED. Sacrum tacendius mihi iurandum datum,
 Me talia dicere tibi planè non sinit,
 Nec ultimum morientis edictum patris,
 Qui fuffit hanc cælare nos uim pharmaci,
 Quod fauentem te quoq; scit compescere:
- POD. An igitur, ò execrâbiles, malè perditî,
 Vilius usquam tanta uis est pharmaci,
 Meam quod inunctum uim sciat compescere?
 Sed sine, paciscamur age tali fœdere,
 Et experiamur, an ne uirtus pharmaci
 Futura sit superior, an flammæ meæ.
 Huc ò seuera, statim undiq; conuolantia
 Tormenta, præsidēs meæ uesaniæ,
 Ocyus adeste, Tuq; soleas infimas
 Pedum, sub ipsos usq; digitos urito,
 • Tu calcibus insili, profundam tu riges
 A fœmoribus ad genua tabem felleam,
 At uos manuum repente flectite digitos.
- TOR. En imperata singula tibi fecimus.
 Iacent, miseriq; clāmitant grauissimè,
 Per omnia torti membra tuis complexibus.
 Nunc agite, ò hospites, uideamus optimè,
- POD. An illitum uos nunc muniet hoc pharmacum,
 Nam si palam aduersum fuerit illud mihi,
 Mundum relinquens, abditos terræ sinus
 Subibo, & infimos abyssus Tartari,
 Obscura & ignota omnibus mortalibus.
- MED. En unximus, leuat neq; dolores tamen,
 Heu proh dolor, heu tabesco miser atq; pereō.
 Omnia populatur membra mea cæcum malum,
 Non Iuppiter fert tale telum fulminis,
 Non ulla sic procella sæuit æquoris,
 Non impetuosus tanta uis est turbinis,
 An asperos sustineo morsus Cerberi?
 Num uirgus Echidnæ membra mea depascitur?
 An tunica sanie tincta Nessi sanguinis?
 O dea miserere, Nam neq; meum pharmacum,
 Nec aliud inhibere poterit cursum tuum,
 Victrix sed omnium omnibus es suffragiis.
- POD. Desinite nunc tormenta, dolores cedite:
 Mecum quia ceptæ litis illos pœnitet,
 Et norit unusquisq; me solam omnium
 Inachrimabilem & immedicabilem deam.

CHORVS.

Hexametri μέτρον & Anapestici
 Dimetri.

Non

Non uis Salmonei contendere cum tonitribus
 Ausa Iouis, poenas euadere salua potuit
 Verum animo repressa, repenteq; fulmen dei
 Fumigero stygias detruditur ista sub aquas,
 Nec satyrus phœbo congressus Marsya tulit
 Inde uoluptatem, cum diripit undiq; cutem
 Pythius illius, non premia grata referens
 Litis habet memorem, luctu quoq; foeta Niobe,
 Namq; & adhuc lugens Sipylum, rigat uda lachrymis
 Mœonis ad lites Arachne, quia Pallada uocat
 Perdita, nunc scelus id testantia stamina plicat,
 Impar enim est diuorum affectibus humana uis,
 Ut Iouis, ut Latonæ, ut Pallados, ut Pythij.
 Mites ergo feras cruciatus atq; faciles,
 O celebris, cunctisq; locis dea nota podagra,
 Ferq; leues, & acutos, & breuiter noxios
 Absq; dolore, nec intolerabiliter, benè suos
 Qui teneant fines, sint exiguumq; ualidi,
 Quiq; gradum non impediunt facientibus iter,
 Multæ sunt formæ miserorum,
 Sed podagros soletur morbi
 Exercitium & consuetudo
 Quare æquanimiter, nobiscum
 O quotquot in hac estis naui,
 Cruciatu ex animo ejcite,
 Quod si quæ placeant, non fiunt,
 Et iter non placitis dñ inueniunt,
 Quisquis es hic cui morbus grauis est
 Teludi rideriq; feras,
 Nam hæc huius ludi natura est.

OCYPVS

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM

Ocypus Podalirij ex Asia filius fuit, pulchritudine ac uiribus præstans, gymnasiarumq; et uenali-
 onum in primis studiosus. Hic cum sepe uideret eos qui à rigida podagra detinerentur, irridere il-
 los cepit, dictitans nihil esse prorsum, cur illi tantos dolores præ se ferrent. Indignatur itaq; dea, ac pedes il-
 lius inuadit. Qui cum ab initio constanter ferret, ac morbum detrectaret, tandem a dea totus prosternitur, et
 supinus decumbit. Scena quidem siue actio fabule apud Thebas esse intelligitur, Chorus autem ex populari-
 bus eius loci podagricis constituitur, qui omnes Ocypum pariter coarguunt. Fabula est ex ijs quæ pro ualde ur-
 banis habentur. Interlocutores fabule sunt.

Podagra.
 Ocypus
 Nutritor
 Medicus
 Labor
 Nuncius.

Proloquitur autem Podagra.

Poëma imperfectum, et mendosum est, et, ut Erasmus addit, ne micam quidem Luciani salis habens.

bb 4

Mimesis est
 græcorū grā-
 maticorū, qui
 huiusmodi in-
 scriptiones fa-
 bularū præ-
 mittunt, ut a-
 pud Euripi-
 dē. Aristophā-
 nē et c. uideat
 te licet.



RAVIS hominibus, & inauspicati nominis
Podagra uocor, mortalibus dirum malum.
Quæ uinculis astringo neruorum, pedes,
Ingressa clām sub artuum compagine.
Ridere uero soleo, eos quos torqueo,
Dum proloqui ueram mali causam haud uolunt,
Aliamq; fictam in promptu habent, qua se tegant.
Quilibet enim se decipit mendacio,

Luxatum alicubi, aut grauiter allisum pedem
Dum dicitur, ueramq; causam supprimit.
Quod enim ipse celat, & latere alios cupit,
Hoc tempus inuito arguit eo, post tamen.
Ac tum domitus, ueroq; nomine me uocans
Gestatur ab amicis, triumphus omnibus.
At uero ad hanc rem adiutor est Labor mihi.
Neq; enim sine hoc ego sola quicquam potuero.
Proinde mordet me illud, & præcordia
Tangit mihi, quod, cum ille causa sit omnibus
Malorum, & omnes excruciet, nemo tamen
Incesset ipsum maleficis conuicijs.
Sed abominabilibus (ita est dementia)
Me prosequuntur imprecationibus,
Quasi hoc, mea, modo effugere possint, uincula.
Verum quid ista nugor, & non protinus
Qua gratia huc aduenerim ad uos proloquor.
Iram euomens hanc intus omnem, ut est, meam.
Nam cursor hic (si dijs placet) generosus,
Elatus animo præter alios Ocypus
Contemnit, & nullam esse me (demens) ait.
Ego autem, ut mulier, ira acerbè percita,
Illum uicissim acerbo, & immedibili
Adorta malo: ut mos est meus.
Ictu illico talum pedis certo petens.
Ac nunc quidem dirus labor locum eum tenet,
Plantamq; terebrat infimam stimulis suis.
At ille, ceu cursu, aut palæstra, offenderit
Pedem, magistrum decipit, miserum senem,
Sed biliosum ægrè mouens captum pedem
Progreditur infelix domo ipse huc foras.
OCYP. Vnde autem acerbus iste per pedes mihi
Sine uulnere improuisus accidit dolor,
Qui neq; gradi me, neq; loco stare patitur?
Intendo uero neruum, ut arcum olim solet
Iaculator, inde dum sagittas emouet,
Cogitq; tandem uis iniqua proloqui.
Cedit dolentium ultimum iam tempus.
NVTR. Attollere ipsum, quæso fili, & alleua,
Ne fortè concidens, pro eo atq; claudus es,
Tecum pariter & me trahas pronum solo.
OCYP. En teneote, absq; pondere, & tibi pareo:
Aegro pedi insistens, doloremq; opprimens,
Namq; iuniori turpe, pueros inter, est,

Obmur-

Obmurmurans minister, inualidus senex.

NVTR. Ne ne quid huius stulte, ne mihi obijce,

Ne fastuose me laceſſe, uti iuuenis

Illud ſciens, quod iuuenis eſt quiuis ſenex

Quoties neceſſitas, & opus hoc poſtulant,

Ac crede dicenti, ultimum hoc ſi ſubtraham,

Stabo ſenex, at tu iuuenis cades humi.

OCYP. Attu, parum ſi offenderis, ſenex, cadis,

Et hoc, dolor cum nullus etiam te premit,

Siquidem parata in ſene uoluntas ſemper eſt,

Sed res & opus haudquaquam in eo itidem uigent.

NVTR. Quid hæc ſophiſtando ineptias agis,

Quin potius unde morbus hic cauam pedis

Aduſq; plantam uenerit tibi, diſſeris.

OCYP. Dum curſitando exerceo me, atq; ibi leuem

Pono pedem, currens reſorſi, atq; incidi

In hoc malum, implicitus dolore, quo uides.

NVTR. Denuo igitur curre, uti monebat, qui ſedet

Barbamq; ſub tonſore uellit hiſpidus.

OCYP. Ergo ubi palæſtra exerceor, parembolam

Dum iacere luſtando uolo, hanc plagam tuli.

Hoc utiq; tandem credere uolo te mihi.

NVTR. At qualis ipſe miles eſ, cedo, ut iacens

Parembolam, percuſſus hanc plagam ſeras?

Mendacium neſcendo, falſa prædicas. *

Eadem iſta diximus aliquando nos quoq;

Fatendo ueritatem amico nemini.

At nunc uides ut cuncta ^{deſit quippiam}

Quaſſansq; facile inſorquet huc, illuc, labor.

MEDIC. At ubi, ubi reperiam inclytum Ocypum, uiri,

Ex pede laborantem, & uacillantem gradu,

Medicus enim cum ſim, ex amico quopiam

Audiui eum uehementer affici malè,

Dolore, qui conſiſtere pede ipſum haud ſinit.

Sed ipſus hic propè iacet ante oculos meos,

Stratus ſupino, per cubile, corpore,

Saluere iubeo per deos te, ac tuum *

Quid iſtud Ocype, dic mihi, forſan *

Si fortè enim cognoro, forſan remedium

Adhibebo tam ſæuo dolori, atq; iſtius

Tantam mali cauſſam leuabo ſcilicet.

OCYP. At me uides, ò * ſoter, & Soteriche

Tubæ ipſius nomen gerens, Soteriche.

Sæuus dolor pedem mihi arrodit malè.

Greſſumq; timidè facio, & haud planum pede.

MEDI. Vnde, aut quid accidit, expedi, aut quibus modis?

Nam medicus audiens rem, ut eſt, dempto metu

Melius adit: non audiens, errat ferè.

OCYP. Dum genere curſus neſcio quo exerceor,

Arti ſtudens gymnæſticæ, plagam tuli

Percuſſus à quodam meorum æqualium.

MED. Cur triftis igitur ceſſat inflammatio

De hoc loco Eraſmum uide in Prouerbis:
Curre denuo.

Quid parembole inter palæſtritas propriè
ſit, alibi non reperiō. Videtur tamen equi-
uocatione hic uti, & priore loco tacitè &
ſubdolè luſtantiū interſitionem pedum ſi-
gnificare, poſteriore aut, uel uallum, uel ca-
bortem aut manum ſubſidiariā, quæ in ip-
ſa pugna cæteris ordinibus inferiunt. De
qua ſignificatione Suidas & Heſichius me-
minerunt, & Pollux quoq;.

* Haud ſcio an hic quoq; deſit quip-
pium, cum poſteriora uerba à cho-
ro magis, quā à Nutritore fieri ui-
deantur. Et Medicus quoq; poſtea
non unum, ſed multos compellat.

* Id eſt, ſeruator, ſic enim demul-
cendi cauſa medicum uocat. & So-
terichus à Soter deductitium eſt, aa-
liis proprium quoq;.

L V C I A N I

Locum per ipsum, aut cur neq; impositas habes
Tinctas salubri fascias aspergine?

OCYP. Quoniam haud amo, ex lana illigata uincula,
Ut quæ afferant deformitatem inutilem.

MED. Quid ergo tibi uidetur? incidam pedem?
Nam si hoc feres, scias licet, quam plurimum
Exhauriam tibi secando sanguinem.

OCYP. Fac, quicquid inuenire nunc nouum potes,
Ut me hoc pedum dolore quam citò liberet.

MED. Et sectionem acutam, & æris ferream
Cruoribus bulam, semicuruam infero tibi.

OCYP. Heus sine, sine.

NYTR. Soter quid agis, ut ne tibi Soteria

Pro: Vitam
saluam nunq̃ tibi
contingat
ulla, &c.

Contingat ulla, qui facinus istud facis
Adhibere ferrisatum laborem sustines?

Malumq; nisl planè sciens, infers pedem?

Falsus etenim, audisti opera, quæ audisti modo.

Nam neq; palæstra iste, neq; cursu, ut dicitur,

Certando læsus est, id ex me ergo audias.

Principio enim saluus quidem uenit domum,

Post autem edens multum, & bibens miser,

Solus, super lectum cadens, somnum capit.

Ac deinde noctu, experge factus, occipit

Clamare, quasi perculsus aliquo dæmonè,

Ut omnibus clamorè eo incuteret metum.

Dicebat autem, unde hoc malum mihi? heu miser,

Forasse dæmon potitur aliquis pede. *

Noctu insuper solus quoq; residens thoro,

Ceu præco, lamentando prosequitur pedem.

Ast ubi diem iam gallus intonat tuba,

Accessit, & tristem mihi imposuit manum.

Plorans, febricitans, corpori innitens meo.

Tibi uero, quæ dixit prius, mentitus est,

Sæua hæc uolens morbi tegere mysteria.

OCYP. Verbis senex armatus omnis semper est.

Nil iactitans non, ast opere præstans parum.

Nam qui dolet, falsumq; amicis disserit,

Similis edenti mastichen famelico est.

MED. Deludis omnes tu, aliaq; alijs implicas.

Dicens, dolere te, ast ubi doleas, tacens.

OCYP. Quo nam ergo pacto edisseram causam tibi

Huiusce morbi, qui doleo grauiter quidem,

Verum nihil scio, nisl quòd doleo modo.

MED. At enim absq; causâ cum dolet aliquis pedem,

Posthac inania uerba fingit, ut lobet,

Sciens graue illud, quò implicatus est malo,

Ac nunc quidem consistis in acie mali. *

Ubi uero & alterum pedem inuadet dolor,

Flebis gemens, at dicere unum tibi uolo

Hoc illud est, nolis, uelis, hoc illud est.

OCYP. Quod illud autem? quòd uenomen habet? cedo.

NYTR. Nomen quidem habet, è duplici factum malo.

OCYP.

OCYP. Hei mihi, quid hoc? dic obsecro te, dic senex.
 NVTR. Ab eo loco principium habet, ubi nunc doles.
 OCYP. Pedis igitur principium habet, quantum dicis.
 NVTR. Huic adde sæuæ nomen Agræ, Doricum.
 OCYP. Quo me ergo pacto miserum, adhuc?
 NVTR. Est sæua nempe, namq; parcat nemini.
 OCYP. Soter, quid ais, quid me autem?
 MED. Sine me parum, stulte tui ego gratia.
 OCYP. Quid hoc mali autem, aut quid tibi accidit graue?
 MED. In graue malum incidisti & incurabile.
 OCYP. Proin claudicantem uiuere hinc necesse me est?
 MED. At esse claudum, nihil erat, neue hoc time.
 OCYP. Quid peius autem?
 MED. Iacere utroq; te impeditum pede etiam.
 OCYP. Heu, unde nouus inuasit hic mihi dolor,
 Etiam alterum pedem, huicq; compatitur malè?
 Quòue penitus modo obrigui ut ire hinc uolo,
 Formido uero dis mouere pedem nimis,
 Stultus, quasi infans derepente exterritus.
 Sed obsecro te per deos Soteriche,
 Vt siquid ars potest tua, nihil inuidens
 Medecare mihi, sin minus, ego pereofunditus,
 Namq; intus excrucior, doleoq; per pedes
 Tanquam sagitta fixas ex arcu, leui.
 MED. Equidem remota ambago uerborum procul
 Hac qua, medici alij solent uti modo,
 Ipsaq; re nullam salutis ferre opem,
 Cuncta patienti breuiter exponam tibi
 Principio ineuitabile in malum miser
 Planè incidisti, non enim compactilem
 Ferroq; fictam pede subisti compedem,
 Sed sæuam & abditam omnibus prorsus malam,
 Cuius hominum natura non tulerit onus.
 OCYP. Eheu miser, uæ uæ mihi,
 Vnde hic mihi tacitus pedem terebrat dolor?
 Suscipite me manibus priusquam concidam,
 Perinde uti Satyri sub ulnas Bacchicos.
 NVTR. Equidem senex sum: at ecce tibi pareo tamen,
 Iuuenemq; te longæuius ipse, manu rego.

Cætera deficiunt.

DIALOGI MERETRICII

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGUMENTVM.

VT in superioribus dialogis, breuioribus quidem illis, Lucianus, cum superiorum, tum inferiorum res irridet, sumpta, ut uidetur, occasione partim ex Homero, & cæteris epicis, partim ex Tragediarum quoq; scriptoribus, ita in hisce meretricum colloquijs mulierum quoq; uicia, amores, uariamq; lasciuam persequitur, idq; accepta eius rei occasione, atq; materia ex Menandro, & eius ætatis comædijs. Eadem enim & illic argumeta tractata esse, ex Latinorum, Terentij ac Plauti conuersionibus coniecturam facere licet. Quod si autem de re non usque adeo graui, aut periculosa, etiam diuinare licet, uidetur Lucianus, exsercitandi quoq; gratia, hui

huiusmodi lufitasse, quippe qui is, quibus aliquando rhetoricam tum alibi, tum in Gallia quoque professus est, huiusmodi quasi exempla quædam, propofita uoluerit. Ita enim accurate hic ubique Atticam eleganciam ac proprietatem custodiuit, ut prorsus ad imitationem hæc composuisse uideatur. Neque uero hoc loco crimini nobis uerterit quispiam, quasi meretricia hæc, et infanda etiam nonnulla, latina facta, iuueni uti legenda proponamus. Nam præterquam quod suscepto operi seruiendum fuit, etiam illud defendere nos debet, quod ex sapientioribus quorūque dixisse quidam ferunt: Mala cognoscenda esse, non ut faciamus, sed ut facilius euitemus.

GLYCERA ET THAIS



GLYCERA.

ILITEM istum, Thais, Acarnanum, qui dudum quidem Abrotanum habebat, post autem me amauit, purpuratum istū dico, nosti ne ipsum, an oblita es hominis? THA. Quid ni nossem, Glycerium, nam & potauit nobiscum superiori anno, in festis arualibus. Sed quid istud? uideris enim ne scio quid de illo narratura esse. GLYC. Gorgona ipsum, sceleratissima ista, quæ se amicam esse meam simulabat, subdolum uerbis, à me abstraxit. THA. Et nunc tibi quidem ille amplius non conuersatur, Gorgonā autem amicum sibi parauit. GLYC. Ita est, o Thais, atque hæc res non mediocriter dolore me afficit. THA. Malum quidem hoc est Glyceri, haudquaquam nouum aut mirum tamen: sed consuetum adeo, ac fieri à nobis meretricibus solitum. Proinde neque moerore affici nimium decet, neque accusare Gorgonam. Neque enim tibi Abrotanum ob hoc prius succensuit, quanquā amicæ inter uos eratis. Cæterum illud miror, quid nam adeo laudet in ea miles iste, nisi si omnino cæcus est, qui non uiderit capillitium illam rarum habere, & in multam usque frontem deductum: deinde & labia liuida atque emortua, collum autem exile, & extantes in eo uenas, longumque nasum. Vnum solum habet, quod procera est, & recta, & ridet admodum illecebrosus quiddam. GLYC. Antu putas, o Thais, propter pulchritudinem amasse illam, Acarnanem? an nescis, quod uenefica est Chryfarium, mater illius, Thessalas nescio quas incantationes sciens, ac lunam deducens. Aiunt autem ipsam uolare quoque noctu. Illa igitur in insaniam uertit hominem, phar maco quodam ei temperato, ac bibere dato, & nunc uindemiant ipsum. THA. Tu quoque Glycerium, alium aliquem uindemabis, istum autem ualere sine.

MYRTIVM, PAMPHILVS ET DORIS

MYRTIVM.



Cereris festa
apud Atheni
enses fuisse.

VCIS ne Pamphile, Philonis naucleri istius filiam? Iam enim uxorem duxisse te aiunt. Tot autem iuramenta, quæ iurasti, & lachrymæ istæ, breui adeo momento, omnia euauerunt? & nunc Myrtij oblitus prorsumes? idque etiam Pamphile, cum octauū iam mensem ex te prægnans sis? Quippe hoc uel solum ex tuo amore consecuta sum, quod mihi tantū impleuisti uterum, & me non ita multo post liberos alere oportebit, rem meretrici grauissimam. Neque enim exponam infantem, & maximè si masculus nascatur, sed Pamphilo ei nomine imposito, ego quidem solamen quoddam amoris habebo: tibi uero exprobrabit aliquando accedens ad te ille, quod perfidus fueris in miseram ipsius matrem. Cæterum Pamphile, haudquaquam formosam uirginem ducis. Vidi enim nuper ipsam in Thesmophorijs, unā cum matre, nondum etiam sciens, quod propter ipsam, Pamphilum uisura amplius non essem. Proin tu quoque antea ipsam contemplare, faciemque & oculos ipsius uide, ne te postea discruciet, quod cæcios eos admodum habet: neque etiam quod distorti sunt, & se mutuo aspiciunt. Imò uero Philonem uidisti, patrem puellæ, faciem

Faciem igitur illius nosti, quare nihil amplius opus erit, filiam quoque uidere. PAM. Adhuc Myrtium, nugantē te audio, uirgines, ac nuptias nescio quas nauticas commemorantem? Egon' autem simam aliquam, aut formosam sponsam noui? aut omnino quid Philon Alopecensis (illum enim opinor te dicere) filiam habet nubilem? At neque patri amicus ille est. Memini enim de pacto nautico, non multo antē iudicio illum cum illo contendere. Nam talentum, opinor debens patri, exoluere nolebat. Pater autem apud eos, qui controuersias nauticas disceptant, accusauit illum, adeoq; ægrē tum exoluit illud, imò neque totum, ut pater dicebat. Quod si autem uxorem ducere etiam decretum mihi esset, Demeæ scilicet filia relicta, eius qui superiore anno exercitum duxit, idq; etiam cum consobrina ea mihi sit, Philonis istam nescio quam uxorem ducere? Tu uero unde ista audisti? an fortē ipsa hoc effinxisti, nouas quasdam zeilotypias meditando, & cum ijs perinde ut cum umbris, nequicquam digladiando. MYRT. Proinde uxorem Pamphile, non ducet? PAM. Infanis Myrtium, aut certē temulenta es. Atqui heri non ita multum inebriati fuimus. MYRT. Doris hæc mœrore isto affecit me. Nam cum fortē missa esset, ut lanas cœmeret mihi, ad uentrem, & uota pro me faceret, Lesbiam ait, fortē conuenisse se. Quin potius ipsa huic Dori narra, quæ audieris, nisi tute finxisti ea. DORIS. At malē dispeream, hera, si quicquam mentita fui. Nam postquam eò loci, ubi curia est, ueneram, obuiam fit mihi fortē Lesbia, subridens, atque ait: Amator uester, Pamphilus, uxorem ducit, Philonis filiam. Ac si credere nollem, iussit ut in angiportum uestrum intrō aspicerem, ubi omnia corollis & sertis ornata essent, præterea & tibicinæ, & tumultus, & qui Hymæneum canerēt, nonnulli. PAM. Quid igitur, aspexisti intrō. DOR. Atque admodum, uidiq; omnia, quæ illa dixit. PAMP. Intellego errorem. Neque omnia tibi Dori, mentita Lesbia est, & tu uera Myrtio quoque renunciasti, nisi quod metu frustra ambæ territæ estis. Neq; enim nuptiæ illæ apud nos fiunt, sed in mentem nunc uenit mihi, quod ex matre audiui, quando à uobis heri domum reuersus fui. Nam illa mihi Pamphile, inquit, tum: Aequalis hic quidem tuus, Charmides, uicini huius Aristene ti filius, uxorem iam ducit, & resipiscit. Tu uero quousque tandem, cum amica consuetudinem habebis? Talia ego tum audiens per negligentiam transmittēbam, atque in somnum prolabebar. Deinde mane exurgens, domo statim exiui, ut nihil eorum sciam, quæ Doris postea uidit. Quod si autem mihi non credis, denuo abiens hinc Dori, diligenter inspicē, non porticum, sed ianuam ipsam, utra coronis ac sertis exornata sit. Deprehendes enim non nostram illam, sed uiciniam esse. MYR. Seruasti me, Pamphile. Strangulāsem equidem me, si quicquam tale factum fuisset. PAM. At factum non est, neque ita insaniero ego, ut Myrtij oblitus esse uidear, præsertim iam uterum ex me ferentis.

MATER ET PHILINNA.

MATER,

INSANA ne fuisti Philinna, aut quid tibi accidit tandem in cōuiuio heri? Venit enim ad me Diphilus mane lachrumans, & narrauit mihi ea, quæ indignē à te passus fuerit. Ebriam enim fuisse te, & in medium progressam, saltasse ait, ipso prohibente, postea autem etiam osculatam fuisse Lampriam, sodalem suum, ac postquam succensuerit tibi, relicto ipso, ad Lampriam transiisse, illumq; amplexatam esse. Sese uero disperiisse cum hæc fierēt. Sed neque noctu opinor, concubuisti cum eo, relicto autē lachrumante, sola in proximo grabbatulo iacuisti, cātillans, atq; ægrē faciēs illi. PHIL. At ea, quæ ipse fecit, mater, haudquaquam narrauit tibi, neq; enim patrocinareris ipsi, contumelioso adeo existēt. Qui me quidem dimissa, sermones subinde

De Calamide
flauario Plin-
ius lib. 34.
cap. 9.

inde conferebat cum Thaide Lampriæ amica, cum ille nondum adesset. Postquam autem uidebat indignè ferre me, atq; ego nutu admonebam hominem, eorum quæ faciebat, ille summa auricula apprehensam, & ceruice ad se reclinatâ Thaidē etiā osculatus est, ita impresso ore, ut uix inde labia retraheret. Proinde ego quidē lachrumabar, ille uero ridebat, ac Thaidi multa in aurem clām susurrabat, de me uidelicet. Et Thais quoq; ad me aspiciens, subridebat. Vbi autem aduenire Lampriam animaduertebant, ac tandem mutuis osculationibus explebant sese, ego quidem cum ipso tamen accubui, ut ne in posterum etiam hoc causari posset. Thais autem exurgens, saltauit prima, nudatis in multum usq; talis, perinde ac si sola pulchros eos haberet, ac postquam desijt, Lamprias quidem tacebat, neq; quicquam uerbis addidit: Diphilus autem, supra modum laudabat concinnitatem ac gestus æquabilitatē, eo quod in nullo adeo defecisset, quodq; aptè ad cytharam & motus & planta respondissent, & alia infinita, perinde ac si Calamidis Sosandram laudaret, & non Thaidem, quam tu quoq; satis nosti, cum nobiscum lauaret nuper, qualis sit. Ipsa autē Thais qualia in me statim probe dixit: Siquamenim, inquit, non pudet graciliū crurum, quæ habet, exurgens saltet etiam ipsa. Hic tibi quid dicam mater? surrexi equidem, atq; saltauit. Quid enim facere conueniebat? perferre scilicet, & silentio scomma illud tacitè confiteri? ac Thaidem permittere ita in conuiuio regnare? MAT. Aemulatio hæc quidem, filia, grauior paulò fuit, Nam ne curare quidē ista oportebat: sed tamen dic quæ posthæc consecuta sunt? PHIL. Cæteri quidem igitur laudabant, Diphilus autem solus, supinus in tergū iacens, ad lacunar fursum aspicebat scilicet, donec saltando defessa ego, quieui. MAT. Quid autem, quod Lampriam osculata esse diceris, uerū ne istud fuit? quid taces? Non enim hoc quoque uenia dignum est. PHILIN. Atqui uicissim illi ægrè facere uolebam. MAT. Deinde neq; concubuisti unā cum illo, sed etiam cātillasti lachrumante illo, An non intelligis filia, quod mendicæ atq; inopes sumus? neq; meministi, quā multa ab illo accepimus, aut quo pacto superiore hyeme uiuendum nobis fuisset, nisi hunc nobis ipsa adeo Venus obtulisset. PHIL. Quid tum igitur? an ob id tolerarem hæc, & contumelia ab ipso afficerer? MAT. Irascere quidem, ne autem uicissim contumeliosa fueris. An nescis, quod contumelia affecti amatores, amare desinunt, & se ipsos obiurgant. Tu uero omnino difficilis semper erga hominem fuisti. Ac uide, ne iuxta prouerbiū, funiculum nimis intēdendo, abrum pamus aliquando.

MELISSA ET BACCHIS



Si quam fortē nosti, Bacchisanum, quales multæ Thessalæ perhibentur esse, incantatrices, & antabiles uideri faciētes, etiam si qua prorsum odio digna mulier existat, eam acceptam, ad me adducas quæso, ita tibi rebus tuis optato frui liceat. Nam ego uestes omnes, atq; omne aurum hoc libenter amiserim, si solum uideam iterum ad me reuerti Charinum, odio Simmichen perinde habentem, atq; me nunc habet. BAC. Quid ais Melissa? non amplius tecum consuetudinem habet, sed ad Simmichen diuertit Charinus? cuius gratia tantas iras parentum sustinuit, cum diuitē illam uxorem ducere negaret, quæ quinq; in dotem talenta, ut dicebatur, illi allatura erat: memini enim me ista ex te audire. MELIS. Cuncta hæc euauuerunt Bacchi, & iam quintus dies est, ex quo illum prorsus ne uidi quidem. Sed potant apud æqualem Pammenem, ipse & Simmiche. BAC. Acerba sanè hæc Melissa tibi accidunt. Sed quid adeo dissidium hoc inter uos conciliauit? Videtur enim haud quaquam exiguum istud esse. MELIS. Quod ad summam rei attinet, prorsum ne dicere quidem possum, Paulò autem antè, cum ex Pireo rediret (Descenderat

Locus fuit A
thenis, ubi ma
retrices habi
tabant. ex al
ter, ubi bello
cæsi sepelien
bantur. Suid.

θύου, ἔνομα
 δ' ἐν θύου, ἵν
 quit Hesychi
 us. huius suffe
 tu in sacris u
 tebentur.

Nova



OV A quædam de te audimus Leæna, Lesbiam uidelicet Megillam diuitem illam, amare te, perinde ut uirum, & coire uos, nescio quid mutuo uobis facientes. Quid istud? erubuisti? Sed dic mihi, uerane ista sunt? LEAEN. Vera Clonarium; pudet autem dicere. Alienum enim quiddam est. CLON. At per Cererem, quid hoc negocij? aut quid sibi uult mulier? Quid autem etiam agitis, quando coitis? Vides, haudquaquam amas me, neq; enim celares me talia. LEAE. Amo equidem te, quantum ullam aliam. Mulier autem illa, uirilil supra modum est. CLO. Non intelligo, quidnam etiam dicas, nisi si tribas quæpiam est. Tales enim in Lesbo perhibent mulieres esse, quæ à uiris quidem pati illud nolint, cum mulieribus autem ipsæ, perinde ac uiri solent, congregiantur. LE. Tale quippiam est. CLO. Proin mea Leæna, istud ipsum etiam expone, quo pacto uidelicet ab initio sollicitauerit te, quoq; modo etiam addudi te, ut illi morem gereres, passa fueris, & quæ deinceps consecuta sunt. LE. Computatiunculam quandam instituerant, ipsa & Demanassa Corinthia ista, diues ipsa quoq; & in eadem arte, cum Megilla exercitata: assumpserantq; me, ut cithara ipsis canerem. Postquam autem satis cecineram, & iam intempesta nox erat, cubitumq; ire conueniebat, ipsæ autem iam ebriae erant. Tum Megilla: age, inquit, Leæna, iam enim dormire æquum est, hic nobiscum unâ cuba, media inter utranq;. CLO. Concubuisti ne? Quid tum postea factum est? LE. Osculabantur me primo, perinde atq; uiri solent, non ipsa modolabia applicantes, sed os subaperientes quoq;. Deinde & amplexabantur, & papillas atterebant mihi. Demanassa autem etiam mordebat, inter deosculandum. Ego uero, quid nam rei esset, haudquaquam etiam coniectura consequi poterã. Cæterum parua interiecta mora, Megilla cum iam incaluisse, comam, ut illam quidem ficticiam habebat, à capite reiecit, ipsa autem iacebat omnino similis, atque æquiparanda gladiatorialicui uehementer uirili, atq; robusto, ad uiuum usque cute detonsa. Ac ego quidem, ubi aspexi, perterrita sum. Illa uero, Leæna inquit, ecquem adolescentem unquam uidisti ita pulchrum? At non uideo, inquam ego, ullum hic adolescentem, Megilla. Tum illa, ne me, inquit, effemines, aut mulierem facias: Megillus enim uocor ego, & iam olim Demonassam hanc uxorem duxi, estq; ea uxor mea. Risiequidem ad hæc, Clonarium, atque proinde Megilla, latuisti, inquam, tu nos, uir existens, quemadmodum Achillẽ aiunt, inter uirgines absconditum latuisse, habesq; uirile illud, ac Demonassæ facis, idem, quod uiri solent? Idem ego Leæna, inquit, non habeo, sed neq; opus eo admodum habeo. Peculiari autem modo, suauius aliquanto cõuersari me uidebis. At num Hermophroditus es, inquam ego, quales multi perhibentur esse, utrunq; membrum habentes (Adhuc enim Clonarium, ipsam rem ignorabam) Neq; hoc, inquit illa, sed per omnia uir sum. Tum ego, audiui, inquam, ex Boeotia tibi cina quadam, Ismenodora nomine, cum illa, quæ Ephestria apud ipsos dicuntur, enarraret, fuisse Thebis quendam ex muliere uirum factum, qui idem & uates optimus fuerit. Num igitur & tibi tale aliquid accidit? Haudquaquam. Leæna, inquit, sed nata equidem sum similis uobis alijs, Sententia autem & libido, cæteraq; omnia uirilia mihi sunt. Proinde sufficiens tibi, inquam, libido est? Tum illa: Præbe igitur, Leæna inquit, & cognosces me nihilo inferioriorem uiris esse. Habeo enim quiddam aliud pro uirili illo. Sed præbe, uidebis enim. Præbui itaq; Clonarium, cum illa diu multumq; supplicaret, atque etiam monile daret, ex præciosioribus illis quoddam, & uelamina aliquot tenuiora. Atq; exinde ego quidem illam perinde ac uirum complectebat. Illa autem & faciebat, & osculabatur, & anhelabat, uidebaturq; mihi supra modum adeo uoluptate affici. CLO. Quid faciebat Leæna? aut quo modo? hoc enim quæso, ut maxime dicas. LE. Ne quære accuratius omnia. Turpia enim sunt, quare, equidem, per Vraniam, haud facile dixero.

Ephestris, uel
stimuli genus
militaris est.
Vnde Ephes-
tria deriuari
uidetur. utrius
aut poema,
aut canticum,
aut etiã festum
aliquod apud
Thebanos fue-
rit, dubitari
potest.

CROBYLE ET CORINNA



VOD igitur Corinna mea, haudquaquam ita graue fuerit, ceu tu putabas, ex uirgine, mulierem fieri, id iam didicisti uidelicet, quippe quæ cum adulescente quidem formoso fueris, minam autem pro prima mercede abstuleris, pro qua statim monile comparabo tibi. COR. Ita amabo. Habeat autem & lapillos aliquos pellucidos, quale Philinidæ est. CRO. Erit sanè talis. Sed audi etiam cætera ex me, quæ te oportet facere, & quo pacto accommodare te uiris. Nam alia nobis uictus ratio nulla est, filia, sed per duos hosce annos, ex quo pater tuus, piæ memoriæ, defunctus est, an nescis quo pacto uitam egerimus? At quando ille adhuc uiuebat, abunde nobis omnia suppetebat. Artem enim ferrariam exercebat, magnumque adeo nomen eius erat in Pyreo. Ac plerisque audire licet deierantes, quod post Philinum ferrarius talis opifex, alius amplius non sit futurus. Post mortem autem eius, principio quidem diuenditis forcipibus, & incude, & malleo, duabus minis, ex illis tum uitam sustentauimus. Postea autem, aliàs quidē texendo, aliàs autem tramam deducendo, interdum etiam stamina nendo, ægrè uictum parabam. Te uero, filia, enutriebam, spem expectans. COR. Minam istam dicis? CROB. Non, uerum ita rationem inibam, quod cum ad istam ætatē peruenisses, & me facile alere postea, & te ipsam exornare posses. Diues uidelicet ipsa futura, & uestes habitura purpureas, & ancillas pedissequas. CO. Quomodo hoc, mater? aut quid dicis. CRO. Si cum adolescentibus rem haberes, & unā potares cum ipsa, & pro mercede cōcumberes. COR. Quemadmodum Daphnidis filia, Lyra? CRO. Ita. COR. At illa meretrix est. CRO. Nihil graue hoc. Nam & tu, perinde ut illa opulenta eris, multosque amatores habebis. Quid lachrumaris Corinna? An non uides quā multæ sint, & ut ab omnibus magno studio ambiantur meretrices? deinde & quantum pecuniæ accipiant? Daphnidem igitur, o chara Adraestia, noui ego, cum pannosa ac lacera incederet, priusquam uidelicet illa ad adultam ætatē peruenisset. At nunc uides qualis prodeat, ut illi aurum, & uestes floridae, & ancillæ quatuor. COR. Quo pacto autem hæc acquisiuit Lyra? CRO. Principio quidem, exornando se ipsam eleganter, deinde facilem atque hilarem gerendo se erga cunctos, non eō quidem usque ut in cachinnum facile solueretur, quemadmodum tu soles, sed arridendo suaue, ac blandum quiddam. Postea autem & conuersando sapienter ac dextrè, neque decipiens, si quis eam accedit, aut accersit, neque etiam obiurgans atque increpans uiros. At si quando ad cornam quoque abit, accepta mercede, neque inebriatur, ridiculū enim hoc, & oderunt uiri tales, neque ineptè ac rusticè oppletur obsonio, sed attingit quidem summis digitis; tacitè autem edendo non obturat utramque maxillam ingestis buccellis. Præterea autem & bibit modestè, non affatim, & uelut ore dehiscente, sed remissè ac placidè. COR. Etiam si fortè siti afficiatur, mater? CRO. Imò præcipue sum, Corinna, & neque plus æquo loquitur, neque acerbè ullum ex ijs qui unā adsunt, perstringit. Ad solum autem eum, a quo conductæ est, aspicit. Et ob hoc illi amant ipsam. Ac postquam cubitum eundum est, nihil neque petulans nimis, neque ineptum & incompositum facile admittit, sed ex cunctis unū hoc maxime obseruat, ut illum alliciat ad sese, & amatorem sui faciat. Hoc enim nomine cuncti ipsam laudant. Quod si igitur & tu eadem hæc didiceris, beatæ nos quoque erimus. Nam cætera quidē multo ipsa. Sed nihil o chara Adraestia addam amplius: uiuas modo. COR. At dic mihi mater, ij qui mercede nos conducunt, omnes ne tales sunt, qualis est hic Eucritus, cū quo heri concubui. CRO. Non omnes, sed alij quidem meliores, alij autem etiam duriores, magisque uiriles: nonnulli uero non adeo liberali forma quoque præditi. COR. Et cum hisce igitur concumbere oportebit? CRO. Maxime uero, filia. Nam hi quidem plura quoque dant. Formo



R. G. O si talem amatorem posthac inueniamus, Musarum, qualis Cherea hic est, imolare oportebit nos: Publicæ quidem Venericæ pram candidam, Cœlesti affit, & ei quæ in Hortis est, iuencam utrique, fertis præterea coronare etiam opum largitricē, & in summa, beatæ ac ter felices erimus. Quippe uides nunc ab adolescente isto,

ὁ παλαιὸς
 παλαιὸς, ἢ τῶν
 παλαιῶν, ἢ τῶν
 παλαιῶν,
 Cognomēta
 αὐτὸν Veneris
 sunt: Pandem-
 on, Praxia,
 et Hortēsis.
 Priorum ety-
 mon reddit
 Pausanias in
 Beoticis.
 Hortēsis αὐτὸν
 à loco dici-
 tur, cuius itē
 Pausanias me-
 minit in Ata-
 sis.

Pagi Attici
nomen est
Calotta.
Hæc tenuis
ac pellucida
quedã fuit,
ut Pollux li.
7. cap. 17.

Hoc est, festa
messis, seu tri-
turationis,
eadem que

artem nullam, aduersus patrem inuenire potest? non seruum immittere, qui illum decipiat? non à matre ipse postulare, minitando se in militiam hinc nauigaturum esse, nisi accipiat? Verum sedet, nos atterens, ac uana spe producens, neque ipse quicquam dans, neque à dantibus accipere sinens. Tu uero, ò Musarium, an putas te octodecim annorum semper fore, aut eodem animo futurum Cheream? quando ipse quidem diues erit, mater autem opimas aliquas, ac benè dotatas nuptas ipsi inueniet? An ille tum, putas, meminerit lachrymarum istarum? aut suauisorum, aut etiam iuris iurandi alsuius, cum dotem quinque fortassis talentorum aspiciet? *MVS.* Meminerit ille, cuius rei argumentum illud utique, quod neque nunc uxorem duxit, sed cum à patre cogeretur, ac uim propè pateretur, tamen negauit ducere. *MAT.* Utinam non decipiaris, sed tamen admonebo te, Musarium, aliquando horum.

AMPELIS ET CHRYSIS.

Si quis, ò Chrysi, neq; zelotypus est, neq; irascitur, neq; alapas infligit aliquando, aut capillos cōscidit, aut uestes lacerauit. Pro amatore ne adhuc habendus uidetur. *CHR.* Proinde ista sola amantis, Ampeli, indicia? *AMPE.* Maximè: siquidem hæc uiri feruentis sunt. Nam cætera illa, oscula, & lachrymæ, & iusiurandum, & crebro uentitare, incipientis, & adhuc crescentis amoris signa. Ceterum totus huiusmodi zelotypia constat. Quare si te, quemadmodum dicis, Gorgias alapis cedit, & zelotypus est, benè speres licet, optesq; ut eadem semper faciat. *CHR.* Eadē autem? Quid ais? ut ille me semper percutiat alapis? *AMP.* Non, sed ut semper illi ægrè sit, si non ad solum ipsum aspicias. Quoniam certè, nisi amaret te, cur quæso irasceretur etiam, si quem alium amatorem habeas tu? *CHR.* At equidē non habeo. Ille uero nequicq; suspicatus est, diuitem istū me amare, ex eo quod mentionem eius fortè aliquando feci. *AMP.* Atq; hoc suaue sanè est, putare illum à diuitibus obseruari, ac coli te. Ita enim maiori dolore afficietur, magisq; æmulabitur & contendet, ne potiores ipso, apud te sint riuales. *CHR.* At uero ille quidem solum irascitur, & alapis cedit, nihil autem dat. *AMP.* At dabit postea. Nam zelotypi, uel maximè dolore afficiuntur. *CHR.* Nescio quo pacto alapas accipere me uis, ò mea Ampeli. *AMPE.* Haudquaquam ego. Sed ut arbitror, maximī amores inde nascuntur, etiam si audiat se negligi. Quod si autem persuasum illi fuerit, se solum habere te, elanguescet nescio quo modo libido illa. Atq; hæc tibi dico, quæ iam annos uiginti totos meretricium quæstum exercui. Tu uero annos, ut arbitror, decem & octo nata es, aut pauciores etiam. Qd si autem uis, narrabo etiam, quæ mihi acciderunt aliquando, non adeo multos ante annos. Amabat me Demophantus, fornerator ille, momentaneo ac leui quodam amore, neq; ingemiscens, neq; lachrumans, neq; etiam intempestiuè ac lecta nocte ad fores uentitans, sed illud solum, interdum dormiens mecum, idq; etiam post longum interuallum. Posteaquam autem uenientem aliquando exclusi (Nam tum Calliades pictor intus erat, datis decē drachmis) principio quidam abiit, uerbis me insectatus. Postquam autem multæ dies iam transissent, neq; ego ad illum mitterem (rursus autem tum Calliades intus erat) incallescens tandem Demophantus, etiam ipse ad rem inflammatur. Atq; astans aliquando, cum ianuam obliuisset apertam, flebat, percutiebat, minabatur se occisurū esse, lacerabat uestem, omniaq; faciebat. Et postremum talēto dato, habebat me solus totos octo menses. Vxor autem ipsius, cūctis dicebat, medicamentis à me ipsum ad insaniam redigi. At hoc igitur medicamentum zelotypia erat. Quare ò Chrysi, & tu utere contra Gorgiam eodem medicamento. Porro diues adolescens hic erit, si quando patrem ipsius mori contingeret.

L V C I A N I
DORCAS, PANNYXIS, PHILO-
STRATVS, POLEMON.

DOR.

† Paluda-
mento.



ERIMVS ò hera, perijimus. Polemon ex militia reuersus est, diuiti-
is onustus, ut aiunt. Vidi autem & ego ipsum, sago † purpura præ-
texto, & fibulato, induum, & seruos pedissequos unâ cum eo mul-
tos. Ac amici, ut aspexerant, concurrerant ad ipsum, salutaturi ui-
delicet. Interea autem seruum conspicata, à tergo sequentem, cum

qui cum ipso profectus fuerat, interrogabam, ac dic mihi Parmeno, inque-
rebam, salutato prius ipso, quo pacto nobis egistis? & numquod operæ præ-
cium bello
rum consecuti, huc reuersi estis. PAN. Non decebat hoc statim, sed illa primû,
Quod quidem seruati estis, multa dijs gratia, & in primis Ioui Hospitali, & Mi-
neruæ militari. Cæterum hera semper rogitare solebat, quidnam ageretur, &
ubi essetis: quod si autem etiam hoc addidisses, quod & lachrumaretur, & men-
tionem Polemonis faceret semper, satius id fuerat multò. DOR. Præfata equi-
dem sum statim à principio cuncta hæc. Ad te autem non putaui opus esse, ue-
rum illa dicere uolui, quæ audiui. Nam ad Parmenonem certè ita incepi: Ecce
tibi, Parmeno, tinnierunt uobis aures? Semper enim reminiscebatur uestri hera
cum lachrymis, & maximè si quando ex pugna uenerat quispiam, multiq; mor-
tui esse dicebantur, euellebat tum crines, & pectus percutiebat, & lugebat ad u-
numquodq; nuncium. PAN. Rectè Dorcas, ita decebat. DOR. Deinde nò mul-
to post, interrogabam illa quoq; ordine. Ille autem: Admodum splendidè, in-
quit, reuersi sumus. PAN. Ita autem etiam ille? nihil præfatus, quod memine-
rit mei Polemon? aut desiderio affectus fuerit, aut optauerit saluam atq; incolu-
mem me iterum deprehendere? DOR. Atq; adeo multa huiusmodi dicebat.
Quod igitur caput rei est, narrauit diuitias multas, aurum, uestes, seruos, ebur.
Nam argentum quidem afferre ipsum dicebat, non ad numerum, sed ad mensu-
ram, multos uidelicet medimnos plenos. Habebat autem & ipse Parmeno an-
nulum in digito paruo, maximum ac multiangulum, lapillusq; incrustatus in-
coerat, ex tricoloribus illis quidam, rubebatq; supernè. Reliqui autem ipsum,
cum adhuc pararet mihi dicere, quo pacto Alym transissent & ut occidissent Ti-
ridatem quendam, et quomodo uersatus ipse Polemon in pugna contra Pisidas
esset, accurriq; domum, ut hæc tibi renunciarem, ut quid de omnibus rebus fa-
ceres, deliberares ipsa tecum. Nam si ueniens Polemon (ueniet enim haud du-
biè, postquam à se notos ac salutantes illos amouerit) ac resciscens, deprehen-
derit Polystratum apud nos intus, quid putas, quæso facturum ipsum esse? PAN.
Inueniamus Dorcas, ex re præsentitum consilium, atq; salutem aliquam. Nam
neq; huic ablegare honestum fuerit, ut qui talentum nuper dederit, et præterea
mercator quoq; est, & multa pollicitus: neq; rursus utile, Polemonem, talem ac
tantum redeuntem non recipere. Nam præter hæc etiam zelotypus est, & cum
pauper adhuc, intolerabilis adeo fuerit, quid nunc non putes illū facturū? DOR.
At etiam accedit. PAN. Deficio ò Dorcas, consilij inopia, ac tremo. DOR. Sed et
Philostatus accedit. PAN. Quæ igitur stam? quomodo me aut terra absorbeat?
PHIL. Quid? cur non potamus Pannychi? PAN. Perdidisti me, ò homo. Tu ue-
ro salue Polemon, post longum adeo oculis oblatum iterū meis. POL. Hicce igitur
quis nam est, qui huc ad nos accedit? taces? Euge abi ò Pannychi. Ego ue-
ro ex Pylis intra quintum diem huc aduolaui, approperans uidelicet ad talem
mulierem. Ac merito sanè hæc mihi accidunt, tibiq; adeo gratiam habeo. Ne-
que enim posthac amplius abs te diripiâr. PHILOST. Tu uero quis nam es, bo-
ne uir? POLEM. Nimirum audis, quod Polemon ego, Steriensis ille, ex tri-
bu Pandionis, qui Tribunus militum à principio fui, nunc autem totius dux
legionis, amator Pannychidis, cum eam adhuc humana sapere putarem. PHIL.

As

Est The-
mopyla ali-
de

Athenice, Tribune*, Pamychis hæc mea est, talentumq; à me accepit. Accipiet autem & alterum iam, ubi onera seu merces distraxerimus. Ac nunc Pammychi, sequere me. Istum autem apud Odrysas Tribunatum gerere sine. DOR.† Libera hæc quidem est, sequeturq; non, nisi uolet. PAN. Quid faciam Dorcas? DOR. Introtre melius. Nam Polemoni adesse irato, haudquaquam facile aut tutum est. Ei magis incendetur æmulando. PAN. Si placet, eamus intro. POL. At prædico uobis, quod hodie postremum potabitis, aut ego frustra adsum, tantis cædibus exercitatus, Thracas huc Parmeno. PAR. Armati adsunt, cingentes angiportum phalange. Ac in fronte quidem qui grauis armaturæ sunt, in utroq; autem latere fundatores & sagittarii, cæteri à tergo locati. PHIL. Tanquam infansibus nobis hæc, o stipendiariæ, minitaris, ac laruis nequicquam nos territas. An tu uero unquam gallum aliquem gallinaceum occidisti? aut etiam bellum uidisti? Castellum, ut multum præsidio tenuisti, fortasse dux manipularis* quispiam, ut tibi hoc interim gratificando concedam. POL. At uero scies paulo post, ubi nos acie in dextrum conuersa aduentare spectabis, armis resplendentes. PHIL. Aduentate modo conferti, atq; instructi. Ego uero & Tibys iste. Nā hic solus me sequitur, iaciendo cum saxis, tum testis ostraceis, ita dispergemus uos, ut neq; quo uertamini, scire tum possitis.

* *ἄνδρα*
græcè, hoc est
externi et cō-
ducti milia-
tis ductor præ-
prie. Suidas
in *ἄνδρα*
αὐτοὶ χιλιάρ-
χοι περὶ τοῦ
ἵππου αἰτ.
† PAR.

δυναμὶς
ἀδυναμίας.
quā candē
ἀνελυχία
Suidas uocat.

CHELIDONIVM ET DROSE.



NON amplius uentitat ad te, Drose, adulescentulus ille Clinias? Nō enim uidi longo iam tempore, apud uos ipsum? DROS. Non amplius Chelidonium. Nam præceptor prohibuit ipsum, amplius ad me accedere. CHEL. Qui nam iste? num exercitorem istum puerorum Diotimi dicis. Nam is certē amicus mihi est. DROS. Non, sed perditissimus istephilosophorum, Aristænetus. CHELID. Tetricum istum dicis & hirsutum? profunda barba? quicum adolescentibus consueuit deambulare in porticu picta? DROS. Illum equidem, uanum factatorem, quem utinam pelli, me perire uideam, barba tractū à carnifice. CHELID. Quid autem accidit illi, cur talia persuaderet Clinia? DROS. Nescio Chelidonium. Sed cum antea nunquā ullam noctem intermiserit, quin mecum dormiret, ex quo rem cum muliere habere coepit (primum autem mecum habere coepit) tribus istis diebus proximis ad angiportum hoc ne unquam accessit quidem. Postquam autem ex eo contristari coepi (nam nescio quo pacto mihi ægrè quiddam ob illum accidit) Neucidem mihi, quæ illum circumspiceret, aut in foro commorantem alicubi, aut in palæstra†. Ea autem rediens, deambulantem uidisse se ait, cum Aristæneto, atq; innuisse illi à longè. Illum autem erubuisse, delectis in terram oculis, neq; aspicere amplius ad ipsam uoluisse. Atq; exinde ambos ad urbem iisse. Ipsa uero ad Dipylum usq; secuta, cum ille prorsus neq; conuerteret sese, domum rediit, nihil planum aut certum habens, quod renunciaret. Quo me igitur pacto post illa tū affectam putas? quæ coniecturam facere nusquam poterā, quid nam esset quod adulescenti huic accidisset. sed ita mecum dicebam: Num nam ægrè illi aliquid feci? aut num quam aliam amat, me perosus? at num pater uetuit ipsum? Multa adeo huiusmodi mecum ipsa uolebam. Porro autem circa multam uesperam, uenit Dromo, literas has ab illo afferens. Accipe Chelidonium, ac lege. Scis enim literas uidelicet. CHE. Age uideamus. Ac literæ quidem ipsæ non admodum planæ scriptæ, sed incompressæ & malè coagmentatæ, properantiā quamdam scribentis indicant. Sic autem sonant: Quo quidem pacto amatim te, mea Drose, testes facio deos. DRO. Væ uæ miseræ mihi, neq; salutationem à principio adscripsit. CHE. Et nunc autem non odio aliquo, sed necessitate coactus, desero te. Nam me pater Aristæneto tradidit, ut philosophiæ dem apud illum

vel
porticu,
ἢ ἀνὰ τὴν
græcè habet
ut, qd ut cor-
ruptū puto,
sic rursū τοὺς
κίλιν, uel τοὺς
λαίους λε-
γόμενους

per
inob. græc

operam. Atq̃ ille (cognouit enim cuncta quæ ad nos pertinent) multis admo-
dum obiurgauit me, inhonestum esse dictitans, cum meretrice rem habere me;
Architelis & Erasicleæ filium. Longè enim melius esse, uirtutem antepondere
uoluptati. DROS. Vt nunquam ad maturitatem perueniat, nugator ille, qui ta-
libus adolescentem instituit. CHEL. Quamobrem necesse mihi est, parere illi.
Assequitur enim me, diligenter ubiq̃ obseruans, & in summa, ne asp̃cere qui-
dem alium quenquam præter ipsum solum, mihi licet. Quòd si uero temperan-
ter & pudicè uiuam, ipsiq̃ per omnia obtemperem, pollicetur prorsus beatum
fore præclarumq̃ ac fortem me redditurum esse laboribus ad hoc ante præex-
ercitatum. Hæc tibi uix adeo scripsi, me ipsum suffuratus paululum. Tu uero
feliciter mihi uale, & memineris Clinix. DROS. Quid igitur uidetur tibi epi-
stola hæc, Chelidonium. DHEL. Quod ad cætera quidem attinet, Scythica, ut
aiunt, oratio. Illud autem, Memineris Clinix, spem quandam adhuc reliquam
præ se fert. DROS. Eriam mihi ista uidetur. Proinde pereò amore. Cæterum
Dromo dicebat etiam pæderasten quendam esse Aristænetum, & prætextu do-
cetrinx, consuetudinem habere cum pueris uenustissimis, & priuatim orationē
habere cum Clinia, pollicitationes quasdam faciendo, quòd uidelicet dñs similē
illum redditurus sit. Quin & amatorios quosdam sermones philosophorum ue-
terum ad discipulos suos, idem inquit, cum illo legit, & in summa, totus circa a-
dolescentem est. Interminatus autem etiam est, patri Clinix ista se dicturum es-
se. CHEL. Oportebat, Drose, Dromonem ipsum inescare, ac lautius paulò acci-
pere. DROS. Inescavi hominem, & præter hoc autem etiam meus est. Nam &
ille gustauit Neuridem. CHEL. Bonum animum habe. Omnia rectè fient. Ego
uero etiam inscribere in pariete uolo, in Ceramico, ubi Architeles deambulare
solet, Aristænetus corrumpit Cliniam. Vt ex hoc quoque aliquid concurrat ac
faciat ad delationem Dromonis. DROS. At quomodo id clām facies, ne depre-
hendaris. CHEL. Noctu, Drose, carbone alicunde sumpto. DRO. Rectè sanè.
Commilita modo, atque auxiliare, mea Chelidonium, aduersus arrogantem as-
uanum istum Aristænetum.

TRYPHAENA, ET CHARMIDES.



MICA autem quispiam accepta, & quinque drachmarum mercede
data, auersus dormit, lachrumans, ac gemens. Sed neque potasti
lubenti animo, opinor, neque cœnare solus uoluisti. Flebas autem
etiam inter cœnandum, aspiciebam enim, & nunc autem non desin-
is ululare, perinde atque infans aliquis. Ista igitur, ò Charmide,
cuius gratia facis? ne quæso me cæles, ut uel hac parte consequar aliquid ex no-
ste hac, quam totam hucusque tecum uigilaui. CHAR. Amor me perdit Try-
phæna, neque malum hoc amplius sustinere possum. TRYP. At quòd me qui-
dem non ames, manifestum est, neque enim ita negligeres me, cum propè habe-
as, atque abs te repelleres, quoties amplexari te uolo, denique etiam quasi quo-
dam septo, interpolita ueste, intercluderes, metuens uidelicet, ne te tangam.
Sed tamen quæ nam illa est, dic mihi. Fortassis enim etiam ipsa nonnihil ad a-
morem istum tibi consulero. Scio enim quo pacto conueniat huiusmodi res ad-
ministrare. CHAR. At uero nosti, atque admodum probè ipsam, & rursum illa
te quoque: neque enim obscura adeo meretrix est. TRYPHE. At nomen mi-
hi cedo, Charmide. CHARM. Philematium, Tryphæna. TRYPHO. Vtram di-
cis, duæ siquidem sunt, Illam ne ex Pireo, quæ nuper adeo mulier facta est, quæ
Damyllus amat, eius, qui nunc exercitum ducit, filius: an alterā, quam cogno-
mento, Decipulam uocant. CHARM. Illam equidem, atque adeo captus ab ea,
&

& comprehensus, miser sum. TRYP. Ob illam itaque plorabas? CHARM. Atque admodum. TRYP. Multum autem temporis amasti illam, an nuper adeo coepisti? CHARM. Haud nuper adeo, sed menses propè septem sunt, à Dionysijs usque uidelicet, ex quo primum illam uidi. TRYP. Vidisti ne autem totam ipsam diligenter, an faciem solum, easque corporis partes, quæ in aperto sunt, & quæ uidisti, Philematij ne erant, atque ita uti conueniebat esse mulierem quinque & quadraginta annos iam natam? CHAR. At uero deierat illa, secundum supra uigesimali modo, ad proximum decembrem completuram esse se. TRYP. Tu uero, utrum credis iurjurando illius, an proprijs oculis? Contemplare enim diligenter, suspiciens aliquando ad tempora illius, quo loco solo suos crines habet. Nam cætera, impostura mera. Circa tempora autem quoties medicamentum, quo infici solet, languescit, ac uim suam remittit, albescit plerumque. Quamquam quid hoc attinet? Coge aliquando, ut nudam quoque spectandam se tibi exhibeat. CHARM. At nunquam mihi in hoc consentire uoluit. TRYP. Merito sanè. Sciebat enim abominaturum esse te canos ipsius capillos. Cæterum tota à collo ad genua usque Pardali similis est. At tu lachrumabar, quod cum tali non coires. Fortassis autem etiam agrè tibi faciebat, & superbam gerebat sese. CHAR. Sanè uero Tryphæna: & hoc quamuis tam multa à me acciperet. Ac nunc quidem postquam mille petenti, facile ac statim dare non potui, utpote qui patrem habeam parcum & tenacem, Mosthione intrò ad se recepto, me exclusit. Ob quæ, dum illi uicissim agrè facere uolo, te assumpsi. TRYP. At ego, per Venerem, haudquaquam uenissem, si quis prædixisset mihi, ob id solum assumptam esse me, ut alteri agrè facerem, præsertim Philematio huic, capulo uidelicet. Verum ab eo, iam enim tertium hoc cecinit gallus. CHARM. Ne tu utique tam statim, mea Tryphæna. Nam si uera ista sunt, quæ de Philematio dicis, coma uidelicet suppositicia, & quod tingitur, & utiligines illæ, ne aspicere quidem amplius illam potuero. TRYP. Interroga matrem, si quando cum illa lauit fortè. Nam de annis, etiam anus narrare tibi poterit, si modo uiuit etiamnum. CHARM. Proinde postquam talis illa est, auferatur quidem iam è medio septum hoc, amplexemur autem mutuo, atque osculemur nos, ac tandem uerè coeamus, Philematium autem longè ualeat.

IOESSA, PYTHIAS ET LYSIAS.

INSOLESCIS igitur, ò Lysia, aduersum me? Et rectè sanè, quando quidem neque argentum unquam abs te poposci, neque uenientem exclusi, alterum intus esse discitans, neque decepto patre, aut ex matris rebus, aliquo substracto, coëgi te mihi asferre quippiam, perinde atque aliæ facere solent: sed statim ab initio inde, nulla data mercede, atque a symbolum recepi te intrò. Nosti ne quàm multos amatores relexerim? Ethoclem uidelicet, eum qui nunc inter senatores est, Passionè nauclerum, & coëqualem tuum Melissum, quanquam etiam nuper adeo pater eius mortuus esset, ac dominus ipse factus honorum omnium. Ego uero te, Phionem scilicet meum, solum habebam, neque aspiciens, neque admittens alium quenquam præter te. Arbitrabar enim stulta ac demens, uera illa esse, quæ iurabas, & ob hoc animum tibi aduertens, perinde ac Penelope illa, pudicè ac castè agebam, clamante atque increpante ob hoc matre, & apud amicas accusante me. Tu uero posteaquam intellexisti me obnoxiam habere te, uti quæ iam ex te peperissem, nunc quidem ad Lycenam alludebas, intuente me, nimirum ut agrè mihi faceres, nunc autem iuxta me accumbens Magidium laudabas, Psaltriam istam uidelicet. Ego uero ob hæc lachrymor, & sentio contumeliā.

Paulo autem antea, quando compositabatis, Thraso, & tu, & Diphylus, aderant & tibi cina Cymbalium, & Pyralis, ea quae inimica mihi est. Tu uero cum hoc scires, Cymbalium quidem quinquies osculatus es, id quod non admodum curae mihi erat, Te ipsum enim afficiebas contumelia, talem osculando, Pyralidis autem, quam multa innuebas, ac bibens illi quidem poculum com monstrabas, puero autem reddens, in aurem iubebas, ut nisi Pyralis id postularet, alteri nemini infunderet. Postremo autem, etiam de morso malo, quando Diphylum alias res agere uidebas (loquebatur enim cum Thrasone tum) inclinans te quodammodo, collimate adeo iaculabar is illud in sinum ipsius, ne laere quidem me cupiens. Illa autem exosculata, inter mammillas sub fascia insertabat illud. Ista igitur cuius gratia facis? Qua te autem siue magna, siue parua iniuria affectus aut etiam offendi ego? quem alium cunque intuita sum? an non ad unius ingenium & morem tuum uiuor? Haud sane praclarum aut magnum hoc, Lysia, facis, mihi seram mulierculam, & in te insanientem moerore implicans. Est de utique alia qua Adrastea, ac talia uidet. Tu uero aliquando moerore afficeris, ubi fortasse audieris, de me aliquid, quod taceam uidelicet aut laqueo a me ipsa suffocata, aut in puteum praecipitata, aut quemcunque tandem mortis modum inuenero, dum ne amplius ita coram & ob aliorum oculos molestus afficiar. Ac tum pompam utique duces tu, perinde ac rem magna splendidaque peracta. Quid me sursum aspicias, ac dentibus infrendis? Nam si quicquam est, cur me accuses, dicas licet, Pythias haec inter nos iudicet. Quid hoc? ne responso quidem dato, abis hinc, me relicta? Vides mea Pythias, qualia patiar a Lysia. PYTH. O feritatem. Nam quod nullis neque lachrymis flectitur, Lapis sane, non homo est. Quanquam si utique ueritatem conuenit dicere, Tute Ioessa, perdidisti ipsum, quae supra modum amasti hominem, idque etiam palam fecisti illi. Oportebat autem non nimis aemulari ipsum. Insolentes enim fiunt, cum hoc sentiunt. Ah desine lachrymari misera, Et si me audies, semel, atque iterum excludere uenientem. Videbis enim inflammari ipsum de nouo proflus, & uicissim insanire uero pacto. IOES. Ac ne dixeris quiddam, Apage, ut ego excludam Lysiam? utinam ne ipse a me deficiat modo. PYTH. At rursus huc reuertitur. IOES. Perdidisti nos, Pythias, fortassis audire te, de exclusionem uerba facientem. LYS. Non huius causa, Pythias, huc reuertus sum, ut, quam ne aspexero quidem amplius, talis cum sis, sed tua gratia, ut ne damnares me, ac diceres forte: irreconciliabilis hic Lysias est. PYTH. Atque equidem dixissem Lysia. LYS. Ferre igitur me uis Pythias, Ioessam hanc, quae nunc lachrymatur, cum ipse superuenerim ei aliquando cum adolescente concumbenti, & a me desciscienti. PYTH. Lysia, In uniuersum quidem, meretrix est. Ceterum quando uero deprehendisti ipsos concumbentes? LYS. Sextus nunc fallor, dies hic est. Per Iouem, sextus utique, fuit enim secunda mensis incipientis, hodie uero eiusdem septima est. Pater igitur, cum sciret me iam olim amare, proba hanc scilicet, conclusit me domi, dato ianitori mandato, ne aperiret. Ego uero, non enim ferebam, ab huius congressu prohiberi me, Dromonem iussi, acclinantem muro atrij, qua parte humilissimus erat, in tergum recipere me. Nam hoc pacto minore negotio ascensurus eram: quid multis opus est? transcendere, ueni, atrium offendi occlusum diligenter. Iam enim nox erat media. Itaque neque pulsatum, sed attollens sensim ianuam (iam autem & antea idem aliquoties feceram) transuersum actio cardine, tacite ac sine tumultu ingressus sum. Dormiebant autem omnes, atque ego exinde contrectato pariete (ut sit in tenebris) super lectum astiti. IOES. Quid narras, o Ceres, propere enim deficio. LYS. Postquam autem animaduertebam non unum esse anhelitum. Principio quidem purabam Lyden cum ipsa una dormire, ceterum aliter multo res erat Pythias. Nam ubi contrectare coepi, deprehendi imberbem quendam, admodum tenerum, ad cutem usque detonsum, unguenta etiam ipsum olentem. Hoc ubi sensi, si quidem & gladium

Quom uentens mecum attulissem, non ita quiessem tum, sat scitote. Quid ride-
 tis Pythias? an uero risu digna dicere uobis uideor? IOES. Hocine igitur Ly-
 sia, acerbum adeo tibi fuit? Pythias hæc mecum dormiebat. PYT. Ne dicas illi
 Ioëssa. IOES. Cur non dicam? Pythias erat, o charissime, a me accersita tum, ut
 una mecum dormiret. Aegrè enim erat mihi, quod te non habebam. LYS. Py-
 thias autem? ille ad cutem usque detonsus? atque exinde intra sex dies hosce, rāram
 iterum produxit comam? IOES. Ex eo cum morbo laborauit, tonsa est, Lysia,
 defluerant enim illi tum crines, nunc autem ficticiam comam imposuit. Osten-
 de, Pythias, ostende, ita rem habere se, ac fidem illi fac. Ecce tibi adulescentu-
 lum istum moechum, quem zelotypia prosequeris. LYS. Quid igitur? an nō
 conueniebat hoc? præsertim amantem, & qui ipse contrectauerat? IOES. Proin-
 de tu quidem iam persuasus es, ut credas. Vis autem & ipsa uicissim tibi aegrè
 faciam, ut quæ meritō uicissim irascar tibi. LYS. Nequaquam, sed bibamus iā,
 Pythiasque hæc una nobiscum. Aequum enim est, adesse ipsam reconciliationi
 faciendæ. IOES. Aderit. Qualia autem propter te passa sum, o generosissima
 adulescentum Pythias? PYT. At idem ipse reconciliaui quoque uos: quare non
 est, cur mihi succenseas, nisi istud quæso uide Lysia, ne cui de coma quicquam
 dixeris.

LEONTICHVS, CHENIDAS ET .

HYMNIS.

LEON.

IN pugna autem contra Galatas, dicit Chenida, quo pacto ipse quidē
 ante cæteros equites, cursu præuectus fuerim, equo insidens candi-
 do, Galatæ autem, tametsi fortes alioqui bellatores, trepidarint con-
 tinuo, ubi aspiciebant me, neque quisquam amplius subsistere sustinu-
 erit. Ibi igitur tum ego, lancea quidem emissa, transfixi præfectū a-
 liz ipsorum unā cum equo. Contra eos autem, qui cōferti adhuc resistebant (e-
 rant enim nonnulli, qui persistebant, phalange quidem soluta, in quadrangulā
 autem aciem aggregatis ipsis) progressus, arrepto gladio, ac totis animis facto
 in illos impetu, in fugam quidem conuerto, circa septem eorum, qui in prima
 acie pugnabant, equi incursu, gladio autem impacto manipularij unius ducis ca-
 put in duas partes dissecō, unā cum ipsa galea. Vos autem Chenida, paulo post
 superuenistis fugientibus iam illis. CHEN. Nam cū Leontiche, circa Paphlago-
 niam, singulari prælio cū satrapa illo congressus es, an nō tum quoque præclarum
 facinus ac magnum ædidiisti? LEONT. Pulchrè commonuisti, facinoris haud-
 quaquam etiā illius ingenerosi. Nam satrapa ipse cum corpore quidem esset
 maximus, inter grauis autem armaturæ milites, pugnator haberetur optimus,
 contemptis uidelicet Græcis, in medium profiliebat, ac prouocabat, si quis cum
 ipso singulari prælio decertare uellet. Ibi igitur tum cæteri quidem perculsi at-
 que perterriti erant, Manipularij uidelicet, Præfecti, & Centuriones, & ipse
 etiā Imperator, quanquam homo esset minimè alioqui ingenerosus aut igna-
 uus. Nam Aristarchus tum imperator, exercitum ducebat, Aetolus, idemque
 faculator optimus. Ego uero tribunatum adhuc tum gerebam, sed tamen ni-
 hilominus fidens animo, & dimotis a me socijs, qui me increpando retinebāt:
 Metuebant enim mihi, aspicientes Barbarum quidem ipsum resplendentem ar-
 mis inauratis, magnam autem atque terribilem indutum galeam, & præterea lan-
 ceam quoque uim multa librantem. CHE. Nimirum ego quoque tum metui Leonti-
 che, & scis quo pacto instabam tibi precando, ne præ alijs periculo committere
 te uelles. Nam mihi uita hæc ingrata futura erat te mortē amisso. LEON. At ego
 tum præ cæteris ausus, processi in medium, non peius neque ipse Paphlagone illo
 armatus, sed totus adeo auro collucens. Quare clamor statim coortus est & a
 nostra

LUCIANI

nostra parte, & à barbaris. Agnoscebant enim etiam illi me uidentes, & maxime ex pelta, & phaleris, & cristis. Dic quæso Chenida, cuinam me tum omnes assimilabant? CHE. Cui autem alteri, quam Achilli, per Iouem, Thetidis & Pelei filio. Ita decebat quidem te galea, efflorebat autem purpura, pelta uero etiam fulguris modo coruscabat. LEON. Postquam autem ad manus uentum est, Barbarus ille, prior uulnerat me modicè, quasi perstringens hasta, paulum supra genu. Ego uero adacta per clypeum lancea, totum utrinque pectus illius transuerbero. Atque exinde accurrens, ceruicem quoque gladio amputo facile. Armaque illius referens, inde redeo, caput quoque unà summa fixum lancea portans, cæde uide licet lotus ac madens. HYMN. Apage, Leontiche, foeda, scelerataque hæc, atque adeo horribilia de te ipso narras, neque uero te amplius, ne aspexerit quidem aliquis, cruore actabo ita gaudentem, nedum bibat tecum, aut concumbat. Ego certè igitur hinc abeo. LEON. Quin duplam accipe mercedem. HYM. Non potero cum uiro cædibus polluto concumbere. LEON. Ne metuas, Hymni. Nam illa tum in Paphlagonia gesta sunt, nunc autem pacem hic ago. HYMN. At homo deuotus & execrabilis es, & cruor ex capite Barbari illius, quod in lancea fixum portabas, in te destillabat. Ego ne igitur, ut talem uirum amplectar? & osculer, absit, o Charites: neque enim ista talis carnifice melior. LEON. At uero si me uidisses in armis, sat scio, amasses Hymni. HYMN. Audiens solum hæc, Leontiche, nauseo, atque horreo, ipsasque illas umbras uidere mihi uideor, & simulachra occisorum, & præcipue miseri illius manipularij præfecti, cuius tu caput in duas partes dissecuisti. Quid putas igitur? si ipsum opus aspicerem, & cruorem manantem, & iacentium cadauera? Emoritura certè mihi uideor, ut quæ nunquam ne gallum quidem gallinaceum, occidi uiderim. LEON. Adeo ne autem ingenerosa, Hymni, es, & pusillanimis? Ego uero oblectatum iri te putabam, audiendis istis. HYM. At huiusmodi narrationibus oblecta, si quas Lemniades inueneris, aut Danaides. Ego autem hinc ad matrem curriculo abibo, dum adhuc dies est. Sequere & tu Gramme. Tu uero uale, Tribunorum optime, & occisor, quotquot etiam uolueris. LEON. Mane, quæso, Hymni, mane. abiit. GEN. Nempe Leontiche, puellam simplicem terruisti, concutiendo cristas, & incredibilia quædam præclare facta commemorando. Ego uero statim uidebam, quo pacto expallescebat, cum tu adhuc illa, quæ circa manipularij facta essent, narrares, contrahebatque uultum, & exhorrebat aliquantum, postquam etiam dissecuisse te caput illius dicebas. LEON. At ego me illi amabiliorem eo uisum iri putabam. Sed & tu me perdidisti, Chenida, qui ultra hæc, etiam de singulari certamine submonuisti. CHEN. An non decebat me quoque mentiri tecum, quando causam arrogantia istius uidebam? Tu uero longè terribiliora omnia fecisti. Esto enim amputaris infelicis istius Paphlagonis caput, cur idem etiam lanceæ affixisti, ita ut cruor in te destillaret? LEON. Vnum hoc impurum ac detestabile reuera, Chenida. Nam cætera quidè non omnino malè conficta fuerant. Abi igitur, ac persuade illi, ut redeat, mecumque dormiat. CHEN. Quid igitur dicam ne quod omnia ista mentitus fueris; dum generosus ipsi uideri affectas? LEON. Turpe hoc Chenida. CHEN. At uero alio pacto non redibit facile. Proinde alterum ex his elige, ut uel odio habearis, dum præclarus bellator uideri cupis, uel mentitum esse te ista confitearis, & cum Hymnide dormias. LEONT. Difficile sanè ntrumque est, sed tamen Hymnidem habere malo. Abi itaque, ac dic illi, Chenida, mentitum quidem esse me, non tamen omnia.

DORIO ET MYRTALE

Nunc



VNC me excludis scilicet Myrtale? nunc quando ad inopiam perueni propter te? At quando tam multa ad te afferebam, amator, utrum dominus, denique nihil non eram. Posteaquam igitur ego quidem exhaustus ac siccus plane iam, tu uero Bithynum istum mercatorem inuenisti, qui te amet, ego quidem excludor, & ante fores sto lachrymans. Ille autem tota nocte osculatur, & solus intus est, & quasi quoddam sacrum peruiigilium tecum peragit, tamquam etiam prægnantem ex eo esse te ais.

MYR. Ista me enecant, Dorio, & maxime quando dicis, quod multa dederis mihi, & ad inopiam propter me redactus sis. Rationem igitur subduc quas, omnium eorum, quas iam inde à principio ad me attulisti. **DOR.** Recte sane, Myrtale, subducamus rationem. Principio igitur calceos attuli tibi Sicyonios, duarum drachmarum precio, pone duas drachmas. **MYR.** At concubuisti quoque noctes duas. **DORIO.** Et, quando ex Syria ueniebam, alabastrum unguentum ex Phœnicia, duarum etiam istud drachmarum, ita me seruet Neptunus. **MYR.** At ego tibi, cum hinc nauigares, paruum illam tuniculam dedi, ad femora usque demissam, quo remigando utereris, quam Epiurus proreta, quando dormierat mecum, per obliuionem hic intus reliquerat. **DOR.** Verum cognitam illam, in Sammo nuper à me rursum abstulit Epiurus, non sine multo (pro dii) certamine. Cæpas autem ex Cipro, & saperdas quinque, & percas quatuor, quando ex Bosporo nauigauimus, attuli tibi quoque. Quid ergo? etiam panes octo nauticos in capistiro, siccos, & cortinam caricis plenam, ex Caria, & postea ex Patariis sandalia inaurata, o ingrata. Etiam caseum aliquando memini afferre me tibi ex Gythio. **MYRT.** Quinque fortassis drachmarum, Dorio, omnia hæc. **DOR.** O Myrtale. Quantum equidem potui, homo nauta, & mercede operam nauibus locans. Nunc enim etiam lateri præfectus sum dextero, & tu nos contemnis? Nuper autem quando Aphrodisia celebrabantur, annon drachmam quoque ante pedes *Id est, Veneris festa, uel sacra.* Veneris pro te posui auream? & rursum matri, pro calceamentis drachmas numeravi duas, & Lydæ huic in manum aliquoties, nunc duos, nunc quatuor obulos. Hæc omnia in unum computata, substantia certe uiri nauitæ fuerunt.

MYRT. Cæpæ illæ uidelicet, & Saperdæ, Dorio? **DOR.** Ita certe. Neque enim plura, aut maiora ferre potui. Non enim remis locarem operam, si diues forem. Cæterum matri meæ ne caput quidem unum alij unquam attuli. Libenter autem scirem, quas nam tibi à Bithyno isto dona darentur. **MYRT.** Principio tunicam hanc uides? eam ille emiit, & monile hoc crassius. **DOR.** Illud ne? An non ego te iam olim habere noram? **MYRT.** At quod tu noras, multo tenuius erat, neque ullos smaragdos habebat. Deinde & in aureis has, & tapetem. Nuper autem etiam duas minas. Et pensionem domus quoque pro nobis exoluit, non sandalia patarica, & caseum Gythiacum, & id genus nugæ. **DOR.** At illud non dicis, cum quali ipso concumbas, qui annos omnino supra quinquaginta natus uxorem duxit, caluus uidelicet, & colore similis carabo. Neque etiam neque dentes illius uides? Nam gratiæ quidem, o Dioscuri, illius multæ, & præcipue quoties cantat, & delictior paulo esse cupit, asinus ad lyram, ut dici solet. Sed tu frui ere eo, digna utique existens, ac puer uobis nascatur, patri similis. Ego uero etiam ipse inueniam Delphidem aut Cymbalium aliquam, meæ conditionis, aut etiam uicinam uestram, hanc tibi cinam, aut omnino ullam aliquam. Tapetas autem, & monilia, & duarum minarum mercedem, non omnes habemus. **MYR.** Beatam igitur illam, quas te amatorem habebit Dorio. Cæpas siquidem illi feres ex Cipro, & caseum scilicet, quando ex Gythio nauigabis.

COCHLIS ET PARTHENIS

Quid



PVID ploras Partheni? aut unde fractas hasce tibi asfers? **PAR.** Miles Aetolus, iste magnus, qui Crocalen amat, alapis cecidit me, cum deprehendisset canentem apud Crocalen, à riuale suo Gorgo conductam, idemq; tibi as fregit, mihi, ac mensam inter coenandi evertit, crateremq; effudit quoq; irrumpens: ipsum autem agrestem illum, Gorgum, ex symposio capillis abstractum, uerberarunt circumstantes ipse milles (**Dinomacho**, opinor, nomen illi est,) & commilitonum ipsius alter quidam. Quare equidem nescio, an superuicturus etiam homo sit. Nam illi pariter & cruor multus è naribus manabat, & tota facies eius intumuerat, ac liuida erat. **COC.** Quid? insaniit ne homo, an hæc temulentia quædam fuit, & ex ebrietate insolentia. **PAR.** Zelotypia quædam **Cochli** fuit, amorq; adeo enormis. **Crocale** autem duo, opinor, talenta poposcera ab eo, si se solam habere uellet. Ea igitur postquam **Dinomachus** non dabat, ipsum quidem uenientem exeludit, illis illi etiam ianua, quemadmodum ferebatur. **Gorgum** autem, **Oenoensem** quendam agricolam, prædiuitem, iam diu ipsam amantem, hominem ut delictet facilem ac probum, introuit, potabat cum eo, me quoq; assumpta, ut tibi canerem apud ipsos. Cæterum cum iam procederet conuiuium, ego quidem personare cœpi carmen quoddam **Lydi** generis, ac toni. **Rusticus** autem ille surgebat iam, ut saltaret, & **Crocale** autem etiam manibus applaudebat, omniaq; adeo iucunda ac suauia erant. Interea uero strepitus exauditur, & clamor quidam, ianuaq; domus exterior effringitur. Nec multo post irruerunt adulescentes quasi octo, admodum robusti ac ualidi, & **Megarensis** ille una inter ipsos. Illico igitur eueriebantur omnia, & **Gorgus**, quemadmodum dixi, uerbabatur, humiq; iacens etiam pedibus proculcabatur. **Crocale** autem, nescio quo pacto clam subduxerat sese, & ad uicinam **Thespiadem** effugerat. **Mihi** uero **Dinomachus**, inflatis alapis: Disperas, inquit, & simul tibi as fractas oblect. Et nunc currens ab eo, ut hæc dicam hero meo. Abiit autem & agricola, circumspecturus amicos quospiam in urbe, qui **Megarensis** illum magistratibus tradant. **COC.** Hoc nimirum est, frui militaribus istis amoribus, plagas & actiones sustinere. Cætera uero, Duces esse se & Tribunos iactitant, & si quid dandum sit: expecta, aiunt, dum tributum conferatur, dumq; ipse stipendium accipiam, atq; omnia tibi conficiam. Pereant itaq; arrogantes isti iactatores. Nam ego certè rectè facio, quæ ipsos penitus non admitto. Piscator mihi quispian obueniat, aut nauita, aut agricola, æqualis conditionis, qui adulari sciat parum, & afferat multum. Cristas autem concutientes isti, & prælia commemorantes, nihil aliud, **Partheni**, quàm inanes crepitus.

DE MORTE PEREGRINI.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGUMENTVM.

Infectum hic **Lucianus**, id quod alijs quoq; libenter facit, arrogantia & insanam glorie cupiditatem, præcipue Philosophorum, ut cuius gratia pleriq; omnia audiant, neq; quicquam intentatum relinquunt. Atq; eius rei exemplum, **Peregrin** huius mortem describit, qui ut summum aliquem sui relinqueret, in **Olympis** confructo rogo, seipsum in ignem ultro coniecit, atq; ita extinxit. Quænam autem potissimum ea commemorat, quæ circa mortem illius acta sunt, id quod etiam inscriptio ac titulus pollicentur, interin tamen & uitâ eiusdem, et facinora persequitur, à quibus progressus ille, ad hoc genus studiorum postremo sese contulerit, et hoc sub aliena persona, à qua ipsum etiam modum & causam mortis, in qua præcipue nitentur sectatores illius, refelli ac refutari facit. Nimirum ut eam inuidiam à se ipso remoueret. Apparet enim illis tum temporibus **Peregrini** nomen, non ita leue, aut uile apud multos fuisse, præsertim imperitiores, quibus facti huiusce nouitas admirationem incusserat. Quemadmodum & ex **A. Gellio** animaduertere licet, qui ipse quoq; honorificam illius menti

quem facit libro 12. cap. 11. Videturq; omnino Stoica quidam animi pertinacia, uitæq; te dio mortem ultrò sibi conscivisse, quemadmodum et alios quosdā eiusdem professionis viros fecisse aliquando legimus. Sed quòd idem hoc in Olympijs potissimum, et frequentissimo hominum conuentu fecit, ambitionis argumentum præ se fert, ac reprehensioni locum dedit. Et est sanè eiusmodi res ambitio, ut multos eò demencie adigat, ut dum gloriam nimis avidè captant, in summam interim temeritatem et infamiam præcipitentur, nihil neq; pensi, neq; moderati habentes, dummodo famam tantopere ambitam post se relinquant. Cuiusmodi Proteos, utinam nec nostra ætas quosdam ulisset, *αὐτὸς τὰ λείποντα καὶ ἀπολείποντα μὴ κινῆτο, φάσι.* Ceterum fuit hic Peregrinus, philosophus quispiam ex senioribus illis Stoicæ disciplinæ professoribus. Lucianus Cynicum uideri uult, patria Parianus, ex Ponto, temporibus Traiani uiuens, æqualis Epicteto, Diogeni, Musonio, et cæteris, quem se Gellius uidisse quoq; ait, Athenis extra urbem in tugurio quodam habitantem. A principio Christianorum quoq; religionem aliquandiu secutus fuit, sed mox ad philosophiam relapsus, ab illis, ut Lueiano placet, propter ritus ipsorum neglectos atque præteritos, repudiatus.

LUCIANVS CRONIO SALVTEM.



NE FELIX ille Peregrinus, aut quo nomine potissimum de lectari uisus est se ipse nominando, Proteus, illud ipsum Homericæ Protei passus est. Nihil enim non gloriæ gratia fieri sustinuit, cumq; infinitis mutationibus transformatus esset, postremum ignis quoq; factus est. Usque adeo gloriæ cupiditate tenebatur. Et nunc optimus ille in carbones & fauillas redactus est post Empedoclem, nisi quòd hic temerarium facinus celare conatus, clanculum in crateras se dedit præcipitem. Porro generosus ille populosissimo Græcorum conuentu obseruato, ingentissimæq; pyra constructa, tot ac tantis testibus conscijs insiluit, ac orationes nonnullas super hac re ad Græcos habuit aliquanto ante quàm hoc ausus est. Videor itaque mihi uidere te nimium huius senis deridentem arrogantiam, aut potius exclamantem, qualia par est te exclamare: O insipientem insipientiam, o ærumnosam gloriam, aliaq; quæ de illis ferè dicere consueuimus. At tibi quidem hæc eminus, & longè tutius dicta sunt, ego uero iuxta regum ipsum, insuper antè quoque in copiosa auditorum multitudine eadem dicere non reformidaui, nonnullis equidem grauius ferentibus, quorum senis arrogans consilium admittationem incusserat. Erant autem aliquot alij, qui & ipsi huius gratia ridebant. At ego propemodum à Cynicis discerptus essem, uelut Actæon à canibus, aut consobrinus eius Pentheus à Bacchis. Cæterum totius rei apparatus talis erat, etenim Poëtam haud dubiè qualis fuerit nosti, tum quantas per omnem uitam tragœdias in lucē dederit, supra Sophoclem & Aeschylum. Ego uero ubi primum in Helin uenissem, illorum certamine eò illeclusus atque perductus, statim Cynicum quendam inaudui, magna & aspera uoce consueta illa, ac uirtutem ex triuio intonantem, omnesq; indiscriminatim di

Narratio:

sterijs & conuicijs inuadentem, tandem uero in Proteo eius uociferatio desijt. Hæc quemadmodum dicebantur, pro mea uirili cuncta tibi ex ordine percensere conabor. Tu uero hæc planè ita se habere cognosces, quippe qui ipsis uociferantibus non semel astitisti. Proteum, inquit, audet quispiam ambitiosum dicere, o terra, o Sol & flumina & mare & patriæ Hercules, Proteum, qui in Syria uinclis colligatus fuit, qui in patria quinque millia talentorū ultrò reliquit, qui ex urbe Roma electus est, quem sole longè illustriorem esse constat, qui cum ipso Olympio commissus decertare possit. At quia ignis ad miniculo è uiuis se subducere statuit, hoc ambitioni eius & uanæ gloriæ quidam imputant. Nonne uero ad hunc modum è terris discessit & Hercules? nonne ita Aesculapius & Dionysius fulmine? Nonne postremum & Empedocles ita in crateras semet immisit præcipitem? Hæc ubi dixisset Theagenes, hoc enim nomine uociferator ille uocabatur, rogabam quemadmodum ex assistentibus, quid

dd

hoc de igne aut Hercule, aut Empedocle ad Proteum attineret. Atqui, inquit ille, breui semet ipse flammis absumpturus est Proteus. Quomodo, inquam ego, aut cuius gratia? Deinde cum ille omnem rem mihi exponere insisteret, Cyniscus in tantum uociferabatur, ut nullo pacto eius audiendi copia mihi relinqueretur. Audiebam itaque reliqua ipsum effundentem, ac laudibus mirificis Proteum extollentem. Etenim Sinopea aut præceptorem eius Antisthenem, ne cōferre quidem cum illo dignatus est, sed neque ipsum Socratem. Prouocabatur autem & ipsum Iouem in certamen, deinde cum uisum esset illi similes eos quodā modo inter seipsum seruare, eiusmodi finē orationi imposuit. Duo hæc, inquit, præstantissima opificia ætas nostra uidit, nimirum Iouem Olympium & Proteum, quorum quidem illius architectus fuit Phidias, huius uero opifex natura. At nunc ex hominum commertio ad superos hæc statua migratura est, cæterū per ignem abiens nos orphanos in terris destituet. Hæc ubi cū multo sudore disseruisset, lachrymatus est satis ridiculè, capillosq; uellebat è capite, subparcens tamen, ne radicibus extraheret. Ad postremum abductus est à quibusdam Cynicis tristibus ac lachrymantibus consolantibus. Hoc abducto alius ilico concionaturus ascendit, non cunctatus donec multitudo dislaberetur, sed ardentibus adhuc sacris turbam continebat. Ac sub initium quidem effusissimè ridebat, uidebaturq; illud ex intimis præcordiis facere, deinde ad hunc modū orationem suam exorsus est. Posteaquā maledictus Theagenes scelestissimis orationibus suis lachrymādo finem imposuit, ego diuersa ratione à risu Democriti exordiar. Ac iterum sublatis cachinnis in risum uberem solutus est, adeo ut nostrum plerosque ad communem risum pertraheret. Deinde sedato risu, conuertens seipsum: Et quid nam aliud, inquit, o uiri nobis per æquē faciendū est, adeo ridiculas orationes audientibus, uidentibusq; uiros ætate decrepita uilissimæ gloriolæ gratia tantum non saltantes in medio? Ut autem rectius intelligatis cuiusmodi nam illa sit statua, quæ flammis abolebitur, audite me, qui ab initio eius mentem callidè animaduenterim, omni eius uita diligenter obseruata. Nonnulla uero à ciuibus quoque suis memorata percepi, quibus non potuit non exactissimè perspectus & cognitus esse. Etenim hoc naturæ figmentum & opificium, Polycleti Canon, ubi firmata iam ætate in uirum adolescere incepisset, multis in Armenia uitatis per adulterium mulierculis, nō parum multa suscepit uerbera. Denique uero, per tectum exiliens & elapsus, fuga salutem redemit, raphano oppletas nates auferens. Exin puero quopiam formoso per uisum constiprato, tribus nummorum millibus à pueri parentibus, cum tenuis essent fortunæ, foeditatis impunitatem mercatus est, ne ad præfectum Asiæ duceretur. Hæc atque eiusmodi missa mihi facienda esse uidentur, etenim lutum adhuc informe erat, ac nondum perfecta statua nobis formata. Cæterum quibus iniurijs confectum ætate parentem affecerit, admodum auditu dignum esse opinor, & memoratu necessarium. Et sanè omnibus uobis compertum atque auditum esse reor, quomodo senem præfocauerit, nequaquam sustinens eum ultra sexaginta iam senescentem. Postea uero, quā tanti sceleris fama diuulgata est, arreptaq; fuga seipse condemnasset, incertis uagans sedibus, oberrabat, terram terra commutando. Qua in peregrinatione & mirificam illam Christianorum sapientiam perdidit, circa Palæstinam sacerdotibus & scribis illorum conuersans. Ac sanè non multo in tempore pueros omnes illos præ se esse ostendit, propheta ac sacrificiorum princeps & Synagogæ socius, breuiter omnia solus existens. Præterea librorum nonnullos exposuit, nonnulli uero & sua industria conscripti sunt. Ac ueluti deum hunc ipsum perhibebant, nam eo & legum autore utebantur, & præfectum illum declarabant. Itaque etiamnum magnum illum hominem reuerenter colunt, nempe illum, qui in Palæstina crucifixus est, quoniam primus nouum illud

mysterium

Vita Peregrini
ni. c. res an
ita.

mysterium in hominum uitam inuexerat. Tunc uero comprehensus etiam ob
 hoc ipsum Proteus in carcerem illapsus est. Quæ quidem res ipsi non medio-
 crem dignitatem cum ad insequentem uitam, tum ineptias & gloriam, quarum
 erat amantissimus, conciliauit. Itaque postquam in carcerem coniectus est, Chri-
 stiani hanc rem grauius & indignè ferentes, nullam non impendebant operâ,
 & planè mouebant omnia, tentantes, si quo modo illum furtim possint eripere,
 Deinde, animaduertentes hunc conatum frustra esse, nihil tamen ex altero quo
 captiuus egebat obsequio intermittebant, uerum omnia cum magna fide & di-
 ligentia præstabant. Ac mane quidem ilico uidere erat iuxta carcerem præsto-
 lantes anus, uiduas quaspiam, & orbos puerulos. Illorum uero, pars etiam unâ
 intus cum illo somnū capiebant, corruptis pecunia custodibus. Exin omnis ge-
 neris coenæ inferebantur uariæ, ac sacri inter sese sermones dicebantur. At-
 qui optimus ille Peregrinus, adhuc enim hoc nominis obtinebat, nouus quoque
 Socrates ab illis nominabatur. Quinetiam in Asia plerasque urbes fuisse con-
 stat, à quibus uenerūt quidam laturi auxilium, Christianis mittentibus ex pub-
 lico, neque non collocuturi, & uirum consolaturi. Incredibile uero est, quan-
 tum studium & celeritatem in hoc ostendant, siquid tale uulgo innotuerit. Il-
 lico enim nulli rei parcunt. Proinde, Peregrino quoque multæ tunc opes ab il-
 lis mittebantur, sub uinculorum prætextu, nec uulgarem rerum prouentum
 lucrificabat. Etenim haud dubitanter sibi persuaserunt infelices illi, se omni-
 no immortalitate fruituros, perpetuoque uicturos esse. Quam ob rem & mortem
 magno contemnunt animo, ac non pauci sua sponte semet occidendos offerūt.
 Deinde, primus quoque illorum legislator eorum persuasit animos, quemad-
 modum omnes inter se fratres essent. Postea uero quàm semel à nobis descie-
 uerunt, Græcorum deos constanter abnegant, solum crucifixum illum impo-
 storem adorantes, secundum illius leges uiuendi rationem instituunt. Proin-
 de, apud illos omnia ex æquo habentur contemptui, existimanturque esse cōmu-
 nia, quæ citra fidem exactè exploratam in cōmunem usum à quoque deferente sus-
 ciipiunt. Quod si quis præstigiator, aut alioqui homo promptus & uersutus, &
 rei faciendæ adpositus eos accesserit, breui admodum opulentus efficitur, quippe
 qui hominū idiotarum simplicitate callidè queat abuti. Cæterum, Peregrinus
 tandem liber dimissus est ab eo, qui id temporis præsidem agebat in Syria, ui-
 ro non mediocriter Philosophiæ commercio gaudente. Qui cum illius subola-
 fecisset arrogantiam, quod iam statuisset mortem oppetere, ut per hoc præcla-
 ræ famæ gloriam apud posteros relinqueret, dimisit illum, ne dignum quidem
 ratus eundem esse supplicio. Ille uero exin domum regressus, comperit pater-
 næ cædis memoriā nōdum fuisse sopitam, sed multos superesse, qui mira per-
 uicacitate accusationem aduersus illum adornarent. Dissiparat itaque maiorem
 possessionum suarum partem in peregrinationem, ac tantum relictæ erant agri
 ferme quindecim talentorum. Nam tota substantia quam pater reliquerat, tri-
 ginta talentorum summam non excessit, non, ut omnibus modis ridiculus The-
 agenes illam tribus millibus dignam falso confirmauit. Tanti enim neque tota
 Parianorum urbs, tametsi quinque ciuitates sibi uicinas adiungeret, uendere-
 tur, unâ cum ipsis hominibus & iumentis, & reliqua supellectile. Vigebat ita-
 que eius etiamdum flagitium, & accusatio in recenti hominum memoria. Nec
 ita diu habitauit in patria, sed statim aduersus eum quispiam insurrexerat. Po-
 tissimum uero, ipse populus indignabatur, senē frugī, ut illi, quibus uisus erat,
 perhibent, familiariter lugentes, qui tam crudeliter & impiè fuerat occisus.
 Sed enim sapiens ille Proteus, ad hæc omnia non oscitanter intentus erat, qui
 nam aliquid inuentum comminisceretur, unde uim & periculum à se declina-
 ret. Progressus ergo in mediam Parianorum multitudinem, nutrebat uero
 iam comam, sordido amictus pallio, pera ex humeris suspensa, & baculum ma-

nutenebat; erat autem omnino instructus more tragico. Talis itaque cum ciui-
bus suis apparuisset: uniuersam, inquit, substantiam, quam sibi beatæ memo-
riæ pater reliquisset, se uelle illis publicam dimittere. His auditis, homines ege-
ni & inopes, neque non ad distributionem auidè inhiantes, protinus exclama-
uerunt: illum unicum esse Philosophum, unicum amantem patriæ, unum qui
uerè Diogenis & Cratetis esset æmulus. Porro autem, inimici necessario qui-
escebant. Etenim si quis conatus esset mentionem paternæ cædis facere, illico
petebatur lapidibus. Secunda itaque suscepta peregrinatione egreditur uaga-
turus, satis sibi uiatici in Christianis repositum esse existimās, à quibus quaua
uersum incedebat stipatus, in omni agebat rerum abundantia. Atque ad hunc
modum aliquantum temporis alebatur. Tandem admissio nescio quo aduersus
illos flagitio, siquidem uisus erat, ut opinor, aliquid ex interdictis comedisse,
non recipientibus amplius illis, magna rerum difficultate perplexus, per recan-
tationem opinabatur, opes suas iterum à ciuitate repetendas esse, missisq; lite-
ris, uoluit iussu regis denuo cuncta auferre. Contrà deinceps missa legatione eti-
am à ciuibus nihil actum est, sed iussus est stare rebus semel ab ipso constitutis,
præsertim à nemine ad hoc per uim compulsus. Post id tertiam in Aegyptum
peregrinationem instituit ad Agathobulum iter faciens, ut admirando studio
semet exercebat, tondens capitis dimidium, ac uultum limo oblinens. Postea in
magna circumstantis populi corona, tractans in manibus uirilia, hoc tanquam
medium & indifferens esse demonstrabat. Exin uerberabat, & uerberabatur
ferula circa nates. multaq; alia iuuenilia more mirifico ac præstigioso deliga-
nabat. Cæterum, ad hunc modum instructus & exercitatus hinc soluit in Itali-
am, egressusq; è nauis, statim omnes homines insectatus est, linguæ petulantia,
cum primis uero regem, quem nouerat natura placidissimum & mansuetissi-
mum, qua re impulsus tutiori debacchabatur in omnes audacia. Etenim regi,
ut par erat, parum curæ erant conuicia & blasphemæ, neq; ullum ex ijs qui phi-
losophiæ se tradiderant, propter uerba supplicio afficere dignabatur, cum pri-
mis uero eos qui rationem conuicijs impetendi alios artem sibi peculiarem fe-
cissent. Porro autem, Peregrinus tanta dicendi licentia non mediocrem sibi
gloriam comparabat. Itaque apud homines idiotas in magna erat admiratio-
ne & reuerentia propter arrogantiam, donec is qui Reipub. procuracionem ob-
ibat uir sapiens, electum eum ablegasset, cum præter modum hac libertate ni-
misq; petulanter abuteretur, dicens: urbi nihil opus esse tali philosopho. Qua-
re hoc quoque de illo memorabile est, dum in ore erat omnibus philosophus,
propter dicendi libertatem, ac immodicam linguæ licentiam electus. At enim
iam exactus oppido, cum Musonio ac Dione & Epicteto consuetudinem habu-
it, cumq; alijs quotquot non dissimili infortunio mulctatos esse nouerat. Ad ex-
tremum ita regressus in Græciam, modo probrosis dictis Helienses impetebat,
modo Græcos, ut aduersus Romanos arma sumerent, sollicitabat. Modo ui-
rum industrium, & multa dignitate præditum turpiter inuadebat, propterea
quod ille præter alia, quibus de Græcis erat optimè meritis, etiam hac in re nō
uulgarem præstitisset Græciæ & opem & operam, quod aquam in Olympiam
deduxisset, ac primus populum ad festiuitatem confluere solitum siti pereun-
tem subleuasset. In hunc ergo Peregrinus linguæ procacitate adductus, turpia
uerba euomere non cessabat, quasi Græcos hac mollitie effœminaret, oportet
spectatores Olympiorum sitim fortiter tolerantes perdurare. Ac per Iouem
non pauci illorum mortem oppetebant, uehementibus morbis impliciti, inte-
rea propter loci siccitatem in magna & promiscua multitudine emergentibus.
His ita dictis, de eadem aqua porare solebat, adeo ut propemodum ab om-
nibus accurrentibus lapidibus fuisset obrutus, nisi tunc commodum ad Io-
uis simulacrum arrepta fuga generosus ille se contulisset, ac ita præsentis di-
scrimina

Musonius.
Dion.
Epictetus.

serminis uita morte se subtraxisset. Cæterum in proxima Olympiade orationem per quadriennium, quod interfluxerat, multa cura meditatam atque compositam ad Græcos habuit, laudes eius quæ aquam deduxerat, ac fugæ suæ tunc factæ defensionem complectentem. Iam uero ab omnibus certatim contemptus negligebatur, nec erat amplius perinde in precio & admiratione. Siquidem friuola & exoleta erant quæ moliebatur omnia, nec quicquam poterat amplius nouiter commentum aut exogitatum producere, quod stuporem & admirationem incussisset accedentibus, & quo ille sibi dignitatem atque autoritatem concillasset, cuius sub initium amore non dicendo extremè ambiciosus flagrabat. Ad extremum hoc temerarium & audax de pyra facinus commentus est, eaque de re in Græcorum multitudinem sermonem iam sparsit, quod statim à prioribus Olympijs, ueluti in diem posterum flammis semet ipse traditurus esset.

*Occasionem
ue mortis.*

Et nunc hæc ipsa multis adornat præstigijs, ut fama est eruenda fossa, lignisque comportandis, ac miram & inusitatam tolerantiam promittendo. Erat uero illi, ut mea fert sententia, omnino mors expectanda, nulloque modo è uita profugendum. At si immobili proposito prorsus constitutum habet mortem cum uita commutare, consentaneum mihi uidebatur, ne hoc igne fieret, neque his quæ sunt in tragœdijs uteretur, sed alia aliqua mortis permutatione, quum infinitæ sint, electa è uitis discederet. Quod si tamen igne, tanquam re quapiam herculeæ tantopere delectatur, cur non potius per silentium electo quopiâ monte multis arboribus consito, in eo se ipse concremauit solus, uno aliquo, cuiusmodi est Theagenes, Philoctete assumpto? Ille autem in Olympiâ præsentem magnâ hominum frequentia, non in tabernaculis se solum uidebit, alioquin haud indignus existens per Herculem, sicut par est homines parricidas ac impios malefactorum poenas dare. Quinetiam nimium cunctanter ac sero illud facere uidetur, quem iam dudum oportebat in Phalaridis taurum illapsum dignum nefarijs factis exhaussisse supplicium, nec tantum semel in flamma hiscentem subito expirare.

*Confutatio
eiusdæ, à gene-
re & modo.*

Etenim à multis hoc pro certo confirmati audio, nullam mortem esse uelociorem aut properantiorē, quàm eam quæ per ignem illata fuerit. Solum enim os aperiendum est, & statim efflatur anima. Atqui & ille, ut opinor, eam quoque spectaculi dignitatem secum uoluit in animo, rem uidelicet grauem & præclarā esse, sacro in loco comburi, ubi ne sepelire quidem alios morientes religiosum dicitur. Audiuiſtis enim, nisi fallor, quemadmodum iam olim quidam cupiens gloriosum et celebre apud posteros nominis sui monumentum relinquere, cum nullam aliam uideret sibi relictam esse innotescendæ rationem, Ephesiæ Dianæ templum absumpsit incendio. Tale quippiam & hic secum molitur in animo, tanta gloriæ cupiditate, tantum non miser ille contabescit. Sed enim, aiunt, illum hæc ipsa hominum gratia facere, ut eosdem mortis contemptum doceat, ac in rebus arduis tolerantiam. Ego uero perlibenter interrogarem non illum, sed uos, nunquid etiam maleficos et facinorosos eius discipulos fieri cupiatis in eiusmodi tolerantia perdiscenda, ac morte contemnenda, tum afflictionibus & cæteris terroribus fortiter perferendis? Atqui certè compertum habeo, ista uos minime uelle aut cupere. Quo igitur pacto hoc Proteus discernit, ut bonis tantum hac in re sit profuturus, nec malis & nefarijs hominibus maiorem ad contemnenda pericula, & sceleratiora audendā animum additurus? Esto sanè ad hoc tantum concursuros esse, qui in optimam partem hanc rem saltem spectaturi sint, proinde ego uos iterum rogabo: Cupitis ne liberos uestros illius æmulos fieri? Haudquaquam dicetis. Atqui hoc ipsum quærebam, num quis ex discipulis eius eundem imitaretur? Theagenem itaque in hoc quispiam iure optimo accusare possit, quod cum in alijs per omnia uiri æmulus esse studeat, hac in parte tamen præcedentem præceptorem minus sequatur, iterque cum eo faciat ad Herculem, ueluti perhibent, abeunte, præsertim cum in breui possit summè ac omnibus nu-

*A causa &
fine.*

Alia causa
et collatio.

Alantio cog
nominis et po
estatis diui
no.

Constitutio
oraculi p re
gationem.

meris felix eundem, perpraeceps saltem in ignem illapsus. Neque enim in perazur
baculo, aut sordido pallio circumferendo, æmulationis summa sita est, sed hæc
extra periculum posita sunt, & imitatu facilia, & cuiusvis hominis. Ipsum finem
& caput emulari conuenit, ingenti uidelicet pyra ex truncis ficulneis & maxi
mè uiridibus congesta, fumo semet præfocari. Siquidem ignis non tantum Her
culis & Aesculapij proprium æstimandum est, sed sacrilegorum quoque & par
ricidarum, quos iudicio condemnatos hoc ipso supplicio affici uidemus. Ita, ut
longè præstabilius esse putem, uobis fumo præfocatis oppetere. Hoc enim uo
bis tandem ut peculiare & proprium adscribi potest. Alioqui, etsi Hercules tale
quispiam ausus est, doloris & morbi impatientia impulsus hoc fecit, dum à san
guine centaurico, ueluti testis est tragœdia, infectus absumeretur. Cæterum
ille qua causa incitatus se ipsum in ignem ferens præcipitat? Per Iouem scilicet
ut animi tolerantiam hoc argumento notam faciat, nō secus atq; Brachmannes.
Illis enim Theagenes præceptorem suum assimilare contendit. Quasi uero nō
etiam apud Indos inueniantur homines uæcordes & stolidi, uanæq; gloriæ ex
tremè dediti. Attamen quando ita fert animus, imitetur illos. At enim illi ignē
insiliendi morem non habent, ueluti Onesycritus classis Alexandrinæ guber
nator ait, cum Indum ardentem, sicut fama est, conspexisset. Verum postea
quam congesta atq; incensa pyra conuenerint, propè assistentes immobiles len
tè assari fortiter sultinent. Deinde ingressi iuxta habitum ardent, ne tantillum
quidem post accubitus se auertentes. Cæterum ille quid adeo magni aut præ
clari designat facinoris, si illapsus suffocatur, à flammis subito & uiolēter discer
ptus? Neque enim eam, ut opinor, spem concepit in animo, ut semiuultus ab igne
resiliat, nisi hoc quod à nonnullis audio insidiosè struat, ut infra quoque in fos
sa pyra profunda sit. Sunt præterea qui illum transformatū iri confirmant, eiq;
rei comprobandę iam percensent somnia, tanquam Iupiter concessurus non sit,
ut sacer locus cæde contaminetur. Atqui eam ob rem planè securus sit animi.
Ego enim iurare non dubito, nullum profecto deorum grauitè & indignè la
tuum, si Peregrinus malo & infelici fato pessimè interierit. Sed enim neq; faci
le neq; promptum iam illi est à proposito regredi. Siquidem qui cum illo habet
consuetudinem, miserum omnibus modis incitant, & ignem compellunt, non
sinentes eundem timore cōsternari aut trepidare, quorum si duobus discerptis
in ignem incideret, solum hoc præclare & cum multorum gratia faceret. Quin
etiam hoc inaudiui, se amplius Proteum nominari nolle, sed Phœnicem, quod
& Phœnix auis Indica iam summo confecta senio, pyram dicatur inscendere.
Sed enim uana comminiscitur mendacia, oracula quædam uetera percensens,
ac si deum quempiam noctis custodem illum fieri oporteat. Ac iam non obscu
rè aras quoq; desiderare uidetur, aureisq; donarijs se honoratū iri planè sperat.
Et per Iouem haudquaquam absurdum factu æstimandum est, si in tanta stulto
rum hominum multitudine inueniantur etiam qui prædicare non uereant, quod
per ipsum quartana sint liberati, quodq; noctu in dæmonem nocturnum incide
rint. Porro autem execrandi illius discipuli oraculum quoq; ut opinor, & ady
tum iuxta pyram machinabuntur, propterea quod & Proteus ille Ioue natus,
huius nominis Propater, uaticinio celebris habitus est. Neque testari dubito cer
tò futurum confirmans, ut sacerdotes quoq; illi constituentur flagellorum, aut
incendiorum, aut alicuius alterius rei monstrificæ. Aut per Iouem festiuitas illi
nocturna sacrificabitur, aut festum sacibus iuxta pyram celebrandum. Cæterū
Theagenes nuper, ut quidam mihi ex familiaribus retulit, ait Sybillam quoq; ea
de re ista prædixisse. Et cur non ipsos percenseamus uersiculos;

” Ast ubi iam Proteus Cynicos longè optimus inter
” Per loca sacra Ioui rurilum succenderit ignem.
” Tunc, omnes quotquot fructu uescuntur agrorum,

Nocti

Nocturnum, ut iubeo, placate heros colentes

Concessa Alcidae ac Vulcano sede propinquum.

Hæc quidem Theagenes ex Sybilla se audisse falso prædicat. Cæterum ego illi Bacidis oraculum contrā memorabo. At autem ad hunc modum Bacis nimirum uerè uaticinatus:

Postquam multiplici Cynicus cognomine Proteus

In flammam sese per præceps iecerit acrem,

A furijs uanum propter compulsus honorem,

Produs occisi, uiuum quicumque sequuntur,

Vulpicænes alios imitari fata decebit.

At quicumque metu trepidus uitauerit ignem,

Quamprimum saxis populo lapidetur Achiuo.

Ne dum friget iners nugas producat acutas,

Vsuram exercens, & plena & diuite pera,

In patria nummosus habens ter quinq; talenta.

Quid uobis uidetur uiri? nunquid Bacis deterior uisus est uates esse quàm Sybilla? Sed iam tempus est admirandis illis discipulis Protei circumspectiendi, ubi potissimum semetipsos purgent in aërem. Hoc enim ipsi combustionem. Hæc cum dixisset, certatim ab omnibus circumstantibus succlamatum est, comburantur iam illico flammis dignissimi. Ac ille quidem descendit ubertim ridens. Porro Nestorem nempe Theagenem non latebat uociferatio, uerum exaudito clamore uenit illico. Cumque dicturus ascendisset, magna uoce exclamauit, innumera mala de eo percensens qui descenderat. Minime uero compertum habeo, quodnam illi optimo nomē fuerit. Cæterum ego relicto illo uociferatione se rumpente, abibam uisurus athletas. Iam enim certaminis iudices et arbitri in circo esse dicebant. Et hæc quidem acta sunt in Helide. Cum autem uenissemus in Olympiam, maior ibi multitudo aderat Proteum accusantium, quàm eius inceptum laudantium, adeo ut non pauci illorum corixantes ad manus deuenerint. Donec progressus ipse Proteus infinita hominum frequentia deduceretur, relicto à tergo præconum certamine. Vbi orationes quaspiam de se ipse habuit, nimirum quibus exercitijs uitam suā transegisset, quibusque in periculis uersatus fuisset, tum quantas & quàm duras difficultates philosophiæ gratia per omnem ætatē pertulisset. Itaque multa eius generis erant, quæ ille disseruerat. Ego uero saltem pauca quædam præ circumstantium multitudine audiebam. Deinde metuens, ne in tanta turba comprimerer, posteaquam multos idem patientes cernerem, absque longum ualere iubens Sophistam semet perimentem, sui que funeris epitaphium ante mortem recitantem. Sed enim tunc etiam hoc inaudieram. Dixerat enim aureæ uitæ, auream quoque se uelle imponere coronidem. Consentaneum autem esse, ut qui Herculeam uitam exegisset, Herculeam quoque mortē oppetens è uiuis discederet, aërique misceretur. Ac eam quidem utilitatē, inquit, statui præstandam esse hominibus, ut commonstrem illis, qua ratione & mentis constantia mortis acerbitas respuenda sit. Itaque oportet omnes homines mihi morienti Philoctetas præsto esse. Iam qui imprudentiores erant ex illis, lachrymas profundeabant, exclamantes: serua te Gratiæ saluum atque superstitem. Cordatiores uero uociferabantur: per fice, quæ facienda decreuisti. Horum itaque diuerso studio senex non mediocriter perturbatus est, sperans omnino se ab omnibus retentū iri, quo minus in ignem se mitteret præcipitem, sed inuitum et nolentem illis resistentibus in uita se mansurum. Ac sanè cum præter spem atque sententiam accidisset, ut illi quæ arrogantia inductus facienda decreuerat, ea quoque opere comprobanda forent, maiorem in modum expalluit. Cumque iam mortui cadaueris speciem uultu ac colore præ se ferret, per Iouem timore impendiō magis perculsus, subtrepidauit etiam. Ego uero, ut opinor, iam quæris quantum riserim,

Oge circa
mortē Pere-
grini est, et
quomodo idē
perierit.

Neq̃ enim commiseratione mihi dignus uidebatur, homo ita miser ē ambitiosus ita anxie glorię cupidus supra omnes, quotquot unquam hoc uicio laborauerunt. Nihilō secus tamen ā multis stipatus deducebatur, ac glorię amenti desiderio in præceps rapiebatur, subinde oculos in multitudine admirantium reiciens, ignarus miser, quod eos quoq̃, qui ad crucem ducerentur, aut in carnificis manibus tenerentur iam occidendi, multo plures subsequerentur. Finitis autem certaminibus olympicis, quæ omnium pulcherrima fuisse cognoui, tam enim quater præsens interfui: cum currus inopia laborarem, multis discedentibus inuitus relinquebar. Cæterum Proteus exitiosum sibi spectaculum subinde protrahens, noctem demum postremum tempus ei rei destinauit, quando se ipsum esset concrematurus. Sub noctem itaq̃ mediam assumptus ā quodam familiari, cum ē strato surrexissem, concessi rectā in Harpinam, ubi pyra erat. Ad id loci uiginti erant stadia ab Olympiā per Hippodronum, ad auroram euntibus. Quām primum uero eō uentum est, offendimus pyram altē congestam, in profundum uero ad magnificubiti altitudinem egestam. Crebrę facies præstō erant, aridis insuper sarmentis & stipulis pyra erat intexta, ut quām primum igne suscepto in flammam erumperet. Postea uero quām luna exorta est, oportebat enim & hanc huius pulcherrimi facinoris spectatricem adesse, prodijt ille eo quo semper more solebat exornatus, ac cum illo reliq̃ta Cynicorum multitudo. Hic generosus quisque expatribus facem in manu tenens, non segniter subministrabat. Insuper ipse quoque Proteus face armatus incedebat. Mox aggressi alius aliunde ad motis facibus maximum ignem succenderunt, nempe facibus & sarmentis copioso igni suppeditantibus. Ille autem, nunc uero fac maximē attento sis animo, depositis pera & pallio, ac baculo illo herculeo, in extremē sordido astitit amiculo. Deinde, postulato thure, ut in ignem spargeret, quidam illi porrexit: quo in ignem coniecto, & uersis ad meridiem oculis (etenim ipse quoque meridies ad huius tragediæ partem attinebat) sic exorsus est: O materni atq̃ paterni dæmones, suscipite me propicij. Quibus dictis acturum in ignem insiliit, nec amplius ā quoquam uisus est, sed ā flamma, quæ multa erat, circumfusus disparuit. Iterū te optime Cronie, fabulæ catastrophem ridentem uideo. Ego uero maternos dæmones inclamantem per Iouem non ad modum accusabam. At cum paternos quoq̃ inuocaret, recordatus eorum, quæ de patris interfecti cæde dicta fuerant, risum continere non potui. Porro autem Cynici rogam circumstantes, nullas quidem profundeabant lachrymas, cæterū ipso silentio non uulgarem perturbati animi ægritudinem indicabant ignē insipientes. Donec unā cum illis affectus graueolentia, abeamus inquam o stolidi. Neq̃ enim uoluptuosum hoc est spectaculum, senem affatum uidere, præsertim cū ita malo odore omnium nares impleantur. An expectatis dum pictor quispiam accedens uos depingat, quemadmodū in carcere iuxta Socratem socij depicti sunt? His auditis illi indignabantur, & me conuicijs proscindebant. A nō nullis quoq̃ illorum ad fustes concursum est. Deinde uero, cum essem illis comminatus, me correptos per uim quospiam in ignem præcipitatur, ut præceptoris sequantur uestigia, ā coepto destiterunt, & pacem egerunt. Ego autem ā pyra regressus, equidem uario meo cum animo, o amice, uolebam, identidem mecum reputans, cuiusmodi nam res esset glorię sitis & cupiditas, quippe qua sola quoq̃ magni alioqui uiri & admirandi omnes ex æquo caperentur, nedū hic Proteus, cuius omnis uita parum prudenter instituta eō tantum tendebat, ut aliis admirationi esset, & stupori, prorsus flammis non indigni. Exinde multis occurrebam, & ipsis spectatum euntibus. Etenim existimabant adhuc ipsum uiuū relictum iri. Siquidem & hoc priorī die fama sparserat, tanquam ad solem orientem saluraturus, quemadmodum aiūt, facitare Brachmannas, quādo pyram sint inscenfuri. Itaq̃ multos illorum ab inepto itinere absterrui, dicens omnem

rem

rem iam esse confectam, quibus ne hoc ipsum quidem dignum erat diligentia, & si ipsum uidissent locum, ac non nihil ab igne reliquiarum inuenissent. Hic mihi o amice, infinita erant negocia, dum omnibus percenseo quærentibus, & singula exactè indagantibus. Quoties ergo uideram eminentis autoritatis & gratiæ uirum, illi omnem rem nudè & simpliciter, ut acta erat, quemadmodum tibi commemorabam. Cæterū erga homines bardos & stupidos, & ad audiendum suspensio animo inhiantes, magnificis & tragicis uerbis efferebar, quod, posteaquam pyra fuisset incensa, & semet Proteus inieciisset, facto sub initium ingenti motu, cum horrendo concussæ terræ mugitu, uultur è flamma subuolans, rectā in cælum iuisset, magna uoce humana dicens: Reliqui terram, in Olympum commigro. Illi, his auditis obstupescabant animis, ac adorabant perhorrescentes. Meq̃ interrogabant, utrò nam ad auroram an ad occasum uersus subductus esset uultur? Ego uero, quodcunq̃ fortè succurrebat, respondebam illis. Porro, ubi ad frequentem hominum celebritatē uenissem, in uirum canum incidi, & per Iouem quantum ad uultum & barbam, & reliquam grauitatem attingebat, quantiuis precij, qui cum alia de Proteo circumstantibus percenseret, etiam hoc adiecit, quod eum posteaquam combustus esset, aliquanto antè in ueste candida uidisset, ac nunc eundem hilarum in porticu Heptaphono, hoc est, septem uocibus perstreperante, obambulante reliquisset, oleaginis sertis coronatū. Ad extremum super omnia addidit etiam uulturem, persanctè deleterans, quod ipsi ex pyra subuolans fuisset conspectus, quem ego paulò antè uolantem dimiseram, in hoc ut hominum stolidorum & stupidorū mentem dementaret atq̃ deluderet. Considera uero reliqua, quæ propter ipsum ut uerisimile est breui euentura sint. Quales nam apes locum non sunt frequentaturæ? Quæ uero cicadæ non accessuræ? Quæ cornices nō aduolaturæ, quemadmodum ad sepulchrum Hesiodi, & similia? Sed enim imagines quoque ab ipsis Heliensibus, reliquisq̃ Græcis missas esse confirmabat, hoc profecto sat scio breui non paucas erectas iri. Aiunt præterea omnibus ferme ciuitatibus celebrioribus ipsum scriptis epistolis mississe testamenta quædam, & exhortationes ac leges. Ac quospiam propter hæc ipsa legatos ex familiaribus elegisse, funeris sui nuncijs & cursoribus declaratis. Hic finis uitæ fuit infelicis illius Protei, uiri, ut breui oratione cuncta perstringam, qui ad ueritatē nunquam respexit: propter gloriam uero & hominum laudem aucupandam, omnia semper & dixerit & fecerit, adeo ut in ignem quoq̃ se per præceps saltu miserit, quando laudū titillatione haudquaquā amplius perfuncturus erat, quippe quas mortuus sentire non poterat. Vñ ad huc si addidero, uerborū finem faciam, ut abundè habeas quod rideas. Siquidē illa iam olim nosti, quippe quæ statim, ut ex Syria domū ueni, ex me denarrante audisti, ut à Troade unā cum illo nauigarim, præter alias quas exercebat inter nauigandū delitias, etiam puerū formosum persuasit, ut Cynicæ sectæ se ad diceret, uidelicet ut esset etiam illi Alcibiades. Et quemadmodum cōterritus sit sub noctē in medio Aegæo, oborta caligine, magnisq̃ fluctibus insurgentibus, utq̃ cum mulieribus turpiter eiularit admirandus ille, uisus sibi potior esse, quā ut mortem oppetere debeat. Atqui aliquanto anteq̃ diem suum obiit, ante nouem ferme dies plus quā sat erat, ut opinor, cum auariter deuorasset, sub noctē uomuit, ac febricula ualde uehementi subito correptus est. Hæc mihi Alexander medicus denarrauit, accersitus in hoc ut eum inspiceret. At ergo se illum semet humi uoluentē deprehendisse, æstuantem morbum perferre non ualentē, ac frigidā ualdè desideranter postulantē, se uero non dedisse. Dicebat quoq̃ ita ad illū dixisse sese: q̃ si prorsus mortis amore & cupiditate tenerē, ipsam ultrò breui ad ianuā esse uenturā, ita ut ignis sibi superuacaneus ad hanc maturandā esse uideret. Ad quæ ita respondisse Proteum aiebat. Atqui haudquaquā perinde celebris et gloriosa oppetendæ mortis futura est ratio, cū omnibus cōmunis sit.

Hæc

Hæc quidem Alexander. Cæterum ego quoque illum non ita multos ante dies unctum conspexi, quemadmodum præpharmaci amarulentia fleuerit. Vides ne ut non omnino Acacus cæcutientes suscipiat. Non absimile si quis tantam in crucem ascensurus digiti uulnuscule medeatur. Quid tibi facturus fuisse uideatur Democritus, si horum spectator contigisset? Nunquid pro dignitate uirum derisisset? Et unde tantus misero risus suppetisset? Proinde, amice, ride & tu ipse, ac tum maximè & effusissimè, quoties alios eundè admirantes audieris.

FUGITIVI

BILIBALDO BIRCKHEIMERO INTERP.

ARGUMENTVM

Rursum inuehitur hoc Dialogo Lucianus in Philosophos, quos sub fugitiuorum nomine non solum ipsos per se homines facinorosos, ac perditos plerosque ostendit. Verum etiam à turpibus principijs, nullis honestis studijs, nulla disciplina institutos, sed solum ueneris & ocij gratia, quo cum maiori ignauia ac securitate, libidini atque alijs uicijs inferuire possint, ad hanc professionem prorumpere docet. Fingitur autem Iupiter cum Mercurio de eo, quod nuper in Olympijs circa Proteum acciderit, sermonem habere (que occasio Dialogo est) atque ibi inter narrandum Philosophiam aduenire, multa querentem ac detestantem, de moribus & uicijs recentiorum ac nuper uatorum Philosophorum, ut qui non ipsi modo, nihil dignum hac professione agant, aut tractent, uerum etiam injuriam ac fraudes, quibus alios circumuenciant, sub hoc specioso titulo tegant. Exposita interim à prima origine, qua de causa Philosophia primum in terris à Ioue demissa fuerit, qui homines philosophari primum coeperint, & quale postremum hoc hominum genus sub hac professione sese uenditare soleat. Qua querela Iupiter, pro eo ac par erat, commotus Mercurium & Herculem unà cum Philosophia, ad puniendos huiusmodi impositores demittit, qui, ducente Philosophia, in Thraciam decemunt, atque ibi fugitiuos quosdam seruos, philosophorum nomine sese tuentes, & quendam Laconici cuiusdam uxorem, libidinis causa secum circumferentes, indicantes & adiuvante ad hoc etiam Orpheo poëta, comprehendunt, & malè multatos dominis suis in seruitutem restituant. Vitrum autem ex uero aliquo facto occasione argumenti huius Lucianus traxerit, incertum est. Locū certe, ac nominis mentio, quam ille subobscurè facit, tale aliquid innuere uidentur. Et fuisse illis tum temporibus præter Epictetum & Menippum, de quibus notum est, & Macrobius quoque libro Saturnalium primo meminit, etiam alij quidam, qui à seruis ad Philosophiam progressi sunt, quorum haud dubiè nonnulli non tam uirtutis studio, quam ignauie & securitatis gratia, quemadmodum et nostra etate non paucos uidimus, ad hoc uite genus exilati fuisse.

INTERLOCVTORES: Apollo, Iupiter, Philosophia, Hercules, Mercurius, Viri, Dominus, Orpheus, Fugitiuus, Maritus.

APOL.

Exordij ab eo, qđ proxime in Olympijs cōtigit circa Proteū de quo in superiore narratione.



ER Aneque dicunt, Pater, quòd in ignem quidam se ipsum coram Olympijs incenderit, homo iam senex, nec ingenerosus ad talia præstigator? Siquidem ita nobis Luna retulit, se illum ardentem uidisse dicens. IVP. Et admodum uera o Apollo, atque utinam nunquam facta fuissent, APO. Num adeo bonus senex erat, & indignus, qui in igne periret? IVP. Et illud forsitan. Cæterum multam me tum meminì in sua uitatem, ob nidoris, qualem ab tostis humanis corporibus exhalare par est, foetorem pertulisse: etenim nunc confestim in Arabiam, ut habebam, discedens abiissem, ob fumum, certè scias, foeditatem perissem, & tamen in fragrantia tanta, aromatumque copia, nec non thuris abundantia, uix mihi nares odoris obliuisci, et graueolentiam illam dediscere uolebant; sed & nunc cum tantum recordor, quasi nauseo. APOL. Quid nam o Iupiter, uolebat cum ita se ipso abuteretur? aut quòdnam inde bonum, si in rogi incideret, ac carbonatim de flagraret? IVP. Atqui fili, nonne in hoc Empedoclem ante ipsum criminari uideris, qui in Sicilia & ipse in crateras insiluit. APOL. Melancholiam quandam mole-

molestam dicis. Caterum iste quamnam tandem desiderij causam habebat? IVP. Ipsius tibi sermonem referam, quem coram Panegyri, cum mortis genus defenderet, habuit, dicebat enim si memini: Sed quæ nam est ista quæ accelerans aduentat, perturbata, lachrymans? magna uidetur iniuria affecta, atqui Philosophia est, ac nomen meum, seipsam deplorans, ærumnis plena inuocat. Cur filia, lachrymaris? aut cur uitam relinquens aduenisti? num tibi rursus Idiotæ, ut olim, struxere insidias? cum Socratem ab Anyto accusatum interfecere, ideo ne illos fugis? PHI. Nil tale, ò pater, uerum turba illa ingens me laudat, honorem dignam censens ueneratur, & tantum non adorat, tametsi non admodum quæ dico intelligat. Hi uero quo nam modo dicam, familiares, & qui se amicos esse asserunt, ac nomen meum induere, illi me grauissimè læserunt. IVP. Philosophi ne tibi insidias quasdem struxere? PHI. Minimè pater, nam & illi pariter mihi iniuria sunt affecti. IV. A quibus igitur iniuriam perpeffa es? si nec Idiotas, neque Philosophos inculas. PHI. Sunt nonnulli, ò Iupiter, inter multitudinem & philosophantes medijs, forma, aspectu & incessu nobis similes, hisq; ornat, hi mihi subesse gloriantur, ac nomen nostrum præ se ferunt, discipulos, sectatores ac conubinales se nostros esse dicentes, at uita eorum scelestissima, ignorantia, temeritate & petulantia penitus est referta: nobis iniuria haud parua, ab illis ò pater iniuria affecta profugi. IVP. Molesta hæc filia, uerum qua re potissimum te potissimum te læseret? PHI. Considera pater, num parua, etenim cum uidisses humanam uitam, iniquitate, & iniusticia plenam, tanquam ignorantia & uiolentia agitatam, & perturbatam, rerum humanarum quod tanta caligine conficta rentur, miseratus, me in terram demisisti, iniungens ut omnem adhiberem diligentiam, quo homines à uiolentia & mutuis desinerent iniurijs, ac non beluarum ritu uiuerent, ad ueritatemq; respicientes, pacatius inter se degerent. Dicebas etenim cum me demitteres, quæ nam homines agunt, qualiterq; ò filia, ob ignorantia sunt affecti, tute quoq; cernis. Ego uero, quoniam eorum me miseret, te, quam solam tantis erroribus mederi posse arbitror, ex omnibus nobis elegi, ac ut illos cures demitto. IVP. Noui, multa talia tum dicebam, at tu iam dicere perge, quomodo sub initium te deuolantem homines susceperint, & quæ nunc ab ipsis pertuleris? PHI. Perrexi igitur pater, non confestim ad Græcos, sed quod longè mihi difficiliter opus esse uidebatur, Barbaros uidelicet instituere et docere, hoc primum aggrediendum esse censebam. Intermisissis igitur Græcis, tanquam qui facile subigi possent, ac celeriter ut putabam, frenum suscepturi, iugoq; collum subdituri forent, ad Indos primo moui, gentem omnium quæ uiuunt maximam, illisq; haud grauiter persuasi, ut ab elephantis descendentes, mecum conuersarentur. Quemadmodum Brachmannes, felix hominum genus, Nebræis & Oxydracis finitimi, qui omnes mihi subduntur, ac nostris uiuunt institutis, ac omnibus circumhabitantibus honorati, mortisq; genere moriuntur admirando. IVP. Gymnosophistas dicis? de quibus inter cetera & hoc audio, quod in rogum ingentem ascendentes, sponte comburuntur, minimè uel forma, aut cathedra excidentes. sed nil magni hoc, nam & ego nuper in Olympiacis simile quiddam fieri contexi, quin & te cum senex conflagraret, adesse decuisset. PHI. Haud ad Olympiam pater, ascendi, execrandorum illorum, quos dicebam metu, quoniam multos eorum abire uidi, tanq; concilio maledicerent, latrantesq; domus posteriora clamore implerent: ita, ut nec illum quemadmodum occubuerit, uiderim. Post Brachmannes igitur, confestim in Aethiopiam, inde in Aegyptum descendi, & cum sacerdotibus & prophetis illorum congressa sum. Quos cum diuina docuissem, in Babylonem perrexi, Chaldeos & Magos initians. Inde in Scythiam, postea in Thraciam, ubi Eumolpus & Orpheus mecum congressi sunt, quos etiam in Græciam præmisi. Eumolpum quidem ut Græcos initiaret, etenim cuncta diuina à nobis didicerat. Orpheum autem ut in cantando musica eos cogeret, quorum uestigia confestim

Occasio se-
quetis in phi-
losophos in-
uocatur, ade-
oq; et totius
actionis.

Propositio
et summa ne-
gocij.

Narratio sta-
mul et quæ-
la Philoso-
phia, qua pro-
posita re con-
firmat, de-
scribendo et
causâ sine in-
itijs phorum,
et totum uita
genus.

Qui primi
philosophari
ceperint.
Brachmannes
et Gymnoso-
phiste.

Aegyptij.

Chaldei.
Scythæ.
Thracei.
Græci.

*Sophista qua-
les erant.*

confestim insecuta sum; ac sub initium cum uenissem, non admodum Græci me amplectebantur, nec tamen penitus excludebant. Paulatim uero cum eis conuersata, septem ex omnibus, amicos & discipulos collegi, & alium ex Samo, alium uero ex Epheso, ex Abderito quoque alium, omnino paucos. Quibus cum Sophistarum genus, nescio quo pacto, mihi subpullulauit, neque mea absolute æmulans, nec tamen penitus discrepans, sed tanquam Hippocentaurorum genus, compositum quid, & mixtum, in medio superbiæ & philosophiæ errans, neque ignorantia finem imponens, neque fixis oculis nos intueri ualens, sed tanquam hebetudine cæcutientes, obscurum quid, & dubiam nostri imaginem, umbram ue quandoque cernens, nihilominus tamen exacte cuncta se nosse existimat. Hinc illa inutilis & superuacanea apud eos sapientia, & ut ipsi arbitrantur, inexpugnabilis, accenditur; arrogantes quoque & dubiæ, nec non absurdæ responsiones; inextricabiles præterea, & labyrinthæ interrogationes. Quod si ab amicis meis prohibentur & redarguuntur, indignantur, ac contra illos conspiciunt, tandemque in ius rapiunt, & ad cicutam bibendam tradunt. Et quamuis fortasse tum confestim fugere, nec amplius eorum conuersationem tolerare oportuisset. Antisthenes tamen, & Diogenes, ac paulo post Crates, Menippus quoque mihi, ut parumper discessum meum differrem, persuasere: quod utinam nunquam factum esset, non enim tanta postea fuisset perperssa. **IVF.** Sed nondum

*Philosophi
recitiores et
fucati, q. solū
questum ex
phiæ professi
one faciuntur.
Conditio et
educatio.*

*Consilium ac
finis.*

mihi, o Philosophia, enarras, quemadmodum iniuria sis affecta, uerum tantummodo indignaris. **PHIL.** At qualiter, nunc, o Iupiter, audi; Scelestum quoddam hominum genus est, et ut plurimum seruale ac mercenarium, haud nobiscum ob negotiorum multitudinem a pueris conuersatum, seruitutem enim seruauit, aut sub mercede operam locauit, aut alias artes exercuit, quales par est homines tales addiscere: coriariam, fabrillem, fullonicam, aut lanam excutere, ut mulieribus sit accommoda, & ad filandum apta; ductilisque, cum illæ tramam uertunt, uel licium circunuoluunt: talia igitur in puerili exercentes ætate, nec nomen cognouere nostrum. Postquam uero annos uiriles ingredi cœpere, ac reuerentiam, quæ a quàm plurimis amicis exhibetur meis conspexerunt, quemadmodumque homines loquendi eorum libertatem tolerant, & correpti gaudent, ac consulentibus obtemperant, increpantes denique formidant: hæc omnia tyrannidem haud paruam esse arbitrabantur. Verum addiscere quæ professioni huic conueniunt, longum erat, seu potius impossibile ualde: artificia uero tenuia, & quæ uix cum summo etiam labore necessaria suppeditare possent: nonnullis etiam seruitus molesta, & quomodocumque erat, intoleranda uidebatur. Re igitur diligenter perpensa, ancoram nouissimam, quam nauigantes sacram appellant, uisum est demittere, ad optimam itaque socordiam declinantes, audaciam quoque & ignorantiam, ac impudentiam in auxilium aduocarunt, quæ potissimum cum eis in certa

*Studia et ex
ercitia.*

*Victus et inter
rior uita ratio.*

men irent. Conuicia præterea noua excogitarunt, ut prompta essent, ac solas de certationes has in ore haberent. Qualia nam ad philosophiâ cernis uiatica: proinde & formæ student, ac oppido quàm eleganter se exornant, planeque ita mecum agunt, quemadmodum Aesopus Cumanum illum asinum fecisse refert, qui cum leoninam induisset pellē, & aspere derudisset, se quoque leonem esse uideri cupiebat. & erant fortassis nonnulli, qui ei crederent. Nostra uero admodum, ut nostri, sunt facilia, et ad imitandum leuia (de externis loquor) haud enim magni est negotij, uel uestem sibi tritam circundare, aut peram collo suspendere, seu lignum in manibus gestare, uel uociferari, aut potius rudere, siue latrare, ac omnibus maledicere. Equidem securitatem, quod nihil ob talia passuri essent, formæ reuerentia præstare tenebatur. Libertas uero etiam inuito domino prompta, qui se comprehensos abducere conabatur, baculi experiebatur uiolentiam. Cæterum farina non amplius pauca, neque placenta ut antea tenuis, obsonia uero nequaquam solita, capere ue agreste, sed carnes omnifariam, & uinum quod suauissimum; quin

&

Et atrum cum uolunt paratum: etenim circumerrantes tributum colligunt, uel ut ipsi dicunt, pecora detondent, multosq; dare existimant, uel habitus ueneratione, aut metu, ne malè audire cogantur. Siquidem & hoc quoq; ut arbitror, præuidere, quo ex æquo inter rectè philosophantes collocarentur, nec esset qui talia discerneret & diiudicaret, si tantū exteriora essent similia. Quandoquidem nec principium redargutionis sustinent; ueluti si dicatur, quis ille sic ornatus, & tam repente; sed confestim clamitant, & ad eorum arcem, maledicentiam scilicet, cōfugiunt, lignumq; promptum est. Proinde si opera quæris, sermones multi: q; si à sermonibus iudicare uelis, uitam considerandam esse censent. Tali igitur imposturacuitas repleta est uniuersa, & maximè sub Diogenis, Antisthenis, & Cratetis titulo, necnon canum prætextu. Cæterum quod natura optimum est in canibus, ueluti custodia, uel domus tutela, aut herilis amor, siue memoria minime imitantur, uerum latratu, gulositate, rapina, uenereis crebris adulationibus, dantium blanditijs, mensarum deniq; frequentatione, his perquam diligenter elaborant. Atqui paulo pōst quo nam hæc euadant uidebis, omnes enim ex officinis exilientes, artes relinquent desertas cum cernunt se laborantes & operibus desudantes, ab aurora ad uesperū usq; defatigatos, uix tamen mercede tali, uitam sustentare posse. Segnes uero & subdolos homines, abunde in omnibus uiuentes: tyrannicè quidem postulantes, ac prompto accipientes, & cum non acceperint indignantes, neq; si acceperunt laudantes, hoc Saturnium eis uidebitur seculū, sponteq; mel ipsum ex cælo in ora influere. Proinde rō minus esset molesta, si cum tales sint, nulla alia nos afficerent iniuria. Nūc uero cum admodum casti & seueri ab extra, & in publicis appareant, si puerum nacti fuerint formosum, uel mulierem speciosam, aut quid silentio dignum sperant, quæ ista nam faciunt? Nonnulli uero & hospitum suorum adulterantes uxores abducunt, Iliensis illius iuuenis instar, tanquam & ipsæ quoq; philosophaturæ essent. Inde communiter illas, uniuersis cōeuntibus prostituentes, Platonis se legem implere arbitrantur, haud intelligentes quo pacto sacer ille, mulieres communes esse debere censuit. Quæ uero in conuiuijs agunt, quemadmodumq; inebrientur, longum esset recensere: & hæc faciunt quomodo putas, dum ipsi ebrietatem, adulteria, luxuriam, & auariciam reprehendunt. Nil igitur magis inter se inuenies contrarium, quàm illorum sermones & opera: quemadmodum cum adulationem odio habendam asserunt, & tamen adulandi gratia gnatonicam, uel ad sentationem ipsam exuperent. Alios uera loqui hortantur, cum ipsi nec linguam, nisi mentiendo, mouere possint, uoluptates omnibus sermone inimicæ, Epicurusq; hostis, opera uero omnia propter illas patrare audent. Iræ præterea uehementia, leuissimarumq; rerum perturbatione, necnon indignationis facilitate, etiam nuper genitos infantulos superant. Non parū igitur risum spectatoribus mouent, cum quouis etiam fortuitu casu, adeo illis ira ebullit. Colore autem liuidi uidentur, impudens quid, & abominabile præ se ferentes. Os uero spuma, uel potius ueneno est refertum, ne tu illic cū fœda illa euomitur illuies, deprehendaris caue. Proin aurum uel argentū, Hercules, neq; possidere dignantur, obulus sufficit, ut lupinos emant, nam potū fons seu riuus suppediabit. At paulo pōst, non obulos uel drachmas paucas, sed totas postulant diuitias, adeo ut mercator quispiam tanto impleri onere posset, quantū illis ad quæstum Philosophia confert. Inde postquam ad facietatē usq; corrasere, ac frumentati sunt, infelicem illam abiicientes lacernam, agros non unquam, ac uestes molles, pueros quoq; cincinnatos, necnon instructas domus totas emūt, Cratetis peræ, Antisthenis lacernæ, ac Diogenis dolio, longum ualere dicentes. Talia cum Idiotæ cernunt, Philosophiam iam conspuunt, omnesq; tales esse arbitrantur, ac doctrinam meam reprehendere non desinunt, adeo, ut longo iam tempore, impossibile mihi fuerit, uel unū ex eis conciliare, sed planè Penelopes illud patior, etc.

Amplificatio a periculo ex consequentibus.

Alia ex effectibus.

vicia morū, et repugnantia doctrinæ

Habitus morū

Libido.

Consiliū de
puniendis
maioribus.

Alia et eū
tus consiliū,
qua erid qd
uerbis supra
Phia cōquā
sta est, re ip
sa spectandū
exhibetur.

Thracie hy
potyposis.

Philippi ciui
tas.

Alia occasio
qua etiam do
mini fugitino
rum interne
minit.

Notatio.

nīm quantum ego texo, tantum rursus eueſtigio diſſoluitur. Ignorantia uero & iniuſticia, cum opus noſtrum inextricabile, laboremq; cernū inanem, minimē a riſu temperant. IVP. Proh ō dei, qualia nobis Philoſophia, ab execrandis illis perpeſſa eſt: quapropter conſiderandi tempus adeſt, quid faciundū, uel quo pacto ē medio ſint tollēdi. Cāterum fulmen eos iaculatione unica, morſq; auferet cita. APOL. Ego tibi pater aurem uellam, nam & ipſe iam arrogantes & a Muſis alienos, Muſarū gratia indignatus, odi, fulmine ſiquidem, aut tua dextra minimē illi digni ſunt. Mercurium aut ſi uidetur, poenę exactorem ad illos demitte mus, is tanq; qui & ipſe inter diſciplinās uerſatur, celerrimē eos qui rectē philoſophantur, & qui minus, cognoscer, Dein hi quidem, ut par eſt, laudabūtur, illi uero quemadmodū ei ex tempore uidebitur, plectentur. IVP. Rectē dicis Apol lo, ſed & tu Hercules, unā Philoſophiam ipſam pariter ducētes, propēter in ui tam abite, certamenq; decimum tertiu iſtud, nec paruum, te abſoluere putato, ſi tam ſceleſta & impudentiſſima extirpaueris animalia. HER. Atqui pater Au gei ſimū repurgare præſtaret, quā cū talibus manus conferre: camus tamen. PHI. Inuita quidem: ex patris tamen ſententia ſubſequendū eſt. MER. Deſcen damus, quando quidem haud paucos ex illis hodie conteremus. Cāterū ō Philo ſophia, quo nam tendere oportet: tu enim ubi uerſantur, noſti, an perſpicuū eſt quōd in Græcia? PHI. Minimē, niſi admodum pauci, qui rectē ō Mercuri phi loſophantur. Illi uero Attica haud indigent paupertate, ſed ubi auri & argēti e ruit copia, ibi nobis ſunt quærendi. MER. Nunquid igitur cōfeſtim in Thra ciam abeundū. HER. Benē dicis, ego uos in uia deducam, nam cuncta Thraci, utpote qui ſæpius illac acceſſerim, cognoui, & nunc huc mihi ſeclatis. MERC. Quo nam dicis? HER. Videtis ne Mercuri, & Philoſophia, montes duos maxi mos, omniumq; pulcherrimos: maior Hemus eſt, oppoſitus uero Rhodope: ac campus interiectus, perquā fertilis, ab utriuſq; cōfeſtim radice ſe pandens, et colles quosdam tres perpulchros aſſurgentes, minimē aſperitate deformes, tan quam ſubiectæ ciuitatis arces uarias, & iam uobis ipſa apparet. MER. Ita per Io uem ō Hercules, maxima & omniū formoſiſſima, etenim a longē illius reſplen det pulchritudo, quin & fluuius quidam maximus præterlabitur, opportunē il lam alluens. HER. Hebrus eſt, ciuitas uero Philippi illius opus: proin nos iam contege, nebulaq; inuolue, ut bona descendamus fortuna. MER. Ita fiet. Cāte rum quid facere oportet, ut animalia indagentur? HER. Hoc quidem tuum iam Mercuri opus, nam præco es: ne igitur præconium enunciare cuncteris. MER. Haud difficile hoc, uerū illorū nomina ignoro: tu igitur Philoſophia, quo nomi ne ſint appellādi, inſuper & ſigna profer. PHI. Sed neq; ipſa manifeſtē qui nam uocentur noui, quoniam nullū mihi cum his conſortium. Cāterū non aberrabis ſi eos a poſſidēdi deſiderio, uel Poſſidonios, aut Poſſidippos, ſeu Poſſicleos, uel Poſſifundos, aut Poſſidoros nominaueris. MER. Benē dicis, ſed qui nā hi ſunt qui & ipſi circūſpectant: atqui accedunt, & quid loqui uelle uidentur. VIRI. Po teſtis ne ō uiri, uel tu optima nobis indicare, nū ternos pariter uideritis præſtigi atores, ac mulierem quādam Laconicē corpus ornatam, aſpectu maſculo, ac pe nē uirili. PHI. Papæ hi noſtra quæruunt. VIRI. Quomodo ueſtra, etenim Fugl tiui illi omnes: nos uero præcipue mulierem pro mancipio ab eis abductam de ſideramus. Intelligetis aut cur nam ipſos quæramus. MER. Igitur pariter enun ciemus præconiu. Num quis mancipiū Paphlagonicum, ex Sinopenſibus barba ris, nomine tale, quale a poſſeſſionibus imponitur, perpallidū, corpore hirsutū, barba horridū, pera inſtructum, lacerna indutū, iracundum, ineruditum, uoce aſperū, maledicum, ſub imaginaria libertate uiuens, indicare poteſt? DOMINVS. Noui heus tu, quod prædicas mancipium. Illi enim apud me Scarabeus nomen erat, caluaſtrum, barbamq; uellebat, & artem meam nouerat, in fullonia enim ſedens officina, ſoſculos abraदेbat, qui ex ueſtimentis ſuperflui pullulabant.

PHI,

PHI. Ille ipse seruus tuus est, ac nunc philosopho similis uidetur, ac perbellè seipsum fullonia expoliuit. DOM. Proh audaciā, Scarabeus philosophari dicitur. VIRI. De nobis uero nullus sermo. MER. Atqui omnes inueniemus, quoniam, ut aiunt, indifferenter eum muliere cōcumbunt. PHI. Sed quisnam o Hercules ille alter est, qui contrā tendit, pulcher & citharā gestans? HER. Orpheus qui mecum Argos nauigauit, omnium naurarum iucundissimus. Nam ad canem suum remigantes, nullatenus laborabamus. Salue optime & perquam canore Orpheu, qui nullibi unquam Herculis oblitus es. ORP. Nequaquam, sed & Philosophia, Hercules & Mercuri saluere. sed tempus est ut mihi præmium indicij persoluatis, ego enim planè quem nam quærat, noui. MERC. Nonne igitur Calliopes fili, ubi nam sit monstrabis? cum enim sapiens existas, minime ut arbitror auro indiges. ORP. Rectè dicis, proin ego uobis domum quam inhabitat ostēdero, ipsum uero minime, ne malè ab eo audire cogar, summè enim scelestus est, ac uni huic rei studet. MERC. Ostende solum. ORP. En proxima hæc, ego uero, ne ipsum uideam, è pedibus uobis abeo. MER. Attende, annon mulieris uox est, Homeri quid connectentis? PHI. Ita per Iouem, sed quidnam dicat audiamus.

*Alia, qui
indicio Or-
phei p̄dūtur
fugitiui.*

FVG. Non minus ille mihi est hostis, quā ianua Ditis,

Aurum mente colens, uerbis contraria sentit.

MER. Nonne igitur cantharus tibi odio habendus, qui
Praua gerens hospes, quamuis simularet amicum.

† Scarabeus.

MARI. De me carmen hoc, cuius uxorem

Abduxit fugiens, fuerat qui acceptus amicè. FVG.

Ebrius atq; canis facie, sed pectore ceruus,

Consilio ignauus, sed longè ignauiter armis,

Thersites uacors, prauarumq; optima pica

Regibus illicitè, & frustra contendere suetus.

DO. Iure execrandi carmina hæc. FVG.

Ante canis, retroq; leo, medioq; chimæra,

Impetum exhalans grauiter trinicanis acris.

MAR. Hei mihi uxor, quāta à tot perpeffa es canibus, quin ipsam ex ipsis conce-
pisse ferunt. MERC. Confide, Cerberum tibi quendam, aut Geryonem pariet,
ut Hercules ille, rursus alium habeat laborem: sed obuiam pergunt, ita ut fores
pulsare necesse non sit. DOMIN. Teneo te Scarabee siles iam, age uideamus
quid tibi pera contineat, lupinos forsitan, uel panis frustra. MER. Minime per Io-
uem, uerum zonam auream. HERC. Ne miseris, nam sub initium in Græcia se
Cynicum esse dicebat, hic autem planè Chrysippeus est: igitur non diu posthac
Cleanthem ipsum uidebit, à barba etenim, cum tam scelestus sit, suspendetur.

*Deprehens
duntaxat fuga
tuum.*

DO. Tu uero o scelerate, nonne Doliolum tibi Fugitiuus meus existis? certè non
alius: proh risu digna res, quid dehinc haud fiet? & Doliolum tibi quoq; philoso-
phatur? MER. Nunquid tertius ille domino caret? DO. Minime, uerum ego

† Lecy-
thus.

dominus sponte in rem malam ipsum dimisi. MER. Quamobrem. DO. Quo-
niam teterrimè foetet, nomine uero Odorispirum appellabamus. MER. Hercu-
les malorum depulsor, audis ne? dein pera & baculum: atqui tu uxorem recipe,

† Lecy-
thus.

MARI. Minime, quandoquidem nec si mihi libellum ex ueteribus in utero ge-
staret, reciperem. MERC. Quomodo libellum. MAR. Aliquid est uir optime,

triceps libellus. MERC. Haud absurde, quandoquidem ex Comicis trigaleatus
quidam. HER. At dehinc tuum est iudicare. MER. Ita mihi uidetur: mulierem

*Sententiā ac
pœna depre-
hensorum.*

hanc, ne monstrum aut multicaput pariat, retrò in Græciā ad uirum reuerti de-
bere, & Fugitiuiolos hos duos dominis reddi, ut discant quæ antea: Doliolum
quidem fordidos abluere panniculos, Odorispirum autem, rursus uestimenta
refarcire lacera, malua tamen prius flagellatum. Inde & hūc Picatoribus tradi,

* Lecythi-
onem.

ut pereat, uulsus primo, Insuper pudenda pice inquinari, postea Hemum sublatum nudum, pedibusq; colligatum in niue destitit. SCARA. Heu malorum, ah ah, papæ, he heu, DO. Quid hoc est, tragicas interferis uoces? sed ad Picatores iam sequere, prius tamen leoninam exue pellem, ut planè asinus esse cognoscaris.

SATVRNALIA

BRASMO ROTERODAMO INTERP.

ARGVMENTVM

Saturnalia, festa Romæ fiunt, in honorem Saturni instituta, quæ mense decembri, initio à decimo sexto et scand. Ianuarij facto, per proximos dies septem feriebantur. In ijs neq; bella gerenda suscipiebantur, neque poenæ à nocentibus sumebantur, sed licebat seruis, pilæ, et (quod signum libertatis erat) per urbem liberè uagari, atq; alæ uacare, et cum ipsis dominis etiam cibum capere. Pauperes autem à diuitibus conuiuijs quoq; accipiebantur, idemq; inter se dona mittebant, quorum quæ mittebantur, xenia, quæ uero referebantur, apophoreta uocabant. Id quod cum ex alijs scriptoribus, tum ex Martiale præcipue apparet, qui postremos suos libros illorum titulis inscripsit quoq;. Quoniam igitur tum (ut est uerisimile, omniaq; in deterius abeunt tempore) pauperes à diuitibus non eodem modo, ut à principio, equaliter accipiebantur, uinoq; alij uiliore, atq; epulis mixtum gustatis, senijciuni, et esuriem interrim è conuiuiis discidebant: deinde neq; munera eodem precio, quo olim referebant, occasione inde sumpsisse Lucianus uidetur, ut consuetudinem illam pro suo iure, ac modo exagret, atq; hæc, tanquam et ipsa Saturnalia quædam munera, legenda proponeret. Quanquam neque hic ab ingenio suo quicquam recedit, pariterq; et deos et homines more suo incesit. Nam Saturni fabulam quoque persequitur, et ueritatem ipsius coarguit, ut qui pro liberis saxa deuorat, et cõpedibus unctus degat, à loue regno de pulsus. Et louem ipsum accusat, ut qui citra delectum, et inæqualiter bona, fortunæq; hominibus distribuat, malos euehendo, et contrà bonos deprimendo. Atq; hæc summam per tota Saturnalia tractantur. Ceterum primo hoc dialogo ritum et originem sacri huius potissimum tradit, facto Sacerdoti et Saturni colloquio, quorum alter quidem diuitias à deo postulat, alter autem dum diuitias largiri, suæ potestatis esse negat. interea quatenus ipse regnet, et quid præstare soleat, deniq; cur hoc festum institutum sit exponit, reficata interim etiam fabula, quæ de liberis deuoratis, et amissione regni, et captiuitate ipsius uulgo iactatur. In sequenti autem Chronosolone, leges Saturnaliorum constituit, primam uidelicet, de ritu ac modo peragendi festi, et de ijs quæ in eo agere fas sit. Secundam, de accipiendis atq; tractandis pauperibus, deq; muneribus à diuitibus ipsis mittendis. Postremam de modo et ratione conuiuiorum, quæ apponi uidelicet debeant, et quantum à quoq; bibi, et quousq; ludo utendum sit. Et hæc omnia cum longa præfatione, qua legibus hæc autori tatem à persona et mandato ipsius dei, parat. Inscribitur autem Chronosolon, ut uidetur, ab exemplo, quod eodem modo et apud Athenienses olim Salon ille, leges dictauit. Posthæc in epistolis in prioribus quidam de mutandis rebus, et instituenda equalitate agitur. Nam pauper quissimam, petiit à Saturno, ut cum diuitibus agat, quod depositis in medium opibus, ex quo se quoq; frui illis patiantur, aut certas utiq; uestes et pecuniam, et cæt. ad festum peragendum pauperibus mittant. Primum quia absurdum et inconueniens sit, ita inæqualiter agere, deinde quod contra uetus exemplum, quo Saturni temporibus omnia equalia fuisse perhibeantur, addita etiam collatione diuitum, et hypotyposi quadam morum ac uitæ illorum. Postremo comminantes se omnia mala illis imprecantur, nisi hæc, quæ petat, fiant. Contrà autem Saturnus increpat pauperem, qui ea à se postulet, quæ suæ potestatis non sint, sed tamen respondet, se cum diuitibus hoc nomine agere uelle, addita posthæc longa commotione, qua pauperes, ut sua sorte contenti sint, hortatur, ostendens plus molestiæ et periculorum diuitias quàm uoluptatis secum habere.

In posterioribus autem agitur inter se Saturnus et Diuites, de equalitate in coenis habenda, ac prior quidem Saturnus, exponit diuitibus, quæ à pauperibus ad se scripta, ac postulata fuerint, admonens illos, ut benigniores erga ipsos se gerant, atq; equalitatem recipiant, argumentis à signo et consequentibus, tum commodis, si faciunt, tum periculis, si detrectent, adhibitis. Contrà autem Diuites extenuata accusatione pauperum à consuetudine respondens, se quidem fecisse pro eo, atq; æquum et honestum fuerit, sed illos ita immodestos et intemperantes se gerere, ut eos decetero omnino excludendos censuerint. Verumamen ex illius consilio denno admissuros se eos esse, si ex pacto recipiant, se nihil contumeliose, aut intemperanter postulare facturos esse.

SACER



NIC mihi Saturne, quando tu quidem hoc tempore regnare uideris, tibiq; & sacrificatum, & litatum est à nobis, quid potissimum abs te pro immolatis hostijs postulare debeā, quod postulatum feram? SAT. Istud quidem te ipsum perpendere oportuit, quid tibi foret optandum, nisi qui princeps sit, eundem & uatem esse uis, ut norit, quid maxime collubinum sit animo tuo petere. Cæterum ego, quantum facultas feret, non abnuam uotis tuis. SAC. Quin istud iā olim mihi perpensum est: desidero enim uulgaria ista, ac passim obuia, uidelicet opes, multam aurum, utq; uiris imperem, utq; multa possideam mancipia, uestes splendidas ac delicatas, tum argentum & ebur, breuiter, si quid est præcerea rerum preciosarum. Hæc igitur mihi da, optime Saturne, ut & ipse non nihil emolumentum ex tuo sentiam imperio, neue solus per omnem uitam earum rerum sum expers. SAT. Illud uide, iam postulas, quod non est meæ potestatis, neq; enim mearum partium est ista distribuere. Quare ne grauius feras, si quæ petis, non assequeris. Quin magis ista à Ioue postulato, quàm ad eum imperij uices redierint, id quod breui futurum est. Nam ipse præscriptis conditionibus rerum administrationem ab illo suscepto. Est autem uniuersum imperium meum, septem duntaxat dierum, quorum si ius excesserit, illico priuatus reddor, ac uelut unusquislibet de plebeia multitudine, Nec tamē in his ipsis septem diebus serium quippiam, aut publicum tractare mihi permissum est. Verum potare, in ebriari, uociferari, ludere, certare tessera, creare reges, famulos in conuiuio adhibere, canere nudum, lasciuo corporis motu saltitare, nonnunquam, & in gelidam aquam dare præcipitem, facie fuligine oblita. Hæc uti faciam permissum est. Cæterum magna illa, puta diuitias & aurum, Iupiter ipse dilargitur, quibus illi uisum fuerit. SAC. Imò ne ille quidem Saturne, admodum facile, ac lubens id facit, adeo ut me iam uox defecerit, magno clamore hæc ab illo flagitantem. At is nihil prorsus audit, uerum ægidem obuius, ac fulmen intentans, torumq; obtuens, pauefacit instantes. Quod si quando etiam annuerit alicui, diuitemq; reddiderit, mirū quàm id nullo delectu facit, ut aliquoties præteritis probis, ac sapientibus uiris, sceleratis ac stultis hominibus opes offundat, uerbo nobis atq; effœminatis, cuiusmodi sunt isti pleriq;. Quanquam equidem cupio cognoscere, quænam sint ista tuæ potestati permissa. SAT. Haud quaquā parua, neq; omnino contemnenda, si quis uniuersi imperij uim expendat, nisi forte tibi paruum esse uideatur, ut in tesserarum ludo uincas, cūque cæteris alea in unionem uoluatur, tibi senionem semper in summo latere ostendas. Nam hinc sibi plerique nictum parant, uel ad saturitatem usque, quibus propitia ac secunda aspirarit tessera. Rursum alij nudi enatarunt, naue elisa, fracta ad tam minutum scopulum, puta aleam. Adde his, potando quàm maxime hilarescere, ac modulatus alio uideri canere in conuiuio. Præterea reliquis ministris in aqua præcipitatis (nam ea poena est parum dextræ ministranti) te & uictorem pronunciarī, atq; ei quem uiceris, premia præcipere. Vides nimirum quàm ingens sit bonum. Quemadmodum & illud, quum talo uictor solus omnibus rex præficeris ut non solum ipse non feras ulla ridicula imperata, uerum etiam ipse possis alijs imperare: huic ut turpe quiddam de seipso uociferetur; illi ut saltet nudus, utq; sublata in humeros tibi kina, ter domum obambulet. An non hæc quoq; munificentia meæ non exigua sunt argumenta? Quod si causaberis regnū hoc nec uerum esse, nec stabile, inscite feceris, quum uideas me ipsum, qui ista dilargior, exigui temporis imperium tenere. Ex his igitur quæ meæ facultatis est præstare, Nempe de taxillis, de regnando, de canendo, deq; reliquis, quæ modo recense

Petitio et occasio dialogi.

Ritum saturnaliorum.

Eorumdem commendatio.

fui, audacter quæ uoles petito, nihil ueritus, ne te ægide aut fulmine territem.

*Transitio p
reiectionem.* SAC. Atqui istis nihil mihi est opus Titanum optime. Tu tamen illud mihi re-
spondeas uellim, quod maximè cupiebam cognoscere. Quòd si mihi dixeris, fa-

tis magnam gratiam pro sacro persolueris, quin & reliquum tempus quæ debu-

eris, condono. SAT. Roga modo, equidem respòdebo, si fortè quòd rogaris sci-

ero. SAC. Illud in primis. Num uera sunt ista, quæ de te audimus? Quemadmo-

dum deuoratis liberos tibi ex Rheâ natos, utq; clàm illa, subducto Ioue, saxum

infantis loco suppositum, tibi deuorandum tradiderit. Deinde puer adultus, te

regno expulerit, bello superatum, mox arreptum in tartarum præcipitarit, uin-

culis iniectis, tum tibi, tum omnibus copijs auxiliaribus, quæ tecum in acie ste-

*Consultatio p
bule de Sa-
turno, de qua
Macrobius
lib. 1. Satur-
cap. 1. uide.* terant. SAT. Quid dixi? Nisi festum celebraremus, essetq; licitum inebriari, at-

que in dominos impune conuicia facere, intelligeres profectò mihi permissum

esse irasci, qui quidem istiusmodi roges, nihil reueritus adeo canù ac senè m de-

um. SAC. At ego hæc Saturne, non ex me ipso dico. Quin & Hesiodus & Ho-

merus, nolo enim dicere reliqui propè mortales omnes, eadem de te credunt.

SAT. An tu putas uel pastorem illum, uel hunc ampullosum, uerè quippiam de

me scisse? Rem ad hunc considera modum. Est ne quisquam homo, non dicam

deus, adeo durus, ut possit ipse uolens suos deuorare liberos? nisi si quis esset

Thyestes, qui ab impio circumuētus fratre comederet. Sed finge esse qui possit,

qui fiat, ut ignoret sese saxum edere uice pueri? nisi fortè dentibus sit huiusmo-

di, undolere non queant. Imò neq; bello confliximus, neq; Iupiter per uim impe-

rium occupauit, sed ego illi uolens et ultrò rerum administrationem tradidi, ces-

sq; Porro neq; uinctum esse me, neque in tartaro esse, uel ipse uides opinor, nisi

prorsus oculis captus es, quemadmodū Homerus. SAC. Sed quid tibi accidit

Saturne, ut imperium deponeres? SAT. Ego tibi dicam. In summa, senex iam

& podagrosus quū essem ob ætatem (unde etiam factum est, ut pleriq; mihi com-

pedes esse finxerint) impar eram uiribus ad tam multa huius ætatis facinora pu-

nienda; nam erat assidue mihi sursum ac deorsum cursitadum obarmato fulmi-

ne, quo sacrilegos, periuros, ac raptores exurerem. Eratq; negotium plenum la-

boris, quodq; iuuenē desideraret. Itaq; mihi consulens, Ioui locum dedi. Quandq;

& alioqui rectè facturus mihi uidebar, si partitus filijs (nam erant) imperium,

ipse plerumq; uitam conuiuijs per ocium traducerem, nihil necesse habens, ne-

que uota facientibus operam dare, nec ab ijs qui contraria petunt, molestia affi-

ci, neq; tonare, neq; fulminare, neq; grandinem aliquoties immittere. Sed senio-

lem hanc, ac iucundissimam dego uitam, meracius bibens nectar, atque interim

cum Iapeto, reliquisq; æqualibus dijs confabulans. At regnat quidem ille mille

districtus negocijs, nisi quòd hos pauculos, quos dixi, dies mihi uisum est exci-

pere, in quibus recipio principatum, ut mortalibus in memoriam reducam, cu-

ijsmodi fuerit me regnante uita, quum citra sementem, citraq; arationem cum-

cta illis prouenirent. Haud tum quidem aristæ, sed panis paratus, carnes appa-

ratæ, ac uinum fluminum instar fluebat, tum fontes mellis, lactisq; propterea q

mortales omnes probi essent, & aurei. Hæc, inquam, mihi causa fuit, cur exigui

temporis imperium geram, atq; ob id undiq; plausus, cantiones, lusus, æquali-

tas omnibus seruis æquè ac liberis, neq; enim me regnante quisquam erat seruus.

SAC. At ego Saturne coniecturam istam ad seruos, & eos qui boias terunt, refe-

rebam, quasi ob eam causam tibi fabula tribueret erga hos humanitatem, quòd

memor te ipsum aliquando seruitutem seruisse, ac gestasse compedes, eos mag-

nificeres, qui simili essent fortuna. SAT. Num tu desines istiusmodi nugari nu-

gas? SAC. Benè mones, itaq; desino. Quin illud etiam mihi responde, talis lu-

dere, in usu fuit tui quoq; seculi mortalibus? SAT. Erat sanè. At non depositio

talentis, ac decem nummum millibus, quemadmodum uos facitis, uerum ut plu-

rimum nucibus, ne uidelicet distruciaretur qui uicius esset, neq; semper plorare

sele

*Orig. et cau-
sa fuit.*

*Digressio in
presentes
mores.*

sele unum omnium non habere quod ederet. SAC. Et rectè quidem illi. Nam quo tandem præmio certassent ipsitalis, quum ipsi toti essent aurei? Itaq; te loquente, tale quiddam mihi uenit in mentem, si quis unum aliquem ex aureis illis uiris, in hanc nostram ætatem adductum uulgo ostenderet, quid illi tandem eueniret? Nempe miserum (sat scio) discerperet, haud aliter incurstantes, quàm in Pentheum Mænades, aut in Orpheum foeminae Thraciæ, aut in Actæonem canes, interq; sese decertarent, quantam quisq; maximam posset portionem auferre, ut qui ne in festo celebrando, à lucris studio temperent, quin ipso etiam festo ad lucris abutuntur incrementum. Itaq; alij quidem tibi primitias immolant, amicos in conuiuio depradantes. Alij uero tibi conuitiantur, cum nihil ad rem pertineant, tum ipsas comminuunt tesseras, perinde quasi illis sit imputandum, quod illi suapte sponte faciunt. Sed dic mihi & illud, quid tandem causæ fuit, ut deus usq; adeo imbecillis, ac senex, tempus in amoenissimum delegeris, cum iam nix omnia occupat, plurimus saeuit Boreas, cumq; nihil nō gelu concretum est, arent arbores nudæ decussis frondibus, squalent, horrentq; uacua floribus præta, cum incurui, contractiq; mortales, perinde quasi extremo confecti senio, ad focum fermè desident, interea tu festum diem agis? neq; enim accommodum seni tempus, neque satis idoneum genio indulgentibus. SAT. Sed heus tu per multa quidem à me sciscitaris, cum potare iam oporteat. Itaq; non exigua temporis portionem tuis rogationibus mihi de festo perdidisti, dum ista mecum philosopharis, non admodum ad rem pertinentia. Quare nunc istis tandem omissis, conuiuium agitemus, plaudamus, ac liberam agamus uitam. Deinde pristomore depositis nucibus, ludamus tesseris, ac reges suffragijs creemus, ipsiq; ultrò pareamus. Siquidem ad eum modum effecerimus, ut uerum uideatur prouerbum, quod dicunt: senes repuerascere. SAC. Imò cui ista quæ dicis, non probantur Saturne, precor ut ei nec tum bibere liceat, cum sitit. Itaq; bibamus, quandoquidem ut primo colloquio satis à te responsum est. Proinde uideor mihi rectè facturum, si nostram hanc confabulationem, & quæ ipse interroga- rim, & quæ tu propitius responderis, literis prodita, tradam amicis legenda, si quis sunt digni, qui tua dicta accipiant.

CRONOSOLON, ID EST, SATVR-

NALIUM LEGVM LATOR.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.



AECAit Cronosolon sacrificus, & idem uates Saturni, earumq; legum conditor, quæ quidem ad festum pertinent. Quid pauperes facere oporteat, id alio missio libro illis ipsis præscripsi. Neque dubito quin eas leges seruent, alioqui obnoxij futuri poenis, quæ grauissimæ decretae sunt in eos, qui minus paruerint. Vos autem diu-

*Præfatio in
leges, quæ an-
toritatem il-
lis parat.*

tes, uidete ne hæc mandata prætergrediamini, neque negligatis. Nam si quis se-
cus fecerit, is sciat se non me neglecturum legislatores, sed ipsum potius Satur-
num, qui me condendis festi sui legibus delegit. Haud ille quidem in somnis ui-
sus, sed nuper cum uigilante palam congressus. Erat autem neque compedibus
uinctus, neque situ oblitus, qualem eum pictores fingunt, exemplar à deliris po-
etis mutati, uerum faciem quidem tenebat præcutam. Cætera uero & hilari-
ris erat, & ualidus, regioq; apparatus. Atque hæc quidem specie mihi uisus est.
Cæterum quæ locutus est, planè diuina sunt, & in his hæc digna, quæ uobis
prius exponam. Nam ubi me uidit animo moestum inambulanti, mox in-
tellexit, quippe deus, quæ nam esset molestiæ causa, uidelicet grauitate me
ferre paupertatem, ut qui non pro temporis ratione unicam uestem habe-
rem, cum iam esset gelu, multoque flaret Boreas, glacies ac nix, aduersus

quæ ego minimè communitus eram. Multò magis autem, quòd cum festum instaret iam proximè, reliquos uiderem apparantes, quæ ad uictimas, quæq; ad conuiuia requirebantur, mihi uero ipsi res non admodum ad festum instructas esse. Iam à tergo accedens, aureq; prehensa, ac uellicata (Nam hac specie sese mihi consuevit ostendere) Quid istud sibi uult (inquit) Cronosolons uidere mihi sollicitus. An non æquum inquam here: cum impios ac scelestos homines opibus superfluere, & solos delicijs frui uideam, ipse uero, mecumq; complures alij docti, cum inopia, summaq; rerum penuria uitam degimus? Ne tu quidem here curas his rebus finem imponere, & ad æqualitatem reuocare. Tum ille: Cætera quidem, inquit, haud facile fuerit innouare, quæ uobis à Clotone, reliquisq; Parcis accidunt. Porro paupertatis malum uobis corrigam, quatenus ad festum attinet. Sit autem hæc corrigēdi ratio. Abi Cronosolon, ac mihi leges aliquot conscribito, ostendens quid obseruandum sit in festo, ut ne diuites inter sese festum celebrent, sed uobis sua bona impertiant. At non noui, inquam, leges conscribere. Quin ego, inquit, docebo te. Moxq; ingressus, ordine me docuit. Deinde cuncta perdidicissem: Et illud, inquit, illis dicit, nisi seruarint hæc, tum ego profectò sine caussa falcem hanc acutam circumfero. Alioqui ridiculus sim, si cum patrem Cælum excecuerim, non item castraro diuites istos, quicumq; leges meas uolauerint, ut iam eulrati, Cybeli matri sese adiungant cum tibijs ac cymbalis. Hæc ille minabatur. Quare rectè facietis, si leges non prætergrediamini.

Lex I.
Deriuor
modo per
gradi fissa.

Lex prima: Ne quis quid intra festi tempus agito, neq; publicum, neq; priuatum, nisi quæ ad lusum, ad uoluptatē, animiq; oblectationem pertinebunt. Opsoniorum & bellariorum artifices soli in opere sunt. Aequalitas omnibus esto, seruis, liberis, pauperibus, diuitibus, Irasci, indignari, minariue ne cui liceat. Rationem exigere ab ijs, qui res curant Saturnalicias, ne id quidē fas esto. Ne quis argentum, uestemue expendito, neue inscribito solennitatis tempore, ne quis exerceatur, neue literis operam dato, aut recitato, nisi si quæ sint urbana lepidaq; quæ dicacitatem resipiant, ac iocum.

Lex II.
De excipien
dis et tracta
dis pauperi
bus, deq; mu
neribus mit
tendis.

Lex secunda: Multò ante festum diuites singulorum amicorum nomina in tabella scribunto. Porro pecuniam paratam habento, ad decimam partem annuorum fructuum. Præterea quicquid illis superest uestium, & quicquid est cultus pinguioris, quàm ut ipsis conueniat. Ad hæc argenteorum uim non modicam. Atq; hæc quidē in promptu sunt. Cæterum ante solennitatem porcellus circumagitor, atq; ex ædibus eijciuntor sordes, auaricia & quæstus, & si quæ id genus alia sunt pleriq; diuturnum domestica. Deinde ubi domum perpurgarint, tum rem diuinam faciunt Ioui diuitiarum largitori, ac Mercurio munifico, atq; Apollini magnadonanti. Deinde circa uesperam tabulam illam, amicorum nomina tenentē relegunt. Distributis autem pro cuiusq; dignitate muneribus, ante solis occasum amicis mittunt. Porro qui deferant, ne plures tribus, quatuorue sunt, atq; hi certissima ex famulis fide, iamq; natu grandes. Ascribatur autem in literis, & quid mittatur, & quantum, ut ne utriq; suspectos habere possint eos, qui perferunt. Atq; ipsi ministri unico quisq; calice epoto, domum recurrunt, neq; præterea quicquam ab eis postulanto. Doctis omnia dupla mittuntor. Nam hos æquum est geminam accipere portionem. De muneribus quàm modestissimè simul, & quàm paucissimæ uerba fiunt, neq; graue quicquam in literis quisquam ascribito, nec odiose laudato quæ mittuntur. Diuiti diuites ne quid mittito. Neq; locuples Saturnalibus æquali sorte quempiam conuiuio accipito. Ne quid eorum quæ in hoc de prompta fuerint, ut mittantur, seruant. Neue cui muneris poenitentia subito. Quòd si quis anno superiore peregre fuit, eaq; caussa munerum expers fuit, & illa accipito. Quinetiam pro tenuibus amicis æs alienum diuites soluunt, atq; etiam conductarium ædium precium, si qui fortè & hoc debent, neq; sunt soluent. Oln summa uero, multò ante illud illis esto cura, ut cognoscant, qua re maximè

fit opus. Rursum qui accipiunt, ne de missis donis ut exiguis queruntur, & quicquid mittitur, qualecunque fuerit, id magni ducunt. Vini cadus, aut lepus, aut pinguis avis, inter munera Saturnalia ne habentur. Neue Saturnalia dona in risum uertunt. Remittito uicissim diuiti pauper: Si doctus est, libellum aliquem ueterem, aut si quid ipse conscripserit, quod fauisti sit omnis, & conuiujs accommodum, qualecunque potuerit. Atque id diues laeto admodum, hilarique uultu accipito. Acceptum protinus perlegito. Quod si recusarit, reieceritue, sciat sese hys quae de falce minatus sum, obnoxium esse, etiam si miserit, quicquid alioqui mittendum erat. Porro reliqui, coronas alij, alij thuris frustula mittunt. Quod si pauper, aut uestem, aut argentum, aut aurum, supra facultatem diuiti miserit, id quidem, quod missum fuerit, publicum esto, conflatumque in Saturni thesaurum inferitor. Ipse uero pauper postridie plagas a diuite, manibus ferulae suppositis accipito, non pauciores quinquaginta supra ducentas. Leges conuiuales: Lauandum est, ubi linea sex erit pedum. Ante lauandum, nucibus ac talis lusitandum. Vbi cunque casus cuique locum dederit, ibi accumbito. Dignitas, aut genus, aut diuitiae, parum momenti habent, ut prius alicui ministraretur. Eodem de uino omnes bibunt. Neque pro fit diuiti, si causetur uel stomachi, uel capitis dolorem, ut ideo bibat de meliore. Carnium omnibus aequa portio. Ministri ne cui quid fauore danto, neque contantur, neque praetermittunt, donec ipsis uisum fuerit, quae tollenda erunt. Neque huic quidem magna, illi uero perexigua apponunt. Neue huic coxa suis, illi maxilla apponitur, sed in omnibus aequalitas esto. Pocillator, acutis oculis unumquemque obseruato, minus tamen herum. Acusius etiam exaudito. Calices omnis generis sunt. Ad potandum inuitare si quis uoluerit, ius esto. Omnes omnibus praebunt, si libeat, ubi praebuerit diues. Neque quisquam bibere compellitur, qui non ualeat ad comotationem. Ne liceat ipsis, neque saltatorem, neque citharcedum inducere, nisi qui nuper discere coeperit. Quod si cui libeat diceris uti, liceat, sed haecenus adhibeatur modus, ut ne sint molesta. Super omnia, pro nucibus ludunt talis. Si quis deposita pecunia talis luserit, in posterum usque diem ieiunato. Et maneto quisque, & abito cum uoluerit. Porro cum diues famulos suos conuiuio accipiet, cum amici quoque una cum ipso ministrant. Leges haec singuli diuites, aereae columnae inscribas, in aulae meditullio habent, ac legunt. Atque id quidem sciendum est quo ad ea columna manebit, neque fames, neque pestilentia, neque incendium, neque quicquam alioqui molestum, in illorum domum subibit. Quod si quando (id quod dii prohibeant) tollatur, abominanda sunt, quae illis tum euentura.

III.

De modo
et de conuiuio
orum.

EPISTOLAE SATVRNALES.

EGO SATVRNO SALVTEM.



Q. VIDEAM & antea tibi scripsi, significans quoniam in statu essem, & quemadmodum ob inopiam mihi periculum esset, ne solus omnium, expertus relinquerer solennitatis, quam indixisti. Addidi & illud (nam memini) iniquissimum esse, si nostrum alij opibus ac delictis superfluerent, nihil ex suis facultatibus impertientes pauperioribus, alij rursus fame contabescerent, atque id quidem instantibus Saturnalibus. Verum quoniam tum ad meas literas nihil respondisti, opera precium existimaui, te denuo hysdem de rebus commonefacere. Tuum erat optime Saturne, sublata hac rerum inaequalitate, bonisque in medio depositis, postea celebrandum festum edicere. Nam uti nunc res habet, Proposito
formi

Ab inco-
nveni-
enti.

Ab exemplo
et uita nate-
ri.

Amplifica-
tio à collatio-
ne diuitum.

Redit ad po-
sitionē, et
leges quoq;
prescribit.

Epilogus
conuincatio
nem.

formica camelus, quemadmodum aiunt prouerbio. Quin magis tragœdia hî-
strionem animo cōcipe, qui altero pede præaltis cothurnis sublimis insistet, cu-
iusmodi sunt tragica calceamenta, altero uero sit incalceatus. Is si ad hunc modū
instructus ingrediatur, uides necessariō futurum, ut nunc excelsus sit, nunc hu-
milis, prout hunc aut illum pedem uicissim promouerit. Nec minor est in uita
nostra inæqualitas, dū illi cothurnis fulti, adornante fortuna, tragœdias in nos
agunt. Contrā magna pars pedibus, atq; humi ingredimur, quum & ipsi, scias
uelim, nihilo deterius illis fabulam agere possimus, atq; ingredi, si quis nos quo-
que ad eundem istum modum adornarit. Atqui ex poetis audio, nihil harum
rerum inter homines fuisse olim, quū tu solus adhuc imperium teneres. Verū
tellus illis citra serendi, arandiq; laborem bona progignebat, coenam, unicuiq;
paratam, uel ad satietatem usq;. Porro flumina partim uinum, partim lac, erant
autem & quæ mel manabant. Quodq; est omnium maximum, aiunt illos ipsos
homines aureos fuisse. Cæterum paupertatem omnino procul ab illis abfuisse.
Nos contrā non satis idonei sumus, qui uel plumbū uideri possimus, aut si quid
etiam plumbū uilius, ut quorum plerisq; uictus labore quæritur, ac passim pau-
pertas, egestas ac desperatio, & illud: Hei mihi, & unde inueniam, & o fortunā,
atq; id genus alia permulta, apud nos nempe pauperes abūdant: quanquam his
de rebus leuius discruciaremur, nisi diuites conspiceremus tanta fruente felici-
tate. Qui quidem quū tantum auri, tantum argenti conditum habeant, tantum
uestigium possideant, tot mancipia, tot currus, familiās, agros, atq; harum rerum
omniū magnam uim teneant, tamen adeo nobis nihil unquam de eis impertitū,
ut plebeios homines ne aspectu quidem dignentur. Hæc inquam, sunt Saturne
quæ nos enecant maximē, planeq; rem intolerandam arbitramur, hunc in pur-
pura accubentem, tantis opum delicijs affluere, ructantem interim, & applaudē-
tibus amicis, perpetuō festum diem agere: me uero, mei q; similes, somniorum
coniecturas interpretari, sicunde fortē quatuor oboli contingant, quo uidelicet
pane polentæue expleti dormire queamus, nasturtiū, aut porrum, cepāsue, allū
ūm ue opsonij uice arrodentes. Aut hæc igitur Saturne ad æquabilitatem uitæ
mutes corrigasq; necesse est, aut quod est postremum, illis ipsis interdicas diui-
tibus, ne soli bonis fruantur, uerum ē modijs auri tam multis uel heminam in
omneis nos dispergant. Porro ex uestibus, si quas iam à tineis exefas, citra suū
incommodū dare possint, malintq; hæc prorsus uetustate situq; peritura, nobis
dare qui induamur, quā sinere ut in cubilibus ac scrinijs multa carie compu-
trescant. Præterea ut cœnent singuli, nunc quaternis, nunc quinque pauperibus
ad conuiuiū adhibitis. Haud isto quidē pacto, quo his temporibus conuiuia per-
aguntur, uerum popularius, ut æqua sit omnium portio, neq; ut hic opsonijs in-
gurgitet sese, famulo interim adstante atq; operiente, donec herus uerando præ-
focetur. Cæterum ubi ad nos uenerit, quū uix etiam apparauerimus ad moue-
re manum, protinus ad alios transferatur, patina tantum ostensa, uel si quid de
placenta reliquū est. Neq; illatum aprum ita partiatur, ut domino totum dimidi-
um apponat, unā cum capite, reliquis autem ossa tecta apponat. Utq; præmone-
antur pincernæ, ne contentur donec unusquisq; nostrū septies poscat bibere,
sed semel iussi protinus infundant, & ingentem calicem impletū tradant æquē
atq; ipsi domino, utq; unum & idem uinum contiuus sit omnibus. Alioqui ubi
nam ista lex scripta fuit, aut receptus mos, ut hic uino odorato generosocq; temu-
lencus sit, mihi contrā musto, disrumpatur aluus? Hæc si correxeris nouarisq;
Saturne, tum demum effeceris, ut uita uerē uita sit, festum uerē festum: sin mi-
nus, illi quidem epulentur, nos autem interim sedentes precabimur, ut simul ac
que loti uenerint, puer subuersam amphoram rumpat, utq; coquus ius adurat,
ac per obliuionem muriam piscium in lentem infundat, utq; canis in domum ir-
ruens, opsoniorum artificibus alibi intentis, exta deuoret uniuersa, præterea
placētq;

placenta dimidium: utq; sus ac ceruus, neq; non fuculae inter affandum idem faciant, quod Homerus de solis hobus commemorat: imò ut non serpent solum, uerum etiam unâ cum ipsis uerubus in montem abripiant sese fugiantq;: utq; ipsae etiam aues pingues, iam ademptis plumis, & ad coquendum apparatus, uolatu aufugiant, ne soli illis fruantur: quodq; futurum est illis grauissimum, ut formicae tales, quales feruntur Indicae, aurum è thesauris effossim, noctu in publicum efferant: utq; uestis curatorum indiligentia ita ab optimis muribus perforetur, ut cribrum uideri possit, nihilq; differat à casse uenatorio: utq; formosi illorum comatq; puelli (quos Hyacinthos, aut Achilles, aut Narcissos appellare solent) dum ipsis poculum porrigunt, subito defluente coma calui fiant, & acutam edant barbam, cuiusmodi in comœdijs induci solent Sphenopogones, quibus à cuneata barba nomen inuentum est: utq; uertex illis asperis ac pungentibus pilis sit hirtus, reliqua capitis parte nuda. Haec atq; his etiam plura illis imprecabimur, nisi desinant usque adeo suis priuatim studere commodis, uelintq; in commune diuites esse, nobis quoq; quantum æquum est impartientes.

SATVRNVS MIHI CHARISSIMO SAL.



QUID tu, obsecro, nugas istas ad me, ac de rebus huiusmodi scribis, iubesq; ut de integro bonorum faciam partitionem? quod quidem alterius munus fuerit, penes quem nunc est imperium. Etenim de miror te, si solus omnium ignoras, quemadmodum iam pridem regnare destiterim, ac priuatus esse coeperim, liberis partitus imperium: quanquam Iupiter præcipue rerum istiusmodi curam agit. Porro mea potestas non nisi ad taxillos usque, saltationes, cantiones, & ebrietatem ualet, idq; septem non amplius diebus. Itaque grauioribus incaussis, de quibus scribis, uel de tollenda rerum inæqualitate, utq; ex æquo omnes aut opibus abundent ut egeant, Iupiter uobis operam dabit. Quod si quid in his quæ ad festum pertinent, uel fraude detractum est alicui, uel additum, id erit mearum partium iudicare. Iamq; scribo diuitibus de coenis, deq; auri hemina, neque non de uestibus, ut uobis quoque ad celebrandum festum non nihil mittant. Quandoquidem æqua sunt ista, decetq; illos facere quemadmodum prædicatis, nisi forte habent isti, quod probabiliter ad hæc respondeant. In summa tamen illud scitote pauperes, uos longè falli, neque rectè iudicare de diuitibus. Siquidem illos felices arbitramini, solosq; suauem uitam uiuere, propterea quod illis licet at opipare coenare, uino suauiter inebriari, formosis frui mulieribus, uestibus uti delicatis, uerum istam felicitatem cuiusmodi sit ignoratis: siquidem hæc res non mediocribus curis eos distorquent, sed singulis inuigilare coguntur, ne quid rerum domesticarum dispensator fraudet, aut clanculum suffuretur, ne uinum acefcat, ne frumentum uermibus corrumpatur, ne latro tollat pocula, ne populus credat calumniatoribus, si illum dixerint affectare regnum. Atqui hæc quidem quota pars est eorum, quæ istos disruciunt? Quod si nossetis metus & curas, quibus obnoxij sunt, planè fugiendas uobis esse diuitias existimaretis. Alioqui creditis uel me ipsum usque adeo insanum, ut si præclara res esset opulentia, aut regnum, depositurus hæc, alijsq; ea cessurus fuerim, patererq; ut nunc priuatus alieno parerem imperio? Quin potius quum non essem ignarus huiusmodi malorum quæ plurima diuitibus ac regibus adsint necesse est, imperium deposui, idq; sapienter. Nam quod tu nunc apud me deos obtestans deplorabas, illos apris ac placentis expleri, uos contra nasturtium, porrûm uel cepe per festi tempus, opsonij loco arroderi, cuiusmodi sit, considera. Etenim in præsens quidem utrumq; dulce est illis, minimeq; molestum. At postea res inuertitur. Quandoquidẽ uobis deinde nõ accidit, ut postridie surgatis, capitis dolore grauati

Exordium ad increpationem.

Propositio et responsio ad superiorẽ petitionem.

Digressio, qua pauperibus suadet, ut sua sorte contenti sint, plus oneris inesse diuitijs quã uoluptatis.

Asseneratio à suo ipsum exemplo.

grauati ob temulentiam, quemadmodum illi, neque ob immodicam ingurgitationem graue olentem, et acrem spiritum ructatis. At illi hoc quoque fructus ferunt, ut quoniam magnam noctis partem uario coitu pro libidinis arbitrio transigunt, facile sibi uel tabem, uel tussim, uel morbum intercutem, ex intemperato uoluptatum usu colligant. Alioqui quorumque potes ostendere, qui non plane palleat, ac faciem cadauerosam prae se ferat? Quorumque autem, qui cum ad senectutem peruenerit, suis ipsius pedibus ingreditur, ac non potius a quatuor baiulis gestetur? foris quidem totus aureus, intus putris ac pannosus, cuiusmodi sunt tragica indumenta, ex pannis admodum uilibus confarcinata. Vos autem quum molestum est, quod de piscibus gustare non liceat, quod inedia laboratis, non illud item cogitatis, eisdem & podagrae, & tussis expertes esse, aut si quid aliud aliam ob causam illis incommodi contingit. Quanquam nec illis ipsis aequè dulce est, quotidie, supraque satietatem istis uesci. Quin potius uideas eos nonnunquam ira olus ac lupinum appetere, ut tu non aequè leporem appetas, aut aprum. Ut de reliquis interim sileam, quae illos discruciant, puta si filius sit luxuriosus, si uxor uel amans, uel amata a famulo, coacta magis quam ex animo cum illo dormiat. In summa multa alia sunt, quae uos ignorantes, tantum aurum illorum ac purpuram uideris. Tum si quando uideris eos albo prouecti curru, inhiatis & adoratis. Quod si illos contemneris, negligerisque, neque ad argenteum currum oculos haberis intentos, neque inter colloquendum, smaragdum annulo inclusum respectaretis, neque uestes obiter contrectantes molli ciem admiraremini, sed sineris eos ipsos sibi diuites esse, haud dubie futurum sit, ut ipsi uos ultrò adirent, ad coenam rogarent, nimirum ut uobis ostendere possint lectos, menses, ac pocula. Quarum rerum nulla sit utilitas, si sine teste possideantur. Certè reperiretis plerumque hanc illos uestra causa parare, non quo utantur ipsi, sed uti uos admiremini. Hanc ad consolandos uos scribo, utranque uiam cognitam habens. Conuenitque ita festum agere, ut cogitetis omnibus breui decedendum è uita, & illis, depositis opibus, & uobis relicta paupertate. Quamquam & illis scribam, sicuti sum pollicitus, certum scio eos non neglecturos literas meas.

SATVRNVS DIVITIBVS, S.

Exordium ab
expositione.



AVPERES nuper ad me datis literis inculcarunt uos, qui nihil ipsis ex facultatibus quas possidetis, impertimini: atque omnino postularunt, ut omnia bona facerem omnibus communia, ut ad singulos illorum sua pars rediret. Aequum enim esse, ut rerum aequalitas constituitur, neque decere, ut huic supersit, ille nullo modo sit particeps uoluptatum. Ego uero respondi, hisce de rebus rectius Iouem consideraturum. Ceterum de praesenti negotio, deque iniurijs, quibus sese per festos dies affici putant, uidebam mei officij esse sententiam ferre, sumque pollicitus me uobis scripturum. Sunt autem quae postulant haec, ut mihi quidem uideatur, aequa. Nam quo pacto, inquiunt, tanto frigore horrentes, tantumque obnoxij esuritioni, postea diem etiam festum celebrari possimus? Quare si uellem & illos festi participes esse, postularunt ut cogerem uos, ut & de uestibus illis impertiamini, si quae supersunt pinguiore, quam quae uobis conueniant, utque de auro nonnullas guttulas in illos destilletis. Quod si ista feceritis, inquiunt, non erit amplius disceptatio inter uos de bonis apud Iouem. Sin minus, minitantur sese ad nouam rerum partitionem prouocaturus, ut primum Iupiter pro tribunali sedere coeperit. Atque haec quidem facere uobis nequaquam graue fuerit, impertiri nonnihil de tantis opibus, quas possideris, & recte possidetis. Quin de coenis quoque, ut uobiscum cenarent, & hoc literis addendum putarunt, quemadmodum uos in praesentia foribus occlusis, soli delicijs frueremini. Quod si quando uobis uisum fuerit, & illo

rum

Propositio I.
de uestibus.

II. de Coenis.

rum quempiam post longum tempus conuiuio adhibere, plus esse molestiae in cena, quam uoluptatis, multa quoque illuc in pauperum contumeliam fieri: uelut illud, cum non eodem de uino bibant, Dii boni, quam illiberale: plane dignum, in quo & illi debeant accusari, qui non surgant potius, abeantque, toto conuiuio uobis solis relicto. Quanquam negant sese etiam ad satietatem ex illo qualicumque uino bibere, propterea quod uestri pincernae, aures habeant cera obturatas, quemadmodum olim Vlyssis socii. Porro reliqua usque adeo sunt turpia, ut pigeat commemorare, quae de carniū partitione criminantur, de quo ministris, qui cum uobis assistant, donec plusquam ad plenum expleamini, ipsos praetercurrunt, aliaque huius generis permulta sordida, minimeque digna uiris ingenuis. Proinde aequalitas, res est omnium iucundissima, maximeque conuiujs congruens. Atque hac de causa, uobis aequus ille partitor in conuiujs praeficitur, ut aequam omnes habeant portionem. Videte igitur ne post hac uos iterum accusare possint. Quin potius honorabunt uos, & amabunt, si paucula ista a uobis acceperint, quorum impendium a uobis nec sentiretur quidem, penes illos munere in tempore dati memoria semper mansura est. Praeterea nec Remp. administrare possitis, ni pauperes una uobiscum in ea uersentur, multisque modis felicitatem uestram adiuuent. Neque enim habituri estis, qui diuitias uestras suspiciant, si soli atque apud uos ipsos in tenebris eas possideatis. Videat igitur uulgus, misereturque uestrum argentum, mensas, & quemadmodum praebentes ad potandum inuicetis. Deinde illi inter bibendum poculum undique contemplantur, ac pondus expendant, manu librantes. Tum argumenti absolutam caelaturam. Tum aurium, uicissim artem condecorantis. Nam in istum modum, non solum illi uos probos uiros & humanos praedicabunt, uerum etiam inuidiam illorum effugietis. Quis enim inuideat impertienti, danti, quod aequum est? Quis non potius optet, ut quam diutissime uiuens, bonis suis fruatur? Verum ut nunc res uobis habent, & felicitas uestra teste caret, & diuitiae inuidiosae, & insuauis uita. Neque enim perinde iuuat, opinor, si quis solus expleatur, quemadmodum adunt leones facere, & ex luporum genere, quos solitarios uocant, quam si cum lepidis hominibus, ac per omnia gratificari paratis, conuiuatis. Qui primum non sinent conuiuium surdum aut mutum esse, uerum consuetudine sua fabulas conuiujs aptas, dicteriaque minime molesta, uariasque uoluptates adferent. Quibus rebus tempus iucundissime transigitur. Idque gratum est Baccho, gratum Veneri, gratum etiam Gracis. Deinde postero die, dum comitatem uestram referunt, beneuolentiam uobis conciliant. Haec etiam magno fuerant emenda. Nam illud a uobis sciscitabor, si pauperes abeant taciti, sic enim fingamus, nonne uos ea res ureret, cum non haberetis, quibus ostentaretis purpureas uestes, comitum multitudinem, anulorum magnitudinem? Neque iam libet referre, necessarium futurum ut pauperum insidiae atque odia in uos oriantur, si soli delicijs frui uelitis. Nam quae minantur uobis imprecatores sese, prorsus abominanda sunt, ac dii prohibeant, ne unquam ad eiusmodi imprecationes uenire cogantur. Quandoquidem si id fiat, neque intestina post hac gustabitis, neque placentiam, nisi si quid canis reliquum fecerit. Praeterea lenticula saperda liquamen uobis habebit. Porro sus aut ceruus interim dum assantur, est ueru in montes aufugere parabunt. Tum aues quoque pingues absque alis fugam molientes, ad pauperes auolabunt. Denique quod est omnium grauissimum, pocillatores formosissimi repente uobis calui fient, idque etiam fracta amphora. Super his rebus consulite, quae & festo sint digna, & uobis quam maxime tuta, atque illis paupertatis onus subleuare, exiguo uestigali illos amicos habituri, neuiquam malos.

Argumentum
a signa
causa.
A consequenti
et conditio
pauperum.

Amplificat
non inuol
oy.
Apericulos

Exordii ab
extenuatione
accusationis.



Propositio.
et dilutio cri-
minis p regre-
ssione, qua ui-
cissim pauperes
accusant im-
modestie, et
intemperantie.

Non putas Saturne, de rebus istis ad te solum scripsisse pauperes? Quin potius Iouis ipsius aures tam obsurduerunt illorum querelis dum hæc eadem uociferantur, ac nouam rerum partitionem flagitant, ac simul & fatum incusant, quod non æqualiter distribuerit, & nos, quod nihil ipsis uelimus impertiri. Verum nouit ille, quippe cum sit Iupiter, penes quos sit culpa, eoq; illos plerunque obaudiat, Nihilominus tamen purgabimus nos tibi, quandoquidē hoc certe tempore princeps nostrer es. Nos enim omnia ista quæ scribis, ob oculos habentes quam sit honestum de magna rerum copia opitulari istis, qui indigent, quantoq; sit iucundius, simul cum pauperibus uersari, & conuiuium agitare, ad eum modum assidue facimus adeoq; in ratione uitæ nos æquamus, ut nihil possit incusare is, quem ad conuiuium admittimus. Verum illi primum aiunt sibi paucis opus esse. Deinde ubi semel illis fores aperuerimus, nunquā desinunt alia super alia postulare. Quod nisi protinus omnia, simulq; cum dicto acceperint, mox paratū odium, in promptu conuicia, etiam si quid de nobis sit mentiendum. Porro qui audiunt, fidem illis habent, rati uidelicet illos probè scire quæ dicunt, propterea quod nobiscū consuetudinem habuerint. Ita fit, ut in alterutrum incidamus, ut aut si nihil demus, illos prorsus habeamus hostes, aut profusis omnibus, ipsi protinus egæamus, tamq; in pauperum gregem ueniamus. At cætera quidem utcunq; ferenda sunt, uerum inter cœnas ipsas non satis habent ingurgitari cibis, atq; akum exple, sed ipdem ubi plus satis adhiberint, tam uel puellæ formosæ cyathū porrigentis manum uell sit, aut concubinam, uxorē mæ sollicitant. Postremo conuomitō conuiuio, postero die nobis obrectant, narrantes quemadmodum sitierint, esurierintq;. Quod si hæc aduersus illos mentiri uidemur, uester ille parasitus Ixion in memoriam redeat, qui ad communis mensæ honorem admissus, ac uobis dignitate æquiparatus, tam ebrius uir ille egregius, lunonem adortus est. Hæcatq; huiusmodi sunt, propter quæ in posterum statuimus, quo res nostræ sint in tuto, ne posthac illis in domum aditum præbeamus. Quod si te autore, pacto recipiant, sese moderatè petitueros, quemadmodum nunc aiunt, neque quicquam flagitiosè in computationibus admissuros, age, conuiuant nobiscum, simulq; cœnent bonis auibus. Ac de tunicis, sicuti iubes, mitemus, & de auro, quantum facultas patietur, ac sumptus augebimus: in summa, nihil omitemus officij nostri, modo uicissim desinant ipsi arte nobiscum uiuere, sintq; pro parasitis & adulatoribus amici. Ita nihil erit, quod in nobis desideres, si ipsi quoque suo fungi uolent officio.

Epilogus quo
sub cōditione
in postulata
Saturni com-
sentiant.

SYMPOSIUM VEL LAPITHAE

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ERASMV ROTERODAMVS IOANNI

Eutychio suo S. D.

Quamquam hic Luciani Dialogus Eutychi doctissime, plurimum habeat artū, ob decorum mirè seruatū in personis tam multis, tamq; diuersis: tamen aliquot repperi, qui diccret esse premendum, quod liberius ac uelut æquāq; philosophorum omne genus laceret. At mihi uidetur iustus esse stomachi andum in huius seculi mores, quo uidemus Philosophorum ac theologorum scholas multo puerilius etiam inter se dissidere: nec minus atrociter digladiari, tum inter religionis professores nibilo minus cruentam esse pugnam, quā in eo conuiuio fuisse Lucianus, uel finxit, uel retulit. Hunc igitur libellum, quoniam fori è doliatorum repperi, et tamen patrono uidebatur egre, Eutychio dicani, Bene uale, ὦ Εὐτύχιε, ut placet sis quod diccris. Amm. p. 1. Ann. M. D. XVII.

ARGV.

ARGUMENTVM.

Rursum depingi hoc loco Philosophorum mores et vitam Lucianus, atque illa, quae fictionibus ac fabulis alibi de illis prodidit, hic nunc exemplo ac uero facto comprobat. Est autem historica quaedam rei gestae commemoratio, quae exponit, quo pacto diuersarum professionum Philosophi aliquot, ab Aristeneto ad coenam et nuptiarum celebritatem uocati, posteaquam uino incaluerunt, profecta quisque sua inter se uerbis primo comederunt, mox ad manus quoque et ad uulnera uenerunt, adeo ut saucij nonnulli, ac mutilati e conuiuio asportati fuerint. Rursum autem ex alijs qui uocati non fuerant, quidam, Cynicus uidelicet, ultra ueniens, coenam ibi se obtruserit, magna praesentiae et impudentiae suae importunitate. Alii autem per litteras cum Aristeneto expositulari, tragice prope in eum debacchatus, quod praeteritis, et ceteris postpositus fuisset. Ex quo apparet, istud hominum genus, quod fors uirtutem praedicat, et specie religionis in se uulgi ora conuertit, non hac etate modo (quod tamen grauissimum est, quando et Christianos esse plerique se, et alijs uitae morumque honestate praefere profitemur) uerum olim quoque eadem simulatione, hysdemque praestigijs usos esse. Nimirum ut uerbis quidem multa de pietate, de officijs, de uera uiuendi ratione iactarent, ceterum ipsa re a uirtute ac honestate omni, quae longissime abessent, libidini et gulae, et ceteris uicijs turpissimè interim seruientes. Et accidere sane etiam nostra memoria huiusmodi quaedam exempla, conuiuio huic non admodum dissimilia, ubi isti in speciem grauissimi sanctissimique uiri, uel pro leuibus ac puerilibus rebus, acerbissimas se penumero contentionibus incepte, uel quia alicubi praeteriti atque neglecti uiderentur, grauissima odia exercere. Ut non immerito quispiam crediderit philosophos illos ueteres (quanquam indignum adeo est, tam uenerabile nomen in tam turpibus personis herere) in nostrae aetatis religiosos quosdam immigrasse. Vnde adeo nostri isti a ueteribus non alia re, quam solo titulo ac nomine differunt, cum cetera, ut habitus differentia, et exterior uitae asperitas et immundicia, deinde et opinionum atque doctrinae diuersitas, in utrisque eadem prope fuisse uidentur. Ceterum tametsi haec omnia cum summa festiuitate pro ingenio atque facundia sua tractet Lucianus, interim tamen serio quoque ac uerè idem monet, nullum esse precium operae, si quis disciplinas omnes perdiscat, nisi simul et uitae rationes ad id, quod optimum est, ac commodet, eosque illos, qui solos libros spectant, quique sollicitudine ac cura, quam illi afferunt, perpetuò tenentur, à recta ratione, bonisque institutis firmè abduci, etc. Inscribitur autem Dialogus hic Conuiuium, uel Lapidum, quorum prior titulus ab argumento et re ipsa sumptus est: alter à collatione, quod ut hic Philosophi, ita à Poëtis Lapidum et Cemaury, in nuptijs Pirithoi, inter se funesto certamine congressi quoque feruntur.

PHILON, LVCIANVS.

PHIL.



NOVAM quandam & uariam disputationem Luciane uobis fuisse narrant, super coenam apud Aristenetum: tum philosophicos quosdam sermones dictos, ac super his summam contentionem exortam fuisse. Quod nisi mentitus est Charinus, etiam ad uulnera usque rem processisse: denique sanguine conflictum fuisse diremptum. LVC. Atqui undenam Philon ista rescit Charinus? neque enim is nobiscum aderat in conuiuio. PHIL. E Dionico medico aiebat audisse sese. Por-

Exordium ab admiratione et rei nouitate.

ro Dionicus etiam ipse e conuiuarum numero fuit opinor. LVCIA. Fuit maxime. Verum ne is quidem ab initio rebus omnibus fuit praesens: sed serius aduenerat, media ferme pugna, pauloque ante uulnera. Proinde demiror, si quid comperti, certius referre potuit, qui non ordine spectarit illa, unde inter illos nata lis, postea ad sanguinem usque deducta est. PHIL. Proinde Luciane, Charinus, etiam ipse si rem compertius uellem cognoscere, & quo singula modo sint gesta doceri, te adirem iussit. Nam Dionicum etiam ipsum falsum fuisse: ne se quidem totum negotio praesentem adfuisse. Te uero quicquid esset actum, id omne comperto certoque scire: tum etiam quae dicta inter illos fuerint, meminisse: quippe qui eius modi non obiter neque neglectim audire, sed per ocium atque attentè auscultari sis solitus. Proinde nunquam effugies, quin nos hoc suauissimo accipias epulo: quo mihi quidem haud scio an ullum possit accidere iucundius: praesertim quod sobrii per ocium tuto ac citra sanguinem, extraque teli, quod aiunt, iactum constituti sumus epulaturi.

Sive senes aliquid,
Sive etiam iuuenes

Super coenam sunt debacchati,

ff ij

Recusatio.

Ampero compulsi sunt, quæ neutiquam fas erat, tum dicere, tum facere. LVC. Iuuenilius tu quidem Philon, atq; inconsultius hæc nos iubes in uulgue efferre, eaq; referre, quæ inter pocula ab ebris sunt acta: quæ hæc magis oporteat obliuioni tradere, eaq; omnia Baccho deo uelut auctori imputare, qui quidem haud scio an quenquam suis non afflatum Orgijs, & Bacchanalium expertem præterierit. Proinde uide ne hominis sit parum benè morari, eiusmodi adamussim exquirere, quæ rectius erat in conuiuio reliquisse, atq; ita discedere. Siquidem odi (sicut inquit uersus poëticus) memorem eompotorem. Ne à Dionico quidē rectē factum, qui hæc apud Carinū effutuerit, immodicamq; & pridianam dissiparit temulentiam hominum philosophorum. Ceterum ego, absit ut istiusmodi quippiam sim dicturus. PHI. Nugas agis Luciane, cum ista dicis. Quin haudquaquam oportebat ad istum modum apud me præsertim agere: ut qui certò sciam, te multò cupidiorē esse narrandī, quā ego sim audiendī, adeo ut mihi uidearis, si desint qui te audiant, uel ad columnam aliquam, aut statuam libenter accessurus, quo cuncta pariter euomas. Quod si nunc coner discedere, non fines, nī te prius audiero, abire: uerum ultro aderis, confectabere, rogabis. At tū ego te tūcissim iusero. Iamq; adeo, si ita uis, abimus: ex alio quopiam hæc eadem audituri. Tu uero ne dicito. LVC. Age ne quid succenseas: equidem dicā, quandoquidem usque adeo cupidus es audiendī: uerū heus ea lege, ne passim in uulgue efferas. PHI. Nī prorsus ignoro Lucianum, tute isthuc potius feceris. Nam prior ipse denarrabis omnibus, ut me quidem ad id nihil futurū sit opus. Sed illud mihi primo responde loco: Aristænetus, num filio Zenoni dabat uxorem, atq; ita in nuptijs eius uos accepit? LVCIA. Non. imò fillam suam elocauit Cleantidem, idq; Eucriti nummularij filio, qui philosophiæ dat operam. PHI. Formoso admodum per Iouem adulescentulo: tamen si tenero adhuc & uxoriæ rei non admodum maturo. LVC. Verum: at non inueniebat, opinor, alterum generum magis idoneum. Hunc igitur qui tum modestus uideretur, tū ad philosophiæ studium propensus: præterea autem unicus Eucriti diuitis, ex omnibus delegit filiæ suæ maritum. PHI. Causam neutiquam leuem dixisti, nempe quia diues sit Eucritus. Verum heus Luciane, quinamerant conuiuæ? LVCIA. Reliquos illos quorsum attinuerit tibi recensere? Verum ē Philosophorum numero, ac literatorum, quos potissimum opinor, audire cupis: Zenothemis erat, senex ille Stoicus, unaq; cum hoc Diphilus, cui cognomen Labyrinthus: et hic quidem quod esset Zenoni Aristæneti filio præceptor. Deinde Peripateticæ factionis Cleodemus: nostri hominem, nempe dicacem illum & argutum, atque ad refellendum instructum. Discipuli gladium ac bipennem nominant. Quin & Hermonaderat Epicureus. Verum hunc quæ ingrederetur, Stoici toruis obtuebantur oculis, & auersabantur, palamq; perinde quasi parricidam quæpiam atq; impiū ac funestum detestabantur. Et hi quidem tanquam Aristæneti ipsius amici familiaresq; fuerant ad cœnam uocati, quos comitabatur & Isticus grammaticus, & Dionysidorus rhetor. Iam uero propter sponsum Chæream unā cum illo ad conuiuium accesserant, Ion ille Platonius: quod is iuueni præceptor esset, uir uenerandus aspectu, ac maiestatis quiddam præ se ferens, multumq; dignitatis ipso ostendens ore. Vnde nonnulli propter animi constantiam ac rectitudinem, regulam illum appellat. Huic simul ut ingrediebatur assurgiebant omnes, ac ueluti præcipuum quendam ac primariū hominem comiter atq; officiosè exceperunt: adeo ut planè numen aliquod aduenire uideretur, cū adesset Ion admirandus ille. Tandem uero, cū iam omnes sermē conuiuæ præsentessent, tempus erat ut discubetur. Itaq; ad dextrā ingressus totam illam spondam mulieres (erant autem cōplures) occupabāt. Inter quas erat & sponsa summo studio culta, hinc atque hinc stipata foeminis. Porro ex aduerso ostij altera turba, pro cuiusq; dignitate locis distributis. Porro ē regione mulierum primo loco

Causa conuiuij & celebritatis.

Conuiuij psonæ, et quo loco qsq; ac subuectis.

Isco accumberebat Eucritus, secundo Aristænetus: sub hac ambigsi coeptum, utrum altero priorem oporteret accumbere, Zenothemim ne Stoicum; quippe senem; an Hermonem Epicureum. Nam hic erat Castoris ac Pollucis sacerdos: tum autem nobilissimæ inter ciues familia. Verum eam hæsitati onem sustulit Zenothemis: Si me inquiens Aristænete, minoris ducis Hermone, uir o uidelicet isto, ut ne quid aliud mali dicā Epicureo, discedo, totumq; conuiuium uobis relinquo. Et puerū protinus aduocat, discedere parans. Tum Hermon: Imò habeto, inquit, tibi priores partes Zenothemi. Quanquam etiam si nihil aliud, uel hoc nomine par erat concedi, quod sacerdos sim, ut planè contempnas Epicurū. Rideo, inquit Zenothemis, sacerdotem Epicureum. Simulq; cum dicto accumbēbat. Post hunc Hermon. Deinde Cleodemus Peripateticus: pone hunc Ion, proxime hūc sponus, post eum ego, iuxta me Diphidus, huic assidebat Zenon discipulus, postremo rhetor Dionysidorus cum Istiazo grammatico, PHIL. Papæ Luciane, Musarum conuentum quendam mihi narras fuisse istud conuiuium, quippe plurimis sapientibus ac doctis uiris refertum. Ego uero laudo Aristænetum, qui quā optatissimam illam, ac splendidissimam solennitatem celebraret, præ ceteris sapientissimos uiros adhibere uoluerit: idq; adeo delectis ex unaquaq; philosophiæ secta præcipuis, non hos aduocans, illos præteriens: utrum promiscuè uocans omnes. LVC. Is uero nequaquam est è uulgarium istorum diuitum numero, uerum & literarum est studiosus, ac maximam uitæ partem in his rebus uersatur. Cœnabamus igitur initio quidem taciti & quieti, uariisq; erat apparatus & omni iugus. Neq; enim arbitror operæ precium, ut numero recenseam etiam illa condimenta, cupedias, aromata, atq; id genus illectamenta. Cuncta siquidem affatim suppetebant. Inter hæc Cleodemus admoto ad Ionis autem ore: non uides, inquit, senem illum, Zenothemim dicebat (subauscultabam enim) ut sese opsonijs ingurgitat, utq; iure uestem oppleuit: tum quā multa puero à tergo stanti porrigit, putans interim se aliorum oculos fallere: neq; meminit post sese accumbentium. Hæc igitur fac & Luciano commonstres, quo testis esse possit. Mihi uero nihil longe monstratore opus erat: quippe qui hæc multo ante limis iam oculis præuideram. Hæc simul atq; dixisset Cleodemus: irruit in conuiuium & Alcidas Cynicus, atq; is quidem inuocatus, uulgatum illud festiuitatis gratia præfatus de Menelao, qui uirō ad fratris conuiuium accessisset. Itaq; plerisq; turpiter atq; impudēter uisus est fecisse: & quod cuiq; tum fortè in mentem ueniebat, in eum torquebant; alius illud: Infans Menelæ. Alius rursum:

Cœna descriptio.

Cynici interuentus, et occasio uirbae.

Verum Agamemnoniæ menti non ista placebant. Ad hæc alia quæ pro tempore false lepideq; dici poterant, in eum obmurmurabant. Nam palam nullus audebat quicquam dicere, propterea quod metuerent Alcidas tantem, utpote conuiciatorem egregium, unumq; e Cynicis omnibus clamosissimum. Qua quidem re adeo uisus est reliquis antecellere, ut nulli non esset formidandus. At Aristænetus collaudatum illum quod inuocatus aduenisset, iussit accepta sella, iuxta Istiazum ac Dionysidorum accumbere. At ille: Apage, inquit, muliebri quiddam ac molle dicis, uti in scamno aut sella sedeā, quemadmodum facitis uos, mollibus in stratis penè supini recumbentes, purpura suffulti. Quin ego tibi uel stans cœnauero, in ipso interim conuiuium etiam obambulans. Quod si defatigatus fuero: tum humi substrato pallio, cubito innixus cubuero: qualem uidelicet Herculem pingunt. Ita fiat, inquit Aristænetus, siquidem isthuc mauis. Sub hæc Alcidas in orbem conuiuiū lustrans, cœnabat, Scytharum ritu ad uberiora pascua subinde sese transferens, unaq; cū his qui inferebant edulia, circumiens atq; obambulans. Atq; interim tamen dū cibum caperet, haudquaquam negotio uacabat, de uirtute obiter, de uicio disserens, tum in aurum atq; argentum dicteria iaculans; iamq; Aristænetū percon-

Notatio phi-
losophorum

tabatur, quidnam sibi uellent tam multa, tam magna pocula, quæ non minus u-
sui possent esse fictilia: Verum Aristænetus iam obturbantem, molestumq; es-
se petgentem, in præsens quidem compescuit: ministro innuens ut ingentem ca-
licem, infuso meracissimo uino, illi porrigeret. Atq; id quidem uisus est optimè
excogitasse: nondum etiam intelligens, quantorum malorum is calix esset au-
tor futurus. Hunc igitur ut accepisset Alcidas, aliquantisper silentium age-
bat, ac solo sternens sese cubabat seminudus, quemadmodum facturum sese fu-
erat pollicitus, cubito humi fixo innitens, simulq; dextra scyphū sustinens, qua-
lem Herculem apud Pholum pictores effingunt. Iam uero & inter alios calix as-
siduè circumagebatur, tum inuitatiuncula ad bibendū, & confabulationes ora-
tae, demum & lucernæ illatae. Interim ego cum puerum, qui iuxta Cleodemum
adstabat (erat autem is pocillator egregie formosus) subridentem uidissem (nā
arbitror, quicquid obiter inter coenandum obtigit, commemorari oportere;
maximè, si quid sit elegantius ac scitè factum) iam admodum attentus observa-
re cœpi, quidnam rei rideret. Ac paulo post, accedebat puer tanquam calicem
à Cleodemo recepturus. At ille simul & digitum illius substringebat, & drach-
mas puto duas unā cum calice tradebat. Porro puer ad substrictum digitum rur-
sus arridebat. Cæterum, de pecunia, quā non sensisset opinor, eoq; non recipe-
ret, in terram delapsis drachmis strepitus est concitatus, moxq; ambo pariter ru-
bore suffundebantur, idq; ita palam, ut nemo non animaduerneret. Ambigeba-
tur igitur inter eos, qui proximè sedebant, cuius nam essent illi nummi, cum &
puer negaret à se projectos, & Cleodemus item, iuxta quem strepitus acciderat
sibi excidisse dissimularet. Verum ea res tum neglecta est, ac conuiuenter omī-
sa, propterea quod id quod acciderat, non ita multi uidissent, præter unum (ut
mihī quidem uisum est) Aristænetum. Nam is paulo post puerum loco mouit,
clanculum ablegans, & alij cuidam innuit, uti Cleodemo pocillator assisteret, ut
delicet ex exoletis illis, ac robustis, mulioni, aut equisoni cuiquam. Ad hunc mo-
dum ea res utcunq; abiit, summum altoqui allatura pudorem Cleodemo, si qui-
dem ad omnes permanisset, ac non protinus occupans Aristænetus eam sopi-
set, diuulserat dextreq; admodum inducta temulentia. Cæterum Alcidas (iam
enim potus erat) percontatus, quid nam esset nomen puellæ nubenti, tum clara
uoce indicto silentio simul, & ad foeminas conuerso uultu: Præbibo, inquit, ti-
bi Cleanthi, Herculis Archegetæ omne. Sub hæc cum risissent omnes: Ride-
tis, inquit, sacrilegi, quod spoliæ, Herculis dei mei nomine propinauerim? Imo
illud scito opus est, ni scyphum à me traditum accipiat, nunquam futurum, ut il-
li filius obtingat talis, qualis ego sum, uirtute interritus, animo liber, tum cor-
pore adeo robusto; simulq; cum dicto, sese magis etiam renudabat, etiam usq; ad
illa quæ sunt maximè pudenda. Ad ea cum iterum arrisissent conuiuæ, indig-
natus ille surrexit, toruis iam atq; efferatis obtuens oculis, uultuq; ipso testans
sæm neq; pacem, neq; quietem acturum amplius. Forstan & baculū illisisset ali-
cui, ni commodum id temporis placenta prægrandis fuisset illata. Nam hanc si-
mulatq; conspexit, lenior ac mitior esse cœpit, ac stomachari desijt, obambulans
interim ac placentam auidè uorans. Iam uero pleriq; temulenti esse cœperant,
& clamoribus undiq; perstrepebat conuiuū. Nam & Dionysidorus rhetoricum
illuc agens, orationes quasdam pronūciabat, laudabaturq; à ministris, qui à ter-
go assistebant. Et Istæus Grammaticus uicissim, qui post illū accumbebat, uer-
sus centones quosdā recitabat, Pindari, Hesiodi, & A nacreontis carmina simul
contextēs atq; cōsarcinans: ita ut ex omībus unicā redderet cantilenā, oppidō q;
ridiculā. In primis aut illa, perinde quasi uaticinans, de his quæ postea acciderūt:

Commisere simul clypeos.

Tum illud quoque:

Tum uero clamorq; uirūm lucusq; coortus.

At

At vero Zenothemis, libellulum quempiam minutis cōscriptum literulis, à puero acceptum legebat. Verum quum ij quorum partes erant edulia inferre, aliquantisper, ita ut solent, cessarent morarenturq: Aristænetus sedulo curans, ne uel id interea temporis, aut ociosum esset, aut uoluptatis expers, accersitum intrò Morionem iussit ridiculum aliquid uel dicere, uel facere, quo magis etiam exhilararētur conuiuæ. Moxq: ingressus deformis quidam, derafo capite, pauculos capillos in uertice gestans, eosq: cristæ in morem erectos: hic saltabat, atque inter saltandum, quo maiorem concitaret risum, rotatu sese circumagebat, distorquebatq. Tum cymbalo concusso, sonabat interm quiddā, linguam imitans Aegyptiorum. Postremo dicteria quædam iaculabatur in eos qui aderant. Ac reliqui scommate tacti ridebant. Verū ubi & in Alcidamantem simile quiddam torlisset: catulum illum Meliteum appellans, indignatus ille (Iamdudum autem præ se ferebat, quod inuideret illi, dum probaretur ac conuiuari oculos retineret) abiecto pallio, ut secum luctaretur prouocauit. Quod ni faceret, hunc, inquit, baculum tibi impingam. Atq: ita miser ille Satyrion (nam id erat Morioni nomen) congressus cum eo, pancratio decertabat. Erat id spectaculi multò iucundissimum, quippe cū uiderent hominem philosophum cum Morione compositum, cum ferire, tum uicissim feriri. Proinde qui aderāt partim pudore tangebantur, partim ridebant: donec iam ictus Alcidamas, pugnam detrectaret, ab homuncione omnium plausu comprobato certamine superatus. Hæc igitur cum essent non mediocri risu excepta: ibi tandem ingressus & Dionicus medicus haud multò post peractam concertationem, Aiebat autem in mora fuisse Polytrepontem tibi cinem, dum hunc phrenesi correptum curandi gratia uiseret. Ac planè quiddam risu dignum, commemorabat. Dicebat enim in ades illius uenisse sese ignarum etiam hominem iam eo morbo teneri. At illū protinus surrexisse, foribusq: occlusis, ac nudato gladio, tibias ipsas sibi tradidisse, ijsq: uti caneret iussisse. Deinde ubi id non posset, illum percussisse, scuticam sublata manu gestantem. Sese porrò in tanto periculo tale quiddam fuisse commentum. Nempe ad canendū certamen prouocasse hominem: idq: ea lege ut uictus præscriptum certumq: plagarum numerū acciperet. Ac sese priorem cecidisse, prauè atq: imperitè: deinde traditis illi tibijs scuticam ab illo recepisse: gladium autem extemplo per fenestras in aream abiecit. Deia cū minore iam discrimine cum illo luctaretur, auxilio aduocasse uicinos. Eos reuulsisse belluā, atq: ita illorum opera seruatum sese. Ostendebat autem & plagarum uestigia quædam: nō nullaq: in facie tubera liuentia. Ergo cum Dionicus ob huiusmodi fabulam non minus placuisset, quàm Morio ipse: proximè Istiæum reclinans sese, de reliquis cornabat. Atq: hic quidem haud absq: numine quodam nobis aduenerat. Imo prorsum usui futurus ad ea quæ postea contigerunt. Nam prodicens in medium conuiuium puer quidam, qui se ab Etoemocle Stoico uenire diceret, epistoliū quoddam adferens, aiebat ab hero sibi mandatū, ut eo palām omnibus audientibus perlecto, rursus domum sese reciperet. Hic igitur permittente Aristæneto, admotus ad lucernam legebat. PHIL. Num orationem Luciane in sponsæ laudem compositam, aut carmen nuptiale, quod genus per multa faciunt? LVC. Videlicet nos quoq: tale quippiam existimabamus. Verum ne accedebat quidem ad id, ut aiunt. Cæterum in literis ita scriptum erat: Etoemocles philosophus Aristæneto: Quàm non mouear conuiujs, omnis antea cta uita mea fuerit testis. Qui quidem quum quotidie mihi complures ea causa molesti sint, te multò ditiores, tamen haud unquam illis morem gessi: perpendens nimirum, quantū sit in eiusmodi compotationibus tumultus, quantū licentiæ petulantiaq: uerum aduersus unum te mihi uideor meo iure stomachatus, qui tantum temporis à me officiosissimè cultus & obseruatus, tamen indignum habueris, quem uel inter reliquos amicos tuos numerares, sed solum ex omnibus præ

Alcidamantis
et Morionis
concertatio.

Digressio
la de Medici
et Phreneti
ci congressu.

Litteræ Etoemocles Stoici
unde initium
contentionis
nascitur. Ex
postulat autē
cū Aristane
to, ad conuiuiū uocatus
nō fuerit.
Propositio

terieris, idē quum uicinus essem. Proinde tua causa magis disructor, qui quidē te tam ingratum præbueris. Nam ipse felicitatem nequaquam in hoc statu, si quis mihi impartiat, uel suam syluestrem, uel leporem; uel placentam: quæ mihi affatim contingunt apud alios, qui officia norunt. Quandoquidem etiam hodie quū apud discipulum Pammenem cœnare mihi licuerit, opiparam (ut uocant) cœnam, non annui tamen uehementer obsecranti, tibi scilicet demens ego memetipsum reseruans. At tu nobis præteritis, alios accipis conuiuio. Idē merito facis, neq̃ enim ullo modo potes quid sit rectius dignoscere, nec apprehensiuam illam phantasiam habes. Cæterum haud sum nescius, unde mihi ista sint profecta: nēpe ab egregijs istis philosophis tuis Zenothemide ac Labyrintho. Quibus equidem (absit inuidia dicto) uel unico syllogismo mihi uideor es protinus obrurare posse. Alioqui respondeat istorum aliquis quid sit philosophia, aut hæc quæ inter elementa tradūtur: quid habitio differat ab habitu, ut ne quid interim de perplexis illis rogationibus proponam: quid sit syllogismus cornutus: quid acualis, quid metens. Verum tu quidem istis fruaris licet. Nam ego qui solum in bonis ducam quod sit honestum, facile tulero contumeliā. Atqui ne possis posthac ad istam excusationem confugere, ut dicas te me oblitum fuisse: nimirum in tanto rerū strepitu, tantisq̃ occupationibus: bis te hodie sum allocutus, primum mane domi tuæ: deinde rursus in Castoris ac Pollucis templo rem diuinam facientem. Ac his quidem de rebus hæc responderim. Quod si tibi uideor cœnæ gratia succensere, quid Oeneo acciderit cogito. Videbis nimirum ipsam etiam Dianam indignantem, quod ille se solam non adhibuerit ad sacrificium, cum reliquos deos omnes acciperet conuiuio. Nam hæc de re sic alicubi meminit Homerus:

Seu quia non norat, seu non succurrerat illi:

Acrius est offensa tamen.

Item Euripides:

Calydon quidem hæc Pelopeij regio solt:

Qua parte sæuum spectat aduersa fretum

Agros habens, tum diuites, tum fertiles.

Rursus Sophocles:

Immanis apri triste monstrum, in Oenei

Immisit agros gnata Latonæ dea

Docta eminus missis ferire spiculis.

Hæc tibi ē plurimis pauca citauī, ut intelligeres, cuiusmodi præterito usro Diphilum ad cœnam adhibeas, cui & ipsi filium commiseris tuum. Idē rectē. Est enim iucundus adolescenti, & ita cum eo uiuit, ut placeat, atq̃ obsequatur: atq̃ adeo nō mihi turpe dictu fuerat, addidissē & aliud quiddam. Quod quidem tu si libebit, ē Zopyro eius pædagogo uerum esse cognosces. Verū non conuenit obturbare in nuptijs, neq̃ accusare quenquam: præsertim criminibus usq̃ adeo fœdis ac pudendis. Tamedī Diphilus dignus in quem facerem, quippe qui duos iam discipulos à me retraxerit: ego tamen ipsius philosophiæ causa reticebo. Porro famulo huic mandauī, uti si quam partem dare uelles, uel apri, uel cerui, uel placentæ, mihi deportandam, ut isthoc pacto te mihi de cœna purgares, ne reciperet, ne ad hoc ipsum à nobis missus fuisse uideatur. Hæc amice quū legerentur, sudor interim utiq̃ mihi manabat præ pudore, simulq̃ iā illud quod uulgo dici solitum est, optabam, ut terra mihi dehisceret: quū uiderem eos qui præsentēs aderant ad singulas epistolæ partes inter se ridentes, potissimum autem hos, qui no ierant Etæmoclem uirum canum, tantumq̃ seueritatis præ se ferentem. Admirabantur igitur, quod eiusmodi uir esset, hætenus fugisse sese, barba uidelicet ac uultus austeritate deceptos. Cæterum Aristænetus mihi quidem haud uidebatur hominem contemptu negligentiaue præterisse, uerum quod despe-

desperasset, si fuisset inuitatus, unquam adduci posse, ut annueret, utq; ad eius-
modi res se morigerum præberet, eoq; ne tentandum quidem esse putasse. Er-
go posteaquàm puer iam legere desisset, uniuersum conuiuium in Diphilum ac
Zenonem torquebant oculos, quòd hi iam metu trepidi sederent, ac pallidi, ip-
saq; uultus inconstantia ac perplexitate crimen agnoscentes, ab Etoemocle intē-
tum. Porro Aristænetus quanquam esset sanè perturbatus, uehementerq; con-
sternatus animo, tamen nos subebat bibere, conans nimirum id quod euenerat
commodè uertere, subridēs interim, ac puerum redire iussit, respondēs, ea sibi
curæ fore. Paulò autem post surgens & Zeno clanculum sese abduxit ē conuiu-
io, submonitus à pædago, ut discederet, innuente, idq; tanquam patris ius-
su. Ibi uero Cleodemus, qui iam dudum occasionem quaeritabat (Nam gestie-
bat omnino cum Stoicis conflictarī, uerum durumpebatur, quòd non reperiret
causam ad id satis idoneam) tum igitur, ansam præbente epistola: Huiusmodi,
inquit, facit egregius ille Chrysippus & Zenon ille mirabilis, neq; non Clean- *Contentio et*
thes, uerba misera, neq; quicquam præter rogatiunculas, et umbras duntaxat *pugna philo-*
philosophorum. Cæterū Etoemocles sunt pleriq; omnes. Videtis quàm & ipsæ *sophorum.*
epistolæ graues sint ac seniles. Postremo Aristænetus hic Oeneus est, Etoemo-
cles Diana, Dī boni, quàm benè auspicata omnia, quamq; congrua celebrande
sestiuitali. Ita per Iouem, inquit Hermon, supra hunc accūbens: Inaudierat au-
tem, ut opinor, aprum quendam Aristæneto paratū, ut in conuiuio proponere-
tur, eoq; putabat nō intēpestiuè factam mentionem apri, illius Calydoniæ per la-
res Aristænete, fac quàm primum sacri partem mittas, ne senex interim ille fa-
me pereat, tanquam Meleager tabefactus. Tametsi nihil queat acerbum accide-
re, quandoquidem Chrysippus hæc indifferentia censet esse. Irāne uos Chrysi-
pum nominatis inquit Zenothemis, erigens sese, maximaq; uoce intonans: An-
ex uno homine, qui non legitimè philosophiam exerceat, nempe præstigiatore-
sso Etoemocle, Cleanthem ac Zenonem metimini, uiros sapientes? At qui tan-
dem estis ipsi uos, qui hæc dicitis: an non tu Hermon Castoris & Pollucis cæsa-
riem, quam habebant auream, circūtondisti? Cuius quidem facti poenam dabis
carnifici traditus. Tu porro Cleodeme, nōne Sostrati discipuli tui uxor ē stus
præstiti? Nōne in adulterio eo deprehensus nefandissima passus es? An non igitur
silebitis, cum huiusmodi dedecorū uobis sitis conscī? Atqui non sum meæ
ipsius uxoris leno, Cleodemus inquit, quemadmodū tu, neq; discipuli diuersan-
tis apud me uiaticū sustuli, quòd is deposuerat, eoq; facto rapuisse me per Palla-
dem deierās abnegauit, neq; quaternis drachmis foenero, neq; discipulos obtor-
to collo in uincula duco, nisi in tempore mercedem persoluerint. Verū illud, in-
quit Zenothemis, haudquaquam possis inficias ire, te Critoni uenenū quo pa-
trem necaret ministrasse. Atq; interea fortè bibebat, quicquid autem erat in cali-
ce reliquū (erat autem fermè semiplenus) in duos illos profunde-
bat. Porro con-
spersus est pariter & Ion, idq; præmij tulit, quòd illis uicinus accumberet, alio-
qui eo malo non indignus. Hermon igitur demisso uertice merū ē capite abster-
gebat, eos interim qui præsentēs erant attestans, quòd id genus cōtumelijs esset
affectus. Cleodemus autem cum non heberet calicem, inuadens primū conspue-
bat Zenothemidi: deinde læua comprehensum à barba, plagam in tempus erat
allisurus, ac senem fortasse necasset, ni Aristænetus dextram sublatam retinuis-
set. Is mox transceso Zenothemide inter utrunq; mediū assedit, ut eo ueluti
muro dirempti, pacem iuter ipsos agerent. Hæc igitur dī gerebantur Philon,
equidem uaria meo cum animo uoluebam. Primū illud statim occur rebat: nullū *Quomodo et*
esse operæ precium, si quis disciplinas perdiscat, ni simul & uitæ rationes, ad id *quatenus phi-*
quod est optimū, accommodet atq; componat: cū uiderem illos qui uerbis ali- *losophandi*
os antecellerent, quàm factis ipsis sese ridiculos exhiberent. Deinde & illud ue- *fit, digressio.*
niebat in mentem, ne fortè uerum esset, quod uulgo pleriq; dicitarēt, uidelicet
crudi-

Redit ad rē,
et collatione
amplificat.

eruditionem à recta ratione bonisq; institutis abducere istos, qui solos liberos spectarent, quiq; sollicitudine curaq; quam illi adferrent, perpetuò tenerentur. Quandoquidem quū ibi tam multi præsentes essent philosophi, ne casu quidem ullum erat cernere à peccando immunem. Verum alij faciebant turpia, alij dicebant turpiora. Neq; enim iam poteram eorum quæ fiebant culpam, uino autors i imputare: mecum reputās, cuiusmodi essent, quæ Eteocles, neq; cibo neq; potu etiam dum gustato, scripserat. Ita rerum uices præposteræ atq; inuersæ uidebantur, siquidem uidisses idiotas illos summa cum modestia conuiuium agitantēs, neq; uino petulantes, neq; indecorè sese gerentes. At ridebant duntaxat & iam damnabant eos opinor, quos dudū suspexerant, ex habitu indicantes eos alicuius esse precij. Contrā sapientes illi, & in libidinem ferebantur, & conuictis certabant, & supra modū sese potu cibisq; explebant: postremo uociferabantur, & ad mænus usq; conferendas rapiēbantur. Cæterum admirādus ille Alcidas, etiam meiebat sub oculis omnīū, nihil reueritus fœminas. Ac mihi quidem, si quis hæc quæ in eo conuiuiū gerebantur, rectissimè uoluisset conferre, simillima uidebantur rjs, quæ de Eride dea poëtæ fabulantur: nēpe hanc, quod non esset ad Pelei nuptias aduocata, malum in medium conuiuium abiēcisse, ex quo tam ingens apud Troiam bellum fuerit ortū. Iridem Eteocles mihi uisus est epistola illa, quasi malo quopiam in medium proiecta, non minus malorum, quàm Ilias habebat, excitasse. Neq; enim finem contentionis faciebant Zenothemis ac Cleodemus: quanquam medius inter utronq; intercesserat Aristænetus. Age, inquit Cleodemus, in præsentiarum quidem sat est, si literas nescire conuincamini: sed crastino die uos ulciscar, quibus cōueniet modis. Responde mihi Zenothemi, uel tu, uel elegantissimus iste Diphilus: qua tandem gratia pecuniæ possessionem inter indifferentia ponendam esse censetis: cum ex omnibus nil aliud spectetis, quàm ut ipsi quàm plurimum pecuniæ possideatis? Atq; ob id causæ, semper apud diuites hæretis, fœneratis atq; usuris incumbitis, neq; non mercede docetis. Rursum cur uoluptatem detestemini, atq; hac de causa Epicureos in ius uocetis: cum ipsi uoluptatis gratia, turpissima tum facitis, tum patimini: indignè ferentes, si quis uos non uocarit ad cœnam, rursum si uocemini, non sat est tantum uorare ut cibo turgeatis, nisi & famulis tantum donetis. Atq; hæc cum diceret, pariter & linteum reuellere conatus est, quod Zenothemidis puer tenebat, omni carniū genere refertum: planeq; futurum erat, ut apertum illud ac solutum medium in solum abijceret, nisi quia puer non omitebat è manibus gnauiter aduersus trahentem retinens. Hic Hermon: Euge Cleodeme, respondeant qua gratia damnent uoluptatem, cum ipsi supra ceteros omnēs studeant uoluptati? Quin magis, inquit Zenothemis, tu Cleodeme, respondeo, quam obrem diuitias inter indifferentia numeres. Imò tu potius. Atque hunc ad modum diutius est altercatum, donec Ion capite tandem in apertū prolato: Desistite, inquit, Ego, si libet, sermonum argumenta proponam in medium, conuiuiū nuptijsq; digna. Vos porrò citra contentionem uicissim, & dicite & auscultate: quemadmodum & apud Platonem nostrum, alternis dicendi uicibus res ut plurimum agitur. Id dictum probabant, cum omnes qui aderāt, tum imprimis Aristænetus atq; Eucritus, nimirum in spem erecti, fore ut eo pacto ab odiosis illis contentionibus discedi posset. Et Aristænetus priorem in locum sese recepit, iam partam esse pacem ratus. Iamq; nobis inferebatur ea conuiuij pars, absolutam cœnam uocāt, singulæ singulis aues, carnes aprugnæ, pulpa leporina, piscis Tagenicus, placentē: breuiter illa, quæcunq; liberum est, seu uelis in aluum condere, seu domum asportare malis. Apponebatur igitur non sua cuiq; quadrula, uerum Aristæneto atq; Eucrito, eadem in parte mensæ, una ambobus communis, ita ut de sua utriq; parte quæ se spectaret, esset edendum, aut tollendum. Deinde altera Zenothemidi Stoico, & Hermoni Epicureo, &

his

his item inter ipsos communis. Deinceps Cleodemo atq; Ioní. Post hos sponso
 sic mihi. Porro Diphilo duorū pars apposita, propterea quod Zeno iam disces-
 serat. Hæc facito Philon, uti memoria teneas. Nam paulopost, ad intellectum
 narrationis erunt usui. PHIL. Meminero sanè. LVC. Tum Ion, primus igitur
 exordiar inquit, siquidem uidetur. Deinde ubi paulisper inter siluisset: Conue-
 niebat, inquit, fortassis, ut apud eiusmodi uiros de ideis, atque incorporeis sub-
 stantijs, deq; animi immortalitate sermo haberetur, uerum ne mihi contradicāt
 ij qui diuersam philosophiæ sectam sequuntur, de nuptijs dicam, ea quæ congru-
 unt. Atque illud quidem optimum fuerat futurum, si nuptijs opus non habere-
 mus, sed Platonis ac Socratis dogma secuti, à fornicarum commercio nos pen-
 tus abdicaremus. Etenim qui ita fecissent, ij demum ad absolutam illam uirtutē
 pertingere potuissent. Quod si uiris omnino ducendæ sint uxores, ut eas iuxta
 Platonicam sententiam inter se communes habeant, uidelicet quo zelotypia ua-
 cemur. Hæc quum essent risu excepta, ut quæ nimis intempestiue dicerentur,
 tum Dionysodorus: Non tu desines, inquit, barbarica ista nobis occinere? Nā
 ubi zelotypiam istam reperiās, aut apud quem? At tu etiam hircere audes, in-
 quit, sterquilinum? Ad hæc Dionysodorus, opinor, iam erat cōuicia, quæ con-
 ueniebat, regeitur, uerum grammaticus Istæus uir optimus ille: Desinite in-
 quit, Ego uobis epithalamion recitabo, simulq; cœpit legere. Erant autem Ele-
 giaci uersus hi, si satis memini:

*Attentio ex-
 celsa ad
 ea quæ sequū-
 tur.*

Nuper Aristæneti in ædibus unica summo

Nutrita est studio diua Cleanthis hera.

Virginibus cunctis reliquis præstantior una

Vel potior Phoebe, uel potior Venere:

Salue & tu iuuenum ualidissime sponse ualentum,

Nereo prior, ac fortior Acacida.

At rursus nobis hoc carmen sæpius olim,

Commune ambobus coniugiale canam.

Hæc ita ut est consentaneum, risus est consecutus. Reliquum erat, ut cibus tolle-
 rentur. Iamq; tollebat Aristænetus, atq; Eucritus ex his quæ sibi fuerant propo-
 sita suam uterq; partem. Tum ego quæ mihi, & Chereas item quæ sibi erant pro-
 posita. Eundem ad modū Ion et Cleodemus. Porro Diphilus etiam Zenonis di-
 gressi partem tollere parabat: affirmans uni sibi ea fuisse proposita: atq; hac de
 causa cū ministris dimicabat, ac uicissim inter sese trahebant manibus utrinq; in
 auem iniectis: non aliter quā Patrocli cadaver hinc atq; illinc attrahere conan-
 tes. Postremo uicit ille, atq; abstulit, plurimū interim risum præbens conuiuijs:
 maximè cū eam ob rem postea grauiter stomacharetur: perinde quasi atroci af-
 fectus iniuria. Iam uero Zenothemis atq; Hermon, qui pariter ut dictum est, ac-
 cumbabant: alter superius, puta Zenothemis: alter infra hunc, reliqua quidem,
 quoniam aequalia fuerant apposita, citra pugnam sustulerant. Cæterū auis, quæ
 facebat ad Hermonis partem, erat altera paulò pinguior: idq; ita casu euenerat,
 opinor. Iamq; suam uterq; sublaturus erat, sibi Zenothemis (sed tu mihi nunc
 quā maximè fac animum aduertas, iam enim ad ipsum negocij caput perueni-
 mus) Zenothemis inquam, omiſsa ea quæ sese spectabat, eā quæ ante Hermonē
 facebat, tollere est aggressus: quæ quidem (uti iam diximus) erat pinguiuscula.
 At ille contrā nitens retinebat, haud sinens, ut ea in re potiores ferret. Inter hæc
 clamore coorto utriq; in alterū irruentes ipsis ausibus facies mutuò cædebāt: ac
 barbis inuicem prehensis auxilio aduocabant: hic quidem Cleodemū, puta Her-
 mon: ille uero, nempe Zenothemis, Alcida mantem ac Diphilum. At ceteri qui
 dem ad partes accesserunt, partim huius, partim illius, præter unū Ionem, qui se
 se neutrum atq; ancipitem seruabat. Cæterum illi inuicem conferti pugnabant, ac
 Zenothemis quidem scyphū ē mensa sublatum, cum qui coram Aristæneto sta-
 bat, abiecit in Hermonem.

*Altera pug-
 na, atrocior
 paulò, superi-
 ore.*

Atq;

Atque hunc haud tetigit, aliò sed flexus aberrat.

Verum sponsi caput dissecuit, alto gravissimoque uulnere. Itaque mulierum coorta uociferatio, quæ medium in prælium insiliebant: cum primis autem adulescens tuli mater, cum iam sanguinem eius aspexisset: præterea & sponsa metu territa, prostravit. Inter hæc Alcidas strenuum uirum præstitit, cum Zenothemidi ferret opem, et illi suo baculo, Cleodemus quidem caluariam, Hermonis uero maxillam comminuit: ad hæc et famulis aliquot opitulari parantes, uulnerauit. Quamquam illi nihil his rebus territi cesserunt. Verum Cleodemus intentato digito Zenothemidi oculum effodit: tum admotus nares mordicus auulsit. Porro Hermon Diphilum Zenothemidi suppetas ferre conatum, et sponda in terram præcipitem dedit. Sauciatus est & Istitæus grammaticus, dum interuentu suo eos studet dirimere: calice uidelicet in dentes illius illiso, idque a Cleodemus, cum hunc Diphilum esse credidisset, non Istitæum. Iacebat igitur miser ille, iuxta suum ipsius Homerum, sanguinem ab ore uomens. Præterea tumultus atque lachrymarum plena undique erant omnia: dum & mulieres eiularent Chæreae sponso circumfusæ, dumque alij has student compescere. Porro maxima malorum omnium pars erat Alcidas, postea quam semel ad suum redisset ingenium, feriens, quicumque fortè in ipsum incidisset. Neque uero pauci in eo prælio cecidissent, scito, ni baculum is fregisset. Ego porro iuxta parietem erectus assistens, spectabam omnia, neque me ei negotio admiscebam, nimirum Istitæi iam doctus exemplo: quàm esset periculosum eiusmodi conflictus uelle dirimere. Lappithas itaque Centaurosque uidisses, euersti mensas, effundi sanguinem, proijci scyphos. Demum Alcidas subuersa lucerna, magnas induxit tenebras. Iamque res, ut est coniectu facile, atrocior etiam multò esse coepit, præsertim cum haud esset proclive, luminis copiam alicunde recuperare, sed multa interim ac sæua patrata sunt in tenebris. Post ubi accederet, nescio quis lucernam tandem adportans, Alcidas quidem repertus est tibiæ uestem sustollens, uicque cum illa congregari pugnans. Dionysodorus autem in alio quodam ridiculo facinore deprehensus est. Nam ut surrexerat, scyphus ex sinu illius elapsus in solum decidit: postea excusans, aiebat, Ionem in tumultu calicem sublatum sibi tradidisse, ne periret. Id ita factum, Ion admodum sollicitè quasi patronum agens asseuerabat. His rebus dimissum est conuiuium à lachrymis denuo in ridiculum exitum conuersum, idque Alcidas, Dionysodori, atque Ionis gratia. Porro qui erant saucij, sublatis sarcinæ ritu, foras deportabantur miseris affecti modis, maxime senex ille Zenothemis, pariter tum oculo tum nare mutilatus, enecari se præcruclatu clamans: adeo ut Hermon, quamquam ne ipse quidem expertus malorum, nam huic duo dentes fuerant excussi, palam attestaretur: Memineris inquit, o Zenothemis, ne post hæc dolorem in medijs habendum ducas. At sponsus in uulnere à Dionico curato, domum reuectus est fascijs reuincto capite, eidem impositus uehiculo, quo sponsam fuerat abducturus. Atque ita miser ille nuptias acerbis celebrarat. Deinde & alijs item Dionicus pro sua uirili remedium adhibuerat. Postremo postquam iam dormierant, asportati sunt, plerique medijs in uis uomentes. Cæterum Alcidas inibi remanebat. Neque enim ualebant hominem extrudere, posteaquam semel sese in spondam abiecerat, atque ibi transuersus accubisset: Hic erat, o bone Philon, eius exitus conuiuij, de quo rectissime illud dici possit, quod in fine Tragœdiarum nonnunquam accinitur:

Sunt fortunæ uarij casus.

Plurima quæ haud speraueris unquam

Ea conficiunt numina diuina.

Rursum quæ certò speraris,

Ea frustratò non contingunt.

Siqui-

Epilogus
ebria Euripi
dis honestan
tis.

Siquidem & hæc planè præter expectationem atque inopinatò exierunt. Præterea & illud iam didici, non esse tutum, cui non sit opus, cum eiusmodi philoſophis agitare conuiuium.

DE SYRIA DEA

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGUMENTVM

Argumentum operis ipse titulus indicat. Describit enim Syriae deæ et templum, et sacra, et effigiem quoque. Facto narrationis initio à collatione reliquorum templorum, sacrarumque, quæ in Syria sunt. Ac primum quidem in genere commendat templum deæ huius, a sanctitate, miraculis, et opulentia. Deinde speciatim commemorat, et de origine eius, quando uidelicet, et à quibus conditum tradatur, et quæ nam ipsa Dea esse, à plerisque putetur. Post hæc de æde templi, à quibus ea extructa fuerit, quæ eius forma, qui situs sit. Item de signis ac statuis, quæ tum intra ædem, tum extra uidentur. Postremo autem et de sacerdotibus deæ, de lacu et piscibus sacris, ad quos simulachra eorum, ueluti per pompam quandam, uisendi causa quotannis exeunt. Præterea et de panegyricis conuentibus, quæ ibi celebrentur, de Gallis et eorum ceremonijs, deque sacrificandi ritu ac legibus, insertis suo loco et Antiochi, et Cæsbabii historijs, quorum alter Stratonem nonnec amauit: alter, ob cuiusdā eiusdem rei suspicionem, sibipsum irilia præcidit. Atque in his nonnulla, ut uidelicet illa de arca Noë (quem Lucianus, ut ceteri Græci quoque, Deucalionem hic uocat.) de Gallorum et sacerdotum purificatione, de uetito porcorum usu, et id genus alia ita traduntur, ut propemodum credi possit ex Iudæorū observationibus ac sacris pleuraque illa transsumpta, sed tempore postea usque adulterata ac deprauata fuisse. Sine hoc populorum uicinitate atque commercio factum demus, siue Barbari isti ad eorum exempla, quæ à Iudeis tunc, cum in Assyria captiui erant, uidebant fieri, suos quoque ritus conformauerint. Assyrriorum enim et hæc cinitas fuit, in qua tam prodigiosa dea culta est, ea parte, quæ Cælesyria à Plinio dicitur, condita. Cuius nomen Stephanus quidem Hieram, hoc est, sacram absolute, Strabo autem et Plinius iuncta uoce Hierapolum uocant, quod hic Lucianus, Ionica dialecto, qua per totam hanc descriptionem utitur, in polim Hieram, hoc est, ciuitatem sacram per Tmesim diuisit. Eandem autem et Bambycem iidem, et Edessam, quod posterius nomen Strabo addit, et à Syrijs ipsis Magog, ut Plinius habet, appellari tradunt, ipsamque deam, quam Lucianus simpliciter Syriam uocat, proprio nomine Atergatis, et à Græcis Derceto quoque nominari scribunt. Ceterum de Atergatide, non alienum, opinor, fuerit etiam illa huic apponere, quæ apud Athenæum legitur, quando et ipsa ad uberiorem intellectum eorum, quæ hic à Luciano dicuntur, nonnihil facere uidentur. Verborum eorum sententia hæc est: Antipater Tarfensis, inquit, professione Stoicus, libro septimo de animalibus, hoc est, de religione, quarto, alci à quibusdam tradit, quod Gatis Syrorum regina, ita genti dedita fuerit, ut per præconem edixerit, ne quis pisces aliquem absque Gatide comederet. Per ignorantiam igitur plerosque Atergatis ipsam uocare, atque à piscibus abstinere. Masias autem in secundo de Animalibus, id est, sic ait: Mibi quidem Atergatis uidetur regina adeo intolerabilis fuisse, ac multa duriter populis suis absque Gatide imperasse. Ita ut lege quoque cauerit illis, ne quem piscem ederent, sed ad ipsam afferrent, eo quod hoc cibi quæ uerba genere delectarentur. Atque inde etiam in sacrificijs solenne hoc mansisse, ut quoties deam precarentur, iuncta Aterpiscēs illi argenteos aut aureos offerrent, Sacerdotes uero etiam tota die ueros deæ pisces in mensa paratos ac coctos apponere, elixos pariter et assatos, quos ipsi postea sacerdotes deæ absumāt. Ac paulo post fecere. idem addit: Atergatis autem, quemadmodum Xanthus ille Lydus tradit, à Mopso quodam Lydo capta, una cum filio Ichthyæ in lacu Ascalone contumeliæ causa, submersa, et à piscibus deuorata est. Hæc Athenæus libro 8. Præterea neque illud omittendum uidetur, quod Edessam tradit Volaterranus, eam esse urbem, in quam Thobias olim filium suum, ad Gabelum quandam, apud quem pecuniam deposuerat, misit. Quod, si uerè ab illo traditur, eademque Edessa et Hieropolis dicitur, ut Straboni placet, manifestum ex eo iam apparet, et Iudeos ibi captiuos uixisse, et illorum observationum nestigia quoque quedam eodem loco habuisse. Sed hæc in medio relinquamus.

Proemium ab
occafione loci



Propositio.

Narratio p
volutionem.

Hercules Ty
rius.

Astarte.

Veneris Byblia

ST in Syria ciuitas, non longè ab Euphrate flumine, vocatur autè Sacra, et est quoque sacra Iunonis Assyriæ: ceterum nomen hoc, uideat mihi non statim ab initio urbi, cum cõdita est, impositum fuisse, sed antiquitus quidem aliud fuisse, postea uero, cum sacra sibi magna subinde peragerentur, in hoc cognomen tum euasisse. De hac igitur ciuitate uenio dicturus, quæcunque uidelicet in ipsa sunt. Dicam autè & leges, quibus in sacris utuntur, & solènes conuentus, quos celebrant, & sacrificia quæ peragunt. Dicam autè et quæcunque de illis traduntur, qui templum hoc consecrarunt, & de æde ipsa, quo pacto cõdita fuerit. Scribo autem Assyrius ipse existens, & eorum quæ narro, alia quidem ipse coram uidi, alia uero à sacerdotibus edoctus sum. Quæcunque igitur antiquiora me sunt, ab istis narrationem incipiam. Primi itaque hominum, quos nos scimus, Aegyptij dicuntur & deorum noticiam percepisse, & templa cõstituisse, lucosque & conuentus solemnes ædificasse. Primi autè & nomina sacra intellexerunt, & sermones sacros docuerunt. Deinde uero, non multo tempore post, ab Aegyptijs Assyrij doctrinam de dijs acceperunt, & sacra templaque erexerunt, in quibus et simulachra posuerunt, & statuas dedicarunt. Antiquitus autè etiam apud Aegyptios absque simulachris & statu is templa erant. Et sunt in Syria quoque templa, non multo Aegyptijs ætate posteriora, quorum ego plurima ipse uidi, Herculis utique æque uum est, illud uidelicet quod Tyri est: non huius Herculis, quem Græci carminibus celebrant: sed quem ego dico multo uetustior est, & Tyrius heros. Est autem & aliud templum in Phœnicia, magnum, quod Sidonij celebrant, Astarte ut quidem ipsi dicunt. Astartem autem ego puto Lunam esse. Ceterum ut mihi ex sacerdotibus quidam narrauit, Europæ illud est, Cadmi sororis. Hanc autem fuisse ferunt Agenoris regis filiam, & postquam amplius non comparuit, Phœnices ipsam templo honorarunt, & sermonem de ea sacrum euulgarunt, quod uidelicet pulchra cum esset, Iupiter amore eius captus fuerit, & mutata in tauri forma, rapuerit eam, & in Cretam inde abiens deportarit. Atque hæc quidem etiam à cæteris Phœnicibus audiui, & nomina quoque, quo Sidonij utuntur, Europam habet insidentem tauro, Ioui uidelicet. Ceterum ipsam ædem non omnes confitentur Europæ esse. Habent autem & aliud templum Phœnices, non Assyrium, sed Aegyptium, quod ex Heliopoli in Phœniciam peruenit, quod ego quidem ipse non uidi, sed tamen magnum etiam hoc, & peruetustum est. Porro & Bybli uidi, templum magnum, Veneris Byblia cognomento, in quo & ritus quosdam in Adonidem peragunt. Cognoui autem & ipse ritus eos. Dicunt igitur factum illud, quo ab apro percussus Adonis fuit, in sua terra contigisse, & in memoriam rei, uerberantur annis singulis, & lamentantur, & ritus solemnes peragunt. Ac ipsis magni adeo luctus per totam regionem indicuntur. Postquam autem iam uerberandi, ac deplorandi finis factus est, principio quidem inferias Adonidi peragunt, perinde ac mortuo tum existenti, postea autem, sequenti die, & uiuere ipsum dictitant, & in aërem sursum mittunt, & capita detondent, quemadmodum Aegyptij, quando apud ipsos Apis mortuus est. Ex mulieribus autem, quæcunque tonderi non uolunt, talem poenam exoluunt. Vnum quidem diem, ad quæstum corpore faciendum, prostant. Forum autem illud solum peregrinis exhibetur, & quod inde mercedis auferunt, hoc Veneri in sacrificium datur. Sunt autem ex Byblijs nonnulli, qui dicunt, apud sese humatum esse Osyrim Aegyptium, luctusque & ritus hosce non Adonidi, sed Osyridi omnes fieri. Dicam autem & unde fidem eius rei sibi faciant. Caput unoquoque anno ex Aegypto Byblum defertur, septem diebus, quantum spacij ex illa in hanc est, enatans. Ac uenti ipsum ferunt diuina quadam remigacione. Vertitur autem nusquam aliò, sed solum Byblum perfertur

perfertur, & est in summa, mirum quiddam. Et hoc quouis anno fit, quemadmodum & me præsente tibi Bybli, factum est, & caput ipsum spectavi ē bapYRO effigiatum. Est autem & aliud miraculosum in terra Bybliorum, Fluvius quidam ex Libano monte, in mare deferitur, fluuiο nomen est Adonis. Hic quotannis cruore inficitur, & colorem amittit, & in mare exiens, ipsum quoque pelagus magna ex parte purpureum efficit, Byblijsq; lugendi tempus indicat. Fabulantur autem quod illis tum diebus Adonis per Libanum saucietur, & cruor illius in aquam delatus, fluminis colorem mutet, eidemq; nomen præbeat. Atque hæc quidem uulgo dictitant. Cæterum mihi uir quidam Byblius, qui uera dicere uisus est, aliam quandam huius rei causam narrauit. Dicebat autem hoc pacto: Fluvius hic Adonis, o hospes, per Libanum deferitur. Libanus autem ipse terram habet admodum rubeam. Ventū igitur uehementiores illis tum diebus exorientes, terram in fluuium deferunt, quæ tum maximè minio similis est, ea postea illum cruentum uideri facit. Atque ita rei huiusce causa, haudquaquam cruor est, uti ferunt, sed terra. Ac Byblius quidem tantum narrabat. Quod si autem uera ista dixit, mihi quidem uidetur, diuinus adeo etiam uenti, iste tum ortus incidere. Cæterum ascendi & in Lybanum ex Bybli, itinere unius diei, cum audissem ibi antiquum templum Veneris esse, quod Cinyras dedicasset. Ac uidi sanè templum, eratq; peruetustum. Atque hæc quidem in Syria sunt templa antiqua, & magna. Quæ cum multa adeo sint, nullum tamen, quantum mihi uidetur, maius eo est, quod in Sacra ciuitate habetur, neque etiam ædes alia sanctior, aut terra magis sacra uspiam est. Sunt autem & opera in eo præciosa, & donaria antiqua, & miraculosa multa, & statue religiosæ, & dñ quoque ex ipsis manifestam adeo sui significationem dantes. Siquidem & sudorem ipsis emittunt statue, & mouentur, & oracula edunt. Et clamor sæpenumero in æde coortus est, cum templum iam clausum esset, multiq; audierunt. Iam uero & diuitijs inter ea, quæ quidem ipse uidi, primū atque præcipuum est. Nam multæ afferuntur ipsis opes, tum ex Arabia, tum a Phœnicibus & Babylonijs, & aliæ item ex Cappadocia, & quæcunq; Cilices afferunt, & quæcunq; Assyrij. Vidi autem ego, etiam ea quæ secretò in æde posita sunt, uestes uidelicet multas, & alia, quæcunq; argento, aut auro seorsim deputata sunt. Nam festa quidem, & solemnes conuentus haud ullis alijs hominibus æquè multa peraguntur. Porro inquirenti mihi de annis, quā diu templum hoc durasset, & de dea, quam nam ipsi eam esse putarent, multi sermones ferebantur, quorum alij sacri tradebantur, alij aperti ac plani erant, alij contrā ualdè fabulosi: rursus alij Barbari, alij cum Græcis consentientes, quos ego omnes quidem referam, haudquaquam autem approbo. Complures igitur Deucalionem Scytham illum tradunt templum hoc consecrassè, eum, puta Deucalionem, cuius temporibus aquarum diluuium fuit. Cæterum de Deucalione, inter Græcos sermonem, quem illi de eo referunt, audiui. Habet autem sermo ille hoc pacto: Hanc hominum generationem, quæ nunc est, ab initio haudquaquam fuisse, sed eam quæ tum fuit, totam interiisse. Hos autem homines, qui nunc sunt, secundī generis esse, eius, quod rursus a Deucalione in tantam multitudinem excreuit. De illis autem hominibus, huiusmodi quædam traduntur: Cum contumeliosi admodum essent, nefaria opera eos perpetrassè. Neque enim iusiurandum obseruassè, neque hospites recepisse, neque supplicum misertos esse. Ob quam rem maximam calamitatem ipsos mox consecutam esse. Statim enim & tellus multam aquam effudit, & imbres magni fuerunt, & flumina solito maiora decurrerunt, & mare quoque in multum ascendit, eo usque, dum omnia aquis inundarent, atque omnes perirent, Deucalion autem solus hominum relictus fuit, in secundam uidelicet

Adonis flumē
us.

Hactenus de
his quæ in re-
liqua Syria
sunt, iā p̄ ad-
aptationē ad
id, qđ Hiero-
poli fuit, accē-
dit.

De ætate &
conditore
templi.

Deucalion-
em de Dilu-
uio.

generatorem, prudentiæ simul & pietatis gratia. Seruatus autem fuit hoc pacto: Arcam quandam magnam, quam ipse habebat, impositis in eam & liberis & uxore sua, conscendit. Cæterum cum ipse ingrederetur, uenerunt eodem & apri, & equi, & leonum genera, & serpentes, aliæque quæcunque tellure pascuntur, bina ex unoquoque genere, cuncta. Ille autem recepit ad se omnia, atque ea ipsum haudquaquam ledebant, sed magna inter eos, Ioue ita dispensante, concordia erat, unaque in arca omnes nauigabant, quamdiu aqua superabat. Atque hæc quidem de Deucalione, Græci tradunt. De his autem quæ mox consecuta sunt, fertur alius quidam sermo, ab his qui Sacram incolunt ciuitatem, magna certe admiratione dignus: quod in ipsorum uidelicet terra, hiatus quidam factus fuerit, ac totam illam aquam absorbuerit. Deucalion autem, ubi hæc ita facta sunt, & aras constituit, & ædem, supra hiatus illum, Iunoni sacram erexit. Ego uero etiam hiatus uidi, & est sub æde illa, admodum exiguus quidam. Verum autem antiquitus etiam maior fuerit, & nunc in tam paruum redactus sit, equidem nescio. Is utique quem ego uidi, paruus est: signum autem, quod fidem historiæ huic faciant, hoc peragunt: Bis unoquoque anno ex mari aqua in ædem deferitur. Ferunt autem illam non sacerdotes modo, sed tota Syria, & Arabia, & qui trans Euphratem incolunt, multi homines ad mare descendunt, atque omnes inde aquam afferunt. Ac primo quidem in æde effundunt illam, postea autem in hiatus defluit, recipitque lacus ille quamuis exiguus immensam uim aquæ. Atque hæc ita facientes, Deucalionem ritum ac legem templi istam instituisse ferunt, ad testandam cladis pariter & beneficij memoriam. Vetusior igitur sermo de templi origine talis quidem fertur. Alij autem Semiramidem, Babyloniam illam, cuius multa passim opera per Asiam extant, etiam hanc sedem consecrassè putant, cæterum non Iunoni, sed matri suæ, cui nomen Derceto fuit. Dercetis autem imaginem in Phoenicia uidi, spectaculum planè peregrinum, altera quidem parte mulierem, altera uero, quantum à femoribus ad imos pedes protenditur, in piscis caudam desinentem. At hæc quæ in Sacra ciuitate est, tota mulier est. Porro argumenta quibus huic narrationi fidem faciunt, non ita clara habent. Pisces, rem sacram existimant, neque unquam pisces attingunt. Deinde & aues, alias quidem edunt, columbam autem solam non edunt, sed hæc sacra ipsis est. Et quod hæc ita sunt, placet ipsis Dercetis & Semiramidis gratia fieri: alterum quidem, quod Derceto piscis formam habet: alterum autem, quod Semiramis ad postremum in columbam uersa est. At ego ipsam quidem ædem Semiramidis opus esse, fortassis permiserim, Dercetis autem sacram esse, haudquaquam credo, quando & apud Aegyptios nonnulli sunt, qui piscibus non uescuntur, idque in gratiam Dercetis minime faciunt. Fertur autem & alius sermo sacer, quem ego à sapiente quodam uero audiui: Quod uidelicet ipsa dea, Rheia sit, templum autem Attæ opus. Porro Attæ, genere quidem Lydus fuit, primus autem sacrorum ritus quibus Rheia coleretur, tradidit. Ac quibus Phryges, & Lydi, & Samothraces in sacris utuntur, ea omnia ab Attæ acceperunt. Postquam enim ipsum castrauit Rheia, uitam quidem uirilem agere desijt, formam autem foemineam assumpsit, uestemque muliebrem induit. Atque ita per omnem terram obambulans, & sacra peragebat passim, & quæ passus esset, narrabat, Rheaque celebrabat. Inter quæ & in Syriam uenit. Cæterum cum illi, qui trans Euphratē incolunt homines, neque ipsum, neque sacra eius reciperent, hoc in loco templum constituit. Ac multa signa ad sunt deæ, quæ ipsam Rheam uideri faciunt. Nam & leones ipsam ferunt, & tympanum habet, & coronam in capite turritam gestat, qualem & Lydi Rheam effigiant. Dicebat autem & de Gallis idem, qui in templo sunt, quod Galli Iunoni quidem haudquaquam, Rheæ autem castrari soleant, & Attenimintentur. Cæterum hæc mihi cōuenientia quidem uidentur esse, uera autem non, quoniam de castratione aliam quoque audiui causam, multa hac fide digniorem.

Placent

II. Opinio.

Derceto.

III. Opinio.

Atten uocat,
quæ alij Atyn
tertia declin.

Placent uero mihi hæc, quæ de templo dicunt, in quibus cum Græcis consentiunt, deam quidem Iunonem putantes esse, ipsum autem opus Dionysij, eius qui ex Semele natus fuit. Nam & Dionysius in Syriam uenit, eo uidelicet itinere, quo in Aethiopiam est profectus. Et sunt multa in templo eius indicia, quæ ipsum autorem comprobant. Inter quæ & uestes Barbaræ, & lapilli Indici, & Elephantorum cornua, quæ ille ex Aethiopia tulit. Etiam Priapi stant in uestibulis, duo admodum magni, qui tali Epigrammate inscripti sunt:

Hos posui Bacchus tibi Iuno nouerca Priapos.

Ac mihi quidem uel ista sufficiunt. Cæterum dicam & aliud, quo ritu uidelicet Dionysij sacra in æde peragant. Priapos Græci (quos Phallos ipsi dicunt) Dionysio erigunt, in quibus & tale quiddam portant, uiros puta exiguos ex ligno effigiatos, magna uirilia habentes. Vocantur autem Neurospasta hæc. Est igitur & hoc in templo illo. Nam ad dextram ædis partem, sedet exiguus uir ex ære factus, habens uirile magnum. Ac tantum de illo, quod ad conditores templi attinet, tradunt. Iam uero & de æde dicam, & de situ eius, quo pacto ædificata sit, & quisnam illam ædificauerit. Dicunt igitur ædem illam, quæ à principio fuit, haudquaquam eam esse quæ nunc est, sed antiquiorem illam quidem successu temporum collapsam esse, hanc autem quæ nunc est, Stratonices opus esse, uxoris regis Assyriorum. Videtur autem mihi Stratonice illa esse, quæ à priuigno amata fuit, cuius amorem medici industria deprehendit. Postquam enim ipsum ægritudo hæc inuaserat, dubius animi, propterea quod illi malum hoc turpe uideretur, silentio rem premens, morbo decumbebat. Iacebat autem nullo quidem certo dolore affectus, ueruntamen & color eius omnino immutabatur, & corpus indies marcescebat. Medicus autem, ut ipsum aspexit, nullum manifestum morbi indicium præ se ferentem, amorem esse morbum cognouit. Amoris autem occulti multa indicia sunt: oculi uidelicet languentes, & uox, & color, & lachrymæ. Quæ omnia cum ille in hoc animaduertisset, huiusmodi quædam facit. Manu quidem dextera adolescentuli cor tenebat: eos uero, qui in domo erant, omnes intrò in cubiculum, ubi ille decumbebat, uocabat. Ille igitur, cæteris quidem ingredientibus omnibus, cum summa quiete iacebat: at ubi nouerca adueniebat, tum demum & colorem mutare, & sudorem emittere incipiebat, tremoreque corripiebatur, & ei cor subsultabat. Quæ cum ita fierent, manifesta amoris indicia medico præbebant. Ac ipsum hoc pacto sanitati restituit. Aduocato adolescentis patre, qui admodum tum filij causa sollicitus erat. Hic morbus inquit, haudquaquam morbus est, sed iniuria quædam. Nam ille quidem dolore neuiquam premitur, sed amor ipsum, & uacordia tenent. Expetit autem ea, quæ illi haudquaquam assequi licet. Vxorem enim meam amat, quam ego minimè dimissurus sum. Atque hac ille tum prudentia mentiebatur. Pater autem continuo precari coepit: Per prudentiam ego te tuam, perque ipsam medicinam obtestor, ne mihi perditum eas filiū. Non enim sua sponte hoc malo tenetur, sed morbus illi inuito hic accidit. Quare tu nequaquam æmulando uelis luctum toti regno conciliare: neue medicus cum sis, hanc homicidij notam inurere medicinæ. Atque hoc pacto ignarus ille, tamen precabatur. Alter autem respondens ei rursus: Nefaria, inquit, moliris, coniugem meam à me auferre quærens, & homini medico uim faciens. Tu uero quonam pacto ipse affectus esses, si quis uxoris tue desiderio teneretur, quando nunc ista à me postulas? Tū ille ad hæc respondit: quod neque ipse uxori unquam parsurus fuisset, neque filio salutem inuideret, etiam si nouercæ desiderio teneretur. Neque enim parem iacturam esse, uxorem, ac filium amittere. Quæ cum medicus audisset: Quid igitur me, inquit, obtestaris. Etenim tuæ ille uxoris desiderio tenetur. Et quæ ego tibi modo dicebam, omnia falsa fuere. Adducitur itaque hisce pater, ac filio quidem & uxorem relinquit, & regnum. Ipse uero in terram Babyloniam abiit, & ciui-

III. Opinio.

Quo modo & imaginuncle uocatur apud Græcos, quæ fideculis tractæ uel saltat uel alios montus referunt. De æde & eius ædificatione.

Stratonice & Antiochi amor erga illam Medico nomine Herastrato fuit, ut Valer. lib. 3. cap. 7.

*Redit ad in-
stitutam nar-
rationem.*

*Alia digres-
sio de Cōba-
bo, & amore
Stratonices,
& quo pacto
ille pudiciā
& innocentiam
suā redeo-
merit.*

tatem supra Euphratem, cognominem ipsi, condidit, ubi & mortem postea obiit. Atque hoc quidem pacto tum Medicus amorem cognouit, & curauit. Stratonice uero hæc, cum adhuc priori marito cohabitaret, somnium tale uidit: Visa est ei Iuno, iubere ædem illam in Sacra ciuitate extruere sibi, & si minus pareret, multa malaque ipsi comminari. Illa uero, principio quidem nullam somnij huius rationem habuit. Postea autem, ut ipsam grauis morbus corripuit, & uiro uisionem exposuit, & Iunonem placare cepit, ædemque se illam condituram esse promisit. Ac statim ubi conualuit, maritus ipsam in Sacram ciuitatem misit, cum ipsa autem una & pecunias & exercitum magnum, partim ædificandæ causa, partim etiam securitatis gratia. Vocato autem quopiam ex amicis, homine adulescente, admodum formoso, cui nomen erat Combabo: Ego te, inquit, Combabe, utpote probum ex omnibus amicis diligo maxime, & cum ob prudentiam, tum ob beneuolentiam erga me tuam, quam & præstitisti, laudo in primis. In præsentia autem opus mihi est magna fide: quare te uolo cum uxore mea hinc profectum, & ædificium absolueri mihi, & sacra peragere, & exercitui præesse. Cæterum ubi reuersus fueris, magnis à nobis honoribus afficeris. Ad hæc igitur Combabus, statim precari cepit, multis obtestans regem, ne se mitteret, neue sibi crederet pecuniam, multo suis facultatibus maiorem: deinde & uxorem, & opus iacrum. Cæterum illud formidabat, ne quando progressu temporis, zelotypia erga Stratonicen ipsi pareretur, ut quam solus inde abducturus erat. Cæterum ubi illum haudquaquam permouit, supplicare iterum cepit, quo sibi spacium septem dierum permetteret, ac deinde, ubi ea perfecisset, quibus maxime opus haberet, ablegaret. Quod cum facile impetrasset, domum suam abiit, & proci dens in terram, huiusmodi quædam cum fetu eiulauit: O me miserum, quo mihi hac fides? quo mihi autem uia ista, quam nunc postremum aspiciam? Adulescens equidem ego, & cum muliere formosa proficiscar? Hæc mihi magna uero calamitas erit, nisi omnem mali causam à me amoueam. Quare necesse est, magnum peragere me facinus, quod mihi metum omnem hunc subleuet ac curet. Hæc ita effatus, se ipsum inutilem ac mancum reddidit, amputatisque uirilibus, in angustum quoddam uasculum ea inclusit, myrrha pariter et melle, aliisque odoramentis additis. Deinde ubi & annulo, quem gestare solebat, obsignasset illud, uulnus curabat. Postea uero cum ipsi iam tempus uideretur, ut proficisceretur, ad regem ueniens, multis alijs præsentibus dat illi pariter & uasculum, & dicit in hunc modum: Hoc ego uasculum, Domine, inter præciosissima domi repositum habui, idque in primis amabam. Nunc autem, quando magnum adeo iter ingredior, apud te deponam. Tu uero fac, ut tutum ac custoditum mihi præstes. Nam hoc auro potius mihi est, eodemque precio cum anima ipsum æstimo. Ut postquam rediero, saluum & incolume iterum recipiam. Ille uero acceptum altero quoque annulo obsignauit, & quæstoribus asseruandum & custodiendum tradidit. Combabus igitur post illa securum iter peragebat. Cæterum cum iam ad Sacram ciuitatem uenissent, ædem summa cura extruxerunt, atque ipsis dum in opere sunt, anni tres elabuntur. Intra quos illa, quæ Combabus tantopere metuerat, euenere. Nam Stratonice, postquam ille multo iam tempore cum ea conuersaretur, amare illum cepit, mox etiam grauiter in illum ex amore insanxit. Et ferunt, qui Sacram ciuitatem incolunt, Iunonem eius rei causam extitisse. Ac Combabum quidem ut bonum uirum, haudquaquam latuisse, Stratonicen autem ultram esse, eò quod non statim ac facile ædem illam promississet. Porro illa principio quidem modeste ac temperanter se gerebat, morbumque celabat, postea uero ubi malum illi hoc in maius, quam ut regi silentio posset, accreuit, manifeste adeo conficiebatur, flebatque continuè, ac Combabam uocabat. Atque illi tum omnia Combabus erat. Postremo aut cum inopia consilij, nullum huic malo remedium inueniret, honestam atque idoneam compellendi illius uiam querere cepit.

cepit. Proinde, cum alteri quidem ulli, amorem fateri abhorreret, ipsa autem ag-
 gredi illum coram uerecundia prohiberetur, huiuscemodi quædam animo cogi-
 tare cepit, ut postquam uidelicet uino sese inebriasset, in colloquium cum illo ue-
 niret. Pariter autem cum uino ingrediente, & loquendi fiducia accedit, & non
 impetrasse, quod postularis, non ita magnus pudor est, sed eorum quæ aguntur,
 singula in obliuionem retrò abeunt. Postquam igitur apud se ista constituerat,
 faciebat quoque: & cum cœna peracta discessissent, ad ædes, in quibus Combabus
 diuertebatur, ueniens, obtestabaturque illū, & genua eius prehensabat, & amorē
 fatebatur. Ille autem orationem eius ægrè ac difficulter admittebat, ipsumque o-
 pus detrectabat, denique & ebrietatem illi exprobrabat. At uero cum illa nescio
 quod magnū malum in se ipsam facturam esse se minitaretur, adductus metu, to-
 tam illi rem manifestā fecit, & quicquid à se ipse passus esset, enarrauit, ipsumque
 opus in lucem protulit. Videns igitur Stratonice, ea quæ nunquā futura puta-
 ret, à furore quidem illo in præsens ita destitit, amoris autē haudquaquam oblita
 est, sed per omnia conuersando illi, hanc quasi quandam consolationē amoris,
 cuius effectū consequi nequiuerat, quærebat. Est autē amor hic in Sacra ciuitate,
 & etiam nunc durat, ut Gallos quidem concupiscant mulieres, et uicissim Galli
 in mulieres depereant, neque tamen quisquā zelotypia siue emulacione aliqua cō-
 moueatur, sed ipsis res hæc in primis sacra censetur. Porro hæc in Sacra ciuitate
 circa Stratonicen ita gesta, regem haudquaquam latuere. Sed cōplures uenientes,
 accusabant illos, & quæ facta essent, cōmemorabant. Quocirca dolore ac densus
 ab opere, quanquam adhuc imperfecto, Combabū reuocauit. Alij autē sermonē
 quendam neutiquam uerū recensent, quod uidelicet Stratonice, postquā ea conse-
 qui, quæ expetiuerat, non potuisset, ipsa ad uirū scribens, Combabū ultrò accusa-
 rit, tanquam, qui ad stuprū ipsam sollicitasset. Et quod Græci de Sthenobœa dicunt,
 & de Phœdra Cretensi, hoc idem & Assyrij de Stratonice confitentur. Ego qui-
 dem igitur neque Sthenobœa credo, neque Phœdrā talia perpetrasse, si modo Hyp-
 polytum Phœdra uerè amauit, sed hæc in medio, ita ut sunt, relinquamus. Cete-
 rum ubi nuncius in Sacram ciuitatē peruenit, Combabus & causam reuocatio-
 nis agnouit, & animo fidente ad regē abiit: nā illi defensio domi relicta erat. Ac
 ueniens ipsum continuo rex cōprehendi iussit, & in custodia tenuit. Postea autē
 præsentibus amicis, qui tū quoque unā adfuerant, quando Cōbabus emittebatur
 adductū illum in mediū, accusare cepit, adulteriumque & intemperantiā uitæ ob-
 secit. Admodum autē grauiter cōmotus, & fidem inuocabat, & amicitiam, di-
 cens, tripliciter Combabū iniuriā fecisse, ut qui & adulteriū commisisset, & fi-
 dem fregisset, & in deam impius fuisset, in cuius opere huiuscemodi perpetras-
 set. Multi autē astantes, coarguebant ipsum, quod uidelicet manifestē uidissent,
 ipsos mutuo congregientes. Omnibus itaque postremo uidebatur quā primū
 morte afficiendus esse Combabus, ut qui capitalia peregisset. Ille uero hætenus
 quidem stabat, nihil dicens. Postquam autem ad supplicium & cædem iam du-
 cebatur, tum demum loqui cepit, & depositum uasculum repoposcit, illud ad-
 dens, quod non contumeliæ, aut nuptiarum causā interficeret ipsum rex, sed
 quod ea, quæ abiens apud illum deposuisset, hoc pacto retinere cuperet. Ad
 hæc igitur rex, uocato quæstore, iussit afferre ea, quæ custodienda ei tradidis-
 set. Ille ubi attulit, resignato Combabus sigillo, ea quæ inclusa fuerant, com-
 monstrauit, & quæ ipse passus esset, exposuit, atque ita dixit: Nimirum ista, o
 rex, ueritus ego, quando me primū ad hoc iter suscipiendum mittebas, inui-
 tus ibam, ac postquam magna necessitate à te compulsus fui, talia peregi, utilia
 quidem domino, mihi uero non ita felicia ac bona. At uero talis cum sim, tamen
 contumeliæ in uirum coniugem accusor. Ille autem ad hæc stupefactus, am-
 plexatus pariter ipsum est, & dixit: O Combabe, cur magnum hoc malum per-
 petrasti? cur autem te ipsum indigno adeo facinore solus uirorum deformasti?

Non ita prorsum laudo hæc, o infelix, qui tanta quidem sustinuisti, qualia utinam neque te pati, neque me aspicere unquam contigisset. Neque enim ista apologia mihi opus erat. Verum tamen quando deus quispiam hæc ita uoluit, principio quidem tibi ultio à nobis erit, mors uidelicet ipsorum sycophantarum: postea autem maxima dona tibi uenient, aurumque multum, & argentum immensum, & uestes Assyriae, & equi regij. Accedes autem ad nos inuocatus, neque te quisquam à nostro conspectu prohibebit, ne si cum uxore quidem unam concumbam. Atque hæc quidem dixit pariter & fecit. Ac illi quidem continuo ad supplicium & caedem ducebantur, huic autem dona dabantur, amicitiaque hæc maxima conciliata fuit. Videbatur autem nullus Assyriorum amplius Combabo, neque sapientia, neque felicitate similis esse. Postea uero cum postulasset, ut sibi liceret ædem, quantum eius reliquum erat, absolueret, imperfectam enim ipsam reliquerat, rursum mittebatur, ac ædem quidem ille absoluit, & reliquam ætatem sibi peregit. Dedit autem illi rex, uirtutis pariter & beneficentiae causa, ut æreus in templo statueretur. Srat itaque præmij & honoris causa in templo Combabum æreus, Hermoclis Rhodij opus, forma quidem mulieri similis, uestitum autem uirilem gerens. Feruntur autem & amici illius, ij qui maxime erga ipsum beneuolentia affecti fuere, in solatium eius, quod passus ille fuit, eiusdem affectionis societatem ultrò sibi elegisse. Nam & seipsum castrarunt, & eandem cum illo uiuendi consuetudinem tenuerunt. Alij autem inter sermones sacros, de hoc facto ita tradunt dicentes. Quod Iuno, quum amaret Combabum, multis castrandi cupiditatem in mentem immiserit, ne uidelicet solus ille ob uirilitatem amissam lugeret. Cæterum consuetudo illa, postquam semel coepit, etiam nunc manet, et multi quotannis in templo hoc castrantur, & emasculantur, siue Combabum hoc pacto consolantes, siue etiam Iunoni gratificantes. Castrantur autem illi, uestitum uero uirilem amplius non habent, sed & muliebria indumenta gerunt, operamque mulierum perficiunt. Cæterum ut ego audiui, refertur & huius rei causa in Combabum. Nam illi etiam hoc accidisse traditur. Peregrina quædam mulier ad solenem conuentum ueniens, cum uidisset & corpore formosum esse, & uestem prætere uirilem habere illum, magno eius amore capta est. Postea autem ubi cognouit euitratum atque inutilem esse, sibi ipsi mortem consciiuit. Ob quæ Combabus moerore affectus, quod ea quæ ad Venerem pertinent, infelicitè illicederent, uestem muliebrem induit, ne qua mulier posthac eodem modo deciperetur. Et hæc causa est, cur Galli ueste muliebri utuntur. Ac de Combabo quidem, tantum mihi dictum sit. De Gallis autem iterum in sequentibus mentionem faciam, puta de castratione ipsorum, quo pacto execentur, et de sepultura, quali sepeliantur: præterea & cuius gratia in templum non ingrediantur. Prius autem animus mihi est, & de positu ædis dicere, & de magnitudine, atque igitur dicam. Locus quidem ipse, in quo templum consecratum est, modicus quidam collis est. Iacet autem in media quasi ciuitate, cingiturque muro duplici, quorum alter quidem uetustus est, alter autem non ita multo ante nostram ætatem factus. Vestibula uero templi uersus Aquilonem uentum seorsim directa sunt, altitudine centum propè passuum. In his & Priapi stant, quos Dionysius dedicauit, trecentorum etiam isti circiter passuum. In horum unum uir quispiam singulis annis bis ascendit, habitatque in summitate eius per tempus septem dierum. Ascensus autem istius causa, talis refertur: Complures quidem putant, quod in sublimi cum dijs sermone conferat, & toti Syriae bona ab illis postulet. Nam illos ex propinquo preces facilius exaudire. Cæteris autem placet, etiam hæc Deucalionis gratia fieri, in memoriam eius calamitatis, quando homines passim in montes, & in altissimas arborum ascenderunt, aquarum inundationem metuentes. Mihi quidem igitur etiam ista non satis uerisimilia uidentur. Existimo enim certè Dionysio ipsos etiam ista facere. Coniecturam autem inde capto, Phala-

Redit ad rē,
et de positu
ædis commen-
morat.

De cōsenso
ribus Phallo-
rum.

Phallos (sive Priapos) quicunque Dionysio erigunt, in ipsis, etiam viros quosdam ligneos collocant, cuius id autem gratia, in praesentia non dicam. Videtur mihi itaque etiam hic, ad imitationem lignei illius viri ascendere. Porro ascensus iste in hunc modum illi fit. Cathena longa seipsum pariter & Priapum circumdat. Deinde ascendit in ligna quaedam ex ipso Priapo prominentia, spacio, quantum ad summum capiendum pedem sufficit. Ascendens autem pariter & cathenam utrinque attollit, hanc perinde ut auriga habenas, moderans. Quod si vero quisquam istud non videt, vidit autem eos, qui palmas conscendunt, sive in Arabia, sive in Aegypto, sive alio aliquo loco, intelligit facile, quod dico. Ceterum postquam ad summum peruenit, aliam quandam cathenam, quam ipse secum habet, demittens, longam quidem illam, attrahit sursum, quaecunque libet, ligatur videlicet, & uestes, & uasa, ex quibus sedem componens, perinde ac nidum aliquem, in illa se collocat, manetque ad id tempus dierum, quod dixi. Multi autem uenientes, aurumque & argentum, quidam etiam aes afferunt, deinde ante siolum appositis atque sibi relictis illis abeunt, unusquisque nomen suum edentes. Astant autem alius quidam, sursum renunciat. Ille igitur accepto nomine, preces pro unoquoque facit, precando autem pariter & æreum quoddam tintinabulum pulsatur, quod motum, grauiter atque aspere sonat. Dormit autem haudquaquam, nam si somnus ipsum capiat aliquando, Scorpius ascendens, excitat ipsum, atque indigne afficit. Et hæc illi poena somni proposita est. Quæ igitur de scorpio tradunt, sacra quidem sunt, & dijs convenientia: utrum autem uera sint, dicere non possum. Ceterum quantum mihi uidetur, non parum ad uigilantiam conducit & cadendi metus. Ac de consensoribus Priapitarum dixisse satis est. Porro ædes ipsa ad solem quidem aspiciat orientem. Forma autem & opere talis est, quales sunt, quas in Ionia ædes ædificant. Basis magna protenditur, altitudine duorum passuum, supra quam ædes posita est, ascensus autem in ipsam lapideus est, non ita longus, Verum ubi ascenderit, admirationem quidem & porticus ante ædem non paruam præbet, ianuisque exornata aureis est. Intus autem ipsa ædes auro multo resplendet, & tectum totum aureum est. Odorem autem effragrat diuinum quendam, qualis fertur & terræ Arabiæ esse. Actibi à longè ascendenti, auram aspirat admodum suauem, & si rursus inde abeas, haudquaquam cessat, sed & uestes tuæ in longum usque eandem retinent, & tu in perpetuum quasi quandam memoriam eius tecum referes. Ceterum ipsa ædes intus simplex non est, sed & penetrabile quoddam alterum intra se factum habet, in quod & ipsum ascensus modicus est. Foribus autem exornatum non est, sed ex aduerso totum patet. In magnam igitur ædem, omnibus ingredi licet, in penetrabile autem siue cellam illam solis sacerdotibus, neque uero neque ijs omnibus, sed illis tantum, qui diuini maxime sunt, quibusque omnis cura & studium, in templum impenditur. In hoc autem adyto simulachra deorum posita sunt, Iunonis uidelicet, & quem Iouem existentem, ipsi alio nescio quo nomine appellant: ambo aurei sunt, amboque sedentes finguntur. Sed Iunonem quidem leones portant, Iuppiter autem tauris insidet. Atque adeo & Iouis quidem simulachrum per omnia Ioui assimilatum est, & capite, & oculis, & sedendi habitu: neque ipsum alteri, ne si uelis quidem, assimilare potueris. Iuno autem si propius contempleris, haudquaquam unius speciei formam præ se fert. Nam in uniuersum quidem, quod uerè dixeris, Iuno est. Ceterum habet quippiam, & Mineræ, & Veneris, & Lunæ, & Rheæ, & Nemesis, & Parcarum. Ac altera quidē manu sceptrum tenet, altera autem colum, & in capite radios gerit, & turrim, & cæstum habet, quo solam Venerem, cognomento coelestem exornant: foris autē & aliud illi aurū circumpositum est, & lapilli ualde præciosi, quorum alij quidem candidi,

Scorpius som-
nat.

Descriptio
interioris
ædis.

Simulachra
Iouis & Iun-
onis.

Hoc est, Vra-
mam de qua
alij supra.

alij autem coerulei, multi uero etiam rufi. Præterea autem & Sardonyches multi & Hyacinthi & Smaragi, quæ omnia afferunt Aegyptij, & Indi, & Aethiopes, & Medi, & Armenij, & Babylonij. Quod igitur maxime memorabile est, id dicam: Lapidem in capite gerit, qui Lychnis uocatur. Nomen autem illi dedit operis effectus respondens. Ab hoc multus fulgor noctu resplendet, totaque ædes ab eo, perinde atque lucernis, collucet. Inter diu autem ipsum quidem lumen emarcescit, speciem autem præ se fert admodum igneam. Iam uero & aliud admiratione dignum in ipso signo deæ est. Si ex aduerso steteris, ad te aspicit, quod si inde transecas, uisu te sequitur, & si altus quispiam aliunde ipsam intuetur, eadem erga illum quoque facit. Porro in medio inter utrumque, aliud quoddam simulachrum stat, aureum. Cæteris haudquaquam simile, formam quidem propriam non habet, aliorum autem deorum species gerit. Vocatur autem signum etiam ab ipsis Assyrijs, neque illi nomen aliquod proprium posuere: sed neque de generatione ipsius, neque de specie quicquam dicunt. Atque ipsum alij quidem ad Dionysium, alij ad Deucalionem, alij ad Semiramiden referunt. Quando enim & in uertice eius columba aurea insidet, ob eam uidelicet rem tradunt Semiramidis illud signum esse. Proficiscitur autem bis quotannis ad mare, ad afferendam aquam eam, de qua dixi. In ipsa autem æde ad sinistram ingredienti, stat principio solium Solis, ipsius autem effigies non adest. Solius enim Solis & Lunæ simulachra non exhibent, Cuius autem gratia faciendum ita putent, didici id quoque ego. Nam cæteris quidem dijs fas esse aiunt, simulachra fieri, neque enim illorum species aut formas manifestas omnibus apparere, Solem autem & Lunam omnibus esse manifestas, neque quenquam illos non uidere. Quare quam nam causam illorum effigiendorum esse, cum in aëre appareant? Ac post solium hoc, signum Apollinis positum est, non quale uulgo consuevit fieri. Nam cæteri quidem omnes, Apollinem & iuuenem puant, & cum prima lanugine effingunt. Soli autem isti Apollinis barbati simulachrum effigiant. Atque hoc facientes, sibi ipsi laudi ducunt, Græcos autem reprehendunt, & alios, quicumque Apollinem puerum fingunt, & colunt. Causa uero ipsis uidetur incertitia magna, esse, cur imperfectæ deorum formæ ac species fingantur. Nam iuuenem esse ipsi adhuc imperfectum existimant. Cæterum & aliud quiddam nouum Apollini suo affingunt. Soli enim Apollinem uestibus exornant. De operibus autem ipsius, multa quidem dicere possim, sed tamen ea modo dicam, quæ maxime admiratione digna sunt. Principio itaque oraculi mentionem faciam. Atque oracula quidem multa tum apud Græcos, tum apud Aegyptios sunt, multa autem & in Africa & in Asia item multa, sed illa quidem neque absque sacerdotibus neque absque interpretibus responsa dant. Hic autem Apollo & ipse per se mouetur, & uaticinia ad plenum usque, per se peragit. Modus autem eorum talis est. Postquam illi placitum est uaticinari, in sede sua primum mouetur, sacerdotes autem ipsum continuo in sublime attollunt; quod si non attollant, ille & sudorem emittit, & se in medium etiam emouet. At postquam illi subeuntes portant ipsum, tum & illos secum agit, circum circa uertendo sese, & ab alio in alium subinde transilit. Postremo princeps sacerdotum supplicans, interrogat illum de omnibus rebus. Ille uero si quid non uult fieri, retrò recedit: contra autem si quid approbat, agit in anteriorem partem gestantes, perinde ac si currus habenas moderaretur: atque ita illi colligunt oracula, & neque sacram rem ullam, neque priuatam absque hoc gerunt. Prædicat autem illis & de anno, & de tempestatibus omnibus, & quando amplius futuri non sint. Prædicat item & de signo illo, quando proficisci illud oporteat, profectionem eam de qua dixi. Dicam autem & aliud, quod me præsentem fecit: Sacerdotes, attollentes ipsum, ferebant; ille autem illos quidem in terra infra reliquit, ipse uero in aëre solus ferebatur. Porro autem post Apollinem simulachrum Atlantis est. Deinde Mercurij, & Lucinæ, atque hæc quidem intra eadem

Solium Solis
& Lunæ.

Apollo, &
quo pacto ui-
tinetur.

ædem ita exornata sunt: foris autem ara quoque posita est magna ærea, atque ibi etiam alia simulachra innumera ærea regum & sacerdotum. Recēsebo autem quæ mihi maxime memoratu digna videntur. Ad sinistram ædis, Semiramidis signum stat, ædem ipsam dextera demonstrantis, Stat autem talem ob causam: Homīnibus quicunque Syriam incolunt, legem illa tulerat, ut se, ceu deam colerent, cæterorum autem deorum, atque ipsius etiam Iunonis nullam rationem haberent. Atque illitum ita faciebant. Postea autem ubi deorum indignatione & morbi uenerunt, & clades, aliæque mala, ab infania destitit, seseque mortalem agnouit, ac subditis iterum præcepit, ut ad Iunonem conuerterentur. Ob eam igitur causam adhuc tali specie stat, indicans aduenientibus Iunonem colendam esse, seque ipsam non amplius deam esse, sed illam confitens. Vidi autem & Helenæ simulachrum ibi, & Hecubæ, & Andromaches, & Paridis, & Hectoris, & Achillis. Vidi itidem & Nirei formam, filij Aglaïæ, & Philomelam, & Progen, adhuc dum mulieres, & ipsum Tereum in auem iam conuersum, Præterea & aliud Semiramidis simulachrum, & Combabi, id de quo iam antea dixi, & Stratonices, admodum pulchrum, & Alexandri, ipsi illi simile. Iuxta autem & Sardanapalus stabat, alia quadam forma, aliæque etiam ueste exornatus. Intra septa autem templi, liberi ac dijs consecrati pascebantur, boues magni, & equi, & aquilæ, & ursi, & leones, atque illi homines haudquaquam ledunt, sed omnes & sacri sunt, & mansueti. Sacerdotes autem ipsis multi eligantur, quorum alij quidem hostias mactant, alij autem libamenta afferunt, rursum alij Flammiferi uocantur, & alij aræ ministri. Mea autem ætate plures etiam trecentis ad sacrificia uentitare solebant. Vestis autem illis tota candida est, & pileum in capite gestant. Summus autem sacerdos alius ac nouus unoquoque anno surrogatur. Solusque hic purpuream uestem gerit, & tiara aurea redimitur. Est autem & alia multitudo hominum sacrorum, tibicinum uidelicet, & fistulorum, & Gallorum, & præterea mulieres furibundæ ac mente captæ. Sacrificium autem bis quotidie peragitur, ad quod omnes ueniunt. Ioui quidem igitur cum silentio sacrificant, neque cantantes, neque tibia modulantes. At postquam Iunoni primitias celebrant, & uoce modulantur, & tibicibus canunt, & tintinabula pulsant. Ac de ea re planum mihi dicere nihil potuerunt. Est autem lacus ibi, non ita longè à templo, in quo pisces sacri aluntur, multi ac uarij. nascuntur autem ipsorum nonnulli admodum magni, atque in nomina quoque habent, & cum uocantur, præsto ueniunt. Meis autem temporibus erat quidam inter ipsos aurum ferens. Cæterum in pinna, opus istud aureum ipsorum suspendebatur, atque ego illum sæpenumero uidi, & habebat opus illud. Altitudo autem lacus magna est, quanquam ego experimentum eius non ceperim. Dicunt autem etiam ducentorum amplius passuum esse. Cæterum in medio ipsius ara lapidea stat. Putares autem si ex improviso uideres, & natare illam, & in summa aqua uehi, & multi ita existimant. Mihi uero uidetur columna subesse magna, aramque sustinere. Semper autem fertis coronata est & odoribus crematur. Ac multi quotidie precandi causa ad ipsam enatantes, coronas portant. Fiunt autem ibidem & conuentus solemnes maximi, uocanturque descensus in lacum, quoniam in ijs ad lacum deorum simulachra omnia descendunt: inter quæ Iuno prima aduenit, piscium gratia, ne Iupiter illos primus aspiciat. Nam si hoc fiat, ferunt omnes illos emori. Atque ideo ille quidem uadit inspecturus. Iuno autem anteriore loco stans, & prohibet ipsum, & precibus obtestando, dimittit. Maximi uero conuentus ipsis illi sunt, quod solenni instituto ad mare conueniunt: sed ego de illis, certum ac planum aliquid dicere non possum, neque enim ipse eo ueni, neque unquam profectionis istius, periculum feci. Quæ uero redeuntes faciunt, uidi, eaque commemorabo. Vas unusquisque aqua repletum portat, idque cera obsignatur. Nemo autem suo ipse resoluens effundit, sed gallum

Quæ extra ædem sunt. Semiramidis statua.

De Sacerdotibus.

Lacus extra templi sacer

De Panegyricis conuentibus.

I.

II.

gallus quidam sacer est, habitat autem ad lacum, qui postquam uasa illorum accepit, & sigillum inspexit, mercede quoque accepta, & uinculum resoluit, & ceram reposcit. Et multae adeo minae ex hoc sacro Gallo accumulatur. Atque hinc in aedem ipsi ferentes, postquam libarunt, ac sacrificarunt, retrò domum reuertuntur. Festorum autem omnium, quae noui, maximum incipiente uere peragunt, atque illud pyram alij, alij autem facem appellant. Sacrificium autem in eo tale perficiunt: Arborea magnas cedentes, intra septum templi collocant. postea autem adducunt capras & oues, aliaque animantia bruta ex arboribus illis suspendunt, inter haec autem & uolucres, & uestes, & aurea, argenteaque opera collocant. ac postquam omnia perfecte ac rite composuerunt, deorum simulacra circum arbores portant, atque exinde pyram accendunt, illa autem continuo omnia cremantur. Ad hoc festum multi homines adueniunt, cum ex Syria, tum ex circumiacentibus oris omnibus, afferuntque & sua quique deorum simulachra, & signa quae ad imitationem illorum singuli facta habent. Diebus autem hisce solemnibus, multitudo quidem ad templum congregatur. Galli autem frequentes, & quos dixi, homines sacrati peragunt sacrificia, uulneranturque cubitibus, & inter ga a se mutuò uerberantur. Multi autem astantes ipsis tibis accinunt, & tympana pulsant, alij autem diuinitus inspirata, sacraque carmina cantant. Atque hoc opus extra aedem peragitur, neque ingrediuntur in aedem, quicumque ista faciunt. Hisce diebus & Galli fiunt. Postquam enim ceteri tibis canunt, & sacrificia peragunt, ad multos alios interea furor iste peruenit: & multi, qui ad spectaculum solummodo uenerant, postea eadem fecere. Recensebo autem & quae faciunt. Adolescens quicumque forte ad hoc paratus uenit, abiectis uestibus magna uoce in medium progreditur, atque ensē dīstringit (Hae autem multis annis, ut mihi uidetur, per hoc steterunt.) Accepto autem eo continuo seipsum secat, curritque per urbem, & manibus ea quae reseculit, portat. In quamcunque autem domum haec abiicit, ex ea & uestem foemineam, & ornatum muliebrem accipit. Atque haec quidem in castrationibus faciunt. Quando autem moriuntur Galli, haudquaquam eandem cum ceteris sepeliendi rationem habent. Sed postquam Galus quispiam mortuus est, socij sublatum ipsum in suburbana efferunt. Ibi deposito ipso, & feretro quo elatus fuit, lapides supernè iniiciunt: atque haec postquam fecerant, retrò domum abeunt. Obseruato autem septem dierum numero, ex inde in templum ingrediuntur. Nam si antea ac citius ingrediantur, nephas faciunt. Legibus autem ad haec utuntur talibus. Si quis ipsorum, cadauer aliquod aspexerit, illo die ad templum non accedit. Postero autem, ubi seipsum purgando lustrauit, ingreditur. Eorum autem qui ex familia mortui sunt, unusquisque non nisi post triginta dierum numerum, rasoque capite, ingreditur. Antea uero quam hoc fecerunt, fas illis introire non est. Imolant autem boues masculosque & foeminas, praeterea capras & oues, sues autem solos pro sceleratis habentes, neque sacrificant, neque manducant. Alij autem eos non sceleratos, sed sacros existimant. Praeterea ex auibus columba ipsis uidetur res sanctissima esse, & ne tangere quidem ipsam fas habent. Quod si quando inuiti etiam attingunt, scelerati & execrabiles illotum die habentur. Ob quam rem & compascuae ipsis sunt, & ad domos ipsorum ueniunt, & plerumque in terra pascuntur. Porro autem & illa dicam quae ab ijs, qui ad conuentus solemnes ueniunt, faciuntur. Vir quispiam quando primum in Sacram ciuitatem abit, caput ille quidem, & supercilla tondere solet, postea autem mactata oue, caetera quidem in frustra concidit, & conuiuatur, uellus autem humi sternens, super hoc in genua procumbit. Pedes autem & caput animantis, suo ipsius capiti imponit, & simul precando, postulat, ut praesens sacrificium acceptum sit, maiusque aliud in posterum pollicetur. His ita peractis, caput suum corona induit, itidemque aliorum omnium, qui eandem cum ipso uiam proficiscuntur, atque ita attollens se, ex terra sua proficiscitur, utens & frigidis

Redit ad Gallos, et de eorum castrati one, & ceteris ceremoniis tradit.

De ritu sacri ficiorum.

dis aquis, lauandi causa pariter, & potus, & omnino humi quoque dormiens. Neque enim fas illi est conscendere lectum, donec iter illud peregerit, domumque suam reuersus iterum fuerit. In Sacra autem ciuitate recipit ipsum publicus hospes ignotum. Certi enim uniuscuiusque ciuitatis hospites ibi sunt, & quod ex patria cuiusque uenit, id denuo apud se recipit. Appellantur autem ab Assyrijs isti doctores, quoniam ipsis omnia exponunt & enarrant. Sacrificant autem non in ipso templo, sed postquam adduxit ad altare hostiam, libatione insuper facta rursus eandem domum ducit. Deinde uero ubi redijt, secum ipse domi sacrificat, & precatur. Est autem & alius quidam sacrificandi ritus talis. Postquam animalia imolationi destinata coronarunt, ex uestibulis templi ea demittunt, illa uero precipitata, ex casu moriuntur. Quidam autem & pueros suos ex eodem loco demittunt, non tamē eodem modo quo pecudes, sed in peram siue saccum inclusos, manu deducunt, Simul autem & acerbē increpantes illos, dicendo quod non pueri, sed boues sint. Certis autem notis compunguntur omnes, alij quidem in uola manus, alij autem in ceruice. Et inde est, quod cuncti Assyrii notas inuistas habent. Faciunt autem & aliud quiddam, in quo cum solis Græcorum Trazenijs consentiunt. Dicam autem etiam quæ illi faciunt: Trazenijs uirginibus & adolescentibus legem statuerunt, ne quis ipsorum connubio sese illigaret, priusquam Hyppolito comas totondissent, faciuntque hoc pacto. Idem igitur & in Sacra ciuitate fit. Ac adolescentes quidem, barbas suas consecrant. Iuuenibus autem capillos sacros à natiuitate usque consecratos demittunt, quos postquam in templo sunt, resecant, & in uasa deposita, alij quidem argentea, multi uero etiam aurea in aede affigunt atque abeunt, inscripto uniuscuiusque nomine. Atque hoc ego quoque, cum iuuenis adhuc essem, feci, & in templo meus capillus adhuc meumque nomen restat.

DEMOSTHENIS ENCOMIUM

PHILIPPO MELANCHTHONE INTERPRETE.

ARGUMENTVM.

ET hic titulus argumenti summā indicat. Est enim encomium Demosthenis oratoris, sed nono quodā colore tractatum. Nō enim simplici uia, aut uulgatij laudandi rationibus, quæ à rhetoribus prescribuntur, utitur, sed illis quodāmodo postpositis et reiectis, à confessione hostis, potissimā encomij partem absoluit, hoc uidelicet ordine. Principio narrat, quo pacto, cum deambulatum iisset, in Thersagoram potestatem incidere, encomium Homeri meditantem. Ibi igitur cum de Homero alter, alter autem de Demosthene laudando inter se agerent, Thersagoramque contenderet, longē difficilius esse Homerum laudare, quam Demosthenem: non quia id uersibus faciendum esset, sed quia ipsa materia locorum steriliior foret, idem hoc ipsa re comprobare illum coepisse. Eaque encomij huius occasio est, et quasi quoddam operis proœmium. Fingitur itaque exinde Thersagoras sub comparatione quadam Homeri et Demosthenis, et eorum quæ ad utriusque laudem, ab arte sumi possint, omnes eos locos percurrere, ex quibus cum persona Demosthenis, tū ceteræ uirtutes et res gestæ amplificari poterāt. Quo loco et illud obiter uidere licet, quid in autorum lectione spectandum sit, et quæ ratio in encomijs texendis potissimum sequenda, Thersagora ista omnia, quasi digito, quod dici solet, indicante. Atque hæc prior encomij pars est, quæ ex locis technicis, à Thersagora, homine poeta, perficitur. Altera autem ex atechnis, quæ uocant, sumitur: sed quā summa prudentia atque arte Lucianus, utpote orator, ac serio agens tractasse ita uidetur. Interpellato enim sermone Thersagoræ, ut qui in uulgatis, et in scholæ exerceri solitis rationibus uersaretur: deinde et carminis illius auscultatione, ut fingitur, uicissim peracta, ipse, accepto ab eodem Macedonicarum rerum commentario, in quo et acta Antipatri, et Demosthenis quedam continebantur, ex eo reliquam inde orationem pertexit, illi uidelicet insuper commemorando, quæ hostes quoque de eloquentia Demosthenis, de magnitudine animi eius, et de rerum gestarum excellentia scripta atque testata reliquissent. Quo argumento, neque grauius aliud, opinor, neque firmitus quicquā afferri potuit. Est enim ea demū uera ac solida laus, quæ ab hoste profisciscitur, quippe, qui nihil laudaturus facile in eo, quem odit, fuerit, nisi ad quod ipsa

virtutis ac veritatis natura compellitur. quæ eiusmodi sanæ est. ut quod infra ipse Antipater ait. Hæc res, etiam apud hostes honeste ducantur, & virtus laudem suam, ubi in locorum inueniat, sed de hac re alibi dictum est.

A Narratio
ne orditur,
qua occasio-
nem encomij
exponit.



VM In porticu deambulare, exeunti ad sinistram die 16. paulo ante meridiem, fortè se mihi Thersagoras offert, ex istimo eum plerisque vestrum notum esse, pusillus est, naso aquilo, ferè candidus, uirili specie. Hunc cum procul accedentem uiderem, dixi: Hic Thersagoras poeta est. Et interrogavi quorsum aut unde iret. Ille inquit, domo se huc uenisse. Num inquam deambulandi gratia? Tum ille: Ommitte hoc interrogare, nocte intempesta surrexi, ut ad Homerî natalem carmen ei dedicarem. Præclare inquam, facis, quod illi studeas gratiam institutionis referre. Hoc cū instruissem, ait ille, huc ueni, neq; animaduertere me deambulationem ad meridiem usq; produxisse. Tum ego: et mihi opus est deambulatione. Sed ille multo antè, inquit, oportuit me illum salutare, monstrabat autem manu Homerum, Scitis enim in templo Ptolomæi ad dexteram collocatum esse, prolixa coma insignem, ad hunc, inquit, eundum mihi est, ut eū salutem, ut orem, ut mihi magnam uersuum copiam largiatur. Ego contra, inquam, si quid uotis proficitur, & ego iam olim Demostheni obstrepo, ut mihi suppeditet orationem ad natalem eius ornandum. Si igitur satis erit uota facere, adiunge me tibi socium, nam commune inquit, lucū aufferre cupimus. THER. Ego inquit, habeo poemata lucubrata hac nocte & hodie, quod Homero propter beneuolentiam dedicaturus sum. Nam diuino quodam furore commotus ad poëticam rapior, ut iudicabis ipse. Gero enim mecum libellum in hoc paratum, ut ostendam sodalibus, cum in aliquem ociosum incidero. LVC. O te felicem inquam, qui uideris mihi perinde facere, atq; aliquis, qui postquam cursu uicinis in stadio, redit abluto puluere, ut oblectet se spectando, & cum luctatore iocatur, expectante ut iam in certamen uocetur. Cui respondet ille, at paulo antè, cū à meta procurrendum esset, non erat ocium ad iocandum. Sic tu uelut in cursu poëtico uictor, facis me ludos ac delicias, metuentem stadij fortunam. THERS. Scilicet ait ille ridens, quasi rem difficilem susceperis. LVC. Fortassis inquam, Demosthenes uidetur tibi indignus, qui ad Homerum cōferatur, & uideri uis in argumento graui, ac difficili posuisse operam, cum Homerum laudasti, me uero existimas leue argumentum de Demosthene sumpsisse. THERS. Caulilaris inquit ille, nam ego nolim herodas illos inter se committere, tametsi magis faueo Homero. LVC. Benè inquam, an non putas me Demostheni magis fauere? Sed quoniam non reculas hac de re mecum colloqui, apparet te solam poëticam admirari, & solutam orationem prorsus contemnere, sicut eques peditem præteruectus aspernatur. THER. Tum ille, dii prohibeant, ne sic insaniam, tametsi non leui furore opus est istis, qui ad poëticas fores accedunt. Verum & Oratoribus opus est afflatu quodam diuino, ad efficiendam orationem non humilem aut frigidam. Nec enim hoc ignoro, ac sæpe me comparatio, cum aliorum oratorum, tum Demosthenis cum Homero delectat, cum similè uideo uim, acerbicatem & impetum. Vt Homerus Agamemnonem appellat uinolentum, ita Demosthenes in Philippi ebrietatem, saltationes, petulantiam inuehitur. Et quale illud est apud Poëtam: Vnum augurium optimū est, pugnare pro patria, tale illud est apud Demosthenem: Oportet bonos uiros bona cum spe suscipere defensionem Reip. Et illud: Forsitan ipse senex deplorat talia Peleus. Simile est huic sententiæ: Quā grauius ingemiscerent illi fortes uiri, qui propter gloriam & patriæ libertatē in acie perierunt. Confero & magna ui fluentē Pytho- nis orationē ad hybernas niues, quæq; similis oratio Vlyssis esse scribit. Et illud

Ni

I. Encomij
part.

Collatio Ho-
meri & De-
mosthenis. et
primo qd ad
ingenij uirtu-
tes attinet. et
hic obiter ob-
serua, quid in
autoribus po-
etissimum ob-
seruandū sit.

Ni foret hæc hominum natura obnoxia morti.

Simile est huic loco: Omnes homines natura morti obnoxij sunt, etiamsi quispiam conetur se inclusum in caueam seruare. Deniq; infinitæ sunt similes utriusque sententiæ. Delectant autem me & affectus, tum uehementiores, tum leniores, & orationis uarietates, & metaphoræ tædium leuantes, & tempestiui ex digressionibus reditus, & concinnæ collationes, denique totius urbanitas orationis. Et mihi sæpe uisum est (neq; enim dissimulanda est ueritas) plus esse grauitatis in Demosthene castigante segnicie[m] suorum ciuium magna libertate, q[uam] in Homero, cum Achiuos Achaidas appellat. Et Græcorum Tragœdias grandiore sono representat, quàm Homerus, qui fingit colloquia in medijs pugnis, & certamina factu lapidis dirimit. Sæpe etiam apud Demosthenem membra suos habent numeros ac mensuras, quales sunt in poetica. Sicut neque desunt in Homero antitheses, comparia, figuræ asperiores aut candidiores. Nam ingenia uidentur sua sponte similes uirtutes, etiam in dissimilibus studijs gignere. Quare igitur tuam Calliopen aspernarer? Quamuis autem hanc ualdè admirer, tamen mea causa duplo plus habet negocij, quàm Demosthenis encomium: non ob illam causam, quia mihi carmen scribendum est, sed etiam propter argumentum, nullam habeo materiam satis splendidam ad inchoandas laudes præter ipsam poeticam, cætera sunt ignota, patria, genus, ætas: nam si hæc nota essent, nullæ extitissent inde dissensiones. Alij patriam ei assignant urbem Ioniam Colophona, alij Cumam, alij Chium, nonnulli Smyrnam, quidam Thebas Aegyptias, & innumeras alias. Patrem Mæonem Lydum aut fluuium, Matrem Melanopen, aut aliquam nympham, siquidem humanum genus ignoratur. Alij existimant eum temporibus heroicis fuisse, alij Ionicis: nec satis constat, utrum Hesiodus sit antiquior. Quidam etiam contendunt prius ei nomen Mellissigenæ fuisse, quàm hoc quod nunc in usu est Homeri. Nec de fortuna eius aliquid constat, de paupertate, de cæcitate, ut satius esset fortasse omittere ista, cum sint ignota. Valdè igitur angusta erit Encomij materia, si nulla res gestæ, & carmen tantum laudandum erit, & sapientia ex uersibus æstima[m]da. Tibi uero amplissima materia ad manum, & in promptu est dicendi de rebus certis & celebratissimis: tantum uerbis opus est, tanquam condimento ad obsonium parato. Quid enim non magnum & splendidum fortuna Demostheni concessit? Quid non celebratissimum? nonne patria Athenæ opulentiæ & nobiles, & Græciæ propugnaculum? Quod si mihi Athenæ contigissent, poetica consuetudine recitarem amores deorum, iudicia, commigrationes, dona, Eleusinem. Porro de legibus, iudicijs, concionibus, Pyræo, colonijs, trophæis, terra mariq; partis, ne Demosthenes quidem ipse pro dignitate dixerit. Ex his magna mihi copia suppeteret. Idq; encomium non existimarem prætermittendum esse, cum in præceptis laudationum hoc contineatur, ut laudes ex patriæ ornamentis cumulentur. Isocrates Helenæ præconio inseruit Theseum. Poëtis uero concessa est maxima libertas. Sed tu fortassis irrideri te metuis, si initium orationis iusto grandius sit, & uereris ne quis iuxta pro uerbum dicat: Epigramma maius esse calatho, Itaque etiamsi omittam Athenas, occurret pater præfectus classis, aureum, ut Pindarus ait, fundamentum. Nulla enim Athenis maior dignitas est, quàm præfectura classis. Quod uero extinctus est Demosthene adhuc puero, non est calamitas iudicanda, sed gloriæ occasio, retegens generosam indolem. Iam Homeri institutionem & studia nusquam legimus, sed statim oportet nos attingere poemata eius, cum de educatione, deq; studijs eius nullæ extant historiae. Neq; licet fingere eum à Musis accepisse poeticam, sicut de Hesiodi Lauro ferunt, quæ ociosis pastoribus poeticam inspirabat. Tu uero Callistratum habes, & longum & magnificum catalogum, Alcida[m]antem, Isocratem, Iffæum, Eubulidem. Et cum innumera

II.

Collatio eorum quæ personis accidunt, in quibus Demosthenem præstet.

Antithesis Demosthenis.

Patria.

Et hic obiter uide, q[uod] in encomijs sequendum.

Parentes.

Educatio & studia.

De amore du-
plici ex Pla-
tonis symposi-
um.

Respublice
officium.

Amplificatio
rerum Demo-
sthenis per du-
bitationem et
coacervationem.

Mlecebræ Athenis ad se inuident, etiam illos qui sunt in custodia patrum, cumq[ue] adoleſcētia per se procliuſis ſit ad uoluptatem, ac Demostheni liceret propter tu-
torum negligentiam uoluptates ſequi, tamen continuit eum amor uirtutis ad
doctrinæ, & duxit non ad Phrynæ ianuam, ſed Ariſtotelis, Theophraſti, Xe-
nocratis, Platonis. Hic poteris philoſophari, duplicem amorem eſſe in animis
humanis, alterum mari ortum, uarium, ferocem, ſcilicet, uenereos fluctus in
animo, qui mouentur ex æſtuantibus cupiditatibus iuuenum, naturam planè
marinam: alter amor eſt aurea cithæna cœlo demiſſa. Hic non habet fa-
ces aut tela, quæ faciant lethalia uulnera, ſed bonum furorem immittit mentibus, quæ
ſunt cognatæ dijs, incitantem ad natiuam & incorruptam pulchritudinis for-
mam comprehendendam. Omnia hæc amoris facilia fuerunt, conſura, latebræ
ſubterraneæ ſpecuum, corrigere linguæ uicia, actionem in ætate uirili diſcere,
exercere memoriā, adſueſcere animum ad contemnendos populī fremitus,
continuare ſtudia per diem & noctem. Vnde quis neſcit, qualis exiit orator
Demosthenes? quomodo orationem uerbis & ſententijs ornauerit, argu-
menti adſperſerit adfectus, quantus in copia ſplendor ſit, quanta uis & impe-
tus, quanta uerecundia & parſimonia ſit in uerbis & ſententijs, quanta uarie-
tas figurarum. Itaque Leosthenes inquit, ſolum illum ex omni Oratorum nu-
mero uiuam orationem habuiſſe, non fabricatam malleo. Non enim compo-
nebat orationes ebrīus, ut Calliſthenes Aechylum ait Tragœdias inter pocu-
la ſcripiſſe, cum uino incaluiſſet. At Demosthenes ſcribens aliquid, aquam bi-
bebat. Et extat hac de re Demadis locus, qui dixit alios ad aquam dicere, De-
mosthenem uero etiam ſcribere ad aquam. Et Pytheas inquit, orationem De-
mosthenis lucernam olere. Hunc campum habes, ait ille, de Demosthene di-
cendi, qui conueniet etiam ad meum argumentum, cum erit de poëtica Home-
ri dicendum. Sed poſtea tranſibis ad benefacta, & liberalitatem & dignitatem,
quam in Repub. adſecutus eſt. Hic cum iret connecteretq[ue] reliqua, plura di-
cturum ego interpellaui, ac ridens inquam, LVCII. Hauris ne modo tanquam
balneator, ut reliqua oratione perfundas mihi aures? THERS, Etiam inquit il-
le, conſularia, ludos ex proprijs facultatibus ultrò factos, inſtructas naues, mu-
rum, foſſam, redemptos captiuos, uirgines dotatas, conſilia optima in Repub.
legationes, leges. LVCII. Cumq[ue] incidiſſet in magnitudinem rerum geſtarum,
cœpi ridere hominem ſupercilia contrahentem & timentem, ne deficeret eum
oratio de rebus geſtis Demosthenis. At fortasſe me, inquam, putas unum ex
omnibus, qui eloquentiæ dederunt operam, nihil audiſſe de rebus geſtis De-
mosthenis? THERS. Imò, ait ille, opus eſt nobis mutuo auxilio in ſcribendo,
quemadmodum paulo antè dicebas. Verum niſi fortasſe aliter affectus es, ex-
iſtimo tibi perſtringi oculos fulgore Demosthenicæ gloriæ, nec poſſe te tam
claram lucem inſpicere. Mihi quidem accidit hoc initio in Homero. Penè igitur
abieceram argumentum, quia non potui intueri, poſtea neſcio quomodo re-
cepi in manus, & paulatim aſſuefecit oculos, ne reformidarent aſpectū, neue quiſ
quam me accuſare poſſit cæcutientem in ſole nothum gentis Homericiæ. Quan-
quam tua cauſa facilior eſt, quàm mea. Nam cum in Homero niſi præter poë-
ticam laudare poſſimus, tota illa laus ſimul in animo concipienda eſt. Tibi uero
cum totum Demosthenem conſideras, ingens copia ſe offert, ut dubites huc ne
an illuc te uertas, nec poſſis ſtatuerre quid primum ſumere uelis, ſicut delicatī in
Syracufanis menſis, aut auidi ſpectatores & auditores, cū uaria ſpectacula et car-
mina offeruntur, dubitant quo potiſſimum applicent animum. Itaq[ue] opinor te
ex alio in aliud deſilire, nec poſſe in una re cōmorari, cum te ſubinde alia ad ſe ra-
pant, uidelicet, natura liberalis, ingeniū ardens, tēperantia, eloquentia, magni
iudo animi in rebus gerendis, multa & præclara facinora, fortunæ deſpiciētia,
iuſticia,

iusticia, humanitas, fides, audacia, prudentia, singulae actiones in Repub. For-
tasse hinc intuens decreta, legationes, contiones, leges; inde classes, Euboeam,
Megara, Boeotiam, Chium, Rhodum, Hellespontum, Bytantium, dubitabis
quo te potissimum uertas in tanta copia, cum in unaquaq; re emineat peculiare
quiddam laude dignum. Vt igitur Pindarus alicubi dubitat, multa uidens sibi
proposita esse, cum inquit:

Num mea Ilium Meliæmue nympham,
Seu magis Cadmum, genus aut uirorum
Dentibus sæui genitum Draconis

Carmina dicent?

Seu canam Thebas, celebræue pugnas
Herculis? seu Bache tuos honores?

Seu prius nunc Harmoniæ puellæ

Dicam hymenæos?

Idem tibi accidet, ut dubites, utrum orationes an res gestas, aut eloquentiam,
aut doctrinam, aut auctoritatem, aut mortem uiri sumas laudandam. Verum nō
erraueris quicquid sumes. Si solam eloquentiam elegeris, argumentum copio-
sum habebis. Hic satis erit eum cum Pericle conferre. Nam illius fulgura, toni-
trua, & aculeos relictos in animis audientium, fama tantum accepimus, sed nul-
la extant eius orationes. Quare constat eas præter actionem nullam habuisse so-
lidam aut durabilem laudem, quæ promeretur admirationē apud posteros.

At Demosthenis scripta extant, sed hoc relinquam tibi dicendum, si hoc argu-
mentum tractaueris. Sic conuerteris te ad mores eius, & ad res gestas, poteris ex-
cerpere unum locum, aut ad summum duos, hi tibi amplissimam materiam sup-
peditabunt. Res enim sunt splendidissimæ. Quod si non uis totum argumen-
tum pertractare, sumes partem aliquam Homeri exemplo, qui heroas ex parti-
bus laudat, prædicat pedes, aut caput, aut comam, aut uestes, aut clypeum. Et
ne dii quidem huiusmodi laudes aspernantur, sumptas à telis, arcu, clypeo, ne-
dum ab aliqua corporis aut animæ parte. Beneficia uero deorum nemo com-
plecti semel potest. Itaq; neq; Demosthenes ægrè feret, si uirtutes eius non com-
prehenderit una oratione. Nam ne ipse quidem suas laudes omnes una oratio-
ne complecti posset. LVC. Hæc dicentem Thersagoram interpellaui. Ac puto

inquam, hæc te narrare, ut eloquentiam tuam apud me ostentes, cum initio tan-
tum uolueris declarare, quantus poëta sis, nunc ostendis etiam quantum in so-
luta oratione ualeas. THER. Tum ille: Volui, inquit, hoc argumentum percur-
rere, cum uiderem te segniorem esse, si tamē cura paulisper remissa audires me
poëma meum recitantem. LVC. Ego uero respondi illum nō facere operæ pre-
cium, ac uide inquam, ne magis etiam perturbatum me dimittas. THER. Tum
ille: Facile remedium erit, si nondum etiā tibi satisfactum est. LVC. At nescis,
inquam, quæ res me angat. Deinde ut medicus ignorans morbi genus, aliena
remedia adhibebis. Tu enim instituisti me iuuare tanquam rudem aliquem, &
nunc primum ad hæc studia accedentem, uerum hæc mihi iā olim detrita sunt.
Proinde remedia tua nihil ad meam sollicitudinem faciunt. THER. At hoc in-
quit, remedium fuerit: Trita uia tutissima est. LVC. Mihi uero diuersum in-
quas, placebat. Ait Cyrenaicum quendam philosophum se aurigantem Pla-
tonio ostentasse ante Academiam, quod in eadem orbita subinde duceret & re-
duceret currum, nihil deerrans, ut uestigia tantum unius perpetui cursus uide-
rentur. Ego contra studeo tritam uiam, & uetera uestigia effugere. Verum dif-
ficile est, nouam uiam relicta ueteri excogitare. THER. Ad hæc Thersagoras
ait: Placet igitur Passonis consilium. LVC. Quod, inquam. Non enim audiui.
THER. Tum ille: Ferunt quendam cum Passone pactum esse, ut equum pinget-
ret uolutantem se, iste currentem pinxit, & circa equum exuscitatum puluerē,

Epanodos.

Eloquentia.

Res geste.
II.

Interpellatio
qua ad sequen-
tē ac nouā en-
comii partē
uiam stermit.
Tacite aut et
consiliū suū
detegere uia-
detur, quo in
hoc encomio
scribendo
usum est.

Cumq; astaret apud pingentem ille, qui locauerat equum pingendum, & cum pictore expostularet, quia aliud pactus esset, exhibet pictor tabulam puero, & iubet inuertere, ac picturam illi ostendere: ita uidebatur equus intergo iacere, seq; uolucare. LVC. Festiuè inquam, uerum putas me tot annis non saepe comatum esse, ut materiam uerterem? Ego uero multifariam uertias reueri, & uereor ne mihi ad extremum accidat idem quod Proteo. THERS. Quid nam ait ille? LVC. Hic fertur consumptis omnibus formis, quas solebat induere, uidelicet, bestiarum, plantarum, elemētorum, rursus penuria peregrinae formae Proteus factus. THERS. Tu inquit ille, magis uarias formas excogitas quam Proteus ut effugas meam recitationem. LVC. Ego uero inquam libenter praebebo me auditorem, & efficiam curam excogitandae orationis ex animo. Forſane enim cum lecto poemate defines partum tuum curare, me quoque parturientem adiuuabis. Itaq; cum peruicissem tandem, sedimus in proximo saxo. Hic ego audio recitantem egregium poemā. At inter legendum repente uelut furore percitus, clauso libro: aufer, inquit, mercedē huius auscultatiōis, sicut Athenis sportulae dabantur in concionibus ac iudicijs. Sed uide etiam atq; etiam, ut gratiam mihi habeas. Ego ne, inquam, gratiam habeam, cum nondum intelligam quid dicas? Verum quid est quod promittis? THERS. Incidi, ait ille, in domesticos commentarios regum Macedoniae, quae res incredibilem mihi laeticiam attulit: quare librum istum non sine magno negotio mihi comparavi, huius mihi is uenit in mentem. Continet autem cum reliquam interiorem Antipatri uitam, tum etiam quaedam de Demosthene, quae cupide lecturus uideris. LVC. Ego uero iam, inquam, refero gratiam pro Euangelio, dabo tibi operā reliquos uersus recitanti, neq; dimittam donec promissum praestiteris. Nam ut Homeri encomio magnifice me delectasti, ita delectabis haud dubie & Demosthenis encomio. Postquā igitur perlegit reliquos uersus, paulisper ibi commorati sumus donec pro poemate debitas laudes rependerem. Deinde ad aedes Thersagorae iunus, ibi uix tandem reperit librum, sed reperit tamen, quem ego accipiens domum redij: et cum legissem, decreui nihil mutare, sed totam historiam uobis ad uerbum recitare. Non enim minor honos habetur Aesculapio cum Alifodemii & Sophoclis uersus ei decantantur, si desit nouum poemā sacrificantibus. Et Baccho iam olim desijt mos noua poemata faciendi: sed alijs composita non minorem gratiam merentur, his qui ea tempestiue proferunt ad Bacchum celebrandum. Liber autem haec continebat (licet enim mihi interdum addere commentarium. Narratio autem libri erit) Sic igitur ait, Antipatro indicatum esse quod adesset Archias. Verum si quis adolescentium hoc ignorat, Archias fuit is cui rex mandauerat exules capere. Habebat & de Demosthene mandatum, ut nulla ul adhibita persuaderet ei, ut ex Calauria discedens, ad Antipatrum ueniret. Porro Antipater in tantā spem erectus anxie expectabat Demosthenis aduentum. Quare cum audiuisset Archiam ex Calauria uenire, mox iussit eum intro uocari. Postquam ingressus est, sed ipse liber narret ista. ARCH. Salue Antipater. ANTI. Quid nī saluus sī siquidem Demosthenem adducis. ARCH. Adduco ut potui, nam urnam adueho in qua sunt exuuiæ Demosthenis. ANTI. Magna de spe delectus sum, quid enim mihi cum urna & ossibus, si non contigit Demosthenes? ARCH. Non fuit possibile rex uiuum in hostium potestate, in redigere. ANTI. Cur non in Boeotia aut hic accepistis aurum ad eum corrumpendum? ARCH. Nos uero citius Byzantium ul aut machinis, quā Demosthenem auro expugnaremus. ANTI. Ego Parmenio, si quis Atheniensis in consilijs Reipub. pluris facit me quā patriam, huic argentum offerre soleo, amicitiam non offero. Si quis autem propter patriam mihi inimicus est, aduersus hunc bellum gero, ut aduersus arcem, moenia, portus, fossam. Admiror autem uirtutem, & urbem beatam esse duco, cui talia ciuis contigit. At praedictorē, cum eorum

Non parat
se uel laudū
Demosthenis

Alia confir-
matio laudū
Demosthenis
a confessione
hostis.

videtur hio
deesse quae-
stiam.

quæ opera non indigeo amplius, perdere cupio. Illum autem incorruptum et uem malim apud me habere, quàm equitatum Illyricum, aut quicquid est mercenariorum militum. Nec postpono his eloquentiam ac prudentiam talis uiri. Cum hæc ad Parmenionem dixisset, rursus mecum loqui cœpit. ARCH. Ego curavi diligenter eos, qui cum Diopithe Athenas missi sunt. ANTIP. Tu uero nobis ab Atheniensi duce aut milite metuis? Triremes, Piræus, portus, nugæ sunt. Quid enim facerent homines in spectaculis, ludis, cōuiuijs uitam omnem consumentes? Si unus Demosthenes nō fuisset Athenis, facilius potiti essemus urbe quàm Thebis aut Thessalia, dolo, ui, opprimentes & corruptentes. Verū unus ille uigilat in omnes intentus occasiones, & nostros obseruat impetus, & instructus est aduersus nostra consilia. Nunquam fallere neq; insidiando, neque agendo, neq; consulendo possumus. Hic uelut murus est aut scopulus obsistēs, quo minus omnia primo impetu capiamus. Nam quantum in ipso fuit, non potuissimus Amphipoli, non Olyntho, non Phocenibus, non Pylo, non Cherro neso, non ora Hellepontī potiri. Ille inuitos incitat, et tanquam mandragora sopitos expergeficit, ac uelut secans & urens castigat ignauiam summa libertate, nihil ad gratiam dicens. Publicas pecunias quæ antea dissipabantur in ludis, cōfert in stipendium, conscribit classem, quæ penè perierat confusione ueterum tributorum. Et urbem, quæ iam nihil generosum cogitabat, tantum sportulas & sesquidenarios captabat, restituit in pristinam dignitatem, & excitauit fractos & abiectos ciues ad imitationem gloriæ maiorum, & rerum ad Marathonem & Salaminem gestarum. Et Græcos inter se societate & foederibus deuinxit. Hic non potest falli, non arte decipi: corrumpi uero nō magis potest, quàm Aristides à rege Persarum corrumpi potuit. Hunc igitur Antipater magis formidare oportuit, quàm omnes triremes & uniuersam classem. Quod enim apud ueteres Athenienses Themistocles & Pericles fuerunt, id nunc est istis Demosthenes, prudentia par Themistocli, magnitudine animi Pericli. Itaq; redegit in ipsorum potestatem Bubœam, Megara, oram, Hellepontī, Bœotiam. Et feliciter accidit, quod Athenienses Charetem, Diopithen, & Proxenum, & similes quosdam præficiunt exercitui, Demosthenem uero domi retinent in suggestu. Quod si hic in potestate haberet arma, naues, exercitus, occasiones rei benè gerendæ, & pecuniam, uererer ne de Macedonia iam periclitaremur. Nunc enim decretis tantum pugnans, nos undiq; adoritur, occupat, conficit pecuniam, exercitus. Sed cur non comprehendistis uiuum? ARCH. Cepimus uiuum. ANTI. Num in itinere extinctus est? ARCH. Non, sed in Calauria, ubi erat. ANTI. Fortan hoc accidit negligentia uestra, quia non benè tractastis hominem? ARCH. Imò non fuit in potestate nostra. ANTI. Quid ais? mera sunt ænigmata quæ dicis, uiuum cepistis, nec tamen fuit in potestate uestra. Non mandasti initio, ne quis ei uim afferret? ARCH. Nihil profuit, quod nemo ei uim attulit. Hoc enim curæ nobis fuit. ANTI. Non accidit igitur uestra negligentia, sed fortasse uos ipsi interfecistis eum. ARCH. Non interfecimus: neq; opus erat ei uim afferre, cū uerbis impetraremus, ut imperata faceret. Quid autem prodesset, si uiuum adduxissemus? Quid faceres de eo aliud, quàm quod occideres? ANTI. Dī meliora Archia, non satis animaduertisti, aut qualis uir fuerit Demosthenes, aut quod meum sit de his iudicium. Sed putas perinde esse, Demosthenem inuenire, et hos proditores, qui malè perierunt: Himeræum, Aristonicum, Eucraten, qui nihil differūt à fluctibus, qui perpetuò huc atq; illuc agitantur, homines fordidī, qui per occasionem subito in tumultibus inclarescunt, & ad leuem spem motus alicuius ualdè insolentes, ac superbi fiunt: uerum breui tanquam uesper eini flatus metu perterriti diffugiūt. Num similem putas Demosthenē improbo Hyperidī? perfido assentatori uulgi? quē non puduit iniquo iudicio Demosthenem, ut gratiā apud uulgus iniret, circūuenire: & assentari multitudini, ea in re

Quæ hæc
num recessit
uidetur uer-
ba esse Philip-
pi uel Alexan-
dri ad Par-
menionem &
Antipatrum, q-
bus & illum
ostendit eadē
de Demosthe-
ne sensisse. Id
ergo ad ppo-
sitiū redit, &
cum Archia
colloquiū ab-
soluit.
Amplificatio
à collatione
aliorum.

entus statim illos poenituit. Etenim non multò post hanc calumniam, contigit ei reditus clarior reditu Alcibiadis. Istum autem nihil puduit, lingua incessere homines quondam amicissimos, quam conveniebat ei propter ingratitudinem præcidere. ARCH. Quid audio, non oderas Demosthenem maximè omnium hostium? ANTI. Non, siquidem rationem habeam morum & fidei eius, & a mem ubiq; integritatem, & constantiam. Nam honestæ res etiam apud hostes honestæ ducendæ sunt, & uirtus ubiq; digna laude est. Neque uelim esse deterior quàm Xerxes, qui Bulidi & Sperchidi Lacedæmonijs pepercit, propter admirationem uirtutis eorum, cum posset eos occidere, Ego uero, si quem alium Demosthenem maximè admiratus sum, tum quia bis cum eo Athenis congressus sum, tum quia eius laudes ex alijs cognoui. Neque uero tantum propter eloquentiam (ut arbitretur aliquis) magnifici eum. Quanquam Python ad hunc collatus nullus erat, & Attici oratores ludus erant cum isto congressu, tantum uidebar actione, sono, compositione, sententiarum luminibus, densis argumentis, conciliandis & impellendis animis. Itaque ualde poenituit nos consilij, cum Græcos Athenas conuocassemus, ut Athenienses obiurgaremus, freti promissis Pythonis. Sumus enim circumuenti Demosthenis argumentis, qui erat insuperabilis in dicendo. Sed hanc eloquentiæ laudem non duco in illo summam fuisse, erat enim organi utce, sed magis admiratus sum eum propter magnitudinem animi, & consilij, & constantiæ, quam in periculosissimis tempestatibus retinebat, nequam cedens aduersis rebus. At memini Philippū de illo sic sentire, qui cum afferretur quædam contio, in qua Demosthenes in Philippum inuectus erat, & Parmenio uehementer stomacharetur, & Demostheni couiciaretur, Hic uir inquit, dignus est, quem liberè loqui sinamus. Nam huic uni omnium Græciæ oratorum nihil fertur expensum in meis rationibus, cum quidem ego malim ei confidere, quàm naualibus scribis. Nullus est autem istorum, cui non inuenias in meis rationibus perscriptum esse aurum, ligna, reditus, agros: at Demosthenes classes armat, comparat exercitus, & subinde reparat. Talia dicebat ad me Philippus, tūc & sæpe aliàs de hoc uiro. Et in quadam felicitatis suæ parte numerabat, quòd Demostheni non esset commissa summa imperij apud exercitum, cū omnia sua consilia perturbarentur illius orationibus, quæ ex Athenis uelut arietes, uel catapultæ mittebantur. De pugna ad Charoneā facta, nec post uictoriam desijt prædicare, quantum hic uir creasset periculum ipsi. Nisi enim præter spem, inquit, propter ducum incitiam, & aciem malè instructā, & insperatam fortunam, quæ multa nobis conficere solet, uicissemus, uno die non modo regnum, sed & uitam meam, in discrimen adduxerat. Coniunxerat potentissimas urbes, coegerat omnes uires Græciæ, Athenienses, Thebanos, Bœotios, Corinthios, Eubœenses, Megarenses, & effecit ut periculum simul omnes ciuitates subirent, & mihi transitum in Atticam interclusit. Tales erant huius de Demosthene sermones perpetuo, & cum diceretur ad eum quòd magnum antagonisten haberet populum Atheniensem, respondebat se unum habere antagonisten Demosthenem. Nam quod absq; Demosthene sit, Athenienses similes esse Aenianensium & Thessalorum. Et quando Legatos ad urbes mittebat, si quos alios miserant Athenienses, facile uincebat ipse, sed Demosthene præsentē, frustra inquit, se legatos mittere: Non enim possunt cōtra Demosthenis eloquentiam erigere trophæum. Sic Philippus dicebat. Itaque ego qui quidem longè inferior sum Philippo, si cepissem talem uirum, num uelut bouem ad caedem abducerem? an uero potius in consilium de toto regno Græciæ constituendo adhiberem? Nam initio natura ei benè affectus fui, propter res eius gestas, ac magis propter Aristotelis testimonium, qui solebat eum sæpe ad Alexandrum, & ad nos ducere. Et cum tot essent, qui ad eum uenire conueuerant, neminem sic admirabatur propter magnitudinem ingenij, temperantiam,

Occupatio,
qua et eloque
tia eius extol
lit hostis, cū
suprà magni
tudine animi
prædicari.

Amplifica
tio testimo
nij Philippi.

Alia 2 testi
monio Aristo
telis.

rantiam, gravitatem, acumen, libertatem & tolerantiam. Vos inquit, Aristoteles similem putatis esse Demosthenem Eubulo, Phrynoni, & Philocrati, & conamini hunc quoque pecunia corrumpere, qui uniuersum patrimonium in Athenienses priuatim & publice contulit. Et quia nihil proficitis pecunia, minas adhibetis, cum iste nihil dubitet pro patria mortem oppetere. Et si quid in uobis reprehendit, aegre fertis. At ille ne populum quidem metuit. Non uidetis eum amore patriæ Rempub. gerere ac ducere, hanc administrationem tanquam philosophiæ ac uirtutis scholam quandam esse, quam non conueniat ad quæstum aut alias cupiditates conferre. Propterea Archia ualde optarem mihi eius consuetudinem contigisse, ut consilio eius uti possim in præsentia, & audire uocem liberæ mentis, tot alioqui circunfusus assentatoribus. Ac mihi sanè uidetur hoc nomine reprehendendus esse, quod uitam suam in discrimen adduxit, pro tam ingratis ciuibus, cum posset alios inuenire amicos fideiiores & constantiores.

ARCH. Alia quidem rectè dixisti, sed hoc frustra dixisses illi, adeo furebat amore patriæ. ANTI. Sic est, quid enim manifesta negem: sed quomodo mortuus est?

ARCH. Magis etiam mireris eum si hoc scias. Nam & nos qui adfuimus, non minus obstupuius, quàm alij spectatores. Videtur enim iam olim apud se constituisse de hoc exitu uitæ, quod intelligi potest ex apparatu. Sedebat enim intus in templo, ac frustra superioribus diebus, cum eo colloqui eramus.

ANTI. Quales fuerunt uestri sermones? ARCH. Multa humanissime proponebam, promittebam ei ueniam abste, non sanè expectans: non enim noram hanc tuam uoluntatem, sed arbitrabar te huic uehementer iratum esse, tantum ista dicebam persuadendi causa.

ANTI. Quomodo accepit ille uestram orationem? & nihil meceles. Vellem enim me coram audiuisse: sed tu nihil omittas. Magna res est tanti uiri mores sub exitum uitæ contemplari, utrum spiritus defecerit, utrum expalluerit, an constantiam animi retinuerit.

ARCH. Nullam significationem paucioris edidit.

ANTI. Quomodo? ARCH. Suauiter enim risit, ac lusit in priorem uitam meam, dixit me ineptum histrionem esse tuorum mendaciorum, nec posse commouere spectatorem.

ANTI. Itaque non credens tuis promissis, despondit animum.

ARCH. Non, Quod si audies reliqua, non tantum uidebis fidem non habuisse, sed etiam acrem obiurgationem attigisse. Dicam enim quia iubes. Non inquit, indignum est aut nouum, Macedonibus sic capere Demosthenem, ut Amphipolim, Olynthum, Oropum. Talia multa dixit. Adhibuimus enim scriptores, qui eius dicta exciperent.

Ego, inquit, metu tormentorum, aut mortis non moueor, ut spe uitæ proposita promittam me ad Antipatrum uenturum esse. Sed si hæc uera sunt quæ dicis, multo magis cauere debeo ne mens mea uideatur ab Antipatro corrupta, neue uidear deseruisse ordinem, in quo ad Græciæ defensionem collocatus sum, & transfuga factus, ad Macedones concessisse.

Si mihi honestè est uiuere, Pyraeus præbeat, & Triremis quam instruxi, & murus, & fossa, meo sumptu facta, & tribus Pandionis, cuius causa ultro ludos feci, & Solon, & Draco, & libertas conciuium, & liber populus, & decreta, & leges classium, & maiorum uirtus actrophæa, & ciuium beneuolentia, qui me saepe coronauerunt, & Græcorum autoritas, qui hactenus à me seruati sunt.

Quod si mihi uita debeat contingere alterius misericordia, quanquam id turpe est, tamen hoc beneficiū malim accipere à meis ciuibus, quorum redemi captiuos, aut à patribus, quorum elocui filias, aut quibus donauit pecunias. At si me nec insularum imperium, nec mare defendet, petam ab hoc Neptuno auxilium, & ab hac ara, & à sacris legibus. Sin autem Neptunus non potest defendere immunitatem templi, nec pudet eum prodere Demosthenem Archiæ, moriar, nec mihi Antipater pro deo colendus erit. Liceret mihi amiciores habere Macedones quàm Athenienses, & frui felicitate uestra, si imitari uellem Callimedontem, Pytheam & Demadem. Liceret animum uel sero mutare, nisi uerecundia Codri,

*Transitio ad
ea quæ sub
mortem Demo
sthenis ab ip
so acta.*

Nam illi pro
patria mors
tem obire.

Ex Euripi
di Hecuba.

Bello Persi-
co uidelicet,
cū ad Salami-
nem pugna-
tum est.

Mors Demo-
sthenis.

& filiarum Erichtei prohiberet. Non igitur uolui transfugam fortunam sequi. Honestum enim effugium mors est, quæ est extra omne periculum turpitudinis. Et nunc Archia, quantum in me est, non uolo dedecorare Athenas, seruitutem accipiens, abiecta libertate, in qua mori est honestissimum. Verum conuenit te meminisse Tragœdiarum, nonne grauiter dictum est?

At illa iam moriens tamen

Decenter ut caderet cauebat sedulo.

Hoc cum fecerit puella, quanto turpius erit Demostheni, præferre inhonestam uitam honestæ mortis? ac obliuisci Xenocratis & Platonis disputationum, de immortalitate animarum. Addidit etiam quædam, inuictus in eos, qui calamitatem exprobrant. Verum quid attinet me nunc recitare, cum ego ad extremum partim precarer, partim minas adhiberem, & blandis terroribus miscerem. Ego inquit ille, persuaderi mihi paterer, si Archias essem; sed quoniam Demosthenes sum, peto ut ignoscas mihi, qui non consueui inconstans esse. Hic cum eum ui abducere uellem, idque ipse sentiret, coepit me irridere, & Deum aspiciens, ait, Archias putat tantum arma & exercitus præsidia uitæ esse, & meum apparatus contemnit, quem expugnare neque Illyrici, neque Tryballi, neque Macedones possint. Firmior est enim quam ille murus ligneus, quæ olim nobis Apollo respondit inexpugnabilem fore. Nam ut prudentia me in administratione Reipub. securum præstitit, ita me aduersus Macedones securum reddet. Nunquam formidam Euctimonem, aut Aristogitonem, aut Pytheam, & Callimedotem, aut Philippum, neque modo hunc Archiam formido. Cum hæc dixisset: Age, inquit, ne afferas mihi uiolentas manus, non enim prophanabo templum, quantum in me est, salutato deo sponte sequar. Ego sic sperabam facturum, cum ille manum ori ad mouet, neque ego suspicabar eum aliud facere, quam orare deos, sed quid egerit, postea ex ancilla per tormenta cognouimus, diu enim habuisse paratum uenenum, ut morte libertatem redimeret. Neque extra templi limen perueniat, cum lapsus inquit, hoc cadaver ad Antipatrum uehes, Demosthenem uero non uehes, non per. Et uidebatur suo more iuraturus, per illos qui in Marathonem occubuerunt, sed ualedicens auolauit. Hunc ego finem Rex, affero expugnati Demosthenis. ANTIP. Demosthenis scilicet. O inuictum animum & beatum, quæ generosum facinus. Prudentia est, in manu retinere libertatis possessionem. Sed decessit uicturus in beatorum insulis apud heroas, ut dicitur, aut in cælum peruenturus, ut Deus factus comes sit Iouis liberatoris. Corpus uero nos remitemus Athenas, futurum honestius ornamentum patriæ, quam illi qui in Marathonem occubuerunt.

DEORVM CONCILIVM

VINCENTIO OBSOPEO INTERP.

ARGVMENTVM

Rursum hoc loco Lucianus, deorum gentiliam uanitatem, atque stultitiã, more suo deridet: hominumque superstitionem tacite reprehendit, qui ridicula adeo, atque absurda de illis sibi ipsis persuadeant, ac credant. Est autem festiua quedam imitatio, quæ ad exemplum Atheniensis Reip. concilium deorum haberi fingit, super his uidelicet, qui cum nothi ac peregrini in ciuitatem ac coetum deorum irrepsissent. Accusatoris igitur uicem Momus, generalis deorum ceterorum sugillator, suscipit, qui principio quidem communi nomine in eos, qui partim ex dijs, partim ex hominibus nati, in cælum recepti fuerant, tanquam nothos ac peregrinos inuehiunt, præcipue uero Dionysium accusat, ut qui non solum ipse aduentitius in cælo sit, uerumetiam alios quosdam barbaros et infirmos, numeroque deorum prorsus indignos secum introduxerit. Atque huius rei tanquam antorem et causam, Iouem quoque in crimen uocat, quod is cum mulieribus mortalibus nunc hac, nunc illa specie transformatus, concubat, ac postea ex illis procreatos liberos, inter deos referat, et in cælo collo cet. Itaque iam illius exemplo

exemplo etiam deum cum uiris hominibus congregari cepisse, ac liberos ex iisdem sustulisse. Secundo autem loco eos, qui ex Barbari, et ex solis hominibus procreati, pro dijs haberentur, insectatur, illorum indignitatem, cum ob personarum ac lingue sceditatem, tum ob ea, quae ex eo, quod in caelum recepti essent, coniecta sint, exaggerans. Inter quos praecipue Aegyptiorum absurditatem persequitur, quorum alij canum, alij bouum, alij aliorum arripum atq; brutorum animantium specie colerentur. Postremo etiam philosophorum illa plausibilia, ac uulgò iactata nomina arripit: puta Virtutem, Fatum, Naturam et c. ut quae non noua ac peregrina sint, sed ne usquam quidem existant. Quo loco et temporum suorum uicia, et philosophorum uanitatem simul notasse uideatur, ut qui uerbis quidem multa de uirtute iactarent, ipso autem opere, quiduis potius, quam uirtutem et honestatem praestiterint. Quod autem fato et naturae quoque memini, eo pertinet, quod cultus deorum paulatim sublatu fuit, quando homines à philosophis edocti, fato quodam, et naturali rerum ordine ac serie, non deorum benignitate fieri ac geri omnia, opinari ceperunt. Atq; ad hunc modum accusatione sua peracta, Momus Decretum quoque à se compositum proponit ac recitat, quo ipso quoque ad exemplum Atheniensium psephismatum, qualia multa temporibus Demosthenis, et paulò supra quoque, facta sunt, efficitur, iubetur dii, cognitione diuinitatis et originis quisque suae ad proximum concilium asferre, ut, qui peregrini et aduentuij reperti fuerint, è cœli ac ciuitate deorum remoueantur.

IUPITER.



Post hac clanculum consufurretis, ò Superi, neq; ad angulos conuersi, naurem alter cum altero colloquatur, indignantes multos parum dignos nostri symposij esse participes. Verum posteaquam coactum est concilium, quisque propalam in medium suam adferat sententiam, & quae accusatione digna sunt, accuset. Cæterum Mercuri præconium illud ex lege clara uoce promulgato. MER. Arrige aures, uocem comprime: Quis ex Dijs senioribus & perfectis, quibus permissum est, in concione uerba facere uoluerit? Ipsa deliberatio de inquilinis & hospitibus futura est. MOMVS. Ego Momus, ò Iupiter, si sandi copiam mihi feceris. IVP. Iam ipso præconio loquendi libertas tibi facta est, itaq; meo permissu nihil opus est. MO. At itaq; nonnullos nostrum uitiose & improbè facere, quibus non satis est semet deos ex hominibus factos esse, nisi suos quoque pedissequos & famulos nobis honore pares esse ostenderint, qua in re nil magnum aut iuuenile se fecisse existimant. Volo uero ò Iupiter, ut interritam loquendi libertas mihi concessa sit. Neq; enim aliter quæ sentio effari possim. Sed me omnes ex æquo nouerunt, quàm liberæ linguæ deus sim, & quàm nihil eorum, quæ parum honestè & decorè fiunt reticere solesam. Etenim omnia in reprehensionem rapio, ac propalam, quæ mihi optimè aut secus facta uidentur proloquor, neq; reformidans culusquam auctoritatem, neq; præ uerecundia sententiam meam concælans. Quapropter & onerosus multis esse uideor, & naturalis scophanticus, dum popularis quispiam et communis omnium accusator ab illis uocor. Sed enim posteaquam licitum est, atque ita iam proclamatum, & tu Iupiter cum libertate, loquendi facultatem mihi concesseris, nihil dissimulæter, tacitum aut præteritum dicturus sum. Multi sunt, inquam, non contenti, quod ipsi in deorum concilium admissi, nostri contubernij sint participes, quodq; pari sorte nobiscum conuiuantur, præsertim cum ex dimidio homines eos esse constet. Adhuc etiam ministros suos & chori socios in caelum subduxerunt, eosq; deos fecerunt ascriptitios. Et nunc æqualem cum alijs distributionem auferunt, & sacrificiorum consortes sunt, neq; pensionem in inquilinos constitutam nobis persoluentes. IVPIT. Nequid obscuris ambagibus inuoluas, ò Momus, uerum perspicuè & dilucidè, quæ sentis, eloquere, additis quoque nominibus. Iam enim in medium ita oratio tibi proiecta, ut multos pariter in suspicionem rapiamus, ac alium alio modo tuis dictis obnoxium infimulemus. Oportet uero liberum concionatorem nihil ob metum reticere. MO. Euge ò Iupiter, quan-

Exordiū dialogi à re presentati, et com mōitione totius.

Præconium Mercurij ad exemplum Atheniensi.

Ubi accusa tionis.

Exordiū à præmunitione

Generalis accusationis.

Descendit ad
speciē. & pri-
mo Dionysiu
accusat ut no-
thū & pere-
grinū, et pe-
grinos alios
deorūq; cōui-
uios indignos
secum intro-
ducen-tem.

Occupatio,
de Hercule
& Aescula-
pio.

Accusatio ip-
sius Iouis, ut
q; causā pur-
bata recipub.
præbeat.

Amplificatio
ab incōueni-
enti.

Alia ex cōse-
quentibus.

quandoquidem me ad linguæ libertatem cohortaris, sit uero hoc abs te animo
prorsus regio & magnifico. Proinde nominatim quoque tuo iussu eosdem per-
stringam. Ille enim generosissimus Dionysus, semihomo existens, neq; a ma-
terna stirpe Græcus, sed Syrophœnicis cuiuspiā mercatoris, nempe Cadmi ne-
pos, posteaquam immortalitate donatus est, cuiusmodi quidem ille sit non di-
co, neq; mitram, neq; ebrietatem, neq; errantem eius incessum ultuperabo. Om-
nes enim, ut opinor, uideris, quàm mollis sit & effœminatus delitijs, dimidio in-
saniens, statim à summo mane merum spirans. Ille uero totam fratricam nobis
induxit, & toto choro aduecto præsto est, deosq; declarauit & Pana, & Silenū,
& Satyros, agrestes quospiam & caprarios permultos, homines saltationi dedi-
tos, & forma monstrosa spectabiles. Quorum hic quidem gerens cornua, dimi-
dia parte corporis capram referens, barbamq; profundam nutriens, parum ab
hircodiscrepat. Alter uero senex caluicio, & limis naribus deformatus, pluri-
mum super asinum inequitans, genere Lydus est. Cæterum Satyri acutis auri-
bus, & ipsi calui & cornigeri, qualia ferè hœdis nuper natis excrecunt cornua,
Phryges quidam existentes. Sunt uero caudati omnes. Videte cuiusmodi deos
nobis facit generosus ille? Mitto enim dicere quòd & duas mulieres adduxe-
rit, alteram amicam suam existentem, uempe Ariadnen, cuius etiam coronam
stellarum choro annumeratam addidit. Alteram uero Icari agricolæ filiam. Et
quod omnium est ridiculosissimum ò Superi, Erigones quoq; canem illum ad-
duxit, ne tristitia afficeretur puella, si familiarem suum in cœlo non haberet, &
eam quam in delicijs habuit cāniculam. Hæc uero non uidentur nobis esse con-
tumeliosa, quæq; nec insania nec risu careant. Audite etiam alios. IVP. Caue
Mome quicquam dixeris, aut de Aesculapio, aut de Hercule. Video enim quo-
orationis tuæ Imperu rapiaris. Etenim horum alter agit medicum, & ægrotos
morbis leuat, estq; planè multis alijs antefendus. At Hercules filius meus ex-
istens, non paucis laboribus immortalitatem adeptus est. Itaq; caue, ne hosce ac-
cuses temere. MO. In tui quidem gratiam tacebo, ò Iupiter, etsi multa dicenda
habeam; atq; si nihil aliud, adhuc tamen signa igne inusta in corpore retinent.
Porro, si liceret & aduersum te dicens libertate uti, multa haberem quæ possim
oratione reprehendere. IVP. Atqui in me maximè tibi licet dicere. Nunquid
igitur & me ut deum inquilinum in ius uocas? MO. Equidem in Creta non tam
hoc audire licet; uerum aliud quoq; de te dictitant, atq; etiam sepulchrum tu-
um commonstrant hospitibus. Ego uero neq; illis fidem habeo, neq; ex Achæo-
rum numero Aeginensibus subdititium te esse affirmantibus. Ceterū quæ cum
primis reprehensione digna sunt, ea in medium adducam. Enim uero horū deli-
ctorū principij, & concilij nostri Nothorū multitudinem adulterandi causam tu
Iupiter adeo primus induxisti cū puellis ac mulieribus mortalis cōditionis rem
habere sustinens, ac alio subinde habitu ad eas deserto cœlo descendēs. Itaq; per
sæpe in metu sumus, ne quis te comprehensum sacrificet, quoties taurus factus
es. Aut quispiam ex auri fusoribus te conflatum perimat, quoties auri speciem
indueris, ac nobis pro Ioue aut segmētum, aut armilla, aut inauris factus fueris.
Sed enim hisce semideis cœlum iam compleuisti, neq; enim aliter possum dice-
re. Estq; res planè absurdissima, si quis ex improviso audierit Herculem in deo-
rum numerum esse assumptum, Eurysthea autem qui illi imperauit, satis functū
esse. Et Herculis templum cerni in proximo ministri existentis, Eurysthei uero
illius domini sepulchrum. Etrursus ex Thebanis Dionysus deus factus est, e-
ius autem consobrini nimirum Pentheus, & Actæon, & Learthus homines fu-
erunt omnium infelicitissimi. Ex quo uero tu Iupiter semel illis hanc licentiæ ia-
nuam aperuisti, & cum mortalibus commercium habere cœpisti, omnes tuum
institutum imitantur. Neq; tantum dij tui sunt imitatores, sed etiam Deæ hac in
parte tuum æmulantur ingenium. Quis enim ignorat Anchisen, & Tithonū et
Endyæ

Endymiona, & Iasonem, & complures alios: Itaq; hæc mihi missa faciendæ uidentur, multienim laboris esset hæc cuncta singulatim reprehendere. IVP. At uide Mome, ne quid de Ganymede dixeris. Malè enim me habebit, si adolescentem uerbis conturbaueris, affecto contumeliâ genere. MO. Proinde, neq; de antiqua quicquam dicturus sum, quòd & illa in cœlo uersatur, regio sceptro insidens, ac tantum non super capite tuo nidificans, & Deus esse geltiens: Aut illâ quoq; in Ganymedis gratiam præteribimus: Atqui, ò Iupiter, Attis ille, & Corybas, & Sebazius unde nobis tandem accersiti ueniunt? Aut etiam Mithres ille Medus, qui indumento Persico amictus, & tyara redimitus est, neq; græcâ uocem sonans. Adeo, ut si quis illi nectar propinet, præbentem non intelligat. Itaq; & Scythæ, & Getæ hæc uidentes nobis longum ualere iussis, ipsi immortalitate donant homines, suisq; suffragiis deos quoscunq; libuerit constituant, non alia ratione quàm Zamolxis seruilis conditionis homo existens, diuinitatem adeptus est, & deorum numero ascriptus, haud scio quo modo nobis imposuerit. At sanè hæc omnia, ò Dii, adhuc mediocria, & aliquo modo ferenda sunt. Ceterum tu, ò canino rictu hians Aegyptiæ, qui syndone amictus es, quis nam esse gloriaris, ò optime, aut quomodo deus esse contendis latrando? Quid aut sibi uult & Memphites taurus ille uersicolor, qui & precibus deueneratur, & respondet oraculis, neq; nō prophetas habet? Pudet uero me ciconias percenferi & Simias, & hircos, atq; his longè absurdiora, quæ nescio quomodo ex Aegypto in cœlum usq; cōscenderunt. Illa itaq; ò Dii, quomodo sustinetis æquali uobiscum honore, aut etiam amplius adorari? Aut tu Iupiter, quo ferre potes animo, posteaquã arietis cornua tibi produxerint? IVP. Turpia profectò sunt quæ dicis de Aegyptiis. Attamen pleraq; illorum in se mystica complectuntur ænigmata, quæ non prorsus à profanis deridenda sunt. MO. Planè nobis Iupiter opus est mysterijs, ut deos, deos esse cognoscamus, & caninis capibus præditos, canes esse intelligamus. IVP. Mitte de Aegyptiis in præsens dicere, nos uero de his aliàs per ocium deliberabimus. Itaq; alios, si qui notandi supersunt, adducto. MO. Trophonium, ò Iupiter, & quod me præfocat Antilochum. Ille inquam, scelestæ & matricidæ hominis filius uaticinatur in Cilicia, multa impudenter ementiens, & duorum obulorum gratia præstygijs incantans homines. Quocirca nō amplius tu Apollo ob uaticini prædicationē habetis in precio, sed iam omnis lapis, & quæuis ara responsa dat oraculum petentibus, dummodo oleo perfusa fuerit, & coronas habuerit, & homine præstigiatore abundauerit, cuiusmodi iam per multi sunt. Iam etiam Polydamantis athletæ statua medetur febre laborantibus in Olympiâ, & Theagenis in Thaso. Quin Hectori quoque sacra faciunt in Ilío, & è regione Prothesilao, nempe in Cherroneso. Ex quo igitur in tantum numerum subinde aucti excreuimus, magis in usu fuit periurium & sacrilegium. Et omnino nos despectui habere cœperunt rectè facientes. Et hæc quidem de nothis & suppositiis dicta esse uolui. Cæterum ego & peregrina nomina permulta audiens, eorum qui neq; degunt apud nos, neq; ullo modo possunt esse, admodum ò Iupiter, propter hæc rideo. Vbi enim gentium est multis modis iactata illa uirtus, & natura, & fatum, & fortuna? Intoleranda & uana rerum uocabula ab inertibus hominibus philosophiæ titulo semet uenditantibus excogitata. Quæ quanquam ipsorum commenta sunt, sic tamen simplicium animos persuaferunt, ut nemo amplius nobis sacrificare dignetur, certò persuasum habens, quòd, etiam si infinitas hecatombas nobis obtulerit, fortunam tamen nihilosecus ea facturam, quæ à fatis decreta sunt, & quæ sub iniuriam cuiq; nascentium Parcæ fatalibus fufis adneuerint. Perlibenter itaq; te Iupiter interrogarem, ubi nam gentium tibi uisa esset aut uirtus, aut natura, aut fatum? Quòd enim & tu talia subinde in philosophorum disputationibus audias, mihi dubium non est, nisi fortasse quispiam surdis sit auribus, ut eosdem uos

Occupatio a
lia de Ganya
mede et aqui
la iouis.

Alia accusa
tio deorum
barbarorū,
quæ etiā a pa
sona ex line
gæ illorū de
formitate ex
aggerat.

Alia Tropho
nij et Antilo
chi et cætro
rū, q. ex homi
nibus dii facti

III. Accusa
tio corū ma
minū quæ à
phis prædi
cantur, ut
quæ prorsus
nulla sint.

Conclusio.

ciferantes inaudire nequeat. Multa equidem adhuc dicenda supersunt, sed finem uerborum faciam. Video enim quosdam ob dicta mea dolenter perturbari, & iam sibilare, maximè uero eos qui orationis libertate tacti sunt. Itaque procludenda oratione, si ita sedet animo tuo Iupiter, decretum quoddam de illis iam conscriptum legam. IVP. Recita. Neque enim omnia absurdè aut de nihilo reprehendisti. Et sanè multa ex illis inhibenda & coercenda sunt, ne in immensum excrecant.

DECRETVM BONA FORTVNA.

Ut hoc ad exemplum Atbeniensium perhibetur. Sic enim et apud illos aliquoties de peregrinis orbe eijciendis in senatu decretum, legemque lata fuit, ut ubi alibi, tum ex orationibus quibusdam Demosthenis patet.

Concilio legitime coacto, septima die mensis instantis Iupiter consulatum agebat, Neptuno praesidem, Apollo praefectum. Momus scribae officio fungebatur noctu, & Somnus dixit sententiam. Quoniam multi ex peregrinis non Graeci tantum, uerumetiam Barbari, nequaquam digni existentes celestis Reipub. communi nobiscum participatione nothi & subditiij, haud scito quam modo etiam dii esse contententes, coelum angulatim compleuerunt, ita ut symposium tumultuosis turbis plenum sit, obstrepente passim diuersilingui & undique accersita multitudine. Defecit autem ambrosiae & nectaris copia, adeo ut mna iam coemendus sit sextarius, propter bibentium multitudinem. Sed enim illi, quia sunt procacitate & immodestia, dijs ueris & antiqua loco motis, semet ipsi primis dignantur accubitus praeter omnem morem patrum. Ad haec in terris quoque alios honorari contendunt, uisum est curiae & populo, ut ad hyberna solstitia cogatur in Olympo concilium: septem autem ad cognoscendum apppositi eligantur Dii perfecti, tres quidem ex curia ueteri, quae Saturno regnante constituta est: quatuor autem ex duodecim, quorum in numero unus erit Iupiter. Caeterum qui electi erunt arbitri, ipsi ad cognoscendum causas sessum eant, dicto prius iuramento legitimo, nimirum Styge. At Mercurius proclamato praefatus uniuersos in contionem congreget, quicumque in deorum concilium legitime admitti postulant. Veniant autem illi adductis iuratis testibus, & certis generis iudicijs. Deinde illi in unum locum commeant, uerum arbitri accurate expendentes, aut deos illos declarabunt, aut ad sua sepulchra & maiorum tumulos ablegabunt. Si uero quispiam ex obscuris & reprobatis comprehensus fuerit, & semel ab arbitris condemnatus, in coelum ascenderit, ille per praecipua in tartarum corruat. Praeterea quisque exerceat sua commercia, neque Minerva rei medicae intenta sit, neque Aesculapius dandis oraculis uacer, aut seruat, neque Apollo tanta soli sibi obeunda uendicet, sed una re quapiam electa, aut uatem, aut cytharcedum, aut medicum agat. Porro autem philosophis dicetur, ne noua subinde fingendo comminiscantur nomina, neque de his quorum imperiti sunt, nugentur. In quorumcunque autem honorem aut cultum templa, aut sacra constituta sunt, illorum imagines subuertantur, earumque loco aut Iouis, aut Iunonis, aut Apollinis, aut alterius cuiuspiam erigatur. Illis autem urbs congesta terra sepulchrum accumulet, & arae loco statuas reponat. Quod si quis praefatio dicto audiens esse uoluerit, arbitratorumque examen & censuram subire recusarit, ille in dicta causa condemnatur. IVP. Iustissimum equidem decretum est istud o Momus, & qui suffragatur, huic manum protendat. Atqui potius ita fiat. Complures enim noui futuros, qui sua non sunt adiecturi suffragia, uerum in praesens ahibite. Caeterum in concionem accersiti a Mercurio, uenire adferentes unusquisque cognitiones claras, & manifestas comprobationes, matris & patris nomen, & unde oriundus sit, tum quomodo diuinitatem adeptus sit, adhuc tribu quoque & curiales. Verum enim uero qui praesto non fuerit, parum curae erit arbitris, tamen si ille in terris ingens delubrum habuerit, ac homines eundem deum esse existimauerint.

CYNICVS.

THOMA MORO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Diffinitio est Luciani de Cynici, qua alter Cynicam vitam ut sordidam atq; ferinam, et a natura hominis abhorrentem reprehendit, alter ut frugalem et modestam, et viruti maxime conuenientem defendit. Luciani argumenta sumuntur a modo et descriptione vite uiciumq; Cynicorum, quod illi ut mendici incedant, ut canes, quibus suis reiectamentis uictitent, et ut fere, nullas certas sedes, nulla certa habitacula teneant: deinde et contra naturam faciant, quae ob id omnia creauit, ut illis ad corporum alimenta, defensionem et uoluptatem quoq; utantur, quae cum illi contemnant ac negligant, ipsam naturam ac Deum negligere atq; contemnere uideri. Contra autem Cynicus a finitione opulentie et inopia, ostendit se neq; mendicum esse, neq; quicquam sibi deesse. Deinde quod alter de natura, et rebus omnibus ad usum nostrum creatis offert, id similitudine quadam diluit, Et primo, quod ad uictum attinet, ostendit, ut in conuiuio lauto, non omnia ab omnibus arripi et uorari, sic neq; in rebus creatis omnia ab omnibus usurpari conuenire, alia egrotantibus et inualidis, alia ualentibus et robustis magis ac commoda esse. Atq; eo loco in diuitias, ut quae magna molestia, multiq; periculis pariuntur, deinde et ipse uicissim multorum malorum causa sint, inuehitur. Et quod alter de Cynicis usurpat, hoc in Diuites ipse retorquet, uidelicet, quod contra quam a natura omnia creata ac facta sint, ipsi illis utantur. Deniq; vitam suam etiam deorum exemplo atq; autoritate comprobatur. Deinde uero, quod ad habitum et cultum pertinet, ostendit ea quoq; parte naturam magis sequi sese, quam diuites, ex officio et sine uestium, ceterarumq; id generum rerum. Nam se, quatenus usus postulat, illis uti: contra diuites, ut cinedos et mulieres incedere, glabros et delicatos, et perinde, ut torrente aliqua, sic libidine sua praecipites ferri. Postremo etiam deos plerumq; barbatos ac nudos fingi, sibiq; quam diuitibus illis habitum ac cultum similiores apparere.

LVCIANVS ET CYNICVS,

LVC.



Vid tu tandem? barbam quidem habes, & comam, tunica non habes, nudus conspiceris, ac sine calceis, delecta nimisrum uaga, inhumanaq; ac ferali uita, tum proprio corpore contra quam faciunt ceteri, semper usus incommo-
dē, nunc huc, nunc illuc circuis, in arido praeterea solo cubans, adeo ut plurimum etiam sordium, tritum isthoc pallium referat, alioqui nec ipsum, uel tenui filo, uel molle, uel florulentum. CYN. Neq; enim indigeo: siquid est huiusmodi, ut comparetur facillimē, dominoq; minimum exhibeat negocij, id inquam, mihi sufficit. At tu per deos dic mihi, putasne esse in luxu uicium? LVC. Imo ad modum. CYN. Contra in frugalitate uirtutem? LVC. Admodum. CYN. Cur igitur tandem quum me uideas uiuentem frugalius quam uulgo faciunt homines, eos uero sumptuosius, me, non illos arguis? LVC. Quia non frugalius per Iouem uideris mihi, sed egentius uiuere, imo uitam omnino egenam atque inopem. Nam tu nihil a mendicis differs, qui cibum mendicant in diem. CYN. Vis ergo uideamus (quando quidem huc processit oratio) quidnam inopia sit, quidq; rursus copia? LV. Sitibi quidem ita uidetur. CYN. Nunquid ergo satis id cui que est, quicquid ipsius explet necessitatem? an aliud quippiam dicis? LV. Esto istud. CYN. Indigentia uero quicquid cuiusquam usui deest, nec eo quo sit necesse peruenit? LV. Scilicet. CYN. Nihil igitur meis in rebus deest. Nihil enim in his est, quod necessitatem non expleat meam. LV. Quo pacto illud ais? CY. Scies si consideres in quem usum eorum quodq; paratum est, quorum egenus, ut domus: an non tegumenti gratia? LV. Maximē. CYN. Quid uestis, cuius gratia? nonne tegumenti etiam ipsa? LV. Sanē. CYN. At ipso per deos tegumento, cuius rei gratia indiguerimus, nonne ut melius se habeat id quod tegitur? LV. Mihi quidem sic uidetur. CYN. Vtrum igitur tibi peius se habere hi

Occasio dis-
putationis ex
habitum cynici

Propositio,
uita sordida
ac ferina ag-
re cynicum.
Cōfutatō a si-
nitioe copiae
et inopiae.
Minore pro-
bat p̄ducti-
onem a parti-
bus ad totum

videntur pedes? LV. Nescio, CYN. Atqui hoc pacto didiceris: quodnam pe-
dum officium est? LV. Ingredi. CYN. An deterius ergo ingredi pedes tibi vi-
dentur mei, quàm maliorum? LV. Istud uero fortasse non. CYN. At non possent
seu sese melius seu deterius habere, officium suum præstare? LV. Fortasse.
CYN. Pedibus ergo nihil peius affectus uideor, quàm alijs? LV. Non uideris. CY.
Quid corpus uero meum? Num deterius quàm reliquorum? Nempe si deterius
se haberet, esset idem imbecillius: corporis quippe uirtus robur est. An me
ergo debilius? LV. Non uidetur. CYN. Neque pedes ergo tegumento uidentur
egere, neque reliquum corpus. Quippe si egerent, male haberent. Egestas etenim
omnino mala, ac peius habere te facit, ea quibuscumque adfuerit. At ne ali quidem
deterius corpus uidetur meum, quod quibuslibet cibis alitur. LV. Manifestum
est id quidem. CYN. Nam nec uegetum esset, robustumque si aleretur male. Ma-
la si quidem alimenta corpus tabefaciunt. LV. Ista quidem ita se habent. CYN.
Quo pacto igitur, dic mihi, his ita se habentibus me arguis, uitamque improbas
meam, ac miseram prædicas? LV. Ideo per Iouem, quod cum natura (quam tu
colis) ac superi terram in communem statuerint, ex ea multa nimirum ac bona æ-
diderint, ut nobis omnia superessent abunde, non in necessitatem modo, uerum
in uoluptatem quoque: tu tamen horum omnium aut maximæ saltem partis expers
es, nec eorum quoquam frueris nihilo certe magis, quàm feræ. Nempe aqua bi-
bis, quam etiam bibunt feræ: Comedis uero quicquid offenderis, quemadmo-
dum canes, tum cubile nihilo melius canibus habes: quandoquidem gramen
tibi sufficit, quemadmodum & illis: pallium præterea circumfers nihilo mendis
eo decetius. Quamquam si tu his contentus recte sapias, tum Deus profecto neu-
quam recte tecit, primum quod oues effecit pingues, deinde uitæ dulcis uini fe-
races, ac reliquum deinde apparatus uarietate mirabilem, & oleum & mel &
reliqua, omnia ut nos haberemus, edulia quidē omnigena haberemus, potum dul-
cem haberemus, pecunias haberemus, mollem lectum haberemus. Præterea pul-
chras domos, ac reliqua demum omnia mirum in modum præparata. Nam et ipsa
quoque artium effecta deorum dona sunt. At uiuere omnibus huiusce bonis priua-
tum, id fuerit profecto miserum, etiam si ab alio quopiam priueris: quemadmodum
hi qui seruantur in uinculis: longè uero miserius, si quis ipse sese omnibus bonis
priuet. Nam ea demum manifesta insania est. CYN. Et recte quidem fortasse dicis.
Verum isthuc dic mihi: Siquis diuite quopiam alacriter atque humane, quin pro-
lixè quoque exhibente conuiuio, tum hospites excipiente, & multos simul, & om-
nigenos, alios quidem imbecillos, alios aut robustos, deinde apponente multa
atque omnigena, si quis, inquam, omnia corripit, omniaque degluciat, non ea tan-
tum quæ uicina sunt, sed ea quoque quæ procul absunt, præparata uidelicet inua-
lidis, ipse tamen ualens, quum unum duntaxat uentrem habeat, nec multis ut nu-
triatum indigeat, diutius tamen quàm alij multi immoretur, hic uir cuiusmodi tibi
uidetur esse? probusne? LV. Non mihi quidem. CYN. Quid uero, num tem-
perans? LV. Ne id quidem. CYN. Quid uero si quis eiusdem mensæ particeps,
multa illa ac uaria neglegat, uno quopiam ex his quæ proximè apponuntur, e-
lecto, cum satis in suam habeat necessitatem, id decenter edat, eoque solo utatur:
cetera illa ne respiciat quidem, an non hunc temperatiorem & meliorem uirum
illorum putabis? LV. Ego certè. CYN. Vtrum ergo iam intelligis, an me oportet
dicere? LV. Quid nam? CYN. Quod Deus illi quidem pulchrè conuiuio in-
struenti similis est, ut qui apposuerit multa ac uaria, atque omnigena, uti essent
quæ cuique convenient, alia quippe ualentibus, alia rursus ægrotantibus, at-
que alia quidem robustis, alia uero inualidis, non ut omnibus utamur omnes,
sed ut his utantur singuli, quæ suæ cuiusque naturæ conueniunt, & ex his
ipsis, quacunque re maxime quenque indigere contigerit. At uos illum qui
per insatiabilitatem atque incontinentiam omnia corripit, refertis, ut qui
rebus

Confirmatio
propositionis à
natura et fi-
ni creatoris.

Confutatio à
simili.

Adaptatio si-
militudinis.

rebus uti uelitis omnibus, & undecumq; partis, non solis contenti præsentibus, existimantes propriam quidem neq; terram, neq; mare sufficere, sed importantes ab ipsis usq; terræ finibus uoluptates, patrijsq; rebus peregrina præferētes, sumptuosaq; frugalibus, atq; ea quæ difficile comparantur, his quæ sunt comparatu facilia: in summa, deniq; molestias, malaq; potius eligentes, quàm absq; molestijs uiuere. At isti quidem plurimū ac preciosi, beatiq; apparatus, quibus exultatis, per magnam ad uos miseriam, erumnamq; perueniunt. Aurū ipsum tam optabile, si libet, argentumq; considera: domus considera sumptuosas, uestes operosas considera: atque eius generis omnia, quanto negotio emuntur, quot laboribus, periculis: imò sanguine, ac cæde, quantoq; hominum interitū: non ideo solum, quòd dum nauigant, propter ista pereunt complures: ac dum quærunt, parantq; grauiā perferunt: sed ob id quoq; quòd digladiationes multas patiunt, quodq; ob ea insidiātur inuicem, & amicis amici, & parentibus liberi, & maritis coniuges. Sic opinor Eriphylen quoque auri gratia prodidisse maritum. Atq; hæc quidem omnia fiunt, quum tamen uestes illæ uariæ nihilo magis quicquam queant calefacere, aurataq; illa ædificia nihil prorsus magis tegant, nec pocula illa argentea potui quicquam magis conducant. Sed nec aurei illi, nec eburnei item lectuli, somnum suauiore præbeant, imò uidebis frequenter in eburneo lecto, sumptuosiq; stromatibus, beatis illis somnum contingere non posse. Præterea omnigenæ illæ circa edulia curæ, nihilo magis alunt, quin tabefaciunt potius corpora, isdemq; morbos ingenerant. Quid autem dicere attinet, libidinis gratia quantas molestias mortales & faciunt, & patiuntur: quanquam facile est isti cupiditati mederi, nisi quis uelit indulgere delitijs. At ne hæc quidem insania corruptelaq; sufficere uidetur mortalibus, sed iam rerum etiam usum peruertunt, singulis rebus ad id utentes, ad quod minimè paratæ sunt, quemadmodum lecto si quis uti carpenti loco uelit, ac tanquam curru.

LVC. Quisnam is est? CYN. Vos, inquam, qui hominibus tanquam iumentis utimini. Nam eos iubetis, ut lecticis tanquam currus in ceruicibus ferant. Ipsi uero in sublimi residetis delicatī, atq; illinc homines perinde tanquam asinos aurigamini, imperantes ut hæc, non illac eant, & qui hæc facitis maxime, isdem maxime beati uidemini. Tum hi qui piscium carnibus non tantum ut alimentis utuntur, uerum tincturas etiam quasdā ex his machinantur, eos dico, qui purpuram tingunt, nonne & hi præter naturā his utuntur, quæ a deo præparata sunt?

LVC. Non per Iouem, si quidem tingere etiam potest, non comedit tantum purpuræ caro. CYN. At non in id tamen nata est. Nam & cratere quispiam, si præter naturā detorqueat, ollæ loco posset uti, nec in id tamen paratus erat. Sed quo pacto posset quispiam uniuersam illorum infelicitatem percurrere, quæ tanta est? At tu me quoq; quòd nolo eius esse particeps, incusas. Viuo ego tamen quæ admodum modestus ille, his uidelicet duntaxat, quæ mihi apponuntur uescens, ac frugalissimis utens: uarijs uero illis atq; omnigenis minime inhians. Ac deinde quum paucis egeam, ac minimè multis urar, ferinam tibi uideor uitam uiuere. Atqui hac ratione tua dii profectò in periculum ueniunt, ne & ipsi sint feris etiam deteriores, quippe qui rei nullius indigent. Verum ut exactius intelligas, cuiusmodi horum utrumq; sit, uel paucis uidelicet egere, uel multis, considera quòd pluribus egent, primum pueri quàm adulti, deinde mulieres quàm uiri, tum ægroti quàm ualentes: atq; omnino in summa, inferiora quælibet præstantioribus plurimum indigent: proinde Diī omnino nullius egent rei, qui uero ad Deos accedunt proximè, quàm minimis egent. An Herculem putas omnium hominum præstantissimum, quippe diuinum uirum, deumq; rectè creditū, miserum tunc fuisse, quum circuiret nudus, pelle duntaxat indutus, harum rerum nostrarum nihil desiderans? At ille miser profectò non erat, quippe qui miseriam ab alijs propullabat: neq; rursus pauper, qui terra marisq; dominabatur.

Cōfutatio ip
sorum opum
ab effectu et
causis.

Diuitum atq;
potentum no
tatio.

Collatio sui

Ab exēplo et
autoritate
deorum.

Herculis.

Theſe

Accomodat
ad exemplū
ſuū cultū &
habitum.Aliud argu-
mentū à ſimi-
li, quo deſen-
dit habitum
ſuum.Antithetiſ
ueſtiū & cul-
tudinum.

Nempe quocūq; intendiſſet impetum, omnes quaquaueſum ſuperabat, nec
quenquam ſui temporis incidit, qui ſe uel æquarit unquam, uel uicerit, quoad cū
humanis exceſſit. At tu illi ſtromata putas, calceosq; deſuiſſe, atque ob id mun-
dum obambulāſſe tantum uirum? Dicendum profeſſo non eſt. Sed continens
erat ac fortis, & moderatē uiuere uolebat, non indulgere delitijs. Quid The-
ſeus eius diſcipulus? An non rex erat Athenienſium omnium, ac filius etiam,
ut ferunt, Neptuni, ſua certē tempeſtate fortiſſimus? Attamen ille quoque uo-
luit ſine calceis eſſe, ac nudus ingredi, barbāq; & comam nutrire placuit ei,
nec ei tamen ſolum, ſed omnibus etiam ueteribus placuit: nempe meliores erāt
quā uos: atq; adeo ne ſuſtinuiſſet quidem eorum quiſquam aliquid huiusmo-
di, niſi profeſſo magis quā leo quiſpiam ſeſe tonderi. Si quidem carnis mol-
liciem ac læuorem decere mulieres exiſtimabant, ipſi uero ſicuti erant, ita uide-
ri quoq; uiri uolebant: ac barbā quidem cultum uiri ducebant, quemadmodū
in equis iubam, in leonibus barbā, quibus deus ſplendoris quandam atq; orna-
menti uenustatem dedit, ſic & uiris barbā adiunxit. Illos igitur ego æmulor,
ueteres, inquam, illos imitari uolo, huius uero tempeſtatis homines non æmu-
lor mirabilis huius felicitatis nomine, quā in epulis & ueſtibus habent, dum
poliunt ac læuigant ſingulas corporis partes, ac ne ſecretiorum quidem ullam,
ita ut inſtituit natura, dimittētes. At mihi certē pedes opto, ut nihil equinis dif-
ferant, quales Chironis fuiſſe ferunt. Tum ut ipſe ſtromatis non egeam more le-
onum, nec cibo egeam magis exquiſito, quā canes. Contingat præterea mihi,
ut terra quæuis mihi per ſe pro cubili ſufficiat. Domum uero ut mundum hunc
exiſtimem. Alimenta de muni ut ea deligam, quæ facillimē comparari poſſint.
Aurum uero, argētumq; ne deſiderem unquā, neq; ego, neq; meorum amicorū
quiſquā. Omnia nanq; mala inter homines ex horū cupiditate naſcūtur, & ſedē-
tiones, & bella, & inſidiæ, & cædes. Hæc omnia fontem habent plus habēdi cu-
pidinem. At hæc à nobis abſcedat procul, ne unquam plus ſatis appetam: minus
uero cum habeam, ferre æquo animo ualeam. Noſtra quidem ita ſe habent. Plu-
rimum profeſſo à uulgi ſententijs iſta diſſentiunt. Neq; quicquam ergo miran-
dum eſt, ſi ab his differimus habitū, à quibus tātum differimus inſtituto. Sed te
miror, quonam pacto quum ſuam quandam citharædo ueſtem tribuas cultūq;
atq; adeo tibicini ſuum, & tragædo ſuum: bono uiro cultum, ueſtemq; propriā
nullam exiſtimas, ſed eandem ei cum uulgo habendam cēſes, idq; quum uulgo
malum ſit. Quod ſi bonorum cultus proprius debet eſſe ullus, quinā deceat ma-
gis quā hic meus, qui maximē luxuriōſis pudendus ſit, quemq; illi maximē a-
uerſentur? Cultus ergo meus huiusmodi eſt, ſqualidum eſſe, hirsutum eſſe, tri-
tum pallium indui, comam producere, ac ſine calceis ingredi. Veſter uero cing-
dorum ornatui ſimiliſſimus eſt, nec dignoſcere uos quiſquam ab illis poſſit, neq;
colore ueſtium, neq; mollicie, neq; caſſidum numero, neq; lacernis, neq; calce-
is, neq; capillorum cura, neq; odore. Nam & redoletis ut illi, iam præſertim uos
qui eſtis feliciffimi. Et quidem quid faciās, quum uſr eundem cum cinædis odo-
rem oleat? Etenim in ferendis laboribus nihil illis præſtat. Voluptatibus ue-
ro nihilominus quā illi ſuperamini, eadem comeditis, eodem modo dormitis
atq; inceditis, imò uero incedere non uultis, ſed geſtari potiùs, tanquā ſarcinæ,
aliq; ab hominibus, aliq; uero à iumentis. At me pedes ipſi geſtant, quocūq; ſit o-
pus. Egoq; & frigus tolerare ſufficio, & calorem pati, eaq; quæ dii obtulerint, mi-
nimē moleſtè ferre, ideo uidelicet, quia miſer ſum. Vos uero propter hanc felici-
tatem nulla eſtis fortuna contenti, ſed omnium poenitet, ac præſentia ferre nō
potestis, abſentia deſideratis, hyeme quidem optantes æſtatem, æſtate rursus hy-
emem, atq; in calore frigus, in frigore uiciſſim calorem: quemadmodum ægro-
tantes, moroſi ſemper & queruli, quod in illis quidem facit morbus, in uobis ue-
ro mores. Atq; hæc ita quum ſint, iam nos in uitam ueſtram traducere æquum
ceniſtis.

cenſetis, noſtramq; corrumpere, quum ſape malè cōſulta ſint, quæ facitis, ipſiq; ſitis in ueſtris ipſorum negocijs minimè circumſpecti, nihilq; eorum iudicio ac ratione, ſed cōſuetudine cupiditatis faciatis. Quamobrem nihil proſectò differ- tis uos ab his qui torrente feruntur. Illi quippe quocunq; fluxus intenderit, eò rapiuntur: & uos itidem quocunq; libidines. At ſimiliter quidem uobiſcū agi- tur, ut cum quodam qui equum inſanum aſcenderat. Equus igitur uirum corri- piens abſtulit. Hic uero amplius iam deſilire equo currēte non poterat. Quid uero cum occuriſſet ei, rogauit quonam tenderet? Hic reſpondit, quocunq; hu- de uidetur, equū demonſtrans. Quòd ſi uos quiſquam roget, quò feramini, ſi ue- rum uultis dicere, dicetis in uniuerſum quidem: quocunq; uideatur affectibus, ſi gillatim uero, interdū quocunq; uoluptati, interdum quocunq; ambitioni, inter- dum rursus quò lucri ſtudio. Quin interdū ira, interdū metus, interdum aliud quippiam huiusmodi uos auferre uidetur. Neq; enim unū dūtaxat equum uos, ſed multos inſilientes, nunc hunc, nunc illū, furioſos quidem omnes auehimini. Auferunt ergo uos in barathrū, ac prærupta. Vos tamē priuſquam cadatis, caſu- ros uos eſſe neſcitis, at hoc detritum pallium quod uos ridetis, comaq; habitusq; meus tantam habet uim, ut uitam mihi quietam præbeat, utq; agam quicquid uolo, uerſerq; cum quibus uolo. Nempe ex indoctis, atq; ineruditis hominibus nemo me adire uoluerit, ob hunc habitum. At molles etiam qui ſunt adhuc ad- modum procul declinant. Congrediuntur uero ſcitiffimi atq; modeſtiſſimi, & qui uirtutem cupiunt, hi potiſſimum congreſſiuntur mecum, horum ego cōſue- tudine delector. Eorum uero fores qui homines uocantur, non obſeruo, ſum co- ronas aureas ac purpuram pro faſtu habeo, atque homines ipſos derideo. At ut cultum hunc intelligas, non bonos modo uiros, ſed ipſos etiam deos decere, at- que cum deinde, ſi libet, irrideas, deorum ſtatuas conſidera, utri uideantur uo- bis ne an mihi ſimiliores, neque Græcorum ſolum, ſed barbarorum etiam tem- pla circumſpicias, utrum ipſi dī, ut ego, comati barbatiq; ſunt, an quemadmodū uos, rasi ſinguntur atq; pinguntur. Quin plurimos etiam ſine tunicis conſpicias, ut me nunc eſſe uides. Quo pacto igitur audeas poſt hac hunc habitum uitio dare, quum deos etiam decere uideatur.

*Amplificatio
à collatione.*

*Aliud ab ex-
emplo decorū*

PSEVDOSOPHISTA,

SEV SOLOECISTA.

IACOBO MICYLLŌ INTERP.

ARGUMENTVM.

QUANTUM neq; hic dialogus, ut ſuprà Lexiphanes ille, uertendus fuerat, quòd ſingula commodè ac ſuo modo latinè reddi non poſſent, pro ſuſcepto tamen opere, audendum aliquid longius, et periculum qualecunq; ſaciendum fuit. Quo equiorem nobis lectorem fore puto, ſi quæ etiam hic offende- rit, quæ expectationi ipſius nō omnino reſpondebunt, præſertim cum ipſum quoq; exemplar, quo nos uer- tendo uſi ſumus, in quibuſdam locis non ita ſyncerum et caſtigatum appareret. Traſſat autem de Soloe- ciſmo Lucianus, quem ueteres Latini, ut Gellius indicat, Stribilignem uocarunt, Græci etiam Soloecon, atq; illud innuit, bandquaquam ita expeditum, aut obuium cuiuſ eſſe, planè ac purè dicere, et ab omni ui- cio ſermonis temperare, idq; exemplo cuiuſdam, quem Pſeudophiſtam, à ſalfa, ut uidetur, ſcientiæ atq; doctrine perſuaſione, Soloe-ciſtam autem ab ipſa re appellat: qui cum proſiteretur ſe et loqui purè, et ali- os in ſermone peccantes deprehendere facile poſſe, interim ipſe etiam illa, quæ nota ac manifeſta ſunt, ig- norare ſingitur. Ac principio quidem uarias ſoloe-ciſmi formas exemplis cum ſuis, tum aliorum propo- nit: poſtremo autem et quedam explicat, et quod in quo uicium et peccatum ſit, oſtendit. Propriè au- tem ad grammaticos hic Dialogus pertinet, quem ſi multi illorum tam diligenter perpenderent, quàm fa- cile ſibi ipſi perſuaderent, et latinè, et græcè interim ſe ſcire, in pleriq; band dubitè minus oſtentationis et arrogantiæ inſeſſet.



VM igitur, qui agnoscere solœcissantem potest, idem etiam cauere potest, ne solœcisset: SOL. Mihi quidem ita uidetur. LVC. Qui uero cauere non potest, ille nec agnoscere potest, eum qui talis est. SOL. Rectè dicis. LV. Tu uero te ipsum negas solœcissare, aut quo pacto de te dicamus? SOL. Indoctus equidem essem, si, cum tantæ etatis sim, adhuc solœcissarem. LVC. Proinde & alium deprehendere poteris, qui hoc facit, & negantem conuincere? SOL. Prorsus itaq. LVC. Age nunc, conuince me solœcissantem. Iam pridem enim solœcissare gestio. SOL. Proinde dic. LVC. At equidē iam graue istud commisi.* Tu uero non agnouisti, SOL. Ludisti nunc. LVC.

Non per deos. Nam solœcismo commissio latuit te, perinde ac ne sciens. Rursus autem contemplare. Neq. enim te puto intelligere posse. Quoniam alia quidem † nosti, alia autem nō nosti. SOL. Dic modo. LVC. Sed & nunc solœcismus à me commissus est,* tu uero non cognouisti. SOL. Nam quo modo cognoscerem, cū tu nihil dicas? LVC. Ego quidem dico, & solœcisso, tu uero non assequeris istud facientem. Quoniam utinam etiam nunc assequi possis. SOL. Mira dicis, si nequeam solœcismum quis sit, intelligere. LVC. Et quo pacto unum intelligeres, quando iam tres † non animaduertisti? SOL. Quotres? LVC. Totos recens natos. SOL. Ego te quidem ludere puto. LVC. At ego te ignorare eum qui in uerbis peccat. SOL. Et quomodo quis intelligat, quando nihil dictum est? LVC. Dictum est, & solœcismus iam quadrifariam * commissus. Tu uero non cognouisti. Magnum igitur premium confecturus fueras, si cognosces. SOL. Non magnum quidem, sed necessarium confitentī. LVC. Sed neq. nunc cognouisti. SO. Quando nunc? LV. Quando premium confecisse † te dixi. SO. Non intelligo quid dicas. LV. Rectè dicis: neq. enim intelligis. Ac præcede sanē in anteriorem partem, non enim uis assequi. Intelligam enim si modo uolueris. SO. At ego uolo. Tu uero nihil dixisti eorum, quæ homines solent, cum solœcismum faciunt. LV. Antibi hoc, quod modo dictum est, * paruum aliquod malorum uidetur esse? Sed tamē sequere denuo, quoniam non animaduertisti cursu digredientem. SO. Itaper Deos, ego quidem non. LV. At uero dimissi currere leporem celeriter. Nā præteristi? sed & nunc licet uidere leporem. Si uero non, multi inde lepores facti, latebunt te in solœcismo facientes. SO. Non latebunt. LV. Ar uero latuerunt certè, † SO. Mira dicis. LV. Tu uero præ nimia eruditione corruptus es, ut neq. ipsum hoc, solœcissantes intelligere possis. Deest enim ipsi, distributiva uox, *ἑκάστη* id est, quendam. † SO. Hec quidem non intelligo, quo pacto dicas. Ego uero multos iam solœcissantes perspexi. LV. Et me igitur scies tunc, quando puer quispiam eris, eorum uidelicet, qui mammam adhuc sugunt. Aut si nunc non cognouisti solœcissantem * me, neq. crescentes pueruli solœcismum facient, nihil intelligenti. SO. Vera dicis. LVC. Atqui si hæc ignorabimus, nihil cognoscemus nostrorum propriorum. Quoniam & hic solœcismus, quem nūc feci, † fefellit te. Ne igitur dixeris amplius, quod

† In eo, opinor, cum dixit, *αὐτὸν τὰ παιδία, αἰνῶ* pro *παισιν* usus. possia

* Fortassis quid dixit, *ἄρ' οὐ σοὶ λαιμὸς*, id est, modo uel pauloan solœcissare gestio. Nā Gaza id aduerbium cum præterito construi dicit.

* In eo, ut uidetur, qd̄ dixit, *ἄρ' οὐ καὶ ἄλλοι*, pro *τὰ μὲν καὶ τὰ ἄλλα*, id est, alia quidē, alia uero.

† Tertium cum dicit, *ὅφελον δυνάσται*, id est, utinā possis, quoniam *ὅφελον* ut cetera optādis, cum optatio poni possulat.

Supra ter. quarto autē in uerbo recens natos, opinor, qd̄ *ἑκατά* *ἀφ' ἑκατέων* dixit pro *ἀφ' ἑκατέων*.

‡ Nam certamen confecisse dicere debuerat. hoc est, in masculino gener *ἑκατόν*, non in neutro.

* Videlicet, si modo uolueris. id enim *ἑκατά* dixit, *ἑκατά* *ἑκατέων* as, præterito tēpore, cum præfenti uel futuro potius debuerat.

† Quoniam uox *ἑκατά*, et singularis numeri, et dualis est, et itē pluralis, si subdas *ἑκάστη*.

‡ Quod dicēdū uidelicet erat, *ἑκατά* *ἑκατέων*.

* Vel, quia dixit *ὅταν ἑκατά* *ἑκατέων*, quasi in intellectu uibi peccatum sit. Vel quia *τὰς τρεῖς ἑκατά* *ἑκατέων*, id est, nutritor sugentiū, pro *τρεῖς* dixit.

possis perspicere solœcismantem, & ipse solœcismum non com-
mittere. Atq; ego quidem hoc pacto. Socrates autem, qui à Mo-
pso genus ducebat, cui in Aegypto conuersatus sum, huiusmo-
di dicere solebat, citra inuidiam, neq; apertè coarguebat eum qui
sic peccasset. Verum ad eū qui interrogabat *πῶνικα ἔφασι*, hoc est,
quando exhibit? Quis enim, inquit, responderit tibi de hodierna
die, tanquam exiens. Alio autem dicente, *ἰκανὰ ἔχω τὰ πατρία*, id
est, Satis habeo paternorum bonorū. Quomodo ais, inquit, An
tibi pater mortuus est? Alio autem iurius dicente, *συμπατριώτης
ἔσι μοι*, hoc est, conterraneus meus est. Latuisti igitur nos, inquit,
Barbarus existens. Alio autem quodam dicente: *ὁ δὲν ἐστὶ μεθύ-
σους*, hoc est, iste, nescio quis, ebrius est, Matrīs ne, inquit, aut quo-
modo dicis? Alio autem *λεόντας** Duplicas inquit leones. Cum
autem quidā dixisset *λῆμμα παῖσις αὐτῷ*, † duplici uidelicet *μῦ*, id
est, quæstus siue captura inest ipsi. Proinde, inquit, capiet, si cap-
tura ipsi inest. Alio autem dicente, *πρόσωπον ὁ μέγαξ ὁ μὸς Φίλῳ*,
id est accedit adolescens, meus amicus. Et conuictaris illi inquit,
cum sit amicus? Ad eū autem qui dixerat: *ἀδελφοί μοι τὸ ἄνδρα ἢ φέ-
ρο*, hoc est, terreo (pro timeo) uirum, & fugio. Tu, inquit, etiam
quando timebis aliquem, persequeris. Alio autem dicente: *ἦν ὁ
λαγκυροφαιδίας**, i. amicorū maximè summus: Festiuum sanè, in-
quit, quod supra uerticem seu summam aliquid ultra etiam po-
nis. Et *ἐξορμῶ* quopiam dicente, hoc est, inuado siue irrumpo.
Et quisnam est, inquit, quem *ἐξορμᾷς*, hoc est, impellis. *ἐξ ἐπιπο-
λῆς* autem quodam dicente, hoc est, De superficie: subiecit: *ἐκ τῆς
ἐπιπολῆς ὥς ἐκ τῆς πεδύνης*, hoc est, ex superficie ut ex doliolo. Di-
cente autem quodam *συντετάχθη μοι*, hoc est, composuit mihi, uel
eiusdem ordinis mecum fuit, & manipulum, inquit, Xenophon
συντετάχθη, id est, coordinauit. Alio autem dicente: *πρὶς αὐτῷ
δοσε λαθεῖν*, id est, circumsteti, seu circumdedi ipsum, ut laterem.
Mirum, inquit, si tu, cum unus sis, *πρὶς*, id est, circumsteteris
unum. Alio rursus dicente: *συντεταγμένον αὐτῷ* (quod & compara-
bitur ipsi, & contendebat cum ipso significat) subiecit: *καὶ δὲ πρὶς
πᾶσι πάντας*, hoc est, diiudicabatur seu dirimebatur quoq; omnino.
Solebat autem & contra eos qui solœcismum Atticè loquendo
committebant, eadem festiuitate ludere. Nam ad eum qui dixe-
rat: *νοῖ τὸ το δολκί*, hoc est, nobis hoc uidetur. Tu, inquit, etiam *νοῖς
dices*, ut peccamus. Alio autem seriò narrante quippiam, eorum
quæ in patria sua acciderant, ac dicente. Illa uero Herculi *μυχθῆκε*,
hoc est, concumbens. Non igitur, inquit, Hercules, *ἐμυχθῆκε αὐτῷ*,
hoc est, ipse concubuit, siue commixtus fuit. Porro dicente quo-
piam, quod haberet opus *κτεῖναι*, hoc est, tondere. Quid nam
grauè adeo, inquit, & quod dignum ignominia ista sit, abs te fa-
ctum est? Et *ζυγομαχεῖν*, hoc est (ut Hesichius exponit) cum do-
mesticis & familiaribus contendere, dicente quopiam: Tūne ad
uersus hostem, inquit, *ζυγομαχεῖν*. Alio autem quodam dicente.
Puerum suum morbo decumbentem, *κατανίσει*, hoc est, torque-
ri. Cuius gratia, inquit, torquetur? aut quid uult ille, qui tor-
quet. *προσπῆ* uero, cum quidam diceret *ὅτι τοῖς μαθήμασι*, hoc
est, proficit in disciplinis, respondit: At Plato *ὑπὸ δὲ δόλοναι*, hoc
est, crescere, uocat. Interrogante autem quopiam: *ἂν μαλετήσω
δὲ δῶνα*, hoc est, an declamaturus nescio quis esset.

Quomodo

Exempla quæ sequuntur, græcè
omnia posui, ut quisq; p se uideat
ac indicet, in quo nitiū orationis
siue solœcismus sit. Sunt enim cu-
iusmodi quædā, ut non cuius sta-
tim appareat, quid ubiq; ambi-
guū, aut immutatū, aut plus, mi-
nus ue dictum sit. quæle statim a
principio hoc est, q; reprehendit
eum, q; dixerat: *πῶνικα ἔφασκε*
et infra: *πρόσωπον ὁ μέγαξ ὁ
μὸς Φίλῳ*, & alia quædam.
* uidetur nonnihil deesse.

† Voluerat autem *λῆμμα* dicere
quod prudentiam uel φρόνημα
significat.

Alludens cō, quod superlatiuū δ
κορυφαῖος fecerat.

Altero absolutè dicente, altero
actiue accipiente.

Quasi dicat, uno itidem ut altero
attendendum esse.

Ad ambiguitatem respiciens uo-
delicet.

Quasi non satis propriū fuerit

Quasi hoc uerbum de uirū tan-
tum, & non de mulieribus usura-
pandum fuerit.

Quod uerbo improprie usus es-
set, ut supra quoq; et mox infra d.

Quasi, quod non satis Atticum
foret.

Quoniam Atticis in secunda per
sona intelligitur.

Nam σοφιστὰς scopum petere
significat, et alias etiam obfer-
unt et colere.

*

Nam illi feminae quaedam ma-
sculino genere proferunt, ut οὐ-
δὲ.
* Eadem ratione ut supra, pro
φασί.

* Cum αὐτῶν in uerbo medio
dixit, pro passivo, aperta est.

* ἢ ὁφείας αὐτῶν. ubi ὁφείας
tertia persone pro prima pos-
nitur.

* ἢ παρὸν δὲ, quod de consu-
lentibus, non de respondente dis-
cendum fuerat.

* Videntur uel abesse quaedam,
uel hac ipsa corrupta esse, id qd infra apparet. significat autem καθεῖς, ut hic ponitur, idem quod demittēs uel descendēs.

Quomodo ergo, inquit, interrogans me an declamaturus sim, di-
cis ὁ δ' αὖτε (hoc est, in tertia persona iste) Volente autem quodam
Atticismum exprimere, & dicente τῆς τρίτης, hoc est, morietur in
diem tertium. Satiū, inquit, foret, etiam hic nō Atticissare adeo
te, quando malum imprecaris. Ad eum autem, qui dixerat σοφισ-
τὰς αὐτῶν. * pro φασί, ἢ παρὸν αὐτῶν. (hoc est, parco ipsi, Nunquid, in-
quit aberrasti iaculando ? Quodam uero αὐτῶν dicente, & alte-
ro αὐτῶν, pro eo quod est, ad defectionem sollicitare, utrunq;
inquit, non noui. Ad eum autem qui dicebat κατὰ τὴν ἰδίαν, hoc est,
nisi si, Hæc, inquit, dupla gratificantur. * Et ἡγεῖσθαι cum quidam di-
ceret, pseudaticum, inquit, uerbum est. Rursum dicenti ἐκ τῆς
pro, ex eo tempore. Pulchrum, inquit, fuerit & ἐκ τῆς προ, hoc est,
ex superiori anno dicere. Nam Plato ἐκ τῆς προ, hoc est, in id tempus,
dicit. Ei uero, qui ἰδίαν pro ἰδίᾳ, hoc est, uide, utebatur: Alia pro alijs
inquit, significas. Cum quidam autem αὐτῶν αὐτῶν pro οὐκ ἔστιν
(hoc est, intelligo) diceret, mirari se ait, quo pacto ὁ αὐτῶν αὐτῶν
τῶν λέγοντων, id est, qui cum dicente certaret (siue competitor e-
ius foret) diceret αὐτῶν αὐτῶν, id est, concertare uel competere se.
ἡγεῖσθαι autem dicente quopiam, Non est simile, inquit, uerbo πᾶ-
χιον (quod celerius significat) Et rursum βαρύν, pro grauari dicē-
te quopiam: non est, inquit, βαρύν, quemadmodum putasti. λί-
αλον item pro ἄλωνα (id est, sortitus uel nactus sum) dicente quo-
dam: Modicum, inquit, etiam apud quos peccatur. Multis autē
ἡγεῖσθαι pro πῆλιν (quod est uolare) dicentibus, quod δὲ ἡγεῖσθαι
αὐτῶν; (hoc est, a uolatu) quidem uerbum hoc descendat, planē sci-
mus. παρὸν αὐτῶν autem quodam dicente (hoc est, columbum mascu-
lino genere) quasi hoc Atticum uero foret, et si τῶν φασί, (id est,
palumbum masculino genere) dicamus, inquit. Rursum dicente
quodam se φακόν comedis (hoc est, lentem) * Et quomodo, in-
quit, φακόν aliquis comederit (quod & algam, & lentiginē, & uas
quoddam unguentarium, & alia item quædam significat.) Atq;
hæc quidem Socratica illa sunt. Redeamus autem, si uidetur, ad
certamen priorum uerborū. Ac ego quidem citabo ea, quæ opti-
ma uidentur * esse tota, tu uero cognitionem fac. Arbitror enim
uel nunc posse te, quippe qui tam multa ordine iam audieris. so.
Fortassis ne nunc quidem potero, te dicente: sed tamen dic. LV.
Et quomodo ais te non posse? Nam cognitionis ipsorum propē-
dianua tibi aperta est. so. Dic igitur. LV. At iam dixi. * so. Ni-
hil certē, quod ego intelligam. LV. An non intellexisti, quod di-
xisti αὐτῶν, (id est, aperuit, pro aperta est.) so. Non intellexi. LV.
Quid igitur patiemur? si ne nunc quidem assequeris ea quæ di-
cuntur. Atqui secundum ea, quæ ab initio abs te dicta sunt, ego
quidem putabam me equites in campis prouocare. Tu uero equi-
tes cogitasti. Sed uideris nō curare uerba, maxime quæ inter nos
ipsos * profecuti sumus. so. Ego quidem curo, tu uero obscure
ipsa prosequeris. LV. Nempe omnino obscurum est, quod dixi,
ἢ ὁφείας αὐτῶν, cum de nobis mentionem facerem. Sed hoc quidē
manifestum est. Te uero nullus deorum ab ignorantia liberaue-
rit, nisi fortassis Apollo. Vaticinatur * enim ille omnibus interro-
gantibus. Tu uero neq; ipsum παρὸν αὐτῶν intelligis. so. Per de-
os equidem, nō enim didici. LV. Si ergo καθεῖς latet te circūiens. *
uel hac ipsa corrupta esse, id qd infra apparet. significat autem καθεῖς, ut hic ponitur, idem quod demittēs uel descendēs.

SO. Videntur certē. LV. At *καὶ* iste, quo pacto praeferit? SO. Neque hoc didi-
ci. LVC. Nosti autem quemptam sibi ipsi *γάμου μνηστέρων* (hoc est, nuptias stu-
pulantem uel despondentem?) SO. Quorsum igitur hoc? LV. Quod necesse
est solœcismum committere *ὁ γὰρ μνηστέρων αὐτῷ*, id est, eum qui sibi despondet.
SO. Quid igitur ad meum negotium hoc, si solœcismum committit quispiā de-
spondens? LV. Quod ignorat, is qui se scire dicebat. Et hoc quidem ita se ha-
bet. Si uero quispiam dicat tibi, accedens, *ὅς ἀπολάπει τὸν γυνῆκα*, hoc est, quod
repudiare uelit uxorem, num permittes hoc illi? SO. Quidni permittam, si uide-
atur iniuria affectus esse. LV. Si uero solœcismum committere uideatur, etiam
ne hoc permittes illi? SO. Haud equidem. LV. Rectē dicis. Neque enim conce-
dendum amico, ut solœcisset, sed docēdus potius est, ut hoc ne patiatur. Quod si
quis aut nunc crepare faciat ianuam ingrediens, aut exiens pulset, quid dicemus
tibi accidisse? SO. Mihi quidem nihil: illū uero, uel exire uelle, uel introire. LV.
Tibi uero, cum ignores *ὁ γὰρ ἄφρα*, hoc est, qui pulsat, aut *ὁ ἀφρα*, hoc est, qui
crepare faciat, nihil omnino accidisse putabimus, indocto adeo existentis? SOL.
Contumeliosus es. LV. Quid dicis? Ego contumeliosus uero nunc *γινώσκω* (id
est, sciam) qui tecum disputo. Videtur aut solœcizare etiam ipsum *γινώσκω*, quo
nunc usus sum. Tu uero non cognouisti. SO. Desine, quæso, per Mineruā, ac
dic potius tale aliquid, quod etiam ego intelligā. LV. Ac quo pacto intelligas?
SO. Si mihi omnia ista percurras, quæ modo dixisti à te cum solœcismo dicta, à
me autem non animaduersa esse, et quo pacto in singulis peccatum sit, exponas.
LV. Nequaquam ò optime, longum enim hoc modo facturum essemus dialogum.
Sed de horum quidem unoquoque licebit ubi singularim quærere. Nunc autem
alia quædam * persequamur, si uideatur. Ac primū ipsum hoc *ἄφρα*, absq̃ aspira-
tione, et cum tenui spirītu, utrum rectē uideatur dictum, cū uerbo *ἴτις* composi-
tum. Non enim ita praefer rationem fuerit. Deinde *ὁ γὰρ ἄφρα*, id est, de con-
tumelia, qua te à me affectū ais, si non hoc pacto dicā, sed *ὅς*, hoc est, in te con-
tumeliosum (fuisse me scilicet) dicam, propriū id esse, ego quidem non possum
dicere. Quoniam *ὅς* quidem *ὁ γὰρ ἄφρα*, hoc est te cōtumelia afficere, idem est, quod
corpus tuum, siue plagis, siue uinculis, siue etiam alio aliquo pacto. At *ὅς* (hoc
est in te contumeliosus esse dicor) quando alicui tuorum contumelia sit. Nam et
qui uxorem tuam contumelia afficit, in te contumeliosus est, & qui puerum tuū,
& amicum, & certē qui seruum quoq̃. Nam praeferquam de rebus, ita tibi se res
habet. Quoniam & in res cōtumeliosum esse dictum est, ut in prouerbum, quē
admodum Plato dicit in symposio. SO. Intelligo differentiā. LV. Num igitur
& hoc intelligis, quod si dicam: *ταῦτα ἡμεῖς λέγομεν*, solœcismum uocant? SO. At
nunc scibo. LV. Ipsum autē dici debere *ὅς* λέγει? SO. Mihi quidem uidetur
idem utrumq̃ dicere. LVC. At quomodo idem fuerit *ὅς* λέγει & *ὅς* λέγει,
quando illud quidem est, alterum cū altero commutare, uidelicet id quod rectū
non est, cum eo quod rectum est, hoc autem, id quod non est, cū eo quod est. SO.
Intelligo, quod *ὅς* λέγει quidem sit, id quod propriū nō est, pro eo quod pro-
priū est dicere. *ὅς* λέγει uero, aliquando quidem eo quod propriū est: aliquan-
do uero, eo quod propriū non est, uti. LV. Habent quandam & hæc conside-
rationem non iniucundam. *πορὸν ἄφρα* autem *πρὸς τινά*, id est, satagere uel obsequi-
osum esse erga aliquem, propriam utilitatem eius qui satagit, indicat: cum autē di-
co *πρὸς τινά*, circa aliquem, illius indicat, circa quem quis satagit, siue obsequiosus
est. Atq̃ hæc quidem fortasse confunduntur à quibusdā, fortassis aut etiam ob-
seruantur. Melius autem est, obseruare unumquemq̃. SO. Rectē dicis. LV. *καὶ*
ὅς uero à *καὶ* λέγει, & *καὶ* λέγει à *καὶ* λέγει scis quo pacto differant? SO. Haud scio. *καὶ*
ὅς quidem audiui te dicere, * quod sit alienum. LV. Et rectē quidē audisti.
Sed *καὶ* λέγει à *καὶ* λέγει differre aio. SO. Et quotandē inter se differunt? LV. Quod
καὶ λέγει quidem ad eum, qui stat, dicitur: alterum autem ad eum qui sedet, ut:
Interdū enim
et aspirari
solet, ut cū in-
terrogatiū
est, ut *πῶς*
ὅς λέγει *ὅς*
λέγει, id est
quomodo et
quæ dicitur
Locum est sta-
tim à princí-
pio, ubi Ho-
merus ait *ὅς*
ὅς λέγει *ὅς*
ὅς λέγει, qđ deteri-
orē finxit
ad cōmuniū
melioris in-
nocatū ueni-
re, cū puerbi-
um sonet: Bo-
nos ad bonos
rum cōuinia
ultrō uenire.
* Et hinc est,
qđ supra no-
taui, quodā
uel abesse, uel corrupta esse uideri.

ἤτοι εἶναι, ἡμᾶς δὲ καὶ ἀλλοὺς δὲ ὅμοιαι ἰδὲν.

Hoc est, Sed e uel quiesce hospes, nos autem etiam alibi inueniemus sella. Rursum itaq; dictum sit, quod qui hac commutat, uicium incurrit. *ἡδίστη* autem à *ἡδίστη*, num tibi parum distare uidetur? Siquidem *ἡδίστη* dicendo, alterum sedere facimus, *ἡδίστη* uero, nos met ipsos solos. SO. Et hac sufficienter profectus es. Atq; igitur dic: ita enim oportet te docendo præire. LV. Nam me alio pacto dicente, non intelligis. Non nosti, quale sit *ἐγγεγραμμένος ἐν αἰνῇ* (hoc est, uir historiarum scriptor aut commentator,) SO. Admodum noui, ut qui te audierim hac dicentem. LV. Quoniam *ἐκ κατὰ τὴν ἀλήθειαν* quidem fortassis idem cum *ἡδίστη* *δὲ τὸν ὁδὸν* putasti. Ego uero scio, differentiam non paruam habere. SOL. Quam nam hanc. LV. Quod hoc quidem alteri, *κατὰ τὴν ἀλήθειαν* autem sibi ipsi sit. SO. Pulchre dicis. LV. Etiam alia uero multa licet tibi discere, si modo non ipse tibi scire, cum nescias, uidebere. SO. Non uidebor facile. LV. Proin reliqua in posterum reiciemus, in præsentia autem, dialogum dissoluamus.

PHILOPATRIS, SEU

QVI DOCE TVR,

IACOBO NICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

Luciani ne sit Dialogus hic, an alterius cuiuspiam, dubitari potest. Nam quod ad argumentum attinet, non abhorret ab illius ingenio & dicacitate, pariter enim & gentiliū deos, & Christianorum religionem, ut sepe alijs, incescere uidetur. Phrasīs autem & tota adeo compositio, ceteris illius scriptis baudquaquam similis est. Nam quorsum pertinet excursus iste, reliquo prope toto corpore longiori aut quid adeo grande & affectuosum sequitur, quod Tragico isti Exordio respondeat? Sed de his doctiores iudicent. Ceterum cuiuscunq; scriptum hoc fuit, uidetur is Traiano Cesari, ob uictoriam in Oriente partam, potissimum gratulari uoluisse, contra eos qui per id tempus sine ipsi urbi, sine alteri alicui loco (nā patriam solum uocat) pericula & clades præfagebāt, quos ipse a principio sophistas appellat: ad finem tamen ita describit, ut propemodū Christianos intelligere uideatur. Eo enim pertinet, quod in fine de Persico supercilio, de Suis, & de tota Arabum regione meminit. Omnia enim illa à Traiano demissa in populi Ro. potestatem illis tum temporibus redire, ut apud Dionem & Eutropium, & ceteros, qui eius et atq; historiam scripserunt, uidere est. Et hinc alterius tituli causa est, quod Philopatris dialogus hic inscribitur. Quod autem ad didascalicon pertinet, fingitur is, qui patriæ fortune ac prosperitati tantopere studet, tum ab eo, qui cum sermonem habet, de deo uero et religione recta informari, tum ab ijs, qui patriæ male ominabantur, eiusdem institutionis causa, in communē coetum ac societatem introductus fuisse, vna de & catechumenus in ipso dialogo infra uocatur, quo nomine Christiani uocari soliti aliquando fuerunt, eos quos pietate & religione sua informare nuper coepissent. Porro scribit in quadam epistola Pontianus Virunius, Lucianum etiam Euangelium Ioannis insectatum alibi fuisse: quod si est, non immerito de hoc dialogo intelligi potest. Ita enim hic de luce, de uerbo, & ceteris quibusdam meminit, ut ex principio euangelij illius sumpta uideri queant. Nisi si quod aliud eius generis scriptum ab hoc editum fuit, quod ad nostram etatem non peruenit. Quod autem ad uersionem attinet, quanquā fortassis referret, huiusmodi scripta, quæ uel contemptum religionis aliquem parere possent, uel aliqui impietatem præ se ferunt, omnino non uerti: tamen quia argumento operis seruiendum fuit, rursus hic lectorem oratum uolo, ut si quid minus perspicue, aut aliter quam debuit, conuersum deprehendet, non à hanc exemplari nostro det, quod in quibusdā locis ita deprauatum fuit, ut nescias, utrum de industria obfcurata quedam fuerint, an libræriorum uicio alia corrupta, aliaq; omissa.

Quid



TRIEPHON.

VID hoc ò Critia? totum te ipsum immutasti, & superciliosa deorsum contraxisti, profundum autē quippiam, & quasi in intimo pectoris recessu, tecum ipse cogitas, sursum atq; deorsum inambulans, astutias & uas fragmenta meditantis similis, quemadmodū poeta ait: Pallorq; genas tibi cepit. Num alicubi cerberū aspexisti, aut Hecaten ab inferis huc egressam? aut etiam deorū alicui ex providentia quadam

Exordium ab
attentione.

Exordium ab
attentione.
Homeri scilicet,
apud quē
uerbū hoc de
liquoties po
nitur.

occurristi? Nondum enim talia tibi accidere conueniebat, etiā si ipsum auduisses mundum aquis obrutum iri, quemadmodum Deucalionis tempore factum est. Tibi dico, heus optime Critia, an non audis, me tantopere inclamāte, & breui adeo appropinquāte? utrū indignatione aliqua aduersum nos percitus es, an obsurduisti, an uero etiā expectas, dum te elata manu impellam? CRI. O Triephton, magnū quēdam & admirabilem audiui sermonē, multisq; uis tractatum. Ae nugas istas adhuc memoria repeto, auresq; obturo, nec ubi etiā amplius audiā talia, & insania nimia dirigeā, siamq; poetis fabula, perinde ut Niobe olim. Quin per præcipitiū in caput deuoluerer alicubi, ueluti uertigine quadā actus, nisi, ò amice, inclamasses mihi, adeoq; & Cleobroti saltus, Ambraciorū illius, de me fabula ferretur. TRI. Papæ, quā mirabiles istæ apparitiones, siue auscultationes fuere scilicet, quæ Critiā adeo perculere. Quot enim attoniti poetæ, & præstigiatores philosophi, percellere mentē tuam non potuerunt, sed nuge tibi fuere omnia? CRI. Desine paulisper, ò Triephton, neq; molestus amplius sis. Neq; enim contemnendus, aut negligendus mihi eris. TRI. Scio equidē, quod neq; paruā, neq; cōtemptu facilē rem apud te uoluisti, sed admodum etiā arcanam. Nam & color, & quod taurinū quiddam tuēris, quodq; pedibus consistere, ne quis, sed sursum atq; deorsum inambulas, conspicuū te facit. Verum enim respi- ra aliquantulū à malis, & nugas istas euome, nequid fors patiāre malū. CRI. Tu quidem, ò Triephton, quantum iugeri spaciū extenditur, tantum à me hinc curriculo abi, ne te spiritus in sublime attollat, & supra terrā elatus plerisq; appareas. Atq; alicubi etiam decidens Triephtonē pelagus de te nominari facias, quemadmodū Icarus de se Icarium olim. Nam quæ audiui hodie, à ter exatibilibus istis sophistis, maximopere mihi stomachum commouerunt. TRI. At ego quidem retrō cursu abibo, quantum etiam uoles. Tu uero respira à malis istis. CRI. Phy, phy, phy, phy, nugas illas. Heu, heu, heu, heu, consultationes malas. Væ, uæ, uæ, uæ spei inani. TRI. Papæ, qualis evaporatio, quantus tumor in intestinis latuit? Quantus aurem tumultus, quantaq; agitatio uentrem cōcussit tibi? Auritum sanequā te ipsum ostendis fuisse, qui tam multa audieris, adeo, ut etiam iuxta monstruosum illud: per ungues exaudisse uidearis. CRI. Atqui mirabile non est, ò Triephton, per ungues audisse, quando & tibiam, uentrem spectasti esse, & caput parere, & uisile naturam in muliebrem effectū transire. deinde & ex mulieribus aues transformari: & in summa, prodigiosa uita ipsa est, si poetis credere uoles. Sed quia te primum offendi, hocce loco, abeamus, si uis, eō ubi platani solem abercent, lusciniæ autem & hirundines canora perstrepunt, quouidelicet autū concētus aures exhilarans, et aquas leniter susurrans, animos demulceat. TRI. Eamus sanē Critia. Verū illud metuo, ne fors incantatio quædam sit, id quod audisti, & me pistillum, aut portarum obicem aliquem, aut simile quiddam rerum inanimatarum efficiat, præclara ista tua consternatio. CRI. Ita me amet cœlestis Iupiter, ut nihil tale in te fiet. TRI. Amplius etiam terreficisti me, cum Iouem deierasti. Quid enim ille poterit ulcisci te, etiam si fidem iuris iurandi transgrediaris? Arbitror enim neq; te de Ioue isto tuo ignorare. CRI. Quid ais? an nō poterit Iupiter in tartarum præcipitare me? An ignoras, quod deos omnes deiecit à diuino illo ætheris pauimento? et Salmoneum, qui contrā

ad fabulam Vulcani, quē Iupiter à cœlo præcipitauit. Iliados l.

kk

Exordium
cōsuetudo de
orū gentiliū.
Hecetorū
ad. adludit

tonare ausus fuerat, paulò ante fulmine præcipitavit, & ut petulantissimus quisque est, etiam nunc. A poëtis autem & Titanum uictor, & Gigantum interfectior carminibus celebratur, quemadmodum & apud Homerum. TRI. Tu quidem Critia, omnia ea percurristi, quæ Ioui tribuuntur: sed si tibi ingratum non est, ausculta. An non Cygnus ille fuit, & Satyrus ob petulantiam, imò & Taurus? Ac nisi scortillum istud celeriter in humeros sustulisset, * & per pelagus effugisset, fortassis araret etiam nunc, ubi in agricolam aliquem fortè incidisset iste tuus tonitrua faciens, & fulmina lactans Iupiter: & pro eo quòd nunc fulmina iaculari dicitur, stimulo impelleretur. Illud autem quòd cum Aethiopia pibus conuiuatur, hominibus nigricantibus, & uultum obscuratis, & in duodecim usque solem ab illis non discedit, sed apud ipsos uino madefactus desidet, id quod cum barbam tantam habeat, an non quæso, pudore dignum fuerit? Quòd autem ad aquilam attinet, & ad Idam, & quòd impregnari per totum adeo corpus solet, etiam dicere erubescio. CRI. Quid igitur, num Apollinem deierabimus, ut qui uates optimus sit, & præterea medicus quoque. TRIE. Vanum atque mendacem istum uaticinatorem dicis? * qui Cræsum paulò antè perdidit, & post ipsum, etiam Salaminios, aliosque innumeros, obliqua atque ambigua omnibus illis respondendo? CRI. Neptunum autem quid? qui & tridentem manu tenet et in bellis immensum atque terribile quiddam clamat, quantum alij uiri mille, aut etiam decies mille: præterea & Sisichthon, hoc est, terræ tremefactor, ò Triphon, appellatur. TRI. Adulterum istum dicis, qui Salmonei filiam Tyrò, paulò antè uiciuauit, & adhuc etiam mœchatur, liberatorque & patronus huiuscemodi uiciorum est. Nam Martem cum uinculis premeretur, & nodis quibusdam insolubilibus arctaretur, cæteris dijs omnibus præ pudore silentibus, equestris iste Neptunus exoluit, in lachrymas profusus scilicet, perinde ut pueruli magistros formidantes, aut quemadmodum aniculæ, puellas decipientes. Instabat autem precibus Vulcano, ut solueret Martem. Ac claudicans iste deus, miseratus uidelicet, dei senioris & uetusti, liberauit Martem: quare & mœchus est, ut qui mœchos conseruet. CRIT. Quid igitur, Mercurium? TRIE. Apagemihi ueratorem istum, improbum, Iouis libidinosisissimi seruum, ipsum quoque libidine insanientem in adulteria. CRITIAS. Proinde neque Martem, aut Venerem recepturum esse te scio, ut qui iam antea abs te calumnijs impetiti fuerint. Quapropter missos & hos faciamus. Mineræ autem adhuc mentionem faciam, uirginis uidelicet armatæ, & terribilis deæ, quæ & Gorgonis caput pectori applicatum habet, deam, Gigantum interfectricem. Non enim opinor, habes, quod de ipsa dicas. TRI. At dicam tibi etiam de ista, si mihi respondere uoles. CRI. Dic, quicquid uolueris. TRIE. Dic mihi igitur, Critia, quæ Gorgonis huius utilitas est? & cur pectori gestamen hoc dea applicatum habet? CRI. Vt terribile quoddam spectaculum, & quod mala auertere possit. Sed & hostes perterrefacit, & uictoriam utroque inclinantem, quocumque ipsa uult, aduertit. TRI. Num ob hoc ipsa quoque Glaucopis inuicta atque insuperabilis est? CRI. Atque admodum. TRI. Cur igitur non illis potius qui seruare possunt, quàm qui seruantur, femora adolemus taurorum atque caprarum, ut nos quoque insuperabiles atque inuictos reddant, perinde atque Mineram? CRI. Atqui ipsi potestas non est, à longè auxiliari, perinde ut dijs: sed solum si quis ipsam gestat. TRI. Et quidnam hoc ipsum est? Volo enim ex te scire, uti qui inueneris talia, & quàm maximè perfectè affectus sis. Ignoro enim omnia, quæ de ipsa feruntur, præterquam nomen. CRIT. Ipsa quidem puella fuit, elegans, & amabilis. Perseus autem, cū huic dolo caput amputasset, utpote uir generosus, & qui in arte magica laudatus, carminibus illam quibusdā incantasset, in præsidium, & quasi quoddam propugnaculum, dijs sibi ipsam retinuerunt.

TRI.

Iouis.

I.
* ut quòd
græcè ponitur.
qd tñ ali
as et proprie
lusiuradiu
terponere si
gnificat. sed
hic dicitur
quod factum uide
tur, neq; enim
alibi traditur
Europe iura
mentum factum
esse, præfer
tim tauro Io
ue tñ existente
* De hoc ora
culo apud He
rodotum ui
de lib. 1.

Mercurij.

Martis
Veneris.
Mineræ.

ἐπεὶ ἄλλοι
ὥς κεν. Home
ricum ἐπιθε
τον ἐστ.

TRI. Hoc igitur præclarum tandem me latuit, quod dii hominum quoque indigent. Quæ autem uiuentis utilitas fuit? meretricabatur nimirum per cauponas, aut latenter uiciabatur, deinde se ipsam uirginem appellabat. **CRI.** Non, per ignotum Athenis: sed uirgo permansit, usque ad decollationem. **TRI.** Ergo si quis uirgini caput amputauerit, terriculamentum hoc ipsum erit multitudinis? Noui enim innumeras membratim & per partes dissectas, insula in circumflua, Cretam illā nomine dicunt. Quod si igitur cognouissem hoc, o optime Critia, quam multas tibi Gorgonas ex Creta huc attulissem, teque ducem iniunctum et insuperabilem reddidissem. Poetæ autem & oratores, multo me Perseo anteposuerunt, ut qui plures Gorgonas inuenissem. Verum quoniam in Cretæ mentem non incidit, adhuc memini, qui mihi sepulchrū Iouis tui istiusdem monstrabant, & occultas ualles, * quæ matrem eius enutrierant, quanquā adhuc uiridia ipsa ea arbuta essent. **CRI.** At nesciebas incantationem, & sacrificia quibus utendū fuisset. **TRI.** Si hæc, o Critia, per incantationes facta sunt, fortassis etiam ab inferis excitasset illam, & in lucem dulcissimam reduxisset. Sed nuge ista, ac ludicra & fabulæ sunt à poetis præstigiōse conficta. Quapropter & hanc omitte. **CRI.** Iunonem autem, uxorem Iouis, & sororem eandem, an non recipis? **TRI.** Tace obsecro, propter intemperantissimum concubitum, & istam ex manibus pedibusque extentam, * cursu præteruehe. **CRI.** Quē nā igitur tibi iurabo? **TRI.** Deum altē regnantem, magnum, ætherium atque æternū, tūsum patris, spiritum ex patre procedentem, unū ex tribus, & ex uno tria. Hæc tu Iouē puta, hunc existima Deum. **CRI.** Numerare me doces, & iusiurandū, arithmetica tibi est. Nam & numerās perinde ut Nicomachus ille Gerasenus. Neque enim intelligo, quid dicas: Vnum tria, tria unum: num quaternionem dicis, Pythagoricū illud, an octernionem, an numerum ex triginta constantē. **TRI.** Tace ea, quæ infra sunt, quæque silentio digna. Non licet hoc pacto metiri pulicū uestigia. Ego enim docebo te, quid sit uniuersum, & quis fuerit ante omnia, & quæ itē constitutio, quodue corpus uniuersi. Quando autē me Galileus ille conuenit, recaluafter, nato aquilo, qui in tertium usque cœlū per aërem ingressus est, quæque optima atque pulcherrima sunt, inde didicit, per aquam nos renouauit, in beatorū uestigia insistere fecit, & ex impiorum regionibus nos redemit. Ac te faciam, si me audieris, uere hominem. **CRI.** Dic quæso doctissime Trierphon. Timore enim quodam iā correptus sum. **TRI.** Legisti ne aliquando Aristophanis Comici poetæ fabulā, Aues? **CRI.** Atque admodum. **TRI.** Scriptum ab eo tale quippiam ibi est:

A principio chaos, & nox, & tenebræ nigrae erant, & tartarus altus,
Nulla autem terra, nec aër, aut polus ullus adhuc, &c.

CRI. Rectē dicis, quid autē postea? **TRI.** Erat lux incorruptibilis, inuisibilis, incomprensibilis, quæ dissoluit tenebras, & informitatē istam abegit, uerbo solo dicto ab ipsa, quemadmodū tardilinguis iste descripsit: Terrā firmauit super aquas, cœlum explanauit, stellas formauit fixas, cursum ordinauit, quas tu ueneraris ut deos. Terrā autem & floribus exornauit, hominem ex nihilo, ad essentiam produxit. Estque in cœlo, aspiciens iustos pariter & iniustos, & in libris describens culusque res & actiones. Rependetautē omnibus, * quam diem ipse præcepit. **CRI.** Quæ autē à Parcis agglomerata cunctis sunt, etiā ne illa inscribunt? **TRI.** Qualia nam? **CRI.** Ea quæ ad fatū pertinent. **TRI.** Dic mihi o optime Critia, de Parcis. Ego uero discere gestiens, de te libenter audierim. **CRI.** An non Homerus poeta celebris ait:

At fatum effugit nemo (mihi crede) uiro-
rum.

De magno autem Hercule, idem ait:

Nec uis Herculeæ Parcam uitauit amaram,
Quanquam dijs charus foret, & Iouis inclyta proles.
Sed fato, atque ira domitus Iunonis iniquæ est.

De scilicet,
cuius ara etiam
in scriptura
mentio fit

* Nuxia
Græcū exem-
plar habet,
quod oblique
proprie signi-
ficat.

* In Tetractide
vnde qd p dno
dū cr itē ex
planatum si-
gnificat.
Vrbs Cœlesy-
ria fuit Ge-
rasa.
Vt apud Ari-
stophanē So-
crates singu-
tur.

* Videtur nō
nihil deesse.

Iliados 2.

Iliados 2.

Quin & totam uitam, omnesq; in ea mutationes, fato constitutas atq; ordinatas esse, idem innuit, cum ait: Vbi ille deinde

Odys. II
et Iliad. V.

Illa ferat, quæcunq; deus, Parcaq; malignæ
Neuerunt genito, cum matris prodijt aluo.

Etiā in peregrino solo retentiones ab eadem illa fieri, ut cum Vlyſſes ait:

Odys. V

Atq; uti susceptum placido rex Aeolus ore
Miſerit in patriam, ſed nondum fata ſinebant.

Quare omnia à parcis fieri, poëta teſtatur eſſe Iouem autem neq; ſilium uoluſſe
Ab infanda defendere morte,

ſed potius

Iliad. VI.

Sanguineas cœlo guttas diffudit ab alto,
Ob natum, quem Patroclus prope moenia Troiæ
Occiſurus erat.

Quamobrem, Triephton, ob hæc niſi amplius addere de Parcis uolueris, eſſe ſi fortassis in ſublime ſublatus fuiſſes, unā cum præceptore, & arcanis illis initiatus. TRI. Et quomodo ipſe ille poëta, o optime Critia, duplex allegat fatum, & ambiguum, ut qui hoc quidem fecerit, talem exitum ſortiaſtur; aliud autem ſciens, in alium euentum incidat. Vt de Achille, cum dicit:

Iliad. II.

Nam me mater, ait, niueis Theris inclyta plantis,
Sortitum geminas obeunda ad funera leges.
Nam ſi hic perſiſtam, pugnemq; ad moenia Troiæ,
Eripitur reditus mihi: at inclyta fama ſequetur.
ſin autem patriam repetam, charoq; penatos
Iama perit, uerum in longum mihi ducitur ætas.

Sed & de Euchenore ait:

Iliad. II.

Qui non ignarus fati, conſcenderat æquor.
Namq; huic ſæpe ſenex, Polyidus dixerat antè,
Aut morbo in patria periturum, & inter amicos:
Aut manibus Teucrorum, atq; inter Dorica caſtra.

An non apud Homerum hæc ſcripta ſunt? aut non ambigua hæc, atq; adeo anceps deceptio? Quod ſi placet, etiam Iouis orationem tibi addam: Annon Aegyſtho dixit: quod ſi ab adulterio & inſidijs Agamemnonis ſeſe contineret, fato illi conſtitutum eſſe, ut in longum tempus uiueret. Si uero in tantum induceret, facere iſta, mortem effugere non poſſet? Atq; ad eum modum ego quoq; uaticinatus ſæpe ſum. Si occideris proximum mortis, condemnaberis iudicio, ſi uero hoc non feceris, uiues rectè,

Nec te ſas, adeo feſtinam incurrere mortem.

An non uides quā minimè correctæ aut emendatæ ſunt, quæ à poëtis dicuntur? quamq; item ambigua & obliqua, neq; unquam certa aliqua ſede ſtabilita. Quare omnia iſt hæc miſſa fac, ut & te in cœleſtibus bonorum libris inſcribant. CAL. Benè omnia reuoluſi ac repetiſi Triephton, ſed mihi illud reſponde: Vtrum & Scytharum res in cœlo deſcribuntur. TRIE. Omnes, Siquidem & inter gentes Chreſtus fuerit. CRI. Multos ſanè ſcribas in cœlo narras, quando cœta deſcribuntur. TRI. Bona uerba, Critia, neq; quicquam contemptum aut uile de Deo dextero loquaris, ſed Catechumenus exiſtens, perſuaderi à me tibi ſine, ſi modo uiuere cupis in æuum. Nam ſi cœlum explanauit ut pellem, terram aut firmauit ſuper aquas, ſtellas formauit, hominemq; ex niſilo, ut eſſet, in lucem produxit, quid mirum adeo, ſi res quoque omnium ſibi deſcribantur? Nam & tu ſi domunculam aliquam ædificaffes, ancillas autem & ſeruos in ea multos congregaffes, nūquam te lateret quicquam eorum, quæ ab illis gererentur, quāuis abiectū & uile. Quāto igit magis probabile eſt, eſſe qui omnia creauit, Deū, cuncta expedire ac facilè ꝑcurrere, & uniuiſcuſq; cōſilia et actiōes animaduertere.

Nam

Itaq; contem-
ptū Chriſtū
uocant, ut
et apud Sue-
tonium a ſibi
uodā loco
appellatur.

Nam tu idē, pro Cottabis, * ab ijs qui rectē sapiunt, habetur. CRI. Rectē omnino dicis, & mihi nunc diuersum accidit, atq; Niobe olim, ex statua enim in hominem conuersus sum. Quare iam deum istum tibi appono, & iuro, quod mali à me nihil patiere. TRI. Si modo ex corde me diligis, ne quid alienum aut nouum in me facias,

Nēue aliud celes animis, aliudq; loquaris.

Verum age mirabilem illam auscultationem tuam tandem profer nobis, ut & ego expallescam, & prorsus immuter, & non quemadmodum Niobe, obmutescam, sed, uti Philomela in auliculam conuertar, & mirabilem istam consternationem tuam in prato uiridi Tragico quodam modo decantem. CRI. Ita per filium ex patre, haudquaquam istud fiet. TRI. Dic modo, à spiritu potestatem ac uim dicendi accipiens. Ego uero sedebo

Aeacidem expectans, dum cantum finiat ille.

CRI. Abieram in uiam publicam, empturus uidelicet ea, quibus maxime opus habebam. Atq; sibi uideo multitudinem admodum magnam, in aurem mutuo susurrantes, audiēdi autem studio etiam labijs inhaerebant. Ego uero oculos per cunctos circumferens, & manum supercilij incuruam supernè obducens, inspectabam quā acutissime, sicubi amicorum aliquem contemplerer. Video autem Cratonem Politicum illum, qui mihi à puero usq; amicus fuit, & in conuiuijs unā consuetus. TRI. Intelligo quem dicis, inspectorem uidelicet illum: sed quid postea? CRIT.

Multis itaq; opposito cubito dimotis, in anteriorem partem penetraui, & matutinum illud Aue prae fatus, accedebam ad ipsum. Ceterum homuncio quidam, nomine Charicenus, uetulus, emarcidus, & naso stridens, tussiebat primo intimum quiddam, excrebatq; languidum et inconditum. Erat autem spiritum morte ipsa lituidum magis. Deinde coepit loqui uoce attenuata & exili admodum. Hic, ut antē dixi, inspectorum relinquit elapsimos, * &

debita sceneratoribus reddet, & pensiones omnes tam priuatas, quā publicas, praeterea & gramangas * capiet, non inquirens, aut perpendens cuiusq; partem. Atq; etiam amariora his nugabatur. Illi autem qui circa ipsum erant, delectabantur uerbis hisce, & nouitati rerum, quae audiebant, aduertebant animum. Alius autem quidam, cui nomen Chleuocharmus, pallium habens admodum putre, sine calceis, & tegmine capitis incedens, interloquebatur dentibus applaudens, ut demonstrauit mihi malè uestitus quidam, qui ex montibus aduenerat, de tonsa coma, in theatro per scriptum nomen literis Hieroglyphicis (hoc est, sacris, & arcanis notis) quod iste auro inundaturus esset uiam publicā. Ego uero inquam, At iuxta Aristadri & Artemidorī praecepta,

non ita bonum euentum habebunt haec inter uos somnia. Sed tibi quidem debita multiplicabuntur, secundum proportionem pensionis, iste autem quā plurimum obulo etiam carebit, tanquam qui multo auro tam diues fuerit. Ac mihi quidem uidemini super Leucadē petram, & somniorum populum consopiti, tā multa somnare, nocte quasi in puncto existente. Illi uero cachinnos sustulerunt uniuersi, ita ut risu propè suffocarent, meq; ignorantia condemnarunt. At ego ad Cratonem conuersus, inquam, Num perperam omnia

ἐξηγήσατο, ut comico modo dicam aliquid,

kk iij

* Hoc est, pro ludo habentur. Si it enim ludi grum apud Graecos Cottabis, de quo apud Athenaeum, Pollucem & Suidam. Vel pro iam strepitum, qualis in hoc ludo fiebat. quo pacto & apud Plautum ponitur: Ne crebrius te Cottabi sonent &c.

Redis ad propositum.

Narratio.

ἐξηγήσατο, ὡς ἔστιν, ὡς ἔστιν, ὡς ἔστιν.

* Verbum hoc, ut positum erat reliqui, quemadmodum et quod mox sequitur, ὡς ἔστιν, ut de reliqua sententia quisque per se estimet, quid ἵς significatum uoluerit. Quāquam primo loco dubitari possit, an potius legendum sit κατὰ λέξιν λέγοντες, pro eo quod est, delebit residua, uel summae restantes, uel simile aliquid, à uerbo λέγοντες, quod residuum esse significat.

De somniorum significationibus hic scribere.

Leuca petra.

Hoc est, ut uerbis indagari, seu olfeci.

Mefori.

Mefori.
Mefori.
Mefori.Telemachus
scilicet ut
Odys. r.Mefori.
Mefori.
Mefori.Mefori.
Mefori.
Mefori.

& non iuxta Aristandrum Telmifensem, & Artemidorum Ephesium inuesti-
gaui somnia? Tum ille: Tace inquit, Critia. Si enim silentium ages, edocebo te
factorum pulcherrima, & quæ nunc futura sunt. Non somnia hæc sunt, sed res ip-
sa. Eventum autem capient in mensem quid dicitur Mefori. Hæc postquam au-
dissem à Cratone, & lubricam ipsorum mentem cognouissem, erubui, & tristi-
ciam præ me ferēs, abij, multis Cratonem inculando. Vnus autem illorum, acce-
bum, & Titanicum quiddam obuens, arreptum me ueste, uellicabat, conuen-
tionem fecisse & credens, & ab inueterato illo numine instigatus, uerbis autem
hæc extendendo, persuadet mihi infelici, ut ad præstigiatores istos homines ac-
cederem, & in diem atram, quod dici solet, incurrerem. Dicebat enim se, omnia
ex ipsis, quæ ad sacra & arcana pertinerent, edoctum esse. Atq; ita pertransi-
mus, ferreasq; portas, & ærealimina. Multis autem superatis schaliis, in domum
aurato fastigio insignem ascendimus, qualem Homerus Menelai fingit esse.
Atq; ipse quidem omnia illa contemplabar, quæ insularis ille adolescens. Video
autem non Helenen, mehercle, sed uiros in faciem inclinatos & pallefcentes. Il-
la autem ubi me conspexerunt, gausi sunt, & ex aduerso ad nos accesserunt. De-
cebant enim: num quod triste nuncium afferremus. Nam uidebantur isti, quàm
pessima optare, gaudebantq; tristibus et malis, perinde atq; in theatro furia. Ca-
pita autem inter se iuncta tenentes consufurrabant. Postea interrogabant me:

Quis nam hominum, aut unde es, quæ patria, quiq; parentes. Sunt tibi.
Nam Chrestus quidem esse appares utique ex habitu. Tum ego: Pauci, inquam,
Chresti, hoc est, frugi sunt, quemadmodum ubiq; uideo, Critias autē nomen mi-
hi est, Ciuitas uero inde, unde & uobis. Vt autem sublimes illi & in aëre gradi-
entes interrogarunt, quo pacto se res ciuitatis, & mundus adeo totus haberet,
respondens ego: Benè, inquam, habent, & insuper etiam habebunt. Illi autem
abnuentes supercilijs, haud ita, inquirunt, Malè enim parturit ciuitas. Tum ego
secundum ipsorum mentem: Vos inquam, supra terram, & in sublime sublatis,
& ceu ex alto cuncta intuētes, acutissimè & hæc intellectu assecuti estis scilicet.
Sed quo pacto ea quæ in æthere sunt, habent sese? Num deficiet sol, & ad per-
pendiculum luna interponetur? Num Mars quadrangulo aspectu solem aspi-
ciet, & Saturnus ex diametro eundem? Num Venus cum Mercurio congre-
ditur, & Hermaphroditos procreabit, quibus uos delectamini? num pluuia im-
petuosas ac uehementes demittent? num densa niue terram infestent? Gran-
dinem aut & rubiginem? deuoluent? Num pestem ac famem immittent? num
uas illud fulminiferum exundat, & tonitruicum receptaculum repletum est?
At isti, quasi cunctis præclare gestis, deblaterabant sua ista amabilia, quod uide-
licet res statim immutandæ essent, perturbationes autem et tumultus ciuitatem
intuasuræ, & exercitus ab hostibus mox superandi. Ob hæc itaq; animo contur-
batus, & quemadmodum illex incensa, intumescens, magna uoce exclamaui, o
miseri hominum, ne uana adeo loquacitate efferramini, acuentes dentes aduer-
sus uiros, leonum animos præ se ferentes, spirantes hastam & lanceas, & candi-
cantes cristis galeas. Sed ista in uestrum caput conuertantur, quando ita patriæ
uestram deprimitis. Non enim in aëre gradientes ista audiuiſtis, neq; negotio-
sam mathematicam perfectè adeo assecuti estis. Quod si uero uaticinia uos, &
præstigia huc induxerunt, duplex ignorantia nomen sustinetis. Nam hæc mu-
lierum atq; anicularum inuenta sunt & ludicra, Pleriq; enim huiusmodi res mu-
liebres curæ prosequuntur. TRIB. Quid autem ad hæc responderunt, o opti-
me Critia, isti mente pariter & sententijs deronsi? CRI. Cuncta hæc præterie-
runt, ad cogitationes illas à se inuentas et exercitatas confugientes. Dicebant e-
nim, soles decem ieiuni & absq; cibo perseuerabimus, & ad hymnos tota nocte
decantandos uigilantes, talia somniamus. TRIB. Tu uero quid ad ipsos dixisti?
Magnum enim & attonitum quiddam responderant. CRI. Confide, nihil igitur
naum

tum. Cōtrā enim respondi pulcherrimē. Nam quæ uulgo ab urbanis, inquam, de uobis factantur, quando somniatis, huiuscemodi scilicet proferuntur. Ista autem quasi quiddam caninum subridentes, extra lectulum aliquantum progrediuntur. Ego uero, si uera sunt, inquam, talia, o ætherij, haud unquam sanè tuto ea quæ futura sunt, inuestigabitis, sed persuasi ab ipsis nugabimini, quæ neque sunt neque futura sunt. Verum hæc quidem, nescio quo pacto nugamini, somnijs credentes, & quæ optima sunt, abominamini, malis autem delectamini, haud sanè quicquam abominatione ista promouentes. Quamobrem missas facite, alienas istas imaginationes, & praua consilia, uaticiniaq; necubi deus uos in malam rem hinc eiciat, eo quod patriæ mala imprecamini, & uerbis adulterinis ac perditis illam affamini. At isti unum eundemq; omnes animum habentes, me multum increpabant. Ac si placet, ista quoque tibi addā, quæ me etiam perinde ut statuas, elinguem ac mutum reddiderunt, donec me frugi ista tua loquela, cum iā propē in lapidem conuersus essem, resoluit, & in hominem rursus restituit. TRI. Tace Critia, neque nugæ istas longius extenderis. Vides enim quomodo intumuerit mihi uenter, & quasi imprægnatus eam. Morsus enim sum uerbis à te modo dictis, perinde ut à cane rabiola, ac nisi medicamentum aliquod obliuionem inducens, hausero, atq; ita conquiescam, memoria hæc mecum cohabitans. & quasi domi apud me residens, magnum aliquod malum procreabit. Quamobrem missos istos facito, precationem à patre incipiens, & celebre illud carmē ad finem apponens. Sed quid hoc? an non Cleolaus hic est, is qui pedibus longum adeo incedit. Seriò autem uenit & accedit. Num alloquemur ipsum? CRI. Atq; admodum. TRIE. Cleolæ, nequid cursu præteruehare, neque prætereas nos, sed accede lætus, si quidem nuncium aliquod affers. CLE. Saluete ambo, o præclarum par amicorum. TRIE. Quæ autem est festinatio ista? permultum enim anhelas. Num nouum aliquid gestum est? CLE.

Cecidit supercilium illud olim Persidis
Fama celebratum, atq; Susa, urbs incluta,
Cadet autem & omnis terra nobilis Arabum,
Valida imperantis dextera & uir roboris.

CRI. Hoc illud est, ut semper deus non negligit bonos. Sed auget, prouehens, in melius. Nos autem o Triephon, pulcherrima inuenimus. Sollicitus enim mecum ipse eram, quidnam in morte liberis meis testamento relicturus essem. Nosti enim paupertatem meam, quemadmodum ego tuas res quoque. Hoc igitur sufficit liberis, Dies uidelicet imperatoris. Neque enim diuitiæ nos deficient, neque nos populus perterrebit. TRI. Et ego, o Critia, hæc relinquam liberis, ut uideant Babylonem perditam, Aegyptum in seruitutem redactam, Persarum liberos seruilē ætatem agentes, excursions Scytharum sedatas, utinam igitur & prorsus propulsatas. Nos autem illum Athenis ignotum inuentum, adorantes & manus in cælum tendētes, gratias illi agemus, ut qui digni facti fuerimus, huiusmodi potestati atque uirtuti subiecti esse. Reliquos autem istos, nugari sinamus, contenti pro ipsis dicere notum illud, quod prouerbio dici solet: Non est guræ Hippoclidī.

*Videtur in
Historia Tran
iani intelli
re, qui Ctesia
phomē et Bā
bylonē, et an
lia multa Oa
ritis in pote
statē redegit*

Hic dialogus, inter nothos Luciani refertur.

CHARIDEMVS SIVE DE PVLCHRITVDINE,

IACOBO NICYLLO INTERP.

LUCIANI
ARGUMENTVM

Nec hic Dialogus Luciani videtur esse id quod Aldus quoque annotauit, et cum ex filo, quinquaginta
is multo simplicior hic, quam in superiore est, cum ex reliquo totius corporis contextu apparet.
Continet autem encomium pulchritudinis seu forme, tribus orationibus diuisum, in pote a tribus personis
in conuiuiis tractatum, quarum priores due prestantiam ac dignitatem pulchritudinis commendat, multum
et ad hoc decorum pariter, et hominum adhibitis exemplis. Postrema autem etiam uim et effectum illius
et ex mutua collatione reliquarum uirtutum, et eorum que uulgo inter bona recensentur. Cetera plana sunt.

HERMIPPVS.



Exordium dia-
logi à narra-
tione.

EAMBU LABAM fortè heri, in suburbio, Charideme, simul
ut ex agrorum aspectu me aliquatulum reficerem, simul
etiam quietis & ocij gratia, fortè enim tū meditabar quip-
pam. Obuiam igitur mihi fit Proxenus Epicratis filius.
Allocutus autem ipsum, quemadmodum consueueram, in
terrogabam, unde ueniret scilicet, & quo iturus esset. Tū
ille, uenire se quidem etiam ipsum responderet, huc oblecta-

tionis gratia, quum ex agrorum aspectu percipere consueuisset, refici autem uel-
le etiam temperata ac leui aura, quæ illos afflaret. Cæterum redire se à conuiuiis,
quod pulcherrimum peractum fuisset in Pireo apud Androclum Epicharis filia-
um, qui ob partam uictoriam, Mercurio sacrificasset. Vixisse autem ipsum in Di-
alsijs, libro quodam recitato. Cōmemorabat autem cum alia multa, quæ ibi acta
essent, urbana & festiua, tum uero & pulchritudinis encomia, à uiris dicta aie-
bat, quæ ipsum quidem non posse referre, oblitum eorum præ senectute uide-
licet: deinde etiam alioqui non ita multum circa orationes dicendas uersatum.

Essa lonis fu-
ere Athenis
Diasia & uo-
d' ioc' & yey
au' dous rās
ōons, ut sui
dat ait, appel-
lata.
Petitio taci-
ta.
Extenuatio.

Te uero, facile commemoraturum, ut qui & ipse encomium dixisses, & cæteris
per totum conuiuium, animum aduertisses. **CHAR.** Facta sunt hæc Hermippe,
ut dicis, Veruntamen neq; mihi facile fuerit, accuratè cuncta persequi. Neq;
nim possibile erat omnia exaudire, multo adeo tumultu excitato, & ab ijs qui
ministrabant, & ab ijs qui cōuiuabantur, & alioqui etiam ex difficilioribus hoc
est, meminisse eorum uerborum, quæ in conuiuiis fiunt. Nosti enim quàm obli-
uiosos reddant, etiam eos qui alioqui plurimum memoria ualent. Sed tamen
tui gratia, quoad potero, commemorare tibi illa conabor, nihil eorum præter-
mittens, quæcunq; memoria consequi potuero. **HERM.** Proinde ob hanc rem
gratiam tibi habeo. Verum enim si mihi totam à principio narrationem repeti
ueris, puta & quis liber fuerit, quem recitauerat Androcles, & quem, recitato
eo superauerit, postremo & quosnam uos, ad conuiuium uocarit, ita demum
plenam apud me gratiam inibis. **CHAR.** Ipse quidem liber, encomium Herculis
erat, ex somnio quodam, ceu dicebat, ab ipso compositum. Vicit autem Dioti-
mum Megarensem illum, pro spicis, imò uero pro gloria cum eo certans. **HER.**
Quid autem libri erat, quod ille recitauit? **CHAR.** Encomium Castoris & Pola-
lucis. Dicebat autem se quoq; ex magnis periculis ab illis seruatum, hanc illis
quasi quandam gratiam persoluisse: præsertim cum ab illis etiam confirmatus
fuisset, de summis nauium uelis in extremo discrimine ipsi apparentibus. Adeo-
rant autem in conuiuiis & alij multi partim cognati ipsius, partim alijs familia-
ritate iuncti, qui uero memoratu digni sunt, quicq; totum conuiuium cohonestarunt,
laudesq; pulchritudinis uerbis persecuti sunt. Philo erat, Dintæ filius, &
Aristippus Agasthenis, tertiusq; ipse. Accumbebat autem nobiscum & Cleo-
nymus, formosus ille, Androclis nepos, adolescens uelut tener & delicatus, quæ
mentem tum habere utiq; uidebatur. Admodum enim attentè auscultabat, quæ
dicebantur. Primus itaq; Philo de pulchritudine incipiebat dicere, facto in hæc
modum exordio. **HER.** Nequaquam, amice, ne mihi prius ipsa encomia exordi-

Materia cer-
taminis, et cō-
mij causa.

Persona.

are

are, quàm causam quoque exposueris, qua adducti, ad hoc argumentum tractandi dum processeritis. CHAR. Præter remmoris nos, o optime, qui tibi iam dudum potuissimus, uniuersa oratione exposita, iterum hinc abire. Veruntamen quid agas, quando quis ipsa, amicus existens, tantopere urgeat? Necessè enim est quid uis etiam amici causa perpeti. Causam igitur quam quaris, qua ad hoc argumentum compulsi sumus, ipse Cleonymus, formosus ille fuit. Cum enim medius inter me & Androclum, cuius nepos erat, sederet, multus ab Idiotis sermo de eo fiebat, qui & respiciebant ad ipsum, & ad formam eius, plus quàm obstupescabant. Propemodum igitur cæteris omnibus postpositis, sedebunt encomia adulescentis persequentes. Nos autem admirati illorum erga pulchritudinem amorem ac studium, & simul collaudatis ipsis, segnitiam quandam arbitrati sumus esse, uerbis ab Idiotis superari, præcipue de pulcherrimis dicendo, quo solo nos illis præstare putaremus. Atque ita de pulchritudine uerba facere coepimus. Visum igitur nobis est, haud nominatim dicere laudes pueri, neque enim honestum fore, nam hoc pacto præcipituros nos ipsum in maiorem insolentiam esse, sed tamen neque, ut illos, in compositè adeo, & ut cuique fortè succurrisset, sed seorsim singulos, quacumque de re proposita commemorasset. Atque ita Philo, primus ex oris, in hunc modum uerba fecit. Quàm indignum uero est, quod, cum quæcunque in singulos dies agimus, pro ijs tanquam pulchris, omnem operam ac diligentiam adhibeamus, de ipso pulchro sermonem nullum habemus, sed perinde ac si lites ac tacti sedemus, ac si metuamus, ne fortè uerbum aliquod, de ijs, pro quibus tantopere laboramus, uel imprudentibus nobis excidat. Atqui uerè quidam aliquis oratione merito utatur, se, cum de illis, quæ nullius precij sunt, tantopere contendat, de eo quod omnium pulcherrimum est, planè cōticescat? aut quo modo id quod in uerbis pulchrum est, rectius quàm omnia alia seruari poterit, si de ipso fine eorum, quæ quotidie aguntur dicere prætermittamus. Verum ne uidear monere quidem scire, quo pacto oporteat nos circa pulchrum affectos esse, dicere autem ipsum, de eo nihil posse, quoad fieri potest, de eo breuiter commemorare conabor. Nam pulchritudine omnes quidem cupierunt potiri: pauci autem omnino fuerunt, qui illam affecti fuissent. Qui uero donum hoc fortè adepti fuere, illi omnium beatissimi fuisse uisi sunt, & apud deos, & apud homines merito honore affecti. Atque huius rei argumentum tale fuerit. Nam eorum quæ ex Heroibus in numerum deorum recepti sunt, Hercules, & Dioscuri, & Helene, Iouis filij sunt: quorum ille quidem, fortitudinis causa, honorem hunc consecutus esse dicitur. Helena autem pulchritudinis gratia, cum se ipsam in deam mutasse, tum fratribus Dioscuris, causa fuisse, ut ante ipsam, in cælum ascenderent, ijs quæ cæteri uita functi sub terra obnoxij premuntur, exoluti. Quamquam etiam, quicumque hominum dignus unquam iudicatus fuit, ut deorum consuetudine frueretur, alium reperire non licet, quàm qui pulchritudinis particeps fuisset. Nam & Pelops eadem hac causa cum dijs Ambrosiæ particeps fuit, & Ganymedes ille Dardani, hoc pacto miscuisse nectar dicitur, omnium summo deorum. Quare etiam ipsum neque ullum deorum cæterorum alium uoluisse secum uenationis huius, amorum suorum uidelicet, participem fieri, sed sibi soli decorum arbitratur esse, in Gargarum Idæ deuolare, atque inde amicum suum, in eum locum, ubi per omne tempus cum illo consuetudinem haberet, subducere. Tantam autem curam ille semper habuit pulchrorum, ut non solum cælo dignatus eos fuerit, illuc ipsos attollens: sed & ipse in terram quocumque fors tulit, descenderit, ut cum amatis singulis locis congregaretur. Ac eam quidem ob rem, in cygnum conuersus, cum Leda rem habuit, ob eandem autem & Tauri facie Europam rapuit. Assimilatus autem Amphitryo ni, procreauit Herculem. multaque alia Iouis uasframenta enumerare quispiam possit, quibus ille eorum congressu, quorum desiderio tenebatur, potitus fuit.

Quod

Occasio eno
comij dicendi.I. Encomium
Philonis.Exordium ab
obiurgatione
ex loco com
muni.

Propositio.

Confirmatio
ab exemplis
deorum et
hominum.

Homerum in
telligit, apud
quos ista illa
des. et
præcipue ha
bentur.

Quod aut maximum est, quodque merito aliquis admirari posset, est ille cum dijs uersaretur (neque enim hominum ulli cōuersatus est, præterquam pulchris) quoties inter illos concionem aliquam habuit, ita austerus fingitur à communi Græcorum poëta, ut in priore quidem oratione, Iunonem, quanquam illa antea ubi que increpare ipsum consueuisset, nihilominus, tamē ita perterrituerit, ut ea satis habuerit, quod nihil grauius pateretur, & intra uerba duntaxat, illius ira confisteret. In posteriore autem, deos uniuersos nō minore terrore affecerit, terram unā cum ipsis hominibus, & mare quoque, in sublime sublaturum sese minatus. At uero quoties cum pulchris congressurus esset, ita mansuetus, & blandus, omnibusque æquabilis redditur, ut apud omnes alios, etiam ipso eo, quod Iuppiter est depositus, uidelicet ne molestus, aut ingratus cuiquam eorum, quos amat, uideatur, alienam aliquam formam induat, eamque pulcherrimam, & qua maximē putat, intuentem alluci posse. Tantum reuerentiæ & honoris pulchritudini exhibet. Ac non solum ipse quidem Iuppiter ita pulchritudine captus est, cæterorum autem Deorum nullus, ut hæc magis accusationem Iouis continere uideantur, quam pro pulchritudine dicta esse, sed si quis diligenter considerare uolet, omnibus etiam dijs eadem hæc accidisse uidelicet deprehēdet. Ut, uerbi gratia, Neptunum Pelopis forma captum fuisse. Hæcynthi autem Apollinem, & Mercuriū Cadmi. Præterea neque deas pudet pulchritudine superatas ac captas uideri, sed hanc quasi emulationem quandem honoris inter se habent, puta eam quæ cum pulchro aliquo rem habuit, narrare posse, hominibus sese dedisse. Iam uero, cum ex cæteris omnibus, unaquæque suæ accertæ rei præses sit, de ijs, quibus quæque præest, nulla cum altera contendit, sed Minerva quidem cum hominibus ad bellagerenda præsit, haudquaquam cum Diana de uenatione pugnat, eodemque modo & illa Mineruæ de re militari concedit. De nuptijs autem Iuno Veneri, neque hæc illi molesta est ob ea, quibus illa præsidet. At contra singulæ ob formam & pulchritudinem eousque animo efferuntur, omnesque alias excellere sibi uidentur, ut cum Eris ipsas inter se mutuo discordes & inimicas reddere ueller, nihil aliud obiecerit illis, quam pulchritudinem, rata hoc pacto facillimē sese hoc quod uolebat, effecturam esse. Ac prudenter sanē hoc excogitauit. An si madueritque uel inde aliquis pulchritudinis potestatem. Nam postquam pomum illud accepissent, & inscriptionem legissent, cum unaquæque suum illud esse censeret, neque tamen ulla contra se ipsam suffragium ferre sustineret, quod uidelicet altera turpior esset, ad Iouem, harum quidem patrem, illius autem etiam fratrem & coniugem deueniunt, litem hanc illi disceptandam committentes. Ille autem cum & per se ipse sententiam, quamnam earum pulcherrima foret, proferre posset, & multi fortes, & sapientes, & prudentes cum in Græcia, tum inter Barbaros essent, quibus eadem causa delegari potuisset, Iudicium hoc Paridi, Priami filio commisit, manifestum adeo calculum ferens, quod & prudentiam & sapientiā, & uires pulchritudo anteiret. Porro tanto semper studio tantaque cura, formosæ audire expetiere, ut & heroum pariter, & deorum exornatori poëtae persuaserint, non aliunde magis, quam à pulchritudine sese appellare. Proinde libentius audierit λικύλευσθαι (hoc est, ninetis lacertis) Iuno, quam, πρὸς βαδία, & ἑρμῆος τῆς μεγάλης κούρης (hoc est, antiqua dea, & Saturni magni filia) Mineruæ autem neque Tritogeniæ, quam Glaucopis uocari maluerit. Et Venus, uniuerso etiam redemerit, nominari χρυσῇ, hoc est, Aurea. Quæ cuncta ad pulchritudinem pertinent. Atqui hæc non modo argumento atque indicio sunt, quo pacto illi, qui potiores habentur, circa hanc se gerant: sed & testimonium perhibent neutiquam falsum, quod cæteris omnibus, præstantior eadem sit. Proinde Minerva quidē fortitudine pariter & prudentia præstare illam suffragatur, utrique enim harum præsidet ipsa. Iuno autem uniuersa dominatione, atque potentia, expetendam magis esse, sententia sua declarat, in partem etiam Ioue tanquam patrono, aduocato.

eato. Quod si igitur diuina adeo res & ueneranda, pulchritudo est, deinde et dijs tantopere ambita & affectata, quomodo tandem honestum nobis fuerit, si non & ipsi deos imitantes, cum rebus tum uerbis, quibuscunque modis poterimus, pulchritudini patrocinemur? Atque hæc quidem Philo, de pulchritudine perorauit, hoc quoque ad finem addens, quod etiam plura hic dicturus fuisset, nisi sciret uerboſitatem inconuiuijs longiorem improbari. Cæterum post illum statim Aristippus uerba facere coepit, multis antea ab Androcle inuitatus. Neque enim uolebat primo, ueritus proximo post Philonem loco dicere. Exorsus autem inde est: Multi sæpe homines (inquit) omittentes de rebus optimis & nobis conducentibus dicere, ad alia nescio quæ argumenta abripi consueuere, ex quibus sibi quidem famam comparaturos se putant, auditores autem uerbis nihil conferentibus obtundunt. Ac dicere solent, alij quidem de iisdem rebus inter se uerbis contentes; alij autem ea, quæ non existunt, commemorantes, alij etiam de ijs de quibus minimè necesse est, uerba facientes. Quos sanè decebat omnibus hisce relictis, quo pacto conducibile aliquid dicere fortè possit, apud animum cogitare. Hos igitur, quando nunc ego de ijs, quæ existunt, nihil sanè cognouiſſe existiſtimo, et alioqui autem, etiam aliorum ignorantiam de rebus optimis, reprehendentem in eadem uicia incurrere, omnino stulticiæ cuiusdam esse puto: idem argumentum orationis utilissimum atque pulcherrimum auditoribus proponam, quodque omnis, quicumque etiam fuerit, fatebitur, scio, dignissimum esse, quod pulcherrimum quoque uocetur. Quod si igitur de alia aliqua re uerba faceremus, & non de pulchritudine, satis fuisset unum aliquem dicentem audisse, & exinde argumento eo relicto, ad alia transiſſe: nunc autem præsens hoc, tantam dicendi copiam præbet ijs, qui de eo orationem instituunt, ut haudquaquam, si quis pro dignitate ipsum non tractarit, ob id infelicitè sibi successiſſe rem arbitrari debeat, sed si post multos alios, nonnihil ad priores laudes etiam ipse conferre potuerit, benignior rem fortunam experiri putetur. Nam quod manifestè adeo, à superioribus, in honore habitum semper est, ab hominibus autem ita pro re diuina, & opere precio digna, existiſſimatum, omnibusque quicumque uiuunt, peculiare ornamentum existit, præterea & eos, quibus adest, ab omnibus amari & coli: illos autem quibus abest, odio haberi, neque dignos adeo, quos aspicias, uideri, facit, quisnam dicendi facultate præditus tanta fuerit, ut id pro eo ac dignum est, laudare sufficiat? Veruntamen, quoniam ita multis ipsi opus est laudatoribus, ut uix unquam pro dignitate tractari queat, nihil alienum aut indecorum fuerit, etiam nos aliquid de eo dicere conari, quanquam uerentes nonnihil, uerba facere post Philonem.

Adeo autem omnium quæ sunt ueneratione dignissima, maximeque diuina res, pulchritudo est, ut etiam, si omittamus dicere, quibus honoribus dii pulchros afecere, superioribus certè temporibus illis, Helena ex Ioue nata, in tanta apud omnes homines admiratione fuerit, ut cum adhuc infra ætatem esset, Theseus ob aliam quandam rem in Peloponnesum profectus, conspecta illius forma in tantam admirationem ipsius uenerit, ut cum & regnum haberet maximè tutum, & gloria excelleret nequaquam uulgarè, nihilominus tamen putarit, sibi uitam uitalem, ut ille ait, non esse, si illa carere deberet: rursum autem se omnes alios felicitate supergressurum esse, si secum illam cohabitare contingeret. Atque hoc modo cum apud sese animatus esset, à patre quidem ipsius accipere illam desperauit, neque enim elocaturum ipsum illam, cum nondum ad iustam ætatem peruenisset, cæterum imperio illius contempto atque despecto, spretisque in super etiam omnibus, qui tum in Peloponneso agebant, potètibz assumpto Pirithoo, qui ipsi in raptu adestet, à patre ut abreptam in Aphidnam, Atticæ regionis oppidum asportauit. Tantam autem gratiam habuit Pirithoo pro hoc auxilio præstito, ut ipsum per omne deinde tempus ita amarit, ut etià posteris in exemplum abierit, Thesei et Pirithoi amicitia. At postquam etià illi oportebat ad Plutonis perficiſci regnum ambiètem filiam Cereris

Epilogum

II. Encomiū

Aristippi.

Exordiū à

reprehensione

Sophistarū, si

mille Isocra-

tis periculis, in

oraculo de Lu-

dibus Helenæ

unde etià hu-

ius oraculo ple-

raq; sumpta

uidentur.

Attentio ab ip-

sare rei præ-

stantia.

Propositio:

Confirmatio

ab exemplo

Thesei et He-

lenæ.

Amplificatio

à consequen-

tiis.

Proq;

Proserpinam, postquam multis ipsum dehortatus à proposito, ne quid tale tem-
 taret, auertere non potuit, unâ cum ipso profectus est, arbitratus debere se hanc
 illi referre gratiam, ut pro eo etiam animam in periculum poneret. Cæterum ubi
 hoc profecto peregre, illa Argos mox rediisset, postquam ætate nubilis facta
 est, quanquam principes Græciæ, & formosas alias, & ex parentibus præclaris
 natas, ex tota ea terra ducere uxores sibi possent, nihilo minus tamen conueni-
 entes, huius proci facti sunt, cæteris omnibus, perinde ut uisioribus contemptis.
 Scientes autem, quod non absq; certamine ab uno aliquo ducenda esset, meruen-
 tesq; ne pugnantibus inter se aliquibus, bellum inde toti Græciæ oriretur, de cõ-
 muni sententiâ in hæc uerba iurarunt, quod omnes auxilium ferre uellent ei, qui
 cum uxorem hanc ducere dignatus fuisset, neq; cuiquam concedere, qui iniu-
 ria aliqua afficere illum aggressus esset: existimantes uidelicet, quisq; sibi auxili-
 um & societatem hanc parari. Propria quidem igitur sententiâ frustrati omnes
 sunt, præter Menelaum, communis autem pacti experimentum statim adeo de-
 derunt. Non enim multo post, cum contẽtio inter deas de pulchritudine orta es-
 set, disceptatio eius litis Paridi Priami filio delegata fuit. Qui cum iudicio infestus
 or esset, quàm ut inter corpora dearum cognoscere posset, donorum autem con-
 geretur iudex fieri. Ac Iuno quidem offerret illi totius Asiæ imperium, Minere-
 ua robur & uires ad bella, Venus autem Helenæ huius nuptias: Ipse uero con-
 trâ secum ita cogitaret, quod imperia quidem etiam uisibus & contemptis ho-
 minibus obuenire possent, Helena autem, non statim ullus posteriorum dignus
 futurus esset, nuptias huius cæteris rebus omnibus anteposuit. Postea uero ex
 orta celebri illa expeditione contra Troianos, & Europa tunc primum contra
 Asiam bello concitata, cum Troiani possent Helena reddita, sine periculo ac me-
 tu terram suam retinere, Græci autem hanc illis habendam permittentes, omni-
 bus illis difficultatibus, quæ ex bello & expeditionibus percipiuntur, liberatis
 neutri consulere sibi ipsi uoluerunt, rati non aliam pulchriorem belli causam,
 ob quam morerentur, inuenire se posse. Iam uero & dii, cum certò sciret liberos
 suos in eodem bello perituros esse, haudquaquam illos ab eo absteruerunt, sed
 ad id ultrò proficisci fecerunt, rati non minorem inde gloriam cõsecuturos eos
 esse, si pro Helena mortem obissent, quàm quod deorum filij procreati essent.
 Et quid attinet de filiis deorum dicere? cum ipsi dii maiore grauioreq; certami-
 ne inter se eodem bello congressi fuerint, quàm tunc, cum contra gigantes bel-
 lum gessere. Nam in illo contra Gigantes communibus ac mutuis auxilijs dimi-
 carunt: hic autem ipsi contra se ipsos arma rulerunt. Quosane argumento, quod
 nam aliud manifestius aut clarius esse potest, quanto etiam ipsis dijs iudicijs, cõ-
 teras mortalium res omnes antecellat pulchritudo? Nam cum pro aliarum qui-
 dem rerum nunquam ulla ullo modo inter sese discordes fuerint, pro pulchritu-
 dine autem, non solum filios suos in mortem obtulerint, sed ipsi inter se dimica-
 rint, nonnulli autem etiam uulnerati fuerint: an non omnibus adeo calculis cen-
 fuerunt pulchritudinem cæteris rebus uniuersis anteponendam esse? At enim
 ne penuria quadam de pulchritudine dicendõ, circa hunc locum commorari diu-
 tius uideamur, ad alium hinc trāsire uolo, haudquaquã his quæ antè dicta sunt,
 ad comprobendam pulchritudinis dignitatem, inferiorem, nempe ad Hippo-
 damiam Arcadis illius Oenomai filia. Quàm multos enim ille, pulchritudine
 huius captos, ostendit, mortem lubire uoluisse potius, quàm ab hac dissociatos,
 lucem intueri. Nam postquam adultam ætatem attigit puella, illamq; pater nõ
 paruo interuallo cæteras omnes antè se conspexit, ipse quoq; forma illius cap-
 tus est. Tanta enim hæc in illa excellebat, ut etiam eum, à quo nata fuerat, præter
 naturam illexerit. Proinde cum ipse quidem illam apud sese retinere cuperet, ea
 locare autem uelle ei, qui dignus illa foret, simularet, ut hominum accusationem
 puta, euitaret, technam quandam machinatur, cupiditate sua multo iniustiorẽ,
 per

Aliud exam-
 plum Hippo-
 damie &
 procorum.

per quam putabat, id quod animo intendebat, facillimè sese conficere posse. Nam currui, quem quoad fieri maximè potuerat, ad celeritatem arte comparat, equis, quæ ea tum ætate in Arcadia omnium uelocissimi erant, iunctis, cum procis puellæ, aurigatione certabat, ei uidelicet, qui certamine superasset, sponfam illam proponens; qui uero uictus esset, illum capite priuandum edicens. Iubebat autem etiam ipsam unâ conscendere currum, quo uidelicet illi, dum uultu in illa defixi hærent, interea aurigandi currum obliuiscerentur. Cæterum cum qui primus certamen hoc inisset, successu caruisset, & præterquam quod à puella, etiam uita excidisset, reliqui cum ad certamen obeundum cunctari, & eorum quæ semel decreuissent, quicquam detrectare, futile ac iuuenile quiddam esse censerent; rursus autem crudelitatem Oenomaï detestarentur, alius alium præuertit moriendo, perinde ac si metuerent, ne non pro puella illa mori possent. Ac processit cædes ea, donec tredecim eorum iuuenum interficerentur.

At dñ, cum illum ob prauitatem hanc odio haberent, pariter autem & eos qui mortui fuerant, & puellam miserarentur, alteros uidelicet, quod tantæ rei possessione priuari essent: puellam autem, quod forma sua per ætatem frui non posset, pro iuvene eo, quicumq; mox certaturus esset (erat autem is Pelops) curam aduertentes, & currum illi donant pulchriorem arte factum, & equos immortales, quorum ope puella potiturus, ac dominus illius futurus esset. Et sanè factus quoque est, focero ad metam & terminos uictoriæ occiso. Adeo pulchritudo ipsa, cum hominibus diuinum quiddam esse uidetur, & ab omnibus colitur consuevit, tum à dijs quoque sæpenumero cum summo studio obseruata est. Quam obrem neque nos quispiam reprehendere meritò poterit, quod quasi quoddam operæ precium putamus, hæc de pulchritudine disseruisse. Atq; ad hunc modum & Aristippus orationem suam peregit. HER. At tu etiam restas Charideme: quare fac, ut quasi quandam coronidem imponas oratione tua, pulchris hisce de pulchritudine dictis. CHAR. Nequaquam, per deos quæso, ulterius progredi me cogas. Satis enim sit, indicasse tibi, & quo pacto conuersari fuerimus, & hæc quæ modo dixi. præsertim cum ne illa quidem satis adhuc meminerim, quæ modo commemorauit. Multò enim facilius ea memoria repetueris, quæ ab alijs dicta sunt, quam quæ ipse dixisti. HER. Hoc igitur illud est uidelicet, quod ab initio consequi me cupiebam. Neque enim mihi tantopere orationes aliorum, ac tuam audire cura fuit. Quare si me hac priuaueris, etiam illa frustra laborasse te scias. Sed per Mercurium quæso, totam adeo orationem, quemadmodum à principio exorsus fueris, mihi recita. CHA. Satius quidem fuerat, contentum his, quæ dixi, à difficilioribus abstinere me: at tamen quando ita cupis, & nostram audire orationem, in hoc quoque morem tibi gerere necesse est. Proinde hoc pacto ipse quoque uerba feci:

Si primus ipse cœpissem de pulchritudine dicere, procemijs fortasse frequentibus & densis opus haberem, nunc autem quando post multos alios, qui ante me uerba fecerunt, dicturus sum, nihil alienum puto, fuerit, si illorum antè dictis, perinde ac procemijs quibusdam usus, sequentem orationem subiungam. Præsertim cum non alio loco, sed hoc in conuiuio, eodemq; die, orationes istæ habeantur, ita ut liceat & præsentibus latere nos, perinde ac si non quisque priuatim uerba faceret, sed eandem singuli per uices prosequantur orationem. Proinde alteri quidem sufficerent ad laudem utique comparandam, ea, quæ uestri unusquisque seorsim de pulchritudine dixit. At uero hic adhuc tantum superest, ut & ijs, qui post nos uenturi sunt, extra ea quæ nunc dicta sunt, satis laudem ad prædicandam illam suppetat. Plurima enim undiq; circumstant, quæ & ipsa eam de se opinionem prebent, quasi singula eorum primo loco dici debeant, non aliter atq; in prato aliquo floribus foecundo, ubi semper ea quæ nouissime apparent, carpentes potissimum alliciunt. Ego uero ex omnibus illis de

Epilogus.

III. Encomiæ
Charidemi.Exordiū ab
occasione an
te dictorū, et
loci quoq;Attentio ab
argumēti an
plitudine.

Confirmatio à collatione
effectus reliquorum bono-
rum & pulchritudinis.

Nircum intelligit, quo pul-
chrior aliter Non uenit ad
Troiam, ut Homerum ait,
Iliados 2.

Alia confirmatio à causa.

Locus est Odyssea quarto

Iliados 2. τὸ δὲ πρῶτον
ἔπειτα δὲ τοῦδε καὶ τοῦδε
καὶ τοῦδε.
Alia à collatione cetera-
rum uirtutum.

* ἀναγυρίης γὰρ
hoc est, qui in concionibus
fauorem plebis ambiunt &
ceteri in Laelio populares dicuntur.

lectis, quæ mihi uidebuntur minimè prætereunda fuisse, quàm bre-
uissimè poterò dicam, ut & pulchritudini debitum suum reddam, &
uobis, omiſſa uerborum prolixitate morem geram. Proinde illi qui
dem, qui uel ob fortitudinem, uel ob aliam aliquam uirtutem præsta-
re nobis uidentur, si non quotidie honestis actionibus beneuolentiam
sibi concilient, & nos quodammodo ad amandum se cogant, inuide-
mus illis magis, undecumq; etiam eis negocia, quæ geruntur, minus
benè procedunt. Pulchris autem non modo non inuidemus formam
suam, sed statim etiam ubi aspeximus tantum, capimur, & plus quàm
amamus eos, neq; grauamur, tanquam superioribus, quantum nobis
licitum fuerit, & seruire quoq; illis. Libentius igitur quispiam obedie-
rit formoso alicui, quàm imperauerit ei, qui talis non est, maioremq;
gratiam habuerit formoso, multa iubeti, quàm si nihil quicquam præ-
cipiat. Acceterorum quidem bonorum, quibuscumq; caremus, ulterius
orem assequendi curam nullam gerimus, at pulchritudinis nulla un-
quam nobis satietas oboritur, sed siue Aglaies filium illum, qui cum
Achiuis ad Troiam profectus fuit: siue Hyacinthum formosum illū,
siue etiam Lacedæmonium Narcissum; pulchritudine superemus, ta-
men nobis ipsi minimè satisfacimus, sed semper timemus, ne fortè ui-
deamur apud posteros, ab alijs superati fuisse. Propemodum autē o-
mnium eorum, quæ inter homines geruntur, ut ita dicam, quasi quod-
dam commune exemplum, pulchritudo proposita est. Nam neq; du-
ces negligunt ad pulchritudinem exercitus suos instruere, neq; orato-
res ad eandem orationes suas componere, neq; etiam pictores, imagi-
nes ac tabulas suas secundum illam depingere. Et quid attinet ista re
censere, quorum finis quoq; pulchritudo est? Quin illa quoq; quibus
necessario utimur, haudquaquam prætermittimus, quin omnia, quæ
maximè fieri potest cum summo studio, quàm pulcherrimè appare-
mus. Nam Menelaus quidem, non tantum curauit usum & necessita-
tem ædium, quantum, ut pulchritudine earum ingredientibus quasi at-
tonitos redderet. Et ob hoc sumptuosissimas pariter & pulcherrimas
eas ædificauit. Neq; etiam sententia falsus est. Nam Vlyſſis filius ita
admiratus eas fertur, cum ad percunctandū de patre, eò loci uenisset,
ut ad Pisistratum Nestoridem in hunc modum dixerit:

Talis & ætherij forsan Iouis aula renidet.

Et ipse adolescentis pater non aliam ob causam minis infectas duxit
naues, cum unā cum Græcis ad Troiam proficisceretur, quàm ut aspi-
cientes eorum aspectu obstupescere posset. Et fermè si quis singulas
artes perpendere uolet, reperiet omnes eas ad pulchritudinem tende-
re, eamq; consequi, pro summo ducere. Adeo autem pulchritudo cæ-
teras rescunctas excellere uidetur, ut ipsæ, quæ uel cum iusticia, uel sapi-
entia, uel fortitudine aliqua fiūt, multa alia inuenias maiori precio uel
existimatione digna censeri: at uero, quæ cum hac specie commune a-
liquid habent, ipsæ nihil quicquam melius inuenire licet, ut rursum & il-
lis, quibus hæc coniuncta non est, nihil quicquam inhonestius, atq; in-
dignius. Quippe solos eos qui pulchri non sunt, turpes uocamus, per-
inde quasi pro nihilo habendum sit, quicquid tandem aliquis habue-
rit, in quo ceteros antecellat, si idem pulchritudine careat. Proinde &
eos quidem, qui uel in repub. degentibus imperio præsunt, uel tyran-
norum potestati subiecti uiuunt, alteros quidem populares * uocare
solemus, alteros autem adulatores. Solos autem eos, qui huius potesta-
tis captant, quales Romæ fortassis Tribuni, Athenis autem Rhetores fermè fieri. Et tales à Ci-
cerōe in Laelio populares dicuntur.

si subiecti sunt, & admiramur uidelicet & cum philoponos tum philocalos nominamus, adeoque communes benefactores censemus esse, eos, qui pulchrorum quasi quidam procuratores sunt. Quando igitur ita uenerabilis res, pulchritudo est, ita autem ab omnibus etiam uotis expetitur, & quasi pro lucro putatur, huic ministrare saltem aliquid potuisse, quomodo non merito reprehenderit nos quispiam, quod cum tantum lucrum lucrifacere possimus, ultrò illud prodamus, ne hoc ipsum quidem uerentes, damnum uidelicet quod mox accipiemus? Actantam quidem ego quoque orationem habui, multis, quæ mihi de pulchritudine amplius dicere licebat, omissis, postquam conuersationem hanc in longum adeo progressam, uidebam. HER. Felices sanè uos, quibus tali conuersatione frui licuit. Fermè autem iam etiam ego non minus uoluptatis, quam uos, per te uidelicet, accepi.

Neque hic uidetur Luciani esse.

Hoc est, sedulos, & laborem nullum detrectantes. Deinde et elegantie seu pulchritudinis studiosos. atque his uerbis amatores appellare solebant. Et Socrates quoque ut *ῥαελοεισὶς*, *ῥιλοεισὶς*, & *ῥαυδιστὴς*.

NERO, SIVE DE FOS-

SIONE ISTHMI,

Simodo germanus est, Luciani.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGUMENTVM.

Totus hic dialogus, cuiuscunque tandem est (Nam Luciani esse, neque asseri puto posse, neque prorsus negari) quasi quedam in Neronem inuectiua est, quæ potissimum dementia illius exagitat, quam cum in Isthmo fodiendo, à quo et tituli ratio sumpta est, tum in obediendis Scenicis certaminibus Imperator Romanus exercuit. Hæcque ueluti perpetua facti commemoratio, paucis quibusdam & ceterorum ipsius facinororum exemplis, amplificandi causa, adiectis, quæ tota Musonio philosopho tribuntur, qui Tuscani generis, ut Tacitus ait, cum studia iuuenum præceptis sapientiæ foueret, à Nerone postremo, cum in omnes bonos & claros æque grassaretur, ob linguæ libertatem, ut Suidas addit, interfectus fuit. Huius & alij meminert, & Gellius lib. 16. cap. 1. Cæterum, fuerunt & in hoc dialogo, multa ex coniectura magis quam ex fide, ob exemplaris, uelut apparebat, uiciositatem uertenda quamobrem, ut in postremo operis, eam saltim à lectoribus ueniam posulo, quæ ceteris hactenus in clari & manifestis etiã impingentibus data fuit: præsertim cum in nullo hactenus, quod equidem sciam, legentium fidem fefellerim, ubique cum hoc loco, tum in superioribus, eo, circa quod uel ignorantia, quam et ipsam agnosco, uel alia aliqua de causa, hæsitasset, aut asterisco, aut amotatiuncula aliqua, signato. Quasi nihil aliud, illud certe tamen existimo, occasionem & quasi quandam ansam, ad ulteriora ac ueriora indaganda, alijs me tradidisse.

Exordium
presentis rei
occasione.



* *Exordium*
exordium
Narratio.

* *Exordium*
Exordium
Narratio.

* *Exordium*
Exordium
Narratio.

* *Exordium*
Exordium
Narratio.

* *Exordium*
Exordium
Narratio.

T Isthmi fossio, quæ in manu adeo, ut aiunt, Tyranno fuit, & tibi Musoni, mentem habere græcam uidebatur.

MVSO. Scito Menecrates, etiam meliora cogitasse Neronem. Nam & circuitus Peloponnesi illos supra Maleam, tollere nauigantibus uolebat, Isthmo ad uiginti stadia interrupto. MENE. Hoc autem & emporijs profuturum erat uidelicet, & ciuitatibus cum maritimis, tum etiam illis,

quæ in mediterraneis sitæ sunt. Nam si maritima loca benè habeant, etiam illis quæ interiora sunt, domesticus agrorum prouentus sufficiet. Sed hæc narra quæio Musoni, nobis, ut enim omnes audiendi cupidissimi sumus, nisi si quid aliud seriat rei fortè est, cui tu nunc incumbere cogitas. MVSO. Narrabo, quandoquidem uultis. Nam sat scio, quod plus etiam gratificabor, ijs utiq, qui ad iniucundam adeo curarum (ut ita dicam) officinam * hanc studendi causa uenerunt. Neronem igitur in Achaiam uita ducebat, & illud item, quod sibi ipsi uehementer persuaferat, ne Musas quidem dulcius modulari. Volebat autem & Olympijs, quod certamen omnium maximè exercitijs frequentatur, cantando coronari. Nam quæ in Pythijs aguntur, eorum pleræq, ad se magis, quàm ad Apollinem pertinere putabat. Neq, enim neq, illud aduersus se cytharam, aut carmen aliquod mouere audere. Cæterum Isthmus haudquaquam ex illis erat, de quibus hic diu, aut longè antè cogitasset, sed cū fortè naturam loci conspexisset, magnificum opus hoc animo concepit, Achiuor, uidelicet regem, eorum, qui ad Troiam olim profecti fuere, animo proponens, qui ipse Euboræ quoq, à Boeotia resecuit, medio circa Chalcidem Euripo immisso. Deinde ait & Darium, ut à quo & Bosporus ponte iunctus fuerit, cum is contra Scythas profisceretur. Nam Xerxis factum, etiam ante ista fortassis animo cogitaret, quod magnificentissimum operum magnificorum omnium fuit. Supra omnia autem hæc, etiam illud putabat, Græciam per hoc quod breui adeo omnes inter se misceri possent, contra

exteros splendide adeo stabilitur iri. * Nam tyrannorum ingenia ebria quidè sunt, tanguntur aut alicubi, ubi uocem hanc audiunt. Porro progressus in scenam, hymnum quidè Amphitrites et Neptuni cecinit, et canticum quoddam non magnum Melicertæ aut & Leucotheæ. Cum autem auream ipsi ligonem porrexissent, Græciamq, tanquam in tutelam commendassent, ad fodiendum profectus est, plausu cantuq, prosequentibus illum tum omnibus. Atq, ubi terram, ter opinor, tetigisset, deinde & quibus præfecturæ atq, imperia credita erant, opus unum capesse re iussisset, Corinthum redit. Herculis adeo res gestas omnes sibi uisus superasse. Illi igitur qui in uinculis fuerant, petricosis atq, difficilibus conficiendis exercebantur: exercitus aut, ea quæ terrea ac plana erant, fodiebat. At ubi iam septimum & quintum * diem quasi alligati Isthmo fuisset, rumor quidam à Corintho uenit, non ita tamen manifestus aut planus, q, Neronem poenituisset Isthmi incisi.

Dicebant aut Aegyptios geometras, altitudinè metientes, haudquaquam eandem atq, equalè utriusq, maris superficiem deprehendisse, sed cum eam partem quæ Lecheum aspicit, altiore iudicaret, de Aegina in timorem uenisse. Nam si tantum pelagus contra Insulam effunderetur, periculum esse, ne illa aquis obruta in profundum demergeretur. At Neronem à fodiendo Isthmo, ne Thales quidem absteriturus fuerat, quæquam sapientissimus, & naturalium rerum peritissimus. Nam incidendi illius maiore studio tenebatur, quàm publicè canendi. Sed motus occidentalium gentium, & asperrimus, * qui illas nunc excitat & incendit (Vindex autem nomen ipsi est) reuocauit ex Græcia, & ab Isthmo Neronem frigide adeo maria dimensum. Nam æquè altè à terra utrumque assurgere, eandemq, superficiem habere, scio. Aiunt autem ipsi & Romanas res paulatim iam labi & declinare. Id quod & ipsi ex Tribuno heri, qui primum contra Neronem Gallijs surrexit. Suetonium. & Tacitus quoq, meminit.

impe-

impegerat, *audistis. MEN. At uox Musoni, propter quam in Musas ita deperit, & Olympiadas pariter & Pythiadas amat, qualis nam tyranno est? Nam eorum qui ad Lemnum nauibus ueniebant, alij quidem admirabantur ipsum, alij autem etiam deridebant. MVSO. At ille, quod ad uocem attinet, neque admiratione dignus, neque risu est. Nam ipsum natura inculpabilem, atque adeo mediocre formauit. Sonat autem concauum quiddam, non natura tamen, & graue, impendente atque urgente hoc gutture, ac carmina quidem hoc pacto accurata quodammodo etiam personat. Voculationes autem sonorum leuigant hunc postquam sibi ipsi non confidit, Chromatum uero humanitate & modulatione facili quidem illa, & ad cytharæ cantum accommodata; & ubi tempus est, ire et stare, & de loco transire, deinde & nutum cum membris exequare, hæc accurate facere, eius est qui pudore solo eo afficitur, quod rex uidetur. At rursum si imitetur superiores, huiusquam multis spectatoribus risus excidit: quanquam infinito adeo metu impendente, si quis ipsius causa rideat. Nutat enim plus æquo, Et cum spiritum attrahit, stat summis pedibus distentus et refractus, perinde ut ij, qui rotam circumagunt. Iam uero natura rubicundus existens, multo magis etiam rubescit, cum ipsi facies incenditur, spiritus autem modicus, & ægrè alibi sufficiens. MEN. Qui uero certamine cum ipso conferuntur Musoni, quo pacto se gerunt? Nam arti gratificantur scilicet. MVSON. Arti quidem Musoni, quemadmodum & qui luctando subseruiunt, sed cogita, Menecrates, Tragicum histrionem illum, quo pacto in Isthmijs, perierit. Paria enim pericula et circa artes sunt, si qui in ijs ostentandis impendio elaborant. MENE. Quid hoc autem Musoni, admodum enim ignarus eius sum, quod dicis? MVSON. Audi igitur rem absurdam quidem & insolentem, attamen in conspectu Græcorum actam. Nam cum in Isthmijs lex esset, ut neque Comœdia certaret quispiam, neque Tragoedia, Neroni placuit, Tragœdos superare. Ac prodierunt ad hoc certamen plures quidem. Epirota autem ille, ut qui uoce optimè ualeret, & ob eam autem etiam celebraretur, & in admiratione esset, clarius solito fingebat, & coronam amare se, & nihil de studio remittere uelle, priusquam à Nerone decem talenta pro uictoria acciperet. At ille exasperabatur, simul & insani more ferebatur: nam & auditus iam sub scena fuerat in ipso uidelicet certamine. Acclamantibus autem Græcis, Epirotæ mittit scribā, qui iuberet hunc submittere sibi se: sed pergente eo, & supra modum attollente uocem, populariterque ac libere cum ipso contendente, immittit Nero in pulpita suos histriones, tamquam qui ad hoc negotium pertinerent. Nam & libellos elephantinos, & duplices habebāt, quibus præ se intentis, ueluti pugionibus utebantur. Atque hi Epirotam ad proximam columnam erigentes, guttur ipsius fregerunt, cedentes obuersis in relictum libellis. MENE. Tragoedia autem uicit, Musoni, sceleratum adeo facinus in oculis Græcorum ausus? MVSO. Quid putas? Iudus hic adolescenti fuit, qui matrem occidit quoque. MENE. Si uero inter Tragœdias, histrionem occidit, exacta illius uoce, quid adeo attinet demirari, quando & Pythicum os, unde uoces inspirare solebant, obturare conatus fuerit, ut uidelicet neque Apollini uox aliqua esset? Quanquam ipso Pythio, recensente, eū inter Orestas & Alcæones, quibus id, quod matres occidere, etiam laudis aliquam famam præbuit, postquam id in ultionem patrum fecerant. MVSO. Hic autem, cum nullo modo dicere posset, quemnam ultus esset, contumelia à deo affectum sese putabat, cum tamen mitiora, quam ueritas exigebat, audiisset. Sed interea dum sermones cedimus, quænam nauis ista est, quæ huc propinquat, ut autem boni aliquid afferre uidetur. Nam coronati capitibus omnes sunt, perinde ut chorus quispiam, qui faustum aliquid nunciaturus ingreditur. Et quidam ex prora manum protendit quoque, iubens & confidere nos, & gaudere, clamatque nisi non satis rectè percipio, Neronem perisse. MENE. Clamat enim Musoni, & manifestius

Et sunt qui tradant Paridæ histrionem occisum ab eo, quasi graue aduersariū. Suetonius.

videtur hic per amplexos nauis uicesimæ esse, ueniente et contumelia oratio Musoni esse debere, quæ superiori facinori ex sequentibus faciat.

PALINVRVS

entis, quo propius terram contingit. MVSO. Euge, o di. *nam. Sed ne gloriatur. Nam mortuis, ut aiunt, non decet conuiciari.*

PALINVRVS.

ARGVMENTVM.

Dvo hi Dialogi sequentes, Luciani non sunt, neque graece scripti etiam, sed quia à doctis Italiae, cum Lucianicis eodem titulo, coniuncta, accepimus: ne hanc quidem lectione fraudare quenquam no-
luimus, praesertim cum ad exemplum Lucianicorum aliquo modo efficti et ipsi essent.

Interlocutores: PALINVRVS, CHARON. PAL.



BSECO te o Charon, sine me ut iam nauim conscendam.
CHA. Quis me appellas? **PAL.** Ego nauita quondam illi
us, quem nuper uiuentem transuectasti, Aeneae Troiani.
CHA. Tu ne ille es, qui apud portus Velinos inhumatus iacebas?
PAL. Ille ipse sum. Sed crede coelestium nutu fieri,
ut transuehar, quorum prodigijs longè lateq; actae finiti-
mae gentes, & ossa mea iam expiauerunt, & tumulum mihi,
tumuloq; insuper solemnia statuerunt. Quare te oro, o
iustissime Charon, patere tandem ut ingrediar, & prospera semper sit nauiga-
tio tua, sit solida nauis tua atq; inconcussa. **CHA.** Rem iustam petis, Palinure, in-
gredere, ut libet: uos uero tam confertae umbræ, quid fatigatis me precibus, quid
fatigatis; quæ nam hæc uis desiderij? Expectate tantisper, dum trans flumen hunc
porto, regrediar quamprimum. **PAL.** Habeo tibi Charon, immortales gratias,
qui me his tandem eripuisti malis, qui me dira hac tandè, qua detinebar trans-
fretandi cupidineliberaisti. **CHA.** Amote equidem, Palinure, tum propter Ae-
neam regem, quem mihi nominasti, qui & super omnes, quos unquam uiderim, mor-
tales, uisus est mihi singulari quadam prædictus pietate, tum propter meum etia-
am, quod olim commune fuit tibi, magisterium: par enim sibi quisq; parem affe-
ctat, delectatq; magis, quæ inter pares sit, uel confabulatione uel uitæ actio. Affici-
ebar porro non modico dolore, quum uidebam iam dudum te in ceteriore hac ri-
pa errantem, incertumq; sedis tuæ. Neque licebat tibi succurrere, propter legem
mihi datam, ne quenquam, nisi humato prius corpore, transportem. Sum enim
ego minimus inter infernos habitatores, subiectusq; alienæ potestati, cui pare-
re non tam pulchrum mihi, quam alias necesse sit. Gaudeo autem nunc & lætor,
quod ea aliquando se fors tibi obtulerit, quo & tuum implere desiderij, & me-
um releuare dolorem (salua lege officij mei) possum. **PA.** Imò ego non minus
propter te dolebam, o Charon, quia perspiciebam tot te graues assiduosq; labo-
res perferentem sine ulla relaxatione. Neq; enim me latet, quot quantisq; uexa-
ri malis solent nauium gubernatores, qui nihil aliud in uita, quam nauigationem
exercui: atq; ita exercui ut nihil illa grauius, nihil periclitatius contingere
mortalibus putem: propter quod credibile magis tibi uideri potest, si angebas
me utiq; fatigatio tua, repetentem animo antiquas, quas iuuenis etiam sustine-
bam nauticas fatigationes meas: quarum experientia iam edoctus sciebam pro-
bè pari malo tuo condolere. **CHA.** Frustra propter me dolebas, Palinure, nam
nihil molesta mihi est ars mea. **PAL.** Quid ais? **CHA.** At gratam me habere &
iocundam artem meam. Vides ut cruda uiridisq; senectus est mihi? memini haud
unquam ab ipsa, qua iam omnium annos supero, longæua ætate mea pertæsum
me esse laboris mei, qui quotidie iusto alacrior atque ualentior: sed intelligo cur
tu aliter tibi persuadeas. Est enim communis hic morbus mortalium, ut fortis
sua

stat Ehipia vos pi
per: optat arare caballus.

sua quęquā diste deat semper, uiuatq; contentus nemo studiis suis, laudent uero longē, ac beatiores existiment omnes, qui diuersas à se artes atque actiones sequuntur, uerum falluntur maximē opinione sua. Nam si rectē intueri uelint, cognoscent perspicuē nullum esse in uita eorum statum qui nō magnis scateat miserijs, quem non magnę grauesq; perturbent undiq; molestię & uexationes. Et si detur aliquando ut alter in alterius studia transferatur, quā uideas tunc sua cuiq; leuia uideri, quę prius prę grauitate accusabat, contraq; ea grauiora quę prius leuia uidebantur. Itaq; si benē cōsideres, Palinure, non est ita grauis mea cōditio, ut censes, neq; propterea quōd nauclerus sim, sum eo mirabilior. Sed tu (ut uideo) sequeris uanos errores mortalium, ego uero integritatem tantum iudicijq; uerū lucem secutus dego contentus ac latus sorte mea, neq; adscribo mihi calamitatem, quōd desudem quotidie nauigando & defatiger. Neq; ob hoc arbor quęmplam horum, qui mecum simul ultimas sedes colunt, me esse beatiorē, non ipsos iudices Minoē, Rhadamanthum & Aeacum, quanquam magna omnes emineant potestate, non ipsum Ditem, quanquam sceptro potens sit, atq; regna ista moderetur. Sunt namq; & illi sui labores suaq; molestia, & maiores fortē, quo & maiore regiminis sarcina pręmuntur. PAL. Potes de te tibi Charon persuadere, ut libet, mihi enim de me nunquā persuadere poteris, quin ars nostra sine ulla comparatione ceteras laboribus & periculis excedat. Quod liquidō tibi probarem, nisi quōd uereor tædio te afficeret fortasse longior narratio nostra. CHA. Imō summa me afficeret recreatione. Nam & delectat me tecum sermocinari, & nauigantibus etiam magnam animorum refocillationem afferre solent huiusmodi confabulationes. PAL. Quando igitur non est tibi in locundum, prosequar suscepti sermonis nostri rationem, ut intelligamus, non esse diuorem ullam, quā nauarum sortem: quod tibi facile persuadebo, si animaduertas, quos ætus & frigora tolerare eos, quos perhorrescere tonitrus & fulgura, quibus perfundi imbribus, qua uetorum rabie agitari quotidie necesse sit. Si cognoscas quoties eos torqueri fame & siti, quoties squalore etiam teterimo consumi contingat: si attendas habitationem eorum instar carceris supellectilem, uel nullam uel fordidissimam, strata dura, cibaria aspera, potum immundissimum, indumenta spurca, incommoditatem rerum omnium, noctes insomnes, & sub diuo semper, & inquietas, taceo perpetuum alioqui quoddam eorum exilium. Quos patrię eorum exteros profugos, uagos, palantes, ignaros quietis, priuatos omni (quo nihil est in uita dulcius) cōiugis sobolisq; fructu ac locunditate: quis non abiectissimos, longēq; omnium mortalium miserrimos esse iudicabit. Prætereo Scyllam, Charibdim, Syrtes, Symplegades, tot infesta nauigantibus maris pericula. Omitto tempestates, quibus nec uisu quicquam est tristius, nec horribilius, quibus & ad summum uitę usque discrimen quotidie iactantur, quatuntur, & (quod sæpe accidit) submersi tandem obruantur. In qua re nemo est, qui idoneus magis, quā ego, testis adhiberi queat: qui cum multis fuerim quassatus tempestatibus, tum ea maximē quę me ex Sicilia in Italiam nauigantem inuasit, tam sæua atque horrens, ut horrore sit adhuc mihi eius recordatio. Non possum certē (ut par esset) explicare tibi acerbitatem illius tempestatis, sed quanta extiterit, ex hoc facile coniecturam facere potes, quōd Aeneam ducem, cuius summa constantia & animi fortitudo ubiq; decantatur, uidi ego contrementem grauitatē atque ingementem, extentisque ad cælum manibus beatos longē inclamātem eos, quibus ad Troiam oppetere contigisset, lamentantemq; pari ab eorum morte ac fortissima, à Diomedis gladio se ereptum extitisse, crudelem equidem diem illuxisse omnibus ultimum, neque ex numero nostro quenquam putauī euasurum, Non ipsum Aeneam, non Ilioneum, non Achatem, non Abantem, grandeūtm ue Alerem, quorum naues longē disiectas, ad summumq; penē exitum adductas, nescio quam

his illa, nisi diuina liberauit. CHA. Num incognitam tibi narras: hæc ea ipsa diæ rescit. PAL. Quod id modo? CHA. Quod id modo rogas? An acrem illum fidumq; Orontem ignoras, ductorem Liciæ nauis? is quidē tunc submersus concessit ad me, ilico exponens mihi ex ordine omnia, quæ tu disserruisti, implorans deinde opem, rogitansq; multum, ut se ulteriore in ripa sisterem, quod nunquā passus fui, quum inter fluctus adhuc corpus suum sine sepulchri honore iactaretur. Nunc agit sese circum hæc stagna mœstus, atq; errabundus: uidisti illum? PAL. Et tum uidi, & unicum meorum solatiū habui, dum tantisper in ripa moratus, paricum eo detinebar infelicitate. Nec enim falsa de tristi eius interitu retulisti, cuius adhuc imago subit mihi, dum excussum, & puppi conortiq; ter eum atq; circumactum horrendum, à fluctu rapidus tandem equore uortex absorpsit, sanè quod ad me pertinet, nihil edisseram: qui licet eam euaserim tempestatem, amarum tandem aliquando etiam uitæ meæ finem inueni, excussus & ipse, pariter atq; iactatus inter undas (quod deerat) insuper ferro præterea obtruncatus. Ex quo nec tantum mihi timui, quàm Aeneæ meo, ne tantis undis surgentibus, spoliata magistro nauis deficeret: hæcine eorum delitiæ, opes, tranquillitas, sic illis uiuitur, sic moritur. Tui nunc & aliorum defende studia, & artes, contemneq; si libet, maiorem esse etiam eorum miseriam & calamitatem, qui patrias incolentes suas, uxorūq; ac filiorum societate beati quiescunt, gaudent, ludunt, hortantur, amicitias colunt, exercentur commodè, habitant magnificè, uestiuntur cultè, conuiuantur lætè, cubant molliter, iucundos suos ac geniales agunt dies, Adde qui in urbibus optimates & primarij magnam sibi uendicant auctoritatē, habenturq; summo in prædio atq; honore, qui ius dicunt, qui causas agunt aliorum, qui fasces gerunt, qui ducunt exercitus, qui uel assistunt principibus, uel principes ipsi magni illustresq; sunt. Quibus nec opatibilibus quicquam in uita esse uideo, neq; beatius. CHA. Falleris longè Palinure, nam quos beatiores esse arbitraris, miseres illi sunt ulla sine dubitatione. Neque enim negauerim sortem subiectam esse nautarum magnis malis: sed ita subiectam, ne comparatione aliarum, quæ maioribus etiam grauantur incommodis, minus certè misera iudicanda sit. Quid enim tristius (ut ad tuos ueniam) qui patrias suas colunt, quid miserabilius, quàm domi suæ agere, & ita agere, ut iocundiorē aliquando quàm uitam mortem optes? Quæ ulla maior calamitas, quàm circumdari urbem hostibus, ingruere bellum, uolitare tela, stringentes, perfodi muros, fremere tormentis, saxo dirui domos, tremefieri & concuti? quemque fame sitiq; deficere, corrumpi aërem, occupari moenia, spoliari templa, dirumpi patrimonia, publicari bona, incendia parari, malos exultare, bonos torqueri, affici conuijs, expelli domibus, uulnerari, carcerari, relegari, deportari, trucidari filios ante parentum ora, uim pati uxores, stuprari gnatas. Videntur an hæc tibi mala, Palinure, & an his quæ tu meministi, ulla ex parte comparanda? PALIN. Quàm uera narras, o Charon, quàm nunc uel audiens ista perhorresco. Venit enim mihi in mentem, grauis illa & deploranda patriæ meæ desolatio, Troiæ inquam, tam præpotentis olim atque prædiuitis, cuius euerfione nihil credo referri posse crudelius, aut lachrymabilius, tantaq; fuit calamitatis eius magnitudo, ut longè plura etiam atque tristiora quàm tu suprâ memoraueris, sibi contigerint: quæ si uelis, omnia tibi, ut rem certius agnoscas, explicabo. CHAR. Haud opus est, Palinure, quoniam & tempus non patitur, & ego hæc omnia non secus ac tu nota atque comperta habeo. Nam & mihi renunciauerunt, ut quæque aduentabant animæ, ex illo bello profectæ. Nihil certè, ut nunc tu dixisti, peruenit ad aures meas crudelius aut lachrymabilius. PALIN. Faxo ut iubeas, sed aduertas Charon, grauissima licet hæc sint, rariora tamen contingere, quàm ea nautarum, quæ suprâ exposui. CHAR. Referam ergo alia frequentiora, & ex ipsis quidem met ciuitatibus, quarum relatio augebit

augebit etiam earum miseriam. Vade oro, & per ciuitatem, plateas porticusque discurre, quid aliud offendes, quam oblatrantium maledicta, insimulationes pestilentissimas, optimi cuiusque dilacerationem, quid non exploratorum insidias, inuidentiumque uenena. Diuertere modo gressum, & artificum, mercatorumque tabernas ac conuentus pete: quid aliud deprehendes, quam sermonum nebulas, fucos, mendacia, deceptionesque manifestas. Transfer dehinc te in fora publica, sedesque iudicarias: quid aliud audis, quam undique omnia magno strepitu ac clamore misceri? Quid intelliges aliud, quam caedes, hominum compilationes, furta, grassationes, conspirationes, proditiones? Quae alia occurrent tibi, nisi litigatorum iurgia, & contentiones, testium perururationes, causidicorum prauaricationes, iudicum corruptiones, praesidium ambitiones ac rapinae? Quos ibi alios obuiam tibi habebis, quam exultantes improbos, lugentes bonos, oppressas uiduas, proculcatos pupillos, egentes prostratos? Attolle postea altius oculos, & atria principum perscrutare, quam non uidebis ibi assentatorum exaltationem, speculatorum acceptionem, militum audaciam, forneratorum uoracitatem, quaestorum improbitatem: quam non potentum hominum in tenuiores uim atque insolentiam? Quas non concussiones? quas non populationes? quos non innocentes accusari, criminari, carcerari, proscribi? PAL. Grauiora haec nimis ac miserrabilia. CHA. At restant alia, quae non minus tibi grauiora & miserrabiliora uidebuntur. PAL. Perge. CHA. Quae fortassis etiam grauiora & miserrabiliora iudicabis, quoniam domestica ac frequens magna est eorum pestis. PA. Fere. CHA. Nolo tibi Palinure afferre in medium graues longosque artificum & negociatorum labores: non eos quibus afficiuntur agrorum cultores, non quibus milites, non quibus causidici, ceterarumque disciplinarum sectatores aestus, algores, inedia, peregrinationes, anxietates uel pericula, uulnera, caedes, districtae habitationes, infinitaque agendi, cubandi, uiscendi incommoda uel fastidia, lassitudines, uigilias, sollicitudines, odia & infamationes. Nam si complecti cuncta sermone meo atque exequi uoluerim, tot tantaque dicenda se offerent, ut praelongitudine malorum ac mole, citius nauigatio nostra quam oratio finem possit inuenire. Omittam itaque & commemorabo tantum, quas inter domesticos parietes, tum seruorum, tum uxorum ac filiorum molestias ac turbationes pessimas perferre solent, qui gubernationi praesunt rei familiaris. Cuius si ita ut naualis expertus, facile quicquid dicturus sum, me etiam tacente, & intelligeres & approbares. Nam seruorum primo in dominos semper prompta maledicta, furta, impositiones, fugas, arrogantiam, negligentiam rerum dominorum, remulentiam, edacitatem, somnolentiam, tarditatem, ignauiam: nemo est qui non uideat magnam afferre his, qui patitur, infelicitatem. Deinde filios quorum amore nihil dulcius esse fertur, quanta animi cum amaritudine aspiciant parentes, uel egrotare uel mortem obire, quod frequenter admodum fit, satis existimo etiam te intelligere. Quam uero grauem & anxiam credis esse eorum uel parturitionem, uel educationem, uel institutionem? Quoties pro eis bonos parentes gemere, suspirare, dolere, torqueri? Quanta etiam putas perturbatione affici, dum quos progenuerunt, immensaque adeo cura aluerunt, uel parui sibi audientes, uel rebelles ac infectos, postea habere conuincat, quae dolenter eos ferre arbitraris, dum insani & uecordes sunt, dum hebetes & crassi ingenij, dum effoeminati & molles, dum dilapidant & euertunt patrimonia, dum nullo bono operi & studio intendunt, dum per praecipitia uitae omnium uitam ducunt suam. Quid de uxoribus loquar, quas dos tumidas, genus insolentes, forma suspectas, deformitas reddit inuisas? Quarum lingua nihil perniciosius, quarum audacia nihil prodigiosius, quarum improbitate nihil execrabilius. Quae iurgiis semper & contentionibus obtundunt uiros, quae semper conqueruntur, semper exprobrant, semper insidiantur. Quibus quum desint cetera, nunquam tamen lachrymae, gemitus, & suspiria, quae

tæcæ suæ, quæ tantum ardent ornamentorum ambitione exhauriunt opes, labefaciunt domos, cogunt maritos in malos questus, in dira scelera. Non refero turpissima adulteria, quibus nec punitur minus, nec peccatur magis quicquam, ea quanto dolore afficiant bonos coniuges, nemo satis unquam, meo iudicio, enarrare posset, sed magnum doloris argumentum præstant, & grauissimas cædes, & ingentia, quæ sæpe propter corruptas uxores, bella exarserunt. PALIN. Hoc plus, quam uellem, scio: nam arduum illud, quod ego uidi, Græcorum & Troianorum bellum propter Helenæ raptum, in eam excreuit rabiem, quam nulla mundi regio ignorauit. CHA. Quæ toti mundo manifesta sunt, ea tatum nobis Palmure, ac si singula, quorum nihil me latet, intelligeres, adducêris in tantum stuporem, ut stupefescens etiam præ miseratione coniugalem uitam lachrymæ. PAL. Huius quid narras. CHA. Narro quæ quoridie uideo, & pertracto. PAL. Ergo connubia putas polluta & coinquinata? CHA. Minime, id nunquam dixerim. PAL. Atqui multas memini me uidisse ea præditas honestate, ea religione ac uitæ integritate, ut diuinum quoddam magis quam humanum redolere uiderentur. CHA. Et multas utique eiusmodi esse confiteor, sed eas quidem, quæ optimis honestissimisque ortæ parentibus, ebiberunt à primis annis sobrios & castos mores. Quæ sanctis parentum suorum exemplis educatæ uitam instituerunt, peccare castigatæ, sapienter ad mansuetudinem edocetæ, ad pietatem, ad fidem, ad diuinum cultum, ad rectum compositumque regimen rei familiaris. Quæ se à thialis saltibus, iocis: quæ se à spectaculis, ab immodestiore cultu, ab licentior colloquio abdicarunt. Cæterum quæ contra sanctitatem, quæ malis institutis, peruersisque parentum exemplis imbutæ, molliter uixerint, assuefactæ delictis, quia turpi ocio, quæ nihil nisi saltare, canere, fides pulsare didicerunt, quæ præterea oculis suis auxerunt matrum præsertim obscenitates & immundicias. Hasce qua fide & integritate esse putas erga maritos? Illabuntur siquidẽ tanquam uenena tenellis mentibus parentum exempla, inde rarior etiam, quæreris, est hymenalis honestas: quò quicquid uel emendatis instituant moribus, uel sancto inuitent exemplo, parentes simul rariores habeantur. Prodeunt postea in publicum quæque etiam procaciores, aperta fronte, directo gressu, quasi pudiciciam ipsæ consecrasse uideantur. Et quæ secretum intra cubile probra gesserunt, cum uestem induerint, illa contexisse atque occultasse existimant. Vosque ea, uanum uulgus, ita ut cernitis, uera ducetes esse arbitramini. At ego nihil ac res se habet de eis iudico, nuda enim hic omnia atque aperta sunt. Nō ueste hic teguntur maculae, nō pallio obnubuntur scelera, exertos omnes ac nudatos, rerumque omnium tuos prorsus huc ingredi oportet. Quicquid in uita male tentatum maleque actum est, hic fronte coram ipsa demum gestatur, dispoliatur, ostentatur. Quare non mirum tibi uideatur, si quorumcunque nota habeo crimina. Qui quorumcunque esse nudas, ita ut prædixi, transueho umbras, quam proinde ingentem uideo earum turbam, quæ cum impudiciam longè apertam ostendant suam, pudicissimæ tamen in uita habeantur. Quantas secum in maritos fraudes gerunt, quot simulationes, quot prodiciones, quantam hypocrisim, quot aliorum obscenos amores, quot pollutiones, quot supposititios partus, quot mentitas enutritiones, quot alieni seminis susceptas messes. At, quod ridiculum magis est, lugent postea ignari mariti hasce sibi extinctas uxores. Laudant inter cœtus & prædicant, quasi pudiciæ principes. Statuunt mausolea, plurimi quoque epigrammata condi, orationes scribi, & pronuciari curant in laudem ac memoriam castitatis fideique earum sempiternam. An hæc tristitia & amara esse censes, Palinure. Et an comparationem ullam habere putas, cum his nautarum, quæ ea seueritate & acrimonia recensuisti, ut cætera læta, fausta, deliciarumque plena (si tibi fides daretur) existimanda essent. PALINURVS. Haud equidem tanta in ciuitatibus priuatisque domibus, quanta modo enumerasti mala, regnare

regnare credidissem. CHA. Ita proficit in expertos sermonem aliquando inire cum his qui multarum rerum usum atque experientiam habent. PA. Ita fit. CH. Quid si animaduertas labores quos perferunt nautæ, corpori magis quam animo infensos ire? concedes amplius etiam sententiam meam. Nā huiusmodi res duræ assiduo quodam usu & assuefactione mitiores fiunt, & quodammodo domantur, quas uero ego memorauī, cum animum magis affligunt, non ita usus et assuefactio mitigare atque domare potest. PAL. Consentio tibi iam, gaudeo quod in eam lucem te illustrante peruenisse, ut intelligam tam magnam aliorum & maiorem etiam, quam nautarum miseriam. Sed illud non possum intelligere, quin principes saltem ac magni uiri, nō dicam, nautis, sed cæteris insuper quibuscunque mortalibus beatiores sint. CHA. Cur? PA. Quoniam omnibus abundant atque affluant bonis. CHA. Quibus? PAL. Honore, gloria, opibus, delicijs, amicis, potentatu, imperio. CHA. Hisce? PAL. Hisce & multo pluribus. CHAR. Erras. PAL. Errorem hunc optassem in uita mihi. CRA. Deliras. PAL. Maluisssem ita delirare, quam tua cum sententia sapere. CHA. Quid, si nihil illis miserius? PAL. Quid, si nihil beatius. CHA. Haud unquam hoc mihi demonstrabis. PAL. Non tibi si beati uidentur, qui quicquid ad explendas uoluptates optari potest, assequuntur, quibus conuiuandi, cubandi, ungendi, lauandi, ludendi, uenandi, aucupandi, ad omnem nitorem atque satietatem semper facultas sit. Quibus quotquot uelint concubitus foeminarum, quotquot uelint arua, equi, canes; quibus tot sunt serui, tot exculta palatia, tot munitæ arces, oppida. Qui tantum possideant auri, gemmarum, uestium, supellectilis; Quibus audiant omnes, ad surgant, inclinent: Quos populi uerentur, timeant, laudent, decantent: Qui leges dicant, mandent, exerceant, proscribant, puniant, extollant amicos, uindictent inimicos, trucident rebelles. CHAR. Non est tam magna, ut existimas Palinure, eorum beatitudo. Non parit certe fastidium tanta bonorum continuatio, tantaque affluentia; neque sapit tantum, quæ non aliquando intermittitur uoluptas. Præterea quomodo eos tu beatos iudicare potes, qui tantis opibus atque delicijs suis nunquam fruuntur cum iocunditate, nunquam cum gaudio, quæ in tanta rerum copia: nunquam exhalarent se, nunquam releuent animum, nunquam exultent. Qui tanta licet bonorum ubertate redundantes, tristitia tamen semper obducantur, sollicitudine premantur, anxietate torqueantur. Non tibi multo optabilior uidetur priuatorum conditio, quorum & uita securior, & uoluptates etiam, si mentem intendes, maiores sunt: quos summa semper condit hilaritas, mulcet festiuitas, explet alacritas. Quantam putas asferre delectationem cōmunis, quæ cum uxoribus & filijs uita exigitur. Dum cubant tutè, uescuntur lætè, iocantur modèstè. Quam dulcem esse arbitraris amicorū inter se & æqualium parem uitam, domesticum usum, frequentem conuentum? Quid eorum amore suauius, confabulatione gratius, curis melius atque commodius? Quantū credis lætitiæ & exultationis habeant eorum conuiuia, ludi, cantus, solationes: quantū dilatent animos et permulceant: quantum emanet mellis, cuius nec stillam principum aliquis degustauit. PAL. Haud intelligo Charon, hanc quam refers, regū tristitiam atque anxietatem, qui inter risus tantum, blandicias, focosque uersentur: quibus semper psallatur, canatur, plaudatur: & quicquid ad transigendū hilarem uitam excogitari potest, exhibeatur. CHA. Etiam ut uideo iudicas Palinure, quæ oculis tantū patent, quo errore decepti mortales, plurimū seduci solent: sed quod certū asferre possunt iudiciū, exteriora corporis, quæ uelamenta quedā magis sunt ueritatis. Aut quid certi promittere & ostendere potest frons hominū, quæ plures quam Proteus species mentiri, atque in plures mutari queat: Considerandæ sunt secretæ animi fibre: perscrutandæ sunt interiores mētis latebræ: quas si peruidere ita ut frontē, posses, prohi dolor quantā sibi malorū turpam: quantam formidini atque strepitationū aciem introspiceres, quot angores,

sollicitudines, suspitiones, quot pestilentes morbos & perturbationes, quanta aperirentur ulcera, quot plagæ & cædes, quot insidiæ, quot enses, & telorum infinita genera, quæ nec somnos eorum quietos, nec cibos placidos, nec opulentiam dulcem, nec imperium iocundum, nec delicias iocosque lætos esse permittant. PAL. Nesciebam adhuc hæc eorum qui dominantur mala, sed cur illis contingant tanta, non capio. CHAR. Contingunt tanta propter graues inimicitias acerbæque odia, quas continuè cum finitimis ciuitatibus, cum subditis sibi populis, cum sibi met ipsis etiam gerunt: quo fit ut ingrauescentibus odijs, incrementibusque iniurijs, quibus quotidie afficiunt quemque, necesse sit illos torqueri & affligi grauius, confidere nemini, suspicari omnia possunt, extimere muscas etiam (ut aiunt) uolantes, gaudere & lætari nunquam, tristitia & moerore detineri semper. PAL. Adducis me facile, ut credam, suspectas eos habere finitimas ciuitates, cum quibus & infensa odia confiteor, propter continua, quæ exercentur bella, & dominandi libidinem, quæ plurimum incenduntur. Cum suis uero quibus imperant populis, nihil accipere possum, nisi amorem, & dulcissimam pacem: Porro si cum finitimis sint inimicitia: si oriatur bella, ac demum etiam augentur imperia, subducuntur oppida, profligantur acies, spoliuntur & captiuantur hostes, populationes magnæ fiunt, trophæis decoratur patria, uictoris celebratur, triumphis extollitur. Ob quæ & principum gloria, & urbium ornatus, & inimicorum timor, & populorum inter se læticia, atque erga principes fides & amor crescit. CHAR. At tantum narras quæ prospera sunt & læta, ac quæ frequentibus accidunt aduersa & tristitia prætermittis, quasi semper eos putares debellare hostes, potiri uictoria, triumphis exultare, nunquam uero uinci, prosterni, agros suos populari, bona sua diripi, et è suis se oppidis deici, sed maiora hæc prætereamus, de minoribus tantum dicatur. Quippe si conferas quas strages suorum & cædes sustinent, comperies longè maiore damno quam lucro parvas eorum uictorias constare, discussa ratione decessisse plus illis quam accessisse. His adicias ut populorum etiam suorum odia, nedum finitimorum intelligas, quòd ad inferenda bella, & persequendos hostes opus illis est ingenti & munito exercitu, multo nauigio, longa armorum & machinarum præparatione, quæ quum magno & inæstimabili constent sumptu, nec proprii suppeditent redditus, necesse est nouis uectigalibus uexare populos, nouas inducere præstationes, nouas angarias, augere tributa, multiplicare onera, exhaurire res omnium, eradi marsupia, imò uiscera pauperum, paruos atque magnos diripere, spoliare, conculcare. Inde fit, ut quum in uisus manifestè se cunctis intelligant, suspectum tum sibi incipiant habere quemque: nullius fidei, nullius amicitia credere, coniectari omnia in malam partem. Habet enim hoc in se pessimum malefactorum conscientia, ut quos iniuria affecit, nunquam reuocari in amicitiam, nunquam mitigari & ad ueniam moueri posse putet: proinde magis insurgitur, grauius inquit iniurias, hunc proscribunt, illum carcere includunt, quorundam patrimonia publicant, alios iugulari aut strangulari iubent, uoluntate pro ratione utuntur: eorum quoque quos tantis læserunt malis cognatos, affines, amicos, socios, seruos, quasi fidei suæ diffidentes persequuntur. Tum cæteri qui chariores etiam uidebantur, exempla aliorum præponunt sibi, ac uidentque ipsi non minus odia. Nam non minus rebus suis ac salutis suæ timent. Ita pedetentim ciuitas omnis indignatur, obmurmurat, rapitur ira, odijs incenditur, coquit nouas cogitationes, noua concilia molitur. Mox eò deueniunt, ut hæc intelligentes uideant, quantæ ruinæ quantoque præcipitio subiaceant, quam tenuissimo quasi quodam filo pendeant imperia sua. Tunc cernas eos pallere, tristari, consumi, expauere omnia, torqueri scelerum suorum conscientia, quæ prima est poenarum omnium, timere hostium insidias, ciuium conspirationes, domesticorum prodiones, oppressorum uindictas. Tunc securum nihil existit

mare

mare, nisi quod viæ ferro teneantur. Propterea non credunt se tutò cuiquam, non ministris, non necessarijs, non germanis, quorum maiorum etiam quàm aliorum auctoritatem magis formidant, arcant se ab aspectu & præsentia omnium, cingunt se fossis & aggeribus, claudunt se arcibus, quasi ad perpetuas damnati carceres, custodibus etiam tanquam ad expeditionem belliparatis ut ob sideri eos putes, circunuallantur. Nihil illis dulce, nihil apertum, nihil iocundum: dormiunt cum magna inquietudine, cum maiore etiam uigilant. Terret illos conuentus hominum, angit solitudo, timent colloquia, timent salutaciones, timent dona, suspecti illis aditus, suspectæ sellæ, suspecti cibus & potus; qui nec etiam nisi prægustati sumuntur, suspecti pellicum & item uxorum thori. Quibus mirum est, cur sine cuiusquam prægustatione congregiantur: ipsos uero, quorum se custodiæ commiserunt, non minus extimescunt, quibus quum carere nequeant ob tutelam suam, eo magis augetur eorum timor & miseria, quo armatos pro firmiore illis præsidio esse necesse sit. Quare alienigenas & barbaros homines, atque abiectissimos quosque sibi deligunt, eosque frequentius comitantur, Desiciunt sæpius ac exterminant, quo salutis suæ (& si non alta, at saltem hac uia) consulere possint. Quid foedius & ignauius dici queat, quàm hominibus immanibus, flagitiosis se committere: suos uero, prudentes, sobrios, iustos spernere atque deuitare. Quanta ista tyrannorum felicitas, quos continuus & ingens semper angore afficit metus, quo non modo animi grauius excruciantur, sed cuncta insuper dulcia mundi dona fugantur & dissipantur. Quanta ista eorum delicia, quanta gaudia; qui tranquillitatem nunquam & pacem sibi, ne dicam populis suis, aut hostibus concesserunt, expertes omnino tam sanctissimi atque omnium dulcissimi boni. Quænam ubertas ista bonorum, qui distracti aliunde, neque sciunt, neque uisunt, neque pertractent, neque gustent unquam. Quanta ista imperij bona; quæ quum ipsi uidere & attrahere non possunt, committant necesse est aliorum curæ & gubernationi, ignari rerum suarum, nescij omnium ferme, quæ sub se geruntur, fraudati quotidie & decepti, ab his præsertim, quos præ cæteris hauserunt: quibus tamen quum se credant, quot innocentium criminationes, quot facinorosorum falsas commendationes audiunt, quoties eorum fidem sequuti, bonos pro malis, malos pro bonis ducunt, atque hos beneficijs, illos poenis afficiunt. Quodque grauius est, quoties ipsis etiam uidentibus, hi quos tantum extulerunt, pro sententia sua in foro quosque ledunt, concuriunt, opprimunt, atque disantant. Quid mirum, si exardescunt postea populorum odia, si labefactatur postea eorum status atque desolatur: quanta ista, quamque optanda imperia, cum quibus & seruitutem pessimam degant, subiecti tantis perturbationibus, tantis insidijs, subiecti ipsis etiam, quos sibi subiecerunt: constricti quasi quibusdam regni compedibus: clausi intra arces, quasi magni alicuius criminis rei: coartati instar ferarum, exclusi ab omni, quæ foris capitur, recreatione, priuati libertate, quod est tam dulce & omnibus optabile bonum, non hominibus modo, sed cæteris insuper quibuscunque animantibus: cuius priuatione, quid est quod tristius aut infelicius contingere possit? PALIN. Non credis Charon, bonos aliquos mitis & moderatæ naturæ Tyrannos esse? CHAR. Imò multos credo. sed rapta est dominandi libido, tantus ardor, tanta nescio quæ pestis ingenta, ut quos semel inuaserit, sint summa quamuis bonitate præstantes, adeo illiciat eos, illiciensque deprauet, ut uita potius quàm imperio, quod iam occupauerunt, carere possint, uel ad conseruandum, uel ad amplificandū contendunt unguibus dentibusque: ac propterea nemo est tam bonus tyrannus, cui conseruationis, amplificationisque suæ gratia multis non magnas inferre iniurias, atque ob eas illatas non plurimum timere, plurimas ut pati anxietates contingat. PALIN. Miror

cur tantis in malis, quæ planè ita, ut narraſti, uera eſſe puto, appetant tanope-
re mortales imperium, niſi id fortalſe faciunt cupidine honoris & gloriæ. Quid
nimium tam præſtans atq; excellens bonum, tolerabiliores reddit tantas quas
modo expoſuiſti miſerias. Dulce quippe eſt mandare alijs, præferri omnibus,
eminere, præcellere, uenerari, timeri, ſuppliciter exorari, aſſurgere ſibi, uia de-
cedi, inclinari ceruicem, fleſti genua, audire laudes ſuas, & rerum benè geſta-
rum decantationes. Quæ quum & diuina numina plurimum capiant, facilè in-
telligi poteſt, quantum & his quoque mortalium mentes capiantur. CHARON.
Quæ tantum capere poteſt Tyrannos uilius honoris aut gloriæ exhibitio, qui
ſe certò in uſos omnibus eſſe ſciunt. A quibus ſi laudentur, ſi audiantur, ſi aſſur-
gatur atque incuruetur, intelligunt palàm uel aſſentationis, uel timoris cauſſa
id fieri. Quare non eſt ita dulcis, ut putas, huiusmodi honoris & gloriæ exter-
ſio magis quàm exhibitio. At uero dulcior is eſt, qui in priuatos homines ab a-
miciſ & beneuoliſ honor exhibetur, propter aliquod eorum egregium faci-
nus, aut excellentem uirtutem. Vera iſta gloria, uer uſiſte honor, ac dignus qui-
dem, quo & diuina numina capiantur. PALIN. Nullam ergo uideo cauſſam,
cur tanopere imperia deſiderentur, deſiderataq; conſeruentur: niſi quòd ha-
bendi cupido, qua tantum trahitur humanum genus, in his maxime expletur.
Quò enim quiſque plus auri, agrorum, ædificiorum, oppidorum, acquirere
poſſit, nullo parcat labori, quantumuis magno & intolerabili. Neque ullus
tam amarus labor, quin propter quaſtum & maior em rerum cumulationem
dulceſcat. Ita quum tyranni ſuper omnes plus poſſideant, ſuper omnes & bea-
tiores uidentur, licet cætera eis triſtia ſint atque peracerba. CHA. Neque iſtud
quidem aſſert ullam beatitudinem, nam in primis noui efficit diuitem maiora
abundantia, ſed minor cupiditas. Qui enim paruo contentus eſt, id tantum cupit,
quod neceſſitati uitæ ſufficiat: Is abundè eſt locuplex, propter honeſtum,
quod facilius implere poteſt deſiderium, quod quum & impleuerit, liberatus
eſt ab omni, qua alij rapiuntur, habendi anxietate. Qui uero, quantum libet,
diues plura concupiſcit, pluribus indiget, quia perſeuerante acquirendi inſaci-
etate efficitur minus uoti compoſ. Quo enim magis creſcit multarum rerum
poſſeſſio, magis etiam cupiditas, neque finem unquam habet morago illa cupi-
ditatis. Deinde non eſt iudicandus quiſque, uel locuplex multitudine, uel pau-
per paucitate diuitiarum: ſed uel rerum magis implemento uel neceſſitate. Nam
ſi multitudinem excedunt ſumptus, quomodo poteſt is credi diues, qui minus
habet, quàm neceſſe eſſet: quare quum neceſſitatem ſæpius magnam patian-
tur, qui tantam imperij molem adminiſtrant, indigentiores etiam putandi ſunt
priuatis hominibus: quibus licet tenues ſint opes, at neceſſitatibus ſaltem ſuis
uel pares, uel ſuperiores. Taceamus graues, quas quotidie expiationes uel ra-
pinaſ perferunt à quaſtoribus ſuis, & ab his maxime, quorum fidei magis cre-
dunt: qui, quo maiora etiam nacti ſunt imperia, eo maiora utique furta, maſo-
remq; proinde rerum ſuarum diminutionem patiuntur, à quibus priuatos ſal-
tem homines liberos eſſe conſtat. Qui & diligentius patrimonia ſua ipſi per ſe
curare, & attentius omnia intueri poſſunt. Dicamus uero curas & labores,
quos in adminiſtrandis tantis opibus, gubernandoq; tanto potentatu tolerare
eos oportet, quorum fortiores quàm Herculis humeros neceſſe eſt ad ſuſten-
tandam tantam molem: plures etiam quàm Argi oculos ad tantam rerum uari-
etatem peruidendam atque diſtribuendam, plura quoque quàm Iani aut Ve-
rumni capita, ad intelligenda examinandaq; tot ac tanta, quum hoſtium tum
populorum ſuorum, quæ illis negocia deferuntur. Quæ tanti animi uis, quæ
non debilitetur? quæ tanta ſoliditas, quæ non concutatur? quæ tanta prom-
ptitudo, quæ non remittatur? Cuius eſt tanta ualetudo, tantum robur, qui ſe
tam

tam vasto curarum ponderi parum audeat polliceri? Cuius est adeo æquabilis & moderatus animus, adeo perseverans? quin tam multis tanque continuis laboribus non defatigari, non quassari, nunquam quoque infringi possit? Omitamus mortales: de nobis tantum, qui hæc ultima loca colimus, loquamur.

Verum putas, Palinure, beatiorum esse uel me, qui pauperrimus sum omnium, qui nihil præter hanc, quam cernis, pusillam lintrem possideo: uel Plutonium tam lati, tamq̃ immensi regni tyrannum: intelligo, etsi taceas, quale de hoc sis iudicium prolaturus, crede mihi, minimè meum cum suo statu commutare.

PALIN. Quare? CHAR. Quia lætus ago, & summa cum quiete. Non ullius rei ullam gero, nisi transuehendi hæc huc descendentes animas, & conseruandi incolumem hunc fasellum meum, sollicitudinem. In qua dicam tibi quicquid est, quod me grauet. Quum enim propter uetustatem fatiscat aliquando rimis, curare me oportet, ut restituatur integritati suæ. Quare eum consuo sæpius, & obstruo, si quid rimarum est: hæc omnis mea cura est, hic omnis labor. At Pluto, cum tantis diuitijs suis, ac regno tanto nunquam lætatur, nunquam quiescit, tot curis carpitur, quot repletur hic umbris locus, implicatum semper habet ubique animum: hinc fertur, illinc rapitur, omnibus intentus locis, omnibus occupatus ministris, huic mandat, illum terret, alios acciri iubet, metum illi omnia incutunt: nunc terræ hiatus, nunc motus formidat. Sæpe illum trepidare cogit lampas Phœbi, ne ulla ex parte irradiet regno suo. Sæpe & fulmen magni fratris, ne penetret auerna atque labefactet: quoties uidi ego illum, dum rebus suis timet, insectum summo curru peragrarè omnem hanc regionem, lustrare fines, scrutari omnia diligenter, ascendere etiam in superum orbem, circumterras, peruestigare quodcunque periculum perferre posset, nihil omnino incauti & inexplorati relinquere: quæ quum multis in locis, at maximè ea solet efficere in terris Siciliæ, quæ magis etiam eum terrent, propter magnas reductiones Tiphœi gigantis, quibus totam conquassat illam patriam. Nam postquæ ipse ausus fuit bella inferre coelo, iniecere superi eius corpori Trinacriam, sub qua ab omnibus undique montibus pressus & grauatus, conatur sæpe se attollere, impositaq̃ sibi reijcere. Proindeq̃ magnos concitat motus, ac tantos quidem, ut hæc loca nostra concutiat grauiter, & tremefaciat. Cogita nunc quàm læta & optanda sit fors huius inferni tyranni, cuius tot diuiditur animus curis, tot propellitur tumultuationibus, quem tot oporteat præcauere pericula, tot dispensare ministeria, omnia percensere, omnia corrigere, omnia uel ipse gubernare, uel alijs gubernanda committere. Attende rogo, & uel ex hoc uno collige eius felicitatem. Nam si me deficere contingeret, huic nauiculario ministro, quod ita necessarium est, ut uides, necesse esset eum uices meas subire: ne alioquin deficiente portitore, regno suo malè succederet. PALIN. Hoc profectò non modo uerum esse uideo, sed manibus etiam ipsis (ut aiunt) tango. Nam ea nocte, qua aliàs somno grauatus è puppi in mare excussus fui, id continuò sensit Aeneas meus, qui errantem sine magistro nauem intelligēs, gubernauit eam tota ipsa nocte, non indignatus, quòd quæ sceptrum gestare solebant, remum etiam manus attrectarent. CHAR. De magno eius germano nihil loquor: non me latet, quantos & ille labores ac curas sustinet: sed id præcipue scio, quum temeritate Phaëtonis totus penè orbis conflagrasset: quantum tunc regno suo timuit, quantum tota coeli moenia circuit, & ne quid labefactum uiribus ignis corrueret, explorauit. Prætereo tertium fratrem, moderatorem undarum, cuius plurimæ etiam ac maximæ curæ non facile explicari possent, sed præsertim quæ sub illa quoque Phaëtontea conflagratione ad summum penè usque exitium cum toto regno suo eum affecerunt. PALIN. De hoc possum, quod oculis meis uidi, afferre testimonium: uidi equidem tempore illius, quæ suprà retuli,

horrenda apud Siciliam tempestatis commotum grauitèr Neptunum, & ex alto prospicientem uocasse ad se Eurum & Zephirum, increpatis acriter eis pro tanta suscitata tempestate, placasse ocus omnia atq; tràquilla reddidisse. Quod argumentum præstat mihi euidens, plurimarum, ut inquis, ac maximarum, quod omnia in latissimo imperio suo paria sint, curarum suarum. CHAR. Dic, oro Palinure, putas ne iam beatam esse tyrannorum uitam? PALIN. Minime. CHAR. Optares ne uiuens eorum sortem? PALIN. Vt quid optarem, in quo nihil omnino optandum esse manifestè intelligo. CHAR. Ergo certò eos arbitraris miseros? PALI. Non miseros modo, sed omnium etiam miserrimos. CHA. Mirum quod modo eos tanta frui beatitudine prædicabas. PALIN. Quid mirum, si cæcus laudet tenebras, quas postea luci restitutus damnet. CHAR. Vis ut & alia eorum malis tibi referam? PALIN. Restant item alia? CHAR. Et alia & grauiora. PALIN. Quid audio grauiora: haud unquam istud credam, posse his, quæ modo dixisti, grauius aliquid addi. CHAR. Credes, quum audieris. PALIN. Dic ergo. CHA. Vides ut appropinquamus iam ripæ, non possum longiora tecum iam facere uerba. PALIN. Rogo te mi Charon, ne fallas audissimam expectationem meam. CHAR. An cæterarum umbrarum quas in litore reliqui audissimam etiam expectationem uis ut fallam? PALIN. Non diu moraberis, perge ò mi Charon. CHAR. Imò diutius, quàm soleo, demoratus sum: sed lentus etiam nauigauì propter te, cuius fabulatione delectabar. PAL. Age ergo, ut facis, lentiozem protrahe nauigationem, ut quæ reliqua sunt dicenda, prosequi possis. CHA. Ea tandem tanta est tibi audiendi cupiditas? PAL. Tanta. CHA. Morem tibi geram: qua in re illud te scire uelim, quod plurimum miserram reddit mortaliū uitam, instabilitas scilicet, & ruina rerum. Nam certum nihil & permanens in uita quisque sibi polliceri queat. Quomodo is beatus censetur, cuius summam quantumuis & plenam beatitudinem minima omnia disturbatio uiolare & auferre potest? Sanè quum omnia apud mortales infirma atque mutabilia sint. Nulla tamen infirmior fors est, atque mutabilior quàm tyrannorum, quorum etiam quum maior sit exaltatio, & sublimata magis status altitudo, magis est proinde (quum mutari eos contingat) casus & ruina. Inde tantæ tyrannorum proditioes, euerfiones, trucidationes, ut nemo eorum fere unquam euaserit, qui non uel regno depulsus, uel ueneno necatus, uel cruenta aliqua & pessima morte cæsus uel peremptus sit. Qui talem eorum uitam optabit qui pro modici temporis felicitate (si tamen illa felicitas appellanda sit), tam tristi postea, tamq; amaro sine consumatur. Horret animus dicere, nam ne credas ijs tantum mortales subiectos malis esse, sensimus & horum magnam partem aliquando nos inferi, licet tam ualida nobis & munita sit ciuitas tam firma & præpotens, atque omnibus undique præsidijs circumsepta. Non possum sine dolore meminisse illius diei, qua Hercules heros ille fortissimus hæc regna penetrauit, perfregit fores, inuasit regem, exterruit reginam, quam & ante socij eius rapere adorti erant, abstraxit cerberum, uinctumq; eum catena, tum magna uis in orbem duxit, concessit loca omnia, trepidare omnes umbras atq; ipsos iudices fecit: me quoque non modicum læsit, quem erepta cimba conto hoc meo percussit, impulsuq; grauitèr in mediam paludem exturbauit: timui equidem tunc desolatum iri baratrum torum. Credidi tunc supremum Plutoni finem aduenisse regni sui: neque minus illum cum coniuge in prædam duci ad superos, quàm tartareum canem: sed paulò humanius cum eo actum est, quàm opinabar. Nam tandem sibi ac regno suo benè consultum est, neque tamen ita consultum est, quin tricipiti custode suo, qui tam pernecessarius erat, spoliaretur: Quod si opinionem meam, quæ communis erat, fata coarquassent: tunc cerne-
re fuisset uerum, beatior uel meus uel Plutonis, tanti regis status esset. Ego quæ
dema

dem nihil ambigo, priuatus fuisset hac nauicula: hoc enim habeo tantum, quod adimi mihi possit, priuatus etiam fuisset rege meo: sed quotquot alios uoluisset reges, procul dubio inuenisset, qui ministerio meo indigentes, seruitium meum perlibenter sibi delegissent: & fortasse hoc lucri fecissem, quod pro uetusta & attrita, qualem hanc intueris, nouam mihi & magis solidam lembum acquisissem. At Pluto quantas opes, quantos honores, quantum regnum amisisset, quantam in egestatem, quantam in calamitatem decidisset? Qui neque par aliud regnum, uti parem ego, uel meliorem nauim: neque parem alium famulum, uti parem ego, uel meliorem dominum inuenisset. Excedo iam modum dicendi: sed si tempus sineret, narrarem & quibus olim curis uexatus, quantoque timore percussus propter bella Gigantum fuit summus Olympi rector. Cuius narratio maiorem etiam augeret eorum, quæ supra dixi, malorum confirmationem. PALIN. Haud opus est exemplis mihi. Nam nemo mortalium fuit, qui maiora quam ego unquam uiderit eorum malorum exempla. Quid enim extitit his temporibus Troiano rege maius, quid opibus suis cumulatius? Quid operibus munitius & pulchrius, & quid demum exitu tantorum bonorum tristius, quid crudelius, quid flebilius? Vidit infelix pater tam arduum & longum bellum, tot cruentas mortes natorum suorum. Vidit euersam funditus & incensam urbem, Vidit latrantem coniugem, captiuatas nurus & filias, populationem tantarum diuitiarum: ipse quoque, quod ultimum restabat illi senectutis suæ solatium, Pyrrhi ense confossus, & crudelissima morte consumptus est. CHA. Quis melius me hæc nouit, qui cunctos hac scapula transuexi. A quibus & omnem calamitatem suam seriatim perdidici. Notus est abunde mihi Priamus, cuius cognito acerbo casu, non potui non dolere: Notus est Troilus, noti Hector & Deiphebus, nota est cætera tot filiorum ac nepotum turba: noti innumerabiles, qui illo bello perierunt, Troiani pariter & Graij duces. Nota est infinita, quæ tunc occidit, populorum manus. Nullo me mini tempore longiorem intersectorum multitudinem huc descendisse, quam illo, quo ita lassatus fui, ut præ multitudine omnibus transuehendi minime hæc cymba sufficeret planè. Quid opus est tibi monitore, ad aperiendas eorum miseras, quas tu subiectas oculis tuis habuisti. Quod si pro angustia temporis liceret (iam enim uideo propius nos applicare ripæ) narrarem & millia aliorum tyrannorum, ex quibus cresceret etiam magis tibi opinio eorum calamitatis. Nam illud possum, quod certò scio, tibi uerum confirmare, nullum ferè me uidisse unquam tyrannorum huc descendentium (descendunt porrò omnes) qui non uel alicuius ueneni infectionem, uel magnas ulcerum cicatrices, & sanguinolentæ alicuius mortis horrida signa præ se ferret. Ita mirum est uidere tot ac tantos necatos, confossos, cruentatos, trucidatos. PALIN. Quis nunc se tantis in malis tyrannum unquam esse optabit? quis imperia assequi quæret, quæ iam certius certo cognosco, magis fugienda etiam, quam Meduseum caput. CHA. Audisti quibus apud superos tyranni malis torquentur: sed si intelligeres quæ hic apud inferos grauiora etiam illis parantur, perhorresceres & longè magis eorum sortem. PALIN. Ergo & alia hic tyrannis parantur. CHAR. Credis Palinure, scelera quæ patrant mortales hic aliquando impunita esse? PALIN. Hoc modo animaduertebam. CHAR. Animaduertendum est igitur tibi quodcumque in uita peccatur, pari demum post mortem & respondente peccatis poena puniri. Nam ut capias quod dico: si tu Palinure, artem tuam nauiculariam uiuens malè exercueris: si in dominum tuum malè quicquam uel cogitaueris uel commiseris: si inaudiens dicto suo extiteris, inuenies hic tibi præparatas his quæ deliqueris, similes poenas. PAL. Nihil profectò Charon, scio, quod malè egerim uel in dominum meum peccauerim, nisi somnolentam illam dormitationem.

meam, qua negligentius certè, quàm debebam, me gessi. Nam magno in periculo nauim simul & dominum, quem uehebat, meum reliqui, nisi uigilantior ipse & cautior melius sibi consulisset: sed poenarum satis tum ob hoc crassum peccatum meum etiam in uita recepi. **CHA.** Recipies etiam in morte. Ibis enim quum è nauis te dimiserò, ad seueros iudices nostros, qui examinant & censent delicta omnium: Ducent quoque te in examinationem, scrutabunturq; crimina tua. Videor uero uidere, quali te iudicabunt poenæ subiiciendum. **PALIN.** Quali? **CHA.** Parem peccato tuo tibi poenam statuent. Nam quum somno peccaueris, æterno etiam te somno damnabunt. **PALIN.** Dormiam ergo in æternum? **CHAR.** Ita puto: nisi grauius sit aliud peccatum tibi. **PALIN.** Sic mites habeam iudices, ut non sit grauius aliud mihi. **CHA.** Nullam ergo nisi somni poenam patieris. **PAL.** Non hæc grauis poena mihi uidetur. **CHAR.** Neque alius etiam & bobus, at magnis & excellenti aliqua uirtute præditis uiris grauissima existimatur. **PAL.** Quas uero, dic, poenas perferent tyranni? **CHA.** Audis tot clamantes & lamentantes uoces: tot horribitos planctus, tantum stridorem ferri, tot tractus catenarum. **PALIN.** Delectabat me adeo fermocinatio tua, ut his minime animum intenderem: sed quid audio tam triste atq; horrendum, quod præ horrore poenæ aures meæ sustinere non possunt? **CHA.** Sunt hæc quæ audis, tormenta tyrannorum. Nam quum illi in uita carcere quenquam incluse- rint, spoliauerint, flagellauerint, trucidauerint, in summum luctum, in summam egestatem & calamitatem deduxerint, damnati sunt etiam ab incorruptis iudicibus, ad perferendas pares poenas. Ideo teterrimis quoque carceribus inclusi, spoliati, flagellati, rotati, cæsi membratim, ac mille atrocissimis mortibus eruentati, tantos edunt, quantos audis, gemitus, tantum luctum, tot ac tantos reboatus, clamores atq; eiulatus. **PALI.** Dic etiam mihi Charon, an his poenis plectuntur, qui magni atque primarii tyranni assistunt? **CHA.** Prorsus isdem. Nam suasu & consilio eorum maxime committunt tyranni scelera sua. **PALIN.** An & in uita illi beati? **CHA.** Non secus ac tyranni, quibus assistunt, nam isdē quoq; malis subiecti sunt, eadem enim sunt in eos populorum odia maiora etiam inter se eadem curæ, eadem pericula: & quod miserabilius est, derisuntur sæpe à tyrannis suis, & uel carcere uel morte aliquando pessima afficiuntur. **PAL.** Tanta est ergo, tamq; generalis omnium calamitas. Vllam uero prorsus esse putas hominum sortem, quæ beata duci possit? **CHAR.** Imò beatos aliquos non nego fuisse mortales, sed perraros tamen. **PALIN.** Quos perraros? **CHAR.** Qui amore uirtutis & literarum contempserunt cætera mundi bona. Quin se innocuos, puros, castos, integros, incorruptos, conseruantes extulerunt animum altius ad gustandam diuinam excellentiam, humana quasi sordida & abiecta relinquentes. Nam uirtus per se tam dulcis, tamq; iocunda res est, ut incredibiles amatoribus suis afferat uoluptates. Tam nobilis & præstans est eius possessio, ut summa quadam ubertate ditet possessores suos. Quam qui uerè est assequutus, nihil præter literarum studia dulce, nihil præter dei cognitionem habet amabile. Quæ tantum prædulcia sibi bona stabilia perpetua, incorrupta preeligit, custodit, amplectitur. Reliqua uero mundi supremo tandem gustu amara, infirma, momentanea, corruptibilia fūco, mendaciora hillo, inaniora hilla, seiuuora papis uolantibus, fugit, contemnit, abiicit, conculcat. Contentusq; se ipso, ac honestissimis suauissimisque studiis suis totum nihil mundum ducit, ruentem etiam non formidat. In his recreatur, refocillatur, lætam & iocundam agit uitam, ridet tantas hominū, tamq; stultas, & ultrò sibi quæsitæ anxietates, tot ineptias, tot cassos labores, tot inanes curas: nemini nocet, nemini molestus est. Laudant eum omnes, prædicant, admirantur, beneuolentia complectuntur, fauore prosequuntur: quàm uerè hic beatus est, qui conscientia suæ inno-

centia

centia & integritate fruitur. Quod primum est & dulcius omnibus, bonus securusque sui, nullo timore angitur, nulla angustia torquetur, non timet largas (quibus caret, quasque nihili facit) diuitias sibi a potētoribus eripi. Non timet a quo cunque se ladi, qui nec quenquam se læsisse certò intelligat: quàm uerè hic felix est, qui tot tantisque semotus curis & periculis, tantarum uacuis perturbatiorum, sibi semper aliisque iocundus, lætetur semper, & omnibus quotquot sunt mundi honestis, & his etiam, quæ cœlibus communes sunt, perfruatur uoluptatibus: qui humanioribus sanctioribusque deditus studiis, contemnat omnia, contemnensque omnia possideat. Nam is possidere omnia uidetur, non qui omnibus abundet, sed cui nihil deficiat. Porro illi nihil deficit, qui nihil concupiscit. Concupiscens autem nihil, contemnit omnia: contemnensque ita id assequitur, quod desiderat. Desiderio uero suo ea demum uera & sola beatitudo, beatorumque omnium plenitudo est. PALIN. Hi ergo quum nihil mali egerint, poenarum et nihil patiuntur. CHARON. Nihil prorsus: imò propter transactam bene uitam, meritum magnum assequuntur. PALIN. Quod? CHAR. Vel cœli sunt incolæ, communicantque æternum illis cœlestibus bonis: Vel si huc descendunt, mittuntur in Elysium: qui locus est quietis ac deliciarum, ubi sedes fortunatæ, campi aperti, læti, omnium omnino poenarum expertes. PALIN. O si mihi ad mortales redire aliquando contingeret, inclamarem quàm magna possem uoce, admonerem pro suo quenque officio & dignitate, accusarem tantam laborem frustrationem, tantam curarum uanitatem, tot corruptas opiniones peruersaque iudicia, sed quàm maximè increparem, qui uel magistratu quopiam magno, uel imperio ceteros antecedunt, ostenderem tanta, quæ antea ignorabam: sed te docente nunc intelligo, mala eorum grauissima, dictu horribilia. Reuocarem omnes a uicijs, ab inferendis iniurijs: ad meliorem uictum, a superflua agendarum rerum cura: intenderem desiderio uirtutis, laudarem innocentiam, prædicarem frugalitatem, exhortarer cunctos ad bene, grauer, castigatque uiuendum, ad se cognoscendum, ad contemnendum tot caduca, & somniculisdam uel umbræ magis similia mundi bona, inuitarem ad honestas artes, ad ingenuas exercitationes, ad studia literarum, ad spem ac contemplationem diuinæ bonitatis. CHAR. Ecce rectè sanè: sed uides & ripam attigisse, egredere iam. PALIN. Etiam egressus sum. Ad iudices eo, placidam opto tibi semper nauigationem: salue o Charon, & uale, CHA. Erego ad reliquas umbras redeo. Placidus opto tibi semper iudices: salue o Palinure, & uale.

VIRTVS DEA

Interlocutores, VIRTVS, MERCVRIVS. MER.



VIRTVS Dea per epistolas orauit modo, ut ad se irem. Eo perconter quidnam me uelit, ilico ad Iouem redibo. VIR. Salue Mercuri: ago tibi gratias, quando quidem tua in me pietas atque benignitas efficit, ut non penitus despecta ab omni cœtu deorum sim. MER. Expecto quid narres tu modo per breues narrationes facito: nam edixit ut confestim ad se redirem Iupiter. VIR. Etiam ne tecum nobis non licebit nostras ærumnas exponere. Quos igitur habeboul tores iniuriarum, si non modo apud ipsum maximum Iouem, uerum & apud te quem semper in fratris locum habui, colui, obseruaui, condolendi facultas negatur. O me miseram, ad quos confugiam. Vnde auxilium petam. Me quidem cum ita despiciar, malo esse truncum aliquem, quàm deam. MER. Tandem effare, dum præbeo operam. VIR. Viden' quàm sim nuda & foeda? Hoc ita ut sim, efficit fortunæ deæ impietas atq; iniuriâ. Aderam sanè ornata apud Elisios campos inter ueteres illos amicos: Platonem scilicet, Socratem, Demosthenem, Ciceronem, Archimēnidam, Polīcratem, Praxitelem, & eiusmodi uirōs doctos, qui me, dum uitam agebant, piissimè atque religiosissimè coluere. Interea socii cum iam non pauci salutatum ad nos aduolassent, è uestigio fortuna dea insolens, audax, temulenta, procax, maxima armatorum turba consecrata atque stupata properans, ad nos iactabunda, En, inquit, plebeia tu, ne maioribus dijs aduentantibus non ultrò cedis? dolui iniuriâ nobis immeritis eo pacto fieri. Ac non nihil ira concitata, inquam, neque tu maxima Dea his uerbis me plebeiam efficies, neque si maioribus cedendum est, tibi turpiter cedendum censeo. Illa uero ilico in conuictum sese effert aduersum me. Prætereo hic quas contumelias in me primum dum hæc inter nos geruntur, effuderit: idcirco Plato philosophus cœpit contra nonnulla de deorum officijs disputare: Illa excaudescens, apagite hinc uerbose, inquit, Non enim decet seruos deorum causam suscipere: cœperat & Cicero orator plura uelle suadere, at exturba armatorum erupit, Mercuri, Antonius præpotēs latera illa sua digladiatoria ostendēs, grauissimumq; pugnum in os Ciceronis iniecit: hinc cæteri mei amici perculsi metu, fuga sibi propere consulere, neque enim Policletes poplites peniculo, aut Phidias scalpro, aut Archimēnides horoscopo, aut cæteri inermes aduersus audacissimos armatos eosq; prædis atque homicidijs suetos bello ad sese tuendos ualebant, ergo me infelicissimam ab ipsis dijs omnibus qui tum aderant atque hominibus desertam, pugnis ac calcibus totam confregere, uestes meas diripuerunt, in lutum prostratam relinquere, demum abire ouantes. Ego uero ita consecrata, cum primum licuit conscendi huc, ut I. O. M. his de rebus facerem certiore, iam quidem mihi ut intromittat expectanti mensis elapsus est, dumq; id ut impetrem, omnes deos exeuntes atque redeuntes precor, nouas semper aliquas excusationes audio. Aut enim deos aiunt uacare, ut in tempore cucurbitæ florescant. Aut curare ut papilionibus alæ perpulchræ pictæ adsint. Quid igitur? ne uero aliquid semper habebunt negocij, quo nos exclusas teneant ac floccipendant. Tum etiam & uillicus suscepit curam dudum, ne cucurbitæ siti pereant. Nos tamen neque dijs neque hominibus cordi sumus. Has ob res te iterum atque iterum precor, obtestorq; Mercuri, qui semper apud deos ipsos interpres extitisti, & ut causam hanc meam iustissimam atque piissimam suscipias. Ad te confugio, te supplex oro, in te omnis mea sita est spes atq; expectatio.

Da

Da quaeso, operam, ne dum à uobis excludor, ipsis quoque mortalibus sim ludibrio. Nam erit quidem dedecus deorum ordini, ubi homunculi me tametsi infirmam deam floccipendant. MER. Audiui: doleo; uerum pro uetere nostra amicitia unum admoneo, duram nimis atque difficilem causam te aduersus fortunam suscepisse. Nam & Iupiter ipse, ut ceteros omittam Deos, cum e ob accepta beneficia nimium fortunæ debere sentiat, illius uires atque potentiam ueretur. Ea enim ad cœlum dijs ascensum præstitit: atque ubi uelit, ualens sua armatorum manu eiciet. Quod ere, si sapias, inter plebeios deos ignota, quoad fortunæ odium extinctum sit, latebis. VIR. Aeternum latitandum est, ego & nuda & despecta abeo.

FRANCOFORTI, CHRISTIANVS AEGENOLPHVS excudebat, Mense Martio,
Anno M. D. XXXVIII.

